مفصل سنڌي لغت

جلد پھريون (الف)

سرپرست ۽ نگران اعليٰ

سرفراز راڄڙ

چيف ايڊيٽر

ڊاڪٽر فهميده حسين

سنڌي لئنگئيج اٿارٽي، سنڌ

حيدرآباد_ 2015

مفصل سنڌي لغت

جلد پهريون
(الف)

سرپرست ۽ نگران اعليٰ

سرفراز راڄڙ

چيف ايڊيٽر

ڊاڪٽر فهميده حسين

ايڊيٽر

تاج جويو

سنڌي لئنگئيج اٿارٽي
حيدرآباد، سنڌ
2015ع

سنڌي لئنگئيج اٿارٽيءَ جو ڪتاب نمبر (234)

سڀ حق ۽ واسطا محفوظ

مفصل سنڌي لغت (جلد پهريون: الف)

سرپرست ۽ نگران اعلي: سرفراز راڄڙ

چيف ايڊيٽر: ڊاڪٽر فهميده حسين

ايڊيٽر: تاج جويو

ڇاپو: پهريون

سال: سيپٽمبر 2015ع

ڪمپوزنگ ۽ لي آئوٽ: عبدالله ناصر قاضي، راز محمد لغاري ۽ فهدالرحمان لغاري

تعداد: هڪ هزار

ڇپيندڙ: پيڪاڪ پرنٽرز، صدر، ڪراچي، سنڌ

ڇپائيندڙ: چيئرمين، سنڌي لئنگئيج اٿارٽي، حيدرآباد، سنڌ

ملهه: 800 روپيا

Catalogue Reference
Fahmida Hussain, Dr.
Mufasil Sindhi Dictionary
Sindhi Language
Sindhi Language Authority
ISBN: 978-969-625-014-2

Mufasil Sindhi Lughat
(الف)

Patron in-chief:	Sarfraz Rajar
Chief Editor:	Dr. Fahmida Hussain
Editor:	Taj Joyo
1st Edition:	September 2015
Quatity:	1000
Price:	800
Composing:	Abdullah Nasir Qazi, Raaz Muhammad Laghari & Fahad-du-Rahman Leghari
Published by:	Chairman Sindhi Language Authority, Hyderabad,Sindh.
Tel:	022-9240050-53
Fax:	022-9240051
E-mail:	sindhila@yahoo.com
Website:	www.sindhila.org
Printed by:	Peacock printers, Saddar, Karachi, Sindh

هيءَ لغت، سرفراز راڄڙ، چيئرمين سنڌي لئنگئيج اٿارٽي، پيڪاڪ پرنٽرز، صدر ڪراچيءَ مان ڇپرائي، اداري جي آفيس، نيشنل هاءِ وي، حيدرآباد سنڌ مان پڌرو ڪيو.

Digitized by M. H. Panhwar Institute of Sindh Studies, Jamshoro.
پاران ايم ايچ پنهور انسٽيٽيوٽ آف سنڌ اسٽڊيز، ڄامشورو.

مفصل سنڌي لغت

جلد پهريون
(الف)

سرپرست ۽ نگران اعليٰ

سرفراز راڄڙ

چيف ايڊيٽر

ڊاڪٽر فهميده حسين

ايڊيٽر

تاج جويو

ايڊيٽوريل بورڊ

※ ڊاڪٽر غلام علي الانا ※ ڊاڪٽر آفتاب ابڙو
※ نور احمد جنجهي ※ اختر درگاهي

سنڌي ڊڪشنري بورڊ جو تحقيقي عملو

※ سيد شير شاهه (لغت ساز) ※ حافظ غلام سرور برڙو (ريسرچ آفيسر)
※ ضراب حيدر (ريسرچ اسسٽنٽ) ※ عامر سيال (ريسرچ اسسٽنٽ)
※ هيمون ڪالاڻي (ريسرچ اسسٽنٽ) ※ عبدالله 'ناصر' قاضي (ريسرچ اسسٽنٽ)
※ محمد بخش ٽيپو

سنڌي لئنگئيج اٿارٽي
حيدرآباد، سنڌ
2015ع

ارپنا

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ،
پرمانند ميوارام،
اي -ٽي شاهاڻي
۽
پروفيسر سترامداس 'سائل'
جي نالي

اداري پاران

سنڌي لئنگئيج اٿارٽي پنهنجي قيام کان وٺي، سنڌي ٻوليءَ جي ترقي ۽ ترويج لاءِ ڪم ڪندي پئي آهي. اُن ۾ ٻوليءَ بابت مختلف تحقيقي رٿائون، پروگرام، سيمينار، ورڪشاپ ۽ خاص طور انسائيڪلوپيڊيا سنڌيانا ۽ مفصل سنڌي لغت جي تياري شامل آهن. سنڌي ٻوليءَ جي مختلف مضمونن تي ڪتابن کان سواءِ ڊڪشنرين جي اشاعت جي حوالي سان ڪافي ڪم ٿي رهيو آهي، اٿارٽي نه صرف قديم ۽ آڳاٽيون لغتون جهڙوڪ آخوند عبدالرحيم 'وفا' عباسيءَ جي تيار ڪيل 'جواهر اللغات سنڌي اڪيچار' ۽ مرزا قليچ بيگ جي 'لغات لطيفي' کان سواءِ جديد دؤر ۾ تيار ڪيل ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ صاحب جي 'نئين جامع سنڌي لغات' (ٽي جلد)، 'هڪ جُلدي جامع سنڌي لغات' ۽ شاهه جي رسالي جي لغت 'روشني' ڇپائي پڌريون ڪيون آهن. اُن کان سواءِ مختلف موضوعن ۽ فني علمن جون لغتون مثلاً: هندي- سنڌي لغت، پرنٽ ٽيڪنالاجيءَ جي لغت، قانون جي لغت، ٻارن لاءِ باتصوير انگريزي سنڌي لُغت، تعميرات جي لغت، بين الاقوامي تعلقات جي لغت، بينڪاري ۽ تجارت جي لغت، ميڊيڪل ڊڪشنريون، جارج اسٽئڪ جي سنڌي- انگريزي ۽ انگريزي- سنڌي ڊڪشنري، ڪلاسيڪي شاعرن جون لغتون وغيره شامل آهن، جيڪي سنڌي لئنگئيج اٿارٽيءَ پاران هن وقت تائين شايع ٿي، سنڌ ۾ مڃتا ماڻي چُڪيون آهن.

لُغتن جي اشاعت جي سلسلي کي اڳتي وڌائيندي، اٿارٽيءَ جي بورڊ آف گورنرس آڏو هڪ رٿ پيش ڪئي وئي ته سنڌي ٻوليءَ جي هڪ 'مفصل سنڌي لغت' شايع ٿيڻ گهرجي، جيڪا ڏهن کان ويهن جلدن تائين ٿي سگهي ٿي. ڇاڪاڻ ته هن وقت تائين سنڌي ٻوليءَ ۾ مختلف ادارن پاران مختلف موضوعن تي ڪيتريون ئي لغتون ڇپجي چڪيون آهن ۽ ڪيترن ڪلاسيڪي شاعرن ۽ جديد شاعرن جا ڪتاب پڻ ڇپجي چڪا آهن ۽ سنڌي ٻوليءَ ۾ ڪيترن ئي نون لفظن جو اضافو ٿي چُڪو آهي، ڪيترا نوان اصطلاح رائج ٿي چڪا آهن. بورڊ آف گورنرس طرفان اِها رٿ منظور ڪئي وئي. ان بعد فيصلو ٿيو ته اٿارٽي سنڌ حڪومت کان اسڪيم منظور ڪرائي فنڊ وٺي، پنهنجي نظرداريءَ ۾ "سنڌي ڊڪشنري بورڊ" قائم ڪري. ان فيصلي جي پوئواريءَ ۾ سنڌ حڪومت سان لکپڙهه ٿي، نتيجي ۾ فنڊ مهيا ٿيا ۽ ڪم شروع ٿيو.

’مفصل سنڌي لغت‘ جو هي ڇهريون جُلد، جيڪو ’الف-اڪر‘ تي مشتمل آهي، هن جلد جي تياريءَ جي سلسلي ۾ جناب ڊاڪٽر غلام علي الانا صاحب، ڊاڪٽر فهميده حسين صاحبه، ڊاڪٽر آفتاب ابڙي صاحب، نور احمد جنجهي صاحب ۽ اختر درگاهي صاحب مجموعي طور ايڊيٽنگ جو ڪم احسن طريقي سان پورو ڪيو، جنهن لاءِ آءٌ سمورن صاحبن جو نهايت ٿورائتو آهيان. گڏوگڏ آءٌ ’سنڌي ڊڪشنري بورڊ‘ جي پراجيڪٽ ڊائريڪٽر ۽ ايڊيٽر تاج جويي، سنڌي ڊڪشنري بورڊ جي ماهرن پروفيسر سيد شير شاهه، حافظ غلام سرور برڙي ۽ ٻانهن ٻيلي نوجوان اديبن: ضراب حيدر، عامر سيال، هيمون ڪالاڻي، محمد بخش ٽيٻي ۽ ڪمپيوٽر آپريٽرن ناصر قاضي، فهد رحمان لغاري ۽ راز محمد لغاريءَ کي بہ جس ڏيان ٿو، جن هن جلد کي مڪمل ڪرڻ ۾ پنهنجون فني صلاحيتون ڪتب آنديون.

هن لغت جي ٻئي جلد تي پڻ ڪم جاري آهي ۽ اميد آهي تہ اهو جُلد بہ جَلد شايع ڪرايو ويندو. ان سان گڏ انسائيڪلوپيڊيا سنڌيانا ۽ ٻين ڪتابن تي پڻ تيزيءَ سان ڪم هلي رهيو آهي. ڪتابن جي سلسلي ۾ هاڻي اها ڪوشش ڪئي ويندي تہ اٿارٽيءَ طرفان اهي ڪتاب شايع ڪجن، جيڪي ٻوليءَ سان لاڳاپيل هجن ۽ اٿارٽيءَ جي دائري ڪار ۾ اچن.

3 سيپٽمبر 2015ع
حيدرآباد، سنڌ

سرفراز راجڙ
چيئرمئن
سنڌي لئنگئيج
اٿارٽي

مهاڳ

لغت، جنهن کي انگريزيءَ ۾ 'ڊڪشنري' (Dictionary) چيو وڃي ٿو، ڪنهن بہ ٻوليءَ جي لفظي خزاني کي محفوظ ڪرڻ سان گڏوگڏ، لفظن جي معنائن، مفهومن، اچارن ۽ وياڪرڻي (Grammatical) حيثيت ڪانسواءِ انهن جي تاريخي لاڳاپي ۽ ذاتن جي نشاندهي ڪرڻ جو هڪ اهم وسيلو هوندي آهي. اهو هڪ قسم جو حوالا جاتي ڪم آهي، جنهن ۾ لفظ ۽ اصطلاح الف-ب وار ترتيب ۾ رکيا ويندا آهن.

2300 ق.م ۾ اڪاد جي سلطنت ۾ سڀ کان پهرين سميري-اڪادي ٻولين جا هم معنيٰ لفظ مهرن تي ملن ٿا. هنن مهرن تي 'ميخي خط' ۾ لفظن جون ڪي لڙيون ڏنل هيون، جن کي 'لغت جا ابتدائي اهڃاڻ' چئي سگهجي ٿو. چين ۾ وري ٽين صدي ق.م ۾ ساڳي ٻوليءَ جي 'هم معنيٰ لفظن جي هڪ لغت' ملي ٿي، جڏهن تہ يونان ۾ چوٿين صدي ق.م ۾ هومر جي لکڻين ۽ ٻين ادبي تخليقن ۾ استعمال ٿيندڙ مختلف مڪاني لهجن جي ڏکين لفظن جي معنائن تي مشتمل هڪ 'ڊڪشنريءَ' جو بہ تاريخ ۾ ذڪر اچي ٿو.

پهرين باقاعدي ڊڪشنري، 'اپالو نيس دي سافسٽ' (Apollonius the sophist) جي آهي، جنهن ۾ هن باقاعدي هومر جي تخليقن ۾ ڪتب آندل لفظن جون معنائون لکيون. اها ڊڪشنري محفوظ صورت ۾ موجود آهي. عربي زبان ۾ اٺين ۽ چوڏهين صدي عيسويءَ ۾ لغتون نهيون، جن ۾ لفظ، الف-ب وار ترتيب ۾ رکيل هئا. بعد ۾ قرآن شريف ۽ حديثن جون عمومي لغتون بہ جوڙيون ويون. ننڍي کنڊ ۾ سڀ کان پهرين ڊڪشنري 'امرڪوش' چوٿين صدي عيسويءَ ۾ 'امر سنها' نالي هڪ ودوان جوڙي، جنهن لاءِ چون ٿا تہ اها منظوم هئي، جنهن ۾ ڏهہ هزار لفظ هئا. هندستان ۾ 1320ع ۾ جڙيل هڪ لغت کي امير خسرو سان منسوب ڪيو وڃي ٿو سا آهي، 'خلق باري'. جيڪا 'هندوي-فارسي لغت' آهي، پر اُن بابت اردو دان محققن ۾ اختلاف آهن تہ ان جو اصل خالق امير خسرو هو يا ڪو ٻيو. اها تصديق نہ ٿي سگهي آهي. اردوءَ وارا هندوي، هندستاني ۽ هندي وغيره جي نالن ۾ ديوناگري، يا گجراتي رسم الخط ۾ جوڙيل لغتن کي بہ اردو لغت جي تاريخ ۾ آڻين ٿا، جڏهن تہ باقاعدي 'اردو' جي نالي سان وڌيڪ مشهور لغت، 1884ع ۾ 'جان ٽي پليٽس' جي (A Dictionary of Classical Urdu and Hindi to English) آهي.

انگريزي ٻوليءَ ۾ پهرين الف-ب وار ڊڪشنري، هڪ اسڪولي استاد، 'رابرٽ ڪاڊري' (Robert Cawdry) 1604ع ۾ ٺاهي، جيڪا موجود آهي، پر تاريخ ۾ 1755ع ۾ پهرين باقاعدي لغت 'ڊاڪٽر سيميوئل جانسن' جي مڃي وڃي ٿي، ان کانپوءِ 1884ع کان 'آڪسفورڊ' ۽ پوءِ 'ڪيمبرج' يونيورسٽين جي اشاعتي ادارن پاران انهيءَ ڪم کي باقاعدي سلسليوار هلايو ويو ۽ ٿوري ٿوري وقفي سان انهن ۾ سڌارا ۽ واڌارا آڻي نوان ايڊيشن

آٽيندا رهيا آهن. اهڙين ٻين لغتن ۾ 'چيمبرس'، 'ڪولنس' ۽ 'ڪوليئرس' وارن جون ڊڪشنريون پڻ مشهور آهن. انهن سڀني لغتن ۾ انگريزي ٻوليءَ جو بنيادي لفظي خزانو (vocabulary) تقريباً ساڳيو آهي، جنهن ۾ وقت بوقت اضافا ٿيندا رهن ٿا ۽ ڪيئي جلدن ۾ اهي ڊڪشنريون ڇپجن ٿيون. ائين ئي آمريڪا جي هڪ شخص جي جوڙيل 'ويبسٽر ڊڪشنري' پڻ هاڻ اداري جي صورت وٺي چڪي آهي.

ڊڪشنريون ٺاهڻ جا ٻه طريقا مروج رهيا آهن. هڪڙو اهو ته ڪو فرد انفرادي طور تي ڪا لغت ٺاهي، اها ان جي نالي سان ئي هلندي رهندي آهي. جيئن 'ويبسٽر' جو نالو آهي، پر ٻيو وري آهي سرڪاري يا غير سرڪاري ادارن طرفان قائم ڪيل ڪميٽين، ايڊيٽوريل بورڊن وغيره ذريعي لغتون لهرائڻ لاءِ فنڊ مهيا ڪري، استادن، اديبن ۽ عالمن جي نگرانيءَ ۾ رسرچرن ۽ فيلڊ ورڪرن کان مواد تيار ڪرائي ڇپرائڻ. ان صورت ۾ انهن لغتن جو ڪم ڪنهن هڪ فرد جو نه، پر اهڙي ڪنهن رٿا ۾ ڪم ڪندڙ سمورن ڪارڪنن جو هوندو آهي. جيئن ته ان ۾ سرڪاري يا غير سرڪاري اداري جي طرفان ڪارڪنن جي اجرت، ڪمپوزنگ، ڇپائي وغيره لاءِ فنڊ مهيا ڪيل هوندا آهن. ان ڪري انهن جا حق واسطا به ادارن جا هوندا آهن. سڄي دنيا ۾ اهو ئي طريقو رائج آهي. اهڙين تيار ڪيل لغتن کي وقت گذرڻ کانپوءِ اپٽوڊيٽ سمجهي، ادارن طرفان ڪنهن رٿا هيٺ ڪنهن ٻيءَ ٽيم کي هڪ ٻئي نگران جي سربراهيءَ ۾ ڪا نئين لغت جوڙڻ جو ڪم ڏنو ويندو آهي، جنهن ۾ اڳ موجود سمورين لغتن مان مواد کڻڻ کانسواءِ رهجي ويل لفظن ۽ اصطلاحن سان گڏ ٻوليءَ ۾ آيل نوان لفظ به شامل ڪيا ويندا آهن. سڄي دنيا ۾ اهو ئي طريقو رائج آهي.

شروعاتي زماني ۾ جن عالمن اديبن اڪيلي سر يا ڪنهن ٽيم جي سربراهه طور لغتون مرتب ڪيون، انهن مان ڪو به 'لغت سازيءَ جي علم' (Lexicology) يا 'لغت ٺاهڻ جي هنر' (Lexicography) جي سکيا ورتل نه هو. گهڻو ڪري ٻوليءَ جا استاد ۽ عالم ئي اهو ڪم ڪندا پئي رهيا آهن. سنڌي ۾ به اهڙو ڪو تربيت يافته 'لغتدان' ڪو نه ٿيو آهي. جديد دور ۾ اهو لسانيات جو هڪ اهم شعبو بڻجي ويو آهي ۽ وڏا وڏا ادارا، اهڙي علم ۽ هنر جي سکيا جو بندوبست ڪندا رهن ٿا.

سنڌي ٻوليءَ جي سڀ کان پهرين، جيڪا باقاعدي لغت ڇپيل هئي، اها هئي ڪيپٽن جارج اسٽئيڪ جي 'انگريزي-سنڌي ڊڪشنري'، جيڪا 1849ع ۾ ڇپيل هئي. ان کانپوءِ پاڻ وري 'سنڌي-انگريزي ڊڪشنري' تيار ڪيائين، جيڪا سن 1855ع ۾ ڇپي. هنن ٻنهي لغتن ۾ سنڌي لفظ 'ديوناگري لپيءَ' ۾ لکيل هئا. [اهي ٻئي لغتون هاڻي موجوده سنڌي لپيءَ ۾ تبديل ڪري اٿارٽيءَ پاران 2011ع ۾ ڇاپيون ويون آهن.] انهن کي ڏسڻ کانپوءِ چئي سگهجي ٿو ته سنڌ ۾ لغتن تي ڪم ڪندڙ ديوناگري ڄاڻندڙ رسرچرن انهن مان گهڻو استفادو ڪيو آهي ۽ جڳو خاصو 'لفظي خزانو' (Vocabulary) انهن مان حاصل ڪيو آهي، انهيءَ ساڳئي دور ۾ سنڌ جي هڪ عالم آخوند عبدالرحيم 'وفا' عباسيءَ جي تيار ڪيل لغت 'جواهر اللغات اڪيچار' جي قلمي نسخي مان به گهڻن لاڀ ورتو جيڪا 'سنڌي- فارسي لغت' هئي، [اها لغت بعد ۾ 'سنڌي لئنگئيج اٿارٽيءَ' پاران 1993ع ۾ ڇپجي چڪي آهي.] 1886ع ۾ 'جهمٽمل ناروٽل وسناڻيءَ' جي جوڙيل 'وٿيتي ڪوش' ۾ سنسڪرت جي بنياد وارا لفظ ڏنا ويا. تنهن

ڪانپوءِ 1879ع ۾ مرزا صادق عليءَ، جارج شرٽ ۽ اُڌارام گدڻجي هڪ 'سنڌي-انگريزي ڊڪشنري' جوڙي، جنهن ۾ هنن 'عربي- سنڌي لپي' ڪم آندي. جيئن جيئن تعليم عام ٿيندي وئي، انگريزيءَ جو واهپو وڌندو ويو سنڌي ٻوليءَ ۾ ڪتاب ڇپجڻ جو عمل به وڌيو تيئن تيئن 'سنڌيءَ کان انگريزي' ۽ 'انگريزيءَ کان سنڌي' ڊڪشنرين جي ضرورت وڌندي وئي.

اهڙيءَ ريت 'ڊاڪٽر ارنيسٽ ٽرمپ' طرفان 1866ع ۾ شاهه جو رسالو ڇپجڻ ڪانپوءِ، شاهه جي ٻولي کي سمجهڻ جي ضرورت پيش آئي ته 1907ع ۾ پيرومل 'غريب اللغات' نالي لغت [ٽن سُرن تي مشتمل] جوڙي، پرمانند ميوارام جون لغتون ڊڪشنريون 'سنڌي – انگريزي'، 'انگريزي – سنڌي' 1910 ۽ 1933ع ۾ شايع ٿيون. 1914ع ۾ مرزا قليچ بيگ 'لغات لطيفي' شايع ڪرائي. سندس 'لغات قديمي' 1924ع ۾ منظر عام تي آئي، اهي پئي لغتون سنڌ ۾گهڻي وقت تائين ضرورت پوري ڪنديون رهيون.

1940ع ۾ [سائين جي. ايم. سيد جي وزير تعليم هئڻ واري دور ۾] 'سنڌي ساهتيه مرڪزي سرڪاري بورڊ' جي طرفان عالمن جي هڪ لغت ڪاميٽي جوڙي وئي، جنهن سنڌيءَ ۾ هڪ 'جامع لغت' جوڙڻ جي ڪم جي باقاعدي شروعات ڪئي. هن ڪميٽيءَ 'الف-ب-ٻ ۽ ڀ' جي چئن اکرن وارن لفظن تي مشتمل هڪ لغت جو مسودو تيار ڪري ورتو، جنهن ۾ چند هزار لفظ شامل هئا.

1951ع ۾ 'سنڌي ساهتيه جي صلاحڪار بورڊ' کي 'سنڌي ادبي بورڊ' جو نالو ڏنو. سرڪار طرفان 'جامع سنڌي لغات' ناهڻ جي رٿا جوڙي وئي. ان وقت سنڌي ٻوليءَ جي اندر اڳ موجود ڇپيل ڊڪشنرين ۽ اڻ ڇپيل مسودن ۾ ڪيترائي لفظ گڏ ٿيل هئا. ٻه ٻوليائي لغتن مان 'ڪيپٽن اسٽئڪ' جي لغتن ۾ 16900 لفظ، اڌارام ۽ مرزا صادق علي بيگ جي لغتن ۾ 21450 لفظ، پرمانند ميوارام جي لغتن ۾ 25140 لفظ موجود هئا، جڏهن ته مرزا قليچ بيگ جي ٻن لغتن ۾ پڻ هزارين لفظ هئا. پيرومل مهر چند جي لغت يا قليچ بيگ جي تيار ڪيل ٻن لغتن ۾ پڻ هزارين لفظ معنائن سان هئا. آخوند عباسيءَ جي 'جواهر اللغات' جي قلمي مسودي ۽ مولوي علي محمد مهيريءَ جي [قلمي] لغت ۾ به هزارين لفظ اڳئي موجود هئا. ان سان گڏوگڏ سنڌ جي مدرسن جا طالب علم عربي ۽ فارسي ٻولين جون لغتون استعمال ڪندڙ هئا. جن مان ڪيترائي لفظ سنڌيءَ ۾ عام مروج ٿي چڪا هئا. انهن جو وڏو ذخيرو انهن ٻولين جي لغتن ۾ موجود هو. سنڌ جا هندو عالم ۽ ودوان 'سنسڪرت' مان 'تتسم' ۽ 'تدڀوءَ' تحت سنڌيءَ ۾ آيل لفظن بابت 'وئتپتي ڪوش' جهڙا ڪتاب آڻي چڪا هئا. سنڌي ٻوليءَ جي ان سموري لفظي ذخيري جي موجودگيءَ جي باوجود، ضرورت ان ڳالهه جي هئي ته انهن لفظن جي هڪ هنڌ سهيڙ ۽ ترتيب ڪجي ۽ ڪا باقاعدي لغت تيار ڪجي، ان مقصد لاءِ 'سنڌي ادبي بورڊ' 1951ع ۾ هڪ باقاعدي ٽن سالن جي رٿا 'جامع سنڌي لغات' نالي سان شروع ڪرڻ جو ارادو ڪيو ۽ اهڙي آچ محترم ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ کي ڪئي وئي. ڊسمبر 1951ع ۾ علامه آءِ. آءِ. قاضي صاحب سنڌ يونيورسٽيءَ جي اولڊ ڪئمپس ۾ 'ڊڪشنري آفيس' قائم ڪرڻ لاءِ هڪ ڪمرو ڏنو. لغت جو خاڪو جوڙيو ويو ۽ جنوري 1952ع ۾ ان آفيس ۾ باقاعدي ڪم جي شروعات ڪئي وئي. ڊاڪٽر صاحب جي سربراهيءَ ۾ هڪ اهڙي ٽيم جوڙي

وٺي، جنهن کي ڪم ورهائي ڏنو ويو. مختلف وقتن تي هينئن ڪارڪن ان ٽيم جو حصو رهيا: محترم ڊاڪٽر عبدالڪريم سنديلو محترم اسماعيل شيخ، محترم ولي محمد طاهر زادو محترم محمد بخش واصف، محترم محمد يعقوب 'نياز' ميمڻ، سيد سردار علي شاهه 'ذاڪر'، رشيد احمد لاشاري، ڊاڪٽر غلام علي الانا، محترم ممتاز مرزا وغيره. ان ڪانسواءِ مقامي بولين يا لهجن جا لفظ ۽ اصطلاح پڻ ڪيترن ئي استادن ۽ عالمن گڏ ڪري موڪليا. صالح محمد سمي ۽ محمد عرس سمي 'لس ٻيلي' ۽ 'ڪوهستان' جا، محمد طالب لوهار ۽ مقبول احمد بلوچ 'لاڙ' جا، پمي مل ۽ رائچند 'ٿر' جا، عطا محمد حاميءَ، محمد عالم عباسيءَ ۽ عبدالرزاق ميمڻ 'اتر' جا لفظي ذخيرا ۽ اصطلاح موڪليا، جن کي پڻ ڪارڪنن سوڌي سنواري لغت ۾ شامل ڪيو. اهي سمورا ڪارڪن سنڌي ٻوليءَ جا تجربيڪار استاد، اديب ۽ عالم هئا.

انهن عالمن ۽ محققن نه صرف مٿي ذڪر ڪيل اڳ موجود لغتن مان لفظ هڪ هنڌ گڏ ڪيا، بلڪ ڪيترن ئي ڇپيل ۽ اڻ ڇپيل قلمي ڪتابن مان پڻ لفظ هٿ ڪيا، جن ۾ شاهه لطيف ۽ ٻين ڪلاسيڪي شاعرن جا رسالا به شامل هئا. هندستان مان لالا هاسانند جي تيار ڪيل لغت مان تارا چند گاجرا لفظن جو وڏو انگ اُتاري موڪليو.

سنڌ جي هر ضلعي مان شهرن، ٻهراڙين ۽ ڳوٺن مان مقامي ڪارڪنن ذريعي مختلف ڏڻن ڏهاڙن، پيشن، ڪِرتن، رسمن ۽ رواجن سان لاڳاپيل هزارين لفظ ۽ اصطلاح گڏ ڪري موڪليا ويندا هئا. اهو سڄو مواد ڊڪشنري آفيس ۾ گڏ ٿيندو هو. اُتي موجود عالمن اديبن ۽ استادن طرفان ان مواد جي ڇنڊ ڇاڻ ڪري، انهن جي ذاتن، اُچارن ۽ ويا ڪرڻي حيثيت جو تعين ڪري ۽ آخر ۾ الف-ب وار ترتيب وغيره ڪري لفظن جون لڙهيون ناهي، مواد محترم ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ حوالي ڪيو ويندو هو جنهن وٽ ان جي تصديق، سوڌ سنوار ۽ ايڊيٽنگ جا مختلف مرحلا طي ٿيندا هئا. اهڙيءَ طرح سان 1952ع کان 1958ع تائين مختلف تڪليفن ۽ مشڪلاتن جي باوجود ڪم ڪڏهن رُڪجي ٿي ويو ته ڪڏهن وري ٻيهر جاري ٿي ٿيو ۽ 'جامع سنڌي لغات' جو پهريون جلد 1960ع ۾ ڇپجي پڌرو ٿيو. اُن جلد جي مواد جي نظر ثاني علامه ڊاڪٽر عمر بن محمد دائود پوٽي ڪئي ۽ محمد ابراهيم جويي اُن تي گهري نظر وڌي، پروف پڙهيا ۽ درستيون ڪيون. ٻين جلدن جي ڇپجڻ جا مرحلا 'سنڌي ادبي بورڊ' جي مختلف چيئرمنن جي نگرانيءَ هيٺ تيار ٿيندا رهيا. انهن جو سمورو خرچ سنڌ سرڪار جي ڏنل فنڊن مان 'سنڌي ادبي بورڊ' پنهنجي ذمي کنيو. ان ڪري پهرئين ڇاپي تي هي اکر لکيا ويا: "**تسمي و اهتمام: سنڌي ادبي بورڊ، زير نگراني: ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ**" ان ڳالهه کي 55 سال گذري ويا. اهڙيءَ ريت 'جامع سنڌي لغات' جا پنج جلد 'سنڌي ادبي بورڊ' شايع ڪيا ۽ وقت به وقت اُن جا ايڊيشن پڌرا ٿيندا رهيا.

سال 2011ع ۾ 'سنڌي لئنگئيج اٿارٽيءَ' جي 'بورڊ آف گورنرس' ان ڳالهه کي محسوس ڪيو ته پنجاهه سالن جي عرصي ۾ ٻين ٻولين ۾ نين نين لغتن جا لاتعداد ڪيترا جلد ۽ ايڊيشن ڇپجي مارڪيٽ ۾ اچي چڪا آهن. پر سنڌيءَ ۾ اها ئي هڪڙي اڪيلي لغت 'جامع سنڌي لغات' پئي هلي، جنهن ۾ به

ڪيترين ئي غلطيون رهجي ويون هيون. جو نہ اٿارٽي هڪ نئين لغت رٿا تي سوچي ۽ حڪومت کان اسڪيم منظور ڪرائي. سندن سامهون اردو لغت جا 22 جلد بہ هئا. جن تي الائجي ڪيترن سالن کان ڪم هلندڙ هو جيڪو نيٺ پورو ٿيو ۽ اهي جلد پڌرا ٿيا ۽ اردو لغت بورڊ جي ان وقت جي سربراهہ محترمہ فهميده رياض پاڻ اچي اِهو سڄو سيٽ اٿارٽيءَ کي سوکڙي طور پيش ڪيو هو.

رٿ سيني ميمبرن کي وڻي، منظور بہ ڪئي وئي. ائين 'سنڌي ڊڪشنري بورڊ' قائم ڪرڻ جي رٿ ٺاهي وئي، جنهن موجب پين لغتن سان گڏ 20 جلدن تي مشتمل هڪ نئين 'مفصل سنڌي لغت' جي اسڪيم ٺاهي، سنڌ سرڪار کي موڪلي وئي، ڪيترن ئي ماهرن سان مشورا ٿيا. اردو انگريزي، سنسڪرت، عربي ۽ فارسيءَ جي لغتن کانسواءِ، هند سنڌ ۾ ڇپيل ڪيترين ئي هڪ ٻوليائي يا ٻہ ٻوليائي سنڌي لغتون گڏ ڪيون ويون. مختلف قديم ۽ جديد هنرن، ڌنڌن، پيشن جون ۽ سائنس ۽ سوشل سائنس جي مضمونن جون توڙي ادب ۽ ڪلاسيڪي شاعرن جون لغتون گڏي ڇاليهارو لغتن مان لفظ گڏ ڪرڻ جو ڪم شروع ڪيو ويو. مختلفن ضلعن جي ٻهراڙين ۽ شهرن مان بہ لفظ ڪٺا ڪيا ويا. جيڪو ڪم هلندڙ آهي ۽ هن لغت لاءِ بہ اهو ئي مروج طريقيڪار اختيار ڪيو ويو ۽ مختلف مرحلا طي ڪندي، اٿارٽيءَ ۾ 'سنڌي ڊڪشنري بورڊ' جو قيام عمل ۾ آندو ويو ۽ ڪارڪن ۽ ٻوليءَ جا ماهر استاد مقرر ڪيا ويا. معيار طور سنڌي ادبي بورڊ جي پنجن جلدن ۾ ڇپيل 'جامع سنڌي لغات' کي پڻ سامهون رکيو ويو پر محسوس ڪيوسين تہ هن وقت مروج فارميٽ مختلف آهي، موجوده لغت ۾ ڪيترا لفظ ڪٽل هئا، ڪيترين معنائون درست ڪو نہ هيون ۽ ڌاتن، اشتقاقن، ويا ڪرڻي ڦيرن ۽ اُچارن سميت هر ڳالهہ ۾ ان جو جائزو ورتو ويو ۽ لغت سازيءَ جي جديد اصولن موجب نئون ڪم شروع ڪيو ويو.

محترم ڊاڪٽر نبي بخش جي سربراهيءَ ۾ سندس سموري ٽيم جو ڪيل پورهيو بنيادي ۽ اهم آهي، جنهن جي ميٽا نہ ڪرڻ ڪفر برابر ٿيندو. پر جڏهن اسان وٽ پنهنجي ليکي ڪم شروع ٿيو تہ سڄي ڪم جي نوعيت ئي بدلجي وئي، سنڌي ٻولي هڪ وڏو درياهہ بلڪ سمنڊ آهي، جنهن جا لفظ هر سنڌيءَ جي سيني ۾ سانديل آهن ۽ هر ڪو انهن کي پنهنجو سمجهي ٿو انهن کي گڏ ڪرڻ، اڳ ۾ موجود سمورين لغتن مان لفظ ڪٽي سڌارا واڌارا ڪرڻ کانپوءِ وري مرحلو آيو انهن جي ڌاتن، اشتقاقن، اچارن جي تصديق ۽ سنوار- هن کان اڳ ۾ سمورين لغتن ۾ ويا ڪرڻ تي ٿيل ڪم ۽ هن 'مفصل سنڌي لغت' ۾ هڪڙو بنيادي فرق اهو آهي تہ فعلن جا قسم: متعدي لازمي، بالواسطہ مجهول ۽ معاون وغيره ڌار ڪيا ويا ۽ انهن جا مڪمل ڦيرا ڏنا ويا آهن ۽ 'زمان ٺاهڻ لاءِ فعلن جون بنيادي صورتون ڏئي سمجهايو ويو آهي تہ جيئن فعل جون سيئي صورتون لغت ۾ اچي وڃن' جيڪي اڳوڻين لغتن ۾ موجود ناهن.

سنڌي ٻوليءَ جي 'ٻڻ بنياد' بابت پڻ هاڻي نظريا بدلجي ويا آهن، اڳ ۾ هر لفظ کي عربي، فارسي يا سنسڪرت مان نڪتل ڄاڻائي، اهڙن ڌاتن سان ٽي ڳنڍيو ويو جن جي نہ ظاهري صورت ۽ نہ ئي ڪا معني ماڻٽيءَ واري مشابهت 'سنڌي لفظ' ۾ ٿي ملي ۽ اهي ماخذ ڏسي ائين ٿي لڳو جڻ تہ سنڌيءَ جو پنهنجو تہ ڪو لفظ ئي ڪونہ هو سمورا لفظ پين ٻولين مان آيل آهن. ان ڪري هن لغت ۾ جن ڌاتن جي تصديق ٿي سگهي يا جن جي

ڪا واضح هڪ جهڙائي بہ نظر آئي. انهن کي بہ ان ٻوليءَ مان نڪتل هئڻ طور نہ، پر هڪ امڪاني رشتي ڏانهن اشارو ڪرڻ لاءِ بنيادي لفظ ڏنگين ۾ ڏنو ويو آهي. پوءِ پلي ڪير اهو سمجهي تہ اهو لفظ سنڌيءَ مان سنسڪرت ۾ ويو يا سنسڪرت مان سنڌي ۾، پر آهن پاڻ ۾ مائٽ. پوءِ پلي تحقيق ثابت ڪري تہ ڪير ماءُ ڪير ڌيءَ! تنهن سان گڏ خاص خاص لفظ جيئن سنڌيءَ جي مختلف لهجن ۾ استعمال ٿيندا آهن. انهن کي بہ واضح ڪيو ويو آهي. جن ۾ 'س/ل' لاڙيءَ لاءِ، 'س/ ات' اُترادي‍ءَ لاءِ 'س/ڪوهہ' ڪوهستاني ۽ 'س/ٿ' ٿري وغيره لاءِ مخفف استعمال ڪيا ويا آهن. [مخففن جو وچور ڌار پڻ ڏنو ويو آهي] هن لغت جي تياريءَ ۾ جن لغتن تان استفادو ڪيو ويو آهي، انهن جي فهرست ۽ سندن مرتبن جي ميڃتا لاءِ تاج صاحب جو نوٽ موجود آهي. هن سموري ڪم لاءِ اسان جي بزرگ استادن: محترم سيد شبير شاهہ ۽ محترم حافظ غلام سرور ٻرڙو صاحب جي ٽيم ۾ شامل رسرچرن: ضراب حيدر عامر سيال ۽ هيمون ڪالاڻي تمام گهڻي محنت ڪئي آهي ۽ ان جي هر مرحلي تي محترم تاج جويي ۽ مون بار بار پڙهي انهيءَ ڪم جي تصحيح ڪئي ۽ لغت جي هڪ بنيادي ڪمپيوز ٿيل مسودي تيار ٿيڻ کانپوءِ، وقت بوقت اسان جي بورڊ آف گورنرس پاران مقرر ڪيل ايڊيٽرن جي ڪميٽيءَ کي اهو سمورو ڪم نظر مان ڪڍڻ لاءِ موڪليو ويو جن ۾ ڊاڪٽر غلام علي الانا. محترم آفتاب ابڙو محترم اختر درگاهيءَ ۽ محترم نوراحمد جنجهي شامل آهن. انهن ماهرن جي ڪيل محنت بہ تمام ساراهڻ جوڳي آهي، سندن تجويز ڪيل نُڪتن ۽ درستين کي جناب تاج جويي ۽ مون [اداري جي چيئرپرسن جي حيثيت ۾] گڏجي يڪجاءِ ڪري پنهنجي طرفان سهيڙ ۽ سوڌ سنوار ڪري، پيهر ڪمپوزنگ ڪندڙ محنتي ڪمپيوٽر آپريٽر ۽ ريسرچر ناصر قاضيءَ حوالي ڪيو ويو، جنهن تمام خبرداري سان ان جي درستي ڪئي.

اهڙيءَ طرح **'مفصل سنڌي لغت'** جو هي پهريون جلد 'آ- الف' جي داخلائن تي مشتمل آهي، جنهن ۾ مکيہ لفظ (Head word) ۽ ان مان جڙيل ٻيا لفظ ۽ اصطلاح شامل آهن. جيڪي سڀ گڏي پنج سؤ کان وڌيڪ صفحا ٿين ٿا. اسان کي اميد آهي تہ اسان جو هي پيار پريو پورهيو، اسان جي سنڌي پاٺڪن، پيڙهن جي ضرورت پوري ڪندو ۽ پنهنجي مٺڙي ماءُ ٻوليءَ جي شاهوڪاريءَ جي اهڃاڻ، هيءَ **'مفصل سنڌي لغت'** قبول پوندي. ان کانپوءِ تمام جلد هن لغت کي آن لائين پڻ ڪيو ويندو.

ڊاڪٽر فهميده حسين

5 مارچ 2015ع

ايڊيٽر پاران

سنڌي لئنگئيج اٿارٽيءَ جي، ثقافت کاتي، حڪومت سنڌ معرفت منظور ڪرايل رٿا 'سنڌي ڊڪشنري بورڊ' جي، ڪوشش سان، **مفصل سنڌي لغت** جو پهريون جلد [آ – الف] مڪمل ڪري، اشاعت هيٺ آندو ويو آهي.

هن لغت جي تياريءَ جو تفصيل، سنڌي لئنگئيج اٿارٽيءَ جي اڳوڻي چيئرپرسن، ڊاڪٽر فهميده حسين پنهنجي لکيل مهاڳ ۾ ڏنو آهي.

هن لغت جي تياريءَ وقت نموني طور 'سنڌي ادبي بورڊ' جي 'جامع سنڌي لغات' جي پنجن جلدن کي سامهون ضرور رکيو ويو آهي، پر گذريل سوا ٻن سالن ۾ 'سنڌي ڊڪشنري بورڊ' جي محنتي تحقيقي ماهرن ۽ ريسرچ اسسٽنٽن جي محنت ۽ ايڊيٽوريل بورڊ جي اسڪالرن: سائين ڊاڪٽر غلام علي الانا، ڊاڪٽر آفتاب ابڙي، نور احمد جنجهي صاحب ۽ محترم اختر درگاهيءَ جي ماهرانه نظر ثانيءَ ڪانپوءِ، جيڪو مسودو تيار ٿيو ان تي مون پنهنجي 'طفلانه جاچ' ۽ ڊاڪٽر فهميده حسين پنهنجي 'عالمانه جاچ' آهر آخري نظر وجهي، اشاعت لاءِ پيش ڪيو آهي.

اچ چاهيان ٿو ته 'مفصل سنڌي لغت' جي هن جلد جي تياريءَ لاءِ جيڪي ماخذ [لغتون ۽ ڪتاب] مدد ۽ حوالي طور ڪم آندا ويا آهن، تن جي فهرست پڙهندڙن آڏو پيش ڪريان:

(01) جامع سنڌي لغات (پنج جلد)	زير نگراني: ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ	[1988ع_1960ع]
(02) جامع سنڌي لغات	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ	[3 جلد: 2007ع_2004ع]
(03) وئيپتي ڪوش	جهمٽمل نارومل وسناڻي	[پهريون ڇاپو: 1886ع]
(04) گل شڪر [پهاڪا]	ديوان ڪيولرام آڏواڻي	[1905ع]
(05) شاهه جو رسالو	مرتب: ڪلياڻ آڏواڻي	[1952ع]
(06) ڪلام گرهوڙي	مرتب: ڊاڪٽر عمر بن محمد دائودپوٽو	[1956ع]
(07) سچل سرمست جو سرائيڪي ڪلام	محمد صادق رانيپوري	[1959ع]
(08) اردو_ سنڌي لغت	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ ۽ ڊاڪٽر غلام مصطفيٰ خان	[پهريون ڇاپو: 1960ع]
(09) خليفي صاحب جو رسالو	مرتب: ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ	[1966ع]

(10) شاھ جو رسالو	مرتب: علامہ آءِ آءِ قاضي	[1967ع]
(11) سنڌي ـ اردو لغت	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ ۽ ڊاڪٽر غلام مصطفیٰ خان	[1969ع]
(12) سنڌي – انگريزي ڊڪشنري	پرمانند ميوارام	[ٻيو ڇاپو: 1975ع]
(13) پنج گنج	قادر بخش بيدل	[1976ع]
(14) سنڌي – انگريزي ڊڪشنري	پرمانند ميوارام	[ٻيو ڇاپو: 1979ع]
(15) سنڌي زبان جي بنيادي لغت	پير حسام الدين شاھ راشدي ۽ ٻيا	[1982ع]
(16) اردو – انگلش ڊڪشنري	ڊاڪٽر مولوي عبدالحق	[طبع سوم: 1985ع]
(17) ڪليات حاجي خانڻ چنجڻي	مرتب: عبدالڪريم سنديلو	[1986ع]
(18) شاھ جو رسالو	مرتب: مرزا قليچ بيگ	[ٻيو ڇاپو: 1987ع]
(19) فيروز اللغات [اردو]	الحاج مولوي فيروزالدين	[1989ع]
(20) فرهنگ عامره [فارسيءَ]	محمد عبدالله خان خويشگي	[1989ع]
(21) ڪلام فقير نواب ولي محمد لغاري	مرتب: ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ	[1990ع]
(22) هڪ جلدي سنڌي لغت	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ	[ٻيھريون ڇاپو: 1990ع]
(23) شاھ لطيف جي موسيقي	ڊاڪٽر درشهوار سيد	[1992ع]
(24) سبيءَ جي ٻولي	ڊاڪٽر داد محمد 'خادم' بروهي	[1992ع]
(25) ماڻيلي ۽ اوٻاوڙي جي ٻولي	پروفيسر شيخ محمد فاضل	[1992ع]
(26) سنڌي ٻٽن لفظن جي لغت	ڊاڪٽر غلام قادر سومرو	[1992ع]
(27) جواهر لغات اڪيچار سنڌي	عبدالرحيم 'وفا' عباسي	[ڇاپيل: 1993ع]
(28) لغات لطيفي	مرزا قليچ بيگ	[ٻيو ڇاپو:1994ع]
(29) ٿرجي ٻولي	ڊاڪٽر عبدالجبار جوڻيجو ۽ ڊاڪٽر هدايت پريم	[1994ع]
(30) ماڇر، ڪڪرالي ۽ ڪاري جي ٻولي	حافظ حبيب سنڌي	[1994ع]
(31) المنجد عربي ـ اردو	جديد ايڊيشن	[اشاعت يازدهم: 1994ع]
(32) سنڌي – براهوي ٻوليءَ جو تقابلي جائزو	ڊاڪٽر داد محمد خادم بروهي	[1994ع]
(33) اترادي ٻولي	ڊاڪٽر هدايت پريم	[1995ع]
(34) گنج: شاھ جو رسالو	نئين ترتيب: ممتاز مرزا	[1995ع]
(35) شڪارپور جي ٻولي	ڊاڪٽر ميمڻ عبدالمجيد سنڌي	[1996ع]
(36) رسالو سچل سرمست [سنڌي ڪلام]	مرتب: مرحوم عثمان علي انصاري	[ٻيو ڇاپو: 1997ع]
(37) اسان ڪي متان وساريو [وساريل لفظن جي لغت]	گنگارام سمرات	[1999ع]

(38) روشني [شاهہ جي رسالي جي لغت]	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ	[پهريون ڇاپو: 2002ع]
(39) جتڪي ٻولي	ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ	[2003ع]
(40) ڪلاسيڪي شاعرن جي لغت	ڊاڪٽر فهميده حسين	[ڊسمبر 2004ع]
(41) سنڌي — براهوي لغت	ڊاڪٽر داد محمد 'خادم' بروهي	[2004ع]
(42) سوشيالاجيءَ جي لغت	پروفيسر ڊاڪٽر تنوير جوڻيجو	[2004ع]
(43) فرهنگ همايوني [3 جلد]	فقير عبدالغفور مفتون همايوني، مرتب: نياز همايوني	[2004ع]
(44) ٻوليءَ سندا ٻول	شهيد سومرو	[2005ع]
(45) شاهہ جو رسالو	مرتب: ڊاڪٽر ارنيسٽ ٽرمپ	[ٻيو ڇاپو: 2005ع]
(46) بحر العشق	رڪيل شاهہ جو رسالو	[2005ع]
(47) بحر العميق	چيزل شاهہ جو رسالو	[2005ع]
(48) سنڌي — سنڌي — انگريزي لغت	عبدالرشيد ميمڻ	[پهريون ڇاپو: 2006ع]
(49) آءٌ ڪانگا ڪر ڳالهہ [دريا خان ڪنڌڙيءَ واري جو ڪلام]	مرتب: نياز همايوني	[ٻيو ڇاپو: 2006ع]
(50) شاهہ لطيف جي ٻوليءَ جو تحقيقي جائزو	ج. ع منگهاڻي	[2006ع]
(51) سنڌي ٻوليءَ جو درياهي لهجو	الهنواز رڪڻائي	[2007ع]
(52) هندي — سنڌي لغت	محمد پناهہ ڦرڙو	[پهريون ڇاپو: 2007ع]
(53) قانون جي لغت	خليل الرحمان شيخ	[2007ع]
(54) بيان العارفين و تنبيہ الغافلين	محمد رضا بن عبدالواسع سنڌيڪار ۽ شارح، ڊاڪٽر عبدالغفار سومرو	[2007ع]
(55) لاڙي ۽ ڪڇي [سنڌ جا ٻہ محاورا]	ڊاڪٽر عبدالجبار جوڻيجو	[2008ع]
(56) سنڌ جا فصل	ڊاڪٽر شمس الدين تنيو	[2008ع]
(57) ٻيلاين جا ٻول	ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ	[ٻيو ڇاپو: 2008ع]
(58) شاهہ جو گنج	مرتب: سگهڙ حاجي الهداد جنجهي	[2008ع]
(59) پنجابي — اردو لغت	تنوير بخاري	[2008ع]
(60) سائل ڪوش	سترامداس 'سائل'	[ٻيو ڇاپو: 2009ع]
(61) دفتري لغت	خالد آزاد ۽ خان محمد جروار	[2009ع]
(62) اردو — سنڌي لغت	عبدالستار بلوچ	[2009ع]

(63) اکر اکر آرسي	عزيز کنگراڻي	[2009ع]
[استاد بخاريءَ جي شاعريءَ جي لغت]		
(64) الف ـ ب وار شاهه جو رسالو ۽ ڏسڻي	عبدالغفار گوهر دائودپوٽو	[2009ع]
(65) سنڌي ٻوليءَ جو درست استعمال	مرتب: تاج جويو	[2009ع]
(66) شاهه جو رسالو	علامه غلام مصطفیٰ قاسمي	[ٻيو ڇاپو: 2009ع]
(67) 9 زباني لغت	پروفيسر عبدالعزيز مينگل	[2009ع]
(68) ٻارن لاءِ سنڌي — انگريزي باتصوير لغت	بشير احمد منگي	[2009ع]
(69) سنڌي پهاڪا	ڊاڪٽر روي پرڪاش ٽيڪچنداڻي	[2010ع]
[لساني، سماجي، ثقافتي اڀياس]		
(70) تعميرات جي لغت	سيد حاڪم علي شاهه بخاري ۽ عثمان ميمڻ	[2010ع]
(71) هارپ جي لغت	سيد صالح محمد شاهه	[2010ع]
(72) ويجها ٿيا وصال ڪي (شاعري)	غلام محمد جنجهي	[2010ع]
(73) ميين شاهه عنات جو ڪلام	مرتب: ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ	[ٻيو ڇاپو: 2010ع]
(74) خليفي غلام نبيءَ جو ڪلام	ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ	[2010ع]
(75) جامع اللغات (22 جلد)	اردو لغت بورڊ، ڪراچي	[2010ع]
(76) ڊڪشنري [انگريزي — سنڌي]	جارج اسٽئڪ	[ٻيو ڇاپو: 2010ع]
(77) ڊڪشنري [انگريزي — سنڌي]	جارج اسٽئڪ	[ٻيو ڇاپو: 2011ع]
(78) اسٽئنڊرڊ ٽراءِ لنگئل ڊڪشنري	ڊاڪٽر ستيش روهڙا	[2011ع]
(79) ڪلام منٺار فقير	فقير محمد بخش 'ضامن'	[2011ع]
[رسالو خدائي، رسالو رهنمائي وغيره گڏيل]		
(80) دادن فقير جو ڪلام	مرتب: اياز لاکير	[2011ع]
(81) بين الاقوامي تعلقات جي لغت	انعام شيخ	[2012ع]
(82) ديوان بيدل (نئين ترتيب)	مرتب: ڊاڪٽر نواز علي شوق	[2012ع]
(83) شاهه جو رسالو (3 جلد)	مرتب: ٻانهون خان شيخ	[2012ع]
(84) شاهه جو رسالو	مرتب: ڊاڪٽر هه. م. گربخشاڻي	[تازو ڇاپو:2012ع]
(85) ساميءَ جا سلوڪ (3 جلد)	بي. ايچ ناگراڻي ۽ عبدالڪريم سنديلو	[ٽيون ڇاپو:2015ع]
(86) هدايت علي نجفيءَ جو ڪلام	ڊاڪٽر نواز علي شوق	[2012ع]
(87) لاڙ جي ادبي ۽ ثقافتي تاريخ	ڊاڪٽر غلام علي الانا	[2012ع]
(88) شاهه جو رسالو	مرتب: غلام محمد شاهواڻي	[تازو ڇاپو:2013ع]
(89) ديوان راشد	راشد مورائي	[2013ع]

(90) شاهہ جو گنج	مرتب: محمد قاسم راهمون	[2013ع]
(91) سنڌي موسيقيءَ جي مختصر تاريخ	ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ	[2013ع]
(92) طبي لغات	حڪيم غلام رسول لاکو	[2014ع]
(93) نانڪ يوسف جو ڪلام	مرتب: تنوير عباسي	[ٻيو ڇاپو: 2014ع]
(94) شاهہ جو رسالو (10 جلد)	مرتب: ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ	[2014ع]
(95) ميڊيڪل ڊڪشنري [سنڌي ـ انگريزي]	ڊاڪٽر عاشق حسين بدوي	[2015ع]
(96) ميڊيڪل ڊڪشنري [انگريزي ـ سنڌي]	ڊاڪٽر عاشق حسين بدوي	[2015ع]
(97) جهانگير اللغات (فارسي – اردو)		
(98) تحقيق لغات سنڌي	ڊاڪٽر عبدالڪريم سنديلو	

(99) Websler's New world Dictionary [1968]

(100) English – sindhi Dictionary [2003]

(101) Oxford English to Sindhi Dictionary [2012]

ـ مفصل سنڌي لغت ۾ الف – ب جي پٺيءَ جا اکر، 'جامع سنڌي لغات' واري ترتيب سان هن ريت رکيا ويا آهن.

ا	ب	ٻ	ڀ	ت	ٿ	ٽ	ٺ
ث	پ	ج	ڄ	جھ	ڃ	چ	ڇ
ح	خ	د	ڌ	ڏ	ڊ	ڍ	ذ
ر	ڙ	ز	س	ش	ص	ض	ط
ظ	ع	غ	ف	ڦ	ق	ڪ	ک
گ	ڳ	گھ	ڱ	ل	م	ن	ڻ
و	ھ	ء	ي				

-پهرئين جلد ۾ عربي، اردو ۽ سنڌي لغت جي اصول موجب ابتدا ۾ 'آ' رکيو ويو آهي ۽ ان کانپوءِ 'ا' (الف) سان شروع ٿيندڙ لفظ ڏنا ويا آهن.

-هر بنيادي لفظ لاءِ (•) نشاني ڏني وئي آهي. لفظن جي وياڪرڻي جوڙجڪ 'جامع سنڌي لغات' کان وڌيڪ واضح ۽ جامع رکي وئي آهي، جنهن جو تفصيلي ذڪر ڊاڪٽر فهميده حسين جي مهاڳ ۾ ڏنل آهي. بنيادي لفظ کانپوءِ اُن مان نڪرندڙ/ٺهندڙ لفظن کي (ـ) نشانيءَ سان رکيو ويو آهي.

ـ لفظن جي وياڪرڻي صورت ظاهر ڪرڻ لاءِ هيٺينءَ ريت 'لفظي مخفف' ڏنا ويا آهن:

وياڪرڻي مخفف

اسم تصغير (**ا – تصغير**)، اسم حاليہ (**ا – حاليہ**)، اسم خاص (**ا – خاص**)، اسم عام (**ا – عام**)، اسم فاعل (**اـ فاعل**)، اسم مصدر (**ا – مص**)، اسم مفعول (**ا – مفعول**)، حالت جري (**ح – ج**)، حالت فاعلي (**ح – ف**)، حالت مفعولي (**ح – م**)، حرف جر (**ح – جر**)، حرف جملو (**ح – جملو**)، حرف ندا (**ح – ندا**)، صفت (**صفت**)، فعل (**فعل**)، فعل لازمي (**فعل لازمي**)، فعل متعدي (**فعل متعدي**)، فعل متعدي بالواسطہ (**فعل متعدي بالواسطہ**)، فعل مجهول (**فعل مجهول**)، مذڪر (**مذ**)، مؤنث (**مث**)، واحد (**و**)، جمع (**ج**).

-'مفصل سنڌي لغت' ۾ مختلف ٻولين ۽ لهجن جون نشانيون هيٺينءَ ريت ظاهر ڪيون ويون آهن.

اترادي لهجو (**ات**)، اپڀرنس (**اپ**)، انگريزي (**انگ**)، براهوي/بروهڪي (**بر**)، بلوچي (**ب**)، ترڪي (**تر**)، ٿري (**ٿ**)، پراڪرت (**پرا**)، پشتو (**پش**)، پنجابي (**پنج**)، جتڪي لهجو (**جت**)، جپاني (**جپ**)، چيني (**چ**)، روسي/رشين (**رش**)، سرائيڪي (**سرا**)، سنڌي (**س**)، سنسڪرت (**سن**)، عربي (**ع**)، فارسي (**ف**)، قديم سنڌي (**ق ـ س**)، ڪڇي (**ڪ**)، ڪوهستاني لهجو (**ڪوهہ**)، گجراتي (**گ**)، لاڙي (**س.ل**)، لاسي (**لس**)، مارواڙي (**ما**)، هندڪو (**هہ**)، هندي (**هند**)، يوناني (**يو**)

'مفصل سنڌي لغت' جي تياريءَ لاءِ ماخذن جي تفصيل، وياڪرڻي مخففن ۽ ٻولين لاءِ اختيار ڪيل مخففن مان پڙهندڙ اندازو لڳائي سگهن ٿا تہ 'سنڌي ڊڪشنري بورڊ' جي ماهرن ۽ ايڊيٽوريل بورڊ جي ميمبرن ڪيتري محنت ڪئي آهي. هي سڀ مخفف ڪيترين گڏجاڻين بعد طئي ڪيا ويا آهن.

دنيا جي هر لغت ۾ هر سال واڌارا ۽ سڌارا ٿيندا رهن ٿا. اسان کي اڃا ايتريون اشاعتي سهولتون ميسر ناهن. پوءِ بہ وَس، وت ۽ جاڻ آهر، ٻهريون جلد مڪمل ڪري، پڙهندڙن جي اڳيان پيش ڪيو ويو آهي، اميد تہ مان لهڻندو.

آءٌ سمجهان ٿو تہ 'سنڌي ساهت جي صلاحڪار بورڊ' ۽ 'سنڌي ادبي بورڊ' آڏو 'سنڌي: سنڌي لغت' جو جيڪو نقشو سائين جي. ايم سيد، ڀيرومل مهرچند آڏواڻي، ڄيٺمل پرسرام، ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ، ڊاڪٽر هرومل سدا رنگاڻي، ڊاڪٽر عمر بن محمد دائود پوٽي ۽ اڳتي هلي علامہ غلام مصطفيٰ قاسمي جي تصورن موجب رهيو اسان ان ڏس ۾ حتي الامڪان پيش رفت ڪئي آهي ۽ اسان کي يقين آهي تہ سندن روح، اسان جي هن ڪوشش تي ضرور سرها ٿيا هوندا.

8 آگسٽ 2015ع

تاج جويو
پراجيڪٽ ڊائريڪٽر
سنڌي ڊڪشنري بورڊ

الف

● ا: [ا ـ مذ] سنڌي، عربي، فارسي، اردو، پنجابي، بلوچي، پشتو بلڪ اڪثر مشرقي ٻولين جي رسم الخط /لپيءَ جي ' الف ـ ب' جو پهريون اکر. لکڻ ۾ اُهي صورت ۽ اچار 'الف'. لفظ ۾ حرف متحرڪ جي صورت ۾ نالو 'همزهٔ' ۽ آواز واري حالت ۾ سر / حرف علت: 'اَ ـ آ ـ اِ ـ اِي ـ اي ـ اَي ـ اُو ـ اُو ـ اَو'. وينجن / حرف صحيح جي پويان اچڻ جي صورت ۾ اَ، اِ، آ جو آواز: ٢' عطف سوس (contraction) رنگارنگ، مالامال، ٽڪاٽوڪي، راتيان ڏينهن ۾. ندا واسطي ڪم ايندڙ: " ادا ! چوڪرا !. ڪاڪا! ". سنڌيءَ ۾ 'او' جي پڇاڙيءَ وارن اسمن ۾ جمع واسطي ڪم ايندڙ: ٻلو> ٻلا يا ڪتو> ڪتا. امر استقبال جي آخر ۾ جمع لاءِ ڪم ايندڙ: 'ڪج > ڪجا، وڃج > وڃجا.' اڳاٽي سنڌي شاعريءَ ۾ اِشباع طور قافيي ۾ ڪم ايندڙ 'ساراها، سبحانا'.

* هڪ عدد لاءِ ڪم ايندڙ نشاني. ابجد موجب عدد هڪ.
* ا ـ 'لله' جو پهريون اکر [اصطلاحا] 'الف' ـ 'الله'.

'اکر پڙهه الف جو ٻيا ورق سڀ وسار' (شاهه).

* [صفت] بنا نقطي خالي هئڻ سبب اڻ ڏکيل، ننگو اگهاڙو.
* اهي واري معنيٰ: سڌو هئڻ، سنئون، سڌو

● اَ: [اچار] سنڌي، فارسي، عربي اَلف جي پهرئين سُر جو اُچار اڳياڙي. اڻ، بنا، سواءِ جو مخفف: ' اڻ لکو> اَلکو. اڻ جاڻ > اَجاڻ'. اسم يا صفت جي اڳيان اچي انڪار ۾ معنيٰ ڏيکاريندڙ يا ابتي معنيٰ ڏيندڙ 'اڳياڙي': ' اَورچ، اَتوت، اَتل، اَملهه، اَويل، اَياڳو، اَبوجهه'.

● آ: ابتدا ۾ ڏکهي سر جي آواز ڪڍڻ وقت اختيار ڪيل روپ [ا > آ] ـ اچڻ مان امر جي هڪ صورت ۾ سڏڻ لاءِ آواز. راڳيءَ جي ڳلي مان سُرَ ملائڻ خاطر نڪتل آواز يا آلاپ. 'اچڻ' حاصل مصدر مان امر واحد حاضر جي صيغي "آ! معنيٰ اَچ! " جو سُسايل آواز. هر ڪاهڻ وقت ڏڳن کي ورائڻ لاءِ ڪم ايندڙ آواز: 'وري اچ!'. ڪوس جهلڻ وقت هڙڪارو يا واپس موٽڻ جو آواز. ڪنهن ڳَر ٿيل شيءِ کي گهرائڻ لاءِ بازيگر جو ڪڍيل آواز. ٻيلهاڙي/ ڪوڏي ڪوڏي يا ڪبڏي راند ۾ جهليندڙ همراهه جي هڪل. ملهه ۾ واري پٽڻ مهل نڪرندڙ آواز ۽ فعل 'آهي' جو سسيل آواز.

'آ ڪنهن ڪنهن ماڻهوءَ منجهه مٺيان' (اياز)

● آ آ: [امر] اچ، آ، آءِ (ڪڪڙن، ٻليل ٻکين وغيره کي) سڏڻ جو آواز.

* [سن: (امر آ = اچ) ـ آيءِ=اچڻ]

● آبُ ج آب: [اـ مذ] پاڻي، نير، جَل.

'پاڻ اڇلي آب ۾، وهه سرو ڏائين' (شاهه /سهڻي).

* مينهن، برسات، بارش.

'اُنو آب اڳوندرو'

* اکين جو پاڻي، لڙڪ، ڳوڙها

'لُوتين ارتي ڳاڙئون، منجهان اکن آب' (شاهه/رامڪلي)

* بَحرُ، سمنڊ، درياءُ.
* ترار ڪهاڙي، ڏاٽي يا ٻئي تکي اوزار تي چڙهيل پاڻي، جوهر، تيزائي، تکائي (ترار وغيره اوزار جي)

'آب شل اتري نه ڪنهن دم، دوست جي تلوار جو' (واصف).

* سون، هيرن جواهرن ۽ قيمتي پٿرن جو اوجَر: چلڪو، تجلو
* مانُ، شانُ، عزت (آهاڻو يا آب وارو ماڻهو)
* ديد، شرم.
* يهودين جي يارهين مهيني جو نالو (١٥ جولاءِ کان ١٥ آگسٽ تائين، جنهن جي ٻهرين تاريخ حضرت هارون عليه السلام جائو هو)
* آبڪلاٽيءَ وارو مهينو.
* [ف: اـ مذ ـ آب. سن: 1. اپ = پاڻي؛ 2. آوا= اپ جو پاڻي آسماني (برسات جو) پاڻي].

ـ آبُ آبُ: پاڻي پاڻي، ڦڙا ڦڙا.

* [صفت] پگهر ۾ ٻڏل، پگهر ۾ شل.

ـ آبُ آبُ ٿِيڻُ: [اصطلاح] پاڻي پاڻي ٿيڻ، شرم کان منهن تي پگهر اچڻ. لڄي ٿيڻ، شرمسار ٿيڻ، پگهرجڻ.

* (اکين ۾) لڙڪن جو پاڻي اچڻ، لڙڪ پرجڻ.
* سُور، تڪليف يا محنت کان نراڙ تي پگهر جا ڦڙا ڦڙا پيدا ٿيڻ.

- **آبُ آئِڻُ:** [اصطلاح] ڳوڙها ڳاڙڻ، روئڻ، هنجون هارڻ.

'آڻيو آبُ اکين ۾، ڏيهه کي ڏيکارين' (شاهه).

- **آبَ اُڇِلَ:** [ا – مث] گهڻي پاڻيءَ جي وَهڪَ (گهڻي روئڻ جي ڪري اکين مان وهندڙ ڳوڙها)

- **آباڇو:** [ا ـ مذ] اڇو اجرو پاڻي.

- **آباڇي:** [آباڇو حالت جري] اڇي اجري پاڻيءَ ۾، ڪنهن ڍنڍ يا وڏي تلاءَ ۾.

'اتان ٿي عنات ڇڻي، آباڇي ۾ آءُ' (عنايت)

- **آبُ اَرتو:** [ا ـ مذ] ڳاڙهو پاڻي، رت جهڙو ڳاڙهو پاڻي.

* ڳوڙهو، رت جا ڳوڙها، مسلسل وهندڙ ڳوڙها.

'آبُ ارتو اکين، لڙڪ وهائن لال' (شاهه).

- **آبِ اَنگُور:** [اـ مذ] انگورن جو پاڻي، شراب.

- **آبُ اوتڻُ:** [اصطلاح] پاڻي ناڻڻ، ڳوڙها ڳاڙڻ، لڙڪ وهائڻ.

- **آبائتو ۽ آبائِتا:** [صفت ـ مذ] عزت وارو، شان وارو، مانائتو، ڀڻائتو.

* [مث: آبائتي ۽ آبائتيون]

- **آبائِتو ٿيڻ:** [اصطلاح] ماناءتو ٿيڻ، مان لهڻ، عزتدار ٿيڻ.

- **آبِ باران:** [ا ـ مذ] مينهن جو پاڻي، بارش، وسندڙ پاڻي.

- **آب باز:** [صفت] تارُو.

- **آب بازي:** [ا–مث] آبي راند، ترڻ جي ميل.

- **آب بَدن:** [ا ـ مذ] پگهر، پسينو، بدن جو پاڻي.

- **آبِ بقا:** [ا ـ مذ] زنده رکندڙ پاڻي، آب حيات، امرت جلُ.

- **آب بندِي:** [ا ـ مذ] سوراخ يا روڻ بند ڪرڻ، پاڻيءَ جي وارا بندي، پاڻيءَ جي روڪَ.

- **آبُ پرَجي اَچڻُ:** [اصطلاح] اکيون نم ٿيڻ، اکين ۾ پاڻي پرجي اچڻ، روئڻهارڪو ٿيڻ.

- **آبَ پري اکِ:** [اصطلاح] عزت ۽ ڏيا واري اک، آبدار اک، مڻيا واري اک، حياءَ واري اک.

- **آبُ تابُ:** [ا ـ مذ] چمڪ، تجلو، رونق.

* دبدبو، حشمت، رعب تاب، شان شوڪت، ٻيڪو ٺَٺُ

'ٻيو هتي ماڻيندو ڪهڙو شخص آب تاب' (محمد صديق مسافر)

- **آبِ تلخ:** [ا ـ مذ] تيزاب، کارو پاڻي، ڪڙو پاڻي، شراب.

- **آبپاشي:** [ا ـ مث] ريج، پاڻيءَ جي ڇڻڪار، ڇڻڪار، پاڻي ڏيڻ، ٽونڪار ڪرڻ، ريج ڪرڻ، پوک کي پاڻي ڏيڻ.

- **آب پائِڻُ:** [اصطلاح] عزت حاصل ڪرڻ، مانُ لهڻ.

- **آبِ جَرا:** [ا ـ مذ] ڳلن تي روئڻ جا نارَ، لڙڪَ.

'آب جرا اتلي وهيا، ويرون ڪري واهه'

* [آب =پاڻي + جرا = جي جرجو پاڻي، جيڪو اتل ڏٺي اچي اڏمي يا صدمي سبب آيل نيس لڙڪ، جاري پاڻي]

- **آبِ جَزر:** [ا ـ مث] لهواري وير لهندڙ وِير، آلڙ وير.

* [آب =پاڻي + جزر = هيٺانهين لهي Reflux]

- **آبُ جَل:** [ا ـ مذ] رزق، چوڻو داڻو پاڻي.

* ڪريا ڪرم (هندڪي اصطلاح ۾).

- **آبِ جوشُ:** [ا ـ مذ] ٽهڪيل پاڻي، چِڪايل پاڻي، پاڻيءَ ۾ ٽهڪايل پسارڪين شين جو ڪاڙهو.

* شوروو، رَهو، رَس.

* سانداڻو سنڌڻ جو ٿاڻءُ

* سوڊا جو پاڻي، (soda water)، ڪاري بوتل.

- **آب جُو:** [ا ـ مث] وهندڙ پاڻي، نئن، نهر، چشمو.

- **آبُ جهلَڻُ:** [اصطلاح] بي عزت ٿيڻ.

- **آبِ چَشم:** [ا ـ مذ] اک جو پاڻي، هنجون، ڳوڙها، لڙڪ.

- **آبِ حَرامُ:** [ا ـ مذ] حرام پاڻي، پليد پاڻي، شراب.

- **آب حَيا:** [ا ـ مذ] حياءُ کان آيل پگهر، شرم جو پگهر.

- **آب حَيات:** [اـ مذ] حياتيءَ جو پاڻي، اُهو پاڻي جنهن جي پيئڻ سان دائمي زندگي ملي، آب بقا، امرت جلُ، آب خِضر، ٽڏوءِ منو پاڻي.

* [اصطلاحاً] ڪابه اهڙي شيءِ جيڪا امر زندگيءَ ڏي.

* [ف. آب = پاڻي + حيات = حياتي، حياتيءَ جو پاڻي]

- **آبِ خِضر:** [ا ـ مذ] آب حيات، خواجه خضر (عليہ السلام)

جو پاڻي (جيورجي ٿرڊ بحرِ ظلمات ۾ خواجه خضر اهو پاڻي وٺي پيتو، جنهنڪري دائمي زندگي مليس، جنهن جي ڳولا ۾ سڪندر ڪوشش ڪئي، پر اهو پاڻي حاصل نہ ٿيس).

ـ **آبُ خُورِو:** [ا ـ مذ] پاڻي پيئڻ جو ٿانءُ (اهڙو ٿانءُ جنهن جي ڳچي سوڙهي هجي). ٽِيو

ـ **آبدار:** [صفت] پاڻيءَ وارو، بهشتي پخالي، پاڻي رکندڙ، پاڻي پيارينڊڙ.

* چمڪندڙ، ڳوڙهن سان ڀريل (آبدار اک).

* پاڻيٺ ۽ رطوبت وارو، پاڻي چڙهيل

* رس وارو (ڦل)، رسدار

* تيز (خنجر آبدار)، چمڪندڙ (آبدار موتي)، رونق وارو، خوبصورت، پاڻي چڙهيل.

* [ا – مذ] شاخن جي پاڻيءَ جو سنڀاليندڙ ننڍو عملدار، آبياشي کاتي جو ملازم.

* چانهه، قهوو يا حقو تيار ڪرڻ وارو نوڪر.

ـ **آبداري:** [ا ـ مث] آبدار جو ڪم (پاڻي رکڻ ۽ پيارڻ جو ڪم)

* تِکَ، تيزي.

* خوبصورتي، مضمون جي خوبي، خوش بياني.

* داروغائپ، بورچائپ.

* حاضر نوڪر

* چمڪ، صفائي، رونق.

ـ **آبدانُ ۽ آبدانَ:** [ا ـ مذ] ٿانءُ، پاڻيءَ جو برتن.

* تلاءُ، حوض.

* دريائي ملاح، بحري مسافر.

* جانور جو پِتو

ـ **آبُ دالُو:** [ا ـ مذ] ان جل، دائو پاڻي، ڪاڌو پيتو رزق، روزينو

* قسمت، نصيب.

* [آب = پاڻي + دائو = ان]

'اڄ پلائي آب دائي ٿيد ڪيو مون اوجتي' (منشي لالچند مجروح)

ـ **آبُ دالُو بَند ڪرڻُ:** [اصطلاح] دائو پاڻي بند ڪرڻ، پنهنجات مان نيڪالي ڏيڻ.

ـ **آبُ دالُو کُٽَڻُ:** [اصطلاح] رزق بند ٿيڻ، حياتيءَ جا ڏينهن پورا ٿيڻ، مري وڃڻ.

* مسافري ڪري هڪ هنڌان ٻئي هنڌ وڃڻ.

'هاڻ منهنجي دل کجي وڃي ديس ڪان، جڻ چمن مان آب دائو ويو کجي'

ـ **آبُ دالُو کُلَڻُ:** [اصطلاح] قسمت کُلڻ، روزگار ملڻ.

ـ **آب دالي جي چِڪَ ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] رزق جي تلاش لاءِ پرڏيهه وڃي نڪرڻ يا ڏوراهين پنڌ تان وطن موٽي اچڻ.

ـ **آب دالي جِي ڳالهه هُئَڻُ:** [اصطلاح] رزق جو معاملو هئڻ، قسمت جو معاملو يا لکيو هئڻ.

ـ **آب دالي جي هَٿَ ۾ هُئَڻُ:** [اصطلاح] روزيءَ ۽ رزق جي وَس ۾ هئڻ، قسمت تي انحصار رکڻ.

ـ **آبدَستُ:** [ا – مذ] هٿن ڌوئڻ جو ٿانءُ، گينڊي، چلمچي.

* [ف: آب = پاڻي + دست = هٿ]

ـ **آب دوز:** [صفت] پاڻيءَ هيٺ، ٻڏل، غَرق ٿيل

* [ا ـ مث] پاڻيءَ جي اندر هلندڙ ٻيڙي / جهاز جو هڪ قسم (جيڪو پاڻيءَ اندران وڃي دشمن جي جهاز کي ڌڪ هڻي ناس ڪري) بحري جنگ جو هڪ آبي جهاز (Submarine).

* [ف: آب = پاڻي + دوز = ٻڏل، هيٺ]

ـ **آب دَهن:** [ا ـ مذ] وات جو پاڻي، لُعاب، ٿُڪَ، پِڪَ.

* [ف: آب = پاڻي + دهن = وات]

ـ **آب ديدَه:** [ا – مذ] اکين ۾ پاڻي ڀريل.

* [صفت] روئڻهارڪو، روئندڙ.

* [ف: آب = پاڻي + ديد = نظر > ديده = نظر ايندڙ]

ـ **آب ديده ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] اکين ۾ پاڻي ڀرجي اچڻ، روئي ڏيڻ، روئڻهارڪو ٿيڻ، ڏکارو ٿيڻ، دِلگير ٿيڻ.

ـ **آبُ ڏِيڻُ:** [اصطلاح] عزت ڏيڻ، مانُ ڏيڻ.

* آبدار ڪرڻ، چمڪائڻ.

* بي عزت ڪرڻ (طنزيہ ابتڙ معنيٰ ۾).

ـ **آبُ رَکَڻُ:** [اصطلاح] مان رکڻ، عزت رکڻ، پت رکڻ.

ـ **آب رسائي:** [اـ مذ] پاڻي پهچائڻ، پاڻيءَ جي رسائي، واٽر سپلاءِ.

ـ **آبِ رَوان:** [اـ مذ] وهندڙ پاڻي.

* **ڪپڙي** جو هڪ قسم، سنهي ململ جو هڪ قسم.

* [ف: آب= پاڻي + روان = وهندڙ پاڻي]

ـ **آبريزُ:** [اـ مذ] ڇٽڪار لاءِ ٿوهارو، ڏول، بالٽي.

* نيسارو ڪني پاڻيءَ جي ڪڏ.

ـ **آبِ زَر:** [اـ مذ] سون جو پاڻي (جيڪو نقاشي، چترڪاري ۽ ڪتابت جي ڪم اچي)، ملمعو.

* زعفران.

* [ف: آب= پاڻي + زر= سون جو پاڻي]

ـ **آبِ زَم زَم:** [اـ خاص ـ مذ] زم زم کوھ جو پاڻي (زم زم کوھ بابت روايت آهي ته بيبي هاجره حضرت اسماعيل عليہ السلام جي ولادت کان پوءِ اڃ سبب پاڻيءَ جي تلاش ۾ 'صفا' ۽ 'مروه' جبلن جي وچ ۾ هيڏانهن هوڏانهن ڊوڙي هئي. خدا جو شان، جو جتي حضرت اسماعيل ستو پيو هو اتي سندس پيرن جي کڙڻ سبب پاڻي نڪري آيو جڏهن پاڻي وهي هلڻ لڳو تڏهن بيبي صاحبہ مٽيءَ جو بنڊو ڏيئي چيو 'زم زم' معنيٰ 'ٺر ٺر' يا 'بيھ بيھ'. جيئن ته هي حضرت اسماعيل عليہ السلام جو هڪ معجزو هو ۽ خانہ ڪعبہ ۾ اڄ به اهو پاڻي استعمال ٿئي ٿو تنهنڪري مسلمان ان پاڻيءَ جي وڏي عزت ڪندا آهن ۽ حاجي سڳورا پنهنجي ملڪ ۾ تبرڪ طور آڻيندا آهن. هڪ حديث موجب، هي پاڻي مرضن واسطي آب شفا آهي).

ـ **آب زن (آب شنگ):** [اـ مذ] وڏو ٿانءُ، ٽب (جنهن ۾ دوائن جو جوش ڏئل يا ڪاڙهيل/تهڪايل/ڇڪايل پاڻي ڀري مريض کي ان ۾ ويهارجي، حڪيمن جو اصطلاح).

ـ **آبِ سَبيل:** [اـ مذ] سبيل جو پاڻي، خدا ڪارڻ خيرات جو پاڻي (رستي تي مسافرن لاءِ رکيل).

* [ف: آب= پاڻي + سبيل = خيرات جو پاڻي]

ـ **آبِ سُرخ:** [اـ مذ] ڳاڙهو پاڻي، شراب.

* [ف: آب= پاڻي + سرخ= ڳاڙهو پاڻي]

ـ **آبِ سياهُ:** [اـ مذ] ڪارو پاڻي يا موتيو اکين جي بيماري.

* اونهو پاڻي (جيڪو ٿڌي ۾ ڪارائڻ مائل ڏسبو آهي).

* نزلي جو پاڻي (جيڪو اکين ۾ پيدا ٿئي ۽ نظر لاءِ نقصانڪار هجي)

* [ف: آب= پاڻي + سياه = ڪارو پاڻي]

ـ **آبشارُ ج آبشارَ:** [اـ مذ] جهرڻي مٿانهين هنڌ تان ڪرندڙ قدرتي پاڻي، زور ۽ وڏي آواز سان (جبل تان) هيٺ ڪرندڙ پاڻي.

ـ **آبِ شرم:** [اـ مذ] ندامت جو پاڻي (جيڪو پشيماني يا شرمساريءَ کان اچي).

* [ف: آب= پاڻي + شرم = ندامت]

ـ **آبُ شُمارُ:** [اـ مذ] پاڻيءَ جي ماپ ڏيکاريندڙ اوزار. (Water Gauge).

ـ **آبِ شَمشِير:** [اـ مذ] تلوار جي ڌار، تيزي يا چمڪ.

* [ف: آب= پاڻي + شمشير = تلوار جي ڌار]

ـ **آبشناسُ:** [اـ مذ] پاڻي سُڃاڻيندڙ، زمين مان پاڻي ڳولي ڪڍڻ جو ڄاڻو، ڪاري مٺي پاڻيءَ جي زمين کي سُڃاڻيندڙ، کوُنهارو، کوهاٽو (کوھ کوٽيندڙ).

* سامونڊي ويرن، لهرن ۽ طوفان جي اهڃاڻن کي سڃاڻندڙ، آزمودگار ملاح.

* [ف: آب= پاڻي + شناس = سڃاڻندڙ پاڻي سڃاڻندڙ]

ـ **آبِ شورُ:** [اـ مذ] ڪارو پاڻي، لوڻياٺو پاڻي، سامونڊي پاڻي.

* [ف: آب= پاڻي + شور = ڪارو پاڻي]

ـ **آبِ شيرين:** [اـ مذ] مٺو پاڻي، شربت، درياھ، کوھ يا ڪنهن شاخ جو پاڻي.

ـ **آبڪارُ ج آبڪارَ:** [اـ مذ] پاڻيءَ جو ڪم ڪندڙ، پاڻي ڀريندڙ، پکالي، پاڻي پيئاريندڙ.

* شراب فروش، شراب ڇڪائيندڙ ڪلال، ساقي.

* جواهر اُجاريندڙ، جوهري.

* آبڪاري کاتي جو ملازم.

ـ **آبڪاري:** [اـ مث] شراب ۽ ٻين نشيدار شين جي چوڪسي، شراب ڇڪائڻ ۽ وڪڻڻ جو ڌنڌو.

- **آبڪاري ڪاتو:** [اِ_ مذ] نشيدار شين جي ٺهڻ ۽ ان جي استعمال تي ضابطو رکندڙ ڪاتو.
- **آبُ ڪري آچڻ:** [اصطلاح] بدن ۾ پرچڻ، متارو ٿيڻ.
  * منهن تي رونق ورائڻ (مايوسيءَ بعد)
  * مال جو جهنگ چري سٺائو ٿي اچڻ.
- **آبُ ڪشُ:** [اِ_ مذ] پاڻي ڇڪي ڪڍندڙ، پکالي.
  * مالهه جو لوٽو، ڪوهه جو ڏول، ساندارو.
- **آبُ ڪلائي:** [اِ_ مث] پاڻيءَ جي گهٽائي، اُتل، ٻوڏ.
  * پاڻيءَ جي چاڙهه جي موسم (مئي، جون، جولاءِ، آگسٽ وارو عرصو)، سانوڻيءَ جي موسم.
- **آبُ ڪلائي ڪاتو:** [اِ_ خاص] زراعت لاءِ پاڻي ۽ واهن جي سنڀال ڪندڙ ڪاتو.
- **آب ڪلائي واهه:** [اِ_ مذ] درياهي ٻوڏ دوران وهندڙ واهه. آبپاشيءَ لاءِ دائمي وهندڙ واهه. درياهه جي چاڙهه وقت وهندڙ واهه. وڏيون شاخون (ڪلهوڙن ۽ ٽالپرن جي دور ۾ کوٽايل واهه، جيڪي سانوڻيءَ جي مند ۾ وهندا هئا، جن مان ڪويا، ڪرين مان ڪسيون، ڪسين مان اڏون ۽ اڏن مان ناڪيون وهنديون هيون).
- **آب ڪوثر:** [اِ_ مذ] ڪوثر چشمي جو پاڻي، بهشت جو پاڻي (جيئن ته بهشت ۾ ڪوثر نالي هڪ چشمو آهي)، مٺو ۽ ٿڌو پاڻي.
  * [ف: آب= پاڻي + ڪوثر = جنت، جنت جو پاڻي]
- **آبُ گذارُ ۽ آبُ گذارَ:** [اِ_ مذ] پاڻيءَ مان اُڪارِيندڙ، پاتڻي، ڍنڍ، ڍوري يا درياهه وغيره جي پتڻ تان اڪاريندڙ
  * ٽپالَ لاءِ پَتَڻَ تي مقرر ڪيل قاصد، تکڙو قاصد.
  * [اِ_ مذ] گهيڙ، لانگهو (واهه يا ننڍي شاخ جو اهو هنڌ جتان ماڻهو لنگهي پار ٿين).
  * [ف: آب= پاڻي + گذار< گذاشتن =لنگهڻ]
- **آب گذر:** [اِ_ مذ] پاڻيءَ جو وهڪرو، شاخ، واهه، وهندڙ پاڻي.
- **آبگونه:** [اِ_ مذ] اک جو ڳوڙهو لڙڪ.
  * [صفت] پاڻيءَ جي رنگ جهڙو، شفاف.
  'هي آبگونا اکين مان منهنجا لڙڪ ڪيوڏ لهن' (مولوي هگائي).
- **آبِ گوهَرُ:** [اِ_ مذ] موتيءَ جو پاڻي، موتيو پاڻي.
- **آب گير / آبگيرُ:** [اِ_ مذ] ترائي، ربل (جتي مينهن جو پاڻي گڏ ٿئي) حوض، تلاءُ (اهو علائقو جتان پاڻي گذرندو هجي).
  * [آب = پاڻي + گير< گرفتن = وٺڻ]
  * گهوڙي جي هڪ بيماريءَ جو نالو (جنهن ۾ گهڻي پنڌ ڪرڻ يا ڏاڍي ڪارائڻ کان پوءِ يڪدم پاڻي پيئڻ ڪري گهوڙي جا سنڌ ونجي پوندا آهن).
  * ڪورين جو هڪ اوزار.
  * پاڻي ڍوئيندڙ، پکالي.
- **آب گيري:** [اِ_ مذ] پاڻي ڏيڻ، پاڻيءَ سان پرڻ.
- **آب منجمند:** [اِ_ مذ] جميل پاڻي، برف.
  * [ف: آب= پاڻي + منجمد = جميل پاڻي، برف]
- **آبَ ۾ آچِڻُ:** [اصطلاح] سامت ۾ اچڻ، سڌريل حالت ۾ اچڻ (بيماريءَ يا ضعيفيءَ بعد ڪنهن چڱيريءَ حالت ۾ اچڻ).
- **آبُ مرواريدُ:** [اِ_ مذ] موتيو پاڻي، نزلي جو ڪارو پاڻي.
  * [ف: آب= پاڻي + مرواريد = موتيو پاڻي]
- **آبِ نيسان:** [اِ_ مذ] لاڳيتو مينهن، وڏ ڦڙو.
- **آبُ وَ تاب:** [اِ_ مذ] چمڪ دمڪ، رونق، آرائش، زيبائش.
  * شان شوڪت، دٻدٻو.
- **آب هَوا ۽ آب هَوائُون:** [اِ_ مث] موسم، مُند، پاڻيءَ ۽ هوا جي گڏيل ڪيفيت.
  * ڪنهن ملڪ يا شهر جي موسمي يا طبعي حالت.
  * [ف: آب= پاڻي + هوا = موسم وارو]
- **آب هَوا بَدلائڻُ:** [اصطلاح] هوا بدلائڻ، صحت سانگي ڪنهن ٻئي شهر يا ملڪ وڃڻ.
- **آب هَوا بَدلجڻُ:** [اصطلاح] موسم جو بدلجڻ، موسم جي تاثير ۾ فرق اچڻ.

- آب هوا بگڙڻ: [اصطلاح] موسم جو خراب ٿيڻ، وايو منڊل ڦرڻ
- آب هَوا پاڻيءَ پوڻ: [اصطلاح] هوا ۽ پاڻيءَ جو طبيعت کي راس اچڻ ۽ صحت لاءِ مفيد ثابت ٿيڻ. آب هوا جو طبيعت موافق ٿيڻ.
- آبِي: [صفت] پاڻيءَ جو، پاڻيءَ وارو، پاڻياٺو، گهميل، پُسيل، مرطوب، پاڻيءَ ۾ رهندڙ (جانور، پکي وغيره)، ٿڌو
- آبيار: [ا ـ مث] جابلو نَهر نشن، واهي، واهه، ڪَڙيو ڪَسي (مينهن جي پاڻيءَ کي روان ڪرڻ لاءِ کوٽيل نشن)
- آبيارُ: [ا ـ مذ] زمين کي سائو ۽ آباد ڪرڻ لاءِ پاڻي ڏيندڙ، وڻن ۽ ٻنين کي پاڻي ڏيندڙ، آبپاشي کاتي جو ملازم.
- آبياري: [ا ـ مث] آبپاشي، ريج جو پاڻي، وڻن ٽڻن کي پاڻي ڏيڻ جو ڪم.
- آبياري ڪرڻ: [اصطلاح] پوک کي پاڻي ڏيڻ
  * سينچڻ.
  * سيراب ڪرڻ.
- آبياري: [ا ـ مذ] پکيءَ جو هڪ قسم، پاڻيءَ جي سطح مٿان آڪيرو ناهيندڙ هڪ ننڍڙو پکي.
- آبيانو: [ا ـ مذ] زرعي زمينن جو محصول، پاڻيءَ تي ٻڌل هڪ قسم جي ڍل (جيڪا زميندارن ۽ ڪاتيدارن کان ورتي وڃي).
  * [ف: آبيانه]

● آباد: [صفت] وسندڙ، وَسيل، پوکيل، وڌندڙ، ترو تازه، خوش و خرم، خوش، سر سبز (پاڻيءَ جي ڪري)، سائو، پاڻي سان ٿيل ساوڪ، ماڻهن جي ڪري وسايل (ملڪ)
'شل آباد هجين' (دعائيه جملو).
- آبادان: [صفت] وسيل يا آباد شهر
- آباداڻي: [صفت] سرسبزي، ساوڪ، آبادي، پوک، وسڻ، بستي، خوشحالي.
- آباد ٿيڻُ: [اصطلاح] سُکيو ٿيڻ، آسودو ٿيڻ
  * ڪنهن زمين جو پوکيءَ هيٺ اچڻ، ڪنهن شهر يا ڳوٺ جو وسڻ.
- آباد ڏسڻ: [اصطلاح] سکيو ڏسڻ، سر سبز ڏسڻ، ڪنهن ماڻهوءَ کي خوش ڏسڻ، ڪنهن بستيءَ کي وسندو ڏسڻ
- آباد رَهَڻُ: [اصطلاح] سر سبز ۽ وسيل رهڻ، خوش رهڻ، برقرار رهڻ، سلامت رهڻ.
- آبادڪار: [ا ـ مذ] آباد ڪندڙ، وسندڙ، رهندڙ.
- آبادڪاري: [ا ـ مث] آبادگاري، پوکي راهي.
- آباد ڪرڻُ: [اصطلاح] سرسبز ڪرڻ، هارين پاران زمين پوکڻ
  * وسندي وسائڻ (ڪنهن ڳوٺ ۾ ماڻهو رهائڻ)، هڪ هنڌان ٻئي هنڌ اچي ويهڻ.
  * ويران جاءِ يا ڳوٺ وغيره ۾ رهائش اختيار ڪرڻ.
- آبادگارُ ج آبادگارَ: [ا ـ مذ] ڪڙمي، هاري، زمين پوکيندڙ پوک ڪندڙ، آباد ڪندڙ، بنجر زمين کي آباد ڪندڙ
  * وسندڙ، رهندڙ، آبادڪار.
- آبادگاري: [ا ـ مث] آباديءَ جو ڪم، کيتيءَ جي ڪِرت، ڪڙمت، ڪاشتڪاري.
- آباد هُجَڻُ: [اصطلاح] وسندڙ هجڻ، پوکيل هجڻ، خوش هجڻ
- آبادِي ج آباديون: [ا ـ مث] وستي، بستي، وسنئن، وسنديءَ واري جاءِ
  * پوک، سرسبز زمين.
  * آدمشماري.
  * سُک، آرام.
- آبادِي ٿي! : [چوڻي] وڏي ڳالهه ڪانه ٿي (طنز).
- آبادِي ڪرڻُ: [اصطلاح] پوک ڪرڻ، فصل پوکڻ.
  * ناميارو ڪم ڪرڻ.
  * [طنز] سوب ڪٽڻ، ڪجهه به نه ڪرڻ، ٻوٽو نه ٻارڻ.

● آباءُ: [ا ـ مذ] آ پيءُ، پيئُر، ابا ڏاڏا، وڏا (اڪثر ڪري لفظ "اجداد" سان گڏ استعمال ٿيندو آهي "آباءِ واجداد").
- آباءِ سُفلِي: [ا ـ مذ] هيٺيان آبا، علم نجوم موجب ٽن زمينون يا ان جي تهن جا قسم.

* نَوَ دوزخ (نرڳ)
* پوتن ۽ ديون جون نَوَ بيٺڪون.

ـ **آباءِ عُلوِي:** [ع ـ مذ] مٿيان آبا، نَوَن ديوتائن جا نَوَ آسمان.
* نَوَ بهشت (سرڳ)
* نظام شمسيءَ جا ست تارا (جيڪي سج ۽ چنڊ سميت نَوَ ٿيا)
* ست آسمان.

ـ **آباءِ و آجداد:** [ا ـ مذ] اَبا ڏاڏا، پيءُ ڏاڏا، وڏڙا، بزرگ.

ـ **آبائي:** [صفت] وڏن کان وٺي، اَباڻو، موروثي، خانداني.

ـ **آبائي آجدادِي:** [صفت] اباڻو ڏاڏاڻو، موروثي، بنيادي.

ـ **آبائي حقُ:** [ا ـ مذ] ابن ڏاڏن کان مليل حق، وڏن جو حق، خانداني وَرثو.

● **آبَتَ ج آبتُون:** [ا ـ مث] پاڻيءَ جا ڏينهن، آبڪلائيءَ جا ڏينهن، سانگهاري جا ڏينهن، پاڻيءَ جي چينهري جو وقت (جڏهين ڪڙين، ڪسين جي ڪاٽيءَ لاءِ چيڙ جي ضرورت ٿئي).
* پاڻيءَ جي ڪاٽيءَ جي ونگار، پاڻيءَ جي چيڙ. ڪيتيءَ جي ڪم ۾ هڪٻئي جي مددگاري.
* چيڙ، ونگار، ڪم جي ڪوٺ.
* هڪل، سڏ (مرڻي پرڻي يا اهڙ موقعن تي مدد لاءِ).
* [س/ل]
* (سارين جي وهڻ وهراڻ، رونبي يا ٻئي اهڙي موقعي تي پاڙي وارا زميندار گڏجي ماڻهن کان فصل جي پورڪي/ ويرڪرائيندا آهن هن کي ونگار به چوندا آهن)
* ونگار، بنا اجوري مزدوري (جنهن ۾ ڪمين يا ڪاسبين کي رڳو ڪاڏوڪارائجي).

ـ **آبتائو ج آبتائا:** [صفت ـ مذ] ونگار وهندڙ پورهيت (جنهن کي اجوري ۾ رڳو ڪاڏو ملي)، آبتو.
* [مث: آبتائي ج آبتائيون]

ـ **آبت ڪرڻُ:** [اصطلاح] ضرورت تي ڪم ڪرائڻ لاءِ ماڻهو گڏ ڪرڻ، ونگار ڪرڻ.

ـ **آبتُو ج آبتا:** [صفت ـ مذ] آبت وارو، آبت وارا.
* [مث: آبتي ج آبتيون]

● **آبَتَ ج آبتُون:** [ا ـ مث] آبت ج آبتون.

● **آبِتُو ج آبِتا:** [ا ـ مذ] آپت يا آبت جو سڏ.
* ڪفن دفن جو ميڙ.

"آبتو اميس مارو ڪندا، مارئي!"

● **آبدارو:** [ا ـ مذ] باز کي شڪار واسطي تيار ڪرڻ لاءِ بکيو رکڻ کان پوءِ ڏنل ڪڇه چوڳو (باز پاليندڙن جو لفظ)
* [ف: آبداره]

● **آبِرائِي:** [ا ـ مث] آبِراني، جن واري چرپائي، جن ڪيڻ جو ڪم.
* [صفت] جن ڪيندڙ، جِنائي، ديوگِيس پوبو.
* [ا ـ خاص] سُرندائي فقيرن جو هڪ گروهه (جيڪي مرندو وڃائي ماڻهوءَ جي جن ڪيڻ جو بهانو ڪن).

● **آبِرُو:** [ا ـ مث] منهن جي رونق، منهن جو پاڻي.
* [ف: آب = پاڻي + روءِ = منهن، چهرو]
* عزت، ماڻ، شان، رتبو، درجو.
* لڄ، شرم، حياءُ، عصمت.
* اعتبار، پَتِ، ناموس، نيڪنامي.

ـ **آبرُو بچائڻ:** [اصطلاح] عصمت بچائڻ، ننگ ناموس جي حفاظت ڪرڻ، ست بچائڻ.

ـ **آبرُو برباد ڪرڻ:** [اصطلاح] عزت وڃائڻ، شانُ وڃائڻ، ڪاريَت وڃائڻ.

ـ **آبرُو بوڙڻُ:** [اصطلاح] آبرو برباد ڪرڻ، عزت وڃائڻ، خراب ڪم ڪرڻ.

ـ **آبرُوءَ تي پاڻي ڦيرڻ:** [اصطلاح] آبرو بوڙڻ، بدنام ڪرڻ.

ـ **آبرُوءَ تي ٽڪو لائڻُ:** [اصطلاح] ناموس داغدار ڪرڻ، عزت برباد ڪرڻ، بدنام ڪرڻ، بي عزت ڪرڻ.

ـ **آبرُوءَ تي حرف اچڻُ:** [اصطلاح] ناموس کي ٽڪو لڳڻ، عزت تي حرف اچڻ، الزام لڳڻ.

ـ **آبرُو ٽڪي جي ٿيڻُ:** [اصطلاح] عزت تمام گهٽ ٿيڻ، سخت بيعزتي ٿيڻ، نهايت بدنامي ٿيڻ.

- آبرُو پائڻ: [اصطلاح] عزت حاصل ڪرڻ، عزت لهڻ، مانُ پائڻ، درجو حاصل ڪرڻ.
- آبرُو پيدا ڪرڻ: [اصطلاح] مان وڌائڻ، ناموري حاصل ڪرڻ، اعتبار حاصل ڪرڻ.
- آبرُوءَ جي پُٺيان پوڻ: [اصطلاح] عزت وڃائڻ جهڙا ڪم ڪرڻ
- آبرُو جهلڻ: [اصطلاح] بي عزتو ٿيڻ (طنزاً).
- آبرُو خاڪ ٿيڻ: [اصطلاح] عزت مٽيءَ ۾ ملڻ، عزت تباهه ٿيڻ
- آبرُو خاڪ ۾ ملائڻ: [اصطلاح] عزت وڃائڻ، آبرو ٻوڙڻ، ننگ ناموس برباد ڪرڻ.
- آبرُودار: [صفت] آبروءَ وارو، عزت وارو، مانائتو، معزز، مرتبي وارو (مرد يا عورت).
- آبرُو ڏيڻ: [اصطلاح] عزت ڏيڻ، مانُ ڏيڻ، عزت ۽ مان بخشڻ، مرتبو وڌائڻ.
- آبرُو ڏوبڻ: [اصطلاح] عزت نه رهڻ، آبرو نه رهڻ، آبرو برباد ٿيڻ، عزت وڃڻ، ناموس چٽ ٿيڻ.
- آبرُو رکڻ: [اصطلاح] مان رکڻ، عزت رکڻ، پنهنجي پرائي عزت قائم ڪرڻ، لڄ رکڻ، شرم رکڻ، لحاظ رکڻ.
- آبرُو رهجي اچڻ: [اصطلاح] عزت بچي وڃڻ يا قائم رهڻ، عزت يا پت سان گذري اچڻ، خير جو وقت گذري وڃڻ.
- آبرُو ريزي: [ا - مث] عصمت دري، بي عزتي، عزت وڃڻ جي حالت، لڄالت.
- آبرُو ريزي ڪرڻ: [اصطلاح] عزت لاهڻ، عزت ولڻ، ناموس خراب ڪرڻ، ست وڃائڻ، عصمت دري ڪرڻ.
- آبرُو سلامت رهڻ: [اصطلاح] عزت بچڻ، هميشه آباد رهڻ.
- آبرُو قائم رکڻ: [اصطلاح] آبرو سلامت رکڻ.
- آبرُو ڪوڏيءَ جي ٿيڻ: [اصطلاح] عزت صفا نه رهڻ، بي عزت ٿيڻ، بلڪل بدنام ٿيڻ، ڪار پت نه رهڻ.
- آبرُو ڪوهڻ: [اصطلاح] آبرو وڃائڻ، آبرو وڃائڻ، اپت وڃائڻ
- آبرُوءَ کي ٽڪو لڳڻ: [اصطلاح] عزت تي داغ لڳڻ.
- آبرُوءَ کي ڪڙهڻ: [اصطلاح] عزت جو اونو رکڻ، پنهنجي عزت جو خير گهرڻ.
- آبرُو لاهڻ: [اصطلاح] بي عزت ڪرڻ، بي مانو ڪرڻ، خوار خراب ڪرڻ.
- آبرُومند: [صفت] عزتدار، شانَ وارو، مانَ وارو، عزت وارو.
- آبرُوءَ ۾ خلل وجهڻ: [اصطلاح] عزت ۾ رخنو وجهڻ، بي عزتي ڪرڻ.
- آبرُوءَ ۾ فرق اچڻ: [اصطلاح] عزت گهٽ ٿيڻ، بي عزتي ٿيڻ، بدنامي ٿيڻ.
- آبرُو ونڃڻ: [اصطلاح] بي عزتي ڪرڻ، ذليل ڪرڻ، بدنام ڪرڻ، عصمت خراب ڪرڻ.
- آبرُو وڃائڻ: [اصطلاح] پت وڃائڻ، بي عزت ٿيڻ، آبرو لڄائڻ
- آبرُو وڌائڻ: [اصطلاح] عزت وڌائڻ، مرتبو وڌائڻ، شان ۾ اضافو ڪرڻ.
- آبرُو وڪڻڻ: [اصطلاح] عزت وڪڻڻ، بدپيشو اختيار ڪرڻ، ذليل ڪم ڪرڻ.
- آبرُوئي: [ا - مث] عزت، آبرو آبرائي.

● آبري: [صفت - مث] ابري، ضعيف، هيٺي، اَبل، نبل.
☆ [سن: نه + ٻَل = ٻَل = طاقت = ابلا]
☆ اجايل، اجاري، سڪايل.
☆ واتهڙو.
☆ [سن: آ = نه، بنا + ٻل = سگهه، ست = ابل ابري > آبري]
☆ شاهه جي رسالي ۾ هڪ سرجو نالو (سُسئي آبري).
☆ شاهه جي راڳ ۾ هڪ راڳڻيءَ جو نالو.
- آبري لاهڻ: [اصطلاح] سُستي لاهڻ، سيڪت ڏيڻ

● آبڙ: [ا - خاص] هڪ سمات قبيلو ابڙا قبيلو.
☆ ابڙا قبيلي جي بستي، وسندي.

● **آبڙي:** [اِ_ مث] ڪاٺ جو گلدستو

● **آبشِ ج آبشن:** [اِ_ مذ] پاڻ (لهَر وڃ درياءَ يا بند جي) ڇاڙهه.

* منهَن جي رونق، منهَن جو پاڻي، منهن جي تازگي.
* [س/ل]
* آبيس، شرم، حياءُ
* [ف: آب= پاڻي +س، نسبتي پڇاڙي = پاڻيءَ وارو، رونق وارو، منهن جي رونق]

ٿلاٽيءَ کي منهن ۽ آبس ٿي ڪونهي. (لوڪ)

● **آبگينه:** [اِ_ مذ] شراب جو شيشو شراب جو گلاس.

* شيشو آئينو آرسي، ٽڪ.

● **آبلو:** [اِ_ مذ] ڇالو ڦوڦينڊو ڦلوڪڙو ڦوڪڙو پيرن يا هٿن جي لِڦ، ڦرڙي، ڳڙ ماتا جو داڻو

_ **آبلہ انگيز:** [اِ _ مذ] کل تي ڦلوڪڙي/ڦوڪڙي وانگر داڻا ڪندڙ دوا.

_ **آبلہ پا:** [اِ _مذ] پير جو ڇالو پيرن جي لِڦ.

* [صفت] ٿَڪل، ڇالا پيل.

_ **آبلۂ دِل:** [اِ _ مذ] دل جو زخم (اصطلاحا)

* [صفت] حاسد، ساڙسڙيو

_ **آبلہ فرنگ:** [اِ . خاص _ مذ] بيماريءَ جو هڪ قسم، بادفرنگ.

● **آبِلِي ج آبليُون:** [اِ _مث] پاڻيءَ جي ڪِلِي، سانداري، اوٽي

* [س/لس]

● **آبناي:** [اِ _ مث] گچي سمنڊ (جاگرافيائي اصطلاح سمنڊ جو هڪ قسم)، آبنائي فارس.

* [ف: آب = پاڻي + ناي = گچي]

● **آبنُوسُ، آبنوسُ:** [اِ _ خاص_ مذ] وڻ جو هڪ قِسم (جنهن جو ڪاٺ نهرو ۽ قيمتي ٿئي)، دوا ۾ ڪم ايندڙ ڪاٺي.

* ڪارو ماٺهو
* [ف]
* سمنڊ جي مڇيءَ جو هڪ قسم (سنهڙا ڇلر ۽ ساڻو پيٽ ٿئيس جنهن تي اڇا ڪارا پٽا ٿين).

● **آبڻُ:** [مص –فعل متعدي] نَمر ڪرڻ، تر ڪرڻ، آب ڏيڻ، پاڻي ڏيڻ، آلو ڪرڻ، پچائڻ، پسائڻ.

'آبي کي آبيندي، لڏائون سنڌڙيءَ سار' (سچل/سارنگ).

* ڪپڙن کي استري ڪرڻ مهل پاڻيءَ جو ڇنڊو هڻڻ، وات سان پاڻيءَ جو ڦوهارو ڪرڻ، چمڙي کي نرم ڪرڻ لاءِ پاڻيءَ جو ڇنڊو هڻڻ.
* [ف: آب = پاڻي]
* [مص] آبڻُ
* [امر] آبِ
* [مضارع] آبيان (ج) آبيون، آبين (ج) آبيو، آبي (ج) آبينِ
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] آبي ٿو (ج) آبين ٿا
* [حال مث] آبي ٿي (ج) آبين ٿيون
* [ماضي] آبيو (ج) آبيا
* [ماضي مث] آبي (ج) آبيون
* [مستقبل] آبيندو (ج) آبيندا
* [مستقبل مث] آبيندي (ج) آبينديون
* [اسم مفعول] آبيلَ

● **آبنُوسُ:** [اِ _مذ] آبنُوس.

● **آبو:** [اِ _ مذ] پاڻي

* پنگ، پاڻي گڏيل ڇڏي پنگ جو ٻڪو.

_ **آبو پاڻي ڪرڻُ:** [اصطلاح] ٺاڏل پيئڻ، پنگ پيئڻ، نشو پاڻي ڪرڻ

* نيرن پاڻي ڪرڻ.
* ساهي کڻڻ، ٿڪ ڀڃڻ.

ـ **آبو پيئڻ:** [اصطلاح] پنگ پيئڻ.

ـ **آبوشابو ڪرڻ:** [اصطلاح] نشو وٺي يا پنگ پي تازو ٿيڻ. نشو پتو ڪرڻ.

ـ **آبو ڪرڻ:** [اصطلاح] پنگ يا ٺاذل پيئڻ.

* چوپائي مال جو ڪاٺي پي ڍؤ ڪرڻ. مال جو ڍؤ ڪري ڪاٺڻ. مال جو گهڻي ڪاٺڻ ڪري (اوگروقت) گاهه جا ٽڪرا وات مان ڪيرائڻ.

'نه آهو نه آبو اٿن اوڳاريو ڪين.'

● **آبُو:** [ا ـ خاص ـ مذ] ڪنوٽيءَ جو گل.

* راجپوتانا ۾ هڪ جبل جو نالو (آبوجبل).

● **آبُوتِي، آبُوتِي:** [ا ـ مث] اپت، بوست، ساهه ۾ مونجهه، ساهه ۾ سوڙهه، گهٽ، ٻت.

* ساهه ڪڻڻ لاءِ ناسن واري جاءِ، ناڪيل ٻچون نليون. مال جو نڪ ۽ وات وارو حصو. منهن. پوت.

* ڪُنڌ ڪِلِيءَ واري حالت.

* هٺ، فخر.

● **آبُو جهلِي:** [ا ـ خاص ـ مذ] پکيءَ جو هڪ قسم، مٽيءَ خور، ڦلڦيو، آبوجهلِي، ڳلِي خور (آنن تي ٺپڪا ٺپڪا ٽينس، آرو ڪوند ڪري، ان ڪري آنا ڪڪڙ هيٺان رکي ڦوڙائجن).

● **آبوسُ:** [ا ـ مذ] بدن جي ٿولهه، ڦيڦاٽي، سوڄ، آبوس.

* ڦرڙي، ڳڙ.

● **آبوهڻ:** [مص ـ فعل متعدي] پِڄائڻ، پاڻيءَ هاڻو ڪرڻ، پسائڻ، آبوهڻ، سٽيو ڪرڻ.

* [مص] آبوهڻ

* [امر] آبوهه

* [مضارع] آبوهيان (ج) آبوهيون، آبوهين (ج) آبوهيو، آبوهي (ج) آبوهين.

* **[زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]**

* **[مثال]** آبوهي ٿو (ج) آبوهين ٿا

* **[حال مث]** آبوهي ٿي (ج) آبوهين ٿيون

* **[ماضي]** آبوهيو (ج) آبوهيا

* **[ماضي مث]** آبوهي (ج) آبوهيون

* **[مستقبل]** آبوهيندو (ج) آبوهيندا

* **[مستقبل مث]** آبوهيندي (ج) آبوهينديون

* **[اسم مفعول]** آبوهيل

● **آبوهيو ج آبوهيا:** [صفت ـ مذ] اڻ ونڌيل (موتي)، سالم.

* ناياب، قيمتي.

* [ا ـ مث] واهن جي پاڻيءَ تي ٿيندڙ پوک (جنهن تي موڪ پاڻي لڳي)، سيلابي پوک، واريا سي نهري زمين.

* [ا ـ مذ] رنگ جو هڪ قِسم، هلڪو نيلو رنگ.

* پيالِي، وَٽِي (اسٽيل، ڪنجهي جو ٺهيل ٿانءُ).

● **آبِي:** [ف ـ صفت] پاڻيءَ جو، پاڻيءَ سان تعلق رکندڙ.

* طبيعت جو هڪ قِسم (چئن طبيعتن آبي، خاڪي، بادي، آتشي مان هڪ طبيعت).

● **آبِي بُرجَ:** [ا ـ مذ] تارن جي علم موجب آسمان جي ٻارنهن برجن مان آبي اثر رکندڙ برج

1 ورشچڪ = عقرب = وڇون 2 ڪرڪ = سرطان = ڪيڪڙو 3 مين = حوت = مڇي

ـ **آبِي پکي:** [ا ـ مذ] پاڻيءَ جو پکي.

ـ **آبِي حَرفَ:** [ا ـ مذ] علم جفر جي قاعدي موجب ابجد جي حساب سان آبي عنصر جي درجي ۾ ايندڙ اکر

'ج ـ ز ـ ڪ ـ س ـ ق ـ ث ـ ظ'

● **آبيسُ ج آبيسَ:** [ا ـ مذ] سخت چاهه، محبت يا جنون، لاڙو، ڪانءُ، محبت، چاهه، چڪ، خوشي.

* ڪنهن ڳالهه ڪي لاهي پاڻي چنبڙي پوڻ جي حالت.

ـ **آبيسِي:** [صفت] خوش مزاج، خوش اخلاق، محبتي، دل وارو، دل آويز، جنون يا عشق وارو.

* هڪ هنڌ ٽڪاءُ ڪندڙ.

'آهيان آبيسي، آديسي اوچي نه چئو' (استاد بخاري)

● **آبُوتي ج آبُوتيون:** [ا ـ مث] آبوتي، منهن جو نڪ ۽ وات جو حصو

ـ **آبُوتي وَرائِڻُ:** [اصطلاح] منهن ڦيرائڻ، مخالف بڻجڻ.

* چوپائي مال جو ڪنڌ ورائي اهڙيءَ طرح جهلڻ جيئن ٿٺڪي نه سگهي.
* خراب هلت يا هٺ پڇڻ.

● **آبوچي:** [ا - مذ] گهٽو نقصان، توٽو آبوچي.

● **آبوسڻُ:** [مص – فعل متعدي] ٻهه وانگر ڏني پرڻ، زور سان پرڻ، ڏني پرڻ، ڏٻڻ، اڦرڪڻ.

* تيل يا گيهه جو اُبري ٻڙ ٻڙ ڪرڻ، تيل يا گيهه ۾ آلو ڪرڻ، تيل هاٺو ڪرڻ.
* پاڻيءَ جو ڇنڊو ڏيڻ، آلو ڪرڻ، آبوهڻ.
* [مص] آبوسڻُ
* [امر] آبوسِ
* [مضارع] آبوسيان (ج) آبوسيون، آبوسين (ج) آبوسيو، آبوسي (ج) آبوسين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [مثال] آبوسي ٿو(ج) آبوسن ٿا
* [حال مث] آبوسي ٿي (ج) آبوسين ٿيون
* [ماضي] آبوسيو(ج) آبوسيا
* [ماضي مث] آبوسي (ج) آبوسيون
* [مستقبل] آبوسيندو(ج) آبوسيندا
* [مستقبل مث] آبوسيندي (ج) آبوسينديون
* [اسم مفعول] آبوسيل

● **آبوسو ج آبوسا:** [ا ـ مذ] پيٽ پريل تلٽڙو يا پڪوڙو، ٻهه ۾ ڪچريءَ سان ڀري، تريل سنبوسو يا پڪوڙو.

● **آبوهجڻ:** [مصدر 'آبوسڻ' جو متعدي مجهول] ڪچي مانُ پڪو ٿيڻ، ڪڪورجڻ (جيئن: آبوهيل گدريون)

* [آبوهيو آبوهيندو آبوهيل]

● **آبوهڻُ:** [مص – فعل متعدي] مانيءَ، سنبوسي يا پڪوڙي کي ٻهه يا ڪچريءَ سان ڀري ترڻ، ٻڪي ماني يا مالپڙو ترڻ.

* [مص] آبوهڻُ
* [امر] آبوهِ
* [مضارع] آبوهيان (ج) آبوهيون، آبوهين (ج) آبوهيو آبوهي (ج) آبوهين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [مثال] آبوهي ٿو(ج) آبوهين ٿا
* [حال مث] آبوهي ٿي (ج) آبوهين ٿيون
* [ماضي] آبوهيو(ج) آبوهيا
* [ماضي مث] آبوهي (ج) آبوهيون
* [مستقبل] آبوهيندو(ج) آبوهيندا
* [مستقبل مث] آبوهيندي (ج) آبوهينديون
* [اسم مفعول] آبوهيل

ـ **آبوهو ج آبوها:** [ا ـ مذ] تيل يا گيهه ۾ ڏنل ٽوٻي پاڻيءَ يا تيل جو ڇنڊو يا ڇڪ، روغن پاشي، اوٻارو ٺهڪو

ـ **آبوهو ڏيڻُ:** [اصطلاح] پاڻيءَ جو ڇنڊو ڏيڻ، پاڻيءَ يا تيل هاٺو ڪرڻ، ڀاڄي وغيره کي اُوٻارڻ، ٺهڪو ڏيڻ، ترڻ.

● **آپ ج آپون:** [ا ـ مث] آواز، پڪارَ (خاص نموني جي)، سڏ.

* [سن: آپا = ڦرتي (جانور جي) آر ڪرڻ]

ـ **آپ ڪرڻُ:** [اصطلاح] وهٽ جو پنهنجي ڦر کي مخصوص نموني ۾ آرَ يا پيار مان سڏ ڪرڻ.

● **آپا:** [ا ـ مث] چلڪو جهلڪ، چمڪ، روشني، سندرتا.

● **آپارڻُ:** [مص – فعل متعدي] همٿائڻ، ٻڌائڻ، ساراهڻ، حد کان وڌيڪ ساراهه ڪرڻ، ڪنهن جي تعريف ڪرڻ، پنهنجي ٿيرڻ.

'ڏٺيءَ ڏٺل سڄڻن مون کي اهڙي رسالي رڄڻ لاءِ آپاريو'

* پرچائڻ، ريجهائڻ، هشي ڏيڻ، ٿيڪر ڏيڻ.
* هوا ڏيڻ، ٻرڪائڻ، چاڙهو ڏيڻ، گلٽو ٻڌڻ، ڦنڊائڻ، ٻرغلائڻ.
* [س/ات]

* [مص] آيارڻ

* [امر] آيارِ

* [مضارع] آياريان (ج) آياريون، آيارين (ج) آياريو،آيارَي (ج) آيارين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

* [حال] آياري ٿو(ج) آيارين ٿا.

* [حال مث] آياري ٿي (ج) آيارين ٿيون

* [ماضي] آياريو(ج) آياريا

* [ماضي مث] آياري (ج) آياريون

* [مستقبل] آياريندو(ج) آياريندا

* [مستقبل مث] آياريندي (ج) آيارينديون

* [اسم مفعول] آياريل

- **آيارَ ج آيارون:** [ا ـ مث] وڏائي، واکاڻ، تعريف، ساراهه، آڌت.

* ڦوند، پڏاءُ، پڏ.

* هشي، چاڙهه، ٽيڪ.

'سعيا، سانگا، ڪانگ ڪيم، آيارون ڏيئي روزاڏاريان'

(استاد بخاري)

- **آيارُ ج آيارَ:** [ا ـ مذ] چاڙه، مبالغي آميز تعريف، آيار.

- **آيارجڻُ:** [مصدر 'آيارڻ' مان فعل مجهول] ڦوڪجڻ، آڦرجڻ، بدهاضمو ٿيڻ.

* وڏائيءَ ۾ ڦوڪجڻ.

* ڦنڊڻ، چڙهڻ، اسپنگر وغيره جو پاڻيءَ ۾ ڦنڊجڻ.

* اُپامڻ، باهه تي چڙهيل ڪني جو اپامڻ.

* [آياريو، آياريندو، آياريل]

- **آيارُ ڏيڻُ:** [اصطلاح] هشي ڏيڻ، چاڙهه ڏيڻ، بيجا تعريف ڪري پڏائڻ.

- **آيارُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] پڏاءُ ڪرڻ، تعريف ڪرڻ، واکاڻ ڪرڻ، پڏائڻ.

- **آيارو ج آيارا:** [ا ـ مذ] اجائي تعريف، پڏاءُ، آيار.

● **آياسڻُ:** [مص – فعل متعدي] روشن ٿيڻ، چمڪڻ، ظاهر ٿيڻ، پڌرو ٿيڻ، نروار ٿيڻ، ظاهر يا صاف ڪرڻ، چمڪائڻ.

* [مص] آياسڻ

* [امر] آياسِ

* [مضارع] آياسيان (ج) آياسيون، آياسين (ج) آياسيو آياسي (ج) آياسين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

* [حال] آياسي ٿو(ج) آياسين ٿا

* [حال مث] آياسي ٿي (ج) آياسين ٿيون

* [ماضي] آياسيو (ج) آياسيا

* [حال مث] آياسي (ج) آياسيون

* [مستقبل] آياسيندو(ج) آياسيندا

* [مث] آياسيندي (ج) آياسينديون

* [اسم مفعول] آياسيل

- **آياسَ:** [ا ـ مث] روشني، چمڪو، تجلو، جهلڪ.

* صورت، عڪس.

'اونداهي آڪاس ۾، سوياري آياس' (استاد بخاري)

● **آيامُ:** [صفت] ابهم، گونگو، بي زبان، معصوم، ڀالو ڀولو.

* جاهل، ابوجهه.

- **آيامڙو ج آيامڙا:** [صفت ـ مذ] آيامُ جو اسم تصغير.

* [مث: آيامڙي ج آيامڙيون]

● **آياڻُ:** [مص – فعل لازمي] ڦُندڻُ، اپامڻ، آڦرڻ، ڦوند ۾ پرجڻ، پڏڻ، پرڻ، پرجڻ.

* [آياميو، آياميا، آيامي، آياميون، آياميندو، آياميندا، آياميندي، آياميندين، آياميل]

* پڏ، پڏاءُ

* چٽ، ڏاڏر

- **آپامَ:** [ا ـ مث] ڦونڊَ، اپامَ، آڦري.
  - ٭ پڏ، پڏاءُ.
  - ٭ چٽَ، ڏاڍر.
- **آپامَ ج آپام:** [ا ـ مذ] چاڙهه. پڏاءَ، مبالغو، وڌاءُ.
- **آپاهائڻ:** [مصدر 'آپامڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ڦندائڻ، آڦرائڻ.
  - ٭ [آپاهائيو آپاهائيندو آپاهائيل]
- **آپامُجڻ:** [مصدر 'آپامڻ' مان فعل متعدي مجهول] ڦندجڻ، آڦرجڻ.
  - ٭ [آپاميو آپامندو آپاميل]
- ●**آپرج آپَرَ:** [ا ـ مث] ٽيڪ، آڌار، آسرو، جهَل.
  - ٭ پاڻيءَ جو ڪنهن ٻاري ۾ چاڙهه.
- ●**آپر آڌر:** [ا ـ مث] آڌار، آسرو، ٽيڪ، جهل.
- ●**آپِرڻُ:** [مص – فعل لازمي] پرجڻ (پيٽ وغيره)، آپر ڪرڻ (مال جو)، پيٽ پرڻ، ڍؤ ڪرڻ، ڦندڻ، آڪِرڻ.
  - ٭ [آپريو آپريا، آپري، آپريون، آپرندو آپرندا، آپرندي، آپرنديون، آپريل]
- **آپَرَ ج آپَرُون:** [ا ـ مث] پيٽ ڀرائي، سيٽ، ڦوڪ، ڦونڊَ، وڏائي، هَٺ.
  - ٭ پيار، محبت، سڪَ.
- **آپَر پاپر:** [ا ـ مث] سيٽ ڦوَڪَ، وڏائي، خوشامد.
- **آپَرَجُ:** [مذ ـ مث] پيٽ پرائي (جي وڏائي)، هَٺ.
- **آپرجڻُ:** [مصدر 'آپرڻ' مان فعل مجهول] گند سان ڀرجي خراب ٿيڻ، پليت ٿيڻ، آپڙجڻ.
  - ٭ بري صحبت ۾ ڦاسڻ.
  - ٭ پاڪائي پليتيءَ جو خيال رکڻ.
  - ٭ [س/ل/ٿ]
  - ٭ [آپريو آپرندو آپريل]
- **آپِري ج آپِريونَ:** [ا ـ مث] آڪو، سيٽَ، ڦوڪ، ڦونڊ، وڏائي.
  - ٭ آڦري، بدهاضمي.
- **آپِري لاهڻُ:** [اصطلاح] وڏائي لاهڻ، مستي لاهڻ، سيکت ڏيڻ.

- ●**آپڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] ظاهر يا صاف ٿي اچڻ، مٿان اچي سهڙڻ، جهڙ ٿيڻ.

  'اُڀ آپيو ڀاڳيو جاڳيو' (ڀهاڪو)

  معنیٰ: 'جهڙ ٿيو ته مالدار سانگ لاءِ سجاڳ ٿيو.'
  - ٭ ظاهر ٿيڻ، پڌرو ٿيڻ (ٻار جو پيٽ ۾، نفعي جو پيدائش ۾)
  - ٭ [س/ٿ ـ سن: (آ = چوڌاري + ڀاس = چمڪڻ)]
  - ٭ [آپيو آپيا، آپي، آپيون، آپيندو آپيندا، آپيندي، آپينديون آپيَلُ]
- **آپِي ج آپِيُون:** [صفت – مث] گرڀوتي، اُها عورت جيڪا ظاهرظهور پيٽ سان هجي، اميد واري عورت.
- ●**آپو ج آپا:** [ا ـ مذ] ٿورو وسڪارو، وَس جهڙي فضا.

  'آپن ۽ پاپن، منهنجو جيءُ جِيارِيو.'
  - ٭ آسمان، اُڀ.
  - ٭ [س/ٿ]
  - ٭ [صفت] ٿورو، گهٽ، گِپ وارو.
- ●**آپُوڪَڙُ ج آپُوڪَڙَ:** [ا ـ مذ] سينگار جي تازگي، زيورن ۽ پوشاڪ جي ڀهڪ يا نماءُ، رونق افروزي.
  - ٭ زيور، ڳهه، هارسينگار.
  - ٭ ٻُور جي ڦلار.
- ●**آپُون ج آپُون:** [ا ـ مذ] پيدائش جي آڏو گابري نرواري، ڪچو گِپ، اڌ ڪچو کير وارو اَن، اَن جا کيرا سنگ.
  - ٭ کيرو اَن.
  - ٭ [س/ڪوهہ]
  - ٭ ٻاهر تي سيڪيل ڪڻڪ، جوئر يا ٻاجهريءَ جو سنگ.
- ●**آپيري:** [ا ـ مث] راڳڻيءَ جو هڪ قسم (جيڪا سهڻيءَ زال جي صورت رکي ٿي).
  - ٭ [سن: ڀرش وَيہ = بهار جي راڳڻي]
- ◎**آپين:** [ضمير خالص] اوهين، توهين، اوهان، توهان.
  - ٭ [س/ٿ]
- ●**آٿُ ج آٿَ:** [ا ـ مذ] اوڪارو، اُلٽي، اُٻڙاڪ، اُبڙڪو اُٻڙو، اُٽڪو چاڙ اوڳرائي.

* ضروري ڪم (جنهن لاءِ ماڻهو ٻيهجين ٿي پوي)
* گهرج، سخت ضرورت.
* سعيي ڪار سعيو

● **آت:** [ا – مث] ٿالهيءَ پرتيل ۽ وٽيون وجهي ديوتا اڳيان ٻاٽ پوڄا جي رسم (جيڪا چانڊوڪيءَ ۾ 4، 14 ۽ 24 تي ملهائبي)، چوٽ جو چنڊ.
* [سن : آرتيه]

● **آتارَ ج آتارُون:** [ا ـ مث] ڏتار، ڏاڏڻ ڇٽ، ڏتار جي تنوار

● **آتارِ ج آتارِيُون:** [ا ـ مث] اچڻ جي حالت، آمد، سانگي ٻڪين جي ڍنڍ جي ڪپن تي آمد، آتر

● **آتارڻ:** [مص – فعل متعدي] پارِ اُڪارڻ، تاري اُماڻڻ، پار لنگهائڻ، اُڪارڻ، تارڻ.
* ياد پوڻ
* ريٺڻ، ڏارائڻ، تاترائڻ، ڏتارڻ، ريجهائڻ، ٻچڪارڻ، ٽنڪارڻ
* [سن: آتارڻ]
* [مص] آتارڻ
* [امر] آتارِ
* [مضارع] آتاريان (ج) آتاريون، آتارين (ج)آتاريو، آتاري (ج) آتارين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] آتاري ٿو(ج) آتارين ٿا
* [حال مث] آتاري ٿي (ج) آتارين ٿيون
* [ماضي] آتاريو(ج) آتاريا
* [ماضي مث] آتاري (ج) آتاريون
* [مستقبل] آتاريندو(ج) آتاريندا
* [مستقبل مث] آتاريندي (ج) آتاريندين
* [اسم مفعول] آتاريل

● **آتارو ج آتارا:** [ا ـ مذ] پتڻ جو اجورو
* ٻيڙيءَ جو سامان (جيڪو ٻيءَ پار لاهڻو هجي).

● **آتارِي ج آتارِيُون:** [ا ـ مث] ٽاڪاري، ٻلي، آٽَ
* ٻيڙيءَ جو هڪ اوزار (جيڪو ٻيڙيءَ کي تيز لهرن مان آهستي هلائي، جيئن الٽي نه پوي).

● **آتاڙو ج آتاڙا:** [صفت ـ مذ] تکڙو اُبهرو آتو
* [مث: آتاڙي ج آتاڙيون]
* [ا –مث] ٿاهو ڏڪُ.
'مال پاڻيءَ تان آتاڙو نه ڪاٿي'
* [س/ٿ]

● **آتاهُ:** [صفت] جنهن جي حد نه هجي، بي حد، بي شمار بي انت، آٿاهه

● **آتائڻُ:** [مص –فعل متعدي] چوائڻ، بيزار ڪرڻ، ڪڪ ڪرڻ
* [مص] آتائڻُ
* [امر] آتاءِ
* [مضارع] آتائيان (ج) آتائيون، آتائين (ج) آتائيو آتائي (ج) آتائين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] آتائي ٿو(ج) آتائين ٿا
* [حال مث] آتائي ٿي (ج) آتائين ٿيون
* [ماضي] آتائيو(ج) آتائيا
* [ماضي مث] آتائي (ج) آتائيون
* [مستقبل] آتائيندو(ج) آتائيندا
* [مستقبل مث] آتائيندي (ج) آتائينديون
* [اسم مفعول] آتائيلُ

● **آٽر:** [ا ـ مث] آٽار
* هيٺان وهائڻ جي پراڻي رلي، وهاڻو آٽر
* آٽرُ، آٽرڻُ، گڏهه جي پٺيءَ تي جو ٽپڙ، ڪپڙو پردو
* بندي.
* [س/ات]

ـ **آٽرڻ ج آٽرڻ:** [ا ـ مذ] ڍڪُ، پردو آٽرُ.

●**آٿُر:** [صفت] بي ساهو، ايذايل، ڏکويل، ڦٽيل، مرضيل، بيمار، عاجز، فڪرمند.

* [اِ ـ مث] بيماري، مرض

ـ **آٿُرا:** [اِ ـ مث] بيماريءَ ۾ لوچ پوچ.

ـ **آٿُرج:** [اِ ـ مث] بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ رڳون وڌجن هن بيماريءَ جو تعلق آنڊي ۽ گردي سان آهي).

ـ **آٿُرشالا:** [اِ ـ مث] بيماري گهر، اسپتال، بيمارستان، بيمارن جو گهر، شفاخانو مطب.

●**آٿُرڻ:** [مص – فعل لازمي] ڪنهن اهم ڪم لاءِ آتو ٿيڻ، تڪڙ ڪرڻ، اُبهرائي ڪرڻ، ابهرو ٿيڻ

* [آتريو، آتريا، آترندو، آترندا، آترندي، آترنديون، آتريل]

ـ **آتُر:** [اِ ـ مث] جلدائي، تڪڙ، اُبهرائي، اتاولائي، آنڌ مانڌ.

ـ **آترتائي:** [اِ ـ مث] تڪڙ، اُبهرائي، بي صبري، آتي

ـ **آترو ج آترا:** [اِ ـ مذ] بي صبر، آتو، آڪرو، تيسر (هڪ هنڌ نه وهندڙ)، بي سڪو

ـ **آترو اُتامرو:** [صفت ـ مذ] تڪڙو، ابهرو ۽ پنهنجي مرضي وارو

* [آتر: تڪڙو+ اتامرو: ابهرو، تڪڙو]

* [مث: آتري اتامري]

ـ **آترويلا:** [اِ ـ مث] بيچيني، ابهرائي، تڪڙ، آنڌ مانڌ، لچ پچ، ڦٿڪو وٺ پڪڙ، اڻ تڻ، هرڪر.

* بيماري يا مصيبت جي ويل، بي آراميءَ جي گهڙي، اها ويل جنهن ۾ تڪڙ ڪئي وڃي.

'ايءَ آترويلا، اٿين ڪيئن سلي سکهان' (استاد بخاري)

ـ **آترويلا اُتامرائي:** [اِ ـ مث] تڙتڪڙ، اُبهرائي، هرٻڙ، جلدائي.

ـ **آٿرويلا ٿيڻُ:** [اصطلاح] بيچيني ٿيڻ، آنڌ مانڌ ٿيڻ، لچ پچ ٿيڻ، لوچ پوچ.

ـ **آٿرويلا لڳڻ:** [اصطلاح] بي صبري هئڻ، اُبهرائي ڪرڻ، بي آرامي ٿيڻ، لوچ پوچ ٿيڻ.

ـ **آٿري ج آٿريون:** [صفت ـ مث] اُبهري، تڪڙي، هلڪڙي.

* واهيات، هلڪڙي (گار طور ڪم ايندڙ لفظ)

* [مذ: آٿرو]

●**آٿِروڙجڻُ:** [مصدر 'آٿرڻ' مان فعل مجهول] آٿوڙجڻ، ڪاڏي جو نڙيءَ ۾ اٽڪڻ سبب اُٿلو اچڻ، اُٿوڙجڻ.

* [س/ٿ]

* [آٿروڙيو آٿروڙندو آٿروڙيل]

●**آٿِڙو:** [اِ ـ مذ] کاڌ جي ڪنهن شيءِ جي نڙيءَ ۾ اٽڪڻ جي حالت.

اِٿس اِٿس اٿوڙ

●**آٿِڙي ج آٿڙيون:** [اِ ـ مث] پاڻي پيئڻ وقت نڙيءَ جي اٽڪاءَ سبب آيل اُٿش ٿيڻ، غوطو

* اونهي پاڻيءَ جي ڪُڏَ (جتي غوطا اچن)، ڪنب.

* [س/ ڪ: آت = اندران (پيٽ مان) ٿي آيل شيءِ]

●**آتِش:** [اِ ـ مث] آگ، باهه، چيرو ڪاوڙ غصو چڙ.

* تپش (دل جي).

* سوز درد.

* گرمي، حرارت.

* اُڃ، اُساٽ.

* قوت باهه، شهوت.

* [ف: آتش = باهه]

ـ **آتِش آفروز:** [صفت] باهه ٻاريندڙ، باهه ڀڙڪائيندڙ، شرارتي، فسادي.

* [اِ ـ مذ] باهه جو ٻارڻ.

* [آتش = باهه + افروز = ٻاريندڙ]

* [اِ ـ خاص] هڪ پکيءَ جو نالو [ع] عنقا، [ف] سيمرغ (جيو وڃي ٿو ته هن پکيءَ جي پک تمام گهڻي آهي، سنڌيءَ ۾ گرڙ پکيءَ نسبت پڻ اهڙي ڏند ڪٿا آهي شايد انهيءَ پکيءَ (سيمرغ، عنقا، گرڙ پکيءَ) جي هاضمي جي گجي، آتش افروز = باهه جي ٻارڻ جيان آهي،

هڪ ٻي روايت موجب هن جي وات مان ڪنهن وقت باھ جا الا نڪرندا آهن. هيءَ ٻڪي زردشت ادب ۾ افسانوي ٻڪي آهي).

ـ **آتِش افروزي:** [ا ـ مث] باھ جو ڀڙڪاءُ. آتشبازي. شرارت.

ـ **آتِش اَفشان:** [صفت] باھ ڇنڊيندڙ. باھ اُڇليندڙ. ٻرندڙ جبل.

ـ **آتِش آندَازُ:** [صفت] باھ اوڳاڇيندڙ. چڻنگون ڇڏيندڙ. اڱار. باھ ٻاريندڙ (ماچيس جي تيلي).

ـ **آتِش اَنگيزُ:** [صفت] باھ ٻاريندڙ. باھ اُٿاريندڙ. فسادي. شرارتي

٭ شهوت اُٿاريندڙ دوا.

ـ **آتِش بارُ:** [صفت] باھ وسائيندڙ. آتشبازي يا توب هلائيندڙ. ڪو به جنگي هٿيار (پستول. بندوق. بم). ماچيس جي تيلي. ٺِڪاڪو وڄ سار

٭ قطبي خطي جي چمڪندڙ برف باري (جيڪا اکين کي ڀون ڪري).

ـ **آتِش بارِي:** [ا ـ مث] جنگ ۾ بندوقن يا توپن جو وسڪارو. گولاباري. بارود جو وسڪارو.

ـ **آتِش بازُ:** [صفت] ٺِڪاڪا يا آتشبازيءَ جو سامان ٺاهيندڙ. بندوق باز. باھ سان راند ڪندڙ.

ـ **آتِش بازِي:** [ا ـ مث] ٺِڪاڪا ٻارڻ. باھ جي راند. ڏارون سازن جو تماشو.

٭ [آتش = باھ + بازي = راند = باھ جي راند]

ـ **آتِش بانُ:** [صفت] باھ وارو. شيطان. جن. نفس اماره.

٭ [آتش = باھ + بان = وارو = باھ وارو]

٭ ڪيڙائو تارو.

٭ لوهي چلهه. منگل. ڪورو.

٭ اَڇارو يا ڇڇهري (جنهن تي سياري ۾ اُس وڃي).

٭ وهٽ (گهوڙو).

ـ **آتش بيان:** [صفت] شعله بيان. جوشيلو مقرر. تيز ڳالهائيندڙ.

ـ **آتِش پَرستُ:** [صفت] باھ جو پوڄاري. جوت پوڄاري. زردشتي مت جو پوئلڳ.

٭ گبر. طبيب. پتنگ.

ـ **آتِش پَرستِي:** [ا ـ مث] باھ جي پوڄا. اگني پوڄا.

ـ **آتِش جو پَرڪالو:** [صفت ـ مذ] باھ جي چڻنگ. شعلو.

٭ حَسين. خوبصورت.

٭ فتنه انگيز چالاڪ.

ـ **آتِش پيڪر:** [صفت] نوجوان ناري. محبوب (جنهن جو چهرو باھ جيان لال هجي)

٭ ناري مخلوق. جن. شيطان. ڀوت وغيره.

ـ **آتِش خاموش:** [ا ـ مث] اُها باھ جا اڃا ڀڙڪي نه هجي.

ـ **آتِش خانو ڄ آتِش خَانا:** [ا ـ مذ] باھ جي جاءِ. سياري ۾ باھ ٻارڻ جي چلهه. ٻٺي. انگيٺي. چلهو.

٭ [آتش = باھ + خانو = گهر]

٭ آتش پرستيءَ جي جاءِ.

٭ آتشڪدو. بارود خانو. پارسين جي عبادتگاھ (جتي باھ سدائين ٻرندي رهندي آهي)

ـ **آتِش خوار:** [صفت] باھ کائيندڙ. حرام جو کاڌو کائيندڙ. رشوتي. ظالم.

٭ [آتش = باھ + خوار = کائيندڙ = باھ کائيندڙ = حرام کائيندڙ]

٭ [ا ـ مذ] هميشه باھ ۾ رهندڙ يا باھ مان پيدا ٿيندڙ هڪ پکي. چڪور.

ـ **آتِش خيالُ:** [صفت] تخيل جو تکو. تيز فهم.

ـ **آتِش دَانُ:** [ا ـ مذ] باھ ٻارڻ يا باھ رکڻ جي جاءِ. ٻٺي. ڪُل. سگري.

ـ **آتِش دَست:** [صفت] چالاڪ. ڦُڙت. هوشيار.

٭ [آتش = باھ + دست = چالاڪ]

ـ **آتِش دَم:** [صفت] فصيح. بليغ.

ـ **آتِش رُخ:** [صفت] ڳاڙهي يا چمڪندڙ مُنهن وارو. خوبصورت. آتش روءِ. معشوق.

٭ [آتش = باھ + رخ = چهرو = خوبصورت]

ـ **آتِش رُوءِ:** [صفت] آتش رخ. باھ جي رنگ جهڙو سهڻو.

- آتش زَبان: [صفت] فصيح بليغ، تمام تيز ڳالهائيندڙ. شعله بيان.
* [آتش = باهه + زبان = بليغ]
- آتِش زدگِي: [ا ـ مث] باهه لڳڻ جي حالت.
- آتِش زدَه: [صفت] باهه لڳل، سڙيل.
* [آتش = باهه + زده = باهه لڳل]
- آتِشستانُ: [اـ مذ] مسانُ، اُها جاءِ جتي باهه پئي وَسي.
* مڙدي ساڙڻ لاءِ خاص جاءِ (هندو ڌرم ۾).
- آتِش سُخنُ: [صفت] جوشيلو، اثرائتو ڳالهائيندڙ. شعله بيان.
- آتش سنگ: [اـ مذ] باهه جو پٿر، اهڙو پٿر جيڪو پاڻ ۾ يا لوهه تي گسائڻ سان باهه پيدا ڪري.
* پٿر ۾ لڪل چڻنگ (جيڪا ڪنهن شيءِ جي ٽڪراءُ سان ظاهر ٿئي)
- آتِش طَبع: [صفت] نهايت تيز طبيعت وارو، تَند مزاج، چيڙاڪ، تيزفهم.
- آتِش فِشان: [صفت ـ مذ] باهه اڇليندڙ جبل. شعلا يا چڻنگون ڇڏيندڙ، جوالا مکي، باهه ڪيندڙ (پٽي).
* [ا ـ مث] اوزارن تکي ڪرڻ جي سِراڻ (جيڪا اوزار لائڻ وقت چڻنگون ڪيي).
- آتِش فِشان جبل: [ا – مذ] جوالا مکي جبل. اهو جبل جنهن جي منهن مان باهه نڪرندي هجي.
- آتِش فِشانِي: [ا ـ مث] باهه وَسڻ يا وَسائڻ جو ڪم. باهه جو وسڪارو، بمباري.
- آتش فِينڪ: [ا – مذ] آتش فشان. آڳ اوڳاڇيندڙ. باهه اڇليندڙ.
'آتش فينڪ پهاڙ جي، پر پر جهومي جهنگ' (استاد بخاري)
- آتش قدم: [صفت] باهه جهڙن قدمن وارو تيز هلندڙ.
* گرم وهڪرو
- آتِشڪ: [ا ـ مث] ٿوري باهه، باهڙي، وِڄ. گرڪَپيتو
* بيماري (مرداڻي بيماريءَ جو هڪ قسم)، ٽاڪي.

- آتِشڪدَه: [اـ مذ] باهه جو گهر، آتش خانو پارسين جي عبادتگاهه (جتي سدائين باهه ٻرندي رهندي آهي).
- آتِش ڪشُ: [اـ مذ] باهه مان تانبن ڪڍڻ جو اوزار (ڪوري مان)، چمٽو
- آتِش گاهُ: [اـ مذ] باهه جو ڪورو، آتِشڪده، آتِش خانو.
- آتِش گر: [ا- مذ] باهه ٻاريندڙ، لوهار.
- آتِش گَري: [ا ـ مث] لوهارڪو ڌنڌو.
- آتِش گولو: [اـ مذ] باهه جو گولو، بم گولو، بَمُ.
- آتِش گِيرُ: [اـ مذ] جلد باهه پڪڙيندڙ، جلد پڙڪي اٿندڙ شيءِ
* چمٽو، باهه جهلڻ يا تانبن کڻڻ جو اوزار.
* باهه وننڊڙ ڦاٽندڙ، ڪاوڙ ڪندڙ.
- آتِش گير مادو: [ا – مذ] جلد پڙڪندڙ مادو، جلد باهه لڳندڙ مادو.
- آتِش لباس: [صفت] باهه جي رنگ جهڙا ڪپڙا پهريل، ڳاڙهي رنگ جي ڪپڙن ۾ ملبوس.
- آتِش مزاجُ: [صفت] تکي طبيعت وارو، چيڙاڪ، تندخو، جوشيلو، تيسر.
* [آتش = باهه + مزاج = طبيعت = چيڙاڪ]
- آتِشناڪُ: [صفت] باهه جهڙو، ڪاوڙيل، چڙٽو، تند خو، آتش مزاج.
- آتِش نَفَسُ: [صفت] باهه جهڙو گرم پساهه ڪڍندڙ، فصيح.
- آتِش نِهَادُ: [صفت] باهه جهڙي طبيعت رکندڙ، چيڙاڪ.
- آتِش نمرود: [اـ مث] نمرودي باهه (جيڪا نمرود طرفان حضرت ابراهيم عليه السلام کي جلائڻ جي ارادي سان ٻاري وئي هئي ۽ خدا جي حڪم سان اها باهه گلزار بڻجي وئي)
* [آتش = باهه + نمرود = نمرود طرفان ٻاريل آڙاهه]
* آڙاهه، ڌاڳهه.
- آتِشِي: [صفت] باهه جو، باهه وارو، باهه جو جوڙ، باهه جو اثرانداز، باهه جهڙو

* گرم طبيعت وارو، جوش وارو، جوشيلو، چيڙاڪ.
* قوت باھ وارو، ڪامي، شهوتي.
* جن، پري.
* [ا ـ مث] چئن طبيعتن مان هڪ جو نالو (آتشي، آبي، خاڪي، بادي).

ـ **آتِشيانُ**: [صفت] باھ وارا، دوزخ جا ماڻهو، ديو، جنّ وغيره.

ـ **آتشِي آڙاھ**: [ا ـ مذ] باھ جو ڪورو، آتشي هوس وارو اوڙاھ.
'ڪڪوري لهرلوڀ جي ٻيو آتشي آڙاھ' (ڪنور ڀڳت)

ـ **آتِشي آئينو**: [ا - مذ] سج جا ڪرڻا جهٽي باھ پيدا ڪندڙ شيشو، آگني ڪانچ، تپاڪ (ڪنهن شيءِ جي جوهر ڪڍڻ لاءِ يا لقوي جي بيمار کي ڏيکاري ان جي منهن کي سڌو ڪرڻ لاءِ ڪم ايندڙ شيشو)

ـ **آتِشي بُرج**: [ا- مذ] نحس تارو، نحوست جو اثر رکندڙ برج يا تارن جو ميڙ (علم نجوم موجب آسمان ۾ ٽي برج آتشي آهن. 1. حَمَلُ، 2. اسد، 3. قوس).

ـ **آتِشي حرف**: [ا ـ مذ] علم جفر جي اصطلاح ۾ ابجد جا ست حرف (ا . ھ . ط . ف . ش . ذ . م)

ـ **آتِشين**: [صفت] باھ جهڙو، جلائيندڙ، ساڙيندڙ، گرم.

ـ **آتِشيُون اکيُون**: [اصطلاح] باھيون ٻارڻ، متع مچائڻ، دونهان دکائڻ.
* دل ۾ درد پيدا ڪرڻ، عشق ۽ محبت ۾ گرفتار ڪرڻ.

● **آتمُ**: [ا ـ مذ] روح، آتما، دل، من، نفس، ذات، جان.
* فهم، عقل، ڄاڻ.
* مرضي، خواهش.
* [سن: آتمن = لوڪيل روح]
* اصلوڪو آد وارو روح (جيڪو رب تعاليٰ آدم ۾ لوڪيو هو)

ـ **آتما**: [ا ـ مث] آتم، روح، روح جي بلند پروازيءِ جي حالت، اعليٰ روح.
* ضمير، دل، نفس.
* [سن: آتما = روح]

ـ **آتِما پُوري ٿيڻُ**: [اصطلاح] مرضي پوري ٿيڻ، خوش ٿيڻ.

ـ **آتم ٻڌ**: [ا ـ مث] پاڻ کي سڃاڻڻ جي حالت، خودشناسي، نفس شناسي، عِرفان.
* [آتم = خود + ٻڌ = سمجھ]

ـ **آتم ٻوڌ**: [ا ـ مث] پاڻ کي سڃاڻڻ جي سمجھ، عقل، فهم.

ـ **آتمتا**: [ا ـ مث] روحانيت، آتمڪ.

ـ **آتم پالڪ**: [صفت] پاڻ سنڀاليندڙ، خود غرض.

ـ **آتم پد**: [ا . مذ] آتما جي گيان جو درجو، وڏو روحاني درجو، روحاني منزل، عِرفان.

ـ **آتم جوڳ**: [ا ـ مذ] روحاني ميلاپ، وَصلُ
'ستگر سيکائي، جڳتِ آتم جوڳ جي' (سامي)

ـ **آتم ديو**: [ا - مذ] هندن جي هڪ ديوتا جو نالو

ـ **آتم ڌَنُ**: [ا ـ مذ] اعليٰ آتما جو ڌن، روحاني ڌن، روحاني دولت
'برجي ڏنو جنهن پوريءَ، آتم ڌن اٿاھ' (سامي)

ـ **آتم رَتُ**: [ا- مذ] آتما ۾ رَڌَل، جنهن کي گيان حاصل ٿيو هجي

ـ **آتم سَر**: [ا- مذ] آتما جو تلاءُ

ـ **آتم شڪتِي**: [ا - مث] روحاني قوّت، قوّت ارادي، اِڇا، شڪتي.

ـ **آتمڪ**: [صفت] روحاني خيال، روحاني، قدرتي.

ـ **آتم ڪٿا**: [ا ـ مث] پاڻ لکيل سوانح، آتم ڪهاڻي، پنهنجي ڪهاڻي، پنهنجي زندگيءَ بابت لکيل احوال، آپ بيتي

ـ **آتمڪيہ**: [ا ـ مث] آتمتا، روحانيت.

ـ **آتم ڪهاڻي**: [ا ـ مث] خود نوشتہ سوانح، آتم ڪٿا، روحاني فلسفو، پنهنجي سوانح عمري، ڪنهن جا پنهنجا لکيل تجربا/آزمودا.

ـ **آتم گيانُ**: [ا ـ مذ] روحاني علم، علم معرفت، خدا شناسي ۽ خودشناسيءَ جو علم، پاڻ سڃاڻڻ جو علم.
* [آتم = روح + گيان = ڄاڻ]
'جنهن کي آتم گيان، سامي ڏنو ستگرو' (سامي)

ـ **آتم گياني:** [صفت] خود شناسي (جيڪا مرشد کان حاصل ٿئي)، پاڻ سڃاڻندڙ، خودشناس.

ـ **آتم گهاتُ:** [صفت] روحاني موت (گناهن سبب)، آپگهات، خودڪشي.

* [آتم = روح + گهات = مارڻ]

ـ **آتم گهاتڪُ:** [صفت] آتم گهاتي، خودڪشي ڪندڙ، خودڪش.

* [آتم = روح + گهاتڪ = ماريندڙ]

ـ **آتم گهاتي:** [صفت] رڃايل روح جي حالت، رڃايل روح، روحاني موت وارو، آپ گهات ڪندڙ، پاڻ ماريندڙ.

* [آتم = روح + گهاتي = رڃايل روح جي حالت]

ـ **آتم وادي:** [صفت] پنهنجو پاڻ متعلق ڳالهائيندڙ.

* [آتم = روح + وادي = پنهنجو پاڻ متعلق ڳالهائيندڙ]

ـ **آتم وت:** [صفت] آتما جهڙو وجود جو حال.

* [آتم = روح + وت = وجود جو حال]

ـ **آتم ودِيا:** [ا ـ مث] خودشناسي.

* [آتم = روح + وديا = علم]

ـ **آتم هَتِ:** [ا ـ مذ] جو ڪجهه پاڻ، سِن خود.

* [آتم = روح + هت = جو ڪجهه پاڻ]

ـ **آتم هَتِيا:** [ا ـ مث] خودڪشي، آتم گهات، پاڻ مارڻ.

* [آتم = روح + هتيا = پاڻ مارڻ]

ـ **آتم هَچا:** [ا ـ مث] آپگهات.

* [آتم = روح + هچا = آپگهات]

ـ **آتميڪ:** [صفت] روحاني، روح سان واسطو رکندڙ.

● **آٿڻُ ڄ آٿڻَ:** [ا ـ مذ] سُٿَ ڪتن جي جاءِ، ڳڏجي ويهي سُٿ ڪَتَڻ جي جاءِ، عورتن جي ڳڏجي ڪم ڪرڻ جي جاءِ.

'اڏيون آٿڻ واريون، اٿين وڃو سڀ ويِءِ' (شاهه).

'پاٿي پاند ڪپاهه، مون آٿڻَ سڀ نهاريا' (عنات)

* ملڻ جي جاءِ، ڳڏجاڻي، ميلاپ، آسائش.

* زماني جي زيب زينت جو هنري سامان، دنيا جي آسائش جو نَٽُ نانگر

* ويهڻ جو هنڌ، ٽيڪ، گهر آرام گاهه، حرم، گهر جو پٽ، پاندو

* [سن: آيتن]

* [صفت] زنانو عورتن جهڙو بي مڙسيو

* سُستُ.

ـ **آٿڻُ اُجڙُ ٿيڻُ:** [اصطلاح] خاندان جو خاندان ناس ٿيڻ، ڪچهري برباد ٿيڻ، گهر برباد ٿيڻ، پاڙ پٽجڻ.

ـ **آٿڻُ اُجهامڻُ:** [اصطلاح] آٿڻَ جو اوج ٽٽڻ تي وڃڻ، ڪَتَڻ وارين جو ٽڙي پکڙي وڃڻ، مجلس برخاست ٿيڻ.

ـ **آٿڻُ نہ هُئَڻُ:** [اصطلاح] بي هنر هجڻ، بيڪار هئڻ، لَلَ ٿي نہ هجڻ، مردانگي نہ هجڻ، نِڪمو هجڻ، ٽرٽي هجڻ.

ـ **آٿڻَ کي آوڏو رَهَڻُ:** [اصطلاح] پنهنجي ڪم تي هوشيار رهڻ، واندو نہ ويهڻ، پنهنجي ڪم ۾ مشغول رهڻ.

● **آٿڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] اوڪارڻ، اُلٽي ڪرڻ، اُهڙڪا ڏيڻ.

* [آٿيو آٿيا، آٿي آٿيون آٿيندو آٿيندا، آٿيندي، آٿينديون آٿيل]

● **آٿو ڄ آٿا:** [صفت ـ مذ] تڪڙو اُٻهرو، بيتاب، بيقرار، منتظر

* ڪَڪ، بيزار

* ماندو، لاچار، حيران، پريشان، وياڪل، عاجز

* ضرورتمند، گهرجائو

* [مث: آٿي ڄ آٿيون]

ـ **آٿو ٿيڻُ:** [اصطلاح] بيتاب ٿيڻ، ماندو ٿيڻ.

* تڪڙو ٿيڻ (جي ڪم نہ ٿئي ته)

* ڪَڪِ ٿيڻ، بيزار ٿيڻ.

● **آٿو:** [صفت ـ مث] اٺن ڪتڻ جو ڪم سيکاريندڙ يا سنڀاليندڙ زال.

●**آتي:** [صفت – مذ] آهتي، جو ايندو رهي، هميشہ ايندڙ گراهڪ، ايندڙ.

٭ [س / ڪوه/يت]

٭ ايندڙ وقت وارو.

٭ [س/ ٺ]

●**آتي ڪتي:** [ا – مذ] ايندڙ ڪتيءَ جو فصل

٭ [س/ث: آتي = ايندڙ + ڪتيءَ جو فصل]

●**آتيرو ج آتيرا:** [ا _مذ] آنتيرو، گولين جي راند ۾ گوليءَ تي گولي هڻي راند ڪرڻ جي شروعات، بلورن راند، چدن جي راند.

_ **آتيرو اُڇلائڻ:** [اصطلاح] ٻئي جي بلور تي مٿاچرو بلور ڇٽڻ

●**آٽِ:** [ا _مث] ٻٽ يا پاراتي جو هڪ لفظ، نصيب جو ڏڪ، ٿاپو

'اڍيون آٽ مَ ڏيو تہ ڏسان منهن مليرجو

٭ هوند سُوند، بچت، آڌار، گهر ۾ رکيل ٿپڙ، زر، زيور

٭ [سن: اسٿت =بيٺل]

٭ اُبڙڪو، آٽ، اوڪارو

٭ [سن: آٽ = اوڪاريل وٽ]

٭ ڪتي ٻلي جو ڪاڏي ڇيچڙو، هڏو.

٭ رکيل، بچايل يا عيوضي ۾ ورتل مُوڙي وغيره.

_ **آٽِ پورڻ:** [اصطلاح] اميد پوري نہ ٿيڻ.

_ **آٽُون ڪاٽڻ:** [اصطلاح] پراوا ٽڪرا ۽ اوبرون ڪاٽڻ.

●**آٽُ ج آٽَ:** [ا _ مذ] مائٽاڻو لڳ لاڳاپو، ڪاٽڻ پيٽڻ ۽ ڏيتي ليتيءَ وارا، تعلقدار، قبيلي وارا ماڻهو، قبيلو، ڪٽنب.

٭ [س/ل]

٭ ڪاوڙ جو بحران، اُڌمو، لهر جو لاهو چاڙهو.

●**آٽاٽو ج آٽاٽا:** [صفت – مذ] هڪ هنڌ بيهاريل، ٿانيڪو، هنڌائتو

٭ [سن:آستان = جاءِ]

٭ [س/ ل/ث]

٭ [مث: آٽاٽي ج آٽاٽيون]

٭ [ا - مذ] آچار، ساندائو، ڪناڻ.

●**آٿت ج آٿتون:** [ا _ مث] دلاسو، دلداري، ڏڍ.

٭ آسرو، اميد، آڌار

٭ ٽيڪ، پرجهل

٭ بچايل مال، موڙي، هوند.

٭ گروي رکڻ لاءِ ڪا شيءِ

_ **آٿت ڏيڻ:** [اصطلاح] همدرديءَ جو ٽيڪو ڏيڻ، دلاسو ڏيڻ، ڏڍ ڏيڻ

●**آٿر ج آٿر:** [ا _مذ] گهوڙي، ڏاند يا گڏه جي پٺيءَ تي رکيل ٿيڙي، گڏه جا ٽڙا، گڏه جي سنجت جو سامان، اُٺ جي پٺيءَ تي رکيل ٿپڙ، جانورن جي پٺيءَ جو ڍڪ.

٭ پراڻي رلي.

٭ [س/ل _ سن: (آشتر) _ ف: (استر)]

_ **آٿر ٻڌائڻ:** [اصطلاح] ٻئي کي ٿپڙ ٻڌائڻ، ڪڍي ڇڏڻ، ڪنهن کي زبردستي لڏائڻ، ٿپڙ گول ڪرائڻ، بسترو ٻڌائڻ

_ **آٿر ٻڌڻ:** [اصطلاح] ٿپڙ ٻڌي هليو وڃڻ، لڏڻ جي تياري ڪرڻ

_ **آٿر پاٿر:** [ا – مذ] پراڻيون رليون، گوڏڙيون، ٽڏا، تنڊوريون، پراڻا ٿي ويل ٿپڙ (مال بردار جانورن گڏه يا اٺ جي پٺي ڍڪڻ لاءِ)، ٿپڙيون، تراڪڙو وڃاٽو

_ **آٿر پارائڻ:** [اصطلاح] مال بردار جانور (ڏاند يا گڏه وغيره) جي پٺيءَ تي ٿپڙيون رکڻ، گڏه تي ٽڙا رکڻ، جانورن جي پٺيءَ جو ڍڪڻ.

٭ [اصطلاحاً] ٻي جا تعريف ڪرڻ، خوشامد ڪرڻ، هشي ڏيڻ

_ **آٿر ڏيڻ:** [اصطلاح] ڪوبہ وهٽ سنجڻ، پلاڻڻ، ٻئي کي ٿپڙ ٻڌائڻ، ڪڍي ڇڏڻ، ٽڙا ڏيڻ.

_ **آٿر رکڻ:** [اصطلاح] آهستي آهستي ڪري هيرائڻ، ٻاڻ ڪي ويجهو ڪرڻ.

_ **آٿر ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪوبہ وهٽ سنجي تيار ڪرڻ.

●**آٿر پٿر:** [ا _ مذ] هيڏانهن هوڏانهن ٽڙيل پکڙيل ڪاٺيون يا ڇينيا، گند گاهہ، ٿپڙ.

'آٽر پٽر ميڙي، سائين! الا! بيبيءَ ديگ چڙهائي' (لوڪ)

* گاهه ٻاهه. ڪک ڪانا. گاهه ۽ ڪکن ڪانن مان تراڪڙي وڃاڻ.

* [س/ ات/ ڪوهه]

* پٽر، پهڻ، پتر، آٽر پٽر.

● آٽِرو ج آٽِرا: [صفت – مذ] ٽڙندڙ. قابو نه ڪتل. طبيعت جو هَلڪو حرڪتي. اَنٽرو. اُبهرو. بي قرار. اُتامرو. اُڙيل.

* [سن: اَ = نه + سٽر = قائم]

* [مث: آٽِري ج آٽِريون]

● آٽُڙ ج آٽڙَ: [ا _ مذ] ڳاٻو. ڏکو. آڏيرو. پيرَ يا ٽنگ جو وَر. موڙ. موچ.

* موهه. سوج (پيرَ يا ٽنگ ۾ ڏک لڳڻ يا ڳاٻي اچڻ سبب).

* [س/ات]

* خڪي جي ٽوپيءَ کي ڦوڪ.

_ آٽُڙ پاٽُڙ: [ظرف] پٺي هٽ چڏي. ڊرين هٽين. هٽڙ پٽڙ. هٽن اٽڪائڻ يا ڀڪ وجهڻ ڪانسواءِ (رڏي چوڪري جي نندي چوڪر سان ملهه).

_ آٽڙجڻ: [مصدر 'آٽڙڻ' مان فعل مجهول] ڳاٻو ڪائڻ. ٽڙڻ ٽاٻڙجڻ.

* [آٽڙيو آٽڙندو آٽڙيل]

● آٽڙڪڻ: [مص _ فعل لازمي] گمراهه ٿيڻ. جهوتون پائڻ. لوهون ڏيڻ. رلڻ. جهٽ ڏيڻ. هٽين پوڻ. اسڙڪڻ.

* [آٽڙڪيو آٽڙڪيا، آٽڙڪي، آٽڙڪيون، آٽڙڪندا، آٽڙڪنديون، آٽڙڪيل]

● آٽِڙڻ، آٽُڙڻ: [مص – فعل لازمي] ڳاٻو ڪائڻ. ٽِڙڻ. ٽاٻڙڻ. ڳاٻو ڪائي ڪرڻ. ٻاهڙڻ. رسي وغيره ۾ وجڙي ڪِرڻ. آڏيڙا ڪائڻ

* [آٽڙيو آٽڙيا، آٽڙي، آٽڙيون، آٽڙندا، آٽڙنديون، آٽڙيل]

_ آٽڙندو ٽاٻڙندو اچڻ: [اصطلاح] ٽڙندو ٽاٻڙندو اچڻ. ڏڪا ڏوما ڪائيندو اچڻ.

● آٽِلا: [ا _ خاص] سنڌ جي هڪ قبيلي جو نالو

● آٽِني ج آٽِنيُون: [ا _ مث] ڪيرَ يا جهَڻ وجهڻ لاءِ ٺڪر جو ٿانءُ. آٽڻي.

* [س/ٿ]

● آٽُڻ: [ا _ مث] سج لهڻ جو وقت. سانجهي. شام.

* [س/ٿ]

● آٽُڻُ ج آٽُڻَ: [ا _ مذ] اميد جهڙو دلاسو. ڏڍُ. دلداري. آٿت. ڪوڙو دلاسو. دٿو. دَم. ٽيڪ. آڌار.

* مضبوطي. قوت. ٻَل. زور.

● آٽِڻي: [ا _ مث] آٽِني. ڪيرَ يا جهَڻ لاءِ ٿانءُ

* [س/ٿ]

● آٽو: [صفت _ مذ] آتو. منتظر. پريشان.

* [س/ٿ]

* [مث: آٽي ج آٽِيون]

● آٽوٽو ج آٽوٽا: [ا - مذ] هڪ طرف/ ڏسا جو نالو. الهندو (لفظي معنيٰ 'آسپاس جي هوا جنهن سان سجاڻجي ته اها هوا برسات جي آهي يا نه. چو ته ٿر ۾ اڪثر برسات اونهاري ۾ اولهه کان ايندي آهي. انڪري انهيءَ کي آٽوٽو چون) برساتي هوا جي هيڪار. برساتي هر جي جانچ ڪندڙ. برسات جي وسڻ جا آثار جاڻندڙ.

'آٽوٽا اُگهن ٿي، هوو ٻيهي واجهائين'.

* [س/ٿ]

* ناس وارو. ناسوَتو.

* [س/ ل]

* [مث: آٽوٽي ج آٽوٽيون]

● آٽوئجڻُ: [مصدر 'آٽوئڻ' فعل مجهول] ڪاوڙ جا وَٽ وجهڻ. ڪاوڙ گهٽ ڪرڻ.

* [س/ٿ]

* [آٽوئيو آٽوئيو آٽوئيل]

● آٽويو: [ا _ مذ] ڪاوڙ.

* لهَر.

* ڊراٽي

* ...گ جي ڦوڪيل ڦڻ جي ڊار.

* [س/ٿ]

● آٽيرڻ: [اِ ـ مذ] چوپائي مال جي سڃاڻپ جو هڪ داغ يا نشان
* [س/ٽ]

● آٽيڙو ج آٽيڙا: [اِ ـ مذ] ٿيلهو ڍِڪُو ٿاهو ٻوماٽي.
* عقي جي ٽوپيءَ ڪي هيٺان جي چوڪَ.
* [س / ات]

● آٽيڙا ڪاڻِڻُ: [اصطلاح] ڏڪا ڪاڻڻ، ٿاپا ڪاڻڻ، ٻومان ڪاڻڻ.

● آٽيلا: [اِ ـ مث] ترائي، ريلڻ.
* [اِ ـ خاص] هڪ ذات جو نالو

● آٽ ج آٽُون: [اِ ـ مث] انگل، آرو آٽو
* ڪٺونر رانڪر يا چاش رغيره جو چيڙهه يا ليس، کهاٽي، لِڳدار رَس (جيڪا سڪڻ ڪانپوءِ سخت ٿي وڃي ۽ ورِي ڳري نہ سگهي).
* سختي، ٽاٽائي، چيڙهائي.
* ضد، هوڏ، رَڏي، تيڏن ڏنگائي، آڪڙ

ڪيڏن ۾ ڪرڪات، ڏاڍن زورن سان پکي ارنداهيءَ جي آٽ'
(استاد بخاري)

* آلت جي سوٽ ٿيڻ جي حالت، انگيڙ
* سٽَ جي ريڙهي، ويري.
* آنڊي جو وَٽ، سوريءَ جو مرض، پيچش، آنڊي، آنڊي جي اُٿل
* ور، وَٽ، وَڪَڙُ ڦيرو موٽ، گهمرو ڦيري، چڪر
[سن: آورتڻ]
* پٺڪو رولو ڪواٽ، ٻي راهي، ڪُنبيري.
* پاڻيءَ جو ڦيرو ڪُن
* نانگ ويڙهو پڪل رسو واڌ.
* عيوض عذر بهانو مِنهن، سبب.
* گوشت جو ديڳ ۾ ڦلڪڻ ياڳرڻ جي حالت، ڳرڻ يا رِڌڻ جي حالت.
* ڳارو جيءَ جو گداز ڳاراٿو
* اندر جي اُٿل پٿل، سوز ساڙو باهہ.
* سڪ، محبت.

* دستور راهہ، رسم، ترتيب، قرينو
* اوٽ، جهلو آڙ، رَنڊڪ، اَڙي، اوٽي
* پردي جي اوٽ، اکين اڳيان پردو
* لهر جي چاڙهہ جي اوٽ.
* [سن: آرٽ]
* خيال جو اندازو تخمينو ڪٿَ، حساب ڪتاب.
* ٽوپيءَ جو هڪ قِسم.

ـ آٽ اَٽڻُ: [اصطلاح] عذر پيش ڪرڻ.
ـ آٽ اچڻُ: [اصطلاح] بهانو هٿ اچڻ، ڪنهن ڪوڙي عذر ڪي هٿي اچڻ، سبب بڻجڻ.
ـ آٽ اُچلائِڻُ: [اصطلاح] ڏنگ هڻڻ، نانگ وانگر حملو ڪرڻ.
ـ آٽ پوڻُ: [اصطلاح] پيٽ يا آنڊن ۾ وڪڙ پوڻ.
ـ آٽ ڏيڻُ: [اصطلاح] سبب ڏيڻ، عذر ڏيڻ، آڙ ڏيڻ، رنڊڪ وجهڻ، بچاءُ ڏيڻ، هوڏ يا هٺ ڌرمي واري جواب ڏيڻ.
ـ آٽ گاٽ: [اِ ـ مث] لوهہ يا ڌاتوءَ جي پلٽ، ملاوٽ، ميلاپ.
ـ آٽ گاٽ ڪرڻُ: [اصطلاح] اُلٽ پلٽ ڪرڻ، اُٿل پٿل ڪرڻ، عيوض ۽ معاوضي جو طريقو اختيار ڪرڻ، ڏي وٺ ڪرڻ، وهنوار ڪرڻ، بدلو ڪرڻ.
ـ آٽ وارڻُ: [اصطلاح] ٻنهي طرفان عذر ڏيڻ.
ـ آٽ وجهڻُ: [اصطلاح] ور وڪڙ وجهڻ (پيٽ ۾)، رنڊڪ وجهڻ
ـ آٽُون پيچڻُ: [اصطلاح] عذر بهانا ڏيڻ، وڪڙ وجهڻ.
ـ آٽُون مُونا ڏيڻُ: [اصطلاح] عذر بهانا ڏيڻ.
* ملهہ راند ۾ اڙتيون لِڙتيون ڏيڻ، اٽڪلون ڪرڻ، چالاڪي ڪرڻ.
* [س/ات]

● آٿارُ ج آٿارَ: [اِ ـ مذ] ٻُوڙ گپ واري زمين، ڍَٻڻ، بياباني يا ريگستاني ڍَٻڻ، درياءَ جي ڍَٻڻ.
* واريا سر پٽ، واريءَ سان ڍڪيل زمين، ويران صحرا، ميدان.

● **آٽارڻُ:** [مص – فعل متعدي] پکيڙڻ. ڳوهڻ (اٽو). ڳوهيل اٽي کي آٽڻ سانُ لوڙڻ.

* ڪُني کي اٽي سان لِنبڻ يا ڍڪڻ. واريءَ سان پوڻ.

* [مص] آٽارڻُ

* [امر] آٽارِ

* [مضارع] آٽاريان (ج) آٽاريون. آٽارين (ج) آٽاريو آٽاري (ج) آٽارين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] آٽاري ٿو(ج) آٽارين ٿا

* [حال مث] آٽاري ٿي (ج) آٽارين ٿيون

* [ماضي] آٽاريو(ج) آٽاريا

* [ماضي مث] آٽاري (ج) آٽاريون

* [مستقبل] آٽاريندو(ج) آٽاريندا

* [مستقبل مث] آٽاريندي (ج) آٽاريندِيون

* [اسم مفعول] آٽاريلُ

● **آٽا ماٽا:** [ظرف] منڍيٽڙو پاٽڻ.

* مٽا سٽا، وهنوار لاڙپاڙ پاڙ جهاڙ.

* ڳوهيل اٽي جي مٽ سٽ (ڪي ڳالهون هڪ ٻئي سان پاڻ ۾ ڳوهيل اٽو مٽائينديون آهن. اهڙي بدل سدل کي 'آٽاماٽا' چئبو آهي).

– **آٽا ماٽا ٿيڻُ:** [اصطلاح] هڪٻئي سان سڱ ڳنڍيءَ ۽ ڏيوٽ ڪرڻ.

* برابر ٿيڻ. هڪ جهڙو ٿيڻ. وهنوار ٿيڻ. لاڙ پاڙ ٿيڻ.

● **آٽانگڻُ:** [مص – فعل متعدي] مٽي ٽنگڻ (ڪلل پهرو ڪي). ٽنگ ڪان جهلي مٽي ٽنگڻ ۽ انگ انگ ڪپڻ.

* مٽي جهلي تورڻ، وزن ڪرڻ.

* [س/ت]

* [مص] آٽانگڻُ

* [امر] آٽانگ

* [مضارع] آٽانگيان (ج) آٽانگيون. آٽانگِين (ج) آٽانگيو آٽانگي (ج) آٽانگين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] آٽانگي ٿو(ج) آٽانگين ٿا

* [حال مث] آٽانگي ٿي(ج) آٽانگين ٿيون

* [ماضي] آٽانگيو(ج) آٽانگيا

* [ماضي مث] آٽانگي (ج) آٽانگيون

* [مستقبل] آٽانگيندو(ج) آٽانگيندا

* [مستقبل مث] آٽانگيندي (ج) آٽانگينديون

* [اسم مفعول] آٽانگيلُ

● **آٽالو ج آٽالا:** [اِ– مذ] آلي مٽيءَ جو ڍيرُ. ڳوهيل يا ماريل مٽيءَ جو ڍڳ (ميربند، ڪنهارڪي يا اوڏڪي ڪم جي لاءِ).

* ايراضي، پکيڙ.

* ڪعب، ماپ، بي انداز شيءِ جو تخمينو يا ڪٿ. ماپ، عمق.

* [سن: آشتري – ايراضي، پکيڙ]

* [صفت] اونهو گهاٽو گهرو، عميق، آٿاهه (پاڻي).

● **آٽالي ج آٽاليون:** [اِ– مث] ڌاتو ڳارڻ جي حالت. ڌاتو ڳارڻ جو ڪم.

* ڳارائي، ڌاتو ڳارڻ جو محنتانو سون، چاندي ڳارڻ جو محنتانو.

* ڌاتو ڳارڻ جي ڪوري، ڪٺاري.

* سوز، ساڙ، ٻچ.

* نندو اٺت. آٽيڙو.

● **آٽائڻُ:** [مصدر 'آٽڻ' مان متعدي بالواسطہ] ڌاتو ڳاري ملائڻ. ڳارڻ. ڌاتو وغيره رِجائڻ. ملارائڻ. ڳارائڻ. رجارائڻ.

* نٽائڻ، لنوائڻ.

* [آٽائي آٽائيندو آٽائيل]

● **آٽجڻُ:** [مصدر 'آٽڻ' مصدر مان فعل مجهول] ڳرڻ، رِجڻ، ڳرڻ. حل ٿي وڃڻ. پاڻ ۾ ملي وڃڻ.

* وڻجي سنجي وڃڻ، ڳنڍا ڳوڙها ٿيڻ. ڄمي وڃڻ (ڪنهن رَس يا کاڌي پاڻيءَ جو).
* ماندو ٿيڻ، سوز مان تڙڦڻ. ڦٿڪڻ.
* واءُ ڀرجي وڃڻ. واءُ جو مرض ٿيڻ (چوپائي کي).
* آڪڙجڻ. ڦوڪجڻ.
* ڪاوڙجڻ، ضد پوڻ.
* صاف ٿيڻ، اُجرڻ.
* [آٽيو آٽيو آٽيل]

— **آٿر پرڻ:** [اصطلاح] ڳاٽ اُوچو ڪرڻ.

● **آٽڻ:** [فعل] اِيذائڻ، ڪاٽڻ، پچڻ، پڄرڻ.

● **آٽڻ:** [ا — مذ] رسي وٽڻ لاءِ ڪاٺيءَ جو ٽڪرو

● **آٽڻُ:** [مص — فعل متعدي] ڳاري هڪ ڪرڻ. پگهرائڻ، رجائڻ، رجائي صاف ڪرڻ. سون، چاندي يا ڪنهن ڌاتوءَ کي ڪٺاليءَ ۾ وجهي باھ تي ڳارڻ.
* ڪنهن شيءِ کي صاف ڪرڻ.
* اندر ۾ رجڻ، جهجڻ، لڇڻ پڇڻ.

'ايٺي ءمٺي آڪوي، اڪ پسي آٽي' (قطب)

* [مص] آٽڻ
* [امر] آٽ
* [مضارع] آٽيان (ج) آٽيون، آٽين (ج) آٽيو، آٽي (ج) آٽين
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] آٽي ٿو (ج) آٽين ٿا
* [حال مث] آٽي ٿي (ج) آٽين ٿيون
* [ماضي] آٽيو (ج) آٽيا
* [ماضي مث] آٽي (ج) آٽيون
* [مستقبل] آٽيندو (ج) آٽيندا
* [مستقبل مث] آٽيندي (ج) آٽينديون
* [اسم مفعول] آٽيل
* [اصطلاح] سون يا چانديءَ جو ڪٺاليءَ ۾ ڦڦڪڻ، ڳرڻ، رجڻ، تڙڦڻ، جلڻ.
* سڪڻ.

'اصحابن لاءِ اندر ٿو آٽي' (جام خان).

* ڳوهيل يا آلو اٽو هٿن بدن کي مانجهڻ.
* ڪڪڙ جو آٽو يا اٽي جو چلو تئي تي پچائڻ ۽ اُٿلائڻ.
* پنهنجي ڳالھ ۾ وڌاءُ ڪرڻ ۽ ضد ڪرڻ
* ڪپڙي جو هيٺو ٽڪر سنڌ ڪان ورائي ڦاڙي ڇڏڻ يا ڪَپي ڇڏڻ، پراٺو پٽڙ، سِڙھ يا وائنٽي لاهڻ.

— **آٽِڻي ج آٽِڻيون:** [ا — مث] آٽڻ جي حالت. ڳارڻي، ڳارو سوڙ، گداز، فراق، ڦٽ، آٽڻ.

● **آٽڻُ ج آٽڻَ:** [ا — مذ] ڳوهيل اٽي جو چاٽو (جيڪو ماني پچائڻ وقت پٽڙي اٽي کي ڳوهڻ لاءِ ڪم اچي). مانيءَ کي ويلڻ لاءِ سڪل اٽو، پليٿڻ.

● **آٽو ج آٽا:** [ا — مذ] ڦيرو گهمرو چڪر. هڪ ڦيرو اچڻ جي حالت. ٿوريءَ ٿوريءَ دير ڪان پوءِ ڦيرو ڪرڻ جي حالت.
* گهوڙي کي ڊوڙائڻ جو هڪ نمونو. وراٽو
* آٽو، ٽيڪ ڏيڻ لاءِ هَنڌُ جو ويٺو، ويڙهيل سوڙ تي پٺيءَ جي ٽيڪ.
* [س / ل]
* ڳوٺين جو گرٽو.
* هوڏ، ضد، بحث، ٻار جو رسامو، ڪيٽو، ٽيسو، روچ، انگل، ساڙ، حسد.
* [صفت — مذ] اهو ماڻهو جيڪو ڪنهن ڳالھ بابت وري وري چوي، يا گهڻا ڦيرا (پنڌ) ڪري، آٽو
* سرڪش، شوخ.
* مخالف.
* [س/ات]
* [مث: آٽي ج آٽيون]

— **آٽو ڏيارڻ:** [اصطلاح] وراٽو ڏيارڻ. ڦيرو ڏيارڻ (وهٽ يا گهوڙي کي)، پنڌ جاچڻ لاءِ گهوڙي کي ڪجھ پنڌ تائين هلائي وري موٽائڻ، وراٽو

ـ **آنوڏيڻُ:** [اصطلاح] ورانو ڏيڻ. آنو ڏيڻ.
* [س/ل]

ـ **آنو ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ضدڪرڻ. هوڏ ڪرڻ. رسامو ڪرڻ.

ـ **آنو ورائڻ:** [اصطلاح] هر ڪان رهجي ويل زمين جو ٽڪرو ڪاهي ڇڏڻ.
* [هارين جو اصطلاح] پاڳو ڪٽڻ.

ـ **آني ج آنيون:** [اـ مث] سٽ جي ويڙهي. سٽ جي ڏيري.
* سوچ. سجاڳي. تحرڪ جو سامان. تبديليءَ جا سانت.
'جريو جرخو پيو چلي، ڪتبون ڪي آنيون' (استاد بخاري)

ـ **آنِي آڏُ ٽيڻُ:** [اصطلاح] دانهون ڪري جلي يا جهجهي مرڻ. فراق ۾ ڳري ٽڪرا ٿيڻ.

ـ **آني تي چڙهڻ:** [اصطلاح] هوڏ تي چڙهڻ. شدت تي چڙهڻ. ضد ڪرڻ.

ـ **آنُورجَڻُ:** [مصدر 'آنورڻ' جو فعل مجهول] چوڏاري ونورجڻ. اُنورجڻ.
* نانگ بلا جو چوڏاري ور وجهي ويهڻ. ويڙهجي وَڃڻ. ونورجي ڪنهن سوراخ ۾ ويهڻ.
* اُنهڙجَڻ (نڙيءَ ۾ پاڻي اٽڪڻ سبب).
* [آنوريو آنوريو آنوريل]

● **آنورو ج آنورا:** [اـ خاص ـ مذ] هڪ وڻ ۽ ان جي ڦل جو نالو. آلو بخارن جو هڪ قسم (جيڪو قبض/الٽي کي بند ڪري). دوا طور ڪم ايندڙ پسارڪي وکر جو هڪ قسم. ڪاري گيدوڙي (وڻ). ڳڳ ڳروڙ (ڦل)
* ٽنڊڻ جو هڪ قسم (جيڪو بوٽين ببرن تي هلي، آبوڪن چيٽن ۾ سوراخ ڪري لهي ڪاٽي، ۽ زمين ۾ سوراخ ڪري رهي)
* [وچولو] ڪاري مينهن. [ل] پاڏي [ڪ] گينڊازو

● **آنُوڙجَڻُ:** [مص ـ فعل مجهول] پيئڻ وقت پاڻيءَ جو بي نڙيءَ ۾ هَنگڻ. اُنڙجڻ.
* [آنوڙيو آنوڙيو آنوڙيل]

ـ **آنوڙيو ج آنُوڙيا:** [اـ مذ] اُنٿو (نڙيءَ ۾ پاڻيءَ اٽڪڻ سبب).
* [س/ٿ]

● **آنوگراف:** [اـ مذ] دستخط. صحي. پنهنجي هٿن جي لکت.
* [انگ: Autograph]

● **آنوميٽڪ:** [صفت] پاڻهي هلندڙ. پاڻمرادو. ازخود ڪم ڪندڙ. خودڪار. پاڻ هرتو.
* [انگ: Automatic]

● **آنُون:** [اـ مث] وڙ. ڦيرا.
* حملا. ڄلهون. اُچلون.

● **آنِي ج آنِيُون:** [اـ مث] ميلاپ. اُٿل پٿل (اندرجي).
* سَٽَ جي ويڙهي. ڏيري. آٽ.
* سُٽَ جون ڏهه چڪون. ڏهيون.
* [س/ات]
* اٽڻ. چرخو.
* پيٽ جو وَڪڙ. وَٽ. آٽ'. چار اوڳرائي. آٽ.
* موٽ. عيوضو ڪيل ڪنهن ڪم جو اجورو.
* ولوڙيل ڏنٽرو (جنهن ۾ پاڻي وڌل نه هجي). مهي.
* آڙي. رَنڊَڪ (حساب. فيصلي يا ملهه ۾).
* لنڇي. ڦٽڪي.
* محويت. ٿبي. استغراق.
* باراٿيءَ راند جو هڪ قِسم.
* [س/ل]

● **آنيجُ ج آنيجَ:** [اـ مذ] اهڃاڻ. نشان. آثار.
'اڄ آسماني آنيج برسات جو آهي' (چوڻي).
* تخمينو. اندازو.
'منهنجي آنيج ۾ هن جو ملهه پنج رپيا ڪن ٿيندو'.
* ساڪ. سوڻ.
'پرلي جا آنيج'.
* انومان. گمان. پيو. ڦيرو.
* [س / ات]

ـ **آنيجَ ڪرڻُ:** [اصطلاح] اهڃاڻن مان اندازو لڳائڻ. پرڪارن مان خبر پوڻ.
* ساڪ سوڻ ڪرڻ.

● **آٽيرِڻ:** [اـ مث] سُٽ ويڙهڻ لاءِ ڪاٺ جي ڳِلِي، اوِٽي، آٽيرڻو ڪوريڪي ڪم جي هڪ اوزار جو نالو، ناري، مانڌاڻيءَ جي ٿُلَ.

* پکيءَ جو هڪ قِسم.

* (+) جهڙو داغ (جو ورن جي سڃاڻپ لاءِ ڏنو وڃي).

ـ **آٽيرڻ:** [مص ـ فعل متعدي] سُٽ ويڙهڻ، سُٽ اکيلڻ.

* ڪپڙو اس تي ڪولي وجهڻ.

* [مص] آٽيرڻُ

* [امر] آٽيرِ

* [مضارع] آٽيريان (ج) آٽيريون، آٽيرين (ج) آٽيريو، آٽيري (ج) آٽيرين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] آٽيري ٿو (ج) آٽيرين ٿا

* [حال مث] آٽيري ٿي (ج) آٽيرين ٿيون

* [ماضي] آٽيريو (ج) آٽيريا

* [ماضي مث] آٽيري (ج) آٽيريون

* [مستقبل] آٽيريندو (ج) آٽيريندا

* [مستقبل مث] آٽيريندي (ج) آٽيرينديون

* [اسم مفعول] آٽيريلُ

● **آٽيرٽو ج آٽيرٽا:** [اـ مذ] آٽيرِڻ، اوِٽي.

* [س/ڪوهر]

● **آٽِيڙُ ج آٽِيڙَ:** [اـ مذ] سوڄ، ماس، ڏنب، ڏک ۽ ڦٽ جي سوڄ سبب ٿولهه، ڏک لڳڻ يا ڦٽ ڦرڙيءَ سبب ماس جي گولائيءَ ۾ پکيڙ يا واڌَ، آڪيڙ.

● **آٽِ ج آٽون:** [اـ مث] گوشت جو ڇيڇڙو، اوٽِ، ٻڇيل ڪاڏو، ٻوٽ، اوٽر، ڪنهن شيءِ جو اڇلائڻ يا نه ڪاٺڻ جهڙو حصو.

* ٻڇاڙيءَ واري ڳالهه، ڏنگ، حدَ، ڇيهه.

ـ **آٽِ تي ٻيهڻُ:** [اصطلاح] ڳالهائي ڏنگ ڪرڻ، حد پوري ڪرڻ، پورو ڏمُ ڏيڻ، دم ٻٽڻ، ساهي ڪٽڻ.

* ضد يا هوڏ تي ٻيهڻ.

● **آٽارڻ:** [مص – فعل متعدي] پاڻيءَ ۾ پيل مٽيءَ وغيره کي ٺرونائڻ، آٽرائڻ، آڇارڻ، صاف ڪرڻ.

* [مص] آٽارڻُ

* [امر] آٽارِ

* [مضارع] آٽاريان (ج) آٽاريون، آٽارين (ج) آٽاريو، آٽاري (ج) آٽارين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] آٽاري ٿو (ج) آٽارين ٿا

* [حال مث] آٽاري ٿي (ج) آٽارين ٿيون

* [ماضي] آٽاريو (ج) آٽاريا

* [ماضي مث] آٽاري (ج) آٽاريون

* [مستقبل] آٽاريندو (ج) آٽاريندا

* [مستقبل مث] آٽاريندي (ج) آٽارينديون

* [اسم مفعول] آٽاريلُ

ـ **آٽارَ ج آٽارُون:** [اـ مث] پاڻيءَ وغيره کي آٽرائڻ جي حالت، ٻيهڪ (معان صاف پاڻي ۽ ٺرڻ مٽيءَ جو مجڻ) پاڻيءَ (درياهه ڍنڍ وغيره) جي سطح جي صفائي ۽ ماٺار.

ـ **آٽارو ج آٽارا:** [اـ مذ] آٽريل پاڻي، صاف ٿيل پاڻي.

● **آٽاڳُ ج آٽاڳَ:** [اـ مذ] اڱڻُ، نارُو

* [س/ک: آڱڻ 'لفظ جي ابتي ٻاڄ > آنڱُ > آٽاڳُ > آٽاڳ]

● **آٽِرڻُ، آٽُرڻ:** [مص - فعل لازمي] پاڻيءَ ۾ مٽيءَ جو ٺَرڻ، ڪنهن ٻه پاڻيٺ جو صاف ٿيڻ.

* گرم ڏينهن جو ٿڌو ٿيڻ، ٺَرڻُ.

* [آٽِريو آٽاريا، آٽري، آٽريون آٽِرندو آٽرندا، آٽرندي آٽرنديون آٽريل]

ـ **آٽُرَ:** [اـ مث] آٽري ٻيهڻ واري حالت، آٽارَ، آڇر، ڳيرٽ.

* اٽي جو ڇاڻُ.

* ڳهه جي ڪٽِ.

* پنگ جو جوڳ.

- **آٿِرائُڻ، آٿرائڻ:** [مصدر 'آٿِرڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] آڇلائڻ، پاڻي وغيره پاڻيٺ جي مٽيءَ کي تَر وٺارائڻ. ميري پاڻيءَ کي ڦِٽڪي هڻي صاف ڪرائڻ.
  * [آٿريو آٿرندو آٿريل]
- **آٿِرجَڻُ:** [مصدر 'آٿرڻ' مان فعل مجهول] پاڻيءَ جو آٿرجي بيهڻ، آڇرجڻ، پاڻيءَ ۾ مٽيءَ جو هيٺ لهي وڃڻ، بيهي رهڻ، ماٺ ۾ اچڻ.
  * [آٿريو آٿريو آٿريل]
- **آٿِرجي وَڃَڻُ:** [اصطلاح] ڏک يا بيماريءَ سبب رَت جو دورو بند ٿي وڃڻ.
- ● **آٿُرُ:** [صفت] اٺن جو اٺن وارو اشٽمي يا اٺين تاريخ وارو ملهائجندڙ، اٺين ڏينهن ٿيندڙ يا ڪندڙ.
  * [سن: اشٽمي = اٺون]
- **آٿَڻُ:** [مص — فعل متعدي] آٿرائڻ، پاڻيءَ جي مٽيءَ کي تر وٺائڻ (خاص ڪري ڦٽڪي هڻي).
  * [مص] آٿَڻُ
  * [امر] آٿ
  * [مضارع] آٿيان (ج) آٿيون، آٿين (ج) آٿيو آٿي (ج) آٿين.
  * [زمان حال ناهي لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
  * [حال] آٿي ٿو (ج) آٿين ٿا
  * [حال مث] آٿي ٿي (ج) آٿين ٿيون
  * [ماضي] آٿيو (ج) آٿيا
  * [ماضي مث] آٿي (ج) آٿيون
  * [مستقبل] آٿيندو (ج) آٿيندا
  * [مستقبل مث] آٿيندي (ج) آٿينديون
  * [اسم مفعول] آٿيل

  'ساڻ ڦٽڪي ڦرل ڦيري، آب آٿ' (گ‌ل).
- **آٿو ج آٿا:** [صفت — مذ] ناپاڪ، پليد، ميرو گندو ڪِنو
  * ڀڄولو اوبارو (ڪاڌو وغيره)
  * [مث: آٿي ج آٿيون]
- ● **آٿِي ج آٿِيُوُن:** [ا - مث] وٽيل تند جي (ريشمي يا سوٽي) ڍيري، آٽي.
  * [ا — مث] اٺين ڏينهن ٿيندڙ يا ڪم ڪندڙ، آٺُو، آٺي.
  * [سن: اشٽ = اٺ]
- ● **آٿيرڻُ:** [مصدر 'آٿِرڻ' مان فعل متعدي] مٽيءَ کي تَرو وٺائڻ، آٿرائڻ، مِٽي، مَر کي ويهارڻ.
  * [مص] آٿيرڻُ
  * [امر] آٿير
  * [مضارع] آٿيريان (ج) آٿيريون، آٿيرين (ج) آٿيريو آٿيري (ج) آٿيرين.
  * [زمان حال ناهي لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
  * [حال] آٿيري ٿو (ج) آٿيرين ٿا
  * [حال مث] آٿيري ٿي (ج) آٿيرين ٿيون
  * [ماضي] آٿيريو (ج) آٿيريا
  * [ماضي مث] آٿيري (ج) آٿيريون
  * [مستقبل] آٿيريندو (ج) آٿيريندا
  * [مستقبل مث] آٿيريندي (ج) آٿيرينديون
  * [اسم مفعول] آٿيريل
- ● **آثارُ ج آثارَ:** [ا — مذ] اثرُ، اهڃاڻ، علامت، نشاني.
  * [ع: اثر ج آثار — مذ — سنڌيءَ ۾ آثار واحد طور ڪم ايندڙ]

    'اي عاشق جو آثار اِي ڏان آهه عشق جي' (شاهه)

    'ابر منجهه آثار آچ پسجي مينهن جو' (خليفو نبي بخش).
  * [جمع] نشانيون، اهڃاڻ، ويرانيءَ جا نشان، پيرن جا نشان.
  * افعال، لڇڻ
  * رسول مقبول صلي الله عليه و آله وسلم جن جون حديثون، اصحاب سڳورن يا ڪن بزرگن جا قول، عمل ۽ نمونو
- **آثار ادبي:** [ا — مذ] ادبي اهڃاڻ.
  * [آثار = اهڃاڻ + ادبي = ادب جا]
- **آثار تَوارِيخِي:** [ا — مذ] تاريخي اهڃاڻ، قديم نشانيون (جهڙوڪ: قلعا شهر مقبرا، قبرستان جايون، هٿيار سڪا، وغيره)، يادگار.
  * [ر = اهڃاڻ + تواريخي = تاريخ جا]

ـ **آثار شريف:** [ا ـ مذ] بزرگن جون نشانيون. پيغمبرن جا تبرڪات (جهڙوڪ: جتي، پيراهين، چادر، وار وغيره).

* [آثار = اهڃاڻ + شريف = مبارڪ، متبرڪ]

ـ **آثار خير:** [ا ـ مذ] سُٺا نشان. چڱيون نشانيون، چڱن ڪمن جا يادگار. نيڪن جون زيارتون ۽ مقبرا. ڪن بزرگن جي صالح عملن جا اُهڃاڻ.

* [آثار = اهڃاڻ + خير = سٺا، نيڪ]

ـ **آثار قديم:** [ا ـ مذ] پراڻا يادگار. تاريخي ماڳن ۽ مڪانن جا ڦِٽل نشان. ٿَرڙا، دڙا.

* 'آثار قديم جو کاتو' (Department of Archaeology).

* [آثار = اهڃاڻ + قديم = پراڻا]

ـ **آثارو:** [ا ـ مذ] نشان، آثار، اَثرُ، واسو
'ڪلهن ڪُنڊ ليوم، آثارو عشق جو' (شاهه).

● **آثامُ:** [ا ـ مذ] گُناهه، ڏوهه، پاپ.

* [ع: اِثم ج آثام = گناهه]

ـ **آثِمُ:** [صفت] گنهگار، ڏوهاري.

● **آپُ:** [ضميرمشترڪ] پاڻ، خود، پنڊ، پنهنجي سر.

* [پرا: ضمير: آپ؛ سن ـ آپِتما، پنهنجو پاڻ]

ـ **آپ سرتي ج آپ سرتيون:** [ا ـ مث] پاڻ جيڏي، ساهيڙي، سهيلي.

ـ **آپُ ڪاڄُ:** [صفت] پنهنجي ڪم وارو، خودڪام، خود غرض.

ـ **آپو:** [ا ـ مذ] پاڻپڻو، خودي، اهنڪار، هٺ، وڏائي، تڪبر، ايمان، انانيت، نفس امارو.

* [سن: 1. آپ؛ 2. آتمن = پاڻ]

ـ **آپو آپ:** پنهنجو پاڻ، پاڻ کي.

* [س/ات/ت]

ـ **آپو آپ ڏيکارڻ:** [اصطلاح] خود نمائي ڪرڻ، پنهنجو پاڻ ڏيکارڻ.

ـ **آپو آپ لڱل هُجڻ:** [اصطلاح] خود فريبيءَ ۾ هجڻ، نفسانفسيءَ ۾ لڱل هجڻ.

ـ **آپي آپُ ٿِيڻُ:** [اصطلاح] خود خيال ٿيڻ، مُنهن مُهاڙ ٿيڻ، جدا ٿيڻ.

ـ **آپي خان ٿِيڻُ:** [اصطلاح] خود خيال ٿيڻ، پنهنجي منهن مُهاڙ ٿيڻ، پاڻ کي ڦَني خان سمجهڻ، وڏائي ڪرڻ، تڪبر ڪرڻ.

ـ **آپي خاني:** [ا ـ مث] خود خيالي، آڪڙ، وڏائي، هَٺ.

ـ **آپي خاني لائي ڏِيڻُ:** [اصطلاح] انڌ ڌنڌ لائي ڏيڻ، جيئن وڻي تيئن ڪرڻ.

ـ **آپيشاهِي:** [ا ـ مث] پنهنجي بادشاهي، شخصي حڪومت، پنهنجي مرضيءَ موجب هلت.

* زورآوري، ڏاڍائي، زبردستي، ظلم، انڌير انڌ ڌنڌ.

ـ **آپيشاهي هُجَڻُ:** [اصطلاح] پنهنجي بادشاهي هجڻ، انڌير هجڻ.

ـ **آپي کان نِڪرڻُ:** [اصطلاح] ضابطي کان ٻاهر نڪرڻ، بيوس ٿيڻ، سخت جوش ۾ اچڻ، جوش وچان هوش وڃائڻ، ڪاوڙ ۾ وهلور وجڻ، ماٺهپي کان نڪرڻ.

* مغرور ٿيڻ.

ـ **آپي ۾ اَچڻ:** [اصطلاح] هوش ۾ اچڻ، ارڪانن ۾ اچڻ.

● **آپا.** [ا ـ مث] وڏي ڀيڻ.

* [هند ـ اردو]

● **آپاٺو:** [صفت] ٻيءَ يا ڏاڏي جي مائٽيءَ مان نه، ٻيءَ نُک جو، مائٽيءَ ۾ ٻي تعلقدار.

* اوپرو، اجنبي، ڌاريو.

* ٻئي ملڪ جو، پرديسي، ٻاهريون، اجنبي، اوپرو، مسافر.

* [سن: آپرسٿيه = ٻئي ملڪ جو]

* رولو، بيگانو.

* نئون مهمان، نئون چاول يار.

● **آپارُ:** [ا ـ مذ] سخت مصروف، مصروفيت، مشغولي، ڌنڌو ڪرت، پورهيو.

● آپارا: [صفت] اپار، بي انت، بيشمار، انيڪ، بيحد.
'مؤس ڦيندا ٿوڙا، جوڀون آپارا' (گرهوڙي)
ـ آپاريو ج آپاريا: [صفت ـ مذ] گهڻي ڪم وارو، نهايت مشغول، غلطان.
* [مث: آپاري ج آپاريون]
● آپت: [ا ـ مث] پنهنجائي، عزازت، مِٽي مائٽي، پنهنجو پاڻ ۾.
* [پرا: (آپ)، سن: (آپتّ)]
ـ آپتِ گِيري: [ا ـ مث] ويجهڙائي، عزازت، مٽي مائٽي.
* [س/ٿ]
● آپتِ: [ا ـ مث] آپدا، مصيبت، آفت، قهر، غضب، حادثو، سزا، تڪليف.
* بدبختي، نفسانفسي، اندر جو جهيڙو.
* [سن : (آپد = تڪليف، بدبختي يا مصيبت ۾ پوڻ) — ف: (آفت)]
ـ آپتا: [ا ـ مث] آپدا، آپتِ.
ـ آپتا آپت: [ا ـ مث] ڏکن مٿان ڏک، سورن ۾ سور مصيبت واري حالت، ڏهاڳ.
● آپِدا ج آپِدائُون: [ا - مث] مٿان آيل مصيبت، آسماني آفت، قدرتي حادثو، مصيبت، آپتا، تڪليف، آفت.
* بدقسمتي، بدبختي
* [سن: آپدَا < آپد- تڪليف، مصيبت يا بدبختيءَ ۾ پوڻ]
ـ آپدا مان بچڻُ: [اصطلاح] مصيبت يا مشڪلات مان بچڻ
● آپريٽر: [اـ مذ] مشين کي سنڀاليندڙ، ڪا به ڪل يا ڪمپيوٽر وغيره هلائيندڙ، فون ملائي ڏيندڙ.
* [انگ: Operater]
● آپريشن: [ا — مث] علاج خاطر بدن جي عضوي جي وڍ ٽڪ، جراحي.
* [ا —مذ] منصوبو، حڪمت عملي.
* [انگ: Operation]

● آپڙڻُ: [مص – فعل لازمي] پڙڻ، پهچڻ، پُڄڻ، رَسڻ.
* [آپڙيس آپڙيا، آپڙي، آپڙيون، آپڙندو، آپڙندا، آپڙندي، آپڙنديون آپڙيل]
● آپس: [ا—مث] پاڻَ ۾، مائٽي، عزازت، برادري.
* [آپ +س = پنهنجو پاڻ ۾]
ـ آپس ۾ رَهڻُ: [اصطلاح] سماجي اصطلاح ۾ خراب رشتو رکڻ.
● آپڻو ج آپڻا: [صفت، آپ] پنهنجو، خود جو
'تنهن هوندي پڻ تو جوڙيو جيون آپڻو' (استاد بخاري).
* [سرا/ دت: آپ]
* [ا ـ مذ] سوڀمان، غيرت.
ـ آپڻي ج آپڻيان: [صفت—مث] پنهنجي.
* [سرا]
ـ آپڻو رَکڻُ: [اصطلاح] پنهنجي عزت رَکڻ، غيرت ڌارڻ.
ـ آپڻي گهوتڻُ: [اصطلاح] پنهنجي سِر ڪوشش ڪرڻ، خود اعتمادي، پاڻيرائي.
* [سرا: آپڻا]
'آپڻي گهوٽ ڌ ٽشا ٿيوي' (لوڪ)
● آپوزيشن: [ا—مث] مخالفت، مخالف ڌر.
* [انگ: Opposition]
● آپُوسِي: [ا . خاص ـ مذ] انب جو هڪ قِسم (پورچوگالي انب جي نسل مان).
* [پورچوگيزـ الفانسو]
● آپُوٽو: [ا—مذ] اُلهندو آٿوڻو
* [س/ٿ]
● آج: [ا—مث] ٻڪري.
* [ق - س/ٿ]
* اَج، هلندڙ ڏينهن، Today.
* [اردو ـ هند]

ـ **آجڙ:** [ا - مذ] ٻڪريءَ وارو، ڌنار، ٻڪرار.

ـ **آجڙيين / آجڙين:** [حالت جري] ڌنارن کي، ٻڪرارن کي، آجڙين کي، پنهوارين کي.

'عمر تو هتان، لئي آجائي آجڙيين' (شاهه/مارئي)

ـ **آجڙو ج آجڙا:** [صفت - مذ] ٻڪرار، پنهوار، مالوند، ماڙو ماڻهو، دهقاني، ڳوناڻو واهڻائي.

* [ق ـ س: آجَ = ٻڪري > آج وارو > آجڙو]

* غريب، مسڪين، ويچارو.

* [مث: آجڙي ج آجڙيون]

* خصي، کدڙو.

* [سن: آ = نه + جلا = داڻ داڻ ڳهه]

ـ **آجڙ وال:** [ا – مذ] ٻڪرار.

* [آج = ٻڪري + وال = وارو]

● **آجاڙُ ج آجاڙَ:** [ا - مذ] آزار، ڪيتو.

* [س/ٿ: آزار]

ـ **آجاڙُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] آزارڪرڻ، ڪيتو ڪرڻ، ڏکوئڻ.

● **آجاڙڻُ:** [مص - فعل متعدي] سينگارڻ، سنجڻ.

* [س/لس]

* [مص] آجاڙڻ

* [امر] آجاڙِ

* [مضارع] آجاڙيان (ج) آجاڙيون، آجاڙين (ج) آجاڙيو، آجاڙي (ج) آجاڙين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] آجاڙي ٿو (ج) آجاڙين ٿا

* [حال مث] آجاڙي ٿي (ج) آجاڙين ٿيون

* [ماضي] آجاڙيو (ج) آجاڙيا

* [ماضي مث] آجاڙي (ج) آجاڙيون

* [مستقبل] آجاڙيندو (ج) آجاڙيندا

* [مستقبل مث] آجاڙيندي (ج) آجاڙينديون

* [اسم مفعول] آجاڙيلُ

'اٺ آجاڙي منزل ماري، تنهن نه کي تنگي ٻارميان'

● **آجامُ ج آجامَ:** [ا ـ مذ] ڇٽڻ جو نشان، هدف، آڃامَ، آمانج.

* [ف: آمانج جي بدليل صورت]

● **آڇتُ:** [صفت] عاجز جي بگڙيل صورت.

* [س/ جت – سرا]

● **آڇپڻُ:** [اسم مصدر ـ مذ] آجائي، آزادي، ڇوٽڪارو نجات، مڪتي.

* آزاد خيالي، لاپرواهي.

ـ **آڇا اوڏ ٿيا:** [محاورو] اوڏي تڪليف کان آجا ٿيا، ڏن کان آجا ٿيا.

● **آڇپو ج آڇپا:** [ا ـ مذ] آڇپڻ، فراغت، واندڪائي، آزادي.

ـ **آڇپائي:** [ا ـ مث] آڇپڻُ، آڇپو

● **آڇر:** [ا ـ مث] سواءِ اجوري جي پورهيو، اجرت بنا پورهيو، ڇيڙَ، ونگارَ، بيگرِ.

* [ع: اجرة = عيوض]

ـ **آڇُرَ آڇرَ:** [ا – مذ] اجورو يا مزدوري ڏيندڙ، مزدور کي پورهيو ڪرائيندڙ، عيوضو ڏيندڙ. (پورهيو ڪرائيندڙ پورهيت).

* اجرت تي پورهيو ڪندڙ مزدور.

* [ع: اجرة = عيوض]

* [ا ـ مث] پڪي سِرَ.

(آجر ـ آجر ـ اجير).

● **آڇرو ج آڇرا:** [صفت - مذ] آزاد، خود خيال، البيلو بي ڇيو.

* [س/ٿ]

* [مث: آڇري ج آڇريون]

● **آڇڪو ج آڇڪا:** [ا ـ مذ] روزينو روزي، روزانو قوت (جنهن کان سواءِ جيئرو رهي نه سگهجي)، کاڌو خوراڪ، ٿمر، توشو.

رزق يا ڪمائيءَ جو ذريعو

* پاڻي.

* [ف: آزوگ < آزوقہ < آذوقہ؛ سن۔ آجيوڪا (آ+ جِيو = جيئرو رهڻ) = جوڙو]

* ڍَڪُ، پروسو، پناهه، آذار، آٿٿ.

* ملڪيت، موڙي، سامان، اسباب.

’نا اميدي آجڪو اوچڻ آڏيسين‘ (شاهه).

* [صفت _ مذ] آجڪو ڪم، ڏکيو ڪم، مشڪل ڪم.

* [مث: آجِڪي ج آجِڪيون]

● **آجو ج آجا:** [صفت _ مذ] آزاد، ڇٽَلُ، بي تعلق، واندو.

* [مث: آجي ج آجيون]

* [ا - مذ] سڄي هٿ وارو پاسو.

* [س/ ڪوهه]

_ **آجائي ج آجائيُون:** [ا _ مث] آزادي، رهائي، ڇوٽڪارو، موڪ.

’عمر تو هتان، آجائي ٿئي آجڙيين‘ (شاهه).

* واندڪائي، فرصت.

_ **آجو رهڻُ:** [اصطلاح] آزاد رهڻ، خود مختيار رهڻ، واندو ويهڻُ، بي جوابدار رهڻ.

_ **آجو ڪَرڻُ:** [اصطلاح] آزاد ڪرڻ، ڇڏي ڏيڻ (غلام يا قيديءَ کي)، پنهنجي اختيار وارو ڪرڻ. پاڻ کي قرض کان يا ٻئي جي احسان کان آزاد ڪرڻ.

● **آجُورو ج آجُورا:** [ا – مذ] گُڙَ ڦَٽَ ءِ ان جو داغ. ڦَٽَ ڦُرڙَ ءِ گُڙ جو داغ. وَڻ کي ڪهاڙيءَ جو ڏنل ڪَٽ (جيڪو پوءِ اچي داغ رهجي وڃي)، وَڻ جو گُڙَ. وڻ ۾ گَنڍِ يا داغ ٿي پيل گهنٻ، آک. وڻ جي ڦُرڙي.

● **آجوڪا ج آجوڪائون:** [ا – مث] آجوڪا ڪرڻ، ڪمائڻ، قوت ڪرڻ، پيٽ پرڻ.

* [س/ٺ]

_ **آجوڪا ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ڪمائڻ، قوت ڪرڻ، پيٽ پرڻ.

● **آجي ج آجيون:** [ا _ صفت – مث] ڇٽل، آزاد، واندي، پالهي.

* [مذ: آجو ج آجا]

_ **آجِي ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] ٻار ڄمڻ جي سوڙن کان آزاد ٿيڻ، ويم ڪري اٿڻ، هٿ پير لهڻ مان فارغ ٿيڻ.

* ڪنهن ڪم کان فارغ ٿيڻ.

● **آجِيان:** [ا - مث] مرحَبا، ڀليڪار، خوش آمديد، آءُ ڀڳت، ڪيڪار، خير مقدم، استقبال، عزت مانُي، آمد جي خوشي.

_ **آجِيان ڪَرڻ:** [اصطلاح] آدر ڀاءُ ڪرڻ، مرحبا ڪرڻ، عزت ڏيڻ، آدر ڀاءُ.

_ **آجياڻو:** [ا – مذ] مرحَبا، ڀليڪار، خوش آمديد، آءُ ڀڳت، ڪيڪار، خير مقدم، استقبال، عزت مانُي، آمد جي خوشي.

* استقبالي خطاب، آمد جي وقت ميزبان پاران ڪيل تقرير (جنهن ۾ مهمانن جا ٿورا مڃيا وڃن)

* مهمانن جي خاطرتواضع.

● **آجِيگَرُ ج آجِيگَرَ:** [صفت] عاج جو ڪم ڪندڙ، جوڙيگر.

* [ف: عاج + گر]

● **آجيُو وين:** [ا_ مذ] ريل گاڏي (گڏيل مسافرن ۽ مال بردار گاڏن واري گڏيل ريل گاڏي)، رواجي بار گاڏي، معاون يا مددگار گاڏو.

* [انگ: Adju — van]

● **آجِيوَڪُ:** [صفت] ڀينو، ڀيڪاري، فقير، بلڪل مسڪين.

* [سن: آ + جيوَ + ڪ = گذران ڪندڙ]

● **آجِيوڪا ج آجِيوڪائُون:** [ا – مث] گذران، گذارو، روزگار، روزي ڪمائڻ جو ذريعو، ڌنڌو.

* [سن: آ = چڱيءَ طرح + جِيوَ = جيئڻ + ڪ = گذران جو ذريعو]

_ **آجِيوڪا ڪرڻُ:** [اصطلاح] گذران ڪرڻ، روزگار ڪرڻ، پيٽ قوت ڪرڻ، ڪمائڻ.

● **آجِيوَن:** [ا _ مث] قوتِ معاش، روزينو.

* [سن: آ + جيون = سٺو جيئڻ، گذران]

●**آڄَ ڄ آڄُون:** [ا ـ مث] ڪم جو نيرو، ڪوشش، سعيو.
* اُدَمُ، بلند، همتي.

●**آڄڙُ ڄ آڄڙَ:** [صفت] ڪاہي هٿ ڪم ڪندڙ، ڪاٹڙ، ڪاہڙيل.
* ديرڪار، ڍرو، سُست.
* [س/ڪوھ]

●**آڄو ڄ آڄا:** [ا ـ مذ] ڪَرٽ، ڪهاڙو.
* [س/ڪوھ]
* [صفت] ڪاہو هَٿُ، ڪاہو، ڪاہي هَٿ تي وَهندڙ (ڏنگي جو سنئونڏ وهي)
* [ضد: ساڄو ڄ ساڄا]

●**آجھہَ ڄ آجھائون:** [ا ـ مث] اُجھو، پَناھ، ڍَڪُ.

●**آجھاپُ، آجھاپو ڄ آجھاپ:** [ا ـ مذ] اُجھو، اجھا، پناھ.
* جھُوٽو، ننڊ، پنڪي، ننڊ جو گهيرٽ، آرام، آسائش، فرحت.

ـ **آجھاپُ، آجھاپو ڪرڻ:** [اصطلاح] ٿورو آرام ڪرڻ، ڪجھ ننڊ ڪرڻ، ڌاپو ڪرڻ.

ـ **آجھاپجڻُ:** [مصدر 'آجھاپڻ' مان فعل مجهول] آرام ڪرڻ، ننڊ ڪرڻ، آجھاپ ڪرڻ.
* [آجھاپيو آجھاپيو آجھاپيل]

●**آجھارُ ڄ آجھارَ:** [ا ـ مذ] آڏار، آجھاپ، آجھاپو.
* سمنڊ يا درياءَ جي پاڻيءَ جي ڏگهي پکيڙ، سطحي افراط، درياءَ يا سمنڊ جو هڪ طرف وهڪري جو لاهو.

ـ **آجھار ۾ ڪرڻ، پوڻ:** [اصطلاح] تڪليف ۾ پوڻ، مصيبت ۾ اچڻ، خساري ۾ پوڻ.

●**آجھارڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] ڪيڙيءَ يا پاڻيءَ ۾ هلڻ سان ٿاڪڻ.
* [آجھاريو آجھاريا، آجھاري، آجھاريون، آجھاريندو آجھاريندا، آجھاريندي، آجھاريندين، آجھاريل]

●**آجھانمَ:** [ا ـ مث] آرام، ننڊ، آجھاپ.
* [س/ل]

●**آجھرڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] ٿاڪڻ، ٿاڪجڻ، آٽڻ.
* [آجھريو آجھريا، آجھري، آجھريون، آجھرندو آجھرندا، آجھرندي، آجھرنديون، آجھريل]

●**آجھڙڪڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] گمراھ ٿيڻ، جھوٽون پائڻ، لوھون ڏيڻ، رلڻ، جھٽ ڏيڻ، هٿين پوڻ، اسڙڪڻ.
* [آجھڙڪيو آجھڙڪيا، آجھڙڪي، آجھڙڪيون، آجھڙڪندو آجھڙڪندا، آجھڙڪندي، آجھڙڪنديون، آجھڙڪيل]

●**آجھڙڻ، آجھڙڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] منجھي پوڻ، ٿاڪڻ، ڌڪا کائڻ، رلڻ، جھوٽون هڻڻ، لوھون ڏيڻ.
* [آجھڙيو آجھڙيا، آجھڙي، آجھڙيون، آجھڙندو آجھڙندا، آجھڙندي، آجھڙنديون، آجھڙيل]

ـ **آجھڙيو ڄ آجھڙيا:** [صفت ـ مذ] ڳاهٽ يا ميڙ ۾ ڦاٿل، گمراھ
* [مث: آجھڙي ڄ آجھڙيون]

●**آجھڪڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] ڳاهٽ يا سوڙھ ۾ ويهڻ.
* [آجھڪيو آجھڪيا، آجھڪي، آجھڪيون، آجھڪندو آجھڪندا، آجھڪندي، آجھڪنديون، آجھڪيل]

●**آجھہَ واجھہَ:** [ا ـ مذ] پنهنجو ۽ پرائو اُجھو، پنهنجو يا پرايو وَس، رسوخ يا جيلو، پنهنجي رسوخ جا حيلا وسيلا، حيلن هلائڻ لاءِ اُڄ وڄ، منهن لڳ، واقفيت، رسوخ، حيلہ سازي، ڏگهي ڏور، وڏا اختيار.
* [سن: اُديہ وَديہ]

ـ **آجھہَ واجھہ وجهڻُ:** [اصطلاح] سڀ حيلا وسيلا هلائڻ، وجھہ وٺڻ، وَجھہ هلائڻ.

●**آجھوڄڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] پاسي ٿيڻ، پاسو ڪرڻ، ٽَري وڃڻ
* [س/ڪ]
* [آجھوڄيو آجھوڄيا، آجھوڄي، آجھوڄيون، آجھوڄندو آجھوڄندا، آجھوڄندي، آجھوڄنديون، آجھوڄيل]

●**آجھُوڙو ڄ آجھُوڙا:** [ا ـ مذ] گول ڦيرو، گهمرو، وَڪڙُ، گول ڪڍڻ جو اوزار، پلڪار.
* [س/ٽ]

●**آجھولو ڄ آجھولا:** [ا ـ مذ] براٽو واڻُ (جيڪو اڻت نامڻ ۾ وادي ٽي ڪم اچي)، ٻراٽي يا ڪمزور واڻ جي ڪٽ ۾ جھول.
* [س/ات]

●**آجهي ماجهي:** [ا – مث] اڌ ڏينهن يا اڌ رات جي آرام جي مهلَ، اوير سوير جي جاءِ، ڪنهن بہ وقت اچڻ، ترسڻ ۽ ڪائي پي آرام ڪرڻ جي جاءِ ، آڌي مانجهي، اويل سويل.

●**آڄَ ج آڄُون:** [ا ـ مث، اهڃَ] اشارو، اُهڃاڻُ، ڏَسُ، پتو نشان، علامت، پار، مامَرَ.

●**آڄَ ماڄَ:** [ا ـ مث] اوجَرُ، چٽائي، صفائي (ڪنهن ڳالهہ يا ڪم جي).

●**آڄارو ج آڄارَا:** [صفت – مذ] آنيارو (پلو)، آنيءَ وارو پلو.

* [ضد] ڪيرو پلو.

●**آڄِڻُ:** [مص – فعل متعدي: اهڃَ ڏيڻ] اِشارو ڏيڻ، اُهڃاڻ ڏيڻ، پار پتو ڏسڻ.

* [مص] آڄڻُ

* [امر] آڄِ

* [مضارع] آڄيان (ج) آڄيون، آڄِين (ج) آڄيو، آڄي (ج) آڄِين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] آڄي ٿو (ج) آڄِين ٿا

* [حال مث] آڄي ٿي (ج) آڄين ٿيون

* [ماضي] آڄيو (ج) آڄيا

* [ماضي مث] آڄي (ج) آڄيون

* [مستقبل] آڄيندو (ج) آڄيندا

* [مستقبل مث] آڄيندي (ج) آڄينديون

* [اسم مفعول مذ] آڄيلُ

●**آڄَڻُ ج آڄَڻَ:** [ا ـ مذ] سُرمو.

* [س/ڪوهہ]

●**آڄِڻي ج آڄِڻيُون:** [ا ـ مث] سرائي، سُرمي داني.

* آنڙي، اک ۾ نڪتل ڦرڙي.

●**آڃَ ج آڃُون:** [ا – مث] پري کان باهہ ٻرڻ جي نشاني، چمڪو، تمڪو.

* [سن: 1. آشيہ 2. آڃيہ < آڪشيہ < آڪش = دکندڙ باهہ ـ آگ ـ باهہ جو تجلو]

* اشارو، دل جو البيلو خيال، دل جو نخريلو ارادو، خيال، ناز نخرو، غمزو، آڃ.

●**آڃ ج آڃ:** [ا ـ مذ] انبوهہ، ڳاهَٽ، گڙدي پيهہ.

* ايذاءُ، آزار.

* محبوب جو ڳاٽ ڪٽي ڪيل اشارو (اچڻ ۽ ڳالهائڻ لاءِ).

* [سن: اُڏَ = ڳاٽ ڪٽي نهارڻ]

●**آچار:** [ظرف] جهڙو، جيان، جي نموني، جي موافق، وانگر، وانگيان، طرح.

* [سن: (آچار < آسار = جهڙو) ـ ف: (سار = جهڙو) ـ ظرف]

'اندر ۾ اڻ سونهون، پيئي هڪ آچار' (الوڪ)

●**آچارُ ج آچارَ:** [ا ـ مذ] چاش پڪل سانداڻو، مصالحي دار چاش ۾ پڪل چٽني، سانداڻو، آٿاڻو، ڪٺاڻ.

ـ **آچار وجهڻُ:** [اصطلاح] سانداڻو سنڌڻ، آچار ناهڻ.

ـ **آچارُ ج آچارَ:** [ا ـ مذ] فيصلو، انصاف روءِ فيصلو نبيرو، اصل واري رواج موجب پنچات يا امينن جو راجوڻي فيصلو نياءُ، دستور العمل، قاعدو.

* هلي چلي، ريت رسم، رواج، ويچار.

''ي ۽ عشق جو آچار جيئن دانا ديوانا ڪري' (شاهہ/برو سنڌي)

ـ **آچارُ ڪرائِڻُ:** [اصطلاح] امينن کان فيصلو ڪرائڻ، ڪو معاملو فيصلي لاءِ ٻئي وٽ نيڻُ. ڪورٽ يا جرڳي جو فيصلو حاصل ڪرڻ، انصاف ڪرائڻ.

ـ **آچارُ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] فيصلو ڪرڻ، نياءُ ڪرڻ، پنڪتي رواج يا راجوڻي هلي چليءَ موجب فيصلو نبيرڻ (جنهن ۾ انصاف، ريت رسم بہ اچي وڃي ٿي).

ـ **آچارُ ڳالهائِڻُ:** [اصطلاح] انصاف واري ڳالهہ ڪرڻ، واجبي ڳالهہ ڪرڻ، وهنوار چوڻ، سچ چوڻ، حق چوڻ.

ـ **آچار ۾ وجهڻُ:** [اصطلاح] معاملي ۾ آڻڻ، امينن جي گڏ ڪرڻ لاءِ مجبور ڪرڻ، معاملو انگهائڻ، ڪم ڪرڻ کان ٽارائڻ.

ـ **آچارُ نبيرڻُ:** [اصطلاح] ڌرين جي وچ ۾ فيصلو ڪرڻُ.

ـ **آچار ويچار:** [ا – مذ] سوچي ساڃاهي فيصلو ڪرڻ، راڄوڻي موجب ڳالهيون ٻڌي فيصلو ڪرڻ، معاملي کي ٻڌي ڇنڊ ڇاڻ ڪرڻ.

● **آچارج:** [ا – مذ] استاد، معلم، مذهبي ڳالهين جي پرچار ڪرڻ وارو، آچاريه.

● **آچارڻ، آچارڻُ:** [مص – فعل متعدي] نياءُ ڪرڻ، انصاف ڪرڻ، فيصلو ڪرڻ، ويچارڻُ، ڳالهه ڪري ٻڌائڻ، اصل کان هلندڙ رواج موجب فيصلو يا ڪم ڪرڻ، هلي چليءَ موجب هلڻ.

٭ [سن: 1. آچار (آ = اَت + چَر = هلڻ) اڳين موجب هلڻ؛ 2. آدتِ سار = اصل کان رواجي قانون جو طرز عمل هجڻ]

٭ [مص] آچارڻُ

٭ [امر] آچارِ

٭ [مضارع] آچاريان (ج) آچاريون، آچارين (ج) آچاريو، آچاري (ج) آچارين

٭ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

٭ [حال] آچاري ٿو (ج) آچارين ٿا

٭ [حال مت] آچاري ٿي (ج) آچارين ٿيون

٭ [ماضي] آچاريو (ج) آچاريا

٭ [ماضي مت] آچاري (ج) آچاريون

٭ [مستقبل] آچاريندو (ج) آچاريندا

٭ [مستقبل مت] آچاريندي (ج) آچارينديون

٭ [اسم مفعول مذ] آچاريلُ

● **آچارو:** [ا ـ مذ] انصاف ڪندڙ، نياءُ ڪار، منصف، وهنواري

● **آچاري ج آچاري:** [صفت] آچاريا هلت چلت وارو، انصاف پسند، مذهبي اصولن تي پورو پابند، روشن دماغ، اعلىٰ شخصيت وارو، سونهون.

● **آچاريه:** [ا – مذ] سچ جيان ڪرو/ٻڌرو شخص، اصل نسل ۾ پوتر علم جي روشنائيءَ وارو، ڌرمي سکيا ڏيندڙ، گرو، رشي، اديب، ودياوان.

٭ [سن: آدِت سارِيه - آدِت =سجُ + ساريه = روشن]

٭ هندن جي هڪ فرقي جو نالو (جيڪو اصل کان ذات پات ۽ علم ۾ افضل رهيو آهي، جنهنڪري آهي ياڻ کي آدت يعني سج جي روشنائيءَسان مشابهت ڏين ٿا).

● **آچاڙو ج آچاڙا:** [ا – مذ] پناهه، ڍڪُ، پردو، آچاڙو، بچاءُ.

٭ ٿانءُ، ڳوٿري، ٿيلهي.

٭ [سن: آشريہ]

● **آچامُ ج آچامَ:** [ا – مذ] ڇٽڻ جو نشان، هدف، آجامُ، تير جو نشانو (تيراندازيءَ جو اصطلاح).

٭ [ف: آماج جي بدليل صورت > آجام > آچامُ]

ـ **آچامي ج آچامي:** [صفت] نشان ڇٽيندڙ، تيرانداز.

٭ بهاني باز، چرب زبان، فريب ڪار.

● **آچَرُ ج آچَرَ:** [ا - خاص - مذ] هفتي جي ستن ڏينهن مان هڪ ڏينهن جو نالو، آرتوار.

٭ [سن: آدت = سج + وار = ڏينهن = سج جو ڏينهن]

٭ [ا ـ خاص] ماڻهوءَ جو نالو

ـ **آچَر ليپو ڏيڻُ:** [اصطلاح] آچر جي ڏينهن جو رسمي ليپو ڏيڻ.

٭ سخت تڪليف ڏيڻ (پيٽ آيڻ ۾).

● **آچڙو ج آچڙا:** [ا ـ خاص ـ مذ] نَرُ ٻلو جيڪو آنا نه ڪري، کيرو، خصي (مت – ماڙي).

٭ آچڙو، ٻوٽي جو هڪ قِسم.

٭ [س/ڪ]

٭ ڇنڊ جون آنچون ڪڍندڙ، ڇنڊ آهوڙيندڙ، ڇنڊ آهوڙو.

● **آڇڪُ ج آڇڪ:** [صفت] ور، وَڪڙُ، آنڇڪُ، رَنڊَڪَ، اَنَڪَ، ڪاٻاري، آڏوتو.

٭ [ا – مذ] شطرنج راند ۾ بادشاهه کي شهه کان بچائڻ لاءِ وچ ۾ ايندڙ مهرو.

٭ [سن: اَنڇ = وجھڻ – وِرڏيڻ ـ ڦيرو ڪاٽڻ]

ـ **آڇڪ وجهڻ:** [اصطلاح] ڪنهن ڪم ۾ رنڊڪ وجهڻ.

ـ **آڇُڪَ، آنڇُڪَ:** [ا ـ مث] رنڊڪ، اَنڪ، ڪاٻاري.

● **آڇلوج آڇلا:** [ا_مذ] پلاند، دامن، ڪپڙي جونڪر، صافو
* [سن: آنچَل]

● **آچَمُ ج آچَمَ:** [ا-مذ] ٻُتڻَ جو نشانو، هدف، آچام، آڄامُ، آماج
* [ف: آماج]
* ناز يا حياء وارو آهستي آواز، چپن جو آواز.
* اک ٽيٽ جي نِهار، ارادي واري ۽ اشاري واري اک ٽيٽ، ناز واري نظر، اُيي ڳاٽ نهارڻ جي حالت.
* ناز نخرو.
* ڪوڙو دلاسو، ڏٽو دمُ، بهانو.
* سبب.
* نمونو.

_ **آچَمُ ٽِيَڻُ:** [اصطلاح] محبوب جي نظر جو هدف ٿيڻ، نظر گاهه ٿيڻ، مقبول ٿيڻ، سرخرو ٿيڻ، نگاهه ۾ اچڻ.

_ **آچَمُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] اک جي تَڪَ ڪرڻ، هدف بنائڻ، نشان ڪرڻ، (ارادي سان) ٻُوهَ ڪري نهارڻ.
* ڪوڙا دلاسا ڏيڻ، بهانا ڪرڻ، ڏٽا ڏيڻ، سبب ڏيڻ

_ **آچمي:** [صفت] نشان چٽيندڙ، نشان بازُ، تيرانداز.

● **آڇمانُ ج آڇمانَ:** [ا-مذ] بيهڻ جو نمونو (نازنين جو)، اُيي ڳاٽ بيهڪ.
* چوڻ يا ڳالهائڻ جو نمونو (نازنين جو).
* [سن: آدَ يا اڄّ = ڳاٽ ڪڍي بيهڻ]
* پاڻيءَ سان هٿن کي ولوڙڻ جو آواز، سرڪ يا چمڪيءَ جو آواز، ٻُچڪن چوسڻ جو آواز (چپن سيگهيءَ يا سرڪ جو)، چوسَ (سلفيءَ حقي وغيره جي) جو آواز.
* [سن: آچَمَ = سرڪ پرڻ _ گرڙي ڪرڻ]
* پاڻيءَ جي لَپَ، چُرون، سُرڪ، ڍُڪَ، گُرڙي.

_ **آچمانڪَ:** [ا_مث] گَرڙين اُڇلائڻ ۽ هٿن ڌوئڻ جو ٿانءُ، چلمچي
* [صفت] گُرڙيون ڪندڙ.

_ **آچَماني:** [ا_مث] هٿن ڌوئڻ جو ٿانءُ، چلمچي.

● **آچِمڻ:** [مص – فعل متعدي] ڌرمي ڪرياڪرم يا ڪاڏي کان اڳ ۽ پوءِ پاڻيءَ جو ٻڪَ پيري گرڙيون ڪرڻ (وات صاف ڪرڻ).
* چپن سان ٻُوسَڻ، چوس ڏيئي پاڻي پيئڻ
* چپن ۾ ڳالهائڻ.
* هدف يا نشان ڏانهن ٻُهَه ڪري ڏسڻ، نشانو ڪرڻ.
* [ف: آچم = هدف يا نشان]
* [مص] آچمَڻُ
* [امر] آچم
* [مضارع] آچميان (ج) آچميون، آچِمين (ج) آچميو، آچمَي (ج) آچمين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] آچمي ٿو (ج) آچمين ٿا
* [حال مث] آچمي ٿي (ج) آچمين ٿيون
* [ماضي] آچميو (ج) آچميا
* [ماضي مث] آچمي (ج) آچميون
* [مستقبل] آچميندو (ج) آچميندا
* [مستقبل مث] آچميندي (ج) آچمينديون
* [اسم مفعول] آچميلُ

● **آچَڻُ:** [مص –فعل متعدي] اک جو اشارو ڪرڻ، اک چنيڻ، اشارو ڏيڻ، اشارو ڪرڻ، پروڙَڻُ، مَامَ ۾ ڳالهائڻ، ميڙي گڏ ڪرڻ.
* [مص] آچڻُ
* [امر] آچ
* [مضارع] آچيان (ج) آچيون، آچِين (ج) آچيو، آچَي (ج) آچين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] آچي ٿو (ج) آچين ٿا

* [حال مث] آچي ٿي (ج) آچين ٿيون
* [ماضي] آچيو (ج) آچيا
* [ماضي مث] آچي (ج) آچيون
* [مستقبل] آچيندو (ج) آچيندا
* [مستقبل مث] آچيندي (ج) آچينديون
* [اسم مفعول] آچيل

● **آچڻُ ج آچڻ:** [ا ـ مذ] اعلان، پڌرائي، آچ، صلاح مصلحت.

* [سن: آ + چڪش = پڌرائي]

● **آچُو ج آچُو:** [ا ـ مذ] بانس جي ڪاني، ببو (وڻ جو)، وڻ جو هڪ قِسم (جنهن جو اندر پوُرو ٿئي).

* [س/ڪوھ]
* [ا ـ خاص] هڪ ذات جو نالو
* [صفت] لاڏلو، البيلو، پيارو

● **آچِيا:** [ا ـ خاص ـ مذ] هڪ قبيلي جو نالو آچا (اڪثر ضلعي لاڙڪاڻي ۾ رهندڙ).

● **آچَ ج آچُون:** [ا ـ مث] صلاح، پيشڪش، واتَ ٽڪائي

* اعلان، پڌرائي، ہولي، واڪ.
* نِهارَ، جاچَ، چڪاس.
* انعام، عطيو، بخشش ڏيڻ جي خواهش.
* [سن: آچڪش = نهارڻ، جاچڻ، پڌائڻ، ڳالهه ڪرڻ، اعلان ڪرڻ، سڏڻ، نالو ڏڻ، ٻاسڻ، ڄاڻائڻ، ظاهر ڪرڻ، سڃاڻپ ڪرائڻ]
* چَاش، شوروو، رس، عرق، سَتُ، ڪنهن دوا وغيره جو نچوڙ.
* [ف: (آش) — سن: (آشت)]

ـ **آچَ اچڻُ:** [اصطلاح] پيشڪش ٿيڻ، واڪ اچڻ (ڪنهن شيء جي وڪري جو)، رِٽ اچڻ (تحفي جي، سڱ جي، مزدوريء جي ڪم جي، عيوض معاوضي جي، قبوليت وغيره جي).

ـ **آچ ڪرڻ:** [اصطلاح] صلاح ڪرڻ، پيشڪش ڪرڻ.

● **آچارَ ج آچارُون:** [ا ـ مث] هوا، پاڻيء جي لهرن يا ڪڪرن جي ڳڏيل آوت، مينهن جو سخت وسڪارو.

* پاڻيء جي سطحي لَس ۽ ليٽَ، لهرن جي ساندهه سَٽ سَٽ، لهرن جي ليٽ.

● **آچارو ج آچارا:** [ا ـ مذ] مينهن جو سخت (تکو) وسڪارو، سامونڊي لَس ليٽ جو وهڪرو

* پاڻيء جي سخت چولي، لَهر يا وهڪرو، لهرن جي تيزي، پاڻيء جو گهمرو، ڪُنُ
* دشمن ڪي گهيرو، حملو، هلان.
* پوش، پردو، ڍڪُ، چوغو، آنجُ (بانس) جو، مياڻ ، ٻٽي، ترڪش، چمڙي جي ڳوٿري، آچاڙو
* [سن: آچڇد]
* ڪاڏو، سيڏو
* [سن: آرياسار = روزانو ملندڙ ڪاڏو]
* ٽاٽيل مڪڻ، گيهه.
* [سن: آجيا]

ـ **آچارڻُ:** [مص — فعل متعدي] پاڻي اچو ڪرڻ، آنارڻ، پاڻيء ۾ ڪپڙو ڌوئڻ، ڇاڇولڻ

* [مص] آچارڻُ
* [امر] آچار
* [مضارع] آچاريان (ج) آچاريون، آچارين (ج) آچاريو، آچارِي (ج) آچارين.
* [زمان حال ناهڻ لاء معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] آچاري ٿو (ج) آچارين ٿا
* [حال مث] آچاري ٿي (ج) آچارين ٿيون
* [ماضي] آچاريو (ج) آچاريا
* [ماضي مث] آچاري (ج) آچاريون
* [مستقبل] آچاريندو (ج) آچاريندا
* [مستقبل مث] آچاريندي (ج) آچاريندِيون
* [اسم مفعول] آچاريلُ

● **آچاڙَ ج آچاڙُون:** [ا ـ مث] آچارَ

* [ا ـ مذ] ڍَڪ، پوش، اوڇڻ.
* پاڻي جا پور، آڏيون، وڏيون ڇوليون ۽ لهرون، وڏيون لهرون، روحاني لهرن ۾، ديوانگيءَ وارا اُوتار، ديوانگيءَ وارا پُور، تکو وسڪارو لهرن جي تيز گهيري ۾ اَچڻ.

'آڇاڙان ابت، گهرج گهاٽي نينهن سين' (شاهه/ساموندي)

* آڇاڙان [حالت جري] آڇاڙ کان

●آڇاڙڻُ: [مص — فعل متعدي] اشارو ڪرڻ، جهاتي پائڻ، مُنهن ٻاهر ڪڍي ڏيکارڻ، نشانيون ڏيڻ، نشان پتو ڏيڻ.
* [مص] آڇاڙڻُ
* [امر] آڇاڙ
* [مضارع] آڇاڙيان (ج) آڇاڙيون، آڇاڙين (ج) آڇاڙيو، آڇاڙي (ج) آڇاڙين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] آڇاڙي ٿو(ج) آڇاڙين ٿا
* [حال مت] آڇاڙي ٿي (ج) آڇاڙين ٿيون.
* [ماضي] آڇاڙيو (ج) آڇاڙيا.
* [ماضي مت] آڇاڙي (ج) آڇاڙيون.
* [مستقبل] آڇاڙيندو (ج) آڇاڙيندا.
* [مستقبل مت] آڇاڙيندي (ج) آڇاڙينديون.
* [اسم مفعول] آڇاڙيل.

●آڇاڙو ج آڇاڙا: [ا ـ مذ] پاڇو، سايو، جن جو پاڇو، آڇڙو (جن جو)، غيبات جو اثر لڳڻ جو حساب، آڇارو.
* عذر خواهيءَ وقت تعزيت ڪندڙ ياران مرحوم جي پونئرن کي ڏنل پئسا.
* ڍَڪُ، پوش، اوڇڻ.
* [سن: آڇڇد = ڍَڪڻ — لڪائڻ ـ پهرائڻ]
* چم جي ڳوٿري، مياڻ، ٿيلهي، تيرن رکڻ جي ٿيلهي، ترڪش.
* چاڙهو ڪاٺيءَ جو چيريل بيڪار چورس پاسو يا ٽڪرو
* داغن لڳل پوتڙو
* [س/ل]
* پاڻيءَ جا پور، آڏيون وڏيون ڇوليون ۽ لهرون، وڏا ارسانت، وڏيون ويرون.

●آڇپو ج آڇپا: [ا ـ مذ] مٽان جي ميار، ملامت، چٽر، گار، چينبي، بي عزتي.
* [سن: آڪشپ = ٻاهر ڪڍي ظاهر ڪرڻ، انڪار ڪرڻ، اشارو ڪرڻ، ڏيکارڻ، بي عزت ڪرڻ، چٽر ڪرڻ، رنگ لڳائڻ]
* انڪار، اشارو، اظهار
* لاڳاپو، تعلق، ڪشش، ڇڪَ.
* جن جو ڏيکارو، جنّ جو ديجهو.

●آڇرڻُ: [مص — فعل لازمي] هيٺ تروني ويهڻ (مٽيءَ جو پاڻيءَ ۾)، آترڻ، پاڻيءَ جو صاف ٿيڻ
* ڪبڙي جو پاڻيءَ ۾ آگهار جي صاف ٿيڻ، ڇڇولجي اڇو ٿيڻ
* [آڇريو آڇريا، آڇري، آڇريون، آڇرندو آڇرندا، آڇرندي، آڇرنديون، آڇريل]

ـ آڇرائڻُ: [مصدر 'آڇرڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] آترائڻ، آڇلائڻ، آڇلارائڻ، صاف ڪرائڻ.
* [آڇرائيو آڇرائيندو آڇرائيل]

ـ آڇُرجڻُ: [مصدر 'آڇرڻ' مان فعل مجهول] ميري پاڻيءَ ۾ ميرَ جو تروڻي ويهڻ، پاڻيءَ جو آترجڻ.
* ڪبڙي جو پاڻيءَ ۾ صاف ٿيڻ، اڇو اُجرو ٿيڻ.
* [آڇريو آڇرندو آڇريل]

●آڇري: [صفت] مِڪريل، مڪار، جادو گر.

●آڇلاڻُ، آڇُلاڻ: [ا — مذ] پاڻي (جنهن سان صاف ڪجي)، ٿانءَ جي ڌوٻ جو پاڻي، آگهَر، ڌوپ
* [ا ـ مث] چڊي لَسي، ڦٽل ڌوٻري جي بيجاري يا ڪَٽ، ڌوٻري جي پَٽ.
* [س/ل]

●آڇلاءُ: [ا ـ مذ] پاڻيءَ سان صَاف ڪرڻ جو عمل، ٿانءَ جي آگهار، ڌوپ.

* [ا ـ مث] تمام ڇڙي لسي، ٿَڌو پاڻي، مکڻ مان نڪتل پاڻي.

● **آچِلائڻُ، آچِلائِڻُ:** [مص – فعل متعدي] پاڻيءَ سان صاف ڪرڻ، ڌوئڻ، اڻ ڌوتل ٿانءَ کي پاڻي ۾ وجهي چلڪائڻ، آگهارڻ، ڪپڙو ڌوئي صاف پاڻيءَ ۾ چاچولڻ، مٿاڇرو هلڪو سلڪو ڌوئڻ، آترائڻ.

* [مص] آچلائڻ
* [امر] آچِلاءِ
* [مضارع] آچلائيان (ج) آچلائيون، آچلائِين (ج) آچلائيو، آچلائَي (ج) آچلائين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل ’ٿو‘ ۽ ’پيو‘ جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] آچلائي ٿو (ج) آچلائين ٿا
* [حال مث] آچلائي ٿي (ج) آچلائين ٿيون
* [ماضي] آچلائيو (ج) آچلائيا
* [ماضي مث] آچلائي (ج) آچلايون
* [مستقبل] آچلائيندو (ج) آچلائيندا
* [مستقبل مث] آچلائيندي (ج) آچلائينديون
* [اسم مفعول] آچلائيلُ

● **آچمانُ ج آچمانَ:** [ا-مذ] لَپ، ڀِرون، آچمَانُ.

● **آچِڻُ:** [مص – فعل متعدي] ڪا شيءِ ڏيڻ لاءِ پيش ڪرڻ، ڪنهن شيءِ ڏيڻ جي صلاح هڻڻ. آڇ ڪرڻ.

* [مص] آچڻ
* [امر] آچ
* [مضارع] آچيان (ج) آچيون، آچين (ج) آچيو، آچي (ج) آچين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل ’ٿو‘ ۽ ’پيو‘ جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] آچي ٿو (ج) آچين ٿا
* [حال مث] آچي ٿي (ج) آچين ٿيون
* [ماضي] آچيو (ج) آچيا
* [ماضي مث] آچي (ج) آچيون
* [مستقبل] آچيندو (ج) آچيندا
* [مستقبل مث] آچيندي (ج) آچينديون
* [اسم مفعول] آچيلُ

● **آچِٽِي ج آچِٽيُون:** [ا ـ مث] اشاري جو نمونو، اشارو ڪندڙ آڱر، ڏسٽي آڱر. اشهد آڱر، آنڇٽي.

● **آچو، آچوڙو:** [ا ـ مذ] جن جو ڏيڪارو، جن جي ڏيڪاري جو اثر، جن جو اشارو (جنهن ۾ بدحواسي ٿئي)، لڳت جو حساب.

● **آچوٽِي ج آچُوٽِيُون:** [ا ـ مث] ڏهن دستن جو لشڪر، لشڪر جو هڪ حصو (جنهن ۾ پيادا، گهوڙي سوار رٿ ۽ هاٿي شامل هجن)، اڇوهڻي.

* جتي لشڪر ترسي ڏابو ڪري، ڇانوڻي.
* اڪشوهڻي.
* [سن: آڪشوهني – لشڪر جو جٿو].

● **آچِي:** [ا . خاص ـ مذ] آنچي، بانس جي قسم جو هڪ وڻ (جنهن مان حقن ۽ چلمن جا نڙَ ٺهن).

● **آچيڙو، آچيلو ج آچيڙا، آچيلا:** [ا – مذ] جنَ جو ڏيڪارو، آچو، آچاڙو.

● **آحادُ:** [ا ـ مذ] ايڪا (هڪ کان نَون تائين انگ)، حسابي رقم جا پهرين چئن ڏاڪن مان پهريون ڏاڪو (ايڪا، ڏهاڪا، سَو، هزار)، اڪيلو

* ڏاري يا رمل جا ڪٽا، شخص، چٽا.
* اهي حديثون جن ۾ راوي فقط هڪڙو ٻڙو هوندو آهي.
* [ع: احد ج آحاد = هڪ]

● **آخ:** [ا–مذ] کانگهاري ڪڍڻ جو آواز.

* [صفت] نه وڻندڙ، ڪڙو، اگرو.

ـ **آخ ٿو ڪَنا چوڻُ:** [اصطلاح] نه پڇي، سگهڻ جي حالت ۾ بهانا ڪرڻ، ڪوڙا بهانا ڪرڻ.

● **آخر:** [ا ـ مث] سيني کان ڪنڌ تائين اڳ واري هڏي، هنسلي هڏي.

• **آخِر، آخَر:** [آ ـ مث] پڇاڙي، پڇاڙي، آنت، دنگ، ڇيهه، حدَ، اوڙڪ.
* [ع: مذ — سنڌيءَ ۾ مؤنث]
* چوماسي جي پڇاڙي (جنهن ۾ ٻيڙيون هلي نه سگهن).
* پويون ڏينهن، قيامت، آخرت.
* [ع: آخرت]
* [ظرف] نيٺ، پڇاڙيءَ ۾.
ـ **آخِرُالأمر:** [ظرف] نيٺ، آخر، لڳي پٺي، پَسَ و پيش، الغرض، القصه، حاصل ڪلام.
ـ **آخِر ٿِيڻُ:** [اصطلاح] پڇاڙي ٿيڻ، پڇاڙي ٿيڻ.
* ختم ٿيڻ، مرڻ، فنا ٿيڻ.
ـ **آخِر دَمُ:** [آ ـ مذ] پڇاڙيءَ جو ساهه، موت جو وقت، سڪرات.
* [ظرف] پڇاڙيءَ سوڌو، توڙ تائين.
ـ **آخِرزَمانُ:** [آـ مذ] پڇاڙيءَ وارو زمانو، قيامت جي ويجهڙائيءَ وارو وقت.
* آخري زماني جو (جيئن: نبي آخرزمان — امام آخرزمان)
ـ **آخِر سالُ:** [آ ـ مذ] سال جو پڇاڙيءَ وارو حصو، روينيو سال جي پڇاڙي، حساب ڪتاب جي پڇاڙيءَ جو وقت.
ـ **آخِرش:** [ظرف] نيٺ، آخرڪار، انجام ڪار، الغرض، آخر ۾.
ـ **آخِر ظهر:** [آ ـ مث] ٻه پهري (نماز جيڪا جمعي نماز بعد آخر ظهر جي نيت سان پڙهجي).
ـ **آخِر فَنا:** [فقرو] آخر هر شيءِ فنا ٿيڻ واري آهي.
ـ **آخِر قَدر:** [آ ـ مذ] رمضان شريف جي مهيني جي 21، 23، 25، 27، يا 29 جو ڏينهن.
ـ **آخرڪار:** [ظرف] آخرين طرح، نيٺ، آخر، بهرحال.
ـ **آخِر وَالعَصر:** [آ ـ مذ] 'والعصر' سورة جو آخرين لفظ 'صبر'.
ـ **آخِري:** [صفت] سڀ کان پويون، پڇاڙيءَ وارو، آخرين.

ـ **آخري بهار:** [آ ـ مث] بهار جي موسم جو پويون وقت.
* حسن جو زَوال.
ـ **آخري جُمعو:** [آ ـ مذ] ماهه رمضان جو پڇاڙيءَ وارو جمعو، جمعة الوداع.
ـ **آخِرِي ديدارُ:** [آ ـ مذ] ڪنهن دوست، عاشق، معشوق وغيره جي بالڪل پڇاڙيءَ واري ملاقات، دوست جي منهن ڏسڻ جو آخرين وقت.
* دفن ڪرڻ کان اڳ (مري ويل جو) منهن ڏسڻ.
ـ **آخري مُلاقات:** [آ ـ مث] پڇاڙيءَ واري ملاقات (جنهن بعد وري ملاقات نه ٿئي).
ـ **آخِرين:** [صفت] پڇاڙيءَ وارو، آخر وارو، پويون.
* [ظرف] آخر، نيٺ.
ـ **آخِرين دَمُ:** [آ ـ مذ] پويون پساهه، موت جو وقت، سڪرات جو وقت.
ـ **آخرين ڳالهه:** [آ ـ مث] پڇاڙيءَ واري گفتگو، فيصلي ڪُن جواب.
ـ **آخِرين نامو:** [آ ـ مذ] آخرين خط، موت وقت لکيل خط، پويون اطلاع، تاڪيدُ، وصيت نامو.
ـ **آخِري وَقت:** [آ ـ مذ] پڇاڙيءَ وارو وقت، سڪرات جو وقت، آخري دَمُ، پويون زمانو، ڪلجُڳ.
• **آخِرَت:** [آـ مث] پڇاڙي، دنيا جي پڇاڙي، عقبيٰ، قيامت، ٻيو جهان، پرلوڪ.
* [ع]
ـ **آخِرَت بالخَير ٿيڻ:** [اصطلاح] پڇاڙي موچاري ٿيڻ، پيريءَ جا پهر سٺا گذرڻ.
ـ **آخِرَت ٻچائڻُ:** [اصطلاح] چڱن ڪمن ڪرڻ سان عاقبت چڱي ڪرڻ، پيريءَ ۾ چڱا ڪم ڪرڻ.
ـ **آخِرَت بوڙڻُ:** [اصطلاح] خراب ڪمن ڪرڻ سان عاقبت خراب ڪرڻ، پڇاڙيءَ ۾ ڪُڌا ڪم ڪرڻ.

- **آخِرت ناهڻُ:** [اصطلاح] چڱا ڪم ڪرڻ.
- **آخِرتِ جو توشو:** [ا ـ مذ] آخرت جو ثمر. اهي چڱا ڪم جن جي عيوض قيامت ۾ چڱو اجورو ملي.
- **آخِرت جو ثَمر:** [ا ـ مذ] چڱن ڪمن جو نيڪ ڦل (جيڪو قيامت ۾ ملي).
- **آخِرتِ جو ڏينهُن:** [مذ ـ فقرو] قيامت جو ڏينهن. ڏينهن قيام، حساب ڪتاب جو ڏينهن، روزجزا، محشر جو ڏينهن.
- **آخِرت جوڙڻ:** [اصطلاح] چڱا ڪم ڪري آخرت لاءِ نيڪيون گڏ ڪرڻ، آخرت جو ثمر گڏ ڪرڻ.
- **آخِرت جي ڪمائي:** [فقرو] آخرت جو ثمر.
- **آخِرت سولي ٿيڻُ:** [اصطلاح] موت جو وقت آسان ٿيڻ، سڪرات سولي ٿيڻ، قيامت جو حساب ڪتاب سهنجو ٿيڻ.
- **آخرت موچاري ڪَرڻُ:** [اصطلاح] نيڪ ڪم ڪرڻ، خدا تعاليٰ جا حڪم مڃڻ.
- **آخِرت وڃائڻُ:** [اصطلاح] آخرت ٻوڙڻ.
  * پيريءَ ۾ ڪڌا ڪم ڪرڻ.
- ●**آخُور:** [ا ـ مذ] گهوڙي يا چوپائي ڍور جو آهُرو، ٻَنڌَر، چوپائي مال جو پاڻي پيئڻ لاءِ آنُهر، هود.
  * چوپائي (خاص ڪري گهوڙي) جي روزاني ڪاڌي جو گاهه.
  * [ف: خوردن = کائڻ > امر خور > آخور = کائڻ جي شيءِ]
- **آخُور جي ڀرتي:** [جوڙ] گاهه جي لَڏَ.
  * بيوقوفن جي مجلس.
- ●**آخُونڊُ ج آخُونڊَ:** [صفت ـ مذ] خواندو، پڙهيل، مذهبي تعليم ڏيندڙ، فقيهه، ملا، سکيا ڏيندڙ، مُعَلِم، اُستاد.
  * [ف: مص: خَواندن = پڙهڻ > امر_ خوان >آخون = لکڻ پڙهڻ جي هدايت يا تعليم]
- ●**آدِ:** [ا ـ مذ] مُنڍ، آغاز، شروع، ابتدا، ازل.
  * [سن]
  * [صفت] اصل، پهريون، بنيادي، آدي.
- **آد:** [ا ـ مث] من جي پيڙا، درد، ڏک.
- **آدِ(ي) اَنت:** [ا ـ مث] اُها شيءِ يا هستي جنهن جي ابتدا ۽ انتها نه هجي (يا معلوم ڪري نه سگهجي، جيئن: آسمان، زمين، هوا، ڏينهن، رات وغيره).
- **آدِ بُنياد:** [صفت] اصلوڪو، اصل جو، آدي، بنيادي.
- **آدِتُ:** [ا – مذ] سِجُ، سورج، شمس (سنڌيءَ ۾ 'آدت')
  * [سن: 1. آدِشتَ = آد کان پيدا ڪيل تارو؛ 2. آدتيہ]
- **آدِپروَت:** [ا ـ مذ] وڏو پربت يا پهاڙ، قديم ڏونگر.
- **آدِجُگادِ:** زماني کان، جڳن کان، اوائل کان، تخليق ڪائنات کان
- **آد سگت:** [صفت] اصلي شڪتي، ازغيبي طاقت.
- **آدَسماڌُ:** [ا – مذ] حسب نسب، اصل کان، اڳاٽو.
  * قديم قومون.
  * [سن: آدَسمادِ: آدَ = اصلي + سَمادِ = انسان جهڙي بشري قوم]
  * [ظرف] 'آدَ سماد کان اهو رواج هلندو اچي' (جملو).
- **آدِڪ:** [ا ـ مذ] جيڪو آد وارن جي ڪهاڻي ڄاڻي، شروعات سان تعلق رکندڙ، بنيادي احوال ڏيندڙ.
- **آدَوستا:** [صفت] اڳاٽيءَ عمر جو، وڏيءَ عمر جو، پوڙهو، آڊو ٻيڙو.
- **آدَوستِي انگ:** [ا ـ مذ] آد کان مليل نازڪ بدن، بدن جا نازڪ عضوا، سڊول جسم.
- **آدِئو:** [صفت - مذ] آد کان، شروعاتي، اڳوٺو، قديم.
- **آدِي:** [صفت] پهريون، اصلي، شروعاتي.
- **آدي بنيادي:** [صفت] بڻ بڻياد وارو، خانداني، پيڙهياٽو.
  'آدي بنيادي سخي، عليءَ جي آڏر' (فريد خان گدائي)
- **آدِي پرش:** [صفت] پهريون مرد يعني آدم ـ ست جڳ جي زماني جو هڪ قديم بزرگ، معصوم هستي، پرهيزگار، سنياسي، جوڳي.
- **آدِ(ي) ڪارڻ:** [ا ـ مذ] پهريون سبب، بنيادي ڪارڻ.
- **آدِ(ي) ڪر:** [صفت ـ مذ] خالق، خلقڻهار.

ـ **آديسواسي:** [ا ـ مذ] اصلوڪو رهواسي، ديس ۾ بنياد ڪان وسيل.

●**آداب:** [ا ـ مذ] چڱيون عادتون، اخلاق، ادب جا قاعدا، اِطوار، دَستورَ يا سليقا، نياز سان سلام، تعظيمون، ڪورنشون، تعظيم جا الفاظ (جيڪي خطن جي شروعات ۾ لکجن).

* [ع :اَدَبُ ج آداب]

* تڪليفون، ڏُک، سُورَ، دَردَ.

* [ع: 'عذاب' مان بگڙيل استعمال]

ـ **آداب بجا آڻڻُ:** [اصطلاح] اٿڻ ويهڻ جا دستوري رسمي طريقا اختيار ڪرڻ.

ـ **آداب تسليمات:** [ا ـ مذ] سلامَ ۽ نياز.

ـ **آدابِ سيکارڻُ:** [اصطلاح] اخلاق جي تعليم ڏيڻ، تهذيب سيکارڻ، اٿڻ ويهڻ جي تميز يا نشست برخواست جا طريقا سيکارڻ.

ـ **آداب شاهانہ:** [ا ـ مذ] بادشاهن کي سلام ڪرڻ ۽ انهن سان گفتگو ڪرڻ جا طريقا، ڪورنش بجا آڻڻ جا طريقا، شاهي طور طريقا.

ـ **آدابِ صُحبَت:** [ا ـ مذ] نشست برخواست ۽ گفتگو جا قاعدا.

ـ **آداب مجلس:** [ا ـ مذ] مجلس ۾ ويهڻ جا طور طريقا، ڪچهريءَ ۾ شامل ٿيڻ، اٿڻ، ويهڻ، ڳالهائڻ، ٻولهائڻ وغيره جا طور طريقا.

ـ **آداب معاشرت:** [ا ـ مذ] سماج ۾ رهڻ جا آداب، سماجي طور طريقا.

●**آداسيو ج آداسيا:** [ا ـ مذ] ڪپڙي ۾ پيل پيو ڌاريو ٽڪرو، چٽي، ڳچ يا چوليءَ ۾ وجهڻ لاءِ رنگين ڪپڙي جو ٽڪر.

●**آدانُ:** [ا ـ مذ] ونيءَ اچڻ (مهمان کي)، آجيان، خيرمقدم، ڪنهن جي اچڻ تي وفد جي صورت ۾ ڪيل استقبال.

* [سن: آدان = آجيان]

ـ **آداهُ:** [صفت ـ مذ] ٻہ ٽُڪر، اڌ و اڌ، پور پور، چيڦون چيڦون.

* [سن: 1. اَردَ = اَڌ: 2. اَردَ = ڪاراڻيءَ سان پورا ٻہ ٽڪر ڪيل]

●**آدَرُ ج آدَرَ:** [ا ـ مذ] عزت، تعظيم، مانُ، مرحبا، آجيان.

* [ق ـ س ـ سن: آدَرَ = (آ = ساڻ + در = عزت ڏيڻ)]

* چڻ جو مرض (Hernia)، نرو لهي پوڻ.

* [ع]

ـ **آدر ڀاءُ:** [ا ـ مذ] عزت جي هَلت، مانَ ڏيڻ جي حالت، عزت، احترام، مرحبا، گهڻي عزت، مهمان نوازي، خدمت خاطري.

ـ **آدرستڪارَ:** [ا ـ مث] مرحبا، مان، عزت، مرحبا، آجيان.

●**آدَرشُ:** [ا ـ مذ] آرسي، آئينو.

* [سن: آ = چڱي طرح + درش، ڏسڻ، ديدار = نهارڻ]

* علم اصول جو ڪتاب ۽ ان جو لکيل نسخو، قلمي نسخو جنهن تان نقل ڪيو وڃي، نقل، شرح تفسير.

* نمونو، مثال.

* [سن: آدرشَ]

* نصب العين، اعليٰ مقصد.

●**آدرشواد:** [ا ـ مذ] اعليٰ اصولن وارو، مثالي شخص، تقليد لائق، اعليٰ گڻن وارو، بهترين، ڪامل، پرهيزگار، نيڪوڪار، پارسا.

* [سن: آدرش + واد = مثالي]

* [صفت] آدرشوادي، فقط آدرش لاءِ زور ڀريندڙ، اعليٰ اصول ني ڪاربند رهندڙ.

ـ **آدَرشِي:** [صفت] با اصول، اصول تي هلندڙ، نيمَ (اصول) جي پيروي ڪرڻ لائق.

ـ **آدَرشِي جِيوُ:** [ا ـ مذ] ٻين لاءِ مثال جوڳو ماڻهو، مثالي شخص، اعليٰ اصول وارو انسان.

●**آدمُ:** [اـ خاص ـ مذ] پهرئين انسان ۽ پيغمبر جو نالو، پهريون ماڻهو، انسان ذات جو ڏاڏو، الله جو پهريون خليفو (حضرت آدم عليہ السلام).

* مٿي
* خَلق. ماڻهو. آدمي (جمع ۾).
* [ع : آدم]
* اَنب جو هڪ قِسم (ڀوري يا ڪڪي رنگ وارو).
* هرڻ جو هڪ قِسم (ڀوري رنگ جو پٺيءَ تي ڪارن ترن سان).

ـ **آدم آبي**: [ا.خاص] ماڻهوءَ جي مهانڊي دريائي جانور.

ـ **آدَم بُوءِ**: [ا ـ مث] ماڻهوءَ جي ڏَپ (جيئن ديو ڀوت کي اچي)، ماڻهو. ماڻهن جي وسنءَ. ماڻهن جا آثار.

ـ **آدَم بُوءِ ڪَرَڻُ**: [اصطلاح] قديم ڏند ڪٿائن موجب ڪنهن ديو. راڪاس وغيره جو ماڻهوءَ جي ڏپ سڃاڻي ان کي مارڻ جو قصد ڪرڻ. ڪنهن تي ڪاوڙ ۽ غصي ۾ اچي ڀڄا ڪرڻ ۽ سندس لاءِ سزا يا مارڻ جو قصد ڪرڻ. مارڻ لاءِ ڪنهن جي ڪڍ پئجي وڃڻ.

ـ **آدَم بيزار**: [صفت] ماڻهن جي صحبت کان ڇهندڙ. پري ڀڄندڙ. ڇهندڙ. بخيل. اڻ سڌريل. جهنگلي. ماڻهن جي وسنديءَ کان دور رهندڙ.
* اڻ هيرو جانور (جيڪو ماڻهو هيرائي نہ سگهي).

ـ **آدَم ثاني**: [ا ـ خاص ـ مذ] ٻيو آدم. حضرت نوح عليہ السلام جو لقب.

ـ **آدَم خورُ**: [صفت] ماڻهوءَ جو ماس کائيندڙ (ديو يا انسان). وحشي يا چيريندڙ جانور. بيرحم. سنگدل.
* [اصطلاح] وياج خور.

ـ **آدَم ذات**: [ا ـ مذ] انسان ذات. ڪل ماڻهو. بني آدم. بني نوع.

ـ **آدَم زاد**: [ا ـ مذ] آدم جو ڄڻيل. انسان مان ڄاول. آدم جو اولاد. بني نوع انسان.

ـ **آدم شُماري**: [ا ـ مث] ماڻهن جي ڳڻپ. سرڪاري طور ڏهه سالا (ماڻهن جي) ڳڻپ. مردم شماري.

ـ **آدَم شناسُ**: [صفت] ماڻهو سُڃاڻندڙ. قدرشناس. ماڻهوءَ ماڻهوءَ جي پرک رکندڙ.

ـ **آدَم شناسي**: [ا ـ مث] ماڻهوءَ ماڻهوءَ جي سڃاڻپ. قدر شناسي.

ـ **آدَم گري**: [ا ـ مث] انسان کي انسان بڻائڻ جو ڪم. اخلاق سيکارڻ جو ڪم. آدميت جي تعليم.
* آدميت. انسانيت. خوش اخلاقي. مروّت. درد مندي. همدردي.
* دانائي. چالاڪي.

ـ **آدَم قَدُ**: [ا ـ مذ] ماڻهوءَ جو قَد (ہن ڀهرن جو وقت، جنهن ۾ سج جو پاڇو ماڻهوءَ جي قد ۾ لڪي ويندو آهي)
'پاڇو آدم قد اچي — تہ ٻہ هاري ٻيو ڀڄي' (لوڪ)

● **آدَمي ج آدمي**: [اـ مذ] آدم زادو. ماڻهو. بشر. انسان. آدَمُ. سمجهو ساهوارو. ذهين جيو. آبدار (گوهر يا موتي).
* [ع: (آدَمُ) — ف: (آدمي)]

ـ **آدمي بڻائڻُ**: [اصطلاح] ماڻهو ڪرڻ. ماڻهپو سيکارڻ. مُهذب بڻائڻ. تهذيب ۽ اخلاق سيکارڻ. تميز سيکارڻ.
'علم آدمي بڻ بڻائي ٿو توکي، سياڻپ ۾ هونبائي ٿو توکي.'

ـ **آدميت**: [ا ـ مث] ماڻهپو. انسانيت. سمجهہ. عقلمندي. شعور. شرافت.

ـ **آدميت سِکَڻُ**: [اصطلاح] ماڻهپو سِکڻ. شعور سکڻ. عقل ۽ تميز سکڻ.

ـ **آدميت کان لنگهي وَڃَڻُ**: [اصطلاح] انسانيت کان ٻاهر نڪري وڃڻ.

ـ **آدمي ٿيڻُ**: [اصطلاح] ماڻهو ٿيڻ. ماڻهپو ڪرڻ. انسانيت ڌارڻ.

ـ **آدميءَ جو اُڏامڻُ**: [اصطلاح] عقل ۽ فراست جو پرواز ڪرڻ.
* دورانديشي ڪرڻ.

ـ **آدميءَ جي پرک ڪَرَڻُ**: [اصطلاح] ايمانداري ۽ وفاداريءَ جو اندازو لڳائڻ.

● **آڏوتي**: [ا ـ خاص] هندو فقيرن جو هڪ گروهہ. آڏوتي.

• **آديتہ پڳتا:** [اِ_خاص] سورج مکي.
* [سن]

• **آديتہ پترا:** [اِ–خاص] اک جو ٻوٽو.
* [سن: آک _ ارڪا]

• **آديس:** [اِ _ مذ] نمسڪار، نياز، مٿي نيڪ، نمرتائي، نمرتا، جوڳين جو سلام، گُروءَ کي ڪيل شوق ۽ محبتا جو سلام، هٿ جوڙ.
'تنهين کي تارن اچي ات آديس ڪيو' (شاهہ).
* [سن: 1. آديش < آدِش = اشارو ڪرڻ، ديدار ڪرڻ، ڏسي خوش ٿيڻ]
* نصيحت، تلقين، سمجهاڻي.
* روشن ضمير مرشد جي منهن جي نوراني رونق، روشن خيالن جو نتيجو نمشڪار، آگيا، حڪم.
* [سن: 1. آديش <دشا = جهڳمڳ وارو ڏيک _ نوراني چهرو 2. دش = ديدار يا زيارت جي خوشي]
* اڳواٽ جي خبر، اڳڪٿي، پيشنگوئي.
* [سن: آديشا]
* تارن جي ميلاپ جو نتيجو.
* غير ملڪي، پرديسي، جنهن جو ڪو مڪان نہ هجي، لامڪاني.
* [صفت: اَ = نہ + ديس = ڏيهہ، ملڪ]

_ **آديس ڪرڻ:** [اصطلاح] سلام ڪرڻ، نمسڪار ڪرڻ.
'آديسي، آديس! هتان ڪري هليا' (شاهہ).
* نصيحت تي عمل نہ ڪندڙ هنيلي ماڻهوءَ کي پنهنجي حال تي رهڻ لاءِ ڇڏي ڏيڻ.

_ **آديس گُرو:** [اِ_مذ] مرشد کي نياز، نمرتا ۽ خوشيءَ وارو سلام (جنهن ۾ پيشانيءَ تي هٿ رکي ڪنڌ هيٺ نمائبو آهي)، سنياسي فقيرن جو پنهنجي گروءَ کي سلام.
* حڪم جي محبتا، گروءَ جو حڪم.

• **آديسي:** [صفت] سر نمائيندڙ، مٿو نيڪيندڙ، هميشہ گروءَ جي حڪم ۾ رهندڙ، فرمانبردار، جوڳي فقيرن جو هڪ گروهہ، ڪن ڇير فقير، الله لوڪ، لامڪان فقير، نصيحت ڏيندڙ، جوڳي، سامي، ڪاپڙي.
'نانگا! تون نانيءَ وڃي آديسي مَ آڇهہ' (شاهہ).

• **آديشُ:** [اِ_مذ] آديس، حڪم، فرمان، تعليم، سکيا، تلقين.
* [سن]
* [اِ _ مث] باهہ، آتش، آگ.

_ **آديشُ گُرو:** [اِ _ مذ] سلام، آديسي فقيرن جو نعرو، جوڳيءَ جو گُروءَ کي سلام، مرشد کي سلام.

• **آدِيِنہ:** [اِ_خاص _ مذ] جمعي جو ڏينهن
* [ف]

• **آديواسي:** [اِ _ مذ] اصل رهاڪو، مڪاني رهندڙ.
* (سنڌ ۾ رهندڙ اصلوڪن رهواسين ۾ ڪولهي، ڀيل، مينگهواڙ اوڏ، لهاڻا، راجپوت وغيره ۽ انهن مان مسلمان ٿيل ذاتيون اچي وڃن ٿيون.)
* [سن: آدي + واسي = اصلوڪو رهندڙ]

• **آڌِ:** [اِ–مث] فڪر، ڳڻتي، آنڌ مانڌ.
* ڏراوت، ڳُهہ پٽَ گروي رکڻ (مصيبت يا ڏکئي وقت ۾)
* [سن: آڌِہ]

• **آڌارُ:** [اِ – مذ] ٽيڪ، سهارو، تڪيو، جهَل، ٻِن، ڏِڍُ، آڌَر، آسرو، ڀروسو، مدد، همراهي، حوصلي افزائي، تربيت
* [ق _ س – سن: آڌارَ (آ + ڌر = تي رکڻ، جهلڻ، ٽيڪ ڏيڻ) = جهَل، ٽيڪ]
* ٿانءُ
* حوضُ.
* وَڻَ جي پاڙَ جي چوڌاري ڇٽِ يا تانئُر.
* بند.

• **آڌارَڻُ:** [مص – فعل متعدي] آڌر ڏيڻ، ٽيڪ ڏيڻ، پشتي ڏيڻ، ٿورو مٿي ڪڻڻ.
* ٻرپائڻ، سَرڄائڻ، ٻرڄائڻ، ڏتارڻ.
* همت افزائي ڪرڻ.
* سڌارڻ، هيرائڻ.

❊ ترقي ڏيڻ.

❊ [مص] آڏارڻ

❊ [امر] آڏار

❊ [مضارع] آڏاريان (ج) آڏاريون، آڏارين (ج) آڏاريو، آڏاري (ج) آڏارين.

❊ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

❊ [حال] آڏاري ٿو(ج) آڏارين ٿا

❊ [حال مث] آڏاري ٿي (ج) آڏارين ٿيون

❊ [ماضي] آڏاريو(ج) آڏاريا

❊ [ماضي مث] آڏاري (ج) آڏاريون

❊ [مستقبل] آڏاريندو(ج) آڏاريندا

❊ [مستقبل مث] آڏاريندي (ج) آڏاريندڙيون

❊ [اسم مفعول] آڏاريل

● **آڏاري:** [صفت] هيريل، هٿ هيرو، هٿالو، وهُو (جانوريا وهٽ وغيره)

'جي آڏاري نه آهي ته ساڏاري ڪيئن ٿيندو' (لوڪ)

ـ **آڏاري ڪم ڪيڻ:** [اصطلاح] پريائي يا ريجهائي نرميءَ سان ڪم ڪيڻ.

● **آڏاهه:** [صفت] آڏ، آڏاهه.

❊ [سن: آرڏ]

● **آڏائون:** [ا – مذ] اڌ سال يعني چيٽ ۽ ڪتيءَ جي وچ وارو ٿيون فصل (ان، گدرا، زيتون، گوار، جوش سائون، آڏائون وغيره فصل جيڪي مارچ، اپريل ۽ مئي مهينن ۾ ٿين)، آراڙيءَ جو فصل.

● **آڏَرَ ج آڏَرون:** [ا _ مث] ٽيڪ، آڌار، جهل، آڙ، ڏڍ، پروسو، سهارو، آڌار، اجهو، پناهه، مدد، حمايت.

❊ [ق _ س – سن: آ = چڱيءَ طرح + ڊر = جهلڻ _ ٽيڪ ڏيڻ]

❊ عزت، مان، شان، آب، خاطر تواضع، مرحبا، آجيان، خدمت، چاڪري، ٽَهل ٽڪور، سنڀال.

❊ [سن: آڏرَ=عزت]

● **آڏَرُ ج آڏَرَ:** [ا - مذ] جنڊ وغيره جو هيٺيون پڙ.

● **آڏَرياءُ:** [ا_ مذ] آئي جي عزت، تعظيم، سواگت، خوش آمديد، مرحبا، آجيان، خاطر مدارت، ٽَهل ٽَڪور.

ـ **آڏَرياءُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] آئي جي عزت ڪرڻ، ٽهل ٽڪور ڪرڻ، مانُ ڏيڻ، تمام گهڻيءَ عزت سان خدمت ڪرڻ.

ـ **آڏَرڪَرَڻُ:** [اصطلاح] آڏر ياءُ ڪرڻ، عزت ڏيڻ، مهمان نوازي ڪرڻ.

● **آڏڙُ ج آڏَڙَ:** [ا – مذ] ڪجور يا ڪارڪ جو اڌ، اَڏڙ.

❊ [س/ات] آڏيو [وچولو] آڏيلو.

● **آڏِڙَڻُ:** [مص – فعل لازمي] آڏيڙا ڪاٽڻ، ٿابا جهَلَڻَ، آڪڙَڻ.

❊ [آڏاڙيو آڏاڙيا، آڏاڙي، آڏاڙيون، آڏاڙيندو آڏاڙيندا، آڏاڙيندي، آڏاڙينديون، آڏاڙيل]

● **آڏِڙيو ج آڏِڙيا:** [ا_ مذ] اڌ ڀائيوار، حصيدار.

● **آڏڙي ج آڏڙيون:** [ا – مث] اَڏڙي، ڳوڻ جو اڌ.

● **آڏَلِ:** [ا – مث] اڌ، زمين جي پوک جي ڀائيچاري جو اڌ.

● **آڏِل:** [ا _ مث] اڌ ڳوهه.

❊ [س / ل: دَاءِ = ڪوهي؛ ملتاني: آڏل]

ـ **آڏو** [ا – مذ] اَڌ، نيم، نصف، اڻپورو، غافل.

ـ **آڏو رَهَڻُ:** [اصطلاح] غافل رهڻ، سُست رهڻ (ڪم ۾).

● **آڏُوتي ج آڏُوتي:** [ا _ مذ] سنياسي، ويراڳي، سادو، جوڳي، جوڳي فقيرن جو هڪ گروهه.

❊ [صفت] دنيا کي ترڪ ڪندڙ، تارڪ، تياڳي فقير، دنيا سان لاڳاپو ٽوڙيندڙ.

'جهڏئون جوڳي جواڻ وينا آڏوتي آستانا' (غمدل فقير)

❊ [سن: 1. آڏوت = جدا ٿيل، تياڳيل 2. اَوڌُو (اَو = هيٺ + ڌُوٽ = ڌُٽيل < ڌو = ڌوئڻ) جنهن دنيوي خواهش کي ڌوئي ڦٽو ڪيو هجي]

❊ [صفت] اڻ ڌوتل، ميري، ناپاڪ.

'سانوَ ڌاران سهڻي، اَڌوتي آهي' (شاهه/سهڻي)

● **آڏُورو ج آڏُورا:** [صفت - مذ] اڌُورو، معذور، لاچار، اڌ جهڙو، اڻ پورو، بيڪار، نڪمو، غافل، سست.
* [اصطلاحاً] اڌ ماڻهو (عقل، صحت توڙي ڪم ۾)، آڏورو ساهه.
* [مث: آڏوري ج آڏوريون]

● **آڏوڙ:** [ا ـ مث] ٻڪريءَ يا ڍڳيءَ جي اڌ ڪل (جنهن تان وار ڪرجي ٻيهر جا چوڙا وجهي رڱجڻ لاءِ تنگي چڙهي آهي)، آڏَ يا ٽسانگ تي چاڙهيل سپيل چوڙو (جنهن ۾ رڱجڻ لاءِ ٻيهر جي چوڙي يا رنگ جو پاڻي وجهجي).
* [صفت] اڌوڙ، ڦوڪيل، سُڄيل، ٿلهو، متارو.
ـ **آڏوڙي ج آڏوڙيون:** [ا ـ مث] اڌوڙي.

● **آڏهي:** [ا ـ مذ] هندو فقيرن جو هڪ قِسم، آديسي.

● **آڏِٽانگ:** [ا - مذ] ڪاٺ جي اڏاوت جو وچ، ٻن منزلن يا هڪ منزل جو وچ (جنهن ۾ ڪا شيءِ لٽڪائي چڙهجي).
* [سن: آڏ + اَنڪا]

● **آڏِي ج آڏِيون:** [ا ـ مث] اڌ ريبو، ڏيو اٽ آنا (پنجاهه پئسا).
* اڌ رات جو وقت، بيگاهه وقت، ڪمهلائي، آڏي مانجهي.
* اڌ عُمر جي وَهي، اڌڙوٽ عمر، اَڌ وَهي.
* من جي ڇڪَ، هُرکُر، آنڌ مانڌ، ڳڻتي، چنتا، فڪرات، درد، تڪليف، بيماري.
* [سن: آڏ]
* ڪاٺ ۾ سَلَ ڪرڻ لاءِ سيرائيءَ جو هڪ قِسم.
ـ **آڏِي اَڏُ:** [صفت] پورو اڌ، اڌو اَڌ.
ـ **آڏِي راتِ:** [ا ـ مث] اڌ رات، بيگاهه وقت.
ـ **آڏِيءَ رات اسور:** پيچ پني جو وقت، بيگاهه، ڪاري رات، پيچ پنيءَ جي وچ واري رات، پيچ پنيءَ جي وچ واري وقت ۾.
'وراول رت روشندا، مون ڏٺا آڏيءَ رات اسور' (منشار فقير راڄڙ)
ـ **آڏِي ڪَرڻ:** [اصطلاح] دير ڪرڻ، اوير ڪرڻ، آڏي رات ڪرڻ.
ـ **آڏِي مانجهي:** [ظرف ـ مث] اڌ رات، آڏيءَ ڏاري، ڪنهن به مهل، هر وقت، اويل سويل.

● **آڏِيارو آڏيرو:** [ا ـ مذ] اَڌو اَڌ، اڌ ونڊي، ڀائيواري.
ـ **آڏِيارو آڏيرو ڪَرڻ:** [اصطلاح] شراڪت يا ڀائيواري ڪرڻ، حصيداري ڪرڻ "آڏيارو مال".

● **آڏِياري ج آڏِياريُون:** [ا ـ مذ] چاراڻيءَ جي عيوض چوپائي مال جي پيدائش جو اڌ (يعني ڪل چوپاين جي اڌ جي پيدائش جهڙوڪ: ڳئون مکڻ، گيهه، ڏڌ وغيره، جيڪو چاراڻيءَ عيوض ڏجي).
ـ **آڏِياريُون ڏِيَڻُ:** [اصطلاح] پيدائش مان اڌ وراثت جي حساب سان ڏيڻ، مينهون وغيره چارائڻ لاءِ ڏيڻ.

● **آڏِي اوپارو:** [ا ـ مذ] هرلي ۾ ڪم ايندڙ هڪ ڪاٺي (جيڪا نار جي اوپاري جي اڌ جيتري ٿئي).

● **آڏِي رَنبو:** [ا ـ مذ] رنبي جو هڪ قسم، ڏِري ڪوٽڻ جو رنبو.

● **آڏيڙو ج آڏيڙا:** [ا - مذ] ڏڪي ٽاهو، دوماهي، اڌو گابرو ٽاهو (جنهن ۾ ماڻهو ڪرڻ ڪان ٻچي وجي).
ـ **آڏيڙا ڪاٺِ:** [اصطلاح] ٽاٻا ڪاٺ، ڏڪا ڪاٺ، ڊوماٺون ڪاٺ.

● **آڏِيڪو ج آڏِيڪا:** [صفت ـ مذ] اڌ جيترو، اڌ ڪن، اڌو گابرو، اڌ پريل، اڌيڪو.
* [مث: آڏِيڪي ج آڏِيڪيون]

● **آڏيلو ج آڏيلا:** [ا - مذ] پئسي جو اَڌ، اڌپئسو، ڏيڍ پائيءَ جو سڪو.

● **آڏِين:** [صفت] بي گهر، بي اجهي، بي وسيلو، محتاج، پرُوس، ويچارو، خيرات جي آڌار تي رهندڙ، فقير، غريب، مسڪين.
* [سن: آڏين = (آ <آ = نه + ڏِين < ڏِنيه = رهڻ جي جاءِ) جنهن جو گهر گهاٽ نه هجي]
ـ **آڏِينتا:** [ا ـ مث] بي وسي، محتاجي، فقيري، غريبي، مسڪيني.

● **آڏِيو ج آڏِيا:** [ا - مذ] اڌ ريبو، آڏيلو، آڏِي، اٺ آنا.
* ننڍي بوتل، ڏنگي.
* اڌ ڪارڪ، اڌڙ، آڏيلو.

* سنهون ڪپڙو، شبنم، ڪپڙي جو هڪ قسم، شربتائين ململ جو ٿان.
* [سن: آرتو]
* جوڙ جو هڪ قسم، آڏائون ۽ ان جو ٻج.

ـ **آڏيا ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪجيون اڏ ڪري سڪائي رکڻ.

● **آڏ، آڏِ ج آڏون:** [ا ـ مث] رنڊڪ، روڪ، آڙ، بندش، اٽڪاءُ، جهَلَ
* اُجهو، سهارو، پناهه.
* سڙهه جي جهَلَ لاءِ ڪاٺي، ٻيڙيءَ جو منهن وارو پاسو آڳل، آڏي، ڏِڃي گاڏيءَ جي هڪ ڪاٺي.
* ڏنگائي، ڏِنگ، ترڇاڻ، ڪوڙو سَبَب.

ـ **آڏا:** [ظرف] اڳيان، سامهان، آڏو رکيل، بندش، اٽڪاءُ، جهل، آڙ، رنڊڪ.
* سهارو، پناهه.

'هي جي آڏا حق، سي ڪنا ڪوهه ڪندين ڪي' (شاهه/سسئي)

ـ **آڏا اڏي:** سامهون اڏي

'هاٿي جڏهن پاڻي لهي ويو آهي، تڏهن آڏا رج اڏي ان جا ڪلا ٺوڪي مضبوط ڪري ڇڏيا اٿن' (جملو)

ـ **آڏِ اکري:** [ا ـ مث] ڏنگن اکرن واري تحرير، اڏ اکري، مُنجهيل لکڻي، اکرن ۾ لِڪل ڳجهارت، مُعما، ڳجهارت جو هڪ قِسم.

ـ **آڏ ڏيئي ويهڻ:** [اصطلاح] آڙ جهلڻ، رنڊڪ وجهڻ، پاڻهون ساهي گوهي ڪري ويهڻ، وارو نه ڏيڻ.
* اجايو ضد ڪرڻ.

ـ **آڏڪ:** [ا ـ مث] روڪ، رنڊڪ، سهارو، رڪاوٽ.

ـ **آڏ مارڻ:** [اصطلاح] ٻيڙيءَ جو تانگهي پاڻيءَ جي گپ يا واريءَ ۾ ڦاسي رهڻ، آڏي مارڻ.

ـ **آڏ ورائي ويهڻ:** [اصطلاح] ورندي ڏيڻ، جواب ڏيڻ، آڏو جواب ڏيڻ، منهن تي چوڻ، بي ادبي ڪرڻ، گستاخي ڪرڻ.

ـ **آڏ وڙڻ:** [اصطلاح] اڳيان وارو مطلب ڪڍڻ، پيش بيني ڪرڻ، چيل ڳالهه جي مراد ڪڍڻ لاءِ سوال ڪرڻ

ـ **آڏَ هَٽڻ:** [اصطلاح] ٻيڙيءَ جو اڳ لڳي پوڻ، آڏي هٽڻ، اُبتي سُبتيءَ هوا سبب سڙهه جي آڏ کي هيڏانهن هوڏانهن لوڏڻ، آڏي مارڻ.

ـ **آڏ هٽي ويهڻ:** [اصطلاح] ٻيڙيءَ جو ڳپي ويهڻ، مشڪل سان ڇٽڻ.

● **آڏ، آڏِ:** [ا ـ مث] بنياد، اصليت، نسبت.
* [سن: آد = ازل کان ابد تائين]
* پيشانيءَ جو نشان، چوپائي جي پيشانيءَ تي ٻولاهو نشان.
* [سن: 1. آرچا، آروچا = پيشانيءَ جو نشان ـ 2. آرج = چوپائي جي پيشانيءَ تي ٻولاهو نشان ـ 3. آرڪا = واءُ(و) جو نشان، ڳاڙهو ٽِڪو ڳاڙهي بيرق]
* هندن ۾ گهرن جي در تي واءُ (و) جو نشان، واءَ جي بيرق (هندو مهانا ۽ باراني ملڪ جا هندو آرڪا جي پوڄا به ڪندا آهن، جو بارش جو ديوتا به آهي ۽ ماڻس ڳاڙهي بيرق کوڙيندا آهن) درتي کوڙيل ڳاڙهي بيرق، وارڪا.
* سَندر، ڳاڙهو ٽِڪو، فقيرن جي نراڙ تي ڳاڙهو تِلڪُ.

ـ **آڏ وڏائي:** اصل کان بلند، پهريون، خاص بنيادي، خانداني.
* [سن: آد]

'ڪامڻ آهنجي ڪرجي، آڏ وڏائي آهه' (شاهه/مارئي)

● **آڏ انگڙي:** [ا ـ مث] وَل جي اک، ول جو هڪ قِسم.

● **آڏارُ:** [ا ـ مذ] آڏار
* [س/ٿ]

● **آڏارڻ:** [مص ـ فعل متعدي] ڏَرڻُ، ڏَڏَر ڪرڻ (اناج، داليون، چانور ساريون وغيره).
* جنڊيءَ يا جنڊڙي ۾ سارين جا تهه لاهڻ، ڏَرڻُ، چانور ڇڙڻ.
* [س/ات]
* ڏارڻ، چيرڻُ، ڦاڙڻُ، ڦوڙڻُ، ٻه اڌ ڪرڻ، چير ڦاڙ ڪرڻ، ڪاٺي يا بند کي ٽُڪر ٽُڪر ڪرڻ، ڦوڙائيون ڪرڻ، چِلهڻ، چِٿڻُ، گَڏڻُ.

* سونٽن جي مار ڏيئي نرم ڪرڻ (چوليءَ کي)، خوب مار ڪڍڻ، اڌ مئو ڪرڻ، جهاڳورڻ (ڪلڻ ڀوڳڻ کي ٿلان لاءِ آڌر ڪرڻ)

* هلڪي گرم پاڻيءَ ۾ گوشت وغيره کي اوٻارڻ، اڌو گابرو رڌڻ، اڌ اوٻارو ڏيڻ، اوٻارڻ، اڌ گرم ڪرڻ، اَنُ، چڻا وغيره گرم پاڻيءَ ۾ وجهي پسائڻ (جيئن ڪلون آسانيءَ سان لهي سگهن)، ڪڪڙ، گوشت، مڇي، ڏونرا وغيره گرم پاڻيءَ ۾ اوٻارڻ

* [مص] آڏارڻُ

* [امر] آڏار

* [مضارع] آڏاريان (ج) آڏاريون، آڏارين (ج) آڏاريو، آڏاري (ج) آڏارين

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] آڏاري ٿو(ج) آڏارين ٿا

* [حال مث] آڏاري ٿي (ج) آڏارين ٿيون

* [ماضي] آڏاريو(ج) آڏاريا

* [ماضي مث] آڏاري (ج) آڏاريون

* [مستقبل] آڏاريندو(ج) آڏاريندا

* [مستقبل مث] آڏاريندي (ج) آڏاريندون

* [اسم مفعول] آڏاريلُ

ـ **آڏاري ڇڏَڻُ:** [اصطلاح] چلهي ڇڏڻ، مار ڏيئي هڏ گڏ ڀڃي ڇڏڻ.

ـ **آڏاري رَکَڻُ:** [اصطلاح] ڪٽي نرم ڪرڻ، ڏک هڻي ساڻو ڪرڻ، جهاڳوري وجهڻ. گوشت وغيره کي (ٻاسي ٿيڻ کان بچائڻ لاءِ) ٺهڪائي رکڻ، باقي رکڻ.

● **آڏَارو ج آڏَارا:** [ا - مذ] نهائين يا آويءَ مان دونهين نڪرڻ جو سوراخ.

● **آڏاٽو ج آڏاٽا:** [ا - مذ] ڪڏي، ڪورين جي اُڻاوت جو مانڊاٽو. ڪپڙي اُڻڻ جا اوزار، ڪورڪو مانڊاڻُ.

* ويهي اٽت ڪرڻ جي ڪَڏَ.

* [س / ت]

* وَڻ، ليٽَڻ ۽ ڀَڃَڻِ جو ڀڄرو (ڇپر ٺاهڻ لاءِ)، ڏينگو (ٺاڙهو).

* [سن: اَد = اَڏَڻُ]

* [اـ مذ] عيوض ۾ رکيَل شيءِ، گِروي رکيل ڳَهه وغيره.

* [سن: آڏارِتُ]

* ڌوٻين جي اصطلاح ۾ ڪپڙا ڌوئي تي سَٽَڻَ بعد (سُڪائڻ کان اڳ ۾) نپوڙيل ڪپڙن رکڻ جو ڪپڙو يا چادر.

ـ **آڏاٽو اَڏَڻُ:** [اصطلاح] آڏاٽو ٺاهڻ، ڪا وَڏي اَڏاوت ڪرڻ، مانڊاٽو منڍڻ، وڏو ڀڄرو (گهر ٺاهڻ لاءِ) تيار ڪرڻ. گهَر ٺاهڻ

● **آڏا ويس:** [ا – ظرف] نموني طور، ڏسڻ لاءِ، عارضي، في الحال، بالفعل، ڏيک ويک جي عارضي اَڏاوت.

* بيک، نمونو، نمائشي نمونو، جنس جو نمونو، حسن جو جلوو.

● **آڏَٽ:** [صفت] آڏو، ڏنگو، ترڇو.

* جڙاوت، بناوت.

● **آڏِت:** [ا – مذ] سجُ، سُورج، آدِت

* [س: آڏت؛ سن: مذ: 1. آدتيہ؛ 2. اَدتَ= هڪ ديوتاجو نالو]

* تارن جي هڪ ميڙ جو نالو. هڪ تاري جو نالو (جيو وجي ٿو ته ان تاري اُڀرڻ سان پاڻي سڪڻ شروع ٿئي ٿو)، سهيل تارو، ايٽ تارو، صبح جو اُڀرندڙ تارو، پسيرو، وهاڻو تارو.

* چنڊ جي ستين منزل (علم نجوم جي اصطلاح ۾ چنڊ جي گهٽتا وڌي جوٽين، جوٽين ڏينهن ظاهر ٿيندي آهي، ان حساب سان 4 x7 = 28 ڏينهن بعد ٻه ڏينهن گم ٿيندي آهي).

* حُڪم، فرمان، پيغام، نياپو، سنيهو

* [سن:آدَشَا = پرانهين ملڪ جي قاصد جو پيام]

'آڏِت چئج ان کي، ڏيانءِ جي روئي' (شاهه).

* [اـ مذ] پرانهين ملڪ ۾ ڪنهن جي طرفان واپار ڪندڙ دَلاَل، پلاوٽو، گماشتو، آڏيتو

ـ **آڏِتوار:** [ا ـمذ] سج جو ڏينهن، آرتوار، آچر.

ـ **آڏِتيو ج آڏِتيا:** [ا – مذ] گماشتو، پلاوٽو، آڏت، آڙهتي، واپاري سماءُ ڏيندڙ.

● **آڏَ تِرڇو ج آڏَتِرڇا:** [صفت – مذ] آڏوٽيڏو، ڏنگو ڦڏو ٽيڏو ترڇو، ور وڪڙ وارو، اُبتو سبتو، هيٺ مٿي.

* [مث: آڏ ترڇي ج آڏترڇيون]

- **آڏِترو ج آڏِترا:** [صفت -مذ] آڏَترچو.
* [مث: آڏ تِري ج آڏتِريون]
- **آڏِتري ج آڏ ترِيُون:** [ا ـ مث] آڏَ تِرڇي (پٽ جي ورڪڙ واري چاڙهي يا لڪ)
● **آڏَرُ ج آڏَرَ:** [ا -مذ] چوپائي مال کي گاهه يا ڏاري کارائڻ لاءِ ٺڪر جو ويڪرو ٿانءُ يا پاٽوڙو، ڪُونڍ، آهرو، هودي، حوضي، ننڍي آهڙ، آهرن جي قطار.
* ٻَنڌَر، (ٿلهن ٻَجَهڙلام) ڪچيءَ مٽيءَ جو گنڊ، ڪڪڙن جي کُڏي
* [س /ات]
* ڪِلِڙ جوئر (جوئر جي هڪ قسم) کي ٿُلن ٻچڻ کان اڳ پاڻيءَ ۾ ٺهڪو يا اوبارو.
* گوشت کي خراب ٿيڻ کان بچائڻ لاءِ پاڻيءَ ۾ ٺهڪو
* انگريزيءَ جي لفظ آرڊر (يعني حڪم) جو عامي اچار.
* [انگ: Order]
- **آڏَرُ ڪَرڻ:** [اصطلاح] ڪِلِڙ جوئر (جوئر جي هڪ قِسم) کي اوبارو ڏيئي ٿُلن ٺاهڻ لاءِ تيار ڪرڻ.
● **آڏِرِ:** [ا ـ مث] آدر، آدَر، مرحبا، ڀليڪار.
* [سن: آدَرَ]
● **آڏِڙا:** [ا. خاص] مينگهواڙن جي هڪ قبيلي جو نالو.
* [س/ٺ]
● **آڏِڙي ج آڏِڙيُون:** [ا -مث] ٽيڪ، جهَلَ، آڏ، آڙَ، روڪَ، رنڊڪ، سامهون.
* مَلَهه جو هڪ داءُ
* [اصطلاحاً] عذر، منهَن، بهانو.
● **آڏِڙي، آڏِڙيو ج آڏڙي، آڏِڙيا:** [صفت] آڏَ ڏيندڙ، ھٺي بدران آڏو ٿيندڙ، عذر ڏيندڙ، ٽـائيندڙ.
- **آڏِڙيون ٽيڏڙيون ڏيڻ:** [اصطلاح] عذر بهانا ڏيڻ.
* [س/ات]
● **آڏِڻ ج آڏِڻيون:** [ا ـ مث] پَلَن مارڻ جي جار سُڪائڻ لاءِ ڪاٺ جي ٺهيل گهوڙي، ڇَپَر يا ڪِڙَ جي ڀِري ٻڌڻ لاءِ ڪاٺ جون ڪُتل مُنيون.
* [ا ـ خاص] ڍانڊي پکيءَ جو هڪ قِسم (جيڪو پاڻيءَ ۾ لڙهندڙ هڪڻ ٻڻ يا ڪڙن تي ويهي جيت جهٽيندو رهندو آهي)، ٻانڊي، ٻانڊي جو ڪانءُ، ٻگهلو.
* شڪار جو هڪ نمونو (جنهن ۾ ٻانڊو يا آڏڻ هڙاڙو نالي پاڻيءَ ۾ بيهاريو ويندو آهي ۽ شڪاريءَ کي ٻگهلي جو هڙاڙو منهن پوش چڙهيل هوندو آهي، جنهنڪري آڙيون ۽ ٻدڪون بي خوف انهيءَ هڙاڙو ٻگهلي وٽ اچن، شڪاري انهن کي جهلي اندرئي اندر ڪاري ۾ هڻندو ويندو آهي. بندوق جي شڪار جو ٻيو هي آسان نمونو آهي)، دلبو، رات جو ٽن پاسن کان جار ٻڌي پکين ۾ ٿاهه آڻي شڪار ڪرڻ جو نمونو.
● **آڏو ج آڏا:** [صفت ـ مذ] ڏنگو، ٽيڏو، ٽيڙو، ترڇو، آڙو، اُبتو، مخالف، اٽائو واءُ
* [مث: آڏي ج آڏِيون]
* [ظرف] اڳيان، سامهون، روبرو، مقابل، سنمک
* ڪپتيو، خراب، ڪاوڙيل.
* آرپار.
- **آڏو ابتو:** [صفت] اڏنگو ابتو سبتو، اونڌو، ٽيڏو ڦڏو.
- **آڏا جواب ڏيڻ:** [اصطلاح] ڏنگا جواب ڏيڻ، اُبتا جواب ڏيڻ، اڻ وڻندڙ ورنديُون ڏيڻ، سامهان جواب ڏيڻ، رَدَ ڪَدَ ڏيڻ.
- **آڏو آر لنگهڻ:** [اصطلاح] پٽ يا ٽَڪري هڪ پاسي کان پارڪري ٻئي پاسي وڃڻ، جبل جهاڳڻ، تڪليف سهڻ.
- **آڏو اچڻ:** [اصطلاح] سامهون اچڻ، ڪم ۾ رنڊڪ وجهڻ، رنڊائڻ، دشمني ڪرڻ، نقصان پهچائڻ.
* لکيو لوڙڻ، پنهنجي عملن جي سزا ڀوڳڻ، بدلو ملڻ، خراب نتيجو ملڻ.
* ڪرو ڏيڻ (درڪي).

- آڏو ٽيڙڻ، آڏو پوڙڻ: [اصطلاح] سامهون ٽيڙڻ، بي ادب ٿيڻ.
- آڏو ٽيڏو ج آڏا ٽيڏا: [صفت] ڏنگو ڦڏو، آسيرو پاسيرو، اِنگڙ ونگڙ، جهڙو تهڙو معمولي، اڻ وڻندڙ، بي ڍولو.
- آڏو ٽيڏو ڪم ڪرڻ: [اصطلاح] خراب ڪم ڪرڻ، اڻ وڻندڙ ڪم ڪرڻ، هالو چالو ڪم ڪرڻ، معمولي ڪم ڪرڻ.
- آڏو ٽيڏو هلڻ: [اصطلاح] خراب نمونو اختيار ڪرڻ، اڊنگي نموني هلڻ.
- آڏو پٽي: [لوڪ] آڏو اچي عيب ڍڪي.
- آڏو سوالُ ج آڏا سوال: [ا ـ مذ] ابتو سوال، جوابي سوال، رَد ڪد جو سوال.
- آڏو فريادُ: [ا ـ مذ] فريادي ۽ جي مقابلي ۾ جوابدار جو فرياد.
- آڏوڦڏو ج آڏا ڦڏا: [صفت - مذ] ڏنگو ڦڏو، آڏو ٽيڏو.
* [مث: آڏي ڦڏي ج آڏيون ڦڏيون]
- آڏو ڦرڻ: [اصطلاح] خواهه مخواهه مخالفت يا بدي ۾ رهڻ، اڳيان اچڻ، آڏو اچڻ، مخالفت ڪرڻ، نقصان پهچائڻ، (اکين) اڳيان ڦرڻ.
- آڏو وڙ پاسي ڪرڻ: [اصطلاح] گمراهي دور ڪرڻ، سنئين واٽ ڏيکارڻ، وسوسو ڪڍڻ، خيرخواهي ڪرڻ.
- آڏي پائي آڻ: [چوڻي] آڏو آڻ وجهي، آڏو ڊوهي ۽ وارو ليڪو ڏيئي.
- ●آڏيرو ج آڏيرا: [صفت - مذ] ڪجهه ڏنگو، پاسيرو، ٽيڏو، ڦريل، وريل.
* [مث: آڏيري ج آڏيريون]
- ●آڏ واهَر: [ا ـ مث] بچاءَ جي مدد، ازغيبي مدد، اوچتي مدد، قانوني بچاءُ يا ڪنهن مشڪل ۾ ڪم ايندڙ مدد.
* چوري ۽ جي شڪ ۾ جهليل مال
* اڳ جي بچاءَ جي قسم تي شاهدي پيش ڪرڻ جي حالت.

غير حاضري ۽ جي (ڪورٽ ۾) پيش ڪيل شاهدي (ته موقعي تي حاضر نه هو).
- آڏ واهر ڏيڻ: [اصطلاح] ڪورٽ ۾ (ڪنهن شاهد يا جوابدار طرفان، غير حاضر رهڻ جي ڏوهه کان بچاءَ لاءِ)، قسم نامي تي ڪنهن جي شاهدي پيش ڪرڻ.
* اڳ جو بچاءُ ڏيڻ.
- آڏ واهر ڪرڻ: [اصطلاح] شڪ ۾ چوري ۽ جي مال تي (پوليس) جڙتو پاڳيا بيهارڻ، مدد ڪرڻ، بچاءَ جي شاهدي ڏيڻ.
- ●آڏوائي: [ا. خاص] آڏو مل جو اولاد، حيدرآبادي عاملن جي هڪ آکهه جو نالو.
- ●آڏ وڏائي: [ا ـ مث] حسبي نسبي يا خانداني فخر، ورثي ۾ مليل عادتون/اخلاق، اصل جي عادت، اَڌ، وڏن جي ريت، ابائي ڏاڏائي ريت، شرافت.
- آڏوڏائي هُجڻ: [اصطلاح] عادت هجڻ، اَڌ هجڻ.
- ●آڏورو ج آڏورا: [ا ـ مذ] ڇپر جو پاسيرو ورو، ڏڳي گاڏي ۽ ۾ ٻـر جي ڇيڙي ۾ لڳل اُڀي ڪاٺي (جنهن ۾ ناڙ وڌڻ ۽ پانجاري ۽ سان ڏڳا ڇڪين).
- ●آڏوري ج آڏوريون: [ا ـ مث] ٻن ڪَتل ڪاٺين تي رکيل آڏي ڪاٺي، ڪاڄڻ.
- ●آڏوٽي ج آڏوٽيون: [ا ـ مث] اُها ڳالهه يا عذر جيڪو آڏو آڻي جند ڇڏائجي، جند ڇڏائڻ لاءِ سچي ڳالهه لڪائي يا (هٿرادو ناهيل) ٺڏايل ڳالهه.
- ●آڏي ج آڏيون: [ا ـ صفت ـ مث] ڏنگي، ڦڏي، وريل، ٽيڙي، ٽيڏي.
* اُبتي، مخالف، رنڊبيندڙ.
* آڏ، روڪ، رنڊڪ.
* [سن: آڏ = روڪ، اٽڪ، رنڊڪ]
* لِڪ، گجهارت.

* ڪتر ڪرڻ لاءِ ڪاٺ جو ٽڪرو، آڏي.
* ٻيڙيءَ جو اڳيون حصو، آڏ، اڳيل.

ـ **آڏي آڇڻُ:** [اصطلاح] مُنهن ۾ اچڻ، سامهون اچڻ، بدلو ملڻ، رند ڪ اچڻ، ڪيل خطا جو نتيجو ملڻ.

ـ **آڏي ترڇي ٻُڌائڻُ:** [اصطلاح] گهٽ وڌ يا بدشد ٻڌائڻ.

ـ **آڏي ٽيڏي ڏيڻ ج آڏيون ٽيڏيون ڏيڻ:** [اصطلاح] اجايا بهانا پيش ڪرڻ، ابتا سبتا جواب ڏيڻ.

ـ **آڏي پُڇا ج آڏِيُون پُڇائُون:** [ا ـ مث] ڪورٽ ۾ مخالف ڌر جي ڪنهن به ماڻهوءَ يا شاهد کان سندس ڏنل بيان بابت قانوني پڇا، ڏنل بيان تي منطقي سوال جواب، تفتيشي پڇا، پرکيا.

ـ **آڏي پُڇا ڪَرڻُ:** [اصطلاح] شاهد کي منجهائڻ لاءِ آڏا ابتا سوال ڪرڻ.

ـ **آڏي مارڻُ:** [اصطلاح] مير بحرن جي اصطلاح ۾ ٻيڙيءَ جو آڳ لڳي پوڻ (اڳيل)، ٻيڙيءَ جو اوباري طرف (پاڻيءَ جي زور سبب) مشڪل سان چرڻ يا هلڻ، لوڏا کائڻ، هيڏانهن هوڏانهن ڦرڻ.
* آڏِ هَڻَڻُ.

ـ **آڏي وَرَندي ج آڏِيُون وَرَنديون:** [ا ـ مث] آڏو جواب، ابتو جواب، منهن سامهون جواب، اڻ وڻندڙ جواب.

● **آڏي تار:** [اـخاص ـ مث] ٻرڻ جو هڪ نمونو.

● **آڏيتو ج آڏيتا:** [ا - صفت - مذ] ٻاهرئين ملڪ جو واپاري، آڏتيو، گماشتو، پري کان نياپو آڻيندڙ، قاصد، پيغامي (پکي، جهڙوڪ: ڪبوتر، طوطي، ڪانگل وغيره)

● **آڏيري:** [اـمث] هڪ قسم جو ٻوٽو (جنهن جي پَنن ۽ ڏانڊين تي ڪنڊا ٿين ٿا ۽ ان جي ڦل کي 'آڏيرو' چئبو آهي، جيڪي ڪچا هوندا آهن ته ساوا ۽ پچڻ بعد پيلا ٿيندا آهن. انهن آڏيرن ۾ مکڻيءَ جي داڻن جهڙا داڻا ٿين ٿا، ان جو ڪاڙهو ڪنگهه، سهڪيءَ، جلندڙ سنڌن جي سور ۽ حيض لاءِ مفيد پڻ ـ پراڻي تپ ۽ خلط بلغم لاءِ مفيد، هن جو ڏينهو سڪائي، ڪٽي ڇاڻي مٿي جي سور کان ناس ڏجي. دماغ جي رطوبت کي خشڪ ڪندڙ. ان جي ليپ ناهي ٻڌن ته ٻاسي جي سور لاءِ مفيد)، [ف: باد نجان بري]

● **آڏيس:** [ا - مذ] آديس.

ـ **آڏيسي:** [صفت] آديسي.

● **آڏي ڦري:** [ا - مث] ٻرڻ جو هڪ قسم.

● **آڏيڪُ، آڏيڪي:** [صفت] آسائتو، آسائتي، اميدوار.

● **آڏيو ج آڏِيا:** [اـ مذ] ساهميءَ جي ڪاڻ لاهڻ جو وزنُ، آڻ يا ڪاڻ، پاسنگ.
* پاسنگ [ا - مذ] ساهميءَ جي ڪاٽ ڪڍڻ يا ڪوهه تي پير رکي پاڻيءَ پرڻ لاءِ رکيل پٿر.
* [پا = پير + سنگ = پٿر]
* پاڻيءَ کي مضبوط ڪرڻ لاءِ هنيل پٽي.
* ٻيڙيءَ تان ڪُپر تي ماڻهن جي لهڻ لاءِ ڪاٺ جو تختو، هوڙي (ٻيڙي) جي اُٿل جهلڻ لاءِ ڪاٺ جو تختو.
* درجي ٻن طاقن مان هڪ کي وڏائي هنيل پٽي (جيئن دربند لي سگهي)، در جي ٻنهي پاسين کي ڳنڍڻ لاءِ هنيل ڪاٺين مان هڪ ڪاٺي.
* ٻَنڌن کي چيرڻ لاءِ ڏِلهو ڪرڻ.

● **آڊِٽ:** [ا ـ مذ] حساب ڪتاب جي چڪاس، مراديءَ جي جاچ، سرڪاري طور سال ۾ خرچ ڪيل رقم جي جاچ پرک.
* [انگ: Audit]

ـ **آڊيٽر:** [ا - مذ] آڊيٽر، حساب ڪتاب چڪاسيندڙ، محاسب.
* [انگ: Auditor]

● **آڊمبر ج آڊمبر:** [ا - مذ] اُڊمبر، غرور، هٺُ، اميري، اناڻي، حشم يا دٻدٻي جو ڏيک، ٻاهريون ڏيک ويک، حشمت، دٻدٻو، ٺَٺُ، اٺالو.
* حملي کان اڳ بگل يا نوٽاري جو آواز.
* شروعات.
* ڪاوڙ، غصو، غضب.

● **آڊو:** [ا ـ مذ] انديشو، فڪر، ڳڻتي، اُڏڪو، اونو.

● **آڊو اوڊو** 2: [ا .خاص – مذ: موسيقيءَ جو اصطلاح] موسيقيءَ ۾ پنجن سرن جو راڳ (موسيقيءَ جي علم ۾ ٽن قسمن جا راڳ ٿين ٿا. 1. ستن سرن وارا راڳ يا راڳڻيون، جن کي 'سمپورن راڳ' چئجي ٿو 2. ڇهن سرن وارا راڳ يا راڳڻيون، جن کي 'کاڊو راڳ' چئجي ٿو 3. پنجن سرن جا راڳ يا راڳڻيون، جن کي 'آڊو يا اوڊو راڳ' چون).

_**آڊو سمپورن:** [ا . خاص – مذ: موسيقيءَ جو اصطلاح] موسيقيءَ ۾ هڪ قسم جو راڳ (موسيقيءَ جي علم جو اهڙو راڳ جنهن جي آروهيءَ (روانگي) ۾ پنج سر ۽ آمروهيءَ (واپسي) ۾ ست سر لڳن).

_**آڊو کاڊو:** [ا .خاص – مذ: موسيقيءَ جو اصطلاح] موسيقيءَ ۾ هڪ قسم جو راڳ (موسيقيءَ جي علم جو اهڙو راڳ جنهن جي آروهيءَ ۾ پنج سر ۽ آمروهيءَ ۾ ڇهه سر لڳن).

●**آڊوڪو آڊوکو ج آڊوڪا، آڊوکا:** [صفت – مذ] ٿورو آلو گِهميل، ٿورو پسيل، اڌ سڪو (ڪيڙو)، پوريءَ طرح نہ پسيل (ڪاٺ).

※ [مث: آڊوڪي، آڊوکي ج آڊوڪيون، آڊوکيون]

●**آڊوڪائي، آڊوڪائي:** [ا _ مث] اڌ سُڪل هئڻ جي حالت.

●**آڊيٽوريم:** [ا _ مذ] حاضرين، ٻڌندڙن جي ويهڻ جي لاءِ هڪ وڏو هال. روبرو ڪا تقريب، محفل ٻڌڻ ۽ ڏسڻ لاءِ هال يا وڏو ڪمرو (جنهن ۾ اسٽيج جي سامهون ڪرسين جي ترتيب هيٺ کان مٿي، ايسري اهڙيءَ طرح هجي، جيئن سيئي شريڪ اسٽيج تي پيش ٿيندڙ تقريب کي سولائيءَ سان ڏسي سگهن).

※ [انگ: Auditorium]

● **آڊيشن:** [ا _مث] آزمائشي سماعت، آواز يا اداڪاريءَ جي پرک.

※ [انگ: Audition]

●**آڏَ ج آڏون:** [ا – مث] مهٽ، مالش، مروڙ، ڌوهه ڏيڻ، ٽنڊڙي ٻار کي آڏڻ، مکڻ، مالش ڪرڻ جو عمل، ويم جي سورن جي مالش، پيٽ جي سورجي مالش، ڇڪيءَ جي مالش.

※ [س: 1. (آ – مرد = مهٽڻ، اتو هٽي مر لاهڻ) 2. (اَپ – اَڱج = آڏَ) سن: (آڏيہ = مالش ڪرڻ)]

_ **آڏِ ڏيڻُ:** [اصطلاح] مهٽ ڏيڻ، مالش ڪرڻ، هٿ هڻڻ، ڌوهه ڏيڻ.

_ **آڏِ ساڌ:** [ا _ مث] مهٽ سهٽ، ڇڪيءَ جي ابتي سبتي مالش (جيئن ڇڪي پنهنجي جاءِ وٺي)، مالش.

_ **آڏِ سُوٽ:** [ا _ مث] ويايل زال جي مهٽ سهٽ يا مالش (ترن جي رڳن ۽ پيٽ وغيره جي).

_ **آڏِ سُوٽ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ويايل زال کي مالش ڪَرڻ، مهٽ سهٽ ڪرڻ، هٿ هڻڻ.

_ **آڏِ مکَ:** [ا _ مث] آڏڻ ۽ تيل مکڻ جي حالت. چيٽ، مهٽ سهٽ.

_ **آڏِ مکُ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] بدن کي آڏڻ ۽ تيل مکڻ (خاص ڪري تازي ڄاول ٻار کي).

●**آڏا:** [ا_خاص] هڪ ذات جو نالو.

●**آڏارڻُ:** [مص – فعل متعدي] جنڊ کي کهرو ڪرڻ، آهوڙڻ، هيٺ لاهڻ، ڏاري وجهڻ.

※ جنڊ جي تارَ (تنڙ) مان پيٺل اٽو سنهالي کڻي ٻئي ٽانو ۾ وجهڻ.

※ [مص] آڏارڻُ

※ [امر] آڏار

※ [مضارع] آڏاريان (ج) آڏاريون، آڏارين (ج) آڏاريو، آڏاري (ج) آڏارين.

※ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذکر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

※ [حال] آڏاري ٿو (ج) آڏارين ٿا

※ [حال مث] آڏاري ٿي (ج) آڏارين ٿيون

※ [ماضي] آڏاريو (ج) آڏاريا

※ [ماضي مث] آڏاري (ج) آڏاريون

※ [مستقبل] آڏاريندو (ج) آڏاريندا

※ [مستقبل مث] آڏاريندي (ج) آڏارينديون

※ [اسم مفعول] آڏاريل

●**آڏ انگو ج آڏ انگا:** [ا – مذ؛ 'اڳاندو' جي بدليل صورت] ڏکيءَ مهل جو آسرو، ڀروسو، پرچهلو، آسانبو، آسانگو، اڳاندو.

●**آڊاڻي:** [ا_خاص] هڪ ذات جو نالو.

●**آڊائڻُ:** [مصدر 'آڏڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] تري ڏيارڻ، ڦُٺ هڻائڻ، مالش ڪرائڻ، ويم جي آڏ سوٽ ڪرائڻ، پيٽ سور کان تيل جي تري هڻائڻ.

* [آڊائيو آڊائيندو آڊائيل]

●**آڊاڻي ج آڊاڻيون:** [ا_مث] آڊائڻ يا آڏڻ جي مزدوري.

●**آڊرڻُ:** [مص – فعل لازمي] آڌر ڏيڻ، ٻئي تي ٽيڪ ڏيڻ، بيمار جو ويڙهيل هنڌ يا وهاڻي کي ٽيڪ ڏيڻ.

* ٽاڪو ڪائي ڪرڻ (ننڍ ۾ وهٽ تان، يا تڪڙو هلڻ سبب). آٽرڻ.

* [آڊريو آڊريا، آڊري، آڊريون، آڊرندو آڊرندا، آڊرندي، آڊرنديون، آڊريل]

ـ **آڏر ج آڏرون:** [ا_مث] آڌر ٽيڪ، ارڪ.

ـ **آڊرو ج آڊرا:** [ا_مذ] ٽيڪ ڏيڻ جو وڏو وهاڻو.

● **آڊڪي:** [ا_مث] سُپاري، سوپاري.

●**آڏڻ، آڊڻُ:** [مص – فعل متعدي] تيل سان بدن کي مهٽ ڏيڻ، مالش ڪرڻ، مهٽ سهٽ ڪرڻ، هٿ هڻڻ، ويم واري زال کي مالش ڪرڻ (ته ڇڪي ٻوري جاءِ تي اچي). ڳيرڻ يا ڇڪيءَ کي ٻوهڻ، آڏي بدن جو سور ڪڍڻ، لڱ ڪڍڻ، مالش ڪرڻ (خاص طور تي پيٽ آڏڻ)

* [مص] آڏڻ

* [امر] آڏ

* [مضارع] آڏيان (ج) آڏيون، آڏين (ج) آڏيو، آڏي (ج) آڏين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] آڏي ٿو(ج) آڏين ٿا

* [حال مث] آڏي ٿي(ج) آڏين ٿيون

* [ماضي] آڏيو(ج) آڏيا

* [ماضي مث] آڏي (ج) آڏيون

* [مستقبل] آڏيندو(ج) آڏيندا

* [مستقبل مث] آڏيندي (ج) آڏينديون

* [اسم مفعول] آڏيلُ

●**آڊو:** [صفت _ مذ] اڌڙوٽ، عُمر ڪاڏل (يعني سٺ ستر سالن کان مٿي ڄڙهيل)، وڏيءَ عمر وارو، ٻوڙهو، پيرمرد.

* [مث: آڊي]

ـ **آڊو ٻڍو/آڊڙو ٻڍڙو:** [صفت – مذ] تمام پيرسن، نهايت ڪراڙو.

* [مث: آڊي ٻڍي/آڊڙي ٻڍڙي]

ـ **آڊو ٻڍو، آڊڙو ٻڍڙو ٿيڻُ:** [اصطلاح] وڏيءَ عمر وارو ٿيڻ، ڇٽن پوٽن وارو ٿيڻ، وڏي ڄمار ماڻڻ.

●**آڊوڪو ج آڊوڪا:** [صفت – مذ] آڊوڪو، اڌ پسيل، گهميل.

* [مث: آڊوڪي ج آڊوڪيون]

●**آڊيچا:** [ا_خاص] هڪ ذات جو نالو.

●**آذَرُ:** [ا – مذ] خوشبودار گاهه جو هڪ قِسم (جيڪو ٻارڻ سان خوشبو ڏئي)، آڳَر. اگربتي (جيڪا آتشڪده ۾ رکي وڃي).

* باهه، آڳ.

* [ف: آڳَر < آذ؛ عبراني_ آزر_ آذَر]

* شمسي سال جو نائون مهينو (جو ميوات پچڻ، خصوصا انگورن ۽ نارنگين جو مهينو آهي).

ـ **آذَرپرست:** [صفت] مجوسي، آتش پرست، ٻتَ پوڄيندڙ، باهه جو پوڄاري.

ـ **آذَرڪده:** [ا _ مذ] باهه جو گهر، آتش ڪده ، اهو مندر جتي باهه جي پوڄا ڪئي وڃي.

ـ **آذَر گُون:** [ا _ مذ] سُورج مکي، هڪ تيلي ٻج (جنهن ۾ سٺي نالي ماتر ٿئي، صحت لاءِ مفيد ٿيندو آهي).

* چمڪندڙ، باهه جي رنگ جهڙو..

* [ف]

- آذري بُرجُ: [ا ـ مذ] آتشي برج.
- ● آذُو: [ا—مذ] آجڪو ٿمر، ٿوڻ.

'صبح پٺي سوڻ آمل ليندر آذو' (خليفو)

●آذُوقو ج آذُوقا: [ا ـمذ] آجڪو، ٿمڻ، ڦوٽ، چوڳو چوڻو، وڏي پڪيءَ جو ٻچن جي وات ۾ ڏنل داڻو.

* گذران، توشو، گهرو سامان.

* پناهه، ڍڪ، پردو، آسرو، پيروسو.

* [ف: (آزوقه < آزوگ) ـ سن: (آجيوڪا)]

●آرَ ج آرُون: [ا ـ مث] اها شيءِ جيڪا سوراخ ڪري اندر لنگهي وڃي، لوهه جو نوڪدار اوزار، سُئيءَ جو هڪ قِسم، موچيءَ جي ڪم جو هڪ اوزار، ڪاٺ جي مُنيي ۾ لڳل ٿلهي سُئي (جنهن سان چم کي بخيو هڻڻ لاءِ سوراخ ڪجي)، ڪُنڊي برڻ جي ڪم لاءِ، گنجي، جورابن وغيره اُڻڻ جي وڏي سُئي.

* ڳاڏيءَ ۾ آهستي هلندڙ ڍڳي کي پچ وٺان پاسن کان هڻڻ لاءِ نوڪدار ڪاٺي، چُونڪ، ٽُنبڻي.

* جيت جو هڪ قِسم (جو مينهن يا لڱ جي مند سنهالي دانهون ڪري، ۽ آئن لاهڻ بعد دانهون بند ڪري)، تِڏو، پِنبو، مڪڙي.

* [سن: اري]

* ماڪيءَ جي ڪَاچ ڳڏ ٿيڻ جي جاءِ يا ٽاري.

* [سن: آيرا = ماڪيءَ جي رس]

* دِل جو لاڙو، انگل، ناز.

* [سن: آري = اٿلڻ]

* اِٽي ڏڪر راند ۾ پنجون انگ.

- آرَ تَنڊي: [ا ـ مث] سنهي آر سان پرت جو هڪ قِسم، پوتيءَ يا چولي جي ڪنار تي هنيل پرت جو وڙ، ڪنديءَ جو پرت، ڳانڍو.

- آرَ وڏي: [ا ـ مث] ٿلهيءَ آر سان پرت جو هڪ قِسم، جاريدار پرت.

●آرَ ج آرُون: [ا—مث] تِڏ جي نسل جو هڪ جيت (جنهنجو واحد 'آر' ليندو آهي)، رات جي وقت 'رُون رُون' جو آواز ڏيندڙ باريڪ جيت، مڪڙين ۽ تِڏين کان ننڍو جيت (جيڪو مينهن وسڻ کان اڳ اپريل، مئي ۽ جون جي شروعات ۾ جهولي ۽ گرميءَ واريءَ مند ۾ وڻن ۾ سنهڙو چٽو مسلسل آواز ڪندو رهندو آهي، هنن جو بولينڌي بولينڌي مترقاتي پوندو آهي ۽ اڪثر انهن مري ويندا آهن. شاهه جي اڪثر رسالن ۾ 'آرُون' لفظ ڪم آندل آهي، جيڪو اصل ۾ قديم سنڌي لکت 'آرون' آهي، پر ان کي غلط پڙهيو ويو آهي، ڇاڪاڻ ته آڙي ونڊ جو پکي آهي ۽ ان جو ڪڪرن يا مينهن سان ڪو واسطو نه آهي).

'آرون ابر آسري، تاڙا تنوارين' (شاهه/سارنگ)

'ايتروتو ڳالهائين! آروانگيان مٿو به نه ٿوڦاٽي پوئي' (لوڪ)

●آرَ ج آرَ: [ا - مذ] وهڪري جي چؤطرفي تيزي يا ڇڪ (جيڪا سمنڊ ۾ واءُ ۽ درياءَ ۾ اونهي ڪڏ سبب ٿئي، جنهن ڪري پاڻيءَ جو وهڪرو ڦيرو کائي هڪ جاءِ تي پيو ڦرندو آهي)، درياءَ يا سمنڊ ۾ ڪن پيدا ڪندڙ وهڪرو، گرداب، ڦڪونج، غرقاب، آجهور، پاڻيءَ جي تيز وهڪري جو گهمرو، درياهه جو ڪُن، درياهه جو لاڙو يا وهڪرو، درياهه جي تِک، تيزي، وهڪ، پاڻيءَ جو مارو.

'آئي وڏيس آر ۾ درياهه ديواني' (شاهه).

* [سن: 1. آڳتي وڏي جلهه ڪرڻ، 2. آرڻ = لهرجي اٿل پٿل، 3. آ + ورت = ٿيپي، ڪن، پاڻيءَ جي اٿل پٿل]

- آرَ پَڏَڻُ: [اصطلاح] حملو ڪرڻ، ڪاهه ڪرڻ، جنگ ۾ يڪمشت حملو ڪرڻ (درياءَ جي پاڻيءَ وانگي)، ترارون وهائڻ، آرڻَ پڏَنَ.

- ● آرَ: [ا ـ مذ] دل جو لاڙو يا ميلان، ڇِڪ، ڪشش، اڪنڊ، اُڪير، سِک، حبَ، قرب، پيار

* مالَ جو قُرتي آرو، پالوت، اُٿَلَ، ليٽَ.

* انگل، ناز، نخرو، لاڏ، هيج، چاڳ.

* ماڪيءَ جي ماناري واري ڪاني، [س/ڪ] آلي ڪانيءَ جو لَڪڻ، ٿلهڙ.

* [سن: آيرا]

* آرو، خانو، ڪَپ، ڏَندو.

ـ آرُ رَکَڻُ: [اصطلاح] پيار ڪرڻ (چوپائي جو)، انگل ڪرڻ.

ـ آرُ ڪَرَڻُ: [اصطلاح] انگل ڪرڻ، لاڙو ڪرڻ، پيار ڏيکارڻ.

ـ آر لڳڻ: [اصطلاح] لنؤ لڳڻ، آرو لڳڻ.

ـ آري: [صفت] آر ڪندڙ، انگل ڪندڙ.

●آرا: سينگاريندڙ، مرڪب لفظن ۾ اسم جي پٺيان اچي فاعل جي معنيٰ ڏيکاريندڙ (جهان آرا، دل آرا وغيره).

* [ف: آراستن= سينگارڻ]

●آراتو ج آراتا: [ا-مذ] روڄ راڙو، روڏن، اوراتو، اوراٽو.

●آراتي ج آراتيون: [ا ـ مث] واري واري، واريتي، واريتي ڪير ڏيندڙ يا مڙندڙ چوپايو (مينهن ـ ڍڳي).

* [صفت] هڪ مهل تي نه ڏڌل. [س /ل] سنڌوٺل.

●آراڌ: آراڌ، آراڌنا، پوڄا، زهد.

* [سن: آراڌن > آراڌ = جوڳ پچائڻ]

ـ آراڌڪُ: [صفت] آراڌڪ، پوڄاري، يوگي.

●آراڌائي ج آراڌائيون: [ا ـمث]آراڌائي، عليحدگي، وڇوڙو، جدائي، ڦوڙائي، فراق.

●آرادو ج آرادا: [صفت - مذ] اڪيلو، عليحده، جدا، ڌار، الڳ، آراڌو.

* [مث: آرادي ج آراديون]

●آرَاڏِين: [اـخاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر شهيد بينظيرآباد ۽ حيدرآباد ضلعن ۾ آباد).

●آراڌڻ: [مص - فعل متعدي] عبادت ڪرڻ، پوڄا ڪرڻ، پوڄڻ، پرستش ڪرڻ، جوڳ پچائڻ، زهد ڪرڻ، ڌڻيءَ کي ياد ڪرڻ ۽ اوربڻ

* ريجهائڻ، راضي ڪرڻ، مهرباني گهرڻ، عزت ڪرڻ، لائق ٿيڻ

* [مص] آراڌڻ

* [امر] آراڌ

* [مضارع] آراڌيان (ج) آراڌيون، آراڌين (ج) آراڌيو، آراڌي (ج) آراڌين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] آراڌي ٿو (ج) آراڌين ٿا

* [حال مث] آراڌي ٿي (ج) آراڌين ٿيون

* [ماضي] آراڌيو (ج) آراڌيا

* [ماضي مث] آراڌي (ج) آراڌيون

* [مستقبل] آراڌيندو (ج) آراڌيندا

* [مستقبل مث] آراڌيندي (ج) آراڌينديون

* [اسم مفعول] آراڌيل

ـ آراڌَ: [اـ مث] جوڳ جو پاٺ، پوڄا، بندگي، خدمت، احترام.

ـ آراڌُ: [ا ـ مذ] اڪيلو ويهي عبادت ڪرڻ جي حالت، جوڳ.

* خلوت، ايڪانت، فراق، عليحدگي.

ـ آراڌڪُ: [ا ـ مذ] پوڄاري، يوگي، زاهد.

ـ آراڌنا ج آراڌنائون: [ا—مث] آراڌ، پوڄا، زهد.

* [سن: آرادن > آراڌ = جوڳ پچائڻ]

ـ آراڌِنائُون ڪَرَڻُ: [اصطلاح] اندر ۾ عاجزي ڪرڻ، ٻاڏائڻ، پوڄا ڪرڻ، عرض ڪرڻ، منٿون ڪرڻ، سوال ڪرڻ.

●آراڏو ج آراڏا: [صفت ـ مذ] الڳ، جدا، عليحدو، آرادو، عجيب، انوکو، جنهن ۾ ڪنهن ٻئي جو حصو نه هجي، اڪيلو، نويڪلو، خلاصو، نرالو.

* آرغيبي، الک، محويت وارو، مستغرق.

* [مث: آراڏي ج آراڏيون]

●آراڙ ج آراڙيون: [ا — مذ] بريت، بيابان، ٻيلو، جهنگل، ٻن، ٻوڏ جو جهنگ، هڙي ويڙهه، وٿراهه، سائو ميدان، چراگاهه جو ميدان، برساتي پوک ۽ ساوڻ گاهن وارو ميدان.

* ڏٿ، جهنگلي گاهه جو هڪ قِسم (جنهن جي ٻاڙ ۾ چڻن جيڏا داڻا ٿيندا آهن، جي مارو ماڻهو رڌي کائيندا آهن)

* [سن — س/ٽ]

* ٻوٽي جو هڪ قسم (جيڪو ٻنا ٻج چڻن جي اپرندو آهي).

* [آراڙي]

* ٻوڙ ڪانپوءِ سارين جي ٻوڪ لاءِ زمين جي ڪيڙ.

●**آراڙُ ج آراڙَ:** [اـ مذ] ٻريٽ، جهنگل، وٿراهه.

* آراڙ، گاهه جو هڪ قسم.

* [سن: آرَٽيہَ]

* جنگ، ويڙهه، لڙائي، يڌ.

●**آراڙو ج آراڙا:** [ا ـ مذ] آرڙي ٻوڪ جو گاهه. ڪچو ڏٿ (ڏونرا وغيره).

* سارڀال زمين ۾ آلي مٽيءَ جو هَرُ.

* [سن: آلوڏن = اکيڙڻ، ملائڻ]

* ٻوڪ جو اڻ پڪلُ اَنُ، آيون. اڌ رڌو يا اڌ پڪو ميوو، ڪاڌو وغيره.

* ڏٿ جو هڪ قِسم، ڏونرن جي ٻج جو ٻٽ.

* ويڙهه، ڦڏو، جهيڙو، لڙائي، جنگ (ڪچين گارين سان)

* [صفت ـ مذ] ٻئي ٻج جو ڦَرُ، گارطور ڪم ايندڙ لفظ، حرامزادو.

* ٻوڙ سبب ٿيل گاهه يا جهنگ، هُڙي، زمين جو پلو ٽڪر (جنهن ۾ دوباري يا آراڙي ٻوڪ ٿئي).

* [اـ مذ] ڪير ڏاڻ واري عمر کان مٿي چڙهيل ڇيلو.

●**آراڙُهه:** [اـ مذ] پاڻيءَ جي چاڙهه واري موسم، آبِ ڪلاٽي، اونهارو، آرڙهه.

ـ **آراڙهي:** [اـ مث] آرڙهه جو فصل، آراڙي.

●**آراڙِي ج آراڙِيُون:** [ا ـ مث ـ بنا مند واري ٻوڪ] اڻ منڊائتي، ٻي اکي جوئر (جيڪا صرف گاهه طور ڪم اچي). آرڙهه جو فصل، ڏٿ جو هڪ قسم.

* آرهاڙي، ميهن، چيڙن جي ڪچرين جي ڪڙهي.

* [صفت ـ مذ] جهنگ جو رهاڪو، ٻيلي ۾ رهندڙ، ٻيلائي.

* [سن: آرٽيڪ]

* برسات جي موسم ۾ اپرندڙ گاهه جو هڪ قسم (ٻن سنهوا، ابا ڪُنل جيڪي ڏڏ ۾ رجهي رڌجن)، ڦوڳيسي.

* ڏٿ جو ريڙو ٻٽ، پڪن جي ٻج جو ٻٽ.

* [س/ٿ]

● **آراسته:** [صفت] سينگاريل، چانگيل، بڻايل، ٺاهيل، درست، برابر.

* [ف: آراستن= سينگارڻ، چانگڻ]

ـ **آراستگي:** [ا ـ مث] ٺهي ٺڪيءَ واري حالت، سينگار جي جوڙجڪ واري حالت، سينگار، ٺاهه ٺوهه، سجاوٽ.

ـ **آراستن:** [ف ـ مص] سينگارڻ، سهڻو بڻائڻ. (ڪنهن شيءِ جي وڌائڻ کي 'آراستن' ۽ گهٽائڻ کي 'پيراستن' چئبو آهي)، پيراستن جو ضد (جيئن ڪنهن وڻ جون ٽاريون وڍي سهڻو بڻائجي ته ان کي پيراستن چئبو).

ـ **آراسته پيراسته:** [صفت] سينگاريل، ٺاهيل، بڻايل، ٺهيل ٺڪيل.

ـ **آراسته ڪرڻ:** [اصطلاح] سينگارڻ، سجائڻ، ترتيب ڏيڻ، درست ڪرڻ، ګڏ ڪرڻ.

● **آراڪو ج آراڪا:** [ا ـ مذ] سيلاب جو حملو، سيلابي وهڪرو، ٻوڙ، پاڻيندڙ، درياهه جي ڪاڌ.

'سهڻيءَ کي ڪوسڌ، آراڪي اڙلا ڪيو.'

●**آراکهه:** [ا - مث] ڪاهه، ٻوڙ جي پاڻيءَ جي اٿل، پاڻيءَ جو چاڙهه، سيلاب جو وهڪرو.

* اکين جي ڳوڙهن جي لار.

'هڪ آراکهه اکين جي، جو پنڌ نه ڏسان پير.'

* درياءَ جو چڏيل پيٽ.

●**آرامُ ج آرامَ:** [ا - مذ] سڪون، فرحت، سک، آنند، راحت، آسائش، مرض ۾ افاقو، درد ۽ سور لهڻ بعد قرار، اطمينان، چين، ننڊ، تندرستي، صحت، خوشي، فراغت، فرصت، واندڪائي.

* [ف: آرام =سک]

ـ **آرام اچڻُ:** [اصطلاح] سک اچڻ، ننڊ اچڻ، فرحت ٿيڻ، تسڪين ٿيڻ، مرض جو ڪي قدر ڊرو ٿيڻ.

ـ **آرام بخش:** [صفت] صحت ۽ سڪون بخشيندڙ.

ـ **آرام پائڻُ:** [اصطلاح] سک پائڻ، آنند حاصل ڪرڻ.

ـ **آرام پذير:** [صفت] آرام ۾، آرامي، فرحتي.

* [ف: آرام + پذير< پذيرفتن]

ـ **آرام پسند:** [صفت] آرام چاهيندڙ، سُست.

ـ **آرام جان:** [صفت] دل جو آرام، آرام ڏيندڙ، محبوب، معشوق.

ـ **آرام حرام ڪرڻُ:** [اصطلاح] سک ڦٽائڻ، ننڊ حرام ڪرڻ، تائي تپائي ڏيڻ.

ـ **آرامده:** [صفت] آرام ۽ سڪون ڏيندڙ.

ـ **آرام سان سمهڻ:** [اصطلاح] سک سان سمهڻ، بنا ڪنهن تڪليف جي ننڊ ڪرڻ، بي فڪر ٿي سمهڻ.

ـ **آرام طلب:** [صفت] آرام چاهيندڙ عياش.

* سست، ڪاهل.

ـ **آرام ڦٽائڻُ:** [اصطلاح] ننڊ ڦٽائڻ، سک ڦٽائڻ.

ـ **آرام ڦٽڻُ:** [اصطلاح] بي آرامي ٿيڻ، ننڊ نہ اچڻ (ڪنهن پريشانيءَ سبب).

* هڪ هنڌ سک نہ اچڻ.

ـ **آرام ڪرسِي ج آرام ڪرسِيُون:** [ا – مث] ٻانهن واري وڏي ڪرسي (جنهن تي اڌو آهلجي يا آرام سان ويهي سگهجي).

ـ **آرام ڪرڻُ:** [اصطلاح] ننڊ ڪرڻ، راحت وٺڻ، سک ٿي سمهڻ، ماٺ ڪرڻ، صبر ڪرڻ.

'عاشقن آرام، ڪڏهن تان ڪون ڪيو' (شاهہ).

ـ **آرام گاهُ ج آرام گاهَ:** [ا_ مذ] آرام جي جاءِ، فرحت ڪرڻ جو هنڌ، سمهڻ جي جاءِ، ننڊ جو ڪمرو.

ـ **آرامَ مُٺو:** [صفت] آرام يا عيش ڪان وانجيل، غفلت يا سستيءَ ۾ مٺل يا ورتل (مرد).

ـ **آرام مُٺي:** [صفت – مث] آرام يا عيش جي ماريل، غفلت يا سستيءَ ۾ مٺل يا ورتل (عورت).

ـ **آرام ۾ رخنو وجهڻُ:** [اصطلاح] آرام ڦٽائڻ، ننڊ ۾ رخنو وجهڻ.

ـ **آرام وٺڻُ:** [اصطلاح] فرحت وٺڻ، سک وٺڻ، وسرام ڪرڻ.

ـ **آرامِي:** [صفت] آرام ۾ ستل، بي فڪر، خوش، چپ چاپ، ماٺار، آرام ۾ پيل، پرسڪون.

* سامي گروهہ جي هڪ ٻولي

ـ **آرامي ٿيڻُ:** [اصطلاح] آرام ڪرڻ، ننڊ ڪرڻ، سمهڻ.

* واندو ٿيڻ، مطمئن ٿيڻ، سڪيو ٿيڻ.

* وفات بعد قبر ۾ سمهڻ.

ـ **آرام سيتل:** [ا - خاص] گل جو قسم.

ـ **آران:** [حالت جري] آرَ کان، پاڻيءَ جي تک کان، وهڪري مان، چولين جي چوهہ مان.

'اُڪاريين آڏان آران آڪي واريون' (شاهہ/سهڻي)

● **آرانبِي، آرانيِي:** [ا - مث] ٻرندڙ ڪاني، اُماڙي. (اهاڪاني جنهن جي ٻهاڙيءَ ۾ اڳڙين جو مچو ٻڌي گاسليٽ يا ٻئي ڪنهن تيل ۾ ٻوڙي ٻارجي).

* جهنڊي جي بيرق جيڪا ڦڙڦڙ ڪري.

* [سن: ا + لنبا <لنب =ڊگهي لڙندڙ شيءِ]

* باهہ جو اُلو، لاٽ، شعلو، چِڀي، ڀيڙ، ڀنيٽ، اولاٻِي، هوائي آتشبازيءَ جي ٻرندڙ سنهي ڪاني (جيڪا ڪٺي اونده ۾ ڪا شيءِ ڳولجي).

* اشهد آگر، ڏسٽي آگر.

ـ **آرانبِي ڪرڻ:** [اصطلاح] ٻہ چار سنهيون ڪانيون ڳڏي، مچو ٺاهي، باهہ ٻارڻ.

● **آرانيو ج آرانيا:** [ا - مذ] باهہ جو ڀنيٽ يا ڀيڙ، مشعل، ڏياٽي، ٻريل مچو، اُماڙي.

* [سن: 1. اپا لَنبُ؛ 2. الانبَ +پ < پا= جهجهي روشنائي]

* گولين جو وسڪارو يا دس، بندوقن يا تيرن جو وسڪارو، ڇوانٽي.

* ڏوراپو، اوپالو، اولانبو.

ـ **آرائيي ڏيڻ:** [اصطلاح] جوجڙي ڏيڻ.

●**آرائڻون:** [ا ـ مذ] گدرن، چانهن (هنداڻن) وغيره جي ولين جي پوک.

●**آراڻ:** [ا - مث] درياءَ جي لهرن جي ليٽ پيٽ.

*[سن: ارڻ]

* صلح، سلوڪ، آر، لاڙو، شوق، پيار، قرب.

* ساز.

'للن کي لطيف چي، ايهي سان آراڻ' (شاهه).

* جهيڙو، جنگ، لڙائيءَ جو گوڙ شور.

* [سن: آرڻ]

●**آرائي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۽ خيرپور ضلعن ۾ آباد).

●**آرائي ج آرائي، آرائين:** [اـ مذ] ڀاڄين ۽ گلن وغيره جو وکرو ڪندڙ، گل ۽ ڀاڄيون پوکيندڙ، ڀاڄي وڪڻندڙ، ٻڪاري، بقال، باغائي، مالهي، آرائين.

* [سن: آرامڪ = باغائي]

* [ا - خاص] پنجاب جي هڪ مشهور ذات جو نالو (جيڪي اصل ۾ باغائي آهن).

●**آرائي ج آرائيون، آرايون:** [اـمث] گرميءَ جي موسم ۾ بدن تي نڪرندڙ سنهي داڻ داڻ، خارش واريون ڦرڙيون، گرميءَ جي پت (جيڪا بدن تي سنهي راهه راهه وانگر نڪري).

* ٿاهه، ميل، ٻٺت.

* ڪارائي، واڍڪو اوزار (جيڪو ڪاٺ کي ڪٽڻ جي ڪم ايندو آهي)

●**آرائين:** [اـ مذ] آرائي، باغائي.

'عشق اسان وٽ آرائين جيئن آيو جهول ڀري' (شيخ اياز)

* [ا ـ خاص] هڪ ذات جو نالو هالا ۽ سڪر تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

●**آرائش ج آرائشون:** [اـ مث] زيبائش، بناوت، سينگار، ڏيک ويک، ٺٺ، سنوارت، سجاوت.

*[ف: (آرايش) بدليل صورت (آرائش)]

ـ **آرائش پسند:** [صفت] سجاوت پسند ڪندڙ، سينگار جو شوقين، ڏيک ويک کي چاهيندڙ.

* [آرائش = سجاوت + پسند = شوقين]

ـ **آرائش محفل:** [اـ مث] محفل جو سينگار، ڪچهريءَ جو زيب.

* [آرائش = سجاوت + محفل = محفل جو]

●**آرپ/آرنڀ:** [اـ مذ] شڀ يا مبارڪ شروعات (ڪنهن مها پرش يا بزرگ جي هٿن سان سنگ بنياد رکجڻ يا افتتاح ٿيڻ).

* آرنڀ' (مال جو ڦرتي پيان). آر، آلنب.

* [سن: آرنڀ = ابتدا]

ـ **آرپ ڪرڻ:** [اصطلاح] شروعات ڪرڻ.

●**آرت:** [صفت] مصيبت زده، دردمند، ڏکايل، هلاڪ، منجهيل.

* ڪشش، ڇڪ.

* [ا-مث] هلاڪت، محتاجي.

* [سن — س/ٽ]

●**آرتا:** [ا — مث] هندن ۾ پرٿي جي هڪ رسم (جڏهن گهوٽ پهريائين ڪنوار جي گهر ايندو آهي، تڏهن ڪنواريتا، هڪ رنگارنگي ٿالهيءَ ۾ اٽي مان ٺهيل ڏيئي ۾ گيهه وجهي گهٽيون ڏئيون ٻاري سندس مٿي جي چوڌاري ڦيرائيندا آهن).

* [سن: آراترڪ = ديوتا جي اڳيان روشني (ٿانو ۾ رکيل) ڦيرائڻ، جوت وڙڪا ڪرڻ]

(آرتو - آرتي).

●**آرتا:** [ا - مث] سور، اهنج، ايذاءُ (دل جو)، ڏک، درد، محتاجي، بيوسي، هلاڪت.

●**آرتتو ج آرتتا:** [صفت ـ مذ] آرتيو، گماشتو، پلاوٺو، اَن جو واپاري.

●**آرتوار:** [ا – مذ] سج وارو ڏينهن، هفتي جي هڪ ڏينهن جو نالو آچر Sanday.

※ [س: آڏت + وار سن: آدتيہ =سج + وار = ڏينهن]

ـ **آرتوار رکڻ:** [اصطلاح] (هندو ڌرم ۾) آرتوار جو ورت (روزو) رکڻ.

●**آرتي ج آرتيون:** [ا – مث] هندن جي پوڄا جو هڪ نمونو (هڪ ٿالهيءَ ۾ ٻريل ڏيئا ۽ ڦل ڦول رکي ڪنهن ديوتا يا بت اڳيان ڦيرائڻ).

※ هندن جي پوڄا پاٺ جي سامان واري ٿالهي (جنهن ۾ ٻرندڙ ڏيئا، ڦل، ڦول وغيره رکندا آهن).

※ [پرا: آراتيسي، سن: 1. آرت؛ 2. آراترڪ؛ 3. آوروڪشا = ورڪا ڪرڻ]

●**آرتيو ج آرتيا:** [صفت – مذ] گماشتو، پلاوٺو، اَن جو واپاري.

●**آرٽ:** [ا_مذ] هنر، فن، ڪاريگري.

※ [انگ: Art]

ـ **آرٽسٽ:** [ا – مذ] ڪاريگر، فنڪار، ڪلاڪار، مصور، چترڪار، نقاش، هنرمند.

※ [انگ: Artist]

●**آرٽيڪل:** [ا _مذ] لکيل مضمون، مقالو.

※ قانون جو بند، قانوني مضمون جو قلم يا فقرو.

※ ڪابہ ڪارآمد شيءِ.

※ ٽوڪ.

※ [انگ: Article]

●**آرٺو:** [ا _ مذ] ڪلر واري ۽ پاميل نرم زمين.

●**آرپار آروپار:** [ظرف] هن ڪپ ۽ هن ڪپ، هن پار ۽ هن پار، هڪ پاسي کان ٻئي پاسي تائين، هڪ ڪناري کان ٻئي ڪناري تائين، اندران ئي اندران، وچان ئي وچان، منجهان، پسـ آمهون سامهون، سڌو تز.

※ [سن: اوارپار = (آوار = هيءَ پر (جبل يا درياءَ جي) + پار = پرين پر]

ـ **آرپارِ ڪرڻ:** [اصطلاح] هڪ پاسي کان ٻئي پاسي تائين تنگ ڪرڻ، سل ڪڍڻ، سوراخ ڪرڻ، ٻست ٻاهر ڪڍڻ (سوراخ يا تنگ پالي وغيره سان).

ـ **آرپار:** [ظرف] اورين ۽ پرين حدَ، ڇيڙو، ڇيهہ، انت، هڪ پار کان ٻئي پار.

※ وڏو سمنڊ، مهاساگر، سڄو ملڪ.

※ سڃاڻپ جا نشان، شڪل جا اُهڃاڻ، مهانڊو، شبيهہ.

※ لڇڻ، رَوش، ارڪان.

●**آرجا ج آرجائون:** [ا – مث] هيءَ عمر، هتي (هن دنيا) جي حياتي، عمر، ڄمار، آورجا، وهي.

'سامي جتي ساري، ويا وڃائي آرجا' (سامي)

●**آرجوڻ:** [صفت] لاچار يا بي وس حياتي، لاچاريءَ جي حالت، لاچار جيئڻ جي حالت

●**آرڏا:** [ا_ مث] ٻٽ يا جبل جو لاهہ. (ڪاتيءَ جي) سلامي، عمق جولاهہ (ڪاتيءَ ۾)، پاس تراشي.

※ [سن: آر = اورين پر + ڏار = لاهہ]

※ [ظرف] اورين پر، اوراڙ.

ـ **آرڏار وڻڻ:** [اصطلاح] سلامي وٺڻ (ڪنهن ٻند وغيره جي)، ڪاتيءَ وقت ڪوڏر سان ڪٽيي، ڪسي، اڏ وغيره جا پاسا گهڙي سڌا ڪرڻ، ڪپر سنوان ڪرڻ، ڪيرڻ.

●**آرڏيہ:** [ا – خاص _ مث] ماڪي.

※ [سن]

●**آرڊر ج آرڊر:** [ا - مذ] حڪم، فرمان، حڪمنامو.

※ نوڪريءَ جو پروانو.

※ [انگ: Order]

●**آرڊيننس:** [ا _ مذ] قانون، قاعدو (جيڪو سرڪار ضرورت آهر ڪجهہ وقت لاءِ جاري ڪري، جنهن کي بعد ۾ اسيمبليءَ مان پاس ڪرايو وڃي).

※ [انگ: Ordinance]

● **آرڙُ:** [اـ مث] آرڻ، لڙائي، جنگ.

* آرهڙ، آڪاڙ.

* [سن: آناد]

● **آرڙُ ج آرڙَ:** [صفت] ڏکيو، ارڏو، ڏنگو، منجهيل (ست)، ڏکيو (مسئلو)، ڦڏو، ارڙو.

● **آرڙ ج آرڙ:** [اـ مث] گڏرن يا هنداڻن وغيره جي واڙي، آرڻ.

● **آرڙو ج آرڙا:** [اـ مذ] پاڻيءَ يا گپ ۾ زمين جي کيڙ، (گهر کي) راڳو ليپو.

* مشڪلات، اهنجائي، ڏکيائي.

* ارڏائي، ڏنگائي، ڏاڍائي، زبردستي، ارڙو.

* ڪارائي، آري (واڍڪي لوهارڪو اوزار).

● **آرڙهہ:** [اـ مذ] سخت ايذاءَ ۾ اچڻ، سخت ڪاوڙ ۾ اچڻ.

* سخت گرميءَ جي موسم.

'آرڙهہ لونهارو اوٺ لڪايا ڪين ڪِين' (شاهہ/رامڪلي)

● **آرزو:** [اـ مث] آس، اميد، تمنا، سڌ، خواهش، مرضي، دلي مراد، شوق.

* [ف: آرزو = اميد]

ـ **آرزو پرور:** [صفت] اميد ۽ آسري تي گهاريندڙ، آس اميد رکندڙ، آس وند.

ـ **آرزو پوري ٿيڻُ:** [اصطلاح] خواهش پوري ٿيڻ، اميد پوري ٿيڻ، دل جي مراد پوري ٿيڻ.

ـ **آرزو پوري ڪرڻ:** [اصطلاح] اميد پوري ڪرڻ، دل جي مراد پوري ڪرڻ، ڪيل سوال پورو ڪرڻ.

ـ **آرزو خاڪ ۾ ملائڻُ:** [اصطلاح] نا اميد ڪرڻ، نراس ڪرڻ، اميدن تي پاڻي ڦيرڻ.

ـ **آرزو منڊُ ج آرزو منڊَ:** [صفت] اميد وارو، اميدوار، خواهشمند، چاهيندڙ، آسوند، آساتو.

● **آرزون:** [صفت] بيوس، لاچار.

* نيڪيون، خوبيون، گڻ.

● **آرزهہ:** [اـ مذ] ٻُهہ ۽ مٽيءَ جو نهيل گارو.

● **آرَسُ ج آرَسَ:** [اـ مذ] بدن جي سستيءَ واري حالت، بت جي پيڙا، سستي، ڪاهلي، ڪر لڳ، آلس، غفلت، ڍرائي، موڳائي، ٿڪاوٽ.

* [سن: آلس< آلسيہ (آ = نہ + لس = ڪم ڪرڻ) = ڪم نہ ڪرڻ]

* برسات جي گڏ نيل ڪني پاڻيءَ ۾ هلڻ ڪري ٿيل ڦرڙيون.

* [س/ٿ]

* [اـ مذ] هڪ قسم جو عمدو پٿر، سنگ مرمر.

ـ **آرسائو ج آرسائا:** [اـ مذ] سستي، ڪاهلي، ڍرائپ، موڳائپ.

* [س/ٿ]

ـ **آرِسائِتو ج آرِسائِتا:** [صفت-مذ] آرسي، نوٽي، ڪاهل، سست، ڪم چور.

* [مث: آرِسائِتي ج آرِسائِتيون]

ـ **آرسائِڻُ:** [مص -- فعل متعدي] آرس ڪرڻ، سستي ڪرڻ، ڪاهل ٿيڻ، نٽائڻ، ٽانٽائڻ، ڍرو ٿيڻ.

* خيال لاهي ڇڏڻ.

* [س/ٿ]

* [مص] آرسائڻ

* [امر] آرساءِ

* [مضارع] آرسائيان (ج) آرسائيون، آرسائين (ج) آرسائيو، آرسائي (ج) آرسائين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] آرسائي ٿو(ج) آرسائين ٿا

* [حال مث] آرسائي ٿي(ج) آرسائين ٿيون

* [ماضي] آرسائيو(ج) آرسائيا

* [ماضي مث] آرسائي (ج) آرسائيون
* [مستقبل] آرسائيندو (ج) آرسائيندا
* [مستقبل مث] آرسائيندي (ج) آرسائينديون
* [اسم مفعول] آرسائيلُ

- **آرَسُ پچڻُ:** [اصطلاح] ڪَرَ موڙڻ، لِڱ پچڻ.
- **آرَسُ ٿيڻُ:** [اصطلاح] سستي ٿيڻ، ٿڪاوٽ ٿيڻ.
- **آرَسُ مارڻُ:** [اصطلاح] سستي ڪيڻ، لڱ موڙڻ، ڪَرَ پچڻ.
- **آرِسي:** [صفت] سست، ڪاهل، ڪم جو ٽوٽي ماٺيو، نِڪمو.
- **آرِسجَڻُ:** [مصدر 'آرسڻ' مان فعل مجهول] سست ٿيڻ.

* [آرسيو، آرسبو، آرسيل]

● **آرَسڻُ ج آرَسڻَ:** [ا – مذ] ڪورين جي اصطلاح ۾ سونهارو يا ٿنپڻ (جنهن سان اڏن تي پڱريل پيڻ ۾ پسايل تاجيءَ کي سنواري سڪائين).

* ڪلف، پيڻ، پيچي، آهر.
* [سن: آسرو = اپامنڊڙ جانورن مٿان لٽي]

● **آرسڻُ:** [مص – فعل متعدي] تيل ۽ پيچي ملائي تاجيءَ جي تندن کي سونهاري سان سنوارڻ، آرڪڻ، تاجيءَ کي تيل پيڻ ڏيڻ، تاجيءَ کي ڪلف هڻڻ، پيڻ ۾ پُسايل تاجيءَ کي سڪائي لسو ڪرڻ.

* ڦڻيءَ وٽ ڇڄي پيل تند کي ڳنڍڻ.
* [1. آسرو = اپامنڊڙ جانورن مٿان پيچي، 2. آرسا = وارن، تندن يا بين اهڙين شين جي آراستگي]
* تيل ڦليل ڪرڻ، هار سينگار ڪرڻ.
* [مص] آرسڻ
* [امر] آرس
* [مضارع] آرسيان (ج) آرسيون، آرسِين (ج) آرسيو، آرسي (ج) آرسين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] آرسي ٿو (ج) آرسين ٿا
* [حال مث] آرسي ٿي (ج) آرسِن ٿيون
* [ماضي] آرسيو (ج) آرسيا
* [ماضي مث] آرسي (ج) آرسيون
* [مستقبل] آرسيندو (ج) آرسيندا
* [مستقبل مث] آرسيندي (ج) آرسينديون
* [اسم مفعول] آرسيلُ

- **آرسڻُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] اڏن تي چڙهيل تاجيءَ کي پيڻ ڏيڻ.

* چنل تند کي ڳنڍڻ.
* تيل سرمي ۾ وقت وڃائڻ، دير مدار ڪرڻ، دِر يا سستي ڪرڻ.

● **آرِسي ج آرِسِيون:** [ا – مث] آرسي، آئينو، آهري، درسني، تِڪ

- **آرِسِي ٿِيڻُ:** [اصطلاح] نمونو ٿيڻ، مثال بنجڻ.
- **آرِسِي ڏِسڻُ:** [اصطلاح] پاڻ کي ڏسڻ، پنهنجي ڪرتوتن کي پاڻ ڏسڻ، پنهنجو احتساب ڪرڻ.

● **آرَشُ ج آرَشَ:** [ا - مذ] تمثيلي فعل يا عمل.

* رشبن ڪان ورتل شاديءَ يا وهانءَ جو هڪ نمونو (جنهن ۾ ڪنوارجي پيءُ کي گهوٽ وٽان ڳڻن جا هڪ ٻه جوڙا ملن).
* [سن: رش = سمجهائڻ، رچڻ]

● **آرَفُ، آرَفُ:** [ا – مذ] ڪلر يا ڪلرائي مٽيءَ جي اُچي اُيام، ڪلرائي مٽي، ڪلر جو لوڻ، ڪلر جي ڪار.

* [س/ڪ –سن: (آربُ < ربُ = مٽيءَ جو ڦولجڻ، اپامڻ)]
* ڪارءِ صابڻ جو ڪڙهيل يا رذل پاڻي.
* اوڪڙ.
* [س/ل]
* ڪلر جو آنريل پاڻي (جيڪو ڪلر رجهڻ بعد آنرجي بيهي).
* ڪٽيءَ جو ڪنب.

● **آرڪاٽي ج آرڪاٽِي:** [صفت] آرڪاٽ شهر جو وينل (جتي جا ناڪئا ماهر ٿين).

* بيڙي هلائيندڙ، ناڪئو، ڪشتيبان، ملاح، سُڪاڻي، (ٻنگيءَ جو) ٻُيون.

* [ا ـ خاص] ميربحرن جي هڪ ذات جو نالو.

● **آرڪار:** [ظرف] آخرڪار، نيٺ، نڌان.

* [س/ات – ف: (آخرڪار > آرڪار)]

● **آرڪيسٽرا:** [ا ـ مث] سازندن جي ٽولي، وڄتڪارن جو گروپ.

* ٿئيٽر (جنهن ۾ واڄٽا وڄائيا ويهي ساز وڄائين)، مطرب خانو.

* [انگ: Orchestra]

● **آرڪمُ ج آرڪمَ:** [ا – مذ] خسيس يا بيفائدو ڪم.

* [سن: آرا+ ڪم = آرجو ڪم]

* [صفت] خنيف، هلڪو، واهيات، تڇ، ادنيٰ، نڪمو.

ـ **آرڪمُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] خسيس يا بي فائدو ڪم ڪرڻ.

* ناز نخرا ڪرڻ، آناڪاني ڪرڻ، دير وجهڻ.

● **آرڪُ ج آرڪَ:** [صفت] لچڪڻو نازڪ.

* ترڪ تالو بي وفا، چلولو.

● **آرڪڻُ:** [مص – فعل لازمي] آرسڻ.

* [آرڪيو، آرڪيا، آرڪي، آرڪيون، آرڪندو آرڪندا، آرڪندي، آرڪنديون، آرڪيل]

● **آرڪڻُ ج آرڪڻ:** [ا ـ مذ] نشست برخاست ۽ هلت چلت جو نمونو، اخلاق، لڇڻ، ارڪان، طبعي رجحان، عادت، روش، سياءُ، مهاندو، چهرو (جيڪو اطوارن مان معلوم ٿئي)، آريڪڻ.

* [سن: (آلڪشڻ) – ع: (ارڪان = لڇڻ)]

● **آرڪڙي ج آرڪڙيون:** [ا ـ مث] آرسي، آئينو، آهري، درسني، ٽڪ.

● **آرگو ج آرگا:** [اـ مذ] بيڙيءَ جو ڳن، چپو، ونجهو

* وڏو چمچو (ڀور وغيره جو)، ڪفگير

* [س/ات]

● **آرلو ج آرلا:** [ا ـ مذ] جارو، ڏيئي جو جارو (ڀت ۾ ننڍو ۽ ٺڪندو خال).

* [س/ ٺ – سن: ارل = ڀال يا ڏونهين جي لاٽ]

● **آرلي ج آرليون:** [ا ـ مث] جوپائي مال جي واڙ ٺاهڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ ڏگهو پڇر (جيڪو ٻن ننڍين ٿوڻين تي رکيل هوندو آهي)، اڙهو، لڙهو، آراڙي.

* [سن: ارل = لٽڪندڙ ڪاٺي < ارَ = آڏ ٿيڻ]

● **آرمَ:** [ا - مذ] اوني ڪپڙي جو هڪ قسم.

* [ف: ارمڪ]

● **آرِمارُ آرِماڙُ آڙماڙُ:** [ا ـ مذ] بحري جنگي جهازن جو ميڙ (جيڪو اڻ جيت هجي، خصوصاً اهو جنگي ٻيڙو جيڪو اسپين جي بادشاهه 'فلپ ٻئي' 1588ع ۾ انگلينڊ خلاف موڪليو).

* سامونڊي فوج جو ٻيڙو، بحري ٻيڙو

* [اسپيني، لاطيني: آرميٽا (Armata) يا آرميٽس؛ انگ: (آرميڊا Armada = هٿيارن پنهوارن سان جهنجهيل، مسلح)]

● **آرمُون:** [ا ـ مذ] پرت جو قسم.

● **آرمي:** [ا ـ مث] خشڪيءَ جي فوج، زميني فوج، لشڪر.

* [انگ: Army]

● **آرنا لنج:** [ا ـ مذ] ڏوتل چانورن جو پاڻي

● **آرنڀُ:** [ا ـ مذ] شروعات، آغاز، ابتدا، مهاڳ، ديباچو، منڍ.

* [پرا: (آرنڀ) – سن: (1. آرنڀ: آ = گهڻو + رڀ = شروع ڪرڻ ـ 2. آرمڀ)]

* برسات کان اڳ ڪاڙهو يا گهٽ.

* آسرو، ڀروسو، ٽيڪ، آڌر.

* [سن: آلمب = ٽيڪ ڏيڻ، ليٽي پوڻ]

ـ **آرنڀُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] شروع ڪرڻ، هٿ ڳنڍڻ، آغاز ڪرڻ.

● **آرنڀڻُ:** [مص – فعل متعدي] شروع ڪرڻ، آغاز ڪرڻ، ڪم ۾ هٿ وجهڻ.

* [مص] آرنڀڻ

* [امر] آرنڀ

* [مضارع] آرنڀيان (ج) آرنڀيون، آرنڀين (ج) آرنڀيو آرنڀي (ج) آرنڀين

* [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل ’ٿو‘ ۽ ’پيو‘ جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] آرنپي ٿو (ج) آرنپين ٿا
* [حال مث] آرنپي ٿي (ج) آرنپين ٿيون
* [ماضي] آرنپيو (ج) آرنپيا
* [ماضي مث] آرنپي (ج) آرنپيون
* [مستقبل] آرنپيندو (ج) آرنپيندا
* [مستقبل مث] آرنپيندي (ج) آرنپينديون
* [اسم مفعول] آرنپيلُ
* [پرا: (آرنپ) – سن: (1. آرنپ: 2. آرمپ)]

● **آرَنگُ ج آرَنگ:** [ا ـ مذ] جهڙ برسات جو سعيو، آڙنگ.
* [س/ٿ]

● **آرَنگو ج آرَنگا:** [ا ـ مذ] رسي جو ٽڪر يا ٽوڙهو (جيڪو ڍانڍن جوڙڻ مهل ياچاريءَ جي پاسي ۾ ٻڌبو آهي)، ناڙو.

● **آرَنگهو ج آرَنگها:** [ا ـ مذ] گيهه يا تيل وجهي رکڻ لاءِ ڪم ايندڙ ٿانءُ (جيڪو ٽامي يا ٽڪر وغيره جو هجي).
* [سن: (آرن = سٿيو ٿانءُ)]

● **آرَنهن:** [ا ـ مث] موج، مزو، خوشي.
* سڪ، دوستي، الفت.
* وروُنهن، ونڊر.

ـ **آرَنهن ڪرڻُ:** [اصطلاح] مزو ولڻ، وروُنهه ڪرڻ.

● **آرَنپي، آرَٽي:** [ا ـ مذ] وڻ جو هڪ قسم (جنهن جي ڪاٺين گهڻ سان باهه پيدا ٿئي).
* [س/ ت – سن: آرٽيم]

● **آرَڻُ ج آرَڻ:** [ا ـ مذ] ٻيلو، ٻوڏ جو جهنگ، چراگاهه.
* [س/ل]
* گدرن ۽ هنداڻن جي پوک، پاڃين جو باغ، آڌاڻون فصل.
* (آراڙ – آرڙ).
* [سن: آرڻ]
* جنگ، لڙائي، جنگ جو ميدان.
* [سن: آرٽيم = جهنگ]
* آديسي فقيرن جي بيٺڪ.
* [سن: ارڻ + گاٺي = جاءِ]

ـ **آرَڻُ ٻڌڻ:** [اصطلاح] جنگ جوٽڻ، لڙائي ڪرڻ، ترارن، ڀالن، تيرن وغيره جون موڪون.

● **آرٽي ج آرٽي:** [صفت] جهانگي، جهنگ جو، جهنگ ۾ رهندڙ.

● **آرو ج آرا:** [ا ـ مذ] آر، پيار، قرب، حب، سِڪ، دل جو لاڙو.
* خواهش، لاڏ، مرضي.
* نخرو اجايو ضد، ٻار جو انگل.
* درياءَ جي پاوڪ، درياءَ جي پاڻيءَ جي اٿل، پاڻيءَ جو وهڪرو، سير، پاڻيءَ جي تِڪ.
* [سن: آرڻ]
* آسرو شوق، محبت جي تيزيءَ ۽ تکائي آڌار، زور تي.
’ڻن وڏائين تار ۾، ارواح جي آري‘ (شاهه/سهڻي)
* ڪارائي، ڪرت.
* [ف: اره]
* آرڙو.
* [س/ ات]
* چوپائي مال جي وقت تي نه مڙڻ واري حالت.
* [س/ل]
* ڪڪڙ (يا ٻئي پکيءَ) جي آنن تي ويهڪ.
* ٻني، جنهن کي هڪ سال اٿين ڇڏي ڏجي ۽ آباد نه ڪجي.

ـ **آرو ناڪارو:** انڪار اقرار، ها ۽ نه.
* ناز نخرو، بهاني بازي.
* [ف: آري > آرو = هائو + ناڪار < ناڪارو]

ـ **آرو پچائڻُ:** [اصطلاح] ڪُڪڙ يا ٻئي پکيءَ جي آنن تي ويهڪ.
* جهوڪ ٻڌي ويهڻ، ويهڪ ڪرڻ، عدت، ويهي رهڻ (اندر گهر ۾ گهڻو وقت)، هڪ هنڌ کپي ويهڻ.

* عشق ڪرڻ، پيار ڪرڻ.
* سخت تڪليف جو ڪم ڪرڻ.

- **آرو پورڻ:** [اصطلاح] چوپائي کي وقت تي نہ ڏهڻ سبب وارو پوڻ، کڙواڄڻ.
* [س/ل]

- **آرو رکڻ:** [اصطلاح] پيار رکڻ (ڪنهن ٻار تي، يا چوپائي جو **پنهنجي ڦر تي**)، شوق رکڻ، آر رکڻ.

- **آرو ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪُڪڙ جو ڪوڙي هيٺ آنا رکي ويهڻ.
* چار ڪرڻ، انگل ڪرڻ، لاڙو ڪرڻ.
* ٻار جو راضپو رکڻ، ڪا فرمائش پوري ڪرڻ، انگل سهڻ، ڪنهن جي مرضي موجب ڪم ڪرڻ.

- **آروڪٽڻ:** [اصطلاح] ڪڪڙ يا ٻئي ڪنهن پکيءَ جو آنن تي ويهڻ ڇڏي ڏيڻ (آرو نہ ڪرڻ).
* ڳئون، ٻڪري وغيره جو پنهنجي ڦر تان پيار ڪٽي ڇڏڻ.

- **آرو هجڻ:** [اصطلاح] پيار هجڻ، سِڪَ هجڻ.

- **آري تي ويهڻ:** [اصطلاح] ڪڪڙ يا ٻئي پکيءَ جو آنن تي ويهڻ، لاڳيتو يا پکو گهر ۾ ويهڻ.

● **آرو ٻلو:** [ا ـ مذ] ڪنهن کي راضي رکڻ لاءِ هائو هائو ڪرڻ جو طريقو، الو پلو، ها ۾ ها ملائڻ يا خوش ڪرڻ جو نمونو.
* چاپلوسي، خوشامد.
* **[ف: آري = هائو + ٻلي = هائو]**
* **[صفت]** پيار ڪندڙ.

- **آرو ٻلو ڪرڻ:** [اصطلاح] همتائڻ، اڇي مڇي ڪرڻ، همدردي ڪرڻ، الوپلو ڪرڻ.

● **آروٽ** ج **آروٽون:** [ا ـ مث] گهري ننڊ، استغراق، محويت.
* [س/ٽ]

● **آروٽو پاروٽو:** [صفت ـ مذ] ٻاسي ڪاڌو، اوباريل.
* **[مث: آروٽي پاروٽي]**
* (آروٽجڻ پاروٽجڻ).

● **آروپار:** [ظرف] آرپار، وجود منجهان، وچان، اندران.

● **آروجهيو** ج **آروجهيا:** [ا ـ مذ] سَڻَ يا ريشمَ وغيره جو منجهيل ڦورو.
* [س/ٽ]

● **آروڙُ** ج **آروڙ:** [ا ـ مذ] آلي يا مَلِيَلَ ڳاهہ جو ڪونَرُ، آهر.

● **آروڙجڻ:** [مصدر 'اروڙڻ' مان فعل مجهول] ڪاوڙ وقت منهن ۾ گهنڊ پوڻ، ڪاوڙجڻ، ڏمرجڻ.

'آروڙ جي اٿيس ديمين پيس دانهن' (شاهہ)

* **[آروڙيو آروڙيو آروڙيل]**

- **آروڙو** ج **آروڙا:** [ا ـ مذ] ٿوري پاڻي ۾ گپ ۾ زمين جي ڪيڙ.
* گپ يا گاري جو ليپو، پوٿو، پوچو، راڳو، ڪلراٺي سڪلَ اڏ کي ڏنل ليپو جاءِ جي مرمت.
* **[سن: آلودِ]**
* جنگ، جهيڙو، آراڙو.
* [سن: ارڻ]

- **آروڙو ڏيڻ:** [اصطلاح] ليپو ڏيڻ.

● **آروڙي** ج **آروڙيون:** [ا ـ مث] آليءَ مٽيءَ جو ڍِڳُ، گند گوبر جو ڍِڳ.
* دل جي پليتي، خرابي، بيائي، دوئي.
* مالهہ ۾ پيل ڪاٺين مان هڪ ڪاٺي، اِرڙي.

● **آروسڻ:** [مص ـ فعل متعدي] آهستي آهستي ڪنهن زخم مان گند ڪڍڻ.
* **[ارس = زخم، ڦٽ]**
* سوٽڻ (ٻيٽ، رسي، تنگ وغيره کي)، آڏ ڏيڻ، مالش ڪرڻ، هٿ هڻڻ.
* [مص] آروسڻ
* [امر] آروس
* [مضارع] آروسيان (ج) آروسيون، آروسين (ج) آروسيو، آروسي (ج) آروسين.

* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] آروسي ٿو(ج) آروسين ٿا
* [حال مث] آروسي ٿي (ج) آروسين ٿيون
* [ماضي] آروسيو(ج) آروسيا
* [ماضي مث] آروسي (ج) آروسيون
* [مستقبل] آروسيندو(ج) آروسيندا
* [مستقبل مث] آروسيندي (ج) آروسينديون
* [اسم مفعول] آروسيلُ

- **آرُوس ج آرُوسون:** [ا _ مث] مالش، هلڪي مهٽ.

● **آروغ:** [ا _ مذ] اوڳرائي.
* [ف]

● **آروڳي، آروڳي ج آروڳيون:** [ا_ مث] بدني روڳ، سڙيل بدن جي بوءِ.
* [س/ٿ _ سن: آروڳيه = آ =نه + روڳ = مرض]
* مردي ساڙڻ جي جاءِ (هندن جو)، مساڻ، چکيا، شمشان.

● **آروڳيه:** [ا _ مذ] صحت، نمرائي، تندرستي، چڱڀلائي.
* [سن: ا=نه +روڳ = مرض]

- **آروڳيه شاستر:** [ا _ مذ] علم حفظ صحت، صحت جي سنڀال جي وديا، علم صحت ۽ بدن.

● **آروھ:** [ا _مث] پيار پري لوڏ، هوڏ، ٽور.
'انهن جي آروه، جياريو جيءَ جلال جشي.' (جلال).

● **آروهڻُ:** [مص _ فعل متعدي] مٿي چڙهڻ، سوار ٿيڻ (اٺ _ گهوڙي _ گڏھ وغيره تي).
* [مص: آ + روهه = اٿڻ، چڙهڻ]
* [مص] آروهڻ
* [امر] آروھ
* [مضارع] آروهيان (ج) آروهيون، آروهين (ج) آروهيو آروهي (ج) آروهين.
* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] آروهي ٿو(ج) آروهين ٿا
* [حال مث] آروهي ٿي (ج) آروهين ٿيون
* [ماضي] آروهيو(ج) آروهيا
* [ماضي مث] آروهي (ج) آروهيون
* [مستقبل] آروهيندو(ج) آروهيندا
* [مستقبل مث] آروهيندي (ج) آروهينديون
* [اسم مفعول] آروهيلُ

● **آروهي:** [ا _ خاص _ مث] موسيقيءَ ۾ سرگم جو پهريون حصو (جنهن ۾ سرگم جي پهرين سر کان وٺي آخري سر تائين روانگيءَ ۾ سرگم آلاپيو ويندو آهي، مثال: سا، رس، گا، ما پا ڌا ني سا جو لڳاتار آلاپ، هن کي موسيقيءَ جي ڳرڻ ۽ سنگيتن ۾ 'وِرن' جي نالي سان پڻ سڏين، جڏهن ته هن جو بگڙيل نالو 'برن' به آهي).

● **آره:** [ا _ مذ] ڪاراٿي، ڪرت.
* [ف: اره]

- **آره ڪش:** [صفت _ مذ] ڪاٺ چيرو واڍو
* [ف: آره = ڪاراٿي، ڪش = ڪشيندڙ يا ڇڪيندڙ واڍو]

● **آره، آرو:** [ا _ مث] تجويز راءِ
* مرضي، رايو لحاظ.
* [ع: راي = راءِ، تجويز]

- **آره رکڻ:** [اصطلاح] مرضي رکڻ (ٻار جي)، راءِ رکڻ، آرو رکڻُ.

● **آرهاڙُ ج آرهاڙَ:** [ا _ مذ] آرهڙ، گرمي.
* [س/ل]

- **آرهڙُ ج آرهڙَ:** [ا _ مذ] اونهارو، گرمين جي مُند.

● **آرهاڙي:** [ا _ مذ] آرهڙ جو ڏٿ (جيڪو مٿي، جون مهينن ۾ ٿئي)، اونهاري جي مند جا سگڻ پڪا ۽ پيرون (جن جي ملي رس ۾ پيو ڪو ڏٿ، لنب جو ڏالو وغيره رڌجي)، آرهڙ جي ڏٿ وارو طعام.
* [س/ڏاتڪي]
* هندن جي هڪ مهيني جو نالو

* اونهارو، گرم مند، لُڪَ لڳڻ جي موسم.

'قاسم لڙ باھڙا، آرھڙ پياس مرين' (خليفو)

● **آرءِ:** [ا – مذ] بنا وسڪاري وارو سال (جنهن سال ۾ مينهن بہ نہ پوي ۽ پاڻيءَ جورءِ بہ نہ اچي)، ارءِ، خشڪي، بڇ.

* [س/ات]

● **آرڻ:** [ا – مث] گدرن ۽ هنداڻن جي پوک. آرڻ. آڏائين جو فصل.

● **آري:** [صفت – مذ] سڌريل، پڙهيل، شريف، عزت مند، مانوارو، معزز، خانداني، سردار.

* [سن: آريہ = شريف، سڌريل خاندان]

* [ا_خاص] هوت قبيلي جي سردار جو نالو، پنهونءَ جي پيءُ جو نالو (آري پنهون جي لاءِ بہ استعمال ٿيو آهي).

* آريءَ جي اولاد کي آريجا يا آريجا بہ سڏبو آهي.

'آريءَ جو اهڪ، رهنما راھ ٿيو' (شاھ/سسئي)

● **آرياڻي:** [ا–مذ] آريءَ ڄام جو اولاد.

'شهزسجاتو کينکي، آرياڻي اتور' (شاھ/حسيني)

_**آرياڻي ج آرياڻيون:** [صفت –مث] شريف عورت، معزز خاتون، سانئڻ، بيبي، سيد زادي، پاڪ دامن عورت، اهلبيت عورت.

* [سن: آريہ +وني]

* آريءَ ڄام جي اولاد مان.

* آريا قبيلي جي ڇوڪري يا عورت، آري نسل جي عورت.

* گل وڪڻندڙ عورت، باغائڻ.

● **آري ج آريون:** [ا–مث] ڪارائي، ڪرت، آهري.

* پتائي گجرن جو آچار.

* [صفت] سهيلي، سرتي، جيڏي.

● **آريا:** [ا–مث] سڙهہ جي ٻڌڻ جي ڏگهي ڪاني.

* [سن: آد + وريہ]

* ونگيءَ جو هڪ قسم.

* [ا _ مذ] آريا (نسل) قبيلو

* [ف]

● **آريا ڪرڻ:** [اصطلاح] واءِ ۾ هيڙيءَ کي پئيرو هلائڻ لاءِ مورگيل ۾ گوش واري واجهہ کي ڊرو ڪرڻ. (پتي) ڊرو ڪرڻ، ميلڻ. آڏ جو ور مٿائڻ. آڏ کي هوا موجب سڌاري ٻڌڻ.

● **آريتو ج آريتا:** [ا _ صفت_ مذ] مال موڪليندڙ (ٻئي ملڪ يا شهرمان)، گماشتو، دلال، آڙيتو.

* [ع: عاريت = اوڌر]

● **آريٽي ج آريٽيون:** [ا _ مث] چوپايو مال (جيڪو پاڙي، ڪاڙي، ذات تي ڪير ڏھڻ ڏنو وڃي).

● **آريٺ:** [ا_ مذ] اپاميل ڪلر واري نرم زمين (جنهن ۾ اٺ ليٽهڙو ڪن)، اٺن جي ويهڻ يا ليٽڻ جو هنڌ. اٺ جي ليٽ، ويهڪ.

* [س/ڪوهہ]

* جهوڪ.

* [س / ل]

● **آرينڙو، آريلو ج آرينڙا، آرينا:** [ا _ مذ] وڻ جو هڪ قسم ۽ انهيءَ وڻ جو ٻج (جيڪو گول داڻن جي صورت ۾ سوپاريءَ جيڏو ٿئي، جنهن کي ٻجي، ان جون کلون پاڻيءَ ۾ وجهي چاچولجي تہ صابڻ وانگر گجي ٿيندي آهي ۽ ان گجيءَ ۾ ريشمي ڪپڙا ڌوتا ويندا آهن عورتون ان کي وار وڌائڻ لاءِ پڻ پاڻيءَ ۾ پچائي، ان سان مٿو ڌوئين. ٻج جو اندريون گول ڪارو داڻو بدنظر کان بچڻ لاءِ ٻار جي ڪرائين ۾ تبرڪ طور ٻڌبو آهي)، گزلٺي جو سڪل ٻج.

● **آريپوٽا:** [ا_خاص] آريءَ جو اولاد.

* هڪ ذات جو نالو.

● **آريج ج آريج:** [ا _مذ] بنا ريج خشڪ زمين جو ٽڪر، اريج، (نهور زمين جو) پوٺو يا ميدان بيابان. ڪرڙ

● **آريجا:** [ا_خاص] هڪ ذات جو نالو.

* آري، آريجا، آريءَ جو اولاد.

'سگهي لهندہ سان آريجا عنات نهٿي' (شاھ/سسئي_ گنج ص 11)

● **آريجري:** [_مث] درياءَ کي پرتي ڪندڙ شاخ (جيڪا ڪنهن جبل تان وهي اچي نديءَ ۾ پوي).

● **آريچو ج آريچا:** [ا_خاص] هڪ ذات جو نالو.

* آريءَ جو اولاد. آريءَ جام جا پٽ.

'آجيڻ عنات چئي، هٿ آريجن آهه' (عنات)

● آريڙي ج آريڙيون: [ا_ مث] گند جو ڍير. اروڙي.

* [س/ل]

● آرِيڙي ج آرِيڙيون: [ا_ مث] اِرڙي.

* [س/ل]

● آرِيزِي ج آرِيزِيون: [ا_ مث] عريضي _ درخواست.

* [ع: عريضہ]

● آريسر: [ا_ خاص] هڪ ذات جو نالو.

● آريسراءِ: [ا _ مذ] ڍوري جو پاڻي.

* [سن: (آرِيشر < آرِيش = ٻوڏ جي پاڻيءَ جو بيٺل ذخيرو ڍورو) _ ف: (آرين)]

*[ا_ خاص] سيوهڻ تعلقي ۾ آرهيءَ جي پرسان مهاڻن جي هڪ ڳوٺ جو نالو.

● آريکڻ ج آريکڻَ: [ا—مذ] شڪل. صورت. چهرو. شبيهہ.

* علامت. نشان. روش.

'سلهڙو ءِ کلهڙو آريکڻ ۾ ٻڌرو' (لوڪ)

* [سن: آل + لڪشڻ = مهاندو]

* ڪوڙڪي ڪم جي هڪ اوزار جو نالو (جنهن مان تاڃيءَ جون تندرون لنگهائين آريکڻ هميشه ٻہ عدد ٿيندا آهن).

_ آرين پارين: [اصطلاح] آرپار.

* پارپتا. نشان. ڏَس. نشانين سان. نشانين وارو.

● آريندو ج آريندا: [صفت_ مذ] اجايو. بي وقوف.

* [س/ٿ]

● آريُون: [ا_ مث] ناز نخرا. انگل آرا. ماڻا. البيلايون.

'اٿين جيون آريون، سمي ريءِ ڪير سهي' (شاهه/ڪاموڏ)

_ آريون انگل: [ا — مث] انگل آرا. آر انگل. ناز نخرا. ناز انداز. البيلايون.

'آريون عاشقن جون سي سڀاجها سهندا' (ٻاٽي دليتراءِ صوفي)

● آريہ. آريا: [ا _ صفت_ مذ] سڌريل. پڙهيل. شريف. عزت وارو. مانوارو . مانائتو. معزز. بزرگ. وڏي تقدس وارو خانداني. سردار.

* [سن: آريہ]

* [ا.خاص] قديم سنڌ جي هڪ قديم نسل جو نالو.

* [ا.خاص] سوامي ديانند جو جاري ڪيل پنٿ.

_ آريہ برهمڻ: [ا _ مذ] معزز برهمڻ.

_ آريہ ديشُ: [ا_خاص_ مذ] آرين جو ملڪ.

_ آريہ روپُ: [صفت] ڏسڻ ۾ شريف پر اندر ۾ منافق. پاڪندي. ٻہ روپي. ٺوڳي.

_ آريہ سماجُ: [ا _ مذ] سوامي ديانند جو جاري ڪيل پنٿ.

_ آريہ سماجِي: [صفت] آريہ سماج جو فرد سوامي ديانند جو پوئلڳ.

_ آريہ مارڳ: [ا _ مذ] عزت وارو رستو يا طريقو.

_ آريہ ورت: [ا_ خاص_ مذ] قديم آرين جي ٻيٺڪ. ڀارت جو قديم نالو.

● آريہ ويش: [صفت] سڪر ماڻهوءَ وانگر ڀيريل. آرين جي پوشاڪ. شريفاڻو ويس.

● آڙ ج آڙون: [ا_مث] اوٽ. پناهه. اولو لڪ. اجهو پردو ڍڪ.

* آڏ. روڪ. ٽيڪ. رنڊڪ. اڙي.

* [سن: 1. آ—ور =روڪڻ. ٻري جهلڻ_ انڪ وجهڻ_ بچائڻ_ لڪائڻ_ ڍڪڻ. 2. آ — ورڻ = ڍڪ_ پوشاڪ_ ڪپڙو_ لوڙهو_ ديوار_ ڍال_ تاڙي_ اتڪاءَ_ روڪ]

* اوهاڙ. چڪاس. جاچ .

* [سن: آوال = وڪڙ]

_آڙ اوٽ: [ا — مث] اوٽ. بچاءُ. روڪ. ڍڪ. پناهه. پوشاڪ.پردو.

_ آڙ ٽيڻُ: [اصطلاح] بچاءُ ٽيڻ.

* آڏو اچڻ (مخالفت ۾).

ـ **آڙَ ڏيئي بيهڻُ:** [اصطلاح] آڙ ڏيڻ، آڏَ ڏيئي بيهڻ، ڪا شيءِ منهن سامهون ڏيئي بيهڻ، رنڊڪ وجهڻ.

* هوڏ ٻڌي بيهڻ، قڏو ڪرڻ.

ـ **آڙَ ڳولڻُ:** [اصطلاح] وجهه ڳولڻ، بهانا ڳولڻ، ٻنگ، موقعو.

ـ **آڙَ ۾ ويهڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن شيءِ جي اوٽ ۾ لڪي ويهڻ، گوڏا ڪوڙي، ٽوڻين تي جڪ هڻڻ، شڪار لاءِ ڪنڌڻ ۾ لڪي ويهڻ.

● **آڙا ڳُوڙي ڄ آڙا ڳُوڙيون:** [ا ـ مث] گوڙ ناٽ يا گوهيءَ واري چال، مستي، گوڙناٽي، ٽال مٽول، آناڪاني، ٽٽائڻ.

* [سن: آرا گوريه = پاڻيءَ جي اٿل پٿل ۾ پڇڻ يا مڇيءَ وانگر ترڻ]

ـ **آڙا ڳُوڙي ڪرڻ ڄ آڙا ڳُوڙيون ڪرڻ:** [اصطلاح] گوڙ ناٽ ڪرڻ، گوهيون هڻڻ، ٽال مٽول ڪرڻ، ٽٽائڻ.

● **آڙا واڙي:** [ا ـ مث] ويجها مائٽ، ڪٽنب، آڪهه، قبيلو.

* [س/ات]

● **آڙاهَه ڄ آڙاهَه:** [ا ـ مذ] باهه جو مچ، ڪورو، نرڳ، دوزخ، مَچ، باهه جو وڏو پيڙ، وڏي باهه، باهه جو وڏو پنيت.

'آڙاهه ۾ اُمالڪ پرواز پتنگن آ' (غمدل فقير)

* [صفت] تمام وڏو اٿاهه، اونهو، حد درجي جو.

* ڪورو، ٻلو ٻلي.

* اُونهي ڪڏ، ڪَن، اونهو پاڻي.

'ڪنهن کي پري نه ڪل، اٿهوندي آڙاهه جي' (سامي)

● **آڙَ پاڙَ:** [ا ـ مث] آئڻ ۽ موٽائي ڏيڻ جي حالت، بدل سدل جو سودو، سودي جي لاڙ پاڙ، مٽ سٽ.

* [س/ل]

ـ **آڙپاڙ ڪرڻُ:** [اصطلاح] آيل مال جي، پيل مال سان بدل سدل ڪري وٺڻ (جيئن ان ڏيئي سيڌو ڪمڙو وغيره وٺڻ)، وهنوار صاف ڪرڻ.

● **آڙَ جهاڙَ:** [ا ـ مث] اناج جي مٽ سٽ (جيئن ڪڻڪ جي عيوض چانور ڏيڻ).

* [س/ل]

* [ظرف] لاڙ پاڙ.

ـ **آڙ جهاڙ ڪرڻُ:** [اصطلاح] جنس جو سودو جنس ۾ ڪرڻ، ٻيباڪ ليکو ڪرڻ، لٽ پٽ ڪرڻ.

● **آڙڪ :** [ا ـ مث] برسات تي اپرندڙ اٽيوڪيل جهنگلي گوار (جنهن کي ڪارا ٻج ٿين).

* [س/ٿ]

● **آڙنگُ ڄ آڙنگ:** [ا - مذ] برسات کان اڳي هوا جي گهٽ، ٻوسٽ، رگهه، رونيو.

* [س/ل]

● **آڙنگو:** [ا ـ مذ] پاجاريءَ يا ٽنگڙيءَ ۾ مضبوط رسيءَ جي اهڙي جهل، جنهن ۾ ڪِيليءَ (ڪڪريءَ) جي مدد سان ورت جو پوچرو (چيڙو) ڦاسائي وارو ڪيو آهي.

● **آڙڻُ:** [مص ـ لازمي] وڻڻ، پسند اچڻ، سهڻو لڳڻ، آئڙڻ، سيبائڻ

* روڪڻ، بند ڪرڻ، پري جهلڻ، اڙائڻ، اٽڪائڻ، ڦاسائڻ، آڏ ڏيڻ.

* [سن: آور = روڪڻ، بند ڪرڻ]

* ڍڪڻ، لڪائڻ (جيئن، پيري چورن جا پير ڍڪين)

* پيرن جا نشان جاچڻ يا ڳولڻ، جاچڻ، ڇڪاسڻ.

* [سن: او ڌارڻ]

* [آڙيو آڙيا، آڙي، آڙون، آڙندو آڙندا، آڙندي، آڙنديون، آڙيل]

● **آڙو ڄ آڙا:** [ا ـ مذ] درياهه جي ڇڏيل بيٽاري، پاڻيءَ جي وچ ۾ رهيل ڏڙي (جنهن تي ماڻهو ويندا هجن)، ٻنن ٻڌل پاڻي (يعني ٻاري ۾ بيٺل پاڻي جنهن جي چوڌاري وڏو ٻنو آيل هجي)، وڏو ٻارو (ٻوڪ جو).

* [س/ات]

* سٽَ جي ٻن تندن جو ٻٽو ڪيل ڦورو.

* آرو ڪيٽو، رسامو، تيسو.

* [صفت] ڏنگو، ڦڏو.

* [س/ٽ]
* ڪانن جو ٻند، گڏو
* [س/ل]
* پرڇهلو، ڇهل، آسرو، ڍڪ، پناهه، پشت.

ـ **آڙا ٻڌڻ:** [اصطلاح] وڏا ٻنا چاڙهڻ.

● **آڙو چوتال:** [ا ـ مذ] دهل، پکواز يا طبلي جي هڪ وڄت (جنهن ۾ 14 ماترائون ٿين).

ـ **آڙو وڄائڻ:** [اصطلاح] 'آڙو' تال وڄائڻ. منجهائي وڄت ڪرڻ (جيئن ڳائڻ وارو تال ۾ ڦلجي پوي).

● **آڙو:** [ا ـ مذ] ونگ، پيچ، ور، آڏو ٽيڏو.

● **آڙُو:** [ا ـ مذ] ميوي جو هڪ قسم.

● **آڙو پاڙو:** [ا ـ مذ] اوسو پاسو، آس پاس، جندو پاڙو، پاڙو، ويڙهو، اوڙو پاڙو.

ـ **آڙو پاڙو اُچائي ڪڻڻ:** [اصطلاح] آس پاس جي رهاڪن کي بيزار ڪرڻ، پاڙيسرين کي نهايت تنگ ڪرڻ، اوڙو پاڙو تپائي ڪڻڻ.

● **آڙ ويڙ:** [ا ـ مث] دوا درمل، ستي ڦڪي.
* [س/ٽ]

● **آڙ ج آڙون:** آهڙون (پير کڻڻ وقت، جنهن طرف پير وڃي ان طرف آڏو وڃي پير ڪرڻ. ليڪڻ)

'پنهون چلئو پرٿي، آڙون پائين اڳ' (خليفو)

● **آڙهَ ج آڙهَه:** [ا ـ مذ] باهه جو وڏو مچ، آڙاهه.

'سنجهي صبح سوريان، سي ڪيئن آڙهه اجهامن' (رمضان ڪنهر).

● **آڙهاڙ ج آڙهاڙا:** [ا ـمذ] اونهارو، گرميءَ جي مند. آرڙهه (مند).

'سرءُ سيارو، واهندو ساٺوڻ، آڙهاڙا' (گرهوڙي)

ـ **آڙهاڙي:** [ا ـ صفت ـ مذ] آرهڙ جو فصل (جنهن ۾ رڳو گاهه ٿئي، جيڪو وهٽن کي کارائين). آڙهاڙي.

ـ **آڙهڙُ:** [ا ـ مذ: اکاڙ] سنڌي سال جي هڪ مهيني جو نالو. اونهارو، آرهڙ.

ـ **آڙهڙي:** [ا ـ مذ] اونهاري جي موسم جا فصل.

● **آڙهنگ ج آڙهنگ:** [ا ـ مذ] آڙنگ، ٻوسٽ، رڳهه، اوماهي، اُڪرس (برسات کان اڳ هوا جي گهٽ).

● **آڙي ج آڙيون:** [ا ـ مث] ڍانڍي پکيءَ جو هڪ قسم (ڳچي ڊگهي، رنگ ڪارو)، ٻولاهي، مرغابي.
* راڳڻيءَ جو هڪ قسم.
* [سن: آڊي]

● **آڙياتي ج آڙياتي:** [صفت] اڙيءَ يا ڪنهن ڪاڻ ۾ قاٿل، ٻاندي، قيدي، آڙياتو

● **آڙيانو ج آڙيانا:** [ا ـ مذ] آشيانو، آستانو (ڪانئن جي آڙ ٻڌل)، آکيرو.

● **آڙيتو ج آڙيتا:** [صفت] آڏيتو قاصد، پرائي ملڪ جو واپاري يا قاصد، گماشتو، پيامي (پکي جيئن ڪانگل ۽ ڪبوتر وغيره).

ـ **آڙيٺڻ:** ليٽڻ.
* [س / ڊاٽڪي]

● **آڙيڪا:** [ا ـ مذ] آڏا ڏکيا چاڙهه ۽ ور، ور، گهيرا، ڦيرا، پيچ، وراڪا.

'اديون آڙيڪا، هينئڙي پير هوت سين' (شاهه/حسيني)

'آڙيڪن اڙي پيس هوت پنهونءَ سين' (شاهه)

● **آڙيڪاٽ ج آڙيڪاٽ:** [صفت] چالاڪ، هوشيار، بهادر، پهلوان، هر فن مولا، اٽڪلي، حرفتي، اڙٻنگ، نوجوان، تجربيڪار، چالباز.
* [صفت ـ مذ ـ انگ: Aid de camp= آفيسر جي ڪئمپ ۾ مدد ڪندڙ]

● **آڙيڪڻ:** [مص ـ فعل متعدي] ڳول ليڪو ڏيڻ، پرت لاءِ ڪجهي ڏاڳي سان ٽڪون ڪپڙي تي اٽڪائڻ.
* [س/ٽ]
* [مص] آڙيڪڻ
* [امر] آڙيڪ

* [مضارع] آڙيڪان (ج) آڙيڪون، آڙيڪين (ج) آڙيڪو، آڙيڪي(ج) آڙيڪين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] آڙيڪي ٿو(ج) آڙيڪين ٿا
* [حال مث] آڙيڪي ٿي (ج) آڙيڪين ٿيون
* [ماضي] آڙيڪيو (ج) آڙيڪيا
* [ماضي مث] آڙيڪي (ج) آڙيڪيون
* [مستقبل] آڙيڪندو (ج) آڙيڪندا
* [مستقبل مث] آڙيڪندي (ج) آڙيڪنديون
* [اسم مفعول] آڙيڪيلُ

● **آڙيڪو ج آڙيڪا:** [ا ـ مذ] ڪنڊو، آڪڙو، آنڪڙو، انگوڙو، ڪنڊي، ڪلوئڙو، پيچ، وڪڙ، وَرُ.
* [س/ل]
* رسيءَ جي ٻڌ کي مضبوط ڪرڻ ۽ رسي کي وٽڻ ۾ ڪم ايندڙ ڪاٺي
* آئڙ، ڏنگُ، ور (ڪتي يا شينهن جي پڇ جو).
* [س/ٿ]
'آڙيڪو نه الهي، توڙي نڙانديءَ نو سال' (لوڪ)
* زمين جو وڏو ٻارو
* [س / ات]

● **آڙيڪوڙ ج آڙيڪوڙ:** [صفت] رڪاوٽون وجهندڙ، آڙاڳوڙي ڪندڙ، اڙٻاز

● **آڙيٺي:** توڪي وٺي، آئڙيٺي.
* [هيلشين لاءِ ڪڇ جي جاتڪي بوليءَ جو لفظ]

● **آزاد:** [صفت] خودخيال، پنهنجي مرضيءَ وارو، خودمختيار، آجو ڇٽل، ڪليل، ڇرواڳ، واندو، اڪيلو.
* [ف]
* [ا ـ خاص] سرو جي وڻ جو هڪ قسم. هڪ قسم جو زهريلو وڻ.

ـ **آزادانه:** [ظرف] آزاديءَ سان، کليءَ طرح، کليو کلايو.

ـ **آزادانه وضع:** [ا ـ مث] آزاد هلت چلت، عام ماڻهن کان نرالو ڍنگ، خوش خيال.

ـ **آزاد ٿيڻُ:** [اصطلاح] آجو ٿيڻ، ڇٽڻ (قيد يا بند مان)، نڪرڻ (مصيبت مان)، واندو ٿيڻ (ڪنهن ڪم مان).

ـ **آزاد خيال:** [صفت] خود خيال، پنهنجيءَ مرضيءَ وارو.

ـ **آزاد رهڻ:** [اصطلاح] پنهنجي روءِ سوءِ رهڻ، ڇڙواڳ رهڻ، بي تعلق رهڻ، اڪيلو رهڻ.

ـ **آزاد طبع:** [صفت] خود خيال، خيالات جو آزاديءَ (بنا ڊپ) سان اظهار ڪندڙ بي خوف، بيپرواهه.

ـ **آزاد ڦرڻ:** [اصطلاح] اڪيلو گُهمڻ، ڇيڪ گهمڻُ.

ـ **آزاد ڪرڻُ:** [اصطلاح] آجو ڪرڻ، ڇوٽڪارو ڏيڻ.

ـ **آزادگي:** [ا ـ مث] آزادي، اڪيلائي، آزادگي، آجائي، ڇوٽڪارو، ڇڙواڳي.
* فرصت، واندڪائي.

ـ **آزاد مرد:** [ا ـ مذ] بلند خيال آدمي، آدي پرش.

ـ **آزاد مزاج:** [صفت] آزاد طبع، لا پرواهه.

ـ **آزادي:** [ا ـ مث] خودمختياري، خودخيالي، ڇوٽڪارو، آجائي، رهائي، نجات، موڪ، اڪيلائي.
* فرصت، واندڪائي.

ـ **آزادي ملڻُ:** [اصطلاح] نجات ٿيڻ، ڇوٽڪارو ملڻ.
* فرصت ملڻ، واندڪائي ملڻ.

● **آزاداڻي:** [ا ـ خاص] هڪ ذات جو نالو (مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو).

● **آزاده:** [ف] ڇٽل
* مڪمل
* خالص
* بهترين، معتبر
* سڄي يا پاڪيءَ جو نشان.

• **آزارُ ج آزارَ:** [اـ مذ] تڪليف، اهنج، اوکائي، ڏک، عذاب، مصيبت، ڏاکڙو ايذاءُ، سور، درد، جنجال، بکيڙو بيماري، روڳ، ڳاروٽي، جهوري.

* [ف: آزار]

*[صفت] تڪليف ڏيندڙ، آزاريندڙ، دل آزار وغيره.

ـ **آزار اٿارڻُ:** [اصطلاح] مصيبت پيدا ڪرڻ، آزار هارڻ.

ـ **آزار بڻجڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن لاءِ ايذاءَ جو ڪارڻ بڻجڻ، آزار ٿيڻ، مصيبت ثابت ٿيڻ.

ـ **آزار هارڻُ:** [اصطلاح] تڪليف ڏيڻ، مصيبت پيدا ڪرڻ، ايذاءَ ڪرڻ.

ـ **آزار ٿيڻُ:** [اصطلاح] تڪليف ٿيڻ، سور ٿيڻ، درد ٿيڻ، جنجال ٿيڻ، رنج جو سبب بڻجڻ.

ـ **آزار پرائڻ:** [اصطلاح] تڪليف يا ڏک حاصل ڪرڻ، جنجال ۾ پوڻ، اهنج رسڻ.

ـ **آزار پکڙجڻ:** [اصطلاح] ڪنهن به بيماريءَ جو عام ٿيڻ، مصيبت ڦهلڻ.

ـ **آزار پکڙڻ:** [اصطلاح] مصيبت ڦهلڻ، ڪا وچڙندڙ بيماري وڌڻ، تڪليف عام ٿيڻ.

ـ **آزار پهچائڻ:** [اصطلاح] تڪليف رسائڻ، ڏک ڏيڻ، ايذائڻ، ستائڻ، هلاڪ ڪرڻ، ڪُڪ ڪرڻ.

ـ **آزار پهچڻ:** [اصطلاح] عذاب رسڻ، اهنج رسڻ، تڪليف پهچڻ، درد رسڻ.

ـ **آزار پيدا ڪرڻُ:** [اصطلاح] تڪليف پيدا ڪرڻ، مصيبت کڙي ڪرڻ، آزار هارڻ.

ـ **آزار ڏيڻ:** [اصطلاح] تڪليف ڏيڻ، ڏک رسائڻ، ايذاءُ پهچائڻ، اهنج ڏيڻ.

ـ **آزار رسائڻُ:** [اصطلاح] تڪليف پهچائڻ، ڏک ڏيڻ، ايذاءُ رسائڻ.

ـ **آزار رسڻ:** [اصطلاح] ايذاءُ يا اهنج پهچڻ، تڪليف پهچڻ.

ـ **آزار ڪرڻُ:** [اصطلاح] تڪليف ڏيڻ، ايذاءُ ڏيڻ، ڏکوئڻ، اهنجائڻ، آزار هارڻ.

ـ **آزار مچائڻُ:** [اصطلاح] آزار هارڻ، تڪيلف پيدا ڪرڻ.

ـ **آزار ۾ پوڻُ:** [اصطلاح] تڪليف ۾ پوڻ، مصيبت ۾ ڦاسڻ، جنجال ۾ پوڻ.

ـ **آزار ۾ وجهڻُ:** [اصطلاح] تڪليف ۾ وجهڻ، مصيبت يا جنجال ۾ وجهڻ.

ـ**آزارڻُ:** [مص – فعل متعدي] تڪليف ڏيڻ، رنجائڻ، ڏکوئڻ، زخمي ڪرڻ، گهايل ڪرڻ، بيمار ڪرڻ، هلاڪ ڪرڻ، ستائڻ، تنگ ڪرڻ.

* [ف: آزاريدن]

* [مص] آزارڻ

* [امر] آزارِ

* [مضارع] آزاريان (ج) آزاريون، آزارين (ج) آزاريو آزاري (ج) آزارين.

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

* [حال] آزاري ٿو (ج) آزارين ٿا

* [حال مٿ] آزاري ٿي (ج) آزارين ٿيون

* [ماضي] آزاريو (ج) آزاريا

* [ماضي مٿ] آزاري (ج) آزاريون

* [مستقبل] آزاريندو (ج) آزاريندا

* [مستقبل مٿ] آزاريندي (ج) آزاريندڀون

* [اسم مفعول] آزاريلُ

ـ **آزاري:** [صفت] تڪليف ڏيندڙ، آزاريندڙ، ڏکوئيندڙ

* بيمار

* ٽوٽي، ڪمر چور، جنجالي.

- **آزاريل:** [صفت] ڏکويل، رنجايل، تنگ ڪيل.
- **آزاريو ج آزاريا:** [ا ـ مذ] آزاريل، تڪليف ۾ مبتلا، رنجايل، ڏکويل، ستايل، تنگ ڪيل. تڪليف يا مصيبت ۾ ڦاٿل.

※ آزاريو، آزاريا، ڏکويو، تڪليف ڏني، رنجايو، ستايو.

※ [مث: آزاري ج آزاريون]

'جه تو آجي ڪال، آزاريا آجا ڪيا' (شاهه/سر بلاول)

● **آزر:** [ا-خاص] آذر، حضرت ابراهيم عليه السلام جي پيءُ يا چاچي جو نالو (جيڪو بت ٺاهي وڪڻندو هو).

※ [صفت] بت پرست.

※ [ع]

● **آزرت:** [صفت] ڏکويل، عاجز، ڪِڪ.

※ [ف: آزرده]

- **آزرتو:** [صفت] آزرت، منجهيل، پريشان.
- **آزرد/آزرت:** [صفت] محتاج، عاجز، ڏک واريون، عاجزيءَ واريون.

※ [ا – مث] تڪليف، رنجش، رنجيدگي، غم، ڏک، پريشاني، ناراضگي.

'غافل گذاري، آريون آزرديون ڪري' (عنات)

- **آزردگي:** [ا-مث] تڪليف، رنجش، رنجيدگي، غم، ڏک، پريشاني، خفگي، ناراضگي.

※ [ف]

- **آزرده:** [صفت] تڪليف وارو، ناخوش، ڏکويل، رنجيده، غمگين، ناراض، اداس، ملول، پريشان، ڪِڪ، آتو، منتظر.

※ [ف]

- **آزرده ڪرڻ:** [اصطلاح] ناراض ڪرڻ، ڏکوئڻ، رنجائڻ، خفي ڪرڻ، ڪِڪ ڪرڻ، پريشان ڪرڻ، حيران ڪرڻ.

● **آزڪو ج آزڪا:** [ا-مذ] آجڪو، خوراڪ، رزق، توشو، مُوڙي.

※ [ف: آذوقه]

● **آزڪي:** [ا ـ مث] ڏاچين، اٺين جو اٺجميل ڪتو ڪير، ڦٽل ڪيرجي ڪتاڻ.

※ [س/ل]

● **آزمائش ج آزمائشون:** [ا- مث] امتحان، تجربو، پرک، چڪاس، جاچ.

- **آزما:** [صفت] آزمائيندڙ.

※ [ف: صفاتي پڇاڙيءَ طور ڪم ايندڙ لفظ]

'همت آزما، محبت آزما' (لوڪ)

- **آزمائش وٺڻ:** [اصطلاح] امتحان وٺڻ، آزمودو وٺڻ، پرک لهڻ.
- **آزمائشي:** [صفت] آزمائش لاءِ، پرک طور، چڪاس وارو، تجرباتي.
- **آزمائڻ:** [مص – فعل لازمي] آزمودو ڪرڻ يا وٺڻ، امتحان وٺڻ، پرک لهڻ، چڪاسڻ، جاچڻ.

※ [ف: آزمودن]

※ [آزمايو آزمايا، آزمائي، آزمايون، آزمائيندو آزمائيندا، آزمائيندي، آزمائينديون، آزمايل]

'آزمائي کي آزمائي، سو ڏوڙ منهن ۾ پائي' (لوڪ)

- **آزمائي ڏسڻ:** [اصطلاح] امتحان وٺي ڏسڻ، پرکي ڏسڻ، تجربو ڪري ڏسڻ.
- **آزمودو ج آزمودا:** [ا – مذ] امتحان، تجربو، پرک، چڪاس، آزمائش، استعمال.

※ [ف: آزموده]

- **آزمودگار، آزموديگار:** [صفت] تجربي وارو، تجربه ڪار، جهان ديدو، هوشيار، ماهر.

※ [ف: آزموده + گار].

● **آزي ج آزيون:** [ا – مث] منٿ، التجا، نيزاري، سڌ يا خواهش ڏيکارڻ جي حالت.

ـ **آزِي ڪرڻ:** [اصطلاح] منٿ ڪرڻ، نيزاري ڪرڻ، التجا ڪرڻ.

ـ **آزِي نيازِي، نيزاري ج آزيون نيازيون، نيزاريون:** [ا ـ مث] منٿ ميڙ، هيڻائيون ونيون التجا ڪرڻ، توبهه تائب.

'آزي مجي، بازي ٿئي' (چوڻي)

ـ **آزِي نيزارِي ڪرڻ:** [اصطلاح] منٿ ميڙ ڪرڻ، ليلائڻ.

● **آزيرا:** [ا ـ مذ] آزار، تڪليف، درد، سور.

● **آسَ ج آسُون:** [ا ـ مث] اميد، آرزو، آسرو، خواهش، تمنا، ڀروسو.

'سنديءَ آس الله، للي لهرين وڃ ڀر' (شاهه)

* مينهن يا ڍڳيءَ جي ڳيهڻ (جيڪا ڳرمي يا ٻاديءَ جي ڪري لهي سارمان ٻاهر نڪري ايندي آهي ۽ ٻيو واءُ لڳڻ سان سڄي پوندي آهي، جنهن کي قابو ڪرڻ لاءِ ڇڪي چاڙهيندا آهن)، سار جو اندريون حصو (جيڪو ڄڻڻ کان پوءِ ٿيڻ بعد سڄي پوي ۽ ويهڻ وقت ٻاهر نڪري اچي)، ڳيهڻ (آس).

* سپرو.

* [س /آت]

* آڪاس، اُڀ.

* [ف]

ـ **آساتو:** [ا ـ مذ] آسائتو، آسوند، آس رکندڙ.

'آيو ڇڏ ياتين ڪرڻ ڪي آساتو خالي' (سامي)

ـ **آس آپار:** [ا ـ مذ] بي حد اميد، تمام گهڻي اميد.

ـ **آسَ اُميد ڏسڻ:** [اصطلاح] ڪا خواهش پوري ٿيندي ڏسڻ، اولاد جي شاديءَ جي مراد اکين سان ڏسڻ، جيئري مقصد پورو ٿيڻ.

ـ **آسانبو:** [ا ـ مذ] آسرو، اُميد، آسانگو.

ـ **آسانو:** [ا ـ صفت] آس وارو، آسروند، آڌار.

ـ **آسائِتو ج آسائِتا:** [ا ـ مذ] اميدوار، آس رکندڙ، آسروند.

* [مث: آسائتي ج آسائتيون]

'ماروءَ ريءَ مَ ڪرن، الله جي آسائتيون' (شاهه)

ـ **آسائو:** [ا ـ مذ] اميدوار، آسائتو.

'اوٺن آسائو اٿي گونڌن گڏيا' (شاهه/راڳڪلي)

ـ **آسَ پَٽڻ:** [اصطلاح] اميد رکڻ، آسرو رکڻ.

ـ **آسَ پُڄائڻ:** [اصطلاح] مراد پوري ڪرڻ، اميد پوري ٿيڻ، سڪا قبول پوڻ.

ـ **آسَ ڇڏڻ:** [اصطلاح] اميد ترڪ ڪرڻ، اميد لاهڻ، نراس ٿيڻ.

ـ **آسَ ڏيڻ:** [اصطلاح] آسرو ڏيڻ، اميد ڏيڻ، تسلي ڏيڻ.

ـ **آسَ رکڻ:** [اصطلاح] اميد رکڻ، آسرو رکڻ.

ـ **آسَ سان ٿيڻ:** [اصطلاح] اميد واري هجڻ، پيٽ ٿيڻ، حامله ٿيڻ.

ـ **آسَ ڪيڻ:** [اصطلاح] چوپائيءَ جو ڳيهڻ يا ڪچو رت ٻاهر ڪيڻ.

* [س/ل/ٿ]

ـ **آسَ ڪرڻ:** [اصطلاح] اميد ڪرڻ، ڀروسو ڪرڻ، توڪل ڪرڻ.

ـ **آسو آسي:** [صفت] آس وارو، آس رکندڙ، آسائتو اميدوار.

ـ **آسياتو ج آسياتا:** [صفت ـ مذ] آسو، آسائتو، آس رکندڙ.

* [س/ٿ]

* [مث: آسياتي ج آسياتيون]

● **آسا ج آسائون:** [ا ـ مث] آس، اميد، آسرو، آرزو، مراد.

* خواهش، غرض، تمنا.

* [سن: آشا = اميد]

* هڪ راڳڻيءَ جو نالو

* مڇيءَ جو هڪ قسم.

* [س / ڪوهه]

ـ **آسا بَندُ ج آسابَندَ:** [صفت] اميد جو ڏڍ، جنهن تي اميد بڌل هجي، آس وارو، آسائتو.

* آسرو، آڌار، ڏڍ، آٿت.

* محبت، اکين جو ڍؤ (مثال لولاد اکين جو آسا بند آهي).

'جيئن دون جانا پاڪ، آسا بند اکين جو'

ـ **آسا پراپت:** [صفت] جنهن جي اميد پوري ٿي هجي، ڪامياب.

* [سن: اشا = اميد+ پراپت = حاصل]

ـ **آسا ڄي گولڪي:** [اـ مث] مراد جي مٺي ماني (جيڪي آس بيبيءَ (حضرت بيبي عائشه) جون ٽڪيون سڏبيون آهن ۽ فقط عورتن ۾ مراد پوري ٿيڻ تي ورهائبيون آهن ـ مردن کي کائڻ کان منع آهي).

ـ **آسا رکڻ:** [اصطلاح] اميد رکڻ.

ـ **آسارو ج آسارا:** [اـ مذ] آسرو، پروسو، اميد، آڌار.

'هيڏهين ڪونهي هيڏ آسارا آئون ڇورين' (شاهه).

* [سن: 1. آشا = اميد ـ آشري = آسرو ـ پروسو ـ پناهه]

ـ **آساري:** [ظرف] آڌار تي، آسري تي.

'آڏجن آساري، مٺي تڙ ڳنڌاريان' (شاهه).

ـ **آسا ڪرڻ:** [اصطلاح] آس ڪرڻ، خواهش رکڻ، آرزو رکڻ، توڪل يا پروسو ڪرڻ.

ـ **آسا گورک:** [اـ خاص ـ صفت] پيشانيءَ تي گول نوراني ٽڪيءَ وارو آس پڄائڻ مراد پڄائڻ (جنهن لاءِ آس پڄڻ بعد گول مليون ٽڪيون ورهائيون ويجن). فقيرن جو هڪ گروهه (چندر ماسي فقير جن جي پيشانيءَ تي چنڊ وانگر گول چمڪندڙ نشان، جيڪو چنڊ جي ڪلائن سان گڏ يا ڏڻ جي نومي موجب گهٽبو وڌبو رهي، جاجڪ چندر نومي برهمڻ جي نراڙ تي گولڪي ڏيئي لولا اگهائيندا هئا).

ـ **آساونت، آساوند:** [صفت] آس ٻڌل، اميدوار، آسائتو، آسروند.

ـ **آسائتُ، آسائتيو ج آسائت، آسائتا:** [صفت ـ مذ] اميد رکندڙ، آساوند.

* سڪ وارو سيڪڙو سڪايل.

* [مث: آسائتي ج آسائتيون]

ـ **آسائو ج آسائو:** [صفت] اميدوار، آساونت، سوالي.

'اوسر آسائو اتي گوندر گڏيا' (شاهه)

ـ **آسر:** [اـ مذ] آس، اميد، آسرو آڌار.

* [سن: آشا > آشر = اميد ـ آس]

'آسرهڏ مَ لاهه، سجڻ پاڄهيندڙ گهٽو' (شاهه).

ـ **آسر پري:** [اـ مث] آسري پري (عورت)، اميد پري، آس وندي.

'آسرپري آهيان، الاه ـ جي' (شاهه)

ـ **آسروند ج آسروند:** [صفت] اميد وارو، آسائو، سڪندڙ.

'اڳڻ آسروند جي، پيرو ڪج پلير'.

ـ **آسو ج آسو:** [صفت] اميد وارو، اميد پريو، اميد رکندڙ، آسائو.

* [اـ خاص] مرد (جيڪو'آسو'مهيني ۾ ڄمي) جو نالو.

* سنڌ جي هڪ نامور شاعر فقير صوفي آسورام جو نالو (جيڪو اصل هالا جو ويٺل هو).

'آسو آکائي، جڳ مڙيوئي سپنو' (صوفي آسورام)

● **آساڙي ج آساڙيون:** [اـ مث] زمين جو هڪ قسم (جيڪو پاڻ طور ڪم اچي)، پاڙتِ زمين (جا پاڻ کان سواءِ پوک نه ڏئي).

* ڏوپ جو هڪ قسم (جيئن: لوبان ۽ گگر)

● **آساڙ:** [اـ مذ] آڪاڙ.

* [س/ ڪ]

● **آسار ج آسارون:** [اـ مث] پسارڪي وکر جو هڪ قسم (پوري رنگ جي ڳنڍين سان پاڙ).

● **آسارُ ج آسارَ:** [اـ مذ] آسرو، اميد، يادگيري.

● **آسارو ج آسارا:** [صفت ـ مذ] اويسرا، بيخبر، اسارا.

* [مث: آساري (ج) آساريون]

● **آسارڻ:** [مص ـ فعل لازمي] ڪک خيال ۾ ياد ڪرڻ.

⁎ اوسارڻ، پار ڪيڻ، روئڻ (ڏک وچان).

⁎ آس وارو ڪرڻ، اميدوار ڪرڻ.

⁎ [سن: آشا]

⁎ [آساريو، آساريا، آساري، آساريون، آساريندو، آسارينڊا، آساريندي، آسارينديون، آساريل]

⁎ [ف: (مصدر 'آشاميدن = پيئڻ') 'آشام' اسم جي پڇيان اچي، اسم فاعل جي معنىٰ ڏيکاريندڙ لفظ مثال: 'خون آشام' = خون پيئندڙ، 'مئي آشام' = شرابي]

● **آسارِيو:** [اِ_ مذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم، دوا طور ڪم ايندڙ ٻج جو هڪ قسم، آهريو.

⁎ [سن: آسري = آهر]

● **آساڙ:** [اِ _ مذ] آکاڙ (هندن جي سال جي ٻارهن مهينن مان چوٿين مهيني جو نالو).

⁎ [س / ٿ]

● **آساسُ ج آساسَ:** [اِ_ مذ] آرام، فرحت، ساهي، آسيس.

_ **آساسُ اچڻ:** [اصطلاح] آرام اچڻ، فرحت اچڻ، آسيس اچڻ.

_ **آساسُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] آرام ڪرڻ، ٿڪ ڀڃڻ، دم پٽڻ.

● **آسامِي ج آسامُيون:** [اِ_ مث] ڪنهن اداري ۾ خالي پيل عهدو (جن کي ڀر ڪرڻ لاءِ اشتهار ذريعي خواهشمند اميدوارن کي موقعو ڏنو ويندو آهي)

⁎ ناڻي وارو شخص، مکيه ماڻهو، وڏيءَ پهچ وارو شخص، دولتمند فرد، ڄڻو، شخص، فرد.

⁎ شاهوڪار گهر.

⁎ ڏيتي ليتي ڪندڙ، خريدار، گراهڪ.

⁎ ملڪيت، دولت، ناڻو.

⁎ [ع: اسم ج اسماءُ ج آسامي = نالا]

⁎ [سن: اشام = سچو _ ڄڻو]

● **آسان:** [صفت] سولو، سهنجو، سوکو، ٿورو.

'ڏيئي توڪل تڪيو آولنگهيا آسان' (شاه).

⁎ [ف: آسانيدن = سهنجو ٿيڻ]

_ **آسانڻ:** [صفت] آسان جي بگڙيل صورت، سولا يا سوکا (مارڻ يا شڪار ڪرڻ ۾) مشڪل جو ضد.

'گجي ڌ گينور هٿي، ٻيا مرون آسانڻ' (شاه/ڪيڏارو)

_ **آسان ٿيڻ:** [اصطلاح] سهنجو ٿيڻ، سولو ٿيڻ.

_ **آسان ڪار:** [صفت] سگهڙ يا مهارت رکندڙ، ماهر، ڄاڻو.

⁎ سولو ڪم.

_ **آسان گذار:** [صفت] سولائيءَ سان وقت گذاريندڙ.

_ **آسان گير:** [صفت] سولائي پسند، آرام طلب.

⁎ ڪاهل، سست، ڍلو.

_ **آسان ڪرڻ:** [اصطلاح] سولو ڪرڻ، مشڪلاتون دور ڪرڻ، سهنجو ڪرڻ. (ڪم پوري ٿي وڃڻ لاءِ) حالتون سازگار بنائڻ.

_ **آساني ج آسانيُون:** [صفت _ مث] سهنجائي، سولائي، سوکائي، سهولت.

● **آسانبو آسانپو ج آسانبا، آسانپا:** [اِ_مذ] آسرو اُميد، آسانگو، دلجاءِ، تسلي، آڌار، آٿت، اُڪند، اُڪير.

⁎ پياس، آر، جذبو، ڪشش.

● **آساندو آسانڊو آسانبو:** [اِ_مذ] آسانبو، آسانگو، لاڳاپو، تعلق.

⁎ [اِ _ خاص] جابلو وڻ جو هڪ قسم (جنهن جي ٻن ۾ تماڪ وجهي پيئڻ ناهجي).

● **آساندِي ج آسانديُون:** [صفت _ مث] اُڪند واري، منتظر.

● **آسانگو ج آسانگا:** [اِ_ مذ] لاڳاپو، الفت، محبت، سانگو، آسانبو، آسرو، آهو، اميد، ڀروسو.

⁎ سنگت جو سبند، لحاظ، ڏؤ، پيار، محبت، تعلق.

'اڃا ان کي جيئڻ جي آسانگو آهي' (شاه/ڪيڏارو)

_ **آسانگا پلڻ:** [اصطلاح] اميدون آسرا لاهڻ، واسطا ٽوڙڻ، تعلقات ختم ڪرڻ.

- آسانگو چڙهڻ، لاهڻ: [اصطلاح] آسرو پلڻ، اميد لاهڻ.
- آسانگي ارواح جي: [اصطلاح] جياپي جي آسري.

●آساوري: [ا – مث] هڪ راڳڻيءَ جو نالو، راڳ جي هڪ ٺاٺ جو نالو.

٭ [سن: آشاوتي]

٭ ميگهه ديوتا جي زال (جيڪا ملار ديوي به ڪوٺجي).

●آسائش ۽ آسائشون: [ا – مث] آرام، راحت، سک، آنند، فرحت، ساهي.

٭ [ف: آسايش]

- آسائش گاهه: [ا – مث] آرام وٺڻ جي جاءِ، آرام گاهه، ريسٽ هائوس.
- آسائش مند: [صفت] آسائش جو هيراڪ، آسائشي، آرام طلب.

● آسِتان: [ا_ مذ] آستانو جاءِ، هنڌ.

٭ [ف]

- آستان بوس: [صفت] چائنٺ چمندڙ، دروازي جي حاضريءَ جو شرف حاصل ڪندڙ، عقيدتمند.
- آستان بوسي: [ا – مث] دروازي جي حاضري، دربار ۾ پهچڻ.
- آستانه: [صفت _ مذ] آستانو چائنٺ، گهر رهڻ جي جاءِ.
- آستانو ۽ آستانا: [ا_ مذ] آستان، آستانو ٺڪاڻو.

٭ [سن_ ف]

● آستڪ: [صفت] ايشور جي هستيءَ ۾ وشواس رکندڙ_ ايشور وادي.

٭[سن]

●آستين ۽ آستينون: [ا _ مث] قميص، ڪوٽ، پهراڻ وغيره جي ٻانهن.

٭[ف]

- آستين جو نانگ: [اصطلاح] منافق، ظاهر ۾ دوست پر اندر ۾ دشمن.
- آستين چاڙهڻ: [اصطلاح] ٻانهون ڪنجڻ، ڪنهن ڪم لاءِ تيار ٿيڻ.

●آسٽريليا: [ا_ خاص] هڪ کنڊ جو نالو.

٭ دنيا جو وڏي ۾ وڏو ٻيٽ.

٭ هڪ ملڪ جو نالو

٭ [انگ: Australia]

●آس پاس: [ظرف] چئني پاسي، چوطرف، چوڌاري، ارد گرد، چوگرد، نزديڪ، ويجهو.

- آس پاس وسڻ: [اصطلاح] اوڙي پاڙي ۾ رهڻ، ويجهو گهر ٺاهي رهڻ.
- آس پاس هئڻ: [اصطلاح] ويجهو هئڻ، نزديڪ هئڻ، چوڌاري هئڻ، چوطرف هئڻ.

● آسر: [ا– مذ] آس، اميد، آسرو، آڌار.

٭ [سن: آشا> آسر = اميد، آس]

اِنَ وڙانئي ڏڙجس آسر ڪلهِ ۾ لاهه' (شاهه)

- آسِرائِتُ: [صفت] مدد جي آسري ۾ رهندڙ، دلاسي ۾ رهندڙ، مدد وارو، ٽيڪ وارو.

● آسرپوٽائي ۽ آسرپوٽائيون: [صفت _ مث] اجائي آسري واري (ڳالهه)، اجائي، بي نتيجي.

- آسر پوٽائيون ڳالهيون ڪرڻ: [اصطلاح] اجايون بي نتيجي ڳالهيون ڪرڻ، بي نتيجي ۽ بي بنياد ڳالهيون ڪرڻ.
- آسر پوٽو ۽ آسر پوٽا: [صفت_ مذ] اميد جو اجايو ڀروسو ڏيندڙ، ٺلهن دلاسن وارو، ٻٽاڪي، ڪوڙو، چرب زبان.
- آسرپوٽا: [ا_ خاص] هڪ ذات جو نالو
- آسرنهه، آسرنهن: [ا_ خاص] لٺي جو هڪ قسم، آسري لٺي آسرنهن لٺي

● آسِرو ۽ آسِرا: [ا –مذ] آسرو، آڌار، ڀروسو، ٽيڪ، سهارو، ڏڍ، اميد، آس، دلاسو اعتماد، اجهو پناهه، وسيلو

ـ **آسرو الله جو چوڻ:** [اصطلاح] الله توهار چوڻ. بسم الله چئي ڪم شروع ڪرڻ.

٭ خدا حافظ چوڻ. الله واهي چوڻ (ويندڙ کي).

ـ **آسرو پلڻُ:** [اصطلاح] اميد لاهڻ.

ـ **آسرو ڏيڻُ:** [اصطلاح] دلاسو ڏيڻ. اميد ڏيڪارڻ.

ـ **آسرو رکڻ:** [اصطلاح] اميد رکڻ. پروسو ٻڌڻ.

ـ **آسرو لاهڻ:** [اصطلاح] اميد لاهڻ.

ـ **آسري پل:** [ا ـ مث] نا اميدي. مايوسي.

ـ **آسري پل ڪرڻُ:** [اصطلاح] نا اميد ڪرڻ. نااميد ٿيڻ. آسرو لاهڻ.

ـ **آسري جي جاءِ:** [ا ـ مث] اميدگاه (جنهن ۾ اميد هجي).

ـ **آسري ۾ رکڻ:** [اصطلاح] اجايو دلاسو ڏيڻ. دوکي ۾ رکڻ.

ـ **آسري ۾ رهڻ:** [اصطلاح] اميد يا پروسي تي رهڻ.

● **آسري ج آسريون:** [ا ـ مث] ٻوٽي يا وڻ جو ڪوبہ اوبڙ. جهنگ جي ٻوٽي. آسري لٺو. اوبر. واڌ.

ـ **آسري لٺو:** [ا ـ مذ] لٺي جو هڪ قسم. وڏو لٺو. آسرنهہ لٺو.

● **آسريا، آسڙيا:** [ا ـ خاص] مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

٭ [س/ٿ]

● **آسڪتُ:** [صفت] حق پسند. خدا ۽ آخرت تي ايمان رکندڙ. حقيقت پسند.

٭ [سن: آسڪت = اتساهي]

ـ **آسڪتا:** [ا ـ مث] حقيقت پسندي. وحدانيت. حق پرستي.

٭ اُتساهہ. پيوند. پيار. فدائيت.

● **آسڪند:** [ا ـ مث] هڪ ٻوٽيءَ جي پاڙ (جيڪا دواطور ڪم اچي). پاڙ وَل.

● **آسگنڌُ، آسڳنڌ:** [ا ـ مذ] آسڪندُ. ڦٽ.

٭ هڪ ٻوٽو (جيڪو ٻنين ۽ باغن ۾ ٿيندو آهي ۽ دوائن ۾ ڪم ايندو آهي).

'آسگنڌ اندرجا، منهنجا رهبو ريون کن' (مولوي غلام محمد بگائي).

● **آسمانُ ج آسمانَ:** [ا ـ مذ] اڀ. انبر. آڪاس. گگن. سماءُ. فلڪ.

٭ [ف: ا ـ مذ ـ آس = جنڊ + مان = جهڙو ـ جنڊوانگر ڦرندڙ ـ اڳئين خيال موجب تہ آسمان ڦرندڙ آهي]

٭ [سن: آس = آچ ـ ٻاڦ + مان = جهڙو = ٻاڦ جهڙو اڇو]

ـ **آسمان تان ڪرڻُ:** [اصطلاح] تمام مٿانهين هنڌ تان ڪرڻ. مٿانهين درجي تان هيٺ لهڻ. امير مان غريب ٿيڻ.

ـ **آسمان تان ڪري ڪجيءَ ۾ اٽڪڻ:** [اصطلاح] وڏيءَ مصيبت مان ڇٽي اهڙيءَ ننڍيءَ مصيبت ۾ ڦاسڻ جنهن مان جند آجي ٿيڻ مشڪل هجي.

ـ **آسمان تي اُڏامڻ:** [اصطلاح] مٿانهان خيال پچائڻ. غرور ڪرڻ. ڦوندجڻ. لاف زني ڪرڻ. ٻٽاڪ هڻڻ.

ـ **آسمان تي پاڇو پوڻُ:** [اصطلاح] وڏي اوج ۽ مرتبي تي پهچڻ. سخاوت ۾ نالو ڪيڻ. ٻلارن کان ٻلارو ٿيڻ.

ـ **آسمان تي پهچڻُ، رسڻُ:** [اصطلاح] وڏي مرتبي تي رسڻ. ڪا وڏي حاصلات اوچتي ملڻ.

ـ **آسمان تي چاڙهڻُ:** [اصطلاح] مٿي ڪرڻ. تمام مٿي ڪرڻ. حد کان زياده تعريف ڪرڻ. ڀڏائڻ. لياقت کان وڌيڪ تعريف ڪرڻ.

ـ **آسمان تي قدم رکڻُ:** [اصطلاح] وڏيون اميدون رکڻ. خيالي پلاءُ پچائڻ. تانءُ ۾ پرڻ. مغرور ٿيڻ.

ـ **آسمان ٽُٽي پوڻ:** [اصطلاح] آسمان ڪرڻ. ڪنهن مصيبت جو نازل ٿيڻ.

ـ **آسمان پيرُ:** [ا ـ مذ] پوڙهو آسمان (شاعرن جو آسمان کي ڏنل نالو).

٭ [ف]

ـ **آسمان جاهہ:** [صفت] تمام وڏي مرتبي وارو.

٭ [ف]

ـ **آسمان جو تارو ھئڻ:** [اصطلاح] ناياب يا اڻ لڀ شيءِ ھئڻ.

ـ **آسمان ڏارڻ:** [اصطلاح] شور ۽ ھل ڪرڻ. ٻناڪون ھڻڻ.

ـ **آسمان ڏي ٿڪ اڇلائڻ:** [اصطلاح] پاڻ کان ڏاڍي سان ھٿ اٽڪائڻ يا سينو ساھڻ. پاڻ کان وڏي جي مخالفت ڪرڻ. ڪنھن چڱي ماڻھوءَ تي اجايو الزام رکڻ (جنھن مان پاڻ کي ئي نقصان ٿئي) نيڪ ماڻھوءَ سان خراب ھلت ھلڻ.

ـ **آسمان زمين جا قلابا ملائڻ:** [اصطلاح] ڪنھن ڳالھ يا ڪنھن جي تعريف ۾ حد کان وڌيڪ مبالغو ڪرڻ. ڳالھ ۾ وڌاءُ ڪرڻ. سرتوڙ ڪوشش ڪرڻ.

ـ **آسمان زمين جو فرق:** [اـ مذ] وڏو فرق. تمام گھڻو ڦير. ڏينھن رات جو فرق.

ـ **آسمان زمين ھڪ ٿيڻ:** [اصطلاح] ڪوشش جي انتھا تي وڃڻ. حد تي وڃڻ.

* انتھائي مخالفن جو پاڻ ۾ ھڪ ٿي وڃڻ.

ـ **آسمان زمين ھڪ ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪنھن ڳالھ يا ڪم ۾ زيادتيءَ کان ڪم وٺڻ. حد کان زياده ڪوشش وٺڻ. ڏاڍي ڳولا ڪرڻ.

ـ **آسمان سان چوٽي گسڻ/ لڳڻ:** [اصطلاح] وڏي مرتبي تي ھجڻ. پاڻ کي سڀني کان مٿي سمجھڻ. فخر يا مغروري ڪرڻ.

ـ **آسمان سان ڪلھو ھڻڻ:** [اصطلاح] ڪنھن اعليٰ مرتبي واري سان برابريءَ جو دم ھڻڻ. وڏائي ڪرڻ. وت کان وڌو ڪم ڪرڻ.

ـ **آسمان سان ڳالھيون ڪرڻ:** [اصطلاح] نھايت بلند ھجڻ. تمام مٿي ھجڻ. مغرور ھجڻ.

'جبل آسمان سان ڳالھيون پيو ڪري' (لوڪ)

* سڪرات جو وقت اچڻ.

ـ **آسمان سان لائڻ:** [اصطلاح] حد کان وڌيڪ ساراھ ڪرڻ. وڌاءُ ڪرڻ. مبالغو ڪرڻ.

ـ **آسمان سر تي کڻڻ:** [اصطلاح] ممڻ مچائڻ. ھل ڪرڻ. شور مچائڻ. وڏو ھنگامو ڪرڻ.

ـ **آسمانُ ڦاٽي پوڻ:** [اصطلاح] تمام گھڻيون مصيبتون نازل ٿيڻ.

ـ **آسمان کي اگڙيون وجھڻ:** [اصطلاح] خدائي مصيبتن کي جھلڻ. پڌرا عيب لڪائڻ. اجائي ڪوشش ڪرڻ.

ـ **آسمان مان تارا لاھڻ:** [اصطلاح] نہ ٿيڻ جھڙو ڪم ڪرڻ. ناممڪن ڪم ڪرڻ. ڪنھن وڏيءَ ڳالھ ۾ ڪامياب ٿيڻ. عجيب ڪم ڪري ڏيکارڻ.

ـ **آسمان ۾ اکيون اٽڪائڻ:** [اصطلاح] خدا جي رحمت جو اميدوار ٿيڻ. سندس رحمت ڏانھن منتظر رھڻ. خدا تعاليٰ کي ياد ڪرڻ.

ـ **آسمان ۾ اگڙي ٽنگڻ:** [اصطلاح] مشڪل ڪم ڪرڻ. اتانھينءَ تي رسڻ. سخت چالاڪي ڪرڻ.

ـ **آسمان ۾ انگڙا وچڙائڻ:** [اصطلاح] اجائي ڪوشش وٺڻ. اجايو پاڻ پتوڙڻ. اڻ ٿيڻيون ڳالھيون ڪرڻ.

ـ **آسمان ۾ ترارين ھڻڻ:** [اصطلاح] اجايو ڪم ڪرڻ. بيسود ڪوشش ڪرڻ.

ـ **آسمان وريسمان:** آسمان ۽ نوڙي. اڪبر جو مکبر. اٽي جو گھوٻاٽو.

ـ **آسماني:** [صفت] آسمان جو. آسمان وارو. سماوي. آسمان جھڙو. آسماني رنگ.

* بھشتي.

* [اـ مذ] ھلڪو نيرو رنگ.

* [اـ مث] آتشبازيءَ جو ھڪ قسم. ھوائي.

ـ **آسماني آفت:** [اـ مث] آسماني مصيبت. خدائي قھر. ازغيبي مصيبت. اوچتي بلا.

ـ **آسِماني تِيرُ:** [اـ مذ] ڪرندڙ تارو.

* اجايو ڏکو، ٻتاڪ.

ـ **آسماني جوني:** [ا ـ مذ] پٿرن جا نالا جي جواهرات ۾ شامل آهن (آسماني رنگ، ياقوت، رزق نيلم، حجر يماني)

ـ **آسماني زبان:** [اـ مث] ملائڪن جي ٻولي، خدائي ٻولي.

ـ **آسماني ڪتاب:** [ا ـ مذ] آسماني ڪتاب، آسمان تان لٿل (آيل) مذهبي پاڪ ڪتاب (توريت، انجيل، زبور، قرآن پاڪ).

ـ **آسماني ڪڪرُ:** [اـ مذ] آسمان تان آيل رحمت، اَبر رحمت، خدا تعاليٰ جي (خاص) مهرباني، اوچتي مدد.

* [صفت ـ مذ] وڏيءَ سخاوت جو مالڪ، ڏاتار.

ـ **آسماني ڪلام:** [اـ مذ] خدائي ڪلام، الهام، آڪاس واڻي.

ـ **آسماني گيهو:** [ا ـ مذ] آسمان ۾ تارن جو پٽو، آڪاش گنگا، ڪهڪشان.

ـ **آسماني هجڻ:** [اصطلاح] عورت جو هٿ پير لهڻ جو وقت، ويم جي سورن وارو مرحلو.

● **آسن:** [ا ـ مذ] وڻ جو هڪ قسم (جنهن تي پٽ ڪيڙون پلجندو آهي).

* [سن: آشون]

● **آسندو ج آسندا:** [اـ مذ] وڻ جو هڪ قسم. آساندو.

● **آسنيل:** [اـ مث] سنڌ، پسارڪي وکر جو هڪ قسم، بهمڻ اچو.

● **آسنگُ ج آسنگَ:** [امذ] الفت، ويجهڙائي، سنگت، صحبت.

● **آسڻُ ج آسڻَ:** [اـ مذ] ويهڻ جي جاءِ، بيٺڪ، گدي، پاٿاري، ويهڪ، آستان، ماڳ، تڪيو، مڪان، فقيرائو تڪيو، اوتارو، آستانو.

* [پرا: (آسڻ) ـ سن: (آسن < آس = واهڻ) ـ مذ]

'سامي سفر هليا، آسڻ اجهائين' (شاهه)

* هندن ۾ ميت جي هڪ رسم (ٻاون ۾ مري ويل کي ٽانگ هٿائي، سڌو ويهاريو آهي ۽ پوءِ وڏيءَ چادر تي ويهاري ان جي مٿي وٽان پلاٺ کي گنڍيون ڏيئي ان حالت ۾ سماڌيءَ ۾ واريو ۽ دفن ڪيو آهي).

* ويهڻي، ويهڻ جو نمونو، ويهڪ، نشست، بيٺڪ

* دڪان

* پوڄا پاٺ لاءِ ويهڻ جي ٽپڙي يا ننڍو غاليچو

* وهٽ تي جمي ويهڻ جو ڍنگ، سواريءَ جو ڍنگ، هاٿيءَ تي پيلبان جي ويهڻ جي جاءِ

* جماع ڪرڻ جو هڪ نمونو (ڪوڪ شاسترن ۾ چتيهه 'آسڻ' ڏنل آهن).

* جوڳين جي عبادتي ورزش جو نمونو (اهي نمونا پنجن ڪان وڌي چوراسي ليکيا آهن، جن کي 'يوگ آسڻ' چئبو آهي)

* [س/ٿ] ڀيک، خيرات.

ـ **آسڻ اجوڙا:** [ا ـ مذ] ٻنا ڪنهن رٿ وارا، ٻي رٿائتا رهڻ وارا هنڌ ۽ ماڳ.

ـ **آسڻُ پڌرڻُ:** [اصطلاح] ويهڻ جو نمونو اختيار ڪرڻ، پوڄا يا جوڳ ۾ رهڻ، پنهنجي جاءِ تي پختو رهڻ (گهوڙي تي)، جمي ويهڻ.

ـ **آسڻُ جوڙڻُ:** [اصطلاح] پلٿي مارڻ، پلٿي هڻڻ، سنجوڳي حالت ۾ ويهڻ.

ـ **آسڻُ جمائڻُ:** [اصطلاح] بيٺڪ ڪرڻ، پنهنجو تڪيو جمائڻ، گهوڙي تي جمي ويهڻ، سواري ڪرڻ، جماع ڪرڻ.

ـ **آسڻُ لڳائڻُ:** [اصطلاح] بيٺڪ ڪرڻ، ڏرٽو ماري ويهڻ، جمي ويهڻ، ترسڻ، ٽڪڻ.

ـ **آسڻُ ماري ويهڻُ:** [اصطلاح] پلٿي ماري ويهڻ، جوڳين وانگر ڏرٽو ماري ويهڻ.

ـ **آسڻ هيٺ اچڻُ:** [اصطلاح] تابعدار ٿيڻ، پيش پوڻ.

●**آسٽِي ج آسٽِيُون:** [اِ_ مث] ننڍو غاليچو يا تپڙي (جنهن تي هندو عبادت لاءِ ويهن. زالون رڌ پچاءُ لاءِ ويهن).
٭ [سن: آسن < آس = ويهڻ]

●**آسو:** [اِ_مذ] ڳوڙها، هنجون، لڙڪ، اُشڪ.
٭ [سن: اشر]

●**آسوٽو:** [اِ_ مذ] ول جو هڪ قِسم (جيڪا وڻ تي چڙهي، سجو سال ساوي رهي، اِن ۾ ٻڪريءَ جو بهترين کاڌو آهي).
٭ پچولو.
٭ پچولو
٭ [س/ٿ]

_ **آسو پالو:** [اِ_ مذ] هڪ قسم جو وڻ (جنهن مان ترنڊ ناهيا ويندا آهن)

●**آسود:** [اِ _مذ] آرام، آسائش، چين.
٭ [ف: اسودن = آرام ڪرڻ]

●**آسودرو:** [اِ_ مذ] ٻوٽي جو هڪ قِسم (ڪنڊي يا ڪونهت جهڙو)، لسي ڪنڊيءَ جو هڪ قِسم، ننڍي ڪنڊي.
٭ [س/ٿ]

●**آسودو ج آسودا:** [صفت _ مذ] خوش، سکيو، بي اونو، خوشحال، پاڳيو، هوند وارو، غني، شاهوڪار، دولتمند.
٭ [ف: آسوده]
٭ [مث: آسودي ج آسوديون]

_ **آسودائِي ج آسودائِيُون:** [ا _ مث] سکيائي، دلجمعي، خوشحالي، شاهوڪاري، دولتمندي، هوند.

_ **آسودگِي ج آسودگِيُون:** [اِ_ مث] آسودائي، خوشحالي.

_ **آسودو ٿيڻ:** [اصطلاح] سکيو ٿيڻ، آرامي ٿيڻ، بي اونو ٿيڻ، خوشحال ٿيڻ، دولتمند ٿيڻ.

_ **آسودو هئڻ:** [اصطلاح] سکيو هئڻ، دولتمند هئڻ، بي فڪر هئڻ.

_ **آسوده:** [صفت] آسودو، سکيو، هوند وارو.
٭ [ف]

_ **آسوده حالُ:** [صفت _ مذ] آسودو، فارغ البال.

_ **آسوده خاطر:** [صفت] دل جو ڪشادو سخي.
٭ مطمئن، بي فڪر.
٭ [آسوده = آسودو + خاطر = دل]

●**آسوڪا:** [صفت] ٿڌو ٺانهريو بي غم، بي فڪر.
٭ [سن: آشڪو = بي غم]
٭ [اِ_خاص] هند، سنڌ جو هڪ وڏو راجا 'اشوڪ' (جيڪو ٻڌ مت جو پيروڪار هو).

●**آسي ج آسيون:** [صفت _ مث] مڙس جي ٻي زال، پهاج.
٭ [ف: پهاج]

_ **آسي:** [اِ _ مذ] طبيب، معالج، جراح.
٭ [ع]
٭ غمگين، پريشان.

●**آسيبُ ج آسيبَ:** [اِ_ مذ] صدمو، نقصان، ڏک، تڪليف، اهنج، دشمني، مخالفت.
٭ آفت، بلا، جن ڀوت، جن پري وغيره جو اثر، لڳت جو حساب.
٭ ڊپ، ڀؤ، خوف.
٭ [ف]

_ **آسيب پهچائڻُ:** [اصطلاح] ايذاءُ رسائڻ، ڏک پهچائڻ، نقصان رسائڻ.

_ **آسيبُ زده:** [صفت] جن جو ورتل، لڳت وارو.

_ **آسيب شناسي:** [اِ _ مذ] مرض يا بيمارين جي سڃاڻپ، بيمارين سڃاڻڻ جو علم.

●**آسي پاسي:** [ظرف] اردگرد، آسپاس، ڀرڀر، ويجهو.

●**آسِيرو ج آسِيرا:** پاسي تي، پاسي، پري، دور (لفظ 'پاسيرو' سان گڏ ڪم ايندڙ 'آسيرو پاسيرو').
٭ [ضد: پاسيرو ج پاسيرا]

_ **آسِيرو پاسِيرو:** [ظرف] آڏو ڦڏو، اڻ سڌو، ڏنگو ڦڏو.

ـ **آسيرو پاسيرو ٿيڻُ:** [اصطلاح] ٻٽ ڪي وٺڻ سٽڻ. ناز نخرو ڪرڻ. ٺٽ ٺٺاءُ ڪرڻ.

* ڦٿڪڻ سٽڪڻ (ڪنهن تڪليف يا مرض سبب)

●**آسيس ج آسيسُون:** [اـ مث] دعا. برڪت.

* فرحت. راحت. خوشي. ڏڍ. آٿت. سک. آرام.

* [سن: 1.آشس ـ آ- ساڻ + شاس - حڪم هلائڻ ـ دعا ـ گهر 2.آشش]

ـ **آسيسا:** [اـ مث] آسيس.

ـ **آسيس ڏيڻ:** [اصطلاح] دعا ڪرڻ. سک ڏيڻ. دل کي تسڪين بخشڻ.

ـ **آسيس ڪنڻُ:** [اصطلاح] دعا ڪنڻ.

●**آسي ڦلي:** [اـ مث] ٽيڪ جي بيماري. پولهه. اوگرڀ ٿيندڙ چوپائي مال (خاص ڪري ٻڪرين) جي بيماريءَ جو هڪ قِسم (جنهن ۾ سهرائي پوي).

●**آسينگو ج آسينگا:** [اـ مذ] آسرو. خيال. سهولت. آسانگو.

* [س/ات]

ـ **آسينگو ڳولڻُ:** [اصطلاح] سهولت ڳولڻ. آسانگو ڳولڻ.

● **آسيولُ:** [اـ مذ] ٻيڙيءَ جي آڳل وارو سامان. آڳل جو ور يا رسو (ٻڳهه).

● **آسيه:** [ا.خاص ـ مث] فرعون جي زال (جنهن حضرت موسيٰ عليه السلام کي ٻٽ ڪري پاليو هو).

* [ع]

●**آش:** [اـ مث] ٻٽڙي آچ يا رٻ (جيڪا آسانيءَ سان پي سگهجي). رٻ. ٻچ. رس. شوروو.

* [ف ـ سن: آش =آچ ـ رٻ]

ـ **آش جَوَ:** [اـ مث] جَوَن جي آش (جيڪا بيمارن کي جَوَ پچي رڌي ڏجي).

●**آشام:** [صفت] پيئندڙ. پيئاڪ.

* [ف: (مصدر 'آشاميدن = پيئندڙ) 'آشام' اسم جي پهريان اچي، اسم فاعل جي معنيٰ ڏيکاريندڙ لفظ مثال: 'خون آشام' = خون پيئندڙ 'مئي آشام' = شرابي]

ـ **آشچريه:** [اـ مذ] اچرج. عجب. حيرت. نوائي.

* ڪرامت.

* [سن]

●**آشا ج آشائون:** [اـ مث] آس. اميد. آسرو. آرزو. خواهش. تمنا.

* [سن]

ـ **آشا پراپت:** [صفت] اميد پوري ٿيڻ. لاڀ حاصل ٿيڻ.

●**آشتي:** [اـ مث] امن. سڪون. سک.

* [ف]

ـ **آشتي پذير:** [صفت] صلح يا ناهه ڪندڙ. امن پسند.

●**آشرم ج آشرم:** [اـ مذ] ساڌن ۽ سنياسين جي رهڻ جي جاءِ. مڙهي. ڪٽيا. روحاني سڪون ۽ سانت حاصل ڪرڻ جي جاءِ.

* [پرا: (آسم) ـ سن: (آشرم)]

* برهمڻن جي جيوت جي هڪ منزل (جنهنجا چار آشرم آهن 1. برهماچاريه = برهما جي پوڄا جي خيال وارو. آويسي. صوفي. ويدانتي. خدائي طالب. 2. گرهستي = گهر ٻار وارو. جيڪو جهان ۾ وهنوار به ڪري 3. وان پرست = ويدانتي علم جو ڄاڻو 4. سنياس = لاتعلقي يا تياڳ جي خيال وارو).

* خوشيءَ جي موقعي تي ناهيل جهوپڙي يا ڇنو.

* مدرسو. اسڪول. ڌرمي مڪتب. وديا شالا.

* وٽن جو جهڳٽو. جهنگ.

●**آشفته:** [صفت] پريشان. حيران.

* عاشق. چريو. ديوانو.

* [ف]

ـ **آشفتگي:** [اـ مث] حيراني. پريشاني.

* چريائي. بدحالي.

● **آشڪار:** [صفت] ظاهر، پڌرو، چٽو، نروار، ڪليل.
* [ف]
آشڪارا: [اِ خاص _ مذ] سنڌ جي مشهور منصوري صفت واري صوفي شاعر حضرت سچل سرمست جو فارسي شاعريءَ ۾ تخلص.
* [صفت] آشڪار، ظاهر، پڌرو، ڪليل.
_ **آشڪار ڪرڻ:** [اصطلاح] مشهور ڪرڻ، ظاهر ڪرڻ.
_ **آشڪارگي:** [اِ _ مث] اظهار، اعلان، پبلسٽي.
* [ف]
● **آشنا:** [صفت] سڃاتو، واقف، دوست، يار.
* ٻانهو، غلام، مطيع.
* ناجائز تعلق رکندڙ، ڏڳڙ، چڳهه.
* ترندڙ، تارو، شناور.
* (مرڪبات جي آخر ۾ ڪم ايندڙ "صورت آشنا _ وغيره")
* [ف]
_ **آشنا و بيگانه:** [صفت] پنهنجو ۽ پرايو، عزيز ۽ ڌاريو.
* [ف]
_ **آشنائي ج آشنائيون:** [اِ _ مث] واقفيت، سڃاڻپ، جاڻپ، سهڃيو، جاڻ سڃاڻ، دوستي، ياري.
_ **آشنائي ڪرڻ:** [اصطلاح] واقفيت پيدا ڪرڻ، دوستي ڪرڻ.
● **آشو ج آشو:** [صفت _ مذ] اڀهرو (ڊ آس جلد پوري ٿئي)، تڪڙو، تيز، زود.
* [سن: (آش > آشو) _ ف: (آزو)]
* [مث: آشي ج آشيون]
● **آشوب:** [اِ _ مذ] گوڙ، شور، هل، غوغاءُ، فتنو، فساد.
* غبار (دل جو)
* اوبر (اک جو)
* اوٻارو (ڪني جو)، تهڪو، جوش.
* فڪر، خوف، آفت، تڪليف، پريشاني.
* اسم جي پٺيان اچي اسم فاعل ناهيندڙ لفظ ('شهر آشوب' وغيره)
* [ف]
_ **آشوبُ انگيز:** [صفت] گوڙيلو، فسادي.
* [ف]
_ **آشوبِ چشم:** [اِ_ مذ] اکين جو اوبر، اکين جي ڳاڙهاڻ ۽ سوڄ، اکين اٿڻ جي بيماري.
_ **آشوب حال:** [صفت] بدحال، پريشان حال.
_ **آشوب محشر:** [اِ_ مذ] هنگامو، قيامت.
● **آشيانو ج آشيانا:** [اِ – مذ] آکيرو، آهيرو، گهر، آستان، مڪان.
* [ف: آشيانہ]
_ **آشيانو اُجڙ ڪرڻ:** [اصطلاح] گهر برباد ڪرڻ.
● **آشيرواد:** [اِ – مث] آسيس، دعا، برڪت.
* [سن: آشس = آسيس + واد > ود = ڳالهائڻ]
● **آصال:** [اِ – مذ] ٽيهريءَ کان شام تائين جو وقت.
* [ع: اصيل ج آصال]
● **آصل:** [اِ – مذ] نسل، ٻچا ٻار، اصلي يعني اڳين آباديءَ واري حالت.
● **آغا ج آغا:** [اِ_ مذ] آقا، سائين، ڏڻي، مالڪ، سردار، امير، وڏو پاڻ.
* [تر]
_ **آغا خان:** [اِ_ خاص] شيعہ اسماعيلي عقيدي واري جماعت جي حاضر امام جو لقب.
_ **آغا خاني:** [صفت] شيعہ اسماعيلي عقيدي کي مڃيندڙ.
● **آغاز:** [اِ_ مذ] شروع، منڍ، اول، ابتدا.
* [ضد: 'انجام']
* [ف]

_ **آغاز مستي:** [اِ_مذ] نوجواني.
* [ف]

● **آغشته:** [اِ_مذ] آلو، پُڳل، آلودو.
* مِليل، ميلاپ، مٺ.
* [ف]

● **آغو:** [اِ_مذ] ڪنپر.
* [س/ات]

● **آغوش:** [اِ_مذ] جهولي، گود، هنج، بغل، ڀاڪر، ٻڪ.
*[ف]

_ **آغوش گرم ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪڇ ڪوسي ڪرڻ، ڀاڪر پائي ويهڻ، پيار سان جهوليءَ ۾ ويهارڻ.

_ **آغوش ۾ سمهڻ:** [اصطلاح] جهوليءَ ۾ سمهڻ، ڪڇ ۾ سمهڻ، ڀاڪر ۾ سمهڻ، پاسي ۾ سمهڻ.

● **آغيل:** [اِ_مث] ترڇي، ٽيڏي (ڪاوڙ يا حقارت جي) نظر شرميلي نظر، آگيل.
* [ف]

● **آف:** [اِ.خاص] سج.
* اهڙو هرڻ جنهن جي دن ۾ مشڪ هجي.

● **آفات:** [اِ_مث] آفتون، مصيبتون، تڪليفون.
* [ع: آفت ج آفات]

_ **آفت ج آفتون:** [اِ_مث] مصيبت، سختي، آهدا، بلا.
* حادثو ظلم، قهر، بيماري، ڏڪار.
* [ع: آفت_ سن: آهد]
* [صفت] چالاڪ، ذهين، شرير.
* لـَڄ.

— **آفت اچڻ:** [اصطلاح] مصيبت اچڻ، ڏکر پوڻ.

— **آفتِ ارضي:** [اِ_مث] زمين مان پيدا ٿيندڙ آفت.
* [ضد: آفت سماوي]

— **آفت برپا ڪرڻ:** [اصطلاح] مصيبت پيدا ڪرڻ، ترٿلو مچائڻ.

— **آفت ٽارڻ:** [اصطلاح] مصيبت دور ڪرڻ، پريشاني ختم ڪرڻ.

— **آفتِ جان:** [اِ_مث] جان جي بلا، جان جو روڳ.
* [صفت] معشوق، دلبر.
* [ف]

— **آفت جو پرڪالو:** [اِ_مذ] آفت جو ٽڪرو، غضب جو پتلو، فتنه انگيز.

— **آفتِ دين:** [اِ_مذ] دين لاءِ مصيبت.
* [مجاز] محبوب، معشوق.

— **آفت رسيده:** [صفت] مصيبت جو ماريل، ڏکويل، ڏتڙيل.

— **آفتِ روزگار:** [صفت] شوخ، شرير، فسادي، فتنه انگيز.
* معشوق.

— **آفت زده:** [صفت] مصيبت جو ماريل، زماني جو ستايل، نياڳو.

— **آفت سماوي:** [اِ_مث] آسماني آفت، ڌٿيءَ جي طرفان آيل مصيبت، الاهي آفت، خدائي قهر (پليگ، طاعون وغيره جهڙي بيماري)
* [ضد: آفت ارضي]

— **آفتِ سماوي اچڻ:** [اصطلاح] سخت مينهن، ٻوڏ.
* ماڪڙ، پليگ، وبا، ڏڪار وغيره نازل ٿيڻ.

_ **آفت مچائي ڏيڻ:** [اصطلاح] ظلم ۽ ستم برپا ڪرڻ.

_ **آفتِ ناگهاني:** [اِ_مث] اوچتي مصيبت.

● **آفاق:** [اِ_مذ] ٻرانهين ۾ ٻرانهون گهيرو جتي زمين آسمان مليل نظر اچن، اُفق، زمين ۽ آسمان جا ڪنارا يا حدون.
* سارو جهان، دنيا، سنسار، جڳ.
* [ع: اُفق ج آفاق]

● **آفاق:** [صفت] اهو ماڻهو جيڪو علم جي ڳولا لاءِ گهمي ڦري.
* [ع]

ـ **آفاقي ج آفاقيِ:** [صفت] جهان گهمندڙ، عالمگير.
* آسماني.
* سيلاني. سياح مڪي کان هٽي ملڪ ويندڙ يا هٽي ملڪ کان مڪي ڏانهن ويندڙ.
* [ادبي اصطلاح] عالمي، زمان ۽ مڪان جي بندش کان آجو.

● **آفتابُ ج آفتابَ:** [اـ مذ] سج، سورج، شمس، خورشيد، آڏت، سجّ جي روشني، ڏينهن، اُس، تڙڪو.
* [مجازاً] گرم، شراب، معشوق.
* [ف]

ـ **آفتابِ اِقبالُ:** [اـ مذ] بخت جو سج، ڀاڳ وارو، روشن بلندي.

ـ **آفتاب پرست:** [صفت] سجّ جي پوڄا ڪندڙ.
* سورج مکي گل.
* ساندو

ـ **آفتاب پرستِي:** [اـ مث] سج جي پوڄا.

ـ **آفتاب جبين:** [صفت] جنهن جي پيشاني سج جهڙي روشن هجي.

ـ **آفتاب جمال:** [صفت] خوبصورت، حسين، جميل، ماهه لقا.

ـ **آفتاب:** [مص] اُس پوڻ.

ـ **آفتاب رخ، آفتاب رو:** [صفت] جنهن جو منهن سج جهڙو روشن هجي.

ـ **آفتاب زده:** [صفت] جنهن کي گرميءَ جي چڪيت لڳي هجي، لُڪ لڳل، ڏينهن ورتل.

ـ **آفتابِي:** [صفت] آفتاب جو، آفتاب وارو، شمسي.

ـ **آفتابِي ج آفتابِيون:** [اـ مث] ڇٽي (سج جهڙي گول).
* ڍال (سون جڙيل).
* آتشبازيءَ جو هڪ قسم.

ـ **آفتابِي رنگُ:** [اـ مذ] سج جهڙو رنگ، گهاٽو ڳاڙهو پيلو

ـ **آفتابِي گُلقند:** [اـ مذ] اس ۾ تيارڪيل گلقند.

● **آفتابو ج آفتابا:** [اـ مذ] ڪٽونرو لوٽو بدنو.
* [ف: آفتابہ]

ـ **آفتابچِي:** [صفت] ڪٽونرو ڪڻندڙ خادم.

● **آفر ج آفرون:** [اـ مث] آڇ، واڪ.
* [انگ: Offer]

● **آفريقہ، آفريڪا:** [اـ خاص] هڪ کنڊ جو نالو
* [انگ: Africa]

ـ **آفريقي، آفريڪي:** [صفت] آفريڪا کنڊ جو رهاڪو

● **آفرين:** [صفت] پيدا ڪندڙ، خلقيندڙ، اُپائيندڙ.
* [ف: آفريدن = خلقڻ]
'جهان آفرين، سخن آفرين' (چوڻي)

● **آفرين ج آفرينون:** [اـ مث] شاباش، جس، واهه واهه، تحسين، داد.
* [ف]

ـ **آفرين ڏيڻ:** [اصطلاح] شاباش چوڻ، تحسين ڏيڻ، جس ڏيڻ.

ـ **آفرين نامو ج آفرين ناما:** [اـ مذ] شاباش جو پروانو سرڪاري خدمتن جي قبوليت جي سند، لياقتن جي مڃتا جو سرٽيفڪيٽ.

● **آفندي:** [اـ مذ] تعظيم جو خطاب.
* جناب، حضور، مالڪ، آقا.
* [تر]

● **آفوس:** [اـ خاص ـ مذ] انب جو هڪ قسم.
* [پورچوگيز: آلفنسو]

● **آفيس ج آفيسون:** [اـ مث] سرڪاري يا خانگي ادارن جي ڪم (لکپڙهہ) ڪرڻ جي جاءِ، دفتر محڪمو

* [انگ: Office]

ـ **آفيسرُ ج آفيسرَ:** [اـ مذ] آفيس وارو، بالادست عملدار، عملدار، ڪامورو.

* [انگ: Officer]

ـ **آفيشل:** [صفت] سرڪاري، آفيس پاران جاري ٿيل، گورنمينٽ جو (ليٽروغيره)

* [انگ: Official]

● **آفيم:** [اـ مذ] ڏوڏيءَ جو رس، ڏوڏيءَ جو ڳار، آملُ.

* [ع ـ ف: (آفيون) ـ انگ: (اوپيم Opium)]

● **آفيمي ج آفيمي:** [صفت] آفيم کائيندڙ، آفيم واپرائيندڙ، املي، نشئي.

* [مث: آفيمڻ ج آفيمڻيون]

● **آڦر:** [اـ مث] پيٽ جي ڦوڪ (گهڻي کائڻ سبب يا باديءَ سبب)، آڦري، پرتي، بدهاضمو، بادي.

* سيٽ، ڦوڪ، آڪڙ، هٺ، تڪبر.

* ناراضگي، ڪاوڙ.

● **آڦرائي:** [فعل لازمي] اڦرڪڻ، ڦندي، ڦوڪجي، آڪڙجي، وڏائيءَ ۾ پرجي.

● **آڦرائڻُ:** [مصدر 'آڦرڻ' مصدرمان فعل متعدي بالواسطہ] چڱيءَ طرح ڌؤ ڪرائڻ، وت کان وڌيڪ کارائڻ.

* [آڦرائيو آڦرائيندو آڦرائيل]

● **آڦرجڻُ:** [مصدر 'آڦرڻ' مصدر مان فعل مجهول] گهڻي کائڻ سبب پيٽ ڦوڪجڻ، بمجڻ، سڄڻ، پَرجڻ، بدهاضمو ٿيڻ، پرتي ٿيڻ، بادي ٿيڻ.

* ڏؤنري جي دڳن جو گرميءَ سبب پورو ٿي مٿي چڙهڻ، اُڦرڪڻ.

* وڏائيءَ ۾ پرجڻ، سيٽجڻ، ڦونڊجڻ، مغرور ٿيڻ.

* [آڦريو آڦرندو آڦريل]

ـ **آڦرجي پوڻُ:** [اصطلاح] گهڻي کائڻ سبب پرجي پوڻ، بمجي پوڻ، بادي ٿيڻ.

ـ **آڦر لاهڻُ:** [اصطلاح] هٺ ڀڄڻ، سيٽ لاهڻ، آڪڙ لاهڻ، سزا ڏيڻ.

ـ **آڦرڻُ:** [مص – فعل لازمي] گهڻي کائڻ ڪري پيٽ جو ڦوڪجڻ، پرجڻ، بمجڻ، سڄڻ، بادي ٿيڻ، بدهاضمو ٿيڻ، پرتي ٿيڻ، پيٽ تي بار ٿيڻ.

* ڏؤنري يا ڏڌ وغيره جو گرميءَ سبب اُڦرڪڻ.

* مغرور ٿيڻ، ڦونڊجڻ.

* [آڦريو آڦريا، آڦري، آڦريون، آڦرندو آڦرندا، آڦرندي، آڦرنديون، آڦريل]

ـ **آڦري:** [اـ مث] پيٽ جي ڦوڪ، پرتي، بد هاضمو.

* سيٽ، وڏائي.

ـ **آڦري لاهڻُ:** [اصطلاح] سيٽ لاهڻ، آڪڙ ڀڄڻ، سيڪت ڏيڻ.

● **آڦو:** [صفت] ڏڏُ، ڪُند ذهن، ٺَٺُ، مڏ، اڦو.

● **آڦونڊجڻ:** [مص – فعل لازمي] وڏائيءَ ۾ پرجي وڃڻ، ڦونڊجڻ، چرچو يا مسخري ڪرڻ.

* [آڦونڊيو، آڦونڊيا، آڦونڊي، آڦونڊيون، آڦونڊندو آڦونڊندا، آڦونڊندي، آڦونڊنديون، آڦونڊيل]

● **آق:** [اـ مذ] سفيد رنگ، رنگن جو هڪ قسم.

* [س/ ات]

● **آقا ج آقا:** [اـ مذ] سردار، امير، بزرگ، سائين، وڏو پاءُ، مالڪ، آغا، آگا، حاڪم.

* [تر]

ـ **آقا جان:** [اـ مذ] عالي جناب، بابا جان، بابا سائين.

* [ف]

ـ **آقاي نامدار:** [اـ خاص ـ مذ] حضرت محمد صلي الله عليه وآلہ وسلم جن جو لقب.

●**آتي باتي:** [ظرف] رهيو کهيو، بچيو سچيو، هائي ڏائي، ويتر، هيڪاري.

* [ع: آتي + باقي]

●**آڪ ج آڪون:** [اـ مث] زنجيريءَ جهڙي پرت جو هڪ نمونو، آنڪ.

* انگ يا بدن، چيلهہ يا هنج، پاسو، انگ، ہڙي.

* پاڻيءَ جي گٽ يا ڪسي

* بدقسمتي.

* نقص.

* نشان، داڳ.

●**آڪُ ج آڪَ:** [اـ مذ] نشان، ڪپڙي يا ٻئي سامان تي نشان، ٺپو، ڇاپو (سجائپ لاءِ)، جانور تي ڏنڀ جو نشان، داغ.

* اوڪارو.

* [صفت] بي چيو، نافرمان

* احمق، نادان، جاهل

* نفرت جهڙو آڪو.

* [ع: عاق = بي چيو]

ـ **آڪ ٻڏو:** [صفت] ٺپي يا مهرلڳل (يعني ٻڏو سودو)، سپ.

●**آڪار:** [اـ مث] هائوڪار، اقرار.

* مال کي 'آ آ' وارو سڏ.

●**آڪارُ ج آڪارَ:** [اـ مذ] صورت، شڪل، روپ، ڍول، اشارو، نشان، اُهڃاڻ.

* [سن: آڪار]

* گهوڙن جي بيماريءَ جو هڪ قسم، آڪ جي ٻوڙي سان ڪنهن سبب گهوڙي کي ٿيل ڦٽ.

●**آڪارجڻُ:** [مصدر 'آڪارڻ' مان فعل مجهول] چوپائي مال يا گهوڙي جي چمڙيءَ کي اڪ جي کير لڳڻ ڪري زخم ٿي پوڻ.

* [آرڪ - آڪ]

* [آڪاريو آڪارندو آڪاريل]

●**آڪارڻُ:** [مص – فعل متعدي] چنڊڻ، ڇاٽي صاف ڪرڻ، آڇارڻ، ڇاٽڻ.

* [مص] آڪارڻ

* [امر] آڪارِ

* [مضارع] آڪاريان (ج) آڪاريون، آڪارِين (ج) آڪاريو، آڪاري (ج) آڪارِين.

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] آڪاري ٿو (ج) آڪارِين ٿا

* [حال مث] آڪاري ٿي (ج) آڪارين ٿيون

* [ماضي] آڪاريو (ج) آڪاريا

* [ماضي مث] آڪاري (ج) آڪاريون

* [مستقبل] آڪاريندو (ج) آڪاريندا

* [مستقبل مث] آڪاريندي (ج) آڪاريندِيون

* [اسم مفعول] آڪاريل

●**آڪارو ج آڪارا:** [ا – مذ] اڪ جي وڻ جا تاندورا (جيڪي اڪ جي ڪاٺين مان ڪڍجن)، ڪوڙو ريشم.

* آڪ جي تاندورون مان ٺهيل ڪپڙو، اڪ جي تاندورن مان ٺهيل واڄهہ يا رسو.

* ڀليڪار، ڪيڪار، آڌرڀاءُ، مرحبا.

●**آڪاش ج آڪاش:** [ا – مذ] زمين ۽ آسمان جي وچ وارو پولار، خلا، آسمان، اڀ.

* [پرا: (آڳاس) ـ سن: (آڪاش ـ آ - چئني طرفن کان + ڪاش - چمڪڻ ـ چوڌاري چمڪندڙ)]

'ڪنول پاڙون پاتال ۾، پونر پري آڪاس' (شاهہ)

ـ **آڪاس آڳن گولو:** [اـ مذ] ٻرندڙ تارو، ڪرندڙ تارو، شهاب ثاقب.

ـ **آڪاسانهہ:** [حالت جري] آڪاش تي، آسمان تي، آڪاس، آڪاسان.

'اکيون آڪاسانهہ، فوجون ڪري اٿيون' (قاضي)

- **آڪاس پِرت:** [اِ- مذ] آسماني روزي. ازغيبي رزق، هوائي روزي.
- **آڪاس برتي:** [اِ- صفت] جيڪو آسماني (هوائي) رزق تي هلي، ٻي ڪنهن آسري بنا رهي.
- **آڪاس بيل:** [اِ- مث] وڻن تي چڙهندڙ ول. وڻ ويڙهي، ٻي ٻاڙي ول.
- **آڪاس ٻاڻي:** [اِ- مث] آسماني آواز. هاتفي آواز. آڪاس واڻي.
- **آڪاس پون:** [اِ- مث] آسماني هوا. باد گولو.
 * [آڪاس = آسمان + پون = هوا]
- **آڪاس ڏيئو:** [اِ- مذ] ڏيئو (جيڪو هندو جاتيءَ وارا ڪتيءَ جي مهيني ۾ ڏياريءَ جي موقعي تي بانس جي وڏيءَ لڙهيءَ جي چوٽيءَ ۾ ٻڌي ٻاريندا آهن).
- **آڪاس ڦلُ:** [اِ- مذ] اولاد.
- **آڪاس گرڀ:** [اِ- مذ] زمين آسمان جي گڏجڻ وارو هنڌ. اُفق. حد نگاهه. سٿان.
- **آڪاس گنگا:** [اِ- مث] آسماني گيهو. آڪاس ندي. ڪهڪشان. کير ڌارا.
- **آڪاس گولو:** [اِ- مذ] آسمان. آسماني نکٽ. تارو. گرهه.
- **آڪاس منڊلُ:** [اِ- مذ] سج، چنڊ ۽ تارن جو مبڙ. نظام شمسي.
- **آڪاس ندي:** [اِ- مث] آسماني گيهو. کير ڌارا. ڪهڪشان.
- **آڪاس نروار:** [اِ- مذ] آسماني جسمن جو علم. علم هيئت. کگول وديا.
- **آڪاس واڻي:** [اِ- مث] آڪاس ٻاڻي. غيبي آواز. الهام. آسماني ڪتاب.
- **آڪاس يوجڻ:** [اِ- مذ] آسماني جسمن جي ڏسڻ لاءِ جاءِ، رسد گاهه (هالائي تعلقي ڪنڊياري لڳ ڪلهوڙن جي دور جي هڪ مسجد ٺهيل آهي، جتي محراب سان گڏ اتر ۽ ڏکڻ ۾ ٻه دريون ٺهيل آهن، جنهن سان موسم آهر چنڊ ڏسي سگهبو آهي).
- **آڪاسي ج آڪاسي:** [صفت] آسماني.
- **آڪاسي ڪڪر:** [اِ- مذ] ڏٺيءَ جي ٻاجهه، الاهي رحمت.
- **آڪاسي وِرت:** [اِ- مذ] آڪاس برت، هوائي رزق، السني روز (جنهن تي ڀروسو نه هجي).

● **آڪاسِيو:** [اِ - مذ] ٻارائيءَ راند جو هڪ قسم. پٽن يا جبلن تي ڊوڙ ڊڪ جي راند.
 * جبل يا پٽ تي ڪتل جهنڊي (وروڪو واريءَ وات جي سڃاڻپ لاءِ)
 * مائي.
 * [س/ڪ- مث]

● **آڪاهه ج آڪاهيون:** [اِ- مث] آکهه. ڪٽنب. ڪڙم. کهولُ.
- **آڪاهتو آڪاهيو:** [صفت- مذ] آکهه وارو عيالي. اولادي. وڏو ٻچڙيوال. وڏيءَ آکهه مان. خانداني.

● **آڪتراءِ:** [اِ - مذ] ٽيڪسدار شين جو محصول. محصول. چنگي.
 * [انگ: Octroi]

● **آڪتوبر:** [اِ- خاص- مذ] شمسي سال جي ڏهين مهيني جو نالو.
 * [انگ: October]
- **آڪنج:** [اِ- خاص] جلاب. دوا جو نالو.
 * [ف]

● **آڪر:** [اِ - مذ] ڍير. ڍِڳ. انبار. خزانو. سرچشمو. کاڻ. انبوهه. ميڙ (ماڻهن جو). اجتماع. مجموعو. جمع بندي.
 * نڪرڻ جي جاءِ (ڪنهن درياءَ وغيره جي)

* پرڻ جي حالت، پرپ
* ملھہ جو چاڙھ، مھانگائي، اگھہ جي تيزي، چڙھت، آڪرائي.
* پاڻيءَ جي ڪپر تان اٿل.
* شينھن يا بگھڙ وغيره جي ڏر.

● **آڪر:** [صفت] مھانگو گران، آڪرو تيز (اگھہ ۾).
* تمام جھجھو بي انداز گھڻو پريل.
* [سن: آڪري = پرڻ]
* تمام سٺو بھترين، اڇو.
* [اگر] ھڪ قسم جو خوشبودار پسارڪو وکر

’ڪرڙل لوڙتا پارجا، آڪرءِ عنبير‘ (شاھ/سريراڳ)

● **آڪر ڪرھو:** [اـ مذ] پسارڪي وکر جو ھڪ قسم، عاقر قرحو

● **آڪرامڪ:** [صفت] حملي آور، ڪاھ ڪندڙ، غالب پوندڙ، سگھارو.

● **آڪرتي:** [اـ مث] روپ، آڪار، شڪل، نقشو، خاڪو، مورتي.

● **آڪرشڪ:** [صفت] ڇڪيندڙ (پاڻ طرف ڪشش ڪندڙ)، منوھر، موھيندڙ، ڇڪيندڙ، پرڪشش.
* [سن]

● **آڪرم:** [اـ مث] ڪاھ، حملو، جلھہ.
* چانشجي وڃڻ جي حالت، فوقيت، برتري، غلبو
* گھڻو بار
* طاقت، سگھہ، زور.

ـ **آڪرمي ج آڪرمي:** [صفت] حملي آور، غالب، زوراور، ڏاڍو.

ـ **آڪرم/آڪرمڻ:** [اـ مذ] حملو، ڪاھ، چڙھائي، اگرائي، چيڙ.

● **آڪرڻ:** [مص – فعل لازمي] ھيٺ ڪري پوڻ، آٽڻ، آڪڙڻ، آڪڙڻ، باھڙڻ، آھڙڻ، ٽابڙڻ.
* [آڪريو آڪريا، آڪري، آڪريون، آڪرندو آڪرندا، آڪرندي، آڪرنديون، آڪريل]

● **آڪِرو ج آڪِرا:** [صفت – مذ] مھانگو گران، تيز، وڏي اگھہ وارو، ڳرو، ڀاري، قيمتي.
* ڪھرو، شوخ، مغرور، ھٺيلو ڪاوڙيل، وڏائيءَ وارو، زبردست.
* بي چيو ضدي.
* تکو تيز، طاقتور.
* [سن: آڪل]
* اگرائي ڪندڙ، حملي آور، اتامرو اپھرو، جلد باز، چڙھتو غالب، حاوي.
* گھڻو جھجھو بي حد.
* [سن: اگرڪ]

’عشق جنين جو آڪرو ترھو مٿي تن‘ (شاھ).
* ڳوڙھو گھاٽو
* ڏٺي پريل، منھن تار پريل، لٽاڙي پريل، بار ۾ دٻيل.
* [سن: آڪر = ڍڳ ـ خزانو ـ ڪاڻ]
* [مث: آڪري ج آڪريون]

ـ **آڪِرائي ج آڪِرائيون:** [اـ مث] اگھہ جي چڙھت، تيزي، مھانگائي، گراني
* مغروري، ھٺ، وڏائي.

ـ **آڪِرو ٿيڻ:** [اصطلاح] مھانگو ٿيڻ، گران ٿيڻ.
* ڪاوڙجڻ، گرم ٿيڻ، بي لحاظ ٿيڻ، بيپرواھ ٿيڻ
* ضد تان نہ لھڻ.

ـ **آڪِرو پوڻ:** [اصطلاح] ڪاوڙجڻ، حملي لاءِ ويجھو پوڻ، پنھنجيءَ تان نہ لھڻ.

● **آڪِڙڻ:** [مص – فعل لازمي] آڪڙ ڪرڻ، سيٽجڻ، وڏائي ڪرڻ، مغروري ڪرڻ.
* سور يا ڪنھن سبب بدن ولجي پوڻ، ڪڙجڻ، سيٽجڻ، آماسجڻ.

* [سن: آڪرش = لِڱَ مڙڻ]
* ڦٽ ڦرڙي سبب ماس جو سڄڻ، ايذاءُ ٿيڻ.
* آڪڙجڻ، ڏڪو ڪائي ڪرڻ، اڪڙڻ، ٻاهڙڻ، ترڪڻ ڪرڻ.
* چوپائي مال (اٺ ٻڪريءَ وغيره) جو ڪنڌ ڏگهاري يا نرا ڪڍي وڻ جون ڻاريون چرڻ.
* [س/ڪوھ]
* [آڪڙيو، آڪڙيا، آڪڙي، آڪڙيون، آڪڙندو، آڪڙندا، آڪڙندي، آڪڙنديون، آڪڙيل]

ـ **آڪِڙ:** [اِ ـ مث] سيٺ، ڦوڪ، ڦوندِ، وڏائي، غرور، فخر، گهمنڊ، ٺنڊ، ٺانءُ، تڪبّر
* ڪاوڙ، غصو.

ـ **آڪڙائڻُ:** [مصدر 'آڪڙڻ' مصدر مان متعدي بالواسطہ] ڪاوڙائڻ، مار ڏيارڻ، مارائڻ، آڪيڙي يا وڪڙ ۾ ڦاسڻ، آڪيڙو ڏيارڻ.
* [آڪڙائيو آڪڙائيندو آڪڙايل]

ـ **آڪڙبازُ ۽ آڪڙبازَ:** [صفت] وڏائي ڪندڙ، هٺيلو مغرور.

ـ **آڪِڙجڻُ:** [مصدر 'آڪڙڻ' مصدر مان فعل مجهول] سيٽجڻ، ڦوڪجڻ، آڪڙ ڪرڻ، وڏائي ڪرڻ، ٺنڊ ڪرڻ، ڪاوڙجڻ.
* [آڪڙيو آڪڙندو آڪڙيل]

ـ **آڪڙ خانُ:** [صفت ـ مذ] آڪڙ ڪندڙ، آڪڙيل، سيٺ رکندڙ، ترڙو، سِفلو.

ـ **آڪڙ ساڪڙ:** [اِـ مث] هٺ، وڏائي، ايمان، اجائي ٺانءُ، اجائي ڦوند، آڪڙ، مغروري.

ـ **آڪڙ ڪرڻُ:** [اصطلاح] وڏائي ڪرڻ، سيٺ ڪرڻ، ڦونڊجڻ، آڪڙجڻ.

ـ **آڪِڙ مُلو:** [صفت ـ مذ] آڪڙ ۾ ڀريل، ڦوڪيل، هٺيلو، تڪبّر ڪندڙ، ڪاوڙيل، سوند منهون.
* [مث: آڪڙ ملي ۽ آڪڙ مليون]

ـ **آڪِڙيو گهمڻ:** [اصطلاح] سيٽيو گهمڻ، ڦوڪيو وتڻ، ڪاوڙيل هئڻ، مغروريءَ سان هلڻ.

ـ **آڪُڙُ آڪُڙَ:** [اِ ـ مذ ـ مث] ڦرڙيءَ يا ڦٽ سبب بدن ۾ ٿيل سيٽ يا سور، آڪيڙ، سوڄ، آماس، سور، ايذاءُ.
* اٺ يا ٻڪريءَ وغيره جي وڻ چرڻ وقت بيهڪ يا ڪنڌ ڏگهيرڻ جي حالت.
* [س/ڪوھ]

ـ **آڪُڙُ ڪڍڻُ:** [اصطلاح] ٻڪريءَ جو وڻ چرڻ لاءِ اڳيون ٽنگون اڀيون ڪرڻ.
* نرا ڪڍڻ، اُرھ ڏيڻ، مهاڏو اٽڪائڻ.
* [س/ ڪوھ]

● **آڪِڙو ۽ آڪِڙا:** [اِ ـ مذ] نشان، ٽپو، داخلا، نونڌ.
* حساب ڪتاب، ليکو چوکو.
* درّ يا دريءَ جو ڪنڊو.
* [مث: آڪيڙي ۽ آڪڙيون]

● **آڪڙ وڻ:** [اِ. خاص ـ مذ] اَڪ جو وڻ.

● **آڪڙي:** [اِ. خاص] ٻوٽي جو هڪ قسم (جيڪو دوائن ۾ ڪم اچي)

'مٽي اَڪن آڪڙي، ويلو منجهه وڻاڻ' (عنات)

● **آڪس:** [اِ. خاص ـ مذ] پٿر تراشڻ جو اوزار.

● **آڪسفورڊ:** [اِ. خاص] انگلينڊ جو هڪ مشهور شهر (جتي هڪ مشهور درسگاهه 'آڪسفورڊ يونيورسٽي' آهي).
* آڪسفورڊ جي نالي سان اشاعتي ادارو پڻ آهي، (جيڪو انتهائي معياري ڪتاب ۽ خاص طور تي ڊڪشنريون شايع ڪندو آهي).
* [انگ: Oxford]

● **آڪسيجن:** [اِ ـ مث] هڪ گئس جو نالو هڪ بي ذائقي ۽ بي رنگ گئس (جيڪا زندگيءَ لاءِ ضروري آهي)، ساهه کڻڻ ۾ ڪم ايندڙ گئس.
* [انگ: Oxygen]

● **آڪِل:** [ا ـ مذ] ڪاڏل ڪاڏو.
* بادشاھ.
* [ع]

● **آڪلتا:** [ا ـ مث] مونجھ، پريشاني.
* ميڙي چونڊي، جمع پونجي.
* [سن]

● **آڪو پتري:** [ا ـ مذ] ڪمال پٽ. ھڪ مصالحو (جنھن جا پن خوشبودار ٿين)، گرم مصالحو.
* [سن]

● **آڪيشب:** [ا. خاص ـ مذ] سھانجڙو ھڪ قسم جو وڻ.
* [سن]

● **آڪلو ج آڪلا:** [صفت ـ مذ] اڳرائي ڪندڙ، اتامرو ابھرو، تکو تين چيڙاڪ.

● **آڪڻ ج آڪڻيون:** [ا ـ مث] ٻاٽيءَ جي ڪَليءَ جي منھن کي ٻڌي ڪٽڻ جي رسي.
* [س/ڪوھ ـ سن: (انڪ، آنڪسن)]

● **آڪڻ:** [مص ـ فعل لازمي] آڪَ جو کير لڳڻ سبب چوپائي مال جي منھن تي زخم جو ٿيڻ، آڪارجڻ.
* خراب ٿيڻ، ڪنو ٿيڻ، ڪنو ٿيڻ (کيروغيره)، ٻاس ڪرڻ، بي سواد ٿيڻ.
* نشان ڪرڻ، نيو ھڻڻ، آنڪڻ.
* [سن: آنڪ= نشان]
* ڏيان سان ٻڌڻ، ڪن ڏيڻ.
* [آڪيو آڪيا، آڪي، آڪيون، آڪيندو آڪيندا، آڪيندي، آڪينديون، آڪيل]

● **آڪو ج آڪا:** [صفت ـ مذ] اڻ پڪل، ڪچو، خام، پيلو. آنڪو (مٽيءَ جو ٿانءُ)
* ڦِتل (کير)، ڪنو ٿيل، سواد ڦريل، بدبودار، اڻ وڻندڙ، خراب.
'ڪوا ڪاڻئين ڪيوڙي، آڪا ڪاڻئين عنبير' (شاھ/ڪنيات)

* نافرمان، بي چيو، فسادي، باغي، ڦِريل.
* [ع: عاق]
* [مث: آڪي ج آڪيون]

ـ **آڪو ٿيڻ:** [اصطلاح] بيسواد ٿيڻ (کير). ڪنو ٿيڻ، ڦِٽي پوڻ.

● **آڪورَ ج آڪوروں:** [ا ـ مث] خام خيال، ڳڻتي، سوداءُ.

● **آڪونڊو ج آڪونڊا:** [ا ـ مذ] ٻوٽي جو ھڪ قسم، جابلو ڊيپ جو ھڪ قسم.
* [س/ڪوھ]

● **آڪھ ج آڪھيون:** [ا ـ مث] ڪٽنب، ڪڙم، گھرُ، ٻار ٻچا، پاٽي، خاندان، گھراڻو، نسل.

● **آڪھ:** [ا ـ صفت ـ مث] ڳالھ جيڪا ٻڌائڻ جھڙي نہ ھجي. بي بيان، آڪھہ.
* [سن: آ + نہ + ڪٿ = بيان ڪرڻ]

● **آڪيڙو ج آڪيڙا:** [ا ـ مذ] وڪڙُ، پيچ، وراڪو، سخت وڪڙُ، زور پريو وٽ، شڪنجو.
* جنڊ جي ھڪڙيءَ کي جھليندڙ سٽيءَ جو داڳو.
* رسي کي وٽ ڏيڻ لاءِ ڪاٺيءَ ٽڪر، ڌھل جي رسين کي ڪشڻ لاءِ ڪاٺيءَ جو ٽڪر.

ـ **آڪيڙا چاڙھڻ:** [اصطلاح] جنڊ جي ھڪڙين ۾ ڏاگا وجھي، وڪڙ ڏيئي جنڊ جي پڙ کي مٿيرو ڪري ھلڪو ڪرڻ، وڪڙ چاڙھڻ سختي ڏيڻ.
* جن [illegible] زور ڏيڻ.

● **آڪيٽي ج آڪيٽيون:** [ا ـ مث] خراب، ڪني، بيسوادي.
* [س/ ڪوھ]

● **آڪِ:** [ا ـ مث] آڳيا، حڪم، امر.
* گفتار، چوٽي.
* ٻولي، واڪ.

* [سن: آکيان = چوٽي]

* آڃ، پيشڪش.

- **آکج:** [مص 'آکڻ' مان امر نيازي] آکڻ، چئج، بيان ڪج، ڪهج.

* [سرا: آکڻ مان]

'احوال عاجزن جا، آکج لڳ الله' (شاهه/ڪنيات)

- **آکٽ ڪرڻ:** [اصطلاح] حڪم ڪرڻ، آڳيا ڪرڻ، چوڻ، آکڻ.

● **آک ج آکون:** [ا- مث] اڪروٽ، آکوٽ

* [سن: آکشوٽ]

* ڪوس جي منهن وارو پاسو.

* [س/ ٿ]

● **آکاڻي ج آکاڻيون:** [ا - مث] ويساک مهيني جي ٽين تاريخ، اکن وجهڻ جي ٽين تاريخ، اکن جو ڏڻ، اکٽيج، هندن جو هڪ وڏو ڏينهن.

* پيرُن يا سگرين پچڻ جي موقعي تي وٽ ڏيڻ وٺڻ جي رسم ۽ خوشي.

'ڪنڊس ڏٽ ڏيهه ۾ ميڙي، اباڻن ساڻ آکاڻي' (ميوو خان لغاري).

● **آکارو ج آکارا:** [ا- مذ] ڪنڀن جي نيڙ، اِيي نيڙ (خاص ڪري مور، ڪبوتر ۽ ٻين پکين جي پچ وارن ڪنهن جي).

* ڏوتل ڪپڙن جو ڦهلاءُ (سڪڻ لاءِ)، ڪار رذل ڪپڙن جو ڍير.

- **آکارو ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪنڀ نيڙڻ (مور جو)، ڪنڀ کولڻ، ڪنڀ ڏوڻڻ (پکي ڪنڀ کولي وهنجندا آهن).

● **آکاري ج آکاريون:** [ا-مث] کوهه مان ڪجهه وقت پاڻيءَ نه ڪڍڻ جي حالت (انهيءَ لاءِ ته کوهه ۾ ڳهتجي ويل پاڻيءَ جي پورائي ٿئي)، کوهه کي ڪجهه وقت ساهي ڏيڻ. هلندي واري شرمي بوڻ جيسين پاڻي وري تار ٿئي.

* [س/ت]

● **آکاڙ:** [ا-مذ] ڪال/سنڌي سن سال جي چوٿين مهيني جو نالو

* [پرا: (آساڙ) — سن: (آشاڙ)]

● **آکاڙو ج آکاڙا:** [ا- مذ] ڪيڙيل يا نرم ڪيل زمين (جنهن ۾ ملهه، ڪشتي وغيره راند رهائجي)، ڪُشتي وڙهڻ جي جاءِ، ورزش جي جاءِ، ڪسرت شالا، رانديون جي جاءِ

* ڪڪڙن جي ويڙهه جي جاءِ، دائرو.

* [پرا: (ڪاڙ)، سن: (آڪش + پاٽ = پاترو ميدان)]

* سڀا، دربار (اندرجو آکاڙو)، مڪان، جهوپڙي.

- **آکاڙو لڳائڻ:** [اصطلاح] گوڙ ڪرڻ، دائرو وجهڻ.

● **آکاڙي:** [ا. خاص] خوباني، زردالو هڪ قسم جو ميوو.

* [سن]

● **آکاڻي ج آکاڻيون:** [ا- مث] ٻڌايل ڳالهه، قصو ڪهاڻي، حڪايت، وارتا.

- **آکاڻي ڪري ٻڌائڻ:** [اصطلاح] بيان ڪري ٻڌائڻ، سربستو احوال ٻڌائڻ.

* دردر بدنام ڪرڻ، هر هنڌ گلا ڪرڻ.

- **آکاڻي ڪڍڻ:** [اصطلاح] ڳالهه ڪڍڻ، ڪهاڻي ٻڌائڻ، قصي جي شروعات ڪرڻ.

- **آکائڻ:** [سرا: 'آکڻ' مصدر مان متعدي بالواسطہ] چوائڻ، ڳالهرائڻ. ٻئي جي ڪن تي ڳالهه وجهرائڻ

* [آکائيس آکائيندو آکايل]

● **آکتو ج آکتا:** [صفت] تکڙو، آتو

* مايوس.

* [س/ ات]

● **آکرُ ج آکرَ:** [ا- مذ] رجايل ۽ آڇرايل گيهه، مکڻ رجائي ڪڍيل ڪتاڻ، ڦلي، وسناڻ، ڪتو جهنڪرُ.

* [سن: آ + کشر = صاف ڪرڻ]

● **آکر:** [ا - مث] مصيبت، ويلُ.

* [س/ل - ع: (آخِرجو عامي تلفظ)]

● **آکرِي ج آکرِي**: [صفت] جادوگر، آڇري.

❊ [س/ٽ — سن: (آڀچاري = مڪريل)]

● **آکڙُ ج آکڙَ**: [اـ مذ] اکڙوٽ، کينهوَ ڏڙهو، ٻال.

'اچليو آکڙ لڪي ڪيئن، ڪبين ڪنگرين تان'.

● **آکڙڻُ**: [مص — فعل لازمي] آٽڙڻ، ٿاٻڙڻ، ڏکو ڪائڻ، ٿابو ڪائڻ، ڪرڻ، پير مڙڻ سبب ٿابو ڪائڻ.

❊ هٻڪڻ، هڪڙائڻ، ابتو سبتو ڳالهائڻ.

❊ اُڪلڻُ، اکڙڻ، پڻجڻ.

'جي اکڙئن آران ته ڪنڌيءَ اچڻ ڏاکڙو' (شاهه ڪريم).

❊ [آکڙيو آکڙيا، آکڙي، آکڙيون، آکڙندو آکڙندا، آکڙندي، آکڙنديون، آکڙيل]

ـ **آکڙجڻُ**: [مصدر 'آکڙڻ' مصدر مان فعل مجهول] ٿاٻڙجڻ، ٻاهڙجڻ، آٽڙجڻ.

❊ [آکڙيو آکڙندو آکڙيل]

● **آکڙيو ج آکڙيا**: [صفت — مذ] آٽڙيل، ٿاٻڙيل، ٻاهڙيل، ترڪيل، ڪريل.

❊ گمراهه، ڀٽڪيل.

❊ لڏندڙ، هٻڪندڙ، هڪڙاڪ، هٻڪ، چوڪ.

❊ نشي ۾ ڪيرو.

❊ [مث: آکڙيو ج آکڙيا]

❊ [ا — مذ] ڏکو، صدمو.

● **آکل**: [ا — مث] ٿئي، اُلٽي.

❊ [س/ل]

● **آکلڻُ**: [مص — فعل لازمي] آکڙڻُ، ٿئي ڪرڻ، اُلٽي ڪرڻ.

❊ [س/ل]

❊ [آکليو آکليا، آکلي، آکليون، آکلندو اکلندا، اکلندي، آکڙنديون، آکيل]

● **آکلو ج آکلا**: [صفت - مذ] آکو.

❊ [س/ٽ]

● **آکلو پاکلو**: [ظرف] آس پاس وارو، اوڙي پاڙي وارو، پاڙيسري.

❊ [س/ٽ]

● **آکندو پاکندو**: [اـ مذ] سيراندي پيراندي، سيرؤ پيرؤ.

● **آکڻُ**: [مص — فعل متعدي] چوڻ، ڪهڻ، ٻرلڻ، اچڻ، ڳالهه ڪرڻ، ڳالهائڻ، ٻڌائڻ، ڏسڻ، چواڻي موڪلڻ، حڪم ڪرڻ.

❊ [سرا: آکڻ، چوڻ]

❊ [پرا: (آکڻ) — سن: (آکيا، آکيان < کيا = بيان ڪرڻ)]

❊ [مص] آکڻ

❊ [امر] آکِ

❊ [مضارع] آکان (ج) آکون، آکِين (ج) آکو، آکي (ج) آکين.

❊ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

❊ [حال] آکي ٿو (ج) آکين ٿا

❊ [حال مث] آکي ٿي (ج) آکين ٿيون

❊ [ماضي] آکيو (ج) آکيا

❊ [ماضي مث] آکي (ج) آکيون

❊ [مستقبل] آکيندو (ج) آکيندا

❊ [مستقبل مث] آکيندي (ج) آکينديون

❊ [اسم مفعول] آکيل

● **آکو ج آکا**: [صفت — مذ] ڪل جهڙو (ڍڳو)، آنڪو (جنهن جي ڪٽ نه ڪيل هجي)، اڻ ڪٽيل ڍڳو، آنر.

❊ [س/ٽ]

❊ [ا — مذ] ڪوٺو، چرهو.

● **آکوٽ ج آکوٽ**: [اـ مذ] اکڙوٽ.

● **آکوٽو ج آکوٽا**: [ا ـ مذ] دروازي جي چوڪٺ ۾ اندرين وجهڻ لاءِ ڪانچو يا سل، دروازي جي چانئٺ ۽ سر دري ۾ نڪتل ڪپ (جن ۾ طاقن جون ڇهنبيون پون جيڪي دروازي کي قرڻ ۾ مدد ڪن).

* [ا- خاص] ڪُون ڪوٽ جي پرڳڻي ۾ هڪ شاخ ۽ ديهه جو نالو.

● **آکو پاشان:** [ا- مذ] سينکيو. قدرتي عنصر. هڪ قسم جو زهر.

● **آکوند:** [ا -مذ] چمر جو وڏو ٽڪر. چمر يا گوشت جو ڪپيل ٽڪر.

* [س/ٿ]

● **آکون ڏاکون:** [ا. خاص - مث] قسم قسم جون ڏاکون. هڪ ميوو. اکروٽ ۽ ڏاک.

'آکون ڏاکون، سرڪند شاخون، جت چوڪا چندن ڪؤنر' (شاهه/مومل راڻو)

● **آکيارُ:** [ا- مذ] نصيحت آميز آکاڻي يا ڪهاڻي.

● **آکيٽڪ:** [صفت -مذ] شڪاري. آهيڙي. صياد.

* [سن]

● **آکيرٽو ج آکيرٽا:** [ا - مذ] آکيرو.

- **آکيرو ج آکيرا:** [ا - مذ] پکيءَ جو ڪکائون اجهو. آشيانو. واهيرو.

● **آکيڙو ج آکيڙا:** [ا- مذ] ڪکڙن يا تترن ويڙهائڻ جي جاءِ. آکاڙو.

● **آگ:** [ا -مث] باهه. آڳ. آتش. تپش.

* [مجاز] سڪ. محبت. شوق.

* [پرا: (آگ) -سن: (آگن)]

* [مجاز] ڪاوڙ. چڙ. غصو. دشمني.

* [مجاز] ساڙ. حسد. ڪام. جل. خار. گرمي.

* [مجاز] مستي. شهوت.

- **آگ بگولو ٿيڻ:** [اصطلاح] تپي باهه جهڙو ٿيڻ (ڪاوڙ ۾). تيش ۾ اچڻ. ڪاوڙجي وڃڻ. جوش ۾ اچڻ.

- **آگ گاڏي ج آگ گاڏيون:** [ا - مث] باهه جي زور تي هلندڙ گاڏي. اگ هلندڙ ريل گاڏي.

- **آگ لڳڻ:** [اصطلاح] باهه لڳڻ. سڙڻ.

* ڪاوڙجڻ. خار لڳڻ. تپي ڳاڙهو ٿيڻ.

- **آگ ج آگُون:** [ا - مث] راند جو وارو. بازي. پلئه. راند ۾ ڪنهن جي حالت. ڪٽ. جيت. وهنوار.

* ميار. ٻول.

* عهد. قسم.

- **آگ ڏيڻ:** [اصطلاح] راند ڪڻڻ. مخالف ڌر کي راند ۾ وارو ڏيڻ.

- **آگ لاهڻ:** [اصطلاح] راند جو وارو چڪائي ڏيڻ.

* رکيل ڪم جهڙو تهڙو پورو ڪرڻ. ميار لاهڻ.

- **آگ وٺڻ:** [اصطلاح] راند ۾ مخالف ڌر کان وارو وٺڻ. ٻيءَ ڌر کان پلاند چڪي وٺڻ.

● **آگا ج آگا:** [ا -مذ] آغا. آقا.

* [تر]

* [ا. خاص] هڪ ذات جو نالو.

● **آگاڌُ ج آگاڌ:** [صفت -مذ] اونهون. عميق.

* [سن: آگاڌ]

● **آگاسُ ج آگاس:** [ا -مذ] آسمان. آڪاس. اڀ.

* [سن: آڪاش]

● **آگانڊي ج آگانڊيون:** [ا -مث] سيراندي (کٽ جي).

* [س/ٿ]

● **آگاٽي:** [ا. خاص] تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

* [ا. خاص] هڪ ذات جو نالو

● **آگاهہ:** [ا - مث] ڄاڻ. خبر. سڌ. سڄاڻپ (ڪنهن جاءِ يا صورت جي). پڇاڻ. پروڙ. واقفيت. ڏيٺ.

* [ف]

'ڏرهو آڄ مَر ٿن ڪي، جن عشق سين آگاهه' (شاهه/سهڻي).

- **آگاهہ لهڻُ:** [اصطلاح] خبر لهڻ. سڌ سماءُ لهڻ.

'ناهي پڇاڻي پنڌ جي، آلهج آگاهه' (سچل).

ـ **آگاھُ ج آگاھَ:** [صفت ـ مذ] واقف، ڄاڻو، باخبر، تجربيڪار.

'ڏاتهون ڪن درياھ جيون، اونهي جا آگاھ' (شاھ/سريراڳ).

ـ **آگاھ ٿيڻ:** [اصطلاح] خبردار ٿيڻ، ڄاڻ ملڻ.

ـ **آگاھ ڪرڻ:** [اصطلاح] خبردار ڪرڻ، هوشيار ڪرڻ، اطلاع ڏيڻ، ٻڌائڻ.

ـ **آگاهي ج آگاهيون:** [ا ـ مث] واقفيت، معلومات.

ـ **آگاهي ڏيڻ:** [اصطلاح] ڄاڻ ڏيڻ.

● **آگبوٽ ج آگبوٽ:** [ا ـ مذ] ٻاڦ تي هلندڙ ٻيڙو، پاڻيءَ جو جهاز.

* [آگ = آڳ، ٻاھ + بوٽ (Boat) = ٻيڙي]

* [سن: (آگن = آگ) + انگ: (بوٽ = ٻيڙي)]

● **آگت:** [ا ـ مث] آمدني يا جمع وارو پاسو، آڳت (نائن جو ضد).

* [سن]

ـ **آگت ڪرڻ:** [اصطلاح] آيل رقم جمع ڪرڻ، آگت ڪرڻ.

● **آگِتجڻُ:** [مصدر 'اُگتڻ' مان فعل مجهول] جهلجڻ، اٽڪجڻ، اڳتجڻ.

* [آگتيو آگتبو آگتيل]

● **آگَٽ:** [ا ـ مذ] پاڻيءَ پرڻ جو هنڊ، ٺڙ، کوھ.

* [س/ٿ]

● **آگ جهاڙ پٿر:** [ا ـ مذ] سنگ آتش، چڻگون ڪيندڙ پٿر (اهو پٿر جنهن سان ٻاھ ٻاري سگهجي).

● **آگر:** [ا ـ خاص ـ مذ] خوشبودار گاھ جو هڪ قسم (جيڪو ٻارڻ سان خوشبوءِ ڏئي)، اگر بتي.

* [ف]

* [ا ـ مذ] رڃايل ۽ آڇرايل کِير، رڃايل مکڻ، رڃائي ڪڍيل ڦلي، کٽو جهنگر، مکڻ جو بيڪار مادو (جيڪو رڃائڻ بعد گيھ مان جدا ٿئي).

* [سن: آ + ڪش صاف ڪرڻ]

● **آگِرا:** [ا ـ خاص] هڪ قبيلي جو نالو (آگرا اصل ۾ مغل هئا، پر 1857ع واري انقلاب ڪانپوءِ ذات لڪائي فقط شهر 'آگري' جي نسبت ظاهر ڪيائون، هاڻي هڪ ذات طور سڃاتا وڃن ٿا).

* [صفت ـ مذ] لوهار ('آگريا' جي بدليل صورت)

● **آگِرو:** [ا ـ مذ] ٻن درياهن جي وچ وارو زمين جو ٽڪر، دوآبو، دوآبي جو شهر.

* [ا ـ خاص] ڀارت جي هڪ مشهور شهر جو نالو (جيڪو مغل شهنشاھ شاهجهان جي ٺهرايل تاج محل جي حوالي سان مشهور آهي).

* [ا ـ خاص] تعلقي پني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

* [صفت ـ مذ] آڪرو، مٺاڻهون، مهربان.

● **آگِره:** [ا ـ مذ] ٻڌل ڏاٿو موهيڙو، رت ڳڙي، آرائي، چلٽو ڀٽ. (گرمي سبب بدن تي نڪتل ڪريھ داڻو).

● **آگِره ڪرڻُ:** [اصطلاح] پڪڙڻ، وڪوڙڻ، قبضو ڪرڻ، مجبور ڪرڻ.

● **آگسٽ:** [ا ـ مذ] شمسي (انگريزي) سال جو اٺون مهينو.

* [انگ: August]

● **آگفت:** [ا ـ مذ] رنج، مصيبت.

* [ف]

● **آگِلو/اگِلو:** [صفت - مذ] گدلو، ميرو، اٿوڻندڙ، عيبدار، گنهگار.

* [مث: آگلي ج آگليون]

● **آگِلي:** [ا ـ مث] ڪمند يا جوئر جي ڳِني جي ڳَري.

* [ملتاني]

● **آگَم:** [ا ـ مذ] ايندڙ وقت (جنهن جي خبر يا گمان نه رهي).

* مستقبل، آئندي جو احوال.

* اڳڪٿي، پيشنگوئي.

* موت کان پوءِ جي حالت (جنهن بابت ڪا خبر ڪانهي)، اڳيون وقت.

* آغاز، ابتدا، شروعات، اوائلي، شروعاتي، پهريون.

* آمدني، اچڻ جي حالت، داخلا، حاصل ٿيل شيءِ.

* [اِ.خاص] ڌرمي نيمن جو هڪ شاستر (جيڪو ڏند ڪٿا موجب مهاديو جو لکيل آهي، جنهن ۾ منترءِ ڪرياڪرم ڏنل آهن).

* دستاويز لکت.

* مشرق، پورب.

- **آگم انديشو جاچڻُ:** [اصطلاح] نتيجي جو خيال رکڻ.

- **آگم ٻڪتا:** [صفت] اڳڪٿي ڪندڙ، پيشگو، نجومي.

- **آگمُ ٻڌڻُ:** [اصطلاح] پيشنگوئي ڪرڻ.

- **آگم گِياني:** [صفت - مذ] اڳڪٿي ڪندڙ، نجومي، جوتشي، رمال.

- **آگم ڳالهه:** [اِ - مث] پيشنگوئي، اڳڪٿي.

- **آگم وِديا:** [اِ - مث] اڳڪٿيءَ جو علم، نجومت.

● **آگِمائِڻُ:** [مص - فعل لازمي] پيدا ڪرڻ.

* [سن: اگم]

* [آگمائيو آگمائيا، آگمائي، آگمائيون، آگمائيندو آگمائيندا، آگمائيندي، آگمائينديون، آگمائيل]

● **آگَمتا:** [صفت - مذ] هراول، دلير.

* پهرين پيدا ٿيڻ وارو (ميوو).

● **آگَمُ ڄ آگَمَ:** [اِ - مذ] ڪڪرن جي مڙي اچڻ جي حالت، جهڙ، ملهار، مينهوڳي، مينهن جي موسم، بارش، برسات.

* مينهن پوڻ کان اڳ ۾ ٿيل گهٽ، اڪرس.

'آگم ڪيو اڄ، سڄڻ سانوڻ مينهن جئن' (شاهه / سارنگ).

- **آگِمائِڻُ:** [مصدر 'آگمڻ' مان متعدي بالواسطه] هوا ۾ جهڙ ڪرائڻ، آسمان کي مڃائڻ، آگم ڪرائڻ.

* [آگمايو آگمائيندو آگمائيل]

- **آگِمجڻُ:** [مصدر 'آگمڻ' مان فعل مجهول] آسمان جهڙ وارو ٿيڻ، آگم ٿيڻ، جهڙ ٿيڻ.

* [آگميو آگمندو آگميل]

● **آگِمڻُ:** [مص - فعل لازمي] ڪڪرن جو مڙي اچڻ، جهڙ ٿيڻ، برسات جو لهي اچڻ.

* [آگميو آگميا، آگمي، آگميون، آگمندو آگمندا، آگمندي، آگمنديون، آگميل]

- **آگمُ ڪرڻُ، آگمُ لا ئِڻُ:** [اصطلاح] جهڙ ڪرڻ، بارش ڪرڻ.

- **آگميو:** جهڙ ڪيو، جهڙ لاتو.

'آگميو آهي، لکهه بس لطيف چئي' (شاهه).

- **آگَنج:** [اِ - مث] ڍايل ٻڪريءَ جي اوجهري.

* [ف]

● **آگو ڄ آگا:** [اِ - خاص - مذ] ڌڻي، مالڪ، خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

* آغا، آقا، آگا.

* [تر: (آقا) - ف: (آغا)]

'والله مع الصابرين، آگو ايهين چوءِ' (شاهه / يمن ڪلياڻ)

- **آگي، آگو:** ['آگو' جي حالت فاعلي] آقا، ڌڻي، مالڪ، مولا، خدا.

'آگي ڪيا اکهين، نسوروئي نور' (شاهه / ڪلياڻ)

* سونارن جي ٻني، ڪُوري، چلهو.

* [سن: آگن - باهه]

* [صفت - مذ] اگهاڙو ننگو.

* [س / ٿ]

● **آگوا:** [اِ - مذ] زين جو اڳ، هني جو مٿيون ڪوچ، ٻرٽو.

● **آگوتر:** [اِ - مث] جيڪا شيءِ محسوس نه ٿئي، غير محسوس يا غير مرئي شيءِ.

* ايندڙ حياتي، آگوتر.

* [س / ٿ - سن: (آ + گُو = محسوس)]

● **آگَهه:** [صفت - مذ] آگاهه، ڄاڻندڙ، اڳواڻ، رهبر، سونهون.

* [ف: 'آگاهه' جو مخفف]

'آگهه امام حق جو داورُ جوڙيو درُ' (مخدوم محمد هاشم ٺٺوي)

● **آڳماڙو:** [ا.خاص] ٻوٽي جو هڪ قسم (جيڪو برسات ۾ وڻن جي ٽارن ۾ وڏن پنن سان ٿئي ٿو).

● **آڳيا ج آڳيائون:** [اـمث] مڃتا، حڪم، فرمان، اجازت، رضا.

❊ [پرا: (آڄا) سن: (آڄڃا)]

❊ آتما جي گيان جو درجو، وڏو روحاني درجو، روحاني منزل، عرفان، پاڻ سڃاڻڻ جو درجو.

ـ **آڳيا آنوسارُ:** [ظرف] حڪم موجب فرمان موجب.

❊ [آڳيا = حڪم + آنوسار = موجب]

ـ **آڳيا پالڻُ:** [اصطلاح] حڪم مڃڻ، حڪم بجا آڻڻ.

ـ **آڳيا ڏيڻُ:** [اصطلاح] حڪم ڏيڻ، اجازت ڏيڻ.

ـ **آڳياڪاري:** [صفت ـ مذ] حڪم مڃيندڙ، فرمانبردار.

ـ **آڳياوانُ:** [صفت] حڪم مڃيندڙ، فرمانبردار، چئيدار.

● **آڳياري:** [ا ـ مث] باهه جي پوڄا.

❊ باهه جو مندر، آتشڪده، پارسين جو مندر (جتي باهه جي پوڄا ٿئي).

❊ [سن: آگن = باهه + آريه = واري]

❊ اڳياڙي.

❊ گيهه جو داغ.

● **آڳيٺي ج آڳيٺيون:** [ا ـ مث] آڳيٺي، سگري.

● **آڳيل:** [صفت] راند ۾ پهريون وارو وٺندڙ، آڳيل.

❊ [ضد: 'پاڇيل']

● **آڳينہ:** [ا ـ مذ] آڳني، آپنجن، آبريز، سون.

● **آڳيہ:** [ا ـ مذ] باهه جو پٿر، ٻن ڪاٺين سان باهه ٻارڻ لاءِ گسائڻ جي حالت.

❊ [صفت ـ مذ] باهه وارو، آتشي.

❊ [س/ڪوهه]

● **آڳيڙو ج آڳيڙا:** [صفت ـ مذ] راند جو وارو ڏيندڙ، آڳ ڏيندڙ، آڳيٺڙو.

❊ [مث: آڳيڙي ج آڳيڙيون]

● **آڳ ج آڳون:** [ا ـ مث] آڳ، باهه، آتش.

❊ [سن: آگن = باهه]

'آڳ اندر جي ڪين اجهامي، پاروچل جا ٻاري هئي' (ڪبير شاهه).

❊ نڪي چاڙهڻ، راند ۾ جيت.

❊ [سن: آگر = اڳ]

ـ **آڳڙيو ج آڳڙيا:** [اـ صفت ـ مذ] آڳ يا باهه وارو، لوهار، ڪٽ لاهيندڙ ۽ صاف ڪندڙ.

❊ [مث: آڳيڙي ج آڳيڙيون]

'اُهڙا ڀِءِ چئين، ڌ آئون آڳڙيو آهيان' (شاهه/ ثمن ڪلياڻ).

❊ راند جو پلاند يا وارو وٺندڙ.

❊ [آڳ = معني وجڻ]

ـ **آڳڙين:** [صفت] لوهاڻا، باهه ڏيندڙ.

❊ ['آڳڙيا' جي حالت جري]

'ڌنءِ ڌنءِ ڌمن واراڄ ٻڻ آڳڙين جي' (شاهه/يمن ڪلياڻ)

ـ **آڳ وسائڻُ:** [اصطلاح] باهه وسائڻ، آتشبازي ڪرڻ.

❊ سج جو تپڻ، اس تيز ٿيڻ.

● **آڳُ ج آڳ:** [ا ـ مذ] مڏي، مهاڙي، شروعات وارو پاسو.

❊ [صفت] مهندار، آڳو، سردار، آڳو.

❊ وسيلو، پروسو، سهارو، آڌار.

❊ مارو ماٺهو.

'عمرا آهيون آڳ، پهريونئي ٻن چران' (شاهه).

ـ **آڳ واڳ:** [ا ـ مث] مهار، لغام.

❊ اختيار، ضابطو، هلائي چلائي، ڪلي خود مختيار.

❊ راند ۾ واري وٺڻ.

ـ **آڳ، اڳرائي:** [اصطلاح] اڳرو ٿيڻ جو عمل، بازي کٽڻ جو عمل، اڳ ڪيڻ لاءِ وڌڻ، اڳتي نڪرڻ جي ڪوشش ڪرڻ.

❊ [ا ـ مث] هلان، ڄلهه.

❊ داءُ، شرط، بازي.

- آڳ چاڙهڻُ: [اصطلاح] راند ۾ سرسي حاصل ڪرڻ. راند کٽڻ.

- آڳ لاهڻُ: [اصطلاح] راند ۾ وارو ڏيڻ. هارايل راند مٿان راند کٽڻ.

* جيئن تيئن ڪم پورو ڪرڻ.

- آڳ موکڻُ: [اصطلاح] انجام پاڙڻ. ميار لاهڻ.

● آڳاٽو ج آڳاٽا: [صفت ـ مذ] اڳياڙي وارو. اڳيون. اڳوڻو. جهونو. پراڻو. قديم (پاڇاٽي جو ضد).

* [مث: آڳاٽي ج آڳاٽيون]

'پاڇاٽيان پٺي ٿيو آڳاٽيان اڳرو' (شاھ/سارنگ).

- آڳاٽائي ج آڳاٽائيون: [ا ـ مث] جهونائي. پراڻائي. قدامت.

- آڳاٽي ج آڳاٽيون: [صفت ـ مث] شروعاتي. ابتدائي. اڳين. جهوني. پراڻي. آڳاٽي ڳالھ.

* ڳٺون يا مينهن مند کان اڳي ڦريل.

* [س/ڪوھ]

* اڳوات پوکيل. آڳاٽي پوک (پاڇاٽي جو ضد).

● آڳاجھُ ج آڳاجهَہ: [ا ـ مذ] اُميد. خواهش. تمنا. توقع.

* اُڪير سڪ.

* مقصد. ارادو.

* سوال. آڳانجھ.

* [صفت] تمام اونهو. عميق. اوڙاھ.

* [سن: آڳاڌ]

● آڳاسي ج آڳاسِيُون: [صفت - مث] تمام اُونهي. عميق. اوڙاھ.

* [ا - مث] ڇڇهري. کهڙو.

* [سن: آڳاشيہ]

* پٽڪو. پڳڙي.

● آڳانجهو آڳانڌو ج آڳانجها. آڳانڌا: [صفت – مذ] اونهو. عميق. تمام گهڻو وڏيڪ.

* [سن: آڳاڌ]

* اڳئين وقت جو. آڳاٽو. اڳوڻو. قديم.

* [سن: اگريہ- سڀ کان اڳي]

'ڪو آڳانجهو نينهن، پانهڻ پروچن سين' (شاھ/ حسيني)

● آڳانڍڻ: [مص – فعل متعدي] ڳنڍڻ. ڳنڍڻ. ملائڻ. جوڙڻ.

* [مص] آڳانڍڻ

* [امر] آڳانڍِ

* [مضارع] آڳانڍيان (ج) آڳانڍيون. آڳانڍِين (ج) آڳانڍيو. آڳانڍَي (ج) آڳانڍيِن

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [مثال] آڳانڍي ٿو(ج) آڳانڍين ٿا

* [حال مث] آڳانڍي ٿي (ج) آڳانڍين ٿيون

* [ماضي] آڳانڍيو(ج) آڳانڍيا

* [ماضي مث] آڳانڍي (ج) آڳانڍيون

* [مستقبل] آڳانڍيندو(ج) آڳانڍيندا

* [مستقبل مث] آڳانڍيندي (ج) آڳانڍينديون

* [اسم مفعول] آڳانڍيل

● آڳانڍو ج آڳانڍا: [ا ـ مذ] ڳانڍاپو. آسرو. آڌار. پرچهلو. ٽيڪ. مدد.

● آڳانهہ: [صفت ـ مث] مشهور. پڌري (آڳاھ).

'ڪماحقہُ ڪڪن جي، آهي ڳالھ آڳانهہ' (شاھ).

● آڳاٺو ج آڳاٺا: [صفت ـ مذ] اڳوڻو آڳاٽو قديم.

* راند ۾ اڳ وارو آڳيل.

● آڳاھ: [ا – مث] آگاھ. آڳانهہ. مشهور. پڌري.

* [ف: آگاھ؛ سن: اگريہ]

- آڳاھ ڪرڻ: [اصطلاح] آگاھ ڪرڻ. ڄاڻ ڏيڻ. اڳوات ٻڌائڻ.

- **آڳاهي، آڳاهِين ج آڳاهيون:** [ا ـ مث] اڳواٽ جو اطلاع، چتاءُ، ڄاڻ.
* سڃاڻپ، واقفيت.

● **آڳاهون ج آڳاهان:** [ظرف] اڳوڻو، قديم، پراڻو.
* اڳيرو، اڳتي، اڳيان، پري، ڏور.

● **آڳتِ:** [ا ـ مث] وصولي، وهي ۾ پئسن ملڻ ۽ جمع ڪرڻ وارو پاسو.
* [ضد؛ 'لاڳت']

- **آڳتِ جو ڪرڙو:** [ا ـ مذ] آمدني جي داخلا وارو ڪرڙو يا وهي، اوڌر تي ورتل مال جي داخلا رکڻ جي وهي.

- **آڳتِ ڪرڻُ:** [اصطلاح] مليل رقم حساب ۾ داخل ڪرڻ، دڪان ۾ اڌارو آيل سامان بندي‌ءَ ۾ لکڻ.

● **آڳٽڻُ:** [مص – فعل متعدي] بند ڪرڻ، قابو ڪرڻ، گهٽڻ، ٻوساٽڻ.
* [مص] آڳٽڻ
* [امر] آڳٽِ
* [مضارع] آڳٽيان (ج) آڳٽيون، آڳٽين (ج) آڳٽيو، آڳٽي (ج) آڳٽين.
* [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [مثال] آڳٽي ٿو (ج) آڳٽين ٿا
* [حال مث] آڳٽي ٿي (ج) آڳٽين ٿيون
* [ماضي] آڳٽيو (ج) آڳٽيا
* [ماضي مث] آڳٽي (ج) آڳٽيون
* [مستقبل] آڳٽيندو (ج) آڳٽيندا
* [مستقبل مث] آڳٽيندي (ج) آڳٽينديون
* [اسم مفعول] آڳٽيل

- **آڳٽِ ج آڳٽون:** [ا ـ مث] گهٽ، ٻوساٽ، سوڙهه، ماندگي.

- **آڳٽِجڻُ:** [مصدر 'آڳٽڻ' مان فعل مجهول] جهلجڻ، روڪجڻ، رنڊجڻ، اٽڪي بيهڻ، بند ٿيڻ، ٽڪجڻ، ٻوساٽجڻ، وچڙڻ، منجهڻ.
* [آڳٽجيو آڳٽجندو آڳٽجيل]

- **آڳٽ ساڳٽ:** [ظرف] هڪ ٻئي پٺيان، لاڳيتو، لڳولڳ، مسلسل، ڪلهو ڪلهي ۾، ٻٽو ٻٽ، منهان منهن.

● **آڳٽِ:** [ا - مث] ٽڙ، پاٽي پوڻ جو هنڌ، کوهه.
* [س/ٽ]
* گهٽ، ٻوست، سوڙهه، ماندگي.

● **آڳر ج آڳرون:** [ا ـ مث] اڳرائي، وڏائي، تند، سبقت.
* [س/ ڪوهه_سن: (اگريا)]

● **آڳرُ ج آڳرَ:** [صفت - مذ] راندين ۾ واري ڏيڻ وارو، آڳيٽرو.

● **آڳُر، آڳڙ ج آڳُر، آڳڙ:** [ا ـ مذ] گهر جو اڳڻ، آڳند، پڊر، دالان.

● **آڳرو ج آڳرا:** [صفت – مذ] اڳواڻ، مهندار، سالار، سردار.
'آپ گهڻ آسان ان تي، جن جو احمد صلي الله عليہ و آلہ وسلم آڳرو.'
* [ا.خاص] هڪ قبيلي جو نالو

● **آڳڙُ ج آڳڙَ:** [ا ـ مذ] ان واڍڻ وقت ان جي ڳنڍجڻ وارو هنڌ.

● **آڳل:** [ا ـ مث] ٻيڙيءَ جو اڳيون پاسو آڳيل، مهاڙ.
* [ضد: پاڇل]

● **آڳمڻُ:** [مص – فعل لازمي] آڳمڻ، جهڙ ٿيڻ.
* [آڳميو، آڳميا، آڳمي، آڳميون، آڳمندو، آڳمندا، آڳمندي، آڳمنديون، آڳميل]

● **آڳنتِي ج آڳنتِيون:** [ا ـ مث] روانگي.

● **آڳندُ ج آڳندَ:** [ا ـ مذ] اڳڻ، صحن، دالان، آڳر، گهر جو اڳ وارو حصو
* [ا - مذ] اينڊڙ سال.
* [س/ل]

● **آڳنيڻُ:** [مص – فعل متعدي] ڳنڍڻ، ويڙهڻ، جوڙڻ، ناهڻ.
* [مص] آڳنيڻ

* [امر] آڳنڊِ
* [مضارع] آڳنڊيان (ج) آڳنڊيون، آڳنڊِين (ج) آڳنڊيو، آڳنڊِي (ج) آڳنڊِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [مثال] آڳنڊِي ٿو (ج) آڳنڊِيِن ٿا
* [حال مت] آڳنڊِي ٿي (ج) آڳنڊِين ٿيون
* [ماضي] آڳنڊيو (ج) آڳنڊِيا
* [ماضي مت] آڳنڊِي (ج) آڳنڊِيون
* [مستقبل] آڳنڊِيندو (ج) آڳنڊِيندا
* [مستقبل مت] آڳنڊِيندي (ج) آڳنڊِينديون
* [اسم مفعول] آڳنڊِيل

● **آڳو ج آڳا:** [ا ـ مذ] چولي جو اڳ، اڳيل، منهي.
* سامهون، آڏو اڳيون حصو.
* [ظرف] اڳتي، هن پر، پار.

● **آڳوانُ، آڳوانَ:** [صفت] حاضر خدمت، پيش خدمت، پيش ڪار، اردلي، دربان، اڳ ۾ ويهندڙ.

● **آڳوتر:** [صفت] آگوتر، غير حاضر.
* [سن: آگوچر = ٻئي قبيلي وارو]
* اڳ ڄاڻ، اڳڪٿي.
* آخرت، اڳئين دنيا، ٻيو جهان.

ـ **آڳوتر واچڻُ:** [اصطلاح] اڳڪٿي ڪرڻ، اڳ جي حياتيءَ جو خيال ڪرڻ.

● **آڳوتلُ ج آڳوتلَ:** [صفت ـ مذ] ترائيءَ جا رهاڪو، مارو.
* [سن: آگوتل]

● **آڳوٽ ج آڳوٽون:** [ا ـ مت] پاڪڙي کي مضبوط رکڻ لاءِ ٻنهي پاسن ۾ بسرجي ڪڙن ۾ ٻڌل ڪشٺو.
* [س/ل]

● **آڳو پيڇو:** [اصطلاح] اڳ پوءِ، اڳياڙي پڇاڙي، اڳ پٺ.
* چولي جو اڳيون حصو ۽ پويون حصو.

ـ **آڳو پيڇو جاچڻُ، سنڀالڻُ:** [اصطلاح] اڳ پوءِ جاچڻ، سوچ ويچار ڪرڻ، دور انديشي ڪرڻ، ڳالهه جو نتيجو جاچڻ، نفعو نقصان سنڀالڻ.

ـ **آڳو پيڇو ڪرڻُ:** [اصطلاح] چڱيءَ طرح خبر لهڻ، اڳيان پوئتان ڦرڻ.
* قميص جو اڳيون پويون حصو ٺاهڻ.
* پوئواري يا خدمت ڪرڻ، همراهي ڪرڻ.
* چاپلوسي ڪرڻ.

ـ **آڳو پيڇو ڪٺڻُ:** [اصطلاح] شاديءَ ۾ ٻنهي طرفن جو خرچ پنهنجي ذمي ڪرڻ، ٻئي مٺا ڪٺڻ.

ـ **آڳو پيڇو ڳڻڻ:** [اصطلاح] ڳالهه جو اڳ پوءِ جاچڻ، دور انديشي ڪرڻ، نفعو نقصان سنڀالڻ.

ـ **آڳي پيڇي:** [ظرف] اڳو پوءِ، نيٺ.

ـ **آڳورُ ج آڳورَ:** [ا ـ مذ] اڳڻ، آڳنڊ.

ـ **آڳي پيڇي ڦرڻُ:** [اصطلاح] خوشامد ڪرڻ.

ـ **آڳي پيڇي هلڻُ:** [اصطلاح] اڳيان پٺيان هلڻ، تقليد ڪرڻ.

● **آڳومٽِ:** [ا ـ مت] خدمت، چاڪري، ٽهل ٽڪور.
* صفائي، زمين جي ٻاري مان ڪک، ڪنڊا، ڪچرو ميڙي صفائي ڪرڻ جي حالت.

ـ **آڳومٽِ ڪرڻُ:** [اصطلاح] کيتي لاءِ زمين ٽڪر جي صفائي ڪرڻ يا ان کي سنوارڻ (هاريءَ جو اصطلاح).
* ڪم ڪار ڪرڻ، اڳوات بندوبست ڪرڻ.
* استقبال ڪرڻ.

ـ **آڳومٽِي ج آڳومٽِي:** [صفت ـ مذ] خدمتگار، ٽهلو، نوڪر.

●**آڳُومي ج آڳُومي:** [صفت - مذ] اڳيان ڪم ڪندڙ، ميزبان جو عيوضي.

●**آڳُون پيٽ:** [ا _ مث] آجيان، مرحبا، استقبال.

●**آڳهه ج آڳهه:** [ا _ مذ] جهلو، وسيلو، پروسو، آڌار، ٽيڪ، پشتي، پناهه، تڪيو.

* اڳڻ، پڌر، اڳند، تڏو.

'ڪوڙيين ڪن سلام، آڳهه اڄيوان جي' (شاهه/سريراڳ).

* سرندو سرندي وڄائڻ جي ڳري، ڪمانچو.

* [سن: آڳهات]

'ڳايائين ڳڙهه ڳرنار ۾، ڪري آڳهه سان آواز' (شاهه).

* سماءُ، چتاءُ، خبر، سڌ.

* [ف :آگاهه]

* اڳتي واري منزل.

* اڳڻ، اڳنڊ.

* [سن: آڳڪن]

* [صفت _ مذ] اڳواڻ، مهندار، پيشوا.

* [سن: اڳر= اڳيان]

'آڳهه جن علي، آءُ نه جيڏندي ان ري'. (شاهه/رامڪلي)

* [صفت _ مذ] واقف، ڄاڻو، خبردار.

* [ف: آگاهه]

_ **آڳهه وٺڻُ:** [اصطلاح] اٽڪل سان ڪنهن جو راز معلوم ڪرڻ، اڳ وٺڻ، انت ڳولڻ.

● **آڳهين:** [ظرف] اڳيئي، شروع ۾ ئي.

●**آڳٽرو ج آڳٽرا:** [صفت] راند ۾ جنهن جي مٿان آڳ اچي، آڳ هيٺ آيل، راند ۾ ڪٽيل، راند ۾ آڳ نه ڏيندڙ، راند جو دوهو.

'آڳ نه ڏيندو آڳٽرو لاهيان پٽس جو پاڳيڙو' (لوڪ).

●**آڳي:** [ظرف] آئنده، اڳتي، هن کان پوءِ.

* [سن: اگري = اڳي]

* اڳيان، سامهون.

_ **آڳي اچڻُ:** [اصطلاح] روبرو اچڻ، سامهون اچڻ، ويجهو اچڻ، قريب اچڻ، نزديڪ اچڻ، پيش اچڻ.

* بنا پردي اچڻ.

* مقابلي ۾ اچڻ، مقابلو ڪرڻ.

* سزا ڪاٽڻ.

* اجورو حاصل ٿيڻ.

_ **آڳي ڄاڃڻُ:** [اصطلاح] آئينده جي نتيجي جو انتظار ڪرڻ.

_ **آڳي خيال ڪرڻُ:** [اصطلاح] اڳتي جي نظر رکڻ، آئينده جو خيال رکڻ.

_ **آڳي ڏيڻُ:** [اصطلاح] سامهون ڏيڻ، زياده ڏيڻ، ڪاٻه شيءِ اڳيان ڏيئي خيال ٻئي طرف ڪرڻ.

_ **آڳي رهڻُ:** [اصطلاح] مقابل رهڻ، سامهون رهڻ.

_ **آڳي ڪان:** [ظرف] پهرئين ڪان، ابتدا ڪان، شروع ڪان.

_ **آڳي وڌائڻُ:** [اصطلاح] اڳتي ڪٽي وڃڻ، اڳتي آڻڻ

_ **آڳي وڌي وڃڻُ:** [اصطلاح] اڳتي هلڻ، روانو ٿيڻ.

* لڏ پلاڻ ڪرڻ.

* دعويٰ ڪرڻ.

* بد زباني ڪرڻ.

* مقابلي ۾ اچڻ، سامهون ٿيڻ.

* ويجهو وڃڻ.

* سبقت کڻي وڃڻ، ترقي ڪرڻ، سرسي حاصل ڪرڻ.

* استقبال ڪرڻ.

* پيشوائي ڪرڻ، رستو ڏيکارڻ.

_ **آڳي واڳي:** [ظرف] حوالي، هٿ سانٽ، مڪمل طور قبضي ۾.

●**آڳي:** [ا - مث] باهه، آڳ، دکندڙ باهه. ٿوري باهه (جيڪا ٻري ڪان ڏسجي).

* [سن: آڳن]

● **آڳيلي ج آڳيليون:** [ا – مث] منگل، اگار، سکري، انگيٺي.

* چلهہ جي چوڏاري ڏنل پنوڙو

* [سن: اگن = باهہ + سٿسنت = ويهڪ جي جاءِ]

● **آڳيل:** [ا ـ مث] ٻيڙيءَ جو اڳيون پاسو، آڳل.

* [ضد: پاڇيل]

ـ **آڳيل پاڇيل:** [ا ـ مث] ٻيڙيءَ جو اڳيون ۽ پٺيون حصو

ـ **آڳيلي لڪ:** [ا ـ مذ] ٻيڙيءَ جو اندريون هيٺ وارو تختو

● **آڳيلُ ج آڳيلَ:** [صفت - مذ] راند ۾ پهرين وارو وٺندڙ.

● **آگهاتِ:** [ا ـ مث] ضرب، ڌڪ، زخم، قتل، ذبح

* کوس گهر

* [سن]

● **آگهاتو آگهاٽو ج آگهاتا، آگهاٽا:** [صفت – مذ] لالچي، لوڀي.

* هٻڇي، پيٽوڙو، سِڪتو.

* [سن: آگرڌ]

* [مث: آگهاتي، آگهاٽي ج آگهاتيون، آگهاٽيون]

● **آگهاتِجڻُ:** [مصدر 'آگهاتڻ' مان فعل مجهول] دوسجڻ، سٽجڻ، ڪُٽ ٿيڻ

* [آگهاتيو آگهاتبو آگهاتيل].

● **آگهار:** [ا ـ مث] آگهارڻ جي حالت، ڪنهن ٿانءَ ۾ پاڻي وجهي چاچولِ ڏيڻي ڌوئڻ جي حالت، آچلاٽپ، ڌوئڻي، ڌوٽپ.

* ڌوپ جو پاڻي، ٿانءَ ۾ هارڻ بعد باقي بچت پاڻي.

* چتڪار، هندو مت ۾ ديوتائن آڏو باهہ تي گيهہ جي چتڪار

ـ **آگهارڻُ:** [مص – فعل متعدي] ٿانءَ ۾ پاڻي وجهي (ڌوئڻ سانگي) چاچولڻ، آچلائڻ، صاف ڪرڻ، ڌوئڻ، ڪپڙي کي پاڻيءَ ۾ وجهي چاچولڻ (جيئن ميرمر نڪري وڃي).

* [سن: 1. آو– ڪشل = پاڻيءَ ۾ ٻوڙي ڌوئڻ 2. آ = چئني پاسن کان + گهرشڻ = گهَڙَڻ]

* [مص] آگهارڻ

* [امر] آگهارِ

* [مضارع] آگهاريان (ج) آگهاريون، آگهارين (ج) آگهاريو، آگهاري (ج) آگهارين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [مثال] آگهاري ٿو (ج) آگهارين ٿا

* [حال مث] آگهاري ٿي (ج) آگهارين ٿيون

* [ماضي] آگهاريو (ج) آگهاريا

* [ماضي مث] آگهاري (ج) آگهاريون

* [مستقبل] آگهاريندو (ج) آگهاريندا

* [مستقبل مث] آگهاريندي (ج) آگهارينديون

* [اسم مفعول] آگهاريل

ـ **آگهارائڻُ:** [صدر 'آگهارڻ' مان متعدي بالواسطہ] ڌوئارڻ، آچلارائڻ، چاچولائڻ.

* [آگهارايو آگهارائيندو آگهارايل]

ـ **آگهارجڻُ:** [مصدر 'آگهارڻ' مان فعل مجهول] چاچولجڻ، صاف ٿيڻ.

* [آگهاريو آگهاربو آگهاريل]

ـ **آگهارو:** [ا ـ مذ] ڪار جو ڪنب چڙهيل (ڪپڙن جو) ڍير (آگهارڻ لاءِ).

ـ **آگهڙڻُ:** [مص – فعل لازمي] آچلڻ، ڌوپڻ، صاف ٿيڻ.

* [آگهڙيو آگهڙيا، آگهڙي، آگهڙيون، آگهڙندو آگهڙندا، آگهڙندي، آگهڙنديون، آگهڙيل]

ـ **آگهڙ ج آگهڙون:** [ا ـ مث] آگهار، ڌوپ.

● **آگهڙ گهتِ:** [صفت] ڌڪو هڻندڙ، ڌڪائي، بنا سوچ ويچار ڪم ڪندڙ.

* [س / ات]

● **آگهاڙو:** [ا. خاص ـ مذ] ٻوٽي جو هڪ قسم (جيڪو برسات کانپوءِ وڻن ۽ جارين جي پاڙن ۾ ٿئي، وڏا پن ٿيندس، سرديءَ ۾ بيمارين ۾ کهوني بيشجي).

● **آگهٽ:** [ا ـ مث] آگٽ، سوڙهه.

٭ [سن: آ+گهٽ]

● **آگهٽجڻ:** [مص ـ فعل مجهول] روڪجڻ، اٽڪي بيهڻ، سوڙهه ۾ ڦسڻ، پيڙجڻ، ڦسجڻ، سٽجڻ، دوسجڻ.

٭ [سن]

٭ [اگهٽيو، اگهٽبو، اگهٽيل]

● **آگهمُ ج آگهمَ:** [ا ـ مذ] گمر، ڪڪر، جهڙ.

٭ [سن: آگمر]

● **آگهور:** [صفت ـ مث] سهڻي، سٺي، ڀلي.

٭ [س/ل ـ سن: (آنگهار= چمڪندڙ صورت واري)]

● **آگهوري ج آگهوري:** [ا ـ صفت ـ مذ] هندو فقيرن جو هڪ فرقو ('اگهورپنٿ' جا پوئلڳ).

٭ [سن: اگهوري]

٭ [آگوري] (مجازاً) درويش، اِگهوري.

● **آگهي:** [ا ـ مث] مهانگائي، اگهه جي آڪرائي.

٭ [سن: آرگهه=اگهه]

● **آڱرِ ج آڱريون:** [ا ـ مث] آڱر (لغت جي لحاظ سان آڱوٺي کان سواءِ هٿ يا پير جي باقي آڱرين مان ڪا به هڪ) پنجن آڱرين مان ڪا به هڪ.

'پنجئي آڱريون برابر نه آهن'، 'ڏهن ئي آڱرين جو زور لائڻ' (لوڪ).

٭ [پرا: (انگل) ـ سن: (اڱگل = آڱ، آڱوٺو، آڱر جي ويڪر) ـ ف: (انگشت)]

ـ **آڱرج آڱرَ:** [ا ـ مذ] آڱرَ جي ويڪر جيتري ماپ (چار آڱرَ يا ست آڱر وغيره)

٭ [سن: اڱگل= آڱر]

ـ **آڱر، آڱرين تي نچائڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن کي بيوقوف بنائڻ، ڪنهن کي پنهنجي مرضي موجب هلائڻ، ڪنهن کان آسانيءَ سان ڪم وٺڻ، ڪنهن کي سڌو ڪري ڇڏڻ.

٭ ڪنهن کي بيزار ڪرڻ، جوڳي جٽ ڪرڻ.

ـ **آڱر ڏرڻُ:** [اصطلاح] ويڪ ڪڍڻ، عيب جوئي ڪرڻ اعتراض ڪرڻ، حرف آڻڻ، ميار رکڻ.

ـ **آڱر ڏيڻُ:** [اصطلاح] گڏي ڏيڻ، هشي ڏيڻ، آپارڻ، ڪاوڙائڻ، چرچ ڪرڻ.

ـ **آڱر رکڻُ:** [اصطلاح] قبضو ڪرڻ.

٭ اشارو ڪرڻ.

٭ پٽ پيرائي ڪرڻ.

ـ **آڱر سڄڻُ:** [اصطلاح] انگشت نمائي ڪرڻ، اشارو ڪرڻ.

ـ **آڱر ڪرڻُ:** [اصطلاح] گڏي هڻڻ، ڪچ ڪرڻ، چراند ڪرڻ، آپارڻ، ڪنڌ ڪڍڻ، هشي ڏيڻ.

٭ ڏڪارڻ، چڙي ڏيڻ، ڀچر ڇڏڻ (ڏڪاروجان).

٭ ڪاوڙائڻ، چيڙائڻ، ٺٺولي ڪرڻ.

ـ **آڱر ڪڍڻُ:** [اصطلاح] اشارو ڪرڻ، آڱر سان ڏيکارڻ.

٭ نالو وٺڻ

٭ حرڪت ڪرڻ.

٭ سزا ڏيڻ.

٭ انگشت نمائي ڪرڻ.

ـ **آڱر ننهن ڇمڻُ:** [اصطلاح] رواجي ڳالهه ٿيڻ.

ـ **آڱر وات ۾ وجهڻُ:** [اصطلاح] حيرت ۾ پوڻ، تعجب ڪرڻ.

ـ **آڱر ويڙهو:** [ا ـ مذ] آڱرَ تي ويڙهجي نڪرندڙ ڦرڙي، آڱر ۾ سازو پيدا ڪندڙ ڦوڦيندو.

٭ اگاريءَ جي بيماري.

ـ **آڱر هڻڻُ:** [اصطلاح] وات صاف ڪرڻ.

٭ گڏي هڻڻ.

- **آڱرين جا زور لائڻ:** [اصطلاح] سڄي طاقت لڳائڻ، پوري طاقت سان ڪم ڪرڻ، سيئي حيلا هلائڻ.
- **آڱرين ڏندن هيٺ اچڻ:** [اصطلاح] اچرج ۾ پوڻ، حيرت ۾ پوڻ.
- **آڱريون ڏيڻ:** [اصطلاح] خاطري ڏيڻ، قسم کڻڻ.
- **آڱريون ڳڻڻ:** [اصطلاح] حساب ڪرڻ، ليکو چوکو ڪرڻ.
 * ڳڻتيون ڪائڻ.

● **آڱوٺو ج آڱوٺا:** [ا – مذ] هٿ يا پير جي نر آڱر، ٺينگو، ٺـيو.
 * [پرا: (انگٺ) – سن: (آڱگشت) – مذ = آڱوٺو]

- **آڱوٺو چوپائڻ:** [اصطلاح] ڪجهه به نه ڏيڻ، سڪائڻ، ڪوڙي آسري تي هلائڻ.
- **آڱوٺو چوپڻ:** [اصطلاح] لا حاصل ڪم ڪرڻ، اجايو ڪم ڪرڻ، سڪڻ.
 * ڪير ڏانڪ ٻار جو آڱوٺو وات ۾ وجهڻ.
- **آڱوٺو ڏيڻ، ڏيکارڻ:** [اصطلاح] ڪجهه به نه ڏيڻ، ڏيڻ کان انڪار ڪرڻ، جواب ڏيڻ، انڪار ڪرڻ.
 * پرواهه نه ڪرڻ.
 * چيڙائڻ.
- **آڱوٺو ڪڍي وهڻ:** [اصطلاح] جواب ڏيڻ، انڪار ڪرڻ، نابري وارڻ.
- **آڱوٺو وٺڻ:** [اصطلاح] اڻ پڙهيل کان صحي طور کبي هٿ (زالن لاءِ ساڄي هٿ) جي آڱوٺي جو نشان وٺڻ.
- **آڱوٺو هڻڻ:** [اصطلاح] ڪنهن جو ڪاغذ تي آڱوٺي جو نشان ڪرڻ (اڻپڙهيل جو صحيءَ بدران).
 * سرڪاري يا ذاتي لکپڙهه جي ڪاغذن تي آڱوٺي جو نشان هڻڻ (جنهن ۾ مرد جي کابي ۽ عورت جي ساڄي آڱوٺي جو نشان طور وٺبو آهي)
 * بنا سمجهه جي قبول ڪرڻ.
- **آڱوٺي تان اچڻ:** [اصطلاح] ڪنهن کي در ڪري حقارت ڀري انداز ۾ مخاطب ٿيڻ.
 'جيڪلهن ڦلاڻي شيءِ نه لڌيئين ته آئين منهنجي آڱوٺي تي'
- **آڱوٺي تي چڙهڻ:** [اصطلاح] ڪڏ جي تري ۾ پوڻ (حقارت ۽ بدڪلامي جو اصطلاح. جيڪو هڪڙو شخص پنهنجي مخالف کان بي پرواهي ڏيکارڻ طور استعمال ڪري).
 'چڙهه آڱوٺي تي'، 'آڱوٺي تي چڙهي ڦيري ڏي' (لوڪ).
- **آڱوٺي ڇاپ:** [صفت] اڻ پڙهيل.

● **آڱوٺي ج آڱوٺيون:** [ا – مث] ڳهه جو هڪ قسم، پير جي آڱـوٺي جو ويڙهه (چلو).
 * [سن: آڱگل = مندي – انگوٺي]

- **آڱوٺيو ج آڱوٺيا:** [ا – مذ] آڱـوٺي، پير جي آڱوٺي ۾ پائڻ جي مندي.

● **آل:** [ا.خاص – مث] ڪاري پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم.
 * ويايل زال کي ٿيندڙ هڪ بيماري.
 * سنهون ۽ ڏگهو هنداڻو.
 * [س / ٿ]

● **آلُ:** [ا – مذ] اولاد، نسلُ، گهر، گهرجا ڀاتي، ڪٽنب، خاندان، گهراڻو، قبيلو، ڪڙم.
 * [ع]
 * [صفت] پوئلڳ، پيروي ڪندڙ، مڃيندڙ.

- **آل اِقبالُ:** [ا – مذ] اولاد ۽ بخت.
 * مان، مرتبو، رتبو، شان، شوڪت.
- **آل اولاد:** [ا – مذ] ڪٽنب، خاندان، ٻار ٻچا، پيڙهي.
- **آل رسولُ:** [اـ خاص – مذ] رسول الله صلي الله عليه وآله وسلم جا پويان يعني حضرت بيبي فاطمه سڳوريءَ جو اولاد.
- **آل عبا:** [اـ خاص – مذ] حضرت رسول ڪريم صلي الله عليه واله وسلم جن جو خاندان.

ـ **آلِ عثمانُ:** [ا ـ خاص – مذ] حضرت عثمان جو اولاد.

ـ **آلِ عمران:** [اـ خاص – مذ] عمران (حضرت موسيٰ عليه السلام جو والد) جو اولاد.

* [ا ـخاص] قرآن شريف جي ٽئين سورة جو نالو.

ـ **آلِ و عيالُ:** [ا ـ مذ] زال ۽ اولاد، زالون ۽ ٻار ٻچا، پيڙهي، ڪٽنب.

ـ **آلِ نبي:** [ا ـ خاص – مذ] نبي سڳوري جو اولاد، اهل بيت.

ـ **آلُ و اطفال:** [ا ـ مذ] ٻار ٻچا، ڪٽنب.

● **آلُ:** [ا ـخاص ـ مذ] شراب، ڳاڙهو شراب.

* خيمي جي ڪائي.

* [ف]

* [ا ـ مذ] دوکو، فريب.

* [ع]

● **آل:** [ا. خاص ـ مث] بادشاهه جي مهر.

* [صفت] هلڪو ڳاڙهو رنگ.

● **آل:** [ا–مذ] بصرجا پن.

* [ا ـ مث] بصر جي ڳني ۽ پنير.

* [هند]

* [ا ـ خاص] هڪ قسم جو وڻ (جنهن جي پاڙ مان ڳاڙهو رنگ ناهين)

* [ا ـخاص] ڪدوءَ جو هڪ قسم، ڏگهو ۽ منو ڪدو.

* آلاڻ، پوسل.

* ڏگهو.

* [سن] هڙتال.

● **آلات:** [ا – مذ] اوزار، هٿيار، اسباب.

* [ع: آلہ ج آلات]

● **آلات ج آلاتون:** [ا ـ مث] وڏي ٻيڙي.

ـ **آلاٽيل:** [صفت ـ مث] سمنڊ ۾ هلڻ لائق ٽيل (ٻيڙي).

● **آلاپُ ج آلاپ:** [ا – مذ] ورلاپ، پارَ، درد واري دانهن.

'اترڌي آلاپ، ڪالهونڪر ڪونج ڪري '(شاهه).

* [سن: ولاپ = آواز ڳالهائڻ دانهن]

* راڳ جو شروعاتي آواز تانَ، آواز،سر، راڳ.

ـ **آلاپڻ:** [مص – فعل لازمي] ڳالهائڻ، آلاپ ڪرڻ، آواز ڪڍڻ، آواز کي هيٺ مٿي ڪرڻ (ڳائڻ ۾)، ڳائڻ، سر ڪڍڻ.

* [سن: آلاپن (آ = چڱيءَ طرح + لپ = ڳالهائڻ)]

* [آلاپيو آلاپيا، آلاپي، آلاپيون، آلاپيندو آلاپيندا، آلاپيندي، آلاپينديون، آلاپيل]

ـ **آلاپ ڪرڻ:** [اصطلاح] روئڻ وقت غم جو اظهار زبان سان ڪرڻ، پار ڪڍڻ، ورلاپ ڪرڻ، اوڇنگارون ڏيڻ.

● **آلادو ج آلادا:** [صفت - مذ] عليحده، الڳ، نرالو، نيارو، ٻيءَ طرح جو.

* [ع: عليحده]

* [مث: آلادي ج آلاديون]

● **آلارڻُ:** [مص – فعل لازمي] ترڻ لاءِ ٻانهون هڻڻ.

* لامارا ڏيڻ.

* [آلاريو آلاريا، آلاري، آلاريون، آلاريندو آلاريندا، آلاريندي، آلاريندون، آلاريل]

ـ **آلارو ج آلارا:** [ا ـ مذ] لامارو.

ـ **آلارو ڏيڻ:** [اصطلاح] لامارو ڏيڻ.

ـ **آلارِي ج آلارِيون:** [ا ـ مث] ترڻ وقت هڪ دفعو ٻانهن سان ڏنل لامارو.

ـ **آلاري ڏيڻ:** [اصطلاح] پاڻيءَ ۾ تاري ڏيڻ، تتن تاري ڪرڻ.

● **آلاڪو ج آلاڪا:** [ا – مذ] ڳانڍاپو، لاڳاپو، واسطو، ميل، رغبت، لاڙو، محبّت.

* [ع: علاقہ]

● **آلامِ و الم:** [ا – مذ] ڏک، اهنجَ، تڪليفون، مصيبتون، چاڪ، ڦٽَ.

* [ع: الم ج آلام = ڦٽ، چاڪ]

● آلانگو ج آلانگا: [ا– مذ] آسانگو، اميد، آسرو، ڀروسو، لحاظ، لالانگهرو.

* [س/ل ـ سن: (1. آسنگ، 2. آلمب = ڀروسو – ٽيڪ – پناهه)]

● آلاڻ: [ا ـ مث] پوسل، پاٽيٺ، گهم، نمي، رطوبت.

● آلاٺو ج آلاٺا: [ا ـ مذ] اولاٺو اوراٺو.

● آلاءِ: [ا ـ مذ] ڳالهاءِ، آلاپ.

* گفتگو ڳالهه ٻولهه.

● آلاش، آلايش ج آلاشون، آلايشون: [ا – مث] مير، ملاوت، گندگي، پليدي، ناپاڪائي، ميرائي، ڪدورت، ڪس، زنگ.

* [ف: آلودن = گدلڻ]

● آلائڻُ: [مص – فعل متعدي] آلاپڻ، ڳالهائڻ، آواز ڪرڻ، ڳالهه ٻولهه ڪرڻ.

* آلوڪرڻ، پسائڻ، پچائڻ، آلو محسوس ڪرڻ.

* [سن: آردر = آلو]

* [مص] آلائڻ

* [امر] آلاءِ

* [مضارع] آلائيان (ج) آلائيون، آلائين (ج) آلائيو آلائي (ج) آلائين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [مثال] آلائي ٿو (ج) آلائين ٿا

* [حال مث] آلائي ٿي (ج) آلائين ٿيون

* [ماضي] آلائيو (ج) آلائيا

* [ماضي مث] آلائي (ج) آلائيون

* [مستقبل] آلائيندو (ج) آلائيندا

* [مستقبل مث] آلائيندي (ج) آلائينديون

* [اسم مفعول] آلائيل

ـ آلائي ج آلائيون: [ا ـ مث] آلاڻ، رطوبت.

● آلبمُ ج آلبمَ: [ا – مذ] تصويرن جو ڪتاب.

* [انگ: Album]

● آل جال: [صفت] عام جام، ريل ڇيل، گهرج کان وڌيڪ، تمام گهڻو.

* [سن: آل = وڌو + جال = گهڻو]

● آلجبرا: [ا – مث] موسیٰ خوازمي جو ايجاد ڪيل رياضي جو هڪ علم، موجوده رياضيءَ جو علم.

* [ع: الجبروالمقابلہ Algebra]

● آلڊ: [ا ـ مث] سمنڊ جي ويرن جو لاهه يا موٽ، آلڙ.

ـ آلڊڻ: [مص – فعل لازمي] سمنڊ جي وير جو لهڻ يا پوئتي موٽڻ، آلڙڻ.

* [سن: آلڊ = گهٽائڻ ـ رلمل ڪرڻ]

* [آلڊيو آلڊيا، آلڊي، آلڊيون، آلڊيندو آلڊيندا، آلڊيندي، آلڊينديون، آلڊيل]

● آلرڻُ: [مص – فعل لازمي] بدن کي ڍرو ڪرڻ، آهل، آڍرڻ، ڍرڪڻ، ڍرڪي پوڻ، آرس ڪرڻ.

* [س/ل]

* [آلريو آلريا، آلري، آلريون، آلرندو آلرندا، آلرندي، آلرنديون، آلريل]

● آلرو: [ا ـ مذ] گاهه (ڪيرول) جو هڪ قسم

● آلڙڪ: [ا - مث] ڀتڙي يا چڊي رب.

* [س/ٺ]

● آلڙڻُ: [مص – فعل لازمي] سمنڊ جي وير جو لهڻ، آلڊڻ.

* [آلڊ = گهٽائڻ – رل مل ڪرڻ]

* درياهه جي پاڻيءَ جو لڙاٽجڻ، نئين آيل پاڻيءَ ۾ ڪچرو وغيره اچڻ.

* [سن: آول = ميرو]

* [آلڙيو آلڙيا، آلڙي، آلڙون، آلڙندو آلڙندا، آلڙندي، آلڙنديون، آلڙيل]

ـ آلڙ: [ا ـ مث] سمنڊ جي ويرجي موٽ، جزر، آلڏ.

* پاڻيءَ ۾ مٽي يا ڪچري جي ملاوٽ، لڙاٽ.

ـ آلڙ ٿيڻُ: [اصطلاح] وير جو لهڻ، پاڻيءَ جو گهٽ ٿيڻ، لڙاٽ ٿيڻ.

● آلس: [ا ـ مذ] بدن جي ڊرڪڻ جي حالت، سستي، ڳاموڙ، بدن جي وٽ ست، ڪرموڙ، آرس.

'جاڳي ڏسن نه پاڻ کي، اتنا ڪري آلس' (سامي)

* [سن: آلس = سست > آلستا، آلسيم = سستي]

ـ آلسائتو ج آلسائتا: [صفت - مذ] آرس وارو، سست، ڪاهل.

* [مث: آلسائتي ج آلسائتيون]

ـ آلسپڻو: [ا ـ مذ] سستي، ڪاهلي، ڪرموڙ.

ـ آلسي ج آلسي: [صفت] ڪيرو، آرسي، سست، ڪاهل، تونٽي.

ـ آلسي پِنبو: [صفت - مذ] سست، ترڻي، ڪم چور، هڏ رکو.

ـ آلسائڻ: [مص: فعل لازمي] ڪر موڙڻ، سستي ڪرڻ، آرسائڻ.

* [آلس = سست]

* [آلسائيو آلسائيا، آلسائي آلسائيون، آلسائيندو آلسائيندا، آلسائيندي، آلسائينديون، آلسائيل]

● آلڪاٽي: [ا .خاص] هڪ ذات جو نالو.

● آلو ج آلا: [صفت - مذ] پسيل، پڳل، پنل، تر.

'اکيون آلو ماه، سدا سنياسين جون' (شاهه/رامڪلي).

* آڊوڪو ڪپڙو.

* تازو.

* رس وارو.

* [مث: آلي ج آليون]

* [ا ـ مذ] ڪير، تازي ويايل ٻڪريءَ يا رڍ جو ڪير.

* [س/ڪوهر]

* پاڻي ڀيل ڪير

* اوزار، هٿيار.

* [ع: آلة]

ـ آلا نيڻ: [ا ـ مذ] ڳوڙهن ڀريل اکيون، آبديده اکيون.

ـ آلي ج آليون: [صفت - مث] پسيل، ڳوڙهن سان ڀريل اک، نمناڪ.

'سدا اک عشق جي آلي، ڏاڍي ڪا پرت پاڻي سين' (نصير).

● آلو: [ا ـ مذ] آلوچه ميوي جو ...، آلوچه، آلو بخاري جهڙو هڪڙو ميوو.

* [ف: ننڍو ڳول ميوو (جيئن آلوچه، آلو بخارا، زرد آلو)]

● آلو ج آلو: [ا ـ مذ] پٽاٽو، بٽالو.

* [ف]

● آلو بالو: [ا. خاص ـ مذ] ميوي جو هڪ قسم، شفتالو.

* [ف]

● آلو بخارو ج آلوبخارا: [ا . خاص ـ مذ] ميوي جو هڪ قسم.

* [ف]

● آلو پولو ج آلا پولا: [صفت - مذ] ٿوري عقل وارو، ساده لوح، ڀالو پولو، سادو سودو، ابوجهه، اڻ ڄاڻ، ويساهه وسوڙل.

* [مث: آلي پولي ج آليون پوليون]

● آلودگي: [ا ـ مث] ملاوٽ، آلاڻ، گندگي، غلاظت، ناپاڪائي، پليدي.

ـ آلودو ج آلودا: [صفت ـ مذ] گڏيل، مليل.

* پسيل، پنل، پڳل، تر.

* گدلو، ميرو.

* [ف: آلوده]

* ڀريل، لٿڙيل، آب هاٿو (آب آلوده = آلوديون).

* [مث: آلودي ج آلوديون]

ـ آلوده: [صفت] پسيل، پِکِل، لٿڙيل، پريل (گند وغيره ۾).

٭ خراب، پليد.

٭ [ف: آلوده]

ـ آلوده دامن: [صفت] داغدار دامن، دامن پريل، گنهگار، ناپاڪ.

● آلوڙ ج آلوڙون: [اِ ـ مث] سستي، ڪاهلي، گهر، خمار، ننڊ جو جهوٽو، پنڪي، ننڊاکڙائي.

٭ [سن: آلول = لوڏو ـ گهيرٽ]

● آلوڙڻ: [مص ـ فعل متعدي] ولوڙڻ.

٭ سوچ ويچار ڪرڻ.

٭ [سن: آلوڙڻ = گهمائڻ، ولوڙڻ]

٭ [مص] آلوڙڻ

٭ [امر] آلوڙ

٭ [مضارع] آلوڙيان (ج) آلوڙيون، آلوڙين (ج) آلوڙيو، آلوڙي (ج) آلوڙين

٭ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

٭ [مثال] آلوڙي ٿو (ج) آلوڙين ٿا

٭ [حال مث] آلوڙي ٿي (ج) آلوڙين ٿيون

٭ [ماضي] آلوڙيو (ج) آلوڙيا

٭ [ماضي مث] آلوڙي (ج) آلوڙيون

٭ [مستقبل] آلوڙيندو (ج) آلوڙيندا

٭ [مستقبل مث] آلوڙيندي (ج) آلوڙينديون

٭ [اسم مفعول] آلوڙيل

● آلوڙو: [اِ ـ مذ] تازي ويايل مال جو کير.

ـ آلوڙي ج آلوڙيون: [صفت ـ مث] تازي ويايل مينهن، ڳئون، ٻڪري يا رڍ، سٺا، کير واري.

٭ [ضد: ڦنڊي]

'جي لوڙي ٿي نه لهان، آلوڙي دي ويڙ' (قاضي)

● آلوڙو ج آلوڙا: [اِـ مذ] ننڊ جو جهوٽو، پنڪي، جهپڪي، جهوٽو، گهر، گهر، سستي، ننڊاکڙائي، خمار.

'آلوڙا اکين، آيم ننڊ اياڳ کي' (شاهه/کوهياري)

٭ تازي ويايل ڏڳيءَ يا مينهن جو کير.

٭ [س / ڪوهه]

● آلوڙي ج آلوڙيون: [اِـ مث] نئين ويايل مينهن، ڏڳي، ٻڪري يا رڍ، سٺا، کير واري.

٭ [ضد: ڪانگهاري يا ٻاگهڙ جو]

● آلوماه: [اِ ـ صفت ـ مث] ڪچو گوشت.

٭ گوشت جهڙيون ڳاڙهيون اکيون، خون آلوده، ڳوڙهن ۾ اوجاڳي ڪري ڳاڙهيون اکيون، روئڻ ۾ ڳوڙهن سببان ڪچيون اکيون.

'سدا سناسين جيون، اکيون آلوماه' (شاهه/رامڪلي)

● آلونور آلانور: [صفت ـ مذ] ڏڏ، موڳو بنهه بيڪار، صفا چٽ.

٭ [ضد: اعليٰ نور]

٭ [ع: اعليٰ نور]

'آلونور مٽي جو سور' (لوڪ)

ـ آلو نور هجڻ: [اصطلاح] بِنهه بيڪار هجڻ، ڪنهن به ڪم جي لائق نه هجڻ.

● آلوبائي ج آلوبائيون: [صفت ـ مث] تازي ويايل (ڏڳي، مينهن، ٻڪري، رڍ) آلوڙي، سٺا.

٭ [سن: آردر = آلو]

● آلہ: [اِ ـ مذ] ڪَل، هٿيار، اوزار، جراحت جا اوزار، عضوا.

٭ [ع: آلہ]

● آلهن: [اِ ـ مث] آلاڻ، پوسل، گَپ، چِڪَ.

ـ آلهن هجڻ: [اصطلاح] آلاڻ هجڻ، پوسل هجڻ.

٭ نائو هجڻ.

● آلياوڙو ج آلياوڙا: [صفت ـ مذ] تازو جاول ڦر.

٭ [س / ات]

● **آليٽ:** [ا _ مث] اٺن جي ليٽڻ جي جاءِ.

☼ [س/ ل/لس]

● **آليپ:** [ا _ مذ] ليپو پلستر.

☼ [آ+ لپ = ليپو ڏيڻ]

● **آمر:** [ا . خاص] مڇيءَ جو هڪ قسم (جنهنجو رنگ ڪارو، پيٽ اڇو ۽ ڊگهي قد 4 کان 5 فوٽ ٿئيس ٿو هيءَ مڇي گوادر طرف سمنڊ ۾ ٿئي).

● **آمان:** [ا . مذ] انب. سنڌ جو ميوو.

'آمان، ليمان، ڦل، ڦاروها، ڳاڳا، ڙاڳا، جت' (شاهه)

☼ آما، انب.

☼ [ف: امويا]

● **آما آڪ:** [اصطلاح] جهنگ جا انب ۽ اُڪ.

'نيون نڪون نونڊڙا، جت آڙلون، آما اڪ' (عنايت)

● **آماجُ، آماجُ ع آماجَ، آماچ:** [ا_ مذ] تير يا تفنگ جو نشانو، آچار.

☼ [ف]

_ **آماجُ ع آماچ:** [ا_ مذ] آماج، آچار.

_ **آماج خانه آماجگاهه:** [ا _ مذ] نشاني وارو هنڌ. هدف.

☼ [ف]

● **آمادگِي:** [ا _ مث] راضپو، تياري، رضامندي. سجاڳي.

_ **آمادو ع آمادا:** [صفت] راضي، تيار، سنبريل، رضامند.

☼ [ف: آماده]

_ **آمادو ٿيڻ:** [اصطلاح] تيار ٿيڻ، رضامند ٿيڻ.

_ **آماده:** [صفت] راضي، آمادو، رضامند. تيار.

☼ [ف]

● **آمار:** [ا _ مث] ڳڻپ. شمار. حساب. باريڪ تحقيقات.

☼ جلندر جو مرض.

☼ [ا_ مذ] انبار ڍڳ.

☼ [ف: آماره]

● **آماس:** [ا_ مث] سوج، ٿوٿر.

☼ [ف]

_ **آماسجڻُ:** [مصدر 'آماسڻ' مان فعل مجهول] ورم ٿيڻ. سڄڻ، ٿوٿرجڻ، ڦنڊجڻ.

☼ [ف]

☼ [آماسيو آماسبو آماسيل]

● **آماڻو ساماڻو:** [صفت _ مذ] ساماڻل، اڏو ساماڻو قابل ۽ تيار ٿيل.

☼ [سن: سماروهه_ سمر ورڌ = ساماڻجڻ. ۾ڌ]

☼ [مث: آماڻي ساماڻي]

_ **آماهڻ:** [مص — فعل لازمي] مچڻ، ٿلهو ٿيڻ.

☼ جانور جو ڏندجڻ، ڍڳن جو جواني ۾ اچڻ.

☼ لائق ٿيڻ.

☼ مغرور ٿيڻ، هٺيلو ٿيڻ.

☼ [آماهيو آموهيا، آموهي، آموهيون، آموهيندو آموهيندا، آموهيندي، آموهينديون، آموهيل]

_ **آماهجي پوڻ:** [اصطلاح] مچڻ، ٿلهو ٿيڻ.

☼ جانور جو ڏندجڻ، ڍڳن جو جواني ۾ اچڻ.

☼ لائق ٿيڻ.

☼ مغرور ٿيڻ، هٺيلو ٿيڻ.

● **آمد:** [ا_ مث] اچڻ جي حالت، تشريف آوري، آوَتِ، اچڻ جا آثار.

☼ آمدني، اپت، ڪمائي، فائدو.

☼ فطري طور خود بخود زبان تي ايندڙ شعر يا مضمون.

☼ [ف: آمدن = اچڻ]

☼ [ضد: آورد]

_ **آمد آمد:** [ا — مث] اچڻ جو اطلاع، آچڻ جا آثار.

_ **آمدرفتِ:** [ا _ مث] اچ وڃ.

☼ راهه و رسم، دوستيءَ جو رستو.

☼ [ف: آمدورفت < آمدن ورفتن = اچڻ ۽ وڃڻ]

- **آمد رفتِ بند ٿيڻُ:** [اصطلاح] اچ وڃ بند ٿيڻ
  * ملاقات بند ٿيڻ.
- **آمد و شد:** [اـ مث] آمدرفت. اَچ وَڃ.
- **آمد ڪار:** [اـ مث] فتح. ڪاميابي. سلو سنئون.
  * [ف]
- **آمدن گاهہ:** [اـ مذ] واعدي مطابق ملاقات جي جاءِ. اچڻ جو هنڌ.
  * [ف]
- **آمدن و خرچ:** [اـ مذ] ڪمائي ۽ خرچ. آمدني روانگي.
- **آمدني:** [اـ مث] آمد. آوت. اُپت. پيدائش. ڪمائي.
  * [ف: آمدن = اچڻ]
- **آمدني رجسٽر:** [اـ مذ] اهو ڪتاب جنهن ۾ ٻاهران آيل لکپڙهہ داخل ڪئي وڃي.
- **آمدني روانگي:** [اـ مث] اچ وڃ (مال جي) آوت جاوت.
- ● **آمر:** [اـ مذ] امر ڪندڙ. حاڪم. جابر حڪمران. جبر سان حڪومت ڪندڙ.
  * [ع: آمرَ = حڪم ڪرڻ]
- **آمر مطلق:** [صفت ـ مذ] سمورا اختيار پاڻ وٽ رکندڙ حاڪم.
- **آمريت:** [اـ مث] حاڪميت. جبر و استبداد. فرعونيت. Dictatorship.
- **آمرزگار:** [اـخاص ـ صفت] بخشڻهار. معاف ڪندڙ. خدا تعاليٰ جو فارسيءَ ۾ هڪ صفاتي نالو.
  * [ف: آمرزيدن = بخشڻ]
- * **آمري، آمڙي:** [اـ مث] گدامڙي. گدامڙيءَ جو وڻ ۽ ان جو ڦل.
  * [پرا: (آنبليا) ـ سن: (آملڪا ـ آملي)]
  * [اـ خاص] تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهہ جو نالو هڪ شهر جو نالو
  * ٽنڊي جان محمد لڳ مشهور ' آمري وارو مقام ' (جتي چون ٿا تہ آمريءَ جي وڻ ۾ جادو جو هڪ نانگ هو ۽ ان وڻ کي ميين عبدالرحيم گرهوڙيءَ اچي وڍايو چون ٿا تہ هن مقام ۾ ماموئي فقير دفن ٿيل آهن).
- **آمري2:** [اـ خاص ـ مث] سنڌ ۾ هڪ قديم آثارن وارو شهر (جيڪو ڄامشوري ضلعي ۾ سن شهر کان اتر طرف ڪجهہ ميلن تي آهي، هتي جي تهذيب موهن جي دڙي جي تهذيب کان بہ آڳاٽي چئي رهي ٿي)
- ● **آمريءَ جو مقام:** [اـ خاص] ڏگهڙيءَ کان 16 ڪلوميٽر ڏکڻ ـ اوڀر طرف درياهي ڦاٽ پران جي ڪپ تي هڪ قديمي قبرستان.
- ● **آمڙا:** [اـ خاص] هڪ ذات جو نالو.
- ● **آمُلَ:** [صفت] اَملهہ. قيمتي. ناياب.
- ● **آملہ:** [اـ مذ] هڪ وڻ جو ڦل (جيڪو دوا، مربي ۽ تيل ناهڻ جي ڪم اچي). آنئرو. آريٺو.
  * [سن: آ(ملڪ) ـ ف: (آملہ)]
- ● **آملي:** [اـ مث] آمري. گدامڙي.
- ● **آمليٽ ج آمليٽ:** [اـ مذ] بصرن ۽ ٻين مصالحي سان ترٻيل بيضو/ آنو
  * [انگ: Omelette]
- ● **آمِنُ:** [صفت] امن وارو. سوکهو. سلامت.
  * [ع]
- **آمِنہ:** [اـ خاص ـ مث] آنحضرت صلي الله عليه و آلہ وسلم جن جي والده ماجده جو نالو. مسلمان عورت جو نالو.
  * [صفت ـ مث] بي خوف عورت. امن واري عورت.
- ● **آمنا و صدقنا:** [عربي اصطلاح] اسان ايمان آندو ۽ اسان سچ ڄاتو. مڃيوسون. بجا آهي. درست آهي.

●آمڙ ج آمڙَ: [ا ـ مذ] گهيرو. بمر (ٽانگي، گهه گاڏي يا بيل گاڏيءَ جي ڦيٽي کي ڦيراڻ لاءِ ڪتب ايندڙ لوهي نرو يا سراڻي وجهڻ لاءِ گولو يا گهيرو)

٭ [ف: آمن = گردو_ گهيرو]

٭ [صفت] سولو. آسان. سادو اڻ گهڙيو. بي ڍولو.

●آمڙ ج آمڙَ: [ا ـ مذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم. توتيو. هيراڪس. معجون. ڳوهت.

٭ قوت لاءِ خوراڪ. طاقتور کاڌو. مقوي کاڌو.

٭ مينهن يا ڍڳيءَ کي گهڻي کير خاطر ڏنل طاقتور چارو کيترين شين جو مرڪب. خمير.

٭ ڪنهن هٿيار يا بندوق جي پرزن کي ڏنل پاڻي.

٭ [س/ڪوهه]

ـ آمڙ اچڻُ: [اصطلاح] بدن تي ماس جي واڌ ٿيڻ. ٿولهه ٿيڻ.

ـ آمڙ پير: [ا ـ خاص ـ مذ] پير جو هڪ قسم.

ـ آمڙ ٿيِ لڳڻُ: [اصطلاح] معجون مثل بدن کي مقوي خوراڪ طور اثر ڪرڻ. بدن کي طاقت ڏيڻ.

ـ آمڙ سير: [ا ـ مذ] توتيو.

●آمو ج آما: [ا ـ مذ] انب

٭ [سن: آمر = انب جو وڻ ۽ ان جو ڦر]

٭ ليمون.

٭[س/ات]

ـ آما موڙهڻُ: [اصطلاح] ڪم پوڻ. گتي پوڻ.

●آموختہ: [صفت] سيکاريل. پڙهيل.

٭ [ف: آموختن = سيکارڻ]

●آموزش: [ا ـ مذ] تعليم. تربيت. پڙهائڻ ۽ سيکارڻ جو عمل.

٭ [ف]

ـآموزش گاهہ: [ا ـ مث] اسڪول. مدرسو. مڪتب. تربيت گاهہ.

ـ آموزش و پرورش: [ا ـ مث] پالنا ڪرڻ ۽ تعليم ڏيڻ.

ـ آموزگار: [صفت] استاد. معلم. پرائمري اسڪول جو ماستر يا استاد. سيکارڻ وارو.

٭ [ف: آموختن]

●آمهون سامهون: [ظرف] منهن مقابل. روبرو. بالمقابل. دوبدو. اکين آڏو. اکين اڳيان.

●آمي ج آميون: [ا ـ مث] انبڙي.

٭ [سن: آمر]

●آميز: [صفت] گڏيل. مليل. پريل. مرڪب صفت ٺاهڻ ۾ ڪم ايندڙ لفظ (پڇاڙي).

٭ [ف: آميختن = گڏڻ]

'درد آميز = درد پريل_ رقت آميز = ڳاراڻيءَ سان پريل.'

ـ آميزش: [ا ـ مث] ٻي شيءِ سان گڏجي وڃڻ جي حالت. ملاوت. ڳار.

ـ آميزه: [ا ـ مث] مليل شيءِ. مرڪب. ملاوت. دوائن جو محلول.

●آمين: [ع ـ حرف التجا ـ تمنائي لفظ] خدايا قبول ڪر.

٭ [ا ـ مذ] دعا جي پڇاڙيءَ ۾ چوڻ جو لفظ.

●آن: [ضمير] آئون. مان. آءٌ

٭ [پرا: (آمر. آيم) ـ سن: (آهم = آئون)]

٭ [س/ل/ٿ] اوهان. توهان.

٭ [ظرف: اقراري معنيٰ واري آوازي صورت. آنڪار. هائو. ها]

٭ [حرف جر/ حالت اپادان جي پڇاڙي ـ کان 'گهران < گهر کان؛ ٻاهران < ٻاهر کان'].

ـ آن پير: اوهان وٽ. اوهان ڏانهن.

●آنِ: [ا ـ مث] پلڪ. گهڙي. لحظو. ساعت. ڪن.

٭ [ع]

٭ شان. شوڪت. عزت.

* [ف]

* آڻ، آگيا، مڃتا، تابعداري.

* [سن: آجيا]

* عهد، اقرار

* [هند]

– **آن بان:** [ا ـ مث] شان مان، واجبي فخر.

● **آن:** [ا ـ مذ] اک جو اشارو اهڃ

* [سن: آجڃا = اهڃ]

● **آناً فاناً:** [ظرف] وقت بوقت، بروقت، اتي جو اتي، اوچتو

* [ع: آن = وقت]

● **آناڪاني:** [ا ـ مث] نه اقرار نه انڪار، آڪار ناڪار، ٽال مٽول، گونٽاٽي، آڙا گوڙي.

* [سن: آن + آڪرڻ = هڏڻ ـ هڏواڻ هڏو]

● **آنبهه:** [ا ـ مذ] گوڙ، ميڙ، اجتماع.

* باهه جو مچ، آڙاهه.

* [سن: انبوهه]

'باري آنبهه عشق جا، مچ محبت ۾ مچا آهيون' (غمدل فقير)

* تاب، قوت، جلال.

* [سن: آمپاس]

* ڏيکاءُ، نظارو.

* [سن: پاس]

* [ا. خاص] تعلقي روهڙيءَ جي هڪ ڳوٺ جو نالو.

● **آنپلي:** [ا ـ مث] آمري، گدامڙي.

* [س/ٺ]

– **آنپو ج آنپا:** [ا ـ مذ] انب، آمو.

* [س/ٺ]

– **آنپيڪو ج آنپيڪا:** [ا ـ مذ] گدامڙيءَ جو ٻج، ڇيچڪو

* [س/ٺ]

● **آنپارَ ج آنپارُون:** [ا ـ مث] آپار، مدد، ٽيڪ.

* [سن: آپر = واهر ڪرڻ]

● **آنپار سانپار، آنپارو سانپارو:** [ظرف] آمهون سامهون. آريار منهان منهن، هڪ ٻئي جي سڌائيءَ ۾، برابر.

* [س / ڪوهه]

● **آنپاٽجڻُ:** [مص ـ فعل مجهول] هوا ۾ ڀرجي پوڻ، سُڄي پوڻ، آپاٽجڻ.

* [آنپاٽيو آنپاٽبو آنپاٽيل]

● **آنتِرو ج آنتِرا:** [ا ـ مذ] آنڊو

* [س/ٺ]

● **آنتِيرو ج آنتِيرا:** [ا ـ مذ] بلورن جي راند ۾ هڪ بلور کي بيو بلور هڻي راند جي ڪيل شروعات، آتيرو

● **آنٿڻ:** [ا ـ مث] سج لٿي جي مهل، سانجهي.

* [س/ٺ]

– **آنٿڻ سوار:** [ا ـ مث] صبح سانجهي، شام ۽ صبح.

● **آنٿوڻ:** [ا ـ مذ] اُلهندو

* [س/ٺ]

● **آنٿوڻجڻ:** [ا ـ مث] سج لهڻ جو وقت، سانجهي، شام.

* [س/ڊٺ]

● **آنٽ ج آنٽون:** [ا ـ مث] وٽ، وڪڙ، ٻيچ، ڦيرو، پرت جو ور.

* اڙي، اڙتي، آڏ، رنڊڪ.

* پيچي اکرن لکڻ جي طرز.

* بلورن راند ۾ بلور هڻڻ جو نمونو

* آگر جو ڏوڏو.

* مخالفت، حسد.

* چِڪ، انتظار، فڪر.

* ايمانداري، تيز نظري، پائيواري، ڳنڍ.

'جن محبت ياد موليٰ جي اندر ۾ آهه آنٽ' (گل)

* بد نيتي، نيت ۾ ڦير.

* [سن: آنت = نوڙي سلام ڪرڻ. آنت: آندو]

ـ **آنٽ سانٽ:** [ا ـ مث] ڳنڍ سنڌ، ور وڪڙ.

ـ **آنٽِ ۾ اچڻُ:** [اصطلاح] وڪڙ ۾ اچڻ ـ ور چڙهڻ.

● **آنٽ/آنٽي:** [ا ـ مث] پڦي، ماسي، چاچي، مامي، ٻارن لاءِ واقف/غير عورت.

* [انگ: Aunt, Aunty]

● **آنٽو ج آنٽا:** [ا ـ مذ] ور، وڪڙ، ونگ، پيچ.

* جانئو پاڪر ڳرانڙي.

* گهوڙي کي (پند ڏيڻ لاءِ) ٿوري مفاصلي ۾ ڏنل وراڪو، ڦيرو، گهمرو وراڪو.

* تڪرار فساد.

● **آنٽِي ج آنٽِيون:** [ا ـ مث] آندن ۾ وٽ، مروڙ، ٻاهي، پيچش، سوري، آنٽ.

* ڏيري، ڳنڍو، ڪاٺين جي ڀري.

* [سن: آنتر = آندو]

ـ **آنٽِي تپڻُ:** [اصطلاح] بلور راند ۾ صحيح نشاني تي هٽ هڻڻ، پڪو ٿيڻ.

ـ **آنٽِي پوڻُ:** [اصطلاح] پيٽ ۾ مروڙ پوڻ.

● **آنٽِي ج آنٽِيُون:** [ا ـ مث] سڻ يا پٽ کي ويڙهي رکڻ لاءِ ڪاٺ جي ڳيٽي (رگيل ڪاني).

* [س / ٿ]

● **آنجِٽي ج آنجِٽيون:** [ا ـ مث] آنڙي، اک جي بيماري.

* [س / ٿ]

● **آنجهاني:** [صفت] هن جهان جو ساڪن، پرلوڪ نواسي، مرحوم، مرهيات.

* [ف: آن = هو + جهان]

● **آنجهي مانجهي:** [ظرف] آڏي مانجهي، اوير سوير.

● **آنچ ج آنچون:** [ا ـ مث] شطرنج راند ۾ وڪڙ يا پيچ ۾ آيل ساري، شهه، مات.

* [سن: آنچ]

● **آنچ:** [ا ـ مث] باهه، آڳ، جيپي، لهس.

* [سن: اچچتي]

● **آنچرُ ج آنچرَ:** [ا ـ مذ] برقعي، چني، شال يا ڪپڙي جي ڪناري، دامن.

* [سن: آنچل]

● **آنچڙو ج آنچڙا:** [ا ـ مذ] ڪِيرو (پلو)، آچڙو.

● **آنچڪُ ج آنچڪَ:** [ا ـ مذ] شطرنج راند ۾ شهه يا ماتِ کان بچڻ لاءِ آڏو ڏنل مهرو يا ساري.

● **آنچڪ ج آنچڪون:** [ا ـ مث] رنڊڪ، رڪاوٽ.

ـ **آنچُڪ وجهڻُ:** [اصطلاح] رنڊڪ وجهڻ.

● **آنچڻُ:** [مص ـ فعل متعدي] وڪڙ يا پيچ ۾ ڦاسائڻ، ور ۾ آڻڻ.

* شطرنج راند ۾ بادشاهه کي شهه کان بچائڻ لاءِ ٻيو مهرو اڳيان ڏيڻ.

'ڪيڏ سرخا گهوڙا پڌر تي، شاهه پنهنجو ڪيم آنچ' (گل)

* [سن: 1. آنچ = موڙڻ، ورائڻ، ڦلو ڪرڻ، چورڻ، هلائڻ. 2. آنچن = بدن مان ڪنبو يا تير ڪيڏڻ]

* [مص] آنچڻ

* [امر] آنچ

* [مضارع] آنچيان (ج) آنچيون، آنچين (ج) آنچيو آنچي (ج) آنچين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] آنچي ٿو (ج) آنچين ٿا

* [حال مث] آنچي ٿي (ج) آنچين ٿيون

* [ماضي] آنچيو (ج) آنچيا

* [ماضي مث] آنچي(ج) آنچيون
* [مستقبل] آنچيندو(ج) آنچيندا
* [مستقبل مث] آنچيندي(ج) آنچينديون
* [اسم مفعول] آنچيلُ

● **آنچٽي ج آنچٽيُون:** [ا ـ مث] ڏَسٽي آڱُر.

● **آنچي ج آنچيون:** [ا ـ مث] نڙ (حقي ۽ چلم) جي ڪاني.
* بانس يا نڙ جي چليل سنهي تيلي (جيڪا لغڙ جي وچ ۾ ڪمان طور ڪم ايندي).

ـ **آنچي ڦول:** [ا ـ مذ] نشان چٽڻ لاءِ (راند طور) آنچي ۽ سُئي ۾ ٻڌل ٽوٽر (سُئي ٽوٽر واري آنچيءَ ۾ وجهي ڦوڪ ڏبي ته سُئي ٻاهر نڪري زور سان نشاني واري هنڌ تي چهي ويندي) نڙ مان تيرن اڇلائڻ جي راند.
* ايران ملڪ جي هڪ جبل جو نالو.

● **آندار:** [ا.خاص] هڪ جبل جو نالو.

● **آند پاند:** [ا ـ مذ] ڪنڌي، ڪنارو، ڇيڙو، ڇيھ، حد، انتها.
* [سن: آنت + پرانت]

● **آندرُو:** [صفت ـ مذ] اندريون (ڏڳو)، هر يا گاڏيءَ ۾ ڪاهي پاسي جوٽيل ڏڳو.
* [ضد: ٻاهرو]
* گهر ۾ ايندڙ ويندڙ نوڪر.

● **آندريو ج آندريا:** [ا ـ مذ] ملھ جو هڪ انگ يا داءُ، جانٺو (پنهنجي ٽنگ جي وڪڙ سان اندرين طرفان مخالف جي ٽنگ کي ورتي ڇڪڻ جو انگ).

● **آندڙ گاندڙ:** [ظرف ـ صفت ـ مث] تڙتڪڙ، جهٽ پٽ، جلدي.
* [س/ات]

● **آند ماند:** [ا ـ مث] آنڌ مانڌ، لچ پچ، اُٿ ٿُڻ، لوري لڳڻ، لوچ پوچ، بيقراري.

● **آندو ج آندا:** [ا ـ مذ] آمدني، پيدائش، ڪمائي.

ـ **آندو ۽ ڪاڏو:** [اصطلاح] جيڪي ڪمائجي سو کائي ڇڏجي، ٿوري آمدني.

ـ **آندو ۽ نيندو:** [اصطلاح] آمدني ۽ خرچ. آندي ۽ نيندي تي هٿڻ، ٿوري ڪمائيءَ وارو هٿڻ.

ـ **آندي نيندي تي هٿڻ:** [اصطلاح] ٿوري ڪمائي وارو هٿڻ، آٽڻ ۽ چاڙهڻ، آٽڻ ۽ کپائڻ، بچت نه ٿيڻ.

● **آندولن:** [ا ـ مذ] هلچل، تحريڪ.
* ڪشمڪش، ڇڪتاڻ.
* مشڪلات پار ڪرڻ لاءِ رستو يا ڏڳ.
* راهه ڏيکارڻ واسطي ديا، ٻاجهه، مشڪلڪشائي ڪرڻ.
* [سن]

● **آندولو ج آندولا:** [ا ـ مذ] لوڏو، ڏڪٽي.
* [سن: آندوليہ = (لڏڻ، جهولڻ)]

● **آنڌ ج آنڌيون:** [ا ـ مث] اونداهي، انڌاري، انڌائي، آنڌاري، مٽي جي ڦيري، پنواٽي.
* [سن: 1. آنڌيہ = آنڌائي؛ 2. انڌس = انڌڪار، انڌاري، اونڌهه]
* ڪنارو، ڪنڌي، ڪپر.
* [سن: آنت]

ـ **آنڌ اچڻ:** [اصطلاح] اکين اڳيان اونڌهه اچڻ، آنڌاري اچڻ.

ـ **آنڌارو ج آنڌارا:** [ا ـ مذ] اونڌهه، انڌارو.
* [سن: آنڌيہ = اونڌه]
* ڳڙُ.
* [س / ڪوهه]

ـ **آنڌاري ج آنڌاريون:** [ا ـ مث] اونداهي، آنڌاري.
* [سن: آنڌس]
* نار يا گهاڻي ۾ وهندڙ جانور جي اکين تي ٻڌڻ جا ڪويا، گاڏيءَ ۾ ٻڌل گهوڙي جي منهن تي چڙهيل چمڙي جا ڪويا، گهوڙي جي منهن ڍڪڻ لاءِ جهالردار ڪپڙو آنڌ.
* جهڪ، اونڌهه ڪندڙ مٽيءَ جو طوفان، اکين اڳيان اونڌهه.

ـ **آنڌ چڙهڻُ:** [اصطلاح] اکين اڳيان اونده اچڻ، آنڌ چڙهڻ.

ـ **آنڌ ڪرڻُ:** [اصطلاح] اونده ڪرڻ، گهٽ ڪرڻ.

● **آنڌُ اُٿلُ:** [ا ـ مت] ماڻهن جو ميڙ، گوڙ.

* [س / ل]

● **آنڌ مانڌ:** [ا ـ مت] لوچ پوچ، اُڻ تڻ، هورا ڪورا، ڳڻتي، بيقراري، انتظار، پريشاني.

● **آنڊو ج آنڊا:** [ا ـ مذ] سور جو وٽ (پيٽ ۾).

* ٻاري ۾ پاڻي وراڻڻ لاءِ آڏ يا بنيءَ ۾ ڏنل ڄهل، آڏ، آوانڊو.

ـ **آنڊو ٻڌڻ:** [اصطلاح] ٻاري جي تڪ ٻڌڻ، آڏ ڪي ڳنڍو ڏيڻ، آوانڊو ٻڌڻ.

ـ **آنڊو وراڻي ڇڏڻ:** [اصطلاح] هڪڙي ٻاري مان پاڻي بند ڪري ٻئي ۾ ڇڏڻ.

* تعلق ختم ڪرڻ.

● **آنڌي ج آنڌيون:** [ا ـ مث] اونده، ڪاراڻ، جهڪ، اونداهي ڪندڙ طوفان، وانٺر، ڪاري وانٺر

* [سن: آنڌير = اونده]

اول آنڌي آئي، پوءِ ڇوڙ ڇهجهو (سچل)

● **آنڊو ج آنڊا:** [ا ـ مذ] انسان يا جانور جي پيٽ جو رودو (هاضمي جي نظام ۾ هڪ نالي جيڪا پيٽ ڇهه کان هيٺ مقعد تائين هوندي آهي، ان جا ٻه حصا هوندا آهن هڪ ننڍو آنڊو ۽ ٻيو وڏو آنڊو)

* [سن: آنتر ـ آنتر = آنڊو]

* [اصطلاحاً] اولاد، ويجهو عزيز

ـ **آنڊا آخِر آنڊا هئڻ:** [اصطلاح] پيٽ ڄائو اولاد هر حال ۾ پيارو هئڻ.

ـ **آنڊا ٽوڙڻ:** [اصطلاح] اولاد کان جدا ڪرڻ.

ـ **آنڊا ساڙڻ:** [اصطلاح] ڏک ڏيڻ، تڪليف ڏيڻ، ظلم ڪرڻ.

ـ **آنڊا سُڪڻ:** [اصطلاح] بک کان بي حال ٿيڻ.

ـ **آنڊا سُڪڻا وڃڻ:** [اصطلاح] بک مرڻ، لنگهڻ ڪاٽڻ، ڪاتو نه ڪائڻ.

ـ **آنڊا ڪيرڻ:** [اصطلاح] تمام گهڻي مار ڏيڻ، جهڳوڙڻ، سخت سزا ڏيڻ.

ـ **آنڊا ڪلُوسِ ڪلُوس ڪرڻ:** [اصطلاح] بک ۾ پاهه ٿيڻ، تمام گهڻي بک لڳڻ.

ـ **آنڊا ڳُجيون:** [ا ـ مث] آنڊا ڳُونڊا، پيٽ جا اندريان عضوا.

* [اصطلاحاً] ويجها عزيز مٽ مائٽ، اندر جا راز، ڳجهه.

ـ **آنڊا ڳُجيون ڄاڻڻُ:** [اصطلاح] ڳُجهه ڄاڻڻ.

ـ **آنڊا ڳُجيون ڪڍي ٻاهر ڪرڻ:** [اصطلاح] رت پت ٻاهر ڪرڻ، ڳُجهه ظاهر ڪرڻ، سڀ حالت پڌري ڪرڻ، راز ۽ عيب ظاهر ڪرڻ.

ـ **آنڊا ڳجيون ڳنڍڻ:** [اصطلاح] پاڻ ۾ مٽي مائٽي ڪرڻ.

ـ **آنڊا ڳدڙ جي حوالي ڪرڻُ:** [اصطلاح] بي ايمان ۽ بد ديانت ماڻهوءَ کي رکوال بنائڻ.

* ويجهي مائٽي، هڏ رت، سڳاوتي، سڳابندي.

* وچڙيل منجهيل ست، اڌيڙ پڪيڙ.

ـ **آنڊا منهن اچڻ:** [اصطلاح] ڏک جهڙي حالت ۾ سخت بيقرار ٿيڻ.

ـ **آنڊا منهن ڏي ورڻ:** [اصطلاح] سخت ايذاءُ يا صدمو پهچڻ.

ـ **آنڊنِ جِي سِڪ:** [ا ـ مث] اولاد جي محبت.

ـ **آنڊنِ ۾ ڪاتيون پوڻ:** [اصطلاح] صدمو رسڻ، آنڊن ۾ وڍ پوڻ، سخت ڏک يا پيڙا جو شڪار ٿيڻ.

ـ **آنڊنِ ۾ هٿ وِجهڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن جي اولاد کي ايذاءُ ڏيڻ يا گهٽ وڌ ڳالهائي مائٽ کي ڏک ڏيڻ، گار ڏيڻ.

ـ **آنڊنِ ۾ وَڍَ پوڻُ:** [اصطلاح] صدمو پهچڻ (خاص ڪري اولاد جو).

ـ **آنڊنِ ۾ وڪڙ پوڻُ:** [اصطلاح] پيٽ ۾ وٽ پوڻ، درد محسوس ڪرڻ، تڪليف پهچڻ.

ـ **آنڊو آنڪڻ:** [اصطلاح] ڪنهن جي لاءِ گهڻو اونو يا انتظار ٿيڻ، ساهه تنگجڻ.
• نياڻيءَ جي مائٽن ٿيڻ، نياڻيءَ جو رشتو ڪرڻ.
ـ **آنڊو پٽڻُ:** [اصطلاح] ڪجهه به نه ڪري سگهڻ.
ـ **آنڊو سائو ڪرڻ:** [اصطلاح] چڱو چوکو کائڻ، اميراڻو کاڌو کائڻ، ڊوُ ڪري کائڻ.
ـ **آنڊو گُنڊِجڻُ:** [اصطلاح] آنڊو منجهي پوڻ. بدهاضمي ٿيڻ.
ـ **آنڊي اُيو:** [صفت ـ مذ] پيٽوڙي، هٻچي، گهڻو کائيندڙ.
• [مث: آنڊي ابي]
ـ **آنڊي جو وڪڙُ لاهِڻُ:** [اصطلاح] بکن کان پوءِ ڊوُ تي ماني کائڻ.
ـ **آنڊي جي ڇٽ:** [اصطلاح] اولاد جي گهٽي سڪ، اولاد جي چِڪ.
ـ **آنڊي جي ڇر هُئڻ:** [اصطلاح] اولاد جي وڇوڙي يا موت جو صدمو هئڻ.
ـ **آنڊي جائو:** [صفت ـ مذ] پيٽ جائو، اولاد.
• [مث: آنڊي جائي]
ـ **آنڊي کي ڇر اچڻ:** [اصطلاح] اولاد لاءِ ڪاوڙ لڳڻ، اولاد جي ڏکي لڳڻ.
ـ **آنڊي کي سيڪ اچڻ:** [اصطلاح] اولاد لاءِ همدردي ٿيڻ، احساس ٿيڻ.
• اولاد کي تڪليف رسڻ.
ـ **آنڊي گجين گڏيل هئڻ:** [اصطلاح] ويجهو مائٽ هئڻ، سيڻ.
ـ **آنڊيلُ گانڊيلُ:** [صفت ـ مذ] گڏوچڙ، وچڙيل، گڏيل، ضم ٿيل، لاڳاپيل، سلهاڙيل.
• [مث: آنڊيل گانڊيل]
ـ **آنڊي ۾ ٽانڊو وجهڻ:** [اصطلاح] ويجهن مائٽن جو پاڻ ۾ نفاق وجهڻ.
ـ **آنڊين گونڊين گڏجڻ:** [اصطلاح] سڱابندي ڪرڻ.
ـ **آنڊي وارو هئڻ:** [اصطلاح] پنهنجي اولاد وارو هئڻ.
ـ **آنڊي وڏي:** [ا ـ مث] بيماريءَ جو هڪ قِسم، هڏڪي، ونڊٽي، نڏڪوڻي، هچڪي.
● **آنڊو گانڊو:** [ا ـ مذ] حساب ڪتاب، وهنوار.
• عيوض، بدلو.
• لالچ، حرص.
• [س / ات]
ـ **آنڊا گانڊا ڪرڻ:** [اصطلاح] عيوض ڏيڻ، بدلو ڏيڻ.
● **آنڙُ ج آنڙ:** [ا – مذ] شاديءَ ۾ سوڻ طور گهوٽ سان گڏ هلندڙ ماڻهو، گهوٽ جو ساٿي.
• [اهنس اٿهن آنهر]
● **آنڙِ:** [صفت ـ مث] آنا ڏيندڙ ڪڪڙِ.
● **آنڙُ ج آنڙ:** [صفت ـ مذ] خصين وارو، اڻ ڪَسيل (وڳي ٻڪريا گهوڙو)، سانهه (وڳي ٻڪي پاڏريا گهوڙو).
• آنين وارو يا آنيارو (پلو).
● **آنرو ج آنرا:** [ا ـ مذ] نپاڳو يا بيماراڻ، آنڙو، لونش.
• [ا ـ خاص] گاهه جو هڪ قسم.
• [بل]
'گهماٽيون گهمن، اندر سندن آنرا' (شاهه/سسئي)
● **آنربل، آنريبُل:** [صفت] عزت وارو، معزز، وڏي رتبي وارو.
• [انگ: Honourable]
● **آنرري، آنريري:** [صفت] بنا اجوري يا بنا پگهار ڪم ڪندڙ، اعزازي.
• [انگ: Honorary]
● **آنڙو ج آنڙا:** [ا ـ مذ] ننڍي سرميدانٽي.
• [س / ل: آنجن = سرمو + ڙو]

●**آنڙي ج آنڙيون:** [ا _ مث] اک جي ٽنري وٽ ٿيل آرائي جيتري ڳوڙهي يا ڦلوڪڙو
* ننڍي سرميداڻي.

_ **آنڙيءَ مان ڪانڙي ڪيڻ:** [اصطلاح] ٿورڙي ڳالهه کي وڏائي وڏو ڪرڻ. تيليءَ مان ٿنڀ بنائڻ.

●**آنسو:** [ا _ مذ] ڳوڙهو، لڙڪ، نير.
* [پرا: (آنسيا) _ سن: (آشرو) = لڙڪ]

_ **آنسو وهائڻ:** [اصطلاح] لڙڪ وهائڻ، روئڻ، ڳوڙها ڳاڙڻ.

●**آنڪ ج آنڪون:** [ا _ مث] پرت جو هڪ قسم، آڪ، ڏاڳي جي زنجير، چمڪدوزيءَ ۾ سنهي ليڪ.

●**آنڪ ج آنڪون:** [ا _ مث] آني جو سڪو، سڪي جو هڪ قسم (جيڪو هن وقت رائج ناهي).
* آنو تور جو هڪ وزن، سير جو سورهون حصو، چٽانگ.

_ **آنڪ تي ارهه ڏيڻ:** [اصطلاح] اجائي آڪڙ ڪرڻ، سچ تي نلهي سيٽ ڪرڻ.

_ **آنڪي ج آنڪيون:** [ا_ مث] آنو، آنڪ، ريٽي پنيان (ڇوٽ ڏنل يا ورتل) آنو.
* محصول، سنگُ، ڍل، ڏنُ.

_ **آنڪي اُڳاڙڻ:** [اصطلاح] ڍل وصول ڪرڻ، محصول وٺڻ، ريٽي پنيان آنو وصول ڪرڻ.

_ **آنڪي پرڻ:** [اصطلاح] ڍل پرڻُ.
* آڻ مڃڻ.
* زيردست ٿي رهڻ.

●**آنڪار آنڪر:** [ا _ ح ، ندا] هائوڪار، هاڪار، اقرار، مڃتا، قبوليت جو آواز.
* [آن = هائو + ڪر = ڪرڻ]

_ **آنڪارڻ:** [مص_ فعل لازمي] ها ڪرڻ، هائوڪار ڪرڻ، قبولڻ، مڃڻ، اقرار ڪرڻ، قبول ڪرڻ، ساک تي جوڻ.
* [آن = هائو + ڪر = ڪرڻ]
* [آنڪاريو آنڪاريا، آنڪاري، آنڪاريون، آنڪاريندو آنڪاريندا، آنڪاريندي، آنڪاريندين، آنڪاريل]

●**آنڪارو ج آنڪارا:** [ا _مذ] آڪارو آڪ جو تاندورو.
* [س / ٿ]

●**آنڪڙو ج آنڪڙا:** [ا _ مذ] ڪُنڍو (لوهي)، انڪڙو.
* واپار ۾ انگ.
* [سن: آڳڪ = انڪڙو]
* پئسن جي ڏيتي ليتيءَ جو ڳجهه.

●**آنڪش ج آنڪش:** [ا _ مذ] هاٿي هلائڻ لاءِ لوهي ڪُنڍو.
* [سن: انڪش]

●**آنڪڻ:** [مص - فعل متعدي] نشان ڪرڻ، انگ هڻڻُ، نشاني هڻڻُ.
* [سن: آنڪ > آنڪن = نشان ڪرڻ]
* [مص] آنڪڻ
* [امر] آنڪ
* [مضارع] آنڪان (ج) آنڪون، آنڪين (ج)آنڪو، آنڪي (ج) آنڪين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] آنڪي ٿو(ج) آنڪين ٿا
* [حال مث] آنڪي ٿي (ج) آنڪين ٿيون
* [ماضي] آنڪيو(ج) آنڪيا
* [ماضي مث] آنڪي(ج) آنڪيون
* [مستقبل] آنڪيندو (ج) آنڪيندا
* [مستقبل مث] آنڪيندي (ج) آنڪينديون
* [اسم مفعول] آنڪيلُ

●**آنڪو ج آنڪا:** [صفت_ مذ] اڻ پڪل دلو، ڪچو دلو،

پيلو گهڙو آڪو.

* آڪو ڪير آڪو وانڪو

●آنڪوڙو ج آنڪوڙا: [اِ ـ مذ] انگـُڙو. ڪانيءَ يا لوهه جي ڪنڊيءَ سان لٺ.

* [س/ٺ]

●آنڪون: [اِ ـ مذ] پرت جو هڪ قسم. آڪون. زنجيري نما پرت.

* [س/ل]

●آنڪو ج آنڪا: [اِ ـ مذ] سانَهه ڍڳي اَڻ ڪـَـٺيل (ڍڳو).

* [س/ل]

* [ظرف] سمورو.

* [س/ٺ]

●آنڪيرو ج آنڪيرا: [اِ ـ مذ] آڪيرو. واهيرو.

* [س/ل]

●آنگاڙو ج آنگاڙا: [اِ ـ مذ] اوهه جي سوج.

●آنگاسُ ج آنگـاسَ: [اِ ـ مذ] وڏو جهنڊو عـَلم پاڪ. انگاس.

* [اصطلاحاً] ڍگهو (ماڻهو).

ـ آنگاسِي ج آنگاسِي: [صفت ـ مذ] آنگاس چاڙهيندڙ.

●آنگرَ ج آنگرون: [اِ ـ مذ] آڪڙ سيٽ. هڪل.

* [س/ل]

ـ آنگَر ڏيڻ: [اصطلاح] هڪلَ ڏيڻ (ڪنهن چوپائي مال کي).

●آنگرائي ج آنگرائيون: [اِ ـ مث] ڪَر ڀڄڻ. آرس ڀڃڻ. انگڙائي. ڪَر موڙڻ. ڪَر ڀڃڻ.

* [س / ل ـ سن: (آگـگ) = انگڙائي]

●آنگرجڻ: [مص ـ فعل مجهول] وڙهڻ لاءِ تيار ٿي بيهڻ.

* [س/ل]

* [آنگريو. آنگريل].

●آنگڙيارو ج آنگڙيارا: [صفت ـ مذ] انگهه پيل ڪپڙو.

ڪوڪي. ڪليءَ يا ڪنڊي ۾ اٽڪلي ڦاٽل. اهڙيءَ طرح ڦاٽل (ڪپڙو) جنهن کي ترپو نه اچي سگهجي. انگڙيلرو انگهه آيل (هيءَ ڪپڙي کي ڪنڊ جي هڪ صورت آهي. ڳوڻ يا ڏوتيءَ جو ڪپڙو).

●آنگڻُ ج آنگڻَ: [اِ ـ مذ] اڱڻ. آڱڻ.

* [سن: اڱگن]

ـ آنگڻُ: [اِ ـ مذ] اڱڻ. صحن. آڳر.

●آنگوڙو ج آنگوڙا: [اِ ـ مذ] اهو لڪڙو جنهن جو هڪ ڇيڙو ڪمان وانگر وريل هجي.

* [سن: آنڪر = ڏنگي نوڪ]

●آنگُوڙي ج آنگُوڙيون: [اِ ـ مث] مٿئين پاسي وريل ڏگهي ڪاني. آنڪـُڙي.

* [سن: آنڪ = انڪـُڙو]

●آنگهو ج آنگها: [اِ ـ مذ] ڏاڪڪ ڦُر کي ڪير ڏاڻ ڪان روڪڻ لاءِ منهن تي ٻڌل ٻسانگي ڪاني. ٻلهڻ.

* رهڙ جو نشان. لينگهو.

* [س / اٽ]

ـ آنگها ڪيڻ: [اصطلاح] نشان ڪيڻ. لينگها ڪيڻ.

● آنن: [اِ ـ مذ] منهن. چهرو.

* بدن. جسم.

●آنندُ ج آنندَ: [اِ ـ مذ] خوشي. سرهائي.

* آرام. فرحت. سک. موج. عيش. لذت.

* [سن: آ = ساڻ + ند = خوشي ڪرڻ]

* ججهو رزق. خوشحالي

*[صفت] ڪوڙ. ڍڳ. جام.

ـ آنند ڪرڻ: [اصطلاح] موج ڪرڻ. آرام ڪرڻ. خوشيءَ ۾ گذارڻ.

ـ آنندي ج آنندي: [صفت] سکي. خوش آرامي. فرحتي.

● **آنند پيرو:** [ا.خاص] موسيقيءَ ۾ پيرو ناٽ جو هڪ راڳ.

● **آنند صاحبُ:** [ا . خاص _ مذ] سکن جي هڪ مذهبي ڪتاب جو نالو.

● **آنندي ڪلياڻ:** [ا.خاص] موسيقيءَ ۾ ڪلياڻ ناٽ جو هڪ راڳ.

● **آنو:** [ا _ مث] سوريءَ ۾ پيٽ مان نڪتل لِڳلِڳدار مادو ۽ پُور، لپو.

* [سن: 1. آمر؛ 2. آندوش = آنديءَ جو گند]

● **آنو ج آنا:** [ا _ مذ] هڪ سِڪي جو نالو. آنڪ. اڳوڻي رپئي جو سورهون حصو، سير جو سورهون حصو. ڇٽانگ (پراڻو ناڻي ۽ تورماپ جو نظام، جيڪو هن وقت رائج ناهي).

* آنو بيضو (پکين ۽ جانورن جو ٽُون).

● **آنا انبن ۾ ته ٻچا ٻيرن ۾ هئڻُ:** [اصطلاح] سارو ڪارخانو ڊانوان ڊول هئڻُ.

_ **آنا ٻچا ڪرڻ:** [اصطلاح] پکي يا ٻئي جاندار جو ڪنهن جاءِ تي ٿاڪ ڪرڻ، وڏڻ ويامڻ.

* دل من هئڻ. ڳُڻتي کائڻ. پڪ نه هئڻ سبب ويچار ڪرڻ. پور پچائڻ.

_ **آنا پورڻ:** [اصطلاح] شاديءَ جو هڪ سنوڻ (جنهن ۾ گهوٽ ۽ ڪنوار جي سيج هيٺان اڪثر ڪڪڙ يا ڪنهن ٻئي پکيءَ جا آنا پوري ڇڏيا آهن ته جيئن گهوٽ جڻ ڪنوار تي آرو ڪري).

* ٿاڪ ڪري ويهڻ.

* نانگ، ڪمي وغيره جو آنا ڏيئي پورڻ.

_ **آنا لاهڻ:** [اصطلاح] ڪڪڙ يا ٻئي پکيءَ جو آنا ڏيڻ.

* ٻنا ڪم ترسڻ.

* تمام گهڻي سڪ لڳڻ.

* فائدي وارو ڪم ڪرڻ.

_ **آنو اچڻ:** [اصطلاح] ڪڪڙ جو آني لاهڻ کان اڳ دانهون ڪرڻ (ڪانڪارڻ).

* بي آرامي ٿيڻ.

* خسيس ڪم يا ڳالهه کي وري وري دهرائڻ.

_ **آنو ڦاسڻ:** [اصطلاح] بي آرامي ٿيڻ، تڪڙ ٿيڻ، پريشاني ٿيڻ، انتظار ٿيڻ.

* ٿوريءَ ڳالهه تي ونئي گهڻو شور ڪرڻ.

_ **آنو ڦوٽڻ ۾ اچڻ:** [اصطلاح] آنو منهن تي اچڻ. ترڦڙ ٿيڻ. ڦتڪارو ٿيڻ. مستي ٿيڻ.

_ **آنو مُٺِ ۾ اچڻ:** [اصطلاح] پريشاني ٿيڻ. گهبراهٽ ٿيڻ. ساهه واري لڳڻ.

_ **آني مان ڦُٽڻ:** [اصطلاح] جمڻ. پيدا ٿيڻ.

* ننڍيءَ عمر وارو ۽ ناتجربيڪار هئڻ.

_ **آني ۾ پاڻي اچڻُ:** [اصطلاح] بلوغت کي رسڻ. ڪم جو نه هئڻ.

● **آنوٽرو ج آنوٽرا:** [صفت _ مذ] ٽرڙو، لچڪڻو، چنچل، بي ويساهو، چڄلو، حرڪتي.

* [پرا:(آٽر = ابٽرو) _ سن:(آسٽر)]

● **آنورجڻُ:** [مص _ فعل مجهول] بيهوش ٿيڻ. آهرجڻ. ڊڪرجڻ. آڪڙجڻ.

* [س / ات: آوسن]

* [آنوريس آنوريو آنوريل]

● **آنِورو ج آنِورا:** [ا _ مذ] وڻ ۽ ڦل جو هڪ قسم (جيڪو دوا، مربي ۽ آچار ۾ ڪم اچي). پسارڪي وکر جو هڪ قسم. آملا. آنولو.

* [سن:(آملڪ) _ ف _ ع:(آملا) _ ا _ مذ]

● **آنورو ج آنورا:** [ا _ مذ] آنبَ. آندو. خَصيو.

* [سن: انڊ _ آنڊ]

● **آنِولو:** [ا _ مذ] آنِورو. آملا.

● **آنولاسار:** [ا.خاص _ مذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم.

❊ [سن: آمل – سار]

❊ صاف ٿيل گندرف (جيڪو دوائن ۾ ڪم اچي).

● **آنهہ ج آنهون:** [ا _ مث] آهہ، دانهن، شڪايت، افسوس.

❊ [ف: آه]

❊ [ظرف] هائو.

❊ [سن: آن]

❊ [ضمير] اوهان.

_ **آنهان:** [ا – مث – آنهہ جو جمع] دانهون، شڪايتون.

'عرشؤن لنگهن انهن جون آنهان' (بيدل)

❊ [س/ات]

_ **آنهان:** [ضمير _ حرف جر] اوهان کان.

● **آنهہ:** [ا – مث] هئڻُ، هستي، وجود.

❊ [سن: آس = هئڻُ]

● **آنهہ، آنهڻ ج آنهڻ:** [ا _ مذ] جوپائي مال کي پاڻي پيارڻ لاءِ کوهہ جي پرسان ٺهيل حوض، آواڙو.

❊ [سن]

❊ نيسر مان پاڻي ڪرڻ وارو هنڌ.

● **آنهڙ:** [ا _ مذ] آرهڻ، آهنڙ.

❊ [ملتاني]

● **آنهرا، آنهيرا:** [ا – مذ] آکيرا، پکين جا واهيرا. پکين جي رهڻ وارا ماڳ.

❊ ماڳ، آستان.

'بن سان جيءَ باندائي، سي اڄ نہ آئيا آنهري' (خليفو)

● **آنهري ج آنهريون:** [ا – مث] آرسي، آهري، آئينو، آرسي، درسني، ٽِڪ.

● **آنهڪارَ ج آنهڪارون:** [ا _مث] هاڪار، هائوڪار، آنڪر، مڃتا.

❊ [سن: آن = هائو + ڪر = ڪرڻ]

_ **آنهڪارڻُ:** [مص – فعل لازمي] هائوڪار ڪرڻ، اقرار ڪرڻ، هائوڪار، آنڪر، مڃتا.

❊ **[آنهڪاريو، آنهڪاريا، آنهڪاري، آنهڪاريون، آنهڪاريندو، آنهڪاريندا، آنهڪاريندي، آنهڪاريندون، آنهڪاريل]**

● **آنهلُ ج آنهلَ:** [صفت _ مذ] ڪمزور، نبلُ، ڍرو، سست.

❊ [س/ات _ سن: (آبَل)]

_ **آنهل ٿيڻ:** [اصطلاح] ڪمزور ٿيڻ، ڍرو ٿيڻ، سست ٿيڻ.

● **آنهن:** [ا – مث] هائو، هاڪار.

❊ [سن: آن = هائو، هاڪار، ها]

❊ [ضمير حاضر] اوهان کي.

'آيل! مڏ نہ آنهن، جا لوري لائي سڄڻين' (خليفو)

● **آنهو، آهو:** [ا _ مذ] مال پهرائڻ يا ڪاهڻ وقت ڊراڙ جو آواز.

● **آنءَ:** [ا – مث] ٻور، آنو.

❊ [سن: آم]

● **آنءَ، آئون:** [ضمير] آءٌ، آئون، مان.

❊ [سن: (اهم) _ ع: (آنا)]

_ **آنءَ ۽ ڪانءَ:** [اصطلاح] رڳو آءٌ ۽ منهنجو سِر، فقط آءٌ، اڪيلو سر.

❊ خود غرضي.

● **آنئُو ج آنئا:** [ا _ مذ] هڪ پيرو ڪيڙيل يا آباد ٿيل زمين. آنئو، خالي پيل آبادي لائق زمين.

❊ [سن: 1. انشنا = پوکڻ 2. اڪرشت]

● **آنئرو ج آنئرا:** [ا – مذ] آنورو، آمد.

● **آنئڙُ:** [ا_ مذ] پيهہ ڏرڻ جهڙيون چانورن گڏيل ساريون، آڙ.

❊ [س/ات/ل]

● **آنئين:** [ظرف] هائو، ها.

❊ [آن = هائو]

❊ [ا _ مث] پڌي، ايڪتا.

❊ [ضمير] اوهين، توهين.

❊ [س/ل]

●**آني ج آنيون:** [ا ـ مث] آنياري پلي جي بيٺاري واري حصي ۾ پيل داڻ داڻ واري مادي جي ٿيلهي، جنهن ۾ آنا ٿين.

* آنو، آنڪ.

* [سن: اٽڪ]

ـ **آنيارو ج آنيارا:** [ا ـ صفت ـ مذ] آنيءَ وارو پلو، مادي پلي جو هڪ قسم. ماير ('کيري پلي' جو ضد).

* [سن: 1. اٽبوت = آنن وارو؛ 2. آٽدتي = داڻن وارو؛ 3. آنيہ = داڻو آنو > آنيارو]

●**آنياري ج آنياريون:** [ا ـ مث] ٻيڙيءَ جي کوهي جهلڻ لاءِ رسي، آياري.

●**آني ٻهاني:** [ظرف] ڪنهن نہ ڪنهن بهاني، آهاني بهاني.

●**آڻ:** [ا ـ مث] حڪم، فرمان.

* آگيا، تابعداري، مڃتا، اطاعت، محڪومي.

* هار، شڪست.

* ڊوهيءَ جو گول ليڪو، دائرو (هڪ قِسم جو قسم يا واسطو) 'گرگي ڇهواڻ جي آڻ ڏيئي نانگ جهلڻ' (لوڪ)

* ميان، ڏوراپو.

* [س / ٽ]

* عيوض، بدلو.

* کوھ جي ترمان يا پاسن کان پاڻيءَ جي زور تي مٽيءَ جي اچل سبب ٿيل کوپ، کوھ ۾ اوساريءَ جي هڪ پاسي لهي پوڻ سبب ٿيل خال.

* روڪ، اٽڪ، آڏ.

* [سن: آورڻ]

* ڪَڙَهَ (لوڙهي جي گهٽي)، لوڙهو، پٽ.

* [س / ات]

* پردو، اولو.

'عبديت جي آڻ، ڪين جهلياسي ڪاپڙي' (بيدل)

* بيهر ڏرڻ جهڙيون جانورن گڏيل ساريون، آنئڻ.

* ['آڻڻ' مصدر مان امر] ڪٿي اچ!.

ـ **آڻ پائڻ:** [اصطلاح] آڻ مڃڻ، آڏو آن وجهڻ. ڪنهن سبب جي بناءَ تي رنڊڪ وجهڻ، برادريءَ ۾ ميار رکي رسامو وجهڻ.

ـ **آڻ ڪرڻ:** [اصطلاح] ٻئي جي طرفداري ڪرڻ.

ـ **آڻ لاهڻ:** [اصطلاح] ميار لاهڻ.

ـ **آڻ مڃڻ:** [اصطلاح] شڪست قبول ڪرڻ.

* پيش پوڻ.

* حڪم مڃڻ، چيو مڃڻ.

ـ **آڻ ۾ رهڻ:** [اصطلاح] روڪ ۾ رهڻ، تابعداريءَ ۾ رهڻ.

* ڊوهيءَ ۾ ويهڻ (نانگ، بلاجو).

●**آڙ:** [ا ـ مث] ڦيٿي جي سرائيءَ جي ڪِلي.

* [سن: آٽ]

* سٽر.

* ترار جي ڌار.

* گهر جي ڪنڊ، ليڪو، حد.

* ان جي راهہ جي چوڌاري نڪتل ليڪو، راهہ (چڙي، اچو ڪيل ان جو ڍڳ)

●**آڙُ:** [ا ـ خاص ـ مذ] سارين سان گڏ اپرندڙ گاھ جو هڪ قِسم، جانورن سان مليل جهنگلي گاھ جو ٻج.

* لوهو گول چلو (جيڪو جنڊ جي مڪڙيءَ جي سوراخ ۾ وجهجي تہ جيئن ڪِير سان لڳڻ جي ڪري مڪڙي نہ گسي).

●**آٺائي ج آٺائيون:** [صفت ـ مث] ڏکي، اَٺائي، مشڪل.

* اٺاٺ، ڪوٺ.

●**آٺاسو ج آٺاسا:** [صفت ـ مذ] بي نڪو، جنهن کي ناس پتو نہ هجي، اٺاسو بي حيا، بي لڄو، بي شرم، جنهن کي مستقبل جي اميد نہ هجي.

* [سن: آناش ـ آن + آشا = بي اميد ـ جنهن جي سڌرڻ جي اميد نه هجي]

● **آٿائڻ:** [مصدر 'آٿڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] کڻائي اچڻ، گهرائڻ، خريد ڪرائڻ، حاضر ڪرائڻ.

* [آٿايو آٿائيندو آٿايل]

ـ **آٿائي، آٿائڻي ج آٿائيون:** [ا ـ مث] آٿائڻ جو اجورو، سامان ڪٿائڻ جي مزدوري.

ـ **آٿج:** [امر نيازي] تون آڻ، تون ڪر

'آٿج هي اعتبار جو حق رهيءَ آهي ڪينڪي' (بيدل)

● **آڻ جاڻ:** [ا ـ مث] اچ وڃ، آمد و رفت.

* [س / ث/سر]

● **آٿڻ:** [مص – فعل متعدي] وٺي اچڻ، کڻي اچڻ، هٿ ڪرڻ، حاصل ڪرڻ.

* [مص] آٿڻ

* [امر] آڻ

* [مضارع] آٿيان (ج) آٿيون، آٿين (ج) آٿيو آٿي (ج) آٿين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

* [حال] آٿي ٿو (ج) آٿين ٿا

* [حال مث] آٿي ٿي (ج) آٿين ٿيون

* [ماضي] آندو (ج) آندا

* [ماضي مث] آندي (ج) آنديون

* [مستقبل] آٿيندو (ج) آٿيندا

* [مستقبل مث] آٿيندي (ج) آٿينديون

* [اسم مفعول] آٿيل

ـ **آنداٿون:** [ا. مفعول] ڪياٿون، کڻي آيا، هنن آندو

'عبادت ڪٿون عان آنداٿون اثبات رهيءَ' (بيدل)

ـ **آٿڻ نيڻ:** [اصطلاح] پهچائڻ ۽ وٺي وڃڻ.

ـ **آٿڻ ۽ چاڙهڻ:** [اصطلاح] جيڪي ڏهاڙي ڪمائڻ سو سڀ خرچ ڪرڻ، محدود ڪمائي هڻڻ، روز ڪمائي روز خرج ڪرڻ.

ـ **آٿين ۽ چاڙهين:** [اصطلاح] آٿڻ ۽ چاڙهڻ وارا، بنا رکيل توڙ جي توڪل وارا، محدود آمدني يا اپت وارا.

'آٿين ۽ چاڙهين، ڏٿ ڏهاڙي سومرا' (شاهه)

● **آٿو پاٿي:** [ظرف] جدا جدا، عليحده، نويڪلو آراڏو آريار.

* [س / ث]

● **آٿو ماٿو ج آٿاماٿا:** [ا ـ مذ] ناز نخرو انگل آرو.

ـ **آٿا ماٿا ڪرڻ:** [اصطلاح] ناز نخرا ڪرڻ.

* خوشيون ڪرڻ، موجون ماڻڻ.

● **آٿي ج آٿيون:** [ا ـ مث] ڪنهن به تکيءَ شيءِ (تيس ڀالي درار وغيره) جي ڇهنب يا ڪناري، نوڪ، آٿي.

* [ا ـ مذ] وات، نڪ.

* [سن: آنه = وات ـ نڪ]

'ليبي لعنتيءَ کي آٿيءَ ۾ آهي'

* [سن: آٿي = سٽيءَ جي ڇهنب]

* خود غرضي، خود مطلبي.

* پوڻ ۾ لوهه جا گول ڇلا، جنهن مان اوڙاڪ لنگهائبو آهي.

● **آٿيان مور:** [ا ـ مذ] منگر مڇيءَ جو هڪ قِسم (جيڪا ماٺهوءَ کي پيچ سان ڏک هڻندي آهي) مڇ جو قسم، سيسار، سيسر

● **آوا:** [ا ـ مذ] سرن جو ڪورو بٺو.

* [ملتاني]

* [مث: آوي ج آويون]

● **آواڄ ج آواڄَ:** [ا – مذ] آواز جي بگڙيل صورت.

* [ف: آواز]

'آنهنجي آواڄ، پنان ڪڏ نه پاڙسان' (سامي)

ـ **آواڄ:** [ز ڪي ج ۾ بدلائي لچاريل آواز] آواڄ.

'ڪنين ڪلهين نه پئي تن اڌي جو آواڄ' (عنايت)

● **آوادان، آوادانو:** [صفت] آبادان، وسندڙ.

* [ف]

ـ آواداني ج آوادانيون: [ا ـ مث] آباداني، بستي، آبادي.

* رونق.

* پوکيل زمين.

● آوار: [ا ـ مث] گھوڙي جو تکو پنڌ، چوٽ، سراڙو.

* [ف: (آوردن)]

● آوارُ ج آوارَ: [ا ـ مذ] چٽيل، پٽڙيل.

* بريت، بيابان.

* چوڏاري، جيڏانهن ڪيڏانهن پٽڙيل.

* [صفت ـ مذ] سرگشتو، رولو، ڀٽڪندڙ، آواره.

* [ف: آواره]

● آوارگي: [ا ـ مث] رولڙو، ڀٽڪڻ جي حالت، بد هلت.

ـ آوارو ج آوارا: [صفت ـ مذ] رولو، ڀٽڪندڙ، گمراهه، بدچال، آواره.

* [ف: آواره]

* [مث: آواري ج آواريون]

ـ آواره گرد: [صفت] رولو آواره، ڀٽڪندڙ، بي گھر.

ـ آواره گردي: [ا ـ مث] اجايو رلڻ، آوارگي.

● آواري ج آواريون: [ا ـ مث] اوباري چولي.

* [ف: آواره]

ـ آواريون لهواريون: [ا ـ مث] اوباريون لهواريون، اُبتيون سُبتيون.

● آواڙو ج آواڙا: [ا ـ مذ] کوهه يا کوهيءَ جي ڀرسان جانورن جي پاڻي پيئڻ لاءِ دگھو حوض، آنهن.

* بي فائدو يا اجايو ڀٽڪندڙ، آوارو واٺڙو بتيليل.

* [مث: آواڙي ج آواڙيون].

● آوازُ ج آوازَ: [ا ـ مذ] شين جي پاڻ ۾ لڳڻ جو پڙلاءُ، اهڙو پڙلاءُ جيڪو ٻڌڻ ۾ اچي، ڳالهاءُ، آلاپ، تنوار، سڏ، هڪل، پڪار، ندا، هل، گوڙ، سوال، صدا، ڪڙڪو ڪڙڪو چيچاٽ، ٺهڪو گونج، غلغلو.

* [ف: آواز]

ـ آواز اُٿارڻ: [اصطلاح] گھرُ ڪرڻ، طلب ڪرڻ.

* دانهن ڪرڻ، شڪايت ڪرڻ.

* تبليغ ڪرڻ، پرچار ڪرڻ.

ـ آواز پوڻ: [اصطلاح] مشهور ٿيڻ، هُلُ ٿيڻ.

ـ آواز پهچائڻ: [اصطلاح] عوام جون شڪايتون ۽ گھرجون حڪومت اڳيان پيش ڪرڻ.

ـ آوازي قافيو: [ا ـ مذ] لفظي جوڙجڪ جي ابتڙ شاعريءَ ۾ استعمال ڪيل آوازي قافيو.

مثال طور:

'ساري رات سبحان، جاڳي جن ياد ڪيو
ان جي عبداللطيف چئي مٽيءَ لڌو مان
ڪوڙين ڪن سلام، اچيو آسڻ تن جي'.(شاهه)

ـ آواز ڪرڻ: [اصطلاح] ڳالهائڻ، سڏ ڪرڻ، گوڙ ڪرڻ، وڄڻ، هوڪو ڏيڻ.

ـ آواز ڪليل هئڻ: [اصطلاح] وڏي آواز سان ڳالهائڻ، ڳالهائڻ جي سگھه هئڻ.

ـ آواز ويهي وڃڻ: [اصطلاح] نڙي ويهي وڃڻ، ڪابه دانهن ڪوڪ نه ڪري سگھڻ.

ـ آوازي ج آوازِي: [صفت] آواز ڪندڙ، وڄندڙ، چيچاٽي (بوٽ).

● آوازه: [ا ـ مذ] مشهوري، ناموري، نالو ناموس.

* [ف]

● آواگمن، آواگوَن: [ا ـ مذ] اچ وڃ، وري وري جنمڻ ۽ مرڻ، جوٽيون ولڻ، پنرجنم، تناسخ.

* [سن: آيه = اچڻ + گم > گمن = وڃڻ]

● آواگهر: [ا ـ مذ] اوجهڙ، گمراهي، آل بزار، گورک ڌنڌو.

* [سن: آو + گره = جهلجڻ]

● **آواگهين:** [ظرف] تار (پاڻي)، عميق، اونهو.

● **آوان:** [ا ـ مذ] وقت، موسم.

※ [ع: آن ج آوان]

ـ **آواندو آوانڊو ج آواندا، آوانڊا:** [ا ـ مذ] پاڻيءَ جي باري ۾ ڇوڙ واري جاءِ، ڏڪو، آنڊو.

※ [سن: آ + بند = ٻڌڻ]

ـ **آواندو آوانڊو ٻڌڻ:** [اصطلاح] باري جو پاڻي بند ڪرڻ.

ـ **آواندو آوانڊو لاهڻ:** [اصطلاح] اڏ يا ڪسيءَ جو منهن کولڻ ۽ ان مان پاڻي وهائڻ.

ـ **آواندو آوانڊو وراڻڻ:** [اصطلاح] هڪ باري مان پاڻي بند ڪري ٻي ۾ ڇڏڻ.

● **آواڻُ ج آواڻَ:** [ا ـ مذ] تيل جو اهو ننڍڙو دٻو جو بيل گاڏيءَ جي ڦيٿن کي تيل ڏيڻ لاءِ گاڏيءَ ۾ ٻڌل هجي.

※ [س/ات]

● **آواٿو ج آواٿا:** [ا ـ مذ] ڪنهن جي اچڻ جي خبر (جنهن جي پڪ نه هجي)، هاواٿو، هل، افواهه.

● **آواهن:** [ا ـ مذ] سڏ، ڪوٺ، دعوت.

※ [سن: آهون]

※ ڪنهن ديوتا کي آرتي، منٿ سماجت، آزي نيزاري.

● **آوَ ڀڳت:** [ا ـ مث] ڀليڪار، خوش آمديد.

● **آوتَ ج آوتون:** [ا ـ مث] اچڻ جي حالت، آمد، آمدني، وصولي، ٻاهران مال جي آمد، سال جي وصولي.

※ [سن: (آين = اچڻ) ـ ف: (آمد)]

※ ماڻ جو نمونو، هلتي.

※ عيوض، بدلو.

※ ان جي واڌ.

ـ **آوت ج آوتيون:** [ا ـ مث] اچ وڃ، آمدني روانگي.

● **آوتو ج آوتو:** [صفت] ايندڙ، اچڻ وارو، ٻاهران ايندڙ (مال).

● **آوِترو ج آوِترا:** [صفت ـ مذ] آئنترو، هوترو، حرڪتي (ٻار).

※ [مث: آوتري ج آوتريون]

● **آوٽو ج آوٽا:** [ا ـ مذ] پنيءَ ڪان ڏنل سوڙ يا وهاٽي جي ٽيڪ.

※ [س/ل]

● **آوڏ ج آوڏ:** [ا ـ مذ] وڏي کڏ، ارڙاهه، سوراخ، خال، پور، ڪوهه.

※ [س / ل ـ سن: اوٽ]

● **آورُ ج آورَ:** [ا ـ مذ] ور، وڃهه.

※ [سن: آورت = گهمرو ـ پيچ]

※ [ا. خاص] ٻوٽي جو هڪ قسم.

※ [س/ٿ]

ـ **آور ۾ اچڻُ:** [اصطلاح] پيچ ۾ اچڻ، وڪڙ ۾ اچڻ، ڄل ۾ اچڻ، هٿ لڳڻ.

● **آورتِ:** [ا ـ مث] واٽرائڻ وقت گاگڙي مان ان ڪرڻ وارو هنڌ، آوت.

※ [سن: آورت = گهمرو ـ گهيرو]

● **آورتا:** [ا ـ مث] ديوتا اڳيان آندل نذرانو يا ڀيٽ.

※ [آرتي، آرتا]

※ [سن: 1. آرا ترڪ = جوت ورڪا؛ 2. آورڪشتا = ورڪا]

ـ **آوَرتا ڪرڻُ:** [اصطلاح] اولَ گهولَ جو ساڻ سنوَن ڪرڻ (ديوتا نه هجڻ جي حالت ۾ ٻيءَ مثان ۽ ان جي نه هجڻ جي حالت ۾ ماءُ مٿان يا ڪنهن عزيز مٿان ڏيئو ڦيرائڻ)، آرتا ڪرڻ.

● **آوَرت ڏهائي:** [صفت ـ مث] ڏهائيءَ جي انگن جي مٿا (ڏهاڪن جي انداز ۾).

● **آورتي:** [ا ـ مث] ورجائڻ، دهرائڻ، وري وري چوڻ، چمچو.

● **آورجا ج آورجائون:** [ا ـ مث] آرجا، عمر، جمار.

※ [سن: آيرڌا]

● **آوَرد:** [ا ـ مث] طبيعت جي خلاف (زوريءَ) خيال ۾ آندل ڳالهه، خيالي چڪتاڻ.

※ [ف: ا ـ مث: آوردن = آڻڻ]

* شعر جوڙڻ ۾ طبيعت تي ڏنل زور، شعر گوئيءَ ۾ تڪلف ۽ تصنع، بناوت.

●**آورڻ ج آورڻ:** [ا _ مذ] ڍڪ، پردو، تهه.
* [سن: آورڻ]
* رنڊڪ، اٽڪ.
* اهڙي شيءِ جيڪا بچاءُ ڪري (جهوڪ ڪوهه، جهنگلي ٻٽ، وغيره).

●**آورو ج آورا:** [ا _ مذ] آنورو، آنئرو.
* [سن: (آملڪ) _ پرا: (آمليا)]

●**آوري:** [ا _مت] آهري.
* [س / ل]

●**آوڙا:** [صفت – مذ] آزاد، آجا، ڇيڪ، آوارا.

'ڪوهه جاٽان ڪين ويا، ايهي پر آوڙا' (شاهه/سسئي)
* [مت: آوڙي ج آوڙيون]

●**آوڙڻ:** [مص – فعل متعدي] آئڙڻ، دل سان لڳڻ، پسند پوڻ، وڻڻ، پيارو لڳڻ، طبيعت تي پوڻ.
* [مص] آوڙڻ
* [امر] آوڙ
* [مضارع] آوڙيان (ج) آوڙيون، آوڙين (ج) آوڙيو، آوڙي (ج) آوڙين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] آوڙي ٿو (ج) آوڙين ٿا
* [حال مت] آوڙي ٿي (ج) آوڙين ٿيون
* [ماضي] آوڙيو (ج) آوڙيا
* [ماضي مت] آوڙي (ج) آوڙيون
* [مستقبل] آوڙندو (ج) آوڙندا
* [مستقبل مت] آوڙندي (ج) آوڙنديون
* [اسم مفعول] آوڙيل

●**آوستا ج آوستائون:** [ا _ مت] آوستا، ڇمار.

●**آوڪ:** [ا _ مذ] ويمو (انشورنس).
* [هند]

●**آوڪارڻ:** [مص – فعل لازمي] اوڪامڻ، مينهن وسي بس ٿيڻ، آسمان جو صاف ٿيڻ، اوچيڻو ٿيڻ.
* [آوڪاريو، آوڪاريا، آوڪاري، آوڪاريون، آوڪاريندو، آوڪاريندا، آوڪاريندي، آوڪارينديون، آوڪاريل]

●**آولو ج آولا:** [صفت _ مذ] پسند ايندڙ، وڻندڙ، ڍنگ وارو.
* [مت: آولي ج آوليون]
* [سن: آولن = چاهه رکڻ، ميل رکڻ < آور= چوندڻ، پسند ڪرڻ، چاهڻ]

●**آولي ج آوليون:** [ا – مت] قطار، لائن، سلسلو (خاندان/ گهراڻو).
* [سن: آول_ آولي = قطار]

●**آوَند:** [ا _ مذ] رڌڻي جو سامان (ٿانو ٿپا).
* ڪپڙن سڪائڻ يا ڏاک جي ڇڳن ٽنگڻ لاءِ رسي.
* ٽينس راند جي رئڪيٽ.
* شطرنج جو تختو تخت.

●**آونڊان:** [صفت] لٽڪندڙ.
* [ف: آونگان]

●**آوَنگ ج آونگ:** [ا _ مذ] رڌ پچاءُ جو ڪوٺو ٿانءُ
* [ف: آونگ = ڪرل]
* مال اسباب، ڪرل.
* [ا _ مت] ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم.
* انگورن جي ڇڳن يا ڪپڙن ٽنگڻ لاءِ رسي.
* ٻيڙيءَ کي هلائڻ لاءِ ٻنهي ڪپن تي آريار ٽنگيل رسي.
* سيءَ کان بچاءُ لاءِ رلين يا ڳوٿين مان ٺاهيل اوڏر.

'اسان اڏارا آئي آونگ ڇاڙهيا' (شاهه)

●**آوڙڻ:** [مص – فعل لازمي] اچڻ.
* [سر]

ـ آوڻ جاوڻ: [اصطلاح] اچڻ وڃڻ.

ـ آوٺي ج آوٺيان: [صفت ـ مث] آمد، ايندڙ.

● آوه: [ا ـ مث] لوهار خانو. لوهار جو ڪورو، ڀٽي، سرن پچائڻ جو ڪورو، نهائين، آوي.

* [ف: آوه، دوزخ، پاتال]

* دوزخ، آفت، جٽي، مصيبت.

* آيدا، دامن جي ڪني.

● آوهُ ج آوهَ: [ا ـ مذ] پڙاڏو، ڪابه آواز ڪندڙ شيءِ.

* [ف]

* هڪ ساز جو نالو

* [ح ـ ندا] هاءِ هاءِ يا افسوس!

● آوي ج آويون: [ا ـ مث] هائي، نهائين، ڀٽي.

* آفت، آيدا، جٽي، مصيبت، آوهه.

* [ع: (هاويه) ـ ف: (آوه) = پاتال، دوزخ]

* دوزخ جو ترو، هيٺاهون دوزخ.

● آويڙ ج آويڙون: [ا ـ مث] لوهه جي پٽيءَ مان هڪ جهڙا ٻه ٽڪر ناهي ٻنهي کي ملائي ناهيل هٿيار (جهڙوڪ ڪهاڙي، وغيره).

● آويڙو ج آويڙا: [صفت ـ مذ] اوٻڙو ڏنگو

* [مث: آويڙي ج آويڙيون]

● آويز: [پڇاڙي] جيئن دل آويز.

* [ف: آويزش، ٽنگيل]

* ڇت تي جو ٽنگيل فانوس.

● آويزانُ: [ا ـ مفعول] لڙڪيل

* [ف: آويختن]

● آويز ج آويز: [ا ـ ...] هڪ قسم جو گهه.

* [ف]

● آويکڙُ: [مص ـ مرکب فعل] اچي ڏسڻ، هلي ڏسڻ.

* [ف ـ سرا: (آ=اچ + ويکڙ = ڏسڻ)]

● آويلو ج آويلا: [ظرف] اويلو، بي وقتائتو، اڻ وڻندڙ وقت تي، ڪمهلو، اڻ نهڪندڙ وقت.

● آهَ ج آهُون: [ا ـ مث] ڏک، تڪليف، درد يا سور سبب اندر مان نڪتل آواز، دانهن، فرياد.

'آهه نه آهينداس، موتي اينda مان ڳري' (شاهه/ساموندي)

* [ف: (آه) ـ سن: (آههه)]

* رڙ، پٽ، پاراتو، بد دعا.

* ٿڌو ساهه

'آهه غريبان، قهر خدائي' (لوڪ)

* آس، اميد، آسرو

* [سن: آشا]

'منهنجي آهه اها ڪڏهن ڪيرائيندي ڪوٽ کي' (شاهه)

* [ح ـ ندا] افسوس!

ـ آهه ڀرڻُ: [اصطلاح] شوڪارو ڀرڻ، ظلم کان دانهن يا شڪايت ڪرڻ، ٿڌو ساهه کڻڻ.

ـ آهه تان نراهه هئڻُ: [اصطلاح] ٻڙڪ ٻاهر نه ڪڍڻ، خاموش رهڻ، هيسيل رهڻ.

ـ آهه پوڻُ: [اصطلاح] مصيبت پوڻ، پاراتو لڳڻ.

ـ آهه جانفشان: [ا ـ مث] ماريندڙ دانهن.

ـ آهه جانڪاه: [ا ـ مث] دل ڳاريندڙ دانهن.

ـ آهه جگر سوز: [ا ـ مث] جگر ساڙيندڙ آهه.

ـ آهه زن: [صفت ـ ا ـ مذ] آهه ڪيندڙ، شوڪارو ڀريندڙ.

ـ آهه سرد: [ا ـ مث] ٿڌو ساهه.

ـ آهه سرد ڀرڻ: [اصطلاح] ٿڌو ساهه کڻڻ.

ـ آهه صد آهه: [اصطلاح] افسوس صد افسوس!

ـ آهه ڪيڻ: [اصطلاح] ٿڌو ساهه ڀرڻ.

ـ آهه ڪڙڪڻ: [اصطلاح] آفت يا قهر نازل ٿيڻ.

ـ آهه نيم ڪش: [ا ـ مث] اڻ لکو ٿڌو ساهه.

- آهہ نيم شب: [اـ مث] اڌ رات واري دانهن، فرياد.
- آهہ نڪرڻ: [اصطلاح] دل مان پاراتو نڪرڻ.
- آهہ و بڪا: [اـ مث] روج راڙو، پٽڪو، واويلا.
- آهہ و زاري: [اـ مث] روج، پٽڪو، واويلا، دانهون، ڪوڪون، رڙيون.
- آهہ وفغان: [اـ مث] روج، راڙو، واويلا.
- آهون: [اـ مث] پٽون، زاريون.

'ٽوڪي ساري ساهہ، اڪنڊيو آهون ڪري'.

- آهون ـ آلاهون: [اـ مث] رڙيون، پڪارون، چيخون، دانهون، ڪوڪون.

'آهون سڻي الاهون ڪر ماڙ تون ايڏاهون،
آءُ الله لڳ اوراهون ڦري ڦيرڙو تون پائي'. (نانڪ يوسف)

- آهون دانهون: [اـ مث] رڙيون، ڪوڪون، فرياد.

'آهون دانهون عاجزيون، بيهر پڌييان' (حاجي خان چنجڻي)

- آهون ڪرڻ: [اصطلاح] دانهون ڪرڻ، رڙڻ، روج ڪرڻ، ڪوڪارڻ.

'ڪنڌيءَ جهليو ڪانهہ، عاشق اپو آهون ڪري' (شاهہ)

● آهہ: [فعل] 'آهي' جو سوس (contraction)، آهي

'سالڪن سمجهي چيو اي، آهہ دنيا ڏينهن ڏون' (گل)

- آهہ: هئڻ (being)، نانهہ جو ضد.

'ٺڪيو ڪيائين تِت، جتي آهہ نہ نانهہ ڪا' (سامي)

- آهہ ۽ نانهہ: هئڻ ۽ نہ هئڻ، موجود ۽ غير موجود، وجود ۽ نيستي.

● آهہ ج آهہ: [اـ مذ] آنهہ.
* [سن: آهاو]

● آها: [حـ ندا: آههِ] تڪليف، عجب يا ڏک مان نڪتل آواز (جيڪو هاءِ هاءِ، واهہ واهہ بلي بلي؛ جو اظهار ڪري).

● آهار: [ظرف: آڌار] آڌار تي، آسري تي، ٽيڪ تي.

● آهارُ ج آهارَ: [اـ مذ] ڪاڌو، خوراڪ، قوت، آهر
* [پراـ سن: (آهار) کلف، کاڌي جي شيءِ]
* ٽيڪ، مدد، آسرو.
* [سن: آڌار]
* [ح – ندا] الله توهار.

● آهارِي ج آهارِي: [صفت] ماس کائيندڙ، گوشت خور (گوشت کائيندڙ).

● آهتُ ج آهتَ: [اـ مذ] ڪڙمي، ڪاسبي، حجام، واڍي يا ڪنهن بہ ٻي مزدوريءَ تي سالياني ڀنڊاڻ يا لاڳ (جيڪو فصل لهڻ تي ڏنو وڃي) رکب.
* خدمت عيوض معاوضي ۾ جنس ڏيڻ جو اقتصادي سرشتو.
* اناج جي جنس ڏيڻ سان ڪاريگر کان ٺهيل مال وٺڻ.

'وڙهيا واڍا، اڙيا آهتي'. (لوڪ)

* هلي چلي، دستور، خوءِ، خصلت.

'اکين جي آهت، ڪٿي اڇلايس چيرين'.

- آهت رکڻ: [اصطلاح] ڇماهي يا سالياني اجرت تي ڪمين ڪاسبين کان ڪم وٺڻ لاءِ ساڻن لاڳاپو رکڻ، حجام يا مزدور جو بدل معاوضي تي ڪنهن سان وهنوار رکڻ.
- آهتو ج آهتا: [صفت - مذ] آهتي.

● آهتي ج آهتِي: [صفت – مذ] آهت پريندڙ (ڪڙمي يا ٻيو ڪو بہ مهاڙيو)، آهت وٺندڙ ڪاسبي، حجام، پورهيت.

'فلانو ڪڙمي منهنجو آهتي آهي'. (لوڪ)

● آهَٽ ج آهَٽون: [اـ مث] پيرن جو خفيف کڙڪو، هلڻ جو هلڪو آواز.

● آهَر: [ظرف] پٽاندر، موجب، سارو، مطابق، جيترو.
* [اـ مث] آڌار، ٽيڪ، جهلو، واهر، پناهہ
* [سن: آ+ڌر]

'ڪريان ٻي نہ ڪِن، آهَر آنهين آهيان' (شاهہ/مارئي).

* ٻهج، طاقت.

ـ آهَر واهَر: [ا ـ مث] مدد، همراهي، پرچهلائي، سنڀال، ڏکئي وقت ۾ ڪم اچڻ، آسرو، آٿت.

'آهيون تو آهر ڪن ٿانهن ولهيءِ واهر ڪج واري' (حافظ ولي)

● آهر: [ا ـ مذ] پتر (جيڪو ڏوهي ڪپڙن کي ڏيندا آهن)، ڪلف، پيچي، پيڻ.

ـ آهرڻ: [مص – فعل متعدي] ڪلف ڏيڻ، جڙ يا لئي لڳائڻ

* [ف: اهار]

* [مص] آهرڻ

* [امر] آهر

* [مضارع] آهريان (ج) آهريون، آهرين (ج) آهريو، آهري (ج) آهرين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] آهري ٿو (ج) آهرين ٿا

* [حال مث] آهري ٿي (ج) آهرين ٿيون

* [ماضي] آهريو (ج) آهريا

* [ماضي مث] آهري (ج) آهريون

* [مستقبل] آهرندو (ج) آهرندا

* [مستقبل مث] آهرندي (ج) آهرنديون

* [اسم مفعول] آهريل

● آهَرُ ج آهرَ: [صفت - مذ] ڏاريو مرد، غير مرد.

* يار، سيڻڻ، چڱڻ، آهير

* [ع: عاهر]

* [ا ـ مذ] علاج معالج جو هڪ نمونو جراحت، ڏنب.

* [سن: اسري]

● آهُر: [ا ـ مث] تيلي ٻج جو هڪ قسم (سرنهه ۽ جانٻي جي جنس مان).

● آهُر، آهُرَ ج آهُرون: [ا ـ مث] مال جي ڪاڏي لاءِ سرن وغيره سان ناهيل جاءِ، کونر، آهرو (جنهن ۾ ٻورن کي چارو يا ڪتر ڪارائيندا آهن) چوپائي مال کي وٿاڻ تي ڪتر يا گاهه چارڻ لاءِ رکيل مٽيءَ جو ناهيل ٿانءُ، ٺڪر جو وڏو ٿانو

'آئيو وجهن آهرين، روڙيو رتا گل' (شاهه/مارئي)

* [ف: آخور]

* مينهن يا ڳئون جو هڪ وقتو ڪاڏو

* سنهڙو ٻج جيڪو مصالحي طور ڪم اچي.

* خردل، هرائي

* [ف]

ـ آهر ڏيڻ، آهر وجهڻ: [اصطلاح] وقتائتو ڪاڏو ڏيڻ (جانور کي)، چوپائي مال کي گاهه وجهڻ، چوپائي مال کي هٿ سان ڪاڏو ڏيڻ

* هٿرادو چارو، جهنگلي چارو.

● آهراري، آراڙي: [ا. خاص] هڪ گاهه (جنهن جو ٻج ڏت طور ڪاڏو يا رڌو وڃي. شاهه عبداللطيف ڀٽائيءَ لفظ 'آراڙي' ڪم آندو آهي جنهن جي معنيٰ به ساڳي آهي)

'عمرا آراڙيءَ سين، ٻلاءُ نه ٻاڙين' (شاهه/مارئي)

'عمرا آهراريءَ جا، سنيوٽا ستن' (عنات)

* [س/ث]

● آهرائڻ، اهڙائڻ: [مص – فعل متعدي بالواسطہ] ٻيڙيءَ جي سيرن ۽ چيرن ۾ ڏاڳا اڙيون وجهي بند ڪرڻ (اهرائڻ)

* ڏڪائڻ، ٿيلهائڻ، آهرڻ، تارڻ، هاڪارڻ، هلائڻ.

* [آهرايو آهرائيندو آهرايل]

● آهرَ زهرَ ڪرڻ: [اصطلاح] تنگيءَ سان وقت گذارڻ.

* مينهن يا ڳئون جو هڪ وقتو ڪاڏو.

● آهِرو آهورو ج آهِرا: [ا ـ مذ] ٿوٿي يا پيلپائو (جنهن تي پکي ويهندا آهن) واهيرو، ڪڪڙن يا پکين جي رات جو ويهڻ جي جاءِ، آهيرو.

ـ آهرو: [ا – مذ] نانگ، زهريلو نانگ.

● آهُرو آهورو ج آهرا، آهورا: [ا ـ مذ] جانورن جي ڪاڏي، چاري جو ڪونر ٿانءُ وغيره.

ـ آهَڙن/آهورن ۾ ڪاٽڻ: [اصطلاح] گهٽي چاري مان ڏؤ ڪري ڪاٽڻ.

'جن ڪاٽو آهورن ۾، سي ڪيئن ڪاٽيندا پاهورن ۾.' (لوڪ)

* تمام گهٽو يا ريل چيل خرچ ڪرڻ.

ـ آهُرين: [حالت جر] آهرن ۾ (مال جي ڪاٽڻ وارن)، ڪونارن ۾.

"آئيو رجهن آهرين، روڙيو رنا ڳل" (شاهه)

● آهِري ج آهِريون: [ا ـ مث] آرسي.

* [سن: آدرشه = (آ = چئني طرفن کان + درش = ڏسڻ)]

● آهري ج آهري: [صفت ـ مذ] چست، چالاڪ، محنتي.

* [ملتاني]

● آهري: [ا ـ مث] گجرن جو آچار (جيڪو آهرو جهي سنڌجي).

* [س/ل]

● آهَڙي ج آهَڙيون: [ا-مث] ولر، ٽولي، جماعت.

*[س/ ٿ]

● آهَڙڻ: [مص – فعل لازمي] ٽڙڻ، ٽاڙڻ، ڪِرڻ.

* [جنڊ کي آهوڙڻ]

*[آهوين آهويا، آهوي، آهڙيون، آهوندو آهوندا، آهوندي، آهونديون، آهڙيل]

● آهُڙو ج آهُڙا: [صفت – مذ] اهنجو ڏکيو، مشڪل.

* چيندڙ، کهرو.

آڏ ڏريا آهڙا ڏونگر کي ڏاڪا (شاهه)

* [مث: آهڙي ج آهڙيون]

● آهستہ: [ظرف] ڌيري، ڌيمي، هوريان، آهستي.

* [ف]

ـ آهستہ آهستہ: [ظرف] هري هري، ڌيري ڌيري، ڌيمي ڌيمي، هوريان هوريان، رفتہ رفتہ، درجي بہ درجي.

ـ آهستہ رؤ: [صفت] آهستہ هلندڙ، هري هلندڙ

ـ آهستہ روي: [ا-مث] هوريان هلڻ جي حالت، ڍرائي، سست روي

ـ آهستہ سخن: [صفت] آهستہ ڳالهائيندڙ.

ـ آهستگي: [ا ـ مث] ڍرائي، ٺهر، تحمل، ديرينائي.

* جلهائي، سستي، ڍيلهہ.

ـ آهستو: [ظرف] آهستہ، ڍرو، هري هري.

ـ آهستي آهستي: [ظرف] آهستہ آهستہ.

● آهَڪُ: [ا ـ مذ] چونو، سيڙهي، ڳِچ.

● آهِلُ: [صفت] ماڻهن سان معمور وسندڙ، آباد شهر.

* اهل عيال وارو.

* [ع: اَهل] گهر وارا، گهر ڀاتي.

● آهلَ ج آهلُون: [ا ـ مث] ليٽ، لاڙو، اٽل، رجحان، ڪاڻ.

* ويچارا، آهل، نقل.

ـ آهِلائِڻُ: [مصدر 'آهلڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ليٽائڻ، لاڙڻ، لاڙو ڪرائڻ، الار ڪرائڻ.

* سمهارڻ، ننڊ ڪرائڻ، آرام ڪرائڻ.

* [آهلايو آهلندو آهلايل]

ـ آهلجڻُ: [مصدر 'آهلڻ' مان فعل مجهول] ليٽجڻ، الارجڻ.

* [آهليو آهلبو آهليل]

ـ آهل ڪرڻ: [اصطلاح] نقل ڪرڻ، ويچارا ڏيڻ، چهرا ڪيڻ.

ـ آهِلڻ: [مص – فعل لازمي] لاڙو ڪرڻ، اٽل ڪرڻ.

* ليٽڻ، آرام ڪرڻ، ٿوري دير لاءِ ٻت سنئون ڪرڻ، چيلهہ ڍگهي ڪرڻ.

* ويچارا ڪيڻ، چهرا ڏيڻ، نقل ڪرڻ، آهِل ڪرڻ.

*[آهليو آهليا، آهلي، آهليون، آهلندو آهلندا، آهلندي، آهلنديون، آهليل]

ـ آهليل: [صفت] ٽيڪ ڏنل، ليٽيل، ٽيڏو.

● آهم: [فعل + ضمير متصل] مون کي آهي، آهيم

'آهم اي عجب، جيئن وارئو ويچ وهارين' (شاهه)

● آهن، آهن: [ا ـ مذ] لوهہ، فولاد، رڪ.

* ٽانو جي وزن پوري ڪرڻ لاءِ ساهميءَ جي پڙ ۾ وڌل وٽ، توڙ جا پٿر، آهن.
* [سن: آشمن، ف: آهن = لوهه]
ـ **آهن پوش:** [صفت] زرهه يا پاکر پاتل.
ـ **آهن جامہ:** [ا. خاص] زرهه، پاکر (لوهي جاريءَ جو ٺهيل ڪوٽ جيڪو جنگ ۾ بچاءَ خاطر پاتو ويندو آهي).
ـ **آهن دار:** [صفت] لوهو، لوهه جو ٺهيل.
ـ **آهن دلي:** [صفت] سخت دل، سنگدل.
ـ **آهن ربا:** [ا ـ مذ] لوهه کي ڇڪيندڙ، چقمق.
ـ **آهن ساز:** [ا - مذ] لوهه جو ڪم ڪندڙ.
ـ **آهن سازي:** [ا - مث] لوهه جو ڪم ڪار.
ـ **آهن سفيد:** [ا. خاص - مذ] جستي لوهه.
ـ **آهن فروش:** [صفت] لوهه جو واپاري يا تاجر.
ـ **آهنگر:** [ا - مذ] لوهه گهڙيندڙ، لوهار.
ـ **آهن ورق:** [ا - مذ] لوهه جي چادر.
ـ **آهني:** [صفت] لوهه جو، لوهي.
* مضبوط.
● **آهنڊُ ج آهنڊَ:** [صفت - مذ] آهند، لجَ، انٽرو، سنٿون پلٿ نہ ڏيندڙ، اڻ گهڙيو، جهنگلي، ڪنور.
● **آهڳ ج آهڳون:** [ا ـ مث] خوشبوءِ، سڳنڌ.
● **آهنرُ ج آهنرَ:** [ا ـ مذ] آهنير، شاديءَ ۾ گهوٽ جو ساٿي.
● **آهنگُ ج آهنگ:** [ا ـ مذ] آواز، جهونگار، آلاپ، نغمو، سر.
* ارادو، قصد.
* [ف: آهنگ=سر، تان، آلاپ]
● **آهڻ:** [صفت] ملول، ڏکويل، غمگين.
* [س/دات]
● **آهٺو ج آهٺا:** [ا ـ مذ] ٺيڪ، ليٽ، لاڙو، رجحان.
* [س/ڪوهہ]
* اٽل، ڪاڻ.
* نقل، پيروي، اهل.
● **آهو:** [ا ـ مذ] آسرو، اميد، دلاسو.
* هيج، قرب، لاڳاپو.
ـ **آهو پلڻُ:** [اصطلاح] آسرو لاهڻ.
ـ **آهو ڏيڻُ:** [اصطلاح] آسرو ڏيڻ، دلاسو ڏيڻ.
ـ **آهو ڦاهو ڪرڻُ:** [اصطلاح] سخت تڪليف وٺڻ.
* وڏي ڪوشش ڪرڻ.
ـ **آهو ڪٽڻُ:** [اصطلاح] آسرو پلڻ، اميد لاهڻ.
* جوکو کڻڻ، قرباني ڪرڻ.
● **آهو ج آهو:** [ا ـ مذ] هرڻ، مرگهہ.
* [ف: آهو]
* ڪبوتر جو هڪ قسم (گهٽي گُٽ گُٽ ڪندڙ ڪبوتر).
* ليٽ ڪبوتر (راند)، پاراٽي راند جو هڪ قسم.
* نقص، عيب.
ـ **آهوپا:** [صفت] هرڻ وانگر پيرن جو تکو، تمام تيز ڊوڙندڙ.
* [ف: آهو = هرڻ + پا = پير]
ـ **آهوپرو:** [ا. خاص ـ مذ] هڪ قسم جو باز (جنهن کي ڪنهن تي هرڻ جي پير وارو چٽ هجي).
ـ **آهو پير:** [ا. خاص ـ مذ] هڪ پسارڪو وکر.
ـ **آهوچشم:** [ا ـ مذ] جنهن جون اکيون هرڻ جي اکين جهڙيون هجن. هرڻ اکيو، وڏين اکين وارو، غزالي اکين وارو، هرڻ جهڙين (ڪجلين ڪارين) اکين وارو، مرگهہ نيڻ.
* [اصطلاحاً] سهڻو، معشوق.
* [اي آهو چشم ڪٿہ (شيخ اياز جي ڪتاب 'هرڻ اکي ڪيڏانهن' جو منظوم اردو ترجمو)]
ـ **آهو دل:** [صفت] ڊڄڻو، هرڻي وانگر ڇرڪندڙ.
* نرم ۽ نازڪ دل وارو، حساس.

ـ آهوگيرُ ج آهوگيرَ: [صفت] هرڻ وٺندڙ، هرڻن جو شڪاري.

ـ آهونگاهہ: [صفت] سهڻين اکين وارو، معشوق.

ـ آهوي چرخ: [صفت ـ مذ] آسمان جو هرڻ، سج.

●آهو پيرُ ج آهو پيرَ: [ا ـ مذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم (پيرن جهڙو ٿئي).

●آهوتي ج آهوتيون: [ا ـ مث] هندن ۾ ديوتائن اڳيان باهہ سان گڏ بلِ چاڙهڻ جي رسم، بلِ چاڙهڻ سان گڏ ڪيل ڪريا ڪرم، ساڙيل گيهہ جي پيتا.

* [سن: 1. آهہ = بلِ چاڙهڻ، پيتا ڏيڻ؛ 2. آهتِ = بلِ]

ـ آهوتي ڏيڻُ: [اصطلاح] بلِ چاڙهڻ، قرباني ڪرڻ، ساڙيل گيهہ پيتا طور ڏيڻ.

● آهوتي وجهڻُ: [اصطلاح] ڪاوڙيل کي وڌيڪ ڪاوڙائڻ.

●آهوجا: [ا. خاص] هندن جي هڪ ذات جو نالو.

●آهورو ج آهورا: [ا ـ مذ] آهري ڪونر.

* [ف: آخور= چوپائي مال کي گاهہ ڏيڻ وارو آهرو]

●آهوڙُ ج آهوڙَ: [ا ـ مذ] ڪنهن اوزار (ڪهاڙي، ڏاٽي، واهولي وغيره) جو اڌورو تيار ڪيل بوتو.

* [س/ل: لوهارڪو اصطلاح]

ـ آهوڙ وراڻڻ: [اصطلاح] اوزارن جا اڌ گابرا بوتا تيار ڪرڻ.

●آهوڙڻُ: [مص ـ فعل متعدي] جنڊ کي کهرو ڪرڻ، ٽڪڻ.

* گهر ٿي وبل پير (چور وهٽ وغيره جي) ڳولڻ لاءِ اوهاڙون ڏيڻ، اوري پري پيرجي جانچ وٺڻ.

* [سن: آوڌارڻ]

* [مص] آهوڙڻ

* [امر] آهوڙ

* [مضارع] آهوڙيان (ج) آهوڙيون، آهوڙين (ج) آهوڙيو، آهوڙي (ج) آهوڙين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] آهوڙي ٿو (ج) آهوڙين ٿا

* [حال مث] آهوڙي ٿي (ج) آهوڙين ٿيون

* [ماضي] آهوڙيو (ج) آهوڙيا

* [ماضي مث] آهوڙيو (ج) آهوڙيا

* [مستقبل] آهوڙيندو (ج) آهوڙيندا

* [مستقبل مث] آهوڙيندي (ج) آهوڙينديون

* [اسم مفعول] آهوڙيل

●آهوڙَ ج آهوڙون: [ا ـ مث] کوجي يا پيريءَ جي تحقيقات لاءِ جوڌاري ڳولا، اوهاڙ، کوج.

ـ آهوڙ ڏيڻُ، آهوڙ هڻڻ: [اصطلاح] چور يا چوري ٿيل چوپائي مال جي پير جو نشان ڳولڻ.

ـ آهوڙائڻ: [مصدر 'آهوڙڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] جنڊ کي ٽڪائڻ يا کهرو ڪرائڻ.

* [آهوڙيو آهوڙيندو آهوڙيل]

ـ آهوڙپڌڻُ: [اصطلاح] لاڳيتو مارڻ، سٽڻ.

ـ آهوڙجڻُ: [مصدر 'آهوڙڻ' مان فعل مجهول] جنڊ جو ڪرنڊجڻ، کهرو ٿيڻ.

* [آهوڙيو آهوڙيندو آهوڙيل]

●آهوڙو ج آهوڙا: [صفت ـ مذ] جنڊ کي آهوڙيندڙ، کهرو ڪندڙ، پٿر مان جنڊ گهڙيندڙ.

* پيري، ڳولائو، ڳوليندڙ (پيري جي نشان جو).

* [ا ـ مذ] جنڊ کي آهوڙڻ جو اوزار، چيٽي، ٽاڪڻي.

●آهوڙي ج آهوڙيون: [ا ـ مث] جنڊ کي ٽاڪڻ ۽ کهري ڪرڻ جو ننڍو اوزار.

* [صفت ـ مث] جنڊ کي آهوڙيندڙ، کهرو ڪندڙ (عورت)، پٿر مان جنڊ گهڙيندڙ (عورت).

●آهوڙي: [ا ـ مذ] آهيڙي، شڪاري.
* ڳولائو، طالب.
●آهو ساهو: [صفت – مذ] مسافر، پرديسي، اڻ واقف، اهي سهي.
* چگرمنو
* [س/ات]
● آهي: [فعل ـ 'هئڻ' مصدرجي حاليه صورت] حاضر، موجود.
ـ آهي الله: [جملو] خيرات لاءِ صدا هڻڻ جو اصطلاح، الله باقي!.
● آهي ج آهيون: [ا ـ مث] فڪر، ڳڻتي، درد، پيڙا.
* بدبختي، آئي.
● آهيان: [فعل – هئڻ مصدر مان مضارع، فعل لازمي، زمان حال مدامي ۽ بيا زمان ناهڻ لاءِ ڪم ايندڙ معاون فعل]
● آهيڄ: [ا ـ مذ] نشان، پتو، اهڃاڻ.
* خبر.
● آهِيرُ ج آهِيرَ: [صفت] آهر، ڏاريو مرد.
* يار، سينڌو، چگهه.
● آهير: [ا. خاص ـ صفت] مُهاڻا، اپير، جهنگ ۾ رهندڙ ذات، شڪاري.
'اڳلائي آهير، رهن ڪينجهر ڪنڌيين' (عنات)
* پيرسن مڙس ڪي سنڌس زال پاران سڏيل لقب.
● آهيرو ج آهيرا: [ا – مذ] آکيرو، واهيرو، آستان.
* [سن: (آڌار) – پرا: (اوهير)]
'جتي سڀ ملڪين ناهه ڪو، تتي آهيرنِ' (قادري)
ـ آهيرا واهيرا: [ا – مذ] پکين جا آکيرا، آرام ڪرڻ جون جايون، گهر، پسار خانا.
ـ آهيرو ڪرڻُ: [اصطلاح] آرام ڪرڻ.
● آهيري ج آهيريون: [ا ـ مث] آرسي، آهري.
* منهن.

ـ آهيريان: [ا ـ مث ـ حالت جري] آرسيءَ ڪان، آئيني ڪان.
منهن د آهيريانئي اُجري قلبَ ۾ ڪارو (شاهه/ آسا)
● آهيري: [ا. خاص] موسيقيءَ جي هڪ اهم راڳڻيءَ جو نالو
● آهيريو: [ا ـ مذ] آهر، ڏاريو مرد
● آهيڙو ج آهيڙا: [صفت - مذ] آهيڙي.
● آهيڙي ج آهيڙي: [صفت ـ مذ] شڪاري، صياد، آهيڙو.
'ملا ملا مَ چئُ اهي آهيڙي آهين' (شاهه).
* حلال خور، ڇهڙو، ٿوري.
* جانورن ۽ پکين کي ڦاسائيندڙ.
'جهنگل آهيڙين کي، پنڻ ڪيو روءِ' (شاهه/ڪاموڏي)
● آهيڙياڻي ج آهيڙياڻيون: [صفت ـ مث] طبقاتي سماج ۾ گهٽ رتبي واري (عورت)، گولي، ٻانهي، شڪاري ذات واري.
* [مذ: آهيڙي]
'ماڻهو جونر مي، آنءَ آهيڙياڻي آهيان' (عنات)
● آهين ج آهيون: [ا ـ مث] مک جو هڪ قسم (جيڪا پشم جي گندامن ۾ ٿئي ۽ وات ۾ پوڻ سان کنگهه ٿئي).
● آهين: [فعل – 'هئڻ' مان مضارع، لازمي ۽ معاون فعل] ضمير سان استعمال ٿيندڙ (تون آهين).
* [زمان مضارع، حال ۽ مدامي جي معنيٰ ڏيکاري ٿو]
● آهينو ج آهينا: [صفت ـ مذ] اجايو، بي فائدو.
* [س / ت – ف: (آهينہ، آئين)]
* [مث: آهيني ج آهينيون]
* [ا – مذ] آئينو، آرسي
ـ آهينو ڏيڻ: [اصطلاح] آرسي ڏيکارڻ.
* ٻجو ڏيڻ
● آهيون: [فعل 'هئڻ' مصدر مان متڪلم جمع سان استعمال ٿيندڙ] (اسين آهيون)
● آءِ: آهي
'جي تون ٻسين ٻاڻ کي، جيئَن ڪي پسڻ آءِ' (بيدل)

● آءِ ج آئيون: [ا_ مث] آئي، ماءُ، جيجل.
_ آئي ج آئيون: [ا-مث] آيل، ماءُ، امان، جيجل، امڙ، عزت وارو خطاب (ڪنهن به عورت لاءِ)
* [سن: آئي = ماءُ]
* ڪير پيارينڌڙ عورت، دائي، آيا.
* نهائين، آوي، آتشدان.
* [ف: آوه]
_ آءِ: [اچڻ مصدر مان، امراچ مان سليل صورت] اچ
_ آءِ آءِ: [ا_مذ] اچ، آچ.
* ڌاريل مال، پاليل جانور يا پکين کي سڏڻ جو آواز، هوڪارڻ.
_ آءِ پاءُ: [ا-مذ] آدرڀاءُ، ڀليڪار، آجيان، خاطر، مرحبا.
* [سن: ڀاو]
'هاءِ پنهنجن ۾ آءِ پاءُ ڪٿي، دل سڪي ٿي هر لاءِ ساءُ ڪٿي'
(ليکراج ڪشنچند عزيز)
_ آءِ وس: [سرائيڪي] اچي رس، هليواچ.
'آءِ وس رانجها ساڏڙي ويڙهي' (بيدل)
● آءِ ڪاءِ: [ا—مذ] فڪر، ڳڻتي، اونو، وجهل.
_ آءِ ڪاءِ ڪرڻ: [اصطلاح] ڳڻتي ڪرڻ، فڪر ڪرڻ، ويچار ڪرڻ.
● آءُ (آئون): [ضمير متڪلم واحد] آئون، مان.
* [سن: آهم_آيم]
* [اصطلاحاً] وڏائي، تڪبّر، هٺ.
● آئٽو: [صفت_مث] وڏائي.
● آٿوار: [ا_مذ] آرتوار، آڏتوار، آچر.
● آٽ ج آٽون: [ا_مث] ڳرڻ يا رجڻ جي حالت، ڳارو.
* ڳنڊاڻ ڳاروٽي، جهوراٽو.
_ آٽائڻ: [مصدر'آٽڻ' مان فعل متعدي بالواسطه] ڳارائڻ، پگهارائڻ، رجرائڻ.

* [آٽيون آٽيا، آٽيل]
_ آٽڻ: [مص — فعل متعدي] ڪنهن ڌاتو (سون، چاندي وغيره) کي ڳارڻ، رجائڻ، پگهارڻ.
* هٿين پوڻ، وڙهڻ، جهڳڙڻ، اٽڪڻ.
* اونڌو ٿي ڪرڻ.
* [سن: آورتن]
* ٻج چٽڻ.
* [س / ٿ]
* [مص] آٽڻُ
* [امر] آٽِ
* [مضارع] آٽيان (ج) آٽيون، آٽين (ج)آٽيو،آٽي (ج) آٽين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] آٽي ٿو(ج) آٽين ٿا
* [حال مث] آٽي ٿي (ج) آٽين ٿيون
* [ماضي] آٽيو(ج) آٽيا
* [ماضي مث] آٽيو(ج) آٽيا
* [مستقبل] آٽيندو(ج) آٽيندا
* [مستقبل مث] آٽيندي (ج) آٽينديون
* [اسم مفعول] آٽيلُ
● آٽو آنٺو ج آٽا، آنٺا: [صفت _ مذ] بي اولاد، نپٽو، نانگو
*[سن: آدشت]
* سڃو، پينگيو، بدبخت، نپاڳو
* پليد، جوٺو.
* [مث: آٽي ج آٽيون]

- **آئٽو ڪرڻ:** [اصطلاح] پليد ڪرڻ، خراب ڪرڻ، ناپاڪ ڪرڻ، رچائڻ.
- **آئٽو/ آئنٽو نپٽو:** [صفت -مذ] بي اولادي، نانگو، نپٽو
 * بدبخت، نياڳو.

• **آئڻ، آئيلڻ :** [مص – فعل متعدي] آئڻ، آنيرڻ.
 *ڳاري هڪ ڪرڻ، پگهارڻ، رچائڻ، رچائي صاف ڪرڻ، سون، چاندي يا ڪنهن ڌاتوءَ کي ڪٺاريءَ ۾ وجهي باهه تي ڳارڻ.
 * ڪنهن شيءِ کي صاف ڪرڻ.
 * [س/ٿ]
 * [مص] آئڻُ
 * [امر] آئِ
 * [مضارع] آئيان (ج) آئيون، آئين (ج) آئيو، آئي (ج) آئين.
 * [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
 * [حال] آئي ٿو(ج) آئين ٿا
 * [حال مث] آئي ٿي (ج) آئين ٿيون
 * [ماضي] آئيو(ج) آئيا
 * [ماضي مث] آئيو(ج) آئيا
 * [مستقبل] آئيندو (ج) آئيندا
 * [مستقبل مث] آئيندي (ج) آئينديون
 * [اسم مفعول] آئيلُ

• **آئلو ج آئلا:** [ا _ مذ] غيرآباد زمين، اڻ ڪاهيل زمين جو ٽڪر، آباديءَ کان سواءِ پيل زمين جو ٽڪرو.
 * [سن: 1. آ _ ڪرشت؛ 2. آنشلا = بيڪار زمين]

• **آئرس:** [ا ـ خاص] اندلٺ جي ديوي، ديوتائن کي پيغام رسائيندڙ.
 * [يوناني - انگ: Iris، اک جي ماڻڪي]

• **آئرڻُ:** [مص – فعل لازمي] ٻيڙيءَ جو پاڻيءَ ۾ روانو ٿيڻ، آهرڻُ.
 * [سن: آهل = اڳتي وڌڻ]
 * [آئريو آئريا، آئري، آئريون، آئرندو آئرندا، آئرندي، آئرنديون، آئريل]

• **آئروج آئرا:** [ا - مذ] پٽ وجهڻ لاءِ ڪنيل ننڍي پيڙهه.
 * [س/ات]

• **آئروج آئرا:** [ا _ مذ] آنورو، آنئرو.

• **آئري:** [ا ـخاص] درڪاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **آئڙڻ:** [مص – فعل لازمي] وڻڻُ، ڪشش ٿيڻ، دل کي ڀانئڻُ، دل سان لڳڻ، پسند اچڻ، پانءِ پوڻ.
 * [سن: 1. آهلاد < آور = پسند اچڻ]
 * [آئڙيو آئڙيا، آئڙي، آئڙيون، آئڙندو آئڙندا، آئڙندي، آئڙنديون، آئڙيل]

- **آئڙي اچڻ:** [اصطلاح] پسند اچڻ، دل کي وڻڻ، دل سان لڳڻ.

• **آئسوج آئسا:** [ا- مذ] اشارو، ڪنايو، مامر.
 * [سن: آشيہ]

• **آئسڪريم:** [ا_مث] برف جي ملائي – جميل ملائي.
 * [انگ: آئيس = برف + ڪريم = ملائي، Ice cream]

• **آئڪ:** [ا _ مث] آنڪ (زنجيريءَ جي نموني وارو پرت).

• **آئنٽڙو ج آئنٽڙا:** [صفت –مذ] آئٽو، بي اولاد.
 * سڄو.
 * [مث: آئنٽڙي ج آئنٽڙيون]

• **آئندو آئيندو:** [ا_ مذ] ايندڙ وقت، مستقبل، ايندڙ دور.
 * [ف : آينده]
 * [ظرف] هن کان پوءِ، اڳتي، آئيندي، هٺي پيري، وري، ٻيهر.

- **آئنديہ آئيندي:** [ظرف] ايندڙ وقت ۾، هن کان پوءِ، ٻيهر، وري.

● **آئڻُ ج آئڻَ:** [ا ـ مذ] گسنديءَ مان انَ ڪڍڻ جو سوراخ.
* [س/ات]
● **آئو ج آئو:** [ا ـ خاص ـ مذ] مني پاٽيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم، جرڪو.
* [صفت] جلهه ڪري ايندڙ، هٿو ڪري ڪاٺي ويندڙ.
* گهٽو ڪائيندڙ.
ـ **آئو آئو ڪرڻُ:** [اصطلاح] هائو هائو ڪرڻ.
* سور مان دانهون ڪرڻ.
● **آئوٽ:** [صفت] راند مان ٻاهر نڪتل. هارايل. ڪاڍيل. ڪاڍي ويل.
* ظاهر، پڌرو، شايع.
* [ظرف] ٻاهر، نڪتل.
* [انگ: Out=ٻاهر]
● **آئود:** [ا ـ مذ] وڏو جرڪو.
● **آئوڙو ج آئوڙا:** [ا ـ مذ] آواڙو، آنهن.
* [س / ل ـ سن: آهاڙ]
● **آئون ج اسين:** [ضمير متڪلم واحد] مان، آءٌ.
* [پرا: (هئون) ـ سن: (آهم: آيم) ـ ضمير = مان]
* [ا ـ مذ ـ اصطلاحاً] اهنڪار، خودي.
'عالم آئون ساڻ، پريو لو پير ڪري' (شاهه)
* [ا ـ مث] سوريءَ جي بيماريءَ سبب پيٽ مان نڪرندڙ لِڳدار غلاظت.
* [سن: آم]
* [س/ ات 'جري' ٻجاڙي] آنئون، ڪان، منجهان (گهرانئون، منجهائون).
● **آئونٽرو ج آئونٽرا:** [صفت ـ مذ] حرڪتي، آنٽرو.
* [س/ل]
* [مث: آئونٽري ج آئونٽريون]
● **آئي ج آئيون:** [ا ـ مث] مصيبت، مشڪلات، ٻوهو، آهي، اوچتو آيل مصيبت.
* [س/ڪوهه ـ ٻڪري]
* رڍ، ٻڪري، آئي
* [سن: آج= ٻڪري]
ـ **آئيءَ ۾ اچڻُ:** [اصطلاح] اوچتيءَ مصيبت ۾ ڦاسڻ.
ـ **آئيءَ ويل:** [ا ـ مث] ضرورت جي وقت، ڏکئي وقت.
ـ **آئيءَ ويل ڪم اچڻُ:** [اصطلاح] مصيبت يا ضرورت جي وقت ڪم اچڻ.
'اهو ڪي ڪجي جو آئيءَ ويل ڪم اچي'. (لوڪ)
● **آئي پائي:** [ظرف] ٺهي ٺڪي، مڪمل، تيار.
* ذري تي، ٿوري ڳالهه تي، ذري گهٽ.
● **آئين:** [ظرف ـ مث] هائوڪار، هائو.
ـ **آئين ڪرڻ:** [اصطلاح] هائوڪار ڪرڻ، مڃڻ.
● **آئينُ:** [ا ـ مذ] قاعدو، قانون، دستور.
* رواج، رسم.
* [ف: آئين = دستور]
* زيب و زينت.
ـ **آئين اڪبري:** [ا ـ خاص ـ مذ] اڪبر بادشاهه جو (ابوالفضل جو مرتب ڪيل) قاعدن قانونن جو ڪتاب. اڪبري دستور.
ـ **آئين ساز:** [صفت] قاعدو جوڙيندڙ، قانون ٺاهيندڙ، دستورساز.
ـ **آئين ساز اسيمبلي:** [ا ـ مث] قاعدا قانون ٺاهيندڙ جماعت، دستوريه.
ـ **آئيني:** [صفت] قاعدي مطابق، قانون موجب، قانوني، دستوري.
● **آئينو ج آئينا:** [ا ـ مذ] آرسي، ٽڪ، آهري، درسني، آهينو
* [ف: آئينه < آهينه < آهن = لوهه مان ٺهيل آرسي]
ـ **آئينو انڌي کي ڏيکارڻُ:** [اصطلاح] نادان کي هنر سيکارڻ، نادان کي نصيحت ڪرڻ.

ـ **آئينو ٻُجھڻُ:** [اصطلاح] صاف ٿيڻ. شفاف ٿيڻ.

* آب و تاب وارو ٿيڻ. بين لاءِ مثال ٿيڻ.

* بيخود ٿيڻ. هڪو ٻڪو ٿيڻ.

ـ **آئينو ڏيکارڻُ:** [اصطلاح] آرسي ڏيکارڻ. جلد موٽڻ لاءِ (ٻاهر ويندڙ ماڻهوءَ کي) پٺيان آرسي ڏيکارڻ جو هڪ سوڻ ڪرڻ.

* اهو ڪانءُ جيڪو گهر جي ڇتين تي ويهي ٽان ٽان ڪري بيزار ڪري. ان کي ڀڄائڻ لاءِ آرسيءَ جو اولڙو ڪرڻ (جيئن اولڙي پوڻ سان ڪانءُ ڀڄي وڃي).

* ٽوڪ منهن ۾ وراڻي هڻڻ. چٽر ڪرڻ. حيثيت ڏيکارڻ. اوقات ۾ آڻڻ (ڪنهن ماڻهوءَ کي سندس عيب، خامين ۽ اصليت پڌري لڄائڻ)

ـ **آئينہ:** [اِ ـ مذ] آئينو.

* [ف]

ـ **آئينہ باطن:** [صفت] جنهن جو اندر آرسيءَ جهڙو صاف هجي، صاف دل، نيڪ دل، ايماندار، سچار.

ـ **آئينہ بندي:** [اِ ـ مث] شيشي، بِلور وغيره سان ڪيل ٺاهه ٺوهه.

ـ **آئينہ جمال:** [صفت] تمام سهڻو، خوبصورت.

ـ **آئينہ دار:** [صفت] آئينو رکندڙ، حجام.

* عيب ظاهر ڪندڙ.

ـ **آئينہ دان:** [اِ ـ مذ] آئيني رکڻ لاءِ چمڙو يا ڪپڙي جي ٿيلهي.

ـ **آئينہ دل:** [صفت] صاف دل، ايماندار، سچار.

ـ **آئينہ رخ:** [صفت] جنهن جو منهن آرسيءَ جهڙو هجي، سهڻو، حسين، معشوق.

ـ **آئينہ رخسار:** [صفت] آرسيءَ وانگر چمڪندڙ ڳلن وارو، سهڻو، حسين.

ـ **آئينہ رو:** [صفت] آئينہ رخ، آرسيءَ جهڙو منهن.

ـ **آئينہ ساز:** [صفت] آرسيون ٺاهيندڙ. شيشي جو ڪم ڪندڙ.

ـ **آئينہ سازي:** [اِ ـ مث] آرسين ٺاهڻ جو هنر.

ـ **آئينہ سڪندر:** [اِ ـ مذ] سڪندر بادشاهه جي آرسي (سڪندر بادشاهه جي حڪم سان ٺهرايل آرسي، جيڪا شهر ۾ ٿي سؤ گز ڊگهي مناري تي رکي وئي، جنهن ۾ ٻري ٻري جون شيون سولائيءَ سان ڏسي سگهبيون هيون).

ـ **آئينہ طبع:** [صفت] نيڪ دل، ايماندار، سچار.

ـ **آئينہ طينت:** [صفت] نيڪ طبع، چڱو ماڻهو.

ـ **آئينہ گر:** [صفت] آرسيون ٺاهيندڙ، آئينہ ساز.

• **آئيوِيتا ج آئيوِيتائون:** [اِ ـ مث] الف، ب جا اکر، الفباءِ، لپي، ورڻ مالها.

* [انگ: Alphabet]

• **آيا:** [ضمير استفهام] ڇا.

* [ف]

* [ظرف] جيڪر، شايد.

• **آيا ج آيائون:** [اِ ـ مث] ماءُ، آئي.

* ٻارن نپائڻ لاءِ پورهيت عورت، دائي، ٻارن سنڀالڻ لاءِ خادمہ.

• **آياتِ:** [اِ ـ خاص ـ مث] قرآن شريف جون آيتون (نشانيون)، قرآن شريف جا پاڪ ورق.

* فطرت جون نشانيون.

* [ع: آية ج آيات]

ـ **آيات محڪمات:** [اِ ـ خاص ـ مث] اهي قرآني آيتون، جن جي معنىٰ ڪليل ۽ پڌري هجي.

ـ **آياتِ الله:** [اِ ـ مث] الله پاڪ جون نشانيون. فطرت جا قانون ۽ ڪرشما.

ـ **آياتي:** [صفت] آيتن وارو، آيتون پڙهڻ وارو، قاري، حافظ.

'ڪڏڻ قاري آياتي وڃ، ڪڏڻ رند خراباتي وڃ' (بيدل)

ـ **آيتَ ج آيتُون:** [ا – خاص ـ مث] قرآن شريف جو هڪ جملو يا فقرو.

* [اـمث] نشاني، علامت (اهي گول نشان، جيڪي قرآن شريف جي جملي 'آيت' ختم ٿيڻ تي لڳل هوندا آهن)

* نصيحت، مثال، معجزو

'جي دو بيت ڀانئيا، سي آيتون آهين' (شاهه).

* [ع: آية = نشاني]

• **آيت الله:** [ا ـ مذ] الله تعالىٰ جي نشاني ، الله تعالىٰ جو ثبوت، حق جو اظهار

* فقه جعفريه ۾ هڪ منصب (جيڪو مفتيءَ جو درجو رکي ٿو)

• **آيامَ:** [فعل + ضمير متصل] مون وٽ آيا. منهنجي اڳڻ تي قدم پري آيا.

* ضميري پڇاڙي [فعل آيا+م] 'اڳڻ آيام پيهي

• **آير ويد:** [اـ مذ] طب جو هڪ ڪتاب (اٿرويد جو خلاصو).

* [سن]

* هندستاني طب جو سرشتو.

• **آئِس:** [فعل آيو+ س، ضمير خالص متڪلم جي پڇاڙيءَ سان سسيل صورت] آءٌ آيس (س- ضميري پڇاڙي)

* [مث: آيس] آءٌ آيس.

• **آيلُ ج آيلَ:** [ا ـ مفعول ـ مذ] اچي ويل، حاضر ٿيل.

* [مث: آيل] حاضر ٿيل عورت، اچي ويلَ ڇوڪري.

• **آيلَ ج آيلُون:** [ا – مث] ماءُ، جيجل، آئي.

* [سن: آئي= ماءُ 2. آنبا = ماءُ]

'ڪوجهو ڪان لڳو آيل آديسين جو' (غمدل فقير).

• **آيمر:** [فعل آيو+ مر ضميري پڇاڙي ـ سسيل صورت] مون ڪي آيو.

* [مث: آيمر] مون کي آئي

• **آيِن:** [فعل 'آيو' + ضميري پڇاڙي 'ن' – غائب جمع] هنن کي آيو (آين نه آرام = هنن کي آرام نه آيو).

• **آينده:** [ظرف] آئيندي.

* [ف]

• **آينگ:** [ظرف] اوچتو اينگ.

• **آيو:** [فعل لازمي– 'اچڻ' مصدر مان زمان ماضي] رسيو، پهتو، مليو.

* سڏ جو جواب، اچان ٿو!، اجهو حاضر ٿيس!

ـ **آيو پايو:** [ظرف] نهيل نڪيل، هڪيو تڪيو لڳي پئي، اڳو پوءِ، هميشه لاءِ.

ـ **آيو پايو ڏيڻُ:** [اصطلاح] بلڪل ڏيئي ڇڏڻ، مفت ۾ ڏيڻ.

ـ **آيو رهڻُ:** [اصطلاح] ٿوري گهڻي تي يڪدم ڪاوڙ ڏيکارڻ.

ـ **آيو رهيو:** [ظرف] جاڻ ته آيو اجهو آيو.

* جهٽ پٽ، يڪدم، جاڻ ته ختم ٿيو جاڻ ته پورو ٿيو.

ـ **آيو نه ڪرڻُ:** [اصطلاح] اچڻ جي نه ڪرڻ.

ـ **آيو ويو:** [صفت ا ـ مذ] ايندڙ ويندڙ، اچڻ وارو ۽ وڃڻ وارو، مسافر، مهمان.

* [مث: آئي وئي ج آيون ويون]

ـ **آيون ويون ڪرڻُ:** [اصطلاح] در گذر ڪرڻ، نظر انداز ڪرڻ، وساري ڇڏڻ، ڌيان نه ڏيڻ.

ـ **آئي وئي:** [صفت -مذ] ايندڙ ويندڙ، مهمان مسافر.

* [مث: آئي وئي ج آيون ويون]

ـ **آئي وئي کي منهن ڏيڻُ:** [اصطلاح] مهمان مڙهي جي خاطر، مرحبا ڪرڻ.

ـ **آئي وئي ڪري ڇڏڻُ:** [اصطلاح] نظر انداز ڪرڻ، نٽائي ڇڏڻ، ڪن لاٽار ڪرڻ، پورو ڌيان نه ڏيڻ.

* درگذر ڪري ڇڏڻ، معاف ڪرڻ. آ: سنڌي ٻوليءَ جي صورتخطيءَ جو پهريون حرف، سر / حرف علت لاءِ اکر، هڪ سُر، آواز.

• **اِ:** سنڌي ٻوليءَ جي صورتخطيءَ جو هڪ حرف، هڪ سُر، آواز.

• **اُ:** سنڌي ٻوليءَ جي صورتخطيءَ جو پنجون حرف علت. حرف علت جو حرف، نشاني، هڪ سر، آواز.

• **آبِ:** [ظرف] هن وقت، هاڻي، هينئر جهٽ پٽ، تَهہ ڦَهہ

• **اَبُ:** [ا ـ مذ] ابو، پيءُ، بابو

٭ [ع: آب = ابو]

'ڏن جو حسب نسب ناهہ ڪو نہ امان نہ اَب' (شاهہ/رامڪلي)

• **آبا:** [ا – مذ] بابا، بزرگ، وڏا، شهر يا قوم جا وڏا.

٭ [حرف ندا] بابا! پٽ! بچا! (هڪ سڏ).

٭ [ابُ ـ جو جمع 'آبا']

• **اَبابِيلُ ج اَبابِيلَ:** [ا ـ مذ] پکيءَ جو هڪ قسم (ننڍو جهرڪيءَ جيڏو ڪارا ڀي چاڻي اچي لثيس).

• **اِباحت:** [ا ـ مث] مباح سمجهڻ جي حالت (هڪ فرقو 'اهل اِباحت'، جيڪو هر شيءِ مباح يا حلال سمجهندو آهي).

• **اب اخي:** [ا ـ مذ] پيءُ، ڀاءُ، مٽ مائٽ، لڳ لاڳاپي وارا، رشتا، ناتا.

٭ [ع: اب = پيءُ + اخي = ڀاءُ]

'نانگا نانيءَ هليا، ڇڏي اب اخي' (خليفو)

• **ابا ڏاڏا:** [ا ـ مذ] ڏاڏاڻي آکهہ جا وڏا، خاندان جا باني، وڏڙا، بزرگ.

• **اباڻا:** [ا ـ مذ] ڏاڏي پوڻاڻا، پيءُ جي طرف وارا مائٽ، ڏاڏاڻا، پيءُ طرفان مٽ مائٽ.

'عمر اباڻن جي، مون کي ننهن تي ميندي' (شاهہ/مارئي)

ـ **اباڻا ڪَڪَ:** [ا ـ مذ] ابي ڏاڏي جو گهر، مائٽاڻو گهر، پنهنجو اصلوڪو ڳوٺ، گهر، ديس، وطن.

ـ **اباڻڪو ج اباڻڪا:** [صفت – مذ] اباڻن جو، ابي ڏاڏي جو، مائٽاڻو

ـ **آباڻو ج آباڻا:** [صفت - مذ] پيءُ جو، بابي جو، ڏاڏي جو، ابي جو، موروثي، مائٽاڻو

• **اُباهڻ:** [مص – فعل لازمي] بيهارڻ، کڙو ڪرڻ، قائم ڪرڻ، ابو ڪرڻ، اڏڻ، ناهڻ.

٭ چُنائڻ، چوڪارو ڏيڻ، ڇڏائڻ

٭ معاف ڪرڻ، بخشڻ

٭ قائم رکڻ، سلامت رکڻ، برقرار رکڻ.

٭ [اُباهيس اُباهيا، اُباهي، اُباهيون، اُباهيندو اُباهيندا، اُباهيندي، اُباهينديون، اُباهيل]

ـ **اُباهيو:** بچايو، سلامتيءَ سان پار ڪيو، اُڪاريو.

'سنئون ڏن سہاڳ، املهہ جن اُباهيو' (شاهہ/سامونڊي)

• **اُبَت:** [ا ـ مث] اُلٽ، اونڌو ابتو پاسو، پيو پاسو، پٺ.

٭ [ضد: سُبت]

٭ هيٺيون پاسو، لهندڙ پاسو (درياهہ جو)، لهوار.

٭ ور، ڏِنگ، ابتو ڦيرو

'آچاران ابتِ، گهوچ گهاتي نينهن جي' (شاهہ).

ـ **اُبَت پيرو ج اَبَت پيرا:** [صفت – مذ] پيرڙيو جاول ٻار، اُپ پيرو، پيرڙيو.

٭ نحس، ڇنڊو، نڀاڳو.

٭ [مث: ابت پيري ج ابت پيريون]

ـ **اُبَتِ ڏاڻو اُبت ڏاڻيو:** [صفت - مذ] ابتي ڏاڻ وارو، ابتا ڏاڻ وڏيل.

٭ غير رواجي، ڦريل دماغ.

٭ هڪ قسم جي عيب وارو گهوڙو (جنهن جي اڳيون سامهون پيرن تي اڀا ٽڪا هجن)، عام وهم موجب نڀاڳو گهوڙو.

٭ [مث: ابت ڏاڻي ج ابت ڏاڻيون]

ـ **اُبَت ڏاوو:** [صفت – مذ] اڇن پيرن وارو (گهوڙو)، ابت ڏاڻو

ـ **اُبَتِ سُبَتِ:** [ظرف] ابتو سبتو هيٺيون مٿيون پاسو (ڪپڙي جو)، اٿل پٿل، الٽ پلٽ، گڏ وچڙ، هيٺ مٿي.

ـ **اُبتڙ:** [ظرف] التو ابتيءَ طرح، برعڪس. متضاد.

* [ضد: سبتڙ]

ـ **اُبتڙ سُبتڙ:** [ظرف] ابتو سبتو. اونڌو سونڌو. اُلٽ پُلٽ.

ـ **اُبتا:** اوپارا.

ـ **اُبتا ٽوپا ڏيڻ:** [اصطلاح] ابتو ڍنگ اختيار ڪرڻ. اجايا سجايا ڪم ڪرڻ. اجايو خرچ ڪرڻ.

ـ **اُبتا پير ڪڍڻ:** [اصطلاح] مخالف عمل ڪرڻ. اڏنگا پير ڪڍڻ. اڏنگا ڪم ڪرڻ. خراب روش هلڻ. گمراهه نموني هلڻ. ڪذا ڪرتوت ڪرڻ.

* اجايو خرچ ڪرڻ.

* وڃايل شيءِ يا چور جا پيرا ڪڍڻ جو طريقو.

ـ **اُبتا واهڙ ترڻ:** [اصطلاح] اجائي ڪوشش ڪرڻ. بي معنىٰ ڳالهه ڪرڻ. بي نتيجي زور لائڻ.

ـ **اُبتاٽو ج اُبتاٽا:** [ا ـ مذ] ابتاٽو سٽڻ ۾ اڳٺ وجهڻ جي جاءِ.

ـ **اُبتائڻ:** [مص – فعل متعدي] ابتو ڪرڻ. التائڻ. اٿلائڻ. اندريون پاسو ٻيرائي ٻاهر ڪرڻ. اونڌو ڪرڻ. ليٽائڻ.

* بگاڙڻ. ڪارڻ. گمراهه ڪرڻ. ناپاڪ ڪرڻ.

* [مص] اُبتائڻ

* [امر] اُبتاءِ

* [مضارع] اُبتائيان (ج) اُبتائيون. اُبتائين (ج) اُبتائيو. اُبتائي (ج) اُبتائين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اُبتائي ٿو (ج) اُبتائين ٿا

* [حال مث] اُبتائي ٿي (ج) اُبتائين ٿيون

* [ماضي] اُبتايو (ج) اُبتايا

* [ماضي مث] اُبتائي (ج) اُبتايون

* [مستقبل] اُبتائيندو (ج) اُبتائيندا

* [مستقبل مث] اُبتائيندي (ج) اُبتائينديون

* [اسم مفعول] اُبتائيل

ـ **اُبتائي ج اُبتائيون:** [ا ـ مث] ابت. الٽ. اونڌو ڪم.

* ڦير. ڏنگ.

* مخالفت. نيم ڪان هٽيل ڳالهه.

ـ **اُبتو ج اُبتا:** [صفت – مذ] ابت وارو. التو. برعڪس. ابتڙ. ٻيءَ طرح

* [ضد: سبتو]

* مخالف. ڏنگو.

* پوئتي.

* [مث: ابتي ج ابتيون]

ـ **اُبتو انگ:** [ا ـ مذ] التو اکر. ڪوڙ ٻڌوڙ.

ـ **اُبتو ٽوپو:** [ا ـ مذ] ٽوپي جو هڪ قسم (هڪ پاسي سلوڻ ٻئي پاسي خراب نظر ايندڙ ٽوپو).

* [اصطلاح] عام دستور جي خلاف قدم. اجايو قدم. بي فائدو ڪم.

ـ **اُبتو سُبتو ج اُبتا سُبتا:** [صفت ـ مذ] اونڌو سنڌو. التو سلٽو. اونڌو سنئون.

* اڳتي پٺتي

* اها شئي. جنهن کي اڳتي پٺتي ڪرڻ سان ڪوئي فرق نه پوي (مثال. دودو نالي جا پد ابتا سبتا يا ڪاٻي ساڄي ڪري پڙهڻ سان به ساڳيو دودو ئي رهندو).

* [مث: ابتي سبتي ج ابتيون سبتيون]

'تولاءِ اُبتو تو پڙ سبتو دودو آ دودو' (استاد بخاري)

ـ **اُبتو ڦرڻ:** [اصطلاح] ٻئي پاسي ڦرڻ. پٺيءَ ڏانهن منهن ڪرڻ. پٺيرو ٿيڻ.

ـ **اُبتو قلم وهائڻ:** [اصطلاح] مخالف فيصلو ڏيڻ. غلط فيصلو ڪرڻ. بي انصافي ڪرڻ.

ـ **اُبتو ڪرڻ:** [اصطلاح] سبتو پاسو هيٺ ۽ هيٺيون پاسو مٿي ڪرڻ. اٿلائڻ. التائڻ.

- **اُبتو ڪري تنگڻ:** [اصطلاح] سيکت ڏيڻ، سزا ڏيڻ.
- **اُبتو گهمرو ڏيڻُ:** [اصطلاح] ابتو ڦيرو ڪارائڻ، اٿلي پون.
  * بيان تان ڦرڻ.
  * سخت نقصان پهچائڻ. دوستيءَ بدران دشمني پيدا ڪرڻ.
- **اُبتي ج اُبتيون:** [صفت – ظرف – مث] الٽي، اونڌي.
  * [اَبتوجو مؤنث]
  * بيڪار.
  * نقصانڪار.

'ٻوڪي ڏي سُبتيون، صديون، اُبتيون چڱ ڀيهين' (استاد بخاري)

- **اُبتي تسبيح پڙهڻُ:** [اصطلاح] پاراتو ڏيڻ، بد دعا ڪرڻ، پِٽڻ.
- **اُبتي پٽي پڙهائڻُ:** [اصطلاح] غلط بياني ڪرڻ، غلط رستو ڏيکارڻ، ڀرغلائڻ.
- **اُبتي ڪاتي وهائڻُ:** [اصطلاح] سخت ڏکوئڻ، سخت ظلم ڪرڻ، اذيت ڏيڻ.
- **اُبتي ڪاتيءَ سان ڪُهڻُ:** [اصطلاح] دستور خلاف ڪرڻ.
  * ٿوري اگهه واري شيءِ وڏي اگهه تي وڪڻڻ. وڪري ۾ سخت ڪَس' لائڻ.
  * انصاف جي ابتڙ فيصلو ڪري ڪنهن ڏرسان ناحق ڪرڻ.
- **اُبتي ڪُنڊ:** [ا ـ مث] جاميٽريءَ جي اصطلاح ۾ 180 درجن کان مٿي ۽ 360 درجن کان گهٽ ماپ واري ڪنڊ.
- **اُبتي ڪَلَ لاهڻُ:** [اصطلاح] تمام مهانگو وڪڻڻ، ٿوريءَ قيمت جي عيوض تمام ڳري قيمت وصول ڪرڻ، تمام گهڻو نقصان پهچائڻ.
  * تمام گهڻي جٺ ڪرڻ، تشدد ڪرڻ، سخت سزا ڏيڻ.
- **اُبتي گنگا وهائڻُ:** [اصطلاح] برعڪس عمل ڪرڻ، عام قانون يا دستور جي ابتڙ ڪم ڪرڻ.
- **اُبتي ڳالهه ٻڌائڻُ:** [اصطلاح] غلط بياني ڪرڻ، ڪوڙ ڳالهائڻ، دل جو ڀيد نہ ڏسڻ.
- **اُبتي مُشابهت:** [ا ـ مث] غلط مثال، غلط تشبيهه، غلط مناسبت.
- ● **اِبتدا:** [ا ـ مث] شروعات، آغاز، آرنڀ، منڍ، منهن، مُهڙ، اول، مهاڳ، اڳياڙي.
  * [ضد:اِنتها]
- **اِبتدا ڪرڻ:** [اصطلاح] آغاز ڪرڻ، شروعات ڪرڻ، آرنڀ ڪرڻ.
- **اِبتداءً:** [ظرف] شروع کان، اول کان، منڍ کان.
- **اِبتدائي:** [صفت] شروعاتي، اوائلي.
- **اِبتدائي تعليم:** [ا ـ مث] ٻار جي شروعاتي تعليم، بنيادي تعليم، پرائمري تعليم (Primary education).
- ● **اِبتذالُ:** [ا ـ مذ] بي اعتباري.
  * منهن اگهاڙائي، بي شرمائي.
  * پاڻ کي سستو ڪرڻ، رذالت.
- ● **اَبتر:** [صفت] ٻُڇَ وڍيل، لنُڊو، بدحال، بدتر، سڀ کان ويل، نڪمو.
  * بي اولاد.
  * خراب حال، بي پهچ.
  * [ع: بتر = پڇ وڍڻ]
  * [ا ـ مذ] علم عروض جي اصطلاح ۾ هڪ زحاف جو نالو، شعر جي وزن ۾ ڪميءَ سبب پيدا ٿيل تغير.
- **ابتري:** [ا ـ مث] خراب حالت، بي پهچي، اڏيائي.
  * خرابي، تباهي، بربادي، زوال.
  * غريبي، مفلسي، بي بندوبستي.
- ● **اُبت ڪنڊِي، اُبت ڪنڊِڙي:** [ا ـ خاص ـ مث] سنهين ڪنڊن واري، ٻوٽي جو هڪ قسم، ابتن ڪنڊن واري ٻوٽي، گدڙ ول.
- ● **اِبتلاءُ:** [ا ـ مذ] آزمائش، پرک، امتحان.
- ● **اُبٽڻُ ج اُبٽڻَ:** [ا ـ مذ] اٽي، هئڊ، گلاب جي پاڻيءَ ۽

خوشبوئن جو مرڪب (جنهن سان منهن ۽ بدن کي مهٽي صاف ڪجي)، شاديءَ وقت ڪنوار جي بدن کي مهٽڻ ۽ صاف ڪرڻ لاءِ تاهيل مرڪب. ابٽڻ.

* [س/ ل] پيٺي، [سرا] باٽڻ.

ـ اُبٽڻُ ڪرڻ: [اصطلاح] بدن کي مهٽڻ جو مرڪب لڳائڻ. ابٽڻ ڪرڻ. ڪنوار کي آٽڻ سان مالش ڪرڻ.

• اُبڻُ: [مص – فعل لازمي] بيهڻ، کڙو ٿيڻ. ابهڻ. محڪم ٿيڻ. قائم ٿيڻ.

* [اُبليو، اُبليا، اُبلي، اُبليون، اُبلندو، اُبلندا، اُبلندي، اُبلنديون، اُبليل]

• اَبجد: [ا ـ مذ ـ مث] ڳاڻيٽي جي ترتيب موجب عربي الف ب مان تهيل اٺ لفظ (ابجد < ا = ا + ب = 2 + ج = 3 +د = 4؛ هوز < هه = 5 + و = 6 + ز = 7؛ حطي < ح = 8 + ط = 9+ ي = 10، ڪلمن < ڪ = 20 + ل = 30 + م = 40 + ن = 50؛ سعفص <س = 60 + ع = 70 + ف = 80 + ص = 90؛ قرشت < ق = 100 + ر = 200 + ش = 300 + ت = 400؛ ثخذ < ث = 500 + خ = 600 + ذ = 700 + ضظغ < ض = 800 + ظ = 900 ع = 1000).

ـ اَبجد خوان: [صفت] الف. ب پڙهندڙ الف. ب سکندڙ.

* سيکڙاٽ. نو آموز. الهڙ.

• اَبَد: [ا ـ مذ] اهو وقت جنهن جي آخر معلوم ناهي.

* [ظرف] سدائين. هميشه.

* [ضد: ازل]

ـ اَبَدُالاباد: [صفت] قائم دائم. شروع کان وٺي. هميشه. سدائين. قائم. اصل کان.

ـ اَبَدي: [صفت] هميشه کان قائم. شروعاتي. مُنڍ کا وٺي قائم رهندڙ. بقا وارو. فنا نه ٿيندڙ.

ـ اَبَديت: [ا ـ مث] دائميت. هميشه رهڻ جي حالت. هميشگي.

• اِبداع: [ا ـ مذ] نئين سر خلقڻ جي حالت.

* [ع : بَدع]

• آبدالُ ج آبدالَ: [صفت ـ مذ] ٻئي جي پاران ڪم ڪندڙ. عيوضي.

* [ع: بَدل]

* خدا جا چونڊيل ٻانها (هڪ عقيدو آهي ته اهي ستر آهن جن مان چاليهه جا شام ۾ ۽ باقي ٽيهه دنيا جي ٻين حصن ۾ ٽڪريل آهن. جڏهن انهن مان ڪو مري ٿو تڏهن ٻيو مقبول ٻانهن جي جاءِ ٿو وٺي).

* خدا جي محبت ۾ دنيا کان پري ٿيل ماڻهو. الله لوڪ. مجذوب يا مست فقير.

* [ا. خاص] درويشن جو هڪ گروهه.

* [ا. خاص] افغانستان کان سنڌ ۾ ڪاهه ڪندڙ جابر احمد شاهه ابداليءَ جو اصلوڪو وطن.

• اِبدالُ: [مذ – مث] بدلاءُ، بدل سدل ڪرڻ. ڦير گهير. مٽا سٽا. بَدل سدل.

* [ع ـ مص]

• آبدالي: [ا. خاص] پناڻن جي هڪ قبيلي جو نالو (جنهن جا چار پاڙا: 1. محمد زئي، 2. فاضل زئي، 3. بارڪ زئي ۽ 4. آلڪ زئي ابدالي اهي 'دراني' به سڏجن ٿا).

• آبدان: [ا –مذ ـ جمع] جسم. بدن.

* [ع: بَدن ج ابدان]

• ابلاڻُ ج ابلاڻ: [ا ـ مذ] ابناٽو سٽڻ ۾ اڳٺ ڄڄهڻ جي جاءِ

* [س/ ل]

ـ اُبداٽو ج اُبداٽا: [ا ـ مذ] سٽڻ. پاجامي يا پڙي ۾ اڳٺ پوڻ وارو حصو. نيفو. نيٺهنگ.

• اِبَدو: [ا–مذ] نيم کان ڦريل. بي قاعدي. اجوڳ.

* جهيڙو. جهگڙو.

* [ع]

* بد بدو. بوڙيو.

* [س]

* [اوڏ < آ = نه + وڏ = قانون]

ـ **آبدا آبدي:** [ا ـ مث] هميشه لاءِ ڪيل جدائي (مائٽن وغيره سان ناراضگي).

ـ **آبدا اُتارڻُ:** [اصطلاح] هل هلائڻ، افواهه اُٿارڻ.

ـ **آبدو آبدو ٿيڻُ:** [اصطلاح] جدا ٿيڻ، وڙهي ڌار ٿيڻ، ڦِٽڻ، دشمني وهائڻ.

● **آبدوت، آبڌوت:** [ا ـ مذ] دنيا کان تارڪ، تارڪ الدنيا، يوگي، سنياسي.

※ [سن: ا اوڌوت < او + ڌو = ڇنڊڻ]

※ [ا.خاص] شِوَ جو پوڄاري، جوگين جو هڪ گروهه.

● **آبرُ ۽ آبرَ:** [ا ـ مذ] ڪڪر، بادلُ، ميگهه، جهڙ.

※ [ف: ابرُ؛ سن: ابرَ = (اَپ = پاڻي + ڀر ڀرڻ) پاڻيءَ ڀريل]

'هيو مٿائي نيں ايپو آبر آسري' (شاهه/مارئي).

ـ **آبر باران:** [ا ـ مذ] مينهن وسائيندڙ ڪڪر، برساتي ڪڪر، وسندڙ ڪڪرُ، ڀريل بادل.

ـ **آبر بهار:** [ا ـ مذ] بهار جي موسم ۾ وسندڙ ڪڪر، ابر بهاري.

ـ **آبر رَحمت:** [ا ـ مذ] رحمت وارو ڪڪر، ٻاجهه جو ڪڪر، مهربان بادل.

ـ **آبر سِياه:** [ا ـ مذ] ڪارو ڪڪر، ڪارونڀار ڪڪر.

ـ **آبر ڪَرم:** [ا ـ مذ] ٻاجهه جو ڪڪرُ، مهربان بادل.

ـ **آبر مُرده:** [ا ـ مذ] سمنڊ جي پيدائش جو هڪ قسم.

※ ريڙ جهڙو سوراخ دار جسم، ڪڪر، اسفنج.

ـ **آبر مَطير:** [ا ـ مذ] مينهن وارو ڪڪر، وسندو ڪڪرُ.

ـ **آبر نيسان:** [ا ـ مذ] سپ ۾ موتي پيدا ڪندڙ ڪڪر (چيو وڃي ٿو ته سپون ان مينهن جي ڦڙن کي جهٽي موتي پيدا ڪن ٿيون ۽ انهيءَ مينهن جو ڦڙو ڪيلي ۾ ڪافور ۽ ڪاري نانگ ۾ زهر پيدا ڪري ٿو).

ـ **آبري:** [صفت] بادلن وارو، ڪڪرن وارو، جهڙالو.

※ بادلن جي رنگ جهڙو.

ـ **آبري ڪاغذُ:** [ا ـ مذ] سنهڙو ڪاغذ، ڪاغذ جو هڪ قسم، روغني ڪاغذ (ڪتابن جي جلد تي لڳائڻ لاءِ ڪم ايندڙ رنگين ڪشميري ڪاغذ).

● **اِبر:** [ا ـ مث] سُئي.

※ [ع: اِبرة = سُئي]

※ تيزاب سان لوهي هٿيار تي ڏنل نشان، جوهر شمشير.

'ڪيئن ٿو ٻايان ڪن، اباٽيءَ اِبريءَ' (شاهه/مارئي).

● **آبرار:** [صفت ـ مذ] ڀلارا، نيڪ، اولياءِ.

※ صالح، تابعدار (ماءُ پيءُ جا).

※ [ع: بَرَ ج ابرار]

● **اِبرازُ:** [ا ـ مذ] پڌرو ڪرڻ، ظاهر ڪرڻ، ٻاهر ڪڍڻ.

※ ڪِن کي جسم کان خارج ڪرڻ.

● **اِبرام:** [ا ـ مذ] ستاءُ، نيزاري، وينتي، التماس.

※ [ع: اِبرام = رسي وٽڻ، اصرار ڪرڻ، ڪڪ ڪرڻ]

● **آبرالو:** [صفت ـ مذ] اڻ ڏڪيل، اگهاڙو، اپراهو.

※ [س/ت]

'فلاڻو پيرين ابرالو پيو هلي'. (چوڻي)

● **اِبراهيم:** [ا ـ خاص] مشهور پيغمبر سڳوري جو نالو (جيڪو "آزر" جو پٽ ۽ حضرت اسماعيل ۽ حضرت اسحاق جو پيءُ هو جنهن جو لقب 'خليل الله' هو نمرود کيس آڙاهه ۾ وجهايو هو پاڻ 'ڪعبة الله' جو جوڙيندڙ ۽ اسلامي 'ملت' جو باني هو).

※ قرآن شريف جي چوڏهين سورت

※ سنڌ ۾ مردن جو عام نالو (اڪثر بلوچن جي مختلف قبيلن ڪلمتين ۽ لغارين وغيره جي شاخن جا وڏا ڏاڏا 'ابراهيم' نالي هئا، انهيءَ ڪري اهي شاخون 'براهماڻي' سڏائين).

ـ **ابراهيم اَدهمَ:** [ا ـ خاص] ابراهيم ڪنيت ادهم (بلخ جو مشهور بزرگ ۽ صوفي، جنهن حڪمراني ڇڏي فقيري اختيار ڪئي هئي ۽ هڪ خواب ڏسي فقير ٿيو ۽ خدا جي راهه تي هلڻ لڳو).

● **ابرائڻ:** [مص ـ فعل متعدي بالواسطه] اوٻارڻ، ٿهڪائڻ.

※ [ابرايو، ابرائيندو، ابرايل]

● **ابرص:** [صفت] ڪوڙهه جي بيماريءَ ۾ ورتل، ڪوڙهيو، ڪوڙهي.

※ [ع: بَرص = ڪوڙهه]

• **آبرقُ ج آبَرقَ:** [ا – مذ] معدني پيدائش (هڪ قسم جو چمڪندڙ قدرتي ڌاتو جيڪو جبلن مان لهي ۽ باھ ۾ نہ سڙي: ابرق جا ورق شربت ۾ ۽ مٺائيءَ جي مٿان سھڻائيءَ خاطر وجهن: ابرق ڪپڙن تي چمڪي لاءِ بہ هڻبو آهي).

※ پورلُ، ابرڪ.

※ [ع: (برقُ = وڄ) –سن: (ابرڪ) _ ف: (ابرڪ)]

_ **ابرقي:** [صفت] ابرق وارو، ابرق جو، ابرق جهڙو.

• **آبرڪُ ج آبرڪَ:** [ا _ مذ] ابرقُ.

• **اُبرڪڻُ:** [مص _ فعل لازمي] وڌڻ، اڦرڪڻ، واڌڻ.

※ [1. سن: (سڦر = ڦرڪڻ) _ 2. سن: (اتسوڻاپہ = ننڊ ۾ ڳالهائڻ)]

※ [اُبرڪيو اُبرڪيا، اُبرڪي، اُبرڪيون، اُبرڪندو اُبرڪندا، اُبرڪندي، اُبرڪنديون، اُبرڪيل]

• **آبرنوي:** [ا _ مذ] سنڌ جي 'سينگار' شاعريءَ جو اصطلاح.

※ عورت جا هتراڏو هار سينگار (فطري سونهن جي سينگار جو ضد).

• **اُبرڻُ:** [مص – فعل لازمي] اوبارجڻ، اوبارو ٿيڻ.

※ [سن: ادورت = اوبر]

※ [اُبريو، اُبريا، اُبري، اُبريون، اُبرندو اُبرندا، اُبرندي، اُبرنديون، اُبريل]

'جان ڪي اتان ابريو تان قرض ماڻهن لاءِ' (گرهوڙي).

• **ابرڻ:** [مص – فعل لازمي] بدمزگي ڪرڻ، هلان ڪرڻ. ڪنهن تي ڪاوڙ ۾ اٿي وڙهڻ لاءِ اڳتي وڌڻ.

※ [ابريو ابريا، ابري، ابريون، ابرندو ابرندا، ابرندي، ابرنديون، ابريل]

• **آبرو:** [ا _ مذ] اک جي مٿان وارن جي ڪمان، ڀرون.

※ [ف: (ابرو) – سن: (ڀرو)]

'ابروءَ ڪنل جو آهي، دلبر جي دردفن ۾' (غمدل فقير)

_ **آبرو پرخم ٿيڻُ:** [اصطلاح] پيشانيءَ تي گهنج پوڻ، منهن ۾ گهنج پوڻ، ڪاوڙجڻ.

_ **آبرو ڪمان:** [صفت] جنهن جا ڀرون ڪمان وانگر وريل هجن.

※ [اصطلاح] حسين، معشوق.

_ **آبرو ۾ وڙ پوڻُ:** [اصطلاح] شوخ ٿيڻ، بيزار ٿيڻ، ڪنو ٿيڻ.

• **ابرو:** [ا - مث] شهتير ڪي جهلڻ واري ڪاٺي، ڏوڙهي.

• **ابرو ج ابرا:** [ا _ مذ] سٽ ويڙهڻ جي چرخي، اوبڙو، اوبرو

※ [سن: آواپن = اوبڻ اوبڻ يا اٽڻ جو اوزار]

※ ايٽ جو هڪ حصو.

※ کوھ مان ٻيل ڪيندڙ چڪرو، ڀوڙي، ڀرڙي.

• **ابره:** [ا _ مذ] ڪوٽ يا پوستين جو مٿيون ڪپڙو (استر جو ضد).

※ [ف]

• **آبرهو:** [ا. خاص] حبش ملڪ جي بادشاھ جي هڪ نائب ۽ سپهہ سالار جو نالو (جنهن اسلام کان اڳ هاٿين جي لشڪر سان ڪعبي شريف تي ڪاھ ڪئي هئي، پر الله پاڪ تي خدا جي حڪم سان ابابيل پکين پٿرين جو وسڪارو ڪري سندس لشڪر کي برباد ڪري ڇڏيو جنهن واقعي جي نسبت سان قرآن شريف جي 'سورت الفيل' نازل ٿي)

※ [ع: ابرهة]

• **آبِري ج آبرِيُون:** [ا _ مث] ننڍو اوبرو يا اوبڙو، تاڄي ڪڍڻ جو اوزار.

※ [سن : آواپن = اوبڻ يا اٽڻ جو اوزار]

• **آبريشم:** [ا _ مذ] ڪچو پٽ، ريشم.

※ شربت جو نالو.

※ [ف: ابريسم]

_ **ابريشم جو خميرو:** [ا _ مذ] مفرح يوناني خميرو.

_ **آبريشمي:** [صفت] ابريشم مان ٺهيل، ريشمي.

• **آبريقُ:** [ا _ مذ] ڪونرو، ڪرو، ڪوزو.

※ [ع _ ف: (آبريز)]

• ابريو ج ابريا: [ا ـ مذ] ڪوهه ۾ ٻيل هٽڻ لاءِ ڪم ايندڙ هڪ (ڪاٺيءَ جو) اوزار.

• اَبڙا: [ح . ندا] 'ابَا' جو اسم تصغير.

• اَبڙا: [ا . خاص] سنڌ جي سماٽن جي هڪ ذات جو نالو.

* ابڙا قبيلي جي بستي، ابڙا قبيلي جو ڳوٺ.

• ابڙاڻ: [ا ـ مث] ابڙا قبيلي جي گهڻائيءَ واري ايراضي.

* شهر ۽ ديهه جو نالو.

• اَبڙو: [ا . خاص] سنڌ جو ڪردار، دودي سومري جو هڪ دوست (جنهن سنڌ تي علاؤ الدين خلجيءَ جي ڪاهه وقت سومرن جي زالئن کي پناهه ڏئي سار جهلي هئي)

'ابڙو، وڏ وڙو، سَوڙو سمو سونهن سيڻ' (شاهه/بلاول).

'ابڙو اڳاهين ۾، ٻرجهلو ٻاري' (شاهه/بلاول)

• اَبڙينگ: [ا . خاص] سمات نسل جي هڪ ذات جو نالو.

* تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• اِبستِغُ ج اِبستِغَ: [ا ـ مذ] الجهاءُ، مونجهارو، ڦيٽاڙو، الجهن.

* [ع ـ ا ـ مذ مان جو ٻيل حبس = هوا بنديءَ واري حالت، مونجهه واري حالت]

• اَبصار: [ا ـ مذ] اکيون، نيڻ.

* [ع: بَصر ج ابصار]

ـ اَبصارا: [ا ـ مذ] اکيون، نيڻ، نظر.

* دانائي، سمجهه.

* اکين جو جمع، الف اشباع سان شعر جي قافيه طور وڌايل الف.

'مُبصر بصر ۾ آئيو انڌو ابصارا' (گرهوڙي)

ـ اَبصر: [صفت] مشاهدو ڪندڙ، وڌيڪ ڏسندڙ، بيناتر.

* [ع: بَصير جو تفضيل]

• اَبطال: [صفت ـ مذ] بهادر مڙس، بانڪا، شجاع، مانجهي.

* [ع: بَطل (= بهادر) ج ابطال]

• اَبطل: [صفت] وڌيڪ باطل.

* [ع: 'باطل' مان اسم تفضيل]

• اَبقي: [صفت] وڌيڪ بقاءَ وارو، سڀ کان وڌيڪ جٽاءُ ڪندڙ.

* [ع: 'باقي' جو تفصيل]

• اَبِک: [صفت] نه ڪائڻ جوڳو کاڌو حرام.

* [سن: ابِڪشيه]

• اَبُلُ: [اسم تصغير ـ مذ] بابل، ابو.

* [اصطلاحاً] پٽڙو ٻچڙو.

• اَبلا ج اَبلائون: [صفت ـ مث] ٻي طاقت، ابلا، اٻلا، ڪمزور، ابري.

* [سن، ا= نه + بل= سگهه]

• اَبلَقُ ج اَبلَق: [ا ـ مذ] گهوڙي جو رنگ موجب نالو (اهڙو گهوڙو جنهن جي بدن تي اچا ڪارا (ڪارو ابلق) يا اچا ۽ ڳاڙها (ڳاڙهو ابلق) ڏڳ هجن).

* [ع]

ـ اَبلق چشم: [صفت] ڪارين اڇين اکين وارو.

• اَبلهُ ج اَبلهٓ: [صفت ـ مذ] چسو، بيوقوف، ٻوڪ، احمق، ٻوگهلو.

ـ اَبلهي: [ا ـ مث] بيوقوفي، ناداني، چسائي.

• اِبليسُ ج اِبليس: [صفت ـ مذ] نهايت نا اميد، مايوس.

* [ا ـ مذ] وڏي شيطان جو نالو (جيڪو اول عبادت ڪري فرشتي جي درجي کي پهتو ۽ پوءِ حضرت آدم کي سجدي نه ڪرڻ ڪري لعنتي ٿيو).

* شيطان، شرير، لعنتي، ذليل.

* [ع: بَلس= نااميد ٿيڻ]

ـ اِبليسانه: [ظرف] اِبليسي نموني، شيطاني نموني.

• اِبن: [ا ـ مذ] پٽ، نرينو اولاد (نالي اڳيان اچي ڪنيت پيدا ڪندڙ لفظ. جهڙوڪ: اِبن العربي).

* [ع: اِبن]

ـ **ابناءُ**: [اـ مذ ـ جمع] پٽ، نرينا اولاد.

* [ع: ابن ج ابناءُ]

ـ **ابناءِ جنس**: [اـ مذ] بني نوع، بني آدم، آدم ذات.

ـ **ابناءِ جن و انس**: [اـ مذ] جن ۽ انسان جا پٽ، جن ۽ انسان.

ـ **ابناءِ جهان**: [اـ مذ] دنيا جي مخلوق، ماڻهو جانور ۽ پوتا.

ـ **ابناءِ دَهر**: [اـ مذ] همعصر معاصر سهيوڳي، ساڳئي وقت جا.

ـ **اِبنُ آدم**: [اـ صفت ـ مذ] آدم جو پٽ، آدم زاد، آدمي، آدم جائو انسان ذات، ماڻهو.

ـ **اِبنُ السبيل**: [اـ صفت ـ مذ] واٽهڙو مسافر.

ـ **اِبنُ العربي**: [اـ خاص ـ مذ] مشهور صوفي ابوبڪرمحمد بن علي محي الدين ابن عربي (جيڪو اسپين جي مشهور شهر 'مرسيہ' ۾ 1165ع ڌاري ڄائو ۽ 1240ع ڌاري 'دمشق' ۾وفات ڪيائين. هيءُ تمام وڏو صوفي ٿي گذريو آهي ۽ کيس 'شيخ الاڪبر' جو لقب مليل هو. سندس مشهور ڪتاب 'الفتوحات المڪيہ' ۽ 'فصوص الحڪم' آهن).

ـ **اِبنُ الغرض**: [صفت ـ مذ] مطلب جو پٽ، خود غرض، خود مطلبي.

ـ **اِبنُ الغيبُ**: [صفت ـ مذ] اڻڄاتل پيءُ جو پٽ، پوءِ ڄائو.

ـ **اِبنُ الفارض**: [اـ خاص ـ مذ] عربيءَ جو وڏو صوفي شاعر عمر بن الفارض (جيڪو 1181ع ۾ پيدا ٿيو ۽ 1235ع ۾ وفات ڪيائين. هيءُ عربي ادب ۾ وڏي ۾ وڏو صوفي شاعر ٿي گذريو آهي، سندس شعر جو اثر سيني پوين شاعرن تي پيو سنڌ جي شاعر عبدالرحيم گرهوڙيءَ جي تصنيف 'حقيقت محمدي' ۾ به سندس اثر جي جهلڪ ڏسڻ ۾ اچي ٿي).

ـ **اِبنُ الوقت**: [صفت ـ مذ] مطلبي، وقت جو پٽ، وقت جو فائدو وٺندڙ، وقتي دوست، خود غرض.

ـ **اِبنُ الوقت ٿيڻ**: [اصطلاح] خود غرض ٿيڻ، مطلبي ٿيڻ.

ـ **اِبنِ الهيثم**: [اـ خاص ـ مذ] ابو علي الحسن ابن الهيثم (اکين جي علم جو وڏو ماهر ٿي گذريو آهي، جنهن پنهنجن مشاهدن ۽ تجربن سان ڪي مفروضا بدلايا).

ـ **اِبنُ خلدون**: [اـ خاص ـ مذ] عبدالرحمان ابن خلدون اسپين جي هڪ مشهور عرب خاندان مان هو. 1322ع ۾ 'تونس' ۾ ڄائو ۽ 1406ع ڌاري قاهره ۾ وفات ڪيائين، سندس تصنيف 'مقدمہ' جي ڪري گهڻو مشهور آهي.

ـ **اِبنِ رُشد**: [اـ خاص ـ مذ] اندلس جي مشهور مسلمان مفڪر جو نالو (جنهن ارسطوءَ جي تشريح ڪئي، هي هيئت ۽ فن طب جو ماهر هو 1198ع ۾ وفات ڪيائين)

ـ **اِبنِ سينا**: [اـ خاص ـ مذ] ابو علي حسين بن عبدالله ابن سينا ڪنيت بو علي سينا (جيڪو 980ع ۾ ڄائو شاعري، فلسفي، منطق ۽ طب جي علمن جو ماهر هو ۽ سؤ کن ڪتاب لکيائين. 21 جون 1037ع تي ايران جي شهر 'همدان' ۾ وفات ڪيائين).

ـ **اِبنِ مريم**: [اـ خاص ـ مذ] بيبي مريم جو پٽ ـ الله تعالىٰ جو پيغمبر حضرت عيسيٰ عليہ السلام، جنهن تي 'انجيل مقدس' نازل ٿيو.

● **اِبناس**: [اـ مذ] دوام، هميشگي، غير فنائيت، أبديت.

* [سن: أ = نہ + وناش = فنا يعني ناس نہ ٿيڻ واري حالت]

ـ **اِبناسي**: [صفت] ناس نہ ٿيندڙ، غيرفاني، لازوال، اَمر، سدا رهندڙ.

'الک ابناسي، جاڳي ڏٺو جنهن جوت ۾' (سامي).

● **اُبِڙُ ج اُبِڙَ**: [اـ مذ] اوٻٽي، سَٽ جي سوڙهه يا ويڙهه جو اوزار، نڙاندي جنهن تي سٽ ويڙهجي.

'اُبڙ ۽ لٺ، ڇڏي پيئيون ڇيرين' (شاهہ/ڪاپائتي)

ـ **اُبِڙ**: [مص ـ فعل متعدي] سَٽ کي اوبري تي ويڙهڻ.

* [مص] اُبِڙَ

* [امر] اُبِ

* [مضارع] اُبيان (ج) اُبيون، اُبين (ج) اُبيو، اُبي (ج) اُبين.

* [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اُبي ٿو(ج) اُبين ٿا
* [حال مث] اُبي ٿي (ج) اُبين ٿيون
* [ماضي] اُبيو(ج) اُبيو
* [ماضي مث] اُبيو(ج) اُبيو
* [مستقبل] اُبيندو(ج) اُبيندا
* [مستقبل مث] اُبيندي (ج) اُبينديون
* [اسم مفعول] اُبيلُ

• اَبو ج اَبا: [ا ـ مذ] پيءُ، بابو، پِتا، والد، پدر.
* [ع: اب = ابو]
* [صفت ـ مذ] شهر يا قوم جو وڏو، بزرگ، اڳوڻ.

ـ آبو امان: [ا ـ مذ] پيءُ ماءُ، والدين، سرپرست.

ـ آبو ڏاڏو: [ا ـ مذ] پيءُ ڏاڏو، وڏو مائٽ، خاندان، قبيلو
'ابو ڏاڏو ڳهون باڻ سوڌو پرين تان' (شاهه/ليلا چنيسر).

ـ اَبي پِتايو: [صفت ـ مذ] پيءُ جو پٽيل، ناخلف پٽ، عاق ٿيل پٽ.

ـ اَبُو: [ا ـ مذ] پيءُ، ابو پيءُ کي مخاطب ٿيڻ جو لفظ.
* عربيءَ ۾ نالي جي اڳيان اچي ڪنيت پيدا ڪندڙ لفظ، جهڙوڪ: ابوبڪر، ابو تراب، ابو هريره.
* [ع]

ـ ابوالبَشر: [ا ـ خاص ـ مذ] انسان جو پيءُ، اسلامي عقيدي موجب انسان ذات جو ابو (حضرت آدم عليه السلام).

ـ ابوالحسن: [ا ـ مذ] حسن جو پيءُ
* [ع: ڪنيت طور استعمال ٿيندڙ اسم]
* [ا ـ خاص] سنڌ جي چئن مشهور عالمن جو نالو (1. ابوالحسن اول جنهن 'مقدمة الصلواة' سنڌيءَ ۾ لکيو سنڌس 'ابوالحسن جي سنڌي' جي عام نالي سان مشهور آهي. 2. ابوالحسن ڪبير 'صحاح ستة' جو شارح، مديني شريف ۾ حديث جي مدرسي جو باني ۽ اتي ئي وفات ڪيائين. 3. ابوالحسن صغير جيڪو وڏي ابوالحسن 'ڪبير' جو شاگرد ۽ ڪانئس پوءِ مديني شريف واري مدرسي جو مهتمم ٿيو. 4. ابوالحسن ڏاهري، مقامي طور 'حاجي ابوالحسن' جي نالي سان مشهور فقهه ۽ تصوف جو وڏو عالم ۽ بلند پايي جو مصنف. سندس تصنيفن مان: i. 'رسالة القرية والمرية' (خريد و فروخت جي شرعي احڪامن بابت). ii. 'سراج المصلي' (فارسي نظم) ۽ iii. 'ينابيع الحياة الابدية' اسلامي تصوف بابت مشهور آهن. ڊاڪٽر بلوچ).

ـ ابوالحياءَ: [ا ـ خاص ـ مذ] حياءَ جو پيءُ، اسلام جي ٽئين خليفي حضرت عثمان رضه جو ڪنيو

ـ ابوالفَضل: [ا ـ خاص ـ مذ] حضرت علي عليه السلام جي فرزند حضرت غازي عباس عليه السلام جو ڪنيو
* مغل شهنشاهه جلال الدين محمد اڪبر جو خاص وزير، سيوهڻ جي شيخ مبارڪ جو پٽ ۽ فيضيءَ جو ننڍو ڀاءُ (جنهن 'اڪبر نامو' ۽ 'آئين اڪبري' تحرير ڪيا).

ـ آبوالقاسم: [ا ـ خاص ـ مذ] حضرت محمد صلي الله عليه وآله وسلم جن جي ڪنيت، قاسم جو پيءُ

ـ آبوالهول: [ا ـ خاص ـ مذ] مصر ۾ قديم زماني جو پٿر جو وڏو بت (جنهن جو منهن عورت جهڙو ۽ ڌڙ شينهن جهڙو آهي، اسفنڪس (Sphinx)، مصري اهرامن جي ويجهو راڪاس جو مجسمو، پرن وارو راڪاس، پراسرار شخص.
* [اصطلاحاً] سگهي ڏيک وارو، ظاهر ۾ مضبوط.
'ڏاڍن جو ڏهڪاءُ، آهي ابوالهول جان' (استاد بخاري)

ـ ابو بَڪر: [ا ـ خاص ـ مذ] عبدالله بن ابي قحافه (حضور مقبول صلي الله عليه و آله وسلم جن کان پوءِ سندن جاءِ نشين ۽ اسلام جو پهريون خليفو وفات سنه 12 هجري).

ـ ابُوت: [ا ـ مث] پدري، پيئتو، پيئاتو پيءُ جو سگ.
* [ع]

ـ آبوتُراب: [ا ـ خاص ـ مذ] حضرت علي ڪرم الله وجهه جن جو ڪُنيو يعني 'مٽي جو پيءُ'. (زمين تي سمهڻ ڪري حضور صلي الله عليه و آله وسلم طرفان ڏنل ڪنيو).

ـ **ابو جهل:** [ا.خاص ـ مذ] جهالت جو ابو. عمرو بن هشام جو ڪنيو يعني 'ناداني جو پيءُ' (عرب قوم جي سردار ۽ اسلام جي هڪ دشمن جو ڪنيو).

ـ **ابو حَفِص:** [ا.خاص ـ مذ] اسلام جي ٻئي خليفي حضرت عمر بن خطاب رضہ جو ڪنيو يعني 'حفصہ جو پيءُ' (سندس نياڻي بيبي حفصہ حضرت نبي ڪريم صلي الله عليہ و آلہ وسلم جن جي زوجيت ۾ هئي).

ـ **ابو حنيفہ:** [ا. خاص ـ مذ] حنفي فقهہ جي وڏي امام حضرت نعمان بن ثابت رضہ جو ڪنيو (جنهن قرآن پاڪ جي ٻين ٻولين ۾ ترجمي جي جائز هئڻ جي فتويٰ ڏني).

ـ **ابوذَر:** [ا.خاص ـ مذ] رسول الله صلي الله عليہ و آلہ وسلم جن جي هڪ دلير صحابيءَ جو نالو. حضرت ابوذر غفاري.

ـ **ابُو ريحان:** [ا. خاص ـ مذ] نازبوءِ جو پيءُ. مشهور سائنسدان ۽ محقق 'محمد بن احمد البيرونيءَ' جو لقب (هي خوارزم جو باشندو هو. علم هئيت، رياضي، نجوم طبقات الارض ۽ جواهر شناسيءَ جو ماهر هو. ڪيترين ئي زبانن جو وڏو عالم هو. قديم سنڌ جي ايراضيءَ اندر خصوصاً ملتان واري علائقي جي رهاڪن جي تمدن ۽ تهذيب جو گهڙو مطالعو ڪري 'ڪتاب الهند' لکيائين. جنهن ۾ دواٽن، وکرن، ڏينهن، مهينن ۽ سنڌ جي ڪن شين جا عام مروج سنڌي نالا ڪم آندا اٿس. هن ڪتاب ۾ قديم سنڌ بابت احوال ملي ٿو سندس مشهور تصنيفون 'الآثار الباقيہ' ۽ 'قانون المسعودي' آهن. وفات سن 430هه).

ـ **ابوطالب:** [ا.خاص ـ مذ] حضرت علي عہ جي والد ۽ رسول ڪريم صلي الله عليہ و آلہ وسلم جن جي چاچي 'عمران' جو ڪنيو.

ـ **آبو لَهب:** [ا.خاص ـ مذ] حضرت محمد صلي الله عليہ وآلہ وسلم جن جو چاچو (سندس اصل نالو عبدالعزيٰ بن عبدالمطلب هاشمي هو جيڪو عمر جي آخري حصي تائين مسلمان نہ ٿيو)

ـ **ابو نصرفارابي:** [ا.خاص ـ مذ] مشهور مسلمان مفڪر (جنهن جي مشهور تصنيف 'المدينة الفاضلة' آهي وفات 950ع).

ـ **ابو هريره:** [ا.خاص ـ مذ] رسول صلي لله عليہ و آلہ وسلم جن جي هڪ وڏي اصحابيءَ جو ڪنيو (هي ٻلين کي پاليندو هو انهڪري ڪيس 'ابوهريره' يعني 'ٻليءَ جو پيءُ' سڏيو ويندو هو).

ـ **اٻوي:** [صفت] پيءُ جو. پيئٽو (اٻوي محبت).

* [ع: 'ابو' جي نسبت]

ـ **اٻوي مثال:** [صفت ـ مذ] پيءُ جهڙو. پيءُ جهڙو.

ـ **اٻوي محبت:** [ا ـ صفت ـ مث] پيئٽو پيار. پيءُ جهڙو پيار.

• **ابواب:** [ا ـ مذ] دروازا.

* ڪتاب جي متن جا ترتيب وار ڀاڱا، داستان، بابَ.

* ڍلن جي وصوليءَ مان حاصل ڪيل رقم، لوازمو، اجورو، لاڳ.

* [ع: باب (= در) ج ابوابُ]

• **ابويار:** [ا ـ مذ] ڏک، تڪليف، رنج، مشڪل.

• **ابُوبَحر:** [ا ـ مذ] ڏکهي ڳالهہ، ڪَوَتِ، بڪواس، ٻکي، جهڳي.

* [ع: ابو = پيءُ + بحر = سمنڊ، يعني سمنڊ جو پيءُ]

* [اصطلاحاً] سمنڊ جو انو.

ـ **ابو بَحر ٻَڪڻ:** [اصطلاح] ٻَتاڪون هڻڻ، اپ ڦاڙڻ، اجايا ڪوڙ ڪَتڻ، ڪَوَتِ ڪرڻ، اجائي ديگهہ ڪرڻ.

ـ **ابو بَحر ۾ پوڻ:** [اصطلاح] وڏي يا ڏکهي ڳالهہ ڪرڻ، اجائي ٻَڪ ڪرڻ.

• **ابورڻُ:** [مص ـ فعل متعدي] ٻرڪڻ (لوڻ يا مصالحو). لوڻڻ، ڇڙڪڻ.

* [مص] اُبورڻُ

* [امر] اُبور

* [مضارع] اُبوريان (ج) اُبوريون، اُبورين (ج) اُبوريو اُبوري (ج) اُبورين.

* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] اُبوري ٿو (ج) اُبورين ٿا
* [حال مث] اُبوري ٿي (ج) اُبورين ٿيون
* [ماضي] اُبوريو (ج) اُبوريا
* [ماضي مث] اُبوريو (ج) اُبوريا
* [مستقبل] اُبوريندو (ج) اُبوريندا
* [مستقبل مث] اُبوريندي (ج) اُبوريندين
* [اسم مفعول] اُبوريلُ

● **ابو قلمون، بوقلمون:** [صفت _ مذ] رنگ برنگي، ڦرڻوگهرڻو
* [ف] گرگٽ.
* ساندو (جيڪر اس ۾ پنهنجا رنگ مٽائيندو آهي).
* پٽَ جو هڪ قسم.

● **اُبوڪرو ج اُبوڪرا:** [ظرف] ابيءَ ڪڙيءَ تي، اُب ڪڙيو. تکڙو، اباهرو، اچاترو
* دبي نہ پريل، مٿاڇرو.
* [سن: (اوورڌو = مٿي + ڪشر = ڪن ڪڙي)]

● **آبو:** [ح .ندا] حيرت يا ڏک جي اظهار جو لفظ.

● **آبهام:** [صفت] ابهم، معصوم، ڀالو ڀولو بي سمجهہ.
* [ع: ابهم = گونگو]

_ **آبهمُ ج آبهمَ:** [صفت] ننڍڙو ٻار، بي سمجهہ (ٻار)، معصوم.
* [ع]

● **اِبهام:** [ا _ مذ] اڻڄاڻائي، غير واضح حالت، شڪ، شبهو، بي يقيني.
* ڪلام (جنهن ۾ معنیٰ واضح نہ هجي).

● **ابهايو ج ابهايا:** [صفت - مذ] بيءَ ڪانسواءِ، ڇورو، يتيم.

● **ابهڪ ج ابهڪون:** [ا _ مث] اَبيڪ، بِيهڪ، اڏاوت.
* [مصدر _ مث: ابهڻ > ابهڪ]

● **اُبهڻُ:** [مص – فعل لازمي] اٿڻ، بيهڻ، ڪڙو ٿيڻ، اڀرڻ، اسرڻ (ٻوٽي جو).
* تکڻ، بجڻ، چٽڻ، چوٽڪارو حاصل ڪرڻ
'ورچيو ويچ وڃن، آءُ نہ پريم ابهان' (شاهہ/يمن ڪلياڻ)
* [اُبهيس اُبهيا، اُبهي، اُبهيون، اُبهندو اُبهندا، اُبهندي، اُبهنديون، اُبهيل]

_ **اُبهان:** [مضارع] تکان، بيهان، جيئان.
'هڙو حال سندوم، توهہ تنهنجي ابهان' (شاهہ/سرراڳ)

_ **اُبهين:** قائم رهين، بيٺو هجين، ثابت قدم رهين.
'سوري ٻانءِ مَ شڪ، عاشق ٿيءُ تہ ابهين' (شاهہ/ڪلياڻ)

● **ابي:** [ظرف] هينئر، هينئر ئي، هن ئي وقت، هاڻي، پل ڪن ۾، اجهو جلد.
* [هند: آبهي]

_ **ابي ڪرڻ:** [اصطلاح] جلدي ڪرڻ، اجهو ڪري وٺڻ، ابي ڪرڻ.

● **ابيات:** [ا – مذ _ جمع] بيتَ، شعرَ.
* [ع: بيت ج ابيات]

● **آبياضُ:** [ا – مذ] بياض، دفتر، پاڪيٽ بوڪ، يادداشت نامو (اهو دفتر يا ڪاپي جنهن ۾ شعر لکيا وڃن).
* اجرائي، سفيدي، اڇاڻ.

● **ابيتين:** ابي ڏاڏي وارين، پيڙهيائتن، ڏاڏي پوتن.
'ٻڙي بانهن مَ لوڙ، چوريا ابيتين سين' (گرهوڙي)

● **اُبيلو ج اُبيلا:** بيٺو، قائم رهيو.
* [فعل– مص: 'ابهڻ' مان ماضي ۽ اسم مفعول]
'ابيلا اهي عنايت جي پسندي هي شعاع' (قادري)
* [مث: ابيلي: بيلي، بيهندي].

● **آبيچَندُ:** [ا . خاص _ مذ] ننڍي جو وينل سونارو (جنهن تي مشهور صوفي سالڪ سرمد جو راض هو)

● أبيچٽي ج أبيچٽيون: [ا _ مث] زناني ڪپڙي جو هڪ قسم، بوچڻي، پانڌڻي جو هڪ قسم، چريل اوڍڻي، زناني چادر يا پوڳيءَ جو هڪ قسم.

* [سن: آچڇاد = اوڇڻ]

* [مذ: بوچڻ]

● اپيدان: [ا–مث] ڪاري جي وڏي ٻيڙيءَ ۾ سڙهه واري ٿلهي ڪاٺيءَ کي مٿي کڻڻ لاءِ وڏي ڪپي.

* [س/ک]

● ابير: [ا– مث] اوير، دير (اويرجي بدليل صورت)

* [س/ٽ: ا = نه + وير =وقت]

● اپيرائي ج اپيرائيون: [ا _ مث] ٿانون رکڻ لاءِ ڪاٺ جي تختي، طاقي.

● ابيضُ: [صفت] اڇو.

● اپيٺار ج اپيٺاريون: [ا _ مث] اها ٻڪري جا ويايل نه هجي يا ڦر نه ڏني، ڦنڍي (اويايل - ويايل جو ضد، جنهن جي 'و' کي ٿري 'ب' ۾ تبديل ڪن).

* [س/ٽ]

● اُٻ ج اُٻون: [ا _ مث] پاڻيءَ جو بخار، ٻاڦ، گرمي، تپش.

* هلڪو دونهون، غُبار.

* سانوڻ جي مينهن ۾ چانيل ڪڪرن جا هلڪا ۽ هيٺانهان هلندڙ دونهان.

* بدلي، ڪڪري.

'اهون ڪڪرن ڪنڌرون، اُڀرڏي آهين' (شاهه/سارنگ)

* گرمي، ڪوساڻ، تپش.

* باس، بوءِ.

* [س/ٽ]

'اُنين سي اُٻن انگيا، جيئن سي جنيءَ جت' (شاهه/سارنگ)

ـ اُٻون ڪيڻ: [اصطلاح] ٻاڦ ڪيڻ، گرمي ڪيڻ، شوڪارا ڀرڻ.

'اندر ٻري آگ، ٻاهر ٻاڦ اُٻون ڪيان' (استاد بخاري)

● اُٻاٻُ ج اُٻاٻ: [ا _ مذ] اٻ، ٻاڦ.

* گرم ساهه، شوڪارو.

* ڪنهن پرائي خواب سبب ننڊ مان اوچتي دانهن.

* وڏي سڪ، چاهه، دل سان.

* سڪ، حب.

* [ع: حبّ]

ـ اُٻاٻ سان ملڻ: [اصطلاح] گهڻيءَ حبّ ۽ سڪ سان ملڻ.

● اُٻاٽ ج اُٻاٽون: [ا–مث] گهُٽ، گرمي، اُپس، ٻوساٽ.

* گرميءَ سبب رنگ جي جهڪائي.

* دونهاٽ، دونهي جي لهس.

* ڪچائي، خامي.

● اُٻاٽجڻ: [مصدر 'اٻاٽڻ' مان فعل مجهول] گرميءَ ۾ ڪومائجڻ، لهسجڻ، دونهي ۾ ڪارانجڻ، دونهاٽجڻ، ساهه منجهڻ، ٻوساٽجڻ.

* رنگ جو جهڪو ٿيڻ، ڦٽي وڃڻ، رنگ بدلجي وڃڻ.

* [اٻاٽيو اٻاٽيو اٻاٽيل]

ـ اُٻاٽڻُ: [مص – فعل متعدي] ساڙڻ، دونهاٽڻ.

* رنگ جهڪو ڪرڻ، ڦٽائڻ (رنگ).

* ٻاهه ۾ لهسڻ، ٻاڦڻ، گهُٽڻ.

* [مص] اُٻاٽڻ

* [امر] اُٻاٽِ

* [مضارع] اُٻاٽيان (ج) اُٻاٽيون، اُٻاٽين (ج) اُٻاٽيو اُٻاٽي (ج) اُٻاٽين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] اُٻاٽي ٿو (ج) اُٻاٽين ٿا

* [حال مث] اُٻاٽي ٿي (ج) اُٻاٽين ٿيون

* [ماضي] اُٻاٽيو (ج) اُٻاٽيا

* [ماضي مث] اُپاٽي (ج) اُپاٽيون
* [مستقبل] اُپاٽيندو (ج) اُپاٽيندا
* [مستقبل مث] اُپاٽيندي (ج) اُپاٽينديون
* [اسم منعول] اُپاٽيلُ

• **آپاجهو ج آپاجها:** [صفت - مذ] بي پاجهو، پاجهه کان محروم، مظلوم رحم ۽ قياس کان وانجهيل
* [ا = نه + پاجهه = پاجهه کان سواءِ]
* [ضد: سپاجهو ج سپاجها]
* [مث: اپاجهي ج اپاجهيون]

• **آپارُ ج آپارَ:** [صفت] اجايو، بي فائدو.
* [س / دات]

• **اُپارڻُ:** [مص – فعل متعدي] اوپارڻ، تهڪائڻ، رڌڻ، پسائڻ، اپارڻ.
* [مص] اُپارڻُ
* [امر] اُپارِ
* [مضارع] اُپاريان (ج) اُپاريون، اُپارِين (ج) اُپاريو، اُپاري (ج) اُپارِين.
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] اُپاري ٿو (ج) اُپارِين ٿا
* [حال مث] اُپاري ٿي (ج) اُپارين ٿيون
* [ماضي] اُپاريو (ج) اُپاريا
* [ماضي مث] اُپاري (ج) اُپاريون
* [مستقبل] اُپاريندو (ج) اُپاريندا
* [مستقبل مث] اُپاريندي (ج) اُپارينديون
* [اسم مفعول] اُپاريلُ

• **اُپارو ج اُپارا:** [ا ـ مذ] اوپارو تهڪو جوش.
* هبڪار.

• **آپاري ج آپاريون:** [صفت - مث] اپاڻڪي، پريشان.

• **آپاڙو ج آپاڙا:** [صفت – مذ] بي طاقت هيٺو، لاڇهو اُپالو، بدحال، بڪيو (اپالوجي بدليل صورت)
* [ا = نه + پل = طاقت]
* [مث: اپاڙي ج اپاڙيون]

• **اُپاسِ ج اُپاسون:** [ا – مث] اوپاسي، اوپاڪي.
* اُساٽ، اچ.

• **اُپاسِرُ ج اُپاسِرَ:** [صفت] اپاسر، اپاسيون ڏيندڙ، سست، ننڌاڪرو.

• **اُپاسي ج اُپاسيون:** [ا ـ مث] اوپاسي.
ـ **اُپاسيون ڏيڻ، اُپاسيون ڪائڻ:** [اصطلاح] اوپاسيون ڏيڻ.
* نڪمو ويهڻُ، بيڪار ويهڻ، سستيءَ جو اهڃاڻ.

• **اُپاڦَ ج اُپاڦون:** [ا ـ مث] راز جي پڌرائي، ٻاڦ ٻاهر ڪڍڻ جو عمل.

• **اُپاڦڻُ:** [مص – فعل لازمي] ٻاڦ ٻاهر ڪڍڻ.
* اندر جو اظهار ڪرڻ، راز ظاهر ڪرڻ.
* [سن: اد = مٿي + واشپ، ٻاشپ = ٻاڦ نڪرڻ]
* [اُپاڦيو، اُپاڦيا، اُپاڦي، اُپاڦيون، اُپاڦندو، اُپاڦندا، اُپاڦندي، اُپاڦنديون، اُپاڦيل]

• **اُپاڪڻُ:** [مص – فعل لازمي] اپڙڪا ڏيڻ، اوڪارا ڏيڻ، اوڪڻ، الٽي ڪرڻ.
* اوپاسي ڏيڻ، اوپاڪي ڏيڻ.
* [اپڪارڻ: سهڪڻ]
* اٿڻ لاءِ ڪچهه مٿي ٿيڻ.
* [اُپاڪيو، اُپاڪيا، اُپاڪي، اُپاڪيون، اُپاڪندو، اُپاڪندا، اُپاڪندي، اُپاڪنديون، اُپاڪيل]

ـ **اُپاڪَ ج اُپاڪون:** [ا ـ مث] الٽي، ٿٿي، اپڙاڪ، اپڙڪو، اپٿو، اوڪارو.
* اوپاسي، اپاڪي.

* شوڪارو، ٿڌو ساهه، اوچتي دانهن.

* سڪ، پيار.

- **اُباڪِي ج اُباڪِيُون:** [ا ـ مث] وبهڻ واري حالت مان اٿڻ خاطر مٿي ٿيڻ.

* ساهه جي مونجهه.

* سڏڪو ننڊ مان اوچتو ڇرڪ.

* ٿڌو ساهه، شوڪارو.

* اوٻاسي.

- **اُباڪيءَ پوڻ:** [اصطلاح] ڪجهه وقت جي لاءِ ساهه بند ٿيڻ، ساندهه سڏڪاپڻ، ٻوين پساهن ۾ هجڻ، يڪو ساهه منجهڻ.

- **اُباڪي ڏيڻ:** [اصطلاح] اوٻاسي ڏيڻ، اونهو ساهه اچڻ.

* اٿڻ خاطر ٿورو مٿي ٿيڻ، ڪنهن کي اٿارڻ لاءِ ٺيڪ ڏيڻ، ٿورو مٿي ڪڻڻ.

- **اُباڪي کائڻ:** [اصطلاح] اوٻاسي کائڻ، ٿڌو شوڪارو پوڻ.

* ننڊ مان اوچتو ڇرڪ پوڻ.

* ڪجهه مٿي ٿيڻ، اٿڻ لاءِ ڪوشش ڪرڻ.

* ٿوري حالت سڌرڻ.

• **اباڪرو ج اباڪرا:** [صفت – مذ] تيار، ايي ڪڙي تي، اهڪڙو، ابهرو، اباهرو، تڪڙو، اتامرو.

* [مث: اباڪري ج اباڪريون]

• **آبالو ج آبالا:** [صفت – مذ] بي طاقت، لاچار، ڪمزور، غريب

* [س، سن: ابل، ڪمزور]

* ميرو (جسم ۽ ڪپڙن ۾)، گدلو.

* بي واهو، بي وسيلو، ڏتڙيل، بدحال، تنگ حال.

* [مث: ابالي ج اباليون].

- **آبالائي ج آبالايون:** [ا ـ مث] ڪمزوري، ميرائي، گدلائي (ڪپڙن لٽن جي خراب حالت)

* بدحالي، غريبي، يتيمي.

• **آبالو ج آبالا:** [ظرف ـ صفت] ابهرو، تڪڙو.

* [سرا]

• **اُباٽڪو ج اُباٽڪا:** [صفت – مذ] سڪندڙ، ويڳاڻو، اداس، غمگين، دلگير، پريشان، حيران، اڪيلو، هيڪل، وسوڙو.

'اباٽڪو آهيان گهڻو توريءَ پرين پرديس ۾' (سجل/مالڪوس)

* [مث: اباٽڪي ج اباٽڪيون]

'اٿئي ٻهر اباٽڪي، انهين ري آئون' (سجل/مارئي)

• **اُباٽڪائي ج اُباٽڪائيون:** [ا ـ مث] ڪنهن جي ياد ۾ اداسي، ويڳاڻائپ، مايوسي، مونجهه، پريشاني، غمگيني.

• **اُباهڙ ج اُباهرون:** [ا – مث] ايڪڙائي، ابهرائي، اجائي تڪڙ، اتامرائي.

- **اُباهرو ج اُباهرا:** [صفت - مذ] ابهرو، تڪڙو، اوچتو تيار ٿيندڙ، وڃڻ لاءِ تڪڙو تيار.

* [مث: اباهي ج اباهيون]

'پڻ ٿا پلاڻين، اوٺي اچ اباهرا' (شاهه/سسئي)

• **اُباهو ج اُباها:** [صفت ـ مذ] بيٺل، قائم، ڪڙڻيل، تيار.

* [مث: اباهي ج اباهيون]

• **اُباهي، اُبائي ج اُباهيون، اُبائيون:** [ا ـ مث] اوٻاهي، اوٻاسي.

* ٻار جي ڪيرو ٿي پوڻ جي حالت.

* ساهه جي مونجهه (روڻ يا ڪنگهڻ سبب) ٻڌي وڃڻ، ساهه نه ورڻ.

• **اُبائون:** [ا – مث] اندر جا اڌما، جذبا، سِڪ.

'آهي ريءَ عجيب ابائون' (سجل/سسئي)

• **اُبائي ج اُبائيون:** [ا –مث] ننڊ مان اوچتو ڇرڪ، سڏڪو.

* ٿڌو ساهه، شوڪارو، اوٻاسي.

'ابائي جيئڻ جي، سونه ڪيائين ڪن' (شاهه/سسئي)

- **اُبائي پوڻ، اُبائين پوڻ:** [اصطلاح] ٻار جو ڪجهه وقت روئندي ڪيرو ٿي وڃڻ، ساهه نه اچڻ.

• **اُہِٿَ ج اُہِٿون:** [ا – مث] اُبس، مونجهه، گهٽ، اوڪارو، ابڙڪو.

* ساهه گهٽجڻ جي حالت، هانءَ جي گهٽ.

* ڏپ، بدبوءِ، چٽ، ٻانس.

– **اُہِٿون اچڻ:** [اصطلاح] اٻيون اچڻ.

– **اُہِٿو ج اُہِٿا:** [ا – مذ] ابڙڪو، اوڪارو، آٽ.

– **اُہِٿو اچڻُ:** [اصطلاح] ابڙڪو اچڻ.

• **اُہِٽ ج اُہِٽون:** [ا – مث] گهٽ، ٻوساٽ، سوڙهه.

• **اُہِٽڻُ ج اُہِٽڻَ:** [ا – مذ] بدن کي مهٽڻ لاءِ خوشبودار اٽو، اٻٽڻُ (ڪنوار کي ونواهه دوران هنيو ويندڙ هڪ قسم جو خاص عرقِ گلاب سان ڳوهيل اٽو)، آٽڻ.

* ستبڙي، اقراٽي کي گيهه جو مک.

* [سن: ادورتن = بدن جي مالش ۽ صفائيءَ لاءِ سرهو آٽڻ]

• **اَہِجهُ ج اَہِجهَ:** [صفت] ابوجهه، بي سمجهه، ٻوڙو، معصوم.

* [س: ا= نه+ ٻجهه= سمجهندڙ]

• **اَہِڏُ:** [صفت] ابوجهه، بي سمجهه، بي عقل، اڻ سمجهه، ابوجهه.

* ٻوڙو.

* مت ويل.

* خراب مت وارو، مت ڪٺلُ.

* [سن: ا = نه + ٻڌ = سمجهه]

* ٻنا ٻُڌيءَ جي (جيڪو ٻڌ سڌ ۽ حقيقت کان بي خبر هجي)،
'ٻاڌ نه ٿين امام سي، جن ءَ کي اَبڌ ڪن' (ڳرهوڙي)

– **اَہِڏو ج اَہِڏا:** [صفت – مذ] اڻ ٻڌل، اڻ سڌلُ.

* [مث: اہِڏي ج اہڏيون]

– **اَہِڏوانَ:** [صفت] جنهن کي ٻڌي يا سمجهه نه هجي، بي سمجهه، مورکو.

* [سن: ا+ٻڌيمان= ٻنا سمجهه]

– **اَہِڏي ج اَہِڏيون:** [ا – مث] بي سمجهائي، جهالت.

* اڻ ٻڌي، اڻ سڌي.

• **اَہِڏي:** [ا – مذ] ڪيٽو، رسامو، تيسو گهيي، ضد (خاص طور تي ٻار جو).

* [س / ل]

• **اَہِرُ ج اَہِرَ:** [صفت] ٻر ٻنا، ٻل کانسواءِ، اٻرو هيٺو، ضعيف، نٻل.

* [ضد: سٻر]

* [سن: اٻل > ا = نه + ٻَل = ٻلُ، س: ٻرَ= طاقت]

• **اَہِراسَ ج اَہِراسون:** [ا – مث] ٻادل ٻرجي اچڻ جو عمل، ٻري کان برساتي ڪڪرن جو مٿي چڙهڻ.

• **اُہِرڻُ:** [مص – فعل لازمي] ٿهڪڻُ، ٽچڪڻ، جوش ڪائڻ، اوٻارجڻ، اٻامڻ.

* گرميءَ سبب اکين جو ڏکڻ ۽ ڳاڙهو ٿيڻ.

* پاڻيءَ يا ٻئي ڪنهن ٻتڙي شيءِ جو ڦوهاري وانگر نڪرڻ.

* [اُهريو، اُہريا، اُہري، اُہريون، اُہرندو اُہرندا، اُہرندي، اُہرنديون، اُہريل]

– **اُہِرُ:** [ا – مذ] اوٻر، ٿهڪو اوٻارو جوش، تش، گرمي.

– **اُہِراڻ:** [ا – مث] اکين جو اوٻر، اٿندڙ اکين جي ڳاڙهاڻ.

– **اُہِري پوڻ:** [اصطلاح] ٿهڪڻ، جوش کان ڦاٽي پوڻ، ٿهڪي پوڻ.

* اکيون اٿڻ (اکين جي بيماري)

* تمام گهڻو خوش ٿيڻ.

• **اُہِريڙو اُہريڪو ج اُہريڙا، اُہريڪا:** [ا – مذ] برسات بند ٿيڻ بعد آسمان جي صفا ٿيڻ جي حالت، چٽائي، واڪائي.

* [س / ٿ]

• **اُہڙاڪُ ج اُہڙاڪَ:** [ا – مذ] ابڙڪو اوڪارو، التي، آٽ.

* ابٿو، ٿڌو ساهه، شوڪارو

• **اُبڙاڪڻ:** [**مص – فعل لازمي**] ابڙڪا ڏيڻ، آت ڏيڻ، ابتا ڏيڻ، اوڪارا ڏيڻ

* [اُبڙاڪيو اُبڙاڪيا، اُبڙاڪي، اُبڙڪيون، اُبڙاڪندو اُبڙاڪندا، اُبڙاڪندي، اُبڙاڪنديون، اُبڙاڪيل]

ـ **اُبڙڪُ ج اُبڙڪَ:** [ا ـ مذ] اوڪارو، آت، ابڙڪو

* ٻڙڪ، حرف، لفظ

ـ **اُبڙڪ اچڻ:** [اصطلاح] ابڙڪا ٿيڻ، اوڪارا اچڻ، دل ڪچي ٿيڻ

ـ **اُبڙڪو ج اُبڙڪا:** [ا ـ مذ] اوڪارو، ابٿو، آت

ـ **اُبڙڪو ڪاڍڻ:** [اصطلاح] آت ڏيڻ، اوڪارو ڏيڻ

* چرڪ پڙڻ

* مٿي اٿڻ لاءِ ٻڙڪو ڪاڍڻ

• **اُبڙاڪو ج اُبڙاڪا:** [ا ـ مذ] ابڙڪو، اٿڻ خاطر مٿي ٻڙڪو

• **ابڙهه ڀوڙهائي:** [ا ـ مث] اُبهرائپ تکڙ، جلدي

• **اُبس:** [ا ـ مث] ٻُٽَ، گرمي، مونجهه، گهٽ، رگهه، ابٽ، هبس

* [ع: حبس = گهٽ]

ـ **اُبسائڻ:** [مصدر 'ابسڻ' مان متعدي بالواسطه] باسي ڪرڻ، ڪنو ڪرڻ، خراب ڪرڻ

* [ابسيو ابسيو ابسيل]

• **اُبسڻ:** [مص – فعل لازمي] باسي ٿيڻ، بند رهڻ سبب ڪنو ٿيڻ، گرميءَ سبب ڏپ ڪرڻ

* [ابسيو ابسيا، ابسي، ابسيون، ابسندو ابسندا، ابسندي، ابسنديون، ابسيل]

• **اُبڪَ ج اُبڪون:** [ا ـ مث] اوڪارو، ابڪائي، ابت

• **اُبڪارُ:** [ا –مذ] آهه، دانهن، پڪار، شوڪارو

* آواز، نعرو

* [مث: ابڪارَ]

'اي! عشق جي ابڪار، نعرو آهي نينهن جو' (شاهه).

* هبڪار، خوشبوءِ

* ٻاڦ، بخار

• **اُبڪارڻ:** [**مص – فعل متعدي**] آهون ڀرڻ، شوڪارا ڀرڻ

* اوڪارا ڏيڻ

* [مص] اُبڪارڻُ

* [امر] اُبڪار

* [مضارع] اُبڪاريان (ج) اُبڪاريون، اُبڪارين (ج) اُبڪاريو، اُبڪاري (ج) اُبڪارين

* **[زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]**

* [حال] اُبڪاري ٿو (ج) اُبڪارين ٿا

* [حال مث] اُبڪاري ٿي (ج) اُبڪارين ٿيون

* [ماضي] اُبڪاريو (ج) اُبڪاريا

* [ماضي مث] اُبڪاري (ج) اُبڪاريون

* [مستقبل] اُبڪاريندو (ج) اُبڪاريندا

* [مستقبل مث] اُبڪاريندي (ج) اُبڪاريندين

* [اسم مفعول] اُبڪاريلُ

• **ابڪ:** [ا ـ مث] ڏڪيائي، اهنجائي

• **اُبڪرو ج اُبڪرا:** [صفت ـ مذ] ابڪڙو، تڪڙو، تکو، ابهرو

* [سن: اورڌو = ابو + ڪشر = ڪڙي]

* [مث: اُبڪري ج اُبڪريون]

• **آبڪو ج آبڪا:** [صفت ـ مذ] اهنجو، ڏکيو، اٿائو

* ٻڪ ٻنا، ٻاڪر ڪانسواءِ

* [مث: آبڪي ج آبڪيون]

ـ **آبڪائي:** [ا ـ مث] ٻڪ ۾ نه هئڻ واري حالت

* [اصطلاحاً] اهنجائي، ڏکيائي

* [سن: ا = نه + وڪش = ٻَڪ، ڇاتيءَ، ٻڪ يا ٻاڪر ۾ نه هئڻ واري حالت]

• **آٻلُ ج آٻلَ:** [صفت] هيڻو ڏٻرو، نٻلُ، ضعيف، اٻرو

٭ [سن: اٻلُ = (ا = نہ + ٻل = طاقت — ٻنا طاقت) بي طاقت]

ـ **آٻلائي ج آٻلايون:** [ا ـ مث] اٻرائي، ضعيفائي، ويچارائي

ـ **آٻلا ج آٻلائون:** [صفت ـ مث] عاجز بي ٻهج عورت. ڪمزور ناري، ويچاري.

٭ [سن، س: اٻلا (ا = نہ + ٻلَ = طاقت) = بي طاقت]

• **اُٻنگ ج اُٻنگ:** [ا — مذ] نوڙي (جيڪا لوٽي، چونري، دڪيءَ وغيره کي سولائيءَ سان کڻڻ لاءِ ان جي ڳچيءَ ۾ ٻڌجي).

٭ [سن: ادٻنڌ = ٻڌڻ، ٽنگڻ]

'لوٽي کان اٻنگ' ڳرو' (لوڪ چوڻي).

• **اُٻو ج اُٻا:** [ا ـ مذ] آواز، هٻو، هلاچو، غوغاءُ، ٻڙڪو، ٻڙڪ، ٻاڪ.

٭ اچي ٻاڪ مثل ٻجڙندڙ ڪکر.

• **آٻوٽ:** [صفت] اڻڇهيل ڪاٺ، اڻٽ.

٭ [س / ٽ]

• **آٻوجهُ ج آٻوجهَ:** [صفت] جنهن کي ٻوجهہ يعني ڄاڻ نہ هجي، اڄاڻ، بي سمجهہ، بي عقل، اڻ ڄاڻ، نادان، ٻورڙو ٻالو ٻولو، ساده لوح.

٭ [سن: اٻڌ > ا = نہ + ٻڌ = سمجهہ، س: ا+ ٻجهہ]

ـ **آٻوجهاڻو:** [صفت] اڄاڻائيءَ وارو، بي عقليءَ جو، بيوقوفيءَ جو.

ـ **آٻوجهائي ج آٻوجهايون:** [ا ـ مث] اڻ ڄاڻائي، ناسمجهي، نادانی، بيوقوفي، ٻورڙائي.

ـ **آٻوجهو:** [صفت - مذ] اٻوجهہ، بي سمجهہ.

٭ [ا.خاص] سنڌ جي مشهور شاعر الله بخش اٻوجهي جو تخلص

• **آٻوڇائي ج آٻوڇائيون:** [ا ـ مث] اٻوڇي، نقصان يا گهاٽي ۾ ٻوڙ.

ـ **آٻوڇي ج آٻوڇيون:** [ا ـ مث] نقصان، گهاٽو، ٽوٽو، ڇيهو، ڪس، گهٽتائي.

٭ [سن: اٻڇيہ]

ـ **آٻوڇي پوڻ:** [اصطلاح] گهاٽو ٿيڻ، نقصان پوڻ، ڪس لڳڻ.

• **آٻوڏُ ج آٻوڏَ:** [صفت] اٻوجهہ، بي عقل، بي سمجهہ.

٭ [سن: اٻڌ]

• **اُٻورڻُ:** [مص– فعل متعدي] ٻرڪڻ (لوڻ يا مصالحو)، لوڙهڻ، ڇڙڪڻ، اٻورڻُ.

٭ [مص] اُٻورڻُ

٭ [امر] اُٻورِ

٭ [مضارع] اُٻوريان (ج) اُٻوريون، اُٻورين (ج) اُٻوريو، اُٻوري (ج) اُٻورين.

٭ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

٭ [حال] اُٻوري ٿو (ج) اُٻورين ٿا

٭ [حال مث] اُٻوري ٿي (ج) اُٻورين ٿيون

٭ [ماضي] اُٻوريو (ج) اُٻوريا

٭ [ماضي مث] اُٻوريو (ج) اُٻوريا

٭ [مستقبل] اُٻوريندو (ج) اُٻوريندا

٭ [مستقبل مث] اُٻوريندي (ج) اُٻوريندِيون

٭ [اسم مفعول] اُٻوريلُ

• **آٻوسون:** [ا ـ مث] سنهي ڦُڙ ڦُڙِ (مينهن جي).

٭ [سن: اٻر = ڪڪر + ورش = وس]

• **آٻوڪُرو ج آٻوڪُرا:** [صفت — مذ] اٻڪيرو، اڦونگڙو، اٻڪرو.

• **آٻوڪڙو ج آٻوڪڙا:** [صفت - مذ] اٻوڪڙو.

• **آٻولُ ج آٻولَ:** [صفت] جيڪو ٻولي يا ڳالهائي نہ سگهي، بي زبان، گونگو، گگدام.

٭ [س / ٽ]

• **آٻوهيو ج آٻوهيا:** [صفت ـ مذ] اڻ ونڌيل (موتي).

• **اُبھرَ ج اُبھرون:** [ا ـ مث] اُتامرائي، اجائي تکڙ، ابھرائي، عجلت، بي صبري.

• **اُبھرائي ج اُبھرايون:** [اـ مث] ابھر تکڙ، عجلت، بي صبري.

• **اُبھرو ج اُبھرا:** [صفت ـ مذ] تکڙو جلدباز اتامرو بي صبر.

※ [مث: ابھري ج ابھريون]

• **اُبھري:** [ا. خاص ـ مث] جوئر جو هڪ قسم.

• **اُبھري ج اُبھريون:** [صفت ـ مث] تکڙي، اتامري، بي صبر.

• **اُبھڙَ:** [ا ـ مذ] اپس، هوا جي بندَ، رگھ، ڪاڙهو، گھٽَ، تاءُ، گرمي.

• **ابيرو ج ابيرا:** [ا ـ مذ] برسات بعد آسمان صاف ٿيڻ جي حالت، اوجيٽو ٿيڻ.

※ [س / ٿ]

• **اُپُ ج اُپَ:** [ا ـ مذ] آسمان، آڪاس.

※ [س، پرا: (اپ) — سن: (ابر = ڪڪر، آسمان)]

※ [ظرف] مٿي، اپو، اُچو.

’ته ڪرمندي ماڪوڙي ڪوھ پر، پيئي ڪجي اپ‘ (شاهه ڪريم)

’جئن جئن ڪڪر اپ پر، تئن تئن ڏونگر ڏيٺ‘ (شاهه/ڪوهياري)

ـ **اُپنئان:** [حالت جري] اُپ کان، آسمان کان، آسمان تان.

’تنهن تان اينداُپنئان، عيسيٰ نبي خداءُ‘ (گرهوڙي)

ـ **اُپُ اَکِئين ڏيکارجڻ:** [اصطلاح] جتائي ٿيڻ، ڳالهه پڌري هجڻ، نتيجو ظاهر هئڻ، مصيبت ويجهي هئڻ.

※ مخالف جو دٻ هئڻ.

ـ **اُپُ ٻڪڻ:** [اصطلاح] آسمان سان ڳالهيون ڪرڻ، نه ٿيڻ جهڙيون ڳالهيون ڪرڻ، ٺلهيون ٻڌاڪون هڻڻ.

ـ **اُپَ تاريو ج اُپَ تاريا:** [صفت ـ مذ] اچين اکين وارو.

※ چندبو منحوس.

※ [مث: اُپَ تاري ج اُپَ تاريون]

ـ **اُپَ ٽڪو:** [صفت ـ مذ] هميشه اپ ڏانهن تڪيندڙ، مينهن جي آسري پر آسمان پر اکيون وجھندڙ.

※ [مث: اُپَ ٽڪي ج اُپَ ٽڪيون]

ـ **اُپ ٽپڻ:** [اصطلاح] ڏکيو ڪم سرانجام ڏيڻ، ناممڪن کي ممڪن بنائڻ.

ـ **اُپُ ڏارڻ:** [اصطلاح] وڏي واڪي ڪوڙ ڳالهائڻ، ٻڌاڪون هڻڻ، داڙون هڻڻ.

※ زور جون دانهون ڪرڻ (ڪنهن درد يا تڪليف سبب).

ـ **اُپُ ڏسڻ پر اچڻ:** [اصطلاح] جتائڻ ٿيڻ، ڳالهه پڌري هئڻ.

※ شديد بکَ لڳڻ، بک کان ساٿو ٿيڻ.

ـ **اُپَ سامهون ٿُڪون اُڇلائڻ:** [اصطلاح] پاڻ کان ڏاڍي سان وڙهڻ، پنهنجو پاڻ کي نقصان رسائڻ.

※ بي نتيجي ڪم ڪرڻ

ـ **اُپَ سان مٿو گسائڻ:** [اصطلاح] وڏائي ڪرڻ، پنهنجي حيثيت کان وڌيڪ ظاهر ڪرڻ.

ـ **اُپِسرو ج اُپِسرا:** [صفت ـ مذ] اپي سر وارو، جنهن جو ڳاٽ مٿي هجي، سربلند، اپو ڪنڌ رکندڙ.

※ مٿيرو مٿي اپو بيٺل.

※ آسمان سان مٿو هڻندڙ، مٿي قربل، چريو اپسنئون

※ [مث: اپسري ج اپسريون]

ـ **اُپُ ڦاڙڻ:** [اصطلاح] ٺڙا ماٺ ڪرڻ، ٻاڪ هڻڻ، داڙون هڻڻ.

※ روڄ ڪرڻ، وڏيون دانهون ڪرڻ، درد کان آه زاريون ڪرڻ، گوڙ ڪرڻ.

ـ **اُپُ ڦاڙي وجھڻ:** [اصطلاح] وڏو خطري جهڙو ڪم ڪري ويهڻ.

※ [طنزاً] ڪجهه نه ڪرڻ، ٻوٿو نه پارڻ.

- اُپُ ڪِرڻ: [اصطلاح] وڏي آپدا اچڻ. مصيبت نازل ٿيڻ.
- اُپَ ڪُروچ اُپَ ڪُرا: [مت_مذ] اپن ڪُرن وارو (گهوڙن گلهه)
* [مت: اپ ڪري ۽ اپ ڪريون].
- اُپَ ڪي اگڙيون وجهڻ: [اصطلاح] پڌري ڳالهه يا عالم آشڪار ڳالهه کي لڪائڻ جي ڪوشش ڪرڻ. اجايو ڍڪ ڍڪڻ.
- اُپَ ۾ ترارون هڻڻ: [اصطلاح] ناممڪن ڪم ڪرڻ. وِتَ کان ٻاهر هلڻ.
- اُپَ ۾ تيرَ هڻڻ: [اصطلاح] ناممڪن ڪم ڪرڻ.
* ٻناڪون هڻڻ.
- اُپَ ۾ ٺُڪون اُڇلائڻ: [اصطلاح] پاڻ کي نقصان پهچائڻ جهڙو ڪم ڪرڻ. جاهليت جهڙو ڪم ڪرڻ. بي نتيجي اجائي ڪوشش ڪرڻ.
- اُپَ ۾ ڪڪر ٿيڻ: [اصطلاح] اميد جاڳڻ. اميدواري ٿيڻ (عورت کي).
* مينهن جي موسم ٿيڻ. وسڪاري جو امڪان ٿيڻ.
- اُپَ مان تارا لاهڻ: [اصطلاح] نا ممڪن ڪم ڪرڻ. نه ٿيڻ جهڙو ڪم ڪري ڏيکارڻ.
• اُپا: [صفت—مذ] بيٺل. ڪڙا ٿيل يا ڪيل.
* [اپو ج اپا]
• اُپارُ ج اُپارَ: [ا_مذ] سج جو اڀرڻ.
* اوپر (سيني جو). ڇوڪريءَ جو بلوغت ۾ اچڻ.
* مچڻ (جوانيءَ سبب). پڙڪاءُ (جوش جو).
* آپار. هشي.
* هٺ ريکائن ۾ آگرين جي سامهون اپار. مريخ جو اپار. زهره جو اپار.
• اُپارڻُ: [مص — فعل متعدي] مٿي کڻڻ. مٿي چاڙهڻ. ڪڙوڪرڻ. بيهارڻ. همٿائڻ. آماده ڪرڻ.
* پڙڪائڻ. ڏاڍرائڻ. آپارڻ. جوش ڏيارڻ. هشي ڏيڻ.
* اپائڻ (زمين جو نباتات کي). پيدا ڪرڻ.
* سج سنئون ڪرڻ. چنڊ. تارا. نکٽ آسمان ۾ ظاهر ٿيڻ. ڏينهن ڪرڻ.
* [مص] اُپارِڻُ
* [امر] اُپارِ
* [مضارع] اُپاريان (ج) اُپاريون. اُپارين (ج) اُپاريو. اُپاري (ج) اُپارين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] اُپاري ٿو (ج) اُپارين ٿا
* [حال مت] اُپاري ٿي (ج) اُپارين ٿيون
* [ماضي] اُپاريو (ج) اُپاريا
* [ماضي مت] اُپاري (ج) اُپاريون
* [مستقبل] اُپاريندو (ج) اُپاريندا
* [مستقبل مت] اُپاريندي (ج) اُپاريديون
* [اسم مفعول] اُپاريلُ
• اُپاڙڻُ: [مص —فعل متعدي] اپائڻ (نباتات)
* [سن: اتپد=اپائڻ_پيدا ڪرڻ]
* [مص] اُپاڙڻُ
* [امر] اُپاڙِ
* [مضارع] اُپاڙيان (ج) اُپاڙيون. اُپاڙين (ج) اُپاڙيو. اُپاڙي (ج) اُپاڙين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] اُپاڙي ٿو (ج) اُپاڙين ٿا
* [حال مت] اُپاڙي ٿي (ج) اُپاڙين ٿيون
* [ماضي] اُپاڙيو (ج) اُپاڙيا
* [ماضي مت] اُپاڙي (ج) اُپاڙيون

* [مستقبل] اُياڙيندو (ج) اُياڙيندا

* [مستقبل مث] اُياڙيندي (ج) اُياڙينديون

* [اسم مفعول] اُياڙيل

● **آياس:** [صفت] ڏسڻ ۾ نہ ايندڙ، غير مرئي، غير محسوس، نامعلوم.

* [سن: صفت، ا = نہ + ڀاس = چمڪڻ_ ڏسڻ ۾ اچڻ_ صاف ٿيڻ]

* [ا _ مذ] بي نور سوجهرو (سڄ يا چنڊ جو گهاٽي جهڙ سبب).

* ڪنهن شيءِ يا حقيقت جو سوجهرو عڪس، اولڙو پاڇولو.

'اٿئي سڀ اياس، جڳت هي ءِ جڳديس جو' (سامي).

● **آڀاڳ:** [ا – مذ] نڀاڳ، بد قسمتي، بي بختي، بي نصيبي

* [ضد: سڀاڳ]

* [سن: ا = نہ + ڀاڳَ، س: ڀاڳ = ڀاڳو_ ڀهرو]

'ڪنڊ ڪنواريون آئي ننڊ اڀاڳ جي.'

'ڪونهي قادر ڪم ڀيو اتين جو اڀاڳ' (شاهہ).

_ **آڀاڳائي:** [ا _ مث] بد قسمتي، بي بختي، نڀاڳائي.

_ **آڀاڳڻ ج آڀاڳڻيون:** [ا – صفت _ مث] اڀاڳي، نڀاڳي، بي بخت عورت.

_ **آڀاڳو ج آڀاڳا:** [صف_ مذ] نڀاڳو بي بخت، بدنصيب.

_ **آڀاڳي ج آڀاڳيون:** [صفت_مث] نڀاڳي، بي نصيب عورت، اڀاڳڻ.

'مون اڀاڳيءَ ساڻ، ڪير چلندي چيرين' (شاهہ).

_ **آڀاڳيو ج آڀاڳيا:** [صف_مذ] اڀاڳو نڀاڳو، بدبخت، بدقسمت.

'اکر پڙهي اڀاڳيا! قاضي ٿيئين ڪياءَ' (شاهہ).

● **آڀالو ج آڀالا:** [ا _ مذ] اوڀالو طعنو، مهڻو ڏوراپو.

● **آڀامُ ج آڀامَ:** [صفت] ابهم، ناسمجهہ، معصوم ٻار بي زبان، اڻ ٻوجهہ، ٻالو ڀولو.

* نادان، جاهل.

* [ع: ابهم جي بگڙيل صورت]

'سنگرڙا سڀ سات سلامت، اوڀاهيين آڀامَ' (عنات)

'ننڍا وڏا امتي، اوڀاهين اڀام' (شاهہ/ڏهہ)

_ **آڀامڙو ج آڀامڙا:** [صفت_مذ: 'اڀام' جو اسم تصغير] معصومڙو ٻارڙو.

● **اُڀامڻُ:** [مص – فعل لازمي] ٽهڪي اٿلڻ (پاڻيءَ وغيره)، ڦڙڪي ڪنن تان هارجڻ ياوهڻ.

'ڪني اڀامندي ٻہ ٻنهنجا ڪنا ساڙيندي' (لوڪ چوڻي).

* جوش کائڻ، ڦوڪجڻ، سيڙجڻ، هٺ يا ڪاوڙ ۾ ڀرجڻ، آڀامڻ.

* زمين جو ڪلراڄجڻ.

* [اُڀاميو اُڀاميا، اُڀامي اُڀاميون، اُڀامندو اُڀامندا، اُڀامندي، اُڀامنديون، اُڀاميل]

_ **اُڀام:** [ا _ مث] ٽهڪو اوٻر، جوش، ڦوڪجڻ جي حالت، آڀام.

_ **اُڀامائڻُ:** [مصدر 'اڀامڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ٽهڪائڻ، جوش ڪرائڻ، آڀامائڻ.

* [اُڀاميو اُڀامندو اُڀاميل]

_ **اُڀامجڻ:** [مصدر 'اڀامڻ' مان فعل مجهول] اڀامڻ، ٽجڻ، اٻرڻ (ڪيريا پاڻيءَ جو)، ديگڙيءَ يا ڪنيءَ ۾ اڀام اچڻ.

'سڪتي ڪني گهڻو اڀامي' (لوڪ چوڻي).

* [اُڀاميو اُڀامندو اُڀاميل]

_ **اُڀامنديون ڪُنيون چتڙ:** [اصطلاح] اجايا ڏڪا کائڻ، سور ٻري جو ڪم ڪرڻ، بي دليو ڪم ڪرڻ، بنا سوچ جي ڪم ڪرڻ.

_ **اُڀامڻي ج اُڀامڻيون:** [صف_مث] اڀامندڙ اٿلندڙ جوش کائيندڙ.

● **آڀان:** [ضمير] اوهان، توهان.

* [س/ٿ: 'اڀان جو = اوهان جو، اڀان روءِ = اوهان وارو، اڀان نان = اوهان کي، اڀان وٽ = اوهان وٽ']

● آياءِ: [ا–مذ] نيستي، نابودي، پرلئ، موت.

❊ [سن: آ = نہ + ڀاو = هستي- موجودگي]

● اُيائڻ: [مص – فعل متعدي] ٻيهارڻ، اباهڻ، اُپو ڪرڻ، ڪڙو ڪرڻ.

❊ [مص] اُيائڻ

❊ [امر] اُياءِ

❊ [مضارع] اُيائيان (ج) اُيائيون، اُيائين (ج) اُيائيو، اُيائي (ج) اُيائين

❊ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

❊ [حال] اُيائي ٿو (ج) اُيائين ٿا

❊ [حال مث] اُيائي ٿي (ج) اُيائين ٿيون

❊ [ماضي] اُيائيو (ج) اُيائيا

❊ [ماضي مث] اُيائي (ج) اُيائيون

❊ [مستقبل] اُيائيندو (ج) اُيائيندا

❊ [مستقبل مث] اُيائيندي (ج) اُيائينديون

❊ [اسم مفعول] اُيائيل

● اَيتِ: [ظرف] اڻنگائيءَ سان، بي قاعده، ڪُريت، بي ڍنگو ابتو

❊ [سن: ا = نہ + يکتِ = س: يت=نمونو ڍنگ، ريت]

_ اُيتَ: [ا _ مث] ابتِ.

_ اُيتِ سُيتِ: [ا _ مث] ابت سبت، اڏائي ڦڏائي (بدليل صورت).

❊ رنج راحت، ڏک سک.

● اُيٽ ج اُيٽون: [ا_مث] آبتَ، ونگار

❊ [س/ل]

● اُپنڻ: [مص – فعل لازمي] ابڻ، ٻيهڻ.

❊ [اُپنيو اُپنيا، اُپني، اُپنيون، اُپندو اُپندا، اُپندي، اُپنديون، اُپنيل]

● اُپاٺو ج اُپاٺا، اُپاوا: [صفت_مذ] ٻيرڙيو، امهڙو اهو ٻار يا ڦر، جيڪو ڄمڻ مهل ماءُ جي پيٽان ابتو اچي (يعني ڄمڻ وقت پهرين پيراڇن ۽ پوءِ مٿو).

● اِپپوت: [ا–مذ] هاٿيءَ جو ٻچڙو، هاٿيڙو، ڦُرندو، هرنو.

❊ [سن: اِپ = هاٿي + پوت = وڇيرو_ ٻچڙو]

● اَپڄ: [صف] نہ پڄندڙ، پڪو ثابت قدم، محڪم.

❊ اهو جو پڄي نہ سگهي.

● اَپڌان: [ا_مذ] لغت، فرهنگ، ڪوش، ڊڪشنري.

❊ [سن: اپڌان]

● اَپرُ ج اَپرَ: [صفت] جنهن کي ڪا پر نہ هجي يا ڪو آسرو نہ هجي، بي واهو، بي وسيلو اپرو.

❊ [ضد: سپر]

❊ بي بنياد ڳالهہ، بهتان، الزام، ڪوڙ.

❊ [سن: ا = نہ + پرَ = ٻار_ آڌار]

_ اَپر پڄڻ: [اصطلاح] تهمت مڙهڻ، بهتان هڻڻ.

_ اَپر پرڻ: [اصطلاح] ڪوڙو الزام رکڻ، تهمت مڙهڻ.

● اَپرُ سپرُ: [صفت] اپرو سپرو، هيٺو ڏاڍو.

● اپرامُ ج اپرامَ: [صفت_ مذ] بي واهو بي قوت، سڃو، ڏٻرو، لاغر.

❊ [سن: ا = نہ + پرمن = آڌار قوت، پرورش]

● اَپراٺو ج اَپراٺا: [صفت_مذ] پيرين اگهاڙو.

❊ [س/ٺ]

❊ [مث: اپراٺي ج اپراٺيون]

● اَپرائڻ: [مص – فعل متعدي بالواسطہ] اپارڻ، مٿي چاڙهڻ، هٿي ڏيڻ.

❊ [اپرايو اپرائيندو اپرايل]

● اَپرت: [ا _ مث] پير سان هنيل ڏک، لت.

● اَپرٺ: [صفت] پور پور، چور چور، اپرڏ.

❊ [س / ات]

• **اُيرٽ:** [ا.خاص _ مذ] ذات جو هڪ قسم.

* [س/ٿ_ا. خاص _ مذ]

• **اَيرڏ ج اَيرڏَ:** [صفت] ايوڳو، اٿيو، خشڪ. بي روغن.

* ريزه ريزه، ذرا ذرا.

_ **اَيرڏائي:** [ا _ مث] ايوڳائي، اٿيائي، خشڪي.

• **اُيرڪڻ:** [مص _ فعل لازمي] اٿرڪڻ، ڦڪڻ.

* نند ۾ ڳالهائڻ، وڦلڻ.

* [اُيرڪيس اُيرڪيا، اُيرڪي، اُيرڪيون، اُيرڪندس اُيرڪندا، اُيرڪندي، اُيرڪنديون، اُيرڪيل]

• **اُيرنلو:** [ا _ مذ] هڪ ڏس جتان سج ايري، اوڀر، پورب، مشرق.

* [ا _ مذ: ادهو = ايرڻ _ اسرڻ - پيدا ٿيڻ]

• **اُيرڻ:** [مص - فعل لازمي] سج، چنڊ ۽ ستارن وغيره جو ايرندي طرف يا افق کان نڪرڻ، طلوع ٿيڻ.

* [س. ادهو = اسرڻ _ پيدا ٿيڻ. س: _ ايرڻ]

* مٿي چڙهڻ، اسرڻ، وڌڻ (قد جو).

* ڦٽڻ (نباتات جو)، نسرڻ.

'ايريم انگور ستي سپرين جا' (شاهه/رپ)

* نڪرڻ، ظاهر ٿيڻ.

* پيدا ٿيڻ.

* ايو ٿيڻ.

* [ايريس ايريا، ايري، ايريون، ايرندس ايرندا، ايرندي، ايرنديون ايريل]

_ **اُيرندي تاءِ نہ ڪرڻ:** [اصطلاح] اُنندي ئي کو بوٽو نہ ٻارڻ، شروعات ۾ بي اثر هجڻ.

_ **اُيري اچڻ:** [اصطلاح] مٿان چڙهي اچڻ، الر ڪري اچڻ، وڙهڻ لاءِ سنبري اچڻ.

_ **اُيري وٺڻ:** [اصطلاح] ڳچيءَ پوڻ، حملو ڪرڻ، حملوڪري پڪڙڻ، بهانو ٺاهڻ.

_ **اُيري ويهڻ:** [اصطلاح] ڪاوڙ يا جوش مان تڪڙو اٿي کڙو ٿيڻ.

• **اَيرو ج اَيرا:** [صفت_ مذ] ڪمزور، بي طاقت، ضعيف، ڏٻرو، هيڻو، لاتجهو.

* [سن: اَبَل > ا = نہ + بَل. س: بل = طاقت]

* [مث: ايري ج ايريون]

_ **اَيرائي، اَيرائي ج اَيرائيون:** [ا _ مث] ڪمزوري، بي طاقتي، ڏٻرائي، هيڻائي.

• **اَيرو سَيرو ج اَيرا سَيرا:** [صفت_ مذ] هيڻو ڏاڍو جهڙو تهڙو.

* [مث: ايري سيري ج ايريون سيريون]

• **اُيريام:** ['ايريا' + ضمير متڪلم واحد سان استعمال ٿيندڙ ضمير متصل] ايريا.

'ڪرمائا ڪريون ڪري، چڪيا چاڪ ايريام' (شاهه/ڪليان)

* منهنجا ڇڪندڙ ڦٽ اُيريا.

• **اُيريو ج اُيريا:** (ايرڻ مان فعل زمان ماضي ۾) طلوع ٿيو، ظاهر ٿيو، نسريو، مٿي چڙهيو.

'اڄ سوڀهه اُيريا، مٿن ڪبر ڪوٽ' (شاهه/سامونڊي)

• **اُيڙڻ:** [مص: فعل لازمي] ڦٽڻ، انگوُرجڻ، اسرڻ (وڻ يا ٻوٽي جو)، اسرڻ.

* [اُياڙيس اُياڙيا، اُياڙي، اُياڙيون، اُياڙيندس اُياڙيندا، اُياڙيندي، اُياڙينديون، اُياڙيل]

• **اُيساهي ج اُيساهِيُون:** [ا _ مث] سهڪي، تنگ سبب ٿيل سهڪو، اماهي، بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ ساهه تڪڙو ۽ ڇڪ سان کڄي)، دمڪشي، ساهه جو چڙهڻ.

• **اُيڪ:** [ا _ مث] اپيڪ، پيهڪ، اڏاوت

* [ضد: ويهڪ]

* اپساهي، دمڪشي، ڀَڪ، ڪنگهه.

• **اُيڪپُر، اُيڪپرو اُيڪپو:** [صفت_ مذ] اين ڪپن وارو (واهه، واهو وغيره)، لاهيءَ بنا ڪپن وارو.

- اُيڪپِرو ج اُيڪپِرا: [صفت_ مذ] ابي ڪپر وارو (ڪڙيو_ واهه) هيٺ مٿي سطح وارو.
* [مث: اپ ڪپري ج اپ ڪپريون]

- اُيڪپرو ٿي ويهڻ: [اصطلاح] هيٺ مٿانهينءَ تي اوکڙو ويهڻ، غلط انداز ۾ ويهڻ، اپ ڪڙيو ويهڻ، ٻهن ڀر ويهڻ.

- اُيڪپري ج اُيڪپريون: [ا _ مث] ابي (چاڙهي)، اوکي چاڙهي.

• اُيڪڙو اُيڪڙيو ج اُيڪڙا، اُيڪڙيا: [صفت _ مذ] ابيءَ ڪڙيءَ تي، ڪڙين ڀر.
* اباکرو هلڻ لاءِ تيار، تکڙو ابهرو، اتامرو
* [پرا: اپ + ڪـَر]
* [مث: اُيڪڙي ج ايڪڙيون]

'پڻ تا پلاٿين، اوٺي اُج اپکڙا' (شاهه/ديسي)

- اُيڪڙو ٿي ويهڻ: [اصطلاح] ٻيرن ڀر ويهڻ، اوکڙو ويهڻ، اشاري تي ويهڻ، اپ ڪوڙي ويهڻ.

• آڀڳُ: [صفت] اڀاڳو بدنصيب.
* [سن: ا = نه + ڀاڳَ = ڀاڳو نصيب]
* نه ڀڄندڙ، بهادر، ثابت قدم.

• اَڀِڳو ج اَڀِڳا: [صفت_ مذ] بي ادب، بدتميز.
* [مث: اڀڳي ج اڀڳيون]

• اَڀُلُ: [صفت] اهو ماڻهو جيڪو نه ڀلجي، خطا نه ڪائيندڙ، نه ڀلجندڙ.

- اَڀلتا: [ا _ مث] چـَڪَ يا غلطي نه ٿيڻ جي حالت.

• اَڀِلاشا ج اَڀِلاشائون: [ا_ مث] سڌ، تمنا، خواهش، چاهنا، سڌ، ڪامنا، سڪ، ابلاکا.
* [سن: ابِلاش = خواهش]

- اَڀِلاشي: [صفت] سڌائتو، سڪ وارو.

• اَڀِمانُ ج اَڀِمانَ: [ا _ مذ] وڏائي، فخر، هـَٺَ، گهمنڊ، گيرب، خودي، اهنڪار، تڪبر.
* [سن: ابِمان < اپ = گهٽو + من = ڄاڻڻ _ سمجهڻ يعني پاڻ کي وڏو سمجهڻ]

'متيو تنهنجي من مان، اوديا جو ابِمان' (سامي).

- اَڀِماني: [صفت] ضنيلو، مغرور، گهمنڊي.

• اُپِنڊيو ج اُپِنڊيا: [ا _ مذ] ڏڏ ولوڙڻ جو ٺانءُ يا منڊيو
* [س/ل]

• اُپِنڊُ ج اُپِنڊَ: [ا _ مذ] اپنڊيو، ڏڏ ولوڙڻ جو ٺانءُ

• اَپِنگُ ج اَپِنگَ: [صفت – مذ] جنهن ۾ ڀنگ يا ڀچڪڙي نه پوي، بنا رڪاوٽ جي، بي رخني.
* [سن: ا = نه + ڀنگ < ڀنج = ڀچڪڙي]

• اُپـَنگُ ج اُپـَنگَ: [ا _ مذ] ڳنڍ ٽيل ڪٽ جو ڳنڍيو (لوهه کي ٽپائڻ سان ڪٽ جو ڳنڍيو لوهه کي تپائڻ سان ڪٽ ڪوري جي ترڇ ۾ ڳنڍ پئي ٿيندي آهي جا ڪجهه وقت بعد رڪ کان به وڌيڪ مضبوط ٿيندي آهي)، آڙنگ.

• اُپڙڻُ: [مص – فعل لازمي] ابو ٿيڻ، ابهڻ، ڪڙو ٿي ويهڻ، مٿي ٿيڻ.
* [اُپيس اُپيا، اُپي، اُپيون، اُپندو اُپندا، اُپندي، اُپنديون، اُپيل]

• اُپو ج اُپا: [صفت _ مذ] بيٺو بيٺل، ڪڙو، سڌو.
* [پرا: (اپپ)]

'اُپو ايءَ چئين، نه آئون اڳڙيو آهيان' (شاهه/يمن ڪلياڻ).

* [ا _ مذ] اتر، سِرو، سنڌ جو مٿيون حصو (سکر ضلعي جو مٿيون ڀاڱو بهاولپور سميت)، اُتر سنڌ وارو علائقو.
* [ضد: 'لاڙو يا 'لمو']

'اُپي کي آپيندي، لڏائون سنڌڙيءَ سار' (سچل)
'ڪچي پکي تائين، اُپي کان لمي تائين' (استاد بخاري)

* [ظرف] سنئون مٿي، سنئون هيٺ.
* [ضد: 'پاسيارو']
* [صفت _ مذ] اونچو، مٿانهون، نه جهڪڻ وارو، سرڪش.
* [مث: اُپي ج اپيون]

'جو اُپو ڳاٽ اهو ناهي جهڪيو' (استاد بخاري)

ـ **اُپوٽيڻ:** [اصطلاح] اٿي بيهڻ، ڪڙو ٿيڻ، سڌو ٿيڻ، اٿڻ، بيهڻ، ابهڻ، ساماهون ٿيڻ.

ـ **اُپو ساھُ ج اُپا ساھَ:** [ا ـ مذ] وڏو ۽ ڊگهو ساھ، اماهي، ٿڌو ساھ، اپ ساهي.

ـ **اُپو ساھ کڻڻ:** [اصطلاح] وڏو ساھ کڻڻ، ڊوڙڻ يا ٿڪ سبب تکو ساھ کڻڻ، سهڪڻ، اماهين ۾ پوڻ.

ـ **اُپو ڪاٺ ٿِي بيهڻ:** [اصطلاح] بنا رد عمل بيٺو رهڻ، سڌو ٿي بيهڻ، بنا ڪچڻ پچڻ جي سنئون ٿي بيهي رهڻ، مضبوط ٿي بيهڻ، بت ٿي وڃڻ.

ـ **اُپو ڳاٽو ج اُپا ڳاٽا:** [ا ـ مذ] اوچو ڳاٽ، مهايُون سر اوچو، بهادر.

'جو اُپو ڳاٽو اُهو ناهي جهڪيو' (استاد بخاري)

ـ **اُپو لمو گهمڻ:** [اصطلاح] مثان ديري غازي خان کان وٺي هيٺ اتر سنڌ تائين گهمڻ، اتر ڏکڻ گهمڻ، پري پري گهمڻ، رلڻ.

ـ **اُپو ڪڙو:** [صفت ـ مذ] اپڪڙو، اپوڪرو.

٭ [مت: اُپي ڪڙي ج اپي ڪڙيون]

ـ **اُپي ڪَر:** [ظرف] سڌي ڪنڌ، اوچي ڳاٽ، فخر سان.

• **اَپُوت:** [صفت] عدم موجود، نيست، نابود.

٭ [سن: اپوت <ا = نہ + پو = ٿيڻ]

• **آپوٺُ:** [صفت] ڪچو، اڻ ڪاهيل.

• **آپوڄُ:** [صفت] نہ ڪاٺڻ جهڙو، اپوڳ.

٭ [سن: اپوج <ا = نہ + پج = مزي سان ڪائڻ]

• **اُپورڪِڙِيو اُپورڪِڙِي:** [صفت ـ مت] اپوڪڙي، پير ڪپائي نہ رکيل، اڻ ٺهڪيل.

• **اُپورڪڻُ:** [مص - فعل لازمي] اپامڻ (کير يا پاڻي وغيره جو)، ٺهڪي اٿلڻ.

٭ [اُپورڪيس اُپورڪيا، اُپورڪي، اُپورڪيون، اُپورڪندو اُپورڪندا، اُپورڪندي، اُپورڪنديون، اُپورڪيل]

• **اَپوڳُ ج اَپوڳَ:** [صفت] گهٽ سٺپ وارو، بي مزي، اڻپو، بي چسو، بي سواد، ڦڪو، خشڪ.

٭ [سن: ا = نہ + پج = ماڻڻ ـ مزو وٺڻ]

ـ **اَپوڳائي ج اَپوڳايون:** [ا ـ مت] اڻپائي، خشڪي، بي سوادائي، ڦڪاڻ.

ـ **اَپوڳو ج اَپوڳا:** [صفت ـ مذ] گهٽ سٺپ وارو، اڻپو.

٭ [مت: اپوڳي ج اپوڳيون]

• **اَپوڳي ڪانڙو:** [ا - خاص ـ مذ] موسيقيءَ ۾ هڪ راڳ جو نالو.

• **آپوم، آپومي:** [صفت] بي زمين، ٻئي ڏيھ جو، پرڏيهي، اڻ واقف، اڻ سونهون، ڌاريو، اجنبي.

٭ [سن: ا = نہ + پوم، پومي = پوئڻ]

• **آپومائي:** [ا ـ مت] اڻ سونهپ.

٭ اڻ ڄاڻائي، نادائي.

ـ **آپومو آپوميو:** [صفت] اپوم، اپومي، بي زمين، پرڏيهي، اجنبي.

• **آپون:** [صفت ـ مذ] اپوم، بي زمين.

٭ [سن: ا = نہ + پومي = پون]

٭ [مت: اپونئين]

• **آپِوَو ج آپِوا:** [صفت ـ مذ] بي ڊپو، بي خوف، بهادر، جنهن کي ڀؤ يا خوف نہ ٿئي.

٭ [مت: اَپوي ج اَپويون]

'اُپوا اٿيوڦَ، سويون ساڻ ڪنيو وتوا' (استاد بخاري)

• **اَپَهو آپَٿو:** [صفت] ٿورو، قليل، گهٽ.

٭ بي برڪت.

٭ [ضد: سپهو]

• **اُپهي:** قائم رهي، اُبَهي، بيهي.

• **آپٿو آپَٿي:** [صفت] بي ٿڻ بي ڊپو.

٭ [سن: اپي]

• اُپي ج اُپيون: [صفت_ مث] سنئين سڌي هيٺ ڪتل يا مٿي ڪڙي ڪيل.
* [ظرف] بيهڻ واري حالت ۾، بيٺي.
_ اُپي روءِ: [چوڻي] بيٺي روءِ
• اُپيارڻ: [مص – فعل متعدي] اپارڻ، اٿارڻ، ڪڙو ڪرڻ، بيهارڻ.
'ٻيي لاڳاپا لاهه، اوريان اپيارين جي' (شاهه)
* [مص] اُپيارڻ
* [امر] اُپيار
* [مضارع] اُپياريان (ج) اُپياريون، اُپيارين (ج) اُپياريو اُپياري (ج) اُپيارين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] اُپياري ٿو (ج) اُپيارين ٿا
* [حال مث] اُپياري ٿي (ج) اُپيارين ٿيون
* [ماضي] اُپياريو (ج) اُپياريا
* [ماضي مث] اُپياري (ج) اُپياريون
* [مستقبل] اُپياريندو (ج) اُپياريندا
* [مستقبل مث] اُپياريندي (ج) اُپيارينديون
* [اسم مفعول] اُپياريل
• آپياس: [ا–مذ] پڙهائي، مطالعو اٿلائي پڙهڻ، دور.
* استعمال، ورزش، مشق.
* [سن ۽ س: اڀياس]
_ آپياس ڪرڻ: [اصطلاح] مطالعو ڪرڻ، پڙهڻ، اٿلائي پڙهڻ، دورڪرڻ، ياد ڪرڻ.
_ آپياسي ج آپياسي: [صفت] پڙهندڙ، اپياس ڪندڙ، محنت سان پڙهندڙ.
'ورلو ڪو گرمک ڀڄيو اتم اپياسي' (سامي)
• آپياڳتُ ج آپياڳتَ: [ا–صفت–مذ] گهر ۾ آيل مهمان.
* [سن: اڀياڳت]

* ڪوبہ سامهون ايندڙ (مائهو).
* [صفت] غريب، سڃو، پينو، گداگر.
• اُپيان: [مص: 'اپڻ'_ مضارع] بيهان.
'سائي نہ پسان سي جي هٿ هينسين ٿوٺيون،
هاٿي ڪنين ڪي وڃيو اگڙ اپيان'
• اُپيترو ج اُپيترا: [صفت_مذ] ڏکي ۽ سنهي منهن وارو.
* [س/ٿ]
* [مث: اپيتري ج اپيتريون]
• آپيتو آپيتي ج آپيتا، آپيتي: [صفت] جيڪو پيٽ تي نہ پوي، پيٽ تي نہ پيل، اڻ واقف، ڌاريو.
* [سن: ا = نہ + ڀيد = ڪنهن فرق يا امتياز کانسواءِ]
• اُپيڻُ: [مص – فعل لازمي] بيهڻ، ڪڙو ٿيڻ، اٿڻ، ابهڻ، اڀڻ.
* [س/ ل]
* [اُپيلو اُپيلا، اُپيلي، اُپيليون، اُپيلندو اُپيلندا، اُپيلندي، اُپيلنديون، اُپيليل]
_ اُپيچ: [مص 'اپيچڻ' مان امر نيازي] بيهج، ترسج.
* [س/ٿ: مص –'اپڻ' مان امر نيازي]
'اپيچ وڃي اتهين، جت موڪي ۽ سنڌو مت' (شاهه/ڪليات)
• آپيچڙَ: [ا.خاص] هڪ ذات جو نالو (بهلڪائي ڀاڙو).
• آپيد: [صفت] مت ڀيد يا فرق کان سواءِ، بي امتياز، هڪ جهڙو، ساڳيو.
* [سن: ا = نہ + ڀيد = فرق]
'تنهنجي عشق اپيد ڪيو لنؤ لنؤ ۾ لڪاءُ' (سامي)
* [ا_مث] ساڳيائي، هڪ جهڙائي، تشبيهہ.
• آپيدي ج آپيدي: [صفت] جنهن کي ڀيد يا فرق ڏسڻ ۾ نہ اچي، جيڪو ڀيد نہ رکي، دوئيءَ کان دور، ٻيائيءَ کان پري.
'اپيدي عاشق، ڀيد ڇڏي ڀرپور ٿيا' (سامي).
• آپيڙ: [ا_خاص] هڪ ذات جو نالو (جن جو ڪم ڳٺڙن چارڻ آهي).
هندن جي هڪ ذات جو نالو آهير، ڳنوار.
* [سن: اڀير اڀير]

● آپيرائي: [ا ـ مث] پٽ ۾ لڳل تختو (جنهن تي ٿانو وغيره رکجن)، ٿانون رکڻ جي پڇتي، طاق.

● آپيري: [صفت] پير کان سواءِ، بي نشان.

’نہ کو راهہ نہ رند، اِن اپيريءَ پونءَ ۾‘ (شاهہ).

● اُپيڙ: [اـ مث] گاهہ يا نباتات جو زمين مان ڦٽڻ، اوپڙ.

● اُپيڪ، اُپيڪ ج اُپيڪون: [ا ـ مث] بيهڪ، اڏاوت.

* [صفت] بيٺل، کڙو

’وهڪ نہ ڪيائون، اپيڪ عيب ان جو‘ (شاهہ)

* بيٺي پيرائتي هلڻ پر وري پنتي جو فڪر ڪرڻ.

’روم ۾ ٿي رحمان جي، ڏن آڏيسين اپيڪ‘ (لطف الله قادري)

* گاديءَ تي ويهاريل، تخت نشين.

* سيج، گادي

’عالم اپيڪ جن تي، هون سلامت سي‘ (لطف الله قادري).

ـ اُپيڪن: [صفت] هڪ هنڌ بيٺل، قائم.

’شوق شرع جو روح ۾، عدل ۾ اپيڪن‘ (گرهوڙي)

● اُپيڪت: [صفت] تيل مکيل، گاديءَ تي وهاريل، تخت نشين.

* [سن: اپشڪت]

* سج.

● آپين: [ضمير] اوهين.

* [س/ٿ]

● اُپينگ: [اـ مذ] منڍي (جنهن سان بيٺي ڏڌ ولوڙجي) نهيلو، منجو.

* [اپي: اپو + انگ، انگهہ]

● اپيڻ: [مص ـ فعل لازمي] گهڙڻ، داخل ٿيڻ، اندر وڃڻ.

* [اُپيو، اُپيا، اُپي، اُپيون، اُپندو، اُپندا، اُپندي، اُپنديون، اُپيل]

● اُپيڻ، اپيهڻ: [مص ـ فعل لازمي] بيهڻ.

* [اُپيهو، اُپيها، اُپيهي، اُپيهون، اُپيهندو، اُپيهندا، اُپيهندي، اُپيهنديون، اُپيهل]

ـ اُپيين: تون بيهين، گهڙين، داخل ٿين، اندر بيهي وڃين.

* [سن: اپيي= بيهي رهي]

’اوري تان نہ اپيين، پهچي تان نہ پري‘ (شاهہ/سسئي)

● آپيوُ: [صفت] آپيد، اڻ ورهايل، اڻ ونڊيل، اڻ تقسيم.

* جنهن جو ڪجهہ نہ سمجهي سگهجي، راز يا ڪجهہ ڄاڻي نہ سگهجي.

* [سن: اپيد]

’جن کي الکَ اپيو جي، سامي سنڌ پيئي‘ (سامي)

ـ آپيوا: [صفت] اپيد. جنهن جو ڀول. رنگ روپ ڄاڻي نہ سگهجي، جنهن کي ورچي نہ سگهجي.

’امک اپيوا، پورن ڏسي پريم سان‘ (سامي).

● آپيئو: [صفت] بي پيئو، بي ديو.

* [سن: اپي < آ = نہ + پي = پيءُ]

● آتِ: [ظرف] گهڻو جهجهو، بي انداز، بي انتها، بيشمار، حد کان ٻاهر، وڌيڪ، زياده.

* [سن: ظرف، اتِ = انداز وقت، مڪان کان پري، نهايت، تمام گهڻو]

’اتِ اڪنڊي آهيان، منهن ماروءَ جي‘ (شاهہ).

● آتُ: [اـ مذ] انت، انتها، پڇاڙي، ڇيهہ، دنگ، حد.

* [سن: انت]

’مون کي ڳجهيءَ ڳالهہ جي، اونهي ڏين نہ ات‘ (خليفو)

* اندر جو حال، ڳجهہ، راز.

’توڙي چڪنن چاڪ، تہ بہ ات نہ ڏين عام کي‘ (شاهہ).

● اِت: [ظرف] اِتي، انهيءَ هنڌ، هِن هنڌ.

’ماٺهوں ات ڪياءِ، منڊ نہ ڏسين منڊيو‘ (شاهہ)

● اُتِ: [ظرف] اتي، انهيءَ هنڌ، هُتي.

● آتابُ ج آتاب: [صفت] بيتاب، بيحال، بي آرام، پريشان.

● آتابو ج آتابا: [صفت ـ مذ] بنا تاب يا چمڪ جي، بيتات.

* سجو، ڪنگال.

* نرجو، نيچ
* بي ڊولو، اڏنگو.
* [ضد: سُتابو]
* [مث: اتابو ج اتابيون]

• **اُتارُ ج اُتارَ:** [ا ـ مذ] اُتارو، هڪ ڳالهه جو بي ڳالهه سان اثر لاهيندڙ، اها دوا جنهن سان ٻيءِ دوا جو اثر لاهجي، اوتار.

* مصلح.

'گيهه زهر جو اتار آهي' (لوڪ چوڻي)

* **[سن: اُتار = ڪناري تي لهڻ، چوٽڪارو، بچاءُ، تقويت، واڌارو]**
* روينيو رڪارڊ جو نقل، زمين جي ڪاتي جو نقل.
* [ا - مذ] وِهه پريو، مخموري جامُ.

'وقت ڏٺي واها، اوتيو ڏات اُتار ٿئي' (استاد بخاري)

* لاهه، لاٿَ

• **آتار:** [صفت] اڻ تارو، جنهن کي ترڻ نه اچي.

'ٻيري منجهه ٻرم، آگا! رک اُتار جو' (شاهه / سهڻي)

'اتي اتارن، اچي ساهڙ سير لنگهائيين' (شاهه/سهڻي)

ـ **اتار چاڙهه:** [اـمذ] لاهي چاڙهي، گهٽ وڌائي، (مثلاً مارڪيٽ جو اتار چاڙهه)

• **اُتارڻُ:** [مص – فعل متعدي] لاهڻ، پار ڪرڻ، پار اُڪارڻ، اُڪارڻ، پار لنگهائڻ.

* **[سن: اُتارڻ = پار ڪرڻ ـ هيٺ لاهڻ ـ بچائڻ ـ قوت بخشڻ]**
* ڇنائڻ، بچائڻ، امداد ڪرڻ.
* ڪا عبارت نقل ڪرڻ.
* [مص] اُتارڻ
* [امر] اُتارِ
* [مضارع] اُتاريان (ج) اُتاريون، اُتارين (ج) اُتاريو، اُتاري (ج) اُتارين.
* **[زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]**
* [حال] اُتاري ٿو (ج) اُتارين ٿا
* [حال مث] اُتاري ٿي (ج) اُتارين ٿيون
* [ماضي] اُتاريو (ج) اُتاريا
* [ماضي مث] اُتاري (ج) اُتاريون
* [مستقبل] اُتاريندو (ج) اُتاريندا
* [مستقبل مث] اُتاريندي (ج) اُتاريندون
* [اسم مفعول] اُتاريلُ

ـ **اُتاراڻِي ج اُتاراڻِيون:** [ا ـ مث] اتارڻ جي مزدوري (لکيل اتارڻ جي اجرت)، پار ڪرائڻ جي اجرت.

ـ **اُتارائڻ:** [مصدر 'اتارڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] لهرائڻ، هيٺ ڪرائڻ، پار ڪرائڻ، بچارائڻ.

* ڪو ڪتاب نقل ڪرائڻ.
* [اتاريو اتاريندو اتاريل]

ـ **اُتارو ج اُتارا:** [ا ـ مذ] اُتار، نقل.

ـ **اُتارو ڏيڻ:** [اصطلاح] صدقو ڏيڻ، رد بلا ڪرڻ.

ـ **اُتاري ڇڏڻ:** [اصطلاح] نقل ڪري ڇڏڻ.

ـ **اُتاريندڙ:** [ا ـ مذ ـ فاعل] نقل ڪندڙ، اُتارو ڪندڙ.

• **اَتارُو ج اَتارُو:** [صفت] اڻ تارو، جيڪو ترڻ نه ڄاڻي.

* [س: ا = نه + تارو < تري = ترڻ]

'اتي اتارن، هادي ڏرين هٿڙا' (قاسم).

• **اُتارو ج اُتارا:** [ا ـ مذ] اوتارو، منزل، اوطاق، مڪان، دائرو.

• **اُتاڙجڻ:** [مص ـ فعل مجهول] ڪنهن وهٽ جو ڪنهن سبب پاڻي نه پيئڻ، اتهڙجڻ، اُتوڙجڻ.

* [اتاڙيو اتاڙيو اتاڙيل]

• **آتاڪُ ج آتاڪَ:** [ا ـ مذ] بنا ٿڪ تور، اٿڪتيل، جنهن جي ڳالهه نه ڪري سگهجي، بي بيان، اٿاهه، بي پايان.

* **[سن: 1. اڪٿيه = جنهن جي ڪٿا يا ڳالهه ڪري نه سگهجي؛ (س: ا+ ڪٿ) 2. آگاڌ = اونهو]** جنهن جي ڪٿ نه ڪري سگهجي، ماپ نه ڪري سگهجي.

• **آٽاڪو ج آٽاڪا:** [اِ_ مذ] ڪٿ نہ ڪندڙ، تور تڪ نہ ڪندڙ، تکڙو اُبهرو.

* اچانڪ، اوچتو ناگاهہ.

* [سن: اڪليہ = اٽڪيل اٽڪليل]

* بيهودي حجت ڪندڙ، لُچو

* [سن: اترڪ = بي منطق بحث ڪندڙ]

* حيران، عاجز پريشان.

* [مث: اٽاڪي ج اٽاڪيون]

• **آٽاڳو ج آٽاڳا:** [صفت_ مذ] بنا تور تڪ جي ڪم ڪندڙ، تکڙو، اُبهرو، بيپرواهہ.

* [س/ ل: اٽاڳو<اٽاڪو]

* [مث: اٽاڳي ج اٽاڳيون]

• **اُٽالائي ج اُٽالائيون:** [اِ_ مث] تکڙ، اُبهرائي، اٽاولائي، اٽامرائي.

'اٽالائي عيسو چوي، جتن سين نہ جڳاءِ' (ميون عيسو).

• **آٽالو ج آٽالا:** [صفت_ مذ] بي تالو بي سرو، اڏنگو، بيهودو، بدافعالو

* [سن: ا = نہ + تال = آواز تان، سر]

* [مث: آٽالي ج آٽاليون]

• **اُٽالو ج اُٽالا:** [صفت _ مذ] ڏاڍو، مضبوط، زبردست.

* اٽاولو، تکڙو، تکو.

* ڏکيو، مشڪل.

* [سن: اٽال=تکڙو تکو مضبوط]

* [مث: اُٽالي ج اُٽاليون]

• **آتاليقُ ج آتاليق:** [ا _ مذ] ٻاهريون استاد، خانگي طور پڙهائيندڙ، گهرو معلم، استاد، سنڀاليندڙ.

* [تر]

_ **آتاليقي:** [ا _ مث] خانگي تعليم.

• **اُٽامرائي ج اُٽامرائيون:** [ا _مث] تکڙ اُبهرائي جلدائي، تيزي

_ **اُٽامِرو ج اُٽامِرا:** [صفت _ مذ] تکڙو اُبهرو.

* گستاخ، شوخ، کهرو، وڙهڻ يا مارڻ لاءِ تيار، ڪاوڙيل.

* [مث: اُٽامري ج اُٽامريون]

'اسين پاڻ اٽامرا ڪيون نہ ڪنهن جي ڪاڻ' (حمل)

_ **اُٽامِرو ٿيڻ:** [اصطلاح] اُبهرو ٿيڻ، تکڙو ڪرڻ، ڪاوڙجڻ.

_ **اُٽامِرو پوڻ:** [اصطلاح] شوخ پوڻ، کَهُرو ڳالهائڻ.

• **اِتان:** [ظرف] هِتان، اِتانهون، انهيءَ هنڌ.

_ **اِتانهُون ،اِتانهين:** [ظرف] اِتان، اِتان کان (ويجهي لاءِ).

_ **اِتهين:** [ظرف] اِنهيءَ هنڌ (ويجهي لاءِ)، اِتي، اِنهيءَ هنڌ کان، اِتان.

_ **اِتئون:** [ظرف] اِتان، هِن جڳهہ تان (ويجهي لاءِ).

* [س/ات]

• **اُتان:** [ظرف] انهيءَ جاءِ کان، انهيءَ هنڌان، اتئون، اتهون، مٿان.

_ **اُتانهہ:** [ظرف] انهيءَ جاءِ تان، اتاهين.

_ **اُتانهُون، اُتانهين:** [ظرف] اُتان، اُتهين (پري لاءِ).

_ **اُتهين:** [ظرف] هُن هنڌان (پري لاءِ)، اوڏانهين، اتاهين، اوڏاهين، اوڏانهن.

'مُنهنجو هلڻ اُتهين، جتي جانبَ جاءِ' (شاهہ/ ڪنيات)

_ **اُتئون:** [ظرف] اُتان، هُتان، هُن جڳهہ تان (پري لاءِ).

* [س/ات]

• **اُتان:** [ظرف] اتانئن، هنن جي مٿان، مٿانئن.

'اِنهين پر اتان، پونديون منڊ پهاڙ پر' (شاهہ/ سسئي آبري).

• **آتانگُ:** [صفت] اتانگهہ.

• **آتانگهُہ:** [صفت] جيڪو تانگهي نہ سگهجي، اڻ تانگهو، اٿاهہ، اونهو، عميق.

'اَج ڪ سنجهہ صباح، اهريندين اتانگهہ تڙين' (شاهہ/ سريراڳ).

'ڪتي سندو تال، اتانگهان اتانگهہ ٿئو' (قادري)

ـ **آتانگهو ج آتانگها:** [صفت ـ مذ] اتانگهه، تار، اونهون، جيڪو تانگهو نه هجي.

* [مث: آتانگهي ج آتانگهيون]

ـ **اُتانهون ج اُتانهان:** [ظرف] مٿانهون، بلند، اوچو، اعليٰ.
'اوچواتانهون گهڻو جيئڻ کي جبل' (شاهه/سسئي)

• **اُتانهين ج اُتانهيُون:** [ا ـ مث] اوچائي، مٿانهين، بلندي.

• **اُتاوِڙو ج اُتاوِڙا:** [صفت ـ مذ] اتاولو، ابهرو، تکڙو.

* [صفت: اتاولو < اتاوڙو]

* [مث: اتاوڙي ج اتاوڙيون]

• **اُتاوَل:** [ا ـ مث] اتاولائي، اجائي تکڙ، اتامرائي، ابهرائي.

* [سن: 1. اتالتا؛ 2. ات = مٿي + تور = تکڙ ڪرڻ]

ـ **اُتاوَلائي:** [ا ـ مث] اجائي تکڙ، اتامرائي، ابهرائي، جلد بازي، بيتابي، عجلت، اتالائي.

ـ **اُتاوَلو ج اُتاوَلا:** [صفت ـ مذ] تکڙو، اتامرو، ابهرو، جلدباز، بي صبر.

* [مث: اُتاوَلي ج اُتاوَليون]

• **اُتاهَل:** [ا ـ مث] اتاول، اجائي تکڙ، ابهرائي.

• **اُتاهين:** [ظرف] اتان کان، انهي ماڳ کان، انهي هنڌن کان.
'سوڏو سنياسي، اتاهين ٿي آيئو' (شاهه/مومل راڻو)

• **اُتاءِ:** اُتان ئي، مٿانءِ

• **اُتاءِ:** مٿان، اتان.

• **اُتائڻ:** [مص ـ فعل متعدي] آجائڻ، مٿي ڪڻڻ، اچاٽ ڪرڻ، تنگ ڪرڻ، آزارڻ، لاهي پائي ڪڻڻ.

* [سن ـ ات: (= مٿي) < اتائڻ]

* [مص] اُتائڻ

* [امر] اُتاءِ

* [مضارع] اُتائيان (ج) اُتائيون، اُتائين (ج) اُتائيو، اُتائي (ج) اُتائين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُتائي ٿو (ج) اُتائين ٿا

* [حال مث] اُتائي ٿي (ج) اُتائين ٿيون

* [ماضي] اُتائيو (ج) اُتائيا

* [ماضي مث] اُتائي (ج) اُتائيون

* [مستقبل] اُتائيندو (ج) اُتائيندا

* [مستقبل مث] اُتائيندي (ج) اُتائينديون

* [اسم مفعول] اُتائيلُ

• **اُتائونُ:** چيائون.
'اٿين اتائون، ته هت ڏر ڏريجو ناهه ڪو' (سچل/مارئي)

• **اُتائون:** [صفت] اتاولو، چڪيو، ڪانڊيو، واتڙو.

• **آتائي ج آتائي:** [صفت ـ مذ] ڌرمي رمتو فقير جو منت ۾ ڳائي نچي، منت ڳائيندو يا ناچو.

* [هند: (اتائي)، سن: (اتس = رمتو فقير < ات = رلڻ پنڻ، جيئن ڌرمي فقير ڪندا آهن]

• **اَتباعُ:** [ا ـ صفت] پيروڪار، پوئلڳ.

* [ع: تابع ج اتباع]

ـ **اِتباع:** [ا ـ مذ] پيروي.

ـ **اِتباع ڪرڻ:** [اصطلاح] پيروي ڪرڻ، تابعداري ڪرڻ، پٺيان لڳڻ.

• **اُتبَتِ، اُتيَتِ:** [ا ـ مث] اٿبٽت.

* [س/ڪوهه]

• **آتيو:** [ظرف] متان، شايد، ممڪن.

• **اُتَت:** [ا ـ مث] تپت (جيڪا تکي اس ۽ هوا بند هجڻ ڪري ٿئي)، تابش، گرمي، ڪاڙهو اس.

* [سن: اد + تپ]

* بي آرامي، مونجهه.

* [س /ل]

• **آتِٿي:** [صفت] مسافر، واٽهڙو، مهمان، سيلاني.
[سن: اتِٿِ]

● **اُتپاتُ:** [اِ ـ مذ] اهڃ، عجب اسرار، قدرتي علامت.

☼ [سن]

☼ اپسوڻ، شگون.

● **اُتپتِ، اُتپتِي:** [اِ ـ مث] پيدائش، جمر، تخليق، رچنا، جهان جي جوڙ، مخلوقات.

☼ [سن: اتپت= رچنا]

'جنهنجي اک ڦرڪ ۾، ٿئي اتپت لي جهان' (سامي)

● **اُتِپِتِ:** [اِ ـ مث] هرڪي آنڌ مانڌ، اڻ تڻ، انتظار، ڳڻتي، مونجهه.

☼ [سن: اد + پت]

● **اُتِپن:** [اِ ـ مذ] پيدائش، حاصلات، فائدو.

☼ [سن: اتپن´ < اد = مٿي + پد = وڃڻ = پيدا ٿيڻ (فعل مجهول) جمڻ]

ـ **اُتِپن ٿيڻ:** [اصطلاح] پيدا ٿيڻ، جنم وٺڻ.

● **اِتحادُ:** [اِ ـ مذ] ايڪو اِتفاق، ٻڌي، ايڪتا، ميلاپ، يگانيت.

'مون ناد تي اتحاد رچايو هن ديس جو هر فرد جاڳايو' (استاد بخاري)

☼ [ع: اِتحد = هوهڪ ٿيو]

ـ **اِتحادي:** [صفت] اِتحاد وارو، ٻڌي ڪندڙ ڌر، ايڪو ڪندڙ، معاهدي ۾ رهندڙ.

● **اُتخرچُ ج اُتخرچَ:** [اِ ـ مذ] مٿيون خرچ، بالائي خرچ، ريزڪي خرچ.

☼ [سن: (اد = مٿي) – ف: (خرچ)]

● **اِتَر:** [اِ ـ مث] تيڳر ٺانء، سيٺ.

☼ [هند: اِترانا]

● **اُتَرُ:** [اِ ـ مذ] هڪ ڏسا، طرف (اڀرندي سج ڏانهن منهن ڪرڻ سان کابي هٿ وارو طرف)، شمال، North.

☼ مٿي، مٿيون (زمين جي گولي تي مٿيون پاڱو هئڻ سبب اصطلاحي طور معني)

☼ اتر جو واءُ

☼ [سن: اتَر= مٿانهون < اتّرا = اتر]

ـ **اُترادي ج اُترادي:** [صفت] اتر جو، اتر طرف جو رهاڪو، سنڌ جي اترئين ڀاڱي جو ويٺل، سِري جو.

ـ **اُتر قُطبُ:** [اِ ـ مذ] ڌرتيءَ جي گولي جو اتر وارو خيالي نقطو يا مرڪز ('ڏکڻ قطب' جو ضد)، اتر وارو قطب تارو، درو، ڌرو.

ـ **اُتر لڳڻ:** [اصطلاح] اتر جو واءُ لڳڻ، سيءَ جي شروعات.

'سرنسريا ٻاند، اترلڳا آئا پرين' (شاهه/سامونڊي).

ـ **اُتَرُ ج اُتَرَ:** [اِ ـ مذ] جواب.

☼ عيوض، بدلو، مٽا سٽا، مٽاسٽا ۾ ڏنل واڌو رقم.

☼ [سن: اتّرم = جواب ـ واڌ]

ـ **اُتر ڏيڻ:** [اصطلاح] جواب ڏيڻ، ورندي ڏيڻ.

☼ واڌو رقم يا ٻي شيءِ ڏيڻ (سودي يا مٽا سٽا ۾).

ـ **اُتريو ج اُتريا:** [اِ ـ مذ] اتر جو، اتر وارو.

● **اُتراڪ:** [اِ ـ خاص] ترڪ، ترڪ قوم.

☼ [ع: ترڪ ج اتراڪ]

● **اُترانگ:** [اِ ـ خاص] موسيقيءَ ۾ تار سپتڪ جون راڳڻيون.

● **اُتراڻُ، اُترائِڻُ:** [اِ ـ مذ] سج جو اتر طرف وڌي خط استوا کان دور ترين حد 'راس السرطان' تي پهچڻ (يعني 21 جون جڏهن ڏينهن وڏي ۾ وڏو ۽ رات ننڍي ۾ ننڍي ٿيندي آهي). (سنڌ ۾ هندو اتراڻ کي سياري ۾ 21 ڊسمبر تي ليکيندا آهن ۽ چوندا آهن ته اتراڻ اتريو اڌ سيارو کتريو. انهيءَ ڏينهن کي وڏو ڏينهن ڪري ليکيندا آهن ۽ انهيءَ ڏينهن تي ڀر وغيره کائيندا آهن: 'ٻل').

☼ [سن: اتراين]

☼ [ضد: 'ڏکڻائڻ']

● **اُتراوَن:** [اِ ـ مذ] اهو هنڌ جتي مڇيون اچي ڪٺيون ٿين.

☼ [هند]

● **اِترائِڻُ:** [مص – فعل لازمي] تيڳر ڪرڻ، سيٺ ڪرڻ.

☼ [هند/اُردو: اِترانا]

* [اِترايو، اِترايا، اِترائي، اِترايون، اِترائيندو، اِترائيندا، اِترائيندي، اِترائينديون، اِترايل]

ـ **اِترائي:** [ا ـ مث] ٺيڪِر، سيٺ.

• **اِٿروِٿر:** [صفت] ڇڙوڇڙ، منتشر، ڏانوڏول.

* [هند: تِتربِتر]

• **اَترپت:** [صفت] ناراض، رنج.

* بي ڏئو، خواهان.

* [سن: اترپت < ا = نہ + ترپ = ناراض ٿيڻ]

• **اُٿردو، اُٿرڏو ج اُتردا، اُترڏا:** [صفت ـ ظرف] اُٿل وارو، مٿان، مٿان ئي مٿان، وڏيڪ، اٿلندو، حساب ڪان سواءِ، سرسري، مٿاڇرو، دلچسپيءَ ڪان سواءِ.

• **اُٿرندو ج اُٿرندا:** [صفت] اتردو، مٿان ئي مٿان.

• **اُتِرڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] لهڻ، هيٺ اچڻ.

* دل تان لهي وڃڻ، وسرڻ.

* [سن: اترڻَ = لهڻ، ڪنهن ڏک، مصيبت يا بدبختيءَ مان نڪري پار پوڻ، ندي وغيره پار پوڻ]

* [هند/ اردو اُترنا]

* [اتريو، اتريا، اتري، اتريون، اترندو، اترندا، اترندي، اترنديون، اتريل]

• **اُتري:** [ا ـ مذ] ڳِڙڪائيندڙ راڪاس.

* [ا. خاص] هڪ وڏي رشيءَ جو نالو (جنهن ويدن جا ڪيترا گيت ٺاهيا).

* [ا. خاص] ڏبَ اڪبر جي ستن تارن مان هڪ تاري جو نالو.

• **اِتريقل:** [ا ـ مذ] ٽن ڦلن (آنورن، ٻهيڙن ۽ هريڙن) مان ٺهيل ڦڪي (هاضمي ۽ باديءَ لاءِ)، ٽِڦلو.

* [سن: ترڦلا؛ ع: اِطريفل]

• **آتڙُ:** [صفت ـ مذ] اوتڙ، خراب تڙ.

* [ضد: سُتڙ]

• **اَتڙو ج اَتڙا:** [صفت ـ مذ] اُوتڙ، جنهن جو تڙ ئي نہ هجي، بي تڙو.

* جنهن جو ڪنارو ئي نہ هجي، بي ڪنار، اُجهاڳ (درياءَ، ٻورو وغيره)، ڏتڙ، ڪتڙ.

* [سن: ا = نہ + تٽ = تڙ = بي تڙ]

* [مث: اتڙي ج اتڙيون]

• **اَتِڙو ج اَتِڙا:** [صفت ـ مذ] تکڙو، اُبهرو، جلدباز.

* [مث: اتڙي ج اتڙيون]

• **اَٿڙي:** [صفت] اونهو، عميق، اتڙو، اٿاهہ، اُجهاڳ، جنهن جو ترو نہ ڏسجي، بيٺل پاڻي.

* [سن: اتل < ا = نہ + تل = ترو]

• **اُٽَس:** [ا ـ مث] اٽت، گرمي، گرميءَ جو ٻخار.

* [سن: ات ـ تاپ]

• **اُتساههُ ج اُتساههَ:** [ا ـ مث] جذبو، امنگ، شوق، چاهہ.

* قوت اِرادي، عزم، دليري.

* ڪوشش، لاڳيتي محنت، اورچائي، سرجوشي، سرگرمي، جوش، ثابت قدمي، تحمل.

* [سن: اتساهہ < اد = مٿي + سهہ = سهڻ]

ـ **اُتساهِي ج اُتساهِي:** [صفت] محنتي، اورچ، سرگرم، شوق، محنت ۽ جوش سان ڪم ڪندڙ.

• **اُتسَب:** [ا ـ مذ] اتسئ، موقعو تقريب.

• **اُتسئ:** [ا ـ مذ] اُتسو وڏو ڪم.

* شروعات.

* ميلو، جلسو.

* شادماني، خوشي، ڏڻُ (عيد، ڏياري، عرس وغيره).

* [سن: اتسو < او = مٿي + سو < شو = پيدا ڪرڻ، جڻڻ]

* بي صبري، غصو، گستاخي.

* خواهش، آرزو، خواهش جو جاڳڻ.

* ڪتاب جو پاڱو.

• **اِتصافُ:** [ا. مذ] وصف، ساراهہ.

* [ع: وصف > اِتصاف = وصف رکڻ]

● **إِتصالُ:** [ا – مذ] جوڙ، ڳنڍ، ڳانڍاپو، ميل، ميلاپ، سنگم، گڏجي وڃڻ جي حالت.

٭ [ع: وصل > إِتّصال = گڏجڻ]

٭ نجوم جي اصطلاح ۾ ستارن جو برجن ۽ درجن جي حساب سان پاڻ ۾ يا هڪ ٻئي جي سامهون ٿيڻ.

● **إِتفاقُ:** [ا ـ مذ] ٻڌي، هڪ ٿي وڃڻ جي حالت، ايڪتا، ميلاپ، ايڪو، صلح، صلاح.

٭ اوچتو واقعو، حادثو.

٭ سانگو سبب.

٭ [ع: (ج) اتفاقات ـ وفق > اِتّفاق]

ـ **اِتفاقات:** [ا ـ مذ ـ جمع] اتفاق جو جمع، اِتفاقَ، موقعا، سانگا.

ـ **اِتفاقاً:** [ظرف] اِتفاق سان، اِتفاقي، اوچتو، اچانڪ، قضا سان، ناگهان.

ـ **اِتفاق راءِ:** [ا ـ مذ] سڀني راين جو ميلاپ.

٭ يڪراءِ، هڪ صلاح، مجموعي فيصلو.

ـ **اِتفاق ڪرڻ:** [اصطلاح] ايڪو ڪرڻ، ٻڌي ڪرڻ.

٭ يڪ صلاح ٿيڻ، هم خيال ٿيڻ.

ـ **اِتفاق وڌائڻ:** [اصطلاح] پاڻ ۾ محبت وڌائڻ، ميلاپ ۽ ٻڌي ڪرڻ.

ـ **اِتفاقي، اِتفاقيه:** [ظرف] اِتفاقاً.

● **اِتقاءُ:** [ا ـ مذ] بچاءُ، پرهيزگاري.

٭ [ع: وقي > اِتقي]

ـ **اَتقِيا:** [صفت] متقي، پرهيزگار، نيڪ ماڻهو.

٭ [ع: تقي ج اتقياءُ]

● **اَتڪائِي ج اَتڪائِون:** [ا ـ مث] سفر، مسافري، رولڙو.

٭ [سن: اَٽ = هلڻ، رلڻ]

ـ **اَتڪو ج اَتڪا:** [صفت ـ مذ] اٽاڪو، مسافر، رولو.

٭ [مث: اَتڪي ج اَتڪيون]

● **آٽلُ:** [صفت] اَتر، بي ترو، نهايت اونهون.

٭ [سن: اتل < ا = نه + تل = ترو]

٭ [ا ـ خاص] زمين هيٺان هڪ دوزخ جو نالو.

● **اَٽلُ:** [صفت] جنهن جو ڪو تُل يا مَٽ نه هجي، لاثاني، بي مثل.

٭ اتور، جنهن جو وزن يا ملهه نه ڪري سگهجي، نهايت قيمتي.

٭ [سن: اتليه < ا = نه + تليه = برابر > تل = تورڻ]

● **اُٽلُ:** [مصدر 'اٽڻ' جو مفعول] چيل، آکيل، ڳالهايل.

● **آٽمُ:** [صفت] تمام پورو، بالڪل ڪامل، مڪمل، عمدو، مٿانهون، قيمتي، ڳري ملهه وارو.

● **اُٽمُ:** [صفت] سڀ کان افضل، تمام اتانهون، اعلى ۾ اعلى، اوچو، سڀني کان سٺو، پلو بهتر، نيڪ، خوب، پرڌان.

٭ عمدو، وڏي درجي وارو.

٭ قيمتي، نفيس.

٭ [سن: اُتم]

'ورلو ڪو گرمک بچيو اتم اپياس' (سامي)

ـ **اُٽمتا:** [ا ـ مث] مٿانهين، بلندي، وڏائي، اوچائي.

● **اِتمامُ:** [ا – مذ] تڪميل، پورائي، پڄاڻي.

٭ [ع: تم > اِتّمام = تمام ڪرڻ ـ پورو ڪرڻ]

ـ **اِتمامِي:** [ا ـ مث] تماميت، پورائي، تڪميل.

● **اُتمِٽِي:** [ا ـ مث] هيٺڙيءَ جو ابتو سڙهه.

٭ [ضد: 'ستمٽي']

● **اِتنائي:** [ا ـ مث] ڪميڻائپ، شرمناڪ عمل ڪرڻ، ڪريل حرڪت ڪرڻ، بدناميءَ جهڙي حرڪت ڪرڻ، مذمت جوڳي ڳالهه ڪرڻ.

● **آٽنٽُ:** [صفت] بيحد، بي انتها، تمام گهڻو.

٭ [سن: اتينت]

● أٽنگُ: [صفت] مٿانهون، اوچو، ڏگهو، چڙهيل (ندي).

※ [سن: اٽنگ]

● آٽنگھُ: [ا ـ مذ] تڪليف، دل جو ڏک، بي آرامي.

※ [سن: اٽنڪ < ا = ويجهو ڏانهن، سيني پاسن کان + تڳڪ = غم، ڏک يا غريبيءَ ۾ گذارڻ]

※ خوف، ڊپ.

※ [ا. خاص] هڪ قسم جو مرض، بيماري (جسماني)، تپ.

ـ آٽنگھي ۾ ڦاسڻ: [اصطلاح] تڪليف هيٺ اچڻ، مصيبت ۾ پوڻ، تپ ۾ مبتلا ٿيڻ.

● اُٿڻُ: [مص ـ فعل متعدي] چوڻ، آکڻ، ڪهڻ.

※ [سن ـ مص: 1. اداهرڻ = چوڻ، بيان ڪرڻ؛ 2. اڪٿ = اٿل، چيل]

'جٺن اُتن آريءَ جام، اٿن ته اوٿين نه ڪيو' (شاهه/حسيني)

※ [مص] اُتڻُ

※ [امر] اُتِ

※ [مضارع] اُتان (ج) اُتون، اُتين (ج) اُتو، اُتي (ج) اُتين.

※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

※ [حال] اُتي ٿو (ج) اُتين ٿا

※ [حال مث] اُتي ٿي (ج) اُتين ٿيون

※ [ماضي] اُتو (ج) اُتا

※ [ماضي مث] اُتي (ج) اُتيون

※ [مستقبل] اُتندو (ج) اُتندا

※ [مستقبل مث] اُتندي (ج) اُتنديون

※ [اسم مفعول] اُتيلُ

● اُتڻ: [مص ـ فعل متعدي] ڪين چوڻ، هدايت ڪرڻ، ٻڌائڻ.

※ [مص] اُتڻَ

※ [امر] اُتِ

※ [مضارع] اُتان (ج) اُتون، اُتين (ج) اُتو، اُتي (ج) اُتين.

※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

※ [حال] اُتي ٿو (ج) اُتين ٿا

※ [حال مث] اُتي ٿي (ج) اُتين ٿيون

※ [ماضي] اُتو (ج) اُتا

※ [ماضي مث] اُتي (ج) اُتيون

※ [مستقبل] اُتندو (ج) اُتندا

※ [مستقبل مث] اُتندي (ج) اُتنديون

※ [اسم مفعول] اُتيلُ

● اُٽِو ج اُٽِا: [ا ـ مذ] اوڪارو، ابٿو، ابڙاڪ، اٿو.

※ [سن: اٿان اٿري ـ اوڪارو ڏيڻ]

● اِتو: [صفت] ايترو، هن جيترو.

※ [س/ٿ]

● اُتو: [صفت] اوترو، ان جيترو.

※ [س/ٿ]

● اُتو: [مصدر 'اتڻ' مان ماضي مطلق] چيو، ڪهيو، ورائيو، اچاريو، زبان سان اقرار ڪيو.

'وحده لاشريڪ له'، جن اتوسين ايمان' (شاهه/ڪليان)

ـ اتوءِ: چيوءِ، تو چيو.

'من له المولي' فله الکل، پرين پاڻ اتوءِ' (شاهه/سامونڊي)

● اُتو: [ا ـ مذ] ڪپڙي جو تهه.

※ [هند]

ـ اُتو ڪرڻ: [اصطلاح] ڪپڙو تهڻ.

● اِتوارُ: [ا ـ مذ] آرتوار، آچر، آڏتوار، Sunday.

※ [سن: آدتيوار]

● آٿُوپَٿُ: [ا ـ مث] پريشاني، گهبراهٽ.

※ [س/ل]

● آٿُوٿَپ: [ا ـ مث] مائٽيءَ ۾ مخالفت.

● آٿُوتو ج آٿوتا: [صفت ـ مذ] اهو مائٽ جيڪو ٻئي مائٽ جي برادريءَ ۾ مخالفت ڪري.

* [س/ل]

* اتيتي.

* [س / ات]

• **أتوتِي ج أتوتِي:** [صفت] هڪ ٻئي مٿان چاول (ٻار)، هڪ ٻئي جي پٺ جا چاول (ٻار).

* مسهو، حاسد، رقيب، اتيتي، ساڙ سڙيو، آڪرو، عدواتي، هوڏي.

'استاد سان اتوتي اُيڏو نہ ٿي زمانا' (استاد بخاري)

* [سن: ات = مٿان + آيت = آيل]

• **آتورُ ج آتورَ:** [صفت] بي مثل، لاثاني.

* [سن: اتليہ (ا = نہ + تليہ = برابر < تل = تورڻ) اڻ مت، جيڪو توري نہ سگهجي]

'شهر سڄائو ڪين ڪي، جو آريائي اتور' (شاه).

* بيحد، بي حساب، اڻ ميو، گهڻو، اڻ تور، جنهن جي ماپ نہ ڪري سگهجي، تَرِڻ کان مٿي.

'ڏيئي آڳ اتور، سپ نہ ساڙي سستي' (شاه/معذوري).

* جنهن جاڳڻ نہ توري سگهجن. وڏين وصفن وارو.

'ٻهڳڻ ٻيا بہ گهڻا، پر آري آهہ اُتور' (استاد بخاري)

• **آتوري:** [صفت _ مث] اڻ تورئي، گهڻي.

'اتوري الت، ڏيئي وڏڙا ڏک جي' (خليفو)

• **آتولُ:** [صفت _ مذ] اتور.

• **اِتِهاسُ ج اِتِهاسَ:** [ا _ مذ] روايت، تاريخ، اڳين واقعن جو روايتي احوال، قصو، آکاڻي، پراڻي ڳالهہ، قديم سورمن جون ڪهاڻيون (جيئن مهاڀارت يا رامائڻ جا واقعا).

* [سن: اِتِهاس]

• **اِتهامُ:** [ا_ مذ] تهمت، الزام.

* [ع]

• **اَتِي:** [صفت] اتِ، گهڻو جهجهو نهايت، زياده.

* [سن: اتِ]

• **اُتِي:** [ظرف] هُتي، انهيءَ هنڌ، هن هنڌ.

'ٻرين اتي ٻرسن، سامي ٿيندلہ سهرين' (سامي).

* [ح _ جر] مٿان، مٿي.

'مٿي اُتي منهنجي جي، هوا سِرن سؤ هزار' (شاه/ سورٺ)

_ **اُتي جو اُتي:** [ظرف] انهيءَ هنڌ، تڏي تي، انهيءَ وقت، يڪدم، امالڪ.

• **آتياچارُ:** [ا _ مذ] بي انصافي، ظلم، انڌير، انياءُ، ناحق، ويلُ، پاپ، هچا، بي قياسي، بي رحمي.

* [سن: اتِ = ٻري + آچار = انصاف]

_ **آتياچارِي:** [صفت] ظلم ڪندڙ، ظلمي، ظالم، پاپي، ڪنور، سنگدل، ويل وهائيندڙ.

• **اُتياري ج اُتياري:** [صفت] چاري، جاسوس.

* [اِتِ: اتان (= مٿان) > اتياري = جيڪو مٿان نظر ڪري _ جيڪو ڪنهن جي مٿان هجي]

• **آتيتُ ج آتيتَ:** [صفت] جنهن دنيا کي تياڳيو هجي، تياڳي، ويراڳي، تارڪ.

* ماضي، گذريل زمانو

* [سن: اتيت = گذريل _ تياڳيل]

'سي اتيت چئجن، جن سرب آتيت سهي ڪيو' (سامي).

* [صفت] سڃو پِينگيو، ڪنگال، بکيو اتيت.

* جنهن جو ڪير بہ نہ هجي ۽ خود بہ پاڻيرو نہ هجي. بي واهو

* [صفت] ڪنجوس، مکي چوس.

* [ا. خاص] هندو رمتو فقير ياترائي، ساڌو، جوڳي.

'اتيتن جي آهہ توکي ترپايو ڪي' (استاد بخاري).

* [صفت] نيارو، الڳ.

* مهمان، مهمانيءَ جو لائق مسافر.

* [سن: اِتِث]

• **آتيتُ ڪال:** [ا _ مذ] گذريل زمانو، زمان ماضي.

• **أتيتو أتيتِي:** [صفت] هڪ ٻئي مٿان چاول ٻار (جيڪي اڪثر ٻاڻ پر نہ ٿهندا آهن).

* رقيب، اتوتو اتوتِي.

● **اُتيجَتِ:** [صفت] اُپاربل. چرچ ڏنل. هشڪاريل. تِکو ڪيل. تچيل.

٭ صاف ٿيل. اجاريل.

٭ [سن: اتيجت]

● **اُتيجڪُ:** [صفت] چرچ ڏيندڙ. هشڪاريندڙ. اپاريندڙ.

٭ اتساهه وڌائيندڙ.

٭ [سن: اتيجڪ]

● **اُتيرا:** [اِ_ خاص] سنڌ جي هڪ ذات جو نالو

● **اُتيرو ج اُتيرا:** [صفت _ مذ] مغرور. هٺيلو. آڪڙباز. وڏائي خور.

٭ [سن: اُدڌت]

٭ [مث: اتيري ج اتيريون]

● **اُتيسارُ:** [اِ_ مذ] بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ دست گهڻا ٿين). تيڪ. سُوري. باهي.

٭ [سن: اتِسار—اتيسار: اتِ = گهڻو + سر = وهڻ]

● **اُتيمُ ج اُتيمَ:** [صفت_ مذ] يتيم. بي پهچ. مسڪين.

● **اُتيو:** [صفت] تمام گهڻو. بيحد.

● **اُتيون:** [ظرف] مٿيون. ايندڙ (مهينو يا سال).

● **اُتيهڻُ:** [مص —فعل متعدي] تَهه (ان جا) لاهڻ. ان چڙهڻ.

٭ [سن: ات + تش = تَهه]

٭ [مص] اُتيهڻ

٭ [امر] اُتيهه

٭ [مضارع] اُتيهان (ج) اُتيهون. اُتيهين (ج) اُتيهو. اُتيهي (ج) اُتيهين.

٭ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

٭ [حال] اُتيهي ٿو (ج) اُتيهين ٿا

٭ [حال مث] اُتيهي ٿي (ج) اُتيهين ٿيون

٭ [ماضي] اُتيهو

٭ [مستقبل] اُتيهيندو (ج) اُتيهيندا

٭ [مستقبل مث] اُتيهيندي (ج) اُتيهينديون

٭ [اسم مفعول] اُتيهيل

● **اَٿَ:** ['آهي' جي معنيٰ ۾ متصل ضميرن سان استعمال ٿيندڙ اڳياڙي _ اٿم = مون وٽ آهي _ اٿئون = اسان وٽ آهي] ڪا شيءِ ڪنهن وٽ هئڻ جي تصديق.

_ **اَٿس:** [معاون فعل] هن وٽ آهي يا آهن. خاطري ڏيڻ. آهيس.

_ **اَٿم:** [معاون فعل 'آهي' يا 'آهن' جي معنيٰ ۾ 'ڪيو اٿم يا ڪيا اٿم'] مون وٽ ڪتاب آهي = 'ڪتاب اٿم'. مون وٽ ڪتاب آهن ='ڪتاب اٿم'. مون کي خبر آهي ='خبر اٿم'. مون کي ياد آهي = 'ياد اٿم'

_ **اَٿن:** [معاون فعل_جمع] هنن وٽ آهي. آهن. آهين.

_ **اَٿوَ:** [معاون فعل_جمع] اوهان وٽ آهي يا آهن. اوهان کي آهي يا آهن. آهيو.

_ **اَٿئون:** [معاون فعل] اسان وٽ آهي يا آهن.

_ **اَٿئِي، اَٿيئِي:** [معاون فعل] تو وٽ آهي يا آهن. توکي آهي يا آهن.

٭ سوال پڇڻ جي ڪم اچي ٿو (تو وٽ آهي؟)

● **اَٿِ:** [ظرف] اتِ. اتي. ان هنڌ.

٭ [سن: اتر]

● **اُٿَ ج اُٿون:** [اِ_ مث] اُڏام. پرواز.

٭ طاقت. سگهه. قوت.

'ونلو ڪانگ ٽڪي اُٿ عقاب جي' (استاد بخاري)

● **اُٿَ:** [اِ _ مث] اٿڻ جي حالت. ننڊ مان چرڪ ڀري اٿڻ جي حالت. اٿپ. اوٿارو.

٭ [سن: اتٿا = اٿڻ]

_ **اُٿَ ويهَه:** [اِ _ مث] اٿڻ ۽ ويهڻ جي حالت. اٿپ ويهڻي. اٿڻ ويهڻ. نشست برخواست.

* (ٻار کي) اٿڻ ۽ ويهڻ جي (ڪئي ڀيرا) ڏنل سزا. ڪَنَ ڪوشي.
* [اٿڻ ويهڻ < اٿ ويهہ]
* هر هر اٿڻ ۽ ويهڻ جي ڏنل سزا.
* ورزش جو هڪ قسم.
* هلت چلت، رسم ۽ رواج.
* بي آرامي، بيقراري، آنڌ مانڌ، اڻ تڻ.

ـ **أٿ ويهہ ٿيڻ، أٿ ويهہ لڳڻ:** [اصطلاح] بي چيني هئڻ، بيقراري ٿيڻ، بي آرامي ٿيڻ، هڪ هنڌ ٽڪاءُ نہ اچڻ.

ـ **أٿَ ويهَہ ڪرائڻُ:** [اصطلاح] اٿارڻ ويهارڻ، سزا ڏيڻ، ڪَنَ ڪوشي ڪرائڻ.

ـ **أٿَ ويهَہ ڪرڻ:** [اصطلاح] ورزش ڪرڻ.
* سزا ڪاٽڻ، ڪَنَ ڪوشي ڪرڻ.

• **أٿارَ ج أٿارُون:** [اـ مث] زمين کي ڏنل ٽِيون هر يا ٽيلهہ (ٻهريون دفعو هر جي 'کيڙ' ۽ ٻيو دفعو هر جي 'ٻيلهہ' يا 'ٻيو هر' ۽ ٽئين ڀيري هر کي 'اٿار' چئبو آهي).

• **أٿارِٽي:** [اـ مث] اختيار، اقتدار
* سند، ثبوت
* [انگ: Authority]

ـ **آٿورائيزڊ:** [صفت] مجاز، اختيار ڏنل، رائج ڪيل، تصديق شده.
* [انگ: Authorised]

• **أٿارَڻُ:** [مص – فعل متعدي] ٻيهارڻ، کڙو ڪرڻ، اڀو ڪرڻ، مٿي ڪرڻ.
* [سن: اٿ ـ سٿا = اٿارڻ]
* اڀارڻ (دل يا جذبات).
* سجاڳ ڪرڻ (ننڊ مان)، جاڳائڻ.
* ڇڏائڻ (اسڪول)، لڏائڻ.
* نِڪائڻ (آلت).
* پرٺائڻ (نياڻي).
* [مص] أٿارِڻُ
* [امر] أٿارِ
* [مضارع] أٿارِيان (ج) أٿارِيون. أٿارِين (ج) أٿاريو. أٿاري (ج) أٿارِين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'ٿيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] أٿاري ٿو (ج) أٿارِين ٿا
* [حال مث] أٿاري ٿي (ج) أٿارِين ٿيون
* [ماضي] أٿاريو (ج) أٿاريا
* [ماضي مث] أٿاري (ج) أٿاريون
* [مستقبل] أٿاريندو (ج) أٿاريندا
* [مستقبل مث] أٿاريندي (ج) أٿاريندون
* [اسم مفعول] أٿاريل

• **أٿارو أٿاڙو:** [اـ مذ] اوٿارو خراب يا خوفناڪ خواب (جيڪو ننڊ مان ڇرڪ ڀرائي اٿاري)، اوٿارو ڊيڄائو سپنو.

• **أٿاڪُ ج أٿاڪَ:** [صفت] تمام گهڻو، بنا ٿاڪ جي، رولو.
* [هند: اٿاهہ، سن: استاگهہ]

• **أٿاگِ:** [صفت] گهڻو، بي حد، اٿاهہ
* [س/ٿ ـ هند: اٿاهہ. سن: اگاڌ]

• **أٿا مار:** [اـ مث] ظلم، ڏاڍ، جٺا، قُرلت.

• **أٿامارَ ج أٿامارُون:** [اـ مث] ترڪ ٿال، لبو ٿبو.
* [س/ل]

ـ **أٿامارَ تي ڪم ڪرڻ:** [اصطلاح] ليي ٿبي يا ترڪ ٿال تي ڪم ڪرڻ.

ـ **أٿامارَ تي هَلڻ:** [اصطلاح] پٺ سٺ تي هلڻ.
* بي دليو ٿي ڪم ڪرڻ.

ـ **أٿا مارِ ڪرڻ:** [اصطلاح] ظلم ڪرڻ، قُرلت ڪرڻ.

• **اِٽان:** [سرا: ويجهي لاءِ] هِتي، هِن جڳهہ تي.
'ٻانهپ والي قيد پر آيا، نبي علي اٽان نام ڌرايا' (بيدل)

ـ اُٽاڻ: [اسم، پري لاءِ] هُتي، هُن جڳهه تي.

• اَٽاڻ: [ا ــ مث] امنگ، خوشي.

* [illegible]

* [illegible] بيداري.

* [illegible]

'جڏهن آس اٽاڻ، اسين ٿيو آڪاسن جان' (سامي)

• اُٽاڻ: [ا ــ مث] قيامت.

* [illegible]

* ڪوشش، مرداڻو سعيو.

* جنگ.

* خوشي.

• اَٽاڻي ج اَٽاڻيون: [ا ــ مث] صبح جواٿڻ جي مهل، فجر.

* ننڊ مان اٿڻ.

• اَٽاهُ ج اَٽاهَ: [صفت] تمام گهڻو وسيع، گهرو، جنهن جي تري جو پتو نہ لڳائي سگهجي، تمام وڏو، اونهون، عميق، وسيع، بي انت، بيحد.

* [سن: 1. اَگاڌ؛ 2. استاگهہ]

• اَٽِڪُ: [صفت ــ مذ] نہ بيهڻ جهڙو، غير محڪم، ٽڙندڙ، بي ثبات، فاني.

* [سن: ا = نہ + سٿت = بيٺل]

* [illegible]

* [ا = نہ + [illegible] = مقرر وقت]

• اَٽِرُ ج اَٽِرَ: [صفت] غير مستقل، بي بقا، بي ثبات، بي قرار، هلڙو.

* چنچل، [illegible] دليو، گهڻو [illegible].

* [سن: اسٿر = (ا = نہ + سٿر) ٺهريل، محڪم]

• اَٽر پٽر: [ظرف] هيٺ پٽ، بنا هٿن وجهڻ جي.

• اَٽر ويد: [ا ـ خاص] چئن ويدن مان پوئين ويد جو نالو.

* [سن: [illegible] خاص: اٿروويد]

• اٽريو: ٽڙيو، پري ٿيو، جدا ٿيو.

• اَٽڙ ج اَٽڙون: [ا ــ مث] ٽيڙ، ٽپ، اجل، بيماريءَ جي اٿل، موٽ، موت.

* [سن: اتپت = مٿي ٿيڻ]

• اَٽڙ پٽڙ: [ظرف] ڪليل هٿين، بنا ٻکن وجهڻ جي، هاٿڙ پاٿڙ.

ـ اَٽڙ پٽڙ ڳالهائڻ: [اصطلاح] بي ڊپو ٿي ڳالهائڻ، بي حجاب ٿي گفتگو ڪرڻ، لڄ لاهي ڳالهائڻ.

• اُٽڙائڻ: [مص ــ فعل متعدي] سجاڳ ڪرڻ، جاڳرتا ڏيڻ، سجاڳيءَ طرف رجوع ڪرائڻ، مٿي چاڙهڻ، بيدار ڪرڻ.

* [ف]

* [مص] اُٽڙائڻُ

* [امر] اُٽڙاءِ

* [مضارع] اُٽڙايان (ج) اُٽڙائيون، اُٽڙائين (ج) اُٽڙائيو، اُٽڙائي (ج) اُٽڙائين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اُٽڙائي ٿو (ج) اُٽڙائين ٿا

* [حال مث] اُٽڙائي ٿي (ج) اُٽڙائين ٿيون

* [ماضي] اُٽڙائيو (ج) اُٽڙائيا

* [ماضي مث] اُٽڙائي (ج) اُٽڙائيون

* [مستقبل] اُٽڙائيندو (ج) اُٽڙائيندا

* [مستقبل مث] اُٽڙائيندي (ج) اُٽڙائينديون

* [اسم مفعول] اُٽڙائيلُ

• اَٽڙجڻُ: [مصدر 'اٽڙڻ' مان فعل مجهول] ٽيڙ ڪائڻ، ٽاٻو اچڻ، اڪڙجڻ، ٽاٻڙجڻ.

* [اٽڙيو اٽڙندو اٽڙيل]

• اَٽڙڻُ: [مص ــ فعل لازمي] ٽيڙ ڪائڻ، ٽڙي وڃڻ، جاءِ تان ٽڙڻ، ٽاٻڙجڻ، اچل ڪائڻ.

* [سن: اتپت = مٿي ٿيڻ]

* اکڙڻ (ساهه جي بلغم جو).
* بيماريءَ جو موٽڻ. اٿل کائڻ. گهٽتا موٽ ٿيڻ.
* موقوف ٿيڻ. ٿڌجڻ.
* [اُٽڙيو اُٽڙيا، اُٽڙي، اُٽڙيون، اُٽڙندو اُٽڙندا، اُٽڙندي، اُٽڙنديون، اُٽڙيل]

• **آٽڪ ج آٽڪ:** [صفت] اڻ ٽڪ. نه ٽڪندڙ. اورچ.

ـ **آٽڪائي:** [ا ـ مث] نه ٽڪجڻ واري حالت. اورچائي.

• **اُٽڪ ج اُٽڪون:** [ا ـ مث] اٽ. اٿڻي، اٿڻ جو نمونو.
* [ضد: ويهڪ].

ـ **اُٽڪ بيٺڪ:** [ا ـ مث] اٽ ويهه. هڪ قسم جي ورزش.

ـ **اُٽڪ بيٺڪ ڪرڻ:** [اصطلاح] اٿڻ ويهڻ. ورزش ڪرڻ.
* اسڪول ۾ سزا کائڻ (گوڏن ڀر ويهي اٿڻ).

ـ **اُٽڪ ويهڪ:** [ا ـ مث] اٽڪ بيٺڪ. اٽ ويهه. ويهي اٿڻ جي حالت.

ـ **اُٽڪ ويهڪ ڪرڻ:** [اصطلاح] گهڙي گهڙي ويهي اٿڻ. اچ وڃ ڪرڻ.
* انتظار سبب بيقرار ٿيڻ. بيچينيءَ ۾ اٿڻ ويهڻ.
* ڪنهن فيصلي کان لنوائڻ.

• **اِٽڪڻ:** [ظرف] هتي.
* [س/ت/ڏٽ]

• **اُٽڪائي:** [ا ـ مث] تضاد. راءِ ۾ اختلاف. اختلاف راءِ. مخالف يا ترديدي سوچ.
* پنهنجي ڳالهه جي نفي ڪرڻ.
* نه ٺهڪڻ.
* بهه رنگائي.

• **اَٽَلُ ج اَٽَلُ:** [صفت] بيقرار. غير محڪم. لچڪيو. ڦلڙو.
* [سن: ا = نه + سٿل = بيهڻ]

• **اَٽَلُ:** [ا. خاص] لس ٻيلي ۾ هڪ ڳوٺ ۽ تعلقي جو نالو.

• **اَٿَلُ ج اَٿَلُون:** [ا ـ صفت ـ مث] پاڻيءَ جي ليٽ. ٻوڏ. سيلاب. پالوٽ. پلٽ.
* موٽ (بيماريءَ جي)
* وڏيءَ بيماريءَ سببان ڏکهي علالت وارو موٽ.
* اڌمو. دل جي امنگ يا جوش.
'گهڙان گهوريو جنداڙو اٿل مون اپار' (شاهه).
* سڪ سان ڪيڪار.

ـ **اَٿَلُ پٿَلُ:** [ا ـ مث] هيٺ مٿي ٿيڻ جي حالت. ابتو سبتو ڪرڻ. ليٽ پيٽ. لوٽ پوٽ. اُلٽ پلٽ.
* بي آرامي. بيچيني. پاسا ورائڻ جو عمل.
* مٽا سٽا. ڦيرو. انقلاب.
* بي انتظامي. گڙٻڙ. رولو.

ـ **اَٿل ڪرڻ:** [اصطلاح] پاڻيءَ جو اٿلڻ. درياءَ جو ڪنارن تان اٿلي ٻوڏ ڪرڻ.

ـ **اَٿل کائڻ:** [اصطلاح] ٻوٽڻي موٽ کائڻ.

ـ **اَٿل گهرڻ:** [اصطلاح] اٿل گهرڻ. فائدي جي گهر ڪرڻ. حقي رقم کان وڌيڪ اجرت جي گهر ڪرڻ.

• **اَٿلاڻ ج اَٿلاڻيون:** [ا - مث] ڍڳي، مينهن يا ٻڪري جي ٿولهه (جيڪا ڳپ نه جهلي) مچڻ سبب ڳپ نه جهلي. اٿلي پئي. ٽنبجي پئي. چوپائي مال جي ٿلهي متاري ٿيڻ واري حالت. ڍڳيءَ يا مينهن جي بيماري (جنهن سبب اها ڦرجي ۾ ڍڪي نه ٿئي). (گرم ماني وغيره کي اٿلائڻ لاءِ لوهه يا ايلومينيم جو اوزار. ورانڻي ٽٽڻي)
* [سن: سٿول = ٿلهو ٿيڻ]

• **اَٿلاٽو ج اَٿلاٽا:** [ا ـ مذ] رڌڻ پچائڻ جو اوزار (جنهن سان ٽٽڻي تي تريل شيءِ کي اٿلائجي) وراٽي، ٽتڻي، ڪُرڇو. ڪُرڇي.

• **اَٿلاٽي ج اَٿلاٽيون:** [ا ـ مث] اٿلائڻ جي حالت. اٿل.
* ٿئين سر شروعات.
* ڪتاب جو دور. وراٽي. گهمرو. ڦيرو.

* بيو دفعو ڪيڙي جي ورايل اوٿي يا بخيو.
* وراڻي، ڪلٽي (گاڙي يا ٻيه وغيره جي).
* اختلاف، رد، خلاف بياني.

ـ **أَٿِلاءُ:** [ا ـ مذ] نئين سر شروعات، دور، تڪرار.

ـ **أُٿِلائِڻُ:** [مص – فعل متعدي] هيٺيون پاسو مٿي يا مٿيون پاسو هيٺ ڪرڻ، ابتو سبتو ڪرڻ.
* اونڌو ڪرڻ، ليٽائڻ.
* ورائڻ (گاڙي مٿي، ٻيه وغيره).
* زمين کي ولڻ (گڏڻ)
* نئين سرشروعات ڪرڻ (ڳالهه جي)، وري چوڻ (ڳالهه)، ڳالهه جي پٽلي کڻڻ.
* ڪتاب جو دور ڪرڻ.
* ڪاغذ مٽائڻ (ڪتاب جو)
* وري هلائڻ (مقدمو).
* ورندو جواب ڏيڻ.
* [مص] أُٿلائڻ
* [امر] أُٿلاءِ
* [مضارع] أُٿلايان (ج) أُٿلايون، أُٿلائين (ج) أُٿلائيو، أُٿلائي (ج) أُٿلائين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] أُٿلائي ٿو (ج) أُٿلائين ٿا
* [حال مث] أُٿلائي ٿي (ج) أُٿلائين ٿيون
* [ماضي] أُٿلائيو (ج) أُٿلايا
* [ماضي مث] أُٿلائي (ج) أُٿلائيون
* [مستقبل] أُٿلائيندو (ج) أُٿلائيندا
* [مستقبل مث] أُٿلائيندي (ج) أُٿلائينديون
* [اسم مفعول] أُٿلائيلُ

ـ **اِٿِلائڻُ پٿلائڻ:** [اصطلاح] اٿل پٿل ڪرڻ، هيٺ مٿي ڪرڻ.

* ڦيرائڻ گهيرائڻ، ابتو سبتو ڪرڻ.
* چڱيءَ طرح جاچي ڏسڻ.
* چڱيءَ طرح استعمال ۾ آڻڻ (ڪا شيءِ).

ـ **اُٿِلجڻُ:** [مصدر 'اٿلڻ' مان فعل مجهول] اٿلي پوڻ، ليٽي پوڻ.
* بيماريءَ جو وري نئين سر غلبو ٿيڻ، اٿل ڪائڻ.
* جمع ٿيڻ، ڳاهت ٿيڻ.
* [اُٿليو اُٿلبو اُٿليل]

ـ **اُٿِلَڻُ:** [مص – فعل متعدي] مٿيون پاسو هيٺ يا هيٺيون پاسو مٿي ٿيڻ، هيٺ مٿي ٿيڻ، الٽ پلٽ ٿيڻ ابتو ٿيڻ، اونڌو ٿيڻ.
* ماڻهن جو جمع ٿيڻ، ڳاهت ٿيڻ
* [پرا: (اٿلن) — هـ: (اٿلنا)]
'اڄ ڏني اٿليا پون، سي ماڻهو ٿيا مستان'.
* ڪنارن جون حدون ٽپڻ (پاڻي، درياءَ وغيره)، ٻوڏ ڪرڻ، اٿلي پوڻ، اٿل ڪائڻ، سيلاب ڪرڻ، ليٽ ڪرڻ.
* ليٽڻ (ڦانءَ جو).
* هڪ پاسي ڪرڻ، ڍهڻ.
* موٽڻ (بيماريءَ جو)، وري اچڻ (ماڻهوءَ جو)، موٽي اچڻ.
* گهمرو کائڻ، پوئتي ڦرڻ.
* نئين سر شروعات ٿيڻ (ڪنهن مقدمي وغيره جي).
* [مص] أُٿلڻ
* [امر] أُٿلَ
* [مضارع] أُٿلان (ج) أُٿلون، أُٿلين (ج) أُٿلو، أُٿلي (ج) أُٿلين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] أُٿلي ٿو (ج) أُٿلن ٿا
* [حال مث] أُٿلي ٿي (ج) أُٿلن ٿيون
* [ماضي] أُٿليو (ج) أُٿليا
* [ماضي مث] أُٿلي (ج) أُٿليون

* [مستقبل] اُٿلندو (ج) اُٿلندا

* [مستقبل مث] اُٿلندي (ج) اُٿلنديون

* [اسم مفعول] اُٿليلُ

- **اُٿِلي پوڻ:** [اصطلاح] اٿل ڪرڻ، ٻوڏ ڪرڻ.

* ليٽي پوڻ، اونڌو ٿيڻ.

* بيماريءَ جو ٻيهر ٿي پوڻ، وري ٿيڻ.

* اُکلي پوڻ (الٽ اُلٽيءَ جو).

* ڪوڙ ڳالهيون ڪرڻ

* ڳپ نہ جهلڻ، ڳپ چندن، وري ٻهارجڻ

- **اُٿِليل پٿليل:** [صفت] هيٺ مٿي ٿيل شيون.

* اٿيل ويٺل (زماني ۾)، آزمودگار، تجربہ ڪار.

* ڳنل پيتل، استعمال ۾ آيل

- **اٿلڻ:** [فعل لازمي] ڏڳي، مينهن وغيره (مادي چوپائي) جو لڳ نہ جهلڻ.

* مچڻ، ٿلهو ٿيڻ (بدن ۾).

* [اٿليو اٿليا، اٿلي، اٿليون، اٿلندو اٿلندا، اٿلندي، اٿلنديون، اٿليل]

• **اُٿِلو ج اُٿِلا:** [ا ـ مذ] ور، گهمرو ڦيرو موڙ.

* [س / ل]

• **آٿم:** مون کي آهي، مون کي آهن.

'اٿم اميدون، هيئن نہ ڇڏيندا' (بيدل)

• **آٿَڻ ج اٿڻون:** [ا ـ مث] حاصلات، فائدو نفعو.

• **آٿُڻُ:** [ا ـ مذ] هٿڻُ، اِملاڪ، مڏي مال، (هٿ ۾ وٺڻ، قبضو ڪرڻ

* ڪم ڪار.

* ضرورت، حاجت.

- **آٿڻ آچڻ:** [اصطلاح] ڪارج ۾ اچڻ، فائديمند ٿيڻ، ڏکئي وقت ۾ ڪم اچڻ.

• **اُٿڻُ:** [مص — فعل لازمي] اٿي بيهڻ، ڪڙو ٿيڻ، اڀو ٿيڻ، جاڳڻ، سجاڳ ٿيڻ (ننڊ مان).

* [سن: (اُتٿا = ات = مٿي + ستا = بيهڻ)؛ پرا: (اُٿان) ـ مص]

* سَجڻ (اکيون).

* اڀرڻ، ٽهڪڻ، جوش کائڻ (پاڻي)، اڀرڻُ، اڦرڪڻُ.

* برخاست ڪرڻ (ڪچهري، ڪورٽ "ڪورٽ جي اٿڻ تائين سزا").

* ظاهر ٿيڻ (ڇِٽ).

* مٿي چڙهڻ، ترقي ڪرڻ.

* [اُٿيو اُٿيا، اُٿي، اُٿيون، اُٿندو اُٿندا، اُٿندي، اُٿنديون، اُٿيل]

- **اُٿڻ ويهڻُ:** [اصطلاح] رستو رکڻ، ميل ميلاپ، آداب پرائڻ، اٿ ويهہ ڪرڻ، اچڻ وڃڻ (برادريءَ ۾).

* [ا — مذ] رستو، اٿ ويهہ، نشست برخاست، نشست برخاست جو نمونو.

- **اُٿڻ ويهڻ جي جاءِ:** [اصطلاحي معنيٰ] حاجت جي جاءِ، پاءِ خانو بيت الخلا

- **اُٿڻ ويهڻ جي واٽ هئڻ:** [اصطلاح] اچ وڃ جو رستو هئڻ، رسم راهہ جو رستو هئڻ، مرٺي پرٺي يا شادي غميءَ جو بير پنڌ هئڻ.

- **اُٿڻ ويهڻ نہ آچڻ:** [اصطلاح] نشست برخاست جا آداب نہ هئڻ، ڀائيچاريءَ جي معاملن ۾ بلڪل اڻ ڄاڻ هئڻ.

- **اُٿِڻي ج اُٿڻيون:** [ا ـ مث] اٿڻ واري حالت، اٿپ، اٿڻ جو نمونو.

* [ضد: 'ويهڻي']

- **اُٿي وڃڻ:** [اصطلاح] هليو وڃڻ، محفل برخاست ڪرڻ، ختم ٿيڻ (محفل يا ڪچهري)، ڇڏي وڃڻ (اسڪول يا جاءِ)، نکري وڃڻ فيصلي مان اٿڻ، ناراضگيءَ جو اظهار.

* لڏي وڃڻ

* مري وڃڻ، گذاري وڃڻ

'آديسي اٿي ويا، مڙهيون مون مارين' (شاهہ/رامڪلي).

- **اُٿيو ويٺو:** [صفت ـ مذ] آزمودگار، گهميل ڦريل، تجربيڪار، جهان ديدو

- **اَٽڻي ويٺي:** [ظرف] اٿندي ويهندي
  'اٿڻي ويٺي آرام نہ آوي، ٻيو نہ ڪريان ڪوئي ڪام' (رمضان واڍو).
- **اُٺي ويٺي:** [ا _ مث] ٿورو گهڻو ڪم، معمولي ڪم.
  * اندر ٻاهر جي اچ وڃ.
  * خدمت، ٽهل ٽڪور، چاڪري.
- **اُٺي ويٺي ڪرڻ:** [اصطلاح] ٿورو گهڻو ڪم ڪار ڪرڻ.
  * ٽهل ڪرڻ، خدمت چاڪري ڪرڻ.
  * برادريءَ ۾ اٿڻ ويهڻ.

• **اُٽو:** [ا _ مذ] ڪپڙو ٽڪيندڙ جيت، ٽُٽو ڏُٽو، ٻُوٽي ٿِڏِ.

• **اُٽوڙَ ج اُٽوڙُون:** [ا _ مث] اٽڙ، اها ڳئون يا مينهن وغيره جيڪا ڳب نہ جهلي، اٽلاڻ.

• **اُٽوڙُ ج اُٽوڙَ:** [ا _ مذ] اٺ جو ننڍڙو توڏو (جنهن کي کيرچڏرائي گاهہ تي وجهجي)، ٽِرڪو.

• **اُٽوڙَڻُ:** [مص – فعل متعدي] اٿيڙڻ. ڪنهن شيءِ کي لوڏي لوڏي ڍرو ڪرڻ يا ٻاهر ڪڍڻ، اکوڙڻ.
* ٿيڙ ڏيڻ، ٿيڙ ڪارائڻ، ٽَڏڻُ، ٽڏي ٻاهر ڪڍڻ.
* [مص] اُٽوڙَڻُ
* [امر] اُٽوڙِ
* [مضارع] اُٽوڙيان (ج) اُٽوڙيون، اُٽوڙين (ج) اُٽوڙيو، اُٽوڙي (ج) اُٽوڙين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] اُٽوڙي ٿو (ج) اُٽوڙين ٿا
* [حال مث] اُٽوڙي ٿي (ج) اُٽوڙين ٿيون
* [ماضي] اُٽوڙيو (ج) اُٽوڙيا
* [ماضي مث] اُٽوڙي (ج) اُٽوڙيون
* [مستقبل] اُٽوڙيندو (ج) اُٽوڙيندا
* [مستقبل مث] اُٽوڙيندي (ج) اُٽوڙينديون
* [اسم مفعول] اُٽوڙيلُ

• **اُٽوڙي ج اُٽوڙيُون:** [ا _ مث] ٽڪريءَ جي چوٽي، جبل جو مٿانهون ڀاڱو.
* [سن: اٽا = اٽڻ]

• **اَٽو مَٽو ج اَٽا مَٽا:** [ا _ مذ] سَٽو حد ۽ حساب، حيلو حوالو، مٽو مونو، ٻلو ٻيٺي، نڌان.
* ٽاڪ، دنگ، ڇيهہ، پڄاڻي.
  'ڪي عشق تنهنجا اَٽا ۽ مَٽا' (استاد بخاري)
- **اَٽو مَٽو ڪرڻ:** [اصطلاح] سَٽو ڪرڻ، حيلو وسيلو هلائڻ، اٽو سٽو ڪرڻ، ٻلو ٻيٺي ڪرڻ.
- **اَٽو مَٽو نہ هئڻ:** [اصطلاح] ڪا حد ۽ حساب نہ هئڻ، تمام گهڻي انداز ۾ هئڻ، پروڙ پاند نہ هئڻ، ڇيهہ نہ هئڻ.

• **اَٽهون:** [متصل فعل] اٿئون، اسان کي آهي.

• **اَٽئين:** [ظرف] هٿئين، هيڪاري، مورڳو.
* [س/ٺ: هُن کي آهي 'اٽائين – اٽس']

• **اَٽئي:** [متصل فعل] اٿئي، توکي آهي.

• **اُٽيارَڻ:** [مص – فعل متعدي] اٿارڻ
* [مص] اُٽيارڻُ
* [امر] اُٽيارِ
* [مضارع] اُٽياريان (ج) اُٽياريون، اُٽيارين (ج) اُٽياريو، اُٽياري (ج) اُٽيارين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] اُٽياري ٿو (ج) اُٽيارين ٿا
* [حال مث] اُٽياري ٿي (ج) اُٽيارين ٿيون
* [ماضي] اُٽياريو (ج) اُٽياريا
* [ماضي مث] اُٽياري (ج) اُٽياريون
* [مستقبل] اُٽياريندو (ج) اُٽياريندا
* [مستقبل مث] اُٽياريندي (ج) اُٽيارينديون
* [اسم مفعول] اُٽياريلُ

• **أٽِياڪُ ج أٽِياڪَ:** [اــ مذ] اٽڻ وارو، اٿندڙ.
* نٿون اسرندڙ يا سرجندڙ، اپرندڙ (عشق)
* [اٿڻ > اٿياڪ ـ اــ فاعل ـ مذ]

• **أٽيڙ ج أٽيڙون:** [ا ــ مث] چيڙ، چونڪ.
* [مص: اٽيڙڻ مان اٽيڙ]
* جوش، ڪاوڙ، ڏمر.
* اٽل، مٽي ڏنل اجل.
* بيماريءَ سبب ڊگهي علالت بعد موت.
* بيماري، ڏک.

• **أٽيڙڻُ:** [مص – فعل متعدي] ٺيڙڻ، اڪيڙڻ، ٺڏڻ، ڪولڻ، چونڪ ڏيڻ، جوش ڏيارڻ.
* [مص] اُٽيڙَڻُ
* [امر] اُٽيڙِ
* [مضارع] اُٽيڙيان (ج) اُٽيڙيون، اُٽيڙين (ج) اُٽيڙيو، اُٽيڙي (ج) اُٽيڙين.
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] اُٽيڙي ٿو (ج) اُٽيڙين ٿا
* [حال مث] اُٽيڙي ٿي (ج) اُٽيڙين ٿيون
* [ماضي] اُٽيڙيو (ج) اُٽيڙيا
* [ماضي مث] اُٽيڙي (ج) اُٽيڙيون
* [مستقبل] اُٽيڙيندو (ج) اُٽيڙيندا
* [مستقبل مث] اُٽيڙيندي (ج) اُٽيڙينديون
* [اسم مفعول] اُٽيڙيلُ

• **أٽِيلُ:** [صفت] ننڊ مان جاڳيل، اٿي بيٺل.
* [مص اٿڻ مان اــ مفعول ـ اٿيل]
* اڪين جي سوج، اپريل (اکيون).
* جوش ۾ طوفاني (سمنڊ).
* مجازيل دل.
* [مث: اٿيل]

• **أٽِيڻُ:** [مص – فعل لازمي] اٿڻ، کڙو ٿيڻ، قائم ٿيڻ، ننڊ مان جاڳڻ.
* [س / ل]
* هلڻ، اسهڻ، سنبرڻ، نڪرڻ (ٻاهر).
* ڪوشش ڪرڻ.
* [أٽيو أٽيا، أٽي، أٽيون. أٽندو أٽندا، أٽندي، أٽنديون، أٽيل]

ـ **أٽِيٺي ج أٽِيٺيون:** [ا ــ مث] اٿٺي، اٿڻ جو وقت، صبح.
* [س / ل: مص اٽيڻ مان اٽيٺي]

ـ **أٽيو:** [ماضي ـ مذ] هو اٿيو.
* [مص اٿڻ مان ماضي]
* اڳيئي اٿيل، جاڳيل.

• **آٽَ، آٽِ:** [ا ــ مث] پگهرڻ يا ڳرڻ جي حالت، (لوهه کي ڌڪ هڻي پترو ڪرڻ جي حالت).
* [سن: اورٽن]
* اٽت، ڳارو، گداز.
* عادت، هيرَ.
* [سن : آورٽ]

• **آٽُ ج آٽَ:** [ا – مذ] صفت جي آخر ۾ ايندڙ پڇاڙي جيڪا اصل مفهوم کي زياده زوردار بنائي (جهڙوڪ: ڪوڪ > ڪوڪٽ، موڳو > موڳٽ، گهيرڻ > گهيرٽ)

• **آٽ مٽ:** [صفت] برابر، تل، هڪ جهڙو.
* [ا ــ مث] ڪوهه جي تري جي گپ، زمين جو لٽ.
* [ملتاني]

• **اِٽَ، اِٽي ج اِٽون، اِٽيون:** [ا ــ مث] گڏهه جي پوئين لت، اِٽي، پسٽي، ٽونٽي.
* ڪچي سر.
* بيل گاڏيءَ جي ڦيٽي جي هڪ حصي جو نالو.
* اٽي ڏڪر راند ۾ گلي، ڏيٽي، ڏڪ هڻن لاءِ ننڍي ڪاٺي.

- اِٽِرُ ۽ اِٽِرَ: [صفت] اِٽ هڻندڙ، لتون هڻندڙ، لَتر (گھوڙو يا گڏھ).
- اِٽ هڻي ويهڻ: [اصطلاح] نابري وارڻ، هوڏ ڀڄي ويهڻ، ضد ڪري ويهي رهڻ، انڪار ڪرڻ.
- اِٽيون ڇڏڻ: [اصطلاح] پستيون هڻڻ، ٽپا ڏيڻ، ڦونڊجڻ.
- اِٽيون هڻڻ: [اصطلاح] بود ۾ اچڻ، خرمستي ڪرڻ.

● اِٽ ۽ اِٽَ: [ا ـ مذ] گاھ جو ڀُڻُ يا مُٺُ.

● اُٽ ۽ اُٽَ: [ا ـ مذ] ڍِڳَ، ڍِيِ دڙو، مٽ، ڪوڙي، گُنبد.
* [س/ل]
'اي اونهون تڙ، اگهور ڪن، اٽ اهڙو پيرُ' (قادري)
* بلندي، چوٽي.
* ڪپ.
- اُٽ تي چڙهڻ: [اصطلاح] ڍِڳ يا دڙي تي چڙهڻ.
- اُٽ ٿيڻ: [اصطلاح] گهڻي بار لڏڻ ڪري ڍِڳ ٿيڻ.

● اُٽ راند: [ا ـ مث] راند جو هڪ قسم (جنهن ۾ ٻار اٿا تي هڪ ٻئي جي ٻليءَ تي ٽپ ڏيئي چڙهندا آهن).
- اُٽ ڪيڻ: [اصطلاح] پولھ مٿي ڪرڻ.

● اُٽاٽ: [ا ـ مث] سوڄ، ٿوٽر، آماس، لڦ، سختي، سيٽ.
* تاڻ، وڌائي.
- اُٽاٽي: [صفت] اٽاٽ وارو، سيڄيل، سوڄيل.

● اُٽاٽ ۽ اُٽاٽ: [ا ـ مذ] ڦَرڪڻو ڦوڪيندو

● اُٽاٽجڻُ: [مص ـ فعل مجهول] سيڄجڻ، سخت ٿيڻ، سڄڻ، آماسجڻ، ٿوٽرجڻ، ڦوڪيندو ٿيڻ، لڦ ٿيڻ، ضرب جي پوڻ.
* بيزار ٿيڻ.
* [اُٽاٽيو اُٽاٽبو اُٽاٽيل]
- اُٽاٽرو ٿيڻ: [اصطلاح] سيٽ ڏيکارڻ، هوڏ ڏيکارڻ.

● اُٽارُ ۽ اُٽارَ: [ا ـ مذ] فِڪر، ڳڻتي، غم، دل جو بار يا غبار، انتظار.
* نشي جو غلبو خمار.
* تِکو تيز چالاڪ، هوشيار.
* [سن: اٽال]

● آٽارني: [ا ـ مذ] وڪيل، مختيار، ڪارڪن.
* [انگ: Attorney]

● آٽاري: [ا ـ مث] گهر جي مٿان ڪڪائين ڪوٺي، مٿانهين جاءِ
* [ا . خاص] پنجاب وٽان هند، پنجاب سرحد واري ريلوي اسٽيشن جو نالو
* [هند: اونچي اٽاري= مٿانهين ماڙي]

● اُٽاڙَ: [ا ـ مث] يڪدم ڪاوڙجڻ جي حالت.
* وهرجڻ جي حالت (جلد ۾ ڪڻ ڪرڻ)، وهر، مهڙ.

● اُٽاڙ آچڻ: [اصطلاح] يڪدم ڪاوڙجي پوڻ.
* يڪدم وهرجڻ.

● اُٽاڙجڻ: [مص – فعل مجهول] اٽوڙجڻ، اٿهڙجڻ، ڪنگهه ٿيڻ (پاڻي وغيره پيئڻ وقت پاڻيءَ جو ساهه واري نليءَ ۾ وڃڻ سبب).
* [سن: اٽري = قئي ڪرڻ، اٿهڙو اچڻ]
* [اُٽاڙيو اُٽاڙبو اُٽاڙيل]
- اُٽاڙجي پوڻ: [اصطلاح] اٿهڙجي پوڻ، اٽڪجڻ، اٽڪو ٿيڻ.
- اُٽاڙو ۽ اُٽاڙا: [ا ـ مذ] اٿهڙو، اٽڪو، پاڻي پيئڻ وقت (پاڻي ساهه واري نليءَ ۾ وڃڻ سبب) ٿيل اوچتي ڪنگهه.

● آٽال: [ا ـ مذ] گاھ يا ڪاٺن جي ڍَڳ، ان جي ڍلي يا ڍِڳ.
* سامان جو ڍِڳ.

● آٽال: [ا ـ مث] ڇت مٿان طبق يا ٻي ماڙي.
* [سن: اٽال، اٽالڪ]

● آٽالِڪا ۽ آٽالِڪائُون: [ا ـ مث] ٻن يا وڌيڪ ماڙين واري جاءِ، اُچو گهر محلات.
* [سن]

• آٽالو ج آٽالا: [ا-مذ] ڊيل ڏگ، اسباب، سامان، ٽپڙ.
* [سن: اٽال < اٽ = معانهون]
* گهٽا ماڻهو عملو ڏنبلو حشر، ڪٽنب.
ـ آٽالي وارو: [صفت - مذ] گهڻن ماڻهن وارو عملي وارو.
* وڏي ڪٽنب وارو عيالدار ٻچڙيوال.
• آٽالِي ج آٽالِي: [صفت - مذ] سامان سڙي جي حفاظت ڪندڙ
• آٽالِي: [ا ـ مث] لٽار، اها زمين جنهن تي درياه جو لٽ پيو هجي.
* نواڻ
• آٽاٽا: [ا ـ مث] شين جي ڏي وٺ، مٽاسٽا، تبديلي، بدل سدل.
• آٽانبر: [ا-مذ] وهم، شڪ، گمان، وسوسو.
• اُٽانگ پٽانگ: [صفت - مذ] واهيات (ڪتڪو)، اجايو (ڳالهه).
• اُٽانگڻُ: [مص – فعل متعدي] ماپڻ، مٽڻ (ان يا ٻيو ڪو وکر وغيره)، تورڻ.
* [مص] اُٽانگڻُ
* [امر] اُٽانگ
* [مضارع] اُٽانگيان (ج) اُٽانگيون، اُٽانگِين (ج) اُٽانگيو اُٽانگي (ج) اُٽانگين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] اُٽانگي ٿو (ج) اُٽانگين ٿا
* [حال مث] اُٽانگي ٿي (ج) اُٽانگين ٿيون
* [ماضي] اُٽانگيو (ج) اُٽانگيا
* [ماضي مث] اُٽانگي (ج) اُٽانگيون
* [مستقبل] اُٽانگيندو (ج) اُٽانگيندا
* [مستقبل مث] اُٽانگيندي (ج) اُٽانگينديون
* [اسم مفعول] اُٽانگيلُ

• آٽاڻ: [ا ـ مذ] اٽڻ، آٽڻ، سڪل اٽو، پليٿڻ (جنهن سان ماني پچائڻ وقت ٻئي ڳرهيل اٽي کي سخت ڪجي).
* [ظرف] هميشه، سدائين، ٻارهوئي.
• اُٽائِجڻُ: [مص – فعل مجهول] اٽارجڻ، نفرت ٿيڻ، ٻچان لڳڻ، ڪڪ ٿيڻ، دل ڪٽي ٿيڻ.
* [سن: ادويگن]
* [اُٽائيو اُٽائبو اُٽائيل]
ـ اُٽائڻُ: [مص – فعل لازمي] دل ڪٽي ڇڏڻ، رچوڙڻ، بي دليو ٿيڻ، ڪتو ٿيڻ، مزو نه اچڻ، چاهه نڪري وڃڻ.
* لاٽارڻ، ٽاري ڇڏڻ.
'آيو اُٽائيو وڃي اُوس آهه اٽل' (استاد بخاري)
* [سن: ادويگن]
* [اُٽائيو اُٽائيا، اُٽائي، اُٽائيون، اُٽائندو اُٽائيندا، اُٽائندي، اُٽائنديون، اُٽائيل]
• آٽائو ج آٽاوا: [اـ مذ] پرڻ، ڇاڻٽو، اٽي ڇاڻڻ جو ٿانءَ، گيچڙ.
* [س/ٿ]
• آٽُ: [صفت] ڪَهُرو، مضبوط (ڪپڙو).
* [هند]
• آٽُٽُ: [ا ـ صفت] اڻ ٽٽندڙ، جيڪو ٽٽي نه سگهي، مضبوط، پڪو.
* [سن: ا = نه + ٽُٽ = ٽٽڻ، ڀڄڻ]
• آٽ پٽ ج آٽ پٽَ: [ا ـ مذ] گاهه ٻوٽا، گند ڪچرو اٽر گٽر.
• آٽ پٽ پاڻي ٽيڻ: [اصطلاح] سڄو ملڪ پاڻي پاڻي ٿي وڃڻ (برسات يا ٻوڏ سبب).
ـ آٽ پٽ ڪاٺڙ: [اصطلاح] ڪن ڪچرو ڪاٺي وڃڻ، ڪاٺي پٽ ڪرڻ، سڀ ڪجهه ڪاٺي وڃڻ، بد پرهيزي ڪرڻ.

• **اَٽ پٽانگ:** [صفت - مث] اجايو سجايو، بيهودائي، اٽانگ پٽانگ، اوٽ پٽانگ.

* [هند: اوٽ پٽانگ]

ـ **اَٽ پٽانگِي:** [صفت] ٻٽاڪي، بڪواسي.

• **اَٽ پٽِي:** [صفت] اڻ سڌي، اجوڳي (هلت)، غير واجبي، واهيات (ڳالهه).

• **اَٽَرُ ج اَٽَرَ:** [صفت] اٽِر، اڻ ڳنس، مچڙو، هوڏي، ضدي، اٽموٽ، پڪو، پختو.

'اٽون عزم اَٽر صاف ڪندا سين سير ڪي' (استاد بخاري)

* [سن: اٽل، س: اٽر=ا+ ٽر< ٽرڻ]

• **اَٽَرُ ڳٽَرُ:** [ا ـ مذ] اٽ پٽ، ڪن ڪچرو، گند بلا.

• **اِٽِرُ مِٽِرُ:** [صفت] ويڙهيل سيڙهيل، اونڌو، ابتو پڌل.

* سست.

* اڻ آڏيل ۽ بي ڊولو (ٻار).

* بي افعالو، بي فضيلت، بي ڪرو.

• **اَٽڙِي ج اَٽڙيون:** [ا ـ مث] اٽڙي، ننڍڙو اٽ

* [سن: ار گهٽ = گرڙو يا چڪرو جنهن سان کوهه مان پاڻي ڪيجي]

* ارٽي، اٽي.

* [س/ اٽ]

• **اَٽ سٽ:** [ا ـ مث] اٽسٽ، اٽو سٽو، اٽڪل سٽڪل، چالاڪي، سازش.

* جوڙ جڪ، ڳانڍيو.

* آشنائي، اٽهه سٽهه.

• **اَٽڪَ ج اَٽڪون:** [ا ـ مث] روڪ، رنڊڪ، رڪاوٽ، اڙ آڏ، بندش.

'عاشق ٽيي آيا، اٽڪ جي اٽڪ' (سچل).

* ٽيڪ، جهل.

* دير، سيڙاپو.

ـ **اَٽڪ ڏِيڻُ:** [اصطلاح] آڏ ڏيڻ، روڪ ڏيڻ، آواندو ٻڌڻ، ٻندو ڏيڻ (پاڻيءَ کي).

ـ **اَٽڪَ وجهڻ:** [اصطلاح] رنڊڪ وجهڻ، روڪڻ.

• **اَٽڪ:** [ا. خاص] سنڌو نديءَ ڪناري (پنجاب ۾) هڪ شهر جو نالو.

* هڪ نديءَ جو نالو.

• **اَٽِڪارُ ج اَٽِڪارَ:** [ا ـ مذ] چيڪار (اک ۾ ڪترجو)، اک ۾ ڪترجو چيچي بيهڻ.

• **اَٽِڪاءُ ج اَٽِڪاءَ:** [ا ـ مذ] اٽڪ، جهل، روڪ، رنڊڪ.

* پيچڪڙي، وکهن.

* اٽڪار، دير، سيڙپ.

ـ **اَٽِڪاءِ وِجهڻ:** [اصطلاح] اٽڪ وجهڻ، رنڊڪ وجهڻ (ڪم ۾).

* پيچڪڙي وجهڻ (نوڪريءَ يا ڪم ۾).

ـ **اَٽِڪائڻُ:** [مص – فعل متعدي] اڙائڻ، اٽڪ وجهڻ، بند ڪرڻ، ڦاسائڻ.

* ڳنڍڻ، پيچ اڙائڻ، دل لڳائڻ.

* ترسائڻ.

* لڳائڻ (ڪم ۾).

* [مص] اَٽڪائڻ

* [امر] اَٽڪاءِ

* [مضارع] اَٽڪايان (ج) اَٽڪايون، اَٽڪائين (ج) اَٽڪايو، اَٽڪائي (ج) اَٽڪائين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اَٽڪائي ٿو (ج) اَٽڪائين ٿا

* [حال مث] اَٽڪائي ٿي (ج) اَٽڪائين ٿيون

* [ماضي] اَٽڪايو (ج) اَٽڪايا

* [ماضي مث] اٽڪائي (ج) اٽڪايون
* [مستقبل] اٽڪائيندو (ج) اٽڪائيندا
* [مستقبل مث] اٽڪائيندي (ج) اٽڪائينديون
* [اسم مفعول] اٽڪايل

ـ **آٽڪائي ڇڏڻ:** [اصطلاح] لڳائي ڇڏڻ (ڪنهن ڪم يا ملازمت ۾).
* ويڙهائي ڇڏڻ (مالهو)، ڪنهن سان اڙائي ڇڏڻ.
* پني جي ڪنڊ پاسي، تي رقم لکي ڇڏڻ.
* ڳنڍي ڇڏڻ.
* محبت جا پيچ پائڻ.
* سگ ڪري ڇڏڻ

ـ **آٽڪجڻ:** [مصدر 'اٽڪڻ' مان فعل مجهول] ڦاسجڻ، ڳنڍجڻ، بندجڻ، روڪجڻ، جهلجڻ، پاڻ ۾ وڙهي ڳنڍجي پوڻ.
* هٻڪجڻ.
* [اٽڪيو اٽڪندو اٽڪيل]

• **آٽڪ سُرخ:** [ا. خاص ـ مث] پسارڪي وکر جو هڪ قسم، دوا طور ڪم ايندڙ ڪاٺيءَ جو هڪ قسم.

• **اُٽڪ ڦُٽڪ:** [ا ـ مث] اٽڪ ڀٽڪ، چالاڪي.

• **آٽڪل ج آٽڪلون:** [ا ـ مث] تخمينو، قياس، انومان، اڪو ڏڪو، تڪ، ڪٿ.
* خيال، ويچار، رٿ، تجويز، صلاح، حڪمت عملي.
* ڪيڏ، چالاڪي، حِرفت، رمز، سياٽپ، فنُ.
* [هند]

'اٽڪل ساڻ الله، ڪڏهن ملندو ڪينڪي.'

ـ **آٽڪل باز:** [صفت] حرفت ڪيڏندڙ، اٽڪل ڪندڙ، چالاڪ، حرفتي، اٽڪلي.

ـ **آٽڪل بازي ج آٽڪل بازيون:** [ا ـ مث] حرفت بازي، ڪيڏ، چالاڪي.

ـ **آٽڪل روءِ:** [ظرف] تخميناً، قياساً، تلهي ليکي، لڳ ڀڳ، اندازاً.

ـ **آٽڪل سٽڪل ج آٽڪلون سٽڪلون:** [ا ـ مث] حڪمت عملي
* چالاڪي، حرفت بازي، اٽڪل بازي، ڪيڏ.
* تجويز، رٿ.

ـ **آٽڪل ڪرڻ:** [اصطلاح] حرفت ڪرڻ، چالاڪي ڪرڻ، ڪيڏ ڪرڻ، سياٽپ ڪرڻ.
* رٿ رٿڻ، صلاح ڪرڻ.

ـ **آٽڪلڻ:** [صفت ـ مث] اٽڪل واري عورت، ڪيڏارڻ، حرفتڻ، سياڻي، چالاڪ عورت.

ـ **آٽڪل هلائڻ، ويڙهائڻ:** [اصطلاح] حرفت ڪان ڪم وٺڻ، ڪيڏ ڪرڻ، چالاڪي ڪرڻ، سياٽپ ڪرڻ.
* تجويز ڪرڻ، منصوبو سٽڻ.

ـ **آٽڪلي ج آٽڪلِي:** [صفت] اٽڪل باز، ڏاهو، چالاڪ، حرفتي، ڪيڏاري.

• **آٽڪ مٽڪ:** [ا ـ مذ] ناز واري هلڻي، ناز نخرو، معشوقانه انداز.
* [هند]

• **آٽڪڻ:** [مص ـ فعل لازمي] وچڙڻ، ڦاسڻ، روڪجڻ، رنڊجڻ، اڙڻ.
* هٻڪڻ (ڳالهائڻ ۾).
* جهلجڻ، بند ٿيڻ.
* وڙهڻ، جهيڙو ڪرڻ.
* پاڻ ۾ ڳنڍجي پوڻ.
* [اٽڪيو اٽڪيا، اٽڪي، اٽڪيون، اٽڪندو اٽڪندا، اٽڪندي، اٽڪنديون، اٽڪيل]

ـ **آٽڪي پوڻ، آٽڪي وڃڻ:** [اصطلاح] ڦاسي پوڻ، رنڊجي پوڻ، ڳنڍجي وڃڻ.
* ڪم سان لڳي وڃڻ.

* جھيڙو ٿي پوڻ. اختلاف ٿي پوڻ.
* ڪنهن جي محبت ۾ گرفتار ٿي وڃڻ.

- **اِٽڪي پِٽڪي، اِٽڪي مِٽڪي:** [ا - مث] اِٽڪ پِٽڪ، اِٽڪ مِٽڪ، چالبازي، حرفت، اٽڪل سٽڪل، اجايا نمونا (ڪنهن ڳالهه يا حقيقت کي لڪائڻ لاءِ).

- **اِٽڪي پٽڪي جاڻڻ، اِٽڪي مٽڪي جاڻڻ:** [اصطلاح] چالبازي جاڻڻ. حرفت جاڻڻ.

- **اِٽڪي پٽڪي ڪرڻ، ڪيڏَڻُ:** [اصطلاح] چالاڪي ڪرڻ، چالبازي ڪرڻ.
  * ٽَڪائڻ، لَنوائڻ، لُپڙائڻ، عار ڪرڻ (ضروري ڪم کان).

- ● **اُٽ ڪُٽ ج اُٽِ ڪُٽُون:** [ا - مث] اِڪو، ڪٽڪو اُنو، اڻ تڻ
  * اوسيئڙو، انتظار.
  * دپ، ڀؤ، وسوسو.
  * اضطراب، بيقراري، فڪر.

- **اُٽُ ڪُٽو ج اُٽ ڪُٽا:** [ا - مذ] اٽِ ڪٽ، اڻ تڻ، اون، فڪر.

- ● **اَٽَلُ ج اَٽَلَ:** [صفت - مذ] اڻ ٽر، اٽر، اڻ ڳُسُ، پختو.
  * لازوال، محڪم، ضرور ايندڙ.
  * [سن: اٽل < ا = نه + ٽل = ٽرڻ، چرڻ]

- **اَٽل صاحبي ڪمائڻ:** [اصطلاح] سکيو وقت گذارڻ.

- ● **اُٽَل ج اُٽَلُون:** [ا - مث] تورڻ ۾ وزن جي هڪ پاسي واڌ يا سرسائي، ساهميءَ جي انهي پڙ جي ڳوراڻ جنهن ۾ تُرندڙ شيءِ پيل هجي.
  * هڪ پاسي لاڙو، ليٽ.
  * ڪثرت، زيادتي.

  اٽل اوڏانهن ٿئي جتي پيجل پرائي (شاهه / سورٺ)
  * اثر اندازيءَ سببان طبيعت جو رجحان.
  * [سن: 1. اتولن = تورڻ، 2 اٽل = وڏيڪ وزن وجهڻ]

- ● **اُٽِلا ئِڻُ:** [مص - فعل متعدي] اٽل واري تور ڪرڻ.
  * اٽائڻ، اونڌو ڪرڻ.
  * پلپان اڇلائي وجهڻ.
  * اٽو جواب ڏيڻ.
  * [مص] اُٽلائڻُ
  * [امر] اُٽلاءِ
  * [مضارع] اُٽلايان (ج) اُٽلايون، اُٽلائين (ج) اُٽلايو، اُٽلائي (ج) اُٽلائين.
  * [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
  * [حال] اُٽلائي ٿو (ج) اُٽلائين ٿا
  * [حال مث] اُٽلائي ٿي (ج) اُٽلائين ٿيون
  * [ماضي] اُٽلايو (ج) اُٽلايا
  * [ماضي مث] اُٽلائي (ج) اُٽلايون
  * [مستقبل] اُٽلائيندو (ج) اُٽلائيندا
  * [مستقبل مث] اُٽلائيندي (ج) اُٽلائينديون
  * [اسم مفعول] اُٽلايلُ

- **اُٽلائي وجهڻ:** [اصطلاح] اُٽلائي مٿان وجهڻ، اونڌو ڪرڻ.

- ● **اُٽل بازي ج اُٽل بازيون:** [ا - مث] بازولي، قلابازي، اٽل پٽل.

- ● **اُٽِلَندو:** [ظرف] ابتو، برعڪس، هيڪاري، مورڳو، رهندو، ماڳهين.

- ● **اُٽِلڻُ:** [مص - فعل لازمي] اٽل وارو ٿيڻ، وڏيڪ وزن هئڻ.
  * اُٽو ٿيڻ، اونڌو ٿيڻ، ابتو ٿيڻ، اٿلڻ، هارجڻ (ڦاٽڻ).
  * موٽڻ، پويان پير ڪرڻ.
  * [اُٽليو اُٽليا، اُٽلي، اُٽليون، اُٽلندو اُٽلندا، اُٽلندي، اُٽلنديون، اُٽليل]

- ● **اُٽِلو:** [ظرف] اٽلندو.

- **اُٽلو ٽنگ رکڻ:** [اصطلاح] مورڳو مٿان حرف رکڻ، اجائي ميار رکڻ.
  * خواهه مخواهه رعب ويهارڻ (بي سبب).

• آٽم: [ا ـ مذ] ڍير
* [هـ]

• اَٽَ مٽَ: [ظرف] اٽو مٽ، برابر، هڪجهڙو مٽ، مٽومٽ.
* [اـ مذ] کوهه جي تري جي گپ، زمين جو لٽُ.
* [ملتاني]

• اُٽمبُ ج اُٽمبُون: [اـ مث] سِڪ، چِڪ، تانگهه، ڪاڙو.
* آڌار، ٽيڪ.
* [سن: ات + نمپ = ٽنبو]
* ڪانسي، ڪنگهه.
* [سن: اتڪاس]
* اٽپ، برخاستگي.

• اُٽمبڻُ: [مص – فعل لازمي] ٽورو اٿي وري ويهي رهڻ يا ڪري پوڻ، اچر ڪڻُ.
* [اٽمبيو اٽمبيا، اٽمبي، اٽمبيون، اٽمبندو اٽمبندا، اٽمبندي، اٽمبنديون، اٽمبيل]

• اُٽنگَ ج اُٽنگون: [اـ مث] تانگهه، سِڪ، سارَ

• اُٽنگڻ: [مص – فعل لازمي] ڳاٽ کڻي مٿي نهارڻ.
* ڪنهن وڃڻ شخص يا شيءِ لاءِ اڪير، سڪڻ، سڪ مان انتظار ڪرڻ.
* [سن: اتڪنٺ ـ سن: اتڪنٺ = ڳاٽ مٿي کڻي نهارڻ، تانگهڻ، سڪڻ]
* [اُٽنگيو اُٽنگيا، اُٽنگي، اُٽنگيون، اُٽنگيندو اُٽنگيندا، اُٽنگيندي، اُٽنگينديون، اُٽنگيل]

اُٽنگڻ: [ا – خاص – مذ] بسارڪي وکر جو هڪ قسم (ڪانڊيري جو هڪ قسم يا چيندڙ ٻج، جو دوا طور ڪم اچي).

• آٽني ج آٽنيون: [ا ـ مث] ڪمان جو گوشو، سڱ جي نڪي واري پچڙي.
* [سن: اٽن]

• اُٽڻُ: [مص – فعل لازمي] ياراٽي ڦٽائڻ، سنگت ٽوڙڻ.
* [سن: اد – ترت = ٽٽڻ]
* [اُٽيو اُٽيا، اُٽي، اُٽيون، اُٽندو اُٽندا، اُٽندي، اُٽنديون، اُٽيل]

ـ اُٽي ڪرڻ: [اصطلاح] ڪِٽي ڪرڻ، ناتو ٽوڙڻ، دوستي ختم ڪرڻ.

• اُٽو ج اُٽا: [ا ـ مذ] پاڻي پيئندي ٽيل ڪنگهه، اناڙو، اٿهڙو.

• آٽو ج آٽا: [ا – مذ] پيٺل اناج (ڪڻڪ، چانور، باجهري، جوئر مڪائي)، ڪابه پيٺل شيءِ، چورو، پورو، سفوف.

ـ آٽائي: [صفت] اٽو وڪڻندڙ، اٽي وارو، اٽي جو واپاري.

ـ آٽو آٽڻ ٿيڻ: [اصطلاح] اٽو 'آٽڻ' جي بهاني استعمال ڪري ڪپائي ڇڏڻ، هڙ پوري ڪرڻ، مليا ميٽ ٿيڻ، پيسجي وڃڻ.

ـ آٽو آٽو ڪرڻ: [اصطلاح] پڇتائڻ
* دانهون ڪرڻ، گهوڙا گهوڙا ڪرڻ.

ـ آٽو پڌي پٺيان پوڻ/لڳڻ: [اصطلاح] هڪ ذهن ٿي ڪم کي لڳڻ، لاهي پاهي ڪم کي لڳڻ، اورچ ٿي ڪم سان لڳڻ.

ـ آٽو چٽي گهوٻاٽو: [اصطلاح] اٽي جو گهوٻاٽو، هڪ جهڙي ٻي، ٻي سمجهائي، اپٽو مطلب وٺڻ.

ـ آٽو خراب ٿيڻ: [اصطلاح] برا حال ٿيڻ، رلي مرڻ.
* بدنامي جهڙو ڪم ڪرڻ (پيريءَ ۾)، مٽي مردار ٿيڻ.
'اچي ڏاڙهي، اٽو خراب' (لوڪ).

ـ آٽو ڪاٽڻُ: [اصطلاح] اجايو ڪم ڪرڻ، بي فائدو ڪم ڪرڻ.
* هٿي جي ڪمائي ڪاٽڻ.
* بانهپ ڪرڻ، ملازمت ڪرڻ، نوڪري ڪرڻ.
* باراٽي ڪرڻ، غلط ڪم ڪرڻ.
'اٽو ڪاٽو ڪٿي، مار پٺي گاهي تي = يعني ڏوهه ڪري هڪڙو ۽ ڏنجي ٻيو' (پهاڪو).

- **آٽو ڪُٽڻ:** [اصطلاح] محتاج ٿيڻ، لاچار ٿيڻ.
※ ڪم ڦاسڻ، ڳتي پوڻ.
- **آٽو ڳنڍيل هُئڻ:** [اصطلاح] منجهي مائٽي هئڻ، تعلق يا لاڳاپو هئڻ، شراڪت يا ڀائيواري هئڻ.
- **آٽو مٽڻ:** [اصطلاح] سڳن جي ڏي وٺ ڪرڻ.
- **آٽي پور تي بيهڻ:** [اصطلاح] جهيڙي مچائڻ لاءِ تيار ٿي بيهڻ.
※ چيٽو پورڻ.
- **آٽي پور ڪرڻ:** [اصطلاح] جهيڙو وجهائڻ، فساد ڪرائڻ، چيٽو پورڻ.
- **آٽي تي آٽو:** [اصطلاح] اٽي تي اٽو بدلائڻ.
※ بنا نقصان جي سودو ڪرڻ.
'اٽي تي اٽو نڪي ڪارو نڪي ڪتو' (لوڪ).
- **آٽي تي چٽي:** [صفت - اصطلاح] بيڪار ماڻهو (جيڪو رڳو مفت ماني کائي، جنهن مان ورئي ڪي ڪين).
- **آٽي جو ڏيئو:** [صفت] بي همت، ڪمزور، ڏڄڻو، بزدل، ڦيڦو.
- **آٽي جو ڳڏو:** [صفت] بي همت، ڪمزور، ڏڄڻو، بزدل، ڦيڦو
- **آٽي جي ڳڏِي:** [صفت] بي همت، ڪمزور، ڏڄڻو، بزدل، ڦيڦو
- **آٽي جو نڪُ:** [صفت] بي شرم، بي نڪو.
- **آٽي جو نڪُ هئڻ:** [اصطلاح] لڄ شرم نه هئڻ.
- **آٽي ڪاپائُو:** [صفت] گهڻو کائيندڙ، پيٽوڙي، ماني ٽوڙ، مانيءَ ٻين تي بارُ.
- **آٽي مان وار ڪڍڻ:** [اصطلاح] ذري پرزي ڳالهه جاچڻ، باريڪ بينيءَ سان ڪرڻ، پوري طرح جاچي ڪم ڪرڻ.
※ پورو پورو انصاف ڪرڻ.
※ عيب جوئي ڪرڻ.
- **آٽي ۾ لوڻ:** [اصطلاح] تمام ٿورو، قليل، جزوي انداز.
- **آٽي ۾ لُوڻ ٿيڻ، آٽي ۾ لوڻ ٿي وڃڻ:** [اصطلاح] ٿوري انداز ۾ ٿيڻ، گهٽ مقدار ۾ ٿيڻ، اڻ لکو هئڻ.
※ حل ٿي وڃڻ، مِلي ڳري وڃڻ.
※ گمنام ٿيڻ.
- **آٽي ۾ لُوڻ ڪري کائڻ:** [اصطلاح] تمام ٿورو کائڻ (فائدو وغيره).
- **آٽي ۾ لُوڻ هئڻ:** [اصطلاح] تمام گهٽ انداز ۾ هئڻ، اڻ لکي انداز ۾ هئڻ.
● **اُٽو ڄِ اُٽا:** [صفت - مذ] گوڏن تي هٿ رکي ڏونڊڙو ٿي ويٺل، ٻانبڙو، ٿوڙيل، ٽنوڙو، ڍير.
※ [س / ل: اٽ - اڊ]
- **اُٽو ٿِي بيهڻ:** [اصطلاح] ڏونڊڙو ٿي بيهڻ، گوڏن تي هٿ رکي بيهڻ، ٽورو ٿي بيهڻ، ٽوڙي بيهڻ.
- **اُٽو ٿِي پوڻ:** [اصطلاح] اونڌو ٿي پوڻ.
※ سخت محنت ڪرڻ.
- **اُٽو ٿيڻ:** [اصطلاح] ٻولَهه مٿي ڪرڻ، گوڏن ۽ ٺونٺين ڀر ٻانبڙو ٿيڻ.
● **آٽُوٽ:** [صفت] اٽٽ، اڻ ٽٽندڙ، مضبوط، مستحڪم.
※ [س: ا + ٽوٽ<ٽٽڻ]
● **اُٽوڙِجڻُ:** [مص - فعل مجهول] اٽاڙجڻ، اٿهڙجڻ، ڪنگهه ٿيڻ (اوٺارڻ ۾ پاڻي جي سبب).
※ [اُٽوڙيو، اُٽوڙيل اُٽوڙيل]
● **اِٽوڙو:** [ا - مذ] گرم رب جو ڦٽوڙو
※ [س / ٽ]
※ ننڍي جسُوڙي
※ سرجو ٽڪر، سروٽو، ڪروٽو.
● **آٽوڪُ:** [صفت] جنهن کي ٽوڪي نه سگهجي، معزز.
※ [هند: ا = نه + ٽوڪنا = ٽوڪڻ، سوال پڇڻ، روڪڻ]

• **آٽول:** [صفت] اڻ گهڙيل (پٿر هيرو وغيره) .
※ اڻ سڌريل، بي ادب.

• **اٽومٽ، اٽومٽو:** [ظرف] برابر، هڪجهڙو، تور ۾ هڪ جيترو.

ـ **اُٽو مُٽو:** [ظرف] تخميني تحت، اٽڪل روءِ، بنا مَئَڻ يا ڳڻڻ جي، اڪو ڏڪو.
※ ڳڏيل صورت ۾، دوم شوم، عملي الحساب.

ـ **اُٽو مُٽو ٻڌڻ:** [اصطلاح] تخمينو ڪرڻ، ڪٿ ڪرڻ، اڪو ڏڪو ٻڌڻ.

• **آٽهه ج آٽهه:** [ا ـ مذ] ڏيئن مان وٽيل ٽوڙيءَ جو ٽُڪر (جيڪا ٻڌڻ جي ڪم اچي).
※ ڏٽو، دلبو.

ـ **آٽهه ٻڌڻ:** [اصطلاح] نار جي مالهه يا چپر کي ٽوڙي سان ٻڌڻ (چپر جي لوهين کي وٽيل پيش جي ٽوڙيءَ سان ٻڌڻ).

• **اُٽهه ج اُٽهه:** [ا ـ مذ] وات جي اٽهڙ (جنهن ۾ ڪاٺو ٻاهر نڪري ايندو آهي).
※ [صفت] دير هضم، ناگوار.

• **آٽهاس:** [ا ـ مث] وڏي کِلَ، اٽاسو ٺهڪ، اجائي ٺهه ٺهه.
※ [سن]

• **اَٽُهائيندو:** [صفت ـ مذ] ناگوار، اڻ سهائيندو، حرام، نارَوا.
※ [سن: ا = نہ + ٿهائڻ < ٿهارڻ = ملڻ، ٻاڙڻ، نباهڻ < توڙڻ = ٽڪرو ملڻ]

• **اُٽهه پُٽهه اُٽِي پُٽِي:** [ظرف] هڪ ٻئي عنان، گهڻي انداز ۾، اوت اوتان، وري وري، هرهر.
※ پريپور نموني ۾ (ٻوٽن وغيره کي پاڻي ڏيڻ).

• **آٽهه سٽهه:** [ا ـ مذ] ڳنڍ ڳوپ، اٽڪل سٽڪل، حيلو حوالو.

ـ **آٽهه سٽهه ڪرڻ:** [اصطلاح] تجويز ڪرڻ، اٽڪل سٽڪل ڪرڻ، اٽڪل ۽ تجويز سان ڪنهن ڪريل شيءِ کي ٺاهڻ.

• **آٽهلو ج آٽهلا:** [ا ـ مذ] اٽالو، عملو لشڪر.

• **آٽِي:** [ا ـ مث] سٽ جي ڦاري.
※ [ملتاني]
※ ٻٽڪي لاءِ حقارت جو لفظ.

• **اِٽِي ج اِٽيون:** [ا ـ مث] راند کيڏڻ لاءِ هڪ خاص نموني ۾ ڪاٺيءَ جو گهڙيل ٽڪرو، گلي، ڳِٽي.

ـ **اِٽي ڏَڪرُ:** [ا ـ مذ] سنڌ جي هڪ مشهور ديسي راند، گلي ڏڪر (ڪرڪيٽ سان ملندڙ جلندڙ).

• **اُٽِي ج اُٽِيون:** [ا ـ مث] سنگت ۾ ڦيٽاڙو، رسامو، ڪٽي (جيڪا ننڍا ٻار هڪ ٻئي کي سنگت ٽوڙڻ وقت چيچ ڏيکاري ڪندا آهن).
※ [ضد: ٻڏي ج ٻڏيون]

ـ **اُٽِي ڪرڻ:** [اصطلاح] ياراڻي ڦٽائڻ، سنگت ٽوڙڻ، ڪٽي ڪرڻ، اُڦي ڪرڻ، رسامو ڪرڻ.

• **اُٽِي پُٽِي:** [ظرف] هر هر، وري وري، بار بار.

• **آٽيچَ:** [ا ـ مذ] ڪڪرن جا ميڙ.
※ اُهڃاڻ، نشان.

• **آٽيچمينٽ:** [ا ـ مث] ڳانڍاپو، ٻنڌڻ، لاڳاپو.
※ [ڪمپيوٽر جو اصطلاح]
※ شامل ڪاغذ، ڳنڍيل دستاويز، جوڙيل پنو.
※ [انگ: Attechment]

• **آٽيرڻُ ج آٽيرڻَ:** [ا ـ مذ] سٽ ويڙهڻ جو ٽڪلو يا ناپٽو، سٽ جي ويڙهي يا رِيل.

• **آٽيرڻُ:** [مص ـ فعل متعدي] سٽ ويڙهڻ، ڏيري ٺاهڻ.
※ گهوڙي کي قواعد ڏيڻ.
※ [مص] اُٽيرڻُ
※ [امر] آٽيرِ
※ [مضارع] آٽيريان (ج) آٽيريون، آٽيرين (ج) آٽيريو، آٽيري (ج) آٽيرين.
※ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] آٽيري ٿو (ج) آٽيرين ٿا
* [حال مث] آٽيري ٿي (ج) آٽيرين ٿيون
* [ماضي] آٽيريو (ج) آٽيريا
* [ماضي مث] آٽيري (ج) آٽيريون
* [مستقبل] آٽيريندو (ج) آٽريندا
* [مستقبل مث] آٽيرندي (ج) آٽيرنديون
* [اسم مفعول] آٽيريلُ

• **آٽيسٽيشن:** [اـمث] تصديق، شاهدي (ڪنهن اداري ۾ داخلا يا ملازمت لاءِ اميدوار پاران جمع ڪرائڻ کان اڳ سندس تعليمي دستاويزن تي ڪنهن ٻه سرڪاري بالا آفيسر پاران صحي ڪري ۽ مهر هڻي انهن ڪاغذن جي تصديق ڪئي ويندي آهي، جنهن تصديق بعد انهن ڪاغذن کي سرڪاري سطح تي منظور ڪيو ويندو آهي).
* [انگ: Attestation]

• **آٽيڪ:** [ظرف] بنا ٽيڪ، بنا جهَلَ.
* [س: ا+ ٽيڪ]

• **آٽيڪ:** [ا–مذ] حملو، هلان.
* مرض جي گرفت. (هارٽ اٽيڪ = دل جو دورو)
* [انگ: Attack]

• **اُٽيلا:** [ا–مذ] اُٿلون.
'ڏين ڏيه ايمان ري، انهڻ اٽيلا' (سامي)

• **اِٽي مٽي:** [ظرف] اٽو مٽو، تبادلو، دوم شوم، علي الحساب، هرويرو، بي سبب.

• **آٽينشن:** [اـمث] ڌيان، توجهه.
* هوشيار ٿيڻ لاءِ فوجين کي ڏنل سڏ.
* [انگ: Attention]

• **اُٽيڄڻُ:** [مص – فعل مجهول] آڪلڻ، گيهه يا تيل جو ڏڪ نڙي ۾ اوتڻ مهل ڏورجو آڪلجي پوڻ، اٽهڙجڻ، اٽوڙجڻ.
* [اُٽيڄيو اُٽيو اُٽيڄيل]

• **آٺ:** [اـمذ] هڪ عدد جو نالو، ٻه چَونڪَ، عدد، 8، Eight.

* [صفت] گهڻا، جهجها، بي انداز.
* چتر، ڪوڏين يا چوپڙ راند ۾ داءُ جو نالو (جنهن موجب ساري اٺ خانا اڳتي هلي سگهي)، راند جو سهڻو ۽ وڏو داءُ

ـ **آٺَ آگرو:** [صفت – مذ] اٺن آڱرين جي ماپ وارو.
* اهو سوئٽر جنهن جا وچ اٺ آگر هجن، وڏو سوئٽر، اٺور.

ـ **آٺارو:** [ا ـ مذ] اٺن طرفن وارو عالم (اٺ ڏکڻ، اوڀر، اولهه ۽ چار ڪنڊون).
* [سن: اشٽ = اٺ + آرو]

ـ **آٺارهن:** [ا ـ صفت] ارڙهن، Eighteen.
* [س/ات ـ سرا]

ـ **آٺاسُ ج آٺاسَ:** [صفت – مذ] اٺن پاسن وارو، هشت پهلو، مثمن، اٺ ڪنڊو.
* اٺن جريبن يا اٺن ايڪڙن وارو زمين جو ٽڪرو.
* اٺون حصو اٺن جو انگ.
* پتي راند يا تاس ۾ اٺن داڻن وارو پتو اٽي.
* جنديءَ جي ڳل جو هڪ قسم.
* [صفت] اٺن مهينن جو چاول پار، اٺڙيو اٺاسو.
* [س: اٺ+اس]

ـ **آٺاسو ج آٺاسا:** [صفت – مذ] اٺن مهينن جو چاول، اٺڙيو.
* [مث: اٺاسي ج اٺاسيون]

ـ **آٺاسي:** [ا – صفت] هڪ عدد جو نالو، (88)، اسي ۽ اٺ.
* [س: اٺ + =اسي]
* [سن: اشٽاشتي، اشٽاشيت < اشٽ]

ـ **آٺانگ:** [ا ـ صفت – مذ] بدن جا اٺ عضوا جن سان زمين تي پورو سجدو ڪجي (پيشاني، نڪ، ٻه هٿ، ٻه گوڏا، ٻه پير).
* زمين جي اٺين پتي.
* [س: اٺ+ انگ].

ـ **آٺانگ يڳتي:** [ا – صفت] اٺن انگن تي ضابطو رکڻ وارو يڳتي دستور.
* [سن: اشٽانگ+ يڳتي]

ـ **آٺانوي:** [ا-صفت] هڪ عدد جو نالو (98)، اٺ ۽ نوي.
* [اٺ+ نوي]

ـ **آٺالو ج آٺالا:** [صفت-مذ] اٺن ورهين جي ڄمار جو جانور.
* [مت: اٺالي ج اٺاليون]

ـ **آٺاويهہ:** [ا-صفت] هڪ عدد جو نالو (28)، اٺ ۽ ويهہ.
* [س: اٺ+ويهہ]
* [سن: اشٽاونشت + وست= ويهہ]

ـ **آٺٽيهہ:** [ا-صفت] هڪ عدد جو نالو (38)، ڳاڻيٽي ۾ ٽيهہ ۽ اٺ.
* [س: اٺ+ ٽيهہ]
* [سن: اشٽ = ترنشت = ٽيهہ]

ـ **آٺ پهر:** [صفت-ظرف ـ مذ] ڏينهن رات، چوويهہ ڪلاڪ.
* [ظرف] اٺئي پهر، هر وقت، هر گهڙي، سڄو وقت.
* سدائين، هميشہ.

ـ **آٺ پيرو:** [صفت] اٺن پيرن وارو
* [ا- خاص ـ مذ] جيت جو هڪ قسم، ڪوريئڙو.

ـ **آٺ ڌاتو:** [ا ـ مذ] سون، چاندي، ٽامو، قلعي، سيهو، پتل، لوهہ ۽ رڪ.

ـ **آٺ ڏسيون:** [ا ـ مت] اٺ ڏسائون، قبلي نما جا اٺ طرف.

ـ **آٺ رخو:** [صفت ـ مذ] اٺن پاسن وارو، اٺن منهن وارو.
* [مت: اٺ رخي ج اٺ رخيون]
* [ا ـ مذ] شطرنج راند جو هڪ مهرو، وزير (جيڪو اٺن طرفن ڏانهن هلي سگهي ٿو).

ـ **آٺريو ج آٺريا:** [صفت] اٺين مهيني ڄاول ٻار.
* [اصطلاحا] ننڍ، ڪميڻو نيچ
* ضدي (عام طور اٺريو ٻار ٻجي ڪونہ، ٻر جي ٻچي د دادلو ٿئي، ان ڪري ضدي بہ ٿئي).
* هوشيار، چالاڪ، سياڻو
* لچ، شرير، بيهودو ڳالهائيندڙ، ڪوڙا قصا ٻڌائيندڙ.
* اٺن ڏينهن جو، اٺن ڏينهن وارو.

* [ا-مذ] چونري ۾ وڌل اٺن لڙهن مان هڪ لڙهو
* [س/ل]

ـ **آٺڙي پڙي:** [ا-مت] طبلي جي ماديءَ وارو پاسو (جنهن جي ماپ اٺن آڱرين جيتري ٿئي ٿي، جنهنڪري ان کي مگڻهارڪي اصطلاح ۾ 'اٺڙي پڙي' چئجي ٿو)

ـ **آٺ سٽو:** [ا - مذ] اٺن سٽن تي مشتمل شاعريءَ جي نظماڻي صنف.

ـ **آٺ سٺو:** [ا-صفت ـ مذ] سهولت ۽ آساني وارو ماڳ، ٽڪاڻ جو هنڌ، سهارو.

ـ **آٺ سلو:** [ا - صفت ـ مذ ... ن سوراخن وارو ڪتولو (اصطلاحي نالو).

ـ **آٺ ڪاڻيو:** [صفت - مذ] اٺن ڪاڻين وارو، اٺن ڪاڻين مان ٺهيل ڪتولو
'اٺ ڪاٺ، ناڻين نوڙي، جيڪو نہ ٻجي تنهنجي ناني لوڙهي'
(ٻاراڻي ڳجهارت).
* [س: اٺ+ڪاٺ]
* سخت، ڏکيو ڪٺن، مشڪل، اهڙو ڪم جيڪو ڪرڻ ۾ ڏکيو هجي.
* [سن: اشٽ = اٺ + ڪشٽ = مشڪل]

ـ **آٺ ڪاڻيو ڪم ڪرڻ:** [اصطلاح] ڏکيو ڪم ڪرڻ، مشڪل ڪم سرانجام ڪرڻ.

ـ **آٺ ڪنڊو آٺ ڪنڊيارو ج آٺ ڪنڊا، آٺ ڪنڊيارا:** [صفت ـ مذ] اٺن ڪنڊن وارو، هشت پهلو، مثمن.

ـ **آٺ ڪنبو:** [صفت ـ مذ] تنبو، شاميانو (جيڪو اٺن ڏنڊن تي بيٺل هجي).

ـ **آٺ ڳُڻو:** [صفت - مذ] اٺوڻو، اٺن ڳڻن وارو.
* [مت: اٺ ڳڻي]

ـ **آٺ لڳي وڃڻ:** [اصطلاح] ڪوڏين يا ڇوڻ راند ۾ اٺن جو داءُ لڳڻ.

* [اصطلاحاً] ڪو ڪم نهايت سهڻي نموني پوريءَ طرح راس ٿي وڃڻ.

'پورا اٺ لڳي ويا' (لوڪ).

ـ **آٺ هنگلُ:** [ا ـ خاص ـ مذ] گهوڙي جو هڪ قسم (جنهن جي پيشاني، پچ، مشڪون، ڇاتي ۽ چار پير اڇا هجن).

ـ **آٺو ڄ آنا:** [ا ـ مذ] پتي راند يا تاس ۾ اٺن داڻن جو پتو اٺي.

* سُٽ جو هڪ قسم. تمام ٿلهو سٽ.

ـ **آٺوتِرُ، آٺوتِرو:** [صفت] هڪ سؤ تي اٺ سيڪڙو (وياج، وتويا لاٽ). اٺ في سيڪڙو.

ـ **آٺوڙُ ڄ آٺوڙ:** [صفت] اٺن سالن جو (گهوڙو جيڪو پورو جوان ۽ نهايت زوروارو هجي).

* وڏي عمر وارو. چوپائي (ڍڳي، ڍور) جي عمر جي ڪٽ.

* اٺڙيو.

* زورآور، جانٺو.

* لُچ، بدمعاش، شرير، ٺگُ، ترپناڪ.

ـ **آٺوڪُ ڄ آٺوڪ:** [ا ـ مذ] اٺون حصو. اٺين پتي (ڪنهن پيدائش جو ذيل طور ڏنل اٺون حصو).

* بيواهه عورت کي مرڻ ويل مڙس جي ملڪيت مان مليل ۾ آنا حصو.

ـ **آٺون:** [صفت ـ مذ] اٺن جو عدد قطاري.

ـ **آٺون:** [صفت] سلسلي ۾ ستن کان پوءِ وارو عدد، قطار ۾ اٺين نمبر وارو. Eighth.

ـ **اِٺونجاهه:** [ا ـ صفت] هڪ عدد جو نالو (58). ڳاٽيٽي ۾ پنجاهه ۽ اٺ.

* [س: اٺ+ونجاهه=پنجاهه]

ـ **آٺوڙ:** [ا ـ مث] اٺ پيرا وڏيڪ هٿڻ جي حالت. اٺ پيرا.

ـ **آٺوٽو:** [صفت] اٺ دفعا ساڳي شيءِ اٺ پيرا.

* [مث: اٺوٽي]

ـ **آٺهتر:** [ا ـ صفت] هڪ عدد جو نالو (78). ڳاٽيٽي ۾ ستر ۽ اٺ.

* [س: اٺ+هتر< ستر]

ـ **آٺهٺ:** [ا ـ صفت] هڪ عدد جو نالو (68)، ڳاٽيٽي ۾ سٺ ۽ اٺ.

* [اٺ+ هٺ<سٺ]

ـ **آٺهن، آٺئن:** [ا ـ مث] چنڊ واري مهيني جي اٺين تاريخ.

* [سن: اشٽمي]

ـ **آٺ هٿڻ:** [اصطلاح] چوپڙ يا چوسر راند ۾ اٺن خانن هلڻ جو داءُ هٿڻ (جنهن ۾ اٺئي ڪوڏيون سڌيون هونديون آهن).

ـ **آٺ هٿي چڙهڻ:** [اصطلاح] ساراهه جوڳو ڪم ڪرڻ.

* دلبو ڏيڻ. ناهي جوڙي ڪوڙ هٿڻ. وڃائي چڙهڻ.

ـ **آٺئي:** [صفت] سيئي اٺ.

ـ **آٺئي آلهوٽ، آٺئي آلُوٽ:** [ا ـ مذ] سنڌي سگهڙن جو متولو (جنهن موجب نشي جون اٺ شيون ماڻهن کي بي اعتدال بڻائين ٿيون "1. بادڻ ڀنگ؛ 2. پراڻو مڌ؛ 3. گانجي جو ڀهرين سوٽو؛ 4. گهوڙو پور ميدان ۾؛ 5. پري گاڏئين سوٽ؛ 6. ڀهرين رات پرڻي جي؛ 7. پيير پينگهن جهوٽ؛ 8. عشق اول جو لڳي، اهي اٺئي الهوٽ").

ـ **آٺئي پهر:** [ا ـ مذ] ڏينهن رات، چوويهه ڪلاڪ (ٽن ڪلاڪن جو هڪ پهر، چوويهن ڪلاڪن جا اٺ پهر ٿين).

'اٺئي پهر الڪ جي ڪووڙ ويراڳين' (شاهه/رامڪلي).

ـ **آٺئي لڳي وڃڻ:** [اصطلاح] راند ۾ مخالف جو اٺن جي داءُ لڳڻ سان پريشاني پيدا ٿيڻ.

* حواس گم ٿي وڃڻ. حواس باختہ ٿيڻ. هوش خطا ٿيڻ.

ـ **آٺيتاليهه:** [ا ـ صفت] هڪ عدد جو نالو (48). ڳاٽيٽي ۾ چاليهه ۽ اٺ.

* [س: اٺ+ تاليهه (چاليهه)]

ـ **آٺين:** [صفت ـ مث] قطار ۾ اٺون نمبر شيءِ. اٺين تاريخ.

ـ **آٺيو:** [صفت ـ مذ] اٺوتر، اٺ سيڪڙو.

• **اِٽَ:** [ا ـ مث] خواهش، مرضي، اِڇا، تقاضا.

* پيار، محبت.

• **اُٺُ ج اُٺَ:** [ا ـ مذ] جانور جو هڪ قسم، شتر، ميو، ليڙو، ڪرهو، چانگو، ٻوتو، توڏو.

* [مث: اٺڻي ـ اٺي ج اٺيون ـ اٺڻيون].

* [پرا: (اٺ) ـ سن: (اشٽس) ـ ف: (اشتر شتر)]

* [صفت ـ اصطلاحاً] موڳو، بيوقوف، بي عقل.

* اجايو ڊگهو.

ـ **اُٺوپِٺِي:** [ظرف] اٺن وانگر، قطار ۾، هڪ ٻئي پٺيان.

* [س / ل]

ـ **اُٺ ٻَنجڻُ:** [اصطلاح] بيوقوف ٿيڻ، ٻوڪ بنجڻ.

* قد ڊگهو ڪرڻ.

ـ **اُٺ تي ٻَلا ڪائڻ:** [اصطلاح] محفوظ هوندي به نقصان پهچڻ.

* بد بختي اچڻ.

* راهه ويندي ڪنهن مصيبت ۾ ڦاسڻ.

ـ **اُٺ پَتڻ تي:** [جملو] اٺ ٻيڙيءَ تي مشڪل سان چڙهي ءَ ڏاڍي مار کائي.

* [اصطلاحاً] ڪنهن ڪم ڪرڻ کان سخت نتائڻ واري حالت.

'اهڙي مار کائيندين، جهڙي اٺ کائي پتڻ تي' (لوڪ).

ـ **اُٺ پِتو:** [ا ـ مذ] بي پِتو، ننڍڪ (عام گمان ته اٺ کي پتو نٿي ٿي ڪونه).

ـ **اُٺ پٺيان گهنڊڻي:** [اصطلاح] پنڊڻي ٻارڻ، پنڊي ڪرڻ، ڳڪ تي لڳڻ (ليلوٽي لڳڻ جي حالت)

* وڏي مڙس پٺيان ننڍي زال.

* اجائي چورت.

ـ **اُٺ پٺيرو:** [صفت ـ مذ] اٺ جي پٺيءَ جهڙو (جبل جي لاهي).

* مشڪل، ڏکيو اهنجو.

* عارضي، وقتي، ٿوري وقت لاءِ.

ـ **اُٺ پٺيءِ تي:** [ظرف] هميشه مسافريءَ تي، سدائين سفر ۾.

ـ **اُٺُ پکي ج اُٺُ پکي:** [ا ـ خاص ـ مذ] هڪ قسم جو قدآور پکي، شترمرغ.

* [صفت] مڪريل، مڪر ڪندڙ، ٺوٺي، سست.

* بهانه باز (عام طور روايت آهي ته اٺ پکيءَ کي جيڪڏهن چئبو ته 'اٺ آهين ته پلا بار کڻ' ته چوندو 'پکي آهيان'، جي چئبس ته 'پکي آهين ته پلا اڏام'، ته ورائيندو ته 'اٺ آهيان').

ـ **اُٺ پنهنجي مُٺَ ۾ ترڪي:** [چوڻي] سيڪو پنهنجي ڪئي جو نتيجو لوڙي. اهڙو ماڻهو جيڪو پنهنجي ڪيل ڳالهه مان پاڻ ونجي، بيوقوف ماڻهو پنهنجي ڳالهه ۾ پاڻ ڦاسي.

'قد جو ڊگهو ته اٺ به ٿئي، پر اهو پنهنجي مت ۾ پاڻ ترڪي' (لوڪ چوڻي)

ـ **اُٺَ پيرُ ج اُٺَ پيرَ:** [ا ـ مذ] اٺ جو پير.

* ڳالهه ڪري نه مڃڻ، ڳالهه تان ڦري وڃڻ.

* [مجاز] ويهڪ جي جاءِ مقعد (هندڻ جيڪڏهن مٽيءَ ۾ مقعد پر ويهي اٿبو ته اٺ جي پير جهڙو نشان ٺهي پوندو).

ـ **اُٺَ پيرَ ٺاهڻ:** [اصطلاح] گيسي ڪرڻ لاءِ زمين تي مقعد پر ويهي اٺ جي پير جهڙو نشان ٺاهڻ.

* گيسي ڪرڻ، ٻان ڪرڻ، توبهه ڪرڻ.

* همت هارڻ، مڙسي ڇڏڻ، پاڙي ٿيڻ، آڻ مڃڻ.

ـ **اُٺَ پيرُ ڪرڻ:** [اصطلاح] گيسي ڪرڻ، توبهه ڪرڻ.

'سومرين سامَ ڪنئي، ابڙي ڪيو اٺ پير' (شاهه/بلاول).

ـ **اُٺَ پيرو:** [صفت ـ مذ] اٺ واري ٽور هلندڙ (جنهن جا پير اٺ جي پيرن جهڙا هجن)

* تِکو قاصد، پانڌيڙو.

* پاٺوڙو وڏي پاٺ.

ـ **اُٺَ پيري ٻاجهري:** [ا ـ مث] ٻاجهري وغيره جي پوک جي چٽ ڪرڻ جو هڪ طريقو، اٺ جي قدم جيتري وڇوٽيءَ تي

پوک لاءِ ڏار ڏار ڇٽيل ٻاجهريءَ جا داڻا.

اٽ ٻيري ٻاجهري، اٽ ڳامون انب؛داڻي تي داڻو ڇٽڻ، آهي پوکڻ'(چوڻي).

ـ اَٽَ جو پٽ: [صفت – مذ] بيوقوف، وڏو بيوقوف، بلڪل پوڪ.

٭ ڏنگو، بدمعاش (فلاڻو وڏو اٽ جو پٽ آهي)

ـ اَٽ جو سڳ: [صفت] ڪجهه به نه.

ـ اَٽَ ڏارُ: [ا ـ مذ] ملهه جو هڪ داءُ، ٻنهي ٽنگن ۾ ڄانئو.

ـ اَٽَ قطاري ڏيڻ: [اصطلاح] تمام گهڻو ڏيڻ، زياده سخا ڪرڻ.

٭ (حضرت علي ڪرم الله وجهه ڏانهن واقعو منسوب آهي ته ڪنهن سفر سانگي پاڻ قافلي سان وڃي رهيا هئا ته رستي ۾ ڪنهن سائل مانيءَ جي صدا هنئين، پاڻ پنهنجي خادمن کي حڪم ڏنائون ته سائل کي ماني ڏئي وڃي، جنهن تي خادمن ورائيو ته ماني ڪجهي حالت ۾ اٽ تي آهي، پاڻ فرمايائون ته سائل کي اٽ ڏيو. خادم عرض ڪيو ته اٽ قطار ۾ آهي. جنهن تي حڪم ٿيو ته قطار ئي سائل کي ڏيو).

ـ اُٺ ڪنڊي: [ا.خاص ـ مث] ٿر ۾ هڪ پٽ جو نالو.

ـ اُٺ ڪوڏير: [ا-مث] ول جو هڪ قسم (ڪوڏير جهڙي، جنهن کي اٺ کائين).

٭ [س / ٺ]

ـ اُٺ لڪ: [ا.خاص] ٿر ۾ هڪ لڪَ جو نالو (جيڪا نبيسر جي پر ۾ واقع آهي، جنهن تي هڪ اٺ چڙهندي سهڪي سهڪي مري ويو).

ـ اُٺڻ، اُٺڻي ج اُٺڻيون: [ا ـ مث] اٺ جي مادي، اٺِ، ڏاچي.

ـ اُٺيرو ج اُٺيرا: [صفت – مذ] اٺ وارو اٺ هلائيندڙ، اوٺار، اوٺي، جت، اوٺيس.

• آٺارو عالَم: [ا ـ مذ] سڄي دنيا، ڪل ڪائنات.

• آٺاگيرُ ج آٺاگيرَ: [ا – صفت – مذ] هلندي هلندي ماڻهوءَ جي ڳنڍ ڪتريندڙ، ڳنڍيڇوڙ، لليچو بشني.

٭ [هند: اٺائي گيرات (اٺانا) + ف: (گير)]

• آٺاڳُ ج آٺاڳَ: [ا ـ مذ] اڳٺ، ناڙو، ازار بند.

٭ [س / ل]

• اُٺاوڻُ: [مص] اٺائڻ، کڻڻ.

٭ [سرا – پرا: (اٺاوڻ) ـ سن: (اٺا پن)]

• آٺاويهو: [ا ـ مذ] ڪورڪي اصطلاح ۾ ست جو هڪ قسم.

• اُٺاءُ ج اُٺاءَ، اُٺاو: [ا ـ مذ] چاڙهه، اڀار.

٭ هٿي، ٽيڪ، ڀي.

٭ توسيع، ڦهلاءُ، ڊگهو ڪرڻ، وڌاءُ، مبالغو.

٭ اٺاريل ڳالهه، افواهه.

٭ بهتان، الزام.

٭ [پرا: (اٺاو) – سن: (اد = مٿي + سٿا = بيهڻ)]

• اُٺائڻُ: [مص – فعل متعدي] مٿي کڻڻ، چاڙهڻ.

٭ پڌائڻ، ساراهڻ.

٭ کڻي هلڻ.

٭ اسهڻ.

٭ [س / ٺ، پرا: (اٺاوڻ) – سن: (اد = مٿي + سٿا = بيهڻ)]

'ايئن اٺ اٺاءِ جيئن هوندي رات هٿ مٿون' (شاهه / ڪنڀات).

٭ [مص] اُٺائڻُ

٭ [امر] اُٺاءِ

٭ [مضارع] اُٺائيان (ج) اُٺائيون، اُٺائين (ج) اُٺائيو، اُٺائي (ج) اُٺائين

٭ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

٭ [حال] اُٺائي ٿو (ج) اُٺائين ٿا

٭ [حال مث] اُٺائي ٿي (ج) اُٺائين ٿيون

٭ [ماضي] اُٺائيو (ج) اُٺائيا

٭ [ماضي مث] اُٺائي (ج) اُٺائيون

٭ [مستقبل] اُٺائيندو (ج) اُٺائيندا

٭ [مستقبل مث] اُٺائيندي (ج) اُٺائينديون

٭ [اسم مفعول] اُٺائيل

• **اُنڙا:** وٺو، وسيو (مينهن سان منسوب).

* [س/ٺ_سرا]

• **اُنڙو:** [ا. خاص] مڇيءَ جو هڪ قسم (ڪاريءَ پنيءَ سان، چلن سان، ڏيکڻ ۾ ڪان نون انجن ٿاٿين).

* [ا. خاص] جيت جو هڪ قسم.

• **آنساڻي:** [صفت—مذ] ڏاريو، اوپرو.

• **آنسٽو ج آنسٽا:** [ا _ مذ] اٺ ڪاٺيو چير، عارضي چير (جيڪو مٿي ڇانو جهڙو هجي، جنهن ۾ چار ٿوڻيون ۽ چار پڇر رکي ناهجي).

* بندوبست، جوڙجڪ.

* تجويز، رٿ، ويچار.

* سهنج، سولائي.

_آنسٽو ڪرڻ: [اصطلاح] بندوبست ڪرڻ، وقتي بندوبست ڪرڻ.

* ڪٿ ڪرڻ، ويچار ڪرڻ.

• **آنِسو:** [ا. خاص _ مذ] اٺ سؤ تندن واري تاڃيءَ مان ٺهيل ڪپڙو.

* [صفت] بيوقوف، چسو.

* لچ، بدمعاش.

• **آنڪٽو:** [صفت _ مذ] انڪاڻيو.

* سمورو، سڀ.

* [س / ل]

• **اُنڪچُور:** [ا. خاص _ مذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم، دوا طور ڪم ايندڙ ڪاري رنگ جي هڪ ڪڙي پاڙ.

• **آنِڪيلي:** [ا _ مث] چچلائي مچلائي، نازنخرو.

* [هند: انڪيل]

• **اُٺ گهَڙيو:** [ا. خاص _ مذ] پرت جو هڪ قسم.

• **آنَل:** [ا _ مذ] گهوٽ ڪنوار جو پرڻي ڪان پوءِ ٽئين ڏينهن گڏجي وهنجڻ.

* [هند]

• **اِنِلائڻُ:** [مص—فعل لازمي] نازيا ٺانءِ سان هلڻ، اِترائڻ.

* [هند: اِنلانا]

* [اِنلايو اِنلايا، اِنلائي، اِنلايون، اِنلائيندو اِنلائيندا، اِنلائيندي، اِنلائينديون، اِنلايل]

• **آنٽو ج آنٽا:** [ا_مذ] اٽڪل، ٺوڪ نڳي، ٺَلَ، چالاڪي.

'انقلاب اُنٽو متان سمجهين' (استاد بخاري)

• **اُنڪَڻُ:** [ا _ مذ] ٽيڪ، آڌار، ٿنيو

* [هند]

• **اُنڻُ:** [مص—فعل لازمي] اٿڻ، اپرڻ، اسرڻ، بيهڻ.

* [سن: ادسٿا= اد= مٿي+ سٿا= بيهڻ]

* ٺانءِ ۾ پرجڻ.

* ڪڪرن جو مٿي چڙهي مينهن وسائڻ

* [س / ٺ]

* مينهن وسڻ، برسڻ.

* اُنيو: اٿيو بيٺو، اٿندي، بيهندي.

'ستو وينو اٺيو ڳالهائيندو ڳينڊو' (قاضي)

* [اُنيو اُنيا، اُني اُنيون، اُنندو اُنندا، اُنندي، اُننديون، اُنيل]

• **اُنڻُ** 2: [مص – فعل لازمي] سير هجڻ، ڍءُ ڪرڻ، پيٽ پري کائڻ.

* [اُنيو اُنيا، اُني، اُنيون، اُنندو اُنندا، اُنندي، اُننديون، اُنيل]

• **اِنو:** [صفت] خواهش ڪيل، تڪيل، نظريل، ڏٺل.

* جادو ڪيل.

* [پرا: (اِٺ) – سن: (اِشت = اِڇا ڪيل، خواهش ڪيل)]

'ميهر ۾ سهڻيءَ ڇا ڏٺو ڇا کير هو ڪنهن جو اِنو' (گل).

• **آنو:** وٺو، وٺل مينهن، برسات، بارش

'اڄي ٿي اني جي ٿڌي هير ترمان'.

* [صفت _ مذ] جوٺو اوباريل.

* ناپاڪ، خراب.

• **آنواڻي ڪنواڻي:** [صفت] بستري داخل (بيماريءَ يا پيڙا جي حالت ۾).

• **آنوپِٽ:** [اِ ـ مث] اپت جي صلاح مصلحت، گهرو صلاح.

※ همدردي، مدد.

• **آنوري ج آنوري:** [صفت] انور، ڳرو.

※ بدمعاش.

• **آنوڙ آنوڙي:** [صفت] انور، انوري.

• **اِنوڙي ج اِنوڙيون:** [اِ ـ مث] ٻڳل سِرَ.

※ [س / ٿ]

• **آنومنلو:** [اِ ـ مذ] انسنو عارضي بندوبست، حيلو.

ـ **آنو منلو ڪرڻ:** [اصطلاح] انسنو ڪرڻ. پورائي سورائي ڪرڻ.

• **آنهريو:** [صفت ـ مذ] آنريو، آنريل، صاف ٿيل.

• **اُني واڻي:** [اِ ـ مث] اني جي ڳالهه ٻولهه، مينهن جي خبرچار، وسڪاري جو حال احوال.

• **آنِيل:** [اِ ـ مث] اوتر، جوٽ.

• **آثاثُ:** [اِ ـ مذ] سامان، اسباب.

※ [ع: گهرجو سامان، اسباب، فرنيچر]

• **آثبات:** [اِ ـ مذ] اعتبار وارا دوست، معتبر يار، معتبر شاهد.

※ [ع: ثَبت ج اثَبات]

• **اِثبات:** [اِ ـ مذ] الله تعاليٰ جي هستيءَ جو اقرار، بقاءُ (نفيءَ جو ضد)، ('لاالہ' نفي آهي ۽ 'الاالله' اِثبات).

※ ثابتي، ثبوت.

※ مضبوطي، دعويٰ، اقرار.

※ هاڪار، هائوڪار

※ [ع: ثبت=اڃو] اِثبات، قبول ڪرڻ، تصديق ڪرڻ.

'آهي ڪلمي ۾ ڏس نفي اثبات' (واصف).

ـ **اِثباتڙيون:** [اسم تصغير ـ مث] پڌرايون، نشانيون، ثابتيون.

'ڏيهي نفي ني پاڌ ۾، ڏس عشق جون اثباتڙيون' (بيدل)

• **اِثباتِي:** [صفت] الله تعاليٰ، اثبات وارو، ثابتي رکندڙ.

※ اِقراري، هائوڪاري.

※ ڪلمي شريف جو اثباتي فقرو.

'اندر ٻاهر ٿيو اثباتي'.

ـ **اِثباتي جملو:** [اِ ـ مذ] گرامر موجب اقراري يا هائوڪاري جملو (انڪاري جملي جو ضد).

• **آثر ج آثر:** [اِ ـ مذ] تاثير، خاصيت، گڻ.

※ نتيجو، رد عمل.

※ علامت، نشان، پيرو، نقش قدم.

※ [ع: اثر= علاميت]

※ بقايا.

※ احساس.

※ دٻاءُ.

※ اختيار.

※ حديث.

※ اصحابن سڳورن جو قول، طريقو ۽ رهڻي ڪهڻي.

※ اک جي پردي جي ويجهي اڇاڻ.

ـ **آثرائتو ج آثرائِتا:** [صفت ـ مذ] اثر وارو، مؤثر، فائدي وارو، ڪارائتو.

※ [مث: اثرائتي ج اثرائتيون]

ـ **آثِر پذير:** [صفت] اثر قبول ڪندڙ.

ـ **آثردار:** [صفت] اثر رکندڙ، خبر رکندڙ.

ـ **آثر طراز:** [صفت] مؤرخ، تاريخ نويس، تاريخدان.

ـ **آثر ڪرڻ:** [اصطلاح] تاثير ڪرڻ، فائدو بخشڻ.

• **آثقال:** [اِ ـ مذ] بار، بوجهه، اٽڪون.

※ [اِ ـ مذ: ثِقل ج اثقالُ]

• **اِثناعشري:** [اِ . خاص ـ صفت] ٻارهن امامن کي مڃيندڙ، اهل تشيع مان هڪ فرقو.

※ [ع: اِثناعشرة = ٻارهن]

• **اثناءَ:** [_مذ] وچ.
* **[ع: ثني = ته ج اثناء]**
* **[ظرف]** وچ ۾ يا هلندي، انهيءَ جي اثناءَ ۾ معنىٰ انهيءَ جي وچ ۾، انهيءَ ڳالهه هلندي.

• **اثِير:** [ا _ مذ] آسمان، پولار، باهه جو عنصر يا گولو.
* **[ع: اثير= بلند]**
* **[صفت]** اعلىٰ، عالي، بلند، چونديل.

• **اثِيم:** [صفت _ مذ] عاصي، گنهگار، ڏوهاري، مجرم.

• **اَپ:** [صفت] ٻري.
* هيٺ
* (اڳياڙي) نه، بنا
* خراب، خسيس.
* **[سن: اپ _ اسم اڳيان ايندڙ حرف/ اڳياڙي]**
'**اپ سوڻ = خراب سڳڻ**'
'**اپ ڪام = ڏڪار _ نفرت**'
اپ ڀي = ٻڙ ڪانسواءِ _ بي خوف'.

• **اُپ:** [ا _ مذ] اسم اڳيان ڪم ايندڙ پد جنهن مان ويجهائيءَ يا پرجي معنيٰ نڪري.
* **['اپهيٺ' = ذري گهٽ هيٺ، 'اپسمنڊ' = تقريبا سمنڊ، جنهن کي ٽن طرفن کان زمين هجي]**

• **آپاتِ:** [ا _ مث] تڪليف، شرارت، جبر، ستم.

• **آپاتو ج آپاتا:** [صفت - مذ] اپاتو، ڌاريو، بيگانو، اوپرو، اوڦٽو.
* مسافر، واٽهڙو.
* رولو.
* [سن: 1. اپٿي = مسافر، رمتو؛ 2. اپرچتہ = ڌاريو]
* **[مث: آپاتي ج آپاتيون]**
'**آري اپاتو توسين سهي نہ سسئي**' (شاهه/سسئي)

• **آپاٽ:** [صفت] نالائق، اڻ جوڳو.
* **[سن: اَ = + پاتر = لائق]**

• **اپاپ:** [صفت] بيگناهه، بي ڏوهه، مسڪين (جيڪو گناهه کي ويجهو نہ وڃي).
* **[سن: ا = نہ + پاپ]**

• **آپاڄُ ج آپاڄَ:** [ا – مذ] پيدائش، پيداوار، تخليق، اپت، آمدني، ڪمائي، اپراسو، فائدو.
* **[سن: 1. اپاڄ = ويجهو آڻڻ؛ 2. اپ = ويجهو + جن = ڄڻڻ، پيدا ڪرڻ]**

• **آپادان:** [مص] ڪٽي وڃڻ، حاصل ڪرڻ، زوريءَ ڪٽي وڃڻ، ڀڄائڻ.
* **[سن: جدا ڪرڻ]**
* تصرف ڪرڻ، معنوي تصور (جنهن ۾ حواس معطل ڪري ڇڏجن).
* انتهائي سبب يا غرض.
* **[ايهام _ ٻه معني لفظ]**.
* **[گرامر 'حالت اپادان' – 'آن' جي صيغي وارا جري حالت ۾]** گهران، ڳوٺان.

• **اپاڌ:** [ا _ مث] فرض ادائيءَ لاءِ ڳڻتي يا ويچار، ڳڻائتو خيال.
* ٺڳي، دوهه، فريب، ٺيڪ.
* لقب، مذاقي نالو.
* نياري خاصيت.
* حد.
* باعث.
* بي انصافي، ظلم، انڌير، ڏاڍ.
* [سن]
'**جنهن ساڏي سڪ سانت ٿئي، متي سڀ اپاڌ**' (سامي)

• **اپاڏي ج اپاڏي:** [صفت] ڏاڍائي ڪندڙ، سٻر، ظالم، ٺڳ، فريبي.

– **اپاڏي گهتجڻ:** [اصطلاح] بار گهتجڻ، ڏجي ڪان ڇٽي پوڻ، تڪليف گهتجڻ.

● **اپار:** [صفت] جنهن کي پيو ڪنارو نہ هجي، بي ڪنار، بي ڪنڌي، انحد، بي حد.

٭ اٿاه، بي انت، اپو، گهڻو، بي انداز، تمام، بيحد، گهڻي، بيشمار.

٭ اڪيلائي، اها حالت جو ڪا پهرئي ڪانهي.

٭ [آ = نہ + پار = پرين ڪنڌي]

'عمر ٿيم اپار وره وٽيان ڪن سين' (شاهہ/مارئي)

'گهڙان گهوريو چنڊ ۾ اٿل مون اپار' (شاهہ/سهڻي).

● **اپار:** [اِ ـ مث] نيڪال، روانگي، اڪلاءُ (ڪم جو).

٭ [سن: اپارج]

● **اپارجتِ:** [اِ ـ مث] حاصلات، ڪمائي، اڪتساب.

٭ [سن: اپ = ويجهو + ارج = حاصل ڪرڻ]

● **اپارجڻُ:** [فعل مجهول] مشغول ٿيڻ، رُنبي وڃڻ، جنبي وڃڻ، ڪم ۾ غلطان ٿي وڃڻ.

٭ ويجهو آڻڻ، حاصل ڪرڻ، ڪمائڻ.

٭ [سن: اپارجن < اپ + ارج = ويجهو آڻڻ حاصل ڪرڻ، ڪمائڻ]

٭ [اپاريو، اپاريس، اپاريل]

● **اُپارڻُ:** [مص ـ فعل متعدي] پار پهچائڻ، مال هڪڙي هنڌان ٻئي هنڌ نيڻ.

٭ ڪڙو ڪرڻ.

٭ [ويدڪ: اتپارڻ]

٭ [مص] اُپارڻُ

٭ [امر] اُپارِ

٭ [مضارع] اُپاريان (ج) اُپاريون، اُپارين (ج) اُپاريو، اُپاري (ج) اُپارين.

٭ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

٭ [حال] اُپاري ٿو (ج) اُپارين ٿا

٭ [حال مث] اُپاري ٿي (ج) اُپارين ٿيون

٭ [ماضي] اُپاريو (ج) اُپاريا

٭ [ماضي مث] اُپاري (ج) اُپاريون

٭ [مستقبل] اُپاريندو (ج) اُپاريندا

٭ [مستقبل مث] اُپاريندي (ج) اُپاريندين

٭ [اسم مفعول] اُپاريلُ

● **اپاري:** [صفت] گهڻو مصروف، اٿاه.

● **اپاريو ج اپاريا:** [صفت ـ مذ] گهڻي ڪم وارو، مشغول، اپاريو.

٭ [سن: اپارت = رڌل]

٭ پرينءَ ۾ بيٺل، پرينءَ ۾ وارو.

٭ [سن: اپار]

٭ هيڻو، ڪمزور، بي طاقت، بيوس.

٭ [سن: اپارڪ، اپاريت]

٭ [مث: اپاري ج اپاريون]

'ڪيڻن لهندم ڪي مارو ٻاڻ اپاريا' (شاهہ/مارئي).

● **اپاڙ:** [اِ ـ مث] غلطي، ڏوهہ، گناهہ.

٭ [ويدڪ ـ سن: اپار]

● **اپاڙڻ:** [مص ـ فعل متعدي] رنجائڻ، ايذائڻ.

٭ غلطي ڪرڻ، ڏوهہ ڪرڻ.

٭ [سن: اپار]

٭ پاڙئون پٽڻ، جڙ اکيڙڻ، بيخ ڪني ڪرڻ، نڏو ڪڍائڻ.

٭ [سن: (اتپت > اتپاٽن) ـ هہ: (اپاڙنا)]

٭ [مص] اُپاڙڻُ

٭ [امر] اُپاڙِ

٭ [مضارع] اُپاڙيان (ج) اُپاڙيون، اُپاڙين (ج) اُپاڙيو، اُپاڙي (ج) اُپاڙين.

٭ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

٭ [حال] اُپاڙي ٿو (ج) اُپاڙين ٿا

* [حال مث] اُپاڙي ٿي(ج) اُپاڙين ٿيون
* [ماضي] اُپاڙيو(ج) اُپاڙيا
* [ماضي مث] اُپاڙي(ج) اُپاڙيون
* [مستقبل] اُپاڙيندو(ج) اُپاڙيندا
* [مستقبل مث] اُپاڙيندي(ج) اُپاڙينديون
* [اسم مفعول] اُپاڙيلُ

● **اپاڙو:** [ا ـ مذ] ڪم جو بچ، ناپو، اناپو.

● **اپاڙو ج اپاڙا:** [صفت ـ مذ] پاڙ کان سواءِ، بي پاڙو، بي بنياد.

* [مث: اپاڙي ج اپاڙيون].
* [سن: ا = نہ + پاڙ]

● **اپاڙو ج اپاڙا:** [ا ـ مذ] پيرجي ڏنگهرن جو ڏڳُ.

* [س / ٿ]

● **اُپاس:** [ا ـ مذ] روزو، ورت.

* [سن: اپواس]
* ڏک.
* انتظار.
* [سن: اپاس]

● **اپاسا:** [ا ـ مذ] ڌيان، تفڪر.

* [سن: اپا سنا= مراقبو]

● **اپاسڪُ ج اپاسڪَ:** [صفت] نوڪر، چاڪر.

* پوڄاري، پوئلڳ، پيروي ڪندڙ.
* [سن: اپاسڪ]

ـ **اپاسنا:** [ا ـ مث] بندگي، عبادت، پوڄا، شيوا، خدمت، احترام، تعظيم، مراقبو،عبادت يا تفڪر لاءِ هڪ طرفو ٿي ويهڻُ.

* [سن]

'ڪرم، اپاسنا، گيان، ڳالهه ٽِرِن تا هڪري' (سامي)

● **اپاڪُ ج اپاڪَ:** [صفت] اڻ پڪل، خام، ڪچو، اڀڪ.

* پرانهون، پري کان ايندڙ.
* بيمثال.
* ناپاڪ، پليد.
* [ا = نہ + پاڪ]
* اُپهڪو، بنا ارادي، اتفاقي طور، لاشعوري طور، اماڻڪ، حادثاتي، اوچتو ڪنهن کي ڏک لڳي وڃڻ (اپاڪ ڏک لڳڻ).

● **اپاڪرو ج اپاڪرا:** [صفت ـ مذ] ناپاڪ، پليد.

* اڦونگڙو، هلڪڙو، اڻ ڏٺل، مٿاڇرو، سرسري طور.
* [مث: اپاڪري ج اپاڪريون]

● **اپان:** [ا ـ مذ] ساهه، تنفس، باد، ريح، ڦوس.

* [سن: اپان = ساهه ٻاهر ڪڍڻ]

● **اپانڊ، اپانڊي:** [ا ـ مث] دغا، ٺڳي، ڪپت، ڊوهه، دولاب، ڪوڙ.

* [سن: اپاڊ]

ـ **اپانڊي ج اپانڊي:** [صفت] ٺڳ، ڪوڙو، ڪپتيو.

'وادي، اپانڊي، ڪوڙيئين گهمن ڪيترا' (سامي).

● **اپاهت:** [ا ـ مث] ناسازي، بي اتفاقي، اٿبٿت، بدسلوڪي.

* [سن: ا = نہ + پڌتِ = رستو، وات، هلت]

● **اپاهڄُ ج اپاهڄَ:** [صفت] بي پهچ، هاڄ نہ ڪري جهڙو، لڱو، مسڪين، هيڻو، ڪمزور، لاغر.

* لولو، لنگڙو، بي ست.
* [سن: اپاها = چلڻ ڦرڻ، وسارڻ؛ اپاست = لوڏيل، چلڻ ڏنل، نڌڻڪو]

● **اپاهڪ، اپاهڪي، اپاڪ، اپاڪي:** [ظرف] اوچتو، اچانڪ، اتفاقي، بنا ارادي.

● **اُپاءُ ج اُپاءَ، اُپاوَ:** [ا ـ مذ] بندوبست، چارو، ڀلو طريقو، رستو.

* تدارڪ، علاج، تجويز، حيلو وسيلو.
* تدبير، دشمن مٿان سوڀ پائڻ جو طريقو
* [سن: اپاي، هہ ـ اپاوَ = اپ = ويجهو + آ = ساڻ + اِ = وڃڻ]

• اُپائڻُ: [مص – فعل متعدي] پوکڻ، پوک مان اپت حاصل ڪرڻ، پيدا ڪرڻ، خلقڻ.

* ڪمائڻ (پيسو حاصل ڪرڻ).

* ڪنهن جاءِ تي گڏ ٿيل پاڻيءَ کي ٻاهر ڪيڏڻ_ ٻيڙيءَ اندر سميل پاڻي ڪيڏڻ.

* [سن: اتپت = اپلائڻ]

* [مص] اُپائڻُ

* [امر] اُپاءِ

* [مضارع] اُپائيان (ج) اُپائيون. اُپائين (ج) اُپائيو. اُپائي (ج) اُپائين.

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُپائي ٿو(ج) اُپائين ٿا

* [حال مث] اُپائي ٿي (ج) اُپائين ٿيون

* [ماضي] اُپايو(ج) اُپايا

* [ماضي مث] اُپائي (ج) اُپايون

* [مستقبل] اُپائيندو(ج) اُپائيندا

* [مستقبل مث] اُپائيندي (ج) اُپائينديون

* [اسم مفعول] اُپايلُ

_ اُپائِڻهارُ: [صفت_ مذ] پيدا ڪندڙ، خالق، سرجڻهار.

_ اُپائِڻِي ج اُپائِڻِيُون: [ا _ مث] پيدائش، اُپت، ڪمائي، آمدني.

_ اُپائُو ج اُپائُو: [صفت] پيدائش وارو، اپائتو، زرخيز، ڪئندڙ، ڪمائيندڙ.

_ اُپتِ: [ا – مث] پيدائش، پيداوار، ڪمائي، آمدني، حاصلات.

_ اُپتائتو ج اُپتائتا: [صفت_ مذ] اپت وارو، آمدنيءَ وارو، پيدائش وارو.

* [اپتائتي ج اپتائتيون]

_ اُپجَڻُ: [مص – فعل مجهول] پيدا ٿيڻ، نسرڻ، پوکجڻ.

* [سن: اپجن < اپ = هيٺ ريجهو + جن = ڄڻڻ]

* [اپايو اپائبو اپايل]

• اُپبَن: [ا_ مذ] جهڳٽو.

* هٽراڏو جهنگل يا باغ.

* [سن: اپ = مٺي + بن= وڻ جهنگل]

• اُپپيٽُ ج اُپپيٽَ: [ا ـخاص_ مذ] زمين جو اهو ٽڪر جنهن کي ٽن پاسن کان پاڻي ۽ چوٿين پاسي خشڪي هجي.

* [سن: اپ = ذري گهٽ + دويپ = ٻيٽ]

• اُپ ڀاشا ج اُپ ڀاشائُون: [ا _ مث] مکيه ٻوليءَ جي شاخ يا جدا نمونو نندي ٻولي، لهجو، محاورو.

* [سن_ مث: اپ + ڀاشا = ٻولي]

• اُپ ڀرنش: [ا ـخاص] معيار کان ڪريل لفظ، ڪريل ٻولي، غير معياري ٻولي، بگڙيل ٻولي.

* پراڪرت ٻولين مان تمام بگڙيل ٻولي، ويا ڪرڻ جي قانون کان هٽيل لفظ.

* [سن: اپڀرنش < اپ = هيٺ + ڀرنش = ڪرڻ]

• آپتِ: [ا_ مث] بي ويساهي، بي اعتباري، ڪپت.

* بيعزتي

* ظلم.

* [ضد: پت]

_ آپتورَتا: [صفت - مث] اهڙي عورت، جيڪا مڙس/پتيءَ جي خدمت نه ڪري، بيوفا عورت.

_ آپتيارو آپتيو ج آپتيارا، آپتيا: [صفت_ مذ] بي پتو، بي اعتبار، ڪپتيو.

* [مث: اپتياري، اپتي ج اپتياريون، اپتيون]

• اُپتاپُ: [ا_ مذ] گرمي، انت، تپش.

* سور، بيماري.

* مصيبت، بدبختي.

* [سن: اپتاپ]

• اُپَٽِپائِڻُ: [مص – فعل متعدي] بيزار ڪرڻ. ڪڪ ڪرڻ. تنگ ڪرڻ. هلاڪ ڪرڻ.

* زور پرڻ. گهٽو جوڻ. اصرار ڪرڻ.

* [سن: اپ + تپ]

* [مص] اُپٽپائڻُ

* [امر] اُپٽپاءِ

* [مضارع] اُپٽپائيان (ج) اُپٽپائيون. اُپٽپائِين (ج) اُپٽپائيو. اُپٽپائي (ج) اُپٽپائين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُپٽپائي ٿو (ج) اُپٽپائين ٿا

* [حال مث] اُپٽپائي ٿي (ج) اُپٽپائين ٿيون

* [ماضي] اُپٽپايو (ج) اُپٽپايا

* [ماضي مث] اُپٽپائي (ج) اُپٽپايون

* [مستقبل] اُپٽپائيندو (ج) اُپٽپائيندا

* [مستقبل مث] اُپٽپائيندي (ج) اُپٽپائينديون

* [اسم مفعول] اُپٽپايلُ

• اَپَٽُ: [صفت] غلط رستي تي هلندڙ. گمراهه. ڪواٽ. ٽِڙيل.

* [سن: ا = نہ + پٿ = رستو]

• اَپِٿِي، اَپِٿيو: [صفت] دير هضم.

* ناموافق.

* [سن: ا + پٿيہ = دوستاڻو موافق. فائده مند]

• اُپَٽَ: [ا – مث] ڪول. اُڪيل. پڌرائي. اظهار. اِنڪشاف. واشگافي.

* اگهٽ. اوگهڙ.

* ذڪر. بيان.

* خبر. سڌ.

* [سن: ادگهٽ = پٽڻ. ظاهر ڪرڻ]

'پٽي ڪانہ اپٽ، وري ويچ وصال جي' (خانہ زئي).

ـ اُپَٽارَ ج اُپَٽارُون: [ا ـ مث] وياڪيائي. پڌرائي. اظهار. پچار. ڳالهہ. ذڪر.

* خبر. ٿوري سڌس. ڀاڻور.

* ڦولهہ. ڇيڙ ڇاڙ.

ـ اُپَٽار پَوڻُ: [اصطلاح] ٿوري خبر پوڻ. ڀاڻور ملڻ. سڌس پوڻ.

ـ اُپَٽارَ ڪرڻُ: [اصطلاح] ذڪر اذڪار ڪرڻ. ڪا ڳالهہ ڇيڙڻ. پچار ڪرڻ. واضح نموني ۾ ڳالهہ ڪرڻ.

ـ اُپَٽارَڻُ: [مص – فعل متعدي] ڪولي بيان ڪرڻ. ذڪر ڪرڻ. پچارڻ. راز ڪولڻ. ختم ڪيل ڳالهہ ڀيهر ڇورڻ. پڌرو ڪرڻ. اُڪيل ڪرڻ.

* [مص] اُپٽارڻُ

* [امر] اُپٽارِ

* [مضارع] اُپٽاريان (ج) اُپٽاريون. اُپٽارِين (ج) اُپٽاريو. اُپٽاري (ج) اُپٽارين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُپٽاري ٿو (ج) اُپٽارين ٿا

* [حال مث] اُپٽاري ٿي (ج) اُپٽارين ٿيون

* [ماضي] اُپٽاريو (ج) اُپٽاريا

* [ماضي مث] اُپٽاري (ج) اُپٽاريون

* [مستقبل] اُپٽاريندو (ج) اُپٽاريندا

* [مستقبل مث] اُپٽاريندي (ج) اُپٽاريندي‌ون

* [اسم مفعول] اُپٽاريلُ

• اُپَٽَڻُ: [مص – فعل لازمي] پٽڻ. ڪولڻ. واضح ڪرڻ. ظاهر ڪرڻ. واشگاف ڪرڻ.

'من پِروِيائي پلي، اپٽي دواءِ' (شاهہ ڪريم)

'دستگير دري، اپٽ ڪا احسان جي' (لوڪ)

* [اُپٽيو اُپٽيا. اُپٽي اُپٽيون اُپٽندو اُپٽندا. اُپٽندي. اُپٽنديون اُپٽيل]

ـ اُپٽَ: [اـ مث] کول، اپٽڻ جي حالت. کولڻ جي حالت. پڌرائي، اظهار، اوگھڙ.

ء ڳالھ، ذڪر.

'ذي اپٽي ڏانيين هيري مالڪ هٿ' (عنايت)

ـ اُپٽائڻُ: [مصدر 'اپٽڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] کولائڻ، پڌرو ڪرائڻ، ظاهر ڪرائڻ.

ء [اپٽايو اپٽائيندو اپٽيل]

ـ اُپٽجڻُ: [مصدر 'اپٽڻ' مان فعل مجهول] کلڻ، پڌرو ٿيڻ، ظاهر ٿيڻ.

ء [اپٽيو اپٽبو اپٽيل]

ـ اُپٽيا: [فعل ـ (ماضي) ـ اسم مفعول] پٽيا، کوليا، اُلٽا ڪيا، واڪا ٿيا.

'موکيء مٿ اُپٽيا، سويرا صبوح' (شاهہ/ڪليات)

'موکيء مٿ اُپٽيا، اڄا اڱڻ چار' (شاهہ/ڪليات)

ـ اُپٽي ج اُپٽيون: [فعل ماضي] کولي، کُلي، واڪي ٿي.

● اَپٽڪ: [صفت] هٿين پيرين شل، ارڏانگي.

ء [هند]

● اُپٽڻُ ج اُپٽڻَ: [اـ مذ] اپٽڻ يا اپٽن، آٽڻ.

● اُپلڻُ: [مص ـ فعل لازمي] ٽڪجي پوڻ، ڪِڪ ٿيڻ.

ء [هند: اپلنا]

ء [اُپليو اُپليا، اُپلي، اُپليون، اُپلندو اُپلندا، اُپلندي، اُپلنديون، اُپليل]

● اُپلو ج اُپلا: [صفت ـ مذ] اُبتو، الٽو اوبڌو.

ء ڏانوا ڏول، پريشان ڪندڙ.

ء [مث: اپلي ج اپليون]

ـ اُپلي نظر: [اـ مث] الٽي نظر، ابتي نهر، نامهربانيءَ جي نظر.

● اَپ پتني ج اَپ پتنيون: [اـ صفت ـ مث] سيندي، ساهيڙي، وڻشيا، بدڪردار زال.

ء [سن: اپ = هيٺ ـ گھٽ + پتني = زال]

ـ اُپ پتي ج اُپ پتي: [اـ مذ] يار، سينڌو ڄڳھ، بدڪردار مڙس.

ء [سن: اپ = هيٺ ـ گھٽ + پتِ = مڙس]

● اُپ پراڻُ: [اـ مذ] ننڍو پراڻ، ننڍڙو قديم ڪتاب (جيڪو ڪنهن پراڻ جو تفسير هجي).

● اُپڄ، اُپڄُ: [اـ مذ] پيدائش، خلقت، جنم.

ء [سن: اپجات < اپ = مٿي + جن = ڄڻڻ، پيدا ڪرڻ]

● اُپجائڻ: [مص ـ فعل مجهول] پيدا ڪرڻ، خلقڻ، ڄڻڻ.

ء [سن: اپجن]

ء [اپائيو اپائبو اپايل]

ـ اُپجاءُ: [صفت] آباد، سرسبز، وسندڙ.

ء پلو، سنو.

ء [سن: اپجن]

ـ اُپجائي: پيدا ڪري.

ء تحريڪ پيدا ڪري، خيال آڻي، ايجاد ڪري، پوکي، نئين ڳالھ ڪري، نظريو متعارف ڪرائي.

ء [سن: 'اپج' = پيداوار]

'انهڊ اُپجائي، سوئي واڪ سرومڻي' (سامي)

ـ اُپجي: پيدائش، خلقت، جنم.

● اُپجتنُ: [اـ مذ] جتن، سعيو.

ء تياري.

ء [سن: اپ = ويجھو هيٺ + يت = جتن يا سعيو ڪرڻ]

● آپجسُ: [صفت] بدنامي، خواري، گِلا، رسوائي، بيعزتي، توهين، برائي، داغ.

ء [سن: اپ = گھٽ + يشس = جس]

ـ آپجس ٿيڻ: [اصطلاح] بدنامي ٿيڻ، خواري ٿيڻ، گلا ڪرائڻ، رسوائي ٿيڻ، بيعزتي ٿيڻ.

ـ آپجسي: [صفت] بي جسو، ڪجسو، خواريءَ جهڙو.

• **آپَچَندڙ:** [صفت] پچي نہ سگهندڙ (ڪنهن مقابلي ۾)، بي
پهچ، ڪمزور، هيڻو.

• **آپڇَر، آپڇَرا ج آپڇَرون، آپڇرائُون:** [ا ـ مث] اپسرا.
پريءَ مثل، تمام سهڻي ناري، حور.
☼ [سن: اپسرس، اپسرا= سهڻي عورت]

• **اُپديشُ ج اُپديشَ:** [ا ـ مذ] سمجهاڻي، نصيحت، پند،
وعظ، پرچار، هدايت، تعليم، سکيا، صلاح.
☼ [سن: اپ =ويجهو + دش + ڏيکارڻ]

ـ **اُپديشڪُ، اُپديشِي:** [صفت] سمجهائيندڙ، واعظ،
ناصح، معلم، هادي، صلاحڪار.

• **آپر:** [صفت] مٿاهون، مٿيون، اوچو.
☼ [انگ: Upper]

ـ **آپر سنڌ:** [ا۔خاص ـ مذ] سنڌ جو مٿيون حصو، سريءَ اتر
وارو ياگو اتر سنڌ.

ـ **آپر ڪلاس:** [ا ـ مذ] مٿيون طبقو، امير طبقو، شاهوڪار
طبقو، حاڪم طبقو، مراعت يافتہ طبقو.
☼ مٿانهون درجو (ريل گاڏيءَ يا سئنيما وغيره ۾).
☼ [انگ: Upper class]

• **آپَر:** [صفت] اَپار، بي ڪنار، جهجهو، گهڻو، اٿاهہ،
هيڪاري، جام، بي انداز، اڻ ميو، اڻ ڳڻيو.
☼ غير معمولي، اعليٰ، لاثاني، بيمثل، ويتر، نرالو.
☼ وڏي معنيٰ وارو، وڏي فڪر سان، سمجهہ ۾ اچڻ جهڙو.
'اپر اڳانجهو ٿيو سور انين کي سڪ' (شاهہ/سسئي آبري).

• **اُپَر:** [ح ـ جر ـ ظرف] مٿاهون، مٿي.
☼ [سن: اپر]

• **آپراڌُ ج آپراڌَ:** [ا ـ مذ] گناهہ، ڏوهہ، دوش، پاپ، قصور،
ظلم.

ـ **آپراڌي ج آپراڌي:** [صفت] مجرم، گنهگار، ڏوهي،
خطاڪار، ظالم، پاپي.

• **اُپراڌو:** [صفت] اوپرو، ڌاريو، اوڦٽو، اڻ ڄاتو، ناواقف.
☼ [سن: اپرچت]

• **اُپراڙو:** [ا ـ مذ] پاهريون پاسو.
☼ [س/ٺ]

• **اُپراسو ج اُپراسا:** [ا ـ مذ] آمدني، پيدائش، اپت، ڪٽيو،
ڪمائي.
☼ لاڀ، نفعو، فائدو.
☼ [س/ل]

• **اُپرانتِ:** [ظرف] پوءِ، بعد ۾، تنهن کان پوءِ، انهيءَ بعد.
انهيءَ مٿان.
☼ [سن: اپرانت < اپر = مٿان + انت = ڇيڙو]
☼ [ا ـ مث] بچت، باقيات.
☼ [ا ـ مث] اوپر، جوٽ، وٽاربل.

• **اُپراوِري:** [صفت] ويڙهاڪ، فسادي، جهيڙيڪار.

• **اُپَرَتِ:** [صفت ـ ا ـ مذ] نيارو، نفساني خواهش کان الڳ،
تارڪ، تياڳي.
☼ مثل، دنيا کان ڌار، بيپرواهہ.
☼ [سن]
'ورتي وڌ ويچار سا، سين اپيد اپرت' (سامي)

• **آپرَتاپُ:** [ا ـ مذ] بنا سوجهري.
☼ مڏائي، جهڪائي.
☼ طاقت يا بخت جي اڻ هوند.
☼ [سن: ا = نہ + پرتاپ = روشني، تيزي]

ـ **آپرَتاپِي:** [صفت] مڏو، بي طاقت.
☼ بدبخت.

• **آپرَٿيت:** [صفت] بي اعتبار، بي ايمان، بي نام.
☼ [سن: ا = نہ + پرٿيت = مشهور ـ نالي وارو]
☼ اعتبار، ايمان.

• **آپرٺيتي:** [ا ـ مث] بي اعتباري.

• **آپرپاٽي:** [ا ـ مث] راهه ۽ رسم کان انحرافي.

* [سن: ا = نه + پر = موجب + پٽ = هلڻ]

• **اُپرپايو:** [ا ـ مذ] جانور، ڍور، چوپايو.

* [س/ ٿ ـ سن: اپر = مٽي + پاد = پير]

• **آپرچا:** [ا ـ مث] اڻ ڏٺل، اڻ پرکيل، عدم ثبوت.

* [سن: ا = نه، پر = موجب + ايش = ڏسڻ]

• **آپرڏانَ:** [صفت] گهٽ اهم، تابع، ثانوي، خسيس.

* بي طاقت.

* [سن: ا = نه + پرڏان = مکيه]

• **آپرَسُ:** [صفت] نه ڇهڻ جهڙو (هندو مت ۾ ڪاٺڻ ۽ پوڄا کان اڳ ۾ ڪنهن شخص جي اهڙي حالت، جنهن ۾ هو ڪا به شيءِ نه ڇهي)، نه ڇهندڙ ـ ڪنهن به دنيوي شيءِ کي هٿ نه لائيندڙ، پرهيزگار.

* [سن: ا = نه + سپرش = ڇهڻ]

'انيٺي اپرس، ڪوڙين ۾ ڪرهڪڙو' (سامي).

* ڪوڙهيو.

* [ع: ابرص]

• **آپرسادِي:** [صفت] جيڪو پيڻا جو لائق نه هجي.

* [سن: ا = نه + پرسادي = ديوتائن کي آڇ]

• **اُپُرشُ:** [صفت] نامرد، زنانو.

* [سن: ا = نه، پرش = مڙس]

• **آپرمانڻُ:** [صفت] بي ثابتي، ڪوڙو.

* [سن: ا = نه + پرماڻ = ثابتي]

• **آپرمپارَ آپرنپارَ:** [صفت] بيحد، بي انت.

* [سن: ا = نه + پرم = اصل + پار = درياءَ جو پريون طرف]

• **آپروک:** [صفت] ظاهر، آمهون سامهون.

ـ **آپروکي:** ظاهر ٿي، آمهون سامهون ٿيهي.

'جن کي ڏني سنگروه، اپنڊ اپرو کي' (سامي)

• **اُپرونچا:** [ا ـ مذ] انگوچو، تواڙ.

* [هند]

• **آپريتِ:** [ا ـ مث] دشمني، عداوت.

* [ضد: 'پريت']

* [سن: ا = نه + پريت=پيار]

• **آپريم:** [ا ـ مذ] نفرت، اپريتِ، دشمني، خصومت، ڏکار، رقابت.

* [ضد: 'پريم']

* [سن: ا = نه + پريم=محبت]

• **آپريل:** [ا ـ مذ] عيسوي سال جي چوٿين مهيني جو نالو.

* [انگ: April]

ـ **آپريل فُول:** [ا ـ مذ] اپريل جي پهرينءَ تاريخ کيل چرچو، اپريل جي پهرين تاريخ تي ڪنهن کي بيوقوف بڻائڻ وارو شغل.

* [انگ: April fool]

• **آپريو ج آپريا:** [ا ـ مذ] ڪٽ جي مٽي يا پيرن واري ڪاٺي، اوپرو سيرون.

• **آپڙُ:** [صفت] اپڙيو نه پڙندڙ، پورو نه پوندڙ، اڻپورو ناقص.

* [ا = نه + پڙ > پڙڻ=پوندڙ]

• **اُپڙُ:** [ا ـ مذ] واڌ، اُترُ (جيڪر ڪنهن شيءِ جي متا ستا ۾ ڏجي يا ونجي).

• **اُپڙائڻُ:** [مص ـ فعل متعدي] ٿوري پنڌ تائين ڇڏي اچڻ، اماڻڻ، پهچائڻ، پار ڪرائڻ.

* جلدي ڪرڻ، اڪلائڻ.

* ٽيڪ ڏيئي مٿي ڪڻڻ (ڪنهن ڳري شيءِ کي).

* [مص] اُپڙائڻُ

* [امر] اُپڙاءِ

* [مضارع] اُپڙايان (ج) اُپڙايون، اُپڙائين (ج) اُپڙايو اُپڙائي (ج) اُپڙائين.

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اُپڙائي ٿو (ج) اُپڙائين ٿا
* [حال مث] اُپڙائي ٿي (ج) اُپڙائين ٿيون
* [ماضي] اُپڙايو (ج) اُپڙايا
* [ماضي مث] اُپڙائي (ج) اُپڙايون
* [مستقبل] اُپڙائيندو (ج) اُپڙائيندا
* [مستقبل مث] اُپڙائيندي (ج) اُپڙائينديون
* [اسم مفعول] اُپڙايل

تجٽ وڃي ٿو جون اپڙ نه اوڙي ٿئين' (شاهه / سسئي)

• **اُپڙڻُ:** [مص – فعل لازمي] اسرڻ، مٿي ٿيڻ، ڪڇڻ، آسرڻ، وڌڻ ويجهڻ، مٿي چڙهڻ، پيدا ٿيڻ، اُپرڻ، غالب پوڻ، بهتر حالت ۾ ٿيڻ، سڌرڻ، ٻاهر نڪرڻ.

'دنگي منجهه درياهه، ڪي پلئي ڪي اپڙي' (شاهه).

* تکوهلڻ، تکڙوهلڻ، وک وڌائڻ، تيزهلڻ، تيزوک کڻڻ.
* [اُپڙيس اُپڙيا، اُپڙي، اُپڙيون، اُپڙندو اُپڙندا، اُپڙندي، اُپڙنديون، اُپڙيل]

• **اَپِسُ:** [صفت] نظر نه ايندڙ، اڻ ڏٺل، ناديده، جو ڏسڻ ۾ نه اچي.
* [سن: اپشيه = نه ڏسندڙ]
* اتفاق سان، اتفاقاً، اوچتو، ناگاهه، قضاني، بي خبريءَ ۾، پهس.
* [سن: ان پيڪشت]

• **اُپِسُ ج اُپِسَ:** [ا _ مث] بدبوءِ، پاروٿائي، گندگي.
* [هند: اپس: سن اپشت]

• **اَپِسرا ج اَپِسرائُون:** [ا_مث] اپڇرا، پريءَ جهڙي حسين.
* [هند: اپڇر اپسرا، اوپسر]

• **اُپَسَرگُ ج اُپَسَرگَ:** [ا _ مذ] اڳياڙيءَ واري اها صورت يا نشاني، جيڪا اسم يا فعل اڳيان اچي ان جي معنيٰ ۾ ڦيرو آڻي
* ['ا، اڻ، بي' وغيره]
* صفاتي اڳياڙي (prefix)، ڌاتوءَ يا بنياد جي اڳيان ڪم ايندڙ نشاني.
* واڌ، واڌارو
* تڪليف، بدبختي، اَهڃ ، اُپسوڻ، روڳ، بيماري.
* جن جو واسو، آسيب.
* موت جي نشاني.
* [سن: اپسرگ < اپ = ويجهو + سرج = پيدا ٿيڻ، رکڻ، ڇڏڻ، اوسگ]

• **اَپِسڳُڻُ ج اَپِسڳُڻَ:** [ا _ مذ] اپسوڻ، بدشگون، بدسوڻ، خراب فال.
* [سن: اپ شڪن < اپ = خراب + شڪن = سڳڻ]

• **اَپِسمارُ:** [ا _ مث] ويسر جو مرض، مرگهي.
* [سن: اپ = نه + سمر = ياد ڪرڻ]

• **اُپِسمنڊُ ج اُپِسمنڊَ:** [ا ـ خاص ـ مذ] سمنڊ جو اهو ڀاڱو جنهن کي ٽن پاسن کان زمين هجي ۽ چوٿين پاسو پاڻيءَ سان ڳنڍيل هجي.
* [سن: اپ = ذري گهٽ + سمندر = سمنڊ]

• **اُپِسنگِي:** [ا_صفت] مددگار.
* [سن: اپسنگر = هڪ ٻئي جي ويجهو اچڻ، ڪنهن ناتي يا تعلق ۾ داخل ٿيڻ]

• **اُپِسڻُ:** [مص –فعل لازمي] پسڻ.

'وٺي جا ڦلات، جيڪس لوڙها اپسيا'.

* [اُپسيس اُپسيا، اُپسي، اُپسيون، اُپسندو اُپسندا، اُپسندي، اُپسنديون، اُپسيل]

• **اَپِسوڻُ ج اَپِسوڻَ:** [ا _ مذ] اپسڳڻ، خراب سوڻ، وهم، سنسو.

• **اَپِڪُ:** [صفت] اڻ پڪو، ڪچو (جيڪو پوريءَ طرح پڪل نه هجي).
* [ا + پڪو = پڪر]

* پورو هضم نہ ٿيندڙ.

* [ظرف] اپاهڪ. اوچتو.

• **آپڪار:** [ا ـ مث] خراب ڪم. غلط ڪاري. برائي.

* ايذاءُ. نقصان. ظلم. دشمني.

* [سن: اپ = خراب + ڪار = ڪم]

• **اُپڪارُ ج اُپڪارَ:** [ا ـ مذ] احسان. مدد. فائدو. شيوا. مهرباني. ڀلائي.

* [مث: اپڪارَ]

* [سن: اپ = ويجهو + ڪار = ڪم]

'ست گرجو اپڪار، کهڙو ڳڻيان مک سان' (سامي).

• **اُپڪاري ج اُپڪارِي:** [صفت] محسن. مددگار. چڱائي ڪندڙ. فائدو بخشيندڙ.

• **اَپکُ ج اَپکَ:** [صفت] ٻرن يا کنين کان سواءِ. بي پرو.

* [اصطلاحاً] بي واهو. بي مددگار.

* [ا = نہ + پکش = پر، کنڀ]

'ورتي وڌ ويچار سان، عين اُپيڌ اپک' (سامي)

• **اُپگرهہُ ج اُپگرِهہَ:** [ا ـ مذ] ننڍو گرهہ (جيڪو وڏي گرهہ جي چوڌاري ڦرندو آهي، جهڙوڪ چنڊ ڌرتيءَ جو اپگرهہ آهي).

* [سيارو ننڍو سيارو]

* [سن: اپ + گرهہ]

• **اَپلُ ج اَپلَ:** [صفت] نہ پلجڻ جهڙو (جيڪو روڪجي يا جهلجي نہ سگهجي). اڻ جهل. چيڪ.

• **اَپلاٽُو ج اَپلاٽا:** [صفت ـ مذ] بنا پلاڻ يا پاکڙي جي اٺ. اڻ پلاڻيل.

* [اصطلاحاً] تيار نہ ٿيل. بي ٺمر.

* [س/ٿ ـ سن: ا = نہ + پرياڻ ـ پليان: ف. پالان]

• **اَپلَجُ ج اَپلَجَ:** [صفت] بي لڄو. بي حياءُ.

* [سن: اپلجا]

ـ **اَپلَجَا، اَپلَجائي:** [ا ـ مث] بي لڄائي. بي شرمي.

• **اَپلَڳُ:** [ا ـ مذ] خراب رشتو. خراب تعلق.

* [سن: اپ = خراب + لڳ]

• **اَپِلِيو ج اَپِلِيا:** [صفت ـ مذ] اڻ پليو. اڻ جهل.

* [مث: اپلي ج اپليون]

• **اُپمَا:** [ا ـ مث] هڪجهڙائي. مشابهت. تشبيهہ. ڀيٽ.

* [سن: اپ = ويجهو. ساڻ. گڏ + ما = ماپڻ]

• **اَپمانُ ج اَپمانَ:** [ا ـ مذ] مان نہ هجڻ. بي مانائي. بي عزتي. توهين.

* [ضد: 'مانُ']

* [سن: اپ = خراب. گهٽ + مان = عزت: پرا: اپماڻ]

ـ **اَپمانُ ٿيڻ:** [اصطلاح] بيعزتي ٿيڻ. توهين ٿيڻ. بي مانو ٿيڻ.

ـ **اَپماني ج اَپماني:** [صفت] بي عزت. خوار.

* [ضد: 'مانائتي']

ـ **اَپماني هجڻ:** [اصطلاح] بي عزت هجڻ. خوار هجڻ.

• **اَپنٿُ:** [ا ـ مذ] خراب رستو. بي راهي. ڪفر.

* [سن: ا = نہ + پٿ = رستو]

ـ **اَپنٿِي ج اَپنٿِي:** [صفت] بي ڌرم. بي دين. گمراهہ. بي راهہ.

• **اُپنشَدُ:** [ا ـ مذ] اهو الاهي علم جيڪو جهالت کي دور ڪري. باطني اصول ۽ عقيدا (جيڪي ويدن لکن. جن جي وسيلي ويدن جي اندروني معني معلوم ٿئي). سچو علم.

* خاص ڪتاب جو نالو.

* [سن: اپ + نشد]

• **اَپنگُ ج اَپنگَ:** [صفت] اپاهج. پنگلو. جڏو. ڪنهن عضوي کان بيڪار. معذور.

* [سن: اپانگ']

• **اُپنياس:** [ا ـ مذ] ناول. ڊگهو قصو. خيالي قصو. بيان.

● آپڻا: [ضمير] اپنا. پنهنجو

* [سرا]

ـ آپڻا ڳائڻ: [اصطلاح] پنهنجي ساراهه پاڻ ڪرڻ. پاڻ پڏائڻ.

ـ آپڻائپ، آپڻايت: [ا ـ مث] پنهنجائپ، ويجهڙائپ.

* ڪٽنب، ٻار ٻچا، مٽ مائٽ.

ـ آپڻو ج آپڻا: [ضمير] پنهنجو.

* [مث: اپڻي ج اپڻيان]

* [سرا ـ س/ٿ]

ـ آپڻي گهوٽڻ: [اصطلاح] پاڻ تي ڀاڙڻ. پنهنجي سرمحنت ڪرڻ ۽ ڪمائڻ.

'اپڻي گهوٽ نہ نشا ٿيوي.' (لوڪ)

● اُپِڻائڻ: [مص – فعل متعدي] اپڙائڻ. ان صاف ڪرائڻ.

* [مص] اُپڻائڻُ

* [امر] اُپڻاءِ

* [مضارع] اُپڻايان (ج) اُپڻايون، اُپڻائين (ج) اُپڻايو، اُپڻائي (ج) اُپڻائين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اُپڻائي ٿو (ج) اُپڻائين ٿا

* [حال مث] اُپڻائي ٿي (ج) اُپڻائين ٿيون

* [ماضي] اُپڻايو (ج) اُپڻايا

* [ماضي مث] اُپڻائي (ج) اُپڻايون

* [مستقبل] اُپڻائيندو (ج) اُپڻائيندا

* [مستقبل مث] اُپڻائيندي (ج) اُپڻائينديون

* [اسم مفعول] اُپڻايلُ

● اُپِڻڻُ: [مص – فعل متعدي] هوا ۾ ان صاف ڪرڻ. واڇڻ. ان مان مٽيءَ ڪي ڌار ڪرڻ.

* [سن: ات + پون = هوا]

* [مص] اُپڻڻُ

* [امر] اُپڻ

* [مضارع] اُپڻيان (ج) اُپڻيون، اُپڻين (ج) اُپڻيو، اُپڻي (ج) اُپڻين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اُپڻي ٿو (ج) اُپڻين ٿا

* [حال مث] اُپڻي ٿي (ج) اُپڻين ٿيون

* [ماضي] اُپڻيو (ج) اُپڻيا

* [ماضي مث] اُپڻي (ج) اُپڻيون

* [مستقبل] اُپڻندو (ج) اُپڻندا

* [مستقبل مث] اُپڻندي (ج) اُپڻنديون

* [اسم مفعول] اُپڻيلُ

● اُپواسُ ج اُپواسَ: [ا ـ مذ] روزو. ورت. فاقو

* [سن: اپواس (= اپ = ويجهو + وس = رهڻ)؛ اوواس]

ـ اُپواس رکڻ: [اصطلاح] روزو يا ورت رکڻ. لنگهڻ ڪڍڻ. فاقو ڪڍڻ.

ـ اُپواسِي ج اُپواسِي: [صفت] روزائتو، ورت وارو. فاقه ڪش.

● اَپُوٽُ ج اَپوٽَ: [صفت] بنا پٽ جي. بي اولاد. نپٽو.

* نافرمان. بي چيو. ڪپوٽ.

* [سن: ا = نہ + پتر = پٽ]

● اَپوتر: [صفت] ناپاڪ. پليد. نجس.

* [ضد: پوتر]

* [سن: ا = نہ + پوتر = پاڪ]

ـ اَپوترائي، اَپوترتا، اَپوترتائي: [ا ـ مث] ناپاڪي، نجاست. پليدي. غلاظت.

● اَپوٽ: [صفت] اپوتر.

● آپِٽ ج آپوٽ: [ا ـ مذ] موٽڻي ٽڪي. موٽي لولي.

* [سن: اپوپ]

• اَپُوڄُ، اَپُوڄُ: [صفت] نہ پوڄڻ جهڙو.
* [سن: ا = نہ + پوجيہ]
ـ اَپُوڄا، اَپُوڄا: [اـ مث] پوڄا نہ ڪرڻ.
* بي ادبي، اپماني.
* [ضد: 'پوڄا']
• اَپُورَڻُ: [اـصفت] اڻ پورو. نامڪمل، ناتمام، ناقص.
* [سن: ا = نہ + پورڻ =پورو]
• اَپولو: [ا . خاص] يوناني ديوتا. يونان جي قديم ٻارهن وڏن ديوتائن مان هڪ جو نالو (جيڪو جواني، خوبصورتي ۽ راڳ جو ديوتا سمجهيو ويندو هو).
* [يو]
• اُپَويدُ ج اُپَويدَ: [اـ مذ] ثانوي علم. چئن ويدن جا ضميما. پراڻ.
* [سن: اپ+ ويد]
• اَپَهتو: [صفت ـمذ] اونڌيءَ ريت وارو. ڪُريتو، اُهنڊ، نالائق. نامناسب.
* [س: ا = نہ + پهت = رستي ريت]
* [مث: اپهتِ ج اپهتيون]
• اَپهڄُ: [صفت] بي پهچ. بي طاقت. ٻيوس.
* [س/ل]
• اَپهسُ: [ظرف] پهس. جلد. تڪڙو.
'اپهس اٿي عيسو جوڳي، وڃي ٿي تن سين گڏ' (ميون عيسو).
• اَپَهَڪُ، اَپهڪِي: [ظرف] اپاهڪ، اوچتو، ناگاهہ. امالڪ. ارادي کان سواءِ. بنا ويچار جي.
• اَپهو آپ: [ا – ح – ندا ـ مذ] جتن جو اٺن کي هڪلڻ جو مخصوص آواز.
• اَپوٿاريو: [اـ مذ] ڪم ۾ رڌل. مصروف. مشغول.
• اُپيتو ج اُپيتا: [صفت ـمذ] وڃ يا پيٽ ٻاهر نڪتل. اپريل. ماهي پشت، ڪُبو.
* [مث: اپيٽي ج اپيٽيون]
• آپيپاءِ، آپيپاپ: [صفت] غريب، مسڪين. سڄو. يتيم. ڇورو.
• آپيري: [ا ـ مث] واٽ (جنهن ۾ پيرهٺ نہ اچي)، ڪپيري.
• آپيلَ ج آپيلُون: [ا ـمث] عرض، التجا، داد رسيءَ لاءِ ڪيل پڪار. (هيٺين ڪورٽ ۾ فتويٰ ملڻ بعد ان کان مٿينءَ ڪورٽ ۾ داد ملڻ لاءِ وري ڪيل پڪار).
* [انگ: Apeal]
• اُپينڊي: [ا ـ مث] گهرج، احتياج، ضرورت، ڪم، لوڙ.
• اُپيوڳُ: [اـ مذ] مشغولي. ڪم، خدمت.
* [سن: اپيوڳ]
* فائديمندي، لاڀ.
* دوا درمل ڪرڻ.
* گڏجاڻي، ويجهڙائي.
* واجبي هلت.
ـ اُپيوڳِي: [صفت] لائق. قابل ڪار. استعمال جوڳو. ڪمائتو.
• آڄُ: [اـ مذ] ٻڪر، ٻڪرو، ٿيهر.
* [سن: اج= ٻڪري]
ـ آڄا: [اـ مث] ٻڪري.
* [سن: اجا]
• اِجابَت ج اِجابتُون: [اـمث] جواب، قبوليت. منظوري، مڃتا. اقرار.
* پائخاني اچڻ جي حالت. خلاصو پيٽ.
* [ع: اجابة = جواب ڏيڻ]
• آجاتُ ج آجاتَ: [صفت] اڻ ڄميل. جيڪو اڃا نہ ڄائو هجي. اڻ پيدا ٿيل. اڻ سرجيل. ابدي.
* [سن: اجات = اڻ ڄاول]

٭ جنهن جي ذات يا ورن (ساڳيو) نہ هجي. ذات پات مان نڪريل.
نيات کان نڪتل، ٿالهين مان لٿل، نڙڳوءِ کان نڪتل.

٭ [سن: ا + جات = ذات]

● **آجاپُ:** [اـ مذ] عبادت جو هڪ طريقو، منڊ منڊ ڪري مالها يا تسبيح پڙهڻ يا عبادت ڪرڻ، ويدن جا ٽڪرا جهيٽي آواز ۾ يا ٻڻ ٻڻ سان پڙهڻ.

٭ [سن: ا - جاپ = جپڻ، سس پس ڪري پڙهڻ]

● **اِجارَ ج اِجارون:** [اـ مث] ازا، سلوار، سٿڻ، ڪانچ.

٭ [س/ڪ ـ ع: 'ازار' جو بگڙيل ٻهراڙيءَ جو اُچار]

● **اُجارڻُ:** [مص - فعل متعدي] صفا ڪرڻ، پالش ڪرڻ، چمڪائڻ (مهٽي يا صاف ڪري)، صيقل ڪرڻ.

٭ [سن: اججول < اج، اد + جول = چمڪڻ]

'آيا اجارين، تيگ ترارين تيورا' (شاهه).

٭ سونارن جي اصطلاح ۾ سون چاندي وغيره کي صاف ڪري (تيزاب ۾) چلڪائڻ، اوجر ڏيڻ، اوجارڻ.

٭ روشن ڪرڻ (نالو)، نالو پڌرو ڪرڻ. ناماچار ڪڍڻ (وڏن جو).

٭ سينگارڻ، سينگاري ناهي دفن ڪرڻ (لاش کي).

٭ [مص] اُجارڻ

٭ [امر] اُجارِ

٭ [مضارع] اُجاريان (ج) اُجاريون، اُجارين (ج) اُجاريو، اُجاري (ج) اُجارين.

٭ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

٭ [حال] اُجاري ٿو (ج) اُجارين ٿا

٭ [حال مث] اُجاري ٿي (ج) اُجارين ٿيون

٭ [ماضي] اُجاريو (ج) اُجاريا

٭ [ماضي مث] اُجاري (ج) اُجاريون

٭ [مستقبل] اُجاريندو (ج) اُجاريندا

٭ [مستقبل مث] اُجاريندي (ج) اُجارينديون

٭ [اسم مفعول] اُجاريلُ

ـ **اُجارُ:** [اـ مذ] صفائي، اوجر، چمڪو، چلڪو.

٭ [صفت] اجاريندڙ، صاف ڪندڙ، چمڪائيندڙ.

ـ **اُجارائڻُ:** [مصدر 'اجارڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] صاف ڪرائڻ، اجرو ڪرائڻ، چلڪائڻ، ڪٽ ڪڍائڻ، مٽ ڪڍائڻ.

٭ [اُجاريو اُجاريندو اُجاريل]

ـ **اُجارو ج اُجارا:** [اـ مذ] چمڪو چلڪو روشني، سوجهرو، تجلو.

٭ ناماچاري، نيڪنامي.

٭ [اـ فاعل] اجاريندڙ، چمڪائيندڙ، ناموس ڪڍندڙ.

'مون کي نيندا پاڻ سين، ڪامل ڪراجارا' (شاهه/سسئي)

ـ **اُجاري چڙهڻ:** [اصطلاح] (ننڍوليءَ ۾) اڏي چڙهڻ، ٽيڪائي چڙهڻ.

● **اِجارو اِجاره:** [اـ مذ] محصول، ناڪو، محصول اڳاڙڻ جو ٺيڪو پٽو، ٺيڪو، مقاطعو، لاپو، پاڙو، ڪرايو (جيڪو ٻاڙي درياهه پار ويندڙ مسافرن کان وٺي)، پتڻ.

٭ [ع: اِجارة = ٺيڪو]

'تہ اجارو اناءِ، مورائين معاف ٿيين' (شاهه/سرراڳ)

ـ **اِجارہ دار:** [صفت] ٺيڪيدار، مقاطعہ دار.

٭ [ع: اجارة = ٺيڪو مقاطعو ڪرائي تي ڏيڻ+ دار = وارو ـ ٺيڪيدار]

ـ **اِجارہ داري:** [اـ مث] ٺيڪيداري، مقاطعہ داري.

ـ **اِجارہءِ ڪولاب:** [اـ مذ] سيلابي زمين ۽ ڍنڍن واريءَ زمين تي آبادي ڪرڻ جو ٺيڪو، ڍنڍن جو ٺيڪو.

٭ [ع: اجارة = ٺيڪو مقاطعو ڪرائي تي ڏيڻ+ ڪولاب = سيلابي زمين ـ ٻوڏ واري سيلابي زمين جو ٺيڪو]

ـ **اِجارہ نامو:** [اـ مذ] ٺيڪي جي سند، ٺيڪي جو پروانو.

● **آجاڙ:** [اـ خاص ـ مذ] سٽيءَ جو ٿلهو ڪپڙو.

٭ [هند]

● اُجاڙڻ: [مص – فعل متعدي] ويران ڪرڻ. سڃ ڪرڻ. برباد ڪرڻ. چٽ ڪرڻ.

'ڪانهي ڪاڻ ڪتڻ جي سچل ڪي،
آتڻ دوست اجاڙيون هليو ويو' (سچل).

* [مص] اُجاڙڻُ

* [امر] اُجاڙِ

* [مضارع] اُجاڙيان (ج) اُجاڙيون. اُجاڙين (ج) اُجاڙيو. اُجاڙي (ج) اُجاڙين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اُجاڙي ٿو (ج) اُجاڙين ٿا

* [حال مث] اُجاڙي ٿي (ج) اُجاڙين ٿيون

* [ماضي] اُجاڙيو (ج) اُجاڙيا

* [ماضي مث] اُجاڙي (ج) اُجاڙيون

* [مستقبل] اُجاڙيندو (ج) اُجاڙيندا

* [مستقبل مث] اُجاڙيندي (ج) اُجاڙينديون

* [اسم مفعول] اُجاڙيلُ

_ اُجاڙَ ج اُجاڙون: [اِ _ مث] ويراني. سڃ. ٻينگ.

'ٻهوران اجاڙ، سرتيون سڪر پانڌيان' (شاهه).

* [صفت] برباد. ويران. غير آباد.

_ اُجاڙ ڪرڻ: [اصطلاح] برباد ڪرڻ. ويران ڪرڻ. سڃ ڪرڻ. ٻينگ ڪرڻ.

_ اُجاڙي ڇڏڻ: [اصطلاح] برباد ڪري ڇڏڻ. ويران ڪري ڇڏڻ.

● اِجازَت: [اِ _ مث] موڪل. منظوري.

* رخصت

* تعويذ لکڻ يا عمل ڪرڻ جي اِجازت (جيڪا مرشد يا استاد ڏئي). هدُو

* [ع: اجازت = موڪل]

_ اِجازَت خواه: [اِ _ صفت] موڪل گهرندڙ.

* [ع: اجازت = موڪل + خواه. ف: گهرندڙ]

_ اِجازَت نامو ج اِجازت ناما: [اِ _ مذ] اِجازت جي سند. مختيار نامو.

* [ع: اجازت = موڪل + نامه. ف: سند]

● اِجازو: [اِ _ مذ] سند.

* [ع: اِجازه]

'توکي اِجازو يا نبي ڪامل ڪوثرجو'

● اجاڳ ج اجاڳ: [اِ _ مذ] چلڪو. چمڪو. روشني.

* [س/ٿ]

● اُجاگر: [صفت] روشن. ظاهر ظهور. چٽو. اجرو.

* [هند]

● اُجالو: [اِ _ مذ] روشنائي. تجلو. چمڪو. سوجهرو. سهائو. اجارو. اوجر.

* [سن: اججولا]

_ اُجالين: جلوو پيدا ڪر. روشن ڪر.

* [سرا]

'عشق اجالين آب سنهالين' (بيدل)

● اُجامرُ: [اِ . خاص _ مذ] امرت جل. آب حيات.

* [سن: جامرء]

● اجامرُ جو پاڻي پيئڻ: [اصطلاح] تمام وڏيءَ عمر جو ٿيڻ.

● آجايو ج آجايا: [صفت _ مذ] بيجا. غير ضروري. بيسود. بي فائدو. بيڪار. ڪنهن ڪم جو نه. فضول. بيهودو. خواهه مخواهه. گهٽو.

* [ضد: سجايو]

* [مث: اجائي ج اجايون]

_ آجايو پاڻي ولوڙڻُ: [اصطلاح] بيسود ڪوشش ڪرڻ. اجائي محنت ڪرڻ.

ـ آجائي کي سَجايو ڪرڻ: [اصطلاح] بيڪار کي ڪارائتو بنائڻ، فضول ڳالهه ۾ حقيقت پيدا ڪرڻ.

• اِجتِماعُ ج اِجتماعَ: [اـ مذ] ميڙ، مجمع، ميلو، ميٽنگ، سميلن، جماعت، سوسائٽي، جٿو.

❊ [ع:اجتماع]

❊ سج ۽ چنڊ جو هڪ برج ۾ هڪ درجي ۽ هڪ ساعت ۾ گڏجڻ (انهيءَ وقت چنڊ نظر کان غائب ٿي ويندو آهي).

ـ اِجتِماعُ نَيرَين: [اـ مذ] سج ۽ چنڊ جي هڪ برج ۾ گڏ ٿيڻ واري حالت.

ـ اِجتِماعِي: [اـصفت] مجموعي، جملي، گڏيل، ساريءَ جماعت سان تعلق رکندڙ، سوسائٽيءَ سان وابسته، سماجي.

• اِجتِنابُ: [اـ مذ] ڪِري، پرهيز، رک.

• اِجتِهادُ ج اِجتِهادَ: [اـ مذ] ڪوشش، ادم، جهاد.

❊ [ع:جهد =ڪوشش]

❊ حديث مان پنهنجي علم ۽ فراست سان ڪو نئون فقهي نُڪتو، نظريو يا اصول پيدا ڪرڻ.

'اجتهاد جو مجتهدن جي تنهن نہ لڌو هنڌ' (قادري)

• اَجَپو: [صفت] جو ياد ڪري نہ سگهجي، اَڻ ٽيڪو نامڪن.

❊ [س/ٿ ـ سن: اجپ = ا = نہ = جپ = دل ۾ ياد ڪرڻ]

• آجدادَ: [ا ـ مذ] ڏاڏا، ابا ڏاڏا، وڏا، بزرگ.

❊ [ع: جد ج اجداد]

• اَجر ج آجرَ: [ا ـ مذ] عيوض، ڦَل، جزا، ثوابُ.

❊ [ع: اجرج اجور]

ـ آجرِ عَظيم: [اـ مذ] وڏو ڦل، تمام گهڻو عيوض، تمام وڏو ثواب.

❊ [ع: اجر = ثواب + عظيم = وڏو تمام وڏو]

• آجَرُ: [صفت] هضم نہ ٿيندڙ، دير هضم.

❊ [سن: ا + جري= هضم ٿيندڙ]

❊ دائما جوان، غيرفاني.

❊ [سن: ا + جر < جڙي = پڊو ٿيڻ، ناس ٿيڻ]

'جنهن ۾ اجرامن پرک وسي پرماتما' (سامي).

❊ نہ پرندڙ، اهو جنهن کي باهہ نہ ساڙي سگهي.

❊ [سن: اجول < ا = نہ + جول = پرڻ]

ـ آجرُ جَرِي: [صفت] غيرفاني، امر.

'ڪوڙين ۾ ڪو هڪڙو سمجهي اجرجري' (سامي).

• اِجرا، اِجراءَ: [اـ مذ] جاري ٿيڻ، تعميل، بجاوري، سرانجامي، نيڪال، جاري ڪرڻ.

❊ [ع: اِجراء = جاري ڪرڻ]

• اِجرا ڪرڻ: [اصطلاح] جاري ڪرڻ، تعميل ۾ آڻڻ.

• آجرامَ: [اـ مذ] جِرمَ، ڏوهہ، پاپ، گناهہ

❊ [ع: جِرم ج اجرام + اُجور]

ـ اِجرام: [اـ مذ] ثواب، رنگ، آسماني ستارا

ـ اِجرام چَرخ، اجرام سَماء، سماوي، اجرامِ فَلڪِي: [اـ مذ] آسماني جسم، ست گرهہ يا سيارا، ثابت تارا، ثوابت.

• اِجرامُ: [ا ـ مذ] جرمَ، ڏوهہ، گناهہ.

❊ [جُرم' جو جمع]

• اُجرتَ ج اُجرتُون: [اـ مث] عيوض، محنتاڻو، مزوري، قيمت، سِلو.

• آجَرڪُ ج آجَرڪَ، آجرڪَ ج آجرڪُون: [ا. خاص- مذ ـ مث] سنڌ جو قومي لباس (جيڪو پنهنجي خوبصورتيءَ ۽ ڪشش سبب پوري دنيا ۾ سنڌ جي سوکڙيءَ جو اهڃاڻ آهي) هڪ قسم جي رڱيل ۽ ڇڀيل دڀڪن واري چادر. (جيڪا خاص طور سنڌ ۾ ڪلهن تي رکڻ، پٽڪي يا چادر طور استعمال ٿيندي آهي نموني جي لحاظ کان 'ٺَڪلي'، 'ڪڪر'، 'ڏهلي' وغيره قسم اٿس، 'ٻِ پڙي اجرڪ' يعني ٻن تهن واري اجرڪ سڏبي آهي).

❊ اجرڪ جو بنيادي رنگ نيرو ٿيندو آهي.

❊ [سنڌيءَ مان عربيءَ ۾ ڦريل اجار: ازرقُ = نيرو]

ـ آجرڪ چَنڊڻ: [اصطلاح] ڪاوڙجي اٿڻ.

ـ **آجرڪ ڪُلهي تي رکڻ**: [اصطلاح] سنبرڻ. وڃڻ لاءِ تيار ٿيڻ.

٭ ڪاوڙجي وڃڻ.

● **آجرڪاري**: [صفت ـ مث] اڇ سفيد ۽ اڇ سرخ. چِٽڪمري.

٭ [اجرڪ + ڪار]

● **آجَر گَجَرَ**: [ا ـ مذ] گند ڪچرو.

٭ [صفت] ڪين جهڙو. خسيس. گندو. ڪنو.

● **آجَرو ج آجَرا**: [ا ـ مذ] بدهاضمو.

٭ [صفت] لُچو. شرير. ڏنگو.

٭ گستاخ.

٭ [س/ث]

ـ **آجِرو ٿيڻ**: [اصطلاح] گستاخ ٿيڻ. بي ادب ٿيڻ.

٭ [س/ث]

● **اُجِرو ج اُجِرا**: [صفت ـ مذ] صاف. پاڪ. شفاف. چمڪندڙ. اجل. اوجل. روشن. چمڪندڙ. چمڪيدار.

٭ [سن: اججول]

٭ [مث: اجِري ج اجِريون]

ـ **اُجرو ٿيڻ**: [اصطلاح] پاڪ صاف ٿيڻ.

٭ [اصطلاحاً] منهن ڪارو ٿيڻ. شرمنده ٿيڻ.

ـ **اُجَرُ ج اُجَرَ**: [ا ـ مذ] سون. چاندي وغيره ڌاتن مان ٺهيل شين جي صفائي. چمڪو. اوجر.

٭ [سن: اججول]

ـ **اُجرائِڻُ**: [مص ـ فعل متعدي بالواسطہ] اجارڻ. جرڪائڻ. چمڪائڻ.

٭ [اجريو اجرندو اجريل]

ـ **اُجرائي ج اُجرايون**: [ا ـ مث] صفائي. سنائي. پاڪيزگي.

ـ **اُجرڻُ**: [مص ـ فعل لازمي] صفا ٿيڻ. روشن ٿيڻ. چمڪڻ.

٭ [سن: اججول]

'شڪرالحمدلله اجريو آذيءَ اڱڻ احمد' (مولوي احمد ملاح).

٭ [اُجريو. اُجريا. اُجري. اُجريون. اُجرندو. اُجرندا. اُجرندي. اُجرنديون. اُجريل]

● **اُجَڙُ ج اُجَڙَ**: [صفت] چٽ. ناس. برباد. اجاڙ. ويران. سڃو. ڦِٽل. اڻ وسيل. ڊٺل. تباهه ٿيل. منسان. ناس ٿيل.

٭ هار ڪاڍل شخص.

٭ [سن: ات + جري = ناس ٿيڻ]

ـ **اُجَڙُ پُجَڙ**: [ا ـ صفت] صفا ويران. بلڪل سڃو.

● **اُجِڙَڻُ**: [مص ـ فعل لازمي] ناس ٿيڻ. چٽ ٿيڻ. ويران ٿيڻ. برباد ٿيڻ. سڃ ٿيڻ.

٭ [سن: ات + جري = ناس ٿيڻ]

٭ [اُجڙيو. اُجڙيا. اُجڙي. اُجڙيون. اُجڙندو. اُجڙندا. اُجڙندي. اُجڙنديون. اُجڙيل]

ـ **اُجڙي وڃڻ**: [اصطلاح] برباد ٿي وڃڻ. ناس ٿي وڃڻ.

● **آجَڙُ**: [ا ـ مذ] ٻڪرين يا رڍن جو ڌڻ يا ولڙ.

٭ [س/ث ـ سن: اج = ولر يا ڌڻ ٻڪرُ اجاءِ ٻڪري]

ـ **آجڙدار**: [صفت] ٻڪريون ڌاريندڙ. ٻڪرار. مالوند.

'هٿي ريا پکرا. سک ٿي اجڙدار' (سچل).

ـ **آجڙوال**: [صفت] ٻڪرين وارو ڌنار. ٻڪرار. پاڳيو. مالوند.

'آيم اجڙوال. ڌاريلا ٿرڏٿي' (خليفو).

● **آجَسُ**: [ا ـ مذ] بدنامي. خواري. رسوائي.

٭ [سن: ا = نه + يشس = شان]

٭ [صفت] بدنام. خوار. ڪجسو. بي سوڀو.

ـ **آجس ڪمائڻ**: [اصطلاح] بدنامي ڪٽڻ. بي مان ٿيڻ.

ـ **آجَسي**: [ا ـ مث] بدبختي. ڪجسي. خرابي. خواري.

ـ **آجَسيارو**: [صفت ـ مذ] بدنام. رسوا. خوار.

٭ [س/ث]

٭ [مث: اجسياري ج اجسياريون]

● **آجساڏ**: [ا ـ مذ] اجسام. جِسم. بدن. بت.

٭ [ع: جسد ج اجساد]

• **اَجسامر:** [اـ مذ] جِسم، بَدن، بت.
* [ع: جِسم ج اجسام]

• **اَجِڪو ج اَجَڪا:** [صفت ـ مذ] ماڻهن کان سواءِ، ويران، سڃو.
* اڻانگهو، ڏکيو، تڪليف وارو (پنڌ يا رستو).
* بي ڍنگو، اڏنگو
* خالي، سکڻو.
* خسيس.
* [سن: اجن = ا = نه + جن = ماڻهو]
* اجڪو، توشو، سمر
* [ف: اذوقہ]
* [مث: اجڪي ج اجڪيون]

• **اَجُڪو ج اَجُڪا:** [اـ صفت] اجڪو

• **اَجُڪو، اَجُڪيو ج اَجُڪا، اَجُڪِيا:** [اـ صفت] ڏک بغير، سولو، جوکي کانسواءِ، بي خطر.
* [سن: ا = نه + دک = ڏک]

• **اَجگرُ ج اَجگرَ:** [اـ مذ] ارڙ نانگ، اژدها، ارڙ بلا.
* [پرا: (ايگر) سن: (اج = بکر + گري = ڳهڻ = بکر ڳهي ويندڙ)]

'بحر بلائون بجهڙيون، آفتون اجگر' (حفيظ).
* [صفت] تمام وڏو.

'ابريس لهريون عشق جون، اجگر اليلا' (رمضان ڪنڀر).

• **اَجَلُ ج اَجَلَ:** [اـ مذ] موت، خاتمو، مقرر ٿيل مدو، ڪتي، قضا.
* [ع: اجلُ ج اجالُ]

'سوهي، سوهو، سو اجل، سو الله'

ـ **آجلان:** [اـ ح ـ جري] اجل کان اڳي، موت کان اڳ ۾.
* [ع: اجل + سنڌي ـ آن، ح ـ جر = کان]

'مرڻ موچاري ٿيين، اجلان اڳي اڄ' (شاهه/سسئي)

ـ **اَجَل آچڻ:** [اصطلاح] موت اچڻ، ڪتي اچڻ.

ـ **اَجَل جي مُنهَن ۾ وَڃڻ:** [اصطلاح] موت جي منهن ۾ وڃڻ، خطري ۾ پوڻ.

ـ **اَجَل رَسيدو:** [صفت] موت جي چنبي ۾ آيل، مرڻينگ، زندگي ۽ موت جي ڪشمڪش ۾ پيل.

ـ **اَجَل طَبعي:** [اـ مذ] طبعي يا قدرتي موت، پيريءَ جو موت.

ـ **اَجَل ڪَٽڻ:** [اصطلاح] ڪتي ڪٽڻ.

ـ **اَجل کي سَڏ ڪرڻ:** [اصطلاح] گهري موت وٺڻ.

• **اَجَل:** [صفت] سڀ کان وڏو، وڏي وڏائيءَ وارو، تمام شاندار، نهايت بزرگ.
* [ع: مبالغہ 'جليل' جو اسم تفضيل]

'نوريءَ جي نياز جو عجب اجل هوءِ' (شاهه / ڪاموڏ).

• **اُجَلُ ج اُجَلَ:** [صفت] صاف، اجرو، پاڪ، چمڪندڙ.
* شفاف، نرمل، اڇو، سفيد، تجليءَ وارو، چمڪدار.
* [سن: اد = مٿي + جول = چمڪڻ]

ـ **اُجِلو ج اُجِلا:** [صفت ـ مذ] اُجل، اُجرو.
* [مث: اجلي ج اجليون]

ـ **اُجلو ٿيڻ:** [اصطلاح] ظاهر ٿيڻ، مشهور ٿيڻ.
* [طنزاً] بدنام ٿيڻ.

ـ **اُجلو ڪرڻ:** [اصطلاح] خوار ڪرڻ، نقصان رسائڻ.

• **اِجلاسُ ج اِجلاسَ:** [اـ مذ] ويٺڪ، نشست، ميٽنگ، جلسو، ميڙ، گڏجاڻي.
* [ع: جلس = ويهڻ]

ـ **اِجلاس سڏائڻ:** [اصطلاح] اجتماع جي نشست ڪوٺائڻ، گڏجاڻي سڏائڻ، ويهڪ جي ڪوٺ ڏيڻ.

ـ **اِجلاسُ ڪرڻ:** [اصطلاح] دربار ڪرڻ، ڪچهري ڪرڻ، ڪنهن اجتماع جي نشست سڏائڻ، ڪنهن معاملي بابت گڏجاڻي ڪوٺائڻ.

● **آجلاف:** [صفت] اوباش، رولو، بدمعاش، لوفر.

※ [ع: جِلف ج اجلاف]

● **اِجلالُ:** [اـ مذ] وڏائي، تجمل، شان.

※ [ع: جلال ج اجلال]

● **اُجلائِڻُ:** [مص – فعل متعدي بالواسطہ] صاف ڪرائڻ، اجارائڻ

※ [سن: اججول]

※ [اُجليو اُجلندو اُجليل]

ـ **اُجلائي:** [اـ مث] صفائي، سُنائي، پاڪائي، چمڪ، تيج، روشن، خالص.

'اندر اجلائي، ماڻي سڪ سروب جو' (سامي)

● **اِجلِس:** [ع: امر] ويھ.

※ [ع: جلس (= ويھڻ) جو امر بمعنیٰ ويھ]

'قم تي پهچ قريب ڪي، اِجلس تون نہ جڳاءِ' (شاهہ/ ڪوهياري).

● **اُجلَڻ:** [مص – فعل لازمي] صاف ٿيڻ، اجرڻ.

※ [سن: اج + جول = چمڪڻ]

※ [اُجليو اُجليا، اُجلي، اُجليون، اُجلندو اُجلندا، اُجلندي، اُجلنديون، اُجليل]

● **اِجماعُ ج اِجماعَ:** [اـ مذ] ماڻهن جو ميڙ، هجوم.

※ ڪنهن ڳالهہ تي اتفاق راءِ، هڏي، اِتّفاق.

※ ڪنهن شرعي مسئلي تي مسلم مجتهدن جو اتفاق.

※ [ع: جمع = گڏ ٿيڻ]

ـ **اِجماعُ اُمت:** [اـ مذ] جملي مسلمانن جو اتفاق، هڪ ئي راءِ تي بيهڻ واري حالت.

ـ **اِجماع صَحابہ:** [اـ مذ] ڪنهن فقهي يا شرعي مسئلي تي اصحابن سڳورن جو اتفاق.

● **اِجمالُ:** [اـ مذ] مختصر بيان، اِختصار

※ [ع: تفضيل جو ضد]

ـ **اِجمالاً:** [ظرف] مختصر طور

ـ **اِجمالي:** [صفت] مختصر، گول مول، مبهم.

● **اَجمَعِينَ:** سڀئي، مڙيئي.

※ [ع ـ صفت ـ اجمع ج اجمعون، اجمعين]

● **اَجمَلُ:** [صفت] سڀ کان سهڻو سڀ کان خوبصورت.

※ [ع: 'جميل' مان اسم تفضيل]

● **اَجَمِڙ:** [اـ خاص ـ مث] اجواڻ، جاڻ (هڪ قسم جو پسارڪو وکر).

※ [س/ ڪچ]

● **اَجمُود:** [اـ خاص ـ مذ] ٻوٽيءَ جو هڪ قسم، جاڻ، ول جاڻ.

※ [ف ـ سن: اجمود يا اجمودا = ٻڪريءَ جي موج ـ خوشي]

● **اَجميرُ:** [اـ خاص] هندستان ۾ هڪ شهر جو نالو جنهن ۾ خواجہ معين الدين چشتيءَ رحہ جي درگاهہ آهي.

● **اَجَنُ:** [اـ مذ] بيابان، ويرانو.

※ [سن: ا = نہ + جن = ماڻهو = اها جاءِ جتي ڪو ماڻهو نہ ليي]

● **اَجناسَ:** [اـ مذ] جنسون.

※ [ع: جِنس ج اجناس]

● **اَجنَبي:** [صفت] اڻواقف، پرائي ملڪ جو، پرڏيهي، پرديسي، ڌاريون، غير، اوپرو، اياڻو اوڻو، اسونهون، بيگانو.

※ [ع: جنب = پري رکڻ يا موڪل]

● **اَجنَبِيت:** [اـ مث] ڌاريائي، بيگانائي.

● **اَجَنمَ:** [اـ صفت] اڻ ڄاول، جيڪو ڄائو نہ هجي (يعني الله تعاليٰ).

※ [سن: ا = نہ + جنمن = ڄمڻ]

● **اَجَڻُ:** [مص – فعل لازمي] مال جو ويهڻ.

※ [س/ل ـ سن: اج = هلڻ، هڪلڻ]

※ [اَجيو اَجيا، اَجي، اجيون، اَجندو اَجندا، اَجندي، اَجنديون، اَجيل]

● **آجوان، آجواڻ:** [اـ خاص ـ مث] دوا طور ڪم ايندڙ ٻج جو هڪ قسم، جاڻ، ولجاڻ.

• **آجواڻِي:** [اِ_ خاص] سنڌ ۾ هند ۾ واقع هندو ڪتنب جي آکهه جو نالو.

❊ [هند]

• **آجوتِ:** [صفت] بي جوت، اونداهو، اڻ روشن.

❊ [سن: ا = نه + جيوتِس = جوت]

• **آجُوئو:** [صفت_ مذ] اڻ چُٽل، پاڪ.

❊ [سن: ا = نه + جشت = اوباريل]

❊ [مث: آجوئي ج آجوئيون]

• **آجورُ آجورو:** [صفت _ مذ] اُ زور، بي زور، بي طاقت، ڪمزور، هيڻو، ڏٻرو، ڏهرو، ضعيف، نربل.

❊ [مث: اجوري ج اجوريون]

_ **آجوري:** [اِ_مث] بي زوري، بي طاقتي، اگهائي، ناچاڪائي، بيماري، علالت.

❊ [س/ ٺ: ا = نه + زور]

'آهيان اجوري تنهنجي، جهوري ۽ جبل جهاڳيان' (شاهه).

• **اُجُورو ج اُجُورا:** [اِ _ مذ] عيوض، بدلو، معاوضو، محنت جو ڦل، مزدوري.

❊ اَجر، ثواب، انعام.

❊ [ع: اجورة]

'وحان جي وصال کي، سي سڀ اجورا' (شاهه).

• **اُجُوره دار:** [صفت] پورهيت، مزدور.

• **آجوڙُ ج آجوڙَ:** [صفت] جنهن جو جوڙ نه هجي، بينظير لاثاني، اڻ چڱو، ناچاڪ، بيمار.

• **آجوڙا:** [اِ - مذ] بنا ڪنهن رٿ جي، بي رٿائتا.

'آسڻ اجوڙا، سجوڙا سين سجڻين' (شاهه/ رامڪلي/ پورب)

'اوچڻ اُجوڙا سجوڙا ڪي سجڻين' (عنات)

• **آجوکو ج آجوکا:** [صفت_ مذ] بي جوکو، بي خوف.

❊ صحيح سلامت، محفوظ، هٿيڪو، سانپيل، سانديل، سوگهو

❊ [س: ا = نه + جوکم = جوکو سن ا = نه + دک = غم، يعني بي غم، بي فڪر]

❊ [مث: اجوکي ج اجوکيون]

• **آجوکِي:** [صفت – مث] بنا جوکي جي.

❊ [اصطلاحاً] نرالي.

'وهڻ وراکن ۾، ان جي اجوکي اوطاق' (شاهه/مارئي).

• **آجوڳُ ج آجوڳَ:** [صفت] نه جڳائيندڙ، اڻ جڳائيندڙ، نامناسب، غير واجبي، ناجائز، اڻ لائق، اڻ جوڳ، خراب، برو.

❊ [سن: ا = نه + يوگيه = لائق _ مناسب]

_ **آجوڳائي:** [اِ_ مث] اڻ سُهائيندڙ حالت، نالائقي.

_ **آجوڳو ج آجوڳا:** [صفت_ مذ] اجوڳ، نامناسب.

❊ [ضد: 'جوڳو']

❊ [مث: اجوڳي ج اجوڳيون]

• **آجُوڻ، آجُوڻِي:** [صفت] اڻ چاول، جيڪو جنم نه وٺي.

❊ [سن: ا = نه + يون = گرڀ، جم _ يعني اهو جيڪو وري نه جمي، ۽ نئين جوڻ نه وٺي]

• **آجوهي:** [اِ_مث] نظر، تَڪَ، گهور، ڄڪ، ڇپ، ڏٺ، نهاري، ڏسي تڪي.

'سڻ ڏيو سر جهوپڙين، ايهي اجوهي' (عنات)

• **اَجَهڻ:** [مص – فعل لازمي] وبهڻ (خاص ڪري وهڻ جو).

❊ [س/ڪوهه]

❊ [اَجَهيس اَجَهيا، اَجَهي، اَجَهيون، اَجَهندس اَجَهندا، اَجَهندي، اَجَهنديون، اَجَهيل]

• **آجي:** [صفت] اڻ سوڀو، هارايل، ناڪام، بي سوڀو.

❊ [سن: ا = نه + جي = فتح]

❊ [اِ_مث] هار، شڪست، ناڪاميابي.

• **آجِيتُ ج آجِيتَ:** [صفت] جيڪو جيتجي نه سگهجي، اڻ جيت، جنهن کان ڪو کٽي نه سگهي، غير مغلوب، هميشه غالب، فاتح، مضبوط، جنهن کي فتح ڪري نه سگهجي، ناقابل شڪست.

'جنهن ملي ساڌ سنگت سان جيتيو مَن اجيت' (سامي)

※ [سن: اِجت <ا = نه + جِم = جيتڻ جِت =جيتيل]

● **آجيِڙو ج آجيِڙا:** [صفت_ مذ] جيِڙو، جيتامڙو، ضعيف، هيٺو، ننڍڙو.

※ [مث: آجيِڙي ج آجيِڙيون]

● **آجيِدُ:** [صفت تفضيل] تمام چڱو، زور.

※ [ع: جيد ج اسم تفضيل]

※ عمدو.

● **آجِيرُ:** [ا_ مذ] ٻانهو، اجرت تي مزدور يا نوڪر.

● **آجيرن:** [صفت] برباد، تباهه.

● **آجِيرَڻ:** [صفت] بد هاضمو، بادي.

※ [سن: اجِيرڻ <ا = نه + جري = هضم ڪرڻ]

● **آجيرو ج آجيرا:** [ا — مذ] اجورو گهرندڙ، ڪاسبي، هاري، پورهيت.

'تون آهين اهان قرب جي، هو آهين اجيرا' (گرهوڙي)

● **اُجيري:** [ا. خاص _ مث] اکين جي بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ رات جو نظر نه پوي)، شبڪوري.

※ جيراندي (ٻڪريءَ جو جيرو، جنهن جو کائڻ شبڪوريءَ جو علاج سمجهيو ويندو آهي).

※ [س/ ل]

● **آجِيڪار:** [ا _ مذ] وڏو سمنڊ. ڪُن، اوڙاهه.

'آهي اهڙو اجيڪار، جن پرو پنهنجو ياڻ لهي' (ميون عيسى).

● **اُجين:** [ا. خاص] هندستان جو آڳاٽو شهر (جيڪو جون تا د وڪرماجيت جي گاديءَ جو هنڌ هو ۽ البيرونيءَ ان جي محل وقوع کان زمين جي گرلي جو گهيرو دريافت ڪيو ۽ جنهن جي طول ۽ عرض کان مسلمان جاگرافي دان ٻين شهرن جي ڊيگهائي ۽ ويڪرائي ڦاڪن جو حساب ڪندا هئا).

● **آجِيوُ:** [صفت] بيجان، مئل، مرده.

※ [سن: ا = نه + جِيو = حياتي يعني اهو جنهن کي ساهه نه هجي]

● **آجِيوَڪا:** [ا_مث] آجيوڪا، گذران. روزگار، کاڌ خوراڪ.

※ [سن: اجيون، آ = ويجهو + جِيو = جئڻو رهڻ]

● **آڄُ:** [ظرف] هلندڙ ڏينهن، اڄوڪو ڏينهن، اِمروز.

※ [ق س_ سن: (ظرف — ادي) — پرا: (اج — اپ)]

'اڄ جو ڪم، سڀاڻي تي نه رکجي' (لوڪ)

※ هن وقت، هينئر.

'اٺي اورچ اُڄ، سڀان ناه صديق جئي' (صديق فقير).

_ **آڄوڪو، اڄوڻڪو، آڄُوٽو:** [ظرف] اڄ ڏينهن وارو، اڄوڪو، اڄ ٺي، اڄوڪي ڏينهن تائين.

'اڄ اڄوڪو سوال، روضي پاس رسندو'

※ [ظرف، مث: اڄ، اڄوڪي، اڄوڻڪي، اڄوٽي]

_ **آڄ سُڀان، آڄ سُڀاڻي:** [ظرف] اڄوڪي ۽ سڀاڻڪي ڏينهن، ڏينهن ٻن ۾. جلد ئي، سنت ئي، سگهوئي.

_ **آڄ سُڀان، سُڀاڻي تي هجڻ:** [اصطلاح] ختم ٿيڻ تي هجڻ، تقريباً پوري ٿيڻ وارو هجڻ. قريب الاختتام هئڻ.

_ **آڄُ سُڀان، سُڀاڻي جي غم ۾ گرفتار ٿيڻ:** [اصطلاح] دنيا جي مصيبتن ۾ ڦاٿل هئڻ، پيٽ قوت لاءِ پريشان هئڻ، ڏتڙيل حالت ۾ سرگردان رهڻ.

_ **آڄُ سُڀان ڪرڻ:** [اصطلاح] اڄ ۽ سڀاڻي جا ڪوڙا يا سکڻا دلاسا ڏيڻ. ٽارڻ. ڳالهه کي اجائي ڊيگهه ڏيڻ.

_ **آڄُ سُڀان ڪري وٺڻ:** [اصطلاح] ڪم کي جلدي ڪري وٺڻ، دير نه ڪرڻ.

_ **آڄُ ڪلهَ، آڄڪلهه:** [ظرف] اڄوڪي ۽ ڪلهوڪي ڏينهن. هلندڙ وقت ۾، موجودد وقت ۾.

_ **آڄُ ڪلهَ ڪرڻ:** [اصطلاح] ٽارڻ، ڊوڙائڻ. سکڻا دلاسا ڏيڻ

● **اَڄَ ج اُڄون:** [ا _مث] اوڄ. اڃائي، اوڄ. مدد.

※ اوڄ، مٿانهين.

※ ['اڄڻ' مصدر مان اِسم، مخفف 'اوڄ' جو]

● **اُجاڙُو ج اجاڙو:** [صفت_ مذ] اجاڙيندڙ، اجاڙيندڙ. ناس ڪندڙ. ڦٽائو.

※ [مث: اُجاڙي ج اُجاڙيون]

• **آجاڻُ**: [صفت] اڻ ڄاڻ، ابوجهه، بي خبر، ناواقف.

※ سادو سودو، بي سمجهه، بيوقوف، اگياني، بي علم، جاهل، نادان، بي عقل، اياڻو.

※ [س: ا+ ڄاڻ]

※ **[سن: اجڃا > ا + ڄڃا = ڄاڻڻ يعني جنهن کي ڄاڻ نه هجي]**

'آهيان گهڻو اجاڻ، پر سُور پريان جا ساڻ مون' (شاهه / سسئي آبري).

ـ **آجاڻائي**: [اـمث] اڻڄاڻائي، ابوجهائي، بي سمجهي، ناداني.

※ جهالت، اياڻپ، ڇرياڻپ، ڇِٽپائي.

ـ **آجاڻَپ**: [اـمث] ناداني، اياڻپ، ڇِٽپائي، غير واقفيت.

ـ **آجاڻندي**: اڻڄاڻ هوندي، ابوجهه هوندي.

'محب منجهين من ماهه، مون اجاڻندي اڃهيو' (شاهه / يمڻ ڪلياڻ).

ـ **آجاڻو ج آجاڻا**: [صفت] اجاڻ، اڻ ڄاڻ، اڻ ڄاڻندڙ.

• **اُڄَت**: [اـمث] اُٽِ، اُڻاوت (ڪورڪي ڪم بابت).

※ **[سن: اوڃ = اُٽڻ]**.

• **اُڄتُ ج اُڄتَ**: [اـمذ] مٿانهين زمين.

※ **[س / ات ـ سن: اد = مٿي + سٿت = ويهڻ]**

• **اُڄَتُ ج اُڄَتَ**: [اـمذ] شيون، گهر جو سامان رکڻ لاءِ نوڙين مان نهيل پڄرو، ڇِڪو (جيڪو بهراڙين جي گهرن ۾ اڪثر ڇت ۾ لڙڪيل هوندو آهي).

※ **[سن: اد = مٿي + سٿت = ويهڻ]**

ـ **اُڄَتَ تي رکڻ**. [اصطلاح] ڇِڪي تي رکڻ، اجايو احسان جتائڻ، خواهه مخواهه پاڻ پڏائڻ.

• **اُڄَمُ ج اُڄَمَ**: [اـ مذ] ادم، سعيو.

※ الڳ ٿلڳ.

※ سنجيدو.

※ جان فشانيءَ سان ڪم ڪندڙ، جاکوڙي، محنتي، سرجوشي مان ڪم ڪندڙ، اتساهه مان ڪم بجا آڻيندڙ.

※ **[س / ل ـ سن: اديم < اد = مٿي + يم = ڪٽڻ ـ ڪوشش ڪرڻ]**

ـ **اُڄَمائتو ج اُڄمائتا**: [صفت ـ مذ] محنتي ماڻهو، اورچ شخص، سرگرم شخص.

※ **[مث: اُڄمائتي ج اُڄمائتيون]**

• **اُڄَمي ج اُڄَمي**: [صفت] اُدمي، محنتي، اُڄمائتو، سرگرم، اُتساهي، سُچيت، اُڄهول، جمي ڪم ڪندڙ، پُرجوش.

※ **[سن: اديمي = ڪاريگر سرگرم ڪار]**

• **اُڄَن**: اوڄي ۾ اڄن، اڄي تيار ٿين.

• **اُڄَڻَ**: [اـ خاص] سنڌ ۾ هڪ ذات جو نالو (**اڪثر نواب شاهه، سکر ۽ حيدرآباد ضلعن ۾ رهندڙ**).

• **اُڄَڻُ**: [مص ـ فعل لازمي] ڪپڙو اُٽجڻ، اُڻاوت ٿيڻ، ٺهڻ، تيار ٿيڻ.

※ اجل ڪاٽڻ، مٿي اُڀرڻ، اُڀار، ديجي واپس موٽ ڪائڻ.

※ عقيدن جو اُڀار.

※ شباب، جوڀن، جوانيءَ ۾ اڄڻ.

'اڄ ڀڻ اُڄڻ کي مرين، نه ڪي ڪتئي ڪال' (شاهه / ڪاپائتي)

※ **[اُڄيو، اُڄيا، اُڄي، اُڄيون، اُڄندو اُڄندا، اُڄندي، اُڄنديون، اُڄيل]**

ـ **اُڄَڻُ پُڄَڻُ**: [اصطلاح] ٺڪجڻ، ٺجڻ.

ـ **اُڄَڻِي ج اُڄَڻِيُون**: [اـمث] اُٽي، اُڻاوت، اڄت.

• **آڄو ج آڄا**: [صفت ـ مذ] ڪاڇو، ڏاڍو.

※ **[ضد: 'سڄو']**

※ اولو، اُڻائو، اهنجو، اڻ سڌو.

※ ڏنگو (**هر ۾ ڏگهي جي هلت**)، سڌو نه وهندڙ ڏڳو.

※ **[مث: اڄي ج اڄيون]**

ـ **آڄو وَاءُ لڳَڻُ**: [اصطلاح] اڻائو واءُ لڳڻ، تڪليف رسڻ.

• **اُڄهم**: [ظرف] اڄ ٿي.

'انا الشمس سورت، اڄهم وڃ اوڏانهن' (گرهوڙي)

• **اَڄهندو**: [اـ مذ] اوندهه، تاريڪي.

※ **[س / ل]**

* [ضد: سُجهندو]
* اڪلندو، پورو ٿيندو.
* [اُجهڻ مصدر مان مستقبل جو صيغو]

● اُچَهَہ: [اـ مث] اوچاهہ، دل وڻت، پسندگي، دلپسند.

● اُچَهَڻُ: [مص ـ فعل لازمي] اُڪلڻ، ڪم پورو ٿيڻ، پهچڻ، پڄڻُ (ڪم).

* پسند اچڻ، وڻڻ، آئڙڻ، سنو لڳڻ.

'جي پيا منهن مهراڻ، تن پاندين پيت نہ اچهي' (شاهہ).

*[اچهيو، اچهيا، اچهي، اچهيون، اچهندو، اچهندا، اچهندي، اچهنديون، اچهيل]

ـ اُچَهي اُچَهڻ: [اصطلاح] پسند اچڻ، وڻڻ، آئڙڻ، سنو لڳڻ.

'هي جي مڙوئي مقصود، اسم نہ اچهي ان کي' (لطف الله قادري)

ـ اُچَهي: پڄي، وڻي، ٺيي.

'ڏکي ڏمرناهہ، بکي کل نہ اچهي' (شاهہ/سسئي)

● اَڄ هين: [ظرف] اڄ ئي، هاڻي ئي، هن ويل.

اڄ هين ماريو مڇ کي، صبح سهي ڪير' (خليفو)

● اُچِئو: سمجهئو، پروڙيو، واچئو.

'بني ۾ بيهي، تان تون الف نہ اچئو' (شاهہ/ڪلياڻ)

● اُجهہ: [اـ مث] گمراهي، جهوت، رولڙو، پٽڪ، مونجهہ، ڳڻتي، آنڌ مانڌ.

* [س/ل]

'پوري پئي رهہ، اپتي اجهہ مَ ڪاڙي' (شاهہ/رامڪلي/پورب)

- اُجهہ پَڌَ: [اـ مث] ائٽ تڻ، آنڌ مانڌ، پريشاني.

● اَجها ج اَجهائون: [اـ مث] پناهہ گاهہ، ڪڪائين پونگي، اولو، اَجهو.

* گهرو.

* [س/ ڪوهہ]

● اِجها: [ضمير اشارو 'ويجهو' ـ مث] ڪنهن ويجهيءَ مونث شيءِ کي اشاري سان ڏيکارڻ جو لفظ، بلڪل هيءَ

* [ظرف] جاءِ تہ، اِجها آئي، هن مهل.

ـ اِجها ڪي ڳجها ڪرڻ: [اصطلاح] جلدي ڪرڻ، تڙ تڪڙ ڪرڻ، جهٽ پٽ ڪرڻ (ڪم).

* [س/ات]

● آجهاب: [اـ مذ] ننڊ، آرام، آجهاپ.

* [س/ل]

ـ آجهاپ ج آجهاپون: [اـ مث] ٿوري ننڊ، ننڊ جو جهوٽو، جهپڪي، جهپ.

ـ آجهاپ ڪرڻ: [اصطلاح] ٿوري ننڊ ڪرڻ، آرام ڪرڻ.

● آجهاپي: آرامي ٿي، خالي ٿي، سُڪي.

'اجهاپي ڪا اڌ، وسڻ کان اڳي وجي' (سچل/سارنگ).

● اَجهارَ ج اَجهارُون: [اـ مث] درياءَ جو ڪرنڊڙ ڪپرُ، درياءَ جو ور (جتان پاڻي پرو وهي).

* [س / ل]

*ٻڪرين جي واڙ.

● اُجهارڻُ: [مص – فعل متعدي] اجارڻ.

* [س / ل]
* [مص] اُجهارڻُ
* [امر] اُجهارِ
* [مضارع] اُجهاريان (ج) اُجهاريون، اُجهارِين (ج) اُجهاريو، اُجهاري (ج) اُجهارين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اُجهاري ٿو(ج) اُجهارين ٿا
* [حال مث] اُجهاري ٿي (ج) اُجهارين ٿيون
* [ماضي] اُجهاريو (ج) اُجهاريا
* [ماضي مث] اُجهاري (ج) اُجهاريون
* [مستقبل] اُجهاريندو (ج) اُجهاريندا
* [مستقبل مث] اُجهاريندي (ج) اُجهارينديون
* [اسم مفعول] اُجهاريلُ

● **آجها ڪُجها:** [ا ـ مث] حال ۽ ”ل“. ڪوڙ سچ. حق ناحق. ڳجهہ. راز.

※ [س/ات]

● **آجھاڳ:** [صفت] نہ جهاڳڻ جهڙو (سمنڊ، جنهن جو پريون ڪنارو يا ترولهي نہ سگهجي)، بي انت. عميق. اونهو پاڻي.

※ آگاهہ. ڄاڻو

※ بيحد. بي حساب. بيشمار.

※ [سن: اگاڌ]

’سڪ تنهنجي سيرين، اندر تي اجهاڳ‘ (شاهہ)

● **اُجهاڳَ:** [اـ مث] سفر. مسافري. ڪَهہ. منزل.

※ [مذ: اُجهاڳو]

● **آجهال:** [صفت] بنا جهل جي. اجهلُ. اڻ جهلُ. (اهو جيڪو جهلجي نہ سگهي).

※ [ا+جهل]

● **اُجهالِڪو ج اُجهالِڪا:** [ا ـ مذ] جهونٽو. لوڏو.

● **اُجهامَ:** [ا ـ مث] وسام. پوڏڙو. ماندڪائي. ساهہ جي ڊرائي. ڊڪر.

● **اُجهامڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] وسامڻ. گهٽجڻ. منسڻ. هپامڻ (دل)، ماندو يا بيهوش ٿيڻ.

※ ناس ٿيڻ. ختم ٿيڻ.

※ گل ٿيڻ (بتي، ڏيئو يا باهہ).

※ مائو ٿيڻ. سانت ۾ اچڻ. جهڪو ٿيڻ.

’سا آڳ اندر جي ڪين اجهامي، باروچل جا ٻاري هئي‘ (ڪبير شاهہ).

※ ٿڌو ٿيڻ.

※ [اُجهاميو اُجهاميا، اُجهامي، اُجهاميون، اُجهامندو اُجهامندا، اُجهامندي، اُجهامنديون، اُجهاميل]

ـ **اُجهائڻُ:** [مص ـ فعل متعدي] وسائڻ. گل ڪرڻ (ڏيئو بتي وغيره).

※ مائو ڪرڻ. ساٿو ڪرڻ. بيهوش ڪرڻ (مار ڏيئي).

※ ٿڌو ڪرڻ. چندو وجهڻ. گهٽ ڪرڻ (اڄ ڪي).

’ٻاريو اُجهائين پرين، اجهايو ٻارين‘ (شاهہ / يمن ڪلياڻ)

※ [مص] اُجهائڻ

※ [امر] اُجهاءِ

※ [مضارع] اُجهائيان (ج) اُجهائيون. اُجهائين (ج) اُجهائيو. اُجهائي (ج) اُجهائين

※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل ’ٿو‘ ۽ حال استمراري لاءِ ’پيو‘ جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

※ [حال] اُجهائي ٿو (ج) اُجهائين ٿا

※ [حال مث] اُجهائي ٿي (ج) اُجهائين ٿيون

※ [ماضي] اُجهائيو (ج) اُجهائيا

※ [ماضي مث] اُجهائي (ج) اُجهائيون

※ [مستقبل] اُجهائيندو (ج) اُجهائيندا

※ [مستقبل مث] اُجهائيندي (ج) اُجهائينديون

※ [اسم مفعول] اُجهائيل

● **آجها ج آجهائون:** [ا ـ مث] اجها. پناهہ واري جاءِ. اولو.

※ [س / ل]

ـ **اُجهائي رکڻ:** [اصطلاح] ساٿو ڪرڻ. ماري هڏ گڏ پيچي وجهڻ. بيهوش ڪرڻ. سخت مارڻ. جهڳورڻ.

● **اُجهائيان:** [مضارع] وسائيان (باهہ يا اڄ).

※ پوري ڪريان. ماريان.

’پنهون باڻ پيار، ٿہ اڄ سين اڄ اُجهائيان‘ (شاهہ/سسئي).

● **اُجهرڻ:** [مص ـ فعل لازمي] اوجهرڻ. اوجهرائيون کائڻ. ننڊ جا جهوٽا کائڻ. پنڪيون کائڻ.

※ [سن: اوسرئم=]

※ [اُجهريو اُجهريا. اُجهري، اُجهريون. اُجهرندو. اُجهرندا، اُجهرندي، اُجهرنديون، اُجهريل]

● **اُجهڙڪڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] آجهڙڻ. آڏيٽا کائڻ. ٿاٻا کائڻ. ڌڪا کائڻ. دربدر ٿيڻ. رلڻ. ڀٽڪڻ. اس ۾ رلڻ. اسڙڪڻ.

* خوار خراب ٿيڻ.

* ناس ٿيڻ. تباهه ٿيڻ.

* ڦاسڻ. اوجهڙ ۾ هلڻ.

* [اُجهڙکيس اُجهڙکيا، اُجهڙکي، اُجهڙکيون، اُجهڙکندو اُجهڙکندا، اُجهڙکندي، اُجهڙکنديون، اُجهڙکيل]

• **اُجهڙڻُ:** [مص_ فعل لازمي] اجهڙڪڻ. آجهڙڻُ

* [اُجهڙيس اُجهڙيا، اُجهڙي، اُجهڙيون، اُجهڙندو اُجهڙندا، اُجهڙندي، اُجهڙنديون، اُجهڙيل]

• **اُجهَڪ:** [ا_صفت] تارڪ. تياڳي.

* [سن: اجهڪ < اججهه = ڇڏڻ، ترڪ ڪرڻ]

• **آجهڪو ج آجهڪا:** [صفت – مذ] تمام جهڪو. گهٽ درجي وارو. گهٽ. خسيس. معمولي. ڪمتر.

* [س/ل]

* [مث: اجهڪي ج اجهڪيون]

• **آجهڪائي ج آجهڪايون:** [ا_مث] گهٽتائي. ڪميٽائپ. نيچپائي. ڪم ظرفي. ڪمتري.

• **اُجهڪو ج اُجهڪا:** [صفت-مذ] تکڙو. جلدباز. اُبهرو.

* [س/ل]

* [مث: اُجهڪي ج اُجهڪيون]

* [ا_ مذ] جذبو. جوش. جولان.

* ڳڻتي. فڪر. يار کان فراق جو غم.

_ **اُجهڪائي ج اُجهڪايون:** [ا_مث] تکڙ. جلدبازي. جلدي.

• **آجهل:** [ا_صفت] نه جهلجڻ جهڙو. نه رڪجڻ جو. اڻ جهلُ. اڻتُرُ. (اهو جيڪو جهلجي نه سگهجي).

* بيحد. بيشمار. گهڻو. جهجهو.

* [ا = نه + جهل]

'سڪ تنهنجي سپرين، اندر تي اجهل' (شاهه/ سهڻي).

_ **آجهلائي ج آجهلايون:** [ا_مث] ظلم. انڌير. بي انصافي.

* گهڻائي. ڪثرت.

_ **آجهل اياڻو ج آجهل اياڻا:** [صفت _ مذ] نماڻو.

* اڻتر. نڌر.

'آدر تيڏي وڪاڻي، عاشق اجهل اياڻي' (بيدل)

• **اُجهندو ج اُجهندا:** [ا–مذ] سج لٿي جي مهل. نماشام. منهن اونداهي

* [س/ل]

* [ضد: سجهندو]

'اُجڻ وڃڻ اجهندا، لحظي لڪ سجا' (گرهوڙي)

_ **اُجهندي اچڻ:** [اصطلاح] سج لٿي مهل اچڻ. نما شام جي وقت اچڻ. منهن اونداهيءَ جي مهل اچڻ.

_ **اُجهندي موٽڻ:** [اصطلاح] سج لٿي مهل موٽڻ. نما شام ڪري واپس اچڻ. منهن اونداهيءَ جي مهل گهر پهچڻ. (ڪم ڪار وغيره تان).

• **اُجهڻُ:** [مص_ فعل لازمي] رلڻ. ڀٽڪڻ. اجهڙڪڻ. دربدر ٿيڻ. ٿابا کائڻ. ڌڪا کائڻ.

* جهوتون ڏيڻ. گولڻ. ووڙڻ.

* [سن: اججهه = ڇڏڻ، ترڪ ڪرڻ. نٽائڻ. ڀڄڻ]

'جن اجهيو تن نه ٻجهيس ويلي گڏين وير' (روحل)

'ٻاڙي ڏانهن پرين جي، اجهه مَ اوائي'.

* ڀلجڻ. گمراهه ٿيڻ.

* وسامڻ. ڍرو ٿيڻ (بدن).

* ٿڪجڻ. هلاڪ ٿيڻ. وهي وڃڻ. لڙهي وڃڻ.

'اوليون اجهڻ لڳيون، ويا ونجهه وهي' (شاهه/ گهاتو).

* سمجهڻ. معلوم ڪرڻ.

* [سن: اد – ٻڌ = جاڳڻ. هشيار ٿيڻ. ياد ڪرڻ]

'هينئڙا اجهه مَ مُنجهه، ته ٻرينتان ٻري نه ٿئين' (شاهه/ آسا)

* [اُجهيس اُجهيا، اُجهي، اُجهيون، اُجهندو اُجهندا، اُجهندي، اُجهنديون، اُجهيل]

_ **اُجهڻُ ٻجهڻ:** [اصطلاح] ٿڪجڻ ٽٽجڻ. رلڻ پنڻ.

- اُجهي: [اِ_مفعول] اُجهامي، عاجزئي، مُنجهي.
* پهچي، پُڄي، همت ڪري.
- اُجهين: [مضارع] تون، رلين، پٽڪين، گولا لاءِ ڏڪا کائين، گهمين.
- اُجهي پُجهي: [ظرف] رلي رلي، پٽڪي پٽڪي، ڏڪا کائي، گولي ڦولي.
* ڄاڻي ٻجهي، سوچي سمجهي.
● اَجهو ج اَجها: [اِ_مذ] پشت پناهه، پردو، ڍڪ، بچاءُ، آسرو، سهارو.
* گهر، رهڻ جي جاءِ، مٿي لڪائڻ جو هنڌ.
* [سن: اشريه = قرار گاهه، پناهه]
'مازيت شيأ إلا ورأيت الله نيشي اجها اوڏهين اُڏ' (شاهه/سسئي آبري)
● اِجهو: [ظرف] هتي، هن هنڌ، ڄاڻ ته.
* [ضمير اشارو 'ويجهو'] هيءُ
* [مث: اِجها]
● اِجهو: [ظرف] هو، اهو.
* [ظرف] هتي، هن هنڌ.
* [مث: اجها]
'ڪهج اجها ڪيهه، گرد پس ڪنگن جي' (شاهه/ سسئي آبري).
● اُجهور: [صفت] اگهور، ڪُن، گرداب، اونهون، پاڻي.
* [سن: او گهورڻ < او = هيٺ، پري، خراب + گهورڻ =چڪر يا ڦيريون کائڻ]
'رَک پيلي جو پرَڻ، جو اڄي پيو اجهور ۾' (شاهه/سوهڻي).
* مال جي آرام جي جاءِ، وسٿن، ڳوٺ جي پسگردائي.
● اُجهورو ج اجهورا: [صفت -مذ] ڪمزور.
* [س/ل: ا = نه + زورو> جهورو]
* [مث: اجهوري ج اجهوريون]
● اَجهوڪو ج اَجهوڪا: [صفت- مذ] جنهن کي رهڻ جي جاءِ نه هجي، خانه بدوش.
* ٻي جوکو، ٻي ڊپو.
* [ا = نه + جهوڪ = رڻ ـ ويهڻ جي جاءِ]
* [مث: اَجهوڪي ج اَجهوڪيون]
● اجهولُ: [اِ_صفت] نه لڏندڙ يا نه جهلندڙ (جيئن هاٿي)، اڏول، محڪم، پختو قدم.
* [سن: ا = نه + دولا = جهلڻ، لڏڻ]
● اِجهي: [ظرف_(جمع لاءِ)] اجهو هاڻي، ڪنهن به وقت، سگهوئي
(اجهي جڻ آئيا = بس اچي ويا).
● اُڃ: [اِ – مث] پياس، تونس، ترشنا، تشنگي.
* اُڪير، سڪ، حبّ، اڪنڊ.
'ٻي پيالو واڃ جي اڃ اسين اڃ اڻيار (شاهه/ سسئي)
- اُڃ اُتارڻ: [اصطلاح] اڃ ڄاڳائڻ، پياسي ڪرڻ، اُڃ وڌائڻ
- اُڃارو ج اُڃارا: [صفت -مذ] اڃايل، پياسي.
* [مث: اڃاري ج اڃاريون]
'اڃاري پيندي، چيڪاري ڪين پيندي' (لوڪ چوڻي).
- اُڃ لاهڻ: [اصطلاح] پاڻي پي اندر جي پياس ٺارڻ.
* ڪنهن پياري سان ملي اڪير لاهڻ.
- اُڃ لڳڻ: [اصطلاح] پاڻي پيئڻ جو خيال ٿيڻ، پياس لڳڻ، اُسات ٿيڻ.
- اُڃ وِسائڻ: [اصطلاح] اڃ لاهڻ، پياس ختم ڪرڻ.
● آڃا: [ظرف] هيل سوڌو، هن وقت تائين.
- اڃا تائين، اڃا سوڌو: [ظرف] هن وقت تائين، اڃ تائين.
● اُڃاڻُ ج اُڃاڻَ: [اِ_مذ] اهڃ، اهڃاڻ، نشان، علامت.
* [س/ل: سوس آهڃاڻ جو سن. اپ ڄڃان]
● اُڃائجڻُ: [مص_فعل مجهول] پياسو ٿيڻ، پياسجڻ، سڪڻ.
* [اُڃائيو اُڃائبو اُڃائيل]

● **اُجائڻُ:** [مص_فعل متعدي] پياسو ڪرڻ.

☼ [مص] اُجائڻُ

☼ [امر] اُجاءِ

☼ [مضارع] اُجائيان (ج) اُجائيون. اُجائين (ج) اُجائيو. اُجائي (ج)اُجائين.

☼ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

☼ [حال] اُجائي ٿو (ج) اُجائين ٿا

☼ [حال مث] اُجائي ٿي (ج) اُجائين ٿيون

☼ [ماضي] اُجائيو (ج) اُجائيا

☼ [ماضي مث] اُجائي (ج) اُجائيون

☼ [مستقبل] اُجائيندو (ج) اُجائيندا

☼ [مستقبل مث] اُجائيندي (ج) اُجائينديون

☼ [اسم مفعول] اُجائيل

ـ **اُجايو. اُجيارو ج اُجايا. اُجيارا:** [صفت–مذ] اڃ وارو، اڃايل. پياسي.

☼ [مث: اجياري. اجائي ج اجياريون. اجايون].

'آءُ اڪيون تولش اجايون'.

ـ **اُڃو. اُڃيو ج اُڃا. اُڃيا:** [صفت–مذ] اڃايل. پياسي. تاسيل. تاسيارو.

☼ سڪايل.

☼ [مث: اُڃي ج اُڃيون]

'اڃيو نا آب گهري، جکيو تان طعامُ' (شاهه/آسا)

ـ **اُڃين:** [صفت] پياسين . اڃايلن.

'جنگ پيئارن جام، سندو عشق اڃين کي' (بيدل)

● **اُچ:** [ا_صفت] مٿانهون. اچو.

☼ [سن: اچ. اچّت]

● **اُچ:** [ا . خاص] قديم سنڌ جي هڪ تاريخي شهر جو نالو (جيڪو هن وقت پنجاب صوبي جي سرائيڪي علائقي ۾ شامل آهي. جتي صوفي بزرگن سُرخ جلال الدين بخاري ۽ سيد جهانيان جهان گشت جون درگاهون آهن).

● **اُچاٽ:** [ا–مذ]غرور. تڪبر. وڏائي. ڪنئوس.

☼ [سن: اچّٽا]

'جڏي من اچاٽ، سامي جڙيو سروپ سان' (سامي).

☼ بيزاري. ناراضپو.

☼ ملولائي. مايوسي.

☼ موڳائي.

☼ ڪپت. خفو.

☼ فريب. هيس. حرڪت. ڪڙنس.

☼ اڪرائي. گستاخي.

● **اُچاٽ:** [صفت] تڙيل. بيزار. اداس. بيقرار.

ـ **اُچاٽ ٿيڻُ:** [اصطلاح] ڪڪ ٿيڻُ. تڪجڻ. بيزار ٿيڻ.

ـ **اُچاٽجڻ:** [مصدر ' اچاٽڻ' مان فعل مجهول] ڪڪ ٿيڻُ. تڪجڻ. بيزار ٿيڻ.

☼[اُچاٽيو اُچاٽندو اُچاٽيل]

ـ **اُچاٽ ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪنهن کي تنگ ڪرڻ. بيزار ڪرڻ. خفي ڪرڻ.

● **اُچاٽڻُ:** [مص – فعل متعدي] تڙي ڪڍڻ. ڌيڄاري ڪڍڻ. جادوءَ رستي دشمن يا حريف کي ناس ڪرڻ يا ان کي بيزاري ڪري ڪانئس ڏنڊو ڇڏائڻ. جدا ڪرڻ. (ٻوٽو) پاڙ کان پٽڻ.

☼ [س/ل. سن: اچّٽ. اچّاٽنا < اد + چٽ = تڙي ڪڍڻ]

☼[مص] اُچاٽڻُ

☼ [امر] اُچاٽ

☼ [مضارع] اُچاٽيان (ج) اُچاٽيون. اُچاٽين (ج) اُچاٽيو. اُچاٽي (ج)اُچاٽين

☼ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

☼ [حال] اُچاٽي ٿو (ج) اُچاٽين ٿا

* [حال مت] اُجاٽي ٿي (ج) اُجاٽين ٿيون
* [ماضي] اُجاٽيو (ج) اُجاٽيا
* [ماضي مت] اُجاٽي (ج) اُجاٽيون
* [مستقبل] اُجاٽيندو (ج) اُجاٽيندا
* [مستقبل مت] اُجاٽيندي (ج) اُجاٽينديون
* [اسم مفعول] اُجاٽيل

● **اُچاچيت:** [ظرف] بي خبريءَ ۾، اوچتو، اچانڪ، بنا اطلاع.
* [سن: اچيتن <ا = نه + چت = خيال ڪرڻ]
* [س / ل]

● **اُچارُ ج اُچارَ:** [اِ — مذ] تلفظ، زبان سان ڪنهن به لفظ جي صحيح صورت ادا ڪيل هجي، آواز.
* [پرا — سن: اچّار ـ مذ]

ـ **اُچار سهنجُ:** [اِ ـ مذ] ڪنهن به لفظ جي هجي ۾ اهي ڦيرڦار جنهن ڪري لفظ جو اچار سولو ۽ سهڻو ٿئي.

ـ **اُچار ڪرڻ:** [اصطلاح] تلفظ ڪرڻ، آواز ڪرڻ (لفظ جو)، هجي ڪرڻ.

● **اُچارڻُ:** [مص ـ فعل متعدي] آواز ڪرڻ (لفظ جي صحيح صورت جو)، تلفظ ڪرڻ، هجي ڪرڻ، پڙهڻ، چوڻ، ٻولڻ.
* [سن: اچّارڻ]
* [مص] اُچارڻ
* [امر] اُچارِ
* [مضارع] اُچاريان (ج) اُچاريون، اُچارِين (ج) اُچاريو اُچاري (ج) اُچارين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] اُچاري ٿو (ج) اُچارين ٿا
* [حال مت] اُچاري ٿي (ج) اُچارين ٿيون
* [ماضي] اُچاريو (ج) اُچاريا
* [ماضي مت] اُچاري (ج) اُچاريون
* [مستقبل] اُچاريندو (ج) اُچاريندا
* [مستقبل مت] اُچاريندي (ج) اُچارينديون
* [اسم مفعول] اُچاريل

● **اچانڪ:** [ظرف] اوچتو، بي خياليءَ ۾، بنا ڄاڻ، بنا اطلاع، امالڪ، هڪدم، ناگاهه.
* [سن: اچجانات <ا = نه + ڄجان = ڄاڻڻ]

ـ **آچانگَ:** [ظرف] اچانڪ.

● **اُچانگڻ:** [مص — فعل متعدي] ڪُنجڻ، لڙڪيل شيءِ کي چڪي مٿي ڪرڻ.
* [س/ل ـ سن: اچّ = مٿي + ڪري = ڪرڻ ـ هه: اچڪانا]
* [مص] اُچانگڻ
* [امر] اُچانگ
* [مضارع] اُچانگيان (ج) اُچانگيون، اُچانگِين (ج) اُچانگيو اُچانگي (ج) اُچانگين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] اُچانگي ٿو (ج) اُچانگين ٿا
* [حال مت] اُچانگي ٿي (ج) اُچانگين ٿيون
* [ماضي] اُچانگيو (ج) اُچانگيا
* [ماضي مت] اُچانگي (ج) اُچانگيون
* [مستقبل] اُچانگيندو (ج) اُچانگيندا
* [مستقبل مت] اُچانگيندي (ج) اُچانگينديون
* [اسم مفعول] اُچانگيل

● **اُچاڻ:** [اِ ـ مذ] اچائي، مٿاهين، بلندي، اوچائي، عمدگي، وڏائي، برتري.
* [سن: اچّ = مٿي + آڻ]

● **آچاهه:** [اِ ـ صفت] بنا چاهه، جنهن کي ڪو لوڀ لالچ نه هجي، بنا خواهش، حرص کان آجو.
'ڪري من اچاهه، سامي چلديائين چڻ ۾' (سامي).

● **اُچائڻُ: [مص – فعل متعدي]** ڪڻ. ڪٽي ڏيڻ. تپائي ڪڻ. پائي ڪڻ. تنگ ڪرڻ. ستائڻ. آزارڻ. تڪليف پهچائڻ. ڏک ڏيڻ.

'اوهان چواچي آ اچايو ابا' (ثنائي).

* **[مص]** اُچائڻ

* **[امر]** اُچاءِ

* **[مضارع]** اُچائيان (ج) اُچائيون. اُچائين (ج) اُچائيو. اُچائي (ج) اُچائين.

* **[زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]**

* **[حال]** اُچائي ٿو (ج) اُچائين ٿا

* **[حال مث]** اُچائي ٿي (ج) اُچائين ٿيون

* **[ماضي]** اُچائيو (ج) اُچائيا

* **[ماضي مث]** اُچائي (ج) اُچائيون

* **[مستقبل]** اُچائيندو (ج) اُچائيندا

* **[مستقبل مث]** اُچائيندي (ج) اُچائينديون

* **[اسم مفعول]** اُچايل

ـ **اُچائڻو ج اُچائڻا: [صفت–مذ]** بائي ڪندڙ. ستائيندڙ. آزاريندڙ.

* **[مث: اُچائڻي ج اُچائڻيون]**

ـ **اُچائي ڪڻ: [اصطلاح]** ستائڻ. تنگ ڪرڻ. ظلم باري ڏيڻ.

● **اُچائي ج اُچايون: [اِ– مث]** اوچائي. مٿاهين. بلندي. اتاهين. عمدگي.

* **[سن: اچَ = مٿي + آئي]**

● **اَچِتُ ج اَچِتَ: [اِ–صفت]** خيال ڪان آجو. بي خيالو. بي پرواهه. ناديده. بنا فڪر.

* **[سن: اَ = نه + چِت = خيال]**

ـ **اِچِت: [اِ–صفت]** مزيدار. وڻندڙ. موافق. جوڳو. دستور موجب. معمول. لائق. سولو.

* **[سن: اِچِت]**

● **اَچِتُرُ: [صفت]** موڳو. ڪاهل. سست. بيڪار.

* **[سن: اَ = نه + چتر = چالاڪ]**

● **اُچٽرو ج اُچٽرا: [صفت - مذ]** مٿاهون. مٿيرو.

* **[سن: اچَ]**

* **[مث: اُچٽري ج اُچٽريون]**

● **اُچٽڻُ: [مص – فعل لازمي]** لهي پوڻ (جيئن ليپو پٽ تان). اُٽڙڻ. اُکڙڻ.

* **[س/ٿ ـ سن: اچٽ < اُد = مٿي + چٽ = جدا ڪرڻ]**

* **[اُچٽيس اُچٽيا. اُچٽي. اُچٽيون. اُچٽيندو اُچٽيندا. اُچٽيندي. اُچٽينديون. اُچٽيل]**

● **اَچرُ: [صفت]** نه چرندڙ. ساڪن. بي حرڪت. بي جان. بي حس.

* **[س/ٿ: اَ = نه + چر < چل = هلڻ]**

* **محڪم. قائم. هڪ هنڌ بيٺل**

● **اُچرِڻُ: [مص – فعل لازمي]** وات قاڙڻ. اوباسي ڏيڻ. ساهه مٿي ڪڻڻ.

* **ڳل ڪڍڻ. ٽڙڻ.**

* **ڪرموڙڻ.**

* **وڌڻ. مچڻ.**

* **ڪوشش وٺڻ. اتم جي ڪوشش ڪرڻ.**

* **همت ۽ چالاڪي ڏيکارڻ.**

* **عشقبازي ڪرڻ.**

* **[س/ٿ ـ سن: جرڀ. جرنڀ. اجرنڀ. وجرنڀ = اوباسي]**

* **[اُچريس اُچريا. اُچري. اُچريون. اُچريندو اُچريندا. اُچريندي. اُچرينديون. اُچريل]**

● **اَچرجُ ج اَچرجَ: [اِ–مذ]** حيرت. عجب. تعجب. تپرس.

* ڪرامت. معجزو.

ـ **آچرج جهڙو: [صفت - مذ]** حيرت ۾ پوڻ ...

- **آچرج ڏيڪارڻ:** [اصطلاح] حيرتناڪ ڪم يا شيءِ ڏيکارڻ، جادوءَ جا ڪرتب ڏيکارڻ.
- **آچرج ڪائڻ:** [اصطلاح] عجب کائڻ، عجب ۾ پوڻ، حيران ٿيڻ.
- **آچرج لڳڻ:** [اصطلاح] عجب لڳڻ، حيرت ۾ پوڻ.

• **آچرڪڻُ:** [مص – فعل لازمي] اچر ٻڻ، اوباسي ڏيڻ.
* [اُچرڪيو اُچرڪيا، اُچرڪي، اُچرڪيون، اُچرڪندو اُچرڪندا، اُچرڪندي، اُچرڪنديون، اُچرڪيل]

• **اچرنگ:** [ا _ مذ] پتنگ.

• **اُچرڻ:** [مص – فعل لازمي] اسرڻ جي ڪوشش ڪرڻ.
* [س/ٿ – سن: اچّرنه]
* چوڙو لاهڻ، ڳالهائڻ.
* [سن: ات + چر = هلڻ]
*[اُچريو اُچريا، اُچري، اُچريون، اُچريندو اُچريندا، اُچريندي، اُچرينديون، اُچريل]

• **اُچڙڻُ:** [مص – فعل لازمي] پڄڻُ، ٽڪرٽڪر ٿيڻ.
* [اُچڙيو اُچڙيا، اُچڙي، اُچڙيون، اُچڙندو اُچڙندا، اُچڙندي، اُچڙنديون، اُچڙيل]

• **اچڙو:** [ا _ مذ] آنيارو (پلو).

• **آچُڪ:** [صفت] چڪ نه ڪندڙ، غلطي نه ڪندڙ، نه ڀلجندڙ، صحيح، برابر.
* [س/ل]

- **آچُڪج:** [ا _ مث] غلطي، چُڪَ، ڀُلَ.
* [س/ات]
- **آچُڪج ٿيڻ:** [اصطلاح] غلطي ٿيڻ، ڀل ٿيڻ، چُڪ ٿيڻ.

• **آچُڪري:** [ا_ مث] من مواسي، چنچلپائي، شهرت، شرارت، خباثت.

• **آچُڪنو:** [صفت – مذ] چالاڪ، عيار.
* [س/ٿ – هند: اچّڪا = چور گنديچور]

• **آچڪنو:** [صفت - مذ] اٿيو، کهرو.
* [سن: ا = نه + چِڪڻ = نرم]
* [ضد: چڪنو]
* [مث: اچڪني ج اَچڪنيون]

• **اُچڪو ج اُچڪا:** [صفت–مذ] کيسو ڪپيندڙ، لليجو، گنديچوڙ.
* [مث: اُچڪي ج اُچڪيون]
* [هند_اچڪا]

• **آچُلُ:** [صفت] اچر، اڏول، محڪم، ساڪن، بي جُنبش، قائم.
* [سن: ا = نه + چل = چرڻ، جيڪو چري ڦري نه]
'تڏهن ٿئي اچل، جڏهن پرچي ڏسي پاڻ کي' (سامي).

• **اچميو اچنيو ج اچميا، اچنيا:** [ا، ذات–مذ] حواسن جو معطل ٿيڻ، ٻڪ، اڄ، باهه، پاڻيءَ وغيره جو احساس نه رهي.
* حيرت، عجب، ڪرامت، معجزو.
* [سن: اسميو = (ا + سمپ، خيال ۾ نه ايندڙ]

• **آچِنتُ:** [ا_صفت] اهو ماڻهو جو ڳڻتيءَ يا چنتا کان آجو هجي، بي چنتو، بي فڪر.
* [سن: آ = نه + چِنتا = ڳڻتي]
'سامي سدا اچنت، پرچي ٿيو پرينءَ سان' (سامي)
* بي لحاظ، بي فڪر، بي پرواهه، بي غم.

• **آچنچلُ:** [ا_صفت] اڻ ڦرندڙ، محڪم، برقرار.
* [سن: ا = نه + چنچل = ڦرندڙ گهرندڙ]

• **آچنگ ج آچنگ:** [ظرف] اَچانڪ، اوچتو.
* [سن: اڪاند = اوچتو]
* [صفت] نا چڱو خراب، ڪِنو، بڇڙو، بَدِ.
* [سن: ا = نه + چنگ = چڱو سهڻو چالاڪ]

• **اُچَنگڻُ:** [مص – فعل متعدي] ڪنهن لٽڪندڙ شيءِ کي چڪي مٿي ڪرڻ، سٽڻ يا گوڏ جا ور ڪٽڻ. ڪنجڻ، اچانگڻ.

* [سن: اڄ = مٽي + ڪري = مٽي ڪرڻ]
* [مص] اُچنگڻ
* [امر] اُچنگ
* [مضارع] اُچنگيان (ج) اُچنگيون، اُچنگين (ج) اُچنگيو
اُچنگي (ج) اُچنگين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] اُچنگي ٿو (ج) اُچنگين ٿا
* [حال مث] اُچنگي ٿي (ج) اُچنگين ٿيون
* [ماضي] اُچنگيو (ج) اُچنگيا
* [ماضي مث] اُچنگي (ج) اُچنگيون
* [مستقبل] اُچنگيندو (ج) اُچنگيندا
* [مستقبل مث] اُچنگيندي (ج) اُچنگينديون
* [اسم مفعول] اُچنگيل

● **آچڻُ:** [مص – فعل لازمي] پهچڻ، وارد ٿيڻ، رسڻ، سهڙڻ، حاضر ٿيڻ، موجود ٿيڻ، داخل ٿيڻ، حاصل ٿيڻ.
* ملڻ، وصول ٿيڻ (پيسا وغيره) ڪمائي ٿيڻ، آمدني ٿيڻ، ڪنو ٿيڻ، ڳڏجڻ.
* [ضد: 'وڃڻ']
* [آيو آيا، آئي، آئيون، ايندو ايندا، ايندي، اينديون، آيل]

ـ **آچج:** هلي آ، هلي اچ.
'عاشق ٿئين تان سر ڏئين، نه ته ڪيم عشاقين اچج' (بيدل)

ـ **آچڻو ج آچڻا:** [اـ صفت] اچڻ وارو، ايندڙ.

ـ **آچڻ وڃڻ:** [اصطلاح] اچ وڃ ڪرڻ، آمدرفت ڪرڻ، راهه رسم رکڻ، شادي غمي، مرڻي پرڻي پير پنڌ ڪڻڻ (برادري ۽ يا عزازت ۾) اندر ٿيڻ ۽ ٻاهر نڪرڻ.

ـ **آچڻُ وڃڻُ ج آچڻ وڃڻ:** [اصطلاح] راهه رستو، اچ وڃ، آمد رفت، اچ وڃ جو رستو (رسم)، پير پنڌ، لڳ لاڳاپو، مٽي مائٽي.

ـ **اچڻو نه وڃڻو:** [صفت - مذ] نه ايندڙ نه ويندڙ، ڪڏهن به نه ايندڙ، جنهن جي اچڻ جو ڪو گمان نه هجي.
* اڻ واقف، ڌاريو
* [مث: اچڻي نه وڃڻي]

ـ **آچڻو وڃڻو ج آچڻا وڃڻا:** [صفت – مذ] ايندڙ ويندڙ، لڳ لاڳاپي وارو، منهن لڳ، واقفڪار، ڳاهل مائل، قرٻو گهرٽو
* [مث: اچڻي وڃڻي]
'مايا اچڻي وڃڻي، ڪهڙي ڪهڙي ٻاهه' (آسو).

ـ **اِچهون، اچيئون:** [فعل + ٻجهارتي] اسان وٽ اچي
'مان اچيهون ڪاڻ سواڏائي سڄڻين' (شاهه).

ـ **آچُ وَڃُ:** [اـ مث] آمد رفت، اچڻ وڃڻ جي حالت (برادري ۽ طور شادي ۽ غمي ۾)، گهرو رستو، پير پنڌ، گهڻي هلڻ جي حالت، لتڙ.

ـ **آچ وَڃ ڪرڻ:** [اصطلاح] آمدرفت ڪرڻ، وري وري اچڻ وڃڻ، هلي هلي لتڙ ڪرڻ، ٿهلڻ.

ـ **آچي:** اچڻ سان، اچي ڪري.
'ٻڪي ڏيندم ٻاجهه جي، اچي سان عجيب' (شاهه)

● **اُچو ج اُچا:** [صفت-ظرف] مٿيون، مٿاهون، اتاهون، اعليٰ، بلند، اوچو.
* گهڻي مله وارو، قيمتي، عمدو، تمام سٺو.

● **آچُوڪ:** [اـ صفت] چڪ نه ڪندڙ، اڻ گس، سنو نشان ڪندڙ.
* [سن: ا = نه + هند: چوڪ]

● **اُڇهري:** [صفت – مث] ڇڙواڳ ڏڳي يا عورت، رولاڪ، اڇهري.
* [س/ات – سن: اڇهرنڪل = بي لغام، ڇڙواڳ، خود راءِ]

● **اُچيت:** [صفت] بي سمجهه، بي سرت، بي خيال، غافل، بي خبر، بي تدبير.
* [ضد: 'سچيت']
* [سن: ا = نه + چت = سمجهه]

ـ **آچيتائي، آچيتي**: [اـ مث] بي خيالي، بي سمجهي، بي خبري، غفلت، بي تدبيري.

● **اِچي پچي**: [اـ مث] ذري پرزي.

ـ **اِچي پچي ڪيڻ**: [اصطلاح] سڀ عيب ڪيڻ.

● **آچي مچي**: [اـ مذ] مدد، همراهي، هٿ همراهي.

ـ **اچي مچي ڪرڻ**: [اصطلاح] هٿ همراهي ڪرڻ، مڙسي ڪرڻ.

● **آڇ**: [اـ مث] سفيدي، اڇاڻ، پاڻيءَ جي اڇاڻ واري وڏي ايراضي.

'توجا پاڻي اڇ، تنهن پاڻيءَ پنا ڏينهوا' (شاهه).

* درياءَ جي ليٽ.

* جهڙ جي لش.

* سڄ، پينگ.

* چانورن جي پيچي، آش.

* چدي لسي، ڇاڄ

* ڪنهن دوا (هريڙ ۽ انجڻين وغيره) جو آڙيل پاڻي

* ڪاري ڪوهه مان نڪتل پهريان ٻه ٽي ٻوڪا مٽي پاڻيءَ جا.

* سمنڊ، ساگر، مهراڻ.

ـ **آڇ اٿڻ**: [اصطلاح] پاڻي گهٽو ٿيڻ، چڙلڳڻ.

ـ **آڇ تهو**: [صفت - مذ] اڇن تهن وارو، ڪڪو پورو.

ـ **آڇ پٽي**: [اـ مث] صفا پٽ، ڪليل ميدان.

ـ **آڇ ڪرائڻ**: [اصطلاح] سڄ ڪرائڻ.

ـ **آڇ ڪرڻ**: [اصطلاح] سڄ ڪرڻ.

ـ **آڇ لڳڻ**: [اصطلاح] برسات جي ڪري جهر جهنگ پاڻي ٿي وڃڻ.

● **اَڇا**: [ندا] نيڪ! چڱو! سئو! هائو!

• [هند ـ اڇا، سن: اڇ].

● **آڇا**: [اـ مذ ـ صفت: هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ] اڇي رنگ وارا، سفيد رنگ جا (وار).

* چانورن جو هڪ قسم، (اڇا) چانور.

* خشڪي.

* ڪريا جو هڪ قسم (جنهن ۾ پاڻڻ ڪي ڪارائتو آهي).

● **آڇا پوپائي**: [اـ مذ] سارين جو هڪ قسم.

ـ **اڇا توت**: [اـ مذ] توتن جو هڪ قسم (جيڪي اڇا ۽ مٺا ٿين).

ـ **اڇا چٽا**: [اـ مذ] چٽن جو هڪ قسم.

ـ **اڇا ڏوٽڻ**: [اصطلاح] پيريءَ ۾ ڪو ڪم ڪرڻ.

ـ **اڇا ڏوٽڻ**: [اصطلاح] پيريءَ ۾ اهڙو ڪو ڪم ڪرڻ (جيڪو مناسب نه هجي)، پيريءَ جي پت وڃائڻ، لڄ لاهي ويهڻ، بي شرمائي ڪرڻ.

ـ **آڇا ڏيکارڻ**: [اصطلاح] ڪاوڙ ۾ ڏند شيڪڻ.

* پنهنجا حال آڏو رکڻ.

* نيزاري ڪرڻ.

ـ **آڇا ڪارا پڌرا ٿيڻ**: [اصطلاح] سچ ڪوڙ ظاهر ٿيڻ، ڏوهه ثواب ظاهر ٿيڻ.

ـ **آڇا ڪارا پڌرا ڪرڻ**: [اصطلاح] ڳُجهه ظاهر ڪرڻ، راز قورلهڻ، ڪنهن جي پت وائکي ڪرڻ.

ـ **آڇا ڪارا ڏوٽڻ**: [اصطلاح] عيبن کان پاڻ کي آجو ڪرڻ.

ـ **آڇا ڪيڻ**: [اصطلاح] اڇا وار (ٿيڻ) ڪڍڻ، پريا ڪيڻ.

* وڏي وڏو ٿيڻ.

ـ **آڇا ڪرڻ**: [اصطلاح] جوانيءَ ۾ اڇا وار پوڻ.

* پيري ۾ خراب ڪم ڪرڻ، وڏي عمر ۾ بڇڙا افعال ڪرڻ.

ـ **آڇن ڏي ڏسڻ**: [اصطلاح] اڇن وارن (مڇن يا ڏاڙهيءَ) جو لحاظ ڪرڻ، وڏيءَ عمر واري کي عزت ڏيڻ، وڏي عمر واري جو لحاظ ڪرڻ، پيرسني تي رحم ڪائڻ.

- **آچن ۾ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] پيريءَ ۾ نامناسب ڪم ڪرڻ، وڏي عمر ۾ بدناميءَ جوڳو عمل ڪرڻ.

• **اِڇا ج اِڇائون:** [اِ_مث] مرضي، ارادو، آرزو، تمنا، خواهش، سڌ، گهرج، طلب.

* رضا، خوشي.

'اِڇا عرشان، فرشان اڳئي، روحو منهنجو وس' (استاد بخاري)

- **اِڇا ٻاڇهہ:** [اِ_مث] مهرباني، نوازش، ٿورو، احسان، وڙ.

* [س/ل]

- **اِڇا ٻاڇهہ ڪرڻُ:** [اصطلاح] ٿورو ڪرڻ، مهرباني ڪرڻ، لائق ڪرڻ.

- **اِڇا ڪرڻُ:** [اصطلاح] خواهش ڪرڻ، گهرڻ.

• **اُڇاٽِرو ج اُڇاٽِرا:** [صفت_مذ] مٿاڇرو، مٿيرو، اتاڇرو.

* سرسري، سطحي.

* نالي ماتر، اڻ پورو.

* [سن: اڇچ = مٿي ڪرڻ > اڇچرت = مٿي ڪيل، بلند]

* ڍلڙو، ڍرڙو، ڦلهڙو.

* [سن: اتسوتر]

* ابهرو، تکڙو، سبڪ مزاج، هلڪڙو، اٺئترو، ڇيڇرو.

* [سن: اڇچواست]

* [مث: اُڇاٽِري ج اُڇاٽِريون]

* [ظرف] بي پرواهيءَ سان، هلڪڙائيءَ سان.

- **اُڇاٽِرائي ج اُڇاٽِرايون:** [اِ_مث] مٿاڇرائي، هلڪڙائي، سبڪ مزاجي سان، بي پرواهيءَ سان.

* بيپرواهي.

* هلڪڙائيءَ سان، معمول کان ٻي طرح.

* (ابهرائيءَ کي به اڇاترائي چون).

• **اُڇاٽ ج اُڇاٽون:** [اِ_مث] ڏک، درد، رنج، افسوس.

* [س/ل]

* خفو، ڳُٽِتي، فراق، وڇوڙو، جدائي.

* ڪپت، ڪجائي.

* بيزاري، پريشاني.

* [سن: اڇَت]

• **آڇارڻ:** [مص – فعل متعدي] آڇارڻ، آگهارڻ.

* [س/ل]

* اڻارڻُ.

* [س/لس]

* [مص] اُڇارڻ

* [امر] اُڇارِ

* [مضارع] اُڇاريان (ج) اُڇاريون، اُڇارين (ج) اُڇاريو، اُڇاري (ج) اُڇارين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اُڇاري ٿو (ج) اُڇارين ٿا

* [حال مث] اُڇاري ٿي (ج) اُڇارين ٿيون

* [ماضي] اُڇاريو (ج) اُڇاريا

* [ماضي مث] اُڇاري (ج) اُڇاريون

* [مستقبل] اُڇاريندو (ج) اُڇاريندا

* [مستقبل مث] اُڇاريندي (ج) اُڇاريندون

* [اسم مفعول] اُڇاريلُ

• **آڇارو ج آڇارا:** [صفت_مذ] اڇيرڙي رنگ وارو، اڇي رنگ وارو.

* پارن پٽن وارو.

* [مث: اُڇاري ج اُڇاريون]

'اُڇارا عميق جا ڳڏيا غواصن' (شاهه/سريراڳ)

- **آڇارو ٿِيان:** [اصطلاح] اڇين اکين وارو ٿي پوان (انڌو ٿي پوان) منهنجون اکيون جڻ اڇيون ٿي وڃن ۽ پيو ڪجهہ ڏسي نہ سگهان.

• **آڇاڙو ج آڇاڙا:** [صفت_ مذ] ڪانيءَ جو ڪرڻ سان چيريل پاسو (جيڪو چورس ڪاراٽو نہ هجي)، ڇاڙهو.

* لهر.

* راڳ.

* [س/ ل]

* [مث: آڇاڙي ج آڇاڙيون]

• **آڇاڙيو آڇاڙڙو:** [صفت_ مذ] ٽپ ڏيندڙ، اڇانگ ماريندڙ، ڇالون تکو ڀڄندڙ.

* [س/ ات]

* [مث: آڇاڙي، آڇاڙڙي ج آڇاڙيون، آڇاڙڙيون]

• **آڇانگ ج آڇانگون:** [ا – مث] ہرانگهہ، ٽپنگ، ٽپو ڇال، ڇلانگ.

ـ **آڇانگ مارڻ:** [اصطلاح] ڇال ڏيڻ.

• **آڇاڻ:** [صفت_ مث] اڇائي، اڇ، سفيدي.

* روشنائي.

* پاڪائي، صفائي.

* تمام چڱي لسي.

* [سن: اڇڇ = اڇو، صاف]

• **آڇاهرو ج آڇاهرا:** [ا_ صفت_ مذ] اڇاٽرو، اڀهرو.

ـ **آڇاهرائي ج آڇاهرائيون:** [ا – صفت _ مث] اڇاٽرائي، اڀهرائي.

• **آڇائڻ:** [مص _ لازمي] اڇو ڏسڻ ۾ اچڻ، اڇو لڳڻ. اڇي رنگ جي جهلڪ ڏيڻ، اڇي رنگ تي مائل هجڻ.

* [سن: اڇڇ = اڇو]

* [آڇايو آڇايا، آڇائي، آڇائيون، آڇائيندو آڇائيندا، آڇائيندي، آڇائينديون، آڇايل]

• **آڇائي ج آڇائيون:** [ا_ مث] سفيدي، اڇاڻ، چٽائي

* سوجهرو، روشني.

'آچ پڻ اڇائي، چوڏهينءَ ماه چنڊ جي' (شاهہ).

* پاڪيزگي، پاڪدامني، ستُ.

* ساراهہ، تعريف.

'توکي توڙائو لڪي، عمرَ آڇائي' (شاهہ).

* صفائي، چِٽائي، نِرواري، هڪ هڪائي (فيصلي، ليکي يا حساب ڪتاب ۾).

ـ **آڇائي ڪرڻ:** [اصطلاح] حساب ڪتاب ۾ چِٽائي ڪرڻ، ليکو صاف ڪرڻ.

• **آڇت:** [ا_ مذ] اُن جا سڄا داڻا يا چانور جيڪي ڪريا ڪرم لاءِ ڪتب آڻيا آهن، اڻ ڀڳل ان.

* [سن: ا = نہ + ڪشت – ڀڳل]

• **آڇُتُ:** [ا_صفت] نہ ڇُهڻ جهڙو، اهو جنهن کي ڇُهي نہ سگهجي يا جنهن کي هٿ ٻ نہ لاتو ويو هجي.

* اڻ ڇهيل، صاف، پاڪ، نرمل.

* [سن: ا = نہ، ڇُپ = ڇُهڻ]

• **اُڇتُ:** [ظرف] يڪدم، جهٽ پٽ، ترت، فوراً، اماڪ، جلد، تکڙو ڪن ۾، لحظي ۾.

* مٿي، بالاٽي، مٿانهون، مٿيون.

* [سن: اڇچت = اد = مٿي + استت بيٺل]

* بي خيالو، اوچتو اچانڪ.

* [سن: ا = نہ + چِنت، چِت = خيال ڪرڻ]

* استعمال ۾ نہ آندل (پاڻي وغيره، تازو پاڻي جيڪو کوهہ مان ڪڍيو ويو هجي ۽ ڪنهن بہ منجهس هٿ نہ وڌو هجي).

* [س/ ل]

ـ **اُڇتُ:** [صفت_ مذ] بلڪل نئون.

* [س/ ڊات]

'مثال: اڇت ڪپڙو يا ٿانءُ'

• **آڇُتو ج آڇُتا:** [ا_صفت] اڻ ڇُهيل، اڇت، پاڪ، صاف، نئون، تازو.

* [سن: 1. ا = نہ + ڇُپ = ڇُهڻ، يعني جنهن کي هٿ نہ لڳو هجي؛ 2. اڇِپتا = جنهن گناهہ کي نہ ڇهيو هجي]

'آئي آب اڇتو مهت جسي کي زور سان'.

ـ **آڇتائي**: [اـمث] صفائي، پاڪيزگي، اجلتا.

ـ **اُڇتو آبُ اوتڻُ**: [اصطلاح] ڳوڙها ڳاڙڻ، روئڻ.

• **اُڇِترو ج اُڇِترا**: [صفت_مذ] اڇاترو.

* [مث: اُڇِتري ج اُڇِتريون]

• **آڇَٽُ**: [اـمذ] سنڏوڻ جو هڪ قسم (جنهن ۾ برهمڻ پاڻيءَ ۾ چانورن وغيره جو ٻڪ ڀري ڏيندو آهي).

* دان جي عيوض برهمڻ کان ڪا مليل شيءِ (جيڪا رسلار مڃي)، سنڪلپ.

* [سن: اڪشت <ا = نه + ڪشت = ڀڳل]

ـ **آڇَٽُ پائڻُ**: [اصطلاح] پاڻي، چانورن جي لپ يا چرون ڀرڻ.

ـ **آڇَٽُ پائي ڇڏڻُ**: [اصطلاح] سنڪلپ وٺڻ، پڪو واعدو ڪري پيڙيءَ يا شراب پيئڻ وغيره جي عادت کي صفا ڇڏي ڏيڻ.

• **آڇَپائو ج آڇَپاوا**: [صفت_مذ] اڇيرو، ٿورو اڇو، اڇتهو.

• **آڇَ پڇَنڊي**: [ظرف] ڪڏهن ڪڏهن، ورلي، قسمت سان.

* [س/ل]

• **آڇَڏُ، آڇَڏُر**: [صفت] جيڪو نه ڇڏي، مڇڏ، جيج، ڇهڻي پوندڙ.

* شوم، بخيل، ڪنجوس.

* ڳِڪ.

* [س/ات]

• **آڇرُ**: [اـمذ] اکر، حرف.

* [سن: اڪشر]

ـ **آڇروِلي**: [اـمذ] اکرن جو علم، علم تهجي.

* هڪ تارن واري ساز وڄائڻ جو هڪ نمونو (جنهن مان راڳ جا اکرادا ٿين).

ـ **آڇري ج آڇري**: [صفت] اکري، اکرن وارو، سٺا اکر لکندڙ، خوشخط، علمي.

• **اُڇَرَ ج اُڇَرَون**: [اـخاص_مث] جانورن يا پکين کي کهڻ لاءِ تيز پٿر.

* [سن: اڇڇد = روڻ]

• **آڇرا ج آڇرائون**: [اـمث] اپڇرا، پري.

* [سن: اپسرا]

• **آڇرائڊ**: [اـمث] ميدان، پوٺو.

* [س/ل – سن: اڇڇ = اڇو]

• **آڇرڻُ**: [مص – فعل لازمي] صاف ٿيڻ، اڇرڻ.

* [سن: اڇڇ = اڇو]

* [اڇريو اڇريا، اڇري، اڇريون، اڇرندو اڇرندا، اڇرندي، اڇرنديون، اڇريل]

• **آڇرڻُ**: [مص – فعل لازمي] اڇلڻ، اُڇلجي پوڻ، ڪاهي پوڻ، ڏوڪڻ، ٽپو ڏيڻ.

* [سن: اڇل = ات = مٿي + چل، شل + هلڻ، ڊوڙڻ]

* اڀرڻ، مٿي چڙهڻ، اسرڻ.

'اڇريو پٺان آرهر، ترسان نه ڪنهن ٿو ڪان' (شاهه).

* الٽي ڪرڻ، قي ڪرڻ.

* [سن: اد – گري]

* [اڇريو اڇريا، اڇري، اڇريون، اڇرندو اڇرندا، اڇرندي، اڇرنديون، اڇريل]

• **آڇرو**: [اـمذ] اڌورو معاهدو غير تحريري، زباني معاهدو.

• **اڇِري ج اڇِريُون**: [اـ مث] ڏاڳن ويڙهڻ جو هڪ نمونو (جنهن ۾ ڏاڳو چوڪڙيءَ وانگر ويڙهجي).

* [س/ل]

• **اڇِري ج اڇِريُون**: [اـمث] اَٽي، ڇهنب، نوڪ.

* [س/ات]

* [سن: اشر = ڪنڊ، ڪنهن به شيءِ جو تکو پاسو ترار جي ڌار]

• **آڇڙُ، آڇڙيو**: [صفت_مذ] اڻ ڇڙيل (چانور وغيره)، اهو اناج جنهن کي اکريءَ مهريءَ ۾ ڇڙي يا صاف ڪري نه سگهجي.

* [سن: ا = نه + ڇت = ڀڃڻ]

ـ **آڇڙُ**: [صفت] اڻ ڇڙندڙ، جو ڇڙي نه سگهي، ڇڪي ڀڏل.

* منجهيل.

• آچڙا، آچڙيا: [ا ـ مذ] جانورن جو هڪ قسم.

• اچڙو ج اچڙا: [ا ـ مذ] جوئر جو هڪ قسم، اڇو ان توڙي ته، پسارڪي وکرجو هڪ قسم، نوشادرَ.

* [صفت] اڇي رنگ وارو، شورو اڇو اڇيرڙو.

* [مث: اڇڙي ج اڇڙيون]

• آچڙو: [اـ خاص] هڪ جبل جو نالو.

* [اچڙو ٿر] سانگهڙ ضلعي ۾ ساماري تعلقي جو اوبو وارو واريا سو ڀاڱو

• اِچڪ ج اِچڪ: [صفت] خواهشمند، متمني.

* [ظرف] پاڻمرادو، پنهنجي سر.

* [سن]

• آچڪ ج آچڪ: [صفت] چالاڪ، هٺ جو چوهو.

* [س/ات]

* خوش، سکي، آسودو.

• آچڪو ج آچڪا: [ا – صفت ـ مذ] هٺ جُهاٽي ڪندڙ، چور، چالاڪ.

* [مث: اچڪي ج اچڪيون]

• اُچل ج اُچلون: [اـ مث] پرواز، اُڏامڪ.

* اُچلائڻ يا ڦٽي ڪرڻ جي حالت، اُچلجڻ جي حالت، چلانگ، چال، جهٽڪو لوڏو، ڇپي، سٽَ.

* پاڻيءَ جو چلڪو پالوٽ، اُڇل، لهر.

* اُڏمو جذبو سڪ، اُڪند.

* [سن: پرا اڇڇل < ات + چل = چرڻ بعني اُڃتي هلڻ، مٿي اڏامڻ] 'آيس من اچل، تيلاهين تو گري' (شاهه).

* تيزي، تڪڙ.

* پکين ڦاسائڻ جي جاري.

* ڪانياٽي هٽڻ جو هڪ طريقو.

* چوپائي جو ٿونو اکل.

* اُلٽي، ڦٽي، ڪي.

ـ اُچل ڏيڻ: [اصطلاح] اُچلائڻ، ڦٽو ڪرڻ، ٽپو ڏيڻ (جهڙن چشمي مان پاڻي اچل کائي).

* چڙب ڏيٺي ڳالهائڻ.

* مبهم ڏس پتو ڏيڻ، ڳالهائيندي ڳالهائيندي ٻن معنائن واري ڳالهه ڪرڻ، اڻ سڌي ڳالهه ڪرڻ.

ـ اُچل ڪيڻ: [اصطلاح] اُلٽي ڪيڻ، قي ڪرڻ.

ـ اُچلون ڏيڻ: [اصطلاح] ڀڙڪا کائڻ، زور سان وهڻ (پاڻيءَ جو)، وڙهڻ لاءِ اُلرون ڪرڻ.

• اُچلائڻ: [مص – فعل متعدي] ڦٽو ڪرڻ، اچلڻ.

* [سن: ات + چل + چرڻ]

* [مص] اُچلائڻ

* [امر] اُچلاءِ

* [مضارع] اُچلائيان (ج) اُچلائيون، اُچلائين (ج) اُچلائيو، اُچلائي (ج) اُچلائين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اُچلائي ٿو (ج) اُچلائين ٿا

* [حال مث] اُچلائي ٿي (ج) اُچلائين ٿيون

* [ماضي] اُچلايو (ج) اُچلايا

* [ماضي مث] اُچلائي (ج) اُچلائيون

* [مستقبل] اُچلائيندو (ج) اُچلائيندا

* [مستقبل مث] اُچلائيندي (ج) اُچلائينديون

* [اسم مفعول] اُچلائيل

• اُچلجڻ: [مصدر 'اچلڻ' مان فعل مجهول] اُچل کائڻ، ٽيڙ کائڻ، ٽپ کائڻ، اُچلجي پري پوڻُ، ڏڪ کائڻ.

* [اُچليو اُچلبو اُچليل]

• اُچلڻ: [مص – فعل متعدي] ڦٽو ڪرڻ، اُچلائڻ، اُچلائي ڇڏڻ، سٽڻُ ڪٽي ڦٽو ڪرڻ، مٿان ڪري ڇڏڻ.
'تن وڏائين تار ۾، آڏيءَ رات اچلي' (شاهه).

* [مص] اُڇلڻ
* [امر] اُڇل
* [مضارع] اُڇليان (ج) اُڇليون، اُڇلين (ج) اُڇليو، اُڇلي (ج) اُڇلين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] اُڇلي ٿو (ج) اُڇلين ٿا
* [حال مث] اُڇلي ٿي (ج) اُڇلين ٿيون
* [ماضي] اُڇليو (ج) اُڇليا
* [ماضي مث] اُڇلي (ج) اُڇليون
* [مستقبل] اُڇليندو (ج) اُڇليندا
* [مستقبل مث] اُڇليندي (ج) اُڇليندئيون
* [اسم مفعول] اُڇليل

• **اُڇلو ج اُڇلا:** [اـ مذ] ڏڪڻي، رڦڻي، ڏڪڻيءَ جو مرض، اٺ جي بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ ويهڻ مهل اٺ جون ٽنگون ڏڪن). ڳيڙيءَ جو مرض (ڳمري).
* [س/ ل]

• **اڇليان:** جن ۾ ڇل ڪپٽ نه آهي، سادا، ابوجهه، سادن، ابوجهن (ڪي).
* اجرن، صاف ٿيڻ، آجرڻ.

'ميان محلان منديان، اڇليان ڇلن' (قاضي)

• **اِڇنا ج اِڇنائون:** [اـ مث] سڪا، باس.
* [س/ٿ ـ سن: اِڇا]

• **اُڇند:** [صفت] صاف، تندرست.
* [س/ات ـ سن: اڇَ = صاف]

• **اُڇنگ ج اُڇنگ:** [اـ مذ] اُڇانگ، ٽپ، اُڏڪو.
* بدن تي ذاتئي هٿ لڳڻ سبب ٿيل سيسراٽ.
* [س/ ل]

• **اُڇنگار ج اُڇنگارون:** [اـ مث] زور سان سڏڪا ڀري روئڻ جو آواز. اوڇنگار، آهه و فغان.

'ملڪ فلڪ، ڌرتي ڌڄي، آئي عرش مٿان اڇنگار' (شاهه).

• **اُڇڻ، اُڇيڻ:** [مص ـ فعل لازمي] اُٿڻ، سجاڳ ٿيڻ، اُسهڻ.

'مون ڪي سمهاري سيج تي، تا آڏيءَ اوءِ آڇن'.

* [س/ لس]
* [اُڇيو اُڇيا، اُڇي، اُڇيون، اُڇندو اُڇندا، اُڇندي، اُڇنديون، اُڇيل]

• **آڇو ج آڇا:** [صفت ـ مذ] اڇي رنگ جو، سفيد، بگو، ابيض.
* ڇڙو، صاف، پاڪ، نرمل، اجل، چڱو، اڇو پاٽي.

'اڇو پيو اڇاهه، نه اڇائي اڀهو' (شاهه).

* بنا عيب، بي عيب.

'جڻن عمس اڇو تون، تِڻن آءُ مرڪان وڃ مارئين' (شاهه).

* [مث: اڇي ج اڇيون]
* [اـ مذ] ڏونرو.
* نانگ جو هڪ قسم.

ـ **آڇن ڏندن جي پريت هجڻ:** [اصطلاح] بنا لالچ جي قرب هجڻ، بي لوث محبت هجڻ.

ـ **آڇو اُجِرو ج آڇا اُجرا:** [صفت ـ مذ] صاف سٿرو، اجل.
* [مث: اڇي اجري]

ـ **اڇو بازيگر:** [ا. خاص ـ مذ] جوئر جو هڪ قسم (جنهن جو سنگ رڏوءِ ڪمان وانگر وريل هجي).

ـ **اڇو ٻڙانگ:** [ا. خاص ـ مذ] سارين (ڇانورن) جو هڪ قسم.

ـ **آڇو تِتر:** [اـ مذ] بوليندڙ تتر جو هڪ قسم (جيڪو ماڻهو ڌاريندا آهن).

ـ **اڇو پٿون:** [اـ مذ] ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم، اڇي رنگ واري پاپليٽ.
* [س/ ل]

ـ **آڇو جائو جاوو:** [اـ مذ] ڪڪڙ جو هڪ قسم (جنهن جا ڪنپ اڇا ۽ ڦڪا ڏسجن ۾ اچن).

- **اڇو ڇيرو:** [اـمذ] ڇيري جو هڪ قسم. خوشبودار ٻج جو هڪ قسم (جيڪو دوا طور ڪم اچي). پسارڪي وکر جو هڪ قسم.
- **آڇو دل جو:** [صفت_مذ] صاف دل. نيڪ نيت.
- **آڇو ڏنديو:** [ا.خاص_مذ] مڇيءَ جو هڪ قسم.
- **آڇو ڏيڻُ آڇو وٺڻُ:** [اصطلاح] صاف نموني ڏيتي ليتي ڪرڻ. وهنوار سئو رکڻ. ڏيتي ليتيءَ ۾ ڪپت نه ڪرڻ.
- **آڇو ڪارتوهو:** [اـ مذ] (ترِي) جوئر جو هڪ قسم.
- **آڇو ڪُرڙو:** [اـ مذ] مڇيءَ جو هڪ قسم.
  * [س/ت]
- **آڇو ڪرڻ:** [اصطلاح] مهٽي سهٽي صاف ڪرڻ. صاف ڪرڻ. چٽو ڪرڻ.
  * ڳاهه ڳاهڻ بعد ان وائري صاف ڪرڻ.
  * بي ڏوهي ثابت ڪرڻ.
- **آڇو گرگلو:** [اـ مذ] جوئر جو هڪ قسم.
- **آڇو گلابُ:** [اـ مذ] گلاب جي گل جو هڪ قسم.
  * چانورن جو هڪ قسم.
- **آڇوگيرو:** [اـ مذ] گيري (پکيءَ) جو هڪ قسم.
- **آڇو مٿو اٿو خراب:** [محاورو] ڪراڙپ ۾ بيهودا ۽ واهيات ڪم ڪرڻ.
- **آڇو مٿو ٿيڻُ:** [اصطلاح] پيري اچڻ. مٿي جا وار اڇا ٿيڻ.
- **آڇو مٿو ڪرڻ:** [اصطلاح] پوڙهو ٿيڻ. جواني گذاري پيريءَ ۾ اچڻ.
- **آڇو منهن ٿيڻ:** [طنزاً] ڪارو منهن ٿيڻ. ڪنهن به ڪم ۾ ڪاميابيءَ بدران ناڪاميابي حاصل ٿيڻ. هارائڻ.
- **آڇو منهن ڪرڻُ:** [طنزاً] گناهه جهڙو يا جڏو ڪم ڪري پاڻ کي شرمندو ڪرڻ. بڇڙو ڪم ڪرڻ. ڪارو منهن ڪرڻ.
- **آڇي تي ڪارو:** [اصطلاح] لکيل. لکيت ۾.
  * [اـ مذ] تحرير.
- **آڇي تي ڪارو لکڻُ:** [اصطلاح] ڪوڙ لکڻ (ٻتديءَ ۾) ڪوڙي رقم داخل ڪرڻ. بي ايماني ڪرڻ.
- **آڇيرڙو ج آڇيرڙا:** [صفت_مذ:اڇي جو تصغير] ٿورو اڇو.
- **اڇيرو ج اڇيرا:** [صفت تفضيل_مذ] اڇاڻ تي مائل. ٿورو اڇو. ڪجهه اڇو.

● **اِڇو ج اِڇا:** [صفت_مذ] جهنگلي. وحشي. ٻدو.
  * [س/لس]
  * بي رحم. بي قياس.
  * ٻڪرار. ڏراڙ. ڏنار.
  * ڌاريو. اوپرو. اجنبي.
  * [سن: اششت]
  * [مت: اڇي ج اڇيون]

● **آڇوتُ ج آڇوتَ:** [صفت] نه ڇهڻ جهڙو. اهو جنهن کي ناپاڪيءَ ڪان ڇُهي نه سگهجي. پليد. ناپاڪ. نجس.
  * گهٽ ذات وارو (طبقاتي سماج ۾)
  * [سن: ا = نه + ڇپ = > ڇپت = ڇهيل]
- **آڇوت پڻو:** [اـ مذ] نه ڇهڻ جي حالت. اڇوتائي.

● **آڇوتو ج آڇوتا:** [صفت_مذ] اڻ ڇهيل. جنهن کي هٿ نه لاتو ويو هجي. ڪم ۾ نه آندل. اڻ واپرايل.
  * سٿرو. پاڪ. اڇتو.
  * تازو. محفوظ.
  * [سن: ا = نه + ڇپ = ڇهڻُ]
  * [مت: آڇوتي ج آڇوتيون]

● **اِڇون:** [اـ مذ] ڏونري جا سڪل ڏگ. پنيرُ.

● **آڇوني:** [اـ مث] ٻڪريءَ جو هڪ قسم (رنگ ڳاڙهو ڪن اڇا. ڪير جي پلي).
  * [س/ل]

● **آڇوني ريڍي:** [اـ مث] ٻڪريءَ جو هڪ قسم (رنگ ڪجهه ڳاڙهو ڪجهه ڪارو ڪجهه اڇو. سڱ سنوان ۽ ڊگها. ٿڻ پورا ٻنا).

● اُڇهرو ج اُڇهرا: [صفت_مذ] اَچاتُرو، متاچرو، اُبهرو، چالاڪ، ڪڙو تڙو.

* [مت: اُڇهري ج اُڇهريون]

_ اُڇهرو پوڻ: [اصطلاح] تيز پوڻ، ڪهرو پوڻ.

● اُڇهري ج اُڇهريون: [صفت_مت] چڙواڳ عورت، ويڇهڙ.

* [سن: اڇهرنڪل = بي لغام، چڙواڳ]

● اُڇڻ: [ا_مت] فقيرن يا سنتن کي ڏنو ويندڙ نذرانو.

* دعوت، ضيافت.

* خاص تهوار تي طعام جي خيرات.

● اڇيء: [ا_صفت] ناس نه ٿيندڙ، لافاني.

*[سن: ا = نه + ڪشي = ناس ٿيڻ]

● اَڇي ج اَڇيون: [صفت_مت] 'اڇو' جو مؤنث، اڇي رنگ جي، سفيد، چٽي، ٻگي.

* [سن: اڇ]

_ اَڇي ٽري: [ا_مت] جوئر جو هڪ قسم.

_ اَڇي چانهين: [ا_مت] ٻڪريء جو هڪ قسم.

_ اَڇي ڏاڙهي اُتو خراب: [محاورو] پيريءَ ۾ برا ڪم ڪرڻ.

_ اَڇي ڏاڙهيءَ کي /ڏي ڏسڻ: [اصطلاح] پيريءَ جو ننگ ٻوڻ، ٻڍاپڻ کي عزت ڏيڻ.

_ اَڇي ڪوڏيءِ ڪڏڙي: [ا_مت] جوئر جو هڪ قسم.

● اَڇين پڇين، اڇين ڪڇين: [ظرف] ظاهر ظهور، کليو کلايو، پڌري پٽ، بنا رنڊڪ، بنا هٻڪ، صاف ئي صاف، ديده دانسته، ڏٺو وائسو.

_ اَڇين پڇين نڪرڻ: [اصطلاح] ظاهر ظهور نڪري وڃڻ، جلد نڪري وڃڻ.

_ اَڇين ڪڇين چٽي اَچڻ: [اصطلاح] ڏوهه هوندي بي ڏوهه ثابت ٿي چٽي اچڻ، آزاد ٿيڻ.

● اح: [ا_مذ] ڪنگهڪار، سور کان واڪو، چنگهه.

* [ع: اَحْ = ڪنگهڻ]

● اح اح ڪرڻ: [اصطلاح] ڪنگهڻ

* ايذاء کان آهستي آهستي آواز ڪڍڻ، چنگهڻ، ڪنجهڻ.

● اَحاديث: [ا_مث] حديثون، نبي سائين صلي الله علي وآله وسلم جن جا فرمان.

* [ع: حديث ج احاديث]

● اِحاطو ج اِحاطا: [ا_مذ] ايراضي، ٻاهرين جوگرد ڏنل پٽ، ديوار، ڪمپائونڊ وال (Compound wall)، حاطو، گهيرو، دائرو.

* آسرو، پناهه.

* [ع: اِحاطة = چوگرد وڪرڻ]

'تازي طويلن ۾، آهِ احاطو جهل' (شاهه).

* حيرت، دهشت.

'احاطو ٿيندو جلهن سينگاريا سهرين' (شاهه).

_ اِحاطو ڪرڻ: [اصطلاح] گهيرڻ، گهيرو ڪرڻ، حد ٻڌڻ.

● احب: [صفت تفضيل] سڀ کان وڌيڪ پيارو، وڌيڪ پيارو.

* [ع: 'حبيب' جو تفضيل]

● اَحبابُ: [ا_مذ] دوست، يار، سنگتي، سائي، محب، پيارا، عزيز.

* [ع: 'حِبُ' جو جمع]

● اِحتِباس: [ا_مذ] روڪ، اٽڪاءُ، جسم اندر ڪنهن رطوبت يا ماده جي روڪجي وڃڻ جي حالت

* [ع: حبس = هن روڪيو]

'اِحتِباسُ البول = پيشاب جي روڪ'.

● اِحتِجاجُ: [ا_مذ] سخت اعتراض، سخت ناراضگي.

* [ع: احتجاج، حُجت = ڪنهن جي خلاف دليل پيش ڪرڻ]

● اِحتِذار: [ا_مذ] حذر، پاسو

* [ع: حذر = هن حذر ڪيو]

• **اِحتِرازُ:** [اِ_ مذ] بچاءُ، پاسو پرهيز ڪري، رک، خواهش تي ضابطو غذا.
* [ع: حرز = هن بچاءُ ڪيو]

• **اِحتِراقُ:** [اِ_ مذ] ساڙ باهه جو مچ، سخت اُساهه يا جوش سچ جي ويجهڙائيءَ ڪري ڪنهن به گره جو غائب ٿيڻ.
* [ع: احتراق=حرق= ساڙو، باهه]
* [ع: اِحترق = هو سڙيو]

• **اِحتِرامُ:** [اِ_ مذ] عزت، آبرو، مان، تعظيم، توقير، آدر، ادب.
* [ع: اِحترام = هن عزت ڏني]

• **اِحتِسابُ:** [اِ_مذ] جاچ، سنڀال، نظرداري، چوڪسي، وٽن ۽ ماڻن جي چڪاس.
* [ع: حسب= ڳاڻيٽو مقدار]
* [ع: اِحتسب = هن حساب ڪيو]

• **اِحتِشامُ:** [اِ_ مذ] حشمت، دٻدٻو
* حياءُ، لڄ، شان، شوڪت

• **اِحتِلامُ:** [اِ_مذ] ننڊ ۾ تڙ پوڻ جي حالت، تڙ (بلوغت جي نشاني).
* [ع: حلم = تڙ پوڻ]

_ **اِحتِلام اچڻُ، ٿيڻ، پوڻ:** [اصطلاح] تڙ پوڻ، ننڊ ۾ ناپاڪ ٿيڻ

• **اِحتِمالُ:** [اِ_ مذ] ٿي پوڻ جي حالت، شدني، اِمڪان، انديشو، گمان، شبهو
* [ع: حمل = بار بوجهه]

_ **اِحتِمالُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] شڪ شبهو ڪرڻ، گمان ڪرڻ.

_ **اِحتِمالُ هئڻُ:** [اصطلاح] شڪ هئڻ، گمان هئڻ.

_ **اِحتِمالي اصولُ:** [اِ_ مذ] فرضي يا شدني اصول.

• **اِحتِياجُ:** [اِ_ مذ] ڪپُ، گهرج، ضرورت، لوڙ، طلبَ.

_ **اِحتِياجمند:** [صفت] گهرجائو، ضرورتمند، محتاج.

• **اِحتِياط:** [اِ_مذ] هوشياري، دورانديشي، چوڪسي.
* حفاظت، سنڀال، جتن، بچاءُ

_ **اِحتِياطاً:** [ظرف] احتياط طور، دورانديشيءَ خاطر

• **اِحتِيالُ:** [اِ_ مذ] حيلو اٽڪل، ڪيڏ، هنر ڍنگ.
* [ع: حيل = حيلو چال]

• **احد:** [صفت] هڪڙو، واحد، اڪيلو، تنها، يگانو
* [اِ_خاص] خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو، هڪ الله
'الست ارواحن کي، جڏهن امر ڪيو احد' (شاهه/سهڻي).
'هيڪائي هيڪ ٿيا احد سين عالم' (شاهه/ڪليات)

_ **احدان:** [ظرف] احد کان، الله کان.

_ **آحدئون:** اَحد کان.
'سوڌي سا صفت، احدئون آئي جا هئي' (بيدل)

_ **احديت:** [اِ_مث] هيڪڙائي، اڪيلائي، يگانگي، وحدانيت.
'عبديت کي احديت پر، تون لالڻ جو نه لکائين' (بيدل).

• **اُحد:** [اِ_ خاص] مديني شريف جي پر سان هڪ جبل جو نالو (جنهن وٽ معرڪي جي ڪافرن ۽ رسول الله صلي الله عليه و آله وسلم جن جي وچ ۾ لڙائي لڳي هئي).

• **اِحداث:** [اِ_مذ] ڪنهن شيءِ جي نئين سر پيدا ڪرڻ يا رواج ۾ آڻڻ جي حالت.
* [ع: حَدَث = نئين ڳالهه، نئين شيءِ]

• **احدي:** [صفت] هٿيارن پنهوارن سان نوڪر، سپاهي، جنگجو پهلوان.

• **احرار:** [اِ_ صفت] شريف آزاد خيال آدمي، اهي ماڻهو جي دنيا جي پنڌڻ کان آجا آهن.
* [ع: حر = آزاد ڪيل غلام]
* [اِ_خاص] هڪ سياسي جماعت جو نالو

• **اِحرامُ ج اِحرامَ:** [اِ _ مذ] حج يا عمري لاءِ مخصوص لباس، به اڻ سبيل چادرون (هڪ سان گوڏ ٻڌجي ۽ ٻي بدن کي ويڙهجي)، اهڙي اڻ سبيل به ڪپڙي پهرڻ جي رسم، هڪ مقرر جاءِ کان ڪعبة الله تائين پاڻ تي ڪن (جائز) ڪمن جي حرام ڪرڻ واري حالت.
* [ع: حَرم = اڻ سبيل ڪپڙو]

ـ **اِحرام پائڻ:** [اصطلاح] حج جو ارادو ڪرڻ. مڪي ڏانهن سفر شروع ڪرڻ. حج لاءِ مقرر لباس اڻ سبيل ڪپڙا يا چادر پائڻ (جن سان مٿي هڻڻ ۽ پيرن کان سواءِ بيو بدن ڍڪجي).

● **احزابُ:** [اـمذ] قرآن شريف جي هڪ سورة جو نالو.

٭ قرآن شريف جو سٺهون حصو يا اڌ سيپارو (جيڪو وظيفي طور ڏينهن ۾ ٻه دفعا پڙهجي، جيئن سڄو قرآن شريف جو دور مهيني اندر پورو ٿي وڃي).

٭ ٽولا (خصوصاً مڪي جي ڪافرن جا، جيڪي رسول الله صلي الله عليه و آله وسلم سان لڙائيءَ ڪرڻ لاءِ سنبري آيا هئا ۽ پاڻ سڳورن جن مديني جي چوڌاري خندق کٽائي هئي).

٭ [ع: حِزبُ ج احزاب]

● **اِحساسُ ج اِحساسَ:** [اـمذ] ڪنهن به حواس جي وسيلي معلومات، شعور، پروڙ، ڄاڻ.

ـ **احساس اُڀارڻ:** [اصطلاح] احساس يا جذبن جو جلائڻ، اذيت سهڻ، عشق جا تاوَ سهڻ، ڪاڙهڻ.

'اوباري احساس کي، رڳون روح رڏي' (استاد بخاري)

ـ **اِحساس ٿيڻُ:** [اصطلاح] معلوم ٿيڻ (ڪنهن به حواس جي ذريعي)، محسوس ٿيڻ، خبر پوڻ، قياس ٿيڻ.

● **اِحسانُ ج اِحسانَ:** [اـ مذ] مهرباني، مهر، ٿورو، ڀلائي، وڏ نيڪي، ڪرم، ٻاجهه.

٭ [ع: حسن = چڱو ٿيڻ]

ـ **اِحساناتِ:** [اـ مذ] مهربانيون، ٿورا، ڀلايون.

٭ [ع: احسان ج احسانات]

ـ **اِحسان جتائڻُ:** [اصطلاح] احسان ياد ڏيارڻ، مهرباني ظاهر ڪرڻ، ٿورو جتائڻ.

ـ **اِحسان رکڻُ:** [اصطلاح] ٿورو رکڻ، مهرباني رکڻ، وڏ ڪرڻ.

ـ **اِحسانُ فراموش:** [صفت] احسان وساريندڙ، ڳڻ چور، بي مروت، بي وفا، بي شڪر.

ـ **اِحسان ڪرڻ:** [اصطلاح] مهرباني ڪرڻ، ٿورو ڪرڻ.

ـ **اِحسانُ کڻڻ:** [اصطلاح] ٿورو کڻڻ، مهرباني کڻڻ، شڪر گذار ٿيڻ.

ـ **اِحسان گذار:** [صفت] ٿورو مڃيندڙ.

ـ **اِحسان مڃڻ:** [اصطلاح] ٿورو مڃڻُ، مهرباني مڃڻ، ڳڻ مڃڻ، شڪر گذاري ڪرڻ.

ـ **اِحسانمند:** [صفت] احسان مڃيندڙ، اِحسان هيٺ آيل، ٿورائتو، شڪر گذار، ممنون.

● **احسن:** [صفت تفضيل] تمام سٺو، وڌيڪ خوبصورت ۽ نيڪ، زور پسند، نهايت وڻندڙ.

٭ [ع: 'حسين' جو صفت تفضيل]

ـ **احسن الخالقين:** [صفت] سڀ کان سهڻو خلقيندڙ (خدا).

● **احسنتَ:** [حـندا] شاباش، تو تمام سٺو ڪيو.

٭ [ع: احسنت = تو چڱو ڪيو]

● **احشام:** [اـ مذ] نوڪر چاڪر، حشم خدم.

٭ [ع: حشم ج احشام = نوڪر چاڪر]

● **اِحصا:** [اـ مذ] ڳڻپ، ڳاڻاٽو، شمار، آدمشماري.

٭ [ع: اِحصاء = ڳڻڻ]

● **اَحقُّ:** [صفت] وڌيڪ حقدار، وڌيڪ لائق.

٭ [ع: 'حقيق' جو تفضيل]

● **احقاف:** [اـ مذ] واريءَ جا ڍير، دڙا، ڊڀون، ناس ٿيل شهر.

٭ [ا. خاص] قرآن شريف ۾ هڪ سورة جو نالو.

٭ [ع: حِقف ج احقاف]

● **احقرُ:** [صفت] وڌيڪ حقير، ڪمترين، سڀ کان گهٽ، بلڪل معمولي.

٭ ڪسر نفسيءَ لاءِ ڪم ايندڙ لفظ (جو خط يا درخواست ۾ راقم پنهنجي نالي اڳيان لکندو آهي).

٭ ناچيز، خاڪسار.

٭ [ع: 'حقير' جو تفضيل]

• **احقريت:** [اِ_مث] ڪسرنفسي، انڪساري.

• **احڪام:** [اِ_مذ] حڪمَ، امرَ، فرمان.

* [ع: حڪم ج احڪام]

_ **احڪام شرعي:** [اِ_مذ] شريعت جا حڪم يا فرمان.

• **احڪم:** [صفت تفضيل] وڌيڪ پختو، محڪم.

* [ع: 'حاڪم' جو تفضيل]

_ **احڪم الحاڪمين:** [اِ_خاص] سڀني حاڪمن کان وڌيڪ محڪم، منصف (خدا).

• **احمال:** [اِ_مذ] بار، بوجا.

* [ع: حِمل ج احمالُ]

• **اِحمالُ:** [اِ_مذ] بار کڻائڻ جي حالت.

* [ع: حمل]

• **احمد:** [صفت] گهڻو ساراهيل، سڀ کان وڌيڪ ساراهيل.

* [اِ_خاص] حضرت محمد مصطفيٰ صلي الله عليه و آله وسلم جن جو ازلي نالو.

* [ع: 'حميد' جو اسم تفضيل < حمد = ساراهڻ]

'احد، احمد پاڻ ۾ وچان 'ميم' فرق' (شاهه).

_ **احمد آباد:** [اِ_خاص] سنڌ جو هڪ شهر (جيڪو شاهپور چاڪر تعلقي شهدادپور ضلعي سانگهڙ طرف واقع آهي. ڪلهوڙن جي صاحبيءَ ۾ ميان محمد مراد ياب ڪلهوڙي جي گاديءَ جو هنڌ هو).

* ڀارت جي رياست گجرات جي گاديءَ جو هنڌ.

_ **احمدي:** [صفت] رسول پاڪ صلي الله عليه و آله وسلم جن ڏانهن منسوب.

* [اِ_خاص] پنجاب جي هڪ متنبي مرزا غلام احمد جا پوئلڳ، قادياني.

* هڪ سونو سڪو.

• **اَحمداڻي:** [اِ_خاص] هڪ ذات جو نالو

• **اَحمدزئي:** [اِ_خاص] هڪ ذات جو نالو (قلات جي بلوچ تاجدارن جو هڪ قبيلو جنهن کي قنبراڻي به چون).

• **اَحمرُ:** [صفت] ڳاڙهو، سرخ، رتو، لال.

• **اَحمران:** [اِ_مذ] ٻه ڳاڙهيون شيون يعني گوشت ۽ شراب يا سون ۽ زعفران.

• **اَحمقُ ج اَحمق:** [صفت] گهٽ عقل وارو، بي عقل، بيوقوف، نادان، مورک، چسو، ڀوڪ، ددستو، چريو، متين موڙهل.

'ٻرائين دهلين احمق نچي'.

• **اَحمقاڻ:** [صفت_ظرف] احمق وانگر، بيوقوفيءَ سان.

_ **اَحمقاڻو:** [صفت_مذ] بي ترتيبيءَ وارو، نادانن جهڙو، چريائيءَ وارو، مور کاٽو (ڪم).

* [مث: احمقاڻي]

_ **اَحمقپائي:** [اِ_مث] ڀوڪپائي، ناداني، بي وقوفي، چٽپائي.

_ **اَحمقپڻو:** [اِ_مذ] احمقپائي، بيوقوفي.

• **اَحوالُ ج اَحوالَ:** [اِ_مذ] بيان، ذڪرُ، ڪيفيت، حالت، خبر، معلومات، چاڻ.

* [ع: حالُ ج احوال_ سنڌيءَ ۾ واحد طور ڪم اچي]

'احوال عاجزن جا، آڪج لڳ الله' (شاهه/ڪنڀات).

_ **اَحوالات:** [اِ_مث] 'حالُ' جو جمع الجموع.

* احوال، بيان، ڪاروبار يا تندرستيءَ جي حالت.

_ **اَحوال ٻڌائڻُ:** [اصطلاح] بيان ٻڌائڻ، حالت ٻڌائڻ، خبر چار ٻڌائڻ.

_ **اَحوال پرسي:** [اِ_مث] پڇا ڳاڇا (صحت بابت)، خبر چار وٺڻ (ڪنهن خاص واقعي جي يا ملڪ جي)، ڪاروبار يا صحت جي حالت لاءِ پڇا.

_ **اَحوال ڏيڻُ:** [اصطلاح] حالُ ٻڌائڻ، حالُ اورڻُ، خبر چار ڏيڻ، ذڪر ڪرڻ.

_ **اَحوال وٺڻُ:** [اصطلاح] خبر وٺڻ، سڌ سماءُ لهڻ، خبر چار پڇڻ.

• **آحولُ:** [صفت] اهو ماڻهو جيڪو ڪڏهن ڪڏهن هڪ شيءِ کي ٻه ڏسي، ٽيڏو، ڪج چشم.

* ٽگُ، لچو.

ـ **اَحياءُ:** [صفت] جيئرا، زنده.

* [اـ مذ] پاڙا، قبيلا.

* [ع: حي ج احياء]

ـ **اَحياء و اموات:** [اـمذ] جيئرا ۽ مئا، مئا جيئرا.

• **اَحياءُ:** [اـمذ] جيئري ڪرڻ جو عمل، روح ڦوڪڻ جو عمل، نئين زندگي.

• **اَحياءُ العلوم:** [اـ خاص] امام غزالي (رحه) جي مشهور ڪتاب جو نالو

• **آخ:** [اـمذ] ڪنگهڻ يا کانگهاري ڪڍڻ جو آواز.

* حقارت جو آواز.

ـ **آخ آخ:** [اـمث] ڪنگهڻ يا کانگهاري ڪڍڻ جو آواز.

ـ **آخ ٿو:** [اـمث] اخ اخ، لعنت ملامت جو آواز، ٿوا.

• **اَخُ ج اَخَ:** [اـ مذ] ڀاءُ، ادو، برادر، دوست.

* [ع: اَخَ ج اِخوان]

* [اخي = ادا، يا اخي = او ادا]

• **اَخبارَ ج اَخبارُون:** [اـ مث] اهو ڇپيل پنو جنهن ۾ خبرون ڏنل هجن، خبرن جو پرچو.

* [ع: خبَر ج اخبار، سنڌيءَ ۾ واحد طور ڪم اچي]

ـ **اَخبارات:** [اـ مث ـ ج] اخبارون (اخبار جو جمع).

ـ **اَخبارنويس:** [اـمذ] اخبار جو لکندڙ، ادارت ڪندڙ، سمپادڪ، ايڊيٽر.

* [ع: اخبار + ف: نويس]

ـ **اَخبار نويسي:** [اـمث] اخبار لکڻ يا ڪڍڻ جو ڪم، ايڊيٽري، صحافت.

ـ **اَخباري:** [صفت] اخبار جي، اخبار واري (خبر).

* اخبارون وڪڻندڙ، هاڪر.

• **اخت:** [اـ مث] ڀيڻ، همشيره.

* [ع: اختُ ج اخواتُ]

• **اِختتام:** [اـ مذ] انت، ڇيهه، آخر، انتها، تڪميل، پورائي.

* [ع: ختم = پڄائي]

• **آختر:** [اـ مذ] اوڇڻ، بسترو، هنڌ.

* [س/ل — سن: استر = وڇڻ]

ـ **آختر بختر:** [اـمذ] ٽپڙ ٽاڙي، سامان سٽو، هنڌ اوڇڻ.

• **اَختَرُ ج اَختَرَ:** [اـ مذ] تارو، ستارو، نجم، گره.

* بخت، ڀاڳ، نصيب.

* [ف: اختر = تارو]

'بلند اختر، نيڪ اختر = چڱي ستاري يا بخت وارو.'

• **اختر دمدار:** [اـ مذ] پڇڙ تارو.

ـ **اختر شمار:** [صفت] تارا ڳڻيندڙ، تارن جي علم جو ڄاڻو، جوتشي، نجومي.

ـ **اختر شماري:** [اـ مث] تارن ڳڻڻ جو ڪم، جوتش، نجومت.

* محبت يا انتظار ۾ تارا ڳڻڻ

ـ **اختر شماري ڪرڻ:** [اصطلاح] تارا تڪڻ، انتظار ڪرڻ، رات جاڳڻ.

ـ **اختر شناس:** [صفت] تارا سڃاڻيندڙ، جوتشي، نجومي.

ـ **اختر ضمير:** [صفت] داناءُ، ڏاهو، عاقل.

ـ **آختري:** [اـ مذ] اڳڪٿي ڪندڙ، نجومي.

• **اِختراعُ:** [اـ مذ] ڪنهن نئين شيءِ جي ايجاد، نئون خيال.

ـ **اِختراعات:** [اـمذ] ايجادون.

ـ **اِختراع ڪرڻ:** [اصطلاح] ايجاد ڪرڻ، ڪا به شيءِ نئين سر پيدا ڪرڻ يا ٺاهڻ.

• **اِختِصارُ ج اِختِصارَ:** [اـ مذ] ڪنهن ڊگهي ڳالهه جو سرسري احوال، تت، خلاصو، تات پرچ، حاصل مطلب، مختصر مطلب.

* [ع: خصر = مختصر ڪرڻ، گهٽ ڪرڻ]

ـ **اِختصار ڪرڻ:** [اصطلاح] وڏي بيان کي ٿورن لفظن ۾ آڻڻ، مختصر ڪرڻ، تت ڪڍڻ.

• **اِختِصاص:** [اـ مذ] خاص تعلق، خاص لاڳاپو.

• **اِختِلاجُ:** [اـ مذ] دهڪو (دل جو) يا اضطرابُ.

* [ع: خلج - لوڏڻ، ڪنبڻ، ڇڪڻ]

• **اِختلاجُ القلب:** [اـ مذ] دل جو دهڪو يا ڌڙڪو. دل جي هڪ بيماريءَ جو نالو.

• **اِختِلاطَ ج اِختِلاطَ:** [ا ـ مذ] ربط، ميل جول، دوستي، صحبت.

* بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڳالهائڻ ۾ ٻاٽائي ٿئي).

• **اِختلاط العقل:** [اـمذ] عقل جي خرابي، بي عقلي (جيڪا جنون جي حد تائين نه پهتل هجي)، ماليخوليا جو هڪ قسم.

• **اِختِلافُ ج اِختِلافَ:** [اـ مذ] اڻبڻت، ڦوٽ، وڇاندڙ، جدا رايو، مت ڀيد، خلاف بياني.

* ويڇو، دشمني، خصومت، مخالفت.

ـ **اِختلافاتِ:** [اـمذـ جمع] جدا جدا رايا، جهيڙا، تڪرار.

ـ **اِختلاف الليل والنهار:** [اـمذ] رات ڏينهن جو هڪ ٻئي پٺيان اچڻ، ڏينهن رات جو فرق.

ـ **اِختلاف راءِ:** [اـمث] راين جو فرق.

ـ **اِختلافي:** [صفت] اختلاف وارو، مخالفت ڪندڙ.

'ظاهر جو امر آهي، في الاصل اختلافي' (بيدل)

• **اِختِيارُ ج اِختِيارَ:** [اـ مذ] زور، وس، مرضي، هلندي.

* [ع: اِختار - چونڊڻ]

'وس نه منهنجي وصال ٿيو ڏاڍو آڳي جو اختيار' (رمضان ڪنڀر).

* حق، حڪم، رعب.

* [ظرف] روءِ سوءِ، پنهنجي منهن، خود خيال.

• **اِختيارات:** [اـ مذ] اختيارَ (جمع)، احڪامَ، حقوق.

ـ **اِختيار ڄمائڻ:** [اصطلاح] رعب ڄمائڻ، حق ڄمائڻ، قبضو ڪرڻ، حڪم هلائڻ.

ـ **اِختيار رَکڻ:** [اصطلاح] حق رکڻ.

ـ **اِختِيارُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] عمل ڪرڻ، پسند يا قبول ڪرڻ (مذهب، رواج، رسم، عادت وغيره تي عمل ڪرڻ).

* پاڻ تي هموار ڪرڻ (ڪو ڪم يا ڪا ڳالهه).

ـ **اِختِيارُ ملڻُ:** [اصطلاح] اختياري حاصل ٿيڻ، اجازت ملڻ، قانوني حق ملڻ.

ـ **اِختِيارَ ۾ هُئڻُ:** [اصطلاح] حڪم ۾ هئڻ، وس ۾ هئڻ، آزاد هئڻ (ڪوبه ڪم ڪرڻ لاءِ)، قبضي ۾ هئڻ.

ـ **اِختيار نامو ج اِختِيار ناما:** [اـ مذ] اختياريءَ جو پروانو، مختيار نامو، حڪمنامو، خود مختياريءَ جي اجازت.

ـ **اِختِياري ج اِختِيارِيُون:** [اـ مث] حق، اختياري، مرضي.

* [صفت] اجازت (ڪنهن عمل جي)، پنهنجي مرضيءَ موجب.

ـ **اِختياري تعليم:** [اـ مث] اها تعليم جيڪا خوشيءَ ۽ مرضيءَ سان ڏجي، نه سرڪاري زور تي.

* [ضد: اِجباري - زوري، لازمي تعليم]

* اختياري مضمون

ـ **اِختياريءَ وارو:** [اـ مذ] وس وارو، خودمختيار، وڏو عملدار.

• **اخَذُ:** [اـ مذ] تتُ، خلاصو، اقتباس، حوالو.

ـ **اخذ ڪرڻ:** [اصطلاح] مطلب ڪڍڻ، اقتباس ڪرڻ، ٻئي جي ڪلام مان ٽڪرا وٺڻ، ڪنهن ڪتاب مان حوالو وٺڻ.

• **اِخراجُ ج اِخراجَ:** [اـ مذ] ٻاهر نڪرڻ جو عمل، ٻاهر ڪڍڻ جي حالت.

* شهر نيڪالي، جلاوطني، لوڏي ڪڍڻ.

* خرچ.

* [ع: خرج - هو نڪتو]

ـ **اخراجاتِ:** [اـمذـ جمع] خرچ، خرچ پکا.

* [ع: اخراج ج اخراجات]

● **آخربُ**: [صفت] وڌيڪ خراب يا ويران.
* [ع: 'خراب' جو تفضيل]

● **اخروٽ ج اخروٽَ**: [ا–مذ] اکروٽ. سڪل ميوي جو هڪ قسم.

● **اُخروي**: [ا–صفت] آخرت يا ٻئي جهان جو.
* [ع: آخرت مان – 'دنيوي جو ضد'].

● **اُخروي اُمور**: [ا–مذ] آخرت جا معاملا. ٻئي جهان جا ڪمَ يا ڪاروبارَ.

● **آخضر**: [ا–صفت] سائو. سبز.
* [ع: خضر]

● **آخف**: [صفت] وڌيڪ خفيف يا اجا به هلڪو.
* [ع: 'خفيف' جو تفضيل]

● **اِخفاء**: [ا–مذ] مخفي ڪرڻ. لڪائڻ.
* [ع: خفي = هولڪو]
* [علم 'اِخفاء = ٻانءُ لڪائڻ جو علم].

● **اخگرُ**: [ا–مذ] ٻرندڙ ڪوئلو. اگرُ. ٽانڊو. شرارو.

● **اِخلاص**: [ا – مذ] خلوص، محبت، سچائي، نيڪي، سچي محبت. دوستي. گهڻ گهرائي.
'آدمين اِخلاص، مٿائي مانو ڪيو' (شاهه).
* [ا–خاص] قرآن شريف جي ٽيهين سيپاري ۾ هڪ سورت جو نالو (قل هوالله احد الله)

ـ **اِخلاص مند**: [صفت] خلوص وارو. مخلص. خيرخواهه. سچو دوست. سڄڻ. گهڻگهرو.

ـ **اِخلاص مندي**: [ا–مث] گهڻ گهرائي. خلوص. سچائي. سچي دوستي.

● **آخلاقُ ج آخلاقَ**: [ا–مذ] ماڻهپو. شرافت. چڱا لڇڻ. سليون عادتون. نيڪ خصلتون. ارڪان.
* [ع: خلق ج اخلاق]

ـ [illegible]: [ا–مذ] چڱ اخلاقَ. چڱيون خصلتون. سنا لڇڻ

ـ **اَخلاق حميده**: [ا– مذ] تعريف لائق عادتون. ساراهه جوڳيون خصلتون.

● **آخني**: [ا–مث] يخني. گوشت يا مڇيءَ جو شوربو. سوپ.
* [ف/تر]

ـ **آخني پُلاءُ**: [ا–مذ] يخني پلاءُ. يخنيءَ ۾ رڌل مرغن مصالحہ دار پلاءُ يا برياني.

● **اِخوان**: [ا–مذ] ڀائرَ. برادري.
* [ع: اخ ج اِخوان]

ـ **اِخوان الصفاء**: [ا–مذ] سچا ڀائر.
* وچين دور جي مسلمان فيلسوفن جي هڪ جماعت (جن فلسفي بابت 'رسائل اِخوان الصفاء' جي نالي سان رسالا لکيا).

ـ **اِخواني**: [ا–صفت] ڇلولو. متوالو.
* ڀاءُ جهڙو.

● **اُخوت**: [ا–مث] محبت. برادري. ڀائپي.

ـ **اخي**: [ا–مذ] منهنجو ڀاءُ

● **آخيار**: [ا–مذ] چڱا ماڻهو. نيڪ انسان.
* [ع: خير ج اخيار]

ـ **آخير**: [صفت] بهتر. وڌيڪ چڱو.
* [ع: 'خير' جو تفصيل]

● **آخِيرُ**: [ظرف] پڇاڙڪو. آخرين. پڇاڙيءَ وارو. پويون. پڇاڙي. انجام.

ـ **آخِير وقت**: [ا–مذ] پويون وقت. موت جي ويل.

● **آدَ**: [ا–مث] خيال. ڪرڪ.
* [س/ات]

● **آدُ**: [ا–مذ] ادو. ڀاءُ
'نڪاما مهيسين، قاسر! اُدا آب' (خليفو)

ـ **آدا!**: [ح–ندا] اي ڀاءُ!، اي ڀائو!

ـ **آدلُ ج آدلَ**: [ا–مذ] اَدو. ڀاءُ (پيار مان سڏڻ جو انداز).

ـ **آدو ج آدا**: [ا–مذ] ڀاءُ
* [مث: ادي ج اديون]

● ادا: [ا_مث] ادائي بجا آوري، پورائي.

٭ [صفت] پورو، سرانجام.

٭ [ع: اداء = پورو ڪرڻ]

'تن ۾ طاقت ناهه ڪا، ادا ا نهين ري' (شاهه/ڪوهياري).

_ ادا بندي: [ا_مث] ڪنهن به ڪم يا فرض جي بجا آوريءَ لاءِ مقرر عرصو

_ ادا ڪرڻ: [اصطلاح] پورو ڪرڻ (حق).

٭ ڏيڻ (قيمت)، واپس ڪرڻ (قرض).

٭ پورو تلفظ يا اچار ڪرڻ. مخرجن موافق قرآن شريف پڙهڻ.

_ ادائي ج ادائيون: [ا_مث] ادائگي، بجا آوري، سرانجامي.

_ ادائي ڏيڻ: [اصطلاح] گهور يا لاڳ ڏيڻ (شاديءَ يا ٻين موقعن تي)، پئسا گهورڻ (مگهارن ۾ مروج اصطلاح).

_ ادائگي: [ا_مث] بجا آوري، پورائي، سرانجامي.

● ادا ج ادائون: [ا_مث] انگل آرو، عشوو، غمزو، ناز، انداز، نازنخرو.

٭ [ف: ادا]

'اي ماهه لقا، محبوب خدا، تنهنجي نازادا تان جان فدا' (مفتون همايوني).

٭ ڍنگ، طريقو، نمونو، وضع.

٭ لطافت، نزاڪت.

_ ادا بند: [ا_صفت] ادائن جي وصف رکندڙ، اهو جيڪو ناز نخرا بيان ڪري.

_ ادا بندي: [ا_مث] نازن جي وصف.

_ ادا شناس: [صفت] نازن، ادائن مان مطلب سمجهندڙ، ناز سڃاڻندڙ، سمجهو، فهيم.

_ ادا فهم: [صفت] جيڪو طور طريقن مان ڳالهه پروڙي وڃي، ناز نخري جي نمونن جو ماهر.

_ اداڪارُ ج اداڪارَ: [صفت - مذ] ناٽڪ يا فلم ۾ بهرو وٺندڙ، نٽ، ويس ڌاري، عمل ڪندڙ، ائڪٽر (Actor).

٭ [مث: اداڪارا ج اداڪارائون]

● آداب: [ا_مذ] ڪيڪارڻ جو لفظ، ادب جو جمع

● آدابُ ج آدابَ: [ا _ مذ] ڏک، سور، عذاب جي بدليل صورت.

٭ [ع: عذاب]

● آداتُ ج آداتَ: [ا _ مذ] اوزار، هٿيار

٭ [س/ات — ع: اداة ج ادوات]

● آداتا: [صفت] نه ڏيندڙ، بخيل، ڪنجوس، مکي چوس.

٭ [سن: ا = نه + داتر = داتا، يعني ڏيندڙ]

● آدارُ ج آدارَ: [صفت] دريا دل، ڏاتار، سخي، فياض.

٭ سگهڙ، شريف، ايماندار، مخلص، درستڪار.

٭ اڻ منجهندڙ، فصيح بليغ.

٭ [سن: ادار = اعليٰ، بلند همت]

'سوأوڏوت ادار، سوجوڳي جيون مکٽ' (سامي)

_ آدارتا: [ا_مث] سخاوت، فراخدلي، فياضي، وڏگڙائي.

_ آدارچت: [صفت] آزاد طبع، ڪشاده دل، سخي.

_ ادار دل: [صفت] سخي، دريا دل شخص.

● اِدارو ج اِدارا: [ا_مذ] ڪاتو محڪمو

٭ انتظام، بندوبست، جوڙجڪ.

٭ خاص ڪم ڪندڙن جي انجمن يا جماعت، سنستا.

٭ [ع: اداره = ڦيرائڻ]

_ اُداس: [صفت] ڏکارو، غمگين، مايوس، ملول.

٭ بيزار، منجهيل.

٭ تياڳي.

٭ اچنت، بي پرواهه، لاغرض.

* [سن: ادلس < اد = پري + لس = ويهڻ. سڀ کان پري رهڻ. ڪنهن ڪم ۾ بهرو نہ وٺڻ]

'سوڻي اداسي، جو رهي اداس اندر ۾' (سامي).

ـ **اُداسائي:** [اـ مث] غمگيني، مايوسي، پريشاني، گهٽتي.

* سڪ. اُڪنڊ.

ـ **اُداس ٿيڻ:** [اصطلاح] غمگين ٿيڻ. ملول ٿيڻ. مايوس ٿيڻ.

ـ **اُداسڻ:** [اـ مث] اداسيل. ڏکويل عورت. غمگين عورت.

آ اداسڻ مارن لاءِ ماندي (لوڪ)

ـ **اُداسي ج اُداسي:** [صفت] دلگير. مايوس. ملول. ڏکارو. مغمُوم. سڪايل. ويڳاڻل.

* اڪيلو تنهائي پسند. تارڪ. تياڳي.

* [اـ مذ] فقيرن جو هڪ گروهہ (اهڙو فقير جيڪو ڪنهن ڳالهہ ۾ دلچسپي نہ وٺي).

• **اِدامت:** [اـ مث] دائم رهڻ واري حالت. پائيندگي. دوام. هميشگي.

* [ع: اِدامة = هميشگي بخشڻ]

• **آدام الله:** [عـ ندا] شل خدا دائم رکي.

• **آداني:** [صفت] نہ ڏيندڙ. بخيل. دان نہ ڏيندڙ.

* [سن: ا = نہ + دان = ڏيڻ]

• **آداءُ:** [اـ مذ] اڌ. نصف.

• **ادبُ ج آداب:** [ا - مذ] خُلق. فضيلت. تهذيب. شائستگي. عزت. مان. مروّت. وڏن جو لحاظ.

* [ع: ادبُ ج اداب]

* فهمائش. تنبيهہ.

* سزا. سيڪت.

'ادب اکين کي ڏيهاڻي ڏيان' (شاهہ/سهڻي).

'ادب اٿئي اوٹ، اوت نہ اوڏاهون ٿئين' (سچل).

* سانگو. لحاظ.

'ڪَنُ ڪاتي، ڏِوانگوا، ادب ڪرمَ ڪيءَ' (شاهہ/بروو سنڌي)

ـ **ادب آموز:** [صفت] ادب سيکاريندڙ. تهذيب جي تعليم ڏيندڙ (استاد يا شاگرد).

* [ع: ادب= تهذيب + ف: آموزش=سيکاريندڙ]

ـ **ادب پروردو:** [صفت] ادب ۾ پاليل (استاد يا شاگرد).

* [ع: ادب= تهذيب + ف: پروردن=پالڻ]

ـ **ادبُ ڏيڻ:** [اصطلاح] سيکت ڏيڻ. گوشمالي ڪرڻ.

'ادب اکين کي ڏيهاڻي ڏيان' (شاهہ/سهڻي).

ـ **ادبُ رکڻ:** [اصطلاح] عزت ڪرڻ. لحاظ رکڻ.

ـ **ادبَ سان اُپو هئڻ:** [اصطلاح] تعظيم سان اٿي بيهڻ.

* سدائين نياز نوڙت سان گذارڻ.

'اُيون گهڻي ادب سين، وٺي حورون حيرت هٿ' (شاهہ/بروو سنڌي).

ـ **ادب ج ادبيات:** [اـمذ] اعليٰ خيال ۽ تفريح مهياڪندڙ تحرير. جنهن ۾ شعر ۽ نثر شامل آهن. لٽريچر. ساهت (اهڙو علم يا تحرير جيڪا لطافت، حسن رعنائي ۽ زيب زينت ڏانهن اشارو ڪري)

ـ **آدبَ ۾ رکڻ:** [اصطلاح] ضابطي ۾ رکڻ.

ـ **ادبُستان، ادب گاهہ:** [اـمذ] درسگاهہ. جتي ادب سيکاريو وڃي، ادبي ڪلاس.

ـ **آدبي:** [صفت] ادب وارو. پڙهيل. عالم. مهذب. علم ادب سان تعلق رکندڙ (شيون، ڳالهيون وغيره).

ـ **آدبِيات:** [اـ مث] علم ادب يا ساهت سان لاڳاپو رکندڙ ڳالهيون. علم ادب.

ـ **آدبي تاريخ:** [اـ مث] علم ادب جي تاريخ.

ـ **آدبي تنقيد:** [ا - مث] علم ادب جي مختلف رخن تي تنقيدي علم.

ـ **آدبي سنگت:** [ا -مث] عالمن ۽ اديبن جي تنظيم، اهڙي تحريڪ جنهن ۾ شاعر ۽ اديب گڏ ٿين (جهڙوڪ: سنڌي ادبي سنگت، لطيف ادبي سنگت، شاهه عنايت ادبي سنگت).

ـ **آدبي علوم:** [ا- مذ] علم ادب سان لاڳاپيل ٻيا علم (علمِ عروض، علمِ معاني، علمِ بديع، علمِ منطق وغيره).

ـ **اُدباء:** [ا- مذ] اديب، علم ادب جا ڄاڻو يا ماهر.

* [ع: اديب ج ادباء]

• **اِدبارُ:** [ا- مذ] بدبختي، بدقسمتي، نڀاڳ، نحوست.

* تنزل، مفلسي.

• **ادبُدو ج ادبُدا:** [ا- مذ] بدبدو، بوڙيو، حباب، ڦوڪڻو (پاڻيءَجو)، بوڙيندو، ڦوٽو

* بيقراري پيدا ڪندڙ خيال، اُڌمو، جنجڪي، رِيچڪ، لهرو.

* [سن: 1. ادبهد = جوش ڏيارڻ، 2. بدبده = بد بدو ڦوٽو]

• **اُدت:** [ا-صفت] اپريل، سج.

* مشهور، ممتاز.

* [سن: ادت = مٿي چڙهيل]

• **اِدرائيون:** [ظرف] اوچتو، اتفاق سان.

* [س/ٿ]

• **اِدرار:** [ا- مذ] پيشاب جي گهڻائي، ذيابطيس (مٺا پيشاب).

* سخت بارش.

* [ع: ادرار = کير جي ڌارجو وهڻ]

* سخا، فيض، بخشش.

* وظيفو، اسڪالرشپ.

• **اِدراراتِ:** [ا- مذ] مينهن جا وسڪارا.

* گهڻيون بخششون ۽ عطائون.

* [ع: ادرار ج ادرارات]

• **اِدراڪُ ج اِدراڪَ:** [ا- مذ] ساڃاهه، ڪنهن به شيءِ جي حواسن سان پروڙ، پروڙڻ جي سگهه، ڄاڻڻ جي قوت.

* عقل، فهم، ٻوجهه، پرجهه، پروڙ، سڃاڻ.

* بلوغت.

* [ع: درڪ]

• **اُدرڙڻُ:** [مص – لازمي] اُدڙڻ، اُديڙڻ، ڏاڍا اُڪلڻ.

* [س/ٿ – سن: ودري = ڦاٽڻ، اکيلڻ]

* [اُدرڙيو اُدرڙيا، اُدرڙي، اُدرڙيون، اُدرڙندو اُدرڙندا، اُدرڙندي، اُدرڙيون، اُدرڙيل]

• **اَدرش:** [ا-صفت] ڏسڻ ۾ نه ايندڙ، اڻ ڏٺل، لڪل، پوشيدو، غائب، ڳجهو، مخفي.

* [سن: اَ = نه + دَرش = ڏسڻ يعني جو ڏسڻ ۾ نه اچي]

ـ **ادرشٽُ:** [ا- مذ] اڻ ڏٺل، نظر نه ايندڙ.

* اتفاقي خطرو.

* [سن: ادرشٽ]

ـ **ادرشٽا:** [ا- مث] نظر نه اچڻ، نه ڏسڻ جي حالت، اڻ ڏٺائي.

• **ادرڪ:** [ا-مث] سائي، تازي يا آلي سُنڍ.

* [سن : اردرڪ]

• **ادرڪي:** [ا-مث] هڪ قسم جي مٺائي.

• **اِدرگدو، ادڙگدڙ:** [ا-صفت] اڌو گابرو، سطحي، اڌورو، اڌگيدو، مٺاڇرو.

* ترڪ تال.

ـ **اِدرگدو ڪرڻ، ادڙ گدڙ ڪرڻ:** [اصطلاح] لنوائي جهڙو ٿهڙو ڪم ڪرڻ، ڪُوڙ ڪم مٺاڇرو يا اڌو گابرو ڪرڻ، ترڪ تال ڪرڻ، بي ڌيانيءَ سان ڪيل ڪم، آڳ لاهڻ.

• **اِدر وٺڻ:** [ا-صفت] سلاميءَ وارو، لاهه وارو، لڙيل، نميل.

● إدريس: [صفت ـــ ا ـ مذ] پڙهيل. درس ورتل.
* [ع: إدريس = پڙهيل ڪڙهيل < درس = هو پڙهيو]
* [ا . خاص] هڪ نبيءِ سڳوري جو نالو (جنهن جي جدا جدا روايتن موجب 360 سال دنيوي عمر هئي).
● آدريڪو ج آدريڪا: [ا ـ مذ] فڪر، اونو ادڪو. خيال. ڳڻتي
* [س/ٿ]
● إدعا: [ا ـ مث] ڪوڙي چڪتاڻ. ڪوڙي دعوىٰ.
* تقاضا، حق.
* [ع: إدعاء = ڪوڙي دعوا ڪرڻ]
● ادعيہ: [ا ـ مث] دعائون. آسيسون. مرادون.
* [ع: دعاء ج ادعيہ]
● إدغام: [ا ـ مذ] ساڳئي مخرج وارا ٻه وينجن گڏجي ضم ٿيڻ جو عمل، ملي هڪ ٿيڻ. ڪو وينجن ڪنهن هم مخرج وينجن سان گڏجي شد سان پڙهڻ (جهڙوڪ: محبت سمحّبت، تبسر = تبسّر) ٻن لفظن جي اکرن جو گڏجڻ.
* ادغام جا ٻه قسم آهن: هڪ داخلي جو ٻيو خارجي.
* [قديم سنڌيءَ ۾ ان کي 'سنڌي' چئبو آهي].
* [ع: إدغام = لغام چاڙهڻ]
● إدغام ۾ إعراب: [محاورو] ادغام ۾ ٻن آوازن جي ضم ٿيڻ وانگر عاشق معشوق جو محبت ۾ فنا ٿي هڪ ٿي وڃڻ.
'ڪثرت آهي قرب ۾، ادغام ۾ اعراب' (شاهه).
● ادق: [صفت] اجا دقيق (وڌيڪ مشڪل)، وڌيڪ دقيق يا باريڪ. وڌيڪ ڏکيو وڌيڪ اهڪو.
* [ع: 'دقيق' جو اسم تفضيل]
● ادگارُ ج ادگارَ: [ا ـ مذ] الٽي، قي، ٿڪ، ٿيٽي
* وري وري ڳالهه ڪرڻ.
* سڻون سڻون. نڙيءَ جو آواز. گروڙ.
* [سن: ادگار < ادگري = اوڪڻ، الٽي ڪرڻ، ٿوڪڻ، دم ٻاهر ڪيڻ، گلي مان آواز ڪيڻ]
● اِدگائڻُ: [مص ـ فعل لازمي] غافل ٿيڻ. موڳائي ڏيکارڻ.
* [ادگائيس، إدگايا، إدگائي، إدگائيون، إدگائيندو، إدگائيندا، إدگائيندي، إدگائينديون، إدگائيل]
● ادگڏ: [صفت] چڙوچڙ. چريو. بي سمجهه.
* [س/ٿ]
● آدگنُ ج ادگنَ: [ا ـ مذ] هرڻُ. مرگهه. آهو
* [س/لس]
● آدگو ج آدگا: [ا ـ مذ] اُڌمو. جهڙپ. سٽ.
* [س/لس]
● آدلائي ج آدلايون: [ا ـ مث] خوشي، موج.
* [س/ل]
● آدل ٻدل، آدلي ٻدلي: [ا ـ مث] مٽ سٽ. اُٿل پُٿل. بدل سدل. ڦير گهير.
* [سن: ادل = زور پرائيندڙ بي معنيٰ لفظ + ع. بدل = هن متاير]
ـ آدل ٻدل ڪرڻ: [اصطلاح] بدل سدل ڪرڻ. ڦير گهير ڪرڻ. مٽائڻ. مٽاسٽا ڪرڻ.
ـ آدلو ٻدلو: [ا ـ مذ] هڪڙو ٻئي جي عيوض. ادل ٻدل. تبادلو. مٽا سٽا. ڏي وٺ.
● آدلو گدلو: [صفت ـ مذ] ميرو سيرو. ڪنو ڪوجهو گرو گندو
* [مث: ادلي گدلي].
● آدلہ: [ا ـ مذ] دليل. حجتون.
* أسلامي فقہ جا چار سرچشما (قرآن مجيد، حديث شريف، إجماع قياس).
* [ع: دليلُ ج ادلة]
● آدلي ڏدلي: [ظرف] بي اندازه تمام گهڻو. ريل چيل.

● اُدم: [اـ مذ] اورچائي، جدوجهد، عزم، سرجوشي، سعيو، ڪوشش، محنت، همت، پڪوارادو، پڪو پهه، اٽڪ.

* [سن: اديم]

ـ اُدمائتو: [ظرف] اُدم سان، سعيي سان، ڪوشش سان.

ـ اُدمي ج اُدمي: [صفت] ادم وارو، سرجوشي، سرگرم، ڪوشش ڪندڙ، محنتي، همت وارو.

● اِدماڄ: [اـ مذ] ويڙهڻ (ڪاٻ شيءِ ڪپڙي ۾).

* ڪم جو نالو.

* عِلمِ بديع جو هڪ اصطلاح، بيت ۾ هڪ خيال اندر ٻيو خيال داخل ڪرڻ.

● اُدماد: [اـ مث] چنتا، ڳڻتي، فڪر، بي آرامي، بيچيني، اُڌيرتا.

● اُدمبرُ: [اـ خاص ـ مذ] هڪ قسم جي انجير جو وڻ.

* [سن: اُدمبر]

* ڪوڙهه جو هڪ قسم.

* جانئٺ.

* ڪدڙو.

● آدني: [صفت] گهٽ، حقير، خسيس، ڪين جهڙو، معمولي، نيچ، گهٽ درجي وارو، ذليل، رذيل، ڪميڻو.

* [ع: 'دني' جو تفصيل]

* [ضد: 'اعليٰ'].

ـ آدنائي: [اـ مث] ڪميڻپ، گهٽتائي، هيڻاهين، ذلت، حقارت، نيچپڻو.

ـ آدني ڳالهه هڻڻ: [اصطلاح] خسيس ڳالهه هڻڻ، رواجي ڳالهه هڻڻ، معمولي ڳالهه هڻڻ.

ـ آدني و اعليٰ: [اـ مذ] وڏو ۽ ننڍو درجو، نيچ ۽ اوچ درجي جا ماڻهو.

● آدوار: [اـ مذ] ڦيرا، چڪر.

* زمانا، عرصا.

* [ع: دور ج أدوار]

● آدوت، آديوت: [اـ صفت] بنا جوت، سوجهري بنا، اونداهو، بي نور.

* [سن: أ = نه + ديت = جوت، روشنائي، يعني روشنائي کان سواءِ]

● آدورائي ج آدورايون: [اـ مث] دانهن، رڙ، ريهه، ڪوڪ.

* [سن: ادودن]

● آدورائي ج آدورائيون: [اـ مث] نڀاڳ، ڪمبختي، بدبختي، ندورائي، اڀاڳائي، چندائي.

ـ آدورو ج آدورا: [صفت ـ مذ] ندورو، نڀاڳو، اڀاڳو، ڪمبخت، بدنصيب، چندو.

* [ضد: سدورو].

* [مث: ادوري ج ادوريون]

● آدوشُ ج آدوشَ: [صفت] نردوش، بي قصور، بي ڏوهه، بي گناهه، معصوم.

* [سن: ا = نه + دوش = ڏوهه]

● آدوٺي ج آدوٺيون: [اـ مث] بنا ڪڙيءَ زناني جتي.

* [س/ٺ]

● آدوهو ج آدوها: [اـ مذ] ارمان، ڏک، غم.

* [ف: اندوه]

'پسيو آسن ان جا، ادوها اجهن' (شاهه/رامڪلي).

● ادويه: [اـ مث] دوائون.

* [ع: دواء ج ادوية]

● ادويت: [صفت] ٻيائيءَ کان پاڪ، جنهن جهڙو ڪو ٻيو نه هجي، 'ٻه' نه سمجهڻ جي حالت، هيڪڙائي.

٭ ايڪتا، بي مثل، بينظير، بي نياز (خداتعاليٰ)، جيو آتما ۽ پرماتما جي هڪ ٿي وڃڻ واري حالت. وحدانيت.

٭ [سن: اَ = نہ + دويت = دوئي، ٻيائي = ٻيائيءَ کان پاڪ]

● **آدهہ:** [اِ_ مذ] ادائگي، پورائي، نبيرو.

٭ [ع: اداء = پورو ڪرڻ]

_ **آدهہ ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪنهن ڳالهہ يا معاملي کي نبيري پورو ڪرڻ، فيصلو ڪري ختم ڪرڻ.

● **آدهم:** [اِ. خاص _ مذ] ڪارو گھوڙو.

٭ هڪ وڏي صوفي بزرگ 'ابراهيم بن ادهم' جو والد.

● **آدي:** [اِ_صفت] اُڀرندڙ، مٿي چڙهندڙ (سج، گرهہ، ڪکر وغيره).

٭ اُڀرندي وارو جبل (جنهن جي پٺيان چٽيو آهي تہ سج اڀري ٿو).

٭ تيج، روشنائي، ڏئو.

٭ [سن: ادئہ - ادت = سج]

_ **آدي ٿيڻ:** [اصطلاح] اُڀرڻ، مٿي چڙهڻ (سج).

● **آدي ج آديون:** [اِ_ مث] ڀيڻ، جيڏي، ساهيڙي، سَرتي.

٭ ڀيڻ کي مخاطب ٿيڻ جو لفظ

_ **آدي ٻڙي:** [اِ- مث] بيوقوف عورت.

● **آدي ج آديون:** [اِ _ مث] شڪار ڪرڻ لاءِ لڪي وهڻ جي جاءِ، ڪٽڻي مورچو

٭ [س/ ات/ت]

● **آدياپن:** [اِ - مذ] ڏرمي ريت رسم (جنهن ۾ ورت وغيره ختم ڪيو ويندو آهي جهڙي نموني مسلمان روزو افطار ڪندا آهن).

● **آديان:** [اِ _ مذ] دين، مذهبَ.

٭ [ع: دين ج اديان]

● **اُديان:** [اِ- مذ] ميون جو با غ، واڙي، با غ.

● **آدياڻي:** [اِ. خاص] مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو، رستماڻين جو هڪ پاڙو.

● **آديبُ ج آديبَ:** [اِ_ مذ] علم ادب جو چاڻو، ساهتڪار، ودوان، فاضل، سهڻي لکت رکندڙ.

٭ [صفت] ادب وارو، خوش خلق، شريف، نيڪ سيرت.

٭ [ع: اديب ج ادباءَ]

٭ [مث: اديبہ ج اديبائون]

● **آديس آديش:** [اِ-مذ] پرديس، ڏاريو ملڪ، غير ملڪ، پرڏيهہ.

٭ [ضد: 'ديس' يا 'ديش']

٭ [سن: ا = نہ + ديش = ملڪ]

● **آديشُ ج آديشَ:** [اِ_ مذ] طرف ڏانهن اشارو، طرف، مقرر جاءِ، هنڌ.

٭ رهنمائي، سونهپ، رهبري.

٭ سمجهاڻي، مختصر بيان.

٭ تسميت (ڪنهن بہ شيءِ جو نالو ڏيڻ).

٭ تعين، تمثيل.

٭ شرط، وهنوار.

٭ مراد، وشي.

٭ [سن: اديش (اد = مٿي + دش = ڏيکارڻ) طرف ڏيکارڻ، طرف ڏانهن اشارو ڪرڻ، اعلان ڪرڻ، تعين ڪرڻ، وصف ڪرڻ، آڳڪٽي ڪرڻ، سمجهائڻ، سيکارڻ]

● **اُديش:** [اِ_مذ] ارادو، نيت، مراد، مطلب، وشيہ.

● **آديم:** [اِ_ مذ] يمن ۾ ٺهندڙ خوشبودار چمڙو، اڌوڙ.

● **آدويگ:** [اِ_ مذ] قاصد، رهبارو، پيغام پهچائيندڙ.

٭ دپ، ڏڪڻي.

٭ جوش.

* ڳڻتي، غم.
* [صفت] ٿڌيءَ دل، سيتل.
* [سن: اديوڳ < ادوج = ڏجڻ، ڏکڻ، ڪنبڻ، جوش ۾ اچڻ، غمگين ٿيڻ]

ــ **آديوڳ:** [اـ مذ] ڪوشش، سعيو، اُدم، جتن، لڳاتار ڪوشش، اورچائي، جفاڪشي، سرجوشي.
* واپاري تياري.
* تياري، سنبرڻ.
* [سن: اد = مٿي + يج = لڳائڻ = جوش ۾ آڻڻ، چالاڪ ڪرڻ، همٿائڻ]

ــ **اديوڳي:** [صفت] اورچ، جفاڪش، ڪوشش ونندڙ، محنتي.
* چالاڪ، ڦڙت.

ــ **آڌ:** [اـ مث] بيڙيءَ جو مٿيون ڪنيءَ وارو اڌ پاسو. بيڙيءَ جي مُهاڙي، ڳڙهه (بيڙيءَ جي)، آڳيل
* [صفت] گهٽ.
* [ظرف] هيٺ، هيٺان.

■ **آڌُ ج آڌَ:** [صفت] ڪنهن شيءِ جي پورن ٻن حصن مان هڪڙو حصو، اڌڙ، نِصف، نيم. ڪنهن به شيءِ جو پنجاهه سيڪڙو
* [سن: اردّ = اڌ]
* ڦٽيل، ڏکويل، زخمي، متاثر.

'اندر جنين اڌ، ڏونگر سي ڏوريندئون' (شاهه/سسئي آبري)

ــ **آڌ اکرو:** [صفت-مذ] گهٽائي لکيل، مختصر لکت.

ــ **آڌ اکري:** [اـ مث] اعرابن، لاڪنائن يا ماترائن (حرڪات) بنا اکرن واري تحرير. وڏي لفظ جو ننڍو روپ.
* [صفت] گهٽ پڙهيل.

ــ **آڌ اِنچي گرمٽ:** [اـ مث] سيراهي (جيڪا ڪاٺ ۾ اڌ انچ گول سوراخ ڪڍڻ جي ڪم اچي)، واڍن جي سوراخن ڪڍڻ جو اوزار.

ــ **آڌ ٻڏرو:** [صفت-مذ] ضعيف، ڪمزور، ڏٻرو.
* محتاج، لاچار.
* [س/ل]
* [مث: آڌ ٻڏري ج آڌ ٻڏريون]

ــ **آڌ پائيوار:** [صفت] پائيوار (جيڪو ملڪيت يا واپار وغيره ۾ اڌ حصي جو مالڪ هجي).

ــ **آڌتري:** [اـ مث] موچين جي اصطلاح ۾ جتيءَ جي تري ۾ لڳندڙ چمڙي جو اڌ ترو.
* [س/ٺ]

ــ **آڌ ٽيڻ:** [اصطلاح] ٻه ٽڪر ٿيڻ، ٽڪر ٽڪر ٿيڻ، ڦاٽڻ.
* مري وڃڻ، قتل ٿي وڃڻ.

'تنهنجا دشمن شل اڌ ٿين' (پاراتي طور ڪم ايندڙ محاورو).

ــ **آڌ پاءُ:** [اـ مذ] پاءُ جو اڌ، تور جو هڪ وٽ، سير جو اٺون حصو، سوا سؤ گرام.

ــ **آڌ پتيار:** [صفت] اڌ پائيوار، اڌ حصي جو مالڪ، اڌ شريڪ.

ــ **آڌ چِٽو:** [صفت - مذ] اڌ چٽل (بيماريءَ مان)، نيم تندرست.
* [مث: آڌ چٽي ج آڌ چٽيون]

ــ **آڌ پڪو:** [صفت-مذ] پورو نه پڪل، نيم پختہ، اڌ ڪچو، اڌ گيدو پڪل.
* [مث: آڌ پڪي ج آڌ پڪيون]

ــ **آڌ چَنو:** [اـ مث] گهر اڳيان اڏيل ڇنهي، ننڍو ڇنو.

ــ **آڌ چورو:** [اـ مذ] اهو ٻار جنهن جو پيءُ مري ويو هجي ۽ ماءُ جيئري هجي.

'پيءُ مئي اڌ چورو، ماءُ مئي سڄو چورو' (چوڻي).

ـ **آڌ دَمر:** [اـ مذ] اڌ ساھ، ڪاما، لکڻ ۾ بيهڪ جي هڪ نشاني (،).

ـ **آڌ ڏَر:** [اـ مذ] سٿڻ جي ڏَر جو اڌ، ڪيسي جو اڌ.

ـ **آڌ ڏَر ساھ پٽڻ:** [اصطلاح] آسانيءَ سان قبضي ۾ آڻڻ، قابو پٽڻ.

ـ **آڌ رات:** [ا–مث] آڌي رات، نيم شب، رات جو اڌ.

* اونداهيءَ جي علامت، غلامي جو دؤر.

'آءُ روئيون، اڌ رات کي، آيو چاڻ اسُور' (استاد بخاري)

'آڌيءَ اڌ رات ۾ پرينءَ پسايو پاڻ'

ـ **آڌ رات منجهہ رات:** [ظرف] گاھ بيگاھ، هر گهڙي، هر وقت.

ـ **اڌ رات ٿي کڏ ۾ ڪرڻ:** [اصطلاح] نقصان ۽ چيهي جهڙو ڪم ڪرڻ.

* بي دليو ڪم ڪرڻ، مٿينءَ دل سان ڪم ڪرڻ.

ـ **آڌ رَنگ:** [اـمذ] بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ بدن جو هڪ پاسو سڪي پوي)، ارڌانگ، فالج، لقوو.

* [سن: ارڌ = اڌ + انگ = بدن، عضوو]

ـ **آڌ رنگِي:** [صفت] اڌرنگ جي بيماريءَ ۾ ورتل، ارڌانگي، مفلوج.

ـ **آڌڙُ ج آڌڙَ:** [ا – مذ] ڪنهن بہ شيءِ جو اڌ حصو، سڪل ڏوڪي يا ڪارڪ يا هليلي جو اڌ، سوپاريءَ جو اڌ.

* اڌڙ چانور، ٽٽل يا ٽوٽا چانور (جيڪي عام طور تي اٽي جي پيسائيءَ لاءِ ڪتب ايندا آهن).

* [صفت] جڏو، مفلوج، محتاج (ڪنهن عضوي وغيره کان).

ـ **آڌڙوٽ ج آڌڙوٽ:** [صفت] اڌ وهيءَ وارو، جوانيءَ کان موٽيل، نہ جوان نہ پوڙهو ڪرڙوڌ.

ـ **آڌڙونج:** [ا ـ مث] اڌو پنڌ، اها چادر جنهن جو اڌ چيلھ کان هيٺ ڍڪجي ۽ اڌ مٿي تي ڪجي.

* [سرا]

ـ **آڌڙي ج آڌڙيون:** [ا–مث] دمڙيءَ جو اڌ.

* اڌ ايڪڙ زمين.

* اڌ گز جي ڪاٺي.

* گيھ جي دبي (جنهن ۾ چار سير کن گيھ پوي).

* پرت جو هڪ نمونو.

ـ **آڌڙِيو:** [ا ـ مذ] اڌ گوڻ، گوڻ جو اڌ.

ـ **آڌ سير:** [ا - مذ] هڪ سير جو اڌ، ٻہ پاؤ، تور جو هڪ وٽ (جيڪو سير جي اڌ جي برابر هجي)، هڪ پائونڊ يا پونڊ، رطل، (اڌ سير جو پيمانو)، پنج سؤ گرامَ.

ـ **آڌ طبيبُ:** [اـصفت] ٽوٽڪائي، نيم طبيب.

ـ **آڌ قطرُ:** [ا–مذ] مرڪز کان گهيري تائين ليڪ، نيم قطر.

ـ **آڌِڪُ:** [صفت] اڌيڪو، اٽڪل اڌ جيترو، اڌ کن.

ـ **آڌ ڪپالي:** [ا - مذ] اڌ مٿي جو سور.

* سجاتيءَ جو سُور (جيڪو سج ابرڻ وقت لٿي)

* [سن: ارڌ = اڌ + ڪپال = ڪپار مٿو]

ـ **آڌ ڪچو:** [صفت - مذ] اڌ رَڌو اڌو گابرو پڪل، نيم پخته.

* [مث: اڌ ڪچي ج اڌ ڪچيون]

ـ **آڌ ڪرڻ:** [اصطلاح] ٻن پورن حصن ۾ ورهائڻ، اڌو اڌ ڪرڻ، ٻچڻ، ٽڪر ڪرڻ، پرزا پرزا ڪرڻ، چيهون چيهون ڪرڻ.

* جدا ڪرڻ، رچوڙڻ.

* سخت مار ڏيڻ.

ـ **آڌ ڪوهي:** [اـ مث] اڌ ڪوھ، هڪ ميل جو مفاصلو.

ـ **آڌ ڪِيتو:** [صفت ـ مذ] اڌ گيدو، اڌورو، اڌو گابرو.

* [مث: اڌ ڪيتي ج اڌ ڪيتيون]

ـ **آڌ ڪَڙِ:** [ا ـ مث] پٽ جو حصو يا هڪ پاسو

* [س/ٿ]

'شاھ سمنڊ ٻوڪي ويو اسان اٿلائي اڌ ڪڙ' (حاصل فقير وسائيپوٽو).

- **آڌ ڪٽي:** [اـمث] ڇڇهري، ڇپر جو اڳيان وڌيل حصو.
- **آڌ گردو:** [صفت - مذ] اڌ ورو، اڌو گابرو.

※ [مث: اڌ گردي ج اڌ گرديون]

- **آڌ گولُ:** [ا –مذ] گول جو پورو اڌ. جاميٽريءَ موجب گول جو اهو حصو جو گهيري ۽ قطر سان محدود ٿيل هجي. گول جي قطر جو هڪ حصو.
- **آڌ گِيدو:** [صفت - مذ] اڌ ڪيتو، اڌورو، اڌوگابرو، اڻ پورو، نامڪمل (ڪم).

※ [مث: اڌ گيدي ج اڌ گيديون]

- **آڌ ڳَپُ، اڌڳپي:** [ا ـ مث] حمل جو وچيون (پنجون) مهينو. حمل جي پنجين مهيني ڪيل سوڻ ساٺ ۽ دعوت.

※ [سن: ارڌ + گرڀ = پيٽ]

- **آڌلاپي:** [اـ مث] ٻنيءَ يا جاگير جو اڌ حصو.
- **آڌ لک:** [صفت] پنجاهه هزار.

※[ا – مذ] آڏاڻي جو هڪ اوزار، سوراخ دار ٻهڻ يا ٺڪر جو گولو (جيڪو ڪوزي ڏرر ۾ ٻڌي تاڃيءَ جي ٻجڙيءَ ۾ ڪاڻيءَ جي مٿان لٽڪائيندا آهن ته ان کي ڪشي ٻيهي).

- **آڌ لَڪي:** [اـ مث] چمڙي جي پٽي (جنهن تي حجام ڀاڪيءَ کي مات ڏيندا آهن)، مانڻي.
- **آڌ لڳي ج آڌ لڳيون:** [صفت- مث] اڌ پوريل (اکيون)، اڌ بنديل، نيم خوابي، نيم وا.
- **آڌ مائو:** [صفت - مذ] اڌ گيدو، اڌو گابرو.

※ [س/ڪ]

※ [مث: اڌ مائي ج اڌ مائيون]

- **آڌ مڻُ:** [اـمذ] مڻ جو اڌ، ويهه سير.
- **آڌ موڙي:** [اـ مث] اڌ قيمت، اڌ ملهه، بلڪل گهٽ قيمت.
- **آڌ موڙيءَ تي ڏيڻُ:** [اصطلاح] بلڪل ٿوري ملهه تي ڏيڻ، گهٽ قيمت ۾ وڪڻڻ.
- **آڌ مُئو ج اڌ مئا:** [صفت – مذ] اڌ مُئل، نيم مرده، نيم بسمل، نيم جان، هلاڪ، مرڻينگ.

※ ٿڪل، ماندو.

※ [مث: اڌ مئي ج اڌ ميون]

- **آڌ مُئو ٿيڻُ:** [اصطلاح] تمام هلاڪ ٿيڻ، ٿڪجي ساڻو ٿيڻ.
- **آڌ مُئو ڪرڻ:** [اصطلاح] ڏاڍي مار ڏيڻ، جاگوري ڇڏڻ.
- **آڌ کي ڇڏي سڄيءَ پٺيان ڊوڙڻ:** [اصطلاح] گهڻي لالچ ۾ منهن وجهڻ.

’جيڪو اڌ ڇڏي سڄي ڏي ڊوڙي، سو اڌ به وڃائي‘ (لوڪ چوڻي)

- **آڌ ڳالهايو ڪم ڪرڻ:** [اصطلاح] ٿوري چوڻ تي ڪم ڪرڻ.
- **آڌو اڌ:** [صفت] ٻه ٽڪر، پورو اڌ.
- **آڌو آڌ ڪرڻُ:** [اصطلاح] ٻه ڀاڱا ڪرڻ، ٻن حصن ۾ ورهائڻ، چيري ٻه حصا ڪرڻ، وچان ڀڃڻ.
- **آڌو ٽِرو:** [اـمذ] سؤ تي اڌ (وياج وغيره)، اڌ سيڪڙو.
- **آڌو پتي:** [صفت] اڌ ڀائيوار، اڌ حصيدار.
- **ا ٓڌوراٽو ج اڌوراٽا:** [صفت - مذ] اڌ پراٽو، اڌ ڀڃريل.

※ چنل، ڪٽل.

※ [مث: اڌوراٽي ج اڌوراٽيون].

- **آڌورو ج آڌورا:** [صفت—مذ] اڌ جيترو، اڌوگابرو، اڌيڪو، اڌ ۾ رهيل، اڻپورو، نامڪمل.

※ [مث: اڌوري ج اڌوريون]

’ساجن ريءَ سرتيون، ڪيو آتڻ اڌورو‘ (شاهه/ديسي).

- **آڌو ڪارو:** [صفت_ مذ] اڌو گابرو، اڌ گيدو، اڻ پورو، نامڪمل، اڌ جيترو.

※ [مث: اڌوڪاري ج اڌوڪاريون]

ـ **آڏوگابرو ج آڏوگاٻرا:** [صفت–مذ] اڌ جيترو، اڌيڪو اڻ پورو

* [مث: آڏوگابري ج آڏوگاٻريون]

ـ **آڏوٽو ج آڏوٽا:** [صفت–مذ] اڏوگابرو

* [مث: آڏوٽي ج آڏوٽيون]

ـ **آڏيارُ ج آڏيارَ:** [صفت] اڌ ڀاڱيوار، اڌ ڀنيار، اڌ حصي جو مالڪ

* [س/ل]

ـ **آڏيارو ج آڏيارا:** [ا–مذ] اهو مال جنهن ۾ ٻه ڄڻا يا ٻه ڌريون ڀائيوار هجن، آڏيارو

* [مث: اڌياري ج اڌياريون].

ـ **آڏيپيڪڙو:** [صفت–مذ] اڌ ڀريل (مس وغيره).

* [س/ڪ]

* [مث: اڌيپيڪڙي ج اڌيپيڪڙيون]

ـ **آڏيڪو ج آڏيڪا:** [صفت–مذ] اڌ جيترو، اڌ ڀريل

* [مث: اڌيڪي ج اڌيڪيون]

● **آڏا:** [ا.خاص] مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو

* [س/ٿ]

● **اُڏاتورو ج اُڏاتورا:** [صفت - مذ] بدعادتيو، ڪڏاتورو، ڪلڇٽو جنهن ۾ آداب نہ هجن

* [مث: اُڏاتوري ج اُڏاتوريون]

● **اُڌار:** [ا–مذ] ڇوٽڪارو، موڪ، نيتارو، آجائي، آزادي، رهائي، مڪتي، نجات

* [سن: اد + ڌار]

● **اُڌارڻُ:** [مص–فعل متعدي] اوڌر ڪڻڻ، اڌارو وٺڻ، قرض ڪڻڻ
'مون اڌاريا مهوا، الله گهاتو آهي' (شاهہ/گهاتو).

* [مص] اُڌارڻ

* [امر] اُڌارِ

* [مضارع] اُڌاريان (ج) اُڌاريون، اُڌارين (ج) اُڌاريو اُڌاري (ج) اُڌارين

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اُڌاري ٿو (ج) اُڌارين ٿا

* [حال مث] اُڌاري ٿي (ج) اُڌارين ٿيون

* [ماضي] اُڌاريو (ج) اُڌاريا

* [ماضي مث] اُڌاري (ج) اُڌاريون

* [مستقبل] اُڌاريندو (ج) اُڌاريندا

* [مستقبل مث] اُڌاريندي (ج) اُڌاريندين

* [اسم مفعول] اُڌاريل

* بچائڻ، نجات ڏيڻ

* نيتارو ڪرڻ، تارڻ

* ڇاڙهڻ، مٿي ڪڻڻ

ـ **اُڌار ج اُڌارون:** [ا– مث] اوڌر تي ڪنيل بنا وياج قرض، عاريت، قرض حسنہ، ڪڻت

ـ **اُڌار ڪرڻ:** [اصطلاح] اوڌر ڏيڻ، قرض ڏيڻ، ڪڻت ڪٽائڻ

ـ **اُڌارو ج اُڌارا:** [صفت–مذ] اوڌر يا قرض تي ورتل، اوڌر يا قرض تي ڪنيل، اوڌر تي ڏيڻ، قرض ڏيڻ، اڌارو ڏيڻ، اڌارو وٺڻ، قرض وٺڻ

* [مث: اُڌاري ج اُڌاريون]

ـ **اُڌارو ڏيڻ:** [اصطلاح] عاريت ڏيڻ، قرض طور ڏيڻ

ـ **اُڌارو وٺڻ:** [اصطلاح] قرض وٺڻ، عاريت وٺڻ

ـ **اُڌاري ڀهاني وٺڻ:** [اصطلاح] قرض طور وٺڻ، عارية وٺڻ، ٿوري وقت لاءِ وٺڻ

ـ **اُڌاري ياڄي:** [اصطلاح] شادي وغيره جي موقعي تي پوئي يا تحفي جي موٽ

• اُڏاري ج اُڏاري: [صفت] اهو وهٽ جيڪو اڃا ڌاتين وهو نہ ٿيو هجي، اڻ وهو، جڙ.

* [س/ل – سن: اَ = نہ + ڌاري = ڪندڙ]

• اُڏامُ ج اُڏامَ: [اِ _ مذ] اڏمو، پُور، رِيچڪ.

* باهہ، جوش (اندر جو).

* [سن: اد – ڌمان = ڇلهو ڪل، منگل]

'باهہ پڙڪي برهہ جي، دل ۾ اٿيا ڏاڙا اڏام' (مفتون).

• اُڏامڻُ: [مص – فعل لازمي] اُپامڻ، اُڏما ڏيڻ، جوش ڪرڻ.

* [سن: اد – ڌما = ڦوڪارو ڏيڻ، ڦوڪ ڏيڻ، سهڪڻ، بگل باجو وڄائي اعلان ڪرڻ]

* اُڏامڻ، اُڏري وڃڻ، مٽي چڙهڻ

* [سن: 1. اد – ڌا = مٽي وڃڻ يا چڙهڻ (جيئن سج يا غبار) ڪڙو ڪرڻ، مٽي ڪڍڻ، مٽي وڃڻ]

* سورن جو اُپرڻ، سورن جو پڙڪو ڪائي ٻاهر نڪرڻ.

* [اُڏاميس اُڏاميا، اُڏامي، اُڏاميون، اُڏامندو اُڏامندا، اُڏامندي، اُڏامنديون، اُڏاميل]

• اُڏاڻ: [اِ _ مث] اوپس، اوپڙ (هوڪن، سلن وغيره جو).

* اوڏاڻ، دز، رئي، مٽي (جيڪا مٽي چڙهي اڏامندي هجي)، غبار.

* [سن: ادڌن = مٽي چاڙهڻ]

_ اُڏاٿو: [مصدر 'اُڏڻ' مان ماضي] اُپريو، اُڏيو، جاڳيو

* مٽي چڙهي ويو، هليو ويو

_ اُڏاٿي ج اُڏاٿيون: [اِ _ مث] غبار لهي وڃڻ وقت آسمان جي صفائي.

* ['اُڏاٿو' جو مونث]

* اُپري، جاڳي، مٽي چڙهي.

• اُڏائڻُ: [مصدر 'اُڏڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ڪنهن شيءِ کي چنڊي صاف ڪرائڻ، مٽي ڪڍائڻ، واٿر ڪرائڻ (اِن جي)، واٿري صاف ڪرائڻ.

* [سن: اُد – ڌا = مٽي وڃڻ يا چڙهڻ (سج يا غبار دز وغيره)]

* [اُڏائيس اُڏائيس اُڏايل]

• آڏ ٻيج ڪوڙي: [اِ _ مث] نباتات، ونسپتي، وڻ ٽڻ.

* [سن: ادبج]

• آڏ پتُ: [صفت] جنهن جهڙو اڳي ڪڏهن بہ ڏٺو نہ ويو هجي، انوکو نرالو

* تيرس ۾ وجهندڙ، حيرت انگيز عجيب.

* ڳجهو لڪل، نهان، مخفي.

• آڏجڻُ: [مص _ فعل مجهول] وڃڻ، اڏو اڏ ٿيڻ، ڳيا ڳيا ٿيڻ.

'اجل جيئن آڏي، اُمنگ انگ عشاق جا' (استاد بخاري)

'رُڳو سورهيہ هان ۾ عقل رهيءِ اڏجيو پوي' (استاد بخاري)

* [آڏيو آڏيو آڏيل]

• اڏچني: [اِ . خاص _ مث] ڳچ جي پرت جو هڪ نمونو.

* [س/لس]

• آڏر: [صفت] آڌار يا ٽيڪ کانسواءِ، بي جهلو، بي مدد، بي واهہ، بي وس، بي وسيلو.

* لاچار، ويچارو، هيٺو.

* [سن: ا = نہ + ڌر = ٽيڪ]

'اڏر نڌر اُپري، اُسونهين آهيان' (شاهہ/سسئي آبري).

* چپ، لَب.

* [سن: اڌر = هيٺيون چپ]

'اڌر عجب عجيبن جا، جي خوشيءَ مان ڪولي' (بودو).

• اُڏراڙڻُ: [مص – فعل متعدي] اڏائڻ، اتو جنڊ جي تار مان نائي ڪيڏي ڪنهن ٿانوَ ۾ وجهڻ.

* [س/ٿ]

* [مص] اُڏراڙڻ

* [امر] اُڏراڙ

* [مضارع] آڌراڙيان (ج) آڌراڙيون، آڌراڙين (ج) آڌراڙيو
آڌراڙي (ج) آڌراڙين
* [زمان حال ناهي لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] آڌراڙي ٿو (ج) آڌراڙين ٿا
* [حال مث] آڌراڙي ٿي (ج) آڌراڙين ٿيون
* [ماضي] آڌراڙيو (ج) آڌراڙيا
* [ماضي مث] آڌراڙي (ج) آڌراڙيون
* [مستقبل] آڌراڙيندو (ج) آڌراڙيندا
* [مستقبل مث] آڌراڙيندي (ج) آڌراڙينديون
* [اسم مفعول] آڌراڙيل

• **آڌرائڻ**: [مص – فعل متعدي] ڀڄائڻ (ڀانهن). ڪڍي ڀڄڻ، اغوا ڪرڻ.
* [س/ت]
* [مص] آڌرائڻ
* [امر] آڌراءِ
* [مضارع] آڌرائيان (ج) آڌرائيون، آڌرائين (ج) آڌرائيو
آڌرائي (ج) آڌرائين
* [زمان حال ناهي لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] آڌرائي ٿو (ج) آڌرائين ٿا
* [حال مث] آڌرائي ٿي (ج) آڌرائين ٿيون
* [ماضي] آڌرائيو (ج) آڌرائيا
* [ماضي مث] آڌرائي (ج) آڌرائيون
* [مستقبل] آڌرائيندو (ج) آڌرائيندا
* [مستقبل مث] آڌرائيندي (ج) آڌرائينديون
* [اسم مفعول] آڌرائيل

• **آڌرم**: [ا – مذ] بي ديني، ناخدا ترسي، دهريت.
* پاپ، بدڪاري، گناهه، انياءُ، بي انصافي، ظلم.
* [سن: ا = نہ + ڌرم = انصاف، مذهب]

_ **آڌرمائي**: [ا _ مث] بي ديني، ناراستي.
* انيائي، ڪنيائي، ناخدا ترسي، ظلم، بدڪاري.

_ **آڌرمي**: [صفت] بي ڌرم، بي دين، انيائي، ڌرم تي نہ هلندڙ، ڌرم کان ڦريل.
* انيا چاري، بي انصاف، ظالم.

_ **آڌڙڻ، آڌڙڻ**: [مص – لازمي] آڌڙڻ، اُکلي پوڻ، ٽاڪا ٽٽي پوڻ، پٽجي پوڻ، اکلي وڃڻ، پٽجي وڃڻ (رڻ ٽڻ).
* پکيڙڻ، ٽڙي پکڙي وڃڻ.
* ڦيءُ ڪرڻ، الٽي ڪرڻ، ڦيءُ ڪيل کاڌو.
* قرض لاهڻ.
* ڇڏي وڃڻ، جدا ٿي وڃڻ، لڏي وڃڻ، ڀڄڻ (ڪنهن عورت جو)، ڀڄي وڃڻ.
* [س/ٿ/ل]
* [ا _ مذ] آخرين نجات، ڇوٽڪارو، موڪ.
* [سن: اد – ڌرڻ]
* [آڌڙيو، آڌڙيا، آڌڙي، آڌڙيون، آڌڙندو، آڌڙندا، آڌڙندي، آڌڙنديون، آڌڙيل]

_ **آڌري**: [صفت – مث] ڌريئون ڌار ٿيل، ننگ کان نڪتل (عورت).
* ڇڙواڳ، رول، بي شرم، بي لڄي.
* اُبهري، هلڪڙي (دل جي).
* [سن: اڌ – ڌريت = ٻاهرئون پٽيل، جدا ٿيل، ادڌر = ٻانجاريءَ کان نڪتل، آزاد، ڇڙواڳ]

'آڌري عقل ڇڏيس نتيءُ شرم ناهه' (خواجہ محمد زمان).

ـ **اُڏريل، اَڏڙيلَ:** [صفت] نڪتل (ننگ يا شرم کان)، ٻجائي آندل زال، ڌاري زال.

٭ وڏي وڻ ٿيل

ـ **اُڏري وڃڻ:** [اصطلاح] اٿي وڃڻ، جدا ٿيڻ، لڏي وڃڻ.

٭ ڇڙواڳ ٿيڻ، خراب ٿيڻ.

● **آڏڙاڪُ:** [ا ـ مث] سخت صدمي ڪاپاري ڌڪ دٻاءُ، شڪست.

٭ ظلم.

٭ [س/ ات]

● **آڏڙاڪُ:** [ا ـ مذ] اوچتو ٿيل ٻڏو ٿپو چال.

● **اُڏڙ ڌُمي:** [ا ـ مث] دٻاءُ، زبردستي، زور.

٭ گوڙ گهمسان، فساد.

٭ بنا ويچار جي ڪم.

● **آڏڪُ:** [ا ـ مذ] الڳ ننڍو مهينو ڌرمائو مهينو پرشوتم مهينو لنڊُ، وڌ مهينو (جيڪو سنڌي/وڪرمي ڪئلنڊر جي هر ٽئين سال عيسوي سن سان ملائڻ لاءِ اڌڪ مهينو 'آڪاڙ' ۽ 'ساوڻ' مهينن جي وچ ۾ ڳڻيندا آهن).

٭ [سن: اڌڪ = واڌو]

● **اَڌِڪ:** [صفت] وڌيڪ، گهڻو زياده

ـ **آڌڪا:** [صفت] وڌيڪ، زياده.

● **اَڌِڪار:** [ا ـ مذ] حق، اختيار مالڪي، عهدو قبضو

٭ عمل.

٭ دعويٰ.

٭ لياقت، حڪومت، طاقت.

٭ شان، مرتبو، درجو، پدوي.

٭ [سن: اڌي = معان + ڪر = ڪرڻ]

ـ **آڌڪاري:** [صفت] عملدار، گهربل لياقت وارو انسان، عهديدار، لائق، اختياريءَ وارو، حقدار، مختيار.

● **آڌڪائڻ:** [مص ـ فعل متعدي] زياده ڪرڻ، وڌائڻ.

٭ [سن: اڌڪ = واڌو]

٭ [مص] آڌڪائڻُ

٭ [امر] آڌڪاءِ

٭ [مضارع] آڌڪائيان (ج) آڌڪائيون، آڌڪائين (ج) آڌڪائيو آڌڪائي (ج) آڌڪائين.

٭ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

٭ [حال] آڌڪائي ٿو (ج) آڌڪائين ٿا

٭ [حال مث] آڌڪائي ٿي (ج) آڌڪائين ٿيون

٭ [ماضي] آڌڪائيو (ج) آڌڪائيا

٭ [ماضي مث] آڌڪائي (ج) آڌڪائيون

٭ [مستقبل] آڌڪائيندو (ج) آڌڪائيندا

٭ [مستقبل مث] آڌڪائيندي (ج) آڌڪائينديون

٭ [اسم مفعول] آڌڪائيلُ

ـ **آڌڪائي:** [ا ـ مث] جهجهائي، گهڻائي، فراواني، واڌ.

● **اُڌِڪ:** [ا ـ مث] اُپساهي، دم ڪشي، ساهہ جي گهٽ، ڌڪبو ساهہ

٭ مٿي جو سور.

ـ **اُڌِڪڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] دمڪشيءَ يا اُپساهيءَ ۾ ورتجڻ

٭ ٽبجڻ

٭ پاسي جي سور ۾ ورتجڻ.

٭ [اُڌڪيو اُڌڪيا، اُڌڪي، اُڌڪيون، اُڌڪندو اُڌڪندا، اُڌڪندي، اُڌڪنديون، اُڌڪيل]

ـ **اُڌِڪيو:** [ا ـ مذ] دمڪشيءَ ۾ ورتل.

٭ اهو بيمار جنهن کي پاسريءَ ۾ سور ۽ تپ هجي.

ـ **اُڌِڪو:** [ا ـ مذ] اُڌمو، جوش، جذبو

٭ [س/ ل]

ـ **اُڏَڪو ڪائڻ:** [اصطلاح] اڏمو ڪائڻ.

* پاڻيءَ جو زور سان ٽپ ڪائي وهڻ.

• **آڏڪوٽ:** [ا. خاص - مذ] ٻرت جو هڪ قسم.

• **اُڏڪِي ج اُڏڪِيُون:** [ا ـ مث] ٽپ سان ڳنڍ پاسي جي سور جي بيماري (جنهن کي عربي ۾ 'ذات الجنب' سڏين).

• **اُڏڪِيُون جاڳڻُ:** [اصطلاح] اُڏما اُٿڻ، سور جون سوٽون اُڀرڻ

• **اُڏَلُ:** [صفت] اُسريل، ساماٽلُ، وڌيل.

* [سن: ارڌن]

ـ **اُڏلُ ساماٽل:** [صفت] بالغ، بلوغت کي رسيل.

• **اَڌَمُ ج اَڌَمَ:** [صفت] ڪميڻو، نيچ، خسيس، گهٽ، پاپي، ڌڪار لائق، بڇڙو.

* [سن: اڌم]

ـ **اَڌم اُڌارَ:** [صفت] بچائيندڙ، گنهگارن کي تارڻ وارو (ڌڻي تعاليٰ)

'اڌم اڌارڻ تون ڌڻي، پاپي تارڻ هار.'

• **اُڏَمُ ج اُڏَمَ:** [ا ـ مذ] شور، غلغلو، غوغاءُ، گوڙ، هل، هنگامو.

ـ **اُڏمي ج اُڏمي:** [صفت] گوڙ ڪندڙ، هل بکيڙو ڪندڙ.

• **اُڌماڌ، اُڌماند:** [ا ـ مث] آنڌ مانڌ، بيقراري، گهبراهٽ، فڪر، ڳڻتي.

* جذبو، جوش.

* [سن: ادڌماي = ساهه جي مونجهه]

• **اُڏمائڻ:** [مص - فعل متعدي] اُڀارڻ، جوش ڏيارڻ.

* [مص] اُڏمائڻ

* [امر] اُڏماءِ

* [مضارع] اُڏمائيان (ج) اُڏمائيون، اُڏمائين (ج) اُڏمائيو، اُڏمائي (ج) اُڏمائين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اُڏمائي ٿو (ج) اُڏمائين ٿا

* [حال مث] اُڏمائي ٿي (ج) اُڏمائين ٿيون

* [ماضي] اُڏمائيو (ج) اُڏمائيا

* [ماضي مث] اُڏمائي (ج) اُڏمائيون

* [مستقبل] اُڏمائيندو (ج) اُڏمائيندا

* [مستقبل مث] اُڏمائيندي (ج) اُڏمائينديون

* [اسم مفعول] اُڏمائيل

• **اُڏِمڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] اُڏمو ڪائڻ، اُبامڻ، اُڀرڻ، اوچتو اٿڻ ٿيڻ، پڙڪو ڪائي ٻاهر نڪرڻ، پلٽجڻ، ريلو ڏيڻ.

* [سن: اد = مٿي + ڌما = ڦوڪڻ، ڌوڻُ]

'آڌيءَ رات اُڏميو ڏين پلٽا پور' (شاهه/ديسي).

* [اُڏِميو اُڏِميا، اُڏِمي، اُڏِميون، اُڏِمندو اُڏِمندا، اُڏِمندي، اُڏِمنديون، اُڏِميل]

• **اُڏمو ج اُڏما:** [ا ـ مذ] اُبڙڪو، پڙڪو، جوڄڪي، ريڇڪ، من اڇل، امنگ، جذبو، اُبار، دل جو ٽپڪو ست.

* جوش، امنگ، پور، جذبو.

* [سن: ادڌما]

'سور نہ ساڳاهين، ڏين اڏما اوچتا' (شاهه/حسيني).

ـ **اُڏما ڪائڻُ:** [اصطلاح] پور پوڻ، جوڄڪيون اچڻ، جوش ڪائڻ

• **آڌن:** [صفت] بنا ڌن، غريب، ڪنگال.

* [سن: اڌني <ا = نہ + ڌن = ڌنُ]

* [ضد: ڌنوان]

• **آڏنالي:** [ا ـ مث] ڪام جي جهلڻ لاءِ ضامن تي رکيل يا پِٽ ۾ ڪٽل ڪاٺيءَ جو ٽڪر، ٻڪيءَ جي ويهڻ لاءِ ڪٽل ڪاٺي

• **آڏنگي:** [صفت] اڌ انگ وارو، اهو ماڻهو جنهن جو اڌ بدن سنڪي پوي، اڌ رنگي، مفلوج.

• **اُڏندو ج اُڏندا:** [ا ـ مذ] افواهہ، ڪوڙي خبر.

* [س/ل]

ـ **اُڏندي واٽي ڪن ۾ پهچڻ:** [اصطلاح] ڪوڙي خبر ٻڌڻ.

• **اُڏڻُ:** [مص – فعل لازمي] اُپڙڻ، اُڏمڻ، پڙڪو ڏيئي ٻاهر نڪرڻ، وڌڻ.

* نڪري نروار ٿيڻ.

* پچي وڃڻ (عورت جو)، اُڏرڻ.

* واڻڻ، ان صاف ڪرڻ (سُپ، ڇڄ يا ڳاڳوڙي سان).

* [سن: اد = مٿي + ڏن = چڙهڻ]

* [اُڏيو اُڏيا، اُڏي، اُڏيون، اُڏندو اُڏندا، اُڏندي، اُڏنديون، اُڏيل]

ـ **اُڏي ٻيهڻُ:** [اصطلاح] نڪري ٻيهڻ، نڪري نروار ٿيڻ.

• **آڏو:** [ا ـمذ] ٻيڙيءَ جي ڪُوهي کي جهلڻ لاءِ اڪريءَ جهڙي ڪاٺي.

* [سن: اڏو اُڏي = جهلهہ]

• **اُڏو ج اُڏا:** [صفت –مذ] اُسريل، چڙهيل، وڌيل.

* هٿي چڙهيو جاڳيو.

'ڪارتي رهندو اُڏو جهڪيو ناهي' (استاد بخاري)

* اُڪو بنا ڳُٽپ (جو معان ٿي ڪجي وڃي)، متو.

* هڪ ئي واري، يڪ مشت.

ـ **اُڏو اُڪو:** [ظرف] هڪ ئي وقت، يڪ ڏڙڪ، يڪ مشت.

ـ **اُڏو ساماٺو:** [صفت –مذ] لائق ٿيل، ساماٺل، بالغ، جوان.

* [مث: اُڏي ساماٺي ج اُڏيون ساماٺيون].

• **آڏو ٻنڌ، آڏو ٻنڌُ:** [ا–مذ] چيلهہ تان ورائي ڳچيءَ ۾ ٻڌل چادر (جنهن ۾ خاند بدوش عورتون ننڍڙي ٻار کي قابو ڪري کڻنديون آهن)، ڪانبو ڪانبي.

* [سن: ارڌ = اڌ + ٻنڌن = ٻڌڻ]

• **آڏوپر:** [ا–مث] ٽڪريءَ جي چوٽيءَ ۽ پاڙ جي وچ وارو هنڌ.

* لاهي، ليٽ، نشيب.

* نوڙ.

* [س/ل]

ـ **آڏوپر ۾ اچڻ:** [اصطلاح] مشڪل ۾ ڦاسڻ، تڪليف هيٺ اچڻ.

• **آڏوپرو:** [ا ـ مذ] ڳهن کي لسي ڪرڻ لاءِ لوهہ جو ٽڪر.

* [س/ات]

• **آڏوٽر:** [ا ـ خاص– مث] ڪپڙي جو هڪ قسم، هڪ قسم جو عمدو سوٽي ڪپڙو.

• **آڏوتو:** [صفت ـ مذ] اڻ ڌوتل، پليد، ميرو، ناپاڪ.

* [مث: اڌوتي ج اڌوتيون]

* [ا = نہ + ڌوتو < مصدر ڌوئڻ]

* [ضد: ڌوتل]

'ساهڙ ڌاران سهڻي، اڌوتي آهي' (شاهہ/سهڻي).

• **آڏوٽ:** [ا ـ مذ] ڦيرو، موٽ، واپسي.

* [س/ل]

'اجهيو ڏين ارواح، اڏ ۾ اڌوت' (احمد ملاح).

* اڏڙوت، پوڙهو، ڪرڙ وڏو.

• **آڏوڙ آڏوڙي:** [ا – مث] ڳٺون، مينهن، رڍ، ٻڪريءَ يا اٺ جي ڪل.

* [سر: (اڏواڙ) ـ سن: (ارڌ = اڌ + ڏريہ = لاڏوهٽ)]

• **آڏوڪ ج آڏڪون:** [ا ـ مث] ڪوب وڏو ٽڪر.

* [س/ل]

• **آڏوڪُ ج آڏوڪَ:** [ا ـ مذ] جبل جي پاسي جو اڌ، جبل جي چوٽيءَ ۽ پاڙ جي وچ وارو هنڌ، اڌوپر.

* [س/ ڪوهہ]

• **آڏوڪو ج آڏوڪا:** [صفت –مذ] آڏو پاسي ۾، پاسيرو.

* [س/ڪرم]

* [مث: آڏوڪي ج آڏوڪيون]

• **آڏومُ ج آڏومَ:** [صفت _ ظرف] اڻ ڳڻيو بي انداز، بيشمار.

* [س/ل]

• **آڏومُڪ:** [صفت] (تپسيا ۾) ڪنڌ هيٺ ڪري ويهندڙ، مراقبي ۾ ويٺل، سرنگون.

* شرم ۾ ٻڏل.

* [سن: ادش = هيٺ + مک = منهن]

• **آڏو وَٽو:** [ا _مذ] اها زمين جا سنئين نہ هجي، ناهموار زمين.

* [س/ اٽ]

• **اِڏوئي ج اِڏويون:** [ا –مث] اڏوهي (ڪاٺ کائيندڙ جيت).

* [س/ٿ]

• **اُڏهڻ:** [مص –فعل لازمي] اڏڻُ، اصلوڪي جاءِ ڇڏڻ.

* مٿي کجي پوڻ.

* [س/اٽ]

* [اُڏهيو، اُڏهيا، اُڏهي، اُڏهيون، اُڏهندو، اُڏهندا، اُڏهندي، اُڏهنديون، اُڏهيل]

• **اَڏِي:** [صفت/ظرف] اڃو، مٿاهون، وڏو.

* سرسري، مٿان مٿان.

* اڌ، اڌ دمڙي (هڪ ننڍو سڪو)، اڌ ٿانُ (ڪپڙي جو).

* [س/ٿ —سن: اڌ = مٿان]

• **آڏياءُ:** [ا– مذ] باب، وڏيل حصو، ڀاڱو، ورڇيل جزو، اڌڙڪيل، ورهايل.

• **اَڏِي راج:** [ا–مذ] راجائن جي مٿان راجا، مهاراجا، وڏو راجا.

• **اُڏِي ج اُڏِيون:** [ا –مث] زيادتي، واڌ، وڌڪ.

* فائدو، لاڀ، نفعو، واڌارو.

* [سن: اڌڌا = مٿي چڙهڻ]

• **اُڏِي کُٽِي:** [ا_مث] گهاٽو واڌو، نفعو نقصان، واڌ کوٽ.

• **اُڏِي کُٽِيءَ ۾ گڏ هئڻ:** [اصطلاح] نفعي نقصان ۾ شامل هئڻ، هر حالت ۾ شريڪ هئڻ.

• **آڏيچا:** [ا. خاص] مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

• **آڏيرَ، آڏيڙ ج آڏيرون، آڏيڙون:** [ا – مث] ڪاٺيءَ جي ڏگهي ڇپر جيڪا ٻيڙيءَ جي ٻنهي پاسن وارن تختن جي وچ ۾ لڳائي وڃي.

• **آڏيرُ ج آڏِيرَ:** [صفت] جنهن کي ڌيرج نہ هجي، بي سڪون.

* اُبهرو، بي صبر، تڪڙو.

* پاڻ ۾ اعتبار نہ رکندڙ، پورالو، ڦرڻو گهرڻو.

* چنچل سڀاءُ وارو.

* ناتجربيڪار.

* جهيڙاڪار.

* اَياڻو منجهيل.

* [سن: ا = نہ + ڌير = ڌيرج، صبر]

• **آڏيرتا:** [ا_ مث] اُبهرائي، بي صبري، هوڙهيائي، بي سڪوني.

* مونجهہ.

* اَياڻپ.

_ **آڏيرج:** [ا_ مث] ڪچائي، بي سڪوني، بي صبري، غير مستقل مزاجي.

* مونجهہ.

* [صفت] اَڻ پختو، چنچل.

* ڏَڏڙو، لچڪڻو.

• **آڌيڙ:** [اـصفت] اڌ عمرجي، جوانيءَ کان هٽيل، وهيءَ کان موٽيل
* [سن: ارڌ=اڌ]

• **آڌيڙو ج آڌيڙا:** [ا–مذ] اڌيڙو، ڏاهو، ٿيڙ، ڏکو.

• **آڌيڪُ ج آڌيڪَ:** [صفت] اڌڙوٽ، اڌ عمر وارو.

• **آڌينُ:** [صفت] ٻئي جي وس.
* پروس، پوءِ لڳ، تابع.
* غريب، محتاج، مسڪين، مطيع، معذور.
* [سن: اڌين < اڌ = هيٺ + اِن = مالڪ]

ـ **آڌينتا:** [اـمث] تابعداري، محتاجي، هيڻاهين.

• **آڌِيڻ:** [اـمث] هيٺائي، ڪمزوري.
* [سن : اڌين]

ـ **آڌِيٽائي:** [اـمث] هيٺائي، ڪمزوري، لاچاري.

• **آڏَ ج آڏُون:** [اـمث] باغ يا پوک کي پاڻيءَ رسائڻ جي ڪسي، نندي واهي.
* اڏ، اٽڪ، رنڊڪ، روڪ

"ٿيڻي نماڻي نجهرو اوٺين پاسي آڏَ (شاهه/سسئي آبري).
* آڏ (ٻيڙيءَ يا ڏگهي گاڏيءَ جي).
* آڏار، اجهو، اوٽ، ٽيڪ، پناهه، پرجهلائي، مدد.
* جبل ۾ ٺيل قدرتي قوٽ يا غار.
* [س/ ڪوهه — سن: اوٽ]
* لوڻ ڪاڻ، نونار.
* اڏاوت، تعمير.
* [سن: ات = اوچو، مٿانهون]
* [اـخاص] سنهون پرت جو قسم.
* [س/ٽ]

ـ **آڏَ اُٿارڻ:** [اصطلاح] اجايو خرج ڪرڻ.
* برباد ڪرڻ، جهڳو ناس ڪرڻ.

ـ **آڏَ اُٿڻ:** [اصطلاح] برباد ٿيڻ، پونگو پينگ ٿيڻ، تباهه ٿيڻ (گهڻي خرچ يا نقصان سبب).

ـ **آڏَ تي ويهڻ:** [اصطلاح] بي همت ٿيڻ، بي چيرو ٿيڻ.
* ٿوري ڪم تي انڪار ڪرڻ، خسيس ڪم کان نٽائڻ.

ـ **آڏَ ڏوڙي وجهڻ:** [اصطلاح] جهڳو ناس ٿيڻ، سڀڪجهه برباد ٿيڻ، ڪار پٽ وجهڻ.

ـ **آڏَ نه ٽپڻ:** [اصطلاح] خسيس ڪم بہ نہ ڪرڻ، بي همتي ڏيکارڻ، سستي ڪرڻ.

• **اِڏُ ج اِڏَ:** [اـمذ] ڊگَ، انبار.
* [س/ل]
* هَٺ، هَستي، وَڏائي.
* [س/ڪوهه]

• **اُڏَ ج اُڏُون:** [اـمث] لَٽ، دَزَ، ڌوڙ، هوا سان اڏامندڙ مٽي.
* [سن: اڊين = اڏامڻ دز]

ـ **اُڏَ ٻُڌِ ڪرڻ:** [اصطلاح] ٻہ چتو ٿيڻ، دل من هٽڻ

• **اُڏُ ج اُڏَ:** [ا–مذ] اُٽ، ڊير.

ـ **اُڏ ويهڻ:** [اصطلاح] ڪوڏيءَ جو هڪ پاسي تي ڪُڙي ٿي ويهڻ

• **اُڏا:** [اـخاص] ٿرجي سوڍن جي هڪ ذات جو نالو.

• **اُڏا اُڏ:** [ظرف] جهٽ پٽ، هڪدم.
* [سن: اُڊين = اڏامڻ]

• **اُڏارڻُ:** [مص — فعل متعدي] اُڏائڻ (پکي، جهاز ۽ لغڙ وغيره).
* [سن: اڊين = اڏامڻ]
* [مص] اُڏارڻ
* [امر] اُڏار
* [مضارع] اُڏاريان (ج) اُڏاريون، اُڏارين (ج) اُڏاريو، اُڏاري (ج) اُڏارين.

* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا گڏيا آھن]
* [حال] اُڏاري ٿو(ج) اُڏارين ٿا
* [حال مت] اُڏاري ٿي (ج) اُڏارين ٿيون
* [ماضي] اُڏاريو(ج) اُڏاريا
* [ماضي مت] اُڏاري (ج) اُڏاريون
* [مستقبل] اُڏاريندو (ج) اُڏاريندا
* [مستقبل مت] اُڏاريندي (ج) اُڏاريندون
* [اسم مفعول] اُڏاريل

● **اُڏار ج اُڏارون:** [اـ مت] اُڏائي. اُڏام. پرواز. مٿي چڙھڻ. بلندي
* پاڇ. پاڇڙ.

ـ **اُڏاري ج اُڏاريون:** [اـ مت] اڏام. اڏار. اڏامندڙ پکين جو ولر

● **اُڏامڻ:** [مص ـــ فعل لازمي] اڏرڻ. پرواز ڪرڻ. مٿي ھوا ۾ وڃڻ
'اُڏر اوراتا، پھتا آئت اوھتو' (استاد بخاري)
* تمام تکو ھلڻ.
* پرڇڻ. ڦوندڄڻ (خوشي، فخر يا غرور ۾).
* پاڻ کي ڪجھ سمجھڻ. غرور ڪرڻ.
* وڙھڻ لاءِ تيار ٿيڻ.
* [سن: اڊين = اڏامڻ]
* [اُڏاميو، اُڏاميا، اُڏامي، اُڏاميون، اُڏامندو، اُڏامندا، اُڏامندي، اُڏامنديون، اُڏاميل]

ـ **اُڏام:** [اـ مت] اڏامڻ جي حالت. اڏائي. پرواز.

ـ **اُڏامڪ:** [صفت] اڏامڻ لائق (پکي، جوپچو). اڏامندڙ پکين جو ولر

ـ **اُڏامڪي:** [اـ مت] اڏام. اڏاري. اڏائي.
* خيال جو پرواز. امنگ.

ـ **اُڏام کٽولي ج اُڏام کٽوليون:** [اـ مت] اڏامندڙ کٽ. اڏندڙ کٽولي.

* پراڻين تصوراتي ڪھاڻين ۾ ذڪر ھيٺ آيل اڏامندڙ کٽ.
* ھوائي جھاز. وماڻ.

ـ **اُڏامندو پکي سُجاڻڻ:** [اصطلاح] دور انديش نظر. وڏي نظر. عقل وارو ھئڻ. تيز فھم ھئڻ

ـ **اُڏامي آڻڻ:** [اصطلاح] جلدي ڪٽي اچڻ. تکڙو ڪم ڪرڻ
'جي ڏمريا ڪنھن ڏوٽ، سي اڏامي آڻ پرين' (شاھ/پورب).

ـ **اُڏامي اَچڻ:** [اصطلاح] اڏري اچڻ. تمام تکو يا جلد اچڻ. پرواز ڪري اچڻ.
* ڪنھن شيءِ جو پاڻمرادو پھچي وڃڻ.
* مٿان مٿان اچڻ (جنھن ۾ ڪنھن کي خبر نہ ھوي)
'آ اڏامي ڪانگڙا، پارانھان پچار' (شاھ/پورب).

ـ **اُڏامي وڃڻ:** [اصطلاح] اڏري وڃڻ. پرواز ڪري وڃڻ. جلد وڃڻ. جھٽ پٽ وڃڻ.
* گم ٿي وڃڻ. ھوا ٿي وڃڻ.

ـ **اُڏامي ويندڙ:** [صفت] تمام ھلڪو. خفيف.
* گم ٿيندڙ.

ـ **اُڏاٽس:** اڏامي ويس.
'بيک بنائي عيسوي، اڏاٽس آسمان' (بيدل)

ـ **اُڏائڻ:** [مصدر 'اُڏ' مان فعل متعدي] اڏارڻ. پرواز ڪرائڻ.
* غائب ڪرڻ. گم ڪرڻ. لڪائڻ.
* چورائڻ. ٺڳائڻ
* لٽائڻ (ملڪيت وغيره). خرچ ڪرڻ. کپائڻ.
* کوڙي خبر ظاھر ڪرڻ.
* [مص] اُڏائڻ
* [امر] اُڏاءِ
* [مضارع] اُڏايان (ج) اُڏايون. اُڏائين (ج) اُڏايو. اُڏائي (ج) اُڏائين

⁕ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

⁕ [حال] اُڏائي ٿو (ج) اُڏائين ٿا

⁕ [حال مث] اُڏائي ٿي (ج) اُڏائين ٿيون

⁕ [ماضي] اُڏايو (ج) اُڏايا

⁕ [ماضي مث] اُڏائي (ج) اُڏايون

⁕ [مستقبل] اُڏائيندو (ج) اُڏائيندا

⁕ [مستقبل مث] اُڏائيندي (ج) اُڏائينديون

⁕ [اسم مفعول] اُڏايل

ـ **اُڏائو:** [صفت] پئسو اڏائيندڙ. پئسو ضايع ڪندڙ. گھڻ خرچائو. هٿ ڇاڙ. فضول خرچ.

ـ **اُڏائي اَچڻُ:** [اصطلاح] تڪڙو وٺي اچڻ. تمام جلد وٺي اچڻ.

ـ **اُڏائي ڇڏڻُ:** [اصطلاح] خرچ ڪرڻ. لٽائي ڇڏڻ (ملڪيت).

⁕ گم ڪري ڇڏڻ. لڪائڻ.

⁕ مقابلي ۾ سخت شڪست ڏيڻ.

ـ **اُڏائي وڃڻُ:** [اصطلاح] بنا مرضيءَ جي ڪٿي وڃڻ.

⁕ ڀڄائيءَ وڃڻ (بانهن).

⁕ گم ڪري ڇڏڻ.

● **اُڏرڻ:** [مص – فعل لازمي] اڏامڻ. پرواز ڪرڻ.

⁕ [اُڏريو اُڏريا. اُڏري. اُڏريون. اُڏرندو اُڏرندا. اُڏرندي. اُڏرنديون. اُڏريل]

ـ **اُڏراڪ:** [صفت] اڏامڻ جهڙو. نئون اڏامڪ.

ـ **اُڏراڪ ٿيڻ:** [اصطلاح] اڏامڻ جهڙو ٿيڻ. اڏرڻ جي لائق ٿيڻ.

ـ **اُڏري وڃڻ:** [اصطلاح] اڏامي وڃڻ.

⁕ پکڙي وڃڻ.

⁕ مشهور ٿيڻ.

ـ **اُڏنت، اُڏنٿ:** [ا – مذ] اڏامندڙ پکي.

ـ **اُڏند:** [صفت] اڏامندڙ. اڏرندڙ.

ـ **اُڏند ڪٽولي:** [ا–مث] اڏام ڪٽولي. قديم زماني جي آڪاشين ۾ جادوءَ جي زور تي اڏامندڙ (ڪٽ. غاليچو جهاز)

⁕ وماڻ.

⁕ [سن: ادين + ڪٽو = ڪٽ]

ـ **اُڏڻ:** [مص – فعل لازمي] اڏامڻ. اڏرڻ.

⁕ [سن: ادين]

⁕ [اُڏيو اُڏيا. اُڏي. اُڏيون. اُڏندو اُڏندا. اُڏندي. اُڏنديون. اُڏيل]

ـ **اُڏُ:** [مصدر 'اڏڻ' مان امر] اُڏ. اڏام.

'اڏ آڏت اپريو ونءُ وهاڻي پونر' (شاھ).

ـ **اُڏي وڃڻ:** [اصطلاح] اڏامي وڃڻ. هليو وڃڻ.

● **آڏائيو آڏائيو ج آڏائيا، آڏائيا:** [صفت – مذ] ٻي ڏانوڻ. ڏانوڻ کان سواءِ

⁕ [س/ ڪوهه – سن: ا = نه + دامن = ڏانوڻ]

● **آڏائو ج آڏائا:** [ا – مذ] آڏائو. اڏيل جاءِ.

⁕ اڳئين ناهڻ جي جاءِ ۽ ڪم.

● **آڏاوت ج آڏاوتون:** [ا– مث] بناوت. جوڙجڪ (جاءِ جي). عمارت. اوساري.

⁕ بيهڪ. ناهه. ڊول.

ـ **آڏاوت ڦريل هئڻُ:** [اصطلاح] بناوت ڏنگي هئڻ.

⁕ اڻ گهڙيو ڪاٺ هئڻ (ماڻهو). اڻ سڌريل هئڻ.

⁕ بد شڪل هئڻ. ٻي ڊولو هئڻ.

● **آڏائڻُ:** [مصدر 'اڏڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] تعمير ڪرائڻ. بنارائڻ. ٺهرائڻ. جوڙائڻ (جاءِ). آڏاوت ڪرائڻ

⁕ [آڏايو آڏائيندو آڏايل].

ـ **آڏَپ:** [ا – مث] اڏاوت.

- **آڏڻ:** [مص – فعل متعدي] بنائڻ، تعمير ڪرڻ، ناهڻ، جوڙڻ (جاءِ، چنو وغيره).
  * [سن: اٽَ = اوچو ڪرڻ]
  'آڏيو جو اوڏن، سو شال ڏنگهر ڏلو م ٿئي' (شاهه/ڏهر).
  * [مص] آڏڻ
  * [امر] آڏِ
  * [مضارع] آڏيان (ج) آڏيون، آڏين (ج) آڏيو، آڏي (ج) آڏين.
  * [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
  * [حال] آڏي ٿو (ج) آڏين ٿا
  * [حال مث] آڏي ٿي (ج) آڏين ٿيون
  * [ماضي] آڏيو (ج) آڏيا
  * [ماضي مث] آڏي (ج) آڏيون
  * [مستقبل] آڏيندو (ج) آڏيندا
  * [مستقبل مث] آڏيندي (ج) آڏينديون
  * [اسم مفعول] آڏيل.
- **آڏي چڙهڻ:** [اصطلاح] ناهي چڙهڻ، مالا مال ڪرڻ، ورسائڻ
- **آڏاءُ:** [ا _ مذ] افواهه، هُل.
  * اڻنگو خرچ، فضول خرچي.
- **آڏاٺون:** [صفت] بي ڏنگو، بي ڪرو.
  * [سن: ا = نه + داس = ڏاهو ڏاناءُ = جنهن کي ڏاهه يا ڏانءُ نه هجي]
- **آڏايو ج آڏايا:** [صفت- مذ] آڏاٺون، بيوقوف، جاهل، مورک، بي عقل، مت جو موڙهو.
  * [مث: آڏائي ج آڏايون]
- **آڏ ٻڏ ج آڏٻڏون:** [ا_مث] اُڻ ٿڻ، پريشاني، هوراڪورا، آڏ ماڻڏ.
  'تو هنڌاڻ سيسر جي آڏ ٻڏي' (استاد بخاري)

- **آڏيڪو:** [صفت_ مذ] ٻئي کي نه سهندڙ، مسهو، اڻ سهو، حاسد.
  * [س/ٿ]
  * [مث: آڏيڪي]
- **آڏر ٿڏر:** [ا_ مث] نمونو، هلت، چال، ڍنگ، طريقو
- **آڏڻ ج آڏڻَ:** [ا _ مذ] ريچ سڪائڻ لاءِ ڪتل ڪاٺي.
  * [س/ڪ]
- **آڏو ج آڏا:** [ا– مذ] نڪاڻو، ماڳ، مڪان، هنڌ، پڙ، پڙي.
  * جوارين جو مڪان، چورن، بدمعاشن جي جاءِ، پاٽاري.
  * هوائي جهازن جي لهڻ جو ميدان يا هنڌ
  * بسن، ٽرڪن وغيره جي بيهڻ جو هنڌ
  * پرت پرڻ لاءِ چوڪٺ.
  * اٽت لاءِ ضروري سامان، اڳٺ اٽڻ جو سنجت
  * تاجي پٽڻ لاءِ ٻه چانگي يا ٻه سانگي ڪاٺي.
  * ويڙهيل سٽ جو ڍيرو.
  * ٻر يا نمونو (ڪپڙي جو).
  * پاليل پکين جي ويهڻ لاءِ پيهو يا ڪتل ڪاٺي.
  * استري ڪرڻ جو تختو.
  * قبر کي ڍڪڻ لاءِ ويڪرو پٿر.
  * ٻيڙيءَ جو ڪنو ٻيڙيءَ جي وچ م پاسن کي جدا ڪندڙ تختي جو ٽڪر (ڏڪاٽي).
- **آڏو ڳڙهڻ:** [اصطلاح] اٽت جي شروعات ڪرڻ (ڪوري)
- **اِڏو:** [ظرف] ايڏو.
  * [س/ٿ]
- **اُڏو ج اُڏا:** [ا– مذ] افواهه، ڪوڙي خبر، گپوڙو، پٽ.
- **اُڏو اُٿارڻ:** [اصطلاح] افواهه اٿارڻ، ڪوڙا هل هلائڻ.

• **اُڏوڪڻُ**: [مص – فعل لازمي] پٽ يا لوڙهي مٿان ڳاٽ ڪڍي نهارڻ. انتظار ۾ نهارڻ.
* [سن: اد – درش = مٿي نهارڻ. آسمان ۾ اکيون وجهڻ]
* [اُڏوڪيو، اُڏوڪيا، اُڏوڪي، اُڏوڪيون، اُڏوڪندو، اُڏوڪندا، اُڏوڪندي، اُڏوڪنديون، اُڏوڪيل]

• **آڏولُ**: [صفت] اڻ لڏندڙ. بي ڊپو. بانڪو. اڻ موٽ.
* محڪم.
* [سن: ا = نہ + ڊول = لڏڻ > ڊول = لڏندڙ]

• **آڏوٽو**: [ا_مذ] جوڪسي، خيال.

• **آڏوهو آڏوهي**: [صفت] بي ڏوهي بي قصور. بي گناهہ. نردوش.
* [سن: ا = نہ + دوش = ڏوهہ يعني بي ڏوهو]
* [ضد: ڏوهي]
* ڪير نہ ڏهڻ جي موسم.
* [سن: ادوهہ < ا = نہ + دہ = ڏهڻ]

• **اُڏوهي، اڏهي ج اُڏوهيون، اڏهيون**: [ا – مث] ديمڪ. جيت جو هڪ قسم (جيڪو ڪاٺ، ڪتابن وغيره کي کائي)

_ **اُڏوهي لڳڻُ**: [اصطلاح] اڏوهيءَ کان ڪاٽجڻ.
* سرجي وڃڻ. اندران پورو ٿيڻ.

• **آڏهي ٻڌڻ**: [اصطلاح] چيرجي پچرن کي لڪڙن سان ٻڌي قابو ڪرڻ.

• **آڏي ج آڏيون**: [ا_مث] گاهہ. گوشت. مڇي وغيره کي وڍڻ لاءِ ڪاٺيءَ ٽڪرو.
* [سن: ادر = پهڻ سومر ہوتيءَ کي گهڻ يا پيهڻ لاءِ]
* کهڻ ۽ گوشت ڪٽڻ لاءِ تختو يا ٿلهو (جيڪو ڪاسائي يا جلاد ڪم آڻي)
'آڏيءَ سر ڏري، مان ڪهنهون سپرين' (شاهہ/ڪلياڻ).
* اهو ڪاٺيءَ ٽڪر جنهن ۾ سنداڻ ڪتل هجي.
* اها ڪاٺي جنهن تي بندوق رکي هڻجي.
* ٻيڙيءَ جي ڪنجيءَ ۽ تخت جي وچ ۾ لڳل ڪاٺي.
* جنڊيءَ جي هيٺان لوهي لٺ جنهن تي جنڊي ڪندڙ پنهنجا پير رکندو آهي.

_ **آڏيءَ تي سر ڏيڻ، رکڻُ**: [اصطلاح] مرڻ لاءِ تيار هجڻ. سر جو سانگو نہ ڪرڻ.

_ **آڏيءَ تي ويهارڻُ**: [اصطلاح] ٻاهر ڪڍڻ (نبات وغيره مان). واسطو نہ رکڻ.
* تڪليفن ۾ وجهڻ.
* پينگيو ڪرڻ. سچو ڪرڻ.

• **آڏي سائي ڪرڻ**: [اصطلاح] قتل جو بدلو وٺڻ. ڪارو يا ڪاري ڪري مارڻ. پلاند ڪرڻ. خون جي بدلي خون ڪرڻ.

_ **آڏي ڪوڙي ويهڻ**: [اصطلاح] بي انصافيءَ لاءِ تيار رهڻ. ظلم تي پارڻ.

• **آڏيارُ ج آڏيارَ**: [صفت] گوشو ڪندڙ. مخالفت نہ ڪندڙ. پاسيرو رهڻ. اڻ ڏريو رهڻ.
'صوفي سالم سي ويا، جي اڪثر سين اڏيار'.

• **اُڏيرو لالُ**: [ا . خاص] خواجہ خضر يا درياهہ پير. سنڌ جي هڪ مشهور درويش جو نالو (جنهن کي مسلمان 'شيخ طاهر' ۽ هندو 'امرلال' چوندا آهن. هن جي درگاهہ موجوده تعلقي مٽياري ۾ آهي).
* مٽياري ۽ گهوڙا باري تعلقن ۾ ڪن ڳوٺن جو نالو

• **آڏيڪ**: [صفت] منتظر. آسائو اميدوار. لوسيڙو ڪندڙ. آسوند.
* [سن: اديڪشڻ = نهارڻ. انتظار ڪرڻ]

• **اڏيو ج اڏيا**: [ا_مذ] اڏيل اجهو. جاءِ يا گهر. وسندي. وسيل جاءِ

_ **اڏيو چڏڻ**: [اصطلاح] ڪَڪَ ڇڏڻ. گهر ڇڏڻ. اجها ڇڏڻ. لڏي وڃڻ
'اڏيو ڇڏي گڏ، پنهنجو ياڻ پنهونءَ سان' (خليفو)

• **آڏيهي**: [صفت] پرديسي. پرڏيهي.
* [ضد: ڏيهي]

• اَڏيهي، اڏهي: [ا – مث] اڌوهي (ڪاٺ ڪائيندڙ جيت).

• اُڏُ: [ا – مذ] اجهو. پناهه گاهه. خطري يا خراب موسم ۾ محفوظ جڳهه.

• اُڏُ: [ا – مذ] ڏِڳُ (رلين جو).

※ ان جو انبار.

ـ اُڏ ڪري بيهڻ: [اصطلاح] اَٽَلُ ڪري بيهڻ. اوهر ڪرڻ (وزن جي).

※ لڙي بيهڻ (ڪجائي جو).

• اُڏ: [صفت] پيٽوڙي. گهڻ کائو. مائين ٽوڙ. هبچي.

※ [سن: اور رڪ، ارمبھ ادر = پيٽ]

• اَڏاڻ: [ا – مذ] پاڻي جو اهو مقدار، جيڪو چانورن ۾ رڌڻ مهل وجهجي. اُجائڻ.

※ [س/ ڪوهر]

• اَڏاٺا: [ا . خاص] هڪ ذات جو نالو.

• اَڏائو ج اَڏاوا: [صفت ـ مذ] بي خوف. بي ڊپو.

※ [سن: ا = نه + دره = ڊپ]

※ [مث: اَڏائي ج اڏايون]

ـ اَڏائي: [اـ مث] بي ڊپائي.

• اُڏائي ج اُڏايون: [اـ مث] اڏاري. اڏامڪي. اڏائي. پرواز (خيال جو).

※ حيراني. وائڙائي.

※ اُڏڪائي. ڊپ.

※ [ن: اڏين = اڏامڻ]

•اِڏر گِبر: [ا ـ مث] هڪ ٻاراڻي راند (جنهن ۾ هٿن کي هيٺ مٿي ڪبو آهي).

※ [س/ل]

• اُڏڙڻُ: [مص – فعل لازمي] ٻَخيو کلڻ. ٽاڪا ٽٽڻ. ٽوپو کلي پوڻ.

※ اُڌمڻ.

※ ڦاٽڻ.

※ جوڳرجي پوڻ.

※ [سن: اد = مٿي + دري = ڦاڙڻ]

※ [اُڏڙيو، اُڏڙيا، اُڏڙي، اُڏڙيون، اُڏڙندو، اُڏڙندا، اُڏڙندي، اُڏڙنديون، اُڏڙيل]

• اُڏڙي پوڻ: [اصطلاح] ٽاڪا کلي پوڻ. ڦاٽي پوڻ.

※ پيسن ۾ ڦاٽڻ. مالا ماڙ ٿيڻ.

※ جوڳرجي پوڻ (گهٽي ڪاٺ ڪري).

• اُڏِسَ ج اُڏِسَ: [ا – مذ] ڏِڳ. ڍير. ڪوڙ.

※ [س/ل – سن: ادس = مٿي اڇلائڻ ـ ڪڙو ڪرڻ]

• اُڏِڪڻُ: [مص –فعل لازمي] ڳڻتي ڪرڻ. خوف طاري ٿيڻ. ڊڄڻ

'آئي اتر مند، هيئين اڏڪو نه لهي' (شاهه/سامونڊي).

※ [اُڏِڪيو، اُڏِڪيا، اُڏِڪي، اُڏِڪيون، اُڏِڪندو، اُڏِڪندا، اُڏِڪندي، اُڏِڪنديون، اُڏِڪيل]

ـ اُڏِڪائِڻُ: [مصدر 'اُڏِڪڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] چرڪائڻ. ڏيڄارڻ.

※ [اُڏِڪيو، اُڏِڪندو، اُڏِڪيل]

ـ اُڏِڪو ج اُڏِڪا: [اـ مذ] ڳڻتي. الڪو. انديشو. ڊپ. فڪر. ڪٽڪو. هُرڪُر. اڻتڻ.

'جهري تي جهه بهه مڇي، اندر ۾ اُڏڪو' (استاد بخاري)

• اُڏِڪِنو ج اُڏِڪِنا: [اـ مذ] اُڏڪو. ڊپ.

• اُڏِلِڻُ: [مص ـ فعل لازمي] اٿلڻ. لڙي پوڻ.

'اليهرجان اڏلي پيا، دريا بدن دار' (جلال).

※ [اُڏِليو، اُڏِليا، اُڏِلي، اُڏِليون، اُڏِلندو، اُڏِلندا، اُڏِلندي، اُڏِلنديون، اُڏِليل]

• اُدِلهہ: [اِ_ مذ] گرهہ، تارو، چنڊ.

* [صفت] چمڪندڙ، روشن.

* [س/ ل/ ڪ_ سن: اُده = ٻاهر، تارو، چنڊ جي هڪ منزل]

• اَدمبرُ، آڊنبرُ: [اِ_مذ] وڏائي، دٻدٻو، ٺاٺ، شان شوڪت.

* [سن: ادنبره]

• اُدَمڻُ: [مص – فعل لازمي] اُٿڻُ، اُڊڻُ، تباهہ ٿيڻ، ڀڄڻ، ٿِڙڪڻ، اکيڙڻ، ڀڃڻ، کولڻ.

* گُولڻ.

* [س/ات]

* [اُدميو، اُدميا، اُدمي، اُدميون، اُدمندو، اُدمندا، اُدمندي، اُدمنديون، اُدميل]

• اُڊِڻُ: [مص – فعل لازمي] اڊڻ، ڦاٽڻ.

* ڪاوڙجڻ.

* پريشان ٿيڻ، اڊڪو ڪرڻ.

* [اُڊيو، اُڊيا، اُڊي، اُڊيون، اُڊيندو، اُڊيندا، اُڊيندي، اُڊينديون، اُڊيل]

• اُڊو ج اُڊا: [اِ_مذ] ڳڻتي، اونو، اڊڪو، الڪو، انديشو، اوسيئڙو.

'اڊو لاءِ احمد جوي، ماروئڙن مٿان.'

• اُدوڙڻُ: [مص – فعل متعدي] اکيلڻ، اديڙڻ، بخيا يا ٽاڪا کولڻ، ڦاڙڻ (ڪپڙو).

* [مص] اُدوڙَڻُ

* [امر] اُدوڙِ

* [مضارع] اُدوڙيان (ج) اُدوڙيون، اُدوڙِين (ج) اُدوڙيو، اُدوڙي (ج) اُدوڙِين.

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُدوڙي ٿو (ج) اُدوڙِين ٿا

* [حال مث] اُدوڙي ٿي (ج) اُدوڙِين ٿيون

* [ماضي] اُدوڙيو (ج) اُدوڙيا

* [ماضي مث] اُدوڙي (ج) اُدوڙيون

* [مستقبل] اُدوڙيندو (ج) اُدوڙيندا

* [مستقبل مث] اُدوڙيندي (ج) اُدوڙينديون

* [اسم مفعول] اُدوڙيل

• اُدير: [اِ_ مذ] صبح جي سستي يا ڳامُوڙ، آلس.

• اُديڙ: [اِ_ مذ] حامله عورت جي دل ڪچي ٿيڻ ۽ اوڪارا ڏيڻ، پيٽ واريءَ زال جا اُبڙڪا، حامله عورت ڪي شروعاتي مهينن ۾ ٿيندڙ الٽيون ۽ اوڪارا.

• اُديڙڻُ: [مص_ فعل متعدي] اکيلڻ، ادوڙڻ، بخيا اکيڙڻ، ٽاڪا کولڻ.

* [مص] اُديڙَڻُ

* [امر] اُديڙِ

* [مضارع] اُديڙيان (ج) اُديڙيون، اُديڙِين (ج) اُديڙيو، اُديڙي (ج) اُديڙِين.

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُديڙي ٿو (ج) اُديڙِين ٿا

* [حال مث] اُديڙي ٿي (ج) اُديڙِين ٿيون

* [ماضي] اُديڙيو (ج) اُديڙيا

* [ماضي مث] اُديڙي (ج) اُديڙيون

* [مستقبل] اُديڙيندو (ج) اُديڙيندا

* [مستقبل مث] اُديڙيندي (ج) اُديڙينديون

* [اسم مفعول] اُديڙيل.

_ اُديڙي ڇڏڻُ: [اصطلاح] ڏاڍي مار ڪرڻ، سخت سزا ڏيڻ، سٽي، ڪٽي، ڦٽي ڇڏڻ.

● اُديڙو: [اِ_مذ] مائٽي چنڻ يا توڙڻ جي حالت. توڙڻ جو عمل

● آڏِ، اُڏِ: [اِ_ مث] خاصيت (جيڪا مائٽن کان پرائجي).

※ اصل نسل. بنياد.

※ عادت. خانداني هير.

※ ڪٽنب. ڪُرَ.

● آڏِ ڇڪڻ: [اصطلاح] اصل ڏانهن ورڻ. پنهنجن وڏن جي ڪا عادت پرائڻ. مائٽاڻو گڻ يا اوگڻ هئڻ.

● آڏِ ڪڍ تي هَلڻُ: [اصطلاح] حال يا پهچنديءَ سارو خرچ ڪرڻ

● اِڏُ ج اِڏِ: [اِ _ مذ] انبار. ڍڳُ.

※ [س/ات]

● اُڏا: [اِ_خاص] هڪ ذات جو نالو.

● اُڏارڻُ، اُڏائڻُ: [مص – فعل متعدي] ناس ڪرڻ. پورو ڪرڻ. ختم ڪرڻ. خلاص ڪرڻ (ڪم).

※ جنڊ جي ڳاري يا تانئر ۾ رهيل اٽو ڪڍڻ.

※ سڀ ڪجهه بهاري ڪٽي وڃڻ.

※ [مص] اُڏارڻ. اُڏارڻ.

※ [امر] اُڏار. اُڏاءِ

※[مضارع] اُڏاريان/اُڏائيان (ج) اُڏاريون/اُڏائيون. اُڏارين/اُڏائين (ج) اُڏاريو/اُڏائيو. اُڏاري/اُڏائي (ج) اُڏارين/اُڏائين

※ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

※ [حال] اُڏاري/اُڏائي ٿو (ج) اُڏارين/اُڏائين ٿا

※ [حال مث] اُڏاري/اُڏائي ٿي (ج) اُڏارين/اُڏائين ٿيون

※ [ماضي] اُڏاريو/اُڏايو (ج) اُڏاريا/اُڏايا.

※ [ماضي مث] اُڏاري/اُڏائي (ج) اُڏاريون/اُڏائيون.

※ [مستقبل] اُڏاريندو/اُڏائيندو (ج) اُڏاريندو/اُڏائيندو

※[مستقبل مث] اُڏاريندي/اُڏائيندي (ج) اُڏاريندیون/اُڏائينديون

※ [اسم مفعول] اُڏاريل/اُڏايل.

● آڏاري: [صفت] ارڙهن (عدد). 18.

※ [س/ٺ]

● آڏاڻُ ج آڏاڻَ: [اِ_ مذ] جانورن کي رڏڻ لاءِ مقرر انداز تي وڏل ٻاٽي.

※ [س/ ڪوهر]

● اُڏائا: [اِ_خاص] هڪ ذات نالو.

● آڏائي ج آڏايون: [صفت] ٻه سچا ءِ هڪ جواڌ (2.5 - -2 ,1/2)

※ [سن: ارڌ = اڌ + دو = ٻه]

_ آڏائِترو آڏائِڙو: [اِ_مذ] اڏائي سيڪڙو. سؤ تي اُڏائي فائدو.

_ آڏائُوڻ، آڏائُوٽو آڏائِوٽو: [اِ_مذ _ مث] اڏائي ڀيرا. اڏائي ڀيرا وڌيڪ. ضربيان اڏائي.

_ آڏائي ڏينهن جي بادشاهي: [محاورو] ٿورن ڏينهن جي حڪومت. عارضي حڪمراني.

_ آڏائي ٽڙ: [اِ –مذ] ميت کي غسل ڏيڻ جو مقدار.

_ آڏائي گهرن جو خير: [محاورو] اوڙي پاڙي جو خير. سڀ ڪنهن جو ڀلو

_ آڏائي گهرن جو زيانُ: [محاورو] اوڙي پاڙي ۾ جهيڙا ڪرائيندڙ. سڀ ڪنهن کي نقصان پهچائيندڙ.

● آڏنگو ج آڏنگا: [اِ_ مذ] بي ڍنگو. بد فضيلتو. آڏو. ابتو ڪلڇتو. نالائق.

'اج اڏنگا ويڻ، مون کي مُڪا، جيڏئين' (شاهه/مارئي).

_ آڏنگا پير ڪڍڻ: [اصطلاح] غلط روش رکڻ. ابتا پير کڻڻ. خراب هلت هلڻ.

- آڏنگائِي ج آڏنگائيُون: [اـ مث] نالائقي، بڇڙي عادت، بدچالي، ڪلڇڻائي.
- اِڏو ج اِڏا: [اـ مذ] آخرانتها، ڇيهه، حد، دنگ.
※ [س/ل]
※ اوچائي، لنبائي.
※ درجو، مرتبو.
※ دڙو، نشان.
※ عادت.
- آڊوري: [اـ مث] ٿوري گاهه وارو چراگاهه، چن، سيم.
※ [س/ل]
- اُڊيچا: [اـ خاص] مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.
※ [س/ٺ]
- آذانَ ج آذانُون: [اـمث] بانگ، نماز لاءِ سڏ يا ڪوٺ.
※ [ع: اذن - هن ڪوليو، هن اجازت ڏني]
'صائم سڪي جيئن، اذان جي آواز کي' (شاهه/مارئي).
- آذان ڏيڻ: [اصطلاح] بانگ ڏيڻ.
- اُذبَڪ، اُذبَڪَ: [اـ خاص ـ مذ] اذبڪستان جو رهواسي.
※ تاتاري ترڪن جو هڪ قبيلو (جيڪو چنگيزخان سان گڏ آيو هو)
※ ڏاڍو مڙس، زبردست، ظالم.
- اُذبَڪيون ٻَڪڻ: [اصطلاح] فضول بڪواس ڪرڻ، اَجايو ڳالهائڻ، بيهودو ٻَڪڻ، ڊونگل هڻڻ، وِقلڻ.
- اُذبَڪيُون هَلڻ: [اصطلاح] اُجائڻ، تنگ ڪرڻ، ستائڻ، ڏاڍايون ڪرڻ، زيادتي ڪرڻ.
- آذخارَ: [اـ مذ] ذَخيرا، انبار، خزانہ، پونجي، گدام.
※ [ع: ذَخر ج اذخار]
- اِذخِرُ: [اـ مذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم، جبل ۾ پيدا ٿيندڙ خوشبودار گاهه جيڪو دوا طور ڪم اچي.
※ پٿر ڦوڙي، سسئيءَ جو پٽر.
- اِذخَرُ مڪِي: [اـ مذ] اِذخر جو هڪ قسم، هڪ وکر.
- آذفَرُ: [صفت] تيز خوشبودار، خالص (مشڪ اَذفر وغيره).
※ [ع: 'ذفر' جو تفضيل]
- آذڪارَ: [اـمذ] ذڪر، ڏڻيءَ جي يادگيريءَ ۾ دعائون ۽ ساراهون، بيان، ڳالهيون.
※ [ع: ذڪر ج أذڪار]
- آذڪِياءَ: [اـ مذ] تيز فهم، ذهن و ذڪاوت وارا، ذهين.
※ [ع: ذَڪي ج أذڪياءَ]
- آذَل: [صفت] سڀ کان وڌيڪ ذليل، نهايت حقير، رذيل.
※ [ع: 'ذليل' جو تفضيل]
- اِذلال: [اـمذ] ذلت، خواري.
※ [ع: ذليل ڪرڻ]
- آذَل: [اـ مذ] نقصان، اجل، بد بختي.
- آذَل ڪٽڻ: [اصطلاح] نقصان کي سڏ ڪرڻ، ڪُتي ڪڻڻ، گهاٽو پوڻ.
※ [س/ات: 'اَجل ڪٽڻ' جي بگڙيل صورت]
- اِذنُ ج اِذنَ: [اـ مذ] اجازت، رخصت، موڪل.
※ امر، حڪم، فرمان.
※ رضا.
'امر اذن جي ساڻ الله، آيو گهوٽ ڪٽي گهرواهه'.
- اِذنُ الله: [اـمذ] الله جو حڪم.
- اِذنُ ڏيڻ: [اصطلاح] امر ڪرڻ، حڪم ڏيڻ، تعويذ، وظيفي وغيره جي اجازت ڏيڻ.
- اِذنُ عام: [اـمذ] عام حڪم، لاش دفنائڻ کان پوءِ ڪانڌين کي ڏنل اجازت (جنهن ۾ اجازت ڏني آهي ته جنهن کي ڪم هجي سو هلي وڃي).
- اِذنُ مجائڻ: [اصطلاح] پنهنجي ڳالهه جي پوٺواري ڪرائڻ، حڪم مڃائڻ.

ـ **اِذنُ نامو:** [اـ مذ] حڪمنامو، رخصت جو خط. نڪاح جي اجازت.

ـ **اِذنُ وٺڻ:** [اصطلاح] نڪاح وقت ڪنوار کان قبوليت وٺڻ.

● **اُذن:** [اـ مذ] ڪنُ. گوش (بدن وارو ظاهري عضوو).

● **اَذهان:** [اـ مذ] ذهن. دماغ.

* [ع: ذهن ج اَذهان]

● **اَذيت ج اَذيتون:** [اـ ذات ـ مث] ايذاءُ. اهنج. تڪليف. ڏک.

* ظلم. نقصان.

* ڏک رسڻ. تڪليف ڏيڻ.

* [ع: اذية = ايذاء پهچڻ]

● **اَر:** [حـ ندا] اگر. جيڪڏهن.

* [ف: 'اگر' جو مخفف]

* [اـ خاص] هڪ قسم جي هلڪي ڪاٺي (جيڪا تلوار جي مياڻ وغيره ناهڻ جي ڪم ايندي آهي).

* گهٽتو. ناقص.

* [اـ مث] اٽڪ. اَڙ.

* [اـ مذ] بدهاضمو.

* [س/ ڪوهه]

● **اِرُ ج اِرَ:** [اـ مذ] بغض. حسد. ڪينو.

* ڪِج. ڪوڙ.

* نقص. عيب.

* آنگل. آرو.

* عذر. بهانو.

ـ **اِرُ ڪري ويهي رهڻ:** [اصطلاح] بهانو ڪري ويهي رهڻ.

● **اُرَ:** [اـ مث] ساٿائي. ٿڪُ. ٿڪاوٽ. بدن ۾ آڪڙ يا سور (گهٽي ڪم يا ٿڪ سبب).

ـ **اُرجي پوڻ:** [اصطلاح] ٿَڪِ ٿي پوڻ. ٿڪجي پوڻ. ڪڙجي پوڻ.

● **اُرَج اُرَ:** [اـ مذ] ارهه. ڇاتي. سينو.

* [سن: ارس = ڇاتي، ارهه]

* ارواح. جيءُ. دل. من.

'مشڪل ۾ مون اُر مرڪايو، ٽانڊن تي ٽهڪايو' (استاد بخاري)

'ڪونجان رات ڪريڙيو تولي توليس
سڪني ڊولو ساريو ارلي پاڳي ايس' (ڏاتڪي دوهو)

* چاهه. شوق. پڌي.

* تانگهه. اُلر. ڇڪ. موهه.

'هٽ ۾ سوگهو هٽ، اچا اڳتي اُر' (استاد بخاري)

* تيز فهمي. سمجهه. سٺو حافظو.

* سگهه. طاقت. قوت.

ـ **اُرُ پرجڻ:** [اصطلاح] ٻَڪَ پوري ٿيڻ. ڍءُ ڪرڻ. رڄ ڪرڻ.

* ڇاتي پرجڻ. جوان ٿيڻ. ارهه ظاهر ٿيڻ.

* [س/ ات]

ـ **اُرَ ڏيئي ڪم ڪرڻ:** [اصطلاح] دل سان ڪم ڪرڻ. من لڳائي ڪم ڪرڻ.

ـ **اُرَ لائڻُ:** [اصطلاح] ڳراٽي پائڻ. ڀاڪر پائڻ. ڇاتيءَ سان لائڻ.

● **اَراتو ج اَراتا:** [اـ مذ] اوراتو. راڙو. روڄ. ماتم. ڏک. جهوري. درد. جهوراٽو.

* [سن: ارودن = رودن ڪرڻ، روئڻ]

'ڏاڍو فراق ڏکيس هڪ اهنج هيو آراتو' (آسرداس).

● **اُراٽڻُ:** [مص ـ فعل متعدي] لَٽڻ. ڍڪڻ. پورڻ. پرڻ (مٽيءَ سان).

* [س/ ل]

* [مص] اُراٽڻ

* [امر] اُراٽِ

* [مضارع] اُراٽيان (ج) اُراٽيون. اُراٽين (ج) اُراٽيو. اُراٽي (ج) اُراٽين.

※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

※ [حال] اُراٿي ٿو (ج) اُراٿين ٿا

※ [حال مث] اُراٿي ٿي (ج) اُراٿين ٿيون

※ [ماضي] اُراٿيو (ج) اُراٿيا

※ [ماضي مث] اُراٿي (ج) اُراٿيون

※ [مستقبل] اُراٿيندو (ج) اُراٿيندا

※ [مستقبل مث] اُراٿيندي (ج) اُراٿينديون

※ [اسم مفعول] اُراٿيل

● **آراجَڪُ:** [صفت] بنا راجا جي (ملڪ)، بنا واليءَ نڌڻڪو ملڪ.

※ [سن: اراجڪ = اَ = نه + راجڪ = راجا = بي راجا، بي والي]

- **آراجَڪتا:** [اِ_ مث] انتشار، بادشاهه گردي، بدامني، طوائف الملوڪي، وڳوڙ.

- **آراجَڪ وارِي:** [صفت] انتشار پکيڙيندڙ، فسادي، وڳوڙي.

● **اِرادت:** [اِ_ مث] ارادو، تقدير، خواهش، گهرج.

※ [ع: اِرادۃ = **گهرڻ**]

'اڪر ارادت جو ڌريان ٿي ڌوتوم' (شاهه/حسيني).

※ اخلاص، اعتقاد.

● **اِرادتاً:** [ظرف] ارادي سان، سعيو ڪري، ڄاڻي ٻجهي، ڄاڻي واڻي، قصدًا، هاسيڪار.

- **اِرادتمَند:** [صفت] اميد رکندڙ، اميدوار.

※ عقيدت مند، مريد، مخلص، پوئلڳ.

※ [ع: اِرادت=عقيدت، احترام +مند (ف) = وارو، مريد، اعتقاد رکڻ وارو]

- **اِرادتمَندي:** [اِ_مث] خلوص، نيڪ نيتي.

※ اعتقاد، مريدي.

● **اِرادو ج اِرادا:** [اِ_مذ] نيت، مرضي، تمنا، آرزو، اِڇا، قصد.

※ اميد، مراد.

※ ڀروسو، وسواهه، يقين.

※ تقدير، رب جي رضا، قسمت، لکيو، نصيب.

※ [ع: اِرادۃ = **گهرڻ**]

- **اِرادو ڪَرڻ:** [اصطلاح] تمنا ڪرڻ، خواهش رکڻ، قصد ڪرڻ، نيت ڪرڻ.

● **آراڏو ج آراڏا:** [صفت_ مذ] آراڏو، مختلف، الڳ، جدا، نرالو، نيارو، ٻيو.

※ [ع: علحده = جدا]

※ [مث: آراڏي ج آراڏيون]

● **آرارو ج آرارا:** [اِ_ مذ] مڙيل، بگڙيل، ڦڏو، ڏنگو، وريل.

※ اڙٻو، اهنڊ، ڪرڙو، خشڪ مزاج.

※ اَليلو، سرڪش، دادلو، لاڏلو.

※ [سن: اَرال = ڏنگو]

● **آراسِ:** [صفت] جيڪو راس ٺيڪ نه هجي، اڌ پورو، اڌورو، اڻپورو، ناقص.

※ [ضد: راس]

※ [اِ_ مث] آرس، موڳائي، ڌوتاٽپ، سستي، ڪاهلي.

● **اِراضي ج اِرَاضيون:** [اِ_ مث] ايراضي، زمين ٽڪر جي پکيڙ يا ماپ.

※ [ع: ارض ج اراضي]

● **آرَاڪين:** [اِ_ مذ _ جمع] ٿنڀا.

※ ميمبر، ڪارڪن.

※ [مجازا] حڪومت يا ڪاروبار سنڀاليندڙ ماڻهو.

※ [ع: رُڪن ج ارڪان، ارڪان جو جمع اراڪين]

- **آراڪين سلطنت:** [اِ_ مذ] حڪومت جا ڪارندا، اربابِ حڪومت، امير امراء، وزير مشير.

• آرانِبي ج آرانِيُون: [ا ـ مث] آرانبي، اماڙي، پرندڙ سنهي ڪائي، چوچڙي.

• آرَانِيو ج آرَانِيا: [اـ مذ] اولانيو، (باهه جي) چِپي يا شعلو، باهه ٻارڻ لاءِ ڪاٺين جو موئو.

* [مث: آرانِبي ج آرانِيون]

• آرَاڻِ: [اـ مث] ناهه. صلح.

* پيار، محبت.

* ساز، سلوڪ.

* [سن: اَرڻ<ا = نه + رڻ = جنگ يعني عدم جنگ، امن، صلح، آشتي] للن کي، لطيف چئي، اچي سان آراڻ (شاهه).

• آراٽو: [اـ مذ] بنا جنتيءَ اگهاڙو پير.

* [س/ڪوهه]

• آراوَندو ج آراوَندا: [اـصفت ـ مذ] اٿوڙندڙ اڏنگو، ٽيڏو، ڦڏو.

* بي قاعدو، بي لغام، بي مهار، چڙواڳ.

* [مث: آراوندي ج آراونديون]

• آرائِڻُ: [مص ـ فعل متعدي] اڏائڻ، دوڙائڻ، ڪاهڻ، هلائڻ، تڙڻ، هڪلڻ، ورائڻ.

* [سن: ار ـــ ر = اڏامڻ، دوڙڻ، هلڻ]

* [مص] آرائِڻُ

* [امر] آراءِ

* [مضارع] آرائيان (ج) آرائيون، آرائين (ج) آرائيو، آرائي (ج) آرائين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] آرائي ٿو (ج) آرائين ٿا

* [حال مث] آرائي ٿي (ج) آرائين ٿيون

* [ماضي] آرايو (ج) آرايا

* [ماضي مث] آرائي (ج) آرايون

* [مستقبل] آرائيندو (ج) آرائيندا

* [مستقبل مث] آرائيندي (ج) آرائينديون

* [اسم مفعول] آرائيل

• آربُ ج آربَ: [صفت] هڪ عدد جو نالو، سؤ ڪروڙ (100,0000000)، ڏهه ملين/بلين.

* [سن: اربد = ڏهه ڪروڙ]

ـ آربَ ڪَربَ: [صفت] (ارب = 100 ڪروڙ ڪَرب = 100 اَرب)

* [محاورا] ڳڻپ کان ٻاهر، بي انداز، بيشمار.

• آربابُ ج آربابَ: [صفت] مالڪ، سائين، ڌيهه ڌڻي، صاحب، وڏو ماڻهو، وڏيرو، پالڻندڙ.

* [ع: رب ج ارباب]

* [اـ خاص] هڪ ذات جو نالو ڪِن خاندانن جو لقب.

ـ آربابِ اِختيار: [ا ـ مذ] اختيار جا صاحب، حاڪم، والي.

ـ آربابِ بصيرت: [اـ مذ] باطن جا صاحب، باريڪ بين انسان، دوربين، فهم ۽ فراست جا مالڪ.

ـ آربابِ تميز: [اـمذ] امتياز جا صاحب، چڱو مٺو سمجهندڙ، دانشمند.

ـ آربابِ جاهه: [اـ مذ] وڏي جاهه يا مرتبي جا صاحب.

ـ آربابِ خِرد، دانِش: [اـ مذ] دانائيءَ جا صاحب، ڏاها، سياڻا، عاقل.

ـ آربابِ دانش: [ا ـ مذ] ڏاهپ جا صاحب، دانا، عقلمند.

ـ آربابِ دولت: [اـ مذ] دولت جا صاحب، حاڪم، والي، دولتمند، دولت وارا، شاهوڪار، مالدار.

ـ **آربابِ ديوان:** [اـ مذ] ديوان يا ڪورٽ جا صاحب. مشير.

ـ **آربابِ سُخَن:** [اـ مذ] سخن جا صاحب. قلم جا ڌڻي، شاعر. فصاحت ۽ بلاغت جا مالڪ.

ـ **آربابِ سُلُوڪ:** [اـمذ] تصوف يا طريقت جا صاحب.

ـ **آربابِ سَيف:** [اـمذ] ترارجا مالڪ. لشڪري عملدار.

* [ع: ارباب =صاحب، مالڪ + سيف = تلوار]

ـ **آربابِ شَرع:** [اـمذ] قانون جا صاحب. قانون دان. مفتي، شريعت جا مالڪ. مقنن.

ـ **آربابِ صنعَت:** [اـمذ] صنعت ڪار. ڪاريگر. هنرمند.

ـ **آرباب عِشرت:** [اـ مذ] عيش و عشرت ۾ شريڪ ٿيندڙ. ناچ وغيره جي محفلن وارا.

ـ **آربابِ عِلم ويقين:** [اـمذ] عالم. علم ۽ يقين جا صاحب.

ـ **آربابِ فَضل وڪمال:** [اـمذ] فضيلت ۽ ڪماليت جا ڌڻي.

ـ **آربابِ قَلَم:** [اـ مذ] قلم جا ڌڻي. اهل قلم. اديب.

ـ **آربابِ مال:** [اـ مذ] صاحبِ مال. مالَ يا خزاني جا ڌڻي.

ـ **آربابِ معنيٰ:** [اـ مذ] (تصوف جي اصطلاح موجب) باطني رازن ۽ معنائن کي سمجهندڙ.

ـ **اربابِ نشاط:** [اـ مذ] خوشيءَ جا صاحب (ڳائڻ ۽ ناچو)

● **آربَع:** [صفت] چار.

* هفتي جو چوٿون ڏينهن. ٻُڌر وار. Wednesday.

* [ع: اربع، اربَعة= چار]

ـ **آربعا:** [اـ مذ] هفتي جو چوٿون ڏينهن. ٻڌر. اربع.

ـ **آربَع خَطا:** [اـمث] چار غلطيون. چارگناهه (شريعت موجب ڪابه غلطي تي پيرا ڪرڻ سان معاف ڪري سگهجي ٿي).

* ڳري خطا. نه معاف ٿيڻ جهڙو ڏوهه.

● **آربَع خطا ٿيڻ:** [اصطلاح] وڏي غلطي ٿيڻ. ناقابل معافي ڏوهه ٿيڻ.

● **آربَعون، اربَعين:** [صفت] چاليهه.

● **آرٻند:** [اـ مذ] گل جو هڪ قسم. ڪنول. نيلوفر.

* [سن: اروند]

● **آربي:** [اـ مذ] ڪچالو. اروي. ڀاڄيءَ جو هڪ قسم.

● **آربيلو ج آربيلا:** [صفت] البيلو. چلولو. بي پرواهه. بي خيالو. لاڏلو. نخريلو. دادلو. ناز پرورده.

*[مث: اربيلي ج اربيليون]

ـ **آربيلائِي:** [اـ مث] البيلائي. دادلائي. لاڏ. ناز نخرو.

● **آرٻر:** [اـ مث] گڙٻڙ. گهٻراهٽ. مونجهارو.

ـ **آرٻر ڪرڻ:** [اصطلاح] گڙ ٻڙ ڪرڻ.

* بيهودو بڪڻ.

ـ **اُرپو:** [اـ مذ] اميد. آسرو.

* [س/ڊت]

● **اَرپَ ج اُرپُون:** [اـ مث] رد (جيڪا اُبا ڍڪي ٿيڻ جي لائق نه هجي). اورنپ.

* [س/ ڪوهه/ ل]

● **آرپڪ ج آرپڪ:** [صفت] پتڪڙو. ننڍڙو. ذري جيترو.

* ڏٻرو. هيٺو.

* ٻاراٽو. صغير. ٻار. ڇوڪرو.

* ڪنهن به حيوان جو بچو.

* بيوقوف. پوڪ.

* [سن: اربڪ]

● **آرٽُ ج آرٽ:** [اـ مذ] اولي. (بيوءَ جو) پائدان. پير رکڻ جو ڏاڪو. پيرڙي. رڪاب.

* [سن: ارٽر = اولي سکان: جهان بيڙيءَ، گاڏيءَ جو هڪ حصو]

• **آرتابُ:** [اـ مذ] انڊر جيڪو ٻوڙ گهاٽي ڪرڻ لاءِ پٽيءَ سان ملائي ديڳڙيءَ ۾ وجهبو آهي). لاس. جَون ۽ جانبي جو اُتو ڳڻ ڪاڙهيل (انن کي پيارڻو آهي).

• **اِرتِباطُ:** [اـ مذ] ربط. تعلق. سبنڌ. ڳانڍاپو. لاڳاپو. ميلاپ. واسطو.

❊ آشنائي. ڄاڻ سڃاڻ. دوستي. سنگت

❊ الفت. انس. محبت.

❊ [ع: ربَط = هن ٻڌو]

• **اِرت پِرتِ:** [اـ مذ] اَدل بدل. بدلو. ڏي وٺ. عوض.

ـ **اِرت پِرت جي پاڇي هُئڻ:** [اصطلاح] ادلي جو بدلو هئڻ. ڏي وٺ جو سودو هئڻ.

• **اِرتِداد:** [اـ مذ] عقيدي جو رد. مذهب کان منهن موڙ. مرتد ٿيڻ.

❊ [ع: رد = متائڻ. ڦرڻ]

• **آرتر:** [اـ مث] حيلو وسيلو. متا ڪٽ. متا مونا. ڪوشش.

❊ چڱي سٺي ڳالهه.

• **اِرتِسامُ:** [اـ مذ] چٽسالي. ڊرائنگ. نقش ڪشي.

❊ [ع: رسم = چِٽ ڪڍڻ]

• **اِرتعاشُ:** [اـ مذ] لرزش (سازيا تار ۾)

❊ بي اختيار ڏڪڻي. رڦڻي. رعشو. بيماريءَ جو هڪ قسم.

❊ [ع: رَعش = ڏڪڻي]

• **اِرتفاع:** [اـ مذ] متانهين. بلندي. عمود.

❊ [ع: رفع = ڪڻڻ. متي ڪڻڻ]

• **اِرتِقا:** [اـ مث ـ مذ] اوسر. ترقي. چاڙهو. سڌارو. واڌارو.

• **اِرتِڪابُ:** [اـ مذ] ڪنهن بـ مهم جو هٿ ۾ ڪَتڻ.

❊ سرزرد ٿيڻ (گناهه جو). غلط ڪم ڪرڻ. خطا ڪاري.

❊ [ع: رُڪبَ]

• **آرتو ج آرتا:** [صفت] رتائون. رت جهڙو. ڳاڙهو. رَتل.

❊ [اـ مذ] خون. رت. لهو.

❊ [پرا: اَرتَ = ڳاڙهو؛ سن 1. ارڻ = ڳاڙهو پيلو ڳاڙهو رنگ. شفق جو رنگ؛ 2. ارڪت = ڳاڙهيرو < رڪت = رت]

’اوتين اَرتي ڳاڏئون، منجهان اکين آب‘ (شاهه/رامڪلي).

❊ رت جا ڳوڙها

’ارتو اکين مان وهي متي ڳلن ڳاڙ‘ (شاهه/رامڪلي).

❊ پيلو. ڦڪو. زردو (رنگ).

ـ **آرتو آبُ:** [اـ مذ] رنڱيل پاڻي. ڳاڙهو پاڻي. رت جا ڳوڙها.

ـ **آرتو هارڻ:** [اصطلاح] رت روئڻ. رت هارڻ.

’ارتو اکيين هاريو هار، چرخو چوري ڪت ڪا تار.‘

• **اُرتو:** [اـ مذ] چڻ. گهنڊي. گهنج.

ـ **اُرتوگر:** [صفت] اهو ماڻهو جيڪو ڪپڙي ۾ چڻ وجهي.

• **آرتيو ج آرتيا:** [صفت ـ مذ] آڙهتي. آڏتيو. پلاوتو. گماشتو.

• **اَرتَ ج اَرتون:** [اـ مث] زال. زائفان. عورت.

❊ [س/ ڪوهه]

• **اَرتَ:** [ظرف] صدقي. ڪارڻ. ليکي. واسطي.

❊ [سن: اَرٿ]

• **اَرٿُ ج اَرٿَ:** [اـ مذ] مقصد. مطلب. تفسير. سمجهاڻي. معنيٰ. مفهوم.

❊ سبب. ڪارڻ.

❊ فائدو. دولت.

❊ ڪم. ڪم ڪار.

❊ وٿ. شيءِ.

❊ سوال. عرض. عريضي.

❊ ضرورت. گهرج.

* ڳجهه، راز.

'لکين رکيل ڳڪ، اونهي ارٿ تي' (استاد بخاري)

'اندر ارٿ علاج، اَندر درد اڏا' (استاد بخاري)

* [سن: ارٿ]

ـ **آرٿات، ارٿانت:** [ظرف] حقيقت ۾، مطلب ته، يعني، دراصل

* [ارٿ + انت = آخرڪار آخري مطلب]

ـ **آرٿائو:** [صفت ـ مذ] ضرورتمند، گهرجائو. ارٿ ڪندڙ، مطلب بيان ڪندڙ

* [مث: ارٿائي ج ارٿايون]

ـ **آرٿائي:** [صفت] معنيٰ ڪندڙ، تعبير ڪندڙ

ـ **آرٿ پڌائڻ:** [اصطلاح] ڪنهن ڌرمي ڪتاب مان مقصد يا آڪاڻي بيان ڪرڻ، مطلب سمجهائڻ.

ـ **آرٿ ٿيڻ:** [اصطلاح] اميد پوري ٿيڻ، ضرورت پوري ٿيڻ، ڪم ٿيڻ، مطلب پورو ٿيڻ.

'پل ته فلاڻي جو ارٿ لٿي'.

ـ **آرٿ سڌِ ڪرڻ:** [اصطلاح] غرض پورو ڪرڻ، مطلب پورو ڪرڻ

'پرچهي پرمارٿ، سنتن آرٿ سڌ ڪيو' (سامي).

ـ **ارٿ شاستر:** [اـ مذ] مقصدي ڪتاب، اصولن جو ڪتاب، اهڙو ڪتاب جنهن ۾ عملي زندگيءَ ۽ ملڪي سياست جو بيان هجي، دستور المعاش جو ڪتاب، علم اقتصاديات، علم سياست، هنديءَ جو مشهور ڪتاب.

ـ **آرٿ ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪم ڪرڻ، مراد بجائڻ، مطلب سڌ ڪرڻ.

● **آرٿاڳ ج آرٿاڳون:** [اـ مث] شاهدي، ساک، گواهي.

* دستخط، صحي.

● **آرٿاڪ ج آرٿاڪون:** [اـ مث] ساک، شاهدي، گواهي. دستخط، شاهد جي نشاني يا صحيح.

* علامت، اهڃاڻ، اُهارو.

'عرشان فرشان ڳششان اچي ڪا ارٿاڪ' (استاد بخاري)

● **آرٿاءُ:** [اـ مذ] مثال، نمونو.

* تصوير، تمثيل.

* چٽائي، صفائي.

* [سن: ارٿ + آءُ]

● **ارٿميٽيڪ:** [اـ مذ] حساب، رياضي

* انگ ڳڻپ، ڪاٺ جو سيخن سان چوڪٺ (جنهن ۾ ڳڻڻ لاءِ بال نما رنگا رنگ جا گولا هوندا آهن)

* [انگ: Arithmatic]

● **آرٿي ج آرٿيون:** [اـ مث] ڏولي، لاش کڻڻ لاءِ بانس جي ڪاٺين ۽ ڪانن مان ٺهيل ڏولي (هندن ۾)، ڪاٺي.

* [سن: رٿ = رٿ، گاڏي]

● **آرٿُ ج آرٿ:** [اـ مذ] ائٽ، چرخو، نار.

* [سن: ارگهٽ < ار = چڪر جو ارو + گهٽ = ڦرڻ]

* آتڻ، جاءِ، گهر.

* [سن: ارڏ = رهايش، گهر، ملڪ، هنڌ]

'اُٿي بهر اُرٿ سين، ڪتين ۽ ڪنبن' (شاهه/ڪاپائتي).

* ڏٿ جو هڪ قسم.

* [س/ٿ]

● **آرٿڙي ج آرٿڙيون:** [اـ مث] نٿ جو هڪ پرزو.

● **آرٿي ج ارٿيون:** [اـمث] ڦٽين مان ڪکڙا ڌار ڪندڙ مشين.

* [سن: ارگهٽ]

● **آرٿُ، آرٿَ:** [اـ مث] تڪليف، مشڪلات، بار.

* [سن: اردن = تڪليف، جوش، درد، هلاڪت]

ـ **آرٿُ رکڻ:** [اصطلاح] بار رکڻ، تڪليف ڏيڻ.

● **اِرٿُ ج اِرٿ:** [اـ مذ] ترڪو، ميراث، ورثو، موروثي ذات.

'ڪين ڪهه منهنجي ڪن، اِرٿ منجهاران ان جي' (شاهه/سورٺ).

● آرپڻُ: [مص – فعل متعدي] پيش ڪرڻ. حوالي ڪرڻ. سونپڻ. نذرانو رکڻ. پيتا ڪرڻ. بخش ڪرڻ. ڏيئي ڇڏڻ.

* [سن: ارپڻ = آڇڻ، سپرد ڪرڻ]

* [مص] آرپڻ

* [امر] آرپ

* [مضارع] آرپيان (ج) آرپيون. آرپين (ج) آرپيو. آرپي (ج) آرپين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] آرپي ٿو (ج) آرپين ٿا

* [حال مث] آرپي ٿي (ج) آرپين ٿيون

* [ماضي] آرپيو (ج) آرپيا

* [ماضي مث] آرپي (ج) آرپيون

* [مستقبل] آرپيندو (ج) آرپيندا

* [مستقبل مث] آرپيندي (ج) آرپينديون

* [اسم مفعول] آرپيل.

ـ آرپڻ ڪرڻ: [اصطلاح] ڪو ڪتاب يا شيءِ ڪنهن ڏانهن منسوب ڪرڻ. تقديم ڏيڻ. ناءِ ڪرڻ.

● ارج: [اـ مذ] قيمت. ملهه.

* لياقت.

* شان. عزت. مان.

ـ آرجمند: [صفت] املهه. عمدو. لياقت مند. نفيس. وڏيءَ قيمت وارو.

* پيارو. محبوب.

ـ آرجمندي: [اـ مث] سعادتمندي. لياقت.

● آرجل: [اـ مذ] اهو گهوڙو جنهن جو هڪڙو ڪُر اڇو هجي (جيڪو عيب سمجهيو ويندو آهي) داڳ.

● آرجن: [اـ مذ] حاصلات. فائدو.

* [سن: ارج = فائدو]

● آرجن: [اـ خاص] پانڊو پاڻرن مان هڪ جو نالو (ڀيم، ڌريوڌن، ارجن، نڪل ۽ سهديو. جن مان ارجن وڏو سورهيه ٿي گذريو آهي)، سکن جي پنجين گروءَ جو نالو (ارجن سنگهه).

* [سن: ارجن = اڇو چاندي رنگ، چٽو صاف]

● آرجنٽ: [اـ صفت] فوري. ترت ٿيڻ جهڙو ڪم. بلڪل ضروري.

* [انگ: Urgent]

● آرجوان: [اـ صفت] ارغوان. ڳاڙهو. واڱڻائي.

ـ آرجواني: [صفت] ارغواني (ارغواني جو بگڙيل عام تلفظ). ڳاڙهو رنگ.

● اُرجهڻُ: [مص – فعل لازمي] وسارڻ. پلڻ.

* دوکو کائڻ.

* ڀنيولڻ.

* ڦاسڻ. منجهڻ. منجهي پوڻ.

* گمراهه ٿيڻ.

'انڌا ڀيا ارجهي، ڪايا مايا ڪل ۾' (سامي).

* بي سبب جهيڙو ڪرڻ.

* خيال ويڙهائڻ. دل من هڻڻ.

* ڀنڪيون کائڻ. جهوٽا کائڻ. گهيرٽجڻ.

* ڳنڍڻ.

* [س/ل]

* [اُرجهيس اُرجهيا. اُرجهي. اُرجهيون. اُرجهندو اُرجهندا. اُرجهندي. اُرجهنديون. اُرجهيل]

ـ اُرجهَ: [اـ مث] گمراهي.

* مونجهه. مونجهارو.

* [ضد: 'سرجهه']

'سرجها سي چئجن، جن ڪڏي ارجهه اندر مون' (سامي).

- اُرجهو ج اُرجها: [صفت_ مذ] ازيل، ڦاٿل، منجهيل.
* گمراهه.
* [ضد: سرجهو]
* [مث: اُرجهو ج اُرجها]

● اَرُڃ: [ا_ مث] ڪراهت، بيچان، نفرت.
* ڪچي دل، بي سوادائي.
* بک نه لڳڻ.
* [سن: ارچ = اڻ وڻندي]

● اِرچڪ مِرچڪ: [ا_ مث] هڪ ٻارائيءَ راند جا پهريان ٻه لفظ (1. اِرچڪ مرچڪ، ڏاڏا ڏرچڪ، آگ پڇيهن ٽوپ ٽيهن لوهو لاڪون، چنڻ گهاتون، نانگڻ جوڳڻ، ڪارا ڪتي، اٽي ٻٽي، هتي چتي – 2. ارچڪ مرچڪ، ڏاڏا ڏرچڪ، آڳ پتولڻ، نانگڻ جوڳڻ، ڪارا ڪتا، ٻتا چتا)

● اَرچڻُ: [ا _ مذ] اٽڪ، رنڊڪ، روڪ، پچڪڙي، ڪاٻاري، تڪليف، ڏکيائي، مشڪلات.

● اَرچو ج اَرچا: [صفت_ مذ] ڏکيو، سڃو، ڏنڊيل.
* [س/ ڪوهه]
* [مث: اَرچي ج اَرچيون]

- اَرچي جُوءِ: [ا_مث] اهو هنڌ جتي گاهه جو چارو نه هجي يا گاهه اهڙو هجي جنهن جي ڪاٽڻ سان مال نه ڪير ڪري ۽ نه متارو ٿئي.

● اَرحم: [صفت] سڀ کان وڌيڪ مهربان يا رحم وارو.
* [ع: 'رحيم' جو تفضيل]

- اَرحم الراحِمين: [صفت] سڀني ٻاجهارن ۾ وڌيڪ ٻاجهارو (خدا تعاليٰ).

● اُردُ ج اُردَ: [ا_ مذ] اژد، لشڪر، ماڻهن جو انبوهه يا دنبلو، هٿيار بند سپاهي.
* [تر_ اردو: لشڪر، ڇانوڻي]
* دال جو هڪ قسم.

- اُردابيگ: [ا_مذ] فوجي ماڻهو، خاص خيل.

- اُردابيگي: [ا_مث] حرم ۾ انتظام رکندڙ پهريدار خادم يا ٻانهي

'جت اچن نه اُردابيگي، ات ڪوڻايو آمين' (شاهه/سورٺ).

- اُردائي: [صفت] اردابيگ، خاص ماڻهو، خدمتگار.

● آرداس ج آرداسون: [ا_مث] عرضداشت، سوال، التجا، عاجزي، عرض، گذارش، منٿ، نيزاري، پڪار، صدا.

'اپينديون اُرداس ۾، ٻي نه ڪنديون ڪا' (شاهه/آسا)

'يا خدا استاد جي ارداس ٻڌ' (استاد بخاري)

* پيتا، موڪا، نذرانو، هديو.
* [ع: عرض + ف: داشت]
* [سن: ارٿ، ارد = عرض ڪرڻ + آشاب، آس]

- آرداس ڪرڻ: [اصطلاح] التجا ڪرڻ، عرض ڪرڻ، وينتي ڪرڻ
* نذرانو رکڻ، هديو ڏيڻ.

- آرداسڻُ: [مص – فعل لازمي] التجا ڪرڻ، گذارش ڪرڻ، منٿ ڪرڻ، نيزاري ڪرڻ، وينتي ڪرڻ.

'ارداسيم عمر کي، ويجهو ٿي وتانس' (شاهه).

* پيتا ڪرڻ، نذرانو ڏيڻ، هديو ڏيڻ.
* [ارداسيس اُرداسيا، اُرداسي، اُرداسيون، اُرداسندو، اُرداسندا، اُرداسندي، اُرداسنديون، اُرداسيل]

● آرداش: [ا_مث] چاڪري، غلامي، نوڪري (عرضداشت جو بگڙيل عام لفظ).
* [ع_ ف: عرضداشت]

● آردشير: [ا_ خاص _ مذ] ساساني گهراڻي جو پهريون شهنشاهه.

● اِرد گِرد: [ظرف] آسپاس، چوڦير چوڌاري، چوگرد، گردونواح.
* ['اِرد' بي معنيٰ لفظ + ف: گرد = چوڌاري]

- اِرد گِرد ڦرڻ: [اصطلاح] چوڌاري ڦرڻ.
* ڀلهار وڃڻ، گهوري وڃڻ.

• آردلي: [اـمذ] خادم، پيش خدمت، پيشرو، حاضريءَ جو نوڪر، خدمتگار، سواريءَ سان گڏ هلندڙ.
* [انگ: Orderly]

- آردليءَ ۾ هجڻ: [اصطلاح] خدمت ۾ هجڻ، حاضريءَ ۾ هجڻ.

• اُردو: [اـمذ] ڇانوڻي، لشڪر.
* [تر]
* لشڪري ٻولي، هندستاني، عربي ۽ فارسي لفظن مان ٺهيل ٻولي.
* هڪ مخلوط ٻوليءَ جو نالو (جيڪا هندستان ۾ شاهجهان بادشاهه جي دور ۾ استعمال ٿيڻ لڳي)، لشڪري ٻولي.
* هاڻي پاڪستان جي قومي ٻولي.

- اُردو بازار: [اـمذ] سولجر بازار، صدر بازار، لشڪري بازار.
* هن وقت ڪراچيءَ ۽ لاهور ۾ ڪتابن جي بازار.

- اُردوي مُعَلي: [اـمذ] شهنشاهه جي ڇانوڻي، درباري اردو، نهايت فصيح ۽ بليغ اردو ٻولي.

- اُردو ڦردو ڪرڻ: [اصطلاح] ڇيهون ڇيهون ڪرڻ، ڦناٽي ڇڏڻ، نابود ڪرڻ.

• اُردي بهشت: [اـمذ] ايراني سال جو ٻيو مهينو.

• اَرڏ اَرڏ، اَرڏ اَورڏ: [اـمذ] هيٺاهين مٿاهين، نشيب و فراز، لاها چاڙها (زندگيءَ جا).
* [سن: اڌر = هيٺ + اورڌو = مٿي]
'جو اَرڏ اَرڏ پٽي، ڪتي ويلو من مون' (سامي).

• آرڏانگ: [اـمذ] اڌ رنگ، فالج.
* [سن: ارڌ = اڌ + انگ = عضوو]

- آرڏانگي: [صفت] اڌ رنگي، مفلوج، ڪيرو.
* زال، پتي، نصف بهتر.
* انگ جو اڌ حصو.

• آرڏو ج آرڏا: [صفت_ مذ] اڙٻنگ، ڏکيو، اٽائو، زوراور، شوخ، ضدي، ڪرڙو، کهرو، لاپرواهه، مغرور.
* [سن: 1. ارال = ڏنگو 2. امرڌا = سخت؛ 3. اورڌو = بلند، اهو؛ 4. ارد — و = ايذائڻ، تڪليف ڏيڻ، ڏک هڻڻ، عذاب ڏيڻ، کهڻ مارڻ؛ 5. اردن = ايذاء ڏيندڙ ڏکوئيندڙ عذاب ڏيندڙ کهندڙ]
'عشق اصل کان اَرڏو آهي، گهيڙ اُنهيءَ ۾ گهوڙندو ڪير'
'اَرڏا آريءَ جام ريهءَ گوندر گذريام' (شاهه/معنوري)
* [مث: اَرڏي ج اَرڏيون]

- آرڏائي ج آرڏايون، آرڏائيون: [اـمث] آڪڙ، تندي، تيزي، ڏاڍائي، ڏنگائي، ريڏائي، زبردستي، زوراوري، ڪرڙائي.

- آرڏايون ڪرڻ: [اصطلاح] ڏاڍايون ڪرڻ، ڏنگايون ڪرڻ، ظلم ڪرڻ.

• آرڙ ج آرڙون: [اـمث] وڏي، زبردست.
* [سن: (اجگر = وڏي، ٻڪري کائيندڙ بلا) —ف: (اژدها)]

• آرڙ ج آرڙ: [اـمذ] وڏو نانگ، اجگر بلا، آرڙ بلا، آزدها، ڊمڻ.
* [سن: اجگر = وڏو]
* آڙاهه، ٻَپ.
* [صفت] پيٽي، ڏرو، کائو.
* حريص، لالچي، لوڀي.
* تمام وڏو (چور)، زبردست.
* حرفتي، چالاڪ، چالباز، مڪار، هوشيار.

• اُرڙ مُرڙ: [اـمث] مروڙ سروڙ، ٻڪر ٻوساٽ.

- اُرڙ مُرڙ ڪرڻ: [اصطلاح] ٻڪر ٻوساٽ ڪرڻ، زوريءَ مڃائڻ، ڪرومرو ڪرڻ، مروڙڻ سروڙڻ، وٺ سٺ ڏيڻ، ور وڪڙ ڏيڻ، هڪ جي ٻي ڪرڻ.

• آرڙوج آرڙا: [اـمذ] هُل، بکيڙو فساد، ڦڏو جهيڙو ضد.

* [س/ل]

* [صفت] ارڙو ڏاڍو ڏنگو، زوراور، ڪرڙو.

* [سن: ارل = ڏنگو]

ـ آرڙائي ج آرڙائيون: [اـمث] آرڏائي، ڦڏائي، فتني بازي.

ـ آرڙو پڏڻ: [اصطلاح] اَجايو ضد ڪرڻ، ڦڏو وجهڻ، تڪرار ڪرڻ، جهڳڙو ڪرڻ.

ـ آرڙو ڪرڻ: [اصطلاح] ڦڏو پڏڻ، زبردستي ڪرڻ، زوراوري ڪرڻ، آڙي پڏڻ.

ـ آرڙي ج آرڙي: [صفت] ارڏو، ارڙو، ڦڏائي، ڦڙتي باز.

•اُرڙي: [ا-مث] خسرو، ننڍي ماتا، هڪ بيماري (جيڪا گهڻو ڪري ٻارن ۾ ٿئي)، معتدي بلا.

* اُهنج، آزار.

'گگهنديون گهٽين ۾ وٽن، اڙ روڪيون اُرڙيون' (استاد بخاري)

• ارزان: [اـصفت] سستو، گهٽ قيمت، سهانگو.

* [ف: ارزان = سستو]

ـ اَرزاني ج اَرزانيون: [اـمث] سستائي، سهانگائي.

* [ف: ارزاني]

• آرَسُ ج آرَس: [صفت] بي سوادو، بي مزي، ڦڪو، ڪچو.

* [سن: ا = نہ + رس = رس، يعني بنا رس جي]

• آرس ج آرسُون: [اـمث] گاڏيءَ جي دري، سرائي.

* آرسي، ايس، ڪاني.

* [س/ل]

• آرَسُ ج آرَس: [اـمذ] دوا طور ڪم ايندڙ هڪ قسم جي ٻوٽي.

* [سن: ادرش]

• اِرسالُ: [اـمذ] خط يا شيءِ جي روانگي، موڪلڻ.

* [ع: رسل]

ـ اِرسال خدمت: [اصطلاح] خدمت ۾ موڪلڻ.

ـ اِرسال عرض: [اـ مذ] پيسن جمع ڪرائڻ بابت پيسن سان گڏ موڪليل خط، چالان.

ـ ارسال ڪرڻ: [اصطلاح] موڪلڻ، اماڻڻ (خط وغيره)

ـ اِرسالُ نامو ج اِرسال ناما: [اـ مذ] بيجڪ، فهرست، سامان جي وچور، گهرايل يا موڪليل مال جو تفصيل، آگهوتري، چيرو.

• آرساٽو: [اـمث] سستي، ڍرائي، نستائي، غنودگي، اوتار.

• آرس پرس: [اـمث] ناپاڪ شيءِ کي ڇهڻ يا پليدي، ڇوت، ناپاڪي، نڪريءَ شنان.

* [هند: ارس پرس < سن سپرش = ڇهڻ]

• ارسطاطاليس، ارسطو: [اـخاص] يونان جو مشهور فيلسوف، افلاطون جو شاگرد ۽ سڪندر اعظم جو استاد، جنهن کي مسلمان فيلسوف المعلمُ الاول (پهريون استاد) ڪري مڃين ٿا (وفات 384 ق. م).

• آرسلان: [اـ مذ] شينهن.

* [تر]

* ماٺهوءَ جو نالو.

• آرسُو ـ آرسي: [ا-مذ] مرچ مصالحي پيهڻ لاءِ هڪ لسو پٿر، چندن گهَڻ لاءِ پٿريا روهي.

* [هند: (هرسا) ـ سن: (گهرش = گهَڻ)]

• اُرسُونگا: [اـمذ] اره، پستان (اره سرنگا).

* [سن: ارس = اره]

'ارسونگا نهہ سهيان، ڏند نہ پٽيهہ جاڻ' (رسالو سر ڍول مارئي).

• آرسيلو: [صفت] آرسي، آلسي، سست، ٽونٽي، ڪم چور.

* [سن: الس]

ـ **آرسيلا نيڻ:** [صفت_ مذ] خماريل اکيون، گهريل اکيون، نشيلا نيڻ، نيم خوابي.

• **اُرشُ ج اُروش:** [اـمذ] اڻ بڻت، جهيڙو، ناموافقت، ڇيٽا پور، فتنه انگيزي، خون بها، ديت.

* [ع: ارش]

• **اُرشُ:** [اـمذ] اڌ وال، هٿ (ڪپڙي جي ماپ وارو).

* عقلمند

* انجمن

• **اِرشادُ ج اِرشادَ:** [اـ مذ] چيل ڳالهه، امر، حڪم، فرمان، استاد يا بزرگ جو فرمودو، هدايت.

• **اَرشدُ ج اَرشدَ:** [صفت_ مذ] سڀ کان وڌيڪ رشيد يا هدايت وارو، صالح، نيڪ، نيڪوڪار.

* [ع: 'رشيد' جو تفضيل]

• **ارشميدس، آرڪمديز:** [اـخاص] اصول ارشميدس' ڪتاب جو مصنف ۽ دنيا ۾ يونان جي وڏن ۾ وڏن رياضيدانن مان هڪ رياضيدان، حڪيم ۽ نجومي.

* [يوناني: آرڪميديز]

• **اَرضُ:** [اـمث] پونءِ، ڌرتي، زمين.

* [ع: ارض ج اراضي]

ـ **اَرض وسماواتِ:** [اـمذ _ مث] زمين ۽ آسمان.

ـ **اَرضي:** [اـصفت] ڌرتيءَ جو، زمين جو.

ـ **اَرضي ديوتا:** [ا.خاص] ٽئگور جي ناول جو نالو.

• **اَرغجُ ج اَرغجَ:** [اـ مذ] هڪ عطر جو نالو (جيڪو هلڪي هنڊي رنگ جو ٿيندو آهي ۽ منجهس ڪيترين ئي سرهاڻين مرکب هونديون آهن).

[هند: ارگجا]

'پانڌوڙا ٻن ڏيان، اَرغچ ۽ عبير' (شاه/مارئي).

* پيتو، سُمَٽ.

* [تر: ف: ارغاج، ارغاج = ڏاڳو پيتو]

• **اَرغَچ:** [اـمث] وڻ ويڙهي، ٻي پاڙي، امر بيل، آڪاش بيل.

* [ف]

ـ **اَرغَچي:** [اـمذ] ڏکهو نوڙ يا ڏاڳو.

• **اَرغن:** [اـمذ] افلاطون جو ايجاد ڪيل واڄو، آرگن، پيانو.

* [يوناني]

• **اَرغوانُ ج اَرغوانَ:** [اـمذ] وڻ جو هڪ قسم، ڳاڙها سهڻا گل ۽ ميوا جهليندڙ وڻ.

* [ف]

ـ **اَرغواني:** [صفت] سرخ، ڪِرمچي، لال.

ـ **اَرغواني شراب:** [اـ مذ] ڳاڙهو شراب.

• **اَرغُونُ ج اَرغُونَ:** [اـخاص] وچ ايشيا جو هڪ ترڪي قبيلو.

* سنڌ جو هڪ حاڪم گهراڻو (جنهن جي سردار شاه بيگ ارغون سن 927هه ۾ سمن جي پوئين بادشاه ڄام فيروز کان سنڌ جي حڪومت کسي).

• **اِرفاهہ:** [اـمذ] آسودگي، رفاهت.

• **اَرفَعُ ج اَرفَعَ:** [صفت] اعليٰ، بلند، نهايت مٿانهون.

* [ع: 'رفيع' جو تفضيل = وڌيڪ اوچو]

• **اَرفيتُ:** [اـمذ] خيال، سارو، سانيهه، يادگيري.

* [ع: عرف = سڃاڻڻ، پروڙڻ]

* افريت، اِفريد.

* [س/ات]

ـ **اَرفيت لهڻ:** [اصطلاح] اِفريد يا اِفريت لهي وڃڻ، خيال تان لهڻ، دل تان اُتري وڃڻ، وسري وڃڻ، يادگيري لهي وڃڻ.

● إرقام ج إرقام: [اـ مذ] لکيت، تحرير (رقمَ مان)

● آرقان: [اـ مذ] يرقان، سائيءَ جي بيماري، ڪامڻ، رَتي، سرُو، مَهلو

* [ع: 'يرقان' جي بگڙيل صورت]

● آرڪُ ج آرڪَ: [اـ مذ] شعاع، ڪرڻو، وج جو چمڪاٽ.

* سج.

* بلور.

* ٽامو.

* إندر ديوتا جو هڪ نالو آرتوار.

* اَڪَ جو وڻ.

* مذهبي ڪريا ڪرم.

* ثنا، ساراهه.

* گيت.

* راڳيندڙ، ڳائڻو.

* عالم شخص.

* وڏو ڀاءُ.

* [سن: ارڪ]

● إرڪَ ج إرڪُون: [اـ مث] ٽونٽ، ٽونٽ ڪان ڪرائيءَ تائين ٻانهن جو ڀاڱو.

* ڏوڪ ڏوڪان.

* اٽڪ، آڏ، ڄهل، رَنڊڪ، روڪ.

* [سن: ارتنڪ = ٽونٽ < ارتن = ٽونٽ، ڪنب، وچٽري چاڙهي، ٽونٽ ڪان چيچ جي چوٽيءَ تائين وچوٽي، گوشو يا مڪ]

ـ إرڪَ ڏيڻ: [اصطلاح] ٽونٽ ڏيڻ، اجايا بجاءَ ڪرڻ.

* ڪوڙا عذر پيش ڪرڻ.

* آڙا گوڙي ڪرڻ، اڙي وڃڻ.

ـ إرڪ ڏيئي ويهڻ: [اصطلاح] ٽونٽ ڀر جهڪي ويهڻ.

ـ إرڪ هڻڻ: [اصطلاح] چالاڪي ڪرڻ.

* نقصان پهچائڻ.

* ڀڄڪڙي وڃڻ.

* ڦڙتي هڻڻ، هُشي ڏيڻ.

ـ إرڪِي ج إرڪيُون: [اـ مث] إرڪ، ٽونٽ.

* [س/ٿ]

● اُرڪَ ج اُرڪُون: [اـ مث] ٻاٽيءَ يا ڪير جي يڪساهي ڳِيت، ٽِڪ، ڍڪ.

* ڦڙي، ڦنگ.

* مرڪ.

ـ اُرڪڻُ: [مص – فعل متعدي] منهن مٿي ڪري وات ۾ ٻاٽي يا ڪير اوتي پيئڻ، ڳِٽ ڳِٽ ڪري پيئڻ.

* [سن: اد = مٿي + گر = ڳرڪائڻ]

* [مص] اُرڪڻُ

* [امر] اُرڪ

* [مضارع] اُرڪان (ج) اُرڪون، اُرڪِين (ج) اُرڪو اُرڪي (ج) اُرڪين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُرڪي ٿو (ج) اُرڪين ٿا

* [حال مث] اُرڪي ٿي (ج) اُرڪين ٿيون

* [ماضي] اُرڪيو (ج) اُرڪيا

* [ماضي مث] اُرڪي (ج) اُرڪيون

* [مستقبل] اُرڪندو (ج) اُرڪندا

* [مستقبل مث] اُرڪندي (ج) اُرڪنديون

* [اسم مفعول] اُرڪيل.

ـ اُرڪ چِٽَڻُ: [اصطلاح] سِڪٽو ٿيڻ، ٻُڪيو هجڻ.

• اُرڪ سُرڪ: [اـمث] سُرڪ، سُرڪي.

* مرڪ.

* [س/ات]

'اُرڪ سرڪ، سيد چئي، لڳيس ڏوت ڏهي' (شاهه/سهڻي).

• اَرڪاٽِي ج اَرڪاٽِي: [اـمذ] سڪاٽي، ٻيڙي هلائيندڙ، ناکئو، ٻيون (دنگيءَجو)، جهاز جو سونهون يا معلم.

• اَرڪانُ ج اَرڪان: [اـمذ] ٿنڀو، پشتي، جهلاءُ

* [ع: رڪن ج ارڪان = ٿنڀو]

* عادت، فضيلت، لڇڻ.

* [ج: افعال، عادتون، نشانيون]

ـ اَرڪانِ دولت: [اـمذ] حڪومت جا ٿنڀا، امير امراءَ

ـ اَرڪانِ دِين: [اـمذ] دين جا ٿنڀا (جيڪي پنج آهن (1) توحيد ۽ رسالت، (2) صلاة يا نماز (3) صوم يا روزو (4) زڪوات ۽ (5) حج).

• اَرڪوتَرڪو ج اَرڪا تَرڪا: [اـ مذ] وراثت جو مال، ورثو ترڪو اڏوتڏو الهو تلهو، ٿپڙ ٽاڙي، سموري ملڪيت، ميڙي چونڊي.

* [ع: ترڪة = ورثو]

* هرڪو ترڪو سڀ ڪجهه.

* [س/ات]

ـ اَرڪو تَرڪو ڇڏڻ: [اصطلاح] وراثت تان هٿ کڻڻ، سڀ مال ملڪيت ڇڏڻ.

• اَرَڪ: [ظرف] نه سنڀالڻ جهڙو.

* قبضي کان ٻاهر، الڳ، جدا.

* [اَ + رڪ = نه رکڻ جهڙو]

* [سن: 1. اَ = نه + رڪش = رکڻ، سنڀالڻ]

'ارڪ ٿيو آرام، ڪاڪل پسي ڪانڌ جو' (شاهه/سسئي آبري).

• اَرڪَ ج اَرڪ: [صفت] رکيا نه ڪندڙ، پرهيز يا ڪري نه ڪندڙ، نا پرهيزگار

* نه رکندڙ، نه رهائيندڙ، بي وفا.

* بي خبر، غافل.

* غائب، ختم.

* [سن: نه + رکش = رکڻ، سنڀالڻ > ارکشک = اڻ رکيا ڪندڙ نه سنڀاليندڙ]

'احدان جي ارڪ ٿيا، سي ڪانئر ڪبا ڪاهه' (شاهه/يمن ڪلياڻ).

• اُرڪر ج اُرڪرُون: [اـ مث] هر ڪر، آنڌ مانڌ، چورا ڪورا، خيال، اڻ تڻ.

* [س/ات]

ـ اُرڪور ج اُرڪرون: [اـمث] هورا ڪورا، آنڌ مانڌ، چورا ڪورا، خيال، هرکو، فکر (پيو لهجار: اُرڪر) اونو، انديشو، ڳڻتي، دپ.

* [س/ات]

• اُرڪ ج اُرڪون: [اـمث] الک، پرک، ڄاڻ، سڃاڻ، واقفيت.

• اُرڪڻ: [مص - فعل لازمي] پرکڻ، ڄاڻڻ، سڃاڻڻ، واقف ٿيڻ.

* [اُرڪيو اُرڪيا، اُرڪي، اُرڪيون، اُرڪندو اُرڪندا، اُرڪندي، اُرڪنديون، اُرڪيل]

ـ اُرڪائڻُ: [مص- 'اُرڪڻ' مان متعدي بالواسطہ] الکائڻ، پرکائڻ، ڄاڻائڻ، سڃارائڻ.

* [اُرڪيو اُرڪندو اُرڪيل]

• اَرگ ج اَرگ: [اـمذ] قيمت، لياقت، ملهه، اگهه.

* پيٽا (ڪنهن ديوتا يا برهمڻ اڳيان)، پوڄا پاٺ وقت (سج، چنڊ) ديوتا جي شان ۾ پاڻي هارڻ جي رسم.

* [سن: ارگهه، اره = ملهه لهڻ، لائق ٿيڻ]

• اُرگ ج اُرگ: [اـمذ] نانگ جو هڪ قسم.

* [سن: ارس = ڇاتي + گم = هلڻ]

• **آرگانو ج آرگانا:** [صفت_ مذ] پيارو، دادلو، سڪيلڏو، لاڏلو، يڪانو.
* [مث: آرگاني ج آرگانيون]

• **آرگٽُ ج آرگٽ:** [اِ_مذ] ڪرڙو ڪاٺ يا لوھ کي گسائي صاف ڪرڻ لاءِ رڪ جو ننڍين ڏندن وارو ڪھرو اوزار، رواٽ، سونھن.
* [س/ٿ]

• **آرگجا:** [اِ_مذ] عرق، عطر.
* [ف: (ارغچ) _ ھ: (ارگجي)]

• **آرگچيني ج آرگچينيون:** [اِ_مث] ٽوپيءَ جو ھڪ قسم.
* [ف: عرق چين = پگ يا پٽڪي کي پگھر کان بچائڻ لاءِ ننڍي ٽوپي يا رومال]

• **آرگچيني:** [اِ_مث] دالچينيءَ جو عرق.

• **آرگڙ:** [اِ_مث] ڪن ڪچرو، گند، ميراڻ سيراڻ.
* [سن: گرھير = گرو]

• **آرگني ج آرگنيون:** [اِ_مث] رسي يا نوڙي جنھن تي ڪپڙا سڪائجن، سنئين بانس يا ڪاٺ جي لٺ.
* [ھند: ارگني = نوڙي]

• **آرگو ج آرگا:** [ظرف] اڳيرو، اڳتي.
* پرو، پري.
* [س/ٿ_ سن: اگري، اگرتہ]

• **آرڳ ج ارڳون:** [اِ_مث] ڦر کي سولو نہ ڏاڻيندڙ. ڪٽر.
* دوزخ، جھنم (سرڳ جو ضد)
* الڳ، جدا.
* ختم.

• **آرڳ ج آرڳ:** [اِ_مذ] (دوائن جو) ست، عرق، نچوڙ، ڳَر، رَس.
'اُس جي ارڳ امنگ سان ڌرتي رنگ رتي' (استاد بخاري)
* [ع: عرق = پگھر چڪايل پاڻي]

• **آرگچو ج آرگچا:** [اِ_مذ] خوشبوءِ جو ھڪ قسم.
* [ھند: ارگجا]

• **اُرگو ج اُرگا:** [اِ_مذ] حملو، ڪاھ.
* ڪٽڪ، ميڙ.
* وارو.
* [س/ ڪوھ]

• **آرگھُ ج آرگھ:** [اِ_مذ] "ارگ".

• **آرگھا:** [اِ_ مذ] ٻيڙيءَ جي شڪل جو ننڍو ٿانءُ جنھن ۾ ڪنھن شيءِ جي ڀيٽا ڏبي آھي (ھندو ڌرم ۾).
* [سن: ارگھير]

• **آرَلَ ج آرَلون:** [اِ_مذ] ٽاھڻ ۽ ڏنگي مال کي جنگھن ۾ سزا طور ٻڌل ڏگھي ڪاٺي.
* آڏ، آڙ، روڪ (درجي)
* ٽاڙي، ڏڪي، ڏڪ.
* [سن: ارگب، ارگل = اٽڪ]
* چوپائي مال کي سڃاڻڻ جو ھڪ نشان.
* [س/ٿ]

• **آرِلُ ج آرِلَ:** [اِ_مذ] ڏگھو ماڻھو.
* [اِ_مذ]

_ **اُرَلو ج اُرَلا:** [اِ_مذ] ھرلو، اٽڻ، چرخو.
* شڪاري پکيءَ جو ھڪ قسم.

• **آرمُ ج آرمَ:** [اِ_مذ] ريشمي يا اوني ڪپڙي جو ھڪ قسم.
* [ف: ارمڪ = ھڪ پشمي ڪپڙو]
'اِرم ھڏ نہ اوڍيان، پٽولا، پٽ چير' (شاھ).

• **اِرم:** [اِ_خاص] جنت، بھشت، سرڳ.
* صنعاءَ ۽ حضر الموت جي وچ ۾ 'شداد بن عاد' جو ٺھرايل ارضي بھشت، عاد جي ٺھرايل ٿنڀن واري شھر جو نالو.
* اِرم ذاتِ العماد (قرآن حڪيم).

● آرمانُ ج آرمانَ: [اَ_ مذ] افسوس، ڏک، رنج، غم.

٭ آرزو، چاهه، خواهش، دل جي مرضي، تمنا.

٭ [ف]

_ آرمان ٿيڻ: [اصطلاح] افسوس ٿيڻ، ڏک ٿيڻ.

_ آرمان پورو ٿيڻ: [اصطلاح] دل جي حسرت پوري ٿيڻ.

_ آرمانجڻ: [مص _ فعل مجهول] افسوس ڪرڻ، ڏکوئجڻ، غمگين ٿيڻ.

٭ [آرمائيو آرمائبو آرمائيل]

_ آرمان ڪيڻ: [اصطلاح] ڏک ظاهر ڪرڻ.

٭ دلي خواهش پوري ڪرڻ، رهجي ويل سڌون پوريون ڪرڻ.

_ آرمائيلُ ج آرمائيلَ: [صفت] ڏکويل، غمگين.

_ آرمائڻ: [مص _ فعل متعدي] ڏک ڏيڻ، رنجيده ڪرڻ.

٭ شرمندو ڪرڻ.

٭ [مص] آرمائڻ

٭ [امر] آرماءِ

٭ [مضارع] آرمائيان (ج) آرمايون، آرمائين (ج) آرمائيو، آرمائي (ج) آرمائين.

٭ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

٭ [حال] آرمائي ٿو (ج) آرمائين ٿا

٭ [حال مث] آرمائي ٿي (ج) آرمائين ٿيون

٭ [ماضي] آرمائيو (ج) آرمائيا

٭ [ماضي مث] آرمائي (ج) آرمائيون

٭ [مستقبل] آرمائيندو (ج) آرمائيندا

٭ [مستقبل مث] آرمائيندي (ج) آرمائينديون

٭ [اسم مفعول] آرمائيل.

● اُرمڙو ج اُرمڙا: [اَ_ مذ] پرت جو هڪ قسم، هرمرو.

٭ [س/ ڪوهه]

● آرمغانُ ج آرمغانَ: [اَ_ مذ] تحفو، سوغات، سوکڙي، هديو.

● اُرمڪُ ج اُرمڪَ: [اَ_ مذ] اوني يا ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم.

٭ [ج: ارمڪ = ريشمي ڪپڙو]

● آرملُ ج آرملَ: [اَ_ مذ] رنڊ مرد (جنهن جي زال مري وئي).

● آرملہ: [اَ_ مث] بيواهه، رن زال، وڌوا زال (جنهن جو مڙس مري ويو).

● آرموشُ ج آرموشَ: [اَ_ مذ] تيرهن چوڏهن ورهين جي ڇمار جو اُٺ، اُٺ جو جوان ٿيڻ.

● اِرميا: [اِ_خاص] حضرت خضر جو نالو (ڪن حضرت الياس جو به نالو لکيو آهي)، حضرت علي عليہ السلام، يروشلم.

٭ [بائيبل جيريميا]

● آرنُ ج آرنَ: [اَ_ مذ] چڪرو، گراڙي.

٭ [سن: ارن = چڪرو]

● آرنبُ ج آرنبَ: [اَ_ مذ] خرگوش، سهو.

٭ [ع: ارنب ج ارانب]

● آرنگ: [اَ_مذ] سچ.

٭ [سن: ارڪ]

'اپريو آرنگ، جر ترڏيا جهپيا' (شاهه).

● آرنگُ ج آرنگَ: [صفت] نج، اصل.

٭ [ظرف] بلڪل، بنهه، صفا.

٭ [اَ_مذ] گهوڙي جي مرض جو هڪ قسم.

٭ [س/ل]

● اُرنگمُ ج اُرنگمَ: [اُ_مذ] نانگ، بلا، آرگ.

٭ [سن: ارگ = ارس = ڇاتي + گم = هلڻ]

● آرنئو ج آرنئا: [اَ_مذ] بريت، بن، بيابان، صحرا، ويرانو جهنگ.

٭ [سن: ارڻيہ = بريت، بيلو]

● آرني ج آرنيِي: [اـمذ] هڪ گل جو نالو
* چندن وڻ جون ڪاٺيون جن کي گسائي باهه ڪڍبي آهي.
* ٻوٽي جو هڪ قسم. ٽانڪارو.
* [سن:اَرڻي]

● آرني ڪارِي ج آرنيون ڪارِيون: [اـمث] مڪمل ڪاري مينهن. چوپ ڪاري (جنهن کي ڪوبه اڇو وار يا ٽِڪو نه هجي).
* [هند:اَرني = جهنگلي مينهن]

● آرنيارِي ٽَري: [اـخاص] هڪ وڏيءَ پِٽ جو نالو ٿني.
* [س/ٿ]

● آرڻ ج آرڻيون: [اـمث] سنداڻ.

● آرڻُ ج آرڻَ: [اـمذ] ڦيٿو. چڪرو.
* اٽ. چرخو.
* [سن:ارن = ڦيٿو]
* جند پيهڻ جو لاڳيتو آواز.
* [سن:ارڻ = جنگ جو گوڙ]

● اُرڻ: [مص – فعل لازمي] ارڄڻ. ٿڪجڻ.
* ڦڪڻ (دل ڦکي گوري يا ڪا به شيءِ)، جلدي جلدي ڦڪ هڻڻ.
* [س/ڪوهه]
* اورڻ.
* ڪاٽڻ.
* [س/ل]
* [اُريو، اُريا، اُري، اُريون، اُرندو اُرندا، اُرندي، اُرنديون، اُريل]

ـ اُرجڻ: [مص – فعل مجهول] ٿڪجڻ. گهٽي ڪم يا ٿڪاوٽ سبب سند ڍڳجي وڃڻ. ڪڙجڻ. ڪڪ ٿيڻ. ورجي پوڻ.
* [س/ ل—سن: ورج = ورجڻ]
* [اُريو اُريو اُريل]

ـ اُرجي پوڻ: [اصطلاح] ٿڪجي پوڻ. ڪڙجي پوڻ. ورجي پوڻ.

● اَرٽي ج اَرٽيون: [اـمث] هڪ قسم جو ٻوٽو (چارپنج فٽ ڪن ڊگهو). ٽانڪارو.
* [سن: ارٽي]
* ارني.
* [س/ ٿ]

● اَرو ج اَرا: [اـمذ] ڦيٿي جو ٽانيو. نارجي چڪر ٻيو ڏنڊو.
* پيچ. وڪڙ. ڦيرو. گهمرو.
* [سن:اره]
* وَلو.
* [س/ڪوهه]
'اَج اُجي پيس اوچتي، ڪنهن اجل جي اري' (رمضان ڪنڀر).
* ڪاراٺي. ڪرت.
* [ف:اره]
* پڙ. تارو تو انو. متارو. نمرو.

ـ آرا اُلوڙي ڇڏڻ: [اصطلاح] پرزا الڙڻ جو عمل. انهن ٻنهي ڍلا ڪرڻ. لجڪائي ناس ڪرڻ.

ـ آرن ڪان ڪڍڻ: [اصطلاح] بنياد کان ڪڍڻ. [illegible] بنائڻ. پاڙئون پٽڻ. ڪاري خراب ڪرڻ. وتئون وڃائڻ.
* مٿي تي چاڙهڻ. سڪيلڊو ڪرڻ (ٻار کي)
* [س/ات]

ـ آرنئون نڪرڻ: [اصطلاح] افعال بجڙا ٿيڻ. هوش حواس وڃائڻ.

ـ آري ٽِڙيو ج آري ٽِڙيا: [صفت ـ مذ] بد بخت. بد نصيب. چنبو. نحس.
* [مث: آري ٽِڙي ج آري ٽِڙيون]

- آري ۾ اچڻ: [اصطلاح] آئيءَ ۾ اچڻ. ڪنهن وڪڙ يا مصيبت ۾ ڦاسڻ.

'افسوس آهي ياڳ اري ۾ اچي ويو' (مقصود گل)

● آرو: [اـمث] اريج يا خشڪ زمين. بنا ريج واري زمين. خشڪي، خشڪ ڌرتي، سڪل ٻني.

※ [نه + رو = درياهه جي وهڪ ـ درياهه جي پاڻيءَ جو چاڙهيل رهڻ]

- آرو ڏيڻ: [اصطلاح] زمين کي ساهي ڏيڻ.

※ پاسو گهمرو يا ولو ڏيڻ. اڳ جهلڻ (ڦرلٽ لاءِ). ڦري اڳ وڃڻ.

● آرواحُ ج آرواحَ: [اـمذ] روحَ.

※ ['روح' جو جمع]

※ [ع: روح ج ارواح. سنڌيءَ ۾ واحد طور ڪم ايندڙ]

'پسي ڏوهه ڏکي هنيون، آر مثي ارواح' (شاهه/سهڻي).

※ طب جي اصطلاح موجب ارواح/ روح ٽن قسمن جا آهن: (1) روح حيواني، (2) روح نفساني ۽ (3) روح طبعي.

※ حياتي، دم، ساهه.

※ خواهش، خيال.

※ روح جي چڪ، سڪ.

● آرواح پلڄي وڃڻ: [اصطلاح] من پلجي وڃڻ. دل ڪجي وڃڻ. سڌ مري وڃڻ.

- آرواح جي آري: [جملو] آرزوءَ جي آسري، سڪ جي سانگي.

'ٽن وڌائين تار ۾ ارواح جي آري' (شاهه).

- آرواح خبيثه: [اـمذ] خبيث روح (يعني جن، ديو يا دوزخين جا روح)

- آرواح طيبه: [اـمذ] چڱا يا ڇڱل روح، ملائڪ. پاڪ روح.

- آرواح ڪڄڻ، آرواح ڪڄي وڃڻ: [اصطلاح] من تان لهي وڃڻ. دل پلجي وڃڻ.

'ڦلاڻي ساٿيءَ جو ڪم تان ارواح ڪي ڪجي ويو آهي' (لوڪ چوڻي)

● آرواح وَرڻ: [اصطلاح] دل جو خيال ٿيڻ، روح جو ريلو ڏيڻ، سڌ ٿيڻ، سڪ جاڳڻ، ڪشش ٿيڻ، مرضي ٿيڻ.

● اُروار: [ظرف] اورڙ. اورئين ڪپ. اورين ڪنڌيءَ، هن پر.

※ ضد پراڙ

※ [سن: اوار = هن پر]

'اُروار ۽ پار گوليندي وتان' (غمدل فقير)

- اُروار پار: [ظرف] هن پر ۽ هن پر. اوراڙ پراڙ.

'ساري چڙهيو سير تي، اروار پار بيٺي' (سامي).

※ اوڙي پاڙي، اڙائي گهرين، اوسي پاسي، آس پاس.

● آروٽ ج آروٽُون: [اـمث] انتظار (اکين جي). سڪ واري نگاهه

※ اوجاڳو.

● آروٽُ ج آروٽ: [صفت] خام. ڪچو. الڙ. ناتجربيڪار. ناواقف.

'اُجا تون اُروٽ، ڪوري خبر نه لهين' (شاهه/يمن ڪلياڻ).

● آروٽُ ج آروٽَ: [صفت] خشڪ مزاج. رکو روح. شوم. کهرو. نامهربان.

- آروٽِ ج آروٽُون: [اـمث] اٿوٽ. خشڪي، سوڪ.

※ اکين جو روئي روئي خشڪ ٿي وڃڻ.

'جنين ره جهان ۾، اکڙين اُروٽ' (شاهه/پورب).

● آروپُ ج آروپ: [اـصفت] بنا روپ جي. بنا شڪل جي. نرآڪار.

※ [سن: اَ = نه + روپ = شڪل = بي شڪل]

● آروڄُ ج آروڄَ: [اـصفت] بنا روح جي. بي سمجهه (ٻار).

※ [سن: اَ = نه + روڌ = روئڻ]

● آروڄي ج آروڄي: [اـ صفت] اريجي. ريج بنا. خشڪ. دريا جي رهه نه چڙهيل (زمين). ٿوٽ. سڪل. غيرآباد (زمين).

※ [اَ + رو (ف) = پاڻيءَ جي وهڪ' ف. ريج > ريزش = وهڪ]

'تر گهرجي نينهن جي آهيان آداروڄي' (شاهه).

● **آروڏ پروڏ:** [س/ل_ظرف] جتي ڪٿي، هرجگهه. هرهنڌ.

* [س/ل]

● **آرورا:** [اِ_خاص] هندن ۽ مسلمانن ۾ هڪ ذات جو نالو.

● **آروڙ ج آروڙون:** [صفت_مث] بي گناهه. معصوم.

'آنديٺي جا اروڙ، تنهن بنديائي ۽ بدا ڏيين' (شاهه).

● **آروڙ ج آروڙون:** [اِ_مث] اَجگر. اَرڙ نانگ. اَزدها. دمڻ. وڏي خوفناڪ بلا.

* [سن: اجگر = وڏو نانگ جو ٻڪري ڳهي وڃي]

ـ **آروڙ:** [اِ_خاص] عربن جي اچڻ کان اڳ سنڌ ملڪ جو تختگاهه. الور يا اَروڙ جو قديم شهر (جنهن جا کنڊرات روهڙيءَ کان پنج ميل/ نَوَ ڪلوميٽر ڏکڻ اوڀر طرف واقع آهن. اهي کنڊر اپرندي ناري (هاڪڙو) لڳ ۽ قديم زماني جي هڪ درياهه جي پيٽ جي مٿان موجود آهن)

'هاڪ وهندو هاڪڙو پڇندي هنڌ اروڙ' (مامرين جا بيت).

* [اِ_خاص] اَروڙ جو ننڍڙو ڳوٺ (جيڪو قديم شهر اروڙ واريءَ جاءِ تي موجود آهي)

* هڪ ذات جو نالو.

* روهڙي تعلقي جي هڪ ديهه جو نالو.

● **آروڙ وَنسي:** [اِ_خاص] سنڌ جي اروڙ حصي جي رهندڙن جي اولاد مان. پنجاب ۾ رهندڙ هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● **آروڙ ج آروڙ:** [اِ_مذ] اَنبار. ڍِڳ. ڍير. ڪوڙ.

* پکين، چوپاين يا ماڻهن جو گهاٽ.

● **آروڙا:** [اِ_خاص] حيدرآباد ۽ شڪارپور ۾ رهندڙ هڪ هندو ذات جا ماڻهو.

● **آروڙجڻ:** [مص – فعل مجهول] ٽيپي ڳاڙهو ٿيڻ. ڪاوڙجڻ.

* [اُروڙيو، اُروڙيو، اُروڙيل]

● **آروڙي ج آروڙيون:** [اِ_مث] بَدي. برائي. خرابي

* ٻيائي. دوئي.

* غيرت.

* ڪيت.

'ڪڏي اروڙي، د سکي ٿئي سامي جٺي' (سامي).

* ڪن ڪچري جو ڍڳ. ڇيڻن يا گند جو ڍير. ڍپ.

* [ملتاني]

* ڪتي يا گدڙ جي وڏي اونائي. روڙ.

● **اُروڙي ج اُروڙيون:** [اِ_مث] اُرڙي: (ماتا جي بيماريءَ جو هڪ قسم). لاڪڙو. ننڍي ماتا.

● **آروسو ج آروسا:** [اِ_مذ] هڪ ٻوٽي جو نالو. کنگهه وغيره لاءِ دوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻوٽي جا ساوا پن.

* [ف: اروسا]

● **آروش ج آروش:** [اِ_مذ] سج.

* باهه جو ڀڙڪو. پڙڪو. جهلڪو. شعاع. شعلو.

* هڪ قسم جو نانگ.

* [سن: اروش = سج، هڪ قسم جو نانگ]

● **آروڪڙو ج آروڪڙا:** [صفت_مذ] بدشڪل. بدصورت. ڪوجهو (اُروڪو' جو اسم تفضيل)

* [س/ڪ/ل: نہ + روش> ريڪا = مهاندو]

* [مث: اُروڪڙي ج اروڪڙيون]

ـ **آروڪو ج آروڪا:** [صفت_ مذ] بدشڪل. بدصورت. ڪوجهو

* اَپرو. بي زور. ڪم طاقت. نبل.

* [س/ ڪوهه/سن: کروه = چامڙو. ا = نہ + روش > ريڪا = مهاندو]

* [مث: اُروڪي ج اروڪيون]

● **آروگ ج آروگ:** [صفت] بي مرض. تازو توانو. تندرست چڱو ڀلو. نروئو. نِمرو.

* [سن: اروگيہ = اَ = نہ + روگ = روڳ، مرض يعني بنا روڳ جو]

* [ضد: روگي]

- آروگ وگيان: [صفت] اروگ، علم صحت.
* [سن: اروگيہ]
- آروگائي: [اِ_ مث] تندرستي، چاقائي، چڱيلائي، سجائي، سکهائي، صحت.
- آروگو ج آروگا: [صفت_ مذ] اروڳ، مرض کان آجو چڱو ڀلو، تندرست، نرويو.
* [مث: آروگي ج آروگيون]
- آروڳ وديا: [اِ_ مث] چڱيلائي رکڻ جو علم، علم صحت.
- آروڳي: [اِ_صفت] اروڳ، صحتمند، چڱو ڀلو.
• آرونهرو ج آرونهرا: [صفت_ مذ] اروڳ، چاق، چڱو ڀلو، تندرست.
* [س/ ڪوهہ]
* [مث: آرونهري ج آرونهريون]
• اَروڻ ج اَروڻ: [صفت] الوڻو، بي نمڪ، ڦڪو.
* [سن: أ = نہ + لوڻ = لوڻ]
- اَروڻو ج اَروڻا: [صفت_مذ] الوڻو بي سواد، ڦڪو.
* بداخلاق، بدچال، ڪلڇڻو.
* [مث: اروڻي ج اروڻيون]
• اُروڻي: [اِ_مذ] وائر کان پوءِ صاف ٿيل اَن.
- اُروڻي ڪرڻ: [اصطلاح] ان صاف ڪرڻ، وائر ڪرڻ.
• اَروئي: [اِ_مث] حمل جا ڏينهن، اجيرا.
• آره: [اِ_مذ] ڪنهن سان بدن لڳڻ جي حالت، چوٽ، ڇنهہ، لمس.
* [س/ ٿ]
• آرهہ: [اِ_ مث] مرضي، سڌ، خوشي، خواهش، اُنگل، آره.
* [س/ات — سن: آراڌ = راضي رکڻ]
- آرهہ رکڻ: [اصطلاح] اجائي مرضي رکڻ، دل ونڻ، ڪوڏائڻ، دادلائڻ.
* ارہ رکڻ، سانگو ڪرڻ.

• آرَه: [ف_ مذ] ڪارائي، ڪرٽ، ڪاٺ وڍڻ ۽ چيرڻ وارو اوزار (وادي جو).
- آرهہ ڪش: [صفت] وادو، ڪاٺ چيرو.
• اُرهہ ج اُرَهہ: [اِ_مذ] ڇاتيءَ جو ڀاڱو، ٿڻ، پستان، ٻُبو.
* [سن: اره = سينو]
* جبل جي پيرانديءَ کان هيٺ زمين.
* [س/ ڪوهہ]
- اُرَهہ آنبورجڻ: [اصطلاح] جوانيءَ جا آثار پيدا ٿيڻ، ڏک ظاهر ٿيڻ، ٻُبا ظاهر ٿيڻ.
- اُرَهہ پرجڻ: [اصطلاح] ٿڃ پرجي اچڻ، ٻُبا سگهڻجڻ، ڇوڪريءَ جو بالغ ٿيڻ.
- اُرَهہ ڏيڻ: [اصطلاح] سينو سپر ڪرڻ، مقابلي ڪرڻ لاءِ تيار ٿي اچڻ، مقابلو ڪرڻ.
* اچي مچي ڪرڻ، همٿائڻ، مدد ڪرڻ.
* [س/ ات]
- اُرهہ زورائي ج اُرهہ زورائيون: [اِ_ مث] سينہ زوري، ڏاڍمڙسي، زبردستي، ڏاڍائي، ظلم.
- اُرهہ زورائي ڪرڻ: [اصطلاح] ڏاڍ مڙسي ڪرڻ، زبردستي ڪرڻ، ظلم ڪرڻ.
- اُرهہ زوري: [اِ_مث] اره زورائي، سينہ زوري.
• اُرهاٽڻ: [مص – فعل لازمي] سوڙهہ ڪرڻ، گهٽڻ.
* هٿي کي ڏکڻ، اُڇاٽڻ، هوڪر ڪري وڙهڻ، تپائڻ، روهاٽڻ.
* [اُرهاٽيو، ارهاٽيا، ارهاٽي، ارهاٽيون، اُرهاٽندو، اُرهاٽندا، ارهاٽندي، ارهاٽنديون، اُرهاٽيل]
- اُرهاٽ ج اُرهاٽون: [اِ_مث] ارهہ زورائي، ڏاڍائي، اُڇاٽ.

ـ **اُرهاٽ ڏيڻ:** [اصطلاح] ياڪر ۾ زور ڏيڻ. پيڙڻ. چِپڻ. چيپاٽڻ. پڪوڙڻ.

ـ **اُرهائڻ:** [مص ــ فعل متعدي] ارهو ڪرڻ. ناراض ڪرڻ. رنج ڪرڻ. دکي ڪرڻ.

* [سن: أ = نہ + هرش = خوش ڪرڻ]

* [مص] اُرهائِڻ

* [امر] اُرهاءِ

* [مضارع] اُرهائيان (ج) اُرهائيون. اُرهائِين (ج) اُرهائيو. اُرهائي (ج) اُرهائين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيبا آهن]

* [حال] اُرهائي ٿو (ج) اُرهائين ٿا

* [حال مث] اُرهائي ٿي (ج) اُرهائين ٿيون

* [ماضي] اُرهائيو (ج) اُرهائيا

* [ماضي مث] اُرهائي (ج) اُرهائيون

* [مستقبل] اُرهائيندو (ج) اُرهائيندا

* [مستقبل مث] اُرهائيندي (ج) اُرهائينديون

* [اسم مفعول] اُرهائيل

ـ **اُرهجڻ:** [مص ــ فعل مجهول] ناراض ٿيڻ. رنج ٿيڻ. دل ۾ ڪرڻ

* [اُرهيو اُرهبو اُرهيل]

• **آرهالُ ج آرهالَ:** [صفت] ننڍڙو ٻار. الڙ. معصوم. بي سمجهہ

• **آرهاٽو ج آرهاٽا:** [صفت ــ مذ] نئون. پرائو. ڌاريو.

* چوري ڪيل (مال وغيره).

* [مث: آرهاٽي ج آرهاٽيون]

• **آرهَرُ ج آرهَرَ:** [اــ مذ] دال جو هڪ قسم.

• **آرهن. آرينهن:** [ظرف] پرينهن کان پوءِ اڳ وارو ڏينهن. ٽئين ڏينهن. پرينهن کان هڪ ڏينهن پوءِ.

ـ **آرهنڪو اريِنهڪو:** [صفت] ارينهن وارو.

• **اُرهن , اُرهون:** [اــ مذ] (ڌهائيندڙ) مال جي اوهه تي سوڄ.

* [س/ ڪوهہ/ ل]

ـ **آرَهن هَٽڻ:** [اصطلاح] چوپائي مال جي ٿڻن جو سڄي پوڻ. ٻڪريءَ جا ٿڻ تپي ۽ سڄي پوڻ. ٻڪريءَ جي ٿڻن مان کير ڏهڻ وقت رت نڪرڻ.

• **آرهندو ج آرهندا:** [صفت ــ مذ] نہ رهندو. نہ رهائيندڙ. نہ سهائيندڙ. اڻ جوڳو. اڻ لائق. غيرمناسب. نامناسب. ناشائستہ

* غير واجب. ناشايان.

* حرام , ناجائز (ديني لحاظ سان).

* زبردستيءَ سان ورتل. بي انصافيءَ سان حاصل ٿيل.

* [مث: آرهندي ج آرهنديون]

* [سن: انره < ان = نہ + اره = لائق هئڻ]

ـ **آرهندائي:** [اــ مث] نالائقي. بي قاعدگي. لاقانونيت (ديني يا اخلاقي).

• **آرهندي ج آرهنديون:** [اــ مث] ڌاري. اريري. نڌڪي. رول چول.

• **آرهَٽِ ج آرهٽُون:** [اــ مث] سنداڻ (سونارن جي). اَرٽي.

• **آرهَٽُ ج آرهٽَ:** [اــ مذ] اهنر. شاديءَ ۾ گهوٽ جو ساٿي.

• **آرهو ج آرها:** [صفت ــ مذ] ناخوش. ملول. رنج. غمگين. ڏکويل

* [ضد: سرهو]

* [مث: آرهي ج آرهيون]

ـ **آرهاڻ:** [اــ مث] ارهائي. ناراضگي. رنجش. ناپسنديدگي.

ـ **آرهائي:** [اــ مث] ڏک. رنج. ناراضگي. رنجش. ملولائي. غمگيني.

ـ **آرهو ٿيڻ:** [اصطلاح] ناخوش ٿيڻ. رنج ٿيڻ. ناراض ٿيڻ.

ـ **آرهي سرهي تڪڙ:** [اصطلاح] امير غريب کي ڏکوئڻ. ڏکئي سکئي سان حسد ڪرڻ. هر ڪنهن سان ڦٽائڻ.

• **اُرهو ج اُرها:** [ظرف] هيڏانهن. هيڏ پرو. اورتي. ويجهو. قريب.

٭ [س/ٿ]

ـ **اُرهو پُرهو:** [ظرف] هيڏانهن هوڏانهن. اوري پري.

ـ **اُرهي:** [ظرف] اوري. اورتي. ويجهو.

• **آرهي ج آرهيُون:** [اـ مث] آرسي.

٭ عورت جي آڱوٺي جي ٽِڪ واري منڊي. ٽڪ.

• **آرِءِ ج آرئُون:** [اـمث] راءِ. رايو. انگل. سڌ. شوق. مرضي. خيال.

٭ سانگو. ارداس.

٭ [س/ات ـ سن: آراڌ = راضي رکڻ]

• **آرِءِ:** [اـمث] درياءَ جي لٽ نه چڙهيل زمين. غيرآباد زمين. خشڪ زمين. پوٺو. دشت.

٭ غير موسمي فصل.

٭ [سن: اَ = نه + رو = درياءَ جي وهڪ]

ـ **آرِءِ ڏيڻ:** [اصطلاح] زمين کي آباديءَ کان ساهي ڏيڻ. وٺي ڏيڻ.

• **آرَئُوٽو ج ارئُوٽا:** [اـ مذ] هر.

٭ [س/ٿ]

• **آرَئوٽو ج آرَئوٽا:** [صفت ـ مذ] نالائق. بد عادت. بد چال. بد فضيلت.

٭ [سن: ان = نه + اره = لائق]

٭ [مث: آرَئوٽي ج آرَئوٽيون]

• **اِري ج اِريُون:** [اـمث] ڪاٺيءَ جو ننڍو ٽڪرو.

٭ عضوو. سنڌ.

٭ ڪنهن به شيءِ جو ٿورو حصو.

٭ [س/ٿ]

• **اُري ج اُريُون:** [اـ مث] رڍ. گهيٽي. دنبي.

• **اُريبُ:** [صفت] داناءُ. ڏاهو.

• **اُريبَ ج اُريبُون:** [اـ مث] چورس. مستطيل يا ڪنهن به چوڪنڊي جي آمهين سامهين ڪنڊن کي پاڻ سان ملائيندڙ ليڪ.

٭ [ف: اريب = ڦڏو]

• **اُريبُ ج اُريبَ:** [اـمذ] ڏنگائي. ڦڏائي. ڪنڊائتو هئڻ جي حالت.

٭ [صفت] ڏنگو. ڦڏو.

٭ فريب.

ـ **اُريبي ج اُريبي:** [اـصفت] آڏو. ڪنڊائتو. ڪنڊو ڪنڊ.

• **آريجَ ج آريجَ:** [اـصفت] بنا ريج (زمين). خشڪ زمين. سُڪي بني.

٭ رڻ. بيابان. صحرا.

٭ [سن: ا = نه + ف. ريج > ريزش = وهڪ]

'آسڻ جن اريج پر، تن جي وهه جوورن بيو' (شاهه).

• **آريڙ ج آريڙيون:** [اـ مث] هڪ تمام وڏي ۽ ٿلهي بلا. اژڙ. نانگ. اژدها. اجگر بلا.

٭ آفت. مصيبت.

٭ [سن: اجگر = بلا. جيڪا سڄي بڪري ڳهي وڃي]

٭ [صفت] چالاڪ. هوشيار.

• **آرينهَن:** [ظرف] اڄ کان پوءِ ٽيون ڏينهن. اڄ کان ٽئين ڏينهن. پرينهن کان هڪ ڏينهن پوءِ.

٭ [س/ات]

• **آريئو ج آريئا:** [ا ـ مذ] ائٽ. چرخو. ارٽ.

٭ [س/ ٿ]

• **آڙ ج آڙون:** [اـ مث] هوڏ. اصرار. مزاحمت.

* اڙ، آڏڪ، اٽڪ، رنڊڪ، روڪ، رنڊ، رڪاوٽ.
* جهل، ٽيڪ، اوٽ.
* آڌار، اجهو، جهلو، پناهه.
'سال سنڪن، جال جهٽڪن، ڪاڻ ڪن اڙ آڌ اوٽ' (گل).
* ترار جي چهنب، اَٽي، نوڪ.
* رستو، پيچرو، گس، گهيڙ، لنگهه، واٽ.
* اٽڪل، ڪيڏ، چال، چالبازي، عياري.
* اولو، اوڍر، مورچو، ڪاهي.
* فوج جو ڪنهن ٻيءَ فوج سان مقابلو، لڙائي، جنگ، جهڙپ.
* وهٽ تي هڪ پاسي پيل بار.
* ٻارن کي ٿيندڙ بيماريءَ جو هڪ قسم.

ـ **آڙڏيڻ:** **[اصطلاح]** جُهڪي ويهڻ، لڪي وڃڻ.
* اوٽ ڏيڻ، جهل ڏيڻ.
* بند ڏيئي ڇڏڻ، جهلو ڏيڻ.
* اٽڪل ڪرڻ.

ـ **آڙڪري ويهڻ:** **[اصطلاح]** ڪنهن وڻ جي پناهه يا اوٽ ۾ لڪي ويهڻ، ڪاهي ڪوٽي ويهڻ، مورچي ۾ ويهڻ.

ـ **آڙ ۾ ويهڻ:** **[اصطلاح]** جُهڪي ويهڻ، لڪي ويهڻ، ڇپي ويهڻ، جهڪي ويهڻ.

• **آڙُ ج آڙ:** [اـ مذ] جانور تي لڏيل بار جو هڪ پاسو، بار.
* حصو، پتي، ونڊ، پاڳو وانٽو.
* مشڪل، ڏکيائي.
* اوٽ، اجهو.

• **آڙُٽيڻ:** **[اصطلاح]** بار ٽيڻ، بار ڀرڻ.
* روڪ ٿيڻ، بند ٿيڻ، رنڊڪ ٿيڻ.
* [س/ات]

• **اِڙُ ج اِڙَ:** [اـ مذ] ڍير، ڍڳ، انبار.
* [س/ل]

• **آڙا گوڙي:** [اـ مث] ڦڙتي، ڦڏو، اڙي، رڏي، اڙتي، ڪيٽو.
* [س/ات]

• **آڙانگ ج آڙانگ:** [صفت] اڙانگو، ڏکيو، اوکو، اهنجو، مشڪل، دشوار.
'اوهان ريءَ اڙانگ، ويڻي ورهه وسائيان' (شاهه/پورب).

• **آڙانگو ج آڙانگا:** [صفت_مذ] اوکو، ڏکيو، اهنجو.
* **[مث: اڙانگي ج اڙانگيون]**

• **آڙائڻ:** **[مص ـ فعل متعدي]** اٽڪائڻ، ڦاسائڻ، ڳنڍڻ، جوڙڻ.
* **[مص]** اڙائڻ
* **[امر]** اَڙاءِ
* **[مضارع]** اَڙائيان (ج) اَڙايون، اَڙائين (ج) اَڙائيو، اَڙائي (ج) اَڙائين.
* **[زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]**
* **[حال]** اَڙائي ٿو (ج) اَڙائين ٿا
* **[حال مث]** اَڙائي ٿي (ج) اَڙائين ٿيون
* **[ماضي]** اَڙائيو (ج) اَڙائيا
* **[ماضي مث]** اَڙائي (ج) اَڙائيون
* **[مستقبل]** اَڙائيندو (ج) اَڙائيندا
* **[مستقبل مث]** اَڙائيندي (ج) اَڙائينديون
* **[اسم مفعول]** اَڙائيل.

ـ **آڙجڻ:** [مصدر 'اڙڻ' مان **فعل مجهول**] ڦاسجڻ، ڦاسي وڃڻ، اٽڪجڻ.
* **[اڙيو اڙيو اڙيل]**

- آڙي ٻيهڻ، اڙجي پوڻ: [اصطلاح] اٽڪجي پوڻ.
  - [illegible] ڦاسجي پوڻ (مصيبت ۾) ڦاسي پوڻ.
- آڙي وڃڻ: [اصطلاح] ڦاسجي پوڻ. تنگ ٿيڻ. ڦَڪِ ٿيڻ.
- • آڙائي ج آڙائيون: [اِ_مث] ڀهريات ٻڪري. اٺ. ڍِڳَ.
  - [illegible /ات]
- • آڙبڙ: [اِ_مث] اجائي بڙ بڙ. بي معنيٰ لفظ. بڪ ٻڪ.
- • آڙبندُ ج آڙبندَ: [اِ_مذ] چوتو. لُنگ. گوڏ.
- • آڙپاٽ ج آڙپاٽون: [اِ_مث] سڙٻڙ. آهٽ. آواز. آکڙ. سرپاٽ.
  - [س/ٿ]
- • آڙبنگ ج آڙبنگ: [صفت] اڙڊو. بيپرواهه. شوخ. هوڏي. هٺيلو.
  - پهلوان. ٻلوان. طاقتور. سگهارو.
  - ڏنگو. اهنڊ. حرڪتي.
- آڙبنگائي ج آڙبنگائيون: [اِ_مث] اهنڊائي. اڙڊائي. ريڊائي. هوڏ. مغروري.
- • آڙتي ج آڙتيون: [اِ_مث] ڦڏو. ڦڙتي. گِدي.
  - اٽڪ. رنڊڪ. روڪ.
  - [سن: انترايه = اٽڪ _ روڪ]
- آڙتي باز: [صفت] اٽڪاءُ وجهندڙ. ڦڏائي. اڙٻخور. گِدي خور.
- آڙتي خور: [صفت] اٽڪاءُ وجهندڙ. آڙتي باز. ڦڏائي.
- آڙتي [illegible]: [اصطلاح] رنڊڪ وجهڻ. ڦڏو وجهڻ. گدي ڪرڻ.
- • آڙَتل: [ظرف] اڙيو ٿڙيو. بي دليو. بي خيالو.
- • [illegible] لٽ پٽ. مٽ سٽ. وهنوار. آٽ مات.
  - [illegible]
  - [illegible]، آجاپا.
- • آڙچڻ: [اِ_مث] ارچڻ. اٽڪ. ڏکيائي. مشڪلات.
  - [illegible] اهنجائي. رنڊڪ.

  - پچڪڙي. ڦڙتي. چيڙ ڪ.
  - بي قراري. بي آرامي.
- • آڙُد: [اِ_مث] دال جو هڪ قسم. ماڻهن جي دال.
- • اُڙدُ ج اُڙدَ: [اِ_مذ] فوج. لشڪر. ڪٽڪ. ميڙ. انبوهه. دَنب. خلق.
  - [تر/ اردو = ڇانوڻي]
  - ڊِگ. انبار. ڪوڙ.
- • اُڙدا بيگُ ج اُڙدا بيگَ: [اِ_مذ] هٿيار بند سپاهي. لشڪري يا فوجي ماڻهو.
  - وڏو امير.
  - [تر/ اردو> اڙد = ڇانوڻي + بيگ = سردار]
  - لاپرواهه. اڙڊو. بي خيالو.
  - [س/ ات]
- اُڙدا بيگِي ج اُڙدا بيگِيُون: [اِ_مث] مرداڻي فوجي لباس ۾ محلات جي ٻهري جو انتظام رکندڙ عورت. محلات جي پهريدار عورت. ٻانهي. نوڪرياڻي. دربان عورت.
  - سنهو پروڻ. سنهي ڇاٽي.
- اُڙدائي: [اِ_مذ] فوجي. سپاهي. لشڪري.
- • آڙداءُ ج آڙداءَ: [اِ_مذ] گوشت مڇي وغيره جي ٻوڙ ۾ شوروي کي گهاٽي ڪرڻ لاءِ وڌل اٽو. لاس.
- • اُڙدَڪُ ج اُڙدَڪَ: [اِ_مذ] گهوڙي جو هڪ سنج.
- • آڙدَها ج آڙدَهائُون: [اِ_مث] ارڙ نانگ. اجگر. اروڙ.
  - [ف: اژدها = وڏو نانگ]
  'عظمت سان هٿي اژدها، ڏورجنهن جو ڏهڪار' (رمضان ڪنبر).
- • آڙَس: [اِ_مث] ملو. ڦٽ. ڦُرڙي.
  - ڦُسڻ. زبردستي گهيرائڻ جو عمل.
  - [س/ ٿ]

• **اُڙَسُ ج اُڙَسَ:** [اِـ مذ] مُنگهڻ.

• **آڙڪ:** [ظرف] آخرڪار، نيٺ.

* اوڙڪ، لٿي پتي، هيٺ مٿي.

• **اُڙڪَ ج اُڙڪُون:** [اِـ مث] منشا، مراد، نيت.

* اوڙڪ، ڏاڍو مينهن.

• **آڙڪِ ڏڙڪِيو ج آڙڪِ ڏڙڪِيا:** [اِـ مذ] نياڪر، ثالث، فيصلو ڪندڙ، جهگڙو مٽرس.

* [س/ٺ]

• **آڙڪَ گوارِ:** [اِـ مث] گوار (جيڪا ٻني کنهن فصل سان گڏ خود بخود ڦٽي، ان جو داڻو ۽ ڦري سخت ٿئي ٿي، صرف جانورن کي گاهه طور کارائي وڃي ٿي).

* [س/ٺ]

• **آڙڪڻُ:** [مص – فعل لازمي] اٽڪڻ، ڦاسڻ (دل)، قابو ٿيڻ، جڪڙجڻ، سُڪ ٿيڻ، گرفتار ٿيڻ، قيد ٿيڻ، بندجڻ.

* [آڙڪيو آڙڪيا، آڙڪي، آڙڪيون، آڙڪندو آڙڪندا، آڙڪندي، آڙڪنديون، آڙيل]

– **آڙڪَ ج آڙڪُون:** [اِـمث] اٽڪ، روڪ، رنڊڪ، رڪاوٽ.

– **آڙڪائڻ:** [مصدر 'آڙڪڻ' مان متعدي بالواسطه] اٽڪرائڻ، بند ڪرائڻ، قيد ڪرائڻ، گرفتار ڪرائڻ، ڦاسرائڻ، جڪڙائڻ، قابو ڪرائڻ، سُڪ ڪرائڻ.

* [آڙڪيو آڙڪندو آڙڪندا]

– **آڙڪِجڻ:** [مصدر 'آڙڪڻ' مان فعل مجهول] ڦاسجڻ، اٽڪجڻ، بند ٿيڻ، قيد ٿيڻ، گرفتار ٿيڻ، قابو ٿيڻ، سُڪ ٿيڻ.

* [آڙڪيو آڙڪبو آڙڪندا]

– **آڙڪو ج آڙڪا:** [اِـمذ] روڪ، رنڊڪ، جهل پجهل، پڄڪڙي، اٽڪ.

• **آڙڪَ ج آڙڪُون:** [اِـ مث] اکر، حرف، لفظ.

* طرف، پاسو.

* ڏس، خبر، چاڻ.

* سمجهه.

• **آڙڪَ پڙڪَ:** [اِـ مث] ڪُڙڪ، سڌ سماءُ، آسپاس جي خبر چار، چاڻ سڃاڻ.

– **آڙڪي پڙڪي، آڙڪي ڦڙڪي:** [ظرف] آسپاس، ارد گرد.

• **آڙگو ج آڙگا:** [ظرف] ڏور، پري، اوجهڙ.

• **آڙگِيلُ ج آڙگِيلَ:** [صفت] اٽڪيلُ، بيمار، اگهو، مرضيل.

* [س/ٺ]

• **آڙَلُ ج آڙَلُون:** [اِـ مث] ڪاٺين جو لوڙهو.

• **آڙَلُ ج آڙَلَ:** [اِـ مذ] ڏگهين لڏندڙ ٻشڪن وارو ڪڏٺو گهوڙو، ٻڄَر گهوڙو، ٺهٺو ٻهاڻ، جَڙو وڇيرو.

* [سن: الل، لل = لڏڻ]

'ڪارا ڪُند هڻن پر، آڙل وڇيرا هيٺ' (شاهه).

* [صفت] الڙ، بي خيالو، بيپرواهه.

* واڇرو، ٻڏو، ٻگهلو، هلڪڙو.

* وڏائي خور، مغرور.

– **آڙَل وَڇيرو:** [اِـمذ] ڪڏٺو گهوڙو، جڙو گهوڙو، ننڍو نوبل گهوڙو.

* بي خيالو ماڻهو، اهنڊ، ڏنگو.

* ٽرڙو، هلڪڙو.

* وڏائي خور، هوڏي.

• **آڙَلَ:** [اِـ خاص ـ مث] سيوهڻ وٽ هڪ واهه ۽ ڍنڍ جو نالو.

• **اُڙَلَ ج اُڙَلُون:** [اِ ـمث] ٻِن (ولِ) جو ڍِڙو.

* [س/ ڪ]

• **آڙَلَ ج آڙَليُون:** [اِـمث] آتيرڻ، مال جي پاڻ يا واڙ جي

دروازي کي بند ڪرڻ لاءِ ڪاٺ جي تاڙي، واڍ يا نوڙ وٽڻ وقت ٻن ٽن سنهين نوڙين کي وٽڻ لاءِ ڪم اينديڙ اٽي يا ٺلهي ڪاٺي.

* [سن: ارگل = اٽڪ]

ـ **آڙليون ڏيڻ:** [اصطلاح] چوپائي مال کي وٿاڻ ۾ بند ڪرڻ. مال واڙڻ (جنهن واڙ کي ڪاٺين جو لوڙهو ڏنل هجي).

ـ **آڙليون لاهڻ:** [اصطلاح] چوپائي مال کي وٿاڻ مان ٻاهر ڪڍڻ، مال ڇوڙڻ، مال پهرائڻ.

ـ **آڙلي، اُڙلي ج آڙليون:** [اـ مث] چوپائي کي ڀڄڻ يا ٽڪي هلڻ کان روڪڻ لاءِ پيرن ۾ پيل ڏاوڻ ۾ ٻڌل ڪاٺي.

* [س/ٿ]

● **آڙڻ:** [مص – فعل لازمي] اٽڪڻ، اڙجڻ.

* منجهڻ، ڦاسڻ، ڳنڍجڻ.

* حساب ڪتاب صاف ٿيڻ، چڪتو ٿيڻ، ملڻ (عيوض يا پلاند).

* بيباق ٿيڻ.

* [آڙيو، آڙيا، آڙي، اڙيون، آڙندو، آڙندا، آڙندي، آڙنديون، آڙيل]

ـ **آڙڻ پڙڻ:** [اصطلاح] رهنوار ٿيڻ، لٿ پٿ ٿيڻ، ليکو چڪتو ٿيڻ

● **آڙيال ج آڙيال:** [صفت] اڙيل، گهرجائو، ضرورتمند، سائل

* منجهيل، ڦاٿل.

● **آڙين آڌار:** [صفت] اڙجي ويلن جو آسرو، ڏکويلن جو سهارو، ٻي وسيلن جو وسيلو، آسرو، ڏڍ.

● **آڙين جي اوٽ:** [محاورو] هيٺن جي حمايت، ٻي وسيلن جو وسيلو، هيٺن جي پناهه يا آڌار.

● **آڙين جي اوٽ ٿيڻ:** [اصطلاح] هيٺن جو حمايتي ٿيڻ. ٻي وسيلن جو وسيلو بڻجڻ، هيٺن جي لاءِ پناهه يا آڌار ٿيڻ.

ـ **آڙيو ج آڙيا:** [صفت ـ مذ] محتاج، تنگدست، منجهيل، گمراهه ٿيل، ڦاٿل.

* [مث: آڙي ج آڙيون]

ـ **آڙيو رهڻ:** [اصطلاح] روڪيل رهڻ، تنگ رهڻ (پئسي بنا)، منجهيل رهڻ.

● **آڙو ج آڙا:** [اـ مذ] ارو، ڏندو، تاجيءَ جون پاڻ ۾ منجهي ڳنڍو ٿي پيل تندون.

* حيض اچڻ کان سواءِ بيو پيرو ٿيل حمل.

* [سن: ار = چڪر]

* [صفت] برابر، هڪ جيترو هم وزن.

* هڪ جهڙو، پيچي، ٻٽ، جهٽ.

* وهٽ تي لڏيل بار جو هڪ پاسو بوج.

* [س/ٿ]

* ورهايل مال جو هر هڪ حصو پاڱو وانڊو ونڊي، پتي.

* هڪ مينهن جو ٻيءَ مينهن کي هنيل سڱ، اڪل.

* گاهه جو ڳنڍو.

* ٻوڙو مڇو پري.

* بند (ڪانن جو).

* قاعدو قانون.

ـ **آڙي ۾ جهلجڻ:** [اصطلاح] قاعدي ۾ قابو ٿيڻ، قانون موجب گرفتار ٿيڻ.

● **اِڙو ج اِڙا:** [اـ مذ] گاهه يا ڪانن جي پري.

● **اُڙو اُڙو:** [اـ مث] هڪ قسم جي ٻاراڻي راند (جنهن ۾ ٻار پکين جا نالا وٺي آڱر سان مٿي اشارو ڪندا آهن. ان دوران ٽڪڙ ۾ نه اڏامندڙ شيءِ جو نالو وٺڻ تي به سامهون واري آڱر مٿي ڪندو ته ڪاپيل مجبور ريندو آهي).

* [س/ل]

• آڙوڙ: [اِ_ خاص] هڪ ذات جو نالو

• آڙُوڪو: [ظرف] ٻي ايمانيءَ سان، ٺڳيءَ رستي.

_ آڙُوڪو ڪاٽڻ: [اصطلاح] ٻي ايمانيءَ سان ڪاٽڻ، چوريءَ ڦباڻڻ

_ آڙُوڪِي وڪ: [اِ _مث] ٺڳي، چالاڪي.

• آڙولَ ج اڙولُون: [اِ_ مث] روڪ، رنڊڪ، اٽڪ.

※ چيڙڪ، پڇڪڙي.

• آڙُونڊُ ج آڙُونڊَ: [اِ_مذ] اڙيال، سوالي.

※ اڏنگو، بدفضيلتو، بدچال.

• آڙُو والِي: [ظرف] ڦاسي، وچڙي سچڙي.

• آڙُوئي ڪرڻ: [اصطلاح] ٻنڻ، فقر ڪرڻ.

※ بِکيا وٺڻ.

※ [س/ ٺ]

• آڙُويلُ ج آڙُويلَ: [اِ_ مذ] وڪڙ، وَرَ، ڦيرو.

※ رنڊڪ، روڪ.

※ مونجهارو.

• اُڙهيي ج اُڙهيُون: [اِ _ مث] اوڍڻي، چُني، رَئو، پوتي.

※ [س/ ٺ]

• اِڙهڻُ: [مص – فعل متعدي] هڪ ٻئي مٿان ڍِڳ ڪرڻ.

※ [س/ ڪوهہ]

※ [مص] اِڙَهڻُ

※ [امر] اِڙهہ

※ [مضارع] اِڙهانِ (ج) اِڙهون، اِڙهين (ج) اِڙهو، اِڙهي (ج) اِڙهين.

※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

※ [حال] اِڙهي ٿو (ج) اِڙهين ٿا

※ [حال مث] اِڙهي ٿي (ج) اِڙهين ٿيون

※ [ماضي] اِڙهيو (ج) اِڙهيا

※ [ماضي مث] اِڙهي (ج) اِڙهيون

※ [مستقبل] اِڙهيندو (ج) اِڙهيندا

※ [مستقبل مث] اِڙهيندي (ج) اِڙهينديون

※ [اسم مفعول] اِڙهيلُ

• اُڙَهڻ: [مص – فعل متعدي] ڀرڻ (چوپائي مال جو).

※ وجهڻ، اُسهڻ.

※ جونجڻ، جتڻ، وهڻ، گهڻ (ٻار ۾).

※ وهڻ، وهي هلڻ (پاڻي)، وسڻ (برسات).

※ هرڪاهڻ، ڪيڙ ڪرڻ، ريج ڪرڻ، ٻني پيارڻ.

※ پاڻي وراڻڻ.

※ [س/ اٿ]

※ مدد ڪرڻ

※ [مص] اُڙَهڻُ

※ [امر] اُڙهہ

※ [مضارع] اُڙهان (ج) اُڙهون، اُڙهين (ج) اُڙهو، اُڙهي (ج) اُڙهين.

※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

※ [حال] اُڙهي ٿو (ج) اُڙهين ٿا

※ [حال مث] اُڙهي ٿي (ج) اُڙهين ٿيون

※ [ماضي] اُڙهيو (ج) اُڙهيا

※ [ماضي مث] اُڙهي (ج) اُڙهيون

※ [مستقبل] اُڙهيندو (ج) اُڙهيندا

※ [مستقبل مث] اُڙهيندي (ج) اُڙهينديون

※ [اسم مفعول] اُڙهيلُ

• آڙيا: [ح ـ ندا] عورتن جو هڪ ٻئي کي سڏ ڪرڻ لاءِ ڪتب ايندڙ لفظ.

* اي، ڙي، او (گهٽتائي، يا ڪراهت يا نفرت وچان سڏ ڪرڻ مهل ڪم آندل لفظ).

* [سن: اري]

• آڙي ج آڙيون: [اـ مث] ملهه راند ۾ هڪ قسم جو جانئو/ داءُ، انگوڙي، وڪڙ، پيچ.

* وهٽ تکي هلڻ لاءِ پاسي واري پير جي ڪڙي هڻڻ.

* آڙ آڏ، آڏڙي، مونڙي.

* ڦڙتي، اِڙتي، آڙاگوڙي، ڦڏو، گڏي، ڦتڙڪي، ڪوٽ، دوهه.

* اٽڪ، رڪاوٽ، روڪ، رنڊڪ.

* جهل، ٺيڪ، جهلو.

* گس گساءُ، نٽ نٽاءُ.

* هٽ، غرور، وڏائي.

* تڪليف، مشڪلات، ڏک، سور، اهنج، ايذاءُ.

* نوڪ، چهنب، آٽي.

* [ظرف] اڙجي، پلجي، پنيلجي، ڦاسجي.

* ائي، ڙالن جو هڪ ٻئي کي سڏڻ جو لفظ.

* [سن: اري]

ـ آڙي اوڏي: [اـ مث] ڏک، تڪليف، اهنجائي.

ـ آڙي اوڏي مهل: ڏکئي وقت، تڪليف جي وقت، آئيءَ ويل

ـ آڙي اوڏيءَ مهل ۾ ڪم اچڻ: [اصطلاح] آئيءَ ويل ڪم اچڻ، ڏکئي وقت ۾ ڪم اچڻ، تڪليف جي وقت ۾ ساٿ ڏيڻ، بري وقت ۾ ڀرجهلو ٿيڻ.

ـ آڙيبازُ ج آڙيبازَ: [صفت] ڏنگو رڪاوٽون وجهندڙ، اڙتيباز، اڙيخور، ڦڙتيباز.

ـ آڙي ڏيڻ: [اصطلاح] گهوڙي وغيره تي ٻيلهه چڙهڻ لاءِ هٿ يا پير جي ٽيڪ ڏيڻ.

ـ آڙي رهڻ: [اصطلاح] رنڊڪجي بيهڻ، روڪجي وڃڻ.

ـ آڙي ڪرڻُ: [اصطلاح] بهانو ڪري رنڊڪ وجهڻ، بهاني سان تڪليف ۾ وجهڻ، ڦڏو ڪرڻ، اِڙتي ڪرڻ.

* ڏڏڙ ۾ پير هڻڻ.

ـ آڙيگوڙُ، آڙيخورُ ج آڙيگوڙَ آڙيخورَ: [صفت] ڦڏائي، اڙي باز، ڦڙتي باز.

ـ آڙي هڻڻ: [اصطلاح] وهٽ کي تکڙي هلائڻ لاءِ پيٽ وٽ پير جي ڪڙي هڻڻ، مهميز ڏيڻ.

* اٽڪل ويهڙائڻ، تجويز ڪرڻ.

* ڪيڏ ڪيڏڻ.

ـ آڙيءَ ۾ اَچڻَ: [اصطلاح] ڏنڊ ڀرڻ لاءِ مجبور ٿيڻ.

* مصيبت ۾ اچڻ.

• اِڙي ج اِڙيون: [اـ مث] گڏي، پُتلي، پوري.

* [س/ ث]

• اُڙي ج اُڙيون: [اـ مث] ڪڙي (بوٽ جي).

• اُڙي ٽُڙي: [صفت ـ مث] رهيل ڪهيل، بچيل سچيل، رهي ڪهي، بچت سچت.

• اُڙيو ٽُڙيو ج اُڙيا ٽُڙيا: [صفت ـ مذ] رستي پليل، ٽڙيو ٽاٻڙيو.

* [سن: اٿيڪم = بيراهه]

* [مث: اڙي ٽڙي ج اڙيون ٽڙيون]

• آز: [ح ـ جر] کان، ڪنان، طرفان، وٽان.

• آزانسواءِ: [ظرف] انهيءَ کان سواءِ، انهيءَ ڌاران.

ـ آزبَر: [ظرف] ياد، حفظ، برزبان.

ـ آزحَد: [صفت] نهايت، تمام گهڻو، بيحد، بيشمار.

ـ آزخود: [ضمير] پنهنجو پاڻ، پاڻهي، خود بخود، پاڻ مرادو، پاڻئون، پاڻهي جاڻي.

ـ آز سَرِ نَو: [ظرف] نئين سر، وري بيهر، دوباره، سري کان، شروعات کان.

ـ آزغيبُ: [صفت] نامعلوم، غيب مان.

* اُچانک، اوچتو.

* لڪل، ڳجهو.

● آزغَيبي: [ظرف] اوچتي نموني، ناگاهه، اچانک، ڳجهيءَ طرح، ڳجهو.

● اِزاربندُ ج اِزاربَندَ: [اـ مذ] اُڳٽ، ناڙو، ڪمربند.

ـ اِزاربندي رشتو: [اـ مذ] مرد جو ساهراڻو پاسو، ويجهو رشتو.

● اِزارو ج اِزارا: [اـ مذ] ناڪو چونگي، محصول.

* [س/ٽ ـ ع ـ اِجارة]

ـ اِزاريدارُ ج اِزاريدارَ: [صفت] محصول وٺندڙ، منشي.

* [ع: (اِجاره) + ف: (دار)]

● اِزالو ج اِزالا: [اـ مذ] زوال، دفع، رفع، منسوخي.

* نقصان پري ڏيڻ يا غلطيءَ جو ڏنڊ پري ڏيڻ.

* ناهه ڪرڻ.

* معافي وٺڻ.

* [ع: اِزالة = زائل ڪرڻ، محو ڪرڻ]

ـ اِزالهٔ غَلَط فَهمي: [محاورو] غلط فهمي لاهڻ، خدشو دور ڪرڻ.

● اُزبڪُ ج اُزبڪَ: [صفت] مضبوط، راٺوڙ، جانٺو، بهادر، پهلوان، جوڌو.

* ابهرو، تکڙو، جلد باز.

* هڪ قوم جو نالو جيڪا ازبڪستان جي رهاڪو آهي.

* [تر: اوزبڪ = هڪ شاهي خاندان جو نالو]

ـ اُزبڪيُون ٻڪڻ: [اصطلاح] ٻٽاڪون هڻڻ، ڊاڙون هڻڻ، اجايون ڳالهيون ڪرڻ، بي بنياد خبرون ڏيڻ، اڻ ٺهيون ڳالهيون ڪرڻ، اپ ڦاڙڻ.

● اِزدحامُ ج اِزدِحامَ: [اـ مذ] ماڻهن جو گوڙ، انبوهه، ڊنب، پيڙ، وڏو مجموعو ميڙ، پيهه، گپا گيهه، ڪلهي گس.

● اِزدواجُ: [اـ مذ] نڪاح، شادي، پرڻو.

* مٺا ميڙ.

● اِزدواجُ البَصَر: [اـ مث] ٻٽي نظر، نظر جي ٻٽائي، هڪ شيءِ جو ٻه ٿي ڏيکائي ڏيڻ، اکين جي بيماري.

● اَزدَها ج اَزدَهاڻون: [اـ مث] هڪ وڏو نانگ، ارڙ بلا.

* نانگ جي شڪل ۾ تارن جو ميڙ.

* [ف: اژدها]

● آزرَقُ ج آزرَقَ: [اـ صفت] نيرو، نيلو، آسماني.

* [تمام نيرو]

* اجرڪ.

* فريبي، ٺاڪندي.

* ٻچاڙن وچ ويڙهائو.

ـ آزرق پوشُ: [صفت] نيرو لباس پهريندڙ.

ـ آزرق چِشم: [صفت] نيرين اکين وارو، ٻليءَ جي اکين جهڙو شيرو.

* بي حيا، بي مروت.

ـ آزرق فامُ: [صفت] نيري رنگ وارو، نيراڻ تي مائل.

● **آزگَرُ ج آزگَرَ**: [اـ مذ] اجگر، وڏي بلا، اژدها، آرڙبلا، آفت.

* [سن: اجگر = ٻڪري ڳائيندڙ نانگ ـ ڪرواز]

● **آزَلُ**: [اـ مذ] شروعات کان سواءِ هميشگي، اناد، دنيا جي پيدا ٿيڻ جو پهريون ڏينهن.

'ازل ابد جي وچ ۾، دريا دور ڪيا' (گرهوڙي)

* [ع: 'ابد' جو ضد]

* اسلامي عقيدي ۾ ميثاق وارو ڏينهن.

* منڍ، اصليت، بنياد، ابتدا، تخليق جي شروعات.

* آفرينش، قسمت، مقدر، تقدير.

ـ **آزَلِي**: [صفت] اصل کان، شروعات کان وٺي، انادي، ابتداءِ آفرينش کان وٺي آخر تائين رهڻ وارو، باقي.

* [ضد: ابدي]

● **آزواج**: [اـ مث] ٻيبيون، گهرواريون.

* مڙس، خاوند، ور.

* [ع: زوج = جفت، زال يا مڙس]

ـ **آزواجُ مُطَهرات**: [اـ مث] پاڪ ٻيبيون، رسول ڪريم صلي الله عليه و آله وسلم جن جون جون گهرواريون. آنحضرت ڪريم صلي الله عليه و آله وسلم جن جي عقد مبارڪ ۾ آيل ٻيبيون سڳوريون.

● **آزورو ج آزورا**: [صفت ـ مذ] بي زور، نبل، نستو، بي طاقت، ڪمزور، هيڻو.

* [مث: آزوري ج آزوريون]

'آهيان ازوري، تنهنجي جوري جبل لنگهيا' (شاهه/ديسي)

● **آسي**: [اـ مث] ترار، ڪاتي، ڇُري (جانورن ڪهڻ لاءِ).

* [سن: اس]

● **أسَ**: [اـ مث] سج جو تئُ، ڏٻ، سج جي روشني، تڙڪو، ڪاڙهو، گرمي، تابش، تپش، اتت، تائي، تاوڙي، تپت.

* [ق ـ س، سن: اشر، اشٽتا = گرمي]

ـ **أس تي هَجڻ**: [اصطلاح] بڪ تي هجڻ، لنگهڻ تي گذارڻ، بکئي پيٽ رهڻ.

* [س/ ات]

ـ **أس چَٽڻ، أس ڪائِڻ**: [اصطلاح] تڙڪو جهلڻ، اس تي گرم ٿيڻ، تڙڪي تي ويهڻ، تڙڪو وٺڻ (سياري جي سردي ڪان بچاءَ خاطر اس جو پاسو وٺڻ)

* بکيو رهڻ.

ـ **أس سَڙيو ج أس سَڙيا**: [صفت] ڏُٻ سڙيو.

* لوهاٽيل، لوساٽيل، ڪاراٽيل.

* [مث: اس سڙي ج اس سڙيون]

ـ **أس ڪارائِڻُ**: [اصطلاح] واڪو ڪرائڻ، سُڪائڻ.

ـ **أس ۾ آچا ڪَيڻ**: [اصطلاح] آزمودي پرائڻ کان سواءِ پوڙهو ٿيڻ، آزمودو نه هئڻ، ناتجربيڪار هئڻ، الوهئڻ، عمر اجائي وڃائڻ.

ـ **أس ۾ وارَ آچا ڪَرڻ**: [اصطلاح] آزمودو نه پرائڻ، عقل نه هئڻ، اس ۾ اچا ڪيڻ.

● **آساتِذه وِ أستاد**: [اـمذ] استاد، تعليم جا ماهر، ڪامل رهبر، ڪاريگر.

* [ع: استاد ج اساتذه]

● **أساتِرو ج أساتِرا**: [ظرف] ڪنهن ڪم لاءِ سنيريل.

* [س/ ت]

● **أساٽڻُ**: [مص – فعل لازمي] اس ۾ ساڙڻ، سڪائڻ، ڪومائڻ، مرجهائڻ.

* [سن: اشڻ = گرم < اشڻتا = گرمي]

* [أساٽيو أساٽيا، أساٽي، أساٽيون، أساٽندو أساٽندا، أساٽندي، أساٽنديون، أساٽيل]

ـ **اُساٽ ج اُساٽُون:** [اـمث] سخت اُڃ. بِياس. خشڪي. تاس، تسُونس، ترشنا، تَشنَگِي.

* تسيو، شوق، چاهه، چاهنا.

* اوسيٽڙو اون، آتاڙ، سڪ، اُڪير، اُڪنڊ، ڪشش.

* گرمي، ڪاڙهو تپش، سوزش، تپت، ساڙو

* سوڪهڙو

* ڏوگهه، ڏوگهه ڏوگهان.

* [س/ات]

ـ **اُساٽجڻ:** [مصدر 'اساٽ' مان فعل مجهول] سخت اُڃائجڻ. ڪومائجڻ. سڙي سڪي وڃڻ.

* [اُساٽيو اُساٽندو اُساٽيل]

● **آساٽو ج آساٽا:** [صفت ـ مذ] بي ساٽو. خشڪ. سڪل. ٽوٽ. اساٽيل.

* [مث: اُساٽي ج اُساٽيون]

● **آساڌ ج آساڌَ:** [صفت] پليد. ناپاڪ.

* [سن: اَ = نه + ساڌ = پاڪ]

* [ضد: ساڌ]

● **آساڌِيو ج آساڌِيا:** [صفت] اَڻ ٿيڻو. نه ٿيڻ جهڙو. ناممڪن. اسميو، ناشدني.

* [سن: اساڌيہ]

● **آسارَ ج آسارُون:** [اـمث] بي رس. بي سوادي. ڦوڪو. سڃي ڦوت ۽ قيمت بغير. بي ڦوت.

* ڪني نالائق.

* اجايو بي فائدو

* بنا سار بي سمجهي، موڳائي.

* هيٺو ضعيف، بي طاقت، ناڪشون.

* [سن: اَ = نه + سار = رس – سواد – ڦوت ـ قيمت]

ـ **آسارَتا ج آسارَتائُون:** [اـمث] ايوڳائي. بي رسي.

* نالائقي، ناڪٿائي.

● **آسارُ ج آسارَ:** [اـصفت] غافل. بيپرواهه. گهيلو.

* بيخبر، بي سرتيو بي گوندرو، بي خيالو

* اوڳو، موڳو، چرياڻ.

* توائي، واڇرو، ٻڌو، پڳهلو.

* ٽوٽ، لول، ڪنٽور.

* فاني، بي بقا.

* ڪوڙو

* [سن: اَ = نه + سار < سمر = ياد ڪرڻ]

ـ **آسارو ج آسارا:** [صفت ـ مذ] بي سمجهه. بي عقل.

* بيخبر، غافل، وسلو وسارو.

* نستو، بي وسيلو.

* ڦوڳو، بي سوادي. جنهن ۾ رس نه هجي.

* [مث: اساري ج اساريون]

ـ **آساري ج آساريُون:** [اـمث] بي سمجهه ناري. ابوجهه عورت. بي عقل. مورک. بي گوندري. بي خيالي. نادان. چٽ. ڀ "ي. موڳي. اوڳي. غافل. بي خبر. وسلي. وساري. وسري. اڻ چاڻ.

● **آسارا، اُسارا:** [اـصفت] قيدي. باندي.

* [ع: اسير ج اسارا]

● **آسارَڻُ:** [مص – فعل متعدي] پٽ جي مٿي تعمير ڪرڻ. اوسارڻ.

* پٽڻ

* [مص] اُسارڻ

* [امر] اُسارِ

* [مضارع] آساريان (ج) آساريون، آسارين (ج) آساريو، آساري (ج) آسارين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] آساري ٿو (ج) آسارين ٿا
* [حال مث] آساري ٿي (ج) آسارين ٿيون
* [ماضي] آساريو (ج) آساريا
* [ماضي مث] آساري (ج) آساريون
* [مستقبل] آساريندو (ج) آساريندا
* [مستقبل مث] آساريندي (ج) آسارينديون
* [اسم مفعول] آساريل

• **اُسارو ج اُسارا:** [ا_ مذ] اوسارو، پٽ جي تعمير.
* پڪو اوسارو.

_ **اُساري ج اُساريون:** [ا_مث] پٽ جي تعمير، اوساري.
* اوسٽي. رازي کي مليل اجرت.

• **آساسَ:** [ا_مث] ساهه جي بندش، ساهه جي روڪ.
* [+ساس =ساهه]

'مالها ساس اساس جي، پاڻي ڳل پوئي' (سامي).

• **آساسُ، آساسَ:** [ا_مذ] واحد طور ڪم ايندڙ لفظ. بنياد، پاڙ، جڙ، پيڙهه.

• **آساسِي:** [ا_صفت] بنيادي، اصولي.

_ **آساسي قانُون:** [ا_ مذ] مکيه يا بنيادي قانون.

• **اُساسِ:** [ا_ مث] اپ ساهي، اوساس، ساهه جي بندش، ساهه جي روڪ.
* [سن: اٿ = مٿي + ساس = ساهه]

_ **اُساس ڀَرڻ:** [اصطلاح] ساهه کڻڻ، ٿڌو ساهه کڻڻ.

• **آساطِيرُ:** [ا_مذ] قصا، ڪهاڻيون، ڪٿائون، ڏند ڪٿائون، آکاڻيون، ڳالهيون، ديومالائي قصا.
* [ع: اسطورة ج اساطير]

_ **آساطِير الاَولِين:** [ا_ مذ] اڳين جون آکاڻيون.

• **اُساڪِرو ج اُساڪِرا:** [ا_ مذ] مينهن کان پوءِ زمين جي سڪي سخت ٿي وڃڻ واري حالت، ڦَڪَرانُ.

_ **اُساڪِرو ٿِيڻ:** [اصطلاح] مينهن پوڻ کان پوءِ زمين جو جمي سخت ٿي پوڻ.

• **اُساڪِڙو ج اُساڪِڙا:** [صفت] مينهن پوڻ کان پوءِ اس جي تاءَ تي زمين جو ڪجهه سڪل ڪجهه آلو ٿيڻ. ڦڪرو، آڌوڪو ٿيڻ.
* [مث: اساڪڙي ج اساڪڙيون]

• **اُساڪِرو، اُساڪِڙو ج اُساڪِرا، اُساڪِڙا:** [صفت_ مذ] صاف ٿيل، اڌ آلواڻ سڪل، ڦڪرو، آڌوڪو، اساڪڙو.
* [س/ ات/ ل]
* پسائي سڪائڻ بعد وٽجي ويندڙ.
* [س/ل]
* [سن: اشر - اس]

• **اُساڪِري، اُساڪِڙي ج اُساڪِريون، اُساڪِڙيون:** [ا_مث] پاڻيءَ واري زمين، وٽ واري زمين، پوسل واري زمين، ڦڪري زمين.
* سج جي روشنائي، ڪاڙهو.
* اپس، هپس، اگهم، اڪرس، اگهٽ، گهٽ، تپت، تاوڙي.
* مينهن وسي بند ٿيڻ جي حالت
* سواسائي
* [س/ٿ]
* [سن: اشر = اس]

● **آساليب:** [اـ مذ] نمونا، ريتيون.

* عبارت جا نمونا.

* [ع: اسلوب ج اساليب]

● **آسامرتُ ج آسامرتَ:** [صفت] بي طاقت، ڪم طاقت، اسمرٿ.

* بي پهچ، ناتوان، هيڻو ڪمزور.

* [سن: آ = نہ + سامرٿيہ = طاقت]

● **آسامي ج آساميون:** [اـمث] نالو، آبادي، مال ملڪيت، جائداد، دولت.

* شاهوڪاري، دولتمندي، آسامي.

* [ع: اسم ج اسماء اسامي = نالا]

● **آسان:** [ضمير جمع متڪلم] اسين (اسين جي حالت تغيري).

● **آسانهين:** اسان جي ٿي.

● **آساوري:** [اـ مث] هڪ راڳڻيءَ يا سر جو نالو.

* [سن: اساوري]

● **آساوَنتُ ج آساوَنتَ:** [اـصفت] ڏڄڻو، گيدي.

* هيڻو رحم جوڳو

* بي صبر

* [سن: آ = نہ + ساونت = بهادر]

● **آسائڻُ:** [مص – فعل متعدي] پيچيءَ مٿان پاڻي تاري هارڻ يا جدا ڪرڻ.

* [س/ ث]

* [مص] اُسائڻ

* [امر] اُساءِ

* [مضارع] اُسائيان (ج) اُسائيون، اُسائين (ج) اُسائيو اُسائي (ج) اُسائين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] اُسائي ٿو (ج) اُسائين ٿا

* [حال مث] اُسائي ٿي (ج) اُسائين ٿيون

* [ماضي] اُسائيو (ج) اُسائيا

* [ماضي مث] اُسائي (ج) اُسائيون

* [مستقبل] اُسائيندو (ج) اُسائيندا

* [مستقبل مث] اُسائيندي (ج) اُسائينديون

* [اسم مفعول] اُسائيلُ

● **آسباب:** [اـ مذ ـ ج] وجهون، مقصد، ذريعا.

* سبَبَ (مسبب الا سباب - سڀني سببن جو پيدا ڪندڙ يعني ڏٿي تعالىٰ ـ سنڌيءَ ۾ واحد طور ڪم ايندي).

* [ع: سبَب ج اسباب]

'پرڻ پنڄيائون، عشق جي اسباب ڪي' (شاهہ/ ڪليان)

* مال ملڪيت، جائداد، سامان سڙو، ٿپڙ ٽاڙي، ضرورت جو سامان.

ـ **آسبابِ سفر:** [اـمذ] مسافريءَ جو سامان.

● **آسباطُ:** [اـ مذ] ڏوهٽا (سبط الرسول - رسول جو ڏوهٽو)

* بني اسرائيل جون 12 ذاتيون يا قومون.

* [ع: سبط ج اسباط]

● **اِسبرگ:** [اـ مذ] گاڙهو هڙتال، هيڊي رنگ جي هڪ ڪاٺي (جيڪا رنگ ڏيڻ لاءِ ڪم اچي).

* هيڊ.

* [ف: اِسپرگ]

● **آستُ ج آستَ:** [اـ مذ] نست، بي زور، هيڻو.

* [سن: آ = نہ + شڪت = طاقت]

● آستِ: [صفت] ڪوڙو، بي حقيقت.
* نابود، بي بقا.
* [سن: آ = نه + ستيه = سچ]
ـ آستِ ڪرڻ: [اصطلاح] نقصان پهچائڻ، بي عزتو ڪرڻ.
ـ آستِ پولڻُ: [اصطلاح] ڪوڙ ڳالهائڻ.
● اُستُ ج اُستَ: [اـ مذ] ڪير جي لسي، انهن جو جمايل ڪير. انهن جي ڪير جو ڏئونرو.
'است جو انهن جي مون کي رهيو من
* ڏهي، ڏڌ.
* [س/ ل]
* دوڳ، دڳ.
* [س/ ات]
● اُستادُ ج اُستادَ: [اـ مذ] سيکاريندڙ، معلم، رهبر، مدبّر، هر فن ڄاڻندڙ.
* [صفت] چالاڪ، سياڻو، ڪيڏاري، چترُ، هوشيار.
* [ف ـ ع]
ـ اُستاد آزل: [اـ مذ] سڀ کان پهريون استاد، ازل کان وٺي استاد، ڳجهه سيکاريندڙ استاد.
* خداتعالى، قادر.
ـ اُستاد ٿِي گڏجڻ يا ملڻ: [اصطلاح] ڪنهن بئي کان حرفت سان کٽي وڃڻ، ڪنهن بئي تي حرفت سان غالب پوڻ.
ـ اُستاد لڳڻ يا هُڃڻ: [اصطلاح] وڏيڪ ڏاهو هجڻ.
* ڪيڏاري ٿي لڳڻ.
ـ اُستادائو ج اُستادائا: [صفت ـ مذ] استاد وارو، استاد جو، استاديءَ وارو، استادن جهڙو.
* [مث: اُستادائي ج اُستادائيون]

ـ اُستادِڪو ج اُستادِڪا: [صفت] استاد وارو، استادائو.
* [مث: اُستادڪي ج اُستادڪيون]
ـ اُستادِي ج اُستادِيون: [اـ مث] ڪاريگري، هنر، چالاڪي، ڪيڏ، حرفت بازي، اٽڪل، ترڪيب، تجويز، هوشياري، سياڻپ، چترائي.
ـ اُستادي ڪرڻ: [اصطلاح] چالاڪي ڪرڻ يا هلائڻ.
* ٺڳي ڪرڻ.
ـ اُستادي وٺڻ: [اصطلاح] هنر پرائڻ، سکڻ، تعليم وٺڻ.
● اِستادگِي: [اـ مث] بيهڪ.
* [ف: اِستادن = بيهڻ]
● اِستاده: [صفت] بيٺل.
● آستانُ ج آستانَ: [اـ مذ] فقيرن جو جهوپڙو، فقيرن جو آستانو، اوتارو.
* ملڪ، مڪان، جاءِ، رهڻ جو هنڌ (هند + ستان، عرب + ستان وغيره)
* [سن: سٿان = جاءِ ـ ف: استان = جاءِ]
ـ آستانو ج آستانا: [اـ مذ] آستان، ماڳ مڪان، رهڻ جو هنڌ، ٺڪاڻو.
* [س/ ات]
● آستاوو ج آستاوا: [اـ مذ] ڪٺونرو، ڪُوزو، بدنو.
* [س/ ات]
● اِستِبدادُ: [اـ مذ] زبردستي، زور، ظلم، جور وجفا.
* ڪنهن جي مرضيءَ خلاف مٿس هلايل حڪم، شخصي يا ظلمي راڄ.
* ضد، هٺ.
* [ع: بدد = زور — جور وجفا]

● **اِستِبصارُ:** [اِ_مذ] خيال سان ڏسڻ واري حالت. غور ۽ خوص، انهماڪ، باريڪبينيءَ سان ڏسڻ.
* شيعن جي حديث جو ڪتاب.
* [ع: بصر= ڏسڻ جي حالت _ غور]

● **اِستِبعَادُ:** [اِ_مذ] پري رهڻ جي حالت. عزلت.
* [ع: بعد = پري]

● **اُستَتِ اُستَتِي ج اُستَتِيوُن:** [اِ_مث] واکاڻ، ساراهه ۽ نيڪي
* ناموس، تعريف، ثنا، مدح.
* بندگي، عبادت، مناجات، پراٿنا.
* [سن: ستت]

● **اِستِتارُ:** [اِ_مذ] لڪ ۾ رهڻ جي حالت. لڪ (تصوف جو مرحلو ڪشف کان سواءِ).
* [ضد: 'تجلي']
* [ع]

● **اِستِثناءُ:** [اِ_مذ] پاڻ کي عليحدي ڪرڻ جي حالت. ڪنهن شيءِ کي ٻين کان عليحدو ڪرڻ.
* اصول کان هٽڻ جي حالت.
* ڪنهن به بيان بعد 'اِنشاءالله' چوڻ جي حالت.

_ **اِستِثنائِي:** [صفت] وانجي، الڳ، خارجي.
* قاعدي کان ٻاهر.
* 'قياس استثنائي' (منطق)، هڪ قسم جو فرضي قياس.

● **اُستَ پُستُ:** [اِ_مذ] لوسڻ گاهه.
* هڪ دوا جو نالو، هڪ پسارڪو وکر.
* بدوي يا جهانگي ماڻهن جو کاڄ. هڪ قسم جو ڦر يا ميوو.
* [ف: اسپست = اطريفل _ ٿلو _ برسيم]

● **اِستِجابَتِ:** [اِ_مث] قبوليت. هاڪار. اقرار.
* [ع: اِستِجابَہ]

● **اِستِحسان:** [اِ_مذ] پسنديدگي.
* نيڪي، تعريف جهڙو ڪم. ساراهه، خوبي.
* [ع: 'الاستحسان' = پسند ڪرڻ]

● **اِستِحقاقُ:** [اِ_مذ] حق، لياقت. لائقي.
* [ع: استحقاق = حق گهرڻ]

● **اِستِحڪامُ:** [اِ_مذ] مضبوطي. پختگي. جٽاءُ
* [ع: حَڪم = مضبوطي، مضبوطي چاهڻ]

_ **اِستِحڪاماتِ:** [اِ_ مذ] شهر يا ڇانوڻيءَ جي چوڌاري بچاءَ جا بندوبست، جهڙوڪ: قلعا، کاهيون وغيره.

● **اِستِخارو ج اِستِخارا:** [اِ_مذ] غيبي اشاري معلوم ڪرڻ جي دعا، خدا کان خاص دعا. رستي خيرجي طلب، فال.
* [ع: اِستِخاره = خيريت گهرڻ]

● **اِستِخراجُ ج اِستِخراجَ:** [اِ_مذ] اِخراج، نيڪالي.
* تجربو اپياس ۽ ڪوشش (هڪ شيءِ مان ٻي شيءِ ڳولي ڪڍڻ).
* [ع: استخراج = نيڪالي، ٻاهر ڪڍڻ]

● **اِستِخلاصُ:** [اِ_مذ] خلاصي، رهائي، ڇوٽڪارو. آزادگي، آزادي
* [ع: خَلص = رهائي _ آزادي]

● **اُستُخَوانُ ج اُستُخَوانَ:** [اِ_مذ] هڏو، ميوي جي ڪکڙي.

● **اُستُخَوان بُزرگ:** [صفت] وڏي خاندان وارو.

_ **اُستُخَوان بَندُ:** [اِ_مذ] ڄيٺڙي، پٽي.

_ **اُستُخَوان بَندِي:** [اِ_مث] هڏ ناهڻ. ناهه ڪرائڻ.

_ **اُستُخَوان خَوار:** [اِ_مذ] هماءِ پکي. ڪتو.

_ **اُستُخَوان فَروشِي:** [اِ_مث] هڏا وڪڻ.
* بدمعاشي. لچائي.

● اِستِدراجُ: [اـ مذ] درجي بہ درجي کنھن کي ھٿائڻ يا ھرکائڻ جي حالت.
* کنھن بزرگ کان ظاھر ٿيل عجيب ڪم، ڪرامت.
* ڪافرڪان ظاھر ٿيل عجيب ڪم. شيطان جو انسان کي گمراھ ڪرڻ. شيطاني الھام.
* [ع: خرج = ٻاھر ڪيڻ]

● اِستِدراڪُ: [اـ مذ] چُڪن يا غلطين جي تلافي.
* پلنامو (ڪتاب ۾ جيڪا ڳالھ ڪسي وئي ھجي، يا ڪا چڪ رھجي وئي ھجي، سا وري ڪتاب جي آخر ۾ درج ٿيل)
* [ع: اِستِدراڪ = ڪوشش ڪري کنھن ماڻھوءَ يا شيءِ کي پُڄڻ]

● اِستدعا ج اِستِدعائُون: [اـمث] عرض، التجا، گذارش، منٿ، آزي، خواھش، مطالبو، اپيل.

● اِستِدلالُ: [اـمذ] دليل، ثابتي، ثبوت، حجت.

● آستَرُ ج آستَرَ: [اـ مذ] ڪپڙي جو ھيٺيون تھہ، ڪوٽ وغيره جو اندريون ڪپڙو.
* پڪي پٽ تي پلستر ڪان اول ڏنو ويندڙ سيمينٽ جو تھہ.
* خچر.
* [سن: اشوتر]
* ھشيار.
* [سن: استر]

ـ آستَر ڏِيڻ: [اصطلاح] بني يا ٻانڌي کي اندران ھيو چمڙو ڏيڻ. ڪوٽ وغيره کي اندران ڪپڙي جو تھہ ڏيڻ.
* پڪي پٽ تي پلستر ڪان اول سيمينٽ جو تھہ ڏيڻ.

ـ آستَرڪارِي: [اـ مث] لِنب، ليپو.

● اُستَرُ ج اُستَرَ: [اـمذ] ورلي مادي خچر مان پيدا ٿيل خچر، نھايت طاقتور خچر.
* [ف: ستور ـ استور]

● اِستِراحَت: [اـ مث] راحت، آرام، عيش.
* [ع: راحت]

● آستَرڪُ، آستَرڪَ: [ا ـ مذ] سلاجيت، سلارس (رجوليت وڏائڻ جي ھڪ دوا).
* [ف ـ يوناني: اِسترڪ]

● اُسترڳِي اُسترِڳِي: [اـمث] ترغيب، تحرڪ، ڏس، سڪاوت.
* طاقت.
* چالاڪي، ھوشياري، ڦڙتائي.
* [ف: سترگ = بزرگ، عظيم، اھم]

● اُستُرو ج اُستُرا: [اـ مذ] پاڪي.
* [ف: استره < مصدر، ستردن = ڪوڙڻ]

● اِستِري ج اِستِريُون: [اـ مث] عورت، جوءِ، زال.
* [سن: ستري = زال]

ـ اِستِري دَّنُ: [ا ـ مذ] زال جي خاص ملڪيت.

● اِستِري ج اِستِريُون: [ا ـ مث] بجليءَ تي ھلندڙ ڪَلَ (جنھن سان ڪپڙن مان سر ۽ گھنج ڪيجن)، ڏوٻين، درزين يا عام گھرن ۾ استعمال ٿيندڙ ھڪ لوھي اوزار (جنھن کي تپائي ڏوٽل ڪپڙي کي لسو ۽ ھموار بنائيندا آھن)

ـ اِستِري پِرڻُ: [اصطلاح] اِستريءَ ۾ اڱروجھڻ، استري تيار ڪرڻ.

ـ اِستِري چنبڙڻ: [اصطلاح] تتل استريءَ مان تانبا ڪيڻ.

ـ اِستِري ڪرڻُ: [اصطلاح] ڪپڙي جا سر ڪيڻ لاءِ ڪوئلي، بجليءَ يا گئس تي ھلندڙ ڪل گھمائڻ.

● اِستطاعَت: [اـمث] طاقت، سگھہ، قوت، زور، حيثيت، مقدور، وس، پڄندي.
* [ع: استطاعة]

● اِستِطراد: [اـ مذ] شعر يا قصيدي ۾ ھڪ ڳالھ ڇڏي ٻيءَ ۾ ٽپي پوڻ جي حالت.

● اِستِعارو ج اِستِعارا: [اِ- مذ] اشارو. اها علمي صفت جنهن ۾ تشبيهه جو لفظ (جهڙو، جيئن، جيان، وانگر) ڪم نہ آڻجي، مثلاً: "هو شينهن آهي" (هو شينهن جهڙو بهادر آهي).

* ايمان، روپڪ.

* [ع:اِستعاره = اڌارو وٺڻ]

● اِستِعانَتَ: [اِ- مث] مدد جي گهر، واهر جي طلب، امداد.

* [ع:اِستِعانہ = مدد گهرڻ]

● اِستِعبادُ: [اِ-مذ] عبد يا ٻانهون بڻائڻ جي حالت، غلامي.

* [ع: عبد= ٻانهون]

● اِستِعجابُ: [اِ- مذ] عجب، حيرت.

* [ع: عجب ـ حيرت ـ تعجب ـ حيراني]

● اِستِعدادُ: [اِ- مذ] تيار رهڻ جي حالت، تياري، لياقت، قابليت، ذهني طاقت.

● اِستِعفا ج اِستِعفائون: [اِ- مث] نوڪري يا عهدي ڇڏڻ جي درخواست.

* معافيءَ لاءِ عرض.

* [ع:اِستِعفاء = معافي گهرڻ]

● اِستِعمال: [اِ-مذ] عمل ۾ آڻڻ جي حالت. ڪتب آڻڻ، ڪم آڻڻ

* عمل، تجربو، مشق، آزمودو.

* ورزش.

* [ع: عمل= ڪم ـ تجربو]

ـ اِستِعمال ڪرڻ: [اصطلاح] ڪتب آڻڻ، ڪم ۾ آڻڻ

ـ اِستِعمالي: [اِ- مث] عمل، ڪم آڻڻ جي حالت، آزمائش، تجربو، آزمودو

* [صفت] ڪم جي لائق، دستوري، معمولي، مستعمل.

● اِستِغاثہ: [اِ-مذ] فرياد، دانهن، مقدمو، ڪيس، دريافت.

* [ع:اِستغاثہ = مدد لاءِ پڪار]

● اِستِغراقُ ج اِستِغراقَ: [اِ- مذ] غرق ٿيڻ جي حالت، ڪنهن خيال يا فڪر ۾ پئجي وڃڻ جي حالت.

* ڌڻيءَ پاڪ جي يادگيري، يا بندگيءَ ۾ محويت، تبي، ڌن.

* [ع: غرق= محو ٿيڻ ـ ڌن ـ غرق ـ تبي ـ محو ٿيڻ]

ـ اِستغراقِي ج اِستغراقيون: [اِ- مث] محويت، تبي، ڌن.

● اِستِغفارُ ج اِستِغفارَ: [اِ- مث] معافي، مغفرت گهرڻ، گناهن يا پاپن جي بخشش لاءِ دس يا گهر، توبهہ زاري، توبهہ جو ڪلمو.

* [ع: غفر= توبهہ ـ معافي]

ـ اِستِغفارُ پڙهڻ: [اصطلاح] توبهہ ڪرڻ، معافي گهرڻ.

ـ اِستِغفارُ ڪرڻ: [اصطلاح] توبهہ ڪرڻ، بخشش گهرڻ.

● اَستَغفُرالله: [ع ـ ڪلمو] الله تعاليٰ کان معافي، ڪنهن غلطيءَ تي خبردار ٿيڻ وقت چوڻ جا الفاظ. خدا بچائي، توبهہ

● اِستِغنا ج اِستِغنائُون: [اِ- مث] غني هئڻ، تونگري، شاهوڪاري.

* بي نيازي، خودداري، بي پرواهي.

* [ع:اِستِغناء = غني يا بي پرواه ٿيڻ]

● اِستِفادَہ: [اِ- مذ] فائدي جي حاصلات، نفعو، فائدو.

* [ع:اِستِفاده = فائدو پرائڻ]

● اِستِفتا: [اِ- مث] مقدمي جو نتيجو، فيصلو، فتويٰ، شرعي فيصلو.

* [ع:اِستِفتاء = فتويٰ گهرڻ]

● اِستَفسارُ ج اِستِفسارَ: [اِ- مذ] پڇا ڳاڇا، حقيقت جي جاچ، جواب طلبي.

* [ع: فسر= پڇا ڪرڻ ـ تفسير گهرڻ]

• **اِستِفعالُ:** [اِ_مذ] ڪم جي خواهش.
❊ عربيءَ ۾ اسم مصدر جو هڪ وزن.
❊ [ع:اِستِفعالُ = ڪنهن به ڪم جي خواهش ڪرڻ]

• **اِستِفهامُ ج اِستِفهامَ:** [اِ_مذ] سوال. ڪنهن ڳالهه کي سمجهڻ لاءِ پڇيل سوال. گرامر ۾ سوال پڇڻ لاءِ ڪم ايندڙ ضمير (ڪهڙو، ڪير وغيره ۽ 'حروف اِستِفهام' جهڙوڪ: ڇو، ڇا، ڇالاءِ، آيا، ڪجاڙو وغيره).
❊ [ع: فهم = ڄاڻ_ سمجهڻ_ سمجهڻ جي خواهش ڪرڻ]

_ **اِستِفهامُ اِنڪاري:** [اِ_مذ] اِنڪار جي معنىٰ ظاهر ڪندڙ سوال (مثلاً 'ائين وري ڪيئن هوندو؟' يعني 'ائين ڪونه هوندو').

_ **اِستِفهامي:** [صفت] سوال جو، سواليہ.

• **اِستِقامت:** [اِ_مث] مضبوطي، پختائي، بيهڪ، بيٺلائي، استواري، اِستقي.

• **اِستَقبالُ ج اِستَقبالَ:** [اِ_مذ] ٻه چار قدم اڳتي هلي ڪنهن کي ملڻ، مرحبا، آجيان، آءُ ڀڳت، پيشوائي، آدرڀاءُ، پذيرائي.
❊ ايندڙ زمانو، آئينده، مستقبل.
❊ [ع:اِستقبالُ = اڳيان مرحبا لاءِ وڃڻ]
❊ [ع: قبل = پذيرائي — آجيان]
'ڪنين ماضي من ۾، ڪنين اِستقبال' (شاهه).

• **اِستِقراءُ ج اِستِقراءَ:** [اِ_مذ] ڇڪاس، تحقيقات، علم منطق ۾ خاص ڳالهين مان عام قياس (نتيجو) ڪڍڻ.
❊ [ع: قرء_ تحقيقات]

• **اِستَقرارُ:** [اِ_مذ] قرار، ڄمت.
❊ [ع:اِستقرار = قرار وٺڻ، ڪَٽُ ٿيڻ، ڄمي وڃڻ]

• **اِستَقلالُ ج اِستَقلالَ:** [اِ_مذ] مضبوطيءَ سان هڪ ڳالهه تي بيهڻ، پختگي، ثابت قدمي.
❊ خودمختياري، آزادي.
❊ [ع: قَلل = ثابت قدمي]

• **اِستقلاليت:** [اِ_مث] غير محدود اختياري، ثابت قدمي

• **آستڪار:** [اِ_مث] بي عزتي، بي مانائي، بي حرمتي، نرآدر.
❊ [سن: أ = نہ + ستڪار = چڱو عمل، چڱو سلوڪ، مرحبا، آدر، پذيرائي، آجيان، مهمان نوازي، مان، عزت]

• **اِستِڪبارُ:** [اِ_مذ] تڪبّر، هٺ.
❊ [ع: ڪَبر = وڏائي_ غرور]
❊ [ع:اِستِڪبار = پاڻ کي وڏو سمجهڻ]

• **اِستِڪثارُ:** [اِ_مذ] گهڻائي، جهجهائي.
❊ [ع: ڪَثر = گهڻائي_ ڪثير يا گهڻو گهرڻ]

• **اِستِڪراهُ:** [اِ_مذ] ڪراهت، نفرت.
❊ [ع: ڪَره = سختي_ بنا راضپي جي_ ڪراهت اچڻ]

• **اِستِڪشافُ:** [اِ_مذ] اظهار، ظهور، ڇنڊڇاڻ، پڌرائي.
❊ [ع: ڪشف = پڌرائي_ ڇنڊڇاڻ_ ڪنهن شيءِ کي ظاهر ڪرڻ]

• **اِستِڪمالُ ج اِستِڪمالَ:** [اِ_مذ] ڪمال.
❊ [ع:اِستِڪمالُ = ڪمال جي خواهش رکڻ]

• **اِستِلامُ:** [اِ_مذ] حجر اسود کي چمڻ يا هٿ لائڻ جي حالت.
❊ [ع: مص]

• **اِستِماعُ ج اِستِماعَ:** [اِ_مذ] خبر، افواهه.
❊ [ع: سمع = ڪن ڏيڻ_ ٻڌڻ]

• **اِستِمدادَ:** [اِ_مث] مدد، واهر.
❊ [ع: مدد، واهر مدد وٺڻ]

• **اِستِمرارُ:** [اِ_مذ] دائمي طرح ٿيندڙ ڳالهه، جاري، چالو.
❊ [ع:اِستِمرار = هليو هلڻ]

_ **اِستِمراراً:** [ظرف] دائماً، متواتر، لاڳيتو.

_ **اِستِمراري:** [اِ_صفت] جاري رهندڙ، دائمي هلندڙ.
❊ گرامر ۾ جاري رهندڙ ڪم لاءِ ڪم ايندڙ زمان (زمان حال اِستمراري، مستقبل اِستمراري يا ماضي اِستمراري).

● **اِستنجا:** [اِ_مث] جهاڙي يا پيشاب بعد طهارت يا مسحو
* [ع: اِستِنجا = ناپاڪائيءَ کان نجات پائڻ]

● **اُستو ج اُستا:** [اِ_صفت_مذ] اوستو، ڪنهن هنر جو استاد. ڪاريگر، مستري، رازڪو يا واڍڪو ڪم ڪندڙ.
* [ع: استاذ]

● **اِستوا:** [اِ_مث] برابري، هڪ جهڙائي (خط اِستوا = اوڀر کان اولهه تائين زمين کي ٻن برابر ڀاڱن ۾ ورهائيندڙ خيالي ليڪ).
* [ع: اِستِواءُ = برابر هئڻ]

● **اُستوارُ:** [صفت] مضبوط، محڪم، قائم، پختو، ڏاڍو پڪو، اِستت.

● **اُستوارِي:** [اِ_مث] مضبوطي، پختائي، پڪائي، ڏاڍائي.

● **آستِ وبَست:** [اِ_مذ] سربستو احوال، وچور، ڪيفيت.

● **اُستورُ:** [اِ_مذ] وهٽ، گهوڙو، خچر.
* [ف: ستور_استور]

● **اِستِ وستِ:** [اِ_صفت] تڙيل، پکڙيل، بي قاعده، بگڙيل، ابتڙ سبتڙ، ڪروڪر، ڪکوڙکو.
* [سن: اسوسٿ، ويست، ويتيست، اويوسٿِت، لووِوسٿِت = بي ترتيب]

● **اِستِهزاء:** [اِ_مث] ٺٺولي، کل، مسخري، چٿر.
* [ع: هَذء = ٺٺولي ڪرڻ]

● **اِستِيصال:** [اِ_مذ] بيخ ڪني، تحس نحس، ستيا ناس، پائمالي.
* [ع: اِستِئصال = اصل يا پاڙ کان پٽڻ]

● **اِستاپنُ ج اِستاپنَ:** [اِ_مذ] بنياد، پايو.
* رهائش جي جاءِ، آشيانو
* [سن: سٿاپن = بيهارڻ، کڙو ڪرڻ، بنياد وجهڻ، دل جا خيال پختا ڪرڻ]

_اِستاپن ڪرڻ: [اصطلاح] بيهارڻ، قائم ڪرڻ، بنياد وجهڻ، ٿاپڻ، برپا ڪرڻ.

_ آستانُ ج آستانَ: [اِ_مذ] آستان، جاءِ، هنڌ، ماڳ، مڪان.
* [سن: سٿان = بيهارڻ]

_اِستان: [اِ_مذ] وهنجڻ، صفائي ڪرڻ، ڌوئڻ.
* [ف_س/ل]

● **اِستِرُ:** [صفت] قائم، مضبوط، پختو، تبيهه.
* [سن: سٿِر = قائم].

_اِستِرتا: [اِ_مث] بيٺلائي، پختائي، استقامت.
* آرام.

● **اِستَلُ ج اِستَلَ:** [اِ_مذ] پختي زمين، خشڪي، ڪنارو
* ماڳ، جاءِ، هنڌ، مڪان، ٿل، آستان.
* [سن: سٿل = پختو بيهڻ]

● **آستِنگُ ج آستِنگَ:** [صفت] بلڪل نئون، ڪورو.
* [س/ٺ]

● **اِسٿُولُ ج اِسٿُولَ:** [صفت] ٿلهو، متارو.
* جاڏو ڏکيو، ڀاري، ڳورو.
* [سوکيم' جو ضد]
* مت جو موڙهو ٿلهيءَ سمجهه وارو اجاڻ، ٻالوڀولو.
* [اِ–مذ] گاهه جو هڪ قسم.
* [سن: سٿول = ٿلهو]

_ اِسٿُولُ سَرِيرُ: [صفت] جاڏو جسم، ٿلهو بدن، ڦيٿو.
* [س: سٿول = ٿلهو]

● **آستُ:** [صفت] ڪم نہ آندل، بلڪل نئون، تهدر.

● **اِستافُ ج اِستافَ:** [اِ_مذ] عملو، ڪاتي يا آفيس جا ملازم.
* [انگ: Staff]

ـ **اِستافُ ميمبر:** [اِ ـ مذ] علمي جا ڪارڪن. ڪنهن دفتر جا ملازم.
※ [انگ: Staff Member]

● **اِستامپُ ج اِستامپ:** [اِـمذ] دستاويز وغيره لاءِ سرڪاري ڇاپ لڳل پنو. اسٽام.
※ ٽڪلي، ٺپو.
※ [انگ: Stamp]

● **اِستانُ ج اِستانَ:** [اِـ مذ] پڙي، گاڏين وغيره جي بيهڻ لاءِ اڏو ('اِسٽينڊ' جو بگڙيل اچار).
※ [انگ: Stand]

● **اِسٽرائيڪ ج اِسٽرائيڪُون:** [اِـمث] هڙتال. احتجاج. ملازمن جو ڪم ڪرڻ کان وقتي انڪار (مطالبن جي حاصلات خاطر).
※ [انگ: Strike]

● **اِسٽمَ:** [اِـمث] بئٽ بال/ ڪرڪيٽ راند ۾ پچ جي ٻنهي پاسن کان ڪتل ڪاٺيون جن کي بال لڳڻ سان رانديگر آئوٽ ٿئي.
※ [انگ: Stump]

● **اِسٽوڊنٽ:** [اِـ مذ] پڙهندڙ. شاگرد. طالب العلم.
※ [انگ: Student]

● **اِسٽور:** [اِـ مذ] گودام. دڪان (جيئن: ميڊيڪل اسٽور يعني طبي دوائن جو مرڪز)
※ شيون گڏ ڪري رکڻ وارو هنڌ.
※ [انگ: Store]

ـ **اِسٽور روم:** [اِ ـ مذ] گودام. ذخيرو ڪرڻ وارو ڪمرو. مال گڏ ڪري رکڻ واري ڪوٺي.
※ [انگ: Store Room]

ـ **اِسٽور ڪيپر:** [اِ ـ مذ] گودام سنڀاليندڙ. ذخيرو ڪرڻ وارو. مال گڏ ڪري رکڻ واري ڪوٺيءَ جو سنڀاليندڙ.
※ [انگ: Stor keeper]

● **اِسٽولُ ج اِسٽولَ:** [اِـ مذ] ڪاٺيءَ مان ٺهيل چوڪي، چئن ٽنگن واري تختي لڳل منجي.
※ [انگ: Stool]

● **اِسٽِي ج اِسٽِيُون:** [اِـ مث] عورت. زال. اِستري.
※ [س/ٿ/ ل ـسن: ستري]

● **اِسٽيٽ ج اِسٽيٽُون:** [اِـمث] رياست. جاگير. راڄڌاني.
※ [انگ: State]

● **اِسٽيج ج اِسٽيجُون:** [اِـ مث] منچ. ڪنهن تقرير، ناٽڪ يا تماشي ڪرڻ لاءِ مٽيءَ، سرن يا سيمينٽ جو ٺهيل ٿلهو. ڪاٺ جو صندل يا چبوترو.
※ [انگ: Stage]

● **اِسٽيشَن ج اِسٽيشنُون:** [اِـمث] ريل گاڏيءَ جي بيهڻ جي مقرر جاءِ. گودي.
※ ٿاڪو. ٺڪاڻو. مڪان.
※ [انگ: Station]

● **اِسٽيشِنري ج اِسٽيشِنرِيُون:** [اِـ مث] آفيس ۾ لکپڙهه ۾ ڪم اچڻ جو سامان.
※ [انگ: Stationary]

● **اِسٽِيل:** [اِـ مذ] رڪ. فولاد.
※ [انگ: Steel]

● **اِسٽيمَرُ ج اِسٽِيمَرَ:** [اِـ مذ] آگبوٽ. پاڻيءَ جو جهاز.
※ [انگ: Steamer]

● **اَسپُ ج اَسپَ:** [اِـمذ] گهوڙو.
※ [ف:(اسپ) ـ سن: (اشو)]

ـ **اَسپُ تازِي:** [اِـمذ] تيز رفتار عربي گهوڙو.

● **اِسپتالَ ج اِسپتالُون:** [اِـ مث] بيمارن جي علاج جي جاءِ. شفا خانو. دواخانو.
※ [انگ: Hospital]

-اِسپتالِي ج اِسپتالِي: [صفت] اسپتال ۾ رهڻ جو لائق، بيمار، مريض، اگهو
* چرين جي اسپتال ۾ رهڻ جو لائق، چريو، اڌ مغزي.
• اِسپِرِٽ: [اـمذ] جوهر.
* روح، جذبو
* گاڏيءَ جو تيل
* شراب
* [انگ: Spirit]
• اِسپرنگ ج اِسپرنگ: [اـ مذ] لوهه جو ويڙهو، لوهه جو ورن وڪرن وارو ويڙهو (جنهن جي مدد سان ڪنهن بيجان شيء ۾ تحرڪ پيدا ڪيو ويندو آهي).
* [انگ: Spring]
• اِسپري: [اـ مث] ڦوهارو، ڇنڪار ڪندڙ اوزار.
* [انگ: Spray]
• اِسپَنج، اِسفَنج: [اـمذ] اسفنج، ابر مرده، مثل ڪڪر.
* [انگ: Sponge]
• اِسپَندُ: [اـ مذ] هرمرو، پسارڪي وکرجو هڪ قسم.
* [ف: سپند،اِسپند]
• اِسپِن اَنڊِي: [اـخاص] بلوچستان ۾ جهونو غرق ٿيل دڙو (جنهن جي کوٽائي سينٽ جان 1881ع ۾ ڪرائي)
• اِسپَنگر: [اـمذ] دوا طور ڪم ايندڙ ٻج جو هڪ قسم.
* [ف: اسپغول < اسپ = گهوڙو + غول = ڪن. هن ٻوٽي جو ٻج گهوڙي جي ڪن جهڙو ٿيندو آهي]
-اِسپَنگر جي ٿُهي: [اـ مث] اِسپنگر جو ٻورو، اسپنگر جي کل يا تهه (جيڪا پيٽ جي خرابيءَ ۾ ڪاڻ سان فائدو ٿيندو آهي).
-اِسپيشَل: [صفت] خاص، مخصوص، جداگانه.
* [انگ: Special]
-اِسپيشَل ڪِلاس: [اـمذ] خاص ڪلاس، مٿانهون طبقو.
* [انگ: Special class]
-اِسپيشَل مئجسٽريٽ: [اـمذ] سرڪار طرفان بنا پگهار خاص طرح مقرر مئجسٽريٽ.
* [انگ: Special Magistrate]
• اِسپيڪَرُ ج اِسپيڪَرَ: [اـمذ] تقرير ڪندڙ، مقرر، ليڪچر ڪندڙ، ليڪچرار.
* قانون ساز مجلس جو چونڊيل عهديدار جيڪو اجلاس هلائي
* [انگ: Speaker]
• اِسپين: [اـ خاص] هسپانيه، اندلس، فرانس جي ڏکڻ اولهه ۾ يورپ جو هڪ ملڪ.
* [انگ: Spain]
• اَسَڄَڻُ ج اَسَڄَڻَ: [اـ مذ] ڪوڙو شخص، ڪڄڻ، دشمن، بدخواهه.
* [ضد: سڄڻ]
* [سن: ا = نه + ستيه = سچو + جن = شخص]
• اَسچُ ج اَسچَ: [صفت] ميرو، گدلو، ناپاڪ، غليظ.
* [سن: ا = نه + شچ = صاف]
• اِسحاقُ: [اـخاص ـ مذ] حضرت ابراهيم عليه السلام جي فرزند ۽ حضرت يعقوب عليه السلام جي والد جو نالو (جيڪو پڻ هڪ پيغمبر ٿي گذريو آهي).
• اَسَدُ ج اَسَدَ: [اـ مذ] شينهن.
* آسمان جي ٻارهن برجن مان هڪ جو نالو شنگهه، راس.
* [ع: اسد =شينهن]
• اَسَدالله: [اـخاص ـ مذ] خدا جو شينهن.
* حضرت علي عليه السلام جو لقب.

● **آسِڌُ ج آسِڌَ:** [اِ_ مذ] اڻ پورو، اڌ پڪو، ڪچو، ناقص.

* بيمار.

* جڏو.

* ڪوڙو.

* [سن: ا = نه + سڌ = پورو]

● **آسُرُ ج آسرَ:** [اِ_ مذ] اڌ رات کان پوءِ جو وقت، پرهه ڦٽيءَ کان اڳ جي مهل، صبح صادق، پوئين رات، رات جو پويون پهر، اسور.

* [سن: اسرا = صبح، پرڀات]

'پلاندن جا پاڳ، ويل اسر ويهي ڪيرولوڙن' (غمدل فقير)

● **آسُرَ ويلَ:** [ظرف] پيچ پني، پرڀات، ڏڪيءَ جو، پوئينءَ رات، جنڊن مهل، پرهه ڦٽيءَ

* [سن_ اسرا + ويلا = وقت، مند]

اسر سندو آسرو وڳند ڪي وڏو' (شاهه).

● **آسرات:** [اِ_ مذ] آرام.

● **اُسِراتُ ج اُسراتُون:** [اِ_ مث] اُسات، اُڃ، ترشنا، پياس.

* [سن: اشنا = اس + ت]

● **اُسِراتِجڻُ:** [مصدر 'اُسراتڻ' مان فعل مجهول] اساڻجڻ، اجائجڻ، تمام گهڻي اڃ لڳڻ.

* [س/ات — سن: اش = ٻرڻ]

* [اُسراتيس اُسراتبس اُسراتيل]

● **اِسرارُ ج اِسرارَ:** [ا_ مذ] ڳجهه، ڀيد، ڳجهيون ڳالهيون، ڳجها ڪم، راز رنگ.

* جن ڀوت جو اثر، ڪامڻ، دوهه، آسيب.

* عجائب، تماشو، حيرت.

* [ع: 1. سرج اسرار= ڳجهه — راز 2. ع اِسرار= لڪائڻ]

ـ **اِسرارِي ج اِسرارِي:** [اِ_ مذ] جادوگر، ڀوپو، ڀانيو.

* ڳجهو، راز جهڙو.

● **اِسرافُ ج اِسراف:** [اِ_ مذ] حد کان ٻاهر وڃڻ جي حالت.

* فضول خرچي، بالفضولي، اجايو خرچ، هٿ ڦاڙائي.

* [ع: سرف]

● **اِسرافِيلُ:** [اِ_ خاص _ مذ] چئن وڏن فرشتن مان هڪ جو نالو (جيڪو دنيا جي فنا ٿيڻ کان اڳ صور ڦوڪيندو).

● **اِسرامُ:** [اِ_ خاص] هڪ ذات جو نالو.

● **اِسرانو:** [اِ_ خاص] هڪ ذات جو نالو، اِسراڻ.

● **اِسراڻ:** [اِ_خاص] هڪ ذات جو نالو، اِسرانو

● **اُسراڻَ ج اُسراڻُون:** [اِ_ مث] درگذر، معافي، ڪميا.

* [سن: اوساڻ = ٻيري ڪرڻ]

● **اِسراءُ:** [اِ_ مذ] رات جي مسافري.

* ليلة الاسراء = معراج جي رات.

● **اِسرائيلُ:** [اِ_خاص] حضرت يعقوب عليه السلام جو اصلي نالو (بني اسرائيل = حضرت يعقوب جو اولاد، يهودي).

* وچ اوڀر ۾ هڪ ملڪ جو نالو.

● **اَسرِڌا ج اَسرڌائون:** [اِ_مث] بي اعتباري، بدگماني، اوشواس.

* [سن: ا = نه + شرڌا = اعتبار]

● **اُسَرَڙڻ:** [مص — فعل متعدي] وڻ جا پن پٽڻ يا روڙڻ.

* [س/ ٿ]

* [مص] اُسَرَڙڻُ

* [امر] اُسَرَڙ

* [مضارع] اُسَرَڙيان (ج) اُسرڙيون، اُسرڙين (ج) اُسرڙيو، اُسرڙي (ج) اُسرڙين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُسرڙي ٿو (ج) اُسرڙين ٿا
* [حال مت] اُسرڙي ٿي (ج) اُسرڙين ٿيون
* [ماضي] اُسرڙيو (ج) اُسرڙيا
* [ماضي مت] اُسرڙي (ج) اُسرڙيون
* [مستقبل] اُسرڙيندو (ج) اُسرڙيندا
* [مستقبل مت] اُسرڙيندي (ج) اُسرڙينديون
* [اسم مفعول] اُسرڙيل

• **آسَرَ گلو ج آسَرَگلا:** [صفت_ مذ] بدچال.
* [س/ات — سن: اسر = دئيت + گل = ڳل]
* [مث: آسَرَ گلي ج آسَرَگليون]

• **آسَرڻ:** [صفت] بي آسرا، بي واهو، بي وسيلو، بي ڪس، بي پناهو.
* [سن: ا = نہ + شرڻ = پناه]

• **اُسرڻُ:** [مص — فعل لازمي] اُپرڻ، وڌڻ، مٿي چڙهڻ.
* روانو ٿيڻ، اُسهڻ وڃڻ، هلڻ، نڪرڻ.
* [سن: اد = مٿي + سرڻ = گذرڻ، چرڻ]
* [اُسريو، اُسريا، اُسري، اُسريون، اُسرندو، اُسرندا، اُسرندي، اُسرنديون، اُسريل]

• **اُسرائِڻُ:** [مصدر 'اُسرڻ' مان متعدي بالواسطه] وڌائڻ.
* روانو ڪرڻ.
* [اُسريو اُسرندو اُسريل]

• **اُسري لنگهڻ:** [اصطلاح] آڏي جواب جي طاقت رکڻ.
* [س/ات]

• **آسَرِيرُ ج آسَرِيرَ:** [صفت] سرير کان سواءِ، بي جسم، بي جان نرآڪار، روحاني.
* [سن: ا = نہ + شرير = جسم]

• **اُسڙِڪڻُ، اوسڙِڪڻ، اوسڙڻُ:** [مص — فعل لازمي] اوسيڙو ڪرڻ، انتظار ڪرڻ.
* [سن: اشڻ = اس]

آپي اوسڙان اس ۾، جهليو ڪن ڪنار.

* اس ۾ پٽڪڻ، اجايو رلڻ، تلڪڻ.
* ناسون هٽڻ.
* بک ۾ پاهه ٿيڻ.
* سڌ ڪرڻ، سڪڻ.
* [اُسڙڪيو، اُسڙڪيا، اُسڙڪي، اُسڙڪيون، اُسڙڪندو، اُسڙڪندا، اُسڙڪندي، اُسڙڪنديون، اُسڙڪيل]
* [اوسڙڪيو، اوسڙڪيا، اوسڙڪي، اوسڙڪيون، اوسڙڪندو، اوسڙڪندا، اوسڙڪندي، اوسڙڪنديون، اوسڙڪيل]
* [اوسڙيو، اوسڙيا، اوسڙي، اوسڙيون، اوسڙندو، اوسڙندا، اوسڙندي، اوسڙنديون، اوسڙيل]

• **آسسٽنٽ:** [اـ صفت] مددگار، نائب، عيوضي.
* [انگ: Assistant]

• **اُسطورُ:** [اـ مذ] آکاڻي، قصو، افسانو.
* [ع: اسطوره]

• **اَسعَدُ:** [صفت] تمام خوش، سڀ کان خوش، آسودو.
* [ع: 'سعيد' جي تفضيل]

• **اَسَفُ ج اَسَفَ:** [اـ مذ] ارمان، غم "واسفا = افسوس، واويلا".

• **اَسفارَ:** [اـ مذ] سفر، مسافريون، پنڌ.
* [ع: سفر ج اسفار]
* ڪتاب (خصوصا پيشنگوين جا)، تحريرون، نسخا.

• **اَسفَلُ ج اسفَلَ:** [ظرف] وڌيڪ هيٺ، سڀ کان هيٺ.
* [ع: 'سافل' جو تفضيل]

ـ آسفل السافلين: [ظرف] هيٺين کان هيٺ.

• اِسفندُ: [اِـ مذ] هڪ پسارڪو وکر. هرمرو.

* [ف: سپند، اِسپند]

• اِسفنديارُ: [اِـخاص] ايران جي هڪ قديم پهلوان 'ابن گشتاسپ' جو نالو (جنهن کي رستم ماريو هو).

• آسفل: [صفت] ناڪام، بي نتيجي، ناڪامياب.

* [س، سن: اَ = نه + سفل = ڪامياب]

• اِسقاطُ ج اِسقاطَ: [اِـمذ] حمل ڪيرائڻ جو عمل. ڪهائي

* ميت جي ساري عمر جي کاڌي پيتي ۽ گناهن جو ڪفارو (بخشائڻ).

• اِسڪالر: [اِـصفت] عالم، اديب، ماهر.

* تعليم وٺڻ لاءِ وظيفو کڻندڙ.

* [انگ: Scholar]

• اِسڪالرشپ ج اِسڪالرشِپُون: [اِـمث] طالب العلم جي امداد. شاگرد لاءِ وظيفو (محنتي ۽ غريب شاگردن لاءِ سرنديءَ وارن يا حڪومت پاران مالي امداد).

* [انگ: Scholarship]

• اِسڪائوٽُ ج اِسڪائوٽ: [اِـمذ] اسڪولي شاگردن يا ٻين وڏن جي منظم جماعت (جيڪا اوِل سوِيل ماڻهن تي آيل مصيبت وقت خيرسگاليءَ جي جذبي تحت انهن کي ڪم اچي).

* [انگ: Scout]

• اِسڪِرُو ج اِسڪِرُو: [اِـمذ] لوهه جو پيچ. بوتل وغيره جي ڍڪ کولڻ جو پيچ.

* [انگ: Screw]

ـ اِسڪِرو ڊرائيور: [اِـ مذ] پيچڪش. پيچ کولڻ جو اوزار.

* [انگ: Screw driver]

• اِسڪندَرُ: [اِـخاص] سڪندر، يونان جو مشهور بادشاهه.

* [انگ: Alexander]

ـ اِسڪندَري: [اِـ صفت] اسڪندر جو، اسڪندر جهڙو.

* نهايت اعليٰ.

• اِسڪندَرَوِينا: [اِـخاص] شام ملڪ جو هڪ بندرگاهه.

• اِسڪندريہ: [اِـ خاص] مصر جي اتر طرف هڪ مشهور شهر ۽ بندر گاهه جو نالو.

• اِسڪَندُ ج اِسڪَندَّ: [اِـمذ] اڌياءُ، باب، فصل، داستان.

* [سن: سڪند = ڪند، انساني علم جو ڀاڱو]

• اَسڪِني: [اِـخاص] پنجاب جي چناب نديءَ جو آڳاٽو نالو.

• اُسڪڻُ: [مص – فعل لازمي] سِڪڻ، اڪيرجڻ، ڪاڏائڻ.

* [سن: اتسڪ = اتساهي، منتظر سڪايل، اتسڪايہ = بي آرام ٿيڻ، بي آرام]

* [اُسڪيو، اُسڪيا، اُسڪي، اُسڪيون، اُسڪندو، اُسڪندا، اُسڪندي، اُسڪنديون، اُسڪيل]

• اُسڪَ ج اُسڪُون: [اِـمث] سڪ، چِڪ، ڪشش، اڪير.

• اُسڪائِڻُ: [مصدر 'اسڪڻ' مان متعدي بالواسطہ] سڪائڻ، ڪاڏائڻ، دل ٻڌائڻ، اپارڻ.

* [اُسڪيو، اُسڪندو، اُسڪيل]

• اِسڪريپر: [اِـ مذ] زرعي زمين جي ڪيڙ ڪرڻ جو جديد مشيني اوزار. مٽي رهڙيندڙ اوزار. وڏي ڪيڻ.

* ڪريپي، ڪرڙو، ڪرڙن جو اوزار.

* وڏي عمارت، گهڻ ماڙ.

* [انگ: Scraper]

• اِسڪولُ ج اِسڪولَ: [ا–مذ] ابتدائي مڪتب، تعليم گاهہ، درسگاهہ، مدرسو، پاٺشالا، وديالو.
* [انگ: School]

_ اِسڪولي: [صفت] اسڪول ۾ پڙهندڙ، شاگرد

_ اِسڪوليو ج اِسڪوليا: [صفت – مذ] اسڪول ويندڙ، شاگرد، متعلم، طالبِ علم.
* [س/ٺ]
* [مث:اِسڪولي ج اِسڪوليون]

• اِسڪيلَ ج اِسڪيلون: [ا–مث] اندازو، درجو، پيمانو
* فٽ يا فٽڪتي، ٻارنهن انچن جي ماپ واري پٽي.
* [انگ: Scale]

• اِسڪيم ج اِسڪيمون: [ا_مث] رٿ، ڪٿ، تجويز
* رٿا، سازش.
* [انگ: Scheme]

• اَسڪُ ج اَسڪَ: [ا_مذ] بي آرامي، گهبراهٽ، بيقراري، بيچيني.
* بيداري، اوجاڳو
* [ضد:سڪ]
* [سن:ا = نہ + سڪ = آرام]
* [صفت] بي آرام، بيقرار
'اسڪ جن اوين سي سانجهيءَ رهن سمهي' (شاهہ/رامڪلي).

• اَسگاهُ ج اَسگاهَ: [صفت] اَتانگهہ، عميق، اَٿاهہ، بيحد، اَننت، اَپار
* سمنڊ، ساگر
* [سن: استاگهہ يا اسٿاگهہ = تمام اونهون]

• اُسگُس ج اُسگُسون: [ا_مث] گُس گُساءُ، نٽ نٽاءُ، اسڙ گسڙ، گسڙ ڦسڙ، آڏ ٽيڏ.

• آسگندُ، آسگندَ: [ا_خاص_مذ] دوا طور ڪم ايندڙ هڪ قسم جي ٻوٽي (جنهن کي 'آسڪند' ۽ فارسيءَ ۾ 'عروس در پرده' پڻ چيو ويندو آهي).
* [سن: اشو گنڌا < اشو = گهوڙو اسپ + گنڌ = بوءِ، بانس]

• آسگي ج آسگيون: [صفت –مث] حاملا، پيٽ سان، ڏکي
* [س/ٺ _سن: سگرڀا]

• آسگهائي: [ا –مث] بي طاقتي، ڪم قوتي، ڪمزوري.
* بيماري، ناچاڪائي.
* [ضد: سگهائي]

• آسگهٽي ج آسگهٽيون: [ا_مث] سرڪي، چڪي.

• اُس گهنڊڙي ج اُس گهنڊڙيون: [ا_مث] چانڊوڪيءَ رات ۾ ڪيڏجندڙ هڪ ٻاراڻي راند (جنهن کي اترسنڌ يا ڪن ٻين هنڌن تي 'اس گهنڊڙي' پڻ چيو ويندو آهي).

• آسگهو ج آسگها: [صفت _ مذ] ڪمزور، هيڻو، ضعيف، بي طاقت، ڏٻرو، ناتوان، ٽڪل.
* نا چڱو، بيمار.
* [ضد: سگهو]
* [سن: ا = نہ + شڪت = طاقت]

• اَسلاف: [ا_مذ] اڳئين زماني جا بزرگ ۽ نيڪ انسان، وڏا، ابا ڏاڏا.
* [ع: سلف ج اسلاف]

• اِسلام: [ا_خاص_مذ] دين فطرت، الله تعالیٰ جو حضرت محمد صلي الله عليہ وآلہ وسلم جي معرفت سڄيءَ انسان ذات ڏانهن موڪليل مڪمل دين.
* [ع: اِسلام – سلم = پاڻ سونپڻ، تسليم ڪرڻ، ڪنڌ جهڪائڻ]

_ اِسلامي: [صفت] اسلام جو، اسلام وارو، اسلام سان تعلق رکندڙ.
* [ا_خاص] هڪ ذات جو نالو

• اِسلام بول: [اِ. خاص] اِستنبول. قسطنطنيه. ترڪيءَ جو اڳوڻو تختگاهه.

* [تر: اسلام + پولس = شهر]

• اسلام ڪوٽ: [اِ. خاص] تعلقي مٺيءَ جي هڪ شهر ۽ ديهه جو نالو (جتي 'اسلام ڪوٽ' نالي ٿالهرن جو قلعو هو).

• اَسلِحه اَسلِحو: [اِ-مذ] هٿيار پنوهار جنگ جو سامان. هٿيار

* سامان سڙو. ساز و سامان. ٽپڙ ٽاڙي.

* [ع: سلاح ج اسلحه]

• اِسلح، سُلح: [اِ-مذ] نار يا هرلي ٺاهڻ لاءِ ڪاٺيون وغيره.

* گهربل سامان. اڏاوت لاءِ گهربل سامان.

* [ع: اسلحه]

• اُسلوبُ ج اَسلوبَ: [اِ- مذ] ڪم ڪرڻ. لکڻ يا هلڻ جو نمونو. ڍنگ. طرز. طريقو. رستو.

* ترتيب. سلسلو.

• اسلوب دار: [اِ-صفت] سهڻو ترتيب ٿيل. زيبائتو. وڻندڙ.

* [ع: اسلوب + ف: دار]

• اَسَليه: [اِ- مذ] زبان جي چوٽيءَ ڪان نڪرندڙ آواز وارا اکر (جهڙوڪ ز س ص، جن کي 'حروف اسليه' يا 'حروف صفيره' به چئبو آهي).

* [ع: اسليه]

• اَسمُ ج اَسمَ: [اِ-صفت] هڪجهڙو نه. ناهموار. نابرابر. غير مساوي. اٻتڙ.

* [سن: ا = نه + سم = برابر هڪجهڙو]

* ['سَم' يعني برابر هم وزن يا همواري جو ضد]

ـ اَسمانُ ج اَسمانَ: [صفت] هڪجهڙو نه. ناهموار. اڻ برابر.

* [سن: ا = نه + سمان = برابر]

• اِسمُ ج اِسمَ: [اِ-مذ] نالو. نانءُ.

* گرامر موجب ڪنهن ماڻهوءَ، شيءِ، جڳهه، خاصيت يا ڪم جو نالو ظاهر ڪندڙ لفظ.

* هڪ نار يا هرلي تي پوڪيل زمين جو نمبر.

* ڪنهن گڏجاڻيءَ ۾ رکيل نڪتو.

ـ اِسم آلہ: [اِ-مذ] اهو اسم جنهن مان اوزار جي معنيٰ نڪري (جهڙوڪ مترڪس پيچ ڪش وغيره).

ـ اِسم اِشاره: [اِ- مذ] اهو لفظ جنهن مان اشاري قريب يا اشاري بعيد جي معنيٰ نڪري. ضمير اشارو.

ـ اِسم اعظم: [اِ- مذ] ڌڻيءَ پاڪ جو وڏو نالو (جيڪو فقط پيغمبرن سڳورن کي ئي معلوم هوندو آهي حديثن موجب "الله لا إلٰه إلاّ هو الحي القيوم" ۽ "لا إلٰه إلاّ انت سبحانک إني کنت من الظالمين" اسم اعظم آهن).

ـ اَسماء: [اِ- مذ] نالا.

* ['اسم' جو جمع]

* [اِ. خاص] حضرت ابوبڪر جي نياڻيءَ جو نالو.

* [ع: اِسم ج اسماءُ]

ـ اَسماءُ الحُسنيٰ: [اِ- مذ] ڌڻيءَ پاڪ جا نوانوي صفاتي نالا.

ـ اِسم بامسميٰ: [محاورو] جهڙو نالو تهڙا گڻ. نالي جهڙو لائق.

ـ اِسم تصغير: [اِ- مذ] ننڍڙائيءَ ۽ ٿورڙائيءَ جي معنيٰ ڏيکاريندڙ لفظ (سنڌيءَ ۾ تصغير ٺاهڻ لاءِ به نشانيون مستعمل آهن. 1. مذڪر لاءِ 'ڙو' ۽ 'ڙو' ۽ مؤنث لاءِ 'ڙي' ڳنڍڻ سان. جيئن 'وڏو = وڏڙو'؛ 'ڇوڪرو = ڇوڪرڙو' ڪن خاص لفظن ۾ پويان 'ڪ' ڳنڍڻ سان به ٺهندو آهي. جيئن ته 'آڏ = آڏڪ' وغيره).

ـ اِسم تنڪير: [اِ-مذ] اهو اسم جو ڪنهن هڪڙي ماڻهوءَ، حيوان، شيءِ يا جڳهه جي دلالت ڪري. (سنڌيءَ ۾ 'ڪ' يا 'هڪ' جا الفاظ اسم آڏو اچي اها معنيٰ ڏيکارن. جيئن 'ڏينهن' مان 'ڏينهنڪ' يعني 'هڪ ڏينهن' يا 'ساڳئي ڏينهن').

ـ **إسمر جلالي:** [اـ مذ] دهشت ۽ بزرگيءَ جي معنىٰ ڏيڪاريندڙ. الله جو نالو "قهار، جبّار".

ـ **إسمر جمالي:** [اـ مذ] پروردگار جو اهو نالو جنهن مان محبت ۽ شفقت ظاهر ٿئي 'ڪريم، رحيم'.

● **إسمر جمع:** [اسم مجموع –اـ مذ] هڪ کان وڌيڪ عدد جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ لفظ (مثال طور: مال، فوج، ڪٽنب، لشڪر وغيره).

ـ **إسمر حاليہ:** [اـ مذ] فعل جي اسمي صورت جيڪا هلندڙ وقت جي معنيٰ ڏيڪاري استقبالي اڪر يا ورتمان ڪردنت. (سنڌيءَ ۾ امر جي پڇاڙيءَ 'ندو يا يندو' گڏڻ سان ٺهندو آهي لکندو، سمهندو، ايندو ۽ ويندو وغيره').

ـ **إسمر خاص:** [اـ مذ] ڪنهن ماڻهوءَ، حيوان، شيءِ يا جڳهه جو خاص نالو ڏيڪاريندڙ اسم (جهڙوڪ، هالا، اڪبر، سهڻي، سنڌو وغيره).

ـ **إسمر ذاتِ:** [اـ مذ] ڪنهن شيءِ جو ذاتي گڻ ڏيڪاريندڙ اسم (جهڙوڪ: نيڪي، سخاوت، بهادري، وغيره).

* خدا تعاليٰ جو ذاتي نالو 'الله'.

ـ **إسمر عام:** [اـ مذ] هڪ قسم جي سڀني فردن ۽ شين لاءِ ڪم ايندڙ اسم (جهڙوڪ ماڻهو، جانور، وڻ، جبل، ندي، وغيره).

ـ **إسمر فاعل:** [اـ مذ] ڪم ڪندڙ لاءِ ڪم ايندڙ اسم.

ـ **إسمر فرضي:** [اـ مذ] جڙتو نالو يا تخلص.

ـ **إسمر ڪمائڻ:** [اصطلاح] روحاني ذڪر ڪرڻ.

ـ **إسمر مشتق:** [اـ مذ] فعل مان ٺهيل اسم (جهڙوڪ لکڻ مان ليک يا ڪاڻڻ مان ڪاڄ وغيره).

ـ **إسمر معنيٰ:** [اـ مذ] اسم ذات.

ـ **إسمر مفعولُ:** [اـ مذ] ٿيل ڪم جي معنىٰ ڏيندڙ اسم (جيڪو امر جي پڇاڙيءَ 'يو' ۽ 'يل' گڏڻ سان ٺهندو آهي، لکيو لکيل، جيو جيل، وغيره 'يو' وارا اهڙا 'لکيو' ۽ 'جيو' وغيره زمان ماضي ناهڻ ۾ ڪم ايندا آهن).

ـ **إسمر نويسُ ج إسمر نويسَ:** [اـ مذ] نالن جي ياداشت لکندڙ، نالا لکندڙ.

ـ **إسمر نويسي:** [اـ مث] نالن جي ياداشت.

ـ **إسمر وار:** [ظرف] نالي وار، نام بنام.

* نمبروار، ترتيبوار.

● **إسماعيلُ:** [ا. خاص] حضرت ابراهيم عليہ السلام جي ننڍي فرزند جو نالو (جيڪو هڪ پيغمبر ٿي گذريو آهي).

● **إسماعيليہ:** [ا.خاص] مصر ملڪ ۾ هڪ بندرگاهہ جو نالو.

* [صفت] شيعہ مسلمانن جو فرقو (جيڪي حضرت امام جعفر صادق عليہ السلام جي پٽ اسماعيل کي ستون امام ڪري مڃيندا آهن).

● **اَسمجهہ:** [صفت] بي سمجهہ، اڻ ڄاڻ، نادان.

* [ضد: سمجهہ]

* [سن: ا = نہ + سمر = گڏ + اوهہ = ڏيان ڏيڻ، ڏسڻ]

● **اَسمرت:** [اـ مث] يادگيري نہ رهڻ جي حالت، وسر، غفلت، وسلاتي، ڀَينواري.

* [ا = نہ + سمر = ياد ڪرڻ]

● **اِسمرتِ ج اِسمرتيون:** [اـمث] سمرتي، هندو قانون.

* [سن: سمر = ياد ڪرڻ]

● **اَسمرٿُ ج اَسمرٿَ:** [صفت] بي طاقت، اڻ سگهو، بي سگهو، ناتوان، هيڻو، ڪمزور، لاچار، ستايل.

* [ضد 'سمرٿ' يعني طاقتور]

* [سن: ا = نہ + سمرٿ = سگهہ وارو]

● **اَسَمو ج اَسَما:** [صفت ـ مذ] بي وقت، ڪمهلو، ڪمندائتو، بي موسمو، ڏکيو وقت.

* [سن: ا =نہ + سميہ = وقت]

* [مث: اَسمي ج اَسميون]

• اُسن: [اِ – مث] گرمي، کوساڻ، تپش.
* [سن L اشمن = تپت]
• اُسن ۾ آڻي: ڪاڙهي گداز ڪئي، ڳاري.
• اُسڙڻ: [مص – فعل لازمي] اُس ۾ پڄڪڻ، ڪاڙهو سهڻ، تپش برداشت ڪرڻ.
* [اُسڙيو، اُسڙيا، اُسڙي، اُسڙيون، اُسڙندو، اُسڙندا، اُسڙندي، اُسڙنديون، اُسڙيل]
• اَسناد: [اِ – مث] سندون.
* حديث جي روايت جو سلسلو.
* ثابتيون.
* قانوني ڪاغذ، دستاويز.
* ['سند' جو جمع]
* [ع: سند ج اسناد = زنجيں اختياري]
• اِسناف، اِسنائيف ج اِسناف، اِسنائيف: [اِ – مذ] ڍانڊي پکيءَ جو هڪ قسم (ننڍو حلال پکي، جيڪو پاڻيءَ جي ڪپ تي رهي ڪاڏو هٽ ڪندو آهي).
* [انگ: Snipe]
• اَسنان: [اِ – مذ] ڏند.
* [ڏند کي عربيءَ ۾ 'سن' چئبو آهي ۽ 'اسنان' ان جو جمع آهي]
* [طبيب الاسنان = ڏندن جو ڊاڪٽر].
* [ع: سن ج اسنان]
• اِسنانُ ج اِسنانَ: [اِ – مذ] سنان، اِشنان، غسل، ترُ.
* [سن: سنان = وهنجڻ]
• اَسنتوشُ ج اَسنتوش: [صفت] بي سڪائي، ارهائي، ناخوشي
* [سن: ا = نه + سنتوش = خوش، راضي، قانع]
• اَسنتوڪُ ج اَسنتوڪ: [صفت] بي سڪائي، ارهائي، ناخوشي.
* [سن: ا = نه + سنتوک = خوش، راضي، قانع]

• اَسنجوڳُ ج اَسنجوڳَ: [اِ – مذ] ڦيٽاڙو، اڻ ٺهت.
* [سن: ا = نه + سنيوگ = ميلاپ]
• اَسنڌي: [اِ – مذ] غير سنڌي، ڌاريون، ٻي ٻوليءَ وارو.
'اَسنڌي عورت سان، نيت صدورو ٻاهر نڪتو' (استاد بخاري)
• اَسنگتُ ج اَسنگتَ: [صفت] نالائق، بيهودو، بڇڙو.
* [سن: ا = نه + اسنگت = مناسب]
• اَسنمانُ ج اَسنمانَ: [اِ – مذ] بي مانائي، بي عزتي، توهين.
* [سن: ا = نه + سنمان = مان، عزت، احترام]
– اَسنماني: [صفت] بي فضيلت، بي مانو، بي عزت.
• اَسُنهون ج اَسُنهان: [صفت] اسونهون، سونهين يا رهبر کان سواءِ، اڪيلو، ناواقف، نڌر.
'اوجهڙ اسونهن، ڏيهه گهٽوئي ڏوريو' (شاهه).
• اَسُنهين ج اَسُنهيون: [اِ – مث] سونهين يا رهبر کان سواءِ، اڪيلي، نڌر.
'جي هوا اُرڳن ڪنئي، اسنهين! تون ڳنائي ڳن' (شاهه).
• آسو ج آسا: [اِ – مذ] هسو.
* ٻاهر نڪتل ماس جي ڳوڙهي.
* ڪاٺيءَ جو اکڙو.
* [س/ ڪ]
• اسو: [اِ. خاص – مذ] وڻ جو هڪ قسم، اشوڪ وڻ، چندن وڻ.
* چوڙ، چوڙ.
* ڪيوڙو.
* [سن: اشوک]
• آسو: [اِ – مذ] سنڌي سال جو ستون مهينو (جنهن ۾ چند راس الحمل ۾ ايندو آهي، يعني مڪمل ٿيندو آهي ۽ هندو ڌرم وارا ڏياري هن ئي مهيني ۾ ملهائيندا آهن).

* [سن: اشويج، اشون]
* ثابتي.
* [س/ٿ]

● **آسوارُ ج آسوارَ:** [اـ مذ] هسوار، سوار.
* [ع: اِسوار، سن. اشو + وال = گهوڙي سوار]

ـ **آسوارِي ج آسوارِيُون:** [اـ مث] هسواري، سواري.
'عاشق اسواري، ڪٿي جنهن ڪا ريت ري' (سامي).
* ڪهاڙين ۽ گرزن سان لڙائيءَ جو نمونو.

● **آسوار:** [اـ مذ] ٻاهرين ديوار، ڪوٽ، عالم پناهه.
* [ع: سور ج اسوار]

● **آسوارٿ ج آسوارٿُون:** [اـ مث] بي غرضائي، بي طمعي.
* [ضد: سوارٿ]
* [سن: ا = نه + سو = پنهنجو + ارٿ = غرض]

● **آسوارٿِي:** [صفت] لا طمع، لاغرض، لالچ کان آجو.

● **آسوپا ج آسوپائون:** [صفت ـ مث] ڪوجهائپ، بدصورتي، بدشڪلائي.
* [سن: ا = نه + شوڀا = سونهن]

● **اُسوَهِ، اُسوه:** [اـ مث] نمونو، نظير، آدرسن.

● **اُسوه حسنہ:** [صفت - مث] چڱو مثال.
* چڱا ڪمَ.

● **آسوپس:** [اـ مث] فجر مهل، ٻانگ مهلَ، اسُرويلَ.
* [سن: اشش = فجر]

● **اسوجهہ ج اسوجهہ:** [صفت] ناپيد، غير مرئي، بي جسم.
* [سن: ا = نه + شڌ = صاف ڏسڻ، جاچڻ]

● **آسوچ ج آسوچ:** [صفت] بي غم، لاپرواهه، بي خيال.
* گهيلو، بي سمجهه.

ـ **آسوچِي ج آسوچِي:** [اـ صفت] اسوچ

● **آسود:** [صفت ـ مذ] ڪارو ('حجر اسود' يعني ڪارو پٿر).

● **آسورُ ج آسورَ:** [صفت] بي سور، بي درد، اگوندرو
'آيل! جي اسور، پاند نه پوي تن سان' (سچل).
* [ا ـ مذ] رات جو چوٿون پهر، اڌ رات کان پوءِ، پرڀات، پرهه، پرهه ڦٽيءَ کان اڳ جو وقت، پيچ ڦٽي.
* [سن: اسر]
'الله لڳ اسور، اٿائين ٿي آءٌ تون' (شاهه/ڪنڀات).

ـ **آسور ڪائڻ:** [اصطلاح] روزو رکڻ، سحري ڪائڻ.

● **آسورو ج آسورا:** [صفت ـ مذ] بي اونو، غافل، گهنوار، اسارو
* [سن: ا = نه + شولي = سور]
* [مث: اسوري ج اسوريون]

● **آسوسُ ج آسوسَ:** [صفت] تار (پاڻي)، بي انداز (پاڻي)، تمام وڏو پاڻي، اونهون پاڻي.
* [س/ل – سن: ا = نه + شس = سسڻ، خشڪ ٿيڻ]
'واهه ۾ ته پاڻي اسوس آهي' (لوڪ).

● **آسوڪُ، آسوڳُ، آسوڳُ:** [صفت] ارمان نه ڪندڙ، بي درد، بي غم.
* [سن: ا = نه + شوڪ = ارمان]
* [ضد: سوڳوار]

● **آسوڪي آسوڳي:** [صفت] آرام ۾، آسودو شاهوڪار، امير.

● **آسُون ج آسُون:** [ضمير] اسين، اسان.
* [س/ڪ]

● **آسُونهَہ ج آسُونهيُون:** [صفت ـ مث] اڻ واقف، بيگاني.
آڳهين هوند اسونهه، جي جانارن ياد پون' (شاهه).

● **آسُونهون ج آسُونهان:** [صفت ـ مذ] اسنهون، نا واقا ناواقف.

● آسُونهين ج آسُونهيون: [صفت_مث] اڻ ڄاڻ (عورت)، ناواقف (ناري)، جيڪي سونهيون نہ هيون.

'اڙنڌڙ اهڙي، اسونهين آهيان' (شاهہ)

● آسوڻ ج آسوڻ: [اـ مذ] اپشوڻ، خراب سوڻ، بدسوڻ.

* [سن: اپشڪن]

● آسوءُ ج آسوءَ: [اـ مذ] حسد، ڇاوت، ساڙ، ريس، ايرکا.

* [سن: اسويا]

● آسهہ: [اـ مذ] پورو سڄوئي، سمپورڻ.

* [سن: اوست]

● آسهہُ ج آسهہَ: [صفت] اڻ سهسڙ، نہ سهڻ جهڙو، اسهج، برداشت نہ ڪرڻ جهڙو، مَ سهڻو، حاسد، ساڙيلو

* [سن: ا = نہ + سهيہ = سهڻ جهڙو]

● آسهارو ج آسهارا: [اـ مذ] بي مددگار، بيواهو، ڇڙو اڪيلو، يتيم.

* [ضد: سهارو]

* [س/ڪوهہ ـ سن: ا = نہ + سهايتا = مدد]

● اِسهالُ ج اِسهالَ: [اـمذ] دستَ، جلابَ.

* [ع: اِسهالُ = پروٽي پوڻ]

ـ اِسهال ٿِي پوڻ: [اصطلاح] دست ٿي پوڻ.

* ڏسي وڃڻ.

ـ اِسهالُ خوني: [اـمذ] رت جا دست، سوري، اتيسار.

● آسهَجُ ج آسهَجَ: [صفت] نہ سهڻ جهڙو، غير متحمل.

* [سن: ا = نہ + سهيہ = سهڻ جهڙو]

● آسهَجُ ج آسهَجَ: [صفت] اڻ سينگاريل.

* [سن: ا = نہ + سهج = سينگار]

● آسهڪارُ ج آسهڪارَ: [اـ مذ] اڻ سهڪار، ساٿ ڏيڻ کان انڪار، قطع تعلقات، ترڪ موالات.

* [ضد: سهڪار]

* [سن: ا = نہ + سهڪارتا = باهمي مدد]

● آسهلُ: [صفت] نهايت آسان، سڀ کان سولو، سڀ کان سهنجو

* [ع: 'سهل' جو تفضيل]

● اُسهڻُ: [مص – فعل لازمي] روانو ٿيڻ، وڃڻ، روانو ٿيڻ (مسافريءَ تي)، سنپيڙڻ.

* [پرا: (اوسيہ) ـ سن: (اپسر)]

* [اُسهيو اُسهيا، اُسهي، اُسهيون، اُسهندو اُسهندا، اُسهندي، اُسهنديون، اُسهيل]

● آسهو: [صفت] نہ سهندڙ، نہ سهڻو، حاسد.

* [سن: ا = نہ + سهن = سهڻ]

● آسئلَ: [اـمذ] سوال.

* [ع: سوال ج اسئلہ]

● آسئو ج آسئا: [صفت] بي يار، بي واهو.

* متَ ڪسيل، بي عقل، بي وقوف.

* [سن: ا = نہ + سهاير = دوست]

* اسي (80) ورهيہ عمر وارو.

* [سن: اشيتڪ = اسي ورهيہ]

'انهيءَ ٻارين اسئو چوڄڻي وڃائي پاڻ' (شاهہ ڪريم).

● آسئو ج آسئا: [صفت] اڻ ڀِڏل، گمنام.

* [س: ا = نہ + سئو = ٻڌو]

● آسئي ج آسئيون: [اـمث] اڻ سئي، اڻ سئل، جيڪا سئل پڌل نہ هجي، گهٽ ڄاتل سڃاتل.

● آسِي: [اـصفت] هڪ عدد (80)، چار ويهون.

* ترار، ڪاتي، ڇري (جانورن جي ڪهڻ لاءِ).

* [سن: اس]

* ڪوڏر يا ڪهاڙيءَ جي اندر پاڪي ۾ لڳندڙ ڳنڍ.

* ڪاٺ جي چيريل ڦَٽي.
* پٽ ۾ ڦوٽ.

ـ **آسِيئُون، آسِيهُون:** [صفت۔ مذ] اسي شين مان پوين عدد (جيئن 'پهريون'، 'ٻيون'، ڪيون' وغيره)، 80 هون.
* [مث: آسِيئين، آسِيهين، 80هين]

ـ **آسِيئوڻ:** [صفت۔مث] ڪنهن شيءِ کي اسي پيرا ڪرڻ (جيئن 'هيڪوڻ'، 'ٻيڻ'، ٽيڻ'، 'چئوڻ' وغيره).

ـ **آسِيئوڻو:** [صفت۔ مذ] ڪنهن شيءِ جو اسي پيرا ٿيل حاصل (جيئن 'هيڪوڻو'، 'ٻيڻو'، ٽيڻو'، 'چئوڻو' وغيره).

● **آسِيارو ج آسِيارا:** [صفت ـ مذ] پهلودار، پاسن سان.
* [مث: آسِياري ج آسِياريون]

● **آسِيرُ ج آسِيرَ:** [صفت] ٻاندي، قيدي، گرفتار، ورتل، ڦاٿل
* [ع: اسير ج اسري، اساري]

'گنهگارن اسيرن کي لوهان جو آسرو آهي' (مرزا قليچ بيگ).

ـ **آسِيران:** [صفت] قيدي، ٻاندي (جمع)
* [سرا]

'وقت سوال جواب اسيران دي، هن لاشڪ ملڪ عذاب ڏونهين' (بيدل)

ـ **آسِيري:** [اـ مث] بندش، قيد، قَفَس.

● **اُسِير:** [اـ خاص ـمذ] هڪ خوشبودار گاهه جي پاڙ، خس.
* [سن: اشير]

● **اُسِيرڻ:** [مص – فعل متعدي] مئل ماڻهوءَ کي ياد ڪري روئڻ، اوسارڻ.
* [مص] اُسيرڻ
* [امر] اُسير
* [مضارع] اُسيريان (ج) اُسيريون، اُسيرين (ج) اُسيريو، اُسيري (ج) اُسيرين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گنڍيا آهن]
* [حال] اُسيري ٿو (ج) اُسيرين ٿا
* [حال مث] اُسيري ٿي (ج) اُسيرين ٿيون
* [ماضي] اُسيريو (ج) اُسيريا
* [ماضي مث] اُسيري (ج) اُسيريون
* [مستقبل] اُسيريندو (ج) اُسيريندا
* [مستقبل مث] اُسيريندي (ج) اُسيرنديون
* [اسم مفعول] اُسيريل.

● **آسيسرُ ج آسيسرَ:** [صفت] ڪٿيندڙ، جائداد جي قيمت جو ڪاٿو ڪندڙ، تشخيص ڪارڪ، مشير.
* [انگ: Assessor]

● **آسي ڦُلي:** [اـخاص ـمث] جانورن جي بيماريءَ جو هڪ قسم، ٻُوڪَ، تِيڪَ (بيماري)، الي ڦلي.
* [سن: ا + ڦري = پرجڻ = اڦري ٿيڻ]

● **اُسِيڪو ج اُسِيڪا:** [اـ مذ] وهاڻو، تڪيو.
* [س/ڪ – سن: اسيسا]

● **آسيمبلي ج آسيمبليون:** [اـمث] ميڙاڪو، اجتماع، مجلس، منڊلي، سڀا.
* سوچ ويچار يا قانون سازيءَ لاءِ گڏ ٿيل ماڻهو، جلسو.
* اسڪولن ۾ سڀ کان پهريان ٿيندڙ شاگردن جي اجتماعي گڏجاڻي.
* وفاق يا صوبي وغيره جي انتظام هلائڻ لاءِ ووٽن ذريعي چونڊيل عيوضين جي جماعت يا ميمبرن جو ادارو.
* [انگ: Assembly]

● **آسين:** [ضمير متڪلم، جمع] سنڌي زبان جو قديم لفظ (۽ سنڌو ايراضيءَ وارين ٻين ٻولين ۾ به ساڳيو آهي)، اسان.
* [پروٽو پراڪرت: اسمي]

ـ اسي: [ضمير متڪلم، جمع] اسين، اسان.

* [س/اَت]

’اچي پياسي اسي، محبت جي مهراڻ ۾‘ بيدل)

• آسينڊو ج آسينڊا: [اـ مذ] اڻ واقف، اڻ سڃاڻ، آسونهون.

* [ضد: سينڊو]

* [س/ٿ ـ سن: ا = نہ + سنڌا = ملاڻ]

* [مث: آسينڊي ج آسينڊيون]

• اِش اِش: [ح ـ ندا] خوشي، واهہ واهہ، بي اختيار تعريف، عش عش.

• اُشا ج اُشائون: [ا ـ مث] پرهہ ڦٽي، پريات، صبح ڪاذب، ڏڪي، پيشيرڪو.

* [سن: اشا]

• اِشاراتِ: [ا ـ مذ] اشارا، آهڃ.

* [ع: اِشارة ج اِشارات]

ـ اِشارت ج اِشارتون: [اـ مث] اشارو، آهڃ، ڪنايو، اشارن ۾ ڏنل اهڃاڻ، اشارن ۾ رازن رمزن جون ڳالهيون.

* [ع: اِشارة]

’اِشارتون اڻ جيون، سڪوتان سڄڻ‘ (شاهہ/سسئي آبري).

ـ اِشارو ج اِشارا: [اـ مذ] هٿ يا اک سان ميچ، اهڃاڻ، رمز.

* ڳجهوڪم، مامر، ڪنايو.

* [ع: اِشارة]

ـ اِشارا هلڻ: [اصطلاح] اکين سان اشارا ٿيڻ، ميچون ڏيڻ.

ـ اِشارڙي: [اـ مذ] هٿ يا اک سان ميچون، اهڃاڻ، رمزون، اشارا (جمع)

* [سرا: اِشاري‘ جو اسم تصغير جمع]

’ويڪو خوني نين خمار ڀري، هوندي گهايل زخم اشارڙي دي‘ (بيدل)

ـ اِشارن ۾ پورو ڪرڻ: [اصطلاح] ڪنهن ڳالهہ ۾ ڳجهي نموني انجام اقرار ڪرڻ، اشارن ۾ ٿي فدا ڪري ڇڏڻ.

ـ اِشاري تي هلڻ: [اصطلاح] ڪنهن جي مرضيءَ موجب ڪم ڪرڻ.

ـ اِشاري وهيڻو ج اِشاري وهيڻا: [صفت ـ مذ] ٿوري حڪم ملڻ تي ڪم ڪرڻ لاءِ تيار.

* [مث: اِشاري وهيڻي ج اِشاري وهيڻيون]

• اِشاعت ج اِشاعتون: [اـ مث] پڌرائي، مشهوري، پرچار، پکيڙ.

* ڪنهن خاص تاريخ تي نڪتل اخبار.

* ڇاپو، ڇپائي.

* [ع: اِشاعة = پڌرو ڪرڻ]

• آشانتِ: [صفت] بي آرام، بي قرار، پريشان، گهبرايل، بي سڪون.

ـ آشانتي: [اـ مث] بي آرامي، بي قراري، پريشاني، گهبراهٽ.

* [سن: اشانتي = سانت کان سواءِ]

* [ضد: شانتي]

• آشباحُ: [اـ مذ] شخص.

* پري کان نظر نہ ايندڙ جسم.

* [ع: شبح ج اشباح]

• اِشباعُ ج اِشباعَ: [اـ مذ] شعر ۾ قافئي واري لفظ جي آخري حرف ۾ الف ملائي ڊگهو ڪري پڙهڻ.

* [ع: شبع = هو دائو، ڍءُ ڪيائين]

• آشباهُہ ج آشباهَہ: [اـ مذ] شڪ، شبهو، گمان، وهم.

* [ع: شبة]

* هڪجهڙا، هڪ جيڏا، هڪ مهانديا.

* [ع: شبہ، شبہ]

● **اِشباهُ:** [ا ـ مذ] هڪجهڙي ٿيڻ يا ڪرڻ جو عمل، هڪجهڙائي.

● **آشُپ:** [صفت] نياڳو، منحوس، بدبخت، ادورو، برو، ندورو.

٭ [ضد: شُپ]

٭ بدافعالي، بدسوڻ.

٭ [سن: ا - نه + شپ = چڱو ڀاڳوارو]

● **اِشتباهُ ج اِشتباهَ:** [ا ـ مذ] شڪ، شبهو، گمان، هڪجهڙائي، مونجهارو.

٭ [ع: اشتباه = شڪ ڪرڻ]

ـ **اِشتباهي:** [صفت] منجهيل.

٭ مشڪوڪ، شڪي.

● **اُشتر:** [ا ـ مذ] شتر، اُٺ، ڏاڳهو.

ـ **اُشتربانُ ج اُشتربانَ:** [ا ـ مذ] شتربان، ساربان، اوٺي، جت.

ـ **اُشترپائي:** [ا. خاص ـ مذ] ول يا ٻوٽي جو هڪ قسم (جنهن جا پن اُٺ جي پير وانگر ٿين).

ـ **اُشتر رخار:** [ا ـ مذ] شترخار، ڪانڊيرو.

● **اُشتردارُ ج اُشتر دارَ:** [صفت] اوٺار، اوٺي.

● **اِشتراڪُ ج اِشتراڪَ:** [ا ـ مذ] ڀاڱيواري، حصيداري، شراڪت.

٭ شرڪت، شموليت.

٭ چندو.

● **اِشتراڪيت:** [ا ـ مث] ڪميونزم، حڪومت جو اهڙو سرشتو جنهن ۾ ملڪ جي ملڪيت ۾ سڀني جو هڪ جيترو حصو هجي، حڪومت، سماج واد، سوشلزم.

● **اِشتِراءُ:** [ا ـ مذ] خريد.

● **اِشتِعالُ ج اِشتِعالَ:** [ا ـ مذ] ڀڙڪو، جوش، باهه.

٭ جهيڙو.

ـ **اِشتِعال انگيز:** [ا ـ صفت] ڀڙڪائيندڙ، جوش ڏياريندڙ (تقرير وغيره).

٭ فساد ڪرائيندڙ، ماڻهن مچائيندڙ.

ـ **اِشتِعال انگيزي:** [ا ـ مث] فساد ڪرائڻ يا باهه ڀڙڪائڻ جي حالت.

ـ **اِشتِعال ڏيڻ:** [اصطلاح] ڀڙڪائڻ، همت ڏيارڻ، باهه جاڳائڻ، هشي ڏيڻ.

● **اِشتِغالُ ج اِشتِغالَ:** [ا ـ مذ] مشغولي، شغل، مصروفيت.

٭ [ع: شغل]

● **اِشتِقاقُ ج اِشتقاقَ:** [ا ـ مذ] ڪنهن لفظ جي ڌاتوءَ مان نڪتل نئون لفظ.

٭ [ع: شق = ٽوڙڻ]

٭ ['علم الاشتقاق' = اشتقاق ڪيڻ جو علم، ساڌن وديا]

ـ **اِشتِقاقي:** [ا ـ صفت] اهو لفظ جيڪو ٻئي لفظ مان نڪتل هجي، مشتق، ڪرونت.

● **اِشتِمالُ:** [ا ـ مذ] گنجائش.

٭ [ع: اِشتِمالُ = سمائڻ]

● **اِشتِماليت:** [ا ـ مث] اِشتراڪيت، ساميه واد، سوشلزم.

● **اِشتِها:** [ا ـ مث] بک، خواهش (کاڌي جي)، رڄ.

٭ [ع: اِشتِهاء]

● **اِشتِهارُ ج اِشتِهارَ:** [ا ـ مذ] پڌرنامو، اعلان، اطلاع.

٭ مشهور ڪرڻ جو پرچو، هوڪو.

٭ نوٽيس، آرٽيڪل.

٭ [ع: اِشتِهار = مشهور ڪرڻ]

'بازار ۾ لڳي انهن جا اشتهار ويا' (استاد بخاري)

● **اِشتِياقُ ج اِشتياقَ:** [ا ـ مذ] شوق، سڪ، آرزو، چاهنا، انتظار گڏيل خواهش.

ـ اِشتِياق نامو ج اِشتياق ناما: [اـ مذ] سڪ ڀريو خط.

● آشٽ: [اـ صفت] اٺ. (8).

☼ [سن: اشٽ = اٺ]

● آشٽمي ج آشٽميون: [ا – مٺ] قمري مهيني جي اٺين تاريخ. اٺون ٿٽ.

☼ [سن: اشٽ = اٺ]

● آشجار: [اـ مذ] وڻ. درخت.

☼ [ع: شجر ج اشجار]

● آشجعُ: [صفت] سڀن کان وڌيڪ شجاع. سڀني کان بهادر. وڏو پهلوان. دلاور. جري.

☼ [ع: 'شجاع' جو تفضيل]

☼ [ا. خاص] هڪ قسم جو ڪارو رنگ.

● آشخاص: [ا – مذ] ماڻهو. جڻا. آدمي.

☼ [ع: شخص ج اشخاص]

☼ ڏکيون مرئي شيون.

● آشد: [صفت] تمام سخت. بلڪل گهڻو. نهايت.

☼ [ع: 'شديد' جو تفضيل]

● آشـد: [صفت] ناپاڪ. پليد. ابوٽ. گندو. غير خالص.

☼ غلط.

☼ [سن: ا = نه + شڌ = پاڪ، برابر]

● آشرار: [صفت] لُچا ماڻهو. لفنگا.

☼ [ع: شرير ج اشرار]

● آشراط: [ا – مذ] شرط.

☼ [ع: شرط ج اشراط]

☼ نشانيون. علامتون. اهڃاڻ.

☼ [مثال: 'اشراط الساعة' يعني قيامت جون نشانيون]

● اشرافُ ج اشراف: [صفت] شريف انسان. چڱو ماڻهو. نيڪ مرد. عزت وارو. مهذب.

☼ عالي خاندان. امير زادو.

☼ [ا. خاص] هڪ ذات جو نالو.

☼ [ع: شريف ج اشراف. سنڌيءَ ۾ واحد طور ڪم ايندڙ]

ـ آشرافتَ ج اشرافتُون: [صفت ـ مٺ] شرافت. ڀلائي. مانسائي. چڱ مڙسي. شريف پڻو. شائستگي. چڱي چال. عزت.

☼ چڱو حسب نسب.

☼ [ع: شرف]

● اِشراقُ: [ا – مذ] سج جو اوڀارو. طلوع.

☼ سج اڀرڻ کان پوءِ نفلي نماز.

☼ [ع: اِشراق = سج جو اڀرڻ]

☼ روحاني روشنائيءَ ۽ فيض جي ٻهڄ (باطن جي صفائي).

☼ نيج. روشنائي. جمال.

● اِشراقين: [ا. خاص ـ مذ] مفڪرن جي هڪ قديم جماعت (جيڪي رياضت سان پنهنجي اندر ۾ روشني پيدا ڪندڙ سمجهيا ويا).

☼ [ع: اِشراقي ج اِشراقيون: ف: اِشراقيان]

● اِشراڪُ: [ا – مذ] شرڪ.

☼ ڀائيواري.

☼ [ع: اِشراڪ = شرڪ ڪرڻ]

● اشرف: [ا ـ صفت] تمام شرف وارو. بلڪل ڀلو. بلڪل شريف. شرافت وارو.

☼ [ع: 'شريف' جو تفضيل]

ـ آشرف المڪان: [ا. خاص – مذ] سڀني جاين ۾ ڀلاري جاءِ (مڪو شريف).

ـ آشرف الانبياء: [ا. خاص – مذ] سڀني ۾ ڀلارو نبي (حضرت محمد صلي الله عليه و آله وسلم).

ـ آشرف الاوقاتِ: [ا ـ مذ] سڀ ۾ سٺو وقت يا ڏڻ.

ـ آشرف الساعاتِ: [ا ـ مث] سڀ ۾ سڀاڳي گهڙي (نجوم جي نڪته نظر کان).

ـ آشرف المخلوقاتِ: [ا ـ خاص ـ مث] سڀني مخلوقن کان پلو، انسان ذات، بني آدم.

• آشرَفي ج آشرَفيون: [ا ـ مث] سون جو هڪ سڪو، سوني مهر، گني، رتو، ٽڪو.

* [ا ـ خاص] گل جو هڪ قسم، گل اشرفي.

* هڪ قسم جو مٺو ڪيميائي وکر (جيڪو عام طور تي زردي، ڪيرٽي ۽ بين مٺن کاڌن ۾ ذائقي طور ملايو ويندو آهي).

* [س/ات]

• آشرِيرُ ج آشرِيرَ: [ا ـ صفت] بنا بدن جي، روحاني.

* [سن: ا = نه + شرير = بدن]

• آشعار: [ا ـ مذ] شعر، نظم، گيت.

* [ع: شعر ج اشعار]

* وار، زلف.

• آشعر: [صفت] سڀ کان وڌيڪ شاعر يا سمجهدار.

* [ع: 'شاعر' جو تفضيل]

• آشغال: [ا ـ مذ] ڪم ڪاريون، ڌنڌا.

* [ع: شغلُ ج اشغالُ]

* [بمعنیٰ 'مشغلي' جو جمع 'مشاغل']

• آشفاق: [ا ـ مذ] شفقتون، مهربانيون.

* [ع: شفق ج اشفاق]

* [ع: اشفاقُ = شفقت ڪرڻ]

ـ اِشفاق انگيز: [صفت] رحم جوڳو، ويچارو.

• آشقر: [صفت] ڳاڙهي منهن ۽ وارن وارو (گهوڙو)، بور.

* پالڪ ڀاڄي.

* ڪتونبڙو

• آشقياء: [ا ـ صفت] نالائق، مردود، ڪمينا، نيچ، بدمعاش، رهزن.

* ڏکي.

* [ع: شقي ج اشقياء]

• آشڪُ ج آشڪَ: [ا ـ مذ] ڳوڙهو، لڙڪ، ڦڙو، قطرو.

* [ف: اشڪ = ڳوڙها]

ـ آشڪ آتِشين: [ا ـ مذ] گرم ڳوڙها.

ـ آشڪ ابر، سحاب، نيسان: [ا ـ مذ] ڪڪر جو ڳوڙهو، مينهن جو ڦڙو.

• آشڪ آفسوس: [ا ـ مذ] افسوس جا ڳوڙها.

ـ آشڪ آفشان: [صفت] ڳوڙها ڳاڙيندڙ، اشڪبار.

ـ آشڪ آفشاني: [ا ـ مث] ڳوڙها ڳاڙڻ.

ـ آشڪ آلود: [صفت] ڳوڙهن ڀريل.

* [ف: اشڪ + آلود]

ـ آشڪبار: [ا ـ صفت] ڳوڙها ڳاڙيندڙ، هنجون هاريندڙ، لڙڪ وهائيندڙ، روئندڙ.

* [ف: اشڪ + بار = وسائيندڙ]

ـ آشڪ پشيماني: [ا ـ مذ] پڇتاءَ جا ڳوڙها.

ـ آشڪ حَسرت: [ا ـ مذ] افسوس ۽ ارمان جا ڳوڙها.

ـ آشڪ خونين، سرخ: [ا ـ مذ] خون آلود ڳوڙها، رت جا ڳوڙها.

ـ آشڪ دائودي: [ا ـ مذ] پڇتاءَ جا ڳوڙها.

ـ آشڪ روان: [ا ـ مذ] وهندڙ ڳوڙها.

ـ آشڪ ريز: [ا ـ صفت] ڳوڙها وهائيندڙ.

ـ آشڪ ريزي: [ا ـ مث] ڳوڙها وهائڻ.

ـ آشڪ ڪوه: [اـ مذ] هيرا جواهر.

ـ آشڪ ندامت: [اـ مذ] پڇتاءَ جا ڳوڙها.

● آشڪال: [اـ مذ] شڪليون، نمونا، جاميٽريءَ جون شڪليون.

* منطق جون شڪليون.

* طعام جا نمونا.

* [ع: شڪلُ ج اشڪال]

● اِشڪالُ: [اـ مذ] مشڪلات، مونجهارو.

* شڪ.

● اِشڪنجو ج اِشڪنجا: [اـ مذ] شڪنجو، ٻيڪڙ، پيڙ.

* ڏوهين کي قابو ڪرڻ لاءِ ڪاٺ.

* ڪتابن جي ڪنارن جهلڻ لاءِ جلد بنديءَ جو هڪ اوزار.

* [ف: شڪنجه]

ـ اِشڪنجي ۾ آڻڻ: [اصطلاح] وڪڙ يا پيچ ۾ ڦاسائڻ.

● آشڪول، آشڪيل: [اـ مذ] اٽڪاءُ، روڪ.

* نيشُ، ڏاوڻ، ٻيڙيون، واڳهه، وهٽ جي ساڳئي پاسي اڳين پوئين ٽنگ ٻڌڻ جو ڏاوڻ.

* ڪبي ٻير ۽ ساڄي ٽنگ اڇيءَ وارو گهوڙو.

* ڦڏو، اڙي.

* ڪوڙي تهمت، الزام، ڪوڙو ڪيس، منصوبو.

* [ع: شڪيل]

ـ آشڪليل ورائڻُ: [اصطلاح] ڦڏا وجهڻ.

● آشڪيلي ج آشڪيلي: [صفت] ڪوڙو دعويدار، ڪوڙي تهمت رکندڙ، ڦڏائي.

● آشل: [صفت] اڙدانگي، ٻانهن سڪل، ٽونٽو.

● آشلوڪُ ج آشلوڪ: [اـ مذ] شاعريءَ جي هڪ صنف، سلوڪ، بيت.

* [هند: آش ـ لوڪ]

● اِشمام: [اـ مذ] عطرافشاني، خوشبوءِ ڦهلائڻ وارو.

* [ع: اِشمام = سنگهائڻ]

ـ اِشمام ضم: [اـ مذ] "خ، د ۽ ش" جي وچ ۾ واؤ جو آواز گم ٿيڻ ۽ پيش جو آواز حاصل ڪرڻ (جيئن "خود" = خد، "خوش" = خش).

● اِشنانُ ج اِشنانَ: [اـ مذ] ٽٻ، غسل، سنان.

* [سن: سنان = وهنجڻ، صفا ٿيڻ]

● اِشنان: [اـ مذ] ڪار، هڪ قسم جو نباتاتي وکر (جيڪو ڪپڙن جي صفائيءَ لاءِ ڪتب ايندو آهي).

● اِشو: [اـ مذ] بحث هيٺ نڪتو، تڪراري ڳالهه.

* [انگ: Issue]

* نتيجو.

* اولاد.

* گمان.

* [س/ات]

● آشوپا: [اـ مث] ڪوجهائي، بدصورتي، قباحت.

* [سن: ا = نه + شوڀا = سونهن]

● آشورُ ج آشورَ: [اـ مذ] اسور، اسر، صبح ڪاذب، فجر.

* [س/ڪوهه ـ سن: اسرا]

ـ آشور ڪرڻ: [اصطلاح] صبح جو سويل ڪائڻ، اسر مهل ڪائڻ، نيرن ڪرڻ.

● آشوڪُ ج آشوڪ: [اـ مذ] بنا ڏک، بي غم، اگوندرو.

* [سن: ا = نه + شوڪ = ڏک]

• آشوڪ: [ا. خاص] موريا گهراڻي جو هڪ مشهور راجا (راجا چندوسار جو پٽ ۽ چندرگپت جو پوٽو).
* هڪ وڻ جو نالو
• آشوميڌ: [اـمث] گهوڙن جي قرباني.
* [سن: اشو = گهوڙو > ميڌ = قرباني]
• آشهبُ: [صفت] گهٽي اڇاڻ گڏيل.
* ڪارن وارن ڪان گهٽ اڇن وارن وارو گهوڙو. سُرخو.
• آشهاد: [ا–مذ] شاهدَ، گواهہ.
* [ع: شاهد ج اشهاد]
• آشهد: [اـ مذ] ڪلمہ شهادت جو پهريون لفظ (آءُ ساک ٿو ڀريان، آءُ شاهدي ٿو ڏيان)، شهادت جو ڪلمو.
'اڪ اشهد چاهہ ڌ مسلماني ماڻهن'.
ـ آشهد آگر: [ا-مث] ڏسڻي آڱر.
• آشياء: [ا–مذ] شيون، چيزون، وٿون.
* [ع: شيي ج اشياء]
• آصاغر: [ا–مذ] ننڍا، صغير، ڪم عمر.
* [ضد: اڪابر].
* [ع: صغير ج اصاغر]
• آصالت: [اـ مث] اصليت، بنياد.
* نطفي جو اثر.
* خاصيت.
* اثر.
* شرافت.
* پختگي.
* [ع: اصالۃ]
• آصبَح: [صفت] خوبصورت.
* صبح جهڙو روشن ۽ صاف، گاڙهو(منهن).
* [ع: 'صبيح' جو تفضيل]

• آصَح: [صفت] وڌيڪ صحيح، خوب تر.
* [ع: 'صحيح' جو تفضيل]
• آصحابُ ج آصحابُ: [اـ صفت –مذ] نبي ڪريم صلي الله عليہ و آلہ وسلم جن جو صحبتي، ياڻ سڳورن جو سنگتي، ساٿي، دوست.
* [ع: صاحِب ۽ اصحاب]
ـ آصحابِ ادب: [صفت – مذ] ادب جا صاحب، عالم، فضيلت وارا.
ـ آصحابِ اِعتبار: [صفت–مذ] اعتبار جا صاحب، معتبر ماڻهو، اعتبار جوڳا.
ـ آصحابِ تدبير: [صفتـ مذ] تدبير جا صاحب، مدبّر، ڏاها وزير.
ـ آصحابِ تواريخ: [صفت–مذ] تاريخ لکندڙ، مؤرخ.
ـ آصحابِ جاه: [صفت–مذ] مرتبي وارا ماڻهو.
ـ آصحاب جنت: [صفت–مذ] جنتي، بهشتي.
ـ آصحابِ جهنم، جهيم، دوزخ، نار: [صفتـمذ] دوزخي.
ـ آصحابِ درايت: [صفت–مذ] عقل تي هلندڙ انسان.
ـ آصحابِ دولت: [صفت–مذ] حڪومت جا صاحب، امير امراءُ، شاهوڪار.
ـ آصحاب روايت: [صفتـمذ] راوي، ناقل، ٻڌل ڳالهين تي هلندڙ، واقعن ڪي نقل ڪندڙ.
ـ آصحابِ سيف: [صفتـ مذ] ترار جا صاحب، وڙهندڙ، لشڪري، فوجي آفيسر.
ـ آصحابِ فضل: [صفتـمذ] فضيلت جا صاحب، فضيلت وارا.

ـ آصحابِ فهم: [صفت_مذ] فهم جا صاحب. فهميدا، سمجهدار ماڻهو، سمجهو، سنجيده.

ـ آصحاب قلم: [صفت – مذ] قلم جا صاحب. قلم وارا، لکندڙ.

* آفيسر.

ـ آصحابِ ڪبار: [صفت– مذ] وڏا اصحابي، حضرت رسول الله صلي الله عليہ و آلہ وسلم جا چار وڏا يار ۽ خليفا (حضرت علي عليہ السلام، ابوبڪر صديق، عمر ابن الخطاب ۽ عثمان ابن عفان رضوان لله عليهم).

ـ آصحابِ ڪرام: [صفت–مذ] رسول الله صلي الله عليہ و آلہ وسلم جا سڀُورا صحابي.

ـ آصحابِ ڪهف: [صفت – مذ] غار جا يار. توريت ۽ قرآن پاڪ ۾ ذڪر ڪيل غار وارا ست دوست.

ـ آصحابي: [صفت – مذ] نبي ڪريم صلي الله عليہ وآلہ وسلم جن جي دؤر جو شخص (جنهن حضرت محمد صلي الله عليہ و آلہ وسلم جن کي ايمان جي حالت ۾ ڏٺو ۽ ايمان جي حالت ۾ ئي هن جهان مان لاڏائو ڪيو).

• آصداف: [اـ مث] سپون، سامونڊي جيت، جنهن مان موتي نڪرندا آهن.

* [’صدف‘ جو جمع]

* [ع: صدف ج اصداف]

• اِصرارُ ج اِصرارَ: [اـ مذ] ڪنهن ڳالهہ تي گهڻو زور، ضد، تاڪيد.

• اِصرافُ ج اِصرافَ: [ا ـ مذ] اجايو خرچ، گهڻو خرچ، فضول خرچي.

• اِصطبَلُ ج اِصطبَلَ: [ا – مذ] طبيلو، ڪڙهہ، گهوڙي جي ٻڌڻ جي جاءِ، وٿاڻ.

* [ع: (اِصطبل) ـ انگ: (stable)]

• اِصطَخَرُ: [ا ـ خاص] قديم ايران جي گاديءَ جو هنڌ، فارس جو قلعو (جيڪو دارا پٽ داراب جو تخت گاهہ هو).

• اِصطلاحُ ج اِصطلاحَ: [اـ مذ] ٻوليءَ جي محاوري وارو لفظ، لفظن جو جوڙ، ورجيس.

* ڪنهن ڌنڌي يا فن جو لفظ.

* [ع: اصطلاح]

ـ اِصطلاحات: [ا –مذ] اِصطلاح، ورجيسون.

* [ع: اصطلاح ج اصطلاحات]

• اِصطلاحي: [اـ صفت] محاوري وارو عام معنيٰ کان سواءِ ٻي خاص معنيٰ رکندڙ (لفظ).

• آصعبُ: [اـ صفت] تمام ڏکيو، وڌيڪ ڏکيو، سڀ کان ڏکيو.

* [ع: ’صعب‘ جو تفضيل]

• آصغر: [صفت –مذ] وڌيڪ ننڍو، سڀ کان ننڍو، ننڍڙو.

* [جهاد اصغر = ننڍي لڙائي يعني ظاهري جنگ، جهاد اڪبر = وڏي جنگ يعني نفس جي لڙائي]

* [ع: ’صغير‘ جو تفضيل]

’اصغر ڏي آهين گهٽا، تون اڪبر ڏي آ‘ (شاهہ/ بلاول).

• آصفر: [صفت ـ مذ] پيلو رنگ.

* [ع: صفت تفضيل]

• اِصفهانُ: [ا ـ خاص ـ مذ] ايران جو هڪ مشهور شهر.

* [ف ـ ع: صفت تفضيل]

• آصفيٰ: [اـ صفت] وڌيڪ صاف.

* [ع: ’صاف‘ جو تفضيل]

• آصفيا: [ا –مذ] صاف پاڪ ماڻهو، اولياءَ الله.

* [ع: صفي ج اصفيا]

• آصلُ ج آصلَ: [اـ مذ] بنياد، بڻ، نسل، پاڙ، شروع، پيڙهہ.

* [ع: اصل = بنياد، پاڙ، جڙ]

* سچو پچو، حقيقي، خالص، رءِ، نج.

* ضرور، ٺيڪ، بلڪل، مطلقا، سبب، قطعي طور.

* ڪتاب جو اصلي نسخو.

* [ضد: نقل]

* [اِ.خاص] بدن تي بربر ٿيندڙ هڪ بيماري (عام سنڌي اچار اصل).

* هرگز، بنهه، پٽيءَ، اصلي، مطلقا، رڳو.

- **اَصلاٿِيو ج اَصلاٿِيا:** [صفت — مذ] بڻائتو، بنيادي، اصل وارو.

* [عام سنڌي اچار: 'اصلاٿو']

* [مث: اصلاٿِي ج اصلاٿِيون]

- **اَصل ڪتابُ:** [اِ_مذ] ڪتاب جو پهريون قلمي مسودو.

- **اَصل قيمت:** [اِ_مث] پهرين قيمت، خريدي قيمت، نفعي کان سواءِ اصلوڪي رقم.

- **اَصل نامر:** [اِ—مذ] سچو نالو.

- **اَصلُ وار:** [اِ_صفت] اصل يا حقيقت تي ٻڌل.

- **اَصل و فرع:** [اِ_مذ] مکيه ۽ ان جي تابع ڳالهه، اصلي ۽ مددي ڳالهه (پاڙ ۽ ٽاري).

- **اَصلوڪو ج اَصلوڪا:** [صفت —مذ] اصل وارو، اوائلي، قديم.

* [مث: اَصلوڪي ج اَصلوڪيون]

• **اَصلئون:** [ظرف] اصلا، بلڪل، مطلق.

* اصل کان.

'بيدل اصلئون آهه وڪاڻيل، در تنهنجي دلدار' (بيدل)

• **اَصلي:** [اِ_صفت] بنيادي، اساسي، فطرتي، ذاتي، پيدائشي، جڪري.

* خاص، قديم، اصيل.

* [اِ.خاص] کجيءَ جو هڪ قسم، بهترين قسم جي کجي ۽ کجور.

* [ظرف] هرگز.

• **اَصليت:** [اِ – مث] بنيادي حقيقت، ذاتي گڻ، بنيادي شرافت، اصل نسل.

• **اِصلاحَ:** [اِ – مث] درستي، سڌار.

* اوتار.

- **اِصلاحات:** [اِ _ مث] سڌارا، ترميمون.

- **اِصلاح پذِير:** [اِ_صفت] سڌاري جوڳو.

- **اِصلاحِي:** [اِ_صفت] سڌارو ڪندڙ، سڌاري وارو، سڌاري بابت.

• **اَصناف:** [اِ – مذ] جنسون.

* [ع: صنف ج اصناف]

- **اَصناف سخن:** [اِ—مث] گفتگوءَ جا قسم، ڪلام جا نمونا.

• **اَصنام:** [اِ—مذ] بتَ، مجسما.

* سهڻا ماڻهو.

* [ع: صنم ج اصنام = بت]

• **اَصوات:** [اِ —مذ] آوازَ.

* [ع: صوت ج اصوات]

• **اَصوبُ:** [اِ_صفت] وڌيڪ صحيح، وڌيڪ سڌو (نشان).

* [ع: 'صائب' جو تفضيل]

• **اُصولُ ج اُصولَ:** [اِ—مذ] پاڙ، بنياد، قانون، قاعدو.

* بنيادي قاعدو، قانون، نيم.

* موسيقي آواز يا ڌنڪ (هي ڪل سترهن اصول 'عقده بحر اصول' چيا ائن، جن مان فقط "اصول' فاخته" جو نالو ڏنو ائن).

- **اُصول عشره:** [اِ— مذ] ڏهه اصول (يعني عشر مقولات يا قاطيغورات يا ڏه عقل (1) جوهر (2) ڪم (ڪيترائي)، (3) ڪيف (ڪيئن، ڪيفيت)، (4) اضافت (تعلق)، (5) اين (ڪٿي)، (6) متيٰ (ڪڏهن)، (7) وضع (نمونو جاءِ جو)، (8) ملڪ (ملڪيت، ڪنهن جي)، (9) فعل (ڪم) ۽ (10) اِنفعالُ (ڪم جو اثر)).

ـ **اُصولُ و فروعُ:** [اـ مذ] مکيہ متن ۽ تابعي ڳالهيون.
* علت ۽ معلول.
* سبب ۽ اثر.
* پاڙون ۽ ٽاريون.

● **آصيلُ ج آصيلَ:** [صفت] چڱي نسب وارو. شريف. نيڪ ذات. چڱو مڙس. اصل نسل وارو. ٻڌائتو. اصل خاندان. خانداني. عزت وارو. سچو ماڻهو. ننگپال
'متان مون کي ڇڏئين، آري ڄام اصيل' (شاهه/ڪوهياري).
'آرڻيءَ اصيل ات پيادي کي پهچ تون' (شاهه/ديسي).
* وڪيل جو ٺيڪو.
* گراهڪ.
* [صفت] ويڙهو ڪڪڙ جو هڪ قسم (جنهن جا ماءُ پيءُ هڪڙي قسم جا هجن).
* عمدي لوهه جي ترار.
* نانگ جو هڪ قسم.
* [ع: اَصل = هو محڪم بڻيو]

● **اِضافت ج اِضافتون:** [اـ مث] نسبت. لاڳاپو. تعلق.
* گرامر ۾ اسمن جي وچ ۾ مالڪيءَ جي يا ٻي نسبت ڏيکاريندڙ حالت. حالت اضافت.
* اضافو. واڌارو. زيادتي.
* اِضافہ. مهماني ڪرڻ.
* [ع: اِضافة]

● **اِضافو ج اِضافا:** [اـ مذ] واڌ. واڌارو. زيادتي (پگهار يا عهدي ۾ واڌارو).
* [ع: اِضافہ]

● **اِضافي ج اِضافي:** [صفت] نسبتي صفت (جيڪا اصلي نہ هجي).
* واڌو. بالائي.

ـ **اِضافي وجود:** [اـ مذ] اهو وجود جنهن جو ٻئي وجود سان تعلق هجي. اعتباري وجود.

● **اُضحيٰ:** [اـ مذ] قربانيون.
* ['عيدالضحيٰ' - ٻاڪري عيد. 'يوم الاضحيٰ' - قربانين جو ڏينهن].
* [ع: ضحِيہ. اضحِية ج اضحيٰ]

ـ **اُضحِي ج اُضحِيون:** [اـ مث] قربانيءَ جو جانور. عيد الاضحيٰ جي موقعي تي ٿيندڙ قرباني.
* عيدالاضحيٰ تي قربان ٿيندڙ جانور جو گوشت.
* [ع: اضحِية. اضحيٰ]
'شعلي شوق دي شرف شهيدي، اسان عيد ڪيتي اضحي دي'
(غمدل فقير)

● **اضداد:** [اـ مذ] ابتڙ. اهي لفظ جن جون معنائون هڪٻئي جي ابتڙ هجن (جيئن 'نيڪي، بدي'، 'رات، ڏينهن' ۽ 'ننڍو، وڏو').
* مخالفت.
* [ضد ج اضداد = هڪ ٻئي جي ابتڙ شيون]

● **اِضطرابُ:** [اـ مذ] پريشاني. بيقراري. تڙپ. لوچ. ڦٿڪو. گهٻراهٽ. بيچيني.
* جلدي. تڪڙ.

ـ **اِضطرابي:** [صفت] بي قراري وارو. بي تابي سان. بي آراميءَ وارو.

● **اِضطرار:** [اـ مذ] لاچاري.
* پريشاني. بي قراري. بي چيني. بي آرامي.

● **اِضعاف:** [اـ مذ] ٻيڻا ٽيڻا.
* سمائيندڙ انگ.
* [ع: ضعف ج اضعاف = ٻيڻو ڪرڻ]

● **آضعف:** [صفت] نهايت ضعيف. ڏٻرو.
* [ع: 'ضعيف' جو تفضيل]

● آضل: [صفت] وڌيڪ گمراهه، وڏو گمراهه.

* [ع:ضال" جو تفضيل]

ـ اِضلالُ: [اـ مذ] گمراهه ڪرڻ، ڀٽڪائڻ.

* [ع:اِضلال = گمراهه ڪرڻ]

● اِضمار: [اـ مذ] دل ۾ ڳالهه جي لڪ.

* علم عروض ۾ ڪنهن به وزن جي ٻئي متحرڪ حرف کي ساڪن ڪرڻ (متفاعلن جو ٻيو حرف 'ت' ساڪن ڪبو ته ٿيندو متفاعلن = مستفعلن).

● اُطاق ج اُطاقون: [اـ مث] گهرجي جاءِ کان سواءِ ٻاهر ڪچهريءَ جي جاءِ، اوطاق، مهمان خانو، منزل، مڪان.

* [تر:اوطاق = ڪوٺي، تنبو، دالان]

ـ اُطاقي ج اُطاقي: [صفت ـ مذ] اوطاقي، مهمان نواز، آئي جو آڌرڀاءُ ڪندڙ.

● اَطباءُ: [اـ مذ] طبيب، حڪيم، ويڄ، ڊاڪٽر، مسيحا، معالج.

* [ع: طبيب ج اطبّاءُ]

● اَطباع: [اـ مذ] طبيعتون، سڀاءَ.

* [ع: طبع ج اطباع]

● اَطراف: [اـ مذ] پاسا، ڏسيون، طرف.

* [ع: طرف ج اطراف]

ـ اَطرافي ج اَطرافي: [اـ صفت] ٻاهرينءَ حد وارو.

* تماشائي، تماش بين.

● اِطريفل: [اـ مذ] ترِڦلو (هڪ ورجو نالو جنهن ۾ ٽي پسارڪيون شيون شامل هجن).

* [سن: ترڦلا = ٽي ڦل يعني هريڙون، ٻهيڙا ۽ آنورا]

● اَطفال: [اـ مذ] ٻار، ٻار ٻچا، (طفل جو جمع).

* [ع: طفلُ ج اطفالُ]

● اِطلاعُ ج اِطلاعَ: [اـ مذ] ڄاڻ، خبر، سڌ، اعلان.

* نوٽيس، چتاءُ

* [ع:اِطلاع]

ـ اِطلاعاً: [ظرف] اطلاع طور، اطلاع جي وسيلي.

ـ اِطلاعات: [اـ مذ] خبرون، آگاهيون، اعلان.

* ['اطلاع' جو جمع]

ـ اِطلاع ڏيڻ: [اصطلاح] ڄاڻ ڪرڻ، سڌ ڏيڻ، خبر پهچائڻ.

* نوٽيس ڏيڻ، چتاءُ ڏيڻ، آگاهه ڪرڻ.

ـ اِطلاع نامو ج اِطلاع ناما: [اـ مذ] اطلاع لاءِ خط، نوٽيس، سمن، دعوت نامو.

● اِطلاقُ ج اِطلاقَ: [اـ مذ] لاڳاپو، واسطو، ڳانڍاپو.

* آزاد ڪرڻ، ڇڏڻ، طلاق ڏيڻ.

* ٺهڪي اچڻ واري حالت.

* [ع:اطلاق]

● اَطلَسُ ج اَطلَس: [اـ مذ] اُجولسو زريدار ريشمي ڪپڙو، ساٽين

* صاف آسمان.

* [اـ خاص] نقش جو ڪتاب.

* اَطلس، اَطلسون (مونث طور ڪتب ايندو)

ـ اَطلَسي: [صفت] اطلس جو.

* ڪارو لسو

● اِطمينانُ ج اِطميناںَ: [اـ مذ] تسلي، دل جمعي، دلاسو، خاطري، دلجاءِ، بي فڪري، صبر، آنند، اندر جو آرام.

* [ع:اِطمينان = سڪون]

ـ اِطمينان خاطر: [اـ مذ] دل جي خاطري، پڪ.

● اِطناب: [اـ مذ] تنبوءَ جون رسيون.

* [ع: طناب ج اطناب]

• **اِطنابُ ج اِطناب:** [اِ_مذ] ڪلام ۾ اجائي ڊيگهه. طوالت.

_ **اِطنابُ ڪرڻ:** [اصطلاح] طويل ڪرڻ. ڊيگهه ڪرڻ.

• **آطوار:** [ا_مذ] طريقا. نمونا. رَوشون. ڍنگ. دستور.

* افعال. لڇڻ. ڪم. عادتون. ڪرتوت. فعل.

* آداب. قاعدا.

* [ع: طَور ج اطوار]

• **آطولُ:** [صفت] تمام ڊگهو.

* [ع: 'طَويل' جو تفضيل]

• **اِطهار:** [اِ_صفت] پاڪ. صاف.

* [ع: طاهر ج اطهار = پاڪ، صاف]

• **آطهر:** [ا_صفت_مذ] سڀ کان وڌيڪ پاڪ. نهايت پاڪ. تمام پوتر.

* [ع: 'طاهر' جو تفضيل]

'پڙهو صلوات سرور تي، آل نبيءَ جي اطهر تي' (مولود).

• **آطيَبُ:** [صفت] نهايت پاڪ. نهايت خوشبودار. تمام پلو.

* [ع: 'طيب' جو تفضيل]

• **اِظهارُ ج اِظهارَ:** [ا_مذ] پڌرائي. مشهوري.

* ڪورٽ اڳيان بيان. گواهي. زباني شاهدي.

* اعتراف. قبوليت

* [ع: اِظهار = پڌرائي ڪرڻ]

_ **اِظهار تحريري:** [ا_مذ] لکيل شاهدي.

_ **اِظهار ٿيڻُ:** [اصطلاح] ظاهر ٿيڻ.

'اديون نيٺ اظهار ٿي عشق آيو'.

_ **اِظهار سلامي:** [ا_مذ] شاهدي لکندڙ جو بي قانوني اجورو

_ **اِظهار ڪرڻ:** [اصطلاح] ظاهر ڪرڻ. پڌرو ڪرڻ.

_ **اِظهارنامو ج اِظهارناما:** [ا_مذ] لکت ۾ اعلان. پڌرنامو

_ **اِظهار نويس:** [ا_مذ] شاهدي لکندڙ.

_ **اِظهاري:** [ا_مث] چِتائي. پڌرائي. اظهاريت.

'اجي انسان ۾ ڪيئن اظهاري، پيو پڌر پرهايو' (بيدل)

• **آظهرُ ج آظهرَ:** [صفت] وڌيڪ ظاهر. تمام پڌرو. تمام چٽو. گهڻو مشهور.

* [ع: 'ظاهر' جو تفضيل]

_ **آظهر مِن الشَمس:** [ظرف] سج کان وڌيڪ پڌرو. ظاهر. مشهور. پڌرو. چٽو.

• **اِعادت:** [ا_مث] ورجاءُ. دهراءُ.

* [ع: اِعاده = وري موٽائڻ، وري چوڻ]

• **اِعانت ج اِعانتُون:** [ا_مث] واهَر. مدد. سهائتا. سهڪار.

* چندو.

• **اِعتِبارُ ج اِعتِبارَ:** [ا_مذ] ڀروسو. يقين. ويساهه. ساک. پت.

* [ع: عبر = تعبير بيان ڪرڻ]

_ **اِعتِبار رکڻ:** [اصطلاح] ڀروسو رکڻ.

_ **اِعتِبار وڃائڻ:** [اصطلاح] پت وڃائڻ. ڀروسو ٽوڙڻ.

_ **اِعتِباري:** [ا_صفت] ڀروسي وارو. ويساهه وارو. ساک پت وارو. معتبر.

_ **اِعتِباري امر:** [ا_مذ] فرعي يا عارضي ڳالهه (جنهن جو مڪيه يا اصولي ڳالهه سان تعلق هجي). اضافي امر.

• **اِعتِدال:** [ا_مذ] وچترائي. درميانگي. نه گهٽ نه وڌ. پورو پنو. موافقت.

* [ع: عدل = برابر ڪرڻ]

_ **اِعتِدال پسند:** [صفت] وچٿرو. درميانو.

* نرم ذروارو (راڄوڻي يا سياسي ڳالهين ۾).

–**اِعتِدال خريفي:** [اِ_مذ] ڪتيءَ واري موسم ۾ 22 سيپٽمبر تي ڏينهن رات جي برابري.

–**اِعتِدال ربيعي:** [اِ–مذ] چيٽ جي موسم ۾ 21 مارچ تي رات ڏينهن جي برابري.

–**اِعتِدال ليل ونهار:** [اِ_مذ] ڏينهن رات جي برابري.

–**اِعتِدال هوا:** [اِ_مذ] هوا جي موافقت.

–**اِعتِدالي:** [اِ–مث] برابري، هڪجهڙائي، موافقت.

• **اِعتِذار:** [اِ_مذ] عذر ڪرڻ، معافي طلبڻ.

* [ع: عذر = بهانو]

–**اِعتِذار نامو:** [اِ–مذ] عذرنامو معافي نامو.

• **اِعتراضُ ج اِعتِراضَ:** [اِ–مذ] ڪنهن ڳالهه جي برخلاف اُٿاريل حجت، نڪته چيني، رنڊڪ، مخالفت.

* [ع: اعتراض = وچ ۾ پوڻ]

–**اِعتراضي ج اِعتِراضي:** [صفت] اعتراض جهڙو، نامناسب.

• **اِعترافُ ج اِعتِراف:** [اِ_مذ] قبوليت، اقرار، تسليم، مڃوتي.

* ڏوهه، قصوريا غلطيءَ جي مڃتا.

* پيار محبت جي تسليمي

* [ع: اِعتِراف = مڃڻ، ڏوهه ٻاسڻ]

–**اِعتِراف آڻڻ:** [اصطلاح] ڏوهه ٻاسڻ، گناهه قبول ڪرڻ، قصور محسوس ڪرڻ، غلطي مڃڻ.

–**اِعتراف ڪرڻ:** [اصطلاح] مڃڻ (غلطي، ڏوهه وغيره) قبول ڪرڻ، مڃتا.

• **اِعتِزالُ ج اِعتزالَ:** [اِ_مذ] عليحدگي، جدائي.

* دست برداري، هٽ ڪٽڻ.

* [ع: عزل، جدائي]

• **اِعتِقادُ ج اِعتِقادَ:** [اِ_مذ] عقيدو، يقين، ڀروسو، ويساهه، ايمان، اعتبار.

* [ع: اِعتقاد = مڃڻ]

–**اِعتِقادي:** [صفت] عقيدي وارو

* اها ڳالهه جنهن جو عقيدي تي بنياد هجي.

• **اِعتِڪافُ ج اِعتِڪاف:** [اِ_مذ] گوشه نشيني، عبادت لاءِ ڪنهن خلاصيءَ جاءِ ۾ گوشه نشيني.

* رمضان شريف جي خاص عبادت (خاص طور تي آخري ڏهي ۾ دنيا کان ڪنجهي، گوشه نشيني اختيار ڪري، مسجد ۾ ويهي عبادت ڪئي ويندي آهي ۽ شوال جي چنڊ ڏسڻ شرط اعتڪاف مڪمل ڪيو ويندو آهي).

* پنهنجي نفس جي حفاظت.

• **اِعتِماد:** [اِ_مذ] ڀروسو اعتبار، يقين.

'ڪن استخاره آسرو اوسا اتي ڪن اعتماد' (صدرالدين).

* ساک، مدار، ٽيڪ.

* [ع: عمد = يقين، ارادو ڪرڻ]

–**اِعتِماداً:** [ظرف] ڀروسي تي.

–**اِعتِماد النفس:** [محاورو] پاڻ تي ڀاڙڻ.

–**اِعتِماد نامو ج اِعتِماد ناما:** [اِ_مذ] سند، اختيار نامو

• **اِعتِياد:** [اِ_مذ] هيرَ وجهڻ، عادت وجهڻ.

'لڪ ٻڌي ليلاڻ جي آهي ڪيو مون اِعتِياد' (صدرالدين).

• **اِعجابُ:** [اِ_مذ] عجب، حيرت.

* [ع: عجب = حيرت انگيز]

• **اِعجازُ ج اِعجازَ:** [اِ_مذ] معجزو، وڏي ڪرامت، حيران ڪندڙ ڪرامت، وڏي ڳالهه، فخر لائق ڳالهه.

* [ع: اِعجاز = عاجز ڪرڻ]

–**اِعجاز قرآن:** [اِ_مذ] قرآن شريف جو معجزو (ته ڪوبه بني بشر يا مخلوق ان جهڙي عبارت ناهي نه سگهي).

– **إعجاز مسيحِي:** [اِ–مذ] حضرت عيسىٰ عليه السلام جو معجزو (ڪوڙهه چٽائڻ ۽ مئل جيارڻ).

– **إعجاز موسوي:** [اِ–مذ] حضرت موسيٰ عليه السلام جا ٻه معجزا (لٺ جو نانگ ٿيڻ ۽ يدبيضا يعني 'اڇو هٿ' ڪڇ ۾ هٿ وجهڻ کان پوءِ هٿ جو اڇو ۽ نوراني ٿيڻ).

● **آعجز:** [صفت] وڌيڪ عاجز.

* [ع: 'عاجز' جو تفضيل]

● **آعجَم:** [صفت] گونگو.

* اهو جو عربي ڳالهائي ٻولهائي نه ڄاڻي.

* اڻ سڌريل، جهنگلي.

* [ع: اعجمي = غير ناطق، حيوان].

– **آعجمي:** [اِ–صفت] اهو جيڪو عربي چڱي نه ڄاڻي.

* حيوان، نا فهم.

● **آعجوبه:** [اِ–مذ] عجب، عجائب، انوکي شيءِ.

* [ع: عجب = انوکي نرالو]

– **آعجوبه روزگار:** [اِ–مذ] زماني جو عجب، ٻيهر نٿين شيءِ.

● **آعدا:** [صفت] دشمن، ويري.

* [ع: عدو ج اعداءَ]

● **آعداد:** [اِ–مذ] انگ، تعداد.

* [ع: عدد ج اعداد]

– **اعداد شماري:** [اِ–مث] ڳڻپ، شمار، ليکو.

* آدمشماري، مردم شماري، راءِ شماري وغيره.

● **إعراب ج إعرابون:** [اِ–مث] آواز کي چورينڌڙ نشاني، سُر، آوازن جي اچارڻ لاءِ تنيڙيون نشانيون (زير زبر پيش وغيره) ڪنهن به لفظ جي وياڪرڻي صورت نمايان ڪندڙ نشاني.

* (إعرابون لفظ جي وياڪرڻي حيثيت، حالت، عدد ۽ وينجنن يا سرن جي حرڪت کي ظاهر ڪندڙ نشانيون. لاڪنا، وياڪرڻي حيثيت ظاهر ڪندڙ نشانيون، زير زبر پيش، جزم وغيره)

'ڪنڊي آهي قرب ۾، اِدغام ۾ إعراب' (شاهه).

● **اعرابُ، اعرابِي:** [صفت] عرب جي ٻهراڙيءَ جو رهاڪو، بدوي

* عرب، عربستان جو رهواسي.

* سانگي، مال جي سانگي تي گذاريندڙ خانه بدوش، مارو لوڪ

'رُيءَ اعرابين هت، ڳهه نگهر گهارڻ مون ٿيو' (شاهه / مارئي).

● **اِعراض:** [اِ–مذ] منهن موڙڻ، پٺ ڏيڻ.

* نفرت، حقارت.

* [ع: إعراض = وچ ۾ اچڻ، پٺ ڏيڻ]

● **آعراف:** [اِخاص–مذ] قرآن شريف جي ستين سورة جو نالو.

* دوزخ ۽ بهشت جي وچ وارو هنڌ (جيڪو گرم آهي نه ٿڌو).

* [ع: عرف = ڪنگرو، برج]

● **آعزُ:** [صفت] وڌيڪ پيارو، عزيز تر.

* وڌيڪ سگهارو.

* [ع: 'عزيز' جو تفضيل]

● **آعزاء:** [اِ–مذ] پيارا، مائٽ مٽ، عزيز، دوست.

* [ع: عزيز ج اعزاءَ]

● **اِعزازُ ج اِعزازَ:** [اِ–مذ] عزت، آبرو، مان، مرتبو.

* [ع: عز = عزت]

– **اِعزاز نامو ج اِعزاز ناما:** [اِ–مذ] عزت جو پروانو، مان پتر، مان ڏيڻ وارو خط، عزت افزائيءَ جو پروانو.

– **اِعزازي:** [صفت] بنا اجوري، بنا عيوض، مفت، اجرت کانسواءِ ڪيل ڪم.

* [Honovrary]

– **آعشاري:** [اِ–صفت] ڏهين حصي وارا، ڏهائي.

* [ع: عشر]

● آعصابُ ج آعصاب: [ا—مذ] ٻنڌي، پنا، حسي قوت.
* [ع: عصب ج اعصابُ]
— آعصابُ وعروق: [ا—مذ] ٻنڌيون، نبضون، پنا.
● آعضا: [ا—مذ] عضوا، لڳ، بدن جا حصا، انگ.
* ڪنهن بہ جماعت يا سوسائٽيءَ جا ميمبر يا رڪن.
* [ع: عضو ج اعضاءُ]
— آعضابندي: [ا—مث] سَنڌ ۽ هڏي ڀڃڻ جو علاج.
— آعضاءِ تناسل: [ا—مذ] نسل پيدا ڪرڻ جا عضوا.
— آعضاءِ رئيسہ: [ا— مذ] رئيس يا مکيہ عضوا (دل، دماغ، جگر وغيره).
● آعظمُ ج اعاظمَ: [صفت — مذ] تمام وڏو، سڀ کان وڏو، تمام وڏيءَ عزت وارو.
* ('وزيراعظم' = وڏو وزير، 'براعظم' = وڏو کنڊ، 'قائد اعظم' = سڀ کان وڏو اڳواڻ).
* [ع: 'عظيم' جو تفضيل]
● إعقاب: [ا— مذ] اولاد، پونئر.
* پيرن جون کڙيون.
* [ع: عقبَ = کڙي]
● آعلىٰ: [صفت] تمام مٿانهون، اوچو، بلند، تمام وڏو، وڏي مرتبي وارو، اتم، عمدو.
* [ع: 'علي' جو تفضيل]
— آعلىٰ حضرت: [ا—مذ] وڏي ۾ وڏو حضور (بادشاهہ جو لقب).
* اهلِ سنت جي عقيدي موجب صديءَ جو وڏي ۾ وڏو مفتي.
● آعلام: [ا—مذ] جهنڊا.
* نشانيون.
* جبل.
* خاص نالا، خاص اسم.
* [ع: علم ج اعلام]
● إعلام: [ا—مذ] ڄاڻ، اطلاع، إعلان.
* مشهوري، پڌرائي.
* اشتهار، نوٽيس، سمن.
* [ع: علم جإعلام = خبر پهچائڻ]
— إعلامات شرعي: [ا—مث] شرعي فتوائون ۽ فيصلا.
● إعلانُ ج إعلانَ: [ا—مذ] اطلاع.
* پڌرائي، اشتهار، پڙهو.
* إعلام، مشهوري، اظهار.
* [ع: إعلانُ = پڌرو ڪرڻ]
— إعلان جنگ، إعلان حربُ: [ا-مذ] جنگ جو اعلان.
— إعلان رسمي: [ا-مذ] سرڪاري اعلان.
— إعلان نامو ج إعلان ناما: [ا-مذ] پڌرنامو.
● آعلَم: [صفت] وڌيڪ ڄاڻندڙ.
* [ع: 'عالم' جو تفضيل]
'واللهُ أعلم = خدا سڀ کان وڌيڪ ڄاڻندڙ آهي'.
● آعمال: [ا—مذ] عمل، ڪرتوت، افعال.
* [ع: عمل ج اعمال]
— آعمال نامو ج آعمال ناما: [ا — مذ] ڪمن جو تفصيل، ڪارگذاري، انسان جي ڏوهن ثوابن جو دفتر.
— آعمال نامو سياهہ ڪرڻ: [اصطلاح] تمام گهڻا گناهہ ڪرڻ.
● آعيان: [ا—مذ] اکيون.
* وڏا ماڻهو، امير امراءُ.
* موجودات جا خارج ۾ ذرا، شيون.
* حقيقي پاءُ
* [ع: عين ج اعيان]

– **آعيان ثابتہ:** [ا-مذ] الٰهي اسمن جون علمي صورتون.

● **آغراض:** [ا-مذ] غرض، مطلب.

* [ع: غرض ج اغراض]

● **آغلاط:** [ا-مذ] غلطيون، چڪون.

* [ع: غلط ج اغلاط]

– **آغلاط نامو ج آغلاط ناما:** [ا_مذ] غلطين جي فهرست، پٽنامو.

● **آغلبُ:** [صفت] وڌيڪ غالب، سوڀارو.

* غالباً، اڪثر، گهڻو ڪري.

* [ع: 'غالب' جو تفضيل]

● **اِغمازُ ج اِغمازَ:** [ا-مذ] غمزو، اکين يا ڀرن جو اشارو.

* عيب جوئي.

* [ع: اِغماز = عيب ڪڍڻ، غمزو ڏيڻ]

● **اِغماضُ ج اِغماضَ:** [ا-مذ] چشم پوشي.

* [ع: 'اِغماض' = اکيون ٻوٽڻ، چشم پوشي ڪرڻ]

● **آغنياء:** [صفت] شاهوڪار.

* [ع: غني ج اغنياء]

● **اِغوا:** [ا_مذ] بدراهي، ڏتار.

* [ع: اِغواء = لالچائڻ، ڏتارڻ]

– **اِغوا ڪرڻ:** [اصطلاح] ٻرغلائڻ، گمراهه ڪرڻ.

* ڀڄائڻ.

● **آغيار:** [صفت - مذ] غير ماڻهو، اوپرا، ڌاريا، بيگانا، اجنبي، پراوا.

* ['غير و اغيار' = دشمن ۽ دوست، سڄي دنيا]

* [ع: غير ج اغيار]

'اغيار سان اقرار اهو ڪيئن ٿيندو' (استاد بخاري)

– **آغياري ج آغياريون:** [ا-مث] ڌاريائي، حريفي.

● **اُف:** [ح_ندا] ڏک ۽ غصي ۾ ڦوڪ ۽ جهٽڪ جو آواز، ڏک ۽ ارمان جو لفظ، درد جو ٿورو آواز، ٻڙڪ.

* [ع: اف]

– **اُف نہ ڪرڻ:** [اصطلاح] دانهن نہ ڪرڻ، ڪجهہ نہ ڪڇڻ.

* پرواهہ نہ ڪرڻ، ڪاڻ نہ ڪيڻ، چخي ڪرڻ.

● **اِفادو ج اِفادا:** [ا_مذ] فائدو، لاڀ، نفعو.

* [ع: اِفاده = فائدو ڏيڻ]

– **اِفاده و اِستِفاده:** [ا-مذ] سيکارڻ ۽ سکڻ جي حالت.

● **آفاضِل:** [صفت] فاضل ۽ عالم ماڻهو.

* [ع: افضل ج افاضل]

● **اِفاقو:** [ا-مذ] سجاڳي، هوشياري.

* بيماريءَ مان ڇاڻائي، بيماريءَ مان ڪجهہ ڇوٽڪارو.

* [ع: اِفاقہ = جاڳڻ، بيماريءَ مان اٿڻ]

● **اُفتاد:** [ا_مث] عاجزي، ناچارگي.

* حياتيءَ جي شروعات، پالپڻو.

* مصيبت، آفت.

– **اُفتادگي ج اُفتادگيون:** [ا_مث] هيڻائپ، نماڻائي، نهٺائي.

– **اُفتاده:** [صفت] ڪريل، ڏڪيل.

* عاجز، ستايل.

● **اِفتِتاحُ ج اِفتِتاحَ:** [ا _ مذ] ڪنهن ڪم جي شروعات، آرنڀ، کولڻ، شروع ڪرڻ، مهورت، پڙرائي.

* 'الله اڪبر' چئي نماز شروع ڪرڻ جي حالت.

* [ع: فتح = کولڻ]

● **اِفتِخار:** [ا_مذ] فخر، وڏائي، هٺ، ناز.

● **اِفتِرا:** [ا-مث] تهمت، الزام، بهتان.

* غيبت، نندا، گلا.

* [ع: اِفتراء]

• **اِفتِراض:** [اِ_مذ] فرض جي مقرري.

* [ع: فرض = لازم]

• **اِفتِراق:** [اِ_مذ] فراق، جدائي، وڇوڙو.

* اختلاف، نفاق.

* [ع: فرق = جدائي]

• **اِفراتفري:** [اِ_مث] پريشاني، گهبراهٽ.

* ڏڦير، ڀاڄڙ، ڇڙ وڇڙائي.

* [ع: اِفراط و تفريط = وڌ گهٽ، بي اِعتِدالي]

• **اَفراد و فرد:** [اِ_مذ] فرد، ماڻهو.

* [ع: فرد ج افراد]

• **اَفراد:** [ظرف] گهڻي قدر.

* [صفت] اجايو، عبث، بيجا، بيفائدو، بيسود.

* مفت.

* نڪمو، بيڪار.

* [ع: اِفراط = جهجهائي]

• **اَفرادو:** [اِ_صفت] اوپرو، اوڻٽو، ڏاريو.

• **اِفراز:** [صفت] مصدر 'افراختن' جو امر، جيڪو اسم جي پويان اچي فاعل جي معنيٰ ڏيندو آهي

('سرافراز' = مٿو مٿي ڪندڙ).

* [ظرف] بلند، مٿانهون.

'سچل سرافراز ڪيو آٿي عشق اجهل' (سچل).

• **اَفراسيابُ:** [اِ_خاص] توران جي هڪ قديم بادشاهه جو نالو

(جيڪو ايران جو ويري هو ۽ جنهن کي ڪيخسرو ماريو هو).

— **اِفراطَ:** [اِ_مث] زيادتي، گهڻائي، واڌارو.

* [صفت] اجائي، بي فائدي.

'عمر ويئي افراط اجائي، ڪين ڪمايم ڪوڙي ڪائي'.

• **اِفراطَ و تَفريط:** [اِ_مث] جهجهائي ۽ ٿورائي، بي اعتدالي.

* [ع: فرط = گهڻائي]

• **اَفروز:** [اِ_مذ] ڪندڙ، ڪرڻ وارو.

* [ف: مصدر 'افروختن' جو امر (جيڪو اسم پٺيان اچي ان کي اسم فاعل' جي معنيٰ آهي، جيئن 'بوستان افروز' = باغ روشن ڪندڙ 'عالم افروز' = جهان کي اجاريندڙ 'مجلس افروز' = مجلس سينگاريندڙ)].

• **اَفروزه:** [اِ_مث] ٻتي يا ڏئي جي وٽ.

* [ف: افروختن = روشن ڪرڻو]

• **اَفروغ:** [اِ_مذ] روشنائي، نور جو ترورو، شعاع، جوزا ستارو.

* [ع: فروغ جو تفضيل]

* زيب و زينت.

* [ف: فروغ]

• **اَفريت، اِفريت، اِفريد:** [اِ_مذ] ديو، جن.

* خدمتگار، ٻانهو.

* [تر: (افريت) _ ع: (عفريت)]

'اِفريد ڪياڻين اڳ ۾، نگي نروارا' (رمضان ڪنهر).

• **اَفزائش ج اَفزائشُون:** [اِ_مث] واڌارو، زيادتي.

* [ف: افزودن = وڌائڻ]

• **اَفزُود:** [اِ_مذ] زيادتي، واڌ، گهڻائي، جهجهائي.

* [صفت] زياده، جهجهو.

* [ف: افزودن]

'الفت رک الک سين، اندر ۾ افزود' (شاهه).

— **اَفزُودگي:** [اِ_مث] زيادتي، واڌ، اضافو.

• **اَفزُون:** [صفت] وڌيل، زياده، وڌيڪ، گهڻو، واڌارو ڪيل

('روز افزون' = روز بروز وڌندڙ).

* [ف: افزودن = وڌائڻ]

– آفزوني: [اـمث] زيادتي، گهڻائي، جهجهائي، فراواني.

● آفسار: [اـ مذ] گهوڙي جي واڳ، لغام.

● آفسانو ج آفسانا: [اـ مذ] ڪهاڻي، عجيب و غريب قصو، ڪوڙي ڳالهه، نقلي قصو، داستان، بيان، تصوراتي ڳالهه.

❊ [ف: افسانہ]

– آفسانہ پرداز: [صفت] ڪوڙيون ڳالهيون ٺاهيندڙ.

– آفسانہ نِگار: [صفت] افسانو جٽيندڙ، افسانو لکندڙ، ڪهاڻيڪار.

– آفسانہ نويس: [صفت] افسانو جٽيندڙ، افسانو لکندڙ، ڪهاڻيڪار.

● آفسرُ ج آفسرَ: [اـ مذ] عملدار، ڪامورو، آفيسر.

❊ [انگ: Officer]

❊ سردار، حاڪم.

❊ تاج، چٽ.

❊ [ف: افسر]

● آفسُرده، آفسُردو: [صفت] مايوس، ڪومايل، اداس، دلگير، غمگين، ملول.

❊ [ف: افسردن = ڏکڻ]

– آفسُردگي: [اـ مث] دلگيري، اداسي، مايوسي، ارمان، رنجيدگي.

❊ بي رونقي.

– آفسرده بَيان: [اـصفت] اهو بيان، جنهن کي ٻڌي ڏک ٿئي، تڪليفده بيان.

– آفسرده جان، خاطر، دل: [اـصفت] رنج، اداس، پريشان حال، غمگين.

● آفسوسُ: [اـ مذ] ارمان، ڏک، غم، صدمو.

❊ [حـ ندا] هاءِ! آهه!

"آئون اورانگهي ويا، اڱڻ مون افسوس!" (شاهه/حسيني).

– آفسوس جا هَٿَ مَلڻ: [اصطلاح] پڇتائڻ، پشيمان ٿيڻ.

– آفسوس ڪرڻ، آفسوس کائڻ: [اصطلاح] ارمان ڪرڻ، غم ڪرڻ، ڏک ڪرڻ.

– آفسوسناڪ: [اـصفت] دکدائڪ، ارمان جهڙو، ڏکوئيندڙ.

● آفسُون: [اـ مذ] جادو، منتر، ڦيڻو.

❊ ٺڳي، فريب، چالاڪي.

❊ [ف: افسون = جادو]

– آفسون پرداز، افسون ساز: [صفت] جادوگر.

❊ [ف: افسون = جادو، مڪر + پردازگي = جلا، روشني، شروعات]

– آفسون خوان: [صفت] جادو پڙهندڙ، جهاڙ وجهندڙ.

– آفسون گر: [صفت] جادو گر.

❊ ٺڳ، فريبي.

● آفشان: [اـصفت] هاريل، پکڙيل، اڇلايل.

❊ [ف: مصدر 'افشاندن' جو امر جيڪو اسم جي پڇيان اچي اسم فاعل ڏيکاريندو آهي (خون افشان، زر افشان، عطر افشان، گل افشان وغيره)]

● آفشاءُ: [ظرف] ظاهر، نروار، پڌرو.

❊ [ع: فشي]

– آفشاءَ ٿِيڻ: [اصطلاح] نروار ٿيڻ، ظاهر ٿيڻ، کلڻ.

● آفصحُ: [صفت] وڌيڪ فصيح يا صاف زبان.

❊ [ع: 'فصيح' جو تفضيل]

● آفضلُ ج آفضلَ: [اـصفت] سڀ کان پلو، سڀ کان فضيلت وارو، تمام چڱو، بهترين پلارو.

❊ [ع: 'فاضل' جو تفضيل]

– آفضلُ الذڪر: [اـ مذ] سڀ کان پلو ذڪر "لاالٰہ الاھو".

ـ **آفضِليت:** [ا-مث] برتري، فوقيت.

● **اِفطار:** [اـ مذ] روزي ڇوڙڻ يا کولڻ جي حالت.

٭ [ف: فطرء شگاف]

ـ **اِفطاري:** [اـ مث] روزي کولڻ وقت واپرايل کاڌي جي شيء.

● **آفعال:** [اـ مذ] ڪم، ڪرتوت، فعل، لڇڻ.

٭ [ع: فعل ج افعال]

’لنگها ڇڏ لطيف چئي، اجهڻ جا افعال‘ (شاهه/سهڻي).

ـ **آفعالئون:** [ظرف] افعال کان، ڪم ڪرتوت کان.

’لوڪان ليکي گئي افعالئون، درد ڪيتي ديواني‘ (بيدل)

● **آفغانُ ج آفغانَ:** [ا.خاص ـ مذ] افغانستان جو رهاڪو پٺاڻ

ــ **آفغانستان:** [ا.خاص] پاڪستان جي اتر اولهه ۾ افغانن جو ملڪ

ــ **آفغاني ج آفغاني:** [صفت] افغانستان جو رهاڪو.

٭ افغانستان جو سڪو

● **اُفق:** [اـ مث] زمين ۽ آسمان گڏ ڏسجڻ واري خيالي جاء، سمستان، آڪاس گرڀ.

٭ [ع: افق ج آفاق]

● **آفڪار:** [اـ مذ] فڪر، خيال.

٭ [ع: فڪر ج افڪار]

● **آفگار:** [اـ مذ] ڦٽ، زخم، چٽو (رهت جي پلي ۾ تپي).

٭ [صفت] زخمي، ڦٽيل، مجروح، ٽڪر ٽڪر.

● **آفگن:** [صفت] عمل ڪندڙ.

٭ [ف: مصدر 'افگندن' جو امر اسم جي پڇيان اچي اسم فاعل جي معنيٰ ڏيکاريندڙ (مرد افگن - ماڻهو ڇلائيندڙ، شيرافگن - شينهن ڇلائيندڙ، سايه افگن - ڇانءِ وجهندڙ)]

● **آفگندو ج آفگندا:** [صفت ـ مذ] اڇلايل، اڇليل، ڪيرايل.

٭ نيچ، خسيس.

٭ غلام.

٭ [مث: آفگندي ج آفگنديون]

● **آفگندگي:** [اـ مث] ڪم بختي، نڀاڳائي، نڌورائي.

٭ نوڙت، نياز.

٭ [ف: افگندن]

’پوءِ ٻانهي ٻيڙيءَ ۾ پرت جي، عاجزي، افگندگي اڳوار رک‘ (فاضل)

● **اِفلاس:** [اـ مذ] ڪوٺ، سڃائي، ڪنگالپڻو، غربت، مسڪيني، ناداري، تنگدستي.

● **آفلاطون:** [ا.خاص] يونان جو مشهور مفڪر.

٭ [صفت ـ اصطلاحاً] عقلمند، هوشيار.

٭ استاد، قابل.

٭ چالاڪ، حرفتي، اٽڪلي.

ــ **آفلاطوني:** [ا-مث] سياڻپ، چالاڪي، حڪمت عملي.

● **آفلاڪ:** [اـ مذ] فلڪ، آسمان، اڀ.

٭ آسماني اجرام (آسماني گرهن وغيره جا دائرا)

٭ [ع: فلڪ ج افلاڪ]

’زير و زير اشاري ۾، افلاڪ ٿي پيا‘.

ــ **آفلاڪ خزينہ:** [اـ مذ] اهي ننڍا دائرا (جيڪي ڌرتيءَ جي چوڌاري قريب نہ آهن).

ــ **آفلاڪ شناس:** [صفت] علم فلڪيات جو ڄاڻو، نجومي، جوتشي.

٭ [ع ـ ف]

ــ **آفلاڪ ڪُليہ:** [اـ مذ] وڏا دائرا (جيڪي زمين جي چوڌاري قريب آهن).

ــ **آفلاڪِي ج آفلاڪِي:** [صفت] آسمانن جا پوڄاري.

٭ آسمان ۾ رهندڙ.

٭ سائنسدان (جيڪي آسماني جسمن جو اڀياس ڪن).

• آفندي ج آفندي: [صفت] سائين، سردار (لقب طور ڪم ايندڙ لفظ، جيئن حسن علي آفندي).

٭ [تر: افندي]

• آفواج: [اـ مث] فوجون، لشڪر.

٭ [ع: فوج ج افواج]

• آفواھہ ج آفواھہ: [اـ مذ] ھُلُ، ھاواڻو، غير معتبر ڳالھہ، بي بنياد ڳالھہ، بازاري گپ، ڪوڙي خبر.

٭ [ع: فوه (= وات) ج افواه]

'شهرن ۾ اخبارن وانگي، ڳوٺن ۾ افواهن وانگي' (استاد بخاري)

– آفواهي، آفوائي: [صفت] اجائي، غير معتبر، بي اصل (ڳالھ)، ھليل.

٭ افواھ ڦهلائيندڙ، ڪوڙي خبر اڏاريندڙ، ڦشري باز.

• آفيُون: [ا - مذ] آفيم، امل.

– آفيوني ج آفيوني: [صفت] آفيمي، امل کائيندڙ، املي.

• اُفي ج اُفيون: [صفت] ڦوڪ.

٭ ڇِٽ، ناسُ.

٭ [ف: اف]

ـ اُفي ڪرڻ: [اصطلاح] سنگت ڦِٽائڻ.

٭ ناس ڪرڻ، سيڪجھہ ڪپائي ڇڏڻ.

• اُفَ: [اـ مث] ھٿ، گرمي، ابس، اڪرس.

٭ پرتي، آيام، آڦري.

٭ پٿڪو، گنتو.

٭ [ع: اف]

٭ نفرت جو آواز.

٭ [صنت] ڇٽ، ناس، برباد.

– اُفَ اُفَ ڪري ڪٽڻ: [اصطلاح] تباھي ڏيڻ، بيزار ڪرڻ.

– اُفُ ڪرڻ: [اصطلاح] ڇِٽُ ڪرڻ، دُف ڪرڻ.

• اُڦاداٺو ج اُڦاداٺا: [اـ مذ] پٿانو (گھوٽ جي پويان ڪانن جو چوڪٺ، جو اھنر يا پيو ڪو ڪٽي ھلي).

• اُڦاٽِڻُ: [مص – فعل متعدي] ڪير کي خراب ٿيڻ کان بچائڻ لاءِ ڪير جي ڪُني/برتن کي ڏوئي، چلھہ تي اونڌو ڪري سيڪ ڏيڻ جو عمل.

٭[س/ل]

٭ [مص] اُڦاٽڻ

٭ [امر] اُڦاٽِ

٭ [مضارع] اُڦاٽيان (ج) اُڦياٽون، اُڦاٽين (ج) اُڦاٽيو اُڦاٽي (ج) اُڦاٽين.

٭ [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آھن]

٭ [حال] اُڦاٽي ٿو(ج) اُڦاٽين ٿا

٭ [حال مث] اُڦاٽي ٿي (ج) اُڦاٽين ٿيون

٭ [ماضي] اُڦاٽيو(ج) اُڦاٽيا

٭ [ماضي مث] اُڦاٽي (ج) اُڦاٽيون

٭ [مستقبل] اُڦاٽيندو(ج) اُڦاٽيندا

٭ [مستقبل مث] اُڦاٽيندي (ج) اُڦاٽينديون

٭ [اسم مفعول] اُڦاٽيلُ.

• اُڦائِڻُ: [مص – فعل متعدي] ڇهڻ.

٭ نُڪر جي نئين ٿانو کي پاڻيءَ ۾ ڀڄائڻ، امھائڻ.

٭ ڪنهن شيءِ کي تپائڻ، آماھڻ.

٭ [مص] اُڦائڻ

٭ [امر] اُڦاءِ

٭ [مضارع] اُڦائيان (ج) اُڦائيون، اُڦائين(ج) اُڦائيو اُڦائي (ج) اُڦائين.

* [زمان حال ناهڪ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اُٻائي ٿو (ج) اُٻائين ٿا
* [حال مث] اُٻائي ٿي (ج) اُٻائين ٿيون
* [ماضي] اُٻائيو (ج) اُٻائيا
* [ماضي مث] اُٻائي (ج) اُٻائيون
* [مستقبل] اُٻائيندو (ج) اُٻائيندا
* [مستقبل مث] اُٻائيندي (ج) اُٻائينديون
* [اسم مفعول] اُٻايل

• **اُٻٽ:** [ظرف] انهيءَ هنڌ تي، اتي جو اتي، انهيءَ دم، بنهه، نيٽ، صفا.
* ٺڙٺپ.

– **اُٻٽ مارڻ، اُٻٽ ماري وجهڻ:** [اصطلاح] صفا ماري ڇڏڻ، اتي جو اتي صفا ماري پورو ڪري ڇڏڻ، مرٽينگ ڪري ڇڏڻ.

• **اُٻجڻ:** [مصدر 'اُٻڻ' مان فعل مجهول] هٻجڻ، گرميءَ ۾ ماندو ٿيڻ.
* [اُٻيو اُٻبو اُٻيل]

– **آٻڇر، آٻڇرا ج آٻڇرائون:** [ا-مث] اپڇر پري.
* حور، تمام سهڻي زال، حسينه، اپسرا.
* [سن: اپسرا]

– **آٻڇرائي ج آٻڇرائيون:** [ا-مث] حسن، جمال، سونهن

• **آٻر:** [صفت] بنا ڦرڻي، بي اونو، بي الڪو، بي فڪرو، ڳڻتيءَ کانسواءِ
* [سن: ا = نه + سڦر = ڦرڪڻ، ڏکڻ]

'ڪري من اٻر سامي ڇڏيائين چن ۾' (سامي).

– **اُٻرو ج اُٻرا:** [صفت-مذ] بي الڪو، بي فڪر.
* [مث: اُٻري ج اُٻريون]

• **اُٻراٽو ج اُٻراٽا:** [ا-مذ] سوڪ يا ڦنڊيل ماني، پڙن پڙن واري سڪي ماني، ڪرڪاٽو، پراٺو
* [سن: اد = مٿي + پلشٽ = سيڪ آيل]

• **اُٻراٽي:** ڦنڊي، ڦوڪجي.

• **اُٻراڻو ج اُٻراڻا:** [صفت-مذ] پنيرو.
* [س/ٿ]
* [مث: اُٻراڻي ج اُٻراڻيون]

• **اُٻڙڪڻ:** [مص-فعل لازمي] ننڊ ۾ ڳالهائڻ، دبڻ.
* ڦنڊڻ، ڦٽڻ، مٿي ٿيڻ، اُٻڙڪڻ، اڦلڪڻ.
* ڏونري جو چمي ڦٽيون ۽ پاڻي ڏار ڏار ٿي پوڻ.
* [سن: اد = مٿي + سڦر = ڦرڪڻ، ڏکڻ]
* [اُٻرڪيو اُٻرڪيا، اُٻرڪي، اُٻرڪيون، اُٻرڪندو اُٻرڪندا، اُٻرڪندي، اُٻرڪنديون، اُٻرڪيل]

– **اُٻرڪ ج اُٻرڪون:** [ا-مث] ننڊ ۾ ڳالهائڻ جو آواز، ڊڦلڻ

– **اُٻرڪائڻ:** [مصدر 'اُٻرڪڻ' مان متعدي بالواسطه] ٽهڪائڻ، جوش ڏيارڻ.
* [اُٻرڪيو اُٻرڪندو اُٻرڪيل]

• **اُٻڙدو:** [ا. خاص ـ مذ] ڪپڙي جو هڪ قسم (جيڪو پهرين ناهڻ ۾ ڪراچي).
* [س/ٿ]

• **اُٻڙڪڻ:** [مص-فعل لازمي] ڦنڊڻ، اڦرڪڻ
* ننڊ ۾ ڳالهائڻ
* [اُٻڙڪيو اُٻڙڪيا، اُٻڙڪي، اُٻڙڪيون، اُٻڙڪندو اُٻڙڪندا، اُٻڙڪندي، اُٻڙڪنديون، اُٻڙڪيل]

• آڦلُ ج آڦلَ: [صفت] بي ڦرو، نڦل.

٭ بي فائدو، بنا نتيجي

٭ [سن: ا = نہ + ڦل = ميوو، لاڀ]

• اُڦلڻُ: [مص – فعل لازمي] وڦلڻ، اجايون ڳالهيون ڪرڻ، بڪ بڪ ڪرڻ، اڦرڪڻ، دبرڻ.

٭ [اُڦليو اُڦليا، اُڦلي، اُڦليون، اُڦلندو اُڦلندا، اُڦلندي، اُڦلنديون، اُڦليل]

– اُڦل ج اُڦلون: [ا– مث] اجائي بڪ بڪ، بي فائدي گفتگو، بڪواس.

• اُڦٽڻُ: [مص – فعل لازمي] جميل کير يا ڏونري جو ڳجي ڪري ٿانو جي ڪنن کان ٻاهر نڪرڻ.

٭ ڦندڻ، اپرڻ، اڦرڪڻ، ايامڻ، ڦٽڻ (کيرجو)

٭ تڪبر ڪرڻ.

٭ [اُڦٽيو اُڦٽيا، اُڦٽي، اُڦٽيون، اُڦٽندو اُڦٽندا، اُڦٽندي، اُڦٽنديون، اُڦٽيل]

• اُڦوند: [ا– مث] آڪڙ، سيٺ، وڏائي، ڦوڪ، هٺ، تڪبر.

• اُڦوندجڻ: [مصدر 'اُڦوندڻ' مان فعل مجهول] سيٺجڻ، ڦوند ۾ پرجڻ، ڦوڪجڻ.

٭ [اُڦونديو اُڦوندبو اُڦونديل]

• اُڦونگِڙو ج اُڦونگِڙا: [صفت – مذ] اپڪرو، ٻاهريون بوتو وڏو اندر پورو، دبي نہ پريل، ڦنديل، اڦرڪيل، اپوڪرو، اٿيل، هلڪو، اجاترو.

٭ [مث: اُڦونگڙي ج اُڦونگڙيون]

• اُڦي ج اُڦيُون: [ا– مث] ساهہ جي گهٽ، مونجهہ، سوڙهہ، هٿي

٭ گهاٽو، نقصان، زيان، چيهو.

• اُڦيرڪو ج اُڦيرڪا: [صفت – مذ] مٿاڇرو پريل، اڦرڪيل، ڦنديل.

٭ [س/ات]

٭ [مث: اُڦيرڪي ج اُڦيرڪيون]

• آڦيڪو ج آڦيڪا: [صفت – مذ] بي ڊولو، ٺلهو متارو، بي زورو، اڦيڪو، ڦيڻو

٭ [مث: آڦيڪي ج آڦيڪيون]

• آڦيڳو ج آڦيڳا: [صفت – مذ] اڦيڪو، بي ڊولو، ٺلهو متارو، بي زورو

٭ [س/ل]

٭ [مث: آڦيڳي ج آڦيڳيون]

• آقارِبُ: [ا - مذ] ويجها مائٽ.

٭ [ع: قريب ج اقارب]

– آقربُ: [ظرف] قريب، تمام ويجهو.

٭ [ع: 'قريب' جو تفضيل]

'بيدل رکج روح ۾ اقرب جو اهڃاڻ' (بيدل)

– آقربا: [ا - مذ] ويجها مٽ مائٽ، عزيز، خويش.

٭ [ع: قريب ج اقربا]

– آقربا پروري: [ا - مث] مائٽن کي نوازڻ، پنهنجا نوازڻ.

• آقاليم سبعہ: [ا - مذ] هفت اِقليم، ست ولايتون، آباد دنيا جا ست پٽا.

• اِقامت ج اِقامتون: [ا– مث] نماز ۾ تڪبير جي لفظن 'قدقامتِ الصلوٰة' پڙهڻ سان نماز لاءِ ڪڙو ٿي تيار بيهڻ جي حالت.

٭ بيهڪ، استقامت، ٽِڪڻ جي حالت.

٭ [ع: اِقامہ = بيهارڻ]

– اِقامتِ گزين: [ا–صفت] رهندڙ.

• اِقبالُ ج اِقبالَ: [ا - مذ] بلندي، اوج، مرتبو، عروج، درجو

※ عزت، مان، شان.

※ ڀاڳ، بخت، خوش قسمتي، خوش نصيبي، خوشحالي.

※ [صفت] سعادتمند، نيڪ، صالح.

※ [ا.خاص] پاڪستان جي مشهور اردو ۽ فارسي شاعر جو نالو علامہ اقبال.

※ [ع:اِقبالُ = اڳيان وڃڻ]

— **اِقبال مند:** [صفت] ڀلي ڀاڳ وارو، خوش نصيب، سڀاڳو.

— **اِقبال مندي:** [ا_مث] خوش نصيبي، خوش قسمتي، ڀلو ڀاڳ، سڀاڳائي.

● **اَقبَحُ:** [صفت] وڌيڪ قبيح، بڇڙو.

※ [ع: قَبيح' جو تفضيل]

● **اِقتباسُ ج اِقتباس:** [ا_مذ] چونڊ، انتخاب، ٽڪرا.

※ نقل.

※ ڀنهنجي تصنيف ۾ ٻئي جي لکت جو ورتل ڪجهہ حصو. لکت ۾ ڏنل ٻئي لکت جو ڏنل حوالو (جيئن عالم ۽ مفتين جي ڪتابن ۾ قرآن پاڪ جي آيتن يا حديثن جا اقتباس ڏنل هوندا آهن).

● **اِقتِدارُ ج اِقتِدارَ:** [ا_مذ] طاقت، قوت.

※ پهچ، وسعت، رسائي.

※ عزت، مرتبو، درجو، عهدو.

※ حڪومت.

※ ['بلند اقتدار' = وڏي مرتبي يا رسوخ وارو]

● **اِقتِرابُ:** [ا_مذ] ويجهڙائي، قربت.

● **اِقتِصاد:** [ا_مذ] ڪفايت، صرفو.

— **اِقتِصادي:** [ا_صفت] معاشرتي، مالي.

— **اِقتِصاديات:** [ا_مث] دولت جي پيداوار ۽ ورهاست بابت علم، ارٿ شاستر.

● **اِقتِصار:** [ا_مذ] اڪتفا، قناعت.

※ اِنحصار.

● **اِقتِضا:** [ا_مث] گھرج، ضرورت.

● **اِقتِضاي حال:** [ا_مث] حالتن جي ضرورت، حالتن جي تقاضا.

● **اَقدار:** [ا_مذ] انداز.

※ خدائي قضائون.

※ [ع: قدر ج اقدار]

● **اَقدام:** [ا_مذ] پير، قدمَ.

※ اپاءُ، وسيلا.

※ [ع: قدم ج اقدام]

● **اِقدام:** [ا_مذ] پيش قدمي، اڳرائي.

※ قدم.

● **اَقدَس:** [صفت] سڀني کان پاڪ، وڌيڪ پاڪ، مقدس.

※ [ع: 'قدوس' جو تفضيل]

● **اِقرارُ ج اِقرارَ:** [ا_مذ] انجام، واعدو، قول، وچن، سخن، ٻول، پرتگيا.

※ مڃتا، قبوليت.

※ هائوڪار.

— **اِقرار صريح:** [ا_مذ] صاف بيان.

— **اِقرار ڪرڻ:** [اصطلاح] انجام ڪرڻ، واعدو ڪرڻ.

※ مڃڻ، قبول ڪرڻ، ٻاسڻ.

— **اِقرار مبهم:** [ا_مذ] منجهيل بيان.

— **اِقرارنامو:** [ا _ مذ] انجام نامو، معاهدي جي لکيت، عهدنامو.

— **اِقراري:** [صفت] اِقرار ڪيل.

※ اِقرار ڪندڙ، قبول ڪندڙ، ٻاسيندڙ، انجامي.

— **اِقراري ٿيڻ:** [اصطلاح] انجامي ٿيڻ، اقرار ڪرڻ، قبول ڪرڻ، قبولدار ٿيڻ (ڏوهہ جو)، ٻاسڻ.

● **اِقران ج اِقرين:** [ا_مذ] هڪ ئي احرام ۾ عمره ۽ حج ادا ڪرڻ جي حالت.

※ [ع: اِقران = گڏڻ]

• **آقساط:** [ا-مث] قسطون.

* [ع: قسط ج اقساط]

• **آقسام:** [ا-مذ] قسم، نمونا.

* [ع: قسم ج اقسام]

'زلف، عارض، خال، خط، دندان، لب،
هي مڙيئي ٿا چون اقسام سم' (بلبل).

• **آقصر:** [صفت] ننڍي ۾ ننڍو. سڀ کان ننڍو.

* [ع: 'قصير' جو تفضيل]

• **آقصيٰ:** [ظرف] وڌيڪ پري، سڀ کان پري.

* [ا-خاص] مسجد الاقصيٰ. فلسطين ۾ مسلمانن جي پاڪ جڳهه جو نالو. بيت المقدس (جيڪا جڳهه مسجد الحرام کان اڳ ۾ پوري مسلم امة لاءِ ڪعبة الله جو درجو رکندي هئي).

* [ع: 'قاص' جو تفضيل]

• **آقطابُ:** [ا- مذ] وڏا ولي، الله وارا. بزرگَ (قطب الاقطاب' - قطبن جو قطب).

* [ع: قطب ج اقطاب]

• **آقلُ:** [صفت] بيحد ٿورو. تمام قليل.

* [ع: 'قليل' جو تفضيل]

– **آقل قليلُ:** [صفت] ٿوري مان ٿورو.

– **آقليت ج آقليتون:** [ا-مث] ٿورڙائي.

* [ضد: اڪثريت]

* ڪنهن ملڪ يا خطي ۾ اڪثريت ۾ رهندڙ مذهبن کان علاوه بيا مذهب يا قومون (جهڙوڪ: پاڪستان ۾ مسلمان اڪثريت ۾، جڏهن ته هندو، سک، ٻڌ مت يا ٻيا مذهب اقليت ۾ رهن ٿا).

• **آقلام:** [ا-مذ] قلمُ.

* [ع: قلمُ ج اقلام]

• **آقليدس:** [ا-خاص] هڪ يوناني رياضيدان جو نالو.

* [يونان: يوڪلڊ]

• **اِقليم:** [ا-مذ] زمين جي مٿاڇري جو هڪ ٽڪرو يا ڀاڱو.

* هفت اقليم جي ستن ڀڱن مان هڪ ڀڱو (مشرقي جاگرافيدانن هفت اقليم ڪي ڪره ارض (زميني گولي) جي چوٿين حصي ۾ ورهايو آهي).

* ولايت، ملڪ.

* [ع: اِقليم ج اقاليم]

• **آقوال:** [ا-مذ] نصيحتون، گُفتا، ڳالهيون.

* [ع: قولُ ج اقوال]

• **آقوام:** [ا-مذ] قومون.

* فرقا، مذهبَ.

* [ع: قوم ج اقوام]

• **اِقيانُوس:** [ا-مذ] ائٽلانٽڪ، وڏو سمنڊ، مها ساگر (بحراقيانوس).

* [يونان]

• **آڪُ ج آڪَ:** [ا-مذ] هڪ مشهور وڻ.

* [سن: ارڪ]

– **آڪارُ ج آڪارَ:** [ا-مذ] اڪ جي ٽنڊن جو رسو.

* [س/ڪر]

– **آڪارو:** [صفت-مذ] اڪ جي ڪير سان داغيل.

* اڪ جي ڪاٺيءَ جي ڪل مان نڪرندڙ سنها تاندورا (جن مان مضبوط نوڙيون ٺهن ۽ هاري ڪانپاٺين جا ٻوجهه وٽين).

_ **آڪارو ج آڪارا:** [ا-مذ] اڪ جي ڪاٺيءَ جي کل مان نڪرندڙ سنها تاندورا (جن مان مضبوط نوڙيون ٺهن ۽ هاري ڪانپاٺين جا ٻوجهه وٽين). اڪ جي تاندورن مان ٺهيل رسي.

'هڪ جرڪ ساڻ جوڙي ٻنڌڻ جني جڏايم،
ڪاپار ۽ اڪارو ٽوڙي، سٽي سجاتو' (آسو).

– **آڪ تي اٽو هارڻ:** [اصطلاح] بي فائدو ڪم ڪرڻ.

– **آڪ تي ماڪي هارڻ:** [اصطلاح] مورک کي سمجهائڻ.

- آڪ ٽِنر ج آڪ ٽِنر: [اِ-مذ] اڪ جي اسڙيءَ جو اندريون مغز.

- آڪ ٽنڙُ ج آڪ ٽنڙَ: [اِ-مذ] اڪ جي ڪپهه مان جيت

مثل اڏامندڙ ذرو، اڪ ٽنڙو.

- آڪ ٽنِڙو ج اڪ ٽنِڙا: [اِ-مذ] اڪ جي بوٽي جو ڦر. اڪ جو انب.

- آڪ پاڏيئو ج آڪ پاڏيئا: [اِ-مذ] اڪ ٽنڙو.

* [س/ٿ]

- آڪ پڙو ج آڪ پڙا: [اِ- مذ] اڪ جو پن.

* [س/ٿ]

- آڪ پوکڻ: [اصطلاح] ڪنهن سان نهي نه هلڻ.

- آڪ جو بند: [اِ-مذ] نازڪ ماڻهو.

- آڪ جي ماکي: [محاورو] سولي ڳالهه. تمام آسان ڪم.

- آڪ جي ماکي سمجهڻ: [اصطلاح] ڪنهن ڪم کي سولو سمجهڻ.

- آڪ جي ماکي لاهڻ: [اصطلاح] آسان ڪم ڪرڻ. بنا تڪليف ڪم پورو ڪرڻ.

* مفت ۾ فائدو حاصل ڪرڻ.

- آڪڙو ج آڪڙا: [اِ-مذ] ننڍو اڪ.

* ['اڪ' جو اسم تصغير]

* سنڌ ۾ ڪن ڳوٺن جو نالو.

- آڪ سان اک اگهڻ: [اصطلاح] ڏسي وائسي نقصان جهڙو ڪم ڪرڻ. جوکائتو هلڻ.

* پاڻ ڏاڍي سان هٿ اٽڪائڻ.

- آڪ سِٽي: [اِ-مث] اڪ جي سڪل ڇوڏيءَ جون تندون.

* [س/کوهـ]

- آڪ ڦاڏيئو ج آڪ ڦاڏيئا: [اِ-مذ] اڪ جو پن.

* [س/ٿ]

- آڪ ڦَرُ ج آڪ ڦَرَ: [اِ-مذ] اڪ ٽنڙو.

- آڪَ ڦُلڙي ج آڪَ ڦُلڙيون: [اِ-مث] اڪ جو گل. ڦليئو

'اڪ وڻ جي ڦلڙي، ميوا بيد وڻن.

جنهن پڙي پر نه پيا سو سائو ڪين وڻن' (گرهوڙي).

- آڪَ ڦُليئو ج آڪَ ڦُليئا: [اِ-مذ] اڪ ڦلڙي.

* ['اڪن نيرا ڦليا' = شيخ اياز جي شاعريءَ جو ڪتاب]

* [س/ٿ]

- آڪَ ڪارا ڪرڻ: [طنزاً] وڏي ڪاميابي حاصل ڪرڻ. سوپ جهڙو ڪم ڪرڻ. وڏو ڪم ڪرڻ. ڪنهن مهم کي مٿو ڏيڻ. ڪرامت ڪري ڏيکارڻ.

* [مجازاً] ڪجهه به نه ڪرڻ. سوجهرو نه ڪرڻ. ابتو ڪم ڪرڻ.

(توڪ طور چيو ويندو آهي ته فلاڻو ڪهڙا اڪ ڪارا ٿو ڪري).

- آڪَ ڪرڻ: [اصطلاح] زمين جو اڪ پيدا ڪرڻ. زمين جو آباديءَ ڪان ڪرڻ.

'زمين ڪري اڪ ڪري' (لوڪ چوڻي).

- آڪ مڪڙُ ج آڪ مڪڙَ: [اِ-مذ] اڪ تي ويهندڙ سائو جيت. سائو مڪڙ. گوگو.

* [س/ٿ]

- آڪ وات ۾ اچڻ: [اصطلاح] خراب ڳالهائڻ. ڪاوڙ ۾ اچڻ.

- آڪن تي اٺو هارڻ: [اصطلاح] اجايو نقصان پائڻ. بيسود ڪم ڪرڻ.

- آڪن تي پارو: [محاورو] سختيءَ سان تباهي.

- آڪن تي پارو پوڻ، اڪن تي پارو پئجي وڃڻ: [اصطلاح] سخت سيءَ سببان اڪن جي پنن جو بلڪل

سڪي سڙي، پري وڃڻ (رواجي سيءَ ڪان اڪ متاثر نہ ٿيندو آهي، اڪن جو سڙي وڃڻ سخت سيءَ جي نشاني آهي).

* صفا تباهي ٿي وڃڻ. بلڪل خاتمو ٿي وڃڻ.

* ڪنهن ڏاڍي جو هيٺين سان ڪلور ڪري ڇڏڻ. غريبن سان نسورو ظلم ٿيڻ.

— **آڪن جي واڙ م ويهڻ:** [اصطلاح] هيٺو ٿيڻ. ايرو ٿيڻ.

* [س/ات]

— **آڪن سان ڪَنهڻ:** [اصطلاح] نقصان جهڙا ڪم ڪرڻ. ڏاڍن سان هٿ اٽڪائڻ.

— **آڪن ڪان انب گهرڻ:** [اصطلاح] بَخِيل ۾ نفعي جي اميد رکڻ.

— **آڪوارو ج آڪوارا:** [ا - مذ] اڪ جي ڪاٺيءَ جي ڪل مان نڪتل سنها تاندورا. آڪارو.

* [س/ٿ]

— **آڪيرو ج آڪيرا:** [صفت] اڪن وارو هنڌ.

* [س/ل]

• **اِڪَ:** [ا—مث] پاڄيءَ جو هڪ قسم.

* گاهہ جو هڪ قسم. اِڪڙُ.

* [س/ات]

• **اُڪَ:** [ا_مث] پوست. گهٽ. رگهہ. اڪرس.

* اڄ. پياس. تاس. تونس.

* اڪنب. اڪير. چڪ. تانگهہ.

* [سن:اتاپ]

— **اُڪ ڪنگهہ:** [ا-مث] سڪي ڪنگهہ. پڪ ڪنگهہ.

• **اِڪا ج اِڪائُون:** [ا—مث] اڪرس. گهٽ.

* [صفت] هڪ.

* [س/ات]

• **آڪابِرُ ج آڪابِرَ:** [صفت] عقل وارو. هوشيار. قابل. سياڻو. ڏاهو. لائق. مدبر.

* وڏو. بزرگ.

* نالي وارو. ناميارو. مشهور.

* [ع:اڪبر ج اڪابر]

• **آڪاڄُ ج آڪاڄَ:** [صفت _مذ] بي ڪمو. نڪمو. نڪار.

* بيعقل. بي سمجهہ. بي هنر. چٽ. آڪاڄ

* [سن:ا = نہ + ڪاڄ = ڪاڄ. ڪم]

* [مث:اڪاڄ ج اڪاڄون]

'آيل آ آڪاڄ، ٻول ٻاروچي وترو' (شاهہ).

— **آڪاڄي:**[صفت] بيڪار (شيءِ جانور). بي همت. آلسي (ماڻهو).

• **آڪارُ ج آڪارَ:** [صفت] نڪمو. بي ڪمو. سست.

* اجايو. فضول.

* واهيات.

* [سن:ا = نہ + ڪاريہ = ڪم]

— **آڪارٿُ، آڪارٿُ ج آڪارٿَ، آڪارٿَ:** [صفت] بي فائدو. بي سود. اجايو.

* نڪمو. ضايع. بيڪار. فضول.

* [سن:أ + ڪاريہ + ارٿ]

— **آڪاريو ج آڪاريا:** [صفت— مذ] بيڪار. اجايو. بي فائدو. اڪاڄ.

* [سن: اڪاريہ = أ = نہ + ڪار = ڪم]

* [مث:آڪاري ج آڪاريون]

— **آڪارٿو ج آڪارٿا:** [صفت - مذ] نڪمو. بيڪار. اجايو.

* [مث:آڪارٿي ج آڪارٿيون]

— **آڪارٿون:** [صفت] نڪمو. بيڪار.

– **آڪارڊين:** [اـ مذ] هارمونيم جهڙو يورپي ساز (جيڪو ڪلهن تي رکي، بيهي وڄائبو آهي)
* [انگ: Accordion]
• **آڪارم:** [اـ مذ] سڀ کان ڪريمُ. سخي، شريف. سڳورا.
* [ع: اڪرمُ ج اڪارم]
• **آڪارڻ:** [ظرف] بي ڪارڻ. بي سبب. حق ناحق.
* [سن: ا = نہ + ڪارڻ = سبب]
* [ضد: ڪارڻ]
• **اُڪارڻُ:** [مص – فعل متعدي] مٿي چڪي ڪڍڻ. جاڙهڻ.
* پارلنگهائڻ. بي ڪنڌي، رسائڻ. اپڙائڻ.
* [سن: اُت = مٿي + ڪرش = ڇڪڻ]
* [مص] اُڪارڻ
* [امر] اُڪارِ
* [مضارع] اُڪاريان (ج) اُڪاريون. اُڪارين (ج) اُڪاريو. اُڪاري (ج) اُڪارين.
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] اُڪاري ٿو (ج) اُڪارين ٿا
* [حال مث] اُڪاري ٿي (ج) اڪارين ٿيون
* [ماضي] اُڪاريو (ج) اُڪاريا
* [ماضي مث] اُڪاري (ج) اُڪاريون
* [مستقبل] اُڪاريندو (ج) اُڪاريندا
* [مستقبل مث] اُڪاريندي (ج) اُڪاريندين
* [اسم مفعول] اُڪاريل.
– **اُڪارَ ج اُڪارون:** [اـ مث] پار ڪرڻ واري حالت.
– **اُڪارٽي:** [ا - مث] اُڪارڻ جو محنتاڻو يا اجورو.

• **اِڪارهن:** [اـ صفت] يارهن (11).
* [سن: ايڪادشن]
• **اُڪاس:** [ا - مذ] اُڪس، اُڪنڊ، اُڪير، تانگهہ. چڪ. سڪ. ساروڻي. ياد.
'اُهو ڪري اڪاس، اڄ بہ انهين پار ڏي' (خليفو)
• **اُڪاس ج اُڪاسُون:** [اـ مث] پياس، اڪير، اِشتياق، سڪ. چِڪ. تانگهہ. طلب. اڪنڊ.
• **اُڪاسڻ:** [مص – فعل لازمي] سڙڻ، پچڻ، تڙپڻ. پريشان ٿيڻ
'اڪاسيام يارهين، اِياڻا اوطاق' (مولانا غلام محمد ملڪاڻي).
* [سن: اتسڪ = سِڪڻ – چاهڻ – واجهائڻ]
* [اُڪاسيو اُڪاسيا، اُڪاسي اُڪاسيون، اُڪاسندو اُڪاسندا، اُڪاسندي، اُڪاسنديون، اُڪاسيل]
– **اُڪاسجڻ:** [مصدر 'اُڪاسڻ' مان فعل مجهول] دل جو ڇِڪڻ. من ڪايو ٿيڻ.
* [اُڪاسيو اُڪاسندو اُڪاسيل]
• **اُڪاسيو ج اُڪاسيا:** [صفت – مذ] سڪايل. سِڪ رکندڙ.
* [مث: اُڪاسي ج اُڪاسيون]
• **آڪالُ ج آڪالَ:** [ا- مذ] وقت جي حد کان آزاد. ڪال کان بچيل.
* بي وقت، بي موقعي.
* موت کان آجو.
* قحط سالي. خشڪ سالي. ڏڪار.
* مهانگائي. گراني.
* [سن: ا = نہ + ڪال = وقت]
– **آڪال پُرش، پرک:** [اـ مذ] سدا حيات. سدائين جيئرو. دائم قائم.

– **آڪال پنٿ:** [ا - مذ] خالصن جو هڪ پنٿ، سک مذهب، سکن جو هڪ فرقو.

– **آڪال پنٿي:** [صفت] اڪال پنٿ جو فرد (سک يا خالصو)، اڪالي

– **آڪالو ج آڪالا:** [صفت - مذ] بي وقتو، ڪُمهلو.

* [مث: آڪالي ج آڪاليون]

– **آڪالو موت:** [ا - مذ] بي وقتو موت.

– **آڪالي:** [ا . خاص] گرو گوبند سنگهه جو پوئلڳ سک، اڪال پنٿي.

– **آڪالي دل:** [ا - مذ] اڪالي سکن جو مجموعو. سکن جي جماعت.

● **اُڪانجهر:** [ا-مث] اڪير. سڪ. چڪ. تانگهه. محبت. چاهه. پيار.

● **اُڪاندو:** [ا - مذ] اڪند. انتظار. سڪ.

● **آڪانهه، آڪانهن:** [صفت] اڪهه. جيڪو ٻڌائي نہ سگهجي، چوڻ کان ٻاهر. بي بيان.

* [سن: ا = نہ + ڪٿ = ٻڌائڻ]

● **اُڪاڻ:** ختم ڪر

* موڪلي ڇڏ.

'بيدل ڪر پرواز جو سعيو، ٻيا سڀ خيال اُڪاڻ' (بيدل)

● **اُڪائجڻ:** [مصدر 'اُڪائڻ' مان فعل مجهول] ڦٽي وڃڻ. ڦٽڻ. ختم ٿيڻ (دوستي).

* [اُڪائيو اُڪائبو اُڪائيل]

● **اُڪائڻ:** [مص – فعل لازمي] روانو ٿيڻ

* [اُڪائيو اُڪائيا، اُڪائي اُڪائيون. اُڪائيندو اُڪائيندا. اُڪائيندي، اُڪائينديون. اُڪائيل]

● **آڪائڻ:** [مص – فعل متعدي] ڪپائڻ اُجائڻ.

* آزارڻ. تنگ ڪرڻ. خفي ڪرڻ. دق ڪرڻ.

* [مص] آڪائڻ

* [امر] آڪاءِ

* [مضارع] آڪائيان (ج) آڪائيون. آڪائين (ج) آڪايو. آڪائي (ج) آڪائين.

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] آڪائي ٿو (ج) آڪائين ٿا

* [حال مث] آڪائي ٿي (ج) آڪائين ٿيون

* [ماضي] آڪايو (ج) آڪايا

* [ماضي مث] آڪائي (ج) آڪايون

* [مستقبل] آڪائيندو (ج) آڪائيندا

* [مستقبل مث] آڪائيندي (ج) آڪائينديون

* [اسم مفعول] آڪائيل

● **اُڪائڻ:** [مص – فعل متعدي] روانو ڪرڻ. موڪلڻ.

* ختم ڪرڻ

* ليکو صاف ڪرڻ. حساب چڪتو ڪرڻ.

* [مص] اُڪائڻ

* [امر] اُڪاءِ

* [مضارع] اُڪائيان (ج) اُڪايون، اُڪائين (ج) اُڪايو. اُڪائي (ج) اُڪائين

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اُڪائي ٿو (ج) اُڪائين ٿا

* [حال مث] اُڪائي ٿي (ج) اُڪائين ٿيون

* [ماضي] اُڪايو (ج) اُڪايا
* [ماضي مث] اُڪائي (ج) اُڪايون
* [مستقبل] اُڪائيندو (ج) اُڪائيندا
* [مستقبل مث] اُڪائيندي (ج) اُڪائينديون
* [اسم مفعول] اُڪايل

— **اُڪائجڻ:** [مصدر 'اُڪائڻ' مان فعل مجهول] ٽڙي پکڙي وڃڻ (ڪڪر)، ڦٽڻ، ختم ٿيڻ، اس نڪرڻ.
* [اُڪايو اُڪائبو اُڪايل]

— **اُڪائي وڃڻ:** [اصطلاح] فيصلو ڪري ڇڏڻ.

• **اَڪائونٽُ ج اَڪائونٽَ:** [اِ_ مذ] حساب، حساب ڪتاب، ليکو چوکو.
* [انگ: Account]

• **اَڪبَرُ:** [صفت_ مذ] سڀ کان وڏو، وڏيڪ وڏو
* [اِ_ خاص] ڌڻيءَ تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو الله اڪبر = الله سڀ کان وڏو آهي.
* مشهور مغل شهنشاهه جلال الدين جو لقب (جيڪو بادشاهه سنڌ جي شهر عمرڪوٽ ۾ ڄائو هو جڏهن سندس پيءُ همايون جلاوطن هو)، اڪبر بادشاهه.
* [ع: 'ڪبير' جو تفضيل]

— **اَڪبر جو ڦڪبر:** [محاورو] انبي جو گهوبانو، ابتا جواب ڏيڻ.

— **اَڪبر جو ڦڪبر وَڃڻ:** [اصطلاح] ڏسيل رستي بجاءِ اُبتي طرف وڃڻ.
* [س/ات]

— **اَڪبَري ج اَڪبَري:** [اِ_ صفت] اڪبر جي زماني جو سڪو
* مٺائيءَ جو هڪ قسم، ٽڪي.

— **اَڪبَري اَشرَفِي ج اَڪبَري اَشرفِيُون:** [اِ_ مث] اڪبر بادشاهه جي زماني جي سوني مهر (جنهن جو ملهه سورهن روپيا هو).

— **اَڪبَري حَج:** [اِ_ خاص — مذ] وڏو حج ('حج اڪبري' جيڪو جمعي جي ڏينهن تي ادا ٿئي، اسلامي عقيدي موجب ان جو ثواب ايڪيهن حجن جي برابر آهي).

— **اَڪبَري سيرُ:** [اِ_ مذ] اڪبر بادشاهه جي زماني جو سير (تور جو هڪ ماڻ، تور جو وٽ).

• **اَڪبَندُ ج اَڪبَندَ:** [صفت] مڪمل، سربستو، سڄو سمورو.
* [س/ ڪ]

• **اَڪُپِري:** [اِ_ مث] مٺائيءَ جو هڪ قسم (جيڪا ڪيڪ جهڙي ناهي ويندي آهي)، ڪيڪ جي نموني جي هڪ قسم جي مٺائي.

• **اِڪتالو:** [اِ — مذ] طبلي جي هڪ تال جو نالو (جنهن ۾ 12 ماترائون ٿين ٿيون)

• **اِڪتِسابُ:** [اِ_مذ] حاصلات.
* آمدني، ڪمائي.
* اُپت، پيدائش.
* [ع: اڪتساب]

— **اِڪتِسابي:** [صفت] حاصل ڪيل.
* اها شيءِ جيڪا اصلي پيدائشي نه هجي.
* اهو علم جيڪو طبع جي زور تي حاصل ڪجي ۽ نه خدائي ڏات هجي.
* غير موروثي مرض.

• **اِڪتَفا:** [اِ_مث] قناعت، صرفو، سنجم، پورت، پورائي.
* [ع: اڪتفا]

— **اِڪتَفا ڪرڻ:** [اصطلاح] قناعت ڪرڻ، راضي رهڻ.

• **اَڪَٿُ ج اَڪَٿَ:** [اِ_صفت] نه ڪٿڻ يا چوڻ جوڳو، نه ڪٿڻ جهڙو، بي بيان.
* بيحد، اپار، بيشمار، بي اندازو.
* [سن: اَ = + ڪٿ]

• **آڪتا:** [ا- مث] اَڪهائي.
※ [سن:أ=نہ + ڪتا =ڪهاتي]
• **آڪٽ مڪٽ:** [اـ مذ] جلاب طور ڪم ايندڙ هڪ دوا.
• **اِڪتير مِڪتير ڪرڻ:** [اصطلاح] چا جو چا بڪڻ، بد شد ڳالهائڻ.
• **آڪثو:** [صنت] ڪنو، گنڌ ٿيل، هڪ جاءِ.
• **آڪثر:** [اـصفت] وڌيڪ، زيادھ، گهڻو.
※ [ظرف] گهڻو ڪري، عموماً.
※ [ع: 'ڪثر' جو تفضيل]
-- **آڪثر اوقات:** [ظرف] گهڻو ڪري، خاص ڪري، بارھا، ڪيترا دفعا.
-- **آڪثر ڪري:** [ظرف] گهڻو ڪري، گهڻي قدر.
-- **آڪثري:** [ظرف] اڪثر، عموماً، گهڻو ڪري.
-- **آڪثريت:** [اـمث] گهڻائي، جهجهائي، زيادتي.
※ اسيمبليءَ ۾ هڪ پارٽيءَ جي ميمبرن جي گهڻائي.
• **اِڪدادُ ج اِڪداد:** [اـ مذ] ڀروسو، آسرو.
※ [س/ات – ع: اعتقاد]
• **آڪرُ:** [صفت] وڏي قيمت يا گهڻي ملھ وارو، آڪرو، مهانگو، گران، ڳنهي نہ سگهڻ جهڙو.
※ محال، ڏکيو.
※ [سن: آڪري]
※ [ا–مذ] ڏڪر، قحط، ڪال.
-- **آڪرُ ڦڪرڻ:** [اصطلاح] تمام مهانگي شيءِ وٺڻ.
-- **آڪرُ لڳڻ:** [اصطلاح] قحط پوڻ، ڏڪار پوڻ.
• **اُڪراڻ ج اُڪراڻون:** [اـ مث] ڪاوڙ، غصو، خار.
※ [س/ڪر – سن: اگرتا]

• **اِڪراس:** [اـ مث] مرضي، رضامندي.
• **اُڪراسڻ:** [مص – فعل متعدي] ٻڪر جي ڏکيءَ کي ڪوسي پاڻيءَ سان ڌوئڻ.
※ [س/ٿ]
※ [مص] اُڪراسڻ
※ [امر] اُڪراس
※ [مضارع] اُڪراسيان (ج) اُڪراسيون، اُڪراسين (ج) اُڪراسيو، اُڪراسي (ج) اُڪراسين.
※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
※ [حال] اُڪراسي ٿو (ج) اُڪراسين ٿا
※ [حال مث] اُڪراسي ٿي (ج) اُڪراسين ٿيون
※ [ماضي] اُڪراسيو (ج) اُڪراسيا
※ [ماضي مث] اُڪراسي (ج) اُڪراسيون
※ [مستقبل] اُڪراسيندو (ج) اُڪراسيندا
※ [مستقبل مث] اُڪراسيندي (ج) اُڪراسينديون
※ [اسم مفعول] اُڪراسيل
• **اِڪرامُ ج اِڪرام:** [اـ مذ] عزت، آبرو، توقير، تعظيم، بخشش، مهرباني.
• **اِڪراھ:** [اـ مذ] زور، زبردستي.
※ نفرت، ناخوشي.
• **آڪرٽرڪ:** [اـ مذ: فعل جو نالو] گرامر ۾ هڪ ٻريوڳ جو نالو، فاعل کان سواءِ فعل، فعل بي فاعل، لازمي فعل جي مصدر مان نڪتل (مثال: سياڻي اسڪول وڃبو، شهر کان موٽي اچبو کائبو اٿبو لکبو وغيره).
※ [سن: أ = نہ + ڪرتر = ڪم ڪندڙ]

• **آڪَرِدو:** [صفت_مذ] اَجو، نويڪلو، اڪيلو، هيڪلو، واندو.

* [مث: آڪَردي ج آڪَرِديون]

'تنهن ڪي گهرجي آجو آڪردو گهر' (لوڪ چوڻي)

• **اُڪرڙو ج اُڪرڙا:** [اِ_مذ] گند اڇلائڻ جي جاءِ، اروڙي، دڙو، ڍڳ.

* [س/ل – سن: 1. اوڪرنڪره = ڇيڻن جو ڍلهه، 2. اتڪرس = گند جو ڍير ڍڳ]

* [مث: اُڪرڙي ج اُڪرڙيون]

• **اُڪرس ج اُڪرسُون:** [اِ_مث] ٻوسٽ، گهٽ، ٻُٽ، اُتَٽَ، گرميءَ جي اُٻ، رُڳهه، اَٻٽ، اُٻس، ڪاڙهو، اوگهر.

• **آڪَرم:** [اِ_صفت] وڏيڪ ڪرم وارو، ڏاڍو ڪريم، ٻاجهارو، وڏو سخي، فياض، ديالو.

* [اِ_خاص] مرد جو نالو

• **آڪرمڪ:** [اِ_مذ] گرامر جي قاعدي موجب ٻي جنس لفظ.

• **اُڪرنجهه:** [اِ_مث] محبت، سِڪ، تانگهه، اڪانجهه.

* [سن: آڪانگڪش = سڪڻ، سڌ ڪرڻ]

• **اُڪَرنبدو ج اُڪَرنبدا:** [اِ_مذ] ڪشو (جيڪو گهوڙي، ڳلهه وغيره کي ٻڌبو آهي).

• **اُڪَر ج اُڪَرُون:** [اِ_مث] نقاشي، ڪاٺ يا ڪنهن ڌاتوءَ تي نقش نگاريءَ جو ڪم، قلم ڪاري.

* [سن: اتڪري = اُڪيرڻ، چِٽ ڪڍڻ]

– **اُڪرائڻ:** [مصدر اُڪرڻ مان متعدي بالواسطه] نقل ڪرائڻ، اُتارائڻ.

* اُڪر جو ڪم ڪرائڻ.

* پار ڪرائڻ، لنگهائڻ.

* [اُڪرايو، اُڪراندو، اُڪرايل]

– **اُڪَرڻ:** [مص: فعل متعدي] پار وڃڻ، ٻيءَ ڀر لنگهي وڃڻ، پار پوڻ.

* ڪاٺ يا پٿر تي چِٽ ڪڍڻ، ٻيڙين جو هڪٻئي پرسان لنگهڻ.

* لنگهڻ، درياءَ اڪرڻ، پار ڪرڻ.

'اڪري آرا، ڪنڌيءَ پهچڻ ڏاکڙي' (شاهه ڪريم)

* [مص] اُڪرڻ

* [امر] اُڪر

* [مضارع] اُڪريان (ج) اُڪريون، اُڪرين (ج) اُڪريو، اُڪري (ج) اُڪرين.

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اُڪري ٿو (ج) اُڪرين ٿا

* [حال مث] اُڪري ٿي (ج) اُڪرين ٿيون

* [ماضي] اُڪريو (ج) اُڪريا

* [ماضي مث] اُڪري (ج) اُڪريون

* [مستقبل] اُڪريندو (ج) اُڪريندا

* [مستقبل مث] اُڪريندي (ج) اُڪرينديون

* [اسم مفعول] اُڪريل.

– **اُڪرِڻي ج اُڪِرڻيُون:** [اِ_ مث] اُڪر جو ڪم، چِتسالي.

* ڪوٺائي.

* [سن: اتڪار]

– **اُڪري وڃڻ:** [اصطلاح] لنگهي وڃڻ، پار ڪرڻ (درياهه يا ڏکي مهل وغيره)

• **اِڪري ٻڪري:** [اِ_ مذ] ٻارن جي راند ۾ استعمال ٿيندڙ هڪ بي معنيٰ لفظ

* [س/ ڪوهه]

• **آڪڙِ:** [اـصفت] اڻ ڀڳل.

❊ [ا = نہ + ڪڙڻ = ڀڃڻ]

• **اِڪِڙُ ج اِڪِڙَ:** [اـمذ] گاهہ جو هڪ قسم جيڪو خريف جي فصل طور اُڀري (هڪ قسم جو گاهہ جيڪو خاص طور ڍاڪري مال جي چاري لاءِ پوکيو ويندو آهي).

• **آڪڙتڪڙ:** [اـ مذ] رانڊ جو هڪ قسم (ارڙڪ مرڙڪ رانڊ سان ملندڙ جلندڙ رانڊ).

• **اِڪڙ ٻڪڙ:** [اـ مذ] ايڪڙ ٻيڪڙ. ڪٿي ڪٿي، ڪنهن ڪنهن هنڌ.

❊ [س/ ڪوهہ]

• **آڪڙجڻ:** [مصدر 'آڪڙڻ' جو فعل مجهول] مال جو ڪنڌ ورائي ون چرڻ.

❊ [آڪڙيو آڪڙبو آڪڙيل]

• **آڪڙڻ:** [مص – فعل لازمي] مال جو ڪنڌ ورائي ون چرڻ.

❊ [آڪڙيو آڪڙيا، آڪڙي، آڪڙيون، آڪڙندو آڪڙندا، آڪڙندي، آڪڙنديون، آڪڙيل]

• **اُڪڙڻ:** [مص – فعل لازمي] گهڻو گرم ٿيڻ، ٿهڪڻ.

❊ سيٺجڻ، سخت ٿيڻ.

❊ [اُڪڙيو اُڪڙيا، اُڪڙي، اُڪڙيون، اُڪڙيندو اُڪڙيندا، اُڪڙيندي، اُڪڙينديون، اُڪڙيل]

• **آڪِڙي:** [اـمث] ٻوٽيءَ جو هڪ قسم (جيڪو دوائن ۾ ڪم ايندي).

• **آڪڙيتُ ج آڪڙيتَ:** [صفت] آڪڙ وارو، مغرور، ٽيڳرباز.

– **آڪُسُ ج آڪسَ:** [اـ مذ] دشمني، ضد، وير، ساڙ، تيسو ڪينو، بغض، ڪيٽ.

❊ [س/ ڪوهہ]

'ڏونگر ڏکوين سين، ڪو اڳي هو اڪس' (شاهہ).

❊ [اـ مذ] خباثت، نحوست، برائي.

– **آڪُسُ ڪاٺو ج آڪُسَ ڪاٺا:** [صفت_ مذ] ڪيني پرور، اندر جو ڪوڙو، اندر رڙو، اندر جو سڙيل.

❊ دغا باز، ڪندو، ڪپتيو.

❊ [مث: آڪس ڪاٺي ج آڪس ڪاٺيون]

– **آڪسي:** [صفت] دل ۾ ڪينو رکندڙ، دشمن، دغا باز، ويري.

• **اُڪَسُ ج اُڪَسُون:** [اـ مث] گرمي، گهٽ، پاڻيءَ جي ٻاڦ.

• **اُڪسائِڻُ:** [مص – فعل لازمي] جورڻ، اُپارڻ، ڀڙڪائڻ.

❊ چاهہ پيدا ڪرڻ.

❊ [اُڪسايو اُڪسايا، اُڪسائي، اُڪسايون، اُڪسائيندو اُڪسائيندا، اُڪسائيندي، اُڪسائينديون، اُڪسايل]

• **آڪسيرُ ج آڪسيرَ:** [اـ مذ] ٽامي کي سون بنائيندڙ دوا، ڪيميا.

❊ هڪ ٺڪ دوا، ترياق، آب حيات.

❊ [صفت] نهايت مفيد.

❊ [ع: اڪسير]

– **آڪسير آحمر:** [اـ مذ] ڪيميائي ڳاڙهي دوا.

– **آڪسير گر:** [صفت] ڪيمياگر.

• **اِڪفاء:** [اـ مذ] شعر ۾ قافيي جو هڪ عيب. (جنهن ۾ ڪو هڪ حرف مختلف هجي، بشرطيڪ مخرج ساڳيو هجيس 'صباح' ۽ 'سپاهہ' يا 'بحر' ۽ 'شهر').

• **آڪفر:** [اـ مذ] ڪٽر ڪافر، بلڪل منڪر، سخت يا وڏيڪ انڪاري.

❊ [ع: ڪفر جو تفضيل]

• **آڪلُ:** [اـ مذ] غذا، روزي، کاڌو.

– **آڪل حلال:** [اـ مذ] حلال جي روزي يا کاڌو.

• **آڪَلُ ج آڪَلَ:** [اـصفت] اڻ ڇاتل، لاحد، بسيط.

❊ سچو، اڻ ورهايل.

• **اُڪلَڻُ:** [مص – فعل لازمي] نيڪال ٿيڻ، پورو ٿيڻ، فيصل ٿيڻ.

٭ وات مان ڳالهه نڪرڻ (ڳالهائڻ نٿو اڪلي).

٭ اُجهڻ، پُڄڻ، جلدي ٿيڻ، ٿيڻ (ڪم).

٭ تعميل ٿيڻ، پوئواري ٿيڻ.

٭ [اُڪليو، اُڪليا، اُڪلي، اُڪليون، اُڪلندو، اُڪلندا، اُڪلندي، اُڪلنديون، اُڪليل]

-- **اُڪلَ ج اُڪلُون:** [اِ_مث] اُڪلڻ واري حالت، سيگهه، جلدي.

-- **اُڪلاءَ ج اُڪلاءَ:** [اِ_ مذ] ڪم جو پورائو، نيڪال، تڪميل.

-- **اُڪلاءَ ڪرڻ:** [اصطلاح] جلد پورو ڪرڻ، جهٽ ختم ڪرڻ، ڪم ڇڏائڻ، فيصلو ڇڏائڻ.

• **اِڪلاس:** [اِ_مذ] سچائي.

٭ [س/ات – ع:اِخلاص]

• **اِڪلِيلُ ج اِڪلِيلَ:** [اِ_مذ] تاج، ڇٽ.

٭ اڪ جي ڪارائي سفيدي، جي حد، اڪ جي ڪارائن جو حلقو.

-- **اِڪليل الجبل:** [اِ_مث] سرهي ٻوٽيءَ جو هڪ قسم (هن کي انگريزيءَ ۾ 'Rosemary' چيو ويندو آهي).

-- **اِڪليل الملڪ:** [اِ_مث] بادشاهه جو تاج.

٭ سَرهي ٻوٽيءَ جو هڪ قسم (Nelidot).

• **اِڪمالُ:** [اِ_مذ] ڪم جو پورائو، تڪميل.

• **آڪمل:** [اِ_مذ] وڌيڪ ڪامل، سڀ کان ڪامل، سمپورڻ.

٭ [ع: 'ڪامل' جو تفضيل]

• **آڪمو ج آڪما:** [صفت _ مذ] بيڪار، نڪار، نڪمو.

٭ [س/ل – سن: اَ = نه + ڪرمن = ڪم]

٭ [مث: اَڪمي ج اَڪميون]

• **آڪناف:** [اِ_مث] حدون، سنڌا، سرحدون.

٭ [اَطراف و اَڪناف = پسگردائي _ گرد و نواح].

٭ [ع: ڪنف ج اِڪناف]

• **اُڪَنَ پرچڻ:** [اصطلاح] ٻنهي پرچڻ، ارهه نڪرڻ، بالغ ٿيڻ، ڏُڪا ڪيڻ.

٭ [س/ ڪوهه]

• **آڪنٺ:** [صفت] لازوال، غيرفاني، اَبناسي.

• **آڪَن چڪن:** [صفت] عاشق، مستان، مفتون، فدا، شيدا، قربان، صدقو، ٻلهار.

-- **آڪن چڪن ٿيڻ:** [اصطلاح] فدا ٿيڻ، محبت ۾ مست ٿيڻ، عاشق ٿيڻ.

• **اُڪَنڊَ، اُڪنڊَ ج اُڪنڊون، اُڪنڊيون:** [اِ_مث] پيار، محبت، پريت، نينهن، سڪ، اُڪير، حُب، ڪشش، ڇڪ، تانگهه، انتظار.

اڪن منجهه اُڪنڊ مٺيءَ ڪري ... (شاهه ... ڀٽائي)

-- **اُڪنڊ پرچڻ:** [اصطلاح] گهڻي اُڪير سبب وياڪل ٿيڻ، سڪ کان دل پرچڻ، تمام گهڻي سڪ لڳڻ.

-- **اُڪنڊائڻ:** [مص -- فعل لازمي] سڪ رکڻ، ڇڪجڻ، اڪيرجڻ، اڪنڊائڻ.

٭ [اُڪنڊايو، اُڪنڊايا، اُڪنڊائي، اُڪنڊايون، اُڪنڊائيندو، اُڪنڊائيندا، اُڪنڊائيندي، اُڪنڊائينديون، اُڪنڊايل]

-- **اُڪنڊجڻ:** [مصدر 'اُڪنڊڻ' فعل مجهول] سڪڻ، واجهائڻ، اڪنڊجڻ.

٭ [اُڪنڊايو، اُڪنڊائيندو، اُڪنڊايل]

-- **اُڪنڊِي ج اُڪنڊِيُون:** [صفت _ مث] سڪايل، اوسيئڙيل، منتظر، واجهائيندڙ.

-- **اُڪنڊيو ج اُڪنڊيا:** [صفت _ مذ] سڪايل، سڪندڙ، آسرويند.

• **آڪڙُ:** [مص – فعل متعدي] آزارڻ، بيزار ڪرڻ، خفي ڪرڻ، تنگ ڪرڻ.

* [سن:ا = نہ + ڪن = راضي ٿيڻ]
* [مص] اَڪڻ
* [امر] اَڪِ
* [مضارع] اَڪيان(ج) اَڪيون. اَڪين(ج) اَڪيو. اَڪي(ج) اَڪين
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اَڪي ٿو(ج) اَڪين ٿا
* [حال مث] اَڪي ٿي (ج) اَڪين ٿيون
* [ماضي] اَڪيو(ج) اَڪيا
* [ماضي مث] اَڪي (ج) اَڪيون
* [مستقبل] اَڪيندو(ج) اَڪيندا
* [مستقبل مث] اَڪيندي (ج) اَڪينديون
* [اسم مفعول] اَڪيل.

● **اِڪو ج اِڪا:** [صفت ـ مذ] يڪو، هڪڙو، هڪ عدد.
* [سن:ايڪ =هڪ]
* [مث:اِڪي ج اِڪيون]

● **اُڪو ج اُڪا:** [صفت ـ مذ] يڪ حساب، يڪو، سڀ، ڪُل، سڄو، سربستو، بِنهِ، سمورو، سيڪجهہ، هڙموڙي.
* [ظرف] بنهہ ساڳيو پوءِ، جيئن جو تيئن، يڪو
* [مث:اُڪي ج اُڪيون]

'اُڪوئي وڃي مر'(لوڪ چوڻي)

— **اُڪو چُڪو ج اُڪا چُڪا:** [واپارڪو اصطلاح] بِنهِ، سربستو، ڪُل.

— **اُڪو ڏُڪو:** [اـمذ] اٽڪل روءِ، اندازو، ڪَٿَ، ٿَڪَ.

— **اُڪو مُڪو:** [ظرف] بِنهِ، سربستو.

— **اُڪو مُڪو:** [ظرف] اٽڪل روءِ، اندازو.

— **اُڪوئي:** [ظرف] مڙيئي، سمورو، سڀ.

— **اُڪوئي وڃڻ:** [اصطلاح] بنهہ وڃڻ، ماڳهين وڃڻ.

● **اِڪوائي:** [ا ـ مث] طبلي جي هڪ تال جو قسم (جنهن ۾ تيرهن ماترائون ٿين ٿيون)

● **آڪوتو ج آڪوتا:** [صفت ـ مذ] ڪچيءَ دل وارو.
* [مث:اِڪوتي ج اِڪوتيون]

● **اَڪُورو ج اَڪُورا:** [صفت ـ مذ] گهڻو جهجهو، اڻ ميو، جام.
* [س/ ڪوهہ]
* [مث:اِڪوري ج اِڪوريون]

● **اَڪُوڙُ ج اَڪُوڙَ:** [صفت] اڻ ڪتريل (چوپايو مال).
* [س/ل ـ ا = نہ + ڪوڙيل]

● **اِڪولاهِي ج اِڪولاهيُون:** [اـمث] اڪيلائي، ايڪلائي.
* [س/ٺ]
* چلا وغيره ٺاهڻ لاءِ سونارن جو هڪ اوزار.

● **اَڪُونجُ ج اَڪُونجَ:** [صفت] بي انتها، تار (پاڻي)، اڪونجهہ، اوڙاهہ.

— **اَڪُونجَرُ ج اَڪُونجَرَ:** [صفت] عميق يا اونهو (پاڻي)، اوڙاهہ، اڪونج.
* [س/لس]

— **اَڪُونجهہُ ج اَڪُونجهہَ:** [صفت ـ مذ] اَڪونج جي بدليل صورت.

● **اِڪوهي، اِڪوئِي:** [اـ مث] پنگ جهڙو نشيدار هڪ پسارڪو وکر، جابلو پنگ.

● **اِڪوئِي:** [اـ مث] چمڙيءَ جي بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ پيرن جي آڱرين جي وچ ۾ پکهہ خارش ۽ پکريز ٿئي).

• **آڪَهُه ج آڪَهَه:** [صفت] اندازي ڪان ٻاهر، بيان ڪان ٻاهر، چوڻ ڪان ٻاهر.

* [سن: اڪٿيه = ا = نه + ڪٿ = ٻڌائڻ]

• **آڪَهِڻو:** [اـ مذ] ليس يا زڪام (ننڍڙي ٻار کي).

* [س/ات]

• **اُڪِي ج اُڪِيُون:** [اـ مث] ڏک، مشڪلات.

* نياڳُ، ندورائي، بدبختي، شامت.

* ڏنڊ.

* [ظرف] سموري، سربستي.

• **اِڪِي:** [اـ صفت] اهو عدد جيڪو ٻن سان نه ونڊجي سگهجي.

* [ضد: ٻڌي]

* [سن: ايڪ = هڪ]

— **اِڪِي اَنگُ:** [اـ مذ] اهو عدد جنهن کي ٻن سان پورو نه ونڊي سگهجي.

— **اِڪِي ٻڌي:** [اـ مث] ٻاراڻي راند جو هڪ قسم.

• **آڪيارُ ج آڪيارَ:** [صفت] بيسُود، بيڪار.

• **آڪيارٿُ ج آڪيارٿَ:** [صفت] بيسُود، اجايو، بيڪار، اَڪيار، بي فائدو، اَڪيارٿو.

* [سن: ا = نه + ڪ + ارٿ = مطلب]

— **آڪيارٿو ج آڪيارٿا:** [صفت ـ مذ] بي فائدو، اجايو، بيسود.

* [مث: آڪيارٿي ج آڪيارٿيون]

• **آڪِيچار:** [اـ صفت] بي انت، بيشمار، بي انداز، جام، ججهو، اڻ ميو.

* [سن: اڪوچار]

• **اُڪِيرَڻُ:** [مص – فعل متعدي] ڪاٺيءَ، پٿر يا ڌاتوءَ تي ڪوئي چٽ ڪڍڻ، چِٽسالي ڪرڻ، نقش ڪڍڻ، اُڪرڻ.

* [مص] اُڪيرَڻُ

* [امر] اُڪير

* [مضارع] اُڪيريان (ج) اُڪيريون، اُڪيرين (ج) اُڪيريو، اُڪيري (ج) اُڪيرين.

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو'ءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُڪيري ٿو (ج) اُڪيرين ٿا

* [حال مث] اُڪيري ٿي (ج) اُڪيرين ٿيون

* [ماضي] اُڪيريو (ج) اُڪيريا

* [ماضي مث] اُڪيري (ج) اُڪيريون

* [مستقبل] اُڪيريندو (ج) اُڪيريندا

* [مستقبل مث] اُڪيريندي (ج) اُڪيرينديون

* [اسم مفعول] اُڪيريل

• **اُڪِيرَ:** [اـ مث] دل جي ڇڪ، سڪ، حُبَ، چاهه، پيار، قرب، اڪنڊ، شوق، سِڌَ.

'اندر اڄ اُڪير، مون کي پرينءَ پنهوار جي' (شاهه/مارئي)

* [سن: (اتڪلڪا)، پرا: (اڪليا)]

• **اُڪِيرَڻُ:** [مص – فعل لازمي] ياد ڪرڻ، سنڀالڻ، ڇڪ ڪرڻ، سڪڻ، حُبَ رکڻ، تمنا رکڻ، اُڪنڊڻ، پياس رکڻ، انتظار ڪرڻ، واجهائڻ.

* [اُڪيريو اُڪيريا، اُڪيري، اُڪيريون، اُڪيريندو اُڪيريندا، اُڪيريندي، اُڪيرينديون، اُڪيريل]

• **آڪِيڪُ ج آڪِيڪَ:** [اـ مذ] بوسٽ، اُڪرس، گهٽ.

* [س/ات]

• اُڪيلَ ج اُڪيلُون: [اِ ـ مث] اکلاءُ. جلدائي. تکڙ. جلدي. تيزي.

'ميرو مٿائج من اُهي ڪج اُڪيل' (شاهہ ڪرايل).

– اُڪيل ڪرڻ: [اصطلاح] اُکلاءُ ڪرڻ. جلدي ڪرڻ.

• آڪيلاريو ج آڪيلاريا: [اِ ـ مذ] ڪانچي ڪڍڻ لاءِ واڍي جو هڪ اوزار.

* [س/ ڪر]

• اِڪِيلَڏو ج اِڪِيلَڏا: [صفت – مذ] جيڪو تلاش ڪان سواءِ هٿ آيو هجي.

* جيڪو گهڻو پيارو نہ هجي.

* ڇڙو. هيڪلو. اڪيلو.

* [ضد: سڪيلڏو]

* [مث: اِڪيلڏي ج اِڪيلڏيون]

– اِڪِيلَڏو هجڻ: [صفت ـ اصطلاح] پيارو نہ هجڻ.

* تلاش کانسواءِ مليل.

• آڪيلو ج آڪيلا: [صفت ـ مذ] هڪڙو. واحد. عليحدو. جدا. الگ. ڇڙو. نوبڪلو. هيڪلو. تنها.

* [س: (ايڪ = هڪ) + (سند: (لا)]

* [مث: اُڪيلي ج اُڪيليون]

– آڪيلائي ج آڪيلائيُون: [اِ ـ مث] هيڪلائي. تنهائي. ڇڙائي. نوبڪلائي. خلاصائي.

– آڪيلي وڃ هيٺان لنگهڻ: [اصطلاح] طبيعت خشڪ ٿيڻ

* ڪاوڙجي اچڻ.

* اُبتيون سبتيون ڳالهيون ڪرڻ.

* آسيب وغيره جي اثر هيٺ اچڻ.

• اَکِ ج اَکيُون: [اِ ـ مث] جانورن ۾ ڏسڻ جو عضوو. نيڻ. چشم. عين. نظر.

* ڏيان. سنڀال. نظرداري.

* هٿ يا پير ۾ ڳاٺ. سبب سخت ٿيل هنڌ.

* ڙچ جو چوڪنڊو گهر يا هڪ خانو.

* وڻ جو گوشو. وڻ ۾ ٽاري نڪرڻ وارو هنڌ. ڪُڪرو.

* [س: اکش]

– اک آلي ٿيڻ: [اصطلاح] اکين ۾ پاڻي تري اچڻ. روئڻ. ڏک ۾ هجڻ.

'سدا اک عشق جي آلي. ڏاڍي ڪا پرت پاتيسين' (نصير).

– اک اُٿڻ: [اصطلاح] اک ڏکڻ. اک ڳاڙهي ٿيڻ. اک ۾ درد ٿيڻ. اک تي اوپر ٿيڻ.

* اک جي بيماري. دونهين. مٽي وغيره پوڻ سبب اک جو ڳچي پوڻ.

– اک اَٽڪڻ: [اصطلاح] نينهن لڳڻ. عشق ٿيڻ.

– اک اَٽڪائڻ: [اصطلاح] نينهن لڳائڻ. عاشق ٿيڻ.

* تڪڻ. ڏسڻ.

– اک اَڙڻ: [اصطلاح] محبت ٿيڻ. عشق لڳڻ. نينهن لڳڻ.

– اک اَڙائڻ: [اصطلاح] نينهن لڳائڻ. اک اٽڪائڻ. عشق ۾ گرفتار ٿيڻ.

– اَکائي ڇڏڻ: [اصطلاح] ڌيان تي آڻي ڇڏڻ. نظر ۾ آڻي ڇڏڻ. ڏيکاري ڇڏڻ.

* [س/ ڪره]

– اکِ ٻڌاٺو ج اک ٻڌاٺا: [اِ ـ مذ] اک ڦربل. ٽيڏو. ڪاڻو. اکين سنهو.

– اکِ ٻتلائڻ: [اصطلاح] ڪاوڙ ڪرڻ. شوخي ڪرڻ.

* [س/ ات]

– اکِ بُري ڪرڻ: [اصطلاح] نيت بد ڪرڻ. بد نيتيءَ سان نهارڻ

* پٺي جو [illegible] ڳاڻهرو ٿيڻ.

* ڪنهن عورت کي غلط نظر سان ڏسڻ.

– **اکِ بند ڪرڻ:** [اصطلاح] سمهي رهڻ، بيخبر ٿيڻ، غافل رهڻ
* انجام نہ پاڙڻ.
* بي مروت ٿيڻ، بي وفا ٿيڻ.
* گذر ڪرڻ، مري وڃڻ.

– **اکِ ٻڌڻ:** [اصطلاح] چشم بندي ڪرڻ، جادو ڪرڻ.

– **اکِ ٻڌڻ:** [اصطلاح] ننڊ ڪرڻ.

– **اکِ ٻوٽ:** [اِ۔ مث] ٻاراڻي راند، لڪ لڪوٽي.
* چشم پوشي، بيخبري، اونگهہ.

– **اکِ ٻوٽ ج اک ٻوٽ:** [صفت] بي ساڃاهہ، بي حيا، اکين پور، بي شرم، اک ٻوٽيل، بي شناس.
* ڪاڻو.

– **اکِ ٻوٽ پوڻ:** [اصطلاح] بيخبر ٿيڻ، نشي ۾ هجڻ.

– **اکِ ٻوٽ ڪرڻ:** [اصطلاح] ڏٺو اڻ ڏٺو ڪرڻ، ڌيان نہ ڏيڻ.
* چشم پوشي ڪرڻ، بي شناس ٿيڻ.

– **اکِ ٻوٽڻ:** [اصطلاح] آرام ڪرڻ، سمهڻ.
* مري وڃڻ.
* حيا نہ ڪرڻ، بي شناس ٿيڻ.

– **اکِ ٻڃڻُ:** [اصطلاح] ميڄ ڏيڻ، اک سان اِشارو ڪرڻ، مخفي اِشارو ڪرڻ
* عاشق جو اشاري ۾ پيغام ڏيڻ.

– **اکِ ٻڃڻُ:** [اصطلاح] اک آلي ٿيڻ، ڏک ٿيڻ

– **اکِ ٻرڃڻُ:** [اصطلاح] اک ۾ لڙڪ ترڻ اچڻ، ڏک ٿيڻ، دل کي آٿڻ.

– **اکِ ترڪڻُ:** [اصطلاح] ٿورو نظر اچي وري گم ٿي وڃڻ.

– **اکِ ترڪي وڃڻ:** [اصطلاح] نظر کان نڪري وڃڻ، پوريءَ طرح نہ ڏسي سگهڻ.

– **اکِ ٽرڻُ:** [اصطلاح] اک ۾ ڪنڊو پوڻ ڪري پاڻي پرجي اچڻ.
* ڏک ٿيڻ.

– **اکِ تي پٽي ٻڌڻ:** [اصطلاح] پڪ ڪرڻ، بي اونو ٿي ويهڻ
* ڄاڻي واڻي بيخبر ٿيڻ، نہ ڏسڻ.

– **اکِ تي پردو پوڻ:** [اصطلاح] ڏسي نہ سگهڻ.
* ڏٺو اڻ ڏٺو ڪرڻ.

– **اکِ ٽيٽ:** [اِ۔ مث] چوڪسي، نظرداري، سنڀال.

– **اکِ ٽيٽ ڪرڻ:** [اصطلاح] انڪل سان ڏسڻ، اڻ لکي طرح نگاهہ ڪرڻ، تاڙي ويهڻ.

– **اکِ پائڻ:** [اصطلاح] نظر وجهڻ، تڪڻ.
* خواهش ڪرڻ.

– **اکِ پٽائڻ:** [اصطلاح] هوشيار ڪرڻ، خبردار ڪرائڻ.

– **اکِ پٽڻ:** [اصطلاح] جاڳڻ، سجاڳ ٿيڻ، بيدار ٿيڻ.
* خبردار ٿيڻ، هوشيار ٿيڻ، ڌيان ڏيڻ، خيال رکڻ.
* نقصان کان پوءِ سوچڻ.
* دورانديشي ڪرڻ، وقت کي سڃاڻڻ.

– **اکِ پورڻ:** [اصطلاح] ننڊ ڪرڻ.
* مري وڃڻ.
* ڄاڻي واڻي نظرانداز ڪرڻ.
* بي حيا ٿيڻ.

– **اکِ پوڻ:** [اصطلاح] اوچتو نظر پوڻ، عشقيہ نگاهہ پوڻ.
* لالچ سان ڏسڻ، بري نگاهہ پوڻ.
* ڪوڏين راند جي داءَ ۾ هڪ ڪوڏي سنئين پوڻ.

– **اکِ جو پاڻي نہ سُڪڻ:** [اصطلاح] هميشہ روئندو رهڻ.

– **اکِ جو پڪو ٿيڻ:** [اصطلاح] بي مروت ٿيڻ، بي حيا ٿيڻ.
* واپار ۾ سخت هجڻ.

– **اکِ جو ڪَٽر**: [محاورو] رقيب. دشمن.

* تعصب. بغض.

– **اک جو ڪَرڙو ٿيڻ**: [اصطلاح] سخت نظر وجهڻ. سخت مزاج ٿيڻ. ڪاوڙيل هجڻ.

– **اک جي مُڙ ڪيڻ**: [اصطلاح] وڏائي ڪرڻ لاءِ هدايت ڪرڻ.

* بي حيائي ڇڏائڻ.

– **اکِ جو ميرو ٿيڻ**: [اصطلاح] اک جو اٿڻ.

* بدنظر ٿيڻ.

– **اکِ جي مَک مارڻ**: [اصطلاح] اکر به اکر لکڻ. هوبهو لکڻ.

– **اکِ جهَڪي ٿيڻ، اکِ جهَڪي هُجڻ**: [اصطلاح] لڄي ٿيڻ، شرمندو ٿيڻ.

* ڏوهاري ٿيڻ.

– **اکِ چورائڻ**: [اصطلاح] اٽڪل سان لڪي وڃڻ. چشم پوشي ڪرڻ.

– **اکِ ڇَهري ڪرڻ**: [اصطلاح] ناز ڏيکارڻ. هار سينگار ڪرڻ.

– **اکِ ڇِنبَ**: [اِ- مث] اکين کي يڪدم بند ڪرڻ ۽ کولڻ واري حالت.

* [ظرف] جهٽ پٽ. جلدي. اک ڇِنڀڻ جيترو وقت. ڪن.

– **اکِ ڇِنڀَڻ**: [اصطلاح] اک جي ڇپرن کي پاڻ ۾ ملائڻ.

* اِشارو ڏيڻ. ميچ ڏيڻ. اک پٽڻ.

– **اکِ ڏيکارڻ**: [اصطلاح] ڪاوڙ جي نگاهه سان ڏسڻ. گهوري نهارڻ.

* فهمائش ڪرڻ. مهميز ڏيڻ. دڙڪو ڏيڻ. دٻائڻ. ڊيڄارڻ. هيسائڻ. ڌمڪائڻ.

– **اکِ ڊيگهه**: [اِ- مث] ٿورو فاصلو. ڪجهه پنڌ.

– **اکِ ڊيگهه ڪرڻ**: [اصطلاح] خيال کان سواءِ جاچڻ. اٽڪل سان جاچ ڪرڻ.

– **اکِ ڊيگهه ۾**: [اِ- ظرف] حد نظر تائين. نظر پوڻ جي حد تائين.

– **اکِ رکڻ**: [اصطلاح] نظر ۾ ڪرڻ. چوڪسي ڪرڻ.

– **اکِ سان اکِ اَڙائڻ**: [اصطلاح] عشق لڳائڻ. محبت ڪرڻ.

– **اکِ سان اکِ اَڙڻ**: [اصطلاح] محبت ٿيڻ. عشق لڳڻ.

– **اکِ سان اک ملائڻ**: [اصطلاح] نظر لڙائڻ. اک اَڙائڻ. محبت ڪرڻ.

* منهن سامهون ٿيڻ. همت ڪرڻ.

– **اکِ سان ڇوڏو پٽڻ**: [اصطلاح] ڪجهه به حاصل نه ٿيڻ.

– **اکِ سبڻ**: [اصطلاح] نه نهارڻ. بلڪل نه ڏسڻ. توجهه نه ڏيڻ. ڌيان نه ڏيڻ.

– **اکِ سپارَڻ**: [اصطلاح] نهارڻ. ڏسڻ. نظر ڪرڻ. ڌيان ڏيڻ. توجهه ڏيڻ.

– **اکِ سَڙڻ**: [اصطلاح] اک پوسرڻ. اک ۾ سور ٿيڻ.

* نه سهڻ.

* ڏک ٿيڻ.

* غيرت اچڻ.

– **اکِ ڦِرڙائڻ**: [اصطلاح] ڪاوڙ ۾ گهور ڪري نهارڻ. چوڌاري جاچ جوچ ڪرڻ.

– **اکِ ڦَرڪڻ، ڦَڙڪڻ**: [اصطلاح] اک جي پلڪن جو حرڪت ۾ اچڻ.

* سوڻ يا بد سوڻ سمجهڻ.

– **اکِ ڦيرائڻ**: [اصطلاح] نظر ڪرڻ. سرسري نظر ڪرڻ. مٿاڇري نگاهه ڪرڻ. چوڌاري نهارڻ.

— **اکِ ڦيرَڻ:** [اصطلاح] سرسري نظر ڪرڻ.

* منهن موڙڻ. انڪار ڪرڻ.

* بي خيالو ٿيڻ.

* خبردار ٿيڻ.

— **اکِ ڪاڻ:** [اـ مث] لڄ. شرم. حياءُ

— **اکِ ڪڍڻ:** [اصطلاح] ڪاٽو ڪرڻ. نقصان وجهڻ.

* سڄ جي ڪني ڪيڻ.

* گوَنج ڪرڻ.

— **اکِ ڪرائڻ:** [اصطلاح] اکين جو آپريشن ڪري موتيو پاٽي ڪيائڻ.

* اک جي نظر ٺيڪ ڪرائڻ.

— **اکِ ڪُرڙي ڪرڻ:** [اصطلاح] تند يا پوائتي اک ڏيکارڻ. ڪاوڙ مان نهارڻ.

— **اکِ ڪرڻ:** [اصطلاح] اک جو موتيو پاٽي ڪيڻ.

— **اکِ ڪڙائڻ:** [اصطلاح] اک تي جهاڙ يا ڦيٽو وجهائڻ.

— **اکِ ڪڙڻ:** [اصطلاح] اک تي جهاڙ يا ڦيٽو وجهڻ. ڦيٽي وغيره سان اک جو علاج ڪرڻ.

— **اکِ ڪڪڙي ڪرڻ:** [اصطلاح] نشو ڪرڻ.

* سرمو يا ڪجل پائڻ.

— **اِکِ ڪان ٻاهر هُجڻ:** [اصطلاح] نظر ڪان پري هجڻ.

— **اکِ ڪِلَڻُ:** [اصطلاح] رنج مان راحت نصيب ٿيڻ. خوشي حاصل ٿيڻ.

* دوست جو ديدار ٿيڻ.

— **اکِ کُلَڻ:** [اصطلاح] جاڳڻ. سجاڳ ٿيڻ. بيدار ٿيڻ.

* خبردار ٿيڻ. سمجهه حاصل ٿيڻ. عقل اچڻ.

— **اکِ کڻڻ:** [اصطلاح] متي نهارڻ.

— **اکِ کڻي نه ڏسڻ:** [اصطلاح] نظر ملائي نه ڏسڻ.

* بي پرواهي ڪرڻ.

* شرم ڪرڻ. حيا رکڻ.

* پشيمان ٿيڻ.

— **اکِ کڻي نه سگهڻ:** [اصطلاح] همت نه ڌارڻ.

— **اکِ کوڙڻ:** [اصطلاح] چتائي نهارڻ.

— **اکِ کولڻ:** [اصطلاح] جاڳڻ. خبردار ٿيڻ.

* ٻئي کي خبردار ڪرڻ.

* وڏو ٿيڻ.

— **اکِ کي پٽي ٻڌڻ:** [اصطلاح] نراس ٿيڻ. نا اميد ٿيڻ.

— **اکِ لائڻ:** [اصطلاح] عاشق ٿيڻ. محبت ڪرڻ.

— **اکِ لائي ويهڻ:** [اصطلاح] تڪڻ. سماءُ لهڻ. نظر ۾ رکڻ.

— **اکِ لَڄا:** [اـ مث] اکين جو شرم. اک جي لڄ.

— **اک لڄي ٿيڻ:** [اصطلاح] پشيمان ٿيڻ. حياءُ ٿيڻ.

— **اکِ لڙائڻ:** [اصطلاح] اک ملائڻ. تڪڻ. گهورڻ. نظربازي ڪرڻ. محبت ڪرڻ. عاشق ٿيڻ.

— **اکِ لڙڻ:** [اصطلاح] عشق لڳڻ. دل لڳڻ.

— **اکِ لڳائڻ:** [اصطلاح] لنوَ لائڻ. پريت پائڻ.

— **اکِ لڳڻ:** [اصطلاح] ڪچي ننڊ اچڻ. پنڪي اچڻ. ننڊ جي شروعات ٿيڻ.

* محبت ٿيڻ. پريت ٿيڻ. عشق لڳڻ.

— **اکِ مارڃي وڃڻ:** [اصطلاح] هڪ اک جي نظر گهٽ ٿيڻ. اک جو مسي ننڍو ٿي وڃڻ.

— **اکِ مان ڪيڻ:** [اصطلاح] نظر مان ڪيڻ. سرسري نظر ڪرڻ. جاچڻ.

– **اکِ ۾ ٽيڻ:** [اصطلاح] ڪنهن جي نظر ۾ هڻڻ. دشمن يا حاسد جي بري نظر ۾ هجڻ.

* جلد ڪپائڻ جي سڌ هجڻ.

– **اکِ ۾ رکڻ:** [اصطلاح] نظر ۾ رکڻ، خيال ۾ رکڻ، تاڙ رکڻ، پنهنجي سنڀال ۾ رکڻ، چوڪسي ڪرڻ.

– **اکِ ۾ رَهڻ:** [اصطلاح] نظر يا سنڀال هيٺ رکڻ.

– **اکِ ۾ سُرمو وجهڻ:** [اصطلاح] ٺڳي ڪرڻ، دوکو ڏيڻ.

– **اکِ ۾ ڪَتُر پوڻ:** [اصطلاح] ڪنهن کان بدگمان ٿيڻ.

– **اکِ ۾ ڪُڪِرو پوڻ:** [اصطلاح] بدگماني ٿيڻ.

– **اکِ ۾ ڪَڪ پوڻ:** [اصطلاح] اک ڇِڀڻ.

* بدگمان ٿيڻ.

– **اکِ ۾ ڦرُ پوڻ:** [اصطلاح] مس مس اک لڳڻ. اوچاڳي ڪانپوءِ ننڊ اچڻ.

* [س/ ڪوهه]

– **اکِ ۾ وَرُ وجهڻ:** [اصطلاح] اک ڪرڙي ڪرڻ. تنبيهه ڪرڻ.

– **اکِ ۾ هُئڻ:** [اصطلاح] نظر ۾ هئڻ. ويرونڻ لاءِ تيار رهڻ. تڪڻ

– **اکِ موڙڻ:** [اصطلاح] اشارو ڏيڻ.

* منهن مٽڻ.

– **اکِ ميري ٿيڻ:** [اصطلاح] اک بڇڙي يا خراب ٿيڻ. نظر بد ٿيڻ.

– **اکِ ميري ڪرڻ:** [اصطلاح] بدنيتيءَ سان نهارڻ. بدنظر ڪرڻ

– **اکِ نہ اُٿڻ:** [اصطلاح] اک جو خراب نہ ٿيڻ. ڪا بہ بيماري يا تڪليف نہ ڏسڻ.

* خوش رهڻ.

– **اکِ نہ پَتِجڻ:** [اصطلاح] اک نہ کلڻ (بيماري يا بيهوشيءَ کان)

* گناهن کان باز نہ اچڻ. غافل رهڻ.

* نفعو نقصان نہ جاچڻ. پڇاڙي نہ سوچڻ.

* عاقبت کان بيخبر رهڻ.

– **اکِ نہ پُڏڻ:** [اصطلاح] ڌيان ۾ نہ آڻڻ. پرواهہ نہ ڪرڻ.

* ڪا شيءِ نہ سمجهڻ. گهٽ سمجهڻ.

– **اکِ نہ پورڻ:** [اصطلاح] ننڊ نہ ڪرڻ. اوجاڳو ڪرڻ. ساري رات جاڳڻ.

– **اکِ نہ ڏسي مُڇ کي:** [محاورو] نشي جي حالت ۾ هوش خطا ٿيڻ.

*اونداهہ سبب ڪجهہ بہ نہ ڏسي سگهڻ جي حالت.

– **اکِ نہ لڳڻ:** [اصطلاح] ننڊ نہ اچڻ.

– **اکِ نَڪ ڇپ نہ هئڻ:** [اصطلاح] بي غيرت هجڻ. عزت جو ڪو بہ خيال نہ هئڻ.

– **اکِ وجهڻ:** [اصطلاح] گهور ڪري ڏسڻ. چتائي ڏسڻ.

* تڪڻ (حوس مان). لالچ رکڻ.

– **اکِ وچڙائڻ:** [اصطلاح] نينهن لائڻ. لنؤ لائڻ. پريت پائڻ. عشق ڪرڻ.

– **اکِ هَڻڻ:** [اصطلاح] محبت جو اشارو ڪرڻ.

* ميچ ڏيڻ.

* ننڊ ڪرڻ.

* اشاري سان ڪا ڳالهہ سمجهائڻ (جيئن ٻيو ڪو ماٺهراها ڳالهہ نہ سمجهي سگهي)

– **اکِ پيهڻ:** [اصطلاح] راند ۾ اک تيءِ اٽي رکي هڻڻ.

* قلم هڻڻ. پيوند ڪرڻ. ڳنڍ هڻڻ.

– **اکِ هُڻڻ:** [اصطلاح] نظر هڻڻ. خواهش هڻڻ.

* سجاڻپ هڻڻ. وڏن، بزرگن جي لاءِ عزت هڻڻ.

– **آکِ هيٺ ڪرڻ:** [اصطلاح] لڄي ٿيڻ، ڏکو ٿيڻ، شرمائڻ.

– **آکيان ڀورڻ:** [اصطلاح] نفرت جهڙو ٿيڻ، نہ وڻڻ، حقير ٿيڻ.

* حسد ڪرڻ، دشمني ٿيڻ.

– **آکين آڇو:** [صفت_ مذ] اڇين اکين وارو.

* انڌو، نابين.

* منحوس، بي حيا، بي شرم.

* [مث: اکين اڇي ۽ اکين اڇيون]

– **آکين اڳيان:** [ظرف] منهن سامهون، روبرو، دوبدو.

– **آکين اڳيان آنڌيون آچڻ:** [اصطلاح] اکين اڳيان اوندهہ اچڻ.

* واٽڙو ٿيڻ، عجب ۾ پوڻ، بيهوش ٿيڻ.

– **آکين اڳيان اوندهہ آچڻ:** [اصطلاح] ڏاڍو پريشان ٿيڻ، ڪجهہ نظر نہ اچڻ.

– **آکين اڳيان ٿي گذرڻ:** [اصطلاح] روبرو واقعو ٿيڻ.

– **آکين اڳيان ڦرڻ:** [اصطلاح] غائب شيء جو خيال اچڻ، تصور ۾ اچڻ، يادگيري پوڻ، سُجهڻ، هُرڻ.

– **آکين اڳيان گهُمڻ:** [اصطلاح] اکين اڳيان ڦرڻ.

– **آکين ٻوٽ:** [صفت] بي حيا، بي شرم، نرلڄ.

– **آکين تي آستين مهٽڻ:** [اصطلاح] پشيمانيء تي روئڻ، ڳوڙها اگهڻ.

* دلاسو ڏيڻ، همدردي ڪرڻ.

* ادب ڪرڻ، تعظيم ڪرڻ.

– **آکين تي پردا چڙهڻ:** [اصطلاح] انڌو ٿيڻ.

* ساڃهہ وڃائڻ، بي مروت ٿيڻ.

* ڪجهہ نہ سمجهڻ.

– **آکين تي پردو پوڻ:** [اصطلاح] ڪجهہ بہ نہ ڏسڻ ۽ سمجهڻ.

* غافل ٿيڻ.

* ڌوڪو کائڻ، فريب ۾ اچڻ، بيوقوف بڻجڻ.

– **آکين تي پردو چڙهڻ:** [اصطلاح] انڌو ٿيڻ، نہ ڏسي سگهڻ.

– **آکين تي ڇپر چڙهڻ:** [اصطلاح] بي حيا ٿيڻ، بي شرم ٿيڻ.

– **آکين تي رات ڪاٽڻ:** [اصطلاح] سڄي رات جاڳڻ، اِنتظار ڪرڻ.

– **آکين تي رکڻ:** [اصطلاح] خوشيء سان قبول ڪرڻ.

– **آکين تي رَت چڙهڻ:** [اصطلاح] غُصي يا جوش ۾ انڌو ٿي پوڻ، ڪاوڙ ۾ دوست دشمن سڃاڻڻ جي ساڃهہ کان نڪري وڃڻ.

– **آکين تي ڪوپا چڙهڻ:** [اصطلاح] ڪا ڳالهہ پوريء طرح نہ سمجهڻ يا ڏسڻ.

* بي حيا ٿيڻ، بيغيرت ٿيڻ.

– **آکين تي گذارڻ:** [اصطلاح] سڄي رات جاڳڻ، اِنتظار ڪرڻ.

– **آکين تي ويهارڻ:** [اصطلاح] حد کان وڌيڪ قدر ڪرڻ، نهايت تعظيم ۽ احترام ڪرڻ، خاطر مدارت ڪرڻ.

– **آکين تي هَلڪو هُئڻ:** [اصطلاح] بار نہ ٿيڻ، تڪليف نہ هئڻ.

– **آکين ٻوريو ۽ آکين ٻوريا:** [صفت_ مذ] بي ساڃاهو، اک ٻوٽ، بي ديدو، بي حيا، بي شرم، بي شڪر، احسان فراموش.

* [مث: اکين ٻوري ۽ اکين ٻوريون]

– **آکين جا اِشارا ڏيڻ:** [اصطلاح] ڳجهہ ۾ ڳالهائڻ، ميچون ڏيڻ، محبت جو پيغام ڏيڻ.

– **آکين جو آسا بند هُجڻ:** [اصطلاح] اکين جو آسرو هئڻ، نهايت پيارو هجڻ.

– **آکين جو ناڙُ:** [اِ–صفت] تمام پيارو، وڻندڙ.

– **آکين جو پاڻي سُڪڻ:** [اصطلاح] روئي روئي ٿڪجي پوڻ، ڏاڍو روئڻ.

* انڌو ٿيڻ، اکين ھوڻ ٿيڻ، بي مروت ٿيڻ، لحاظ وڃائڻ.

– **آکين جو ڏڻ:** [محاورو] ٿورو آنڌ يا آسرو، عارضي خوشي.

* پئسي يا دولت لاءِ ڪم ايندڙ محاورو

– **آکين جو رَتُ ڇڏڻ:** [اصطلاح] سخت ڪاوڙجڻ.

– **آکين جو سوجهرو:** [محاورو] نور، نظر، اکين جي روشني.

* نور نظر، اولاد، پٽ.

– **آکين جو نُورُ:** [محاورو] اکين جو سوجهرو

* اولاد، پٽ.

– **آکين جو نُورُ ڪري ڏسڻ:** [اصطلاح] پنهنجي اولاد وانگر سمجهڻ (ڪنهن ڌارئي کي)، گهڻو پائڻ، پيار ڏيڻ.

– **آکين تي ڳپّهه جا ٻڙا چڙهڻ:** [اصطلاح] تمام پوڙهو ٿي وڃڻ، پِرون اچا ٿيڻ.

– **آکين جي ديد وڃائڻ:** [اصطلاح] شرم حياءُ وڃائڻ، بي مروت بنجڻ.

– **آکين جي ننڊ حَرام ڪرڻ:** [اصطلاح] اوجاڳا ڪرڻ، ننڊون ڦٽائڻ.

* اِنتظار ڪرڻ.

* ڳڻتيءَ سبب اوجاڳو.

– **آکين ڏِٺو ج آکين ڏِٺا:** [ظرف] ظاهر ظهور، کليو کلايو.

– **آکين سان:** [ظرف] دل وجان سان، خوشيءَ سان، بنا عذر جي

– **آکين سان آچڻ:** [اصطلاح] گهڻي پيار ۽ خوشيءَ سان اچڻ

– **آکين سَجو ج آکين سَجا:** [صفت ـ مذ] انڌو، اکين کان معذور.

* [مث: آکين سَجي ج آکين سَجيون]

– **آکين سِٽو ج آکين سِٽا:** [صفت ـ مذ] لاچار، سدا بيمار.

* [مث: آکين سَٽي ج آکين سَٽيون]

– **آکين شعاع:** [اِ–مذ] اکين جي بينائي، ديد، اکين جو نور.

'ڏٺو ترت تنين اکين، شعاع شهود جو' (بيدل)

– **آکين کان اُڇلائڻ:** [اصطلاح] نظرن تان ڪيرائڻ، ڌڪار جي نظر سان ڏسڻ، نفرت ڪرڻ، گهٽ سمجهڻ.

* اعتبار جهڙو نہ سمجهڻ.

– **آکين کان جَڏو:** [صفت–مذ] انڌو، نابين

– **آکين کان وڏو ٿيڻ:** [اصطلاح] انڌو ٿيڻ.

– **آکين کي آنڌارِي اچڻ:** [اصطلاح] اکين اڳيان اونداهہ اچڻ، ڪجهہ نہ ڏسي سگهڻ.

* سخت صدمو پهچڻ.

* مغز کي ڦيري اچڻ، ڪمزور ٿيڻ.

– **آکين کي انڌيرو آچڻ:** [اصطلاح] ڪنهن بيماري، ڌڪ وغيرهہ جي ضعف کان اکين اڳيان انڌيرو اچڻ، اکين اڳيان تروريا اچڻ، مٿو ڦرڻ.

– **آکين ڳاڙهو ج آکين ڳاڙها:** [صفت ـ مذ] ڪاوڙيل.

* رعبدار، حشمت وارو.

* [مث: آکين ڳاڙهي ج آکين ڳاڙهيون]

– **آکين لونگ لڳڻ:** [اصطلاح] نوان دوست منا لڳڻ، ڌاريان دوست ٿيڻ.

– **آکين مان آب اوتڻ:** [اصطلاح] ڏاڍو روئڻ، اکين مان ڳوڙها ڳاڙڻ.

– **آکين مان ارتو وهائڻ:** [اصطلاح] اکين مان رت جا ڳوڙها ڳاڙڻ.

– **آکين مان اُلا نڪرڻ:** [اصطلاح] ڪاوڙ ۾ اکيون ڳاڙهيون ٿيڻ، سخت ڪاوڙجڻ.

* گرميءَ ۽ ڪاڙهي جي شدت سبب اکين مان گرمائش نڪرڻ.

– **آکين مان ڊِيدَ نڪري وڃڻ:** [اصطلاح] انڌو ٿيڻ.

* بي غيرت ٿيڻ، بي حيا ٿيڻ.

– **آکين مان لال لُڙڪ وَهائڻ:** [اصطلاح] رت جا ڳوڙها ڳاڙڻ، زارو زار روئڻ، اوڇنگارون ڏيڻ.

'لڙڪ لال لطيف چئي، ڪنبي ۽ ڪيري' (شاهه/رامڪلي).

– **آکين ۾ آهُو هُئڻ:** [اصطلاح] اکين ۾ عيب هئڻ.

– **آکين ۾ ٽِپڻ:** [اصطلاح] نظر يا ڌيان ۾ ٿيڻ.

* دشمنيءَ ۾ اچي وڃڻ.

– **آکين ۾ پاڻي:** [|_ مذ] موتيو پاڻي، اکين جي بيماري.

– **آکين ۾ پاڻي آڻڻ:** [اصطلاح] روئڻ، ڳوڙها ڳاڙڻ.

– **آکين ۾ پاڻي اَچڻ:** [اصطلاح] اکين ۾ لڙڪ تري اچڻ، آبديده ٿيڻ، روئڻهارڪو ٿيڻ.

– **آکين ۾ جايون ڏيڻ:** [اصطلاح] گهڻو پيار ڪرڻ، گهڻو پائڻ.

– **آکين ۾ ڊِيدَ نه هُئڻ:** [اصطلاح] انڌو هئڻ، بي شرم هئڻ.

– **آکين ۾ جَمبوري وجهڻ:** [اصطلاح] اکيون انبوريءَ سان ڪڍڻ.

* دبائڻ.

* ضابطو رکڻ.

– **آکين ۾ ڌُوڙ وجهڻ:** [اصطلاح] ٺڳي ڪرڻ، دولاب ڪرڻ، مڪاري ڪرڻ، برغلائڻ.

– **آکين ۾ سانڍڻ:** [اصطلاح] جيءَ ۾ جاءِ ڏيڻ، گهڻو پيار ڪرڻ.

– **آکين ۾ شرمو پاراٽِڻُ:** [اصطلاح] ظاهر ظهور ڪنهن سان ڌوڪو ڪرڻ، ڏنو وائڻو ٺڳي ڪرڻ.

– **آکين ۾ ڦُلا پوڻ:** [اصطلاح] انڌو ٿيڻ، اکين جي هڪ بيماري ٿيڻ.

– **آکين ۾ ڪرڻ:** [اصطلاح] تاڙڻ، تڪڻ.

* ويجهو ٿيڻ.

* دشمني رکڻ.

– **آکين ۾ ڪنڊو ٿيڻ:** [اصطلاح] دشمن جو اکين ۾ ڪُنڊڻ، مخالف جو اکين کي ٺي نه وڻڻ.

– **آکين ۾ لڪائڻ:** [اصطلاح] جيءَ ۾ جاءِ ڏيڻ، گهڻو پيار ڪرڻ.

– **آکين ۾ وسڻ:** [اصطلاح] نظر ۾ سمائجڻ، تصور ۾ آڻڻ، پسند اچڻ، چهري مان ظاهر ٿيڻ.

– **آکين ۾ ويهارڻ:** [اصطلاح] جيءَ ۾ جاءِ ڏيڻ، گهڻو پيار ڪرڻ.

– **آکين ۾ هُئڻ:** [اصطلاح] نظر ۾ هجڻ، تاڙجڻ (دشمن يا شڪار کي).

– **آکين وَڏو ڄ آکين وَڏا:** [|_ مذ] نابين، انڌو، سورداس.

– **آڪيون آب ڪٽورا:** [محاورو] آبدار يا خوبصورت اکيون.

– **آڪيون آڏو آچڻ:** [اصطلاح] لحاظ ڪرڻ، محابو رکڻ.

* نظر جو ڌوڪو کائڻ، پياري ماڻهوءَ جو ڌوڪو ڏيڻ.

– **آڪيون آهُوءَ جهڙيون هئڻ:** [اصطلاح] هرڻ جهڙيون اکيون هجڻ، وڏيون، خوبصورت ۽ ڪاريون اکيون هجڻ.

– **آڪيون اُبرڻ:** [اصطلاح] اکين اٿڻ جي شروعات ٿيڻ، اکين ۾ سور ٿيڻ.

– **آڪيون اُپ ڏي ڪرڻ:** [اصطلاح] دعا گهرڻ، ڌڻيءَ در باڏائڻ، پڪارڻ.

– **آڪيون اُٿي پوڻ:** [اصطلاح] اکيون خراب ٿيڻ.

– **آڪيون اُڏامڻ:** [اصطلاح] واٽون نهارڻ، انتظار ڪرڻ، ديدار لاءِ آتو هجڻ.

– **آکيون آڙائڻ:** [اصطلاح] دل لڳائڻ. عشق ڪرڻ.

– **آکيون اڙائي ويهڻ:** [اصطلاح] گهور ڪري پيو ڏسڻ

☼ عشقُ ڪرڻ.

– **آکيون آلو ماه ٿيڻ:** [اصطلاح] اکيون روئي روئي ڳاڙها ٿيڻ.

'اکيون آلوماه، سدا سنياسين جون' (شاهه / رامڪلي)

– **آکيون بي خواب ٿيڻ:** [اصطلاح] ننڊ نه اچڻ. بيقرارءِ بي آرام هجڻ، تڙپڻ، آنڌ مانڌ ٿيڻ.

– **آکيون پيهي وڃڻ:** [اصطلاح] انڌو ٿيڻ. ديد گهٽ ٿي وڃڻ

– **آکيون ٻڏڻ:** [اصطلاح] اکيون پورڻ. مرڻ.

– **آکيون ٻرڻ:** [اصطلاح] ڪاوڙجڻ. اکين ۾ سور ٿيڻ.

– **آکيون ٻِنل رهڻ:** [اصطلاح] روئڻ. ڳوڙها ڳاڙڻ.

– **آکيون ٽپائڻ:** [اصطلاح] ڪاوڙ ڏيکارڻ. غصو ڏيکارڻ.

– **آکيون ٿڌيون ٿيڻ:** [اصطلاح] ڏاڍو خوش ٿيڻ. دل کي راحت ملڻ

☼ ٻئي جي فائدي ۾ راضي رهڻ ٻئي جي خوشيءَ تي خوش ٿيڻ

– **آکيون ٽمڪائڻ:** [اصطلاح] شرمندو ٿيڻ. ڪڪو ڪو ٿيڻ.

☼ ڳهر ڪان اکيون ڇنڻ.

– **آکيون ٺرڻ:** [اصطلاح] راضي رهڻ. خوش ٿيڻ.

– **آکيون پائڻُ:** [اصطلاح] نظر ڪرڻ. نظرهڻڻ. تڪڻ. نهارڻ

☼ بد نظر سان ڏسڻ.

– **آکيون پائي ويهڻ:** [اصطلاح] نهارڻ. واٽ ڏسڻ. انتظار ڪرڻ.

☼ آسرو رکڻ. اميد ڪرڻ.

– **آکيون پٿارڻ:** [اصطلاح] اکيون وڇائڻ. جيءَ ۾ جاءِ ڏيڻ. تمام گهڻو آدرياءُ ڪرڻ. تمام گهڻي عزت ڏيڻ.

– **آکيون پَتِجڻُ:** [اصطلاح] هوشيار ٿيڻ. خبردار ٿيڻ.

– **آکيون پٽڻ:** [اصطلاح] پاڻ سنڀالڻ.

☼ خبردار ٿيڻ. جاڳڻ. هوشيار ٿيڻ.

☼ سمجهه رکڻ.

☼ ٺررو سڪر ٿيڻ. چڱو ڀلو ٿيڻ (بيماريءَ مان).

– **آکيون پَٽي ڪم ڪرڻ:** [اصطلاح] نهايت غور و فڪر سان ڪم ڪرڻ. ڌيي وائسي ڪم ڪرڻ. خبرداريءَ سان ڪم ڪرڻ.

– **آکيون پُورڻ:** [اصطلاح] ننڊ ڪرڻ.

☼ مرڻ. وفات ڪرڻ.

☼ بي حيائي ڪرڻ. ساجهه ڇڏڻ.

– **آکيون پوري ڇڏڻ:** [اصطلاح] بي توجهه ٿيڻ. ڄاڻي ٻجهي ڌيان نه ڏيڻ. ڏٺوان ڏٺو ڪرڻ.

– **آکيون پوري ڪم ڪرڻ:** [اصطلاح] بي پرواهيءَ سان ڪم ڪرڻ. بي فڪري ڪم ڪرڻ. انڌن وانگر ڪم ڪرڻ. بي خياليءَ سان ڪم ڪرڻ. اکيون پوري ڪم کي لڳي وڃڻ. ڪم ۾ مستغرق ٿيڻ.

– **آکيون پير ڪري آچڻ:** [اصطلاح] سڪ ۽ محبت سان اچڻ

☼ بيحد نياز نوڙت سان پيش اچڻ.

– **آکيون پير ڪري پُهچڻ:** [اصطلاح] تمام تڪڙو پڄڻ.

☼ گهڻيءَ سڪ يا هيج سان اچڻ.

– **آکيون پيرن تي سبڻ:** [اصطلاح] قدمن تي ڪري پوڻ. پيرين پوڻ. معافي گهرڻ. ندامت ظاهر ڪرڻ.

☼ هيٺ نظر ڪرڻ.

– **آکيون جاءِ ڪرڻ:** [اصطلاح] هوش ڪرڻ. ڌيان ڪرڻ. خبردار ٿيڻ. هوشيار ٿيڻ. ڌيان ڏيڻ.

– **آکيون جاءِ ڪري هَلڻ:** [اصطلاح] سنڀالي هلڻ، ڏيان سان هلڻ.

– **آکيون ڄَلڻ:** [اصطلاح] اکين ۾ سوزش ٿيڻ.

– **آکيون چُڀڻ:** [اصطلاح] ڪاوڙ لڳڻ.

– **آکيون چَرخ ٿيڻ:** [اصطلاح] حيران ٿيڻ، وائڙو ٿيڻ.

– **آکيون ڇتِ سان لڳڻ:** [اصطلاح] سڪرات ۾ اچڻ.

* سخت بيمار هجڻ.

– **آکيون ڇنيڻ:** [اصطلاح] اکين جون پلڪون هيٺ مٿي ڪرڻ، اکيون ڇمڪائڻ.

– **آکيون ڏرا ڏيڻ:** [اصطلاح] اکين ۾ کڏون پوڻ.

* تمام ضعيف ٿيڻ.

* بيماريءَ سان ڪمزور ٿيڻ.

– **آکيون ڏسڻ:** [اصطلاح] ڪنهن کان مرعوب ٿيڻ، ڪنهن جي ڪاوڙ کان متاثر ٿيڻ.

– **آکيون ڍڪڻ:** [اصطلاح] اکيون پورڻ.

* بي شرم ٿيڻ، لڪڻ.

* ڇپڻ.

– **آکيون ڍڪي ڳالهائڻ:** [اصطلاح] ڳالهائڻ وقت ساڃاهه نه ڏارڻ، سا ڳاهي نه ڳالهائڻ.

– **آکيون رَبَ رَکيون:** [محاورو] اکين جو نور سهائو، خدا جي حفظ ۾ رکيل اکيون.

'تنهنجون اکيون رب رکيون، هوجمالو' (لوڪ).

– **آکيون رَتُ ٿيڻ:** [اصطلاح] سخت ڪاوڙجڻ.

– **آکيون رت ڇڏڻ:** [اصطلاح] اکيون جوش ۾ ڳاڙهيون ٿيڻ.

* سخت ڪاوڙجڻ.

* ٻئي جو پلو نه سهي سگهڻ.

– **آکيون رَت سان ڀرجڻ:** [اصطلاح] سخت ڪاوڙ ٿيڻ.

– **آکيون روشن رهڻ:** [اصطلاح] نظر تيز رهڻ، اکين ۾ طراوت اچڻ، اکين ۾ تازگي اچڻ.

– **آکيون سايُون ٿيڻ:** [اصطلاح] يرقان جو مرض ٿيڻ.

* ڊپ ۾ پرجڻ.

* هيڻو ٿيڻ، ضعيف ٿيڻ.

– **آکيون سايُون پيليُون ڪرڻ:** [اصطلاح] ناراض ٿيڻ، ڪاوڙجڻ.

– **آکيون سُڄائڻ:** [اصطلاح] ڏاڍو روئڻ.

* ڪاوڙجڻ.

– **آکيون سيڪڻ:** [اصطلاح] بدنيتيءَ سان ڏسڻ.

– **آکيون شَرمائِڻُ:** [اصطلاح] شرم کان اکيون هيٺ ٿيڻ، حياءُ اچڻ، لڄ ٿيڻ.

– **آکيون ڦاٽڻ:** [اصطلاح] حيرانيءَ کان اکيون ڦاٽي وڃڻ، حيرت ۾ پوڻ.

* ننڊ نه اچڻ.

* اوجاڳي سبب اکيون ٿڪجڻ

– **آکيون ڦاڙڻ:** [اصطلاح] ڪاوڙجڻ.

* اکيون کولي ڏسڻ، توجهه سان ڏسڻ.

* حيران ٿيڻ.

– **آکيون ڦاڙي ڏسڻ:** [اصطلاح] اکيون کولي ڏسڻ، چتائي ڏسڻ، چڱيءَ طرح جاچي ڏسڻ.

– **آکيون ڦِرڙائڻ:** [اصطلاح] هيڏانهن هوڏانهن ڏسڻ، مرڻينگ ماڻهوءَ وانگي اکيون ڦيرائڻ.

* ڪاوڙ سان نهارڻ.

– **آکيون ڦوٽارڻ:** [اصطلاح] اکيون ڦاڙي نهارڻ. گهور پائي ڪاوڙ سان ڏسڻ. ديجارڻ.

– **آکيون ڦيرائڻ:** [اصطلاح] منهن نه ڏيڻ. نه ڏسڻ. بي مروت ٿيڻ.

– **آکيون ڦيرڻ:** [اصطلاح] منهن مٽڻ.

– **آکيون ڪاپار سان لڳڻ:** [اصطلاح] سخت بيماريءَ سبب اکيون ڏرا ڏيئي وڃڻ.

– **آکيون ڪاپار ۾ ڪري هلڻ:** [اصطلاح] مغروريءَ سان هلڻ.

* ڌيان سان نه هلڻ.

– **آکيون ڪاپار ۾ هُجڻ:** [اصطلاح] ڪنڌ مٿي هئڻ. مغروري ۾ ڀريل هئڻ.

– **آکيون ڪڍڻ:** [اصطلاح] انڌو ڪرڻ.

* سخت سزا ڏيڻ.

* ڪاوڙ ۾ نهارڻ.

* سخت تابش ڪرڻ (سج جي).

– **آکيون ڪڪورجڻ:** [اصطلاح] اکين ۾ رت جي لالاڻ تري اچڻ. اکين ۾ جوانيءَ جو رت ظاهر ٿيڻ.

– **آکيون ڪُپائڻ:** [اصطلاح] هڪ ٽڪ نهارڻ. جنوهه وجهڻ.

– **آکيون کلڻ:** [اصطلاح] اکيون پٽجڻ. سجاڳي ٿيڻ. خبردار ٿيڻ.

– **آکيون کڻڻ:** [اصطلاح] منهن مٿي ڪري ڏسڻ. مٿي نهارڻ. ڪنڌ مٿي کڻڻ. ڏسڻ. نظر ڪرڻ.

'ڪڻ اکيون کل يار نه وڃن سوڙ سنڌا ڪيو' (شاهه)

– **آکيون ڳريون ٿيڻ:** [اصطلاح] اکين ۾ ننڊ ڀرجي اچڻ (ننڊ يا ٿڪاوٽ سبب). ننڊ جو خمار چڙهڻ.

– **آکيون لِڪائڻ:** [اصطلاح] پردو ڪرڻ. حياءُ ڪرڻ.

– **آکيون لڳڻ:** [اصطلاح] بيماريءَ سببان ڀڃيون ڪري اکين جي ڇپرن جو هڪ ٻئي سان چنبڙي پوڻ.

* اکيون اٽڻ.

* ننڊ ڪرڻ.

* نظرن جو اٽڪڻ. عشق ٿيڻ.

– **آکيون مٿي ڪڍي نه نهارڻ:** [اصطلاح] حياءَ ۽ لڄ وچان ڪنڌ هيٺ ڪرڻ. لڄارو ٿيڻ.

– **آکيون مٿي نه ڪڍڻ:** [اصطلاح] لڄارو ٿيڻ.

– **آکيون مندڙڻ:** [اصطلاح] اکين تي جادو ڪرڻ.

* بيخبريءَ ۾ شيءِ ڪٿي وڃڻ.

– **آکيون مهٽڻ:** [اصطلاح] اکيون ملڻ. اکين کي صاف ڪرڻ (ڪنهن شيءِ کي غور سان ڏسڻ لاءِ).

– **آکيون ميچڻ:** [اصطلاح] اکيون ٻوٽڻ. شناس نه رکڻ.

– **آکيون وَٽڻ:** [اصطلاح] مرندڙ ماڻهوءَ جي اکين کي هٿن سان ٻوٽڻ.

– **آکيون وَلي ويهڻ:** [اصطلاح] انڌو ٿي ويهي رهڻ.

– **آکيون وِجهڻ:** [اصطلاح] ٽڪڻ. گهورڻ. نظر وجهڻ.

* لالچ سان ڏسڻ.

* پرائي شيءِ کي تاڙڻ.

– **آکيون وِڇائڻ:** [اصطلاح] انتظار ڪرڻ. واٽون نهارڻ.

* نهايت عاجزيءَ سان خاطر مدارات ڪرڻ.

– **آکيون هڻڻ:** [اصطلاح] اکين سان اشارا ڪرڻ. اکيون پٽڻ. ميچون ڏيڻ. محبت جا اشارا ڏيڻ.

* ٿاڌون هڻڻ. مستي ڏيکارڻ.

– **آکيون هيٺ ڪرڻ:** [اصطلاح] شرم کان ڪنڌ هيٺ ڪرڻ. لڄي ٿيڻ. شڪي ٿيڻ. ٿڪو ٿيڻ.

* بيغيرت ٿيڻ. بي حيا ٿيڻ.

– **آکِئين لائي ويهڻ:** [اصطلاح] انتظار ڪرڻ. اوسيئڙي ۾ رهڻ. واٽ نهارڻ.

• **آڪُ ج آڪ:** [اِ_خاص_مذ] ميوي جو هڪ قسم. اکروٽ.

* [سن: اڪشوٽ]

* [صفت] نه ڪٽندڙ. ناس نه ٿيندڙ. غير فاني. امر.

* [سن: اڪشيم]

● آڪا: [اِ_ مذ] داڻا جيڪي شاديءِ ۾ گهوٽ کي هڻن.

☼ داڻا جيڪي پيئا طور پاڻيءَ ۾ وجهجن.

☼ داڻاجيڪي خيرات طور ڏجن(ڪڇ جي بولي: فقير کي اڪا ڏي ته وڃي).

☼ [اِ_ خاص] راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.

☼ [س/ ٿ]

● آڪاڄُ ج آڪاڄُ: [اِ_صفت] نه ڪائڻ جوڳو، نه ڪائڻ جهڙو.

☼ [سن: ا + ڪاديہ]

● آڪا ڏِيڻُ: [اصطلاح] سڪا يا ٻاس ڏيڻ. پوڄا خاطر پاڻيءَ ۾ چانور يا ان وجهڻ.

'سِڪايل سمونڊ کي، آڻيو اڪا ڏي' (خليفو)

● اُڪاڙڻُ: [مص – فعل متعدي] پاڙئون پٽڻ.

☼ ناس ڪرڻ، تباهه ڪرڻ.

☼ [مص] اُڪاڙڻُ

☼ [امر] اُڪاڙِ

☼ [مضارع] اُڪاڙيان (ج) اُڪاڙيون، اُڪاڙِين (ج) اُڪاڙيو، اُڪاڙي (ج) اُڪاڙِين.

☼ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

☼ [حال] اُڪاڙي ٿو (ج) اُڪاڙِين ٿا

☼ [حال مث] اُڪاڙي ٿي (ج) اُڪاڙِين ٿيون

☼ [ماضي] اُڪاڙيو (ج) اُڪاڙيا

☼ [ماضي مث] اُڪاڙي (ج) اُڪاڙيون

☼ [مستقبل] اُڪاڙيندو (ج) اُڪاڙيندا

☼ [مستقبل مث] اُڪاڙيندي (ج) اُڪاڙينديون

☼ [اسم مفعول] اُڪاڙيل.

● اُڪتڻُ: [مص – فعل لازمي] ٻاهر اچڻ، نڪرڻ (پاڻيءَ مان).

☼ اڪرڻ، لنگهڻ.

☼ [سن: ات، تري = اترڻ، لنگهڻ – پار وڃڻ]

'جنين پاسي پاڻ، سي اوڙاڻ ئي اڪتيون'

'سورن سهيلي، جڻن تڻن جهاڳي اڪتي' (شاهه).

☼ پاڻي جهاڳي مٿي ٻاهر نڪرڻ (مينهن جو).

☼ [اُڪتيس اُڪتيا، اُڪتي، اُڪتيون، اُڪتندس اُڪتندا، اُڪتندي، اُڪتنديون، اُڪتيل]

● اَڪُٽُ: [اِ_صفت] اڻ ڪٽ، بيشمار، بي انت، بي انداز.

☼ [سن: اڪشير]

● اُڪٽ ج اُڪٽُون: [اِ_ مث] اوگهڙ، پڌرائي، رسوائي، بدنامي.

☼ [سن: اد + گهٽ]

☼ حقيقت، انڪشاف، شعوري، تشهير.

● اُڪَتڻُ: [مص – فعل لازمي] اڪرڻ، نقش ڪڍڻ.

☼ ڪوٽڻ.

☼ مشهور ٿيڻ.

☼ [اُڪتيس اُڪتيا، اُڪتي، اُڪتيون، اُڪتندس اُڪتندا، اُڪتندي، اُڪتنديون، اُڪتيل]

● اَڪَڄُ: [صفت] نه ڪڄڻ جهڙو، ڳرو.

☼ [ا = نه + ڪڄڻ مان]

● آڪَرُ ج آڪَرَ: [اِ_مذ] حرف.

☼ ميار، ڏوراپو.

☼ سخن، شبد.

☼ چٽ، نقش.

☼ [سن: اڪشر]

'ڏورنئائين ڏس، اڪر جڻائين جڙيا' (شاهه/يمن ڪليان).

☼ سبب، حساب.

'لائي وڃان لوڪ، تو ڪهڙي اڪر آڇي' (شاهه/ ڪنبات).

– آکر بہ آکر: [ظرف] حرف بحرف، سريستو، سمورو، هوبهو
– آکَرَ پائِڻُ: [اصطلاح] لکڻ
* اِندا پرڻ
– آکَر ڏاٿو: [ا ـ مذ] اِشتقاق، اکرن جو بنياد
– آکرشناسُ: [صفت] اکر ڄاڻندڙ، حرف شناس
– آکَر شناسِي: [ا ـ مث] پڙهي وجهڻ جيتري ڄاڻ
– آکَر گيان: [ا–مذ] باطني علم
'اکر گيان دي پنٽ نياري، عشق کيا ڄاڻن عام' (بيدل)
– آکرن وارو ج آکرن وارا: [صفت ـ مذ] پڙهيل لکيل
* اتکلي، سياڻو
* [مث: آکرن واري ج آکرن واريون]
– آکِري ج آکِريون: [ا ـ مث] اکرن جو شمار، حرف شماري (جيئن: کيهه اکري، سي حرفي)
* [صفت] اکرن جو ڄاڻو، پڙهيل
– آکري ڪاڳري: [ا–صفت] حساب ڪتاب جو ڄاڻو، ليکي چوکي جو اُستاد
– آکِري معني: [ا–مث] لفظي معنيٰ
● آکَڙُ ج آکَڙ: [ا ـ مذ] اکين وارو، وڏين اکين وارو، دوڙر
* اکين جهڙن نقشن يا چٽن نڪتل ڪپڙو
* [س/ل ـ سن: اکش = اک]
● آکر: [ا–مذ] لسي، ڏٽ
● اُکراڙُ ج اُکراڙُون: [ا ـ مث] اکراڻ، کرڙ، کرڇڻ
* [س/ٿ]
● اُکراڻ ج اُکراڻُون: [ا ـ مث] کنهن بہ رڌل شيءِ جو سڙيل ترو، کرڙ، کرڇڻ

● اُکِرڙڻ: [مص – فعل متعدي] ڏاٽي سان کرڙڻ
* [س/ٿ]
* [مص] اُکرڙڻ
* [امر] اُکرڙ
* [مضارع] اُکرڙيان (ج) اُکرڙيون، اُکرڙين (ج) اُکرڙيو، اُکرڙي (ج) اُکرڙين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذکر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اُکرڙي ٿو (ج) اُکرڙين ٿا
* [حال مث] اُکرڙي ٿي (ج) اُکرڙين ٿيون
* [ماضي] اُکرڙيو (ج) اُکرڙيا
* [ماضي مث] اُکرڙي (ج) اُکرڙيون
* [مستقبل] اُکرڙيندو (ج) اُکرڙيندا
* [مستقبل مث] اُکرڙيندي (ج) اُکرڙينديون
* [اسم مفعول] اُکرڙيل
● اُکرڪنڊو: [ا – خاص – مذ] ڪنڊي جو وڏو ٿلهو وڻ (هڪي ڪاٺ وارو ڪنڊي جو وڻ جنهن مان اُکريون ٺهن)
● اُکرلو ج اُکرلا: [ا ـ مذ] اکڙو، اکري
* [س/ل]
● اُکِرڻ: [مص – فعل لازمي] ريح جو سڪڻ، ريح ڪيل زمين جي وٽ سڪي وڃڻ (جنهن پر هر ڪاهي نہ سگهجي)
* [اُکريو، اُکريا، اُکري، اُکريون، اُکرندو، اُکرندا، اُکرندي، اُکرنديون، اُکريل]
● اُکرو ج اُکرا: [ا ـ مذ] ٻوٽي جو هڪ قسم
* اک جي اٿڻ واري حالت، پڃي
* [س/کوهر]
● اُکرو ج اُکرا: [ا ـ مذ] مصالحا ڪُٽڻ لاءِ يا ڇانورن ڇڙڻ لاءِ ڪاٺ، پٿر وغيره جو کُونڊو، اکرلو

• **آکروٽُ ج آکروٽ:** [ا–مذ] سڪل ميوي جو هڪ قسم (اکروٽ).

⁕ ول جو هڪ قسم.

⁕ **[سن: اڪشوٽ]**

• **اُکري ج اُکريون:** [ا–مث] ان چڙهڻ ۽ مصالحي ڪٽڻ لاءِ ڪاٺ يا پٿر جي ڪوندي.

⁕ دروازي جي طاقن ڦرڻ لاءِ چائنٺ ۾ ڪيل سوراخ.

⁕ ڍولڪ يا دهل جو وچون ڪاٺ وارو ٻوتو. ڍولڪ جي نري.

⁕ **[سن: الوکل]**

– **اُکريءَ ۾ پاڻي چڙهڻ:** [اصطلاح] اجائي ڪوشش ڪرڻ. ڍنگهرن تي اٽو هارڻ.

– **اُکريءَ ۾ مٿو وجهڻ:** [اصطلاح] جاڻي ٻجهي جان خطري ۾ وجهڻ. پاڻ کي مصيبت ۾ ڦاسائڻ.

• **آکِڙ:** [ا–مث] اڻ کيڙيل زمين. غيرآباد زمين.

⁕ **[س/ٿ _ مصدر 'کيڙڻ' مان اسم]**

• **آکِڙڻُ:** [مص–فعل لازمي] پاڙئون پٽجڻ. ڪلي پوڻ.

⁕ سنڌن کان نڪرڻ.

⁕ کلڻ. اُدڙڻ. ٽٽڻ. ڇڄڻ.

⁕ **[سن: اتکن]**

'مونا انجي آکڙيا، ارٹ ڊرکي مال' (شاهه/ڪاپائتي).

⁕ **[آکڙيو. آکڙيا. آکڙي. آکڙيون. آکڙندو. آکڙندا. آکڙندي. آکڙنديون. آکڙيل]**

– **آکڙوتِ آکيو:** [صفت – مذ] جنهن جا ڊوڙا ٻاهر نڪتل هجن. وڏين اکين وارو. ڊوڙر.

⁕ **[مث: آکڙوتِ آکي]**

• **آکِڙي ج آکِڙيون:** [ا - مث] برقعي يا چادر مان نهارڻ لاءِ اک جيتري جاءِ.

⁕ پرت جو هڪ قسم.

⁕ **[سن: اڪش = ا _ ک]**

– **آکڙي ڪيڻ:** [اصطلاح] منهن ڍڪڻ جو روايتي پردو. چادر سان سڄو بت ڍڪي اکين اڳيان ڏسڻ لاءِ ٿوري جاءِ ڇڏڻ. پردي مان نهارڻ.

– **آکڙيو ج آکڙيا:** [صفت – مذ] اکين ڦوٽاريل. ڊوڙر.

– **آکڙيون اڙائڻ:** [اصطلاح] ديدار ڪرڻ لاءِ اکيون اٽڪائڻ. محبت ڀريل نگاهن سان ڏسڻ. محبت ڪرڻ. عشق ڪرڻ.

• **آکڙيارو ج آکڙيارا:** [صفت – مذ] سنيءَ، ڏگهي نظر وارو. دورانديش. بصيرت وارو.

⁕ **[مث: آکڙياري ج آکڙياريون]**

• **اُکَل ج اُکَلون:** [ا–مث] جانور جو مٿي يا سڱ سان هنيل ڌڪ. سوئر جي وٺن سان زمين جي اکيل.

⁕ **[س/ڪوهه]**

⁕ گوشت کان الڳ ٿيل وهه (چربي).

⁕ **[س/ل]**

– **اُکل ڏيڻ:** [اصطلاح] ان جي ٻوڪيءَ مهل ڳاهڻ لاءِ اٿلائڻ. هيٺ مٿي ڪرڻ. ول کي اٿلائڻ پٿلائڻ.

– **اُکلون مارڻ:** [اصطلاح] هرپيرو تنگ ڪرڻ. هيسائڻ. دٻائڻ.

– **اُکلون هڻڻ:** [اصطلاح] اپنا ٽڪر هڻڻ. چاٺڪون هڻڻ. طعنا هڻڻ.

• **آکِلڻُ:** [مص -- فعل لازمي] اوڙي پوڻ.

⁕ پاڙئون پٽجڻ.

⁕ **[آکليو. آکليا. آکلي. آکليون. آکلندو. آکلندا. آکلندي. آکلنديون. آکليل]**

– **آکلجڻ:** [مصدر 'آکلڻ' مان فعل مجهول] اوڙجڻ. اوڙي پوڻ. آلڙي پوڻ (ٿوٽي، ڪلو وغيره).

⁕ **[آکليو. آکليو. آکليل]**

• اُڪلو ج اُڪلا: [ا-مذ] بيڪار، خراب.

* اٽاٽ پيدا ڪندڙ، نقصان ڪندڙ.

* [س/ڪوهہ]

• آڪَمُ: [صفت] بي تحمل، بي صبر.

* [سن:اڪشم]

• آکنڊ: [صفت] سچو، سارو، ثابت، سالم.

* [سن:اکنڊ < ا = نہ + کنڊ = ڀاڱو = ڀاڱا نہ ٿيل]

– آکنڊ پاٺُ ج آکنڊ پاٺَ: [ا–مذ] ڪنهن ڌرمي ڪتاب جو لاڳيتو دور، ديني ڪتاب جي ساندھ پڙهڻي، تلاوت.

– آکنڊ جوت: [ا-مث] دائمي روشني.

• آکڻ ٽيج: [ا- مث] هندو ڌرم جي عقيدي موجب 'ست جُڳ' شروع ٿيڻ جو پهريون ڏينهن، ويساک مهيني ۾ سُهائي پَکَ کان پوءِ ٽين تِٿ (ٽيون ڏينهن).

* [سن:اکشيہ ترتيا]

– آکو: [صفت] ڪاٽو.

* ٽيڏو.

* دوڏو.

* [مث:اکي]

– آکواڻي: [صفت] ڪاٽو، هڪ اکيو.

* [س/ات]

– آکوٽو ج آکوٽا: [ا ـ مذ] اک جو تارو، دوڏو.

* [س/ل]

– آکونو ج آکونا: [صفت –مذ] ٽيڏو، ڪاٽو.

* [س/ات]

* [مث:آکوني ج آکونيون]

• آکو ج آکا: [ا–مذ] هڪ ڪريا ڪرم.

* درياھ جي پيٽا، درياھ ۾ وڌل جانور يا ڪچوان، پاڻ يا سوڻ وقت اُڇلايل جانورن داڻا.

* [سن:اڪشت = اڻ ڇڙهيل جانور]

* پنجوڙ يا تنگڙيءَ جو سوراخ، ٽنگ، سوراخ.

* [س/ات]

* ڪجاوي يا هوري جواڌ يا هڪ پاسو.

* نڪرن ۾ 'آکا' ذات جو فرد.

* [هند:آکا]

– آکا پنڻ: [اصطلاح] خيرات گهرڻ، پيٽا وٺڻ.

'اڪا آريءَ جام جا، پهڇ ۾ پنيائين.'

– آکا وجهڻ: [اصطلاح] هڪ رسم موجب درياھ ۾ ان جا داڻا پيٽا طور وجهڻ.

– آکا هڻڻ: [اصطلاح] شاديءَ جي هڪ رسم موجب ڳاني ٻڌڻ مهل ڪنواريتن طرفان گهوٽ جي منهن ۾ ڇڱي سوڻ خاطر جانورن جا داڻا هڻڻ.

– آکوڦلو ڪرڻ: [اصطلاح] هڪ هندڪي رسم ادا ڪرڻ.

* نذر نياز ڪرڻ.

– آکو پاڻي ڪرڻ: [اصطلاح] هڪ سوڻ موجب ان ڪڻا پاڻيءَ ۾ اڇلڻ.

* ڌرتيءَ تي پاڻيءَ جا ڇنڊا هڻڻ.

– آکو پائڻ: [اصطلاح] هندڪي رسم موجب اَنيِ جو ڏيئو ۽ جانورن جا داڻا پاڻيءَ ۾ وهائڻ.

– آکوپاڻي آڇڻ: [اصطلاح] ڪنهن سان قطع تعلقات ڪري اچڻ.

– آکوڦلو ج آڪاڦلا: [صفت-مذ] ٿورڙو، مختصر، ٿورو گهڻو.

* [ا–مذ] ٿوري ارداس يا پيٽا، غريباڻو نذرانو.

* چاندو پاڻي، نيرن پاڻي.

* کوھ ۾ يا پاڻيءَ ۾ جانورن وغيره اڇلائڻ جي هڪ رسم.

– **آکوڦُلو آرتي ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪجهہ بہ نہ بچائڻ، سڀ ڪجهہ چَٽُ ڪري ڇڏڻ.

– **آکو ڦُلو ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪجهہ نہ ڪجهہ ضرور ڪرڻ.

* ڪفايت ڪرڻ.

• **اُکو پُکو ج اُکا پُکا:** [صفت – مذ] ٿورو گهڻو.

* [ا – مذ] انتظار، اوسيئڙو.

– **اُکو پُکو لاهڻ:** [اصطلاح] ڪنهن ڪم مان فارغ ٿيڻ.

* انتظار مان آجو ٿيڻ، بي فڪر ٿيڻ، اونو پلڻ.

• **اُکوڙڻُ:** [مص – فعل متعدي] ڪنهن شيء کي ڍرو ڪرڻ، لوڏڻ، اکيڙڻ، پاڙئون پٽڻ.

* ڦِٽائڻ، ڪَڍڻ، اُديڙڻ.

* ڦٽ جي ڪَڙي لاهڻ.

'هٿيو سي حبيب، اُکوڙيو اڏ ڪري' (شاهہ/يمن ڪلياڻ)

* [مص] اُکوڙَڻُ

* [امر] اُکوڙِ

* [مضارع] اُکوڙيان (ج) اُکوڙيون، اُکوڙين (ج) اُکوڙيو، اُکوڙي (ج) اُکوڙين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُکوڙي ٿو (ج) اُکوڙين ٿا

* [حال مث] اُکوڙي ٿي (ج) اُکوڙين ٿيون

* [ماضي] اُکوڙيو (ج) اُکوڙيا

* [ماضي مث] اُکوڙي (ج) اُکوڙيون

* [مستقبل] اُکوڙيندو (ج) اُکوڙيندا

* [مستقبل مث] اُکوڙيندي (ج) اُکوڙينديون

* [اسم مفعول] اُکوڙيلُ

• **اُکولڻُ:** [مص – فعل متعدي] کولڻ، ڪُنڊل شيء کي الوڙڻ، اکيلڻ، پٽڻ، ڍرو ڪرڻ.

* ويڙهيل ڍيري يا ڌاڳو کولڻ

* [مص] اُکولَڻُ

* [امر] اُکولِ

* [مضارع] اُکوليان (ج) اُکوليون، اُکولين (ج) اُکوليو، اُکولي (ج) اُکولين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُکولي ٿو (ج) اُکولين ٿا

* [حال مث] اُکولي ٿي (ج) اُکولين ٿيون

* [ماضي] اُکوليو (ج) اُکوليا

* [ماضي مث] اُکولي (ج) اُکوليون

* [مستقبل] اُکوليندو (ج) اُکوليندا

* [مستقبل مث] اُکوليندي (ج) اُکولينديون

* [اسم مفعول] اُکوليلُ

• **اُکوٽي ج اُکوٽيون:** [ا– مث] پيادن ۽ سوارن جي فوج (21870 رٿ، اوترا هاٿي، 65610 سوار، 109350 پيادا)، اُچوٽي.

* [سن: اڪشوهڻي]

• **اُکي ج اُکيون:** [ا - مث] وڙهڻ مهل ڍورن جو کُرن سان زمين تي کوٽهڙو، ڍورجو ٽونو.

– **اُکين تي ڪٽڻ:** [اصطلاح] سڱن تي کڻڻ.

* ڌمڪيون ڏيڻ، دٻائڻ، هيسائڻ.

* کهرو ڳالهائڻ.

– **اُکيون هڻڻ:** [اصطلاح] ٽڪرَ هڻڻ، سڱن سان زمين کي اٿيڙڻ.

* وڙهڻ لاءِ تيار ٿيڻ.

• آکيارُ ج آکيارَ: [صفت] سالم اکين وارو. اکين جو سجو، چٽو ڏسندڙ.

※ [سن:اکش = اک]

– آکيارو ج آکيارا: [صفت - مذ] اکين وارو.

※ [مث:آکيارو ج آکيارا]

• آکياڙو ج آکياڙا: [ا - مذ] وهٽ جي اکين تي ٻڌڻ جي انڌاري، آنڌاري، اکياڙي.

※ [سن:اکش = اک]

• آکياڙي ج آکياڙِيون: [ا_مث] ڍور جي اکين تي چڙهيل کوپن تي ٻڌڻ جو ڪپڙو، آنڌاري، ڍڳي يا اٺ جي اکين تي ٻڌڻ جو ڪپڙو.

※ [سن: اکش = اک]

※ اٺ، ڍڳو (جيڪو نار، هرلي يا گهاڻي وغيره ۾ وهي)

– آکياڙي چڙهڻ: [اصطلاح] انڌو ٿيڻ (مغروريءَ ۾)، ڪنهن جي سُڃاڻ نه رکڻ.

– آکياڙيون لهڻ: [اصطلاح] ٻي چپو ٿيڻ.

※ چڙواڪ گهمڻ.

※ سبق حاصل ڪرڻ.

• آکيٽُ ج آکِيٽَ: [ا- مذ] زمين جي پيدائش مان آهتيءَ ڪي ڏنل ياگو، آهت.

• آکي شاهي: [ا.خاص] جيسلمير جي سڪي جو نالو.

• اُکيڙَڻُ: [مص – فعل متعدي] اکيلڻ، ڪنل شيءِ کي لوڏي ڍرو ڪرڻ.

※ اُٿيڙڻ.

※ ويڙهيل ڍيري کي کولڻ، ڍرو ڪرڻ.

※ جدا ڪرڻ.

※ [مص] اُکيڙَڻُ

※ [امر] اُکيڙِ

※ [مضارع] اُکيڙيان (ج) اُکيڙيون، اُکيڙِين (ج) اُکيڙيو، اُکيڙي (ج) اُکيڙِين.

※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

※ [حال] اُکيڙي ٿو (ج) اُکيڙِين ٿا

※ [حال مث] اُکيڙي ٿي (ج) اُکيڙِين ٿيون

※ [ماضي] اُکيڙيو (ج) اُکيڙيا

※ [ماضي مث] اُکيڙي (ج) اُکيڙيون

※ [مستقبل] اُکيڙيندو (ج) اُکيڙيندا

※ [مستقبل مث] اُکيڙيندي (ج) اُکيڙينديون

※ [اسم مفعول] اُکيڙيل.

– اُکيڙَ ج اُکيڙُون: [ا - مث] کولڻ جي حالت.

※ اڌيڙڻ.

• اُکيلَڻُ: [مص – فعل متعدي] اکولڻ، اکيڙڻ، اڌيڙڻ.

※ [مص] اُکيلَڻُ

※ [امر] اُکيلِ

※ [مضارع] اُکيليان (ج) اُکيليون، اُکيلِين (ج) اُکيليو، اُکيلي (ج) اُکيلِين.

※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

※ [حال] اُکيلي ٿو (ج) اُکيلِين ٿا

※ [حال مث] اُکيلي ٿي (ج) اُکيلِين ٿيون

※ [ماضي] اُکيليو (ج) اُکيليا

※ [ماضي مث] اُکيلي (ج) اُکيليون

※ [مستقبل] اُکيليندو (ج) اُکيليندا

※ [مستقبل مث] اُکيليندي (ج) اُکيلينديون

※ [اسم مفعول] اُکيليل.

– **اُڪيلَ:** [اـ مث] ڪول، ادِيڙ.

– **اُڪيلجڻ:** [مصدر 'اُڪيلڻ' جو مجهول] اڪيلجي وڃڻ.

* [اُڪيليس اُڪيليندس اُڪيليل]

• **اَڪيو ج اَڪِيا:** [اـ مذ] ونواهہ ۾ ڪنوار جي منهن تي پاتل ڪپڙو.

* ڏيگي وغيره جي اکين تي ٻڌڻ جو ڪپڙو يا ڪويا.

* [سن: اڪش = اک]

'اکين مٿي اڪيا، پڙ ۾ پير گڏاس' (شاهہ/ڪنيات).

* ٻوڪي جي ڪيل سوراخ.

* [س/ل]

• **اَڳاڌُ، اَڳاڌُ:** [ظرف] جنهن جو ترو نہ لهي سگهجي، تمام اونهو، اٿاهہ، عميق، اپار.

* [سن: ا = نہ + ڳاڌ = ترو]

'بحر اڳاڌ جو لهر لڪايو طرح نوين طوفان' (سچل).

• **اُڳارَ ج اُڳارُون:** [اـ مث] بدگفتگو، گار گند.

* ويڻ، سهم، ڏوراپو.

* [س/ڪوهہ]

– **اُڳارَ پولڻ:** [اصطلاح] خراب ڳالهائڻ، گاريون ڏيڻ.

* [س/ڪوهہ]

• **اُڳارڻ:** [مص ـ فعل متعدي] خرچ ڪرڻ، خرچڻ.

* ٽڪ ڦٽي ڪرڻ، ڪاڏل شيءِ ٽڪڻ.

* [س/لس]

* [مص] اُڳارڻ

* [امر] اُڳار

* [مضارع] اُڳاريان (ج) اُڳاريون، اُڳارين (ج) اُڳاريو، اُڳاري (ج) اُڳارين

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُڳاري ٿو (ج) اُڳارين ٿا

* [حال مث] اُڳاري ٿي (ج) اُڳارين ٿيون

* [ماضي] اُڳاريو (ج) اُڳاريا

* [ماضي مث] اُڳاري (ج) اُڳاريون

* [مستقبل] اُڳاريندو (ج) اُڳاريندا

* [مستقبل مث] اُڳاريندي (ج) اُڳاريندريون

* [اسم مفعول] اُڳاريل

• **اُڳال:** [اـ مث] ٿڪ، قيشي، وات مان ڇپاڙي ڪڍيل شيءِ.

* [هند: سن ادگار]

– **اُڳالدانُ ج اُڳالدانَ:** [اـ مذ] ٿڪن اڇلائڻ جو ٿانءُ، ٿوڪدان، ٿڪو چلمچي.

• **اَڳانو ج اَڳانا:** [صفت ـ مذ] پيارو، لاڏلو، سڪيلڏو.

* [ف: يگانہ]

* [مث: اَڳاني ج اَڳانيون]

• **اَڳت:** [صفت] بدچال، خراب حال.

* پاپي.

* [سن: اڳت < ا = نہ + گت = چال]

• **اَڳتو ج اَڳتا:** [صفت ـ مذ] ندورو، نياڳو، چنبو.

* مردود ٿي مئل، بي ڪفنو.

* نياڳو ڏينهن (هندو عورتن لاءِ هفتي جا ڪي ڏينهن آهن پڌن جمعو منحوس سمجهيا ويندا آهن، انهن ڏينهن ۾ هندو عورتون سلائي ڪرڻ/سٽي ڌاڳي جو ڪم نہ ڪنديون آهن.)

* [مث: اَڳتي ج اَڳتيون]

• **اُڳتيو:** [ا ـ مذ] اپرندي جي هوا.

* [س/ٿ]

• **اُڳٽَ ج اُڳٽُون:** [اـ مث] خلق جو گوڙ.

* [س/ل]

● **اُڳَٽِڻُ:** [مص – فعل متعدي] واريءَ سان ٿانون کي مانجڻ، صفا ڪرڻ، ملڻ، ماجڻ.

* [س/ٿ]

* [مص] اُڳٽڻ

* [امر] اُڳٽ

* [مضارع] اُڳٽيان (ج) اُڳٽيون اُڳٽين (ج) اُڳٽيو، اُڳٽي (ج) اُڳٽين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اُڳٽي ٿو (ج) اُڳٽين ٿا

* [حال مث] اُڳٽي ٿي (ج) اُڳٽين ٿيون

* [ماضي] اُڳٽيو (ج) اُڳٽيا

* [ماضي مث] اُڳٽي (ج) اُڳٽيون

* [مستقبل] اُڳٽيندو (ج) اُڳٽيندا

* [مستقبل مث] اُڳٽيندي (ج) اُڳٽينديون

* [اسم مفعول] اُڳٽيل

● **اَگر:** [ح ـ جملو] جي، جيڪڏهن.

ـ **اَگرچه:** [ح - جملو] جيڪڏهن، جيتوڻيڪ.

● **اَگرُ:** [ا- مث] دڪانن يا بئنڪن ۾ لڳل ڳڻپ ڪرڻ جي يا رقم مشين (جيڪا هر سودي جو ليکو رکندي ويندي آهي).

● **اَگرُ:** [ا – مذ] خوشبودار وڻ جو هڪ قسم، عود جي ڪاٺي، خوشبوءِ

* [سن: (اگرُ – ف: (اگر)] '

– **اَگربتي ج اَگربتيون:** [ا- مث] اگر وڻ جي تيلي (جنهن کي ساڙڻ سان خوشبوءِ نڪري)

– **اَگردانُ ج اَگردانَ:** [ا - مذ] اَگربتي ٻاري رکڻ جو ٿانءُ

ـ **اَگر ڪاٺِي ج اَگر ڪاٺِيون:** [ا– مث] اَگر وڻ جي ڪاٺي، عود جي ڪاٺي (جيڪا خوشبودار ٿيندي آهي).

● **اَگرتڪر، اَگرتڳَر:** [احذ] سيڪجهه، سمورو سامان.

* موڙي ۽ نفعو

– **اَگرتڳر چٽ ٿيڻ، اَگرتڳر ناس ٿيڻ:** [اصطلاح] جهڳوٽي جهڻ ٿيڻ، سموري ملڪيت تباهه ٿيڻ، الهه تلهه ناس ٿيڻ.

– **اَگرتڳر ڪاٺي وڃڻ:** [اصطلاح] هَڙَ ڪاٺي وڃڻ.

– **اَگرتڳر ڪِڇي وڃڻ:** [اصطلاح] الهه تلهه چورائجي وڃڻ، سڀ ڪجهه چوري ٿي وڃڻ.

● **اُگرِش ج اُگرِشون:** [ا –مث] گهُٽَ، پوستُ، اڪرس.

* [س/ل]

● **اُگرو ج اُگرا:** [صفت –مذ] مڪروهه، ڪنو، بدبودار.

* اڻ وڻندڙ (سواد)، اهڙڪا آڻيندڙ، بد ذائقه. ڪوڙو

* شوم، شوخ طبع ماڻهو

* ڀوڙو، آسيب زده

* [سن: اگر]

* [مث: اُگري ج اُگريون]

– **اُگرائِي:** [ا - مث] ڪوڙاڻ، شوخي، بدذائقگي.

● **اُگريل:** [صفت] صفا پڪل.

* گهاٽو پيلو ٿيل، اريل.

* [س/ٿ]

● **آگَس:** [صفت] اڻ گَسُ، نه گسندڙ، پورو (حدف تي)، بي خطا، نشانباز، چيٽو.

* بهادر

● اُڪِسِٽِي: [اِ_مذ] گاهه جو هڪ قسم.
* سسٽيءَ جو پٽر.
* [س/ٽ]
● اُگلو ج اُگلا: [صفت-مذ] گدلو، ميرو، ڪِچرو.
* [سن:اگهل = خراب، گنهگار]
* [مث:اُگلي ج اُگليون]
– اُگلائي ج اُگلائيون: [اِ-مث] ميرائي، گدلائي
* خامي، اڻپورائي.
'اُگلائي آهين رهن ڪنجهر ڪنڌيين' (عنات)
– اُگلڙي ج اُگلڙيون: [اِ-مث] ميرڙي، ادلڙي گدلڙي.
* هيٺي، ضعيف.
* ['اُگليءَ' جو اسم تصغير]
'اُگلڙي آئون، مون کان پڙا پکا نہ ٿيا' (شاهہ)
_ اُگلي ج اُگليُون: [اِ-مث] ميري، گدلي.
● اُگِلِڻُ: [مص – فعل متعدي] اوڳارڻ، کاڌل شيءِ وات مان ٻاهر ڪڍڻ. قئي ڪرڻ، الٽي ڪرڻ.
* [هند:اگلنا]
* نڪري پوڻ، راز ظاهر ڪرڻ.
* شڪوه شڪايت ڪرڻ، بيان ڪرڻ.
* [مص] اُگلڻ
* [امر] اُگل
* [مضارع] اُگليان (ج) اُگليون، اُگلين (ج) اُگليو، اُگلي (ج) اُگلين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] اُگلي ٿو (ج) اُگلين ٿا
* [حال مث] اُگلي ٿي (ج) اُگلين ٿيون
* [ماضي] اُگليو (ج) اُگليا
* [ماضي مث] اُگلي (ج) اُگليون
* [مستقبل] اُگليندو (ج) اُگليندا
* [مستقبل مث] اُگليندي (ج) اُگليندِيون
* [اسم مفعول] اُگليل.
● اَڳمُ: [صفت] جنهن جي ڪل نہ پوي، جيڪو سمجهہ ۾ نہ اچي، بي پروڙ.
* جنهن کي ڀيڄي نہ سگهجي، ڀيڄ کان ٻاهر.
* بي انت، بيحد.
* [اِ–مذ] غيب، ڳجهہ.
'آهن اڳم اپار، راهان رام ملڻ جون' (سامي).
_ اڳم ڄاڻُ ج اڳم ڄاڻَ: [صفت] ڳجهہ ڄاڻندڙ، غيبدان، جوتشي.
* [سن:اگميہ + جيان = ڄاڻ]
– اَڳم شاستر: [اِ.خاص–مذ] اهو ڪتاب، جنهن ۾ غيب يا باطن جي علم جو بيان هجي، باطني علمن جو ڪتاب (علم جوتش، جفر ۽ رمل جو ڪتاب).
– اڳم گيان: [اِ–مذ] غيب جو علم، ڳجهہ جي ڄاڻ.
● اُڳم: [اِ–مث] بلندي.
* ارتقا، اڀرڻ (تارن جو)، ظهور (نباتات جو)، اوپڙ، ڄم، اوسر، تخليق.
* [سن: ادگم = مٿي وڃڻ، چڙهڻ]
– اُڳم سان: [ظرف] چٽائيءَ سان، صفائيءَ سان.
● اُڪمُ ج اُڪمَ: [اِ–مذ] لٺيءَ جو ڪوڻ.
* [س/ڪوهہ]

● **آڳن:** [ا ـ مث] باهه. آتش. نار.
* [ا ـ خاص] هندن جو وڏو ديوتا.
* [سن: اڳن ـ اڳني = آڳ]

● **آڳن:** [ا ـ خاص ـ مذ] هڪ قسم جو پکي (جيڪو Alaudiade جي ڪٽنب جو آهي، جنهن جي لات دل لڀائيندڙ هوندي آهي). چنڊول. هڙي. جهرڙ جهرڙو هڪ پکي.

– **آڳن پوڄاري:** [ا ـ صفت] آتش پرست. پارسي. زردشت جا پوئلڳ. باهه جو پوڄاري.

– **آڳني:** [ا ـ مث] باهه. آڳن.

– **آڳني باڻ:** [ا ـ مذ] باهه وارو تير.

– **آڳني پوڄا:** [ا ـ مث] باهه جي پوڄا. آتش پرستي.

– **آڳني سنسڪار:** [ا ـ مث] هندو مت ۾ هڪ رسم موجب مڙهه کي ساڙيو ويندو آهي.

– **آڳني شالا:** [ا ـ مث] باهه ٻرڻ جي جاءِ.
* ٻٺي. آري.
* رڌڻو. بورچيخانو.

– **آڳني هوتر:** [ا ـ مذ] هندو مت جي هڪ رسم.

● **اڳُندري:** [صفت ـ مث] بي ڊپي. ڊپ يا خوف کانسواءِ. اوني يا الڪي کان سواءِ. سواءِ گوندر جي.
* [سن: ا = نه + گوندر = ڳڻتي. فڪر. غم]

● **اُڳَڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] اڳَڻ. ڦٽڻ. پيدا ٿيڻ.
* نروار ٿيڻ. ظاهر ٿيڻ.
* [سن: اد = مٿي + جن = ڄمڻ. ڄمڻ]
* [س/ٿ]
* [اڳيو، اڳيا، اڳي، اڳيون، اڳندو، اڳندا، اڳندي، اڳنديون، اڳيل]

● **اڳڻت:** [ا ـ صفت] بيشمار. بي عدد. ڳڻڻ کان وڌيڪ. ڳڻپ کان ٻاهر. لاتعداد. اڻ ڳڻيا.
* [س/ٿ ـ سن]

● **اُڳڻيس:** [ا ـ صفت] اوڻيهه (19). هڪ عدد.
* س/ٿ

● **اڳوتري:** [صفت] جيڪو سڳي ڪُل يا گوتر جو نه هجي. ٻيءَ ذات وارو. اُپٽيو.
* [سن: ا + گوتر = ڪُل. ڪٽنب]

● **اڳوچر:** [صفت] جيڪو ڏسجڻ ۾ نه اچي. جنهن کي محسوس ڪري نه سگهجي. الک. بي مثال.
* مخفي. لڪل.
* ڏٺي پاڪ جو هڪ صفاتي نالو
* [سن: ا = نه + گو = اندري + چر = هلڻ]

● **اڳوندرُ:** [صفت ـ مذ] بي غمو. بي پرواهه. اڳوندرو.
* [س = نه + گوندر = غم]

– **اڳوندرائي:** [ا ـ مث] بي فڪري. بي خيالي.
* بي غمي.

– **اڳوندرو ج اڳوندرا:** [صفت ـ مذ] بي پرواهه. بي غمو. بي فڪر. بي خيال.
* جهجهو. اٺميو. جالارو.
'سانگين وريو ساهه، اٺو آب اڳوندرو' (شاهه/سارنگ).
* [مث: اڳوندري ج اڳوندريون]

● **اُگوڙ:** [ا ـ مذ] اپرندو. هڪ طرف جو نالو.
* [س/ٿ]

● **اگوهڻ:** [مص ـ فعل لازمي] سج يا چنڊ جو اپرڻ.
* [سن: ادگمن]
* [س/ٿ]
* [اُگوهيو، اُگوهيا، اُگوهي، اُگوهيون، اُگوهندو، اُگوهندا، اُگوهندي، اُگوهنديون، اُگوهيل]

• **آڳيارِي:** [ا - مث] هندن جي پوڄا وقت باهه ٻارڻ جي رسم .
* پارسين جي باهه جي ٻني.
* باهه جي پوڄا لاءِ مندر، آتش ڪده.
* گيهه جي رائي.
* [سن: اگن = باهه_ هند: اڳيارِي]

• **آڳيان:** [ا_صفت] جهالت، ناداني، بي علمي، بي عقلي، بي سمجهي.
* [سن: اَ = نه + گيان = علم جي ڄاڻ]

— **آڳياني:** [صفت] اڻ ڄاڻ، جاهل، بي علم، بي سمجهه، چٽ، مورک.

• **آڳ ج آڳَ:** [ا-مذ] منهَ، مُهڙ، مُهاڳَ، منهن، اڳيون پاسو.
* اڳيون وقت.
* [ظرف] اول، پهريون، اڳيون.
* سامهون هن ڪان اڳ.
* اڳيان، اڳي.

— **آڳ آڳ:** [ظرف] پيش پيش.

— **آڳ آيو آڳايو ج آڳ آيا، آڳايا:** [صفت - مذ] اڳ ڄائو، زال کي اڳئين گهر مان ڄاول پٽ، آڳاهو.
* [مث: اڳ آئي، آڳائي ج اڳ آيون، آڳايون]

— **آڳاهون:** [ظرف] اڳيرو، اڳيان، اڳتي.
'آءُ اوراهون سيرين، وچ مَ آڳاهون' (شاهه/سسئي آبري)
'ڪيچ آڳاهون پنڌ، متان لڪن سين لڱي مرين' (شاهه)

— **آڳاهين:** [ظرف] آڳاٽي وقت کان، اڳي کان.
* اڳهٽو، ٻنهه اڳي، پري.
'متان ٿيين ملول ڪين آڳاهون آهيان' (شاهه/حسيني).

— **آڳ ٻڌڻ:** [اصطلاح] ڳلو ٻڌڻ.
* اٽڪل سان ٻئي جي دل جو حال معلوم ڪرڻ، راز وٺڻ.
* اڳ وٺڻ.

— **آڳ ٻڌي آڳ ٻڌي ج آڳ ٻڌيون، آڳ ٻڌيون:** [ا_مث] اڳ وٺي راز لهڻ جي حالت، پيچ بازي، حڪمت عملي.
* قندو، دلبو، نڱي، دولاب.

— **آڳيرو ج آڳيرا:** [ظرف] ڪجهه اڳتي، ٿورو اڳيان، ٿورو پرتي، پريرو.

— **آڳتي:** [ظرف] اڳيرو، اڳيان.
* آئينده، مستقبل پر.

— **آڳتي جو ڏس ڏيڻ:** [اصطلاح] همت ٻڌائڻ، همت افزائي ڪرڻ.
* برغلائڻ.
* رهنمائي ڪرڻ، سونهپ ڪرڻ.

— **آڳتئون ٻيهي نه سگهڻ:** [اصطلاح] مقابلو ڪري نه سگهڻ، رعب سهي نه سگهڻ.

— **آڳ پوڻ:** [اصطلاح] ٻين کي ريٽي پنهنجو مرتبو وڌائڻ.
* ترقي ڪرڻ.

— **آڳ پوءِ:** [ظرف] آڳو پيڇو، اڳيان پٺيان، گذريل وقت ۽ آئيندو.

— **آڳ پوءِ ڄاڻڻ:** [اصطلاح] اڳ پٺ ڄاڻڻ، دوراند‌يشي ڪرڻ، ماضي ۽ مستقبل جو خيال ڪرڻ، نتيجي جو ويچار ڪرڻ.
* سنڀالي قدم کڻڻ، خيال ڪري هلڻ.

— **آڳ پوءِ ڪرڻ:** [اصطلاح] خوشامد ڪرڻ، چمچاگيري ڪرڻ.
* خدمت ڪرڻ، چاڪري ڪرڻ.
* بدل سدل ڪرڻ.
* دل من هٽڻ، هٽڪڻ.

— **آڳ جو اونو ڪرڻ:** [اصطلاح] آئينده جو خيال ڪرڻ، دوراند‌يشي ڪرڻ.

– **آڳ جهلڻ:** [اصطلاح] ڪنهن جو ڏڳ جهلي بيهڻ، رستو روڪڻ

– **آڳ ڄاڻو ج آڳ ڄاوا:** [صفت – مذ] زال يا مڙس کي اڳئين نڪاح مان ڄاول ٻار.

* [مث: اڳ ڄائي ج اڳ ڄايون]

– **آڳ چيت، آڳ چيتي:** [ا – مث] دور انديشي، ڳڻ ڳوت.

* [صفت] دور انديش.

* [آڳ + چيت = سرچ]

– **آڳ ڏڏو ج آڳ ڏڏا:** [صفت – مذ] اڳ ئي ڏڏل، اڳ ئي آزاريل، اڳواٽ ڏکويل.

* [مث: اڳ ڏڏي ج اڳ ڏڏيون]

– **آڳ ڏکويو ج آڳ ڏکويا:** [صفت-مذ] اڳ ئي ڏکايل، اڳ ڏڏل.

* [مث: اڳ ڏکوئي ج اڳ ڏکويون]

– **آڳ ڏاڻو ج آڳ ڏاوا:** [صفت - مذ] اڳ ئي ڏاول.

* ستين ءِ پيڙهيءَ کان شاهوڪار، بنيادي تونگر.

* سڪئي گهر ۾ ڄاول.

'آئون اڳ ڏاڻي، سنيهو سڀ ڄيان' (شاهه/ڪوهياري).

* [اصطلاحاً] بيعزت، بي شرم، جنهن کي عزت پاڻ نه پوي

* [ضد: پوءِ ڏاڻو]

– **آڳ ڦرڻ:** [اصطلاح] رستو روڪڻ، رنڊڪ وجهڻ.

– **آڳڪٿي ج آڳڪٿيون:** [ا– مث] ايندڙ واقعي جي خبر، پيشنگوئي.

* [سن: اگري + ڪٿ، اناگتڪٿم]

– **آڳڪٿي ڪرڻ:** [اصطلاح] پيشنگوئي ڪرڻ، اڳواٽ اهڃاڻ ٻڌائڻ.

– **آڳ ڳڻتي:** [ا - مث] دور انديشي، اڳ ويچار، آئندي جو اونو.

– **آڳل:** [ظرف] اول، منڍ ۾، اڳ ۾.

– **آڳ ۾:** [ظرف] اول ۾، منڍ ۾، مهڙ ۾.

* گذريل وقت کان، ماضيءَ کان.

– **آڳنا:** [ظرف] اڳتي، آئينده، مستقبل ۾.

* [س/سرو]

– **آڳ ونڻ:** [اصطلاح] سامهون اچڻ، آڏو اچڻ.

* فريب ڏيڻ.

* ڪوڙ ڳالهائڻ.

* منجهائڻ.

* ڪنهن جو ڏڳ جهلي بيهڻ، اڳ ونئي ويهڻ.

* پهچي ءِ اڳتي نڪري وڃڻ.

– **آڳو ونڻ:** [اصطلاح] اڳ ونڻ، سامهون ڦري اچڻ.

– **آڳواٽ:** [ظرف] اڳ ۾، اڳي ئي، مهند، پهريائين، شروع ۾، اڳوار.

– **آڳواٽ آچڻ:** [اصطلاح] پهريائين پهچڻ.

* آڏر ڀاءُ لاءِ اچڻ، استقبال لاءِ اچڻ، ٻه ڪون اڳتي وڌي اچڻ (آجيان يا رخصتيءَ لاءِ).

– **آڳواٽ وڃڻ:** [اصطلاح] اڳي ئي وڃڻ، سڀ کان اول وڃڻ.

* استقبال لاءِ اول روانو ٿيڻ.

– **آڳوار:** [ظرف] اڳ ۾، پيشگي.

* [صفت] اڳواڻ، سردار، سرمهرو، ساٺ ڏٺي

'سو آرياڻي اڳوار، اڄي هوت ڏرينديو هٿڙا'.

– **آڳي جي نه آئين ٿيو:** [اصطلاح] ازلي انگ لکيو، لوح قلم جو لکيو، نصيب، تقدير، قسمت

'هوند نه ڏلر هور، اڳي جي نه آئين ٿيو' (خليفو)

● **آڳاڄ:** [صفت] اڻ ڳڻيو، ڳاڻاٽي کان ٻاهر، بيشمار، اڳاڄو، اَڪَٿُ.

– **اڳاچو ج اڳاچا:** [صفت – مذ] اڻ ڳڻيو، بيشمار، ڳاڻيٽي کان ٻاهر، اڳاچ.

❊ **[مث: اڳاچي ج اڳاچيون]**

● **اڳاڌ:** [صفت] اونهو، عميق، اٿاهه.

❊ **[سن: ا = نه + ڳاڌ = ترو]**

● **اُڳارڻ:** [مص_فعل متعدي] ڪاڌل ڳاهه، داڻو يا ڪاڌو وري وات ۾ آڻي چٻاڙڻ، اوڳارڻ.

❊ **[س/ل]**

❊ **[مص]** اُڳارڻ

❊ **[امر]** اُڳارِ

❊ **[مضارع]** اُڳاريان (ج) اُڳاريون، اُڳارين (ج) اُڳاريو، اُڳاري (ج) اُڳارين

❊ **[زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]**

❊ **[حال]** اُڳاري ٿو (ج) اُڳارين ٿا

❊ **[حال مث]** اُڳاري ٿي (ج) اُڳارين ٿيون

❊ **[ماضي]** اُڳاريو (ج) اُڳاريا

❊ **[ماضي مث]** اُڳاري (ج) اُڳاريون

❊ **[مستقبل]** اُڳاريندو (ج) اُڳاريندا

❊ **[مستقبل مث]** اُڳاريندي (ج) اُڳارينديون

❊ **[اسم مفعول]** اُڳاريل.

● **اُڳاڙڻ:** [مص_فعل لازمي] وصول ڪرڻ (قرض)، ڪٺو ڪرڻ (چندو).

❊ [اُڳاڙيو، اُڳاڙيا، اُڳاڙي، اُڳاڙيون، اُڳاڙيندو، اُڳاڙيندا، اُڳاڙيندي، اُڳاڙينديون، اُڳاڙيل]

– **اُڳاڙَ ج اُڳاڙون:** [ا_ مث] رقم جي وصولي، ڦوڙي، اوڳڙ.

– **اُڳاڙو ج اُڳاڙو:** [ا – مذ] اڳاڙيندڙ، وصولي ڪندڙ.

– **اُڳاڙي ج اُڳاڙيون:** [ا– مث] ڦوڙي، وصوليءَ جو مقرر حصو.

– **اُڳاڙي ڪرڻ:** [اصطلاح] ڦوڙي ڪرڻ، وصولي ڪرڻ.

● **اُڳاڙي ج اُڳاڙيون:** [ا – مث] اڳياڙي.

❊ گهوڙي ڪي ٻڌڻ لاءِ اڳئين پيرجي رسي.

❊ [س/ٿ]

● **اَڳانجهه:** [صفت] اٿاهه، عميق، اپار، اجهاڳ، اڳانجهو.

❊ [سن: اڳاڌ]

– **اَڳانجهو ج اَڳانجها:** [ا– صفت_ مذ] زور پريو، اڳتي وڌيل، اڳرو.

❊ آڳاٽو، گذري ويل.

❊ زياده، وڌيڪ.

❊ وڻندڙ، پسنديده.

❊ اونهو، عميق، اپار، اٿاهه، اجهاڳ.

❊ **[مث: اڳانجهي ج اڳانجهيون]**

'اڳ اڳانجهو تينهن، پانهن پاروچن ۾' (شاهه).

● **اَڳانهه، اَڳانهن:** [ا – مث] ڄاڻ، واقفيت، آگاهه.

❊ **[ف: آگاهي]**

❊ **[صفت]** اڳري، زياده.

❊ **[ظرف]** اڳاهين، اڳيرو، اڳتي.

❊ [سن: **اگر = اڳ**]

'ڪماحقه ڪڪن جي، آهي ڳالهه آڳانهن' (شاهه/سهڻي).

● **اُڳاءُ ج اُڳاءَ، اُڳاو:** [ا – مذ] اوپر، اوسر.

● **اَڳَٽُ:** [ا_صفت] تندرست، صحتمند، چڱو ڀلو.

❊ [سن: اگد]

– **اَڳٽُ ج اَڳٽَ:** [ا – مذ] سٿڻ ٻڌڻ لاءِ سٽ جي رسي، ابدائي ۾ ڀيل پٽي، ازار بند، ناڙو.

- اَڳٽ پٽي: [اسمث] سوسيءَ جي ڪپڙي جي هڪ ڊزائين.

- اَڳٽ جو سڳ: [محاورو] ساهرائي گهر سان مائٽي.

- اَڳٽ جو ور: [محاورو] شاديءَ جي ذريعي مائٽيءَ جو رستو.

- اَڳٽ وجهڻي ج اَڳٽ وجهڻيون: [ا – مث] اڳنٽي، سلوارجي ابدائي ۾ اڳٽ وجهڻ واري ڪاني.

● اَڳٽ گهڪا: [ا. خاص] هڪ ذات جو نالو.

● اَڳٽ: [ا – مث] اڳٽ، اگهٽ، اگهڙ، اگهاڙ.

※ [سن: اد گهٽ]

● اَڳڙ ج اَڳڙ: [ا – مذ] اڳڻ، اڱڻ، صحن، ايوان، آڳر

※ [س/ل]

- اَڳر چوهو ج اَڳر چوها: [صفت – مذ] وچ ٽيٽو، وچ ۾ ٽيي پوندڙ.

※ [مث: اَڳرچوهي ج اَڳر چوهيون]

● اَڳرا: [ا. خاص] هڪ ذات جو نالو.

● اَڳر تڳر: [ا – مذ] اگر تگر، هڙ موڙي، گهر تڙ، الهه تلهه.

- اَڳرتڳر ناس ڪرڻ: [اصطلاح] سڀ ڪجهه چٽ ڪرڻ.

● اَڳرڻ: [مص_فعل متعدي] ڳهڻ، ڳهي وجهڻ.

※ [سن: اگرس]

※ [مص] اَڳرڻ

※ [امر] اَڳرِ

※ [مضارع] اَڳران (ج) اَڳرون، اَڳرين (ج) اَڳريو، اَڳري (ج) اَڳرين

※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

※ [حال] اَڳري ٿو (ج) اَڳرين ٿا

※ [حال مث] اَڳري ٿي (ج) اَڳرين ٿيون

※ [ماضي] اَڳريو (ج) اَڳريا

※ [ماضي مث] اَڳري (ج) اَڳريون

※ [مستقبل] اَڳرندو (ج) اَڳرندا

※ [مستقبل مث] اَڳرندي (ج) اَڳرنديون

※ [اسم مفعول] اَڳريل

● اَڳرو ج اَڳرا: [صفت – مذ] جلدباز، تکڙو.

※ وڌيڪ، زيادہ، سرس

'گوهر غيرت اڳرو، راول ريسارو' (گرهوڙي).

※ مقدم، مٿاهون.

※ اڳي، اڳيان.

※ بهتر، سٺو، عمدو.

'ڏسڻ ڏکان اڳرو سسئي آهه مر شڪ' (شاهه/معذوري).

※ زيادتي ڪندڙ.

※ پيشقدمي ڪندڙ.

※ [سن: اگر]

※ [مث: اَڳري ج اَڳريون]

- اَڳرائي ج اَڳرائيون، اَڳرايون: [اسمث] شروعات، پيشقدمي.

※ عمدگي، مٿڀرائي.

※ چڙهتي، زيادتي.

'اڳ اڳرائي جو ڪري، خطا سو ڪائي' (شاهه/يمن ڪلياڻ).

- اَڳرائي ڪرڻ: [اصطلاح] شروعات ڪرڻ، پيشقدمي ڪرڻ.

※ چڙهت ڪرڻ، جهيڙي جو بنياد وجهڻ، زيادتي ڪرڻ.

- اَڳرو پوڻ: [اصطلاح] پيشقدمي ڪرڻ، اڳرائي ڪرڻ.

※ مٿيرو پوڻ، ڏکيو پوڻ.

● اَڳرو ج اَڳرا: [صفت - مذ] اگرو، بي سواد، نه وڻندڙ.

※ [س/ڪ]

※ [مث: اَڳري ج اَڳريون]

• **اڳڙا:** [ا.خاص] هڪ ذات جو نالو.

٭ ضلعي خيرپور ۾ هڪ ديهه ۽ شهر جو نالو (جتي فقير نانڪ يوسف جي درگاهه آهي).

• **اڳڙڻ:** [مص_فعل لازمي] وصول ٿيڻ. گڏ ٿيڻ (پئسا وغيره). ولڻ.

٭ ڪپڙي جي رنگ يا ميراڻ جو پاڻيءَ ۾ پسي لهڻ.

٭ [سن: ادگرهڻ]

٭ [اڳڙيو، اڳڙيا، اڳڙي، اڳڙيون، اڳڙندو، اڳڙندا، اڳڙندي، اڳڙنديون، اڳڙيل]

• **اڳڙو:** [ا–مذ] سونهون، اڳيان هلندڙ.

٭ هنگلاج جي پنڌ ۾ پانڌيڙن کي زيارتون ڪرائيندڙ شخص.

• **اڳڙو ج اڳڙا:** [ا-مذ] ڪپڙي جو ڪجهه وڏو ٽڪر.

٭ گڏيءَ جي گندي.

– **اڳڙا ٽِڳڙا، ڏِڳڙا:** [ا–مذ] ڪپڙي جا ٽڪرا.

٭ سبڻ يا پرت پرڻ جو سامان. سلائيءَ جا ٽيڙ ٽاڙي.

– **اڳڙي ج اڳڙيون:** [ا–مث] ڪپڙي جو ڦاٽل ٽڪرو، ٽڳڙي، چتي، ليڙ، ليڱهه، چندي.

– **اڳڙيارو ج اڳڙيارا:** [صفت–مذ] اڳڙين وارو، اڳڙين لڳل.

٭ اڳڙين ٽڳڙين مان سبيل ڪپڙا پائيندڙ. چتين لڳل ڪپڙا پائيندڙ.

٭ چنل، ڦاٽل.

٭ [مث: اڳڙياري ج اڳڙياريون]

– **اڳڙيائون ج اڳڙياوان:** [صفت - مذ] اڳڙين وارو. اڳڙين جو، چتين لڳل، چتين وارو.

٭ [مث: اڳڙيائي ج اڳڙيائيون]

– **اڳڙي پوڻ:** [اصطلاح] ڳنڍ لڳڻ. چتي پوڻ.

– **اڳڙي لڳڻ:** [اصطلاح] چتي لڳڻ. ڳنڍ لڳڻ.

-- **اڳڙيون وجهڻ:** [اصطلاح] چتيون هڻڻ.

• **اڳڙياٽُ ج اڳڙياٽَ:** [ا - مذ] نار جو هڪ عضوو (ٽوياٽ جي سامهون ڇوهي جي ڏينگي واري پاسي کان لٺ جي هيٺان رکيل ڪاٺي).

-- **اڳڙياٽ ٿيڻ:** [اصطلاح] هٺ نوڪيو ٿيڻ. ها ۾ ها ملائڻ.

٭ ساڃي بانهن بنجڻ. چاڙتو بنجڻ.

• **اڳلو ج اڳلا:** [صفت - مذ] اڳيون، آڳاٽو، آڳوڻو.

٭ ٻيءَ ڌر وارو.

٭ [سن: اگريه]

٭ گنهگار، خراب، بڇڙو، بدڪار، ڪميڻو.

٭ [سن: اگهلا]

٭ [مث: اڳلي ج اڳليون]

'اڃيو اڃيو اڳلي، جتي ليلا ڪي لوڪ' (شاهه/ليلا چنيسر).

• **اڳڻ:** [مص_فعل لازمي] اپڙڻ، اسرڻ، سلو ڪڍڻ، ڄمڻ، پيدا ٿيڻ.

٭ [س/ٽ – سن: ادگر]

٭ [اڳيو، اڳيا، اڳي، اڳيون، اڳندو، اڳندا، اڳندي، اڳنديون، اڳيل]

• **اڳڻِ:** [صفت –مث] بيشمار، ڳڻڻ کان وڌيڪ، ڳڻت کان ٻاهر.

٭ [سن: اڳڻت]

– **اڳڻيو ج اڳڻيا:** [صفت - مذ] بيشمار، بي حساب، ڳڻڻ کان وڌيڪ، اڻ ڳڻيا، اڻ ڳڻيو.

٭ [مث: اڳڻي ج اڳڻيون]

• **اڳواڙو ج اڳواڙا:** [ا–مذ] اڱڻ، آڱنڊ، صحن، ايوان.

٭ [سن: اگرواٽ]

• **اڳوانُ، اڳواڻُ ج اڳوانَ، اڳواڻَ:** [ا - مذ] مهندار، سردار، قائد، رهبر، سونهون، پيشوا.

'آءٌ آريائي اڳواڻ، ور وجهڻ مناسب ناهي' (مولود).

– **اڳواٽي:** [ا–مث] رهبري، پيشوائي.

• **اڳواهي، اڳوائي:** [اـ مث] وڏي باهه، مچ.

❊ [هند: (اڳ) –سن: (اڳني = باهه)]

• **اڳواهيو ج اڳواهيا:** [اـمذ] اڳني ٿيل، اڳني ڪريل، اڳني جهڪيل (باه).

• **اڳوتر:** [ا–مث] آخرت، عاقبت، پڇاڙي.

• **اڳوترائي:** [ا–مث] اڳرائي، ڇيڙ، ڇڙ، ڇرچ.

• **اڳوترو ج اڳوترا:** [صفت–مذ] اڳرائي ڪندڙ، اڳرو.

❊ وچ ۾ ٽپي پوندڙ.

❊ بي ادب.

❊ [مث: اڳوتي ج اڳوتريون]

– **اڳوترو آچڻ:** [اصطلاح] اڳرائي ڪرڻ.

❊ اڳڪٿي ڪرڻ، پيشنگوئي ڪرڻ.

❊ [س/ٿ]

• **اڳوٽ ج اڳوٽ:** [ا– مذ] اٽ جو گوربند، اٽ جو رسو يا ڳتيل پٽو (ٻاڪري کي مضبوط جهلڻ لاءِ).

❊ [س/ڪوهـ]

❊ جنوئي.

❊ [س/ٿ]

• **اڳوٽي ج اڳوٽيون:** [ا–مث] پرٽ جو هڪ قسم، ڳچ (ڪنجري)

❊ [ظرف] هڪ ئي ڀيري، يڪي گهمري، ساڳئي وقت.

❊ ٻئي ڪم سان گڏ.

❊ [صفت – ظرف] هيڪاندو، يڪوئي.

❊ [ظرف] هاڻي ئي، يڪدم، آيو پايو، هميشه لاءِ.

❊ [س/ڪوهـ]

• **اڳوچار:** [ا– مث] عاقبت انديشي، دور انديشي، پيش بيني، پڙتال، ڪنهن به معاملي تي وقت سر غور ڪرڻ.

• **آڳوچاٽي ج آڳوچاٽيون:** [اـمث] ماٽيءَ جي مٽان رکڻ لاءِ ڪپڙي جو ٽڪر.

❊ [س/ل]

❊ اڳوڇٽي.

❊ [س/ڪوهـ]

❊ ٻنڌڻو

❊ [س/ل]

• **آڳوڇٽي ج آڳوڇٽيون:** [ا – مث] قرآن شريف يا ڪتاب ويڙهي رکڻ لاءِ ڪپڙي جي ڳوٿري، پوتي.

❊ ڳوهيل اٽي کي ڍڪي رکڻ لاءِ ڪپڙو.

❊ ماٽيءَ تي رکڻ لاءِ ڪپڙو، اڳيڇٽي.

❊ [س/ڪوهـ]

❊ ٻنڌڻو.

❊ [س/ل]

• **آڳ وڏو ج آڳ وڏا:** [صفت – مذ] سردار، مهندار، پيشوا.

• **آڳ وڏي:** [ظرف] اڳيرو، ٿورو اڳيان.

❊ [س/ڪوهـ]

• **آڳ ورائي ج اڳ ورائيون:** [اـمث] ٿورو اڳيرو وڃڻ جي حالت.

❊ استقبال، آجيان، آڌر ڀاءُ

• **آڳو سڳو ج آڳا سڳا:** [ا – مذ] مٽ مائٽ، ويجهو، عزيز.

❊ [سن: اڳو + سڳوتر]

• **آڳوٽو ج آڳوٽا:** [صفت–مذ] اڳ جو، آڳاٽو، اڳيون، قديم، اول.

❊ [مث: آڳوٽي ج آڳوٽيون]

– **آڳوٽائي:** [ا – مث] اڳوڻڪائي، اڳوٽپائي، اوليت، تقديم، قدامت، سابقيت.

– آڳوٽڪائي: [ظرف - مث] اڳوٽائي، اوليت، تقديم.

– آڳوٽڪو ج آڳوٽڪا: [ظرف – مذ] اڳوٽو، آڳاٽو، گذريل، پراڻو، قديم.

– آڳوٽي ج آڳوٽيون: [ظرف - مث] آڳاٽي، اڳ جي، اڳين، پراڻي، گذريل، سابقہ.

• آڳوهيو: [صفت - مذ] جيڪو لڪائي يا ڍڪي نہ سگهجي، روشن، ظاهر، آشڪار.

* [ويدڪ: اگوهيہ]

• آڳوڻو ج آڳوڻا: [ا –مذ] اڳواڻ، سونهون، رهبر، سردار.

* پانڌيئڙو، قاصد.

• اڳهہ: [ظرف] اڳ، اول، اڳواٽ.

• اڳهرو، اڳهڙو، اڳهڙيءَ اڳهوڙي: [ظرف] ٿورو اڳ، ٿورو وقت اڳ ۾.

* [س/ل]

• اڳهہ دل: [ظرف] اڳي کان شروع کان، ازل کان، اصل کان.

• اڳهن: [ظرف] هن کان اڳ، سويرو، اڳي.

* [س/ات]

• اڳهڻ، اڳوهڻ: [مص_فعل لازمي] سج يا چنڊ جو اڀرڻ، طلوع ٿيڻ.

* [سن: ادگمن]

* [اڳهيو، اڳهيا، اڳهي، اڳهيون، اڳهندو، اڳهندا، اڳهندي، اڳهنديون، اڳهيل]

• اڳهٽو: [ظرف] اڳهرو، ٿورو وقت اڳ.

* [س/ل]

• اڳهون: [ظرف] سويل، ٿورو اڳ ۾.

* اڳتي.

• آڳهين: [ظرف] اڳ ۾ ئي، اڳواٽ.

• آڳهيو: [ا –مذ] اڀرندو طرف.

• آڳئو ج آڳئا: [ا - مذ] اڳواڻ، سونهون، رهبر، سردار.

* پانڌيئڙو.

* قاصد، نياپو ڏيندڙ، بورائو، اڳوئو.

• آڳي: [ظرف] اڳ ۾، اول، پهريائين، هن کان اڳ، مهند، آئندہ، ازل کان، اول کان، اصل کان.

'سهڻيءَ کي سينگار، اڻ لکيا اڳي هئا' (شاهہ/سهڻي).

* [ظرف] اڳي ئي، پهريائين.

* [ظرف] اڳتي، اڳيرو.

* [ظرف] گذريل وقت.

– آڳي آچڻ: [اصطلاح] اڳ اچڻ، اڳيان اچڻ، مهندان اچڻ.

* استقبال لاءِ اچڻ، آڌرڀاءُ ڪرڻ، آجيان ڪرڻ.

– آڳي پوءِ: [ظرف] هرحال ۾، آخرڪار، نيٺ، نيٺان، پويان پوءِ.

– آڳي کان آڳرو: [محاورو] پهريان کان وڌ، اڳي کان بهتر، ماضيءَ کان چڱو.

• آڳياڻ ج آڳياڻيون: [ا– مث] هرلي يا نار جي هڪ ڪاٺي، پاروٺيءَ جي جهل، اڳڙيات.

• آڳيارُ ج آڳيارَ: [ا _مذ] ڏراڙ جو عيوضي.

* چاڪر.

* [س/ڪوهہ]

• آڳيارڙي ج آڳيارڙيون: [ا –مث] اڳيون حصو، اڳ وارو حصو.

* سنڌي وياڪرڻ ۾ نون لفظن ناهڻ لاءِ وياڪرڻي نشاني/علامت.

* منڍ، ابتدا.

* ڏينهن جو پهريون پهر، فجر، صبح.

* [س/ات]

* گهوڙي کي قابو ڪرڻ لاءِ اڳينءَ ٽنگهہ وارو رسو.

• **آڳياڪاري:** [صفت] چئيوان، چيو مڃيندڙ، فرمانبردار، حڪم جي پيروي ڪندڙ.

* [سن: اڳيا + ڪاري]

• **آڳيان:** [ظرف] اڳ ۾، سامهون، مهندان، منڍ ۾، پهريان.

* مقابل، آڏو، روبرو.

'آڳيان آڏين وٽ، پوين سرسانباها' (شاهه/ڪليان).

– **آڳيان اچڻ:** [اصطلاح] سامهون اچڻ، آڏو اچڻ.

* ڪنهن ڪم ۾ رنڊڪ وجهڻ.

* مقابلو ڪرڻ.

* برن اعمالن جو نتيجو ملڻ.

– **آڳيان ڪرڻ:** [اصطلاح] اڳ ۾ ڪرڻ، سامهون ڪرڻ.

* پيش ڪرڻ.

* وڙهڻ لاءِ ڪڙو ڪرڻ.

* رهبريءَ لاءِ آڏو ڪرڻ.

• **آڳيچڻي ج آڳيچڻيون:** [ا – مث] مائيءَ کي ڍڪڻ لاءِ ڪپڙي جو ٽڪر، پنڌڻو.

* [س/ل]

• **آڳير:** [ظرف] ٿورو وقت اڳ ۾، اڳهرو.

* اڳئين ڏينهن.

• **آڳيراهون:** [ظرف] اڳيرڙو، ٿورو وقت اڳ ۾.

* ٿورو اڳيرو.

– **آڳيرڙو:** [ظرف] ٿورو اڳ ۾.

• **آڳيلي ج آڳيليون:** [ا مث] بيڙيءَ جي اڳ واري لڪ جو ڍڪ، ڦالڪو، توتڪ.

• **آڳين ج آڳيون:** [صفت_مث] هن ڪان پهرين.

* شروع واري، منڍ واري، آڳاٽي.

* بن ملهن مان پهرين ملهه.

* ظهر جي نماز.

* مال جي قطار ۾ اڳيان هلندڙ موهري.

* اڳئين.

• **آڳيون ج آڳيان:** [صفت – مذ] پهريون، اڳوارو، آڳاٽو، قديم، گذريل، پراچين، منڍ وارو.

* [مث: آڳين ج آڳيون]

– **آڳيون پويون وساري ڇڏڻ:** [اصطلاح] سڀ ڪجهه ڇڏي ڏيڻ.

* صفا معاف ڪرڻ، خطائون درگذر ڪرڻ.

• **آڳي ٿي:** [ظرف] اڳ ۾ ٿي، اصل کان وٺي، پهريائين، اڳهين.

– **آڳي ٿي سون هئڻ:** [اصطلاح] ڇمندي جام هئڻ، اصل کان پاڪ صاف هئڻ.

• **اگهه ج اگهه:** [ا – مذ] بها، ملهه، نرخ، بيهه.

* مان، قيمت.

* [سن: ارگهه – پرا: اگهه – ف: ارج]

– **اگهه پاڙ ج اگهه پاڙ:** [ا – مذ] نرخ، بها، رقم، قيمت.

– **اگهه پار پڇڻ:** [اصطلاح] قيمت پڇڻ، نرخ پڇڻ، اگهه ڇڪائڻ

– **اگهه پوڻ:** [اصطلاح] اگهه ٿيڻ، قدر ٿيڻ، ملهه ٿيڻ.

– **اگهه ڇڏائڻ:** [اصطلاح] ڪنهن شيءِ جي مقرر قيمت کان ڪجهه قيمت لهرائڻ، رعايت ڪرائڻ.

* تعدي ڪرڻ، جٺ ڪرڻ، ملامت ڪرڻ، سخت بي عزتي ڪرڻ

– **اگهه ڪيرڻ:** [اصطلاح] اگهوتري ٺهرائڻ، ملهه ڪرڻ.

– **اگهه ڪرڻ:** [اصطلاح] ملهه ڪرڻ، مهانگو ٿيڻ.

* آبرو وارو ٿيڻ.

* هندن ۾ هڪ ڌرمي رسم طور خيرات ڪرڻ.

* جٺ ڪرڻ.

– **اگهہ ڪسيري جو ٿيڻ:** [اصطلاح] بلڪل سهانگو ٿيڻ. گهٽو سستو ٿيڻ.

※ مان گهٽجڻ. بي مانو ٿيڻ. بي عزتي ٿيڻ.

– **اگهہ ڪتيو ڪاٿڻ:** [اصطلاح] شين جا اگهہ وڌائي وڪڻڻ.

– **اگهہ مدا پائڻ:** [اصطلاح] بحث ڪرڻ.

※ حجتون هلائڻ. بي ادب ٿيڻ.

● **اگهُہ ج اگهون:** [ا – مذ] اگهڻ جي حالت. صفائي.

※ پاڙ.

※ [س/ٿ]

● **اگهہ سگهہ:** [ا – مث] اوگهہ سوگهہ.

※ صفائي.

※ ديگڙي وغيره مان صفا ڪري کڻيل کاڌو. روڙ سوڙ. بچت سچت. اوبر سوبر.

– **اگهہ وجهڻ:** [اصطلاح] گم ٿيڻ. پاڙ پٽجڻ.

※ [اصطلاح]

● **اگهاتو ج اگهاتا:** [صفت – مذ] سڪيلڌو. لاڏلو. پيارو.

※ [س/ات]

※ [مث: اگهاتي ج اگهاتيون]

● **اگهارَ ج اگهارُون:** [ا - مث] هبج. لالچ.

ـ **اگهاري ج اگهاري:** [صفت] هبجي. لالچي.

● **اُگهاڙڻ:** [مص ـ فعل متعدي] اگهاڙو ڪرڻ. نانگو ڪرڻ.

※ عيب ظاهر ڪرڻ. خوار ڪرڻ. بچڙو ڪرڻ.

※ ظاهر ڪرڻ. پڌرو ڪرڻ

※ [سن: اد گهٽ]

※ [مص] اُگهاڙڻ

※ [امر] اُگهاڙ

※ [مضارع] اُگهاڙيان (ج) اُگهاڙيون. اُگهاڙين (ج) اُگهاڙيو. اُگهاڙي (ج) اُگهاڙين.

※ **[زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]**

※ **[حال]** اُگهاڙي ٿو (ج) اُگهاڙين ٿا

※ **[حال مث]** اُگهاڙي ٿي (ج) اُگهاڙين ٿيون

※ **[ماضي]** اُگهاڙيو (ج) اُگهاڙيا

※ **[ماضي مث]** اُگهاڙي (ج) اُگهاڙيون

※ **[مستقبل]** اُگهاڙيندو (ج) اُگهاڙيندا

※ **[مستقبل مث]** اُگهاڙيندي (ج) اُگهاڙينديون

※ **[اسم مفعول]** اُگهاڙيل.

– **اُگهاڙَ ج اُگهاڙون:** [ا– مث] اوگهڙ. ننگائي.

※ اپت. بي پردگي.

※ ننگ. شرم

※ **['اُگهاڙڻ' مان اسم]**

'انهين وت آهي، اوجڻ ڳالهہ اُگهاڙ جي' (شاهہ/رامڪلي).

– **اُگهاڙائي ج اُگهاڙايون:** [ا - مث] ننگائي. عرياني.

– **اُگهاڙپ ج اُگهاڙپون:** [ا - مث] اگهاڙائي. عرياني.

● **اُگهاڙو ج اُگهاڙا:** [صفت – مذ] بنا ڪپڙن جي. اڻ ڍڪيل.

※ ننگو. عريان.

※ بيحيا بدافعال. بد چال.

※ **[سن: ادگهات]**

※ **[مث: اُگهاڙي ج اُگهاڙيون]**

– **اُگهاڙي ترار:** [محاورو] سچ چوندڙ. منهن تي ٻڌائيندڙ.

※ وات ڦاٽوڙو.

– **اُگهاڙي ڪُني:** [محاورو] لاوارث. نڌڻڪو. بي واهو

※ سچو. غريب. مفلس.

– **آڳهاڙي پيرين ڪيڻ:** [اصطلاح] سچو ڪري ڪيڻ، سڀ ڪجهه ڦري ڪري ڇڏڻ، يڪدم لوڏي ڪيڻ.

• **آڳهاڙا:** [ا.خاص] هڪ ذات جو نالو.

• **آڳهامٽي:** [ا ـ مث] نار ڪي زمين ڪان مٽي ڪڍڻ جو اسباب.

❊ [ملتاني]

• **اڳهاماٺو:** [ا . خاص] سنڌ جي قديم شهر 'اڳهر ڪوٽ' واريءَ جاءِ تي آباد ٿيل ڳوٺ (جتي بزرگ مخدوم محمد اسماعيل سومري جي مزار آهي).

• **اڳهاماٺي:** [ا.خاص] هڪ ذات جو نالو.

• **اڳهامڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] قبول پوڻ، منظور ٿيڻ، پسند اچڻ.

❊ ملهه ٿيڻ.

❊ وڪامڻ، نيڪال ٿيڻ.

❊ [اڳهاميو، اڳهاميا، اڳهامي، اڳهاميون، اڳهامندو، اڳهامندا، اڳهامندي، اڳهامنديون، اڳهاميل]

– **اڳهامجڻ:** [مصدر 'اڳهامڻ' مان فعل مجهول] قبول پوڻ، منظور ٿيڻ.

❊ اڳهه ٿيڻ، ملهه ٿيڻ.

❊ [اڳهاميو اڳهامبو اڳهاميل]

• **اڳهائڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] قبول ڪرڻ، منظور ڪرڻ.

❊ وڪڻي ڇڏڻ، نيڪال ڪرڻ.

❊ اڳهه ٿيڻ.

❊ [اڳهايو، اڳهايا، اڳهائي، اڳهايون، اڳهائيندو، اڳهائيندا، اڳهائيندي، اڳهائينديون، اڳهايل]

• **اڳهائجڻُ:** [مصدر 'اڳهائڻ' مان فعل مجهول] اڳهامجڻ، قبول پوڻ، منظور ٿيڻ.

❊ [اڳهايو، اڳهائيندو، اڳهايل]

– **اڳهائتو:** [صفت ـ مذ] اڳهه سان، اڳهه ڪيل.

❊ سڪيلڌو، لاڏلو، پيارو

• **اُڳهائڻُ:** [مصدر 'اڳهڻ' مان متعدي بالواسطه] صاف ڪرائڻ، چنبڙ ڦوڪ ڪرائڻ.

❊ [اُڳهايو اُڳهائيندو اُڳهايل]

• **اڳهائي ج اڳهايون:** [ا ـ مث] بيماري، ناچاڪائي، ناچڱيلائي، هيڻائي.

❊ رنج، تڪليف، درد، ڏک.

'اڳهي اڳهائي، رنج ريان ڪي رسيو' (شاهه/ڪليان).

• **اڳهتائي پڇڻ:** [اصطلاح] چڱيءَ طرح پڇڻ، ناهي نوڪي پڇڻ (اڳهه، پاريا رقم).

❊ [س/ٿ]

• **اڳهٽ:** [ا ـ مث] اوگهڙ.

❊ بدنامي، خواري.

❊ شهرت، پڌرائي.

❊ [سن: ادگهت]

'آڻ منجهه اڳهٽ، شل ڪانڌ ڪنهن جي مَ ڪري' (شاهه/ديسي).

• **اُڳهٽڻ:** [مص ـ فعل متعدي] روڪڻ، رنڊڻ، جهلڻ.

❊ گهٽڻ، رگهجڻ.

❊ [مص] اُگهٽڻ

❊ [امر] اُگهٽ

❊ [مضارع] اُگهٽيان (ج) اُگهٽون، اُگهٽين (ج) اُگهٽيو اُگهٽي (ج) اُگهٽين.

❊ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

❊ [حال] اُگهٽي ٿو (ج) اُگهٽين ٿا

❊ [حال مث] اُگهٽي ٿي (ج) اُگهٽين ٿيون

* [ماضي] اُگهٽيو (ج) اُگهٽيا
* [ماضي مث] اُگهٽي (ج) اُگهٽيون
* [مستقبل] اُگهٽندو (ج) اُگهٽندا
* [مستقبل مث] اُگهٽندي (ج) اُگهٽنديون
* [اسم مفعول] اُگهٽيل

– **اگهٽ:** [ا–مث] روڪ، رنڊڪ، رڪاوٽ، منع.
* گهٽ، رگهه، اوگهر، تپش.
* گهٽائي، پيهٽ.

– **اگهٽجڻ:** [مصدر 'اگهٽڻ' مان فعل مجهول] روڪجڻ، رنڊجڻ
* گهٽجڻ، رگهجڻ
* [اگهٽيس اگهٽندس اگهٽيل]

• **اگهڻ:** [مص–فعل متعدي] اگهڻ، صاف ڪرڻ
* [مص] اگهڻ
* [امر] اگهڻ
* [مضارع] اگهان (ج) اگهون، اگهين (ج) اگهيس اگهي (ج) اگهين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اگهي ٿو (ج) اگهن ٿا
* [حال مث] اگهي ٿي (ج) اگهين ٿيون
* [ماضي] اگهيو (ج) اگهيا
* [ماضي مث] اگهي (ج) اگهيون
* [مستقبل] اگهندو (ج) اگهندا
* [مستقبل مث] اگهندي (ج) اگهندي
* [اسم مفعول] اگهيل

• **اَگهر:** [صفت] جنهن کي گهر نہ هجي، بي گهرو.
* رولو.
* تارڪ
* [ا + گهر]

– **اَگهرو ج اَگهرا:** [صفت–مذ] بنا گهر، بي گهر.
* [مث: اگهري ج اگهريون]

• **اگهراڻي ج اگهراڻيون:** [ا–مث] اوڌر، قرض، رڪت، رهت.
* اڳاڙي، اوڳڙ، وصولي.
* [س/ٿ/ل]

• **اَگهُرجو ج اَگهُرجا:** [صفت–مذ] نہ گهربل، بنا گهرج.
* غير ضروري، بيسُود، بيفائدو، اجايو، نڪمو.
* [ا + گهرج]
* [مث: اگهرجي ج اگهرجيون]

• **اُگهڙڻُ:** [مص–فعل لازمي] اگهاڙو ٿيڻ، اوگهڙ ٿيڻ
* پردو لاهڻ.
* پڌرو ٿيڻ، کلڻ.
* [سن: ادگهٽن]
* [اُگهڙيس اُگهڙيا، اُگهڙي، اُگهڙيون، اُگهڙندس اُگهڙندا، اُگهڙندي، اُگهڙنديون، اُگهڙيل]

– **اُگهڙ ج اُگهڙون:** [ا–مث] اوگهڙ، ننگائي، عرياني، اگهاڙپ.

• **اُگهلَ ج اُگهلون:** [ا – مث] وٺاڻ کان ٻاهر مال جي ويهڻ جي جاءِ.
* [س/ٿ/ل]

• **اُگهلڻُ:** [مص–فعل لازمي] راز ظاهر ڪرڻ.
* الٽي ڪرڻ.
* وڌڻ، نڪرڻ، ڦٽڻ (سلو).
* بيپرواهہ ٿيڻ، بيدپو ٿيڻ.
* [اُگهليس اُگهليا، اُگهلي، اُگهليون، اُگهلندس اُگهلندا، اُگهلندي، اُگهلنديون، اُگهليل]

– **اُگهلجڻ:** [مصدر 'اگهلڻ' مان فعل مجهول] بيپرواهيءَ سان ڳالهائڻ، کلي ڳالهائڻ
* رنگ ۾ ڇهرو ٿيڻ
* صاف ٿيڻ
* [اُگهليس اُگهلندس اُگهليل]

– **آڳھلي پوڻ:** [اصطلاح] ڳالهائڻ ۾ ڇنڪڻ. ڳهٽو ڳالهائڻ.
* اوچتو کلي پوڻ. راز فاش ڪرڻ.
* وزن وڌي وڃڻ. تندرست.
* اٿلي پوڻ.
* بي حجاب ٿيڻ.
* [س/ات]
• **آڳھلو ج آڳھلا:** [صفت –مذ] اڳلو. ڳدلو. ڳندو. ڪنو. ميرو.
* [سن: اڳهال = گنهگار]
* [مث: آڳھلي ج آڳھليون]
• **آڳھر:** [ا. خاص] هڪ ذات جو نالو.
• **اُڳھرُ ج اُڳھرَ:** [ا-مذ] گهٽ. آگر. گرمي.
* ساوڻ جي مند ۾ مينهن پوڻ کان اڳ هوا جي گهٽ.
* [سن: ا + گهرم]
• **آڳھن:** [ا_صفت] هلڪي طبيعت وارو. ترڙو. سفلو.
• **آڳھڻ:** [مص_فعل لازمي] آڳهامڻ. قبول پوڻ. قدر ٿيڻ.
* [آڳهيو، آڳهيا، آڳهي، آڳهيون، آڳهندو، آڳهندا، آڳهندي، آڳهنديون، آڳهيل]
• **اُڳھڻ:** [مص_فعل متعدي] صفا ڪرڻ.
* مهٽڻ. مر لاهڻ.
* ٻاٽيءَ ڪانسواءِ ڪنهن ٻيءَ شيءِ سان صاف ڪرڻ.
* [سن: ادگهرشڻ]
* [مص] اُڳهڻ
* [امر] اُڳهہ
* [مضارع] اُڳهان(ج) اُڳهون. اُڳهين(ج) اُڳهيو. اُڳهي(ج) اُڳهين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] اُڳهي ٿو(ج) اُڳهين ٿا
* [حال مث] اُڳهي ٿي(ج) اُڳهين ٿيون
* [ماضي] اُڳهيو(ج) اُڳهيا
* [ماضي مث] اُڳهي(ج) اُڳهيون
* [مستقبل] اُڳهندو(ج) اُڳهندا
* [مستقبل مث] اُڳهندي(ج) اُڳهنديون
* [اسم مفعول] اُڳهيل
– **اُڳھڻو ج اُڳھڻا:** [ا –مذ] اڳهڻ جي شيءِ (ڪپڙو، ٽوال وغيره).
– **اُڳھي اُٿڻ:** [اصطلاح] ٿانءُ خالي ڪري اٿڻ. سڀ ڪائي اٿڻ. صفا ڪري ڪڙو ٿيڻ.
– **اُڳھي ڇڏڻ:** [اصطلاح] صفا ڪري ڇڏڻ.
* ڦري ناس ڪرڻ. ٻينگيو ڪرڻ.
• **آڳھو ج آڳھا:** [صفت - مذ] اڻ سگهو. ناچاڪ. بيمزي. بيمار. مريض. هيڻو. ڪمزور.
* [ضد: سگهو]
* [مث: آڳهي ج آڳهيون]
• **آڳھوَتَر:** [ا - مث] اونداهہ.
• **آڳھوٽري ج آڳھوٽريون:** [ا– مث] جنسن جي ياداشت. اگهن جي فهرست. نرخنامو
* [سن: ارگهہ]
• **آڳھوچر، آڳوچر:** [صفت] بي انتها (پاڻي).
* اها جاءِ جتي سڀ ڪجهہ موجود هجي.
• **آڳھوَر:** [صفت] اهو جيڪو ڳولي نہ سگهجي.
* [مجازاً] گهرو. اونهو. عميق.
* [سن: ا + گهور]
'گهوريندي گهور پيا. اگهور گهوريائون.'
* خوفناڪ سمنڊ يا ڪن.
* [ا. خاص] لڪي تيرٿ (تعلقي سيوهڻ) ۾ ٿڌي چشمي جو نالو.
* بلوچستان ۾ هاڙهي جبل جي ويجهو هڪ نديءَ جو نالو.

– **آگھورُپٽو:** [ا-مذ] هيج، لالچ.
* گدلائي، ميرائي.

– **آگھور ننڊ:** [ا-مث] تمام گهري ننڊ. بيهوشيءَ جي ننڊ.

• **آگھوڙ ج آگھوڙيون:** [ا-مث] پلاڻ يا پاکڙي جي هر هڪ پاسي کان کمان جهڙي ڪاٺي.

• **آگهي ج آگهيون:** [صفت-مث] بيمار، مريض (عورت).
* اپري، جڏي، ضعيف.
* جيت جو هڪ قسم.
* ['آگهو' جو مونث]
* [ضد: سگهي]

• **آگهير:** [ا-مذ] نانگ جو هڪ قسم.
* [س/ٿ]

• **آگهيرُ ج آگهيرَ:** [صفت] وڏي گهرائيءَ وارو، اونهو.
* [ا= نہ + گهير]

– **آگهيري:** [ا-مذ] وڏي گهيري وارو، وڏو گهيرو ڪندڙ.

• **آگهيم:** [ا. خاص] هڪ ذات جو نالو.

• **آڱ ج آڱ، اڱان:** [ا-مذ] انگُ، عضوو، بدن جو حصو.
* [مجازاً] وجود.
* من، دل.
* [سن: اڱگ]

– **آڱ ڪرڻ:** [اصطلاح] عضوا وڍي جدا ڪرڻ. هڏ سنڌن کان وڍڻ.
* ڀاڱا ڪرڻ، حصا ڪرڻ.
* [س/ڪوهہ]

• **آڱارُ ج آڱارَ:** [ا-مذ] اڱرُ، ڪوئلو، ٽانڊو.
* [سن: اڱگار]

– **آڱاريو ج آڱاريا:** [صفت-مذ] اڱر ساڙيندڙ يا اڱر ٺاهيندڙ.
* [ا. خاص] هڪ ذات جو نالو.

• **آڱارو ج آڱارا:** [ا - مذ] سومر کان پوءِ ايندڙ ڏينهن، منگلوار، Tuesday.
* [سن: انگارڪ – وار]

• **اڱاري ج اڱاريون:** [ا – مث] ووٺن جي ٻوڪ جي هڪ بيماري.
* مهارن جي سوڄ.
* مال جي ٽٽڻ جي هڪ بيماري.
* بدهاضميءَ چار اوڳرائي.
* ڪاٺي (جوئر جي سنگ جو مرض).
* اڱـرو يڙهو، ننهن، ٿرَ.
* اڱر ساڙيندڙ يا اڱر ٺاهيندڙ (عورت)
* ٻوٽي جو هڪ قسم (ڳاڙهي ۽ واڱڻائي رنگ جي ڏيڍ فوٽ کن ڊگهو رس ڀريل).

• **اڱرُ ج اڱرَ:** [ا-مذ] اڱار، ڪوئلو وسايل ٽانڊو.
'اڱرن تي رکي ٻيڙ ڪيم ڪيڏي نہ غلطي' (سرڪش سنڌي)

– **اڱر پٽر ٿيڻ:** [اصطلاح] ڪجهہ بہ ڪين ٿيڻ.
* صفا چٽ ٿي وڃڻ، برباد ٿيڻ.

• **اڱرو، آڱڙو ج اڱرا، آڱڙا:** [ا–مذ] عضوو لڳ، بدن جو حصو.
* [سن: اڱگ، س _ اڱ]

• **اڱڻُ ج اڱڻَ:** [ا - مذ] صحن، اڱر، آڱڻ، گهر جو احاطو، آڱيل، پڌر.
'ڪانگ ٿولنوين اڱڻ پر ڪانگ ٿولنوين' (ماستر چندر)
* [سن: انگن]

• **اڱڻُ – اٿم:** [ا-مذ] ٻوٽي جو هڪ قسم.
* پسارڪو وکر (جيڪو ٻڪري کي ڳاري).

● **آل:** [ا_مث] 'اسم معرف' جي نشاني (جيئن 'الشمس'–'القمر').

* [ع: ال]

– **آلامان:** [ح_ندا] (يا رب) پناهه!، رحم!، امن!.

– **آلحاصل:** [ظرف] القصه. مطلب ته. حاصل مراد.

– **آلحال:** [ظرف] في الحال. هن وقت. هينئر.

'آريائي الحال، ڪندو غور غريب جو' (سچل).

– **آلحق:** [ا–مذ] تحقيق. سچ.

– **آلراقم:** [صفت] لکندڙ.

– **آلعبد:** [صفت–مذ] ٻانهو. نوڪر. غلام.

– **آلغرض:** [ظرف] حاصل مطلب. قصو ڪوتاهه.

* نيٺ. آخرڪار.

– **آلقصه:** [ظرف] قصو ڪوتاهه. مطلب ته. حاصل مطلب.

● **آلَ ج آلُون:** [ا–مث] عيب. وڏ.

'ڪا مونهين ۾ ال، نه ته سڄڻ سياڄها گهڻو' (شاهه/ساموندي).

* رنڊڪ. منع.

* چڙ. ٿوڪ گهٽتائي. عيب. نقص.

* عادت.

– **آلَ وجهڻ:** [اصطلاح] رنڊڪ وجهڻ. روڪ ڪرڻ. اٽڪ وجهڻ.

* قطع تعلقات ڪرڻ. ناتا ٽوڙي ڇڏڻ.

* چوپايو مال ڪنهن جي نالي ڪري ڇڏڻ.

* [س/ل]

● **آلَ ج آلَ:** [ا–مذ] بيوقوف. اڻ آزمودگار.

* ڪانءَ جو ٻچو.

* سرخ گهوڙو.

* مڇيءَ جو هڪ قسم.

– **آلَ اُڏارڻُ:** [اصطلاح] ڪانءَ جا ٻچا اڏارڻ.

* اڻ آزمودگارن يا بيوقوفن کي شڪست ڏيڻ.

* بيوقوفن کي ڀڄائڻ.

* ٻاراڻا ڪم ڪرڻ. چريائپ جا ڪم ڪرڻ.

– **آل ڪانءُ:** [ا–مذ] ڪانءَ جو ٻچو.

* چريو. بيوقوف. اڀوجهه.

* اڻ آزمودگار. سيکڙاٽ.

● **الا:** [ح.ندا] الله جو قسم!

* شال. ڪاش!

* افسوس!

* [ع: 'الله' جو مخفف]

– **الا الا ڪرڻ:** [اصطلاح] الله الله ڪرڻ. الله کي ياد ڪرڻ.

* الله وارو ٿي وڃڻ. دنيا جا ڌنڌا ڇڏي ڏيڻ.

– **الابلا:** [ا–مث] سڀ ڪجهه.

* خراب شيءِ.

* مصيبت. اِيڙا ٻيڙا.

– **الاجي:** [ح.ناڪار] الائجي. الله ڄاڻي. خبر ناهي. مبادا.

– **الاڙي:** [ح.ندا] (الله + ڙي) خوف يا ڏک سببان ڏٺيءَ کي ڪيل سڏ 'ياالله. او الله!'

'الا ڙي. گهوڙا ڙي' (محاورو)

– **الائي:** [ح.ناڪار] الاجي. خدا کي معلوم. الله ڄاڻي. خبر نه آهي. مبادا.

● **اِلا:** [ح.استثناء] کان سواءِ. سواءِ.

* ڌاران.

* مگر. پر. ليڪن.

* [ع: اِلا = کانسواءِ]

– **اِلاّلله:** [ا–مذ] ڪلمي طيبه جو اِثباتي ڀاڱو بمعنيٰ 'سواءِ الله جي'.

-اِلا ماشي: [ظرف] ڪڏهين ڪڏهين، ورلي، قضا سان، اِتفاقي، اوچتو.
* [ع: اِلاماشاءلله]

• آلاپُ ج آلاپَ: [ا- مذ] نقصان، ڇيهو، ٽوٽو
* [ا = نہ + لاپ = فائدو]
'ڏک سک لاپ الاپ ۾، رهي ثابوتي ساڃ' (سامي).
* [صفت] بيفائدو، بيسود، اجايو

• آلاپُ ج آلاپ: [ا- مذ] سڏ، تؤار، ڪوڪار
* [سن: الاپن]

• اِلاچو ج اِلاچا: [ا – مذ] ايلاچيءِ جهڙي گل بوٽن سان ڪپڙن ڪپڙي جو هڪ قسم.

• اِلاچي ج اِلاچيون: [ا – مث] ننڍو ڦوٽو، ڦوٽو.
* [ف: اِلاچي، اِلايچي]

• اُلارَ ج اُلارون: [ا- مث] الر ڏڪ اولاڙ جي حالت، ڪاشيءِ هٽڻ جو اشارو
* سَڄ، اچل
* [س/ل]

• الارمُ ج الارمَ: [ا_مذ]ننڊ مان جاڳائڻ لاءِ گهڙيال، موبائيل ۾ واچ جي گهنٽي، ٽائيم پيس، گهنٽي.
* [انگ: Alarm]

• اُلارَ ج اُلارَ: [صفت] لڏيل بار جو لڙيل ڪُرو پاسو، اوهر.
* لڙيل، جهڪيل
* [س/ل — سن: او = هيٺ + لاڙ = لچلڻ]

• اُلارا: [ا- مذ] چوٽون.

• اُلارڻُ: [مص – فعل متعدي] ڏڪ هٽڻ لاءِ هٿ مٿي ڪٽڻ، ڏڪ وارڻ، سڄڻ.
* [مص] اُلارڻ
* [امر] اُلار
* [مضارع] اُلاريان (ج) اُلاريون، اُلارين (ج) اُلاريو، اُلاري (ج) اُلارين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اُلاري ٿو (ج) اُلارين ٿا
* [حال مث] اُلاري ٿي (ج) اُلارين ٿيون
* [ماضي] اُلاريو (ج) اُلاريا
* [ماضي مث] اُلاري (ج) اُلاريون
* [مستقبل] اُلاريندو (ج) اُلاريندا
* [مستقبل مث] اُلاريندي (ج) اُلاريندون
* [اسم مفعول] اُلاريل

• اُلاس: [ا- مث] چڪ، سڪ، اڪير.
'جن جي هير اندر منجهه الاس، سي لاهوتي لنگهي ويا'.

• اُلامو: [ا – مذ] طعنو، مهڻو، ميار، ٽنڪو، ڏوراپو
* بروڀلو چوڻ، ملامت ڪرڻ، غلطيءَ تي جهڪڻ

• اُلانبو ج اُلانبا: [ا – مذ] چڻي، شعلو، آلو
* چيرو، چراٽ، ڀڄر.
* ڇوڇڙي، ٻريل ٻنڊي.
* عشق جي آڳ.
* [س/ل – ع: اِلهاب = باهه ٻرڪائڻ]
* اوپالو، ڏوراپو، مهڻو، عتاب، طعنو.
* [الانبو اولانبو> اولاڀو> اوپالو]

• اُلانگ ج اُلانگون: [ا – مث] اوچتو ٽپو.
* [س/ٿ – سرا]
* اورانگهه
* ڪنهن شيءِ کي اورانگهي وڃڻ واري وک.
* [س/ل]
* [سن: النگهه]

• آلاڻَ ج آلاڻيُون: [صفت - مث] وبچاري، ننڍڙکي، بيواهي.

* [س/ت]

• اُلاٽڻُ: [مص – فعل متعدي] چيڪ ڇڏڻ. وهٽ کي چوڙي ڇڏڻ. ڪوبه چوپايو بنا ڌراڙ جي چوڙي ڇڏڻ.

* [س/ل]

* کولڻ. جدا ڪرڻ. چوڙڻ. ڊرو ڪرڻ. اوڪيلڻ.

* ڇڏي ڏيڻ. وآندو ڪرڻ.

* ڀارڻ.

* پلاڻ يا پاڪڙو لاهڻ. ٽپڙي لاهڻ.

* آتڻ ويڙهي رکڻ.

* [مص] اُلاٽڻ

* [امر] اُلاٽ

* [مضارع] اُلاٽيان(ج) اُلاٽيون. اُلاٽين(ج) اُلاٽيو. اُلاٽي(ج) اُلاٽين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] اُلاٽي ٿو(ج) اُلاٽين ٿا

* [حال مث] اُلاٽي ٿي (ج) اُلاٽين ٿيون

* [ماضي] اُلاٽيو(ج) اُلاٽيا

* [ماضي مث] اُلاٽي (ج) اُلاٽيون

* [مستقبل] اُلاٽيندو (ج) اُلاٽيندا

* [مستقبل مث] اُلاٽيندي (ج) اُلاٽينديون

* [اسم مفعول] اُلاٽيل

• اُلاٽو ج اُلاٽا: [ا- مذ] الاٽو. لوڏو. اچل.

* [سن: ات + لودن = لوڏڻ]

– اُلاٽا ڏيڻ: [اصطلاح] لوڏا ڏيڻ. اچلون ڏيڻ.

* تڪليفون ڏيڻ

'عشق الاٽا ڏنو، پيچ پينگهي ۾ پيڙ' (سلطان شاهه).

• آلاوڙو ج آلاوڙا: [صفت - مذ] الي ويندڙ. ڪوڙ ڳالهائيندڙ. جاٽي ٻجهي انڪار ڪندڙ.

* [مث: آلاوڙي ج آلاوڙيون]

• آلاوڻُ: [مص – فعل لازمي] الاپڻ.

* الاپڻ. ڳالهائڻ.

* [سرا: الاوڻ]

* [آلاويس آلاويا، آلاوي، آلاويون. آلاوندس آلاوندا، آلاوندي، آلاونديون. آلاويل]

• اِلٰہ: [ا - مذ] الله تعالى کان علاوه ٻيو ڪو دنوي خدا.

* ديوتا (جيڪو عبادت جي لائق نه هجي)

* [لا اِلٰہ = ڪلمي طيبه جو ٻهريون نفي ڪندڙ ڀاڱو يعني ناهي ڪو خدا. اِلا الله = مگر هڪ الله']

– اِلاها: [ح . ندا] اي خدا! اي ڏٽي!

– اِلاهہ ٻِلاهہ ج اِلاهُون ٻِلاهُون: [ا –مث] منٿ ميڙ. آزي نيزاري.

– اِلاهڻ ج اِلاهڻيون: [ا –مث] قدرتي طور ڇاول ڪجي، اها ڪجي جا بنا پوکڻ جي پيدا ٿئي.

– اِلاهي: [ا_صفت] خدائي. خدا جي طرف کان.

'اي ڪم اِلاهي، نه تـه ڪنن ۾ ڪير گهڙي' (شاهه).

– اِلاهي: [ا_صفت] تمام گهڻو جهجهو. ڪوڙ.

– اِلاهي: [ح . ندا] يا الله! اي خدا!

– اِلاهي توبهہ: [جملو] ياالله منهنجي توبهہ آهي.

* يا الله پناهہ ڏي.

– اِلاهي تهار: [جملو] يا الله تنهنجي آهر. يا الله تو آڌار. ڏٽي پاڪ! تنهنجي مدد ٿئي. الله جو آسرو.

'گهڙي گهوڙ هٿ ڪري، اِلاهي تهار' (شاهه).

– اِلاهي گنجُ: [ا – مذ] خدائي خزانو. غيبي خزانو. تمام گهڻو مال متاع (قدرت جي طرفان).

– **اِلاهي ڪڪر:** [محاورو] بنا توقع نعمت، اوچتو فائدو.

– **اِلاهي ڪڪر وسڻ:** [اصطلاح] خدائي رحمت وسڻ، خدائي نعمت حاصل ٿيڻ.

* اوچتو فائدو ٿيڻ.

– **اِلاهياتِ:** [ا–مث] ڌڻي تعاليٰ جي ذات ۽ صفات جو علم.

– **اِلاهيت:** [ا-مث] الوهيت، خدائي.

● **الله:** [ا.ذات] خدا پاڪ جو ذاتي نالو، هڪ خدا، مالڪ، ڌڻي

* سيني سهڻين صفتن جو جامع.

* [ع: الله]

– **آلله اڪبر:** [ڪلمو] الله سڀ کان وڏو آهي.

* اظهار تعجب جو ڪلمو.

* اچانڪ افسوسناڪ خبر ٻڌڻ شرط نڪرندڙ ندا.

* تڪبير جو ڪلمو (حلال جانور کي ذبح ڪرڻ وقت).

* نماز جي نيت ڪرڻ وقت تڪبير جو ڪلمو.

– **آلله آلله:** [ڪلمو] خدا جي يادگيريءَ جو ڪلمو، ذڪر.

* [ح.ندا] افسوس ڪرڻ وقت چئجي.

– **الله الله ڪرڻ:** [اصطلاح] الله پاڪ جو ذڪر ڪرڻ، ڌڻيءَ پاڪ کي ياد ڪرڻ، تسبيح پڙهڻ، عبادت ڪرڻ، ڌڻيءَ پاڪ کان ڊڄڻ.

* ڏک ۾ صبر ڪرڻ.

* آفت کان خير گهرڻ.

– **الله الصمد:** [ڪلمو] الله تعاليٰ بي پرواهه ۽ بي نياز آهي.

* خوف واريءَ حالت ۾ ڌڻيءَ جي ياد جو ڪلمو.

– **الله بَند:** [ا.خاص] سنڌ ۽ ڪڇ جي سرحد تي سن 1819ع واري زلزلي ۾ درياهه تي ازخود ٺهي پيل هڪ قدرتي بند (جنهن جي ڪري پورو پاڻي نارو نديءَ ڏانهن رخ ڦيرائي ويو).

– **الله بيلي:** [ٻول] الله سائين، ڌڻي همراهه، موليٰ مددا، الله نگهبان، خدا حافظ!.

– **الله توهار:** [محاورو] ڪم جي شروع ڪرڻ جو ڪلمو (الله تو آهي)، ڌڻي تنهنجو آسرو، مولا تنهنجي مدد.

– **الله توهار ڪرڻ:** [اصطلاح] الله تنهنجي آهر چوڻ، ڪم جي شروعات ڪرڻ.

– **الله جو نالو:** [ٻول] ڌڻي پاڪ جو واسطو، ڌڻيءَ جو قسم، ڌڻي تعاليٰ جي نالي کان سواءِ ٻيو ڪجهه به نه.

– **الله جي امان:** موڪلائيءَ وقت چيل دعا جو ڪلمو، الله جي پناهه، ڌڻيءَ جي نگهباني.

– **الله جي ليکي ۾ هجڻ:** [اصطلاح] موت کي ويجهو هجڻ، پوين پساهن ۾ هجڻ.

– **الله جي ماني:** [ا-مث] ول جو هڪ قسم.

* [س/ٿ]

– **الله چائي:** [محاورو] خبر نه هجڻ جي حالت ۾ استعمال ٿيندڙ محاورو، خدا کي خبر! (يعني مونکي خبر ناهي)، ڌڻيءَ کي سُڌ!

– **الله راسي:** [محاورو] اهو جو خدا جي سهاري هجي.

* [صفت] ويچارو، غريب، مسڪين.

– **الله سان ڳالهيون هجڻ:** [اصطلاح] موت کي ويجهو هجڻ

– **الله سائين:** [ا.ذات] ڌڻي تعاليٰ، خدا، حقيقي معبود، پالڻهار، الله پاڪ جو ذاتي نالو.

* ايشور، ڀڳوان

– **الله لڳ:** الله ڪارڻ، الله پاڪ جي واسطي.

* الله تعاليٰ جي نالي جو قسم وجهڻ، الله پاڪ جو قسم کڻڻ، الله تعاليٰ کي حاضر ناظر سمجهي.

'سارنگ سارَ لهيج، الله لڳ اچيين جي' (شاهه)

– **الله لوڪُ ج الله لوڪَ:** [صفت] خدا وارو، الله جو ماڻهو، اهل الله، درويش، ڀهتل.

* سڌو سادو، طبيعت جو سادو، ڀورڙو.

* [ع: الله + لوڪ]

– **الله ميان:** [ا-مذ] الله پاڪ. ڌڻي سڳورو

'الله ميان ٺورو؟ مڙس ڏجانئر چورو' (لوڪ چوڻي).

– **الله ناءِ جي ماني:** [محاورو] غريبن کي کارايل کاڌو خيرات جي ماني، لنگر.

– **الله واٽ:** [ظرف] ڌڻيءَ جي راهه پر. ڌڻيءَ جي نالي.

* مفت پر. بنا پئسي

* [الله + واٽ]

– **الله واهي:** دعا جو ڪلمو خدا نگهبان. خدا حافظ (الوداع يا موڪلائيءَ جو سلام).

* هيو ڪو سهارو نه هجڻ واري حالت.

– **الله واهي چوڻ:** [اصطلاح] خدا حافظ چوڻ. موڪلائڻ.

* قطع تعلق ڪرڻ. سدائين لاءِ موڪلائڻ.

– **الله هو:** ذڪر جو ڪلمو (الله آهي)

– **الله ئي الله:** [ڪلمو] خيرات گهرڻ وقت دعا جو ڪلمو. الله جو نالو.

● **آلاهر:** [ڪلمو] الله جي آسري. توڪل علیٰ الله.

* [ع: الله + اهر]

● **اُلاهٺو ج اُلاهٺا:** [ا-مذ] اوپالو. طعنو. مهٺو

● **آلاهو:** [ظرف] اوچتو. اتفاقاً.

* [س/ٿ]

● **آلاهيو، اِلاهيو ج آلاهيا، اِلاهيا:** [صفت - مذ] الله جو.

* نڌڻڪو. بنا مالڪ جي (مال).

* [س/ٿ]

● **آلائڻ:** [مصدر 'آئڻ' جو فعل متعدي بالواسطه] چوائڻ. سڏائڻ.

* [آلايو الائيندو الايل]

● **اُلائڻ:** [مص - فعل متعدي] اليڙڻ

* اکيلڻ. کولڻ.

* پلاڻ لاهڻ.

* خالي ڪرڻ.

* اولائڻ (اٿت).

* [مص] اُلائڻ

* [امر] اُلاءِ

* [مضارع] اُلايان (ج) اُلايون. اُلائين (ج) اُلايو. اُلائي (ج) اُلائين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُلائي ٿو (ج) اُلائين ٿا

* [حال مت] اُلائي ٿي (ج) اُلائين ٿيون

* [ماضي] اُلايو (ج) اُلايا

* [ماضي مت] اُلائي (ج) اُلايون

* [مستقبل] اُلائيندو (ج) اُلائيندا

* [مستقبل مت] اُلائيندي (ج) اُلائينديون

* [اسم مفعول] اُلايل.

● **آلائجي:** نه ڄاڻ. خبر ناهي، الله ڄاڻي.

● **آلائونس ج آلائونس:** [ا-مذ] مقرر پگهار کان وڌيڪ رقم (جيڪا ملازم کي ڪنهن خاص سبب جي ڪري معاوضي طور ملي مثلاً مهانگائي الائونس، وغيره).

* مقرر ڪيل معاوضو. لوازمو.

* [انگ: allowance]

● **آلائي، آلاهي ج آلايون، آلاهيون:** [صفت - مث] ويچاري، نڌڻڪي، بي وارث. چوري چني.

* [س/ٿ]

● **آلائي:** خبر ناهي، معلوم ڪونهي، نه ڄاڻ.

● البَت: [ظرف] جيڪي، سو، ڪي قدر، ڪنهن حد تائين، باقي، ڪجهه نہ ڪجهه.

* [ع: البَتّة]

● آلبيلو ج آلبيلا: [صفت–مذ] دادلو، لاڏلو، چنچل، پيارو، انگلي، نخريلو.

* لاغرض، بي پرواھ، بي خيال.

* نازنين، حسين، خوبصورت، وڻندڙ، دلبر.

* ٻالو ٻولو.

* [س/ل]

* [سن: الموبل> الر = گهڻو + ويل = نخريلو ٿيڻ]

* [مث: البيلي ج البيلين]

– آلبيلائي ج آلبيلائيون: [امث] دادلائي، لاڏلائي، چينچلپائي، چلولائي.

* بي پرواهي، بي خيالي.

● آلپ ج آلپ: [صفت] اڻلڀ، ناياب، قيمتي، مهانگو، نہ ملي سگهندڙ، انمول.

* [ا = نہ + لڀ > لڀڻ]

'اج مروت ۾ وفا، منجهہ آدمين آهي الپ' (قاسم).

– آلپائي ج آلپائيون: [امث] نايابي، ڪميابي.

● اِلتِباس: [ا–مذ] مونجهارو، شڪ.

* [ع: لبس > اِلتباس]

● اِلتِجا ج اِلتِجائون: [امث] منٿ، وينتي، عرض، التماس، گذارش، درخواست.

* [ع: لجاء > اِلتجاء = پناھ وٺڻ]

● آلتّحيات: [ا–مث] نماز ۾ قيام وقت پڙهڻ جي دعا (جنهن ۾ نبيءِ صلي الله عليہ و آلہ وسلم تي سلام موڪليا آهن).

* [ع: تحية ج التّحيات = سلام]

● اِلتزام: [ا–مذ] لازمي ٿيڻ واري حالت.

* ضرورت، گهرج، تقاضا.

* [ع: لزم > اِلتزام]

– اِلتزام ڪرڻ: [اصطلاح] لازمي ڪري وٺڻ، ڪنهن عمل کي پاڻ تي لازم ڪرڻ.

* شعر ۾ ڪنهن خاص صنعت کي لازمي طور نباهڻ.

● التزئي: [ا. خاص] بروهي قبيلي جي هڪ اوڙڪ.

● اِلتِفات: [ا–مذ] ڌيان، توجهہ، خيال، غور.

* مروت، مهرباني.

* محبت، ميل، دل جو لاڙو.

* نگاهہ.

* 'علم بديع' ۾ تجنيس جو هڪ قسم (جنهن ۾ شاعر پاڻ کي يا ٻئي کي خطاب ڪري).

* [ع: لفت > اِلتِفات = ڌيان ڪرڻ]

● اِلتِماس ج اِلتِماس: [ا - مذ] عرض، درخواست، گذارش، وينتي، التجا.

* [ع: لمس > اِلتِماس]

● آلتڻ: [مص–فعل لازمي] الڻ، سچي نہ ڪرڻ.

* ڳجهو رکڻ، لڪائڻ.

* انڪار ڪرڻ.

'التيم جاهنيان، سا نہ سلتيم ساھ کي' (شاھ).

* [ضد: سلڻ]

* [آلتيو آلتيا، آلتي، آلتيون، آلتيندو، آلتيندا، آلتيندي، آلتينديون، آلتيل]

● اِلتِوا: [ا - مث] ڪنهن ڪم کي ٻئي وقت لاءِ ترسائڻ جو عمل، مهملي، دير، دِر، ٽالٽولا، ملتوي ٿيڻ جو عمل.

* [ع: لوي > اِلتواءَ = ويڙهڻ]

— اِلتوا جِي تجويز: [ا-مث] مهملي جي رٿ، ملتوي ڪرڻ جي رٿ.

• اَلٽُ ج اَلٽَ: [صفت] سست، گهٽ ننڍ ڪندڙ، سومٽي، اليٽ.

* [س/ٿ — سن: الس]

• اُلٽڻُ: [مص — فعل لازمي] الهڻ، لهڻ، هيٺ اچڻ.

* [اُلٽيو اُلٽيا، اُلٽي، اُلٽيون، اُلٽيندو اُلٽيندا، اُلٽيندي، اُلٽينديون، اُلٽيل]

— اُلٽو: [مفعول] لٽو (سچ).

— اُلٽي: [ظرف] سچ لٿي، تماشام.

* [س/ل]

'سچ الٿي سين، ستون ڏينديس سچ ۾' (شاهه).

• اُلٽو: [ا-مذ] ترجمو، هڪ رسم الخط مان ٻئيءَ ۾ آڻڻ.

• اُلٽُ ج اُلٽَ: [ا-مذ] انڌير، ناحق.

* [صفت] الوٽ، بيخبر، بيهوش.

• اُلٽڻ: [مص — فعل لازمي] اٿلڻ، ابتو ٿيڻ، اونڌو ٿيڻ.

* [سن: اد + لوٽن]

* [اُلٽيو اُلٽيا، اُلٽي، اُلٽيون، اُلٽيندو اُلٽيندا، اُلٽيندي، اُلٽينديون، اُلٽيل]

— اُلٽَ ج اُلٽون: [ا-مث] ابت، ابتي ڦيري.

* اٿل، انقلاب.

* اٿل، تور ۾ وڌيڪ وزن.

* [س/ٿ]

— اُلٽائڻُ: [مصدر 'اُلٽڻ' جو متعدي بالواسطه] اونڌو ڪرڻ، ابتو ڪرڻ.

* ليٽائڻ، نوائڻ، اوتڻ.

* [اُلٽيس اُلٽندو اُلٽيل]

— اُلٽائي ج اُلٽائيون: [ا-مث] اونڌي ٿيڻ واري حالت، ابتائي، الٽائي.

— اُلٽ پُلٽ: [ا-مث] اٿل پٿل، افراتفري.

* ڦير گهير، ابت سبت.

* [ظرف] هيٺ مٿي، ڏانوانڊول.

— اُلٽجڻُ: [مصدر 'اُلٽڻ' مان فعل مجهول] اٿلڻ، هارجڻ.

* ابتو ٿيڻ، اونڌو ٿيڻ.

* [اُلٽيس اُلٽندو اُلٽيل]

— اُلٽ سُلٽ: [ا-مث] ابت سبت، ڦير گهير.

* [ظرف] هيٺ مٿي.

— اُلٽو ج اُلٽا: [ظرف] اٿليل، ابتو اونڌو.

* ڦريل، برخلاف.

* اٿلندو، مرڳو، ان جي ابتڙ.

— اُلٽو پُلٽو: [ظرف] ابتو سبتو، اونڌو ابتو.

* هيٺ مٿي.

— اُلٽي ج اُلٽيون: [ظرف] اُبتي، ڦريل.

* ٻيءَ طرح، برعڪس.

* نرالي.

* [ا ـ مث] قي، ڪيِ، ڏاڪ، اُچل.

— اُلٽي اچڻُ: [اصطلاح] قي اچڻ، اُچل اچڻ، اوڪارو اچڻ.

— اُلٽي تقدير: [ا-مث] بدقسمتي، نياڳ، ڪم بختي.

— اُلٽي پٽي پڙهائڻ: [اصطلاح] غلط سبق پڙهائڻ.

* گمراهه ڪرڻ.

* برغلائڻ، چورڻ.

— اُلٽي پوڙي: [ا-مث] ڏکيو ڪم، ڏکيو سوال.

— اُلٽي ڇري وهائڻ: [اصطلاح] اُبتيءَ ڪاتيءَ سان ڪهڻ، بيدرديءَ سان مارڻ، ظلم ڪرڻ.

* اڻنگي هلت هلڻ.

– اُلٽي ڪنڊ: [ا - مث] 180 درجن کان وڌيڪ ماپ واري ڪنڊ، اُبتي ڪنڊ.

– اُلٽي کوپري: [محاورو] اونڌيءَ سمجهه وارو.

❁ بيوقوف، ڪم فهم.

– اُلٽي گنگا: [محاورو] اُبتي وهندڙ گنگا ندي.

❁ ناممڪن ڪم، ابتو ڪم، غير رواجي هلت.

– اُلٽي گنگا وهڻ: [اصطلاح] گنگا نديءَ جو ابتو وهڻ.

❁ ناممڪن عمل وجود ۾ اچڻ.

'گنگا الٽي جي وهي، ڏاڍي ڏٿي نه ڪير' (جمن چارڻ).

❁ خلاف دستور ڪم ٿيڻ.

– اُلٽي ڳالهڙي: [ا - مث] ابتي ڳالهه.

❁ معما، ڳجهارت، پروڙي.

'اِي الٽي ڳالهڙي، سڪ ورندي ساهه' (شاهه).

– اُلٽي مالها: [محاورو] بد دعا، پٽ، پاراتو.

– اُلٽي مالها ڦيرڻ: [اصطلاح] بد دعا ڪرڻ، پاراتو ڏيڻ، پٽڻ.

– اُلٽيون سُلٽيون ٻڌائڻ: [اصطلاح] ابتيون سبتيون ڳالهيون ٻڌائڻ.

❁ برغلائڻ.

● اُلٿو ج اُلٿا: [ا – مذ] وهٽن کي چاري ڏيڻ جو اهورو.

❁ [س/ٿ]

● اَلپ: [صفت] ٿورڙو.

❁ ننڍو، خسيس.

❁ [سن: الپ = ٿورو]

– اَلپ ماتر: [ا - مث] گهڙي کن.

❁ [ظرف] جهٽ پٽ.

● اِلپاڪ ج اِلپاڪ: [ا - مذ] تاڻت جي نموني ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه (جيڪو سون، چانديءَ ۽ ٻين وغيره جو ٿئي)، دلپاڪ.

● اَلپاڪو ج اَلپاڪا: [ا_مذ] ڪپڙي جو هڪ قسم، الپاڪي نالي جانور جي اُن مان ٺهيل ڪپڙو.

❁ [اسپاني: (الپيڪا) — ع: (ال + پيڪو = پيرو ملڪ جو ڏيهي نالو)]

● اَلپٽ: [ا – مث] انڪار، ناقبوليت.

❁ نکي، دغا، کوٽ.

❁ [سن: اپلپ = انڪار]

● اَلجبرا: [ا - مث] حسابن جو هڪ علم.

❁ [ع: الجبر و المقابله]

❁ [انگ: Algebra]

● اَلجڪ ج اَلجڪ: [ا – مذ] سٽڻ جو ور.

❁ [س/ل]

● اُلجهڻ: [مص – فعل لازمي] منجهڻ، ڦاسڻ، اٽڪڻ، پريشان ٿيڻ، دقت ۾ پوڻ، پڪيڙي ۾ پوڻ.

❁ گمراهه ٿيڻ.

❁ ڪنهن معاملي ۾ دير پوڻ.

❁ [هند: الجهنا]

❁ [اُلجهيو، اُلجهيا، اُلجهي، اُلجهيون، اُلجهندو، اُلجهندا، اُلجهندي، اُلجهنديون، اُلجهيل]

● اُلچو ج اُلچا: [ا - مذ] هلاچو، گوڙ.

● اَلچَلَ: [ا - مث] انچر، عام جام، ريل چيل، اٿميو.

– اَلچَلَ ڪرڻ: [اصطلاح] ريل چيل ڪرڻ، گهٽو لٽائڻ.

● اِلحاد: [ا – مذ] دين کان ڦرڻ جي حالت، بيديني، ڪفر.

❁ [ع: الحاد = دين کان ڦرڻ]

● اِلحاقُ: [ا_ مذ] ڳانڍاپو، لاڳاپو، ميلاپ، شموليت.

● اَلحالَ: [ظرف] في الحال، هن وقت، هينئر.

' آرياڻي الحال، ڪندو غور غريب جو' (سچل).

• اِلحان: [اِ-مذ] آلاپ، مٺو آواز، مٺو سر، سريلو آواز.
* [ع:لحنُ ج اِلحان]

• اِلحان دائودي: [اِ-مذ] حضرت دائود عليہ السلام جو آواز.
* تمام مٺو ۽ وڻندڙ آواز يا سُر.

• اَلحدَ ج اَلحدُون: [اِ-مث] قبر، گور، بڻي، قبر ۾ لاش رکڻ جي جاءِ، سامي.
* گجهه.
* [ع:لحد = قبر]

• اَلحق: [ظرف] سچ ته، تحقيق.

• اَلحمد: [اِ-مث] قرآن شريف جي پهرينءَ سورة جو پهريون لفظ.
* هر قسم جي تعريف، هر طرح جي ثنا.
* شڪرانو
* [ع:ال + حمد = ساراهه]

— الحمد پڙهڻ: [اصطلاح] قرآن شريف جي پڙهائي شروع ڪرڻ
* تعليم شروع ڪرڻ.
* شڪراني طور 'الحمد' سورة پڙهڻ.

'پڙهه شڪر الحمد، مولا مهربان ٿيو.'

— الحمدلله: [شڪراني جالفظ] سڀ ساراهه الله پاڪ لاءِ آهي
* فقره بمعني 'الله جو شڪرانو' (عموماً ڇڪ/ڇڪ ٿيڻ کان پوءِ چئبو آهي).

• اَلخالق: [اِ.خاص] هڪ ذات جو نالو.

• اَلدهَہ ج اَلدهَہ: [اِ-مذ] مکڻ

'جنهن جا ورن رساوڙي وترا، الدهه جيها انگ' (سليمان).

• اُلَر ج اُلَرُون: [اِ-مث] الارڻ جو عمل، الار، سَٽِي
* ڪاهه، جلهه، هلان، حملو، وڙهڻ يا ڌڪ هڻڻ جي تياري.

ـ اُلرڻ: [مص — فعل لازمي] لاڙو ڪرڻ، ڪنهن طرف ليٽ ڪرڻ.
* الر ڪرڻ، جلهه ڪرڻ، هلان ڪرڻ.
* اکوڙڻ، لوڏڻ
* [اُلريو اُلريا، اُلري، اُلريون، اُلرندو اُلرندا، اُلرندي، اُلرنديون، اُلريل]

— اُلرائڻُ: [مصدر اُلڙڻ مان متعدي بالواسطہ] ليٽائڻ، پاسو ڪورائڻ
* بيٺل وڻ يا پٽ، ڪاٺ يا ڪلي کي اکوڙائڻ.
* [اُلرائيو اُلرائيندو اُلرايل]

— اُلر پُلر: [اِ-مث] ننڍڙي ٻار جي ماٺ يا واقف ڏي اچڻ.

— اُلر ڪرڻ: [اصطلاح] وڙهڻ لاءِ تيار ٿيڻ، اولارڻ، سَٽڻ.
* ڌڪ الارڻ
* جلهه ڪرڻ، هلان ڪرڻ.

— اُلر ڪري اچڻ: [اصطلاح] وڙهڻ لاءِ تيار ٿي اچڻ، جلهه ڪرڻ، هلان ڪرڻ.

• اَلڙُ ج اَلڙَ: [صفت] نولو، ڪچو، اڻواقف، اناڙي.
* جٽ، جاهل.
* معصوم ٻار، ٻاراڻي سياءَ وارو، طفل مزاج
* ليلهر، ڊِرو.
* [هند: الهڙ = ننڍو اڻ ڪيويل]

'الڙئي آچ م ٿون، واٿهون واٽي' (شاهه).

• اَلڙائي، اَلڙپائي ج اَلڙائيون، اَلڙپائيون: [اِ-مث] ٻاراڻي، طفل مزاجي.
* ناواقفيت، اڻڄاڻائي.

• اُلڙُ ج اُلڙَ: [صفت] اجايو گهمندڙ، رولاڪ، الهيڙ.

— اُلڙ بُلڙ: [اِ-مذ] اجايو يا بيهودو ڳالهاءُ

ـ اُلڙُ: [اِ ـ مذ] سونٺ مرونءَ يا رڃ تي ڪتن جي ٻج.

ـ اُلڙُ ڪرائڻُ: [اصطلاح] مرونءَ يا رڃ کي ٽوٽيءَ سان ڀڏي مٿس ڪتن جي ٻج ڪرائڻ.

• اُلڙڻ: [مص — فعل لازمي] اُکڙڻ، اکڙي پوڻ، لڏڻ، ڏڏڻ، ڊِرو ٿيڻ، گهرگهلو ٿيڻ.
* [سن: اد + لد = اکڙڻ]
* [اُلڙيو اُلڙيا، اُلڙي، اُلڙيون، اُلڙندو اُلڙندا، اُلڙندي، اُلڙنديون، اُلڙيل]

• اُلڙهڪڻ: [مص — فعل لازمي] ٽانءِ پاسيرو ٿيڻ.
* [س/ٿ]
* [اُلڙهڪيو اُلڙهڪيا، اُلڙهڪي، اُلڙهڪيون، اُلڙهڪندو اُلڙهڪندا، اُلڙهڪندي، اُلڙهڪنديون، اُلڙهڪيل]

● **اِلزامُ ج اِلزامَ:** [ا-مذ] تهمت، بُهتان.

* [ع: الزم > اِلزام = ڪا ڳالهه ڪنهن تي مڙهڻ، مجبور ڪرڻ]

– **اِلزام ڏيڻ:** [اصطلاح] بُهتان مڙهڻ، تهمت ڌرڻ.

● **الَسُ:** [ا-مذ] آلس، آرس، سستي، ڪاهلي.

* [سن: آلس < ا = نه + ڪس = پورهيو بنا پورهئي، سست]

– **آلسائو ج آلسائا:** [صفت-مذ] آرسي، آرس ڪندڙ، آرس وارو، آلسي، سست، ڪاهل.

* [مث: آلسائي ج آلسائيون]

'هڪوا ساڻ شوڪت جي، هڪوا السائا' (سامي).

● **آلستُ:** [ا-مذ] ڇا، مان نه آهيان؟

* روز ميثاق، ازل، هميشه کان.

– **آلستُ بِرَبِّڪم:** [جملو القرآن] ڇا آءٌ اوهان جو رب نه آهيان؟ (اول يا ازل واري ڏينهن تي خدا پاڪ جو ارواحن کان سوال، جنهن جو جواب ۾ 'قالوا بلیٰ' يعني 'هائو' چيائون).

– **الستي:** رب جي طرفان، الله جي طرفان، الله وٽان.

– **الستي آواز:** [ا-خاص] الاهي آواز، غيب جو آواز، آفاقي آواز.

● **آلسلام عليڪم:** [جملو] اوهان تي سلامتي هجي، مسلمانن جو سلام (جنهن جو جواب آهي 'وعليڪم السلام' - ۽ اوهان تي به سلامتي هجي).

● **آلسنہ:** [ا-مث] زبانون، ٻوليون.

* [ع: لسان ج السنہ]

● **اِلسي:** [ا-مث] ٻوٽي جو هڪ قسم، السيءَ جو ٻج.

* هڪ پسارڪو وکر.

● **اِلسي داڻا:** [ا-مذ] ڪارا مائل ڳهاڻو ڳاڙهو ٻج، السيءَ جو ٻج، پسارڪو وکر، تيلي ٻج (جيڪو وارنيش، ڇپائيءَ جي مس، صابڻ ناهڻ ۽ رنگ ٺهڻ ۾ ڪم ايندو آهي).

● **الصمد:** [صفت ـ مذ] اسلامي عقيدي ۾ الله تعالیٰ جو هڪ صفاتي نالو.

* بي نياز، بي پرواهه.

'الله الصمد بي نياز سا ڪري جا چاهي' (شاهه).

● **آلطاف:** [ا-مذ] ڪرم، ٿورا.

* [ع: لطف ج الطاف]

– **آلطاف نامو ج آلطاف ناما:** [ا - مذ] نوازش نامو، مهربانيءَ ڀريو خط.

* [ع: (الطاف) + ف: (نامہ)]

● **آلغارَ ج آلغارون:** [ا ـ مث] تکو ڙحملو ڪاهه، لٽ مار، ڦرمار.

* [تر]

* خوشي، موج.

– **آلغارون ڪرڻ:** [اصطلاح] خوشيون ڪرڻ، موجون ڪرڻ، گهمندو رهڻ.

● **آلغرض:** [صفت] بيپرواهه، بي خيالو، نه ليکيندڙ.

* [ع: غرض = مطلب]

* [ظرف] حاصل مطلب، القصہ.

– **آلغرضائي ج آلغرضائيون:** [ا ـ مث] بيپرواهي، بي خيالي، ڪن ٽار.

● **آلغوزا:** [ا ـ مذ] هڪ ساز جو نالو، بانسرين جو جوڙو (جيڪي گڏ وڄائجن)، ٻينون.

● **آلف:** [صفت ـ مذ] هزار (1000).

ـ **الفُ شهرِ:** [صفت - مث] هزار مهينا، (83 سال 4 مهينا) (القرآن: قدر)

– **الف ليللة وليلة:** [ا. خاص] هڪ هزار راتيون.

* عربي ٻوليءَ ۾ آکاڻين جو هڪ مشهور ڪتاب (جيڪو دنيا ۾ افسانوي ادب (Fiction) جي بنياد وجهندڙ ڪتابن مان هڪ ليکيو وڃي ٿو).

● **اَلفُ ج اَلفَ:** [اِ _ مذ] 'الف، ب' جي پهرئين اکر جو نالو
سنڌي ٻوليءَ جي آئوينا جو پهريون حرف.
* 'الله' جي معنيٰ ڏيکاريندڙ.
* [ع/ف]
'اوڏو ٿي الف کي، من ميم سان گڏ' (شاهه).
* [صفت] اگهاڙو، نانگو.
* سڌو سنئون، اڀو، کڙو.

– **اَلف بي:** [ا - مث] ائيوٽا.
– **اَلف بي نه ڄاڻڻ:** [اصطلاح] ڪجهه به نه ڄاڻڻ.
– **اَلف ٿيڻ، اَلف ٿِي بيهڻ:** [اُصطلاح] کڙو ٿي بيهڻ.
* اگهاڙو ٿيڻ، لڄ لاهي بيهڻ.
* گهوڙي جو پوئين ٽنگن تي بيهڻ.
* نرا ڪٽڻ.

– **اَلف سلڪلو:** [اِ_خاص] 'الله' جو نالو سهڻين صفتن وارو آهي.
– **اَلف قد:** [محاورو] الف وانگي سنئون سڌو.
– **اَلف قد ٿِي بيهڻ:** [اصطلاح] کڙو ٿي بيهڻ.
– **اَلف مقصوره:** [ا - مذ] مد کان سواءِ الف.

● **اَلفاظ:** [ا - مذ] لفظ، ٻول، گفتا، شبدَ.
* وچن، قول.
* [ع:لفظ ج الفاظ]

– **اَلفاظ ڏيڻ، اَلفاظ ڪيڻ:** [اصطلاح] گهٽ وڌ ڳالهائڻ، گاريون ڏيڻ.

● **اَلفا:** [ا خاص _ مذ] ف، ب جي پهريون اکر (جنهن مان رومن انگريزي وغيره A نهيو)
* [انگ: Alpha]

● **الفانسو:** [ا - مذ] انب جو هڪ قسم.

● **اُلفتَ ج اُلفتون:** [اِ_ مث] پيار، محبت، حب، قرب، پريت، دوستي.
'ڪلفت ڪلي ڪرڻ ڪان الفت رتي جگي آ' (استاد بخاري)

– **اُلفتِي:** [صفت] محبتي، قربائتو /قربائتي.

● **اَلفي ج اَلفيون:** [ا - مث] يڪو چولو، ٻانهن ڪان سواءِ ڏگهو پهراڻ، فقيرن جي ڪفني.
* [ع: الفي = الف جهڙو سڌو ۽ ڏگهو]
'پايو الفي، پيئي عشق اجاريان' (مصري شاهه).
'ڪن اندر ۾ لڳيون تنوارون، الفي عشق جي پايان مان' (ظفر ڪاظمي)

● **اُلفي ج اُلفيون:** [ا - مث] دوستي چنڻ جي حالت، الفي.

– **اُلفي ڪرڻ:** [اصطلاح] بيحا هلت ڪرڻ.

● **اَلفيت:** [ا - مذ] ارفيت، يادگيري، سانيڀ.
* [ع: اِلف، الفة = دوستي]

● **اَلقابَ:** [ا - مذ] لقب، خطابَ، عهدا، اعزازي نالا.
* [ع: لقب ج القابَ]

● **اِلقاءَ:** [ا - مذ] اندر جو آواز.
* الهام، دل ۾ ڪنهن ڳالهه جي پلٽ.
* انترگيان، من واڻي.
* [ع: اِلقاء = من ۾ وجهڻ]

● **القصه:** [ظرف] حاصل مطلب، قصو ڪوتاهه.

● **اَلڪَ ج اَلڪون:** [ا - مث] اک جو پلڪ، پنبڻي.

● **الڪاڻي:** [ا_خاص] درڪاڻي بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

● **اَلڪوهل:** [ا - مذ] شراب جو ست.
* [ع: الڪحل (+ سرمو): انگ: alcohol]

● **اُلڪو ج اُلڪا:** [ا - مذ] اونو، انتظار، اوسيئڙو.
* ڳڻتي، فڪر، خيال، چِنتا، ويچار، هرکر، اڻ تڻ، ادڪر.
* [سن: اتڪلڪا]

– اُلڪائتو ج اُلڪائتا: [صفت - مذ] الڪي وارو، اولي وارو، انديشي وارو، فڪرمند، منتظر، انتظار وارو.
* [مث: اُلڪائتي ج اُلڪائتيون]
– اُلڪو رکڻ: [اصطلاح] اوسيئڙو ڪرڻ، چنتا رکڻ، فڪر ڪرڻ.
– اُلڪو ڪرڻ: [اصطلاح] ڳڻتي ڪرڻ، پريشان ٿيڻ، چنتا ڪرڻ.
• آلک: [ا - مذ] خدا جو صفاتي نالو.
* [سن: الڪشيه<ا = نه + لڪش = ڏسڻ]
'ايهي الک سامهون، بانهون ٻڌائون.'
* [صفت] اگم، غير محسوس، اڻ ڏٺو، آلکو، جنهن جي لکا نه پوي، مخفي، اڻ ڏٺل، غائب، بي نشان، اڻلکو.
* [ا ـ مث] جوئر جو هڪ قسم.
– آلک پرک: [ا - مذ] ڌڻي، رب تعالىٰ.
'الک پرک آئي، ديرو ڪيو ديهه ۾' (سامي).
– آلک جاڳائڻ: [اصطلاح] الله پاڪ جو ذڪر پچائڻ، اندر ۾ ذڪر اورڻ، ڌڻيءَ کي ياد ڪرڻ.
– آلک رکڻ: [اصطلاح] رايو رکڻ، پيار ڪرڻ.
• الڪڻ: [مص ـ فعل متعدي] جاڻڻ، سڃاڻڻ، محسوس ڪرڻ.
* [سن: الڪشڻ]
* [مص] الڪڻُ
* [امر] الڪِ
* [مضارع] الڪان (ج) الڪون، الڪين (ج) الڪيو، الڪي (ج) الڪين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] الڪي ٿو (ج) الڪين ٿا
* [حال مث] الڪي ٿي (ج) الڪين ٿيون
* [ماضي] الڪيو (ج) الڪيا
* [ماضي مث] الڪي (ج) الڪيون
* [مستقبل] الڪندو (ج) الڪندا
* [مستقبل مث] الڪندي (ج) الڪندي
* [اسم مفعول] الڪيل
• الکو ج الکا: [صفت - مذ] اڻلکو، نامعلوم.
* [سن: الکشيه]
* کلکٹو، کلچٹو
* [ا = نه + لکڻ = لچڻ]
• الڪائي: [ا. خاص] هڪ ذات جو نالو.
• الگارَ ج الگارُون: [ا ـ مث] شوق، آزادي، عيش.
* [تر: الغار، ايلغار، يلغار = ڪاهه، حملو]
• الگارون ڪرڻ: [اصطلاح] شوق وٺڻ، مزا ماڻڻ.
• الگوزا: [ا ـ مذ] الغوزو، هڪ قسم جو ساز، پاوا، بينون، سنڌي موسيقيءَ جو هڪ ساز، بينن جي جوڙي.
* [ع: (الغوزه) ـ ف: (الگوجا)]
• الڳ: [صفت ـ ظرف] جدا، ڌار، علحيده، ڀري، دور.
* اڪيلو، تنها، بي تعلق.
* [سن: الڳن]
– الڳ الڳ: [ظرف] جدا جدا، ڀري ڀري.
• الڳي: [ا ـ مث] سڪرات، پويان پساهه.
* [س/ات]
– الڳي ٿيڻ: [اصطلاح] سڪرات ۾ هجڻ.
• آلل: [ظرف] صبح سوير.
* [ع: علي الصباح]
* [صفت] اڙل، شوخ، سرڪش، الڙ.
* [ا ـ مذ] هڪ خيالي پکي.

● الل دلل: [ظرف - مذ] عام جام. آل جال. گهڻو.

● اللين دللين: [ظرف] چوٽ. بي خياليءَ سان.

● الم: [ا - مذ] رنج. ڏک. درد. غم. اندوه. گوندر.

* [ع: الم ج آلام]

● الم زده: [صفت] غمگين. ڏکايل.

* [ع: الم + ف. زدن > زده]

— المناڪ: [صفت] غمناڪ. درد انگيز.

● الم نشرح: [ا - مذ] قرآن شريف جي ٽيهين سيپاري ۾ هڪ سورت جو منڍ.

* [ع: ڇا اسان نہ کوليو]

— الم نشرح ٿيڻ: [اصطلاح] ظاهر ٿيڻ. پڌرو ٿيڻ. مشهور ٿيڻ.

● الماس ج الماس: [ا ـ مذ] قيمتي پٿر جو هڪ قسم. هيرو

* فولاد (جوهردار).

مومل ڪي مجازجا، اکين ۾ الماس' (شاهہ).

— الماس تراش: [ا - مذ] هيري گهڙڻ جو اوزار.

* هيرو گهڙيندڙ. جوهري.

— الماس پاره: [ا - مذ] هيري جو ٽڪر. هيري جي ڪڻي.

* ڪڙ ڪبيتو

● الماسي رنگ: [ا - مذ] اڇو صاف رنگ.

● الماڙي ج الماڙيون: [ا ـ مث] ڪٻٽ. سامان وغيره رکڻ لاءِ پٽ ۾ لڳل ڪاٺ جو ڪٻٽ.

● المست ج المست: [ا – مذ] بنهہ مستانو. چٽ چريو. ديوانو. نفساني خواهشن کان پري.

* [ع: ال + ف: مست = چريو]

● النبو ج النبا: [ا – مذ] اڌمو. پور. جوش. جولان.

* جيرو. شعلو.

* [ع: الهاب = باهہ ٻرڪائڻ]

* [س/ل]

● النڪارُ ج النڪارَ: [ا - مذ] سينگار. سجاوٽ. زيب. زينت.

* زيور. ڳهہ.

* [سن: النڪار = سينگار]

* ضايع. بديع. شاعرائيون خوبيون.

● اُلنگهڻُ: [مص ـ فعل لازمي] لنگهڻ. اورانگهڻ.

* حد کان وڌڻ.

* حڪم پڇڻ. انحرافي ڪرڻ.

* [سن: النگهن = ٽپو ڏيڻ. اورانگهڻ]

* [اُلنگهيو. اُلنگهيا. اُلنگهي. اُلنگهيون. اُلنگهندو. اُلنگهندا. اُلنگهندي. اُلنگهنديون. اُلنگهيل]

— النگهين: [صفت] جيڪو اورانگهي يا لنگهي نہ سگهجي. وڏو تار. تمام وڏو. تمام گهڻو.

* [س/ل]

ـ اَلنگهين لڳڻ: [اصطلاح] تار ٿيڻ. اونهون ٿيڻ.

* گهڻو ٿيڻ. چوٽ چڙهڻ.

● اَلڻُ: [مص ـ فعل لازمي] ڪوڙ ڳالهائڻ. سچي نہ ڪرڻ. نہ مڃڻ.

* انڪار ڪرڻ. ڪنهن ڳالهہ جو انڪاري ٿيڻ.

* [ضد: سلڻ]

* [اليو. اليا. الي. اليون. اليندو. ايندا. الندي. اليندون. اليل]

● اَلي وڃڻ: [اصطلاح] ڪنهن ڳالهہ تان ڦري وڃڻ. ڪوڙ ڳالهائڻ. نہ ٻڌائڻ. گوشتات ڪرڻ. سچي ڳالهہ نہ ٻڌائڻ.

● اَلو: [ح ـ ندا] ڪافرين ڳائڻ وقت آلاپ 'الويلو الوميان'

* [ع: (يا) الله]

ـ اَلوالا: [ا - مث] (الله ئي الله) الوداع. موڪلائي.

ـ الويلو: [ا ـ مذ] (الله بيلي) نالي ماتر ڪم.

ـ **الوپلو ڪرڻ:** [اصطلاح] نالي ماتر ڪم ڪرڻ.

ـ **آلو ميان ڪرڻ:** [اصطلاح] ' الله ميان' جي لفظن سان آلاپ شروع ڪرڻ.

* ڪن تي هٿ رکي ڳائڻ.

● **آلو تلو:** [ا – مذ] الهو تلهو. ارڪو ترڪو. آگر تگر. ذرو پرزو. سموري ملڪيت.

● **آلو ملو:** [ا–مذ] ڪن ڪچرو. ڪن چن (جيڪو هار ڪاٿين).

● **اُلو ج اُلا:** [ا–مذ] باهه جي چٽنگ. شعلو. تانبو جهڙي. لاٽ.

* [سن: ال = برڻ]

ـ **اُلا اُڏائڻ:** [اصطلاح] جهيڙو اٿارڻ. جهيڙو ڪرائڻ.

ـ **اُلو تي لڳڻ:** [اصطلاح] باهه تي لڳڻ. مٿيان لڳڻ.

* نقصانڪار ٿيڻ.

● **اُلُو:** [ا - مذ] چبرو. چب.

* چريو. احمق. نادان.

● **اُلوان:** [ا- مذ] ڳاڙهي ڪپهه مان ٺهندڙ ڪپڙو. ڳاڙهي رنگ وارو سوٽي ڪپڙو. حلوان.

* ڪپهه جو هڪ قسم.

* ننڍڙي ڇيلي يا گهيٽي جو گوشت.

● **اِلوپلو:** [ا – مذ] اِتي ذڪر راند جو اصطلاح. اِتيءَ ڪي ذڪر سان ٻن ذڪن هٽڻ وارو داءُ. اِلهو پلهو.

* مڙئي سڙئي (ڪم). نالي ماتر ڪيل ڪم.

* [س/ات]

ـ **اِلو پلو تِلو:** [ا - مذ] اتي ذڪر راند جو اصطلاح. اتيءَ ڪي ذڪر سان ٽن ذڪن هٽڻ وارو داءُ. الهو پلهو تلهو.

● **آلوٽ ج آلوٽ:** [صفت] نشي ۾ ٽٻ. مدهوش.

* مخمور. سرشار.

ـ **آلوٽائي ج آلوٽايون:** [ا – مث] نشي ۾ بي سرتائيءَ واري حالت. بيهوشي. مستي.

* گهريءَ ننڊ واريءَ حالت.

● **آلوپُ ج آلوپ:** [صفت] گم. غائب. مخفي.

ـ **آلوپ ٿيڻ:** [اصطلاح] گم ٿيڻ. غائب ٿي وڃڻ. لڪي وڃڻ.

● **الوداع:** [ا ـ مث] موڪلاڻي. رخصت. خدا حافظ.

● **الودو ج الودا:** [صفت - مذ] بي خيالو. الغرض.

* ڪند ذهن. هلڪي دماغ وارو.

* ناپاڪ. گند لڳل.

* [ا. خاص] مرد جو نالو.

* [ف: الوده = پليد. منجهيل]

* [مث: الودي ج الوديون]

● **الور:** [ا. خاص] راءِ گهراڻي جي زماني کان. برهمڻ گهراڻي جي آخري حاڪم راجا ڏاهر تائين سنڌ جي گاديءَ جو شهر. اروڙ.

● **اُلوڙڻ:** [مص_فعل متعدي] اکوڙڻ. لوڏڻ. ڍرو ڪرڻ. ڍلو ڪرڻ. ڏوڏڻ.

* زمين مان ڪلو ڇڪي ڪڍڻ.

* رسو يا واڻ کولڻ.

* [سن: فعل متعدي ـ ادلولن. ادلوڊن]

'الوڙڻ نه ڏئي، ور وڏائين ونجهه کي' (شاهه).

* [مص] اُلوڙڻُ

* [امر] اُلوڙ

* [مضارع] اُلوڙان (ج) اُلوڙون. اُلوڙين (ج) اُلوڙيو. اُلوڙي (ج) اُلوڙين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

※ [حال] اَلوڙي ٿو(ج) اَلوڙين ٿا

※ [حال مث] اُلوڙي ٿي (ج) اوڙين ٿيون

※ [ماضي] اُلوڙيو(ج) اُلوڙيا

※ [ماضي مث] اُلوڙي(ج) اُلوڙيون

※ [مستقبل] اُلوڙيندو (ج) اُلوڙيندا

※ [مستقبل مث] اُلوڙيندي (ج) اُلوڙينديون

※ [اسم مفعول] اُلوڙيل

– **اُلوڙائڻُ:** [مصدر 'اُلوڙڻُ' متعدي بالواسطہ] اکيڙائڻ، ڍرو ڪرائڻ، ڍوڏائڻ.

※ [اُلوڙيو اُلوڙيندو اُلوڙيل]

– **اُلوڙي رکڻ:** [اصطلاح] اکيلي رکڻ، ڍرو ڪري رکڻ.

※ جدا ڪري رکڻ.

※ سنڌ سنڌ جدا ڪرڻ، هڏ گڏ چور ڪرڻ، ڏاڍي مار ڪيڻ.

• **اَلوڪ:** [ا–مذ] روحاني دنيا.

※ [سن: ا + نہ + لوڪ = دنيا]

– **اَلوڪڪ:** [صفت] روحاني دنيا وارو، ڪرامت وارو، غير معمولي قوت وارو.

• **اَلول ج اَلولون:** [ا-مث] عيش، سک، مزو، لطف.

※ [سن: الول = نينگ، رونشو مزو، راند، ريجڪ، موج، لهر]

※ [سن: الول = چوهہ مان هلڻ]

• **اَلولائي، اَلولي ج اَلولايون، اَلوليون:** [ا – مث] الول، موج، عيش، مزو.

• **اَلولايون، اَلوليون ڪرڻ، ماڻڻ:** [اصطلاح] خوشيون ڪرڻ، موجون ماڻڻ، فرحتون وٺڻ، آرام وٺڻ، مزا ماڻڻ.

※ نينگ ٽپا ڏيڻ، رونشا ڪرڻ.

• **الولُ ج الولَ:** [صفت] بيمار.

※ چريو

※ [ع: عليل]

– **الول جلول:** [صفت] اجايو، فضول، بيڪار.

※ اڍنگو، بي انعالو.

• **اَلولڙو ج اَلولڙا:** [صفت-مذ] الڙندڙ، اکڙندڙ.

※ ڍلڙو، ڍرڙو، لڏندڙ لمندڙ (جيڪو سمجهہ ۾ نہ اچي)

※ طاقتور، سگهارو.

• **اَلولو ج اَلولا:** [صفت-مذ] اپٽو، منجهيل (جيڪو سمجهہ ۾ نہ اچي)

※ طاقتور، سگهارو.

※ [مث: اَلولي ج اَلوليون]

• **الولڪ ج الولڪ:** [ا-مذ] ڪنن ۾ پائڻ جو هڪ زيور.

• **الومکو:** [صفت-مذ] ڪچو پڪو، جهڙو تهڙو.

※ روڳي

• **الونهہ:** [ا_مث] يادگيري، سانڀر.

※ ذوق، شوق.

※ [ورونهہ > الونهہ]

• **الوٽو ج الوٽا:** [صفت-مذ] لوڻ کان سواءِ، ڦڪو، بي سواد.

※ [ا = نہ + لوڻ = بنا لوڻ]

※ [مث: الوٽي ج الوٽيون]

– **الوٽا ٽِٽ ڏيڻ:** [اصطلاح] اجايو بڪڻ بيهوديون ڳالهيون ڪرڻ

– **الوٽائي ج الوٽايون:** [ا-مث] لوڻ جي ٿورائي، طعام جي ڦڪائي، بي سوادائي.

• **الوٽي ج الوٽيون:** [ا-مث] ننڊ، پِنڪي.

※ گهيرٽ، گهير.

• **الوهيت:** [ا_مث] ڌڻيءَ جي ذات، وحدت، ڌڻيءَ جي حقيقت، هيڪڙائي، حق.

'آيا الوهيت ۾، لاهوت لنگهيو جن' (شاهہ).

• **آلويڙُ ج آلويڙَ:** [ا-مذ] ور، پيچ، وڪڙ، رنڊڪ.

※ هٿ يا پير جي آڱوٺي جو هڪ کان وڌيڪ ورن وارو چلو، ويڙهہ.

※ [س/ل]

– **آلويڙ وجهڻ:** [اصطلاح] وڪڙ وجهڻ. ور وجهڻ.

* وراڪا وجهڻ.

* رنڊڪ وجهڻ.

• **آلهہ:** [ا – مذ] الله پاڪ. خدا تعاليٰ.

* [ع: 'الله' جو مخفف]

– **الهايو الاهيو ج الهايا، الاهيا:** [صفت – مذ] الله جي آسري وارو.

* نڌڪو. مٺ مائٺ کان سواءِ.

* الله جي طرف جو. قدرتي.

* [س/ٽ]

* [مٺ: الهائي، الاهئي ج الهايون، الاهيون]

– **آلهہ الاهي:** [ظرف] اوچتو. ازغيبي.

– **الهہ تهار توهار:** [ا_مٺ] الله تنهنجي آسري، الله تنهنجي توهہ، الله تنهنجو مددگار.

* خدا حافظ. موڪلائي.

* [الله + تو + آهہ]

– **آلهجي:** [ح - ندا] ناواقفيت ظاهر ڪرڻ جو ڪلام. الله ڄاڻي، الله کي علم، الائي. مون کي خبر نہ آهي.

* [الله + جي (ڄاڻ ۾)]

– **آلهراسي:** [ا_صفت] خدا ڪارڻ. ڏنيءَ جي واسطي.

* مسافر. ڌاريو. اوپرو. پرايو.

'مانہ ماسي، الهہ راسي.'

– **آلهہ مٺو ج آلهہ مٺا:** [صفت - مذ] عورتن جو پاراتي طور ڪم آڻڻ جو لفظ. الله جي غضب هيٺ آيل. الله جي طرف کان تڪليف پهتل.

• **الهہ آباد:** [ا ـخاص] گڙهي خيري، ٿل، روهڙي ۽ ميري خان تعلقن ۾ ديهن جو نالو

• **اُلهارڻ:** [مص_ فعل متعدي] هيٺ لاهڻ. لاهڻ (سج)

'سج ابهارڻ، سج الهارڻ، اهي ٿي ڏاڍي عجيب' (احمد ملاح).

* [سن: اد + لادن = هيٺ لاهڻ]

* [مص] اُلهارڻ

* [امر] اُلهار

* [مضارع] اُلهاريان (ج) اُلهاريون. اُلهارين (ج) اُلهاريو. اُلهاري (ج) اُلهارين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اُلهاري ٿو (ج) اُلهارين ٿا

* [حال مٺ] اُلهاري ٿي (ج) اُلهارين ٿيون

* [ماضي] اُلهاريو (ج) اُلهاريا

* [ماضي مٺ] اُلهاري (ج) اُلهاريون

* [مستقبل] اُلهاريندو (ج) اُلهاريندا

* [مستقبل مٺ] اُلهاريندي (ج) اُلهارينديون

* [اسم مفعول] اُلهاريل

• **اِلهامُ ج اِلهامَ:** [ا _ مذ] اندر جو خدائي آواز. من جي واڻي. خدا طرفان دل ۾ آيل ڳالهہ. اِلقاءُ

* [ع]

• **آلهانُ:** [ظرف - مذ] اولهندو طرف.

* [س/ل]

• **آلهاٺو ج آلهاٺا:** [ا _ مذ] آڪيرو.

* [سرا]

• **الهائڻ:** [مص_ فعل متعدي] ڄار اُڻڻ. ڄار ناهڻ.

* هيٺ لاهڻ.

* [مص] الهائڻ

* [امر] الهاءِ
* [مضارع] الهائيان (ج) الهايون، الهائين (ج) الهائيو، الهائي (ج) الهائين.
* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] الهائي ٿو (ج) الهائين ٿا
* [حال مث] الهائي ٿي (ج) الهائين ٿيون
* [ماضي] الهائيو (ج) الهائيا
* [ماضي مث] الهائي (ج) الهائيون
* [مستقبل] الهائيندو (ج) الهائيندا
* [مستقبل مث] الهائيندي (ج) الهائينديون
* [اسم مفعول] الهائيل

• **آلهہ ٹلهہ، آلهو ٹلهو:** [ا - مذ] آلو تلو، آرڪو ترڪو، سموري ملڪيت، اگر تگر هڙموڙي، ذرو پرزو، ٽپڙ ٽڙو.

– **الهو تلهو ڏيڻ:** [اصطلاح] ارڪو ترڪو ڏيڻ، سيڪجهہ ڏيڻ

– **الهو تلهو ناس ٿيڻ:** [اصطلاح] رهيو کهيو سڀ برباد ٿيڻ، هڙموڙي ناس ٿيڻ، سيڪجهہ ختم ٿيڻ.

• **آلهٹ ج الهٹ:** [صفت] نشي ۾ چور، الوٽ.
* تمام گهٽي نند، خمار

• **الهڙُ ج الهڙَ:** [صفت] سيڪڙات، الڙ.

• **الهڙُ ج اِلهڙَ:** [صفت] پٽڪندڙ، رولو
* طعام تڪيندڙ
* بي ساڃاهو

• **اُلهندو:** [ا - مذ] اهو طرف جيڏانهن سج لهي، اولهہ پڇم.
* [لهڻ > اولهڻ > الهندو]

• **الهڻ:** [مص_ فعل لازمي] وهٽ تان هيٺ لهڻ
* سج جو لهڻ، غروب ٿيڻ. سج الٿي ('سج لٿي' بدران 'سج الٿي' بہ چون). الهندر، الهيل
'الهي سج اوڀر م ڪر معذورين تي' (شاهہ).
* [لهڻ > الهڻ]
* [الهيو، الهيا، الهي، الهيون، الهندو، الهندا، الهندي، الهنديون، الهيل]

_ **اُلهٹو:** اولهہ جو، اولهہ وارو، اولهندي وارو.

• **اِلهو:** [ا - مذ] ڏکر جوائيءَ کي اسرائڻ لاءِ پهريون ڏک، اِلو.
* [س/ل]

– **اِلهو پِلهو:** [ا –مذ] اِنيءَ کي ڏڪرسان بن ڏڪن هڻڻ وارو داءُ

– **اِلهو پلهو ڪرڻ:** [اصطلاح] اني ڏڪر ۾ بہ ڏک هڻڻ
* ٿورو ڪم ڪرڻ، مٺاڃرو ڪم ڪرڻ، مڙئي پورائي ڪرڻ.

• **الهيڙُ ج الهيڙَ:** [صفت_ مذ] الڙيل، اڪڙيل، ڍرو ٿيل، ڍرو، ڍلو، ڦلهڙو، سست.
* رولو، رولاڪ، رولوجانور، چڙواڳ جانور.
* [س/ل]

• **الهي ڪلهي:** [ظرف] ڪرائيءَ کان ڪلهي تائين چڙهيل چوڙو، سڄي ٻانهين.
* [س/ل]
'الهي ڪلهي ٻانهين'.

• **الهي گڏڻ:** [اصطلاح] سخت پورهيو ڪرڻ، اهنجو ڪم ڪرڻ
* حد کان لنگهي وڃڻ

• **آلي ج آليون:** [ا – مث] زيور جو هڪ قسم، چانديءَ يا سون جو جڙيل ٽِڪلو (هڪ قسم جو گهہ، ڪنوارين ڇوڪرين سينڌ جي وارن ۾ جڙي ٽراڙ جي مٿان پائين).

• **اِلي ج اِليون:** [ا– مث] جيت جو هڪ قسم، تيلي ٻجن ۾ پوندڙ ڳاڙهي رنگ جو جيت، تيلي ٻج جو سُرو
* [س/ٿ]

• آلي ج آليون: [ا–مث] تؤنس. اج.
* [سن: ادري = گهٽي اج]
* جلندر. استسقا (گهٽي اج لڳڻ جي بيماري).
* گهٽي ڪائڻ پيئڻ جي بيماري. هيچ.
* اجايو خبط.
* ڪٽ. زنگ.
*[س/ ڪوهر]
'الي آهيس يا رڻ تان لهي آيو آهي' (لوڪ).
– آلي پوڻ: [اصطلاح] اليءَ جي بيماري پوڻ.
* خاتمو ٿيڻ.
– آلي ڪٽڻ: [اصطلاح] گهٽي اج لڳڻ.
* ڪني ڪٽڻ.
– آلي لڳڻ: [اصطلاح] گهٽي اج لڳڻ.
* ڪائڻ پيئڻ جو حرص ٿيڻ. ڪاڏي جو ڪنو ٿي جارو ٻڌڻ.
• اِلياس: [ا.خاص] هڪ پيغمبر جو نالو.
* ماڻهوءَ جو نالو.
• آلياڻ ج آلياڻ: [ا - مذ] لغام جو دهانو (جيڪو وچ ۾ مڙيل هوندو آهي). وڏو ۽ سخت لغام (زورآور گهوڙي لاءِ).
* [هند: الان = لغام]
• اُليٽي ج اُليٽيون: [ا–مث] ٻوٽيءَ جو هڪ قسم. ڦيسڙ لاٽي. گڏهه لاٽي.
* [س/ل]
• اليپ: [صفت] اهو جنهن کي ڪو ليپ نه لڳي. جنهن سان ميلاپ ٿي نه سگهي. نيارو. بي عيب.
* [سن: اليپ = بي داغ]
• اُلير ج اُليرون: [ا - مث] الر. جهٽ. چال. لوهه.
* پور. ريجڪ. لهر. ڄڄڪي.
'ٻيڻيس ڏاڍي ڏونگرين، انين لڳ الير' (شاهه).

• اُليڙڻُ: [مص ـ فعل متعدي] اکيڙڻ. لوڏڻ. ڏوڏڻ.
* کولڻ. ڍرو ڪرڻ.
* اوڀيڙڻ.
* [سن: اد + لوڊن]
* [مص] اُليڙڻ
* [امر] اُليڙ
* [مضارع] اُليڙان (ج) اُليڙون. اُليڙين (ج) اُليڙيو. اُليڙي (ج) اُليڙين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] اُليڙي ٿو (ج) اُليڙين ٿا
* [حال مث] اُليڙي ٿي (ج) اُليڙين ٿيون
* [ماضي] اُليڙيو (ج) اُليڙيا
* [ماضي مث] اُليڙي (ج) اُليڙيون
* [مستقبل] اُليڙيندو (ج) اُليڙيندا
* [مستقبل مث] اُليڙيندي (ج) اُليڙينديون
* [اسم مفعول] اُليڙيل.
• اِليڪٽري ج اِليڪٽريون: [ا - مث] بجلي.
* سيلن تي هلندڙ هٿ بتي. ٽارچ (Torch).
* [انگ: Electricity = بجلي]
• اِليڪرو ج اِليڪرا: [صفت - مذ] ڏنگو. اڙٻنگ. پيار سان پاليل. دادلو. لا غرض. غير ذميوار.
* [س/ت]
* [مث: اِليڪري ج اِليڪريون]
• اليڪ سليڪ: [ا– مث] سلام ڪلام. سلام دعا. واقفيت.
* ميٺ محبت. سڪ ساهه.
* آشنائي. سڃاڻپ.
* [ع: اسلام عليڪم]

– **آليڪ سليڪ ڪرڻ:** [اصطلاح] دعا سلام ڪرڻ، واسطو ناهڻ، ملڻ موڪلائڻ، ٻه چار ڳالهيون ڪرڻ.

– **آليڪ سليڪ هجڻ:** [اصطلاح] ڄاڻ سڃاڻ هجڻ، واقفيت هجڻ، آشنائي هجڻ، لاڳاپو هجڻ.

• **اِليڪشن ج اِليڪشنون:** [ا - مث] ووٽن رستي ميمبرن جي چونڊ، انتخاب.

* [انگ: Election]

• **اليڪ:** [صفت] ليکي کان ٻاهر، بي حساب، بيشمار، ڳاڻيٽي کان ٻاهر.

* [ا = نه + ليڪ = ليکو حساب]

• **اُليلَ ج اُليلون:** [ا - مث] محبت جي چِڪ، عشق جي اڪير، درد جي چوٽ، محبت جي گهرائي، گهاٽي پريت.

'اڄ نه اليل عجيبن جا مون کي سيني ساماڻا' (غمدل فقير)

• **آليهڙ ج آليهڙ:** [ا - مذ] ڪاريهر نانگ.

• **اُم:** [ا - مث] ماءُ.

* [ع: ام ج امهات = ماءُ]

– **اُمّ الامراض:** [ا - مث] مرضن جي ماءُ.

* قبضي.

* زڪام.

* شگر (ملن پيشابن جي بيماري).

– **اُمّ البنين:** [ا - مث] پٽن جي ماءُ (حضرت غازي عباس علمدار جي ماءُ).

– **اُمّ الجيش:** [ا - مث] لشڪر جي ماءُ.

* جهنڊو، علم.

– **اُمّ الخبائث:** [ا - مث] خرابين جي ماءُ، خرابين جي جڙ (شراب).

– **اُمّ الخير:** [ا - مث] چڱائي جي ماءُ.

* بيبي رابعه بصريءَ ڏانهن منسوب لقب.

– **اُمّ الصبيان:** [ا - مث] ٻيجڙي جي جڙ.

* [ع: ام + الصبيان + ٻار = ٻارن جي ماءُ]

– **اُمّ الطعام:** [ا - مث] اناجن جي ماءُ (ڪڻڪ).

– **اُمّ الفضائل:** [ا - مث] فضيلتن جي ماءُ.

* بيبي فاطمة الزهرا سلام الله عليها ڏانهن منسوب لقب.

– **اُمّ القري:** [ا - خاص] مڪي جو شهر.

* [ع: ام + القري = ڳوٺ = ڳوٺن جي ماءُ]

– **اُمّ القرآن:** [ا - مث] قرآن جي ماءُ.

* سورة 'فاتحه'، الحمد شريف.

– **اُمّ الڪتاب:** [ا - مث] ڪتابن جي ماءُ، قرآن شريف.

* سورة الفاتحه.

– **اُمّ المصائب:** [ا - مث] ڏکن ۽ تڪليفن جي ماءُ (بيبي زينب ڏانهن منسوب لقب).

– **اُمّ المؤمنين:** [ا - مث] مومنن جي ماءُ (رسول پاڪ صلي الله عليه وآله وسلم جن جي بيبين ڏانهن منسوب لقب).

* امهات المؤمنين

– **اُمّ النجوم:** [ا - مث] تارن جي ماءُ.

* ڪهڪشان، ڪير ڌارا.

• **اُمَر:** [ظرف] عمر لاءِ، هميشه لاءِ، حوالي ڪيل.

* [1. عمر > امر، 2. امالڪ > امر].

* [ا _ مث] رومڙ، جلهه، ڪاهه، رخ.

– **اُمر ڏُمر لائي ڏيڻ:** [اصطلاح] اکيون پوري ڪم کي لڳي وڃڻ.

– **اُمر لاءِ وڃڻ:** [اصطلاح] هميشه لاءِ وڃڻ، عمر کي وڃڻ لاءِ وڃڻ.

• **اُمر ڪرڻ:** [اصطلاح] اکيون پوري روانو ٿيڻ، منهن ڪري وڃڻ، رخ رکي هليو وڃڻ.

* [س/ل]

• **آما، آمان:** [ا _ مث] ماءُ، امڙ، جنم ڏيندڙ.

* پيار مان ڏيءَ، ننهن يا ڪنهن ٻه ڇوڪريءَ يا عورت کي سڏڻ جو عزت ڀريو لفظ.

● **آما:** [ح۔جملو] پر، مگر، ليڪن.

* [ع]

● **آما بعد:** [ظرف] ان کان پوءِ.

● **أماٺڻ:** [مص۔فعل متعدي] ٺانءُ اونڌو ڪرڻ.

* [مص] اُماٺڻ

* [امر] اُماٺِ

* [مضارع] اُماٺان (ج) اُماٺون. اُماٺِين (ج) اُماٺيو. اُماٺي (ج) اُماٺين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُماٺي ٿو (ج) اُماٺين ٿا

* [حال مث] اُماٺي ٿي (ج) اُماٺين ٿيون

* [ماضي] اُماٺيو (ج) اُماٺيا

* [ماضي مث] اُماٺي (ج) اُماٺيون

* [مستقبل] اُماٺيندو (ج) اُماٺيندا

* [مستقبل مث] اُماٺيندي (ج) اُماٺينديون

* [اسم مفعول] اُماٺيل

— **آماٺِي ڪرڻ:** [اصطلاح] مرمت لاءِ ٻيڙيءَ کي اونڌو ڪرڻ.

● **آماٺو ج آماٺا:** [صفت۔ مذ] چريو. ديوانو. مست. پليل. گمراھ. غافل. اڍنگو.

* [سن: انمتّ = چريو مست، نشي ۾]

'اَنڌو الوهيت کان، آهي اي اما ٺو' (شاھ).

● **آماڃُ ج آماڃَ:** [ا ـ مذ] جسم جو دن کان هيٺيون ڀاڱو.

* نهائين.

* [س/ل]

● **آمارت:** [اـمذ] نشان. علامت. وعده. وعدي جو وقت.

● **آمارت:** [اـمث] اميري. سرداري. حڪومت.

● **آمارو:** [اـمذ] بڇڙاين لاءِ تيار ڪندڙ 'نفس امارو'.

* [ع: أماره = بڇڙاين ڏي امر ڪندڙ]

● **امارو ج امارا:** [اـ مذ] اوپارو. اوپر. اپرڻ.

* [س/ل]

'اڄ ٻڻ أمارو، چوڏهين، ماه چنڊ جو' (شاھ)

* تياري. سانباهو. سنيت. قصد. پوري پڪي ارادي وارو ترت سانباهو.

'آيل! أمارو آهي پرين پار جو' (شاھ).

* [اـخاص] مشهور سنسڪرت شاعر 'اُمارو'.

● **اُماڙُ ج اُماڙَ:** [اـ مذ] باھ جو اُمڙ. باھ جي وڏي اماڙي.

* [سن: المڪ]

— **اماڙو ج آماڙا:** [اـمذ] باھ جو مچ. ڀڀڙ. جهڙڳو. تجلو. چمڪو.

— **اُماڙِي ج اُماڙِيون:** [اـ مث] برندڙ ڪاٺي. چوڃڙي. چڻانگي. باھ جي جيڀ. برندڙ ڏندي.

* [سعن ـ المڪ]

— **اُماڙي ڏيڻ:** [اصطلاح] باھ ڏيڻ. ڏنڀ ڏيڻ.

● **اُماس:** [ا ـ مث۔مذ] ڪاراڻ. چنڊ جي مهيني جو پويون ڏينهن. اونداهي پک جو پويون ڏينهن.

* [ضد: 'پورنماس']

* [سن: اماواسيا]

● **اُماس جهڙي:** [اـصفت] بلڪل ڪاري. بنھ ڪاري. ڪاري ڀاٽ.

● **اُمالڪ:** [ظرف] اوچتو. يڪدم. جهٽ پٽ.

'آڙاھ ۾ اُمالڪ، پرواز پتنگن آ' (غمدل فقير)

● **آمالو ج آمالا:** [صفت۔مذ] ٿورو آلو. اڌوڪو.

* [مث: امالي ج اماليون]

• **آماليون ڪرڻ:** [اصطلاح] نشا ڪرڻ، نشا پتا ڪرڻ، خوش گذارڻ.

• **إماله:** [اـمذ] الف اماله (صرف نحو مطابق اهو الف جيڪو 'ي' ۾ بدلائجي).

* [ع: إماله = مائل ڪرڻ، موڙڻ]

* [رڪاب > رڪيب، ڏاج > ڏيج]

• **إمامُ ج إمامَ:** [اـ مذ] اڳواڻ، پيشوا، سونهون، رهبر، هادي، سردار، مهندار، مذهبي رهنما، هر هڪ فن يا علم جو وڏو ماهر، جماعت کي نماز پڙهائيندڙ، جماعت جو اڳواڻ، تسبيح جو وڏو داڻو

* [ع]

– **إمام اعظم:** [اـ خاص] امام ابو حنيفو (نعمان بن ثابت) فقه حنفي جو باني.

– **امام الانام:** [صفت ـ مذ] ماڻهن جو مهندار.

– **إمامت:** [اـمث] اڳواڻي، پيشوائي، مهنداري، سرداري.

* [ع: إمامة]

– **إمامت ڪرڻ:** [اصطلاح] پيشوائي ڪرڻ، اڳواڻي ڪرڻ، اڳواڻ ٿي نماز پڙهائڻ.

– **إمام ضامن:** [اـمذ] امام موسيٰ رضا جو لقب 'إمام ضامن جو رپيو' (اهو رپيو جيڪو ويساهه وارا امام رضا جي نالي تي باسي تعويذ طور ٻانهن ۾ ٻڌن)

– **إمام غزالي:** [اـ خاص] امام محمد بن محمد غزالي (450هه – 505هه – طوس شهر جو ويٺل اسلامي فلسفي ۽ الاهيات جو وڏو عالم).

– **إماميه:** [اـ مذ] ٻارهن امامن ۾ اعتقاد رکڻ وارو فرقو، ڪين 'اثنا عشريه' به سڏيندا آهن.

– **إمامين:** [اـ مذ] ٻه امام يعني حضرت حسن عه ۽ حضرت حسين عه.

* [ع]

• **آمانَ:** [اـ مث] پناهه، حفاظت، سلامتي، بچاءُ، جهلو، اجهو، ڍڪ.

* [ع ـ أمن] 'الامان = خدا جي پناهه'.

• **امانا:** امن ڪان سواءِ

• **آمانتَ ج آمانتون:** [اـمث] حفاظت خاطر هٿيڪي رکيل شيءِ، اها شيءِ جيڪا ڪنهن کي حفاظت سان رکڻ لاءِ ڏجي.

* ايمانداري، ديانتداري، انصافي فيصلو، امين جو فيصلو هٿيڪائي.

* [ع: امانة]

– **آمانتدارُ ج آمانتدارَ:** [صفت] ايماندار، سچو، امين، معتبر، ڀروسي جهڙو، منصف، رکيل شيءِ جي حفاظت ڪندڙ.

* [امانت + ف ـ دار = رکندڙ]

– **آمانت رکڻ:** [اصطلاح] ڪا شيءِ ڪنهن وٽ حفاظت لاءِ رکڻ.

– **آمانت ڪرڻ:** [اصطلاح] امين ٿي فيصلو ڪرڻ، انصاف ڀريو فيصلو ڪرڻ، امين ٿي ملهه ڪرڻ.

– **امانت ۾ خيانت:** [محاورو] امانت طور رکيل شيءِ ۾ بي ايماني يا ڪپت.

– **آمانت ۾ خيانت ڪرڻ:** [اصطلاح] امانت طور رکيل شيءِ سان هٿ چراند ڪرڻ، ڪپت ڪرڻ.

– **آمانت نامو ج آمانت ناما:** [اـ مذ] انصافي فيصلي ڪرائڻ لاءِ لکيل دستاويز.

– **آمانتي:** [صفت] امانت طور رکيل، اماني (ڪم يا فيصلو).

– **آماني ج آماني:** [صفت] امانت طور رکيل (شيءِ)، امانت تي ڪم، اعتبار تي ڪم، بنا ٻول ڪم.

• **آمانگهرو ج آمانگهرا:** [صفت ـ مذ] گهٽو آلو، بيخوف، بي ڊپو.

* [مث: آمانگهري ج آمانگهريون]

• **آمانو ج آمانا:** [صفت_مذ] بي مانو. بي عزت.

* [ا = نه + مان = عزت]
* [مت: 'سمانو']
* [مت: آمانگهري ج آمانگهريون]

'جي تسليم ٿيا تحقيق سين، او ڪٿي امانا' (شاهه).

• **آمانڻ:** [ا_مث] امانت، امان، سلامتي، امانت ۾ رکيل لاش جو امانت طور دفن ڪجي يا ٻئي پاسي دفن ڪرڻ لاءِ موڪلجي.

* [س/ل]

— **آمان ڪري رکڻ:** [اصطلاح] امانت ڪري رکڻ، جنازي کي امانت طور زمين جي سُپرد ڪرڻ.

• **اُماڻڻ:** [مص – فعل متعدي] روانو ڪرڻ، موڪلڻ، ٽورڻ اڳيرو ڪري ڇڏڻ.

* [مص] اُماڻڻ
* [امر] اُماڻ
* [مضارع] اُماڻيان (ج) اُماڻيون، اُماڻين (ج) اُماڻيو، اُماڻي (ج) اُماڻين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اُماڻي ٿو (ج) اُماڻين ٿا
* [حال مث] اُماڻي ٿي (ج) اُماڻين ٿيون
* [ماضي] اُماڻيو (ج) اُماڻيا
* [ماضي مث] اُماڻي (ج) اُماڻيون
* [مستقبل] اُماڻيندو (ج) اُماڻيندا
* [مستقبل مث] اُماڻيندي (ج) اُماڻينديون
* [اسم مفعول] اُماڻيل

• **اُماهِيَلُ ج اُماهيلَ:** [ا_مذ] استعمال جي قابل ٿيل ٿانءُ، ست پيرا ڌوئي استعمال لائق ٿيل ڪورو نڪر، ڪتب آيل ٿانءُ، استعمال ٿيل برتن.

ـ **اُماهڻ، اُمائڻ:** [مص – فعل متعدي] نڪر جي ڪوري ٿانءُ کي پاڻيءَ ۾ پسائڻ، ڪورو ٿانءُ پچائڻ، ڪوري ٿانءُ کي پهريائين پاڻيءَ سان ڌوئي صاف ڪري پوءِ ڪم آڻڻ.

* [مص] اُماهڻ
* [امر] اُماهِ
* [مضارع] اُماهيان (ج) اُماهيون، اُماهين (ج) اُماهيو اُماهي (ج) اُماهين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اُماهي ٿو (ج) اُماهين ٿا
* [حال مث] اُماهي ٿي (ج) اُماهين ٿيون
* [ماضي] اُماهيو (ج) اُماهيا
* [ماضي مث] اُماهي (ج) اُماهيون
* [مستقبل] اُماهيندو (ج) اُماهيندا
* [مستقبل مث] اُماهيندي (ج) اُماهينديون
* [اسم مفعول] اُماهيل

— **اُمائجڻ:** [مصدر 'اُمائڻ' مان فعل مجهول] نڪر جو ڪورو ٿانءُ پاڻيءَ ۾ پچائڻ.

* [اُمائيو اُمائبو اُمائيل]

• **اُماهِي ج اُماهِيون:** [ا_مث] اُپساهي، اُڀڪ، دم، دمڪشي، ساهه جي مونجهه، ڪنگهه.

• **آمباري:** [ا_مث] ڏسو 'انباري'.

• **آمبر:** [ا_مذ] فضا، آسمان، ڪڪر، عنبر.

* [سن: انبر = گهيرو آسپاس]

• **آمبَلَ ج آمبَلون:** [ا_مث] انبَل، سينڌي، ويهاريل عورت، سريت.

* هيراڪ.
* [س/ل]

– امبل چمبل ٿيڻ: [اصطلاح] هڪٻئي تان قربان ٿيڻ، گهور گهور وڃڻ.

● آمِيو ج آمِيا: [ا_مذ] ديگ رڌڻ لاءِ لوهه يا ڪاٺ جي وڏي ڏوئي، انبي، ڪفگير.

* صفحي جي آخر ۾ ڪاٻيءَ ڪنڊ تي هيٺ شروع ٿيندڙ صفحي جو ٻهريون لفظ (جيڪو قلمي ڪتابن ۾ مضمون ۽ صفحن کي مربوط ۽ مسلسل رکڻ لاءِ لکندا آهن).

● اُمتَ ج اُمتون: [ا_مث] ڪنهن نبيءَ جا پوئلڳ، پيروي ڪندڙ گروهه يا قوم، مخلوقات، خلق.

* [ع:امة]

– اُمتِي: [صفت] پوئلڳ، مُقلِد، پيروي ڪندڙ.

● اِمتِحانُ ج اِمتِحانَ: [ا_مذ] آزمائش، پرک، شاگردن جي پڙهائيءَ جي جاچ پڙتال.

* [ع]

● اِمتِداد: [ا_مذ] مدت وڌائڻ جي حالت.

* [ع]

● اِمتِزاج: [ا_مذ] ملاوت، آميزش، تحليل، طبّ جي اصطلاح ۾ ٻن يا زياده شين جي هڪٻئي سان ملي وڃڻ جي حالت.

* [ع]

● اِمتِلاءَ: [ا_مذ] بدهاضمي جو بار، بدهضمي، جوگير.

* [ع: طبي اصطلاح]

● اِمتِناع: [ا_مذ] روڪ، بندش، اٽڪ، ممانعت.

* [ع]

● امتِنان: [ا_مذ] ٿورو، احسان.

* [ع]

● اِمتِياز: [ا_مذ] فرق، تفاوت، سنڌو، تميز، شعور.

* [ع]

– اِمتِيازي: [صفت] امتياز وارو، نمايان.

● اَمثُ: [صفت] جنهن جو مٽ نه هجي، لاثاني، بيمثال.

* [اَ = نه + مٽ = برابر]

● اَمِٽُ: [صفت] نه ڊهندڙ، غيرفاني، لازوال، پائدار، اٽل، مضبوط.

* [سن: اَ = نه + مرشٽ = صاف ڪرڻ]

● اِمثال: [ا_مذ] پهاڪا، مثال ٽوٽڪا.

* [ع: مثلُ ج امثال]

● آمپائر: [ا_مذ] 'ڪرڪيٽ' راند جو امين، ريفري.

* [انگ: Umpire]

● اِمپائر: [ا_مث] شهنشاهي، بادشاهت.

* [انگ: Empire]

● اِمپورٽ: [ا_مذ] ٻاهران مال جي آمدني، آوت، ٻاهران گهرايل مال.

* [انگ: Import]

● اِمپيريل: [ا_صفت] بادشاهي، اعظم، وڏو شهنشاهي، شاهي.

* [انگ: Imperial]

● اَمجد: [صفت] نهايت سڳورو، وڏو بزرگ، تمام ڀلارو.

* [ع: مُجِيد' جو تفضيل]

● اَمجهو ج اَمجهو: [صفت_مذ] نه سمجهندڙ، بي سمجهه اياڻو.

* [س/ل]

* [ضد: 'سمجهو']

● اِمدادَ ج اِمدادُون: [ا_مث] مدد طور ڏنل رقم، عطيو بخشش، چندو، عنايت، احسان.

* [ع]

–اِمداد ڪرڻ: [اصطلاح] احسان ڪرڻ، عنايت ڪرڻ، بخش ڪرڻ.

• آمُرُ ج آمُرَ: [اـمذ] حڪم، فرمان، آگيا، اِجازت، اِزن، قضا، لکيو (خدا جي طرفان).

* تقدير، ارادو، مسئلو

* گرامر ۾ حڪم ڏيڻ لاءِ ڪم ايندڙ لفظ.

* [ع]

– آمُرِ اِستقبال: [اـمذ] ايندڙ وقت جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ امر ’لکج، اچج، وغيره‘.

– آمُرِ اِلاهي: [اـمذ] خدائي حڪم، قضا، قسمت، تقدير.

– آمُرِ تمنا: [اـمذ] تمنا جو اظهار ڪندڙ امر ’بچائج، ڄيارج، وغيره‘.

– آمُرِ حال: [اـمذ] هلندڙ وقت جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ امر ’هل، گهم، اٿ، وغيره‘.

– آمُرِ ڪٽڻ: [اصطلاح] حڪم مڃڻ، رب جي رضا مڃڻ.

’آگي جا امر ڪٽ نه خالي نه ٿئين‘ (شاهه).

– آمُرَ ۾ آڻڻ: [اصطلاح] حڪم هيٺ آڻڻ، تابع ڪرڻ، فرمانبردار بنائڻ.

– آمر مڃڻ: [اصطلاح] حڪم مڃڻ، حڪم جي پيروي ڪرڻ.

– آمُرِ نهي: [اـمذ] انڪار يا ناڪار جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ امر ’نه ڪر، مَ ڪر‘.

– آمُري: [اـصفت] خدائي امر ڪان، فطرتي، قدرتي، غيرمصنوعي.

• آمَرُ: [صفت] جيڪو ڪڏهن به مري يا ناس نه ٿئي، لازوال، اَبناسي، غيرفاني، زنده جاويد، سدائين جيئرو، اَمِٽ.

– آمَرُ ڦَل: [اـمذ] اهو ميوو جنهن جي کائڻ سان سدائين جيئرو رهجي.

• آمراض: [اـمذ] مرضَ، بيماريون، اگهايون.

* [’مرض‘ جو جمع]

* [ع: مرض ج اَمرض]

• آمراض متوارثه: [اـ مذ] موروثي بيماريون (جهڙوڪ سلهه، ڪوڙهه وغيره).

* [طبي اصطلاح]

• آمراض مُتعدي: [اـ مذ] وچڙندڙ بيماريون.

* [طبي اصطلاح]

• اُمراءَ: [اـمذ] امير، وڏا ماڻهو سردار، دولتمند، معزز.

* [ع: امير ج امراء]

• اُمرائي: [اـمث] اميري، وڏائي، شان شوڪت.

• آمرت: [اـمذ] سدا حيات رکندڙ (پاڻي)، سدائين جيئرو رکندڙ (پاڻي، شيءِ)، حياتي بخشيندڙ، اُڪسير، فائديمند.

* [ا = نه + مرت = مرڻ]

– آمرت جَلُ: [اـمذ] سدا حيات رکندڙ پاڻي، آب حيات.

– آمرت ويلو: [اـمذ] پرڀات جو وقت، صبح صادق.

– آمرتي: [اـصفت] آب حيات جهڙو مٺو پاڻي يا شراب.

• آمرت ڌارا: [اـمث] هڪ قسم جي دوا (جيڪا ڪافور، جاوِءِ ولجاءِ مان ٺاهيندا آهن، اڪثر گهڻن مرضن لاءِ مفيد هوندي آهي).

• آمر تَسر: [اـ خاص] اولهه پنجاب ۾ هڪ مشهور شهر (جنهن ۾ سکن جو وڏو ’گردوار‘ (گولڊن ٽيمپل) آهي).

• آمردُ ج آمردَ: [صفت ـمذ] لاسڙات، ڳڀرو، نوعمر، نابالغ ڇوڪرو.

* [ا = نه + مرد]

• امرو ج امرا: [اـمذ] ڪڙيو واهي.

• آمروٽ: [اـ خاص] تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو (جتي مشهور ديني عالم تاج محمود امروٽي رحه ٿي گذريو آهي).

– اِمروز: [ظرف] اڄ، اڄوڪو ڏينهن.

* [ف]

– اِمروز فردا: [ظرف] اڄ سڀاڻي.

● اِمروز فردا ڪرڻ: [اصطلاح] اڄ سڀاڻي ڪرڻ، ٽارڻ.

● اِمروشُ ج اِمروش: [اـمذ] يارهن سالن کان وڏيءَ ڇمار جوات.

● آمروهي ج آمروهيون: [اـمث] موسيقيءَ جو هڪ هنر، سرگم جي ٻي ڇڪي

* [ضد: 'آروهي']

● اِمرءُ القيس: [اـخاص] عرب جو هڪ نامور ڪلاسيڪي شاعر.

● اُمريو ج اُمريا: [اـمذ] در جي چوکٽ جو مٿيون ڪاٺ.

* [سن: انبر]

● اَمڙ: [اـمث] امان، ماتا، جيجل، آيل.

– امڙي: [اـمث] ماءُ لاءِ پيار جو لفظ، 'اما' جو تصغير.

● اَمڙُ ج اَمڙَ: [صفت] نہ مڙندڙ، ضدي، ٻي ڇيو.

* [ا = نہ + مڙ > مڙڻ]

● اُمڙ ج اُمڙَ: [اـمذ] اماڙي، ٻريل ڪاٺي، باهہ جي ڇيي.

* [سن: المڪ]

– اُمڙ ڏيڻ: [اصطلاح] باهہ ڏيڻ، اولاٻا ڏيڻ، ڏک رسائڻ، تنگ ڪرڻ، جوش ڏيارڻ، ڪاوڙائڻ.

● اُمس: [اـمث] سخت گرمي، ابس، ٻٽ، گهٽ.

* [سن: اشم]

● اِمساڪ: [اـ مذ] جنا(اجماع ۾).

* ٻنڌيچ، ڪنجوسي.

* [ع]

– اِمساڪ جي گوري: [اـمث] امساڪ پيدا ڪندڙ دوا (جيڪا گوليءَ جي صورت ۾ هجي)، حبِ ممسڪ.

● اِمسال: [ظرف] هن سال.

* [ف]

● اِمشب: [ظرف] اڄ رات.

* [ف]

● اِمڪانُ ج اِمڪانَ: [اـمذ] ٿيڻي، طاقت، مجال، اختيار، شڪ، احتمال.

* [ع]

– اِمڪاني: [اـصفت] ممڪن، ٿيڻ جهڙو.

● امڪنہ: [اـمذ] مڪان، جايون، هنڌ.

* [ع: مڪان ج امڪنہ]

● آمڪو ج آمڪا: [اـمذ] فلاڻو، ٽيرو، ڪوبہ ماڻهو، خسيس ماڻهو.

* [سن: امڪ]

– آمڪو ڏمڪو: [اـمذ] فلاڻو ٽيرو، ٽيرو مٽيرو، ڪوبہ رواجي ماڻهو.

● اَمڪُ: [صفت] مڪ کان سواءِ، بنا سٽپ جي، رکو اٿيو.

* [ا = نہ + مڪ > مڪڻ]

● آمَلُ: [اـمذ] نشو، آفيم.

* [هند: امل]

* ميل کان سواءِ، صاف، سنو، خالص، نج.

– امل پاڻي ڪرڻ: [اصطلاح] نشو پاڻي ڪرڻ، چانڊو پاڻي ڪرڻ، نيرڻ ڪرڻ.

● آملي ج آملي: [صفت] امل کائيندڙ، آفيمي، نشئي، موالي.

● آمَلُ ج آمَلَ: [صفت] جنهن جي قيمت نہ ڏيئي سگهجي، بي بها، قيمتي.

* [سن: ا = نہ + مولبہ]

'امل اساري ڀئي، پوري ڀڳئي جت' (شاهہ/سريراڳ).

– آمَل ماڻڪ: [ا. مذ] هيرو (جنهن جي قيمت ڪٿي نہ سگهجي)، بي بها هيرو.

• اِملا: [اـمث] علم تهجّي، هِجي ڪرڻ جو علم، مشق، رسم الخط جي موافق لکڻ جي حالت، صورتخطي.

* [ع:إملاء = پڙهڻ < پورو ڪرڻ، لکڻ]

• اِملاڪ ج اِملاڪون: [اـمث] سنڌيءَ ۾ واحد طور استعمال ٿيندڙ لفظ، ملڪيت، دولت، جائداد.

* [ع:مِلڪ ج إملاڪ]

• اَملداسُ: [اـمذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم (جيڪو جلاب طور ڪم اچي)، املتاس، چمڪٽي.

* [سن:امل ويتس]

• اَمُلهہ ج اَمُلهہ: [اـصفت] بي بها، بيحد قيمتي.

* [سن:ا + موليہ]

– اَمُلهہ مائڪ: [اـمذ] بي بها هيرو، قيمتي هيرو.

• اِملي ج اِمليون: [اـمث] گدامڙي، آمري.

* [س/ٿ ـ سن:اِمليڪا]

• امم: [اـمث] امتون، قومون.

* [ع:امۃ ج امم]

• اَمن: [اـمذ] صلح، سانت، پناهہ، حفاظت، سلامتي، بچاءُ، آرام، عافيت، سک.

* [ع:امن]

'الله سان امن، آران ڪنهن اڪاريين' (شاهہ/سهڻي)

– اَمَن آمانُ: [اـمذ] صلح سانت، سلامتي، پناهہ.

– اَمَن سَبِيا ج اَمَن سَبِيائون: [اـمث] ملڪ ۾ صلح سانت قائم ڪندڙ جماعت.

* هندستان ۾ 'خلافت تحريڪ' خلاف پرچار ڪندڙ جماعت (جيڪا انگريزن جي ناهيل هئي).

– اَمَن سَبِيائي: [اـمذ] امن سبيا جو ميمبر.

• امنا ج امنائون: [اـمث] مڃڻ جي حالت، قبوليت، اقرار، مڃتا، امان، حفاظت، پناهہ.

* [ع:امنا = مڃڻ]

– آمنا ثَمنا: [اـمث] آسرو اميد، آرزو، خواهش.

* [امنا + تمنا]

– آمِنا مڃڻ: [اصطلاح]شڪست قبول ڪرڻ، بانءِ ڪرڻ، توبهہ ڪرڻ.

– امنا هجڻ: [اصطلاح] قبول هجڻ.

• اُمنگ ج اُمنگ: [اـمذ] موج، جوش، جذبو، اڌمو، لهر، ترنگ، ريجهہ، اتساهہ.

– اُمنگي: [صفت] جذبي وارو، جذباتي، موجي، اتساهي.

• اُمنگڻ: [مص ـ فعل لازمي] جوش ۾ اچڻ، جذبي ۾ پرجڻ، موج ۾ اچڻ.

* [اُمنگيو، اُمنگيا، اُمنگي، اُمنگيون، اُمنگدو، اُمنگدا، اُمنگدي، اُمنگديون، اُمنگيل]

• اَموٽ ج اَموٽ: [اـصفت] نہ موٽندڙ، اٽموٽ، بهادر، سورهيہ.

* [ا + موٽ < موٽڻ]

• اَمُولڪ: [صفت] املهہ، بي بها، قيمتي.

* [سن: امولیہ + ڪ]

• آمونگهہ: [ظرف] عميق، اونهو، اَڪونجهہ سمنڊ.

'اوسيو اَمونگهہ جي منان مورِ مَ لاهہ' (بياض وفا).

* [صفت] جهجهو، گهڻو.

• اُمهاڙو: [صفت ـ مث] مينهن يا ڳئون وغيره جو ڦر (جيڪو جمڻ وقت منهن پرنہ، پر ابتو يا پنيرڙيو ڄمي)

* [س/ل]

• اُمهائڻ: [مص_فعل متعدي] نڪر جي نئين ٺانءَ کي پاڻيءَ سان پوري رکڻ (جيئن نڪر پاڻيءَ کي چڱي طرح جهي وڃي، هن عمل ۾ هڪ ٺانءُ پاڻيءَ سان پوري ڇاڙهيو آهي ۽ نئون ٺانءُ ان مٿان اونڌو ڪري رکيو آهي. پاڻيءَ جي ٻاڦ نئين ٺانءَ جي ٻوءِ کي ختم ڪري ڇڏيندو آهي). ڇهائڻ .

* [مص] اُمهائڻ

* [امر] اُمهاءِ

* [مضارع] امهائيان (ج) امهائيون. امهائين (ج) امهائيو. امهائي (ج) امهائين.

* [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

* [حال] اُمهائي ٿو (ج) امهائيون ٿا

* [حال مث] امهائي ٿي (ج) امهائين ٿيون

* [ماضي] امهائيو (ج) امهائيا

* [ماضي مث] امهائي (ج) امهائيون

* [مستقبل] امهائيندو (ج) امهائيندا

* [مستقبل مث] امهائيندي (ج) امهائينديون

* [اسم مفعول] امهائيل

• آمهڙو: [صفت_مذ] اهو ٻار يا ڦر جيڪو اڃا ٻيو يا پيرڙيو جمي (يعني جهر وقت ان جون اول ٽنگون ۽ پوءِ مٿو نڪري؛ اهڙو ويم نهايت ڏکيو هوندو آهي).

* [ا = نه + منهڙو، منهن جي تصغيري صورت]

* [مث: امهڙي ج امهڙيون]

• اُمهير: [صفت] جڙو. نئون. ناتجربيڪار. اڻجاڻ. نه هيرايل.

• آمي ج آميون: [ا_مث] امان. امڙ. جيجل.

* [سن: امبا]

• اُمي: [صفت] اڻ پڙهيل. ناخوانده. حضور پاڪ صلي الله عليه وسلم ۽ بزرگن جو لقب.

• اُميٺڻ: [مص _ فعل متعدي] ماپڻ. مٿڻ. پرڻ

* [س/ل]

* [مص] اُميٺڻ

* [امر] اُميٺ

* [مضارع] اُميٺان (ج) اُميٺون. اُميٺين (ج) اُميٺيو. اُميٺي (ج) اُميٺين.

* [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

* [حال] اُميٺي ٿو (ج) اُميٺين ٿا

* [حال مث] اُميٺي ٿي (ج) اُميٺين ٿيون

* [ماضي] اُميٺيو (ج) اُميٺيا

* [ماضي مث] اُميٺي (ج) اُميٺيون

* [مستقبل] اُميٺيندو (ج) اُميٺيندا

* [مستقبل مث] اُميٺيندي (ج) اُميٺينديون

* [اسم مفعول] اُميٺيل

– اُميٺ ج اُميٺون: [ا_مث] ماپ. پلٽ. گهٽائي. ان مٿڻ جي حالت.

• اميٺِي ج اميٺِيون: [ا_مث] سونارن جو هڪ اوزار (لوهه جي انبوري، جنهن سان ٻنڙين وغيره جي ڳهن جا پارا گول ڪجن).

• آميچڻ: [مص _ فعل متعدي] ڳنڍڻ.

* [مص] اميچڻ

* [امر] اميچ

* [مضارع] اميچان (ج) اميچون. اميچين (ج) اميچيو. اميچي (ج) اميچين.

* [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

* [حال] أميجي ٿو(ج) أميجين ٿا
* [حال مث] أميجي ٿي (ج) أميجين ٿيون
* [ماضي] أميجيو(ج) أميجيا
* [ماضي مث] أميجي (ج) اميجيون
* [مستقبل] اميجيندو (ج) اميجيندا
* [مستقبل مث] أميجيندي (ج) اميجينديون
* [اسم مفعول] اميجيل

● **أميدَ ج أميدون:** [ا_مث] آس، آرزو، تمنا، توقع، آسرو، پروسو
* حمل، پيٽ
* [ف]

_ **أميد پلڻ:** [اصطلاح] آسرو لاهڻ، آسرو لاهڻ.

_ **أميد پڄائڻ:** [اصطلاح] آس پوري ڪرڻ، تمنا پوري ڪرڻ.

– **أميدوارُ ج أميدوارَ:** [صفت] اميد رکندڙ، آس وارو، آسائتو آسروند، متمني، گهورَ، خواهشمند.

– **أميد واري ج أميدواريون:** [ا_مث] آس، اميد.
* پيٽ، حمل
* [صفت] آسائتي، حامل، ڳيورائي.

– **أميد واري ٿيڻ:** [اصطلاح] پيٽ ٿيڻ، حمل ٿيڻ.

● **أميد پور:** [ا_خاص] تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● **اميديرو:** [ا_خاص] تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● **أمِيرُ ج أمِيرَ:** [صفت] سردار، سالار، اڳواڻ، حاڪم، دولتمند، شاهوڪار، غني.
* [ع]

– **آمير الامراءُ:** [ا_مذ] اميرن جو امير، وڏو سردار.

– **آمير البَحر:** [ا_مذ] بحرجو امير، دريائي فوج جو وڏو عملدار.

– **آمِير المومِنين:** [ا_مذ] مومنن جو امير، مسلمانن جو حاڪم، خليفو
* اسلامي خليفن جو لقب.

– **آمير أُمراءُ:** [ا_مذ] وڏا ماڻهو حاڪم.

– **آميرائُو ج آميرائا:** [صفت_مذ] اميرن وارو، اميرن جو، شاهاڻو، حاڪماڻو.
* [مث: اميرائي ج اميرائيون]

– **آميرائي:** [صفت_مث] اميري، سرداري، شاهوڪاري.

– **آميرزادو ج آميرزادا:** [ا_مذ] سردار زادو، حاڪم زادو، حاڪمن جو اولاد، اميرن جو اولاد.

– **آميرزادي ج آميرزاديون:** [ا_مث] سردار زادي، حاڪم زادي (عورت جو نالو).

– **آمير ماڻهو:** [صفت_مذ] وڏو ماڻهو، امير، شريف انسان، شاهوڪار، دولتمند.

– **آميري ج آميريون:** [ا_مث] سرداري، حاڪمي، بادشاهي، شاهوڪاري، تونگري.

● **آميرو:** [ا_مذ] هرجي ٻن اوڙن جي وچ ۾ رهيل زمين.

● **اُميري ج اُميريون:** [ا_مث] ڪورڪي ڏنڌي جو لفظ. ڳنڍ جو هڪ قسم (جنهن موجب ڌاڳي جي ٻن ٽڪرن يا تندن جون ٻچاڙيون ګڏي وٽ ڏيئي ګنڍ ڏني آهي)، ڇڳل ڌاڳي کي خاص انداز ۾ ګنڍڻ جو احساس نه ٿئي ته ڪا ٽٽل تند ګنڍي وئي آهي.
'ڇنن تنو مَ ڇن، ٻاءِ اُميري ان سين' (شاه/يمن ڪلياڻ)

– **اُميري پائڻ:** [اصطلاح] وٽي ګنڍ ڏيڻ يا ملائڻ ګنڍڻ، ملائڻ
* مضبوط رشتو ګنڍڻ

– **اُميري ڏيڻ:** [اصطلاح] ڪورين جي اصطلاح ۾ ٽٽل تند کي وٽ ڏيئي ګنڍڻ.

● **اميس:** [ا_مذ] شِو مهراج
* [سن: أميش < اما = پاروتي + اِيش = خاوند = اما (يا پاروتي) جو مڙس يعني شو مهراج]
'هر هر ڪن اميس، ڏون ڏيهاڻي ڏوتيا'.

● **اميلاڻو:** [اـخاص] تعلقي ڪراچيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● **آمينُ ج آمينَ:** [صفت ـ مذ] امانت وارو، ايماندار، حق جو فيصلو ڪندڙ، عادل.

* حضور پاڪ صلي الله عليه وآله وسلم جن جو لقب.

* ثالث، نياڪڙ، ٻنهي جي پڙتال ڪندڙ.

* [ع]

– **آمين وارڻ:** [اصطلاح] فيصلي لاءِ ڪو ماڻهو مقرر ڪرڻ، ٻن ڌرين جي نبيري لاءِ ڪو ٽيون ماڻهو تجويز ڪرڻ.

● **آميناڻي:** [اـخاص] تعلقي دادو ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● **آمين اوڪر:** [اـخاص] تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● **آمين ٽريڙو:** [اـخاص] تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● **اَميو ج اَميا:** [صفت ـ مذ] اڻ ميو، بيشمار، بي انداز، اپار، اَڪيچار.

'مون کي مون پرين جا، اَميا آهين' (شاهه/حسيني).

● **اُميه:** [اـخاص] عرب جي قريش قبيلي جي هڪ فرد جو نالو (جنهن جو اولاد 'بنو اميه' سڏبو آهي).

● **اِن:** [ظرف] انڪاري آواز.

● **اَنُ ج اَنَ:** [اـمذ] اناج، داڻا (ساريون جوئر ٻاجهري ڪڻڪ وغيره جا).

* [سن: ان]

– **اَن هاري:** [صفت] ان تي گذران ڪندڙ.

– **اَن آڇو ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪري ۾ پيل ان صاف ڪرڻ، ان واڇڻ.

– **اَن پاڻي:** [اـمذ] داڻو پاڻي، آب داڻو، رزق، چوڻو نصيب.

– **اَن پڙيو ج اَن پڙيا:** [صفت ـ مذ] ان جي پڙيءَ وارو (واپاري)، پڙيءَ تي ويهي اَنُ وڪڻندڙ.

– **اَن جَل:** [اـمذ] داڻو پاڻي، آب داڻو، چوڻو پاڻي، نصيب.

– **اَن جَل هُٽڻ:** [اصطلاح] داڻو پاڻي هٽڻ، چوڻو پاڻي هٽڻ.

– **اَن داتا:** [اـمذ] رزق رسائيندڙ، رازق، مالڪ، راجا.

– **اَن وڃهڻ:** [اصطلاح] پکين کي چوڳي لاءِ ان ڏيڻ، پکين ڦاسائڻ لاءِ جهنگ ۾ ان هاري ڇڏڻ، چوڻو وجهڻ.

– **اَن وسڻ:** [اصطلاح] سُڪار ٿيڻ، خوشحالي ٿيڻ.

● **اِنَ:** [ضمير] هِنَ، اِنهيءَ.

* [س/ل]

● **اِن پرِ:** [ظرف] اِن طرح، اهڙيءَ طرح.

'اِن پرائي آچ، تہ سودو ٿيئي سڦرو' (شاهه/سريراڳ).

● **اُنَ:** [اـمث] ڍنبي يا گهيٽي جا وار، پشم.

* [سن: اورڻ > ارڻ = گهٽو رڍ، ننڍو گهٽو]

● **اُن:** [ضمير] هُنَ.

● **آنا:** [ضمير] آءُ، مان.

* [ع]

● **آناالحَقُ:** [جملو] منصوري نعرو، حضرت منصور الحلاج جو نعرو، صوفياڻو اصطلاح، 'آءُ خود حق آهيان'

● **اَناٿُ ج اَناٿَ:** [صفت] نڌڪو لاوارث، اڌين، يتيم، ڇورو.

* [سن: اَ + ناٿ = مالڪ]

● **اِناث:** [اـمث]ماديون، زالون.

* [ع: انثيٰ ج اِناث]

● **اناپو:** [اـمذ] نيلوفر جو ٻج، ڪنر جو ٻج، ناپو (جيڪو غريب ماڻهو ڏٽ طور اَن ڪري کائين)

* [س/ل]

● **آناجُ:** [اـمذ] هر قسم جو ان، اناج

* [سن: اناديه]

● **آناجيل، انجيل:** [اـخاص] عيسائي مذهب وارن جو پاڪ ڪتاب (جنهن ۾ متي، مرقس، لوقا ۽ يوحنا چارئي ڪتاب سمايل آهن).

* [ع: انجيل ج اِناجيل]

● **آناد:** [صفت] جنهن کي شروعات نہ هجي، ازل، قديم، جهونو.

— **آنادي:** [اـصفت] ازلي، قديمي.

● **آنادوڪِي:** [ظرف] ناحقي، بيخبريءَ سان، ازغيبي، اوچتو.

* [س/ڪرم]

● **آنارُ ج آنارَ:** [اـمذ] ڏاڙهُون، آتشبازيءَ جو هڪ قسم.

* [ع]

— **آنار داڻا:** [اـمذ] ڏاڙهونءَ جا داڻا، سُڪل ڏاڙهون (جيڪي مصالحي طور ڪم اچن).

● **آنارڪلي:** [اـخاص] اڪبر بادشاهه جي هڪ ٻانهيءَ جو نالو (جنهن جو اصل نالو نادره بيگم هو ۽ جهانگير جي خدمت تي مامور ٿيل هئي ۽ جهانگير ان سان محبت ڪئي).

* لاهور جي هڪ بازار جو نالو (جنهن جي لڳ انارڪليءَ جي قبر آهي).

* [ف: انار + هـ ـ ڪلي = مکڙي = ڏاڙهونءَ جي مکڙي]

● **آناڙُ ج آناڙَ:** [اـمذ] بيجا هلت، اڻنگائي.

* [صفت] بيوقوف، احمق.

* [س/ل]

— **آناڙپ، آناڙپڻ، آناڙپڻو:** [اـمث ـمذ] بيوقوفي، اڻنگائي.

— **اناڙ ڪرڻ:** [اصطلاح] بيجا هلت ڪرڻ، اڻنگي هلت هلڻ.

● **آناڙي ج آناڙي:** [صفت] اڻ سڌريل، جهنگلي، جٽ، نادان، خسيس، گهٽ، اڻ آزمودگار، سيکڙات، احمق، نالائق.

* [سن: اناريه < ان + اريه = اڻ آريه]

● **آنا سُرتِ:** [اـمث] بيهوشي، ٻوڏڙو، غشي، بيخبري.

* [ظرف] اوچتو، اتفاً، ازغيبي.

* [سن: ان + سمرتيه = طاقت]

— **آناسُرتي:** [اـمث] بيهوشي، بيخبري، غفلت.

● **آناسو ج آناسا:** [صفت ـ مذ] بي نڪو، نرلجو جنهن کي ناس پتو نه هجي، نود، اڻاسو.

* [سن: ا = نه + ناس = نڪ يا وات]

* [مث: آناسي ج آناسيون]

● **آناطُوليہ:** [اـخاص] ايشيا مائنر جي هڪ شهر جو نالو.

● **آنام:** [اـمذ] خلق، ماڻهو، خلقت.

* بي نانءُ.

● **آنانُ ج آنانَ:** [صفت] چريو، بي سمجهه، مست، مدهوش.

* [ع: انان - گهڻو ڪنجهندڙ]

'رات وياري ولڙيون، آيا مست انان' (خليفو نبي بخش).

● **آنانيت:** [اـمث] پاڻپڻو، آپو، خودي، خود ثنائي، خود پرستي.

* [ع]

● **آناڻُ ج آناڻَ:** [صفت] صفا چريو، بنهه موڳو، انان.

* [س/ل]

● **اِناءُ ج اِناءَ:** [اـمذ] برتن، ٿانءُ.

* [ع: آن، آنية]

● **آنائڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] سڏ جي ورندي ڏيڻ، دانهن ٻڌڻ، عرض اگهائڻ، هڪل جو جواب ڏيڻ، اونائڻ.

* گدڙ جو آواز.

* [آنائيو، آنائيا، آنائي، آنائيون، آنائيندو، آنائيندا، آنائيندي، آنائينديون، آنائيل]

● **آنبُ ج آنبَ:** [اـمذ] هڪ مشهور ميوي جو نالو ميون جو بادشاهه.

* اک جي هڪ بيماري.

— **آنب چُور:** [اـمذ] انبڙين جو چورو (مصالحي طور ڪم اچي).

● **آنبارُ ج آنبارَ:** [اـمذ] ڍڳ، ڍير، ان جي ٻار، ان جي راهه.

* حوض، پاڻ.

* [ف]

* [اـخاص] تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

— **آنبار خانو:** [اـمذ] سيڌي سامان رکڻ جي جاءِ، توشا خانو، ڀانڊو، گدام، مخزن.

– **آنبارچي ج آنبارچي:** [اِ مذ] انباردار، توشا خاني جو سنڀاليندڙ.

– **انباردار:** [اِ مذ] اَن جي سنڀال رکندڙ. واهي، ڪاراٺو، ڪانگ تڙو، راکو.

● **آنبارِي ج آنبارِيُون:** [اِ مٽ] هنباري، پالڪي، ڏولي، هاٿيءَ جي هودي، هودو، محف.

* چوٽي، آسمان.

* [ع: عماريه ف: عماري > انباري]

– **آنباريءَ چڙهڻ:** [اصطلاح] پالڪيءَ ۾ چڙهڻ.

* چوٽيءَ تي چڙهڻ، وڏي درجي کي پهچڻ.

● **آنباوِلي:** [اِ خاص] ڀپ جبل ۾ هڪ بستيءَ جو نالو

● **آنبجا:** [اِ خاص] هڪ ذات جو نالو

● **آنبرُ ج آنبرَ:** [اِ مذ] گهيرو، آسپاس.

* آسمان، فضا.

* اثير.

* [سن: امبر = گهيرو آسمان]

'بريائي ته ٻان ڦوڪ ته لڳي انبرين' (شاهه/سسئي آبري).

* پوشاڪ ڪپهه، زعفران، قنڪي، عَنبر.

* انبوري، پڪڙ.

* [ف]

– **آنبري:** [صفت] آسمان يا ڪڪرن جهڙو (ڪاغذ).

* سماوي رنگ جو.

– **آنبرين چڙهڻ:** [اصطلاح] آسمان تي چڙهڻ، آڪڙ يا تڪبُر ڪرڻ.

* برتيون، زور ٿي وڃڻ.

● **آنبرت:** [اِ مذ] امرت، آب حيات، اڪسير، ترياق.

* [صفت] هضم ٿيندڙ، خوشگوار.

* [سن: امرت]

● **آنبڙي ج آنبڙيون:** [اِ مٽ] ننڍڙو انب، ڪچو انب، انبي

* [سن: آمرم = انب]

● **اِنبساط:** [اِ مذ] خوشي، آرام، فرحت، عيش، مزو، آنند.

* [ع]

● **آنبُ ڳنيرو:** [اِ مذ] ڪنيارن جي ڪم جو هڪ اوزار (ڀِريا ٺِڪر جو گول، جيڪو ڪچي ڍڪيءَ وغيره کي ٺپڻ مهل ٽيڪ طور ڪم ايندي).

● **آنبَل:** [اِ مذ] وهٽن جو ٽَلو.

* [صفت] پيار ڪندڙ، هٺ هيرو، هم صحبت.

● **آنبَل:** [اِ مٽ] ويهاريل عورت، سينڌي.

* [س/ل]

● **انبٽِ:** [اِ مٽ] اٻٽِ، ناسازي، ڪلفت.

● **آنبوچي ج آنبوچيُون:** [اِ مٽ] هنبوچي.

* [اِ خاص] شيدين جي ناچ جو هڪ قسم.

● **آنبورُ ج انبورَ:** [اِ مذ] هڪ قسم جو اوزار، وڏي انبوري، جنبور، پڪڙ جهڙو لوهار جو اوزار، پلاس، چمٽو وغيره.

* [ف]

● **آنبوري ج انبوريون:** [اِ مٽ] ڪوڪن ڪڍڻ لاءِ لوهه جو هڪ اوزار، ننڍو انبور، جنبوري.

* [ف: انبور]

● **آنبوهه ج آنبوهه:** [اِ مذ] ميڙ، گوڙ، هجوم، گهڻن ماڻهن جو ميڙاڪو

* [اِ خاص] هڪ ذات جو نالو.

* [ف]

– **آنبوهه رِيش:** [اِ مٽ] گهاٽي ڏاڙهي.

– **آنبوهناڪ:** [صفت] گاهٽ وارو، وڏو، ڪشادو

– **آنبوهِي ج آنبوهِيُون:** [اِ مٽ] گاهٽ.

● آنبي ج آنبيون: [اـمث] ڏوئي (ديگ رڌڻ جي)، هنبي.

* انبڙي.

* [س/ل]

● آنبياءَ: [اـمذ] الله تعاليٰ جا موڪليل پيغمبر نبي سڳورا.

* [ع: نبي ج انبياءَ]

● آنبيڪو ج آنبيڪا: [اـمذ] رنگريزن (ڪٽين) جي اصطلاح ۾ گداموڙيءَ جي ٻجن جو ٻورو (جيڪو ڪپڙن رڱڻ جي ڪم اچي).

* [س/ل]

● آنبيو ج آنبيا: [اـمذ] پٽ وغيره رڌڻ لاءِ ڪاٺ انبي، هنبي

● آنبودُ: [اـمذ] ٻوءِ جو خيال، يادگيري، سنڀار، سمڪ، اِڻ ٻڌ، لاغرض.

* [سن: انبودّ]

● آنبيرڻُ: [مص ـ فعل متعدي] کير کي جمائڻ لاءِ سنبان وجهڻ

* [س/ٿ]

* [مص] آنبيرڻ

* [امر] آنبير

* [مضارع] آنبيران (ج) آنبيرون، آنبيرين (ج) آنبيرو، آنبيري (ج) آنبيرين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] آنبيري ٿو (ج) آنبيرين ٿا

* [حال مث] آنبيري ٿي (ج) آنبيرين ٿيون

* [ماضي] آنبيرو (ج) آنبيرا

* [ماضي مث] آنبيري (ج) آنبيرون

* [مستقبل] آنبيرندو (ج) آنبيرندا

* [مستقبل مث] آنبيرندي (ج) آنبيرنديون

* [اسم مفعول] آنبيرلُ

● انباءَ ج انباءَ: [اـمذ] يقين، سمجهه آزمودو، پروڙ، پرجهه.

* اُتم گيان، عين اليقين.

* [سن: انباو]

● آنبو: [اـمذ] فهم، ادراڪ، سمجهه.

* [سن: انبو]

* ٽڪي ڪٽ، پالو.

* [س/ل]

● آنبوڙو ج آنبوڙا: [اـمذ] ونگوڙو (وارن جو)، چونڊو.

● آنبي: [اـمث] ڄاڻ، پروڙ، سمجهه.

* قياس، انومان.

* [سن: انباو]

– آنبي جو آڪاس: [اـمذ] معرفت جي منزل يا درجو.

– آنبي جوتِ: [اـمث] اندرجي روشني، باطني نور، اندر جو سوجهرو.

'انبي جوت اندر ۾، سنهه سڌ ٻڌي' (سامي).

● آنبي ج آنبيون: [اـمث] ڪاٺ جي دڳهي ڏوئي جيڪا ديگ رڌڻ وقت ڪم اچي.

* زمين کوٽڻ جي ڪاٺي، رنبي.

● آنت: [اـمذ] حد، ڇيهه، پڇاڙي، آخر، انتها.

* ڳجهه، راز، باطن.

* اندروني حالت يا طبيعت.

* حياتيءَ جو خاتمو، موت.

* خبر، حساب.

– آنت ڪال: [اـمذ] موت جو ٻريون دم.

– آنتُ ڪيڻ، آنتُ لهڻ: [اصطلاح] ڳجهه يا راز معلوم ڪرڻ، مُنجهه ڪيڻ.

- **آنت ۾:** [ظرف] پڇاڙيءَ ۾، آخرڪار، آخرين
- **آنت نہ پارِ هُجڻ:** [اصطلاح] تمام گهڻو هجڻ، بيشمار هجڻ
- **آنت وٺڻ:** [اصطلاح] راز معلوم ڪرڻ، ڳجهہ هٿ ڪرڻ.
- **آنت ويلو:** [اـمذ] آخرين وقت، پويون وقت، موت جي گهڙي، پويون دم.

• **آنت:** [صفت] عارضي، فاني، بي بقا.
 * [سن: ا = نہ + نتيہ = دائمي]

• **اِنتِباهُ:** [اـمذ] تنبيهہ، تاڪيد، چِتاءُ، تاڪيدي اطلاع.

• **اِنتِخابُ:** [اـمذ] چونڊ، چونڊي ڪڍڻ جي حالت، اختصار، خلاصو (نثر يا نظر جا چونڊيل حصا).

• **اِنتخابات:** [اـمذ] چونڊون (ووٽن ذريعي).
 * چونڊيل ٽڪرا (نظم يا نثرجا).

• **آنتر:** [ظرف] اندر ۾، وچ ۾.
 * [سن: انتر]

• **آنتر:** [اـمذ] وچ، مفاصلو، وچين جڳهہ.
 * مدو، عرصو.
 * فرق.
 * موقعو، سانگو.
 * نفس، دل، روح.
 * راز.

- **آنتر آتما:** [اـمث] روح، اندروني جذبات، دل، ضمير.
- **آنتر آرامي:** [صفت] پنهنجي اندر ۾ حظ حاصل ڪندڙ، روحاني راحت وارو.
- **آنتر ڌِيان:** [اـمذ] استغراق، محويت، فنافي الله جي حالت، مراقبو، سماڌ.
- **آنتر ڏِسا:** [اـمث] ڪنهن گِرهہ جي اُترَجي مهل.
- **آنتر راشٽريہ:** [اـصفت] بين الاقوامي.
- **آنتر گَتِ:** [اـمث] اندرجو احساس، دل جي حالت، اندرجو خيال
- **آنتر گِيان:** [اـمذ] اندروني ڄاڻ، القاءُ، الهام، ڪشف.
- **آنتربامِي:** [اـصفت] اندر ۾ جيڪي وهي، تنهن جو ڄاڻندڙ، دلين جا راز ڄاڻندڙ.
 * برهما، رازدان.

• **آنتر منتر:** [اـمذ] ٽوڻو ڦيڻو
 * شعبده، افسون، ڪامڻ، سحر.
 * [سن: انتر + منتر]

• **آنتر نامِي:** [اـمذ] وڄت جو هڪ قسم.

• **آنترنگ:** [اـمذ] عزيز، ويجهو مائٽ، گهاٽو دوست.
 * [سن: انتر + انگ = لفظ جو بنيادي پاڳو يا انگ]

• **آنتِرو ج آنتِرا:** [اـمذ] راڳ جو وچيون پاڱو راڳ ۾ 'آستائي' (ٿلهہ) کان پوءِ 'مصرع' جي چوٽي يا ڀار.
 * [سن: انترا]

• **آنتريو:** [اـمذ] بار جي هڪ پاسي لاٽ، اوهي، الار.
 * [س/ٿ]

• **اِنتِسابُ:** [اـمذ] نسبت، لاڳاپو واسطو تعلق.
 * [ع]

• **اِنتِشار:** [اـمذ] اشاعت، ڦهلاءُ، پرچار، ڦوٽ، وڳوڙ.
 * مونجهارو.
 * [ع]

• **اِنتِظارُ ج اِنتِظارَ:** [اـمذ] واٽ نهارڻ جي حالت، اوسيئڙو، فڪر، ڳڻتي، جهوري، اونو
 * [ع: نظر]

–اِنتظار آميز: [اِ–مذ] ڳڻتيءَ ۾ وجهندڙ (ڳالهه).

–اِنتظار ڪرڻ: [اصطلاح] اوسيئڙو ڪرڻ، واٽون نهارڻ، اکيون پائي ويهڻ.

–اِنتظار ڪش: [اِ–مذ] انتظار ڪندڙ.

● اِنتِظامُ ۽ اِنتِظامَ: [اِ–مذ] بندوبست، جوڙجڪ، اهتمام، ترتيب، نظام، سرانجامي.

* ضابطو، سرشتو.

–اِنتظام رکڻ: [اصطلاح] جوڙجڪ رکڻ، ضابطو رکڻ.

–اِنتظام ڪرڻ: [اصطلاح] بندوبست ڪرڻ.

● اِنتقاد: [اِ–مذ] تنقيد، نڪته چيني، ٽيڪاٽپڻي، پرک.

* [ع]

● اِنتِقالُ: [اِ–مذ] هڪ هنڌان ٻئي هنڌ وڃڻ جي حالت، روانگي، لاڏاڻو، وفات، مرتيو.

* [ع]

–اِنتقال آراضي: [اِ–مث] زمين جي کاتي بدل.

–اِنتقال ڪرڻ: [اصطلاح] لڏي وڃڻ، مري وڃڻ، وفات ڪرڻ.

–اِنتقالِ مرضُ: [اِ–مذ] بيماريءَ جي هڪ عضوي کان ٻئي ڏانهن وڃڻ جي حالت.

–اِنتقال نامو: [اِ–مذ] ملڪيت جي بدل سدل جو دستاويز.

–اِنتقالو: [اِ–مذ] سڪرات واري وقت ۾ ڪيل خيرات، ڪانڌيءَ جو پيٽ.

–اِنتقالي: [اِ–مث] ملڪيت جي تحويل ۽ تبديل.

● اِنتِقام: [اِ–مذ] وير، بدلو.

* [ع]

● اِنتِها: [اِ–مث] حد، پڇاڙي، دنگ.

* آخر، نهايت، پڇاڙي، توڙ.

* اوج، عروج، تڪميل.

–اِنتها پسند: [صفت] ملڪي ڳالهين ۾ گرم ڌر وارو، فسادي، دهشت گرد.

● اُنتِي ۽ اُنتيون: [اِ–مث] چاڙهه واڌارو، ترقي، بهبودي.

* [سن]

● انتيڙو: [اِ–مذ] نابرابري، ساهميءَ جا پاسا، هيٺ مٿي هجڻ، اُٿل، ڪاٺ.

* [س: ڊات]

● اِنٽر: [اِ–مذ] وچون، وچ وارو، وچولو.

* [انگ: Inter]

–اِنٽر ڪلاس: [اِ–مذ] ريل گاڏيءَ جو وچون درجو.

* [انگ: Inter Class]

–اِنٽرميڊيٽ: [صفت] درمياني وچولو، وچٿرو.

* ڊرائنگ جو ٻيو نمبر امتحان.

* ڪاليج جو ٻئي سال جو امتحان.

* [انگ: Intermediate]

–اِنٽرنيشنل: [اِ–صفت] انتر راشٽريه، بين الاقوامي، عالمي سطح.

* [انگ: International]

–اِنٽرويل: [اِ–مث] وچون فاصلو يا مدو.

* وقفو، رسيس، تفريح لاءِ ڇوٽي موڪل.

* [انگ: Interval]

–اِنٽرويو: [اِ–مذ] ملاقات، اندروني اظهار بيان.

* [انگ: Interview]

● اِنٽرنس: [اِ–مذ] داخلا، داخل ٿيڻ جي جاءِ، شروع ابتدا.

* [انگ: Enterance]

● اِنٽروڊڪشن: [اِ–مذ] تعارف، هڪبئي سان سڃاڻپ، سڃاڻپ ڪرائڻ جي گفتگو.

* [انگ: Introduction]

• **اِنٽريسٽ:** [اِ_مذ] شوق، دلچسپي، مفاد.
* وياج، ناجائز فائدو.
* [انگ: Interest]

• **اَنپڙيو:** [اِ_مذ] ڪٽڪ جو واپاري، ڪٽڪ وڪڻندڙ يا خريد ڪندڙ.

• **آنجار:** [اِ_خاص] ڪڇ رياست جي هڪ شهر جو نالو.

• **اَنجامُ ج اَنجامَ:** [اِ_مذ] آخر، پڇاڙي، خاتمو، عاقبت، نتيجو، اقرار، عهد، قول، واعدو، وچن.
* [ف]

-- **اَنجام شِڪني:** [اِ_مث] واعدي خلافي، اقرار جي ڀڃڪڙي.

-- **اَنجامُ ڪار:** [ظرف] نيٺ، آخرڪار.

-- **اَنجامي ج اَنجامي:** [اِ_صفت] انجام وارو، انجام ڏنل (ماڻهو)، ٻول ٻڌل، سسن وارو.

-- **اَنجامي ڪوڙو:** [اِ_مذ] واعدي خلاف، قول نه پاڙيندڙ، بيوفا.

• **اَنجبار:** [اِ_مذ] فرات نديءَ تي پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽي (جيڪا کند وغيره سان ملائي رت بند ڪرڻ لاءِ دوا طور ڪم آڻيندا آهن).
* [ع: ف]

• **اِنجبار:** [اِ_مذ] ٻڇڙي هڏ کي ٻڌڻ جي حالت.
* [ع: طب ۾ اصطلاح]

• **اَنجبين:** [اِ_مث] شهد، ماکي.
* [ف: انگبين]

• **اِنجڙي اِنجڙي:** [اِ_مث] پسارڪو وکر، رڱائيءَ جي ڪتب ايندڙ ڦَل، هريڙ، ٻهيڙي جو گل.

• **آنجلي ج آنجليون:** [اِ_مث] لپ، ٻڪ، چرون.

• **اَنجُم:** [اِ_مذ] تارو، ستارو.
* [ع: نجم ج انجم]

• **اِنجماد:** [اِ_مذ] ياٿياٽ جمڻ جي حالت
* [ع: جمد]

• **اَنجمن ج اَنجمنون:** [اِ_مث] جماعت، سڀا، ڪاميٽي، سوسائٽي، مجلس، بزم، محفل، سنستا، ميڙ.
* [ف]

-- **اَنجمن آرا:** [صفت] محفل سينگاريندڙ (اسم خاص)، گل خندان قصي ۾ جان عالم جي معشوقہ جو نالو.

-- **اَنجمن افروز:** [صفت] انجمن کي روشن ڪندڙ.

-- **اَنجمن گاهہ:** [اِ_مذ] ميڙ جي جاءِ.

• **اَنجن:** [اِ_مذ] سرمو، ڪجل.
* مرهم.
* ٽانگ جو هڪ قسم، ڪڙي.
* ڪاراڻ، رات.
* [هند]
* [اِ_خاص] هڪ جبل جو نالو.

-- **انجنا:** [اِ_مث] ٻن رنگن جي ٻلي.
* هنومان جي ماءُ
* [هند]
* دنيا جي زينت.
* هڪ اناج جو قسم.

-- **انجن سار:** [اِ_مذ] سرمو، ڪجل.

-- **اَنجن سلاڪا:** [اِ_مث] سرمي پائڻ واري سرائي.
* ڪجل
* [هند]

-- **اَنجڻُ ڪيس:** [اِ_مث] سرمي داني، ڏٻي يا ٿانو رکڻ جي جاءِ
* [هند]

-- **اَنجڻُ هاري:** [اِ_مث] اکين جي پلڪن ۾ ٿيندڙ ڇالو آڙي.
* [هند]

— **آنجُني:** [اِـمث] اکين ۾ سرمو لڳايل عورت. ڪجل پاتل عورت.

☼ ڪرڙي، ججي، سانٺي (جيت).

☼ [هند]

— **آنجُو:** [اِـمذ] اکين جا لڙڪ. هنجون.

☼ [هند]

• **اِنجڻ:** [اِـمث] انجن. مشين. ڪَل.

☼ [انگ: Engine]

• **اِنجِنيئرُ ج اِنجِنيئرَ:** [اِـمذ] انجڻين جي ڪم جو ماهر. انجنيئري کاتي جو آفيسر.

☼ مهندس.

☼ عمارتن وغيره جي ڪم جو ماهر.

☼ [انگ: Engineer]

— **اِنجنيئري کاتو:** [اِـمذ] آباديءَ جي پاڻي، رستن، مشينن، بجلي وغيره جي سنڀال جو کاتو.

• **آنجَڻُ:** [مص_فعل لازمي] اپائجڻ. ترقي.

☼ [آنجيو، انجيا، انجي، انجيون، آنجندو، آنجندا، آنجندي، انجنديون، انجيل]

• **اِنجِڻي ج اِنجِڻيون:** [اِـمث] پسارڪي وکر جو هڪ قسم. نندي هريڙ.

• **آنجِيرُ ج آنجِيرَ:** [اِـمذ] ميوي جو هڪ قسم.

☼ [ف]

• **اِنجِيسُ ج اِنجِيسَ:** [اِـمذ] دروازي وغيره جي ڦاٽڪ کي جهليندڙ لوهي چيڙي.

☼ [انگ: Hinges]

• **اِنجيڪشن:** [اِـمث] سُئيءَ جي وسيلي ... دوا داخل ڪرڻ. سُئي هڻڻ.

☼ [انگ: Injection]

• **اِنجِيلُ ج اِنجِيلَ، اناجِيلُ:** [اِـمذ] حضرت عيسيٰ عليه السلام تي نازل ٿيل ڪتاب. بائيبل. نئون عهدنامو.

☼ خوشخبري.

☼ [ع]

• **آنجهہ ج آنجُهون:** [اِـمث] وهندڙ ڳوڙهو. ... لڙڪ.

☼ هنجهون.

'تنهن کي سائينءَ بنا صاحبڏنو چئي، انجهہ نہ اوڪائي (صاحبڏنو)

• **اِنچُ ج اِنچَ:** [اِـمذ] هڪ فٽ جو ٻارهون حصو.

☼ [انگ: Inch]

— **اِنچي رندو:** [اِـمذ] هڪ انچ ويڪري تيغ وارو رندو (واڍڪو اوزار). جنهن سان ڪاٺ کي گهڙي/لِسو ڪري سنوت پر آندو آهي.

• **اِنچارج:** [صفت] ٻئي جي بدران ڪم هلائيندڙ. مهتمم.

☼ [ظرف] بدليءَ پر. حوالي پر.

☼ [انگ: Incharge]

• **آنچلُ ج آنچلَ:** [اِـمذ] ڪپڙي جو ... يا ڪنڊ (خاص ڪري زناني ڪپڙي جهڙوڪ برقعي، شال يا ... جي). دامن. پلئہ

• **آنچلاسر:** [اِـخاص] ڪارونجهر ... چشمي جو نالو.

☼ ڪارونجهر ٽڪر (ننگرپارڪر) تي هڪ ... جو نالو.

• **آنچلو ج آنچلا:** [اِـمذ] ...

☼ [سن: انچل]

• **اِنچا ج اِنچائون:** [اِـمث] ... آرزو. مرضي. ارادو.

☼ [سن: اچڇا]

• **آنچَر:** [اِـمذ] چڱي ليوڻ. عادتون. اخلاق.

☼ [صفت] گهڻو. جهجهو. جام. اڻ مئيو.

☼ [سن: آچار]

– **آنڇر لڳي وڃڻ:** [اصطلاح] ڏگ لڳي وڃڻ، جام ٿي وڃڻ، بي انداز هئڻ.

• **اِنحِرافُ:** [اِ_مذ] نافرماني، بي چيائي.

* انڪار(حڪم مڃڻ کان)، سرڪشي.

* [ع: انحراف = ڦري وڃڻ نافرماني ڪرڻ]

– **اِنحِرافي:** [اِ_مث] نافرماني، حڪم عدولي، ڀڃڪڙي (قاعدي جي)، مخالفت، سرڪشي.

• **اِنحِصار:** [اِ_مذ] مدار، آڌار، دارومدار.

* [ع: انحصار = مجبور هجڻ، روڪيو وڃڻ]

• **اِنحِطاطُ:** [اِ_مذ] تنزل.

* ڪمي، گهٽتائي، لاٿ.

• **آندَ ج آندُون:** [اِ_مذ] انت، ڇيھ، ڇيڙو.

* ڪنارو، پاسو(ڪپڙي جو).

* [س/ل _ سن: انت]

• **آندارِي ج آندارِيُون:** [اِ_مث] ڪڙو ڪنيو

* بانس جي اندرين ڳنڍ.

* [سن: انترايه = رنڌڪ انڪ]

• **آندازُ ج آنداز:** [اِ_مذ] طرز، ڍنگ، نمونو.

* ڍولُ.

* انڪل، آرو، نخرو.

* وزن، مقدار، تور، ماپ، ڳاڻيٽو ڪٿ.

* انڪل، تخمينو.

* [صفت] مرڪب لفظن جي پڇاڙيءَ ۾ اسم فاعل جي معنيٰ ڏيکاريندڙ ' تير انداز، گولہ انداز وغيره.

* [ف: مصدر انداختن > انداز = اڇلائيندڙ]

– **آندازو:** [اِ_مذ] انداز ڪٿ، تخمينو تڪ.

• **آندامُ ج آندامَ:** [اِ_مذ] لڳ، عضوو انگ

* [ف: اندام = جسم]

'اديون سڀ اندام، جڏهن منهنجا ڇوريا' (شاهه).

• **آندرُ:** [ظرف] منجهه، وچ ۾.

* [ف]

• **آندرُ:** [اِ_مذ] اندريون ڀاڱو منجهه، وچ.

* دل، قلب.

* [ف: (اندر)، سن: (انتر)]

* راز، ڳجهه، ڀيد، پرهيز

* [س/ ڪوهر]

– **آندر اُجارڻ:** [اصطلاح] دل صفا ڪرڻ قلب تان ڪٽ لاهڻ، نيڪ ٿيڻ.

– **آندر اڌ هئڻ:** [اصطلاح] ڏڪويل، ايذائيل.

'اندر جنين اڌ، ڏونگر سي ڏوريندئون' (شاهه/سسئي آبري)

– **آندران:** [ظرف] گهر جاءِ وغيره جي اندرئين پاسي کان.

* اندر مان، دل مان.

– **اندران ٿي اچڻ:** [اصطلاح] گهر مان ٿي اچڻ.

* ڪنهن جي دل جو راز معلوم هئڻ، ارادن يا خيالن جي واقفيت هئڻ.

– **آندران ئي آندران:** [ظرف] ڳجهہ ڳوهہ ۾، لِڪ ڇپ ۾.

– **آندر ٻاهر:** [ظرف] حاضر ۽ غير حاضر

* اندران ۽ ٻاهران.

* ظاهري ۽ لڪل (خيالات).

– **آندر ٻاهر هجڻ:** [اصطلاح] گهر ۾ نہ هجڻ، مسافريءَ ۾ هجڻ

– **آندر ڀرائي:** [اِ_مث] اندر هڪڙي ۽ ٻاهر ٻي.

* منافقي.

* لائي جائي.

– **آندرَ ڀهرو:** [صفت_مذ] لائي جائي ڪندڙ، منافق.

* [مث: اندر ڀهري]

– **آندرُ ٺري پوڻ:** [اصطلاح] دل کي راحت اچڻ، بيحد خوشي ٿيڻ

– **آندر ساڙڻ:** [اصطلاح] جگر جلائڻ، دل کي رنج يا تڪليف پهچائڻ، ڏک ڏيڻ، طعنا مهڻا ڏيئي ڏکوئڻ.

– **آندر ڪارو ج آندر ڪارا:** [صفت_ مذ] دل جو پليد، اندر جو ڪوڙو، دغاباز، منافق، ڪنڌو

* [مث: اندر ڪاري ج اندر ڪاريون]

'اندر ڪارو ڪانڌ ٻهر ٻولي هنج جي'

– **آندر ڪاڏل:** [صفت] نا اميد، مايوس.

* ڏکويل، ايذايل

* تمام گهڻو بيمار لاچار

* شڪي، پشيمان.

* گنهگار، بي ايمان.

– **آندرَ ڪنڌو ج آندرَ ڪنڌا:** [صفت_مذ] اندر جو پليد، منافق، دل ۾ دغا رکندڙ

* [مث: اندر ڪنڌي ج اندر ڪنڌيون]

– **آندرَ ڪوڙو ج آندرَ ڪوڙا:** [صفت_ مذ] دل جو پليد، منافق، دغاباز، بدخواھ، بد نيت (جيڪو ظاهر ۾ کهٽگهرو پر اندر ۾ بد نيت هجي)

* [مث: اندر ڪوڙي ج اندر ڪوڙيون]

– **آندر ۾ ڇُريون هجڻ، ڪاتيون هُجڻ:** [اصطلاح] دل ۾ دَغائون هجڻ، اندر ۾ ساڙ هُئڻ، رقابت ۽ نقصان پهچائڻ جا ارادا هجڻ.

– **آندر ۾ ڪانءِ هئڻ:** [اصطلاح] دل ۾ دغا هئڻ بدخواهي هئڻ

– **آندر ۾ ڪِينڌُون هئڻ:** [اصطلاح] دل ۾ کوٽ هئڻ، نيت خراب هئڻ

– **اندر ۾ ڦُنڊيون هئڻ:** [اصطلاح] دل ۾ دغائون هئڻ

– **آندر وارو:** [صفت] اندر جو (قاضي)، ضمير، ورڪ.

– **آندرئون:** [ظرف] اندر مان، دل مان، گهر جي اندران، منجهان، وچان.

* [س/ات: اندر + آئون (اترادي ٻچاڙي)]

– **آندروني:** [صفت] اندريون، لڪل، ڳجهو باطني، معنوي.

– **آندِرين ج آندِرِئون:** [ا_مث] ملھ جو هڪ داءُ، اندرئين پاسي وارو جانئو

* ['اندريون' جو مونث]

* [صفت] اندر واري، باطني (ڳالھ).

– **آندرين ٻاهرين وڃڻُ:** [اصطلاح] ٻنهي پاسا وڃڻ، ٻنهي طرفن يا ڌرين سان ساز باز هئڻ، ٻچاڙائي ڪرڻ، لائي جائي ڪرڻ، منافقي ڪرڻ.

– **آندريون ج آندريان:** [صفت_مذ] اندر وارو، اندر جو

* [مث: اندرين ج اندريون]

– **آندرئون هَڻڻ:** [اصطلاح] ڳجهو وڙهڻ، دغائون ڪرڻ.

● **اِندر:** [ا_ خاص] هندو مت جي عقيدي موجب زمين ۽ آسمان جي وچ ۾ رهندڙ ديوتائن جو راجا، ديون ۽ پرين جو بادشاھ (راجا اندر، جيڪو هر طرح لوڪ ڪهاڻين ۾ ديون ۽ پرين جو راجا سڏيو ويندو آهي).

* باھ جو ديوتا.

* [سن: اِندر= 'ڪمرونتي' بعد سهڻي ۾ وڏو ديوتا]

– **اِندر جو آکاڙو:** [ا _خاص_ مذ] راجا اندر جي محفل جي جاءِ، راجا اندر ۽ پرين جي عيش عشرت يا ڳائڻ وڄائڻ جي محفل، حسين عورتن جي محفل.

– **اِندر سڀا:** [ا_خاص_مث] راجا اندر جي دربار.

● **آنڊُر ج آنڊُرَ:** [ا_مذ] ڪٺ گهر ڏتي.

* [سن: اِندور]

● اندرا: [اِ-مث] عورت جو نالو.
٭ ڀارت جي اڳوڻي وزيراعظم (اندرا گانڌي)
● اِندرائو: [صفت. مذ] لڪل، ڳجهو.
٭ [س/ ڪوهه]
٭ [مث: اِندرائي]
● اِندراج: [اِ-مذ] درج ڪرڻ جي حالت.
٭ داخلا، نونڌ.
٭ [ع: درج]
● اِندرجو: [اِ-مذ] ٻوٽي جو هڪ قسم (جنهن جو ٻج دوا طور ڪم اچي).
٭ پسارڪي وکر جو هڪ قسم.
٭ بيضوي شڪل جي ٻجن وارو زنگي گل.
٭ [ف]
● اِندرس: [اِ-مذ] جلد سازي يا موچڪي ڪم موجب ڪتاب يا جتيءَ جي تري کي اندران ڏنل چمڙو.
٭ [س/ ات]
● اِندري ج اِندريون: [اِ-مث] حواس، بدني طاقت.
٭ [سن: اِندريه]
— اِندري ڄُلابُ: [اِ-مذ] گهڻي پيشاب اچڻ جي دوا.
— اِندريون وَس ڪرڻ: [اصطلاح] حواسن کي قبضي ۾ رکڻ، حواسن کي روڪڻ.
— آندسو: [اِ-مذ] فڪرمندي، ڳڻتي، ذهني پريشاني، بي سکون، شديد تمنائي، اون، بيچيني، چنتا، سانگو، اُڪير.
٭ ['انديشو' جي بگڙيل صورت]
● آندگِلي ج آندگِليون: [اِ-مث] چچري، ساندي، ڪِرڙي.
● آندلس: [اِ-مذ] غير امتيازي، بنا ڀيد، متوازن قدر قيمت، نياڙپ.

● آندوراهه: [اِ-مث] زاري، وينتي، آزي، منٿ.
● آندولن: [اِ-مذ] لڏڻ، جهولڻ، لوڏو.
٭ جنبش، ولولو.
٭ تحريڪ، هلچل.
٭ [سن: اندولن = لڏڻ، جهولڻ]
— آندول: [اِ-مذ] لوڏو.
● اندوهه: [اِ-مذ] رنج، غم، ڏک، ارمان، فڪر، ڳڻتي.
٭ خيال، اُڪير.
٭ انتظار.
٭ [سن: اندوه]
'عاشقن اندوهه، سدا معشوقن جو' (شاهه).
● آندروهه اچڻ: [اصطلاح] فڪر ۾ غلطان ٿيڻ، غم جو اندر چڙهڻ.
— آندوهگين: [صفت] غمگين، ڏکويل، دردمند.
— آندوهناڪ: [صفت] دردناڪ، ڏکوئيندڙ.
● آندي ج آنديون: [اِ-مث] ڪپڙي جي ڪناري، درياهه جي ڀرين ڀر.
٭ [سن: انت]
● آنديش: [اِ-فاعل] لفظن جي پڇاڙيءَ ۾ اچي اسم فاعل جي معنيٰ ڏيکاريندڙ لفظ (جيئن: 'خيرانديش، دوراانديش' وغيره).
٭ [ف]
● آنديشو ج آنديشا: [اِ-مذ] خطرو، خيال، ڪنڪو، ڊپ، ڪمان، ڳڻتي، اڌڪو.
٭ [ف: انديشه]
— انديشناڪ: [صفت] خوفناڪ، ڊپائتو، خطري وارو.
● آنڏ ج آنڏيون: [اِ-مث] اوندهه، انڌوڪار
٭ آنڌ
٭ [سن: انڌ]

• **آنڌيون اچڻ، انڌيون چڙهڻ:** [اصطلاح] اکين تي رءِ چڙهڻ، اکين تي آنڌيون چڙهڻ، اکين اڳيان انڌ اچڻ.

* حوصلا خطا ٿيڻ، بدحواس ٿيڻ.

• **آنڌ ج آنڌ:** [اـ مذ] انڌائي، بي علمي.

* جهالت، بي ساڃاهي.

* وڏائي، هٺ، تڪبر، آڪڙ، مغروري.

* بي حيائي.

* بي پرواهي.

* ظلم، قهر، ڏاڍ.

– **آنڌ تي چڙهڻ:** [اصطلاح] اکيون پوري ڪم ڪرڻ.

* ظلم تي سندرو ٻڌڻ.

– **آنڌ جي گهوڙي تي چڙهڻ:** [اصطلاح] گمراهيءَ جي جنون تي چڙهڻ.

* ڪاوڙ يا جهالت سبب ضد تي چڙهڻ.

* بيپرواهي اختيار ڪرڻ.

* ظلم ڪرڻ، ڏاڍ ڪرڻ، غريبن مار ڪرڻ (ڪنهن حاڪم يا ڏاڍي پاران).

– **آنڌ ڌُنڌ:** [اـ مذ] انڌوڪار، اونداهي.

* انتشار، گڙٻڙ، وڳوڙ.

* بدانتظامي، بي بندوبستي.

* مونجهارو، رولو.

* بي انصافي، ڪُنياءُ.

– **آنڌ ڌُنڌ ۾:** [ظرف] اکيون پوري، جوش ۾، بي ڌڙڪ، بنا سوچ ويچار جي.

– **آنڌ راتڙي:** [اـ مث] اونداهي رات.

– **آنڌُڪار:** [اـ مذ] اوندھ، آنڌارو ڪاري ٻاٽ، ڌُنڌ.

• **آنڌار پونئرو:** [اـ مذ] جبل ۾ جُر يا هٺ سان جوڙيل گُجهي جاءِ.

• **آنڌارو ج آنڌارا:** [اـ مذ] اوندھ، تاريڪي، ڪاراڻ (رات جي).

* [سن: انڌ + ڪار]

• **آنڌاري ج آنڌاريون:** [اـ مث] اوندھ، انڌڪار.

* گهوڙي جو مڪٺهارو.

* نار ۾ وهائڻ وقت اٺ يا ڏاند جي اکين کي ٻڌڻ جي اکياڙي.

* [سن: انڌ + ڪار]

– **آنڌاري ڪوٺي:** [اـ مث] اونداهي ڪوٺي، ڪال ڪوٺڙي (جيڪا وڏين جيلن ۾ قلعيءَ وارن قيدين لاءِ ٺيندي آهي).

– **آنڌاريون اچڻ:** [اصطلاح] متي کي چڪر اچڻ، اکين اڳيان آنڌ اچڻ.

• **آنڌالُ ج آنڌالَ:** [صفت] اکين وڏو، انڌو، نابين.

• **آنڌائي ج آنڌائيون:** [اـ مث] انڌ پڻ، نابينائي، ڪورچشم.

* مستي (نشي جي).

* ڪاوڙ، جوش.

* غلبو (شهوت جو).

* بيپرواهي

* ناداني، بيوقوفي.

* بي حيائي، بي شرمي.

* جهالت، بي علمي.

* گمراهي.

* [سن: انڌتا، انڌتو]

• **آنڌٽ:** [صفت] ڪنهن ماڻهوءَ لاءِ نفرت جو لفظ.

* انڌو، صفا انڌو.

• **آنڌپڻُ:** [اـ مذ] انڌائي، نابينائي.

* جهالت.

* ناداني، گمراهي.

• آنڌراڻُ، اُنڌرائڻُ: [مص – فعل متعدي بالواسطہ] اَنَ ٻيهڻ بعد اٽو جنڊ جي تنئور مان اگهي سگهي تس ۾ وجهرائڻ، اڀارڻ، اُڀاڻڻ.

* [س/ ث]

* [اُنڌرايس اُنڌراڻيندس اُنڌراڻيل]

• آنڌرُ منڌرُ: [ظرف] گهڙيءَ گهڙيءَ ، هر هر، وري وري.

* [س/ ث]

– انڌر منڌر پيرو ڪرڻ: [اصطلاح] هر هر اچڻ، گهڙيءَ گهڙيءَ اچڻ.

• آنڌرڻُ: [مص –فعل لازمي] ڪري ۾ پيل ان اچو ڪرڻ، واٽرڻ.

* [س/ث]

* [آنڌريس آنڌريا، آنڌري، آنڌريون، آنڌرندس آنڌرندا، آنڌرندي، آنڌرنديون، آنڌريل]

• آنڌڙي: [ا–مث] گاھ جو هڪ قسم.

• آنڌ گهو: [ا–مذ] امانت ۾ خيانت.

* [س/ل]

• آنڌو ۽ آنڌا: [صفت_ مذ] جيڪو اکين ڪان نہ ڏسي سگهي، نابين، اکين سڄو، ڪور چشم.

* بي ديد، ناشناس، بي حياءُ، بي شرم.

* بي خيال، بيپرواھ.

* مست، چور (نشي ۾).

* مغرور.

* جاهل.

* گمراھ، پليل.

* [سن: انڌ = انڌو]

* [مث: انڌي ۽ انڌيون]

– آنڌن جي خيرات: [محاورو] نڌڻڪو مال، لٽ جو مال، مفت جو مال.

* معمولي ڪم، آسان ڪم.

– آنڌو اُونڌو ٿيڻ: [اصطلاح] اکيون پوري لڳو رهڻ (ڪم ڪي).

* خدمت چاڪري ڪرڻ.

* اکين چڪن ٿيڻ.

– آنڌو ٿيائڻ: [اصطلاح] بيخبريءَ ۾ رکڻ، گمراهيءَ ۾ رکڻ، اکين هوندي نگڻ، اکين ۾ سرمو وجهڻ، انڌو ڪرڻ.

– آنڌو ٿيجڻُ: [اصطلاح] انڌو ٿيڻ، نظر وڃائڻ.

– آنڌو ٿيڻ: [اصطلاح] اکيون وڃائڻ، اکيون ڪڍائڻ، نظر وڃائڻ، بي ديد ٿيڻ.

* گمراھ ٿيڻ.

– آنڌو کوھُ: [ا_ مذ] اوندھ وارو ۽ پراڻو ڦٽل کوھ.

– آنڌي جي ڏانگ: [محاورو] انڌي جي لٺ، ٽيڪ، پرجهلو ،

– آنڌي جي ڪفايت: [محاورو] بيسود ڪم، اجائي ڪوشش.

– آنڌي جي لٺِ: [محاورو] پرجهلو ٽيڪ.

* ڀروسو.

* گذران جو وسيلو

* پيريءَ جو سهارو (اولاد).

– آنڌي جُهوم: [محاورو] بنا سوچ ويچار جي تياري يا روانگي، بنا سمجهہ جي روانگي (ڪنهن ڪم لاءِ جنهن ۾ سولہ تڪليف جي پيو ڪي بہ حاصل نہ ٿئي).

• آنڌوڪارُ ۽ آنڌوڪارَ: [ا _ مذ] گهگهہ اوندھ، ڪاري ڀات، تاريڪي.

* غُبار، مينهن يا جهڙ سبب ٿيل اوندھ.

* انڌ ڌُنڌ، بي بندو بستي.

* ظلم، انياءُ، ڏاڍ.

● **آنڊي ج آنڊيون:** [اِ-مث] درياھ جي پرين پر.
* [سن: انڊ]
* ['انڊ' جو مؤنث]
'آنڊي وڃون، ڪنڊيءَ وڃون، تنگيان لهي نہ تِڪ' (شاھ).

● **آنڊي منگر:** [اِ-مث] مادي مانگر مڇ جو هڪ قسم (هنا ڏندن جي لٺي، سسي گول، اکيون ننڍيون، چمڙي هڪاري، پٺيءَ تي وڏا اڇا ٽڪا، ڏھ فٽ کن ڊگهي هوندي آهي).

● **آنڌيرُ ج آنڌيرَ:** [اِ-مذ] اَنڌ ڌُنڌ، بي بندوبستي، بدانتظامي.
* ظلم، ڌاڙ، انياءُ.
* [سن: انڌڪار]

– **آنڌير ڪري ڇڏڻ:** [اصطلاح] ظلم ڪري ڇڏڻ، حد ڪري ڇڏڻ (ظلم جي).
* [طنزاً] ڪمال ڪري ڇڏڻ، ڪجھ بہ نہ ڪرڻ.

– **آنڌير نگري:** [اِ-مث] ظلم جو شهر بيداد نگري.
* بي انصافي، ڪنياءُ.

● **آنڌيرو ج آنڌيرا:** [اِ-مذ] اوندھ، تاريڪي.
* [سن: انڌڪار]

● **آنڌرُ ج آنڌرَ:** [اِ-مذ] ڪُنُ.
* [س/ٿ – سن: اِندور > اندر]

● **اِنڊَ ج اِنڊون:** [اِ-مث] پر، وَٽِ، ڪَبَرُ.
* اُهڃ، اشارو.
* [س/ ڪوھ]
* آڪيرو جهڳٽو.
* [س/ ل]
* راند جو هڪ قسم (جنهن ۾ ھڪريءَ تنگ تي بيهي ڪنڊجي)، ٽِزلي راند.

– **اِنڊ ڪَٽڻ:** [اصطلاح] ٽِزلي راند ۾ هڪ جنگھ مٿي ڪٽي هلڻ، هڪ پير تي هلڻ.

– **اِنڊ وٺڻ:** [اصطلاح] ڪوڏين راند ۾ مخالف رانديگر کي ڇڪي ڏيڻ يا رڪاوٽ وجهڻ.

● **اِنڊَ ج اِنڊون:** [اِ-مث] بهانو، سبب، عذر.
* آڙ، آڏ، رنڊڪ.
* اعتراض.

– **اُنڊ جا پَنڊ ڪرڻ:** [اصطلاح] هڪ جي ٻي ڪرڻ، اتي جو گهوٻاٽو ڪرڻ، اڏا ابتا بهانا ڏيڻ، هيٺ مٿي ڪرڻ (ڪم)، هٿي ڏٺي پورت ڪرڻ (ڪم جي)، گڙ ٻڙ ڪرڻ.

– **انڊ ڳولڻ، وٺڻ:** [اصطلاح] عذر ڳولڻ، بهانو ڳولڻ.
* آڙ وٺڻ.

● **اِنڊ پيڻ ج اِنڊ پيڻون:** [اِ-مث] اهو قلم جنهن ۾ مس ڀري ڇڏجي، فائونٽين پين.

● **اِنڊڙي ج اِنڊڙيون:** [اِ-مث] حصو، ڀاڱو، پتي.
* [سن: ونٽ]

● **اُنڊ گُنڊ، مُنڊ:** [اِ-مذ] ڪن ڪچرو گند گوھ، منجهيل شيون.

● **اُنڊ گُنڊ:** خراب طريقي سان، اڻنگي نموني سان.
* جيڪي مليو سو کائڻ، بد پرهيزي.
* هيٺ جون مٿي ڪري ڇڏڻ.

● **اِنڊلٺ:** [اِ-مث] برسات بند ٿيڻ وقت آسمان ۾ ظاهر ٿيندڙ ستن رنگن وارو ڪماني پٽو، قوس قزح.
* [سن: اِندرڌنش = اندر جي ڪمان]
* [اِ. خاص] سنڌيءَ جو هڪ مشهور اَدبي رسالو جيڪو 73-1972ع ڌاري غلام محمد ميمڻ (اڳوڻي ڊپٽي ڪمشنر) ۽ علم دوست ڪاموري جاري ڪيو.

● **اِنڊمان:** [اِ-خاص] بنگال جي اپسمنڊ ۾ ٻيٽن جو ميڙ (جتي انگريزن جي زماني ۾ هندستان جا ڪاري پاڻيءَ جي سزا وارا قيدي رکيا ويندا هئا).

• آنڊو ج آنڊا: [اـمذ] [illegible] جي حد.

[illegible]

• آنڊو ج آنڊا: [اـمذ] [illegible]

• اِنڊو: [اـمذ] لکت جو هڪ [illegible] (جنهن ۾ هڪ خاص انداز سان اکرن کي چٽيو ويندو آهي).

* هٿ جو اُبتو پاسو.

* ڇيڪ، ونگ.

• اِنڊو ج اِنڊا: [اـمذ] آلي [illegible] تي اکر جو نشان، [illegible] جي ٺڪلڪ (جنهن [illegible] جي ليڪيل اکرن مٿان

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] جي [illegible] يا [illegible] کي [illegible].

• [illegible] [اصطلاح] [illegible] تي لکيل اکرن مٿان اکر پرائڻ، اکرن جي [illegible].

• [illegible] [اصطلاح] [illegible] تي ٺڪلڪ سان لکيل اکرن کي [illegible].

[illegible]

• [illegible] ڪڍڻ: [اصطلاح] اکرن جي مشق لاءِ [illegible] تي قلم سان اکر لکڻ.

• [illegible] [اصطلاح] [illegible] هڪ راند ۾ [illegible] جي [illegible]

[illegible]

[illegible]

• آنڊو ج آنڊا: [اـمذ] ادو، ادڪو، ڪنڪو، انديشو، ڊپ، خوف، ڳڻتي، فڪر، خيال.

* [سن: اد - دري = ڊڄڻ]

• اِنڊي ج اِنڊيون: [اـمث] اها عورت جنهن کي اولاد نه ٿئي. سنڊ، اهڙي عورت جنهن کي پيٽ نه ٿئي.

* ڦرڻ يا وڃڻ کان اڳ ۾ ڪير ڏيندڙ ٻڪري.

* [سن: اِندري]

• اِنڊي: [اـمذ] مرداڻو عضوو، ممالي جانورن جي پيشاب خارج ڪرڻ جي نالي. ڪرنگهيدار جانورن ۾ نَگ ڪرڻ وارو عضوو.

• آنڊي: [اـمث] ڪنهن شيءِ جي ڪنڌي، ڪپڙي جي ڪاڇي ڪناري (جنهن کي سلائيءِ مهل وٽ ڏيئي ٽوپو ڏجي).

• آنڊو ج آنڊا: [ا-مذ] ڪرڙ جا اڌ پڪا ڏيلها، اڌ پڪل ڏٺورا.

'ڪرڙ ڏنائين ڪکرا، اِهي آنڊن تي آئليو' (نامعلوم)

• انڙٿ: [اـمذ] بي معنيٰ ڪم، اجايو ڪم، غلط ڪم، انڌير، ظلم.

* [سن: ان = نه + ارٿ = مطلب]

• آنڙو ج آنڙا: [صفت_مذ] انروبو، اڳهو، ناخوش، بيمار.

* اهنجو، ڏکي.

* ڪمزور، ضعيف.

* نياڳو.

* هڪ قسم جو ڪيرولي گاهه (جيڪو مڪران جي طرف جام ٿئي).

* [سن: ا = نه + نرامية، نيروگ]

* [ضد: سنرو]

* [مث: آنڙي ج آنڙيون]

'اوڳاڻين نه انڙا، ڳڌا چرن نه ڇور' (شاهه)

• آنڙ: [اـخاص] هڪ ذات جو نالو.

- انڙ: [اِ-خاص] انڙ ذات جو هڪ فرد. سنڌ جي مشهور 'سما' گهراڻي جي، ٺٽي مان هڪ حاڪم جو نالو (جيڪو 'جام انڙ' جي نالي سان مشهور آهي).
- • انڙپور: [اِ-خاص] تعلقي ڪوٽڙي ضلعي ڄامشوري جي هڪ ديهه. ڳوٺ ۽ ريلوي اسٽيشن جو نالو.
- • اِنزال: [اِ-مذ] نزول. مٿان لهڻ. دل ۾ محسوس ٿيڻ.
  - ٭ [ع: نزل = لاهڻ، نازل ڪرڻ]
- • آنس ۽ آنس: [اِ-مذ] اڀور انگ جو مٿيون پاڳو.
  - ٭ [سن: انس، انشہ]
  - ٭ [ضد: ڇيد]
- • اِنس: [اِ-مذ] ماڻهو. انسان ذات.
  - ٭ [ع]
- • اُنس: [اِ-مذ] محبت. پيار. الفت.
  - ٭ دوستي.
  - ٭ ورونهه.
  - ٭ انساني همدردي.
- • انساب: [اِ-مذ] نسل. خاندان. پيڙهيون. شجرا.
  - ٭ [ع: نسب ج انساب]
- • انسار: [اِ-مذ] ڪاري جي سيڙهي، ۾ ٻنڊول ۽ ڪن جي ڏنگ واري ٿلهي ڪاٺي.
- • اِنسانُ ج اِنسانَ: [اِ-مذ] آدمي. ماڻهو. بشر. منش. پرک. پُرش.
  - ٭ [ع: انس (= هن پيار ڪيو) > انسان]
- -- اِنسان العينُ: [اِ-مذ] اک جي پتلي. ماڻڪي (جنهن ۾ ماڻهوءَ جي تصوير ڏسڻ ۾ ايندي آهي).
- -- اِنساني: [صفت] انسان جو، انسان وارو. ماڻهوءَ جو.
- -- اِنسانيت: [اِ-مث] آدميت. ماڻهپو. فضيلت. سليقو.
- • اِنسبُ: [اِ-صفت] وڌيڪ لائق. زيادهہ موزون.
- • اِنسداد: [اِ-مذ] روڪ. بندش. سدباب.
  - ٭ [ع: سد = هن روڪيو]
- • اِنشاد: [اِ-مذ] شعر يا بيت کي شاهديءَ طور پڙهڻ جي حالت.
  - ٭ حوالو.
  - ٭ سَند.
  - ٭ شاهد.
  - ٭ [ع]
- • اِنشاء: [اِ-مث] خط و ڪتابت جي قاعدن جو ڪتاب. مضمون نويسي.
  - ٭ اعليٰ درجي جي عبارت.
  - ٭ [ع: اِنشاء]
- -- اِنشاپرداز: [صفت] مضمون نگار. مضمون نويس. لکڻ جو ماهر. ليکڪ.
- -- اِنشاپردازي: [اِ-مث] مضمون نويسي. عبارت آرائي. ادبي عبارت جي مهارت. ادبي ڍنگ جي لکڻي.
- -- اِنشاطراز: [صفت] سهڻي ۽ رنگين عبارت لکندڙ.
- • اِنشاءَ الله: [جملو] جيڪڏهن الله پاڪ گهريو.
  - ٭ ڪنهن ڪم جو ارادو ڪرڻ.
- • اِنشراح: [اِ-مذ] کلڻ (دل) جي حالت. انبساط. سرهائي. خوشي. فرحت.
  - ٭ [ع: شرح جو جمع]
- • اِنشورنس: [اِ-مذ] ويمو. تامين (خاطري).
  - ٭ [انگ: Insurance]

● آنصارُ ج آنصارَ: [اِـ مذ] مددگار، واهرو.

» [اِـخاص] مديني جا اهي مسلمان جن نبي ڪريم صلي الله عليه و آله وسلم ۽ ساٿين هجرت ڪندڙ اصحابن کي مديني شريف ۾ پناهه ڏني هئي.

» [ع: ناصرج انصار= مددگار واهرو]

– انصاري: [اِـ مذ] حضرت ابو ايوب انصاريءَ جو اولاد. 'انصار' جو اولاد.

» مديني جي انصارن جا پونئر. هاشي هڪ ذات.

● اِنصافُ ج اِنصافَ: [اِـ مذ] عدل، نياءُ، داد.

» فيصلو نبيرو.

» [ع: نصف ـ پورا به اڌ]

–اِنصاف طلب: [صفت] داد طلب. جنهن کي انصاف جي گهرج هجي، انصاف چاهيندڙ.

» قياس جوڳو. ويچار جوڳو

–اِنصاف گُهرڻ: [اصطلاح] عدل گهرڻ، داد رسي چاهڻ، فرياد ڪرڻ.

–اِنصاف ڪجڻ: [اصطلاح] قدر ڪرڻ، داد ڏيڻ، تحسين ڏيڻ، مجرو ڏيڻ، ساراهڻ، گڻ ڳائڻ.

–اِنصاف وٺڻ: [اصطلاح] نياءُ وٺڻ، حقاني فيصلو طلب ڪرڻ، داد وٺڻ.

–اِنصاف هجي: [محاورو] شاباس هجي، داد هجي.

–اِنصافي اِنصاف: [محاورو] پورو پورو نياءُ، حقاني حق، صحيح فيصلو. انصاف پٽاندر.

● اِنصراف: [اِـ مذ] روانگي، نيڪال.

» [ع: صرف = پوئتي هٽڻ]

● اِنعامُ ج اِنعامَ: [اِـمذ] بخشش. تحفو

» سوغات، سوکڙي، تحفو

» [ع: نعم]

'احمدي انعام سين، لڳي محبت لڪ' (گرهوڙي).

– اِنعام اڪرام: [اِـمذ] بخششون ۽ عزتون.

» سوکڙيون پاکڙيون، تحفا تحائف.

– اِنعام دار: [صفت] جنهن کي سرڪاري خدمت جي عيوض ۾ انعام طور ڪجهه زمين وغيره مليل هجي.

» [ع: (انعام) + ف: (دار< داشتن)]

– اِنعامي: [صفت] انعام وارو، انعام جي لائق.

'گُنر کي تون نه ڳڻين جاهين انعامي' (شاهه).

● آنڪُ: [اِـ مذ] نڪ.

● اِنفاذ: [اِـ مذ] حڪم جو اجراءُ، تعميل.

» [ع: نفذ]

● اِنفاس: [اِـ مذ] دم، پساهه، گهڙيون (ساهه جون).

» [ع: نفس ج انفاس]

● اِنفال: [اِـخاص ـ مذ] قرآن شريف جي هڪ سورة جو نالو.

» مال غنيمت.

» [ع: نفل ج انفال]

● اِنفراد: [اِـ مذ] ايڪو ٿيڻ جي حالت. ايڪو اڪيلائي

» [ع: فرد]

–اِنفرادي: [صفت] اڪيلو تنها.

» هڪ هڪ ڪري، ڌار ڌار، جدا جدا. شخصي طرح.

» فرد.

– اِنفراديت: [اِـمث] يڪتائي، يگانگي شخصيت.

– اِنفرادي هَستِي: [اِـمث] شخصي وجود، جيوآتما.

● اِنفارميشن: [اِـمث] اطلاع، خبر سُڌ.

» [انگ: Information]

● اِنفصال: [اِـمذ] ڇڄڻ يا ڌار ٿيڻ جي حالت.

» [ع: فصل]

● **اِنفعال:** [اِ_ مذ] ندامت، پشيماني، اثر پذيري.

● **اِنفلوئنزا:** [اِ_ مث] بخار جو هڪ قسم (جيڪو وچڙندڙ مرض ۾ شمار ٿئي ٿو ۽ جنهن ۾ تپ سان گڏ سخت زڪام به ٿيندو آهي).

* [انگ: Influenza]

● **اِنقباض:** [اِ_ مذ] ساهه جي سوڙهه يا تنگي، ساهه جي مونجهه، طبيعت جي ساٿائي، افسردگي (طبي اصطلاح)

* [ع: قبض]

● **اِنقسام:** [اِ_ مذ] تقسيم، ورهاست.

● **اِنقلابُ ج اِنقلابَ:** [اِ_مذ] ڦيرو، گردش، تبديلي، الٽ پلٽ، حڪومت جو ڦيرو

* گڙٻڙ، فساد، بادشاهه گردي.

* زماني جي تبديلي.

* [ع: نقب]

– **اِنقلابُ پسند:** [صفت] انقلابي، انقلاب جو چاهيندڙ، انقلاب جو رکوالو.

– **اِنقلابي:** [صفت] انقلاب وارو، انقلاب آڻڻ جو خواهشمند

● **اِنڪار:** [اِ_مذ] ناڪار، نابري، اِبا.

* [ع: نڪر = نه مڃڻ، ناڪار ڪرڻ]

● **اِنڪاري:** [صفت] نه مڃيندڙ، اِنڪار ڪندڙ، نابري واريندڙ، منڪر

● **اِنڪاري جملو:** [اِ_ مذ] اهو جملو جنهن مان 'ناڪار' جي معنيٰ نڪري.

● **اِنڪڙُ:** [اِ_مذ] چوٽي، وينجهن، ٻه انڪڙ (ڏکي وينجهن جو ضد)

● **اِنڪسار:** [اِ_ مذ] عاجزي، نهٺائي، نوڙت، تواضع.

* [ع: ڪسر = ڀڃي ڀرڻ]

● **آنڪُشُ ج آنڪُشَ:** [اِ_مذ] لوهه جو سُوئو يا انڪڙو (جنهن سان هاٿيءَ کي هڪليو).

* [سن: اَڪش]

● **اِنڪشافُ ج اِنڪشافَ:** [اِ_ مذ] پردو فاش ڪرڻ جي حالت، پردي دري.

* اظهار، افشاءَ

* [ع: ڪشف]

● **آنڪو:** [اِ_مذ] ٻَلاٽ جي اَڳئين ٽڙي جي وچ واري ايريل جوٽي.

* [س/ٿ]

● **اِنڪوائري ج اِنڪوائرِيُون:** [اِـمث] پڇا ڳاڇا، جاچ، دريافت، تفتيش.

* [انگ: Inquiry]

● **آنڪُرو آنڪُرُو:** [اِ_مذ] هڪ قسم ...

● **آنگ ج آنگُون:** [اِ_ مث] انگهه، چير

* سوري، ڦاهي.

* [سن: اَگڪ]

'هوت هلندين ڪٿيون جن انگن چاڙهيو انگ' (شاهه).

– **آنگُون پائڻ:** [اصطلاح] چير وجهڻ، انگهون ڏيڻ.

● **آنگُ ج آنگَ:** [اِ_مذ] عدد، اکر.

* ڏنگي ليڪ.

* انگڙي، اگهه، نرخ، نشاني، چٽ، داغ، ڏنڀ، ڏڪ

* عضوو، جسم، بدن، اوگهڙ.

* داءُ (ملهه وغيره جو).

* لچڻ، افعال.

* ادا، نمونو.

'آهي انگ ازل، مانَ تنهنجي ميندڙا' (شاهه/مومل راڻو)

* ازل جو لکيو

* [سن: انڪ]

– **آنگ آڙُ:** [اصطلاح] ڀلڌ اتڪڻ، نصيب جو لکيو ٿيڻ، سڳ ٿيڻ.

* ڏکندڙ هنڌ تي ڪجهه لڳڻ.

* ڏک ياد اچي وڃڻ.

'ڪا جا انگ اڙي، جيئن چتا لٽ چڙي پيا' (شاهه)

— آنگ اکر: [ا-مذ] حساب ڪتاب جو تفصيل. اعداد و شمار

— آنگ اُگهاڙو: [صفت-مذ] اڻ ڍڪيل.

* بيحجابي، بيپرده.

— آنگباز ج آنگباز: [صفت] ملهه جا انگ يا داءَ ڄاڻندڙ.

* ڪاريگر. هنرمند، حرفتي.

— آنگ پگل: [صفت] ڪم تي هريل، هڏ پگل، پورهيت، محنتي.

— آنگ پنگ ڪرڻ: [اصطلاح] گڙٻڙ ڪرڻ. پچي پوري ناس ڪرڻ. بگاڙڻ. خراب ڪرڻ.

— آنگ پيٽ: [ا-مذ] ڪپڙو ۽ ڪاڌو.

— آنگجڻ: [مصدر اَنگڻ مان فعل مجهول] انگ لڳڻ. چٽجڻ.

* ڪنل جانور جي عضون جو جدا جدا ورڇڻ.

* [انگيو، انگندو، انگيل]

— آنگ جائو ج آنگ جاوا: [صفت-مذ] سڳو (پٽ)، پيٽ جائو.

* [مث: انگ جائي ج انگ جايون]

— آنگ سان لائڻ: [اصطلاح] جسم سان لائڻ.

* ڀاڪر پائڻ.

— آنگ ڪيرڻ: [اصطلاح] نشان ڪرڻ. عدد لکڻ.

— آنگ ڪرڻ: [اصطلاح] جانور کي ذبح ڪرڻ بعد اُن جي ڪل لاهي عضوا عضوا ورڇي جدا ڪرڻ.

— آنگ ڳڻطو ج آنگ ڳڻطا: [ا - مذ] اهو اوزار جنهن تي شاگردن کي انگ ڳڻڻ سيکاريا وڃن. ارثميٽڪان. ابسڪس (Abuiscus).

— آنگ لکت: [ا-مث] عدد نويسي.

— آنگٽي ج آنگٽيون: [ا - مث] نشان ڪرڻ جي اها هٿيار جو [illegible]

— آنگ وديا: [ا-مث] علم الاعداد. علم تشريح

— آنگ هڻڻ: [اصطلاح] زر جو لکيو هٽڻ. تقدير جو لکيو.

— آنگي ج آنگي: [صفت-مذ] انگن وارو. حساب.

* انگ تي پائڻ جو زنانو ڪپڙو

— آنگي حسابُ ج انگي حساب: [ا - مذ] حساب جو ڪتاب. Arithmetic.

— آنگيل: [صفت] انگ لڳل. نشان ڏنل. نيو هنيل.

* ڪنل جانور (جنهن جي کل لاهي ٻئي عضوا ورڇي جدا ڪيا ويا هجن)

— آنگين اکرين لکڻ: [اصطلاح] انگن ۽ اکرن ۾ رقم لکڻ.

● اِنگ ج اِنگون: [ا-مث] اِشارو. سيچ. ماڻ.

* [سن: انگ]

● اُنگ ج اُنگون: [ا-مث] اونگهه. ننڊ. گهيل. ننڊ جو خمار

* بيهوشي. غشي.

* غم ڪاٺڻ جي حالت. سور پي وڃڻ جي حالت.

* چشم پوشي.

* [پرا: انگهه]

● اَنگارڻ: [مص—فعل متعدي] ليڪڻ. پاهريون گهيرو ڪيڙڻ.

* [سن: انڪ = انگ، ليڪ]

* [مص] انگارڻ

* [امر] اَنگار

* [مضارع] انگاريان (ج) انگاريون. انگاريں (ج) انگاريو. انگاري (ج) انگارين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل ’ٿو‘ ۽ ’پيو‘ جا مذڪر، مونث، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] انگاري ٿو (ج) انگارين ٿا

[حال مث] انگاري ٿي (ج) انگارين ٿيون

* [ماضي] آنگاريو (ج) آنگاريا
* [ماضي مث] آنگاري (ج) آنگاريون
* [مستقبل] آنگاريندو (ج) آنگاريندا
* [مستقبل مث] آنگاريندي (ج) آنگاريندیون
* [اسم مفعول] آنگاريل

● **آنگارِي ج آنگارِيُون:** [ا – مث] اگاري. ڪِل (ٽانڊن جي).

* [س/ٿ ـ سن: اگگار اگگاري]

● **آنگاسُ ج آنگاس:** [ا - مذ] جهنڊو. علم. (اها ڏکڻي ڪاٺي جنهن ۾ جهنڊو لڳل هجي).

* نيزو.
* تمام ڏگهو.

– **آنگاسِي:** [صفت] انگاس کڻڻ وارو. عاشورن ۾ انگاس چاڙهيندڙ.

* امام بارگاهه جو متولي

● **آنگاسِي ج آنگاسِيون:** [ا - مث] ڇڇهري.

● **آنگالو ج آنگالا:** [ا - مذ] جوڙين ڪيڻ کان پوءِ باقي بچيل عاج جو ٽڪرو.

* [سن: اگگ = عضوو]

● **آنگبين:** [ا ـ مث] ماکي. شهد.

● **آنگٽُ ج آنگٽَ:** [ا – مذ] لٺي جو ڪونُر. ڳنگر.

● **آنگدُ ج آنگدَ:** [ا - مذ] ڪنگڻ.

* [سن: اگگد]

● **آنگرَ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

● **آنگرکو ج آنگرکا:** [ا - مذ] پهراڻ. چولو. ڪُهين وارو ڪپڙو.

* پوتڙو. انگوڇو. بدن کي ويڙهڻ جو ڪپڙو.
* [سن: اگ گرڪشڪي = زره. جوڳو (اگگ = بدن + رکشا = سنڀال]

● **آنگرِي ج آنگرِيُون:** [ا – مث] زره. ٻاڪر.

* [سن: اگگ. رڪشڪي]

● **آنگريزُ ج آنگريزَ:** [صفت - مذ] انگلنڊ جو رهاڪو. فرنگي. گورو. نصارو.

* [انگ: English]
* [مث: انگريزياڻي ج انگريزياڻيون]

– **آنگريزَجو گهر:** [ا – مذ. اصطلاح] جيل.

– **آنگريزَجي گهر وڃڻ پوڻ:** [اصطلاح] جيل ۾ وڃڻ

* ڪورٽ ۾ وڃڻ.

– **آنگريزِي:** [ا – مث] انگريزن جي ٻولي.

* [انگ: English]

– **آنگريزِي دان:** [صفت] انگريزي ٻولي ڄاڻندڙ.

● **آنگڙُ ج آنگڙَ:** [ا - مذ] لوهارن جو هڪ اوزار. انگڙن چمٽو (جنهن سان ڪوري ۾ ٽانڊا اٿلائين).

* [س/ل – سن: انڪش]

● **آنگڙِيتو:** [صفت - مذ] ڏنگو. ڦڏو. اِنگڙ ٽنگڙ

* [مث: انگڙيتي]
* [ا - مذ] ٻارن جي راند (جنهن ۾ ساڄو پير ڪاٺيءَ ٻئي پير جي پويان ڏيئي هلندا آهن ۽ هي لفظ چوندا ويندا آهن ته انگڙ پٽو. لاڙ پٽو).

– **آنگڙ پِتو ڪرڻ:** [اصطلاح] چالاڪي يا ٺڳي ڪرڻ.

● **آنگڙجڻُ:** [مصدر ' انگڙڻ' مان فعل مجهول] انگڙ سان پٽجڻ. پوڻ. ڳنڍجي سنڌجي پوڻ. ڦِٽجڻ. منجهڻ. ويڙهجڻ.

* [انگڙيو انگڙبو انگڙيا]

● **آنگُڙو ج آنگُڙا:** [ا - مذ] ڪنڊيو. انڪڙو. ڪانيءَ ۾ ٻڌل ڪنڊيو يا ورپل ڪاٺي (جنهن سان وڻن مان ميوو يا پلوا وغيره پٽجن).

* [سن: اگڪ. انڪش = انگڙو ڪنڊو]

* رڪڙ، پيچ.
* ڏنگو ڦڏو اکر.
* لوهارڪي ڪم جو هڪ اوزار، چمٽو (ڪوري ۾ ٽانڊن سورڻ جو ڪنبو).
* انگ، جانئو ملهه جو هڪ داءُ.
* ڪلوٽڙو، ڪنڌي (مڇي ڦاسائڻ جو اوزار)
* عضوو، لڱ، بدن.
* [سن: اڱگ – 'انگ' جو مخفف]

'ڪڻ ڪاتي، وڃ انگڙا، ادب ڪر مَ ڪو' (شاهه).

– آنگُڙا وهائڻ: [اصطلاح] ڏنگا ڦڏا ليڪا ڪڍڻ، بي معنيٰ اکر لکڻ.

• اِنگڙِ ونگڙِ: [صفت] ڏنگو ڦڏو، وروڪڙ وارو، ابتو، آڏو ٽيڏو.

* نانگ وَرُ، پيچدار، منجهيل.
* [سن: اڱگ + وڪر = ڦڏو]

• آنگُڙِي ج آنگُڙِيون: [ا - مث] ملهه جو هڪ داءُ (جانئو هڪ پير کي مخالف جي ٽنگ اندران موڙڻ).

* اڙي، ڪوڙو ڦڏو انگوڙي، پيچ، وڪڙ.
* [سن: اڱڪ، اِنڪش = انگڙو ڪنبو]

• آنگڙِياٽُ ج آنگڙِياٽَ: [ا – مذ] پاڃاريءَ جو هڪ قسم (جيڪا اڪيلي ڏڳي وغيره لاءِ ڪم اچي).

• آنگڙِيارو ج آنگڙِيارا: [صفت_ مذ] ور وڪڙ وارو، پيچدار، ڏنگ ونگڙو انگ انگ وارو.

* [سن: انڪ = ور + ڙي + آرو]
* [مث: انگڙِياري ج انگڙِياريون]
* گيا چادر جي ڪترڻ جو هڪ نمونو.

• آنگستانو آنگشتانو ج آنگستانا، آنگشتانا: [ا– مذ] پرت پرڻ يا سبڻ وقت آڱرتي چاڙهڻ جي ٽوپي (جيڪا آڱر کي سئيءَ کان بچائڻ لاءِ استعمال ڪندا آهن. خاص طور ڪاج ڪڍڻ وقت ڏسڻي آڱر تي چاڙهيو آهي).

* [ف: (1. انگشت) + دان: (2. انگشتنه)]

• آنگُشت: [ا _ مث] آڱر.

* [ف]

– آنگُشت ڏيڻ: [اصطلاح] آڱر ڏيڻ.

* هشي ڏيڻ، چيڙڻ.

– آنگُشترِي ج آنگُشترِيون: [ا - مث] منڊي.

– آنگشتِ شهادت: [ا - مث] اشهد آڱر، ڏسڻي.

– آنگشت ڪرڻ: [اصطلاح] آڱر ڪرڻ.

* ڪچ ڪرڻ، چرُ ڪرڻ، چيڙائڻ.

– آنگشت نر: [ا - مذ] آڱوٺو.

– آنگشت نما: [صفت] مشهور.

* خوار، بدنام، رسوا.

– آنگشت نمائي ڪرڻ: [اصطلاح] آڱر کڻڻ، عيب جوئي ڪرڻ، نڪته چيني ڪرڻ، ٺٺولي ڪرڻ.

• آنگلُ ج آنگلَ: [ا - مذ] ناز نخرو ماٺو لاڏ، ڪوڏ، چانگرو.

– آنگلُ آرو ج آنگلَ آرا: [ا - مذ] ناز نخرو ماٺو لاڏ، ڪوڏ.

– آنگلِي: [صفت] انگل ڪندڙ، ناز وارو، نخريلو.

• اِنگلستان: [ا. خاص _ مذ] انگريزن جو ملڪ، انگلنڊ.

* [اِينگل + آستان = جاءِ هنڌ، اِينگل ماڻهن جو ملڪ]

• اِنگلش: [ا - مث] انگريزي ٻولي.

* [انگ: English]

• آنگڻُ: [مص_ فعل متعدي] انگ هڻڻ.

* نشان ڪرڻ، ليڪ ڪڍڻ، قيمت جو انگ هڻڻ (ڪپڙي وغيره تي)
* رنگ ڏيڻ، ڇٽ ڪڍڻ.
* جانور کي کهي کل لاهڻ بعد عضوا عضوا ڪري وڍڻ.
* [سن: انڪ = انگ، نشان، ليڪ، ڇٽ]

'اڄ ٻڻ انگيم انگ، هئان حبيبن جي' (شاهه).

* [مص] آنگڻ
* [امر] آنگ
* [مضارع] آنگيان (ج) آنگيون، آنگين (ج) آنگيو، آنگي (ج) آنگين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] آنگي ٿو (ج) آنگين ٿا
* [حال مث] آنگي ٿي (ج) آنگين ٿيون
* [ماضي] آنگيو (ج) آنگيا
* [ماضي مث] آنگي (ج) آنگيون
* [مستقبل] آنگيندو (ج) آنگيندا
* [مستقبل مث] آنگيندي (ج) آنگينديون
* [اسم مفعول] آنگيل

• **آنگوڇو ج آنگوڇا:** [ا-مذ] گوڏ بدن جو ڪپڙو، پوتڙو.
* [س: انگ = عضوا + اوڇڻ = لوڏڻ جو ڪپڙو = انگ ڍڪڻ جو ڪپڙو]
* [سن: اڱگ = بدن + اڇ = ڍڪڻ]

• **انگور ج انگور:** [ا_مذ] ميوي جو هڪ قسم، وڏي ڪشمش.
* سلو گونچ، گوشو. ڦردار وڻ جي ٻنگر.
* [ف _ سن: انڪور]
* زخم يا ڦٽ جي سوڄ، ٿوٿر. زخم جو ڀڪل منهن.
* ڦٽ جو ڀرجڻ.
* [ف: انگور]
* [انگوريو انگوريو انگوريل]

— **انگور ڪيڻ:** [اصطلاح] گونچ يا گوشا ڪيڻ. مورجڻ (وڻ جو).

— **انگور نڪرڻ:** [اصطلاح] سلا ڦٽڻ. گونچ يا گوشا نڪرڻ.
* [اصطلاحا] خراب نتيجا ظاهر ٿيڻ.

— **انگوري:** [صفت] انگور جو. انگور مان ٺهيل.
* هڪ قسم جو ديسي شراب.

— **انگوري سرڪو:** [ا-مذ] انگورن مان ٺهيل سرڪو.

• **انگورجڻ:** [مصدر 'انگورڻ' مان فعل مجهول] وڻ جو مورجڻ، ٻورجڻ، گونچ يا گوشا ڪيڻ.

• **آنگوڙو ج آنگوڙا:** [ا-مذ] لوهارڪي ڪم جو هڪ اوزار، انبور.
* [سن: انڪ = انگڙو]

• **اِنگ ونگڙ، اِنگ ونگڙو:** [صفت - مذ] ڏنگو، ڦڏو، آڏو ڦڏو، ورن وڪڙن وارو.
* [س/ل]

• **آنگي ج آنگيون:** [ا-مث] چولي، ڪنجري، گج، پيهني.
* [سن: انگڪا]

'پيڙي ٿيان پتار سان، انگي لاهي انگ' (خليفو).

* گج جو اڳ، پرت جو هڪ قسم.

• **آنگيٺي ج آنگيٺيون:** [ا-مث] لوهي چلهه، ڪل، سگري.
* آڳيٺي، مٽيءَ مان ٺهيل وڏي چلهه.
* [س/ل]

• **آنگيج:** [ا-مث] شهوت، ڪام، ڏاجهه.

ـ **آنگيجي:** [صفت] شهوتي، ڪامي.

• **آنگيزُ ج آنگيز:** [صفت] اٿاريندڙ، آپاريندڙ.
* مرڪب لفظن جوڙڻ لاءِ ڪم ايندڙ فارسي ڌاتو/لفظ (مثال طور: "حيرت انگيز عبرت انگيز وغيره")
* [ف: انگيختن = اٿارڻ، نڳائڻ]

— **آنگيزي:** [ا-مث] اٿب، اپار (جذبات جو).

• **آنگيڪار:** [ا_مث] مڃتا، قبوليت، رضامندي.
* [سن: اڱگيڪار = وعدو، اقرار]

• **آنگيڪار ڪرڻ:** [اصطلاح] مڃڻ، قبول ڪرڻ.

• آنگيلو ج آنگيلا: [صفت - مذ] ناز وارو، انگلي، نخريلو.

* [س/ٿ]

* [مث: انگيلي ج انگيليون]

* [ا - مث] تاجيءَ ٻڌڻ لاءِ کٽل ڪاٺي.

• انگيو ج انگيا: [ا - مذ] هڪ خاص قسم جي چولي.

* [سن: اڱڪا = چولي، پيهني]

* [مث: انگي ج انگيون]

• آنگهَ ج آنگهُون: [ا - مث] ڪنهن ڪاٺيءَ جي ٻاهر تي نڪتل ڪٽ يا وريل نوڪ، ڪاٺيءَ جو گوشو، انگڙي، ڪنڊو، لٺ جو ڪنڊو، لنگر جي شاخ، ڇهڪ، چير، ڦاٽ، ڏار.

* [س/ل – سن: انک = انگڙو]

– آنگهون پائڻ: [اصطلاح] چير چير ڪرڻ، چن ڦاڙ ڪرڻ.

• آنگهُ ج آنگهَ: [ا - مذ] ڇهڪ، چير، ڦاٽ (ڪپڙي ۾).

* ڪاٺيءَ جي ڪٽ يا وريل نوڪ، انگ ٔوڙي.

– آنگهُ پوڻ: [اصطلاح] انگه جو ڪپڙي کي ڦاڙڻ، ڪنهن شيءِ ۾ اٽڪي ڦاٽي پوڻ (ڪپڙو)

– آنگهڙ: [صفت - مث] انگهن واري (ڪاٺي).

– آنگهن تي چاڙهڻ: [اصطلاح] تڪليف ڏيڻ، ايذائڻ.

* سوريءَ تي چاڙهڻ.

– آنگهن چڙهڻ: [اصطلاح] سوريءَ تي چڙهڻ.

'عاشق انگهن چڙهيا، پيو سيڪو پچي' (شاهه).

– آنگهن سان اٽڪڻ: [اصطلاح] ڏکئي هنڌ اڙجڻ، بيعزت سان هٿ اٽڪڻ.

• آنگهو ج آنگها: [ا – مذ] ڪاٺيءَ مان نڪتل وڏي ڪٽ.

* نشان.

* [س/ل]

• اُنگهڙ ج اُنگهون: [ا - مث] اوجهرائي، گهل (ننڊ جي)، گهَر.

* غشي.

* سستي.

* [پرا: انگهه]

• آنگهائي ج آنگهائيون: [ا - مث] ڪيڻ جي پاسن واري رسي.

* [س/ل]

• اُنگهرو ج اُنگهرا: [ا - مذ] ڪليءَ يا سانداريءَ جو چيڙو.

* [س/لس]

• اِنگهڻ: [مص – فعل لازمي] ڪنهن لچڪيدار شيءِ (ربڙ وغيره) جو ڇڪجڻ سان واڌ ڪائڻ، وڏي وجڻ، ڊيگهه ٿيڻ.

* دير پوڻ (ڪم ۾).

* [انگهيو، انگهيا، اِنگهي، اِنگهيون، اِنگهندو، انگهندو، اِنگهندا، اِنگهندي، اِنگهنديون، اِنگهيل]

– اِنگهڙ ج اِنگهُون: [ا - مث] ڇڪ، ٽڪ.

* ڊيگهه، طول، طوالت.

* دير.

– اِنگهائڻ: [مصدر 'اِنگهڻ' مان متعدي بالواسطه] وڌائڻ، ڊگهو ڪرڻ.

* دير وجهڻ.

* [اِنگهيو، اِنگهندو، اِنگهيل]

– اِنگهجڻ: [مصدر 'انگهڻ' مان فعل مجهول] وڌجڻ، ڊگهو ٿيڻ.

* [انگهيو، انگهيو، انگهيل]

– اِنگهه ڪرڻ: [اصطلاح] ڊيگهه ڪرڻ، دير وجهڻ.

– اِنگهي وجڻ: [اصطلاح] ڊگهو ٿيڻ (معاملي جو).

* وڏي وڃڻ (ڪم).

● أنگهو ج أنگها: [صفت-مذ] بڻ گيهه (پت)، گنب پت. رکو.

* اوسو

* [س/ل]

* ڦکو، بيسواد.

* [مث: اِنگهي ج اِنگهيون]

● آنمان: [ا-مذ] انومان، شڪ، گمان.

* [س/ٿ]

● آنمانيو آنمنيو: [صفت-مذ] بي دليو، پڳي دل سان.

* اداس، غمگين.

* ناراض.

* [سن: ان = نہ + من = دل]

* [مث: انمي ناني]

● آنمت: [صفت] چريو، مت کانسواءِ، بي عقل.

* چيتو.

* بيهوش (نشي ۾)

* [سن: انمتہ = مست، چريو]

● آنمولُ: [صفت] بي بها، قيمتي.

* [سن: ان + موليہ]

● آنناسُ ج آنناسَ: [ا ـ مذ] اَنناس (ميوو).

* [پورچوگيز: اناناس]

– آننتُ: [صفت] بي انت، بيحد، اپار.

* [سن: ان = نہ + انت = چيڙو]

* [ا – مذ] هڪ خيالي نانگ جو زمين مٿي تي کڻي بيٺو آهي، وشنو مهراج.

– آننت چوڏس: [ا ـ خاص ـ مث] چوڏهن گنڍين وارو سڳو (جيڪو هندو ٻڌي جي چوڏهين تاريخ پائيندا آهن).

– آننت ڏورڙو: [ا-مذ] اننت چوڏس.

● آنندُ ج آنندَ: [ا-مذ] آرام، اطمينان.

* خوشي، سرهائي.

* [سن: ا = گهڻو + ند = خوش ٿيڻ]

* [ا. خاص] هندن جو هڪ پوتر ڪتاب (انند صاحب).

● آننگُ ج آننگ: [ا-مذ] 'ڏاهس نامي' جو لفظ طوطو

● اِننگ: [ا – مث] ڪرڪيٽ راند جو بئٽنگ جو وارو. ڪرڪيٽ راند ۾ هڪ ٽيم جي بئٽنگ لاءِ آگ.

* [انگ: Inning]

● آنواد: [ا ـ مذ] ترجمو.

ـ آنوادڪ: [صفت] ترجمو ڪندڙ، مترجم.

● آنوادي: [صفت] نچائيندڙ.

* مخالف.

* اهو سر، جيڪو راڳڻيءَ جي اصولي سر جي ابتڙ هجي.

* [سن]

● آنوار: [ا-مذ] تجلا، چمڪا.

* [ع: نور ج انوار]

● آنواع: [ا-مذ] قسم، نمونا.

* [ع: نوع ج انواع]

'جانب منهنجي جيءَ ۾، آهن آزار جا انواع' (شاهہ).

● آنوٺو ج آنوٺا: [صفت ـ مذ] انوکو عجيب، غير معمولي.

* [مث: آنوٺي ج آنوٺيون]

● آنوپ: [ا-مذ] انوکو، لاثاني.

* [سن: ان = نہ + اپما = مشابهت]

● آنوپو: [صفت-مذ] اڻوپرو، اوپرو، ڌاريو، پرائو.

* [مث: آنوپي]

● **آنوپي:** [ا ـ مث] اڻ پوکيل، نئين زمين.

* [ملتاني]

● **انود:** [ا. خاص] آڳاٽي وقت جي هڪ ظالم ڪاسائيءَ جو نالو (روايتن موجب سيوهڻ جي قلعي ۾ رهندو هو ۽ ماڻهو کهي گوشت ۾ ملائي وڪڻندو هو).

ـ **انود ڪاسائيءَ جي ڪڏ:** [ا-مث] سيوهڻ ۾ هڪ قديم آثار، اونهي کڏ (جنهن لاءِ مشهور روايت آهي ته اها کڏ 'انود' نالي هڪ ڪاسائي جي هئي، جنهن ۾ هو ڪٺل ماڻهن جا هڏا ڦٽي ڪندو هو ڪي ماڻهو 'انود' بدران 'هنود' به چوندا آهن).

* [اصطلاح] اونهي کڏ، اوڙاهه.

● **آنودڪ:** [ا-مث] ڏاڍو پاڻي، اڻ جل.

* قسمت.

* [سن: ان + ادڪ = پاڻي]

● **آؤنرَ ج آؤنرون:** [ا-مث] اور، جر.

* [س/ اُت]

● **آنور:** [ا-مذ] تمام چمڪندڙ، روشن.

* [ع: 'نور' جو تفضيل]

● **اِنوڙي ج اِنوڙيون:** [صفت-مث] ڀهريون پيٽ وياميل، پهريات.

* [س/ل]

● **آنوسار:** [ح. جر] موجب، مطابق، پٽاندر.

* [سن: ان = پوئتان + سار > سر = سرڻ]

● **آنوشدارو:** [ا-مذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم، نوشدارو، نوشادر.

* [ف: نوش + دارو]

● **آنوکو ج آنوڪا:** [صفت_مذ] نيارو، نرالو، عليحدو، عجيب.

* غير معمولي.

* [مث: انوکي ج انوکيون]

● **آنولاسار:** [ا-مذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم، انولاسار.

● **آنومانُ ج آنومانَ:** [ا-مذ] قياس، اندازو، ڏکو، شڪ، گمان.

* [ق/ س ـ سن: ان = پوئتان + ما = ماپڻ]

ـ **آنومان ڪيڻ:** [اصطلاح] ويچار ڪرڻ، گمان ڪيڻ، ڏکو هڻڻ، تخمينو ڪرڻ.

ـ **آنوماني:** [صفت] گماني، شڪي مزاج، وسواسي، خفقاني.

● **آنهه:** [ظرف] انڪاري ورندي.

* [سن: نہ = نہ]

● **اِنهان:** [ظرف] اِنهن کان، اِنهيءَ کان.

● **آنهدُ ج آنهدَ:** [ا-مذ] اندر جو آواز، من واڻي.

* [سن: اناهت = نہ هڻيل سچو + ناد = آواز = ڏڪ هڻڻ کانسواءِ آواز]

ـ **انهدي:** [ا_صفت] روحاني.

* وڻندڙ (هير).

● **اِنهدام:** [ا-مذ] ڊاهه ڊوهه، ڀڃ ڊاهه، برٻادي.

* [ع: هدم]

● **آنهڪارڻ:** [مص -فعل لازمي] هائوڪرڻ، قبول ڪرڻ، مڃڻ

* [اِنهڪاريو، اِنهڪاريا، اِنهڪاري، اِنهڪاريون، اِنهڪاريندو اِنهڪاريندا، اِنهڪاريندي، اِنهڪاريندين، اِنهڪاريل]

● **اِنهم:** [ضمير] اِنهي.

* ['اِنهين' جي پراڻي صورت]

● **اِنهماڪ:** [ا ـ مذ] غور، استغراق، محويت، سخت مشغولي، گهڻو شوق.

* [ع]

● **اِنهي:** [ضمير] هن.

ـ **اِنهيءَ ڪري:** [ضمير] تنهنڪري، اِن ڪري.

• **آنهوارجڻ:** [مصدر ' أنهوارڻ' فعل مجهول] بيهوش ٿيڻ، انهرجڻ، ڏڪرجي وڃڻ، اوهارجي وڃڻ.

* [أنهواريو أنهواريو أنهواريل]

• **آنهيارُ ج آنهيارَ:** [ا - مذ] اهنر، گهوٽ جو دوست يا ساٿي.

• **آنٿن گنٿن:** [ظرف] هيٺ مٿي، الٽ پلٽ، اٿل پٿل.

* جيٿن آيو تيٿن.

* جهڙو تهڙو (ڪم).

• **آني ج آنِيون:** [ا - مث] ٻرڇيءَ يا تير جي چهنب يا نوڪ.

* [سن: اٿي]

• **اِنيان:** [ظرف] هن هنڌان، هتان، اِتان.

• **آنياءُ:** [ا - مذ] بي انصافي، ڪنياءُ، بيداد، ظلم، انڌير.

– **آنيائِي:** [صفت] بي انصافي ڪندڙ، ظالم.

• **انيتِ:** [ا_صفت] هلي چلي يا نيت جي خلاف، بي انصافي، بدهلت، بي فضيلتي.

* [سن: انيت < ا = نه + نيتِ = نياءُ هلت]

– **انيتي ج انِيتيون:** [ا_ مث] بي اصولي.

* بي انصافي.

* بداخلاقي.

• **انيراءُ:** [ا - خاص] ڪاٺياواڙ جي هڪ راجا جو نالو (جنهن ٻيجل چارڻ جي معرفت پنهنجي حريف راءِ ڏياچ جو سر ورتايو).

• **آنِيس:** [صفت] دوست، ورونهيندڙ.

* [ع: انس]

• **آنيڪ:** [صفت] گهڻا، بيشمار.

* [سن: اَن = نه + ايڪ = هڪ]

• **آنيلُ:** [صفت - مذ] اڇو، سفيد.

* [سن: ان = نه + نيل = نيرو]

* [مث: انيلا]

* [ا - خاص] لس ٻيلي طرف هڪ تيرٿ جو نالو.

• **آڻَ:** [ظرف] نه، بغير، سواءِ، کان سواءِ (انڪاري معنيٰ ڏيکاريندڙ صفاتي اڳياڙي 'اڻ وڻندڙ، اڻموٽ، وغيره')

* [سن: ان، ان = نه]

* [ا — مث] درياهه جي گهيڙ واري سڪل جاءِ (جيڪا پاڻيءَ جي لاٿ کان پوءِ ظاهر ٿئي).

– **آڻ آريو:** [ا - مذ] اڻ سڌريل، اڻاڙي، جاهل.

* [ان + اريه]

– **آڻ ايرٺي، آڻ ايريي:** [ظرف] سج ايرڻ کان اڳ، فجر سان، پرهه ڦٽيءَ جو، ڏَڪيءَ ۾.

* [اڻ = نه + ايرٺي = ايرڻ]

– **آڻ ايرٺي جو اُٿڻ:** [اصطلاح] سج ايرڻ کان اڳ ننڊ مان سجاڳ ٿيڻ، ساجهر اٿڻ، سوير جاڳڻ.

– **آڻبڻتِ:** [ا— مث] بي اتفاقي، ناسازي، اختلاف، ڪلفت، رنجيدگي، تڪرار، جهيڙو، دشمني.

* [ان = نه + بڻت = بناوت]

– **آڻيومو آڻيوميو ج آڻيوما، آڻيوميا:** [صفت_مذ] اُڻواقف، بيخبر، غير واقف، اڻيونيو.

* [اڻ = نه + ڀومي = ڀون، زمين]

* [مث: اڻيومي ج اڻيوميون]

– **آڻيونيو ج آڻيونيا:** [صفت - مذ] غير ملڪي، مسافر.

* اوپرو، ڌاريو.

* [اڻ = نه + ڀونه = زمين]

* [مث: اڻيوڻين ج اڻيوڻيون]

– **آڻ پئوٽو:** [صفت - مذ] اڻ وڻندڙ.

* چنبو

* [سن: ان = نه = ڀاو = وڻڻ]

* [مث: اڻيوٽي ج اڻهوٽيون]

– **آڀيٺي:** [صفت] بي ڊپو. بي خوف، نہ ڊڄندڙ.

* [سن: اڻ = نہ + ڀيہ = خوف]

– **آڻتارو:** [صفت] تري نہ ڄاڻندڙ، جنهن کي ترڻ نہ اچي.

* [ان = نہ + تارو < ترڻ]

'اڻي اڻتارن، ساهو رسج سير ۾' (شاهہ).

– **آڻتوريو ج آڻتوريا:** [صفت-مذ] نہ توريل. بنا تورڻ جي. اڻ ميو.

* [سن: ان = نہ + تل = تورڻ]

* [مث: اڻتوري ج اڻتوريون]

'تن جو صرافن، اڻتوريو اگهائيو' (شاهہ).

– **آڻتوٽيو ج آڻتوٽيا:** [صفت – مذ] جنهن کي پيٽ پالڻ لاءِ ڪجهہ نہ هجي، جنهن کي توڻ جي تنگي هجي. بي ثمر، تنگ دست. بي روزگار.

* [اڻ + هيٺ. توڻ = رزق، روزي]

* [مث: اڻتوٽي ج اڻتوٽيون]

– **آڻتيارُ ج آڻتيارَ:** [صفت] نامڪمل، ناقص، اڻپورو.

* اڻسنيريل.

* [اڻ = نہ + تيار]

– **آڻتِر:** [صفت] ڦرندڙ گهرندڙ. مٽجندڙ. تبديلي پذير.

* ذهني يا جذباتي طور ڏانواڏول.

– **آڻ ٽيٺو ج آڻ ٽيٺا:** [صفت - مذ] نہ ٽيڻ جهڙو. نہ ٽي سگهڻ جهڙو.

* [اڻ = نہ+ ٽيڻ]

* [مث: اڻٽيٺي ج اڻٽيٺيون]

– **آڻتٽ ج آڻتٽ:** [صفت] نہ ٽٽندڙ. مضبوط، قائم رهندڙ.

* پختو، پڪو، ڏاڍو.

* [اڻ = نہ+ ٽٽ < ٽٽڻ]

– **اڻٽر ج اڻٽر:** [صفت] نہ ٽرندڙ. اٽل. ضرور ٿيندڙ.

* پهلوان.

* [اڻ = نہ + ٽل = ٽرڻ]

– **اڻ ٽوڙ، اڻ ٽروڙ:** [صفت] نہ ٽٽندڙ پڪو، پختو، نہ ڀڄندڙ.

* [اڻ = نہ + ٽوڙ = ٽٽڻ]

– **اڻ ٺاهہ:** [صفت] اڻبڻت، ناسازي.

* [اڻ = نہ + ٺاهہ = ٺهڻ، هم آهنگي]

– **اڻ ٺاهوڪو ج اڻ ٺاهوڪا:** [صفت-مذ] هلڪڙو، غير معتبر.

* بڇڙو، خراب.

* [ضد: 'ٺاهوڪو']

* [اڻ = نہ + ٺاهوڪو]

* [مث: اڻ ٺاهوڪي ج اڻ ٺاهوڪيون]

– **اڻٺهندي:** [صفت – مث] اڻٺاهہ. ناسازي.

* [اڻ = نہ + ٺهندي = ٺاهہ، هم آهنگي]

– **اڻٺهڻو ج اڻٺهڻا:** [صفت - مذ] ڪنهن سان ٺاهہ يا صلح نہ ڪندڙ. جهيڙاڪ.

* غير موزون. نا مناسب. سٺو نہ لڳندڙ.

* [اڻ = نہ + ٺهڻو = ٺهندڙ]

* [مث: اڻٺهڻي ج اڻٺهڻيون]

– **اڻٺهيو ج اڻٺهيا:** [صفت -مذ] نہ ٺهيل.

* [اڻ = نہ + ٺهيو = ٺهيل]

– **اڻپاڻيو ج اڻپاڻيا:** [صفت- مذ] بنا پاڻيءَ جي سڪل. خشڪ. بي آب (دلاريا موتي).

* ڊرو. ٿڏو (موس. ڏڪو يا وهٽ)

* [اڻ = نہ + پاڻيو = پاڻيءَ جي]

* [مث: اڻ پاڻي ج اڻ پاڻيون]

– **اڻپڇو اڻپڇيو:** [ظرف] پڇڻ کانسواءِ. بنا پڇڻ جي.

* پڪ سان. لاشڪ. يقينا.

* [اڻ = نہ + پڇيو = پڇڻ]

* [صفت] پڇ کانسواءِ (جانور). لنڊو.

* [اڻ = نہ + پڇيو = پڇ]

– **اڻپختائي:** [ا-مث] ڪچائي.

* [اڻ = نہ + پختائي]

– **اڻپڙهيو ج اڻپڙهيا:** [صفت - مذ] بي علم، جاهل.

* [اڻ = نہ + پڙهيو = پڙهيل]

* [مث: اڻپڙهي ج اڻپڙهيون]

– **اڻپور:** [ا - مذ] پڪل انگن جو حساب. رياضي موجب اهي حساب جن ۾ انگ پڪل هجن.

* [اڻ = نہ + پور > پورو]

– **اڻپور پاسو ٽِڪنبو:** [ا - مذ] اهو ٽِڪنبو جنهن جا پاسا برابر نہ هجن.

– **اڻ پورو ج اڻ پورا:** [صفت - مذ] نامڪمل، اڌورو، ناقص.

* [اڻ = نہ + پورو = مڪمل]

* [مث: اڻ پوري ج اڻ پوريون]

– **اڻ پهچُ:** [صفت] بي پهچ، بيوس، لاچار، بي طاقت.

* [اڻ = نہ + پهچ = پهچندڙ]

– **اڻ پيتيءَ جا نشا:** [محاورو] جڏا ڪم، ڪٺل ڳالهيون، بيوقوفيءَ جون ڳالهيون يا ڪم.

– **اڻپيرو:** [صفت - مذ] لنگڙو، بنا پيرن وارو، پيرن کان معذور، پيرن بغير.

* پير لڪائڻ

* [اڻ = نہ + پيرو = پيرن وارو]

* [مث: اڻ پيري ج اڻ پيريون]

'چور اڻپيرو نہ ڪونہ آيو هوندو' (چوڻي).

– **اڻ جڙندو ج اڻ جڙندا:** [صفت- مذ] نہ لهندڙ، ناموزون، ناگوار، اڻ وڻندڙ، غيرواجبي.

* [اڻ = نہ + جڙندو= جڙندڙ وڙندڙ]

* [مث: اڻ جڙندي ج اڻ جڙنديون]

– **اڻ ڄڳائتو:** [صفت-مذ] اڻ ٺهندو نامناسب، غيرواجبي.

* [اڻ = نہ + ڄڳائتو = ڄڳائيندڙ ٺهندڙ]

* [مث: اڻ ڄڳائتي ج اڻ ڄڳائتيون]

– **اڻ ڄڳائيندو ج اڻ ڄڳائيندا:** [صفت - مذ] ناموزون، نہ ڄڳائيندڙ، غيرواجبي.

* [اڻ = نہ + ڄڳائيندو = ڄڳائيندڙ ٺهندڙ]

* [مث: اڻ ڄڳائيندي ج اڻ ڄڳائينديون]

– **اڻ جوڙُ ج اڻ جوڙَ:** [صفت] اڻ پورو.

* بي جوڙ.

* اڳهو، بيمار.

* نامناسب.

* [اڻ + جوڙ > جوڙڻ]

– **اڻ جوڙائي ج اڻ جوڙائيون:** [ا- مث] اڳهائي، بيماري.

* نامناسبي.

* اڻ پورائي.

* [اڻ = نہ + جوڙائي]

– **اڻ جوڳو ج اڻ جوڳا:** [صفت - مذ] نہ سونهندڙ، نامناسب، ناروا، اجوڳ.

* خراب، ڪڏو (ڪم).

* [اڻ = نہ + جوڳو = مناسب]

* [مث: اڻ جوڳي ج اڻ جوڳيون]

– **اڻ جِيسُ ج اڻ جِيسَ:** [صفت] اڻ جهڙو، نابرابر.

* لاثاني، بي نظير، بي مثل.

* [سن: ان + يادرش = جيڏو]

– **اڻ ڄاتلُ:** [ا_صفت] جنهن جي ڄاڻ نہ هجي، نامعلوم، نامشهور.

* [اڻ + ڄاتل > ڄاڻڻ]

– **اڻ چاتو ج اڻ چاتا:** [صفت - مذ] نامعلوم، ناواقف، بي خبريءَ ۾، اڻ ڄاتل.

* [اڻ = نه + چاتو = ڄاڻيندڙ واقف]

* [مث: اڻ چاتي ج اڻ چاتيون]

– **اڻ چاڻُ ج اڻ چاڻَ:** [صفت] نه ڄاڻندڙ، ناواقف.

* بي سمجهه، بيوقوف.

* جاهل، نادان.

* اجنبي، ڌاريو.

* بي علم.

* [اڻ + چاڻ < ڄاڻڻ]

– **اڻ چاڻائي، اڻ چاڻپ:** [-مث] اڄاڻپ، بيخبري، ناواقفيت.

* ناداني، جهالت.

* [اڻ = نه + چاڻائي]

– **اڻ چاڻي:** [ظرف] نه ڄاڻندي، بي خبريءَ ۾.

* [اڻ = نه + چاڻي]

– **اڻ چِٽو ج اڻ چِٽا:** [صفت - مذ] جهڪو (جيڪو چٽو نه هجي)، اڻ لکو، ڌنڌلو.

* چِٽن کان سواءِ.

* [اڻ = نه + چِٽو = صاف]

* [مث: اڻ چٽي ج اڻ چٽيون]

– **اڻ چُڪتو:** [صفت] اڻ پورو، اڌ ۾ رهيل (حساب ڪتاب).

* چڪتو نه ٿيل، ادا نه ٿيل (پئسا).

* منجهيل.

* اڌورو، فيصل نه ٿيل، آباد نه ٿيل.

* [اڻ = نه + چڪتو]

– **اڻ چڱائي ج اڻ چڱايون:** [-مث] اڳهائي، بيماري، نا چاڪائي، ناچڱائي.

* [اڻ = نه + چڱائي]

– **اڻ چڱو ج اڻ چڱا:** [صفت - مذ] خراب، بچڙو.

* اڳهو، ناچاڪ، بيمار.

* [اڻ = نه + چڱو]

* [مث: اڻ چڱي ج اڻ چڱيون]

– **اڻ چليو چلڻ:** [اصطلاح] چوپڙ راند ۾ هڪ ساريءَ جو ٻين سارين تان ٽپڻ.

– **اڻ چوندو ج اڻ چوندا:** [صفت - مذ] نه چوندڙ (جيڪو زبان سان ڪجهه نه چوي)، خاموش، گگدام.

* [اڻ = نه + چوندو = چوندڙ ڳالهائيندڙ]

* [مث: اڻ چوندي ج اڻ چونديون]

'اڻ چوندن م چڻ چوندن چيو وسار' (شاهه).

– **اڻ چوٽو ج اڻ چوٽا:** [صفت - مذ] نه چوڻ جهڙو (ماڻهن ۾).

* ڳجهو، مخفي.

* [اڻ = نه + چوٽو]

* [مث: اڻ چوٽي ج اڻ چوٽيون]

– **اڻ چِٽ:** [صفت] نه چِٽندڙ زخم (جيڪو ڪولي يا چوڙي نه سگهجي)

* ڳنڍيل، جيڪو جدا نه ٿي سگهي.

* [اڻ = نه + چِٽ = چِٽندڙ]

– **اڻ چِڏُ ج اڻ چِڏَ:** [صفت] جيڪو نه چڏي، مَر چڏو.

* ڳالهه جو پڪو، ثابت قدم، محڪم.

* [اڻ = نه + چڏ = چڏيندڙ]

– **اڻ چڙهه، اڻ چڙهو ج اڻ چڙ اڻ چڙو:** [صفت] نه چڙڻ جهڙو (اڻ).

* [اڻ = نه + چڙهه = چڙڻ]

– **اڻ چڙيل:** [صفت] نه چڙيل، صاف نه ٿيل، چاري نه لتل (چانور)، ڪڏ ڳڏيل (ڪڪڪ)، تهي ملهل اناج.

* [اڻ = نه + چڙيل = صاف ٿيل]

- **اڻچوٽ:** [صفت] ختم نہ ٿيندڙ، دوامي.

※ حل نہ ٿيندڙ (معاملو يا مسئلو وغيره)، ناحل پذير.

※ نہ ڇڏڻ جهڙو

※ [اڻ = نہ + چوٽ]

- **اڻدفنو:** [صفت] اڻ پوريل لاش (جيڪو قبر ۾ دفن نہ ٿئي)، لاش جي بي حرمتي.

※ [اڻ = نہ + دفنو = دفن ٿيل، پوريل]

- **اڻ ڏڏ:** [صفت] نہ ڏڏندڙ (جيڪو لڏي لمي نہ)، مضبوطيءَ سان ڪتل، پختو، قائم.

※ [اڻ = نہ + ڏڏ = ڏڏڻ، لڏڻ]

- **اڻ ڏاڙهيو ج اڻ ڏاڙهيا:** [صفت - مذ] بي ڏاڙهيو، ڏاڙهيءَ ڪان سواءِ، لاسڙيات، ڪسرو.

※ [اڻ = نہ + ڏاڙهيو = ڏاڙهيءَ وارو]

- **اڻ ڏٺو ج اڻ ڏٺا:** [صفت - مذ] نہ ڏٺو، ڏسڻ ڪان سواءِ نہ ڏٺل.

※ پريت، غائبانہ.

※ [اڻ = نہ +ڏٺو = ڏٺل]

※ [مث: اڻ ڏٺي ج اڻ ڏٺيون]

'ڏٺو سڀ وسار، اڻ ڏٺي کي ياد ڪر.'

- **اڻ رهائيندو اڻ رهندو:** [صفت - مذ] ناروا، نامناسب.

※ شرعي قانون جي خلاف (سڱ جو رشتو)، بي قاعدي رشتو.

※ [اڻ = نہ + رهائيندو]

※ [مث: اڻ رهائيندي، رهندي]

- **اڻريجو:** [صفت] ريج ڪان رهيل، سڪل، ئوٽ ٿيل، ريج ڪان بغير، اڻ پيتو، زمين جو وٽ ۾ نہ هئڻ

※ [اڻ = نہ + ريجو = ريج ڪانسواءِ، سڪل]

- **اڻ سالم:** [صفت] اڻ پورو، پڳل.

※ نامڪمل، ناقص.

※ [اڻ = نہ + سالم = سڄو مڪمل]

- **اڻ سالمائي:** [ا_ مث] اڻپورائي.

※ اگهائي

※ اڻنگائي

- **اڻ سانگو ج اڻ سانگا:** [صفت - مذ] سانگ ڪان سواءِ، بي سبب.

※ [اڻ = نہ + سانگو = بهانو]

※ بي امتياز

※ بي پهچ، بيواهہ

※ ڪوتاهہ انديش، بي خيال، پڇاڙي نہ جاچيندڙ، لاپرواهہ، غير محتاط.

※ [مث: اڻ سانگي ج اڻ سانگيون]

- **اڻ سڏو ج اڻ سڏا:** [صفت - مذ] وروارو، ڏنگو، ڦڏو.

※ اڻ سڏريل

※ [اڻ = نہ + سڏو]

※ [مث: اڻ سڏي ج اڻ سڏيون]

- **اڻ سڏير:** [صفت] بيخبر.

※ [اڻ = نہ + سڏير = سڌ رکندڙ سجاڳ]

※ بيهوش

※ ناچاڪ، بيمري.

- **اڻ سڏيو ج اڻ سڏيا:** [صفت - مذ] ڪوٺ يا ڪانڌ ڪان سواءِ، دعوت ڪان سواءِ، اڻ ڪوٺيو، بي دعوتيو.

※ بي تڪلف.

※ [اڻ = نہ + سڏيو]

※ [مث: اڻ سڏي ج اڻ سڏيون]

- **اڻ سُرائتو ج اڻ سُرائتا:** [صفت - مذ] جنهن جو آواز سريلو نہ هجي، بي سرو.

※ [اڻ = نہ + سرائتو = سريلو]

※ [مث: اڻ سرائتي ج اڻ سرائتيون]

— اڻ سرتُ ج اڻ سرت: [صفت] بيخبر.

* بيهوش، غافل.

* بي شعور، جاهل.

* [ظرف] اوچتو.

* [اڻ = نہ + سرت = خبرچار]

— اڻ سرتائي ج اڻ سرتايون: [ا - مث] بيخبري.

* بيهوشي، غشي.

* غفلت.

* بي شعوري، جهالت.

— اڻ سرتو اڻ سرتيو ج اڻ سرتا، اڻ سرتيا: [صفت-مذ] اڻڄاڻ، بيخبر، بي علم.

* بيهوش، غافل.

* بي شعور، جاهل.

* [ظرف] اوچتو.

* [مث: اڻ سرتي ج اڻ سرتيون]

— اَڻ سَرنِدِي ج اَڻ سَرنِدِيون: [ا - مث] بي پهچائي، بي طاقتي.

* لاچاري، مجبوري، بيوسي.

* [اڻ = نہ + سرندي = پهچندي]

'اڻ سرنديءِ سيڪو ٿري، ڪروڪو سرنديءَ ٿري.'

— اڻ سُرو ج اڻ سُرا: [صفت - مذ] جيڪو سري نہ سگهي (نانگ بلا وغيره سرندڙ جيت جو ننڍڙو ٻچو)

* [اڻ = نہ + سرو - سرندڙ پرندڙ متحرڪ]

* [مث: اڻ سري ج اڻ سريون]

'اڳ البهر اڻ سرا، نين نہ نرگس لوند' (جلال ڪتي).

— اڻ سوريتو ج اڻ سوريتا: [صفت - مذ] جنهن کي ڪو غم يا سور نہ هجي، بي غم، خوش.

* [اڻ = نہ + سوريتو = سورن وارو]

* [مث: اڻ سوريتي ج اڻ سوريتيون]

'سوريتيءَ ڪنهن سوں، اڻ سوريتيءَ سان اوريا،
هن جو پنجهرڻي نہ پري، هو وجي پٽي وهلو.'

— اڻ سوگهائي: [ا - مث] نامضبوطي، ناپائداري.

* بي سلامتي، جوکائي.

* [اڻ = نہ + سوگهائي = مضبوطي، پائداري]

— اڻ سونهون ج اڻ سونهان: [صفت - مذ] اسونهون، اڻواقف، پليل، بيخبر.

* اپرميو.

* [اڻ = نہ + سونهون = واقفڪار]

* [مث: اڻ سونهين ج اڻ سونهيون]

— اَڻ سهُ ج اَڻ سهَ: [صفت] نہ سهڻ جهڙو، نہ سهي نہ سهندڙ، حاسد، ٿورڙليو.

* جنهن ۾ سهپ نہ هجي، برداشت نہ ڪندڙ.

* [اڻ + سهه > سهڻ]

— اَڻ سُهائيندو ج اَڻ سُهائيندا: [صفت - مذ] نہ جڳائيندو، اڻ وڻندڙ، نامناسب.

* [اڻ = نہ + سهائيندو = جڳائيندو]

* [مث: اڻ سهائيندي ج اڻ سهائينديون]

— اَڻ سُهندو ج اَڻ سُهندا: [صفت - مذ] اڻ سهائيندو، اڻ وڻندڙ.

* [اڻ = نہ + سوهندو = سوهندڙ وڻندڙ]

* [مث: اڻ سهندي ج اڻ سهنديون]

— اڻ سهٽو ج اڻ سهٽا: [صفت—مذ] نہ سهندڙ برداشت نہ ڪندڙ

* [اڻ = نہ + سهٽو = حسين]

* [مث: اڻ سهٽي ج اڻ سهٽيون]

— اڻ سهو ج اڻ سهو: [صفت] نہ سهندڙ، اسهو.

* [اڻ = نہ + سهو = سهندڙ برداشت ڪندڙ]

— اڻ سينڌو ج اڻ سينڌا: [صفت - مذ] بنا سڃاڻپ جي، ناآشنا، اجنبي، اوپرو، غير واقف، اڻ سڃاتو.

* [اڻ = نہ + سينڌو]

* [مث: اڻ سينڌي ج اڻ سينڌيون]

— اڻ ڪٽ: [اـصفت] جيڪو ڪٿي يا شمار ڪري نہ سگهجي، بيشمار، بي انداز، ڳاڻاڻي کان ٻاهر.
* [اڻ = نہ + ڪٿ = ڪٿڻ، شمار ڪرڻ]

— اڻ ڪوٺيو ج اڻ ڪوٺيا: [صفت - مذ] بنا سڏ يا دعوت جي آيل، اڻ سڏيو، بي دعوتو.
* [اڻ = نہ + ڪوٺ = دعوت]
* [مث: اڻ ڪوٺي ج اڻ ڪوٺيون]
'تهنجي سڪ سهڻا سڏرايو آ، متان چئين اڻ ڪوٺيو آيو آ' (استاد بخاري)

— اڻ ڪي: [صفت] اڻ ڪئي، نہ ڪيل.
* [اڻ = نہ + ڪي = ڪيل]
'اڻ ڪي عيان نہ ٿي، ڪي پروڙي ڪونہ' (شاهہ).

— اڻ ڪُٽ: [صفت] نہ ڪٽندڙ، اڪيجار، بيشمار، اڪٽ.
* [اڻ = نہ + ڪٽ = ڪٽندڙ]

— اڻ گُس ج اڻ گُس: [صفت] نہ گُسندڙ، بي خطا، اڻ ٽر.
* دلير، بهادر.
* [اڻ = نہ + گس = گسندڙ]

— اڻ ڳاچ: [صفت] نہ سانڍيندڙ، ڪنهن جو راز وغيره سنڀالي نہ سگهندڙ، هلڪڙي طبيعت وارو.
* بيخيالو، لاپرواهہ، لاغرض.
* [اڻ = نہ + ڳاچ]

— اڻ ڳاڻو: [صفت] ڳڻڪوت نہ ڪندڙ، ناعاقبت انديش، لاپرواهہ، لاغرض، بيخيالو.
* [اڻ = نہ + ڳاڻو = ڳڻتي ڪندڙ]

— اڻ ڳڻ اڻ ڳڻيو: [صفت-مذ] ڳڻڻ کان ٻاهر، بي انداز، بيشمار.
* [سن: ان = نہ + ڳڻ = ڳڻڻ]

— اڻ گهڙيو ج اڻ گهڙيا: [صفت — مذ] جيڪو گهڙيل يا ٺهيل نہ هجي، بيڊولو.
* اڻ آزمودگار، ناتجربيڪار.
* اڻ سڌريل.
* [اڻ = نہ + گهڙڻ > گهڙيو]
* [مث: اڻ گهڙي ج اڻ گهڙيون]

— اڻ گهڙيو ڪاٺ: [محاورو] اڻ سڌريل، اڻ آزمودگار.

— اڻ لائق: [صفت] ناقابل.
* [اڻ = نہ + لائق = قابل]

— اڻلڀ: [صفت] نہ لڀندڙ، نہ ملڻ جهڙو، ورلي ملندڙ، ناياب، نهايت قيمتي، بي بها، انمول.
* [سن: ان = نہ + لڀيہ = نہ ملڻ جهڙو]

— اڻ لڀائي: [ا - مث] اڻاٺ، قلت.

— اڻ لکو ج اڻ لکا: [صفت — مذ] جيڪو لکي يا محسوس ڪري نہ سگهجي، جنهن جي خبر نہ پوي، بي اثر
* تمام ننڍڙو، ٿورڙو، ذرڙو.
* نامعلوم.
* [سن: ان = نہ + لکشت = نشان ٿيل، ڏٺل]

— اڻ لکيو ج اڻ لکيا: [صفت -مذ] نہ لکيل، لکجڻ کان سواءِ
* [اڻ = نہ + لکيو = لکيل، تحرير ڪيل]

— اڻ ليکائتو ج اڻ ليکائتا: [صفت_مذ] حساب ڪتاب کان سواءِ ليکي، چوکي کان سواءِ
* [اڻ = نہ + ليکو = حساب ڪتاب]
* [مث: اڻ ليکائتي ج اڻ ليکائتيون]

— اڻ مٽ ج اڻ مٽ: [صفت] بي نظير، بي مثل، لاثاني، لاجواب، بي بها.
* [اڻ = نہ + مٽ = بدل، ثاني]

— اڻميچ: [صفت] بي چيو، چيو نہ مڃيندڙ، نٽر، نافرمان.
* [اڻ = نہ + مڃ = مڃڻ، بجا آڻڻ]

– **اڻ مڙ:** [صفت] نہ مڙندڙ، اٽموٽ، اڻ ٽر، اڙدو.

* [اڻ = نہ + مڙ = مڙڻ]

– **اڻ موافق:** [صفت] نابرابر، ناموزون، نہ ٺهڪندڙ.

* [اڻ = نہ + موافق = برابر]

– **اٽموٽ ج اٽموٽ:** [صفت] نہ موٽندڙ.

* اڻ ٽر، ضدي.

* بهادر، پهلوان، سورمو.

* [اڻ = نہ + موٽ = موٽندڙ ٽرندڙ]

'شل گهوٽ ٿئين، اڻ موٽ ٿئين' (شيخ اياز)

– **اڻ موڪلِيو ج اڻ موڪلايا:** [ظرف] بنا موڪل جي، ري موڪل، اجازت کان سواءِ (ريل مهمان).

* [اڻ = نہ + موڪلايو]

* [مث: اڻ موڪلائي ج اڻ موڪلايون]

– **اڻ ميلُ ج اڻ ميلَ:** [صفت] ٻيچ نہ کائيندڙ، ٺهڪي نہ ايندڙ، ميل نہ کائيندڙ.

– **اڻ ميو ج اڻ ميا:** [صفت – مذ] اهو جيڪو ماپي يا مئي نہ سگهجي، بي انداز، بيشمار، بي حساب، تمام گهڻو، جهجهو.

* [اڻ = نہ + ميو = ماپيل، ڪٿيل، توريل]

* [مث: اڻ مئي ج اڻ ميون]

– **اڻ نينڊيو:** [صفت – مذ] اڻ ڪوٺيو، اڻ سڏيو، بي دعوتيو.

* [اڻ = نہ + نينڊيو = نينڊيل، ڪوٺيل]

* [مث: اڻ نينڊي ج اڻ نينڊيون]

– **اڻ واٽو ج اڻ واٽا:** [صفت – مذ] اسونهون، گمراهہ، ڀليل، بيراهو.

* [اڻ = نہ + واٽو = واٽهڙو]

* [مث. اڻ واٽي ج اڻ واٽيون]

– **اڻ واريلُ:** [صفت] اڻ ڀٽل (ليکو)، چڪتو نہ ٿيل (حساب ڪتاب).

– **اڻ واريو:** [صفت – مذ] والار کان آجو، اڻ والاريل، دست اندازيءَ کان خالي، ڇڏيل، بي تعميل، خالي هنڌ.

* واري يا ڏوڙ وغيره کان بچيل.

* [مث: اڻ واريي]

– **اڻ واقف:** [صفت] اڻ سڃاتو، اڻڄاڻ، ڌاريو، ناواقف.

* اڻ سونهون، بيخبر.

* [اڻ = نہ + واقف = سونهون، آشنا]

– **اڻ وٺو ج اڻ وٺا:** [صفت – مذ] نہ وسيل (برسات).

* [ا – مذ] برسات نہ وسڻ سبب آباد نہ ٿيل ڀاڱو.

* [اڻ = نہ + وٺو = وٺيل]

– **اَڻوٺائي ج اَڻوٺائيون:** [ا – مث] برسات جي ڪمي، اوسر، سوڪ خشڪ سالي.

* مخالفت، دشمني.

– **اڻ وڌُ ج اڻ وڌَ:** [صفت] ننڍو وڻ (جيڪو وڍڻ جي لائق نہ هجي) ننڍو جهنگ.

* سخت ڪاٺ (جيڪو وڍجي نہ سگهجي).

* [اڻ = نہ + وڍ = وڍيل]

– **اڻ ورٿو ج اڻ ورٿا:** [صفت – مذ] ڏٿيءَ جي موڪل کان سواءِ، ري موڪل.

* بي عقل.

* اجايو، بي فائدو.

* [س/ل]

* [مث: اڻ ورٿي ج اڻ ورٿيون]

– **اڻ ورڄُ ج اڻ ورڄَ:** [صفت] اورچ، ٿڪ نہ ٿيندڙ، ڪم کان نہ ٿڪجندڙ.

– **اڻ وسهو ج اڻ وسها:** [صفت – مذ] اعتبار نہ ڪندڙ، بي وساهو بي اعتبار، شڪي، ڀرمي.

* [مث: اڻ وسهي ج اڻ وسهيون]

— **اڻ وڻتِ:** [ا—مث] اڻبڻت. ناسازي. نااتفاقي.
* ڪلفت. ڪينو. بغض. بيائي.
* [اڻ + وڻڻ > وڻت]

— **اڻ وڻندو ج اڻ وڻندا:** [صفت - مذ] نہ وڻندڙ. ناپسند. خراب. ڪنو.
* [مث: اڻ وڻندي ج اڻ وڻنديون]

— **اڻ وهنتل:** [صفت] جيڪو وهنتل نہ هجي. بنا غسل جي.
* [اڻ = نہ + وهنتل = غسل ڪيل]

— **اڻ ويڙهيل:** [صفت] نہ ويڙهيل (ول). اڻ ڳنڍيل (ول). جوڙني نہ ٺيل (ول).
* [اڻ = نہ + ويڙهيل]

— **اڻ ويڙهُو:** [صفت -مذ] امن پسند. شريف. ويڙهہ جي برخلاف.
* [اڻ = نہ + ويڙهو = وڙهندڙ]
* [مث: اڻ ويڙهي ج اڻ يڙهيون]

— **اڻ ويساهو ج اڻ ويساها:** [صفت - مذ] بي ويساهو. پروسو نہ ڪندڙ. بي اعتبار. ناقابل يقين.
* [مث: اڻ ويساهي ج اڻ ويساهيون]

— **اڻ ويڪو:** [صفت] جيڪو وڪڻڻ لاءِ نہ هجي. جيڪو وڪري لاءِ نہ هجي. نہ وڪيل.

— **اڻ هوند:** [ا - مث] نہ هئڻ جي حالت. پينگ. ڪوٽ. مسڪيني. غربت. مفلسي. معاشي بدحالي.
'هڪ اڻ هوند، ٻيا انعال بجزا' (لوڪ چوڻي).
* ڪنهن بہ شيءِ جي وجود ۾ نہ هئڻ واري حالت. عدم.

— **اڻ هوندو ج اڻ هوندا:** [صفت - مذ] نہ هئڻ وارو. اجايو. خواهہ مخواهہ.
* سست. بيڪار.
* [ا ـ مث] اڻ هوند. مفلسي.

— **اڻ هٽڻو ج اڻ هٽڻا:** [صفت - مذ] نہ هٽڻ جهڙو. اڻ ٽيٽو. ناممڪن.
* [مث: اڻ هٽڻي ج اڻ هٽڻيون]

— **اڻھٽو:** [صفت - مذ] نہ ٽيٽو. ناممڪن. نہ ٽرڻ جوڳو.

— **اڻ هير:** [ا—مث] ڪنهن عادت نہ هئڻ جي حالت.
* ناتجربيڪاري.

— **اڻ هيريو ج اڻ هيريا:** [صفت - مذ] اهو جنهن کي هير نہ هجي. اڻ هيريل. نہ هيرايل.
* [مث: اڻ هيري ج اڻ هيريون]
'اڻ هيريا نہ هين پچ مَ هيرَ هيرين جي' (شاهہ).

● **اَڻ:** [صفت] گهٽ. اوڻ. ٿورو ڪٽل.
* 'گهٽ' جي معنيٰ ۾ مستعمل صفاتي اڳياڙي (اڻويهہ. اڻتيهہ. اڻيتاليهہ. وغيره)
* [سن: اڻ]

● **اُڻات:** [ا—مث] اڻاوت. اڻت. اڻڻ جو ڪم. اڻڻ جو نمونو.
* [سن: اوت. ويوتِ = اڻڻ]

● **آڻاٽ:** [ا—مث] ڪوٽ. ٿورائي. قلت. ڪمي.
* قحط. ڏڪار.
* اوسر.
* [سن: اناورشت = سوڪ]

● **اڻانو ج اڻانا:** [صفت - مذ] سڪل. ٿوٽ (زمين).
* [مث: اڻاني ج اڻانيون]

● **اڻاس:** [ا - مث] بي نڪائي. بيشرمي.
* نرجائي. نپاڳ.
* [ا = نہ + ناس = نڪ]

● **اڻاسو ج اڻاسا:** [صفت - مذ] بي نڪو. بيشرم.
* بي پرواهہ بي غرضو (جنهن تي نصيحت جو اثر نہ ٿئي)
* نود. نرجو. ندورو. نپاڳو.
* [مث: اڻاسي ج اڻاسيون]
'محبت نہ جن جي من ۾، تن جي مٽي اڻاسي' (سچل).

– ٽاسائي: [ا - مث] بي نڪائي، نرلجائي، نڪ لرجائي، بيشرمائي، بي حيائي.

– آٽاسوان ڪائڻ: [اصطلاح] بيفائدو ان ڪائڻ، اجايو جيئڻ.

– آٽاسي مٿي چاڙهڻ: [اصطلاح] بيفائدو ٺلهو ٿيڻ، بيشرميءَ ڪان ٿولهه ڪرڻ.

• اُٽاسِي: [ا_صفت] اسيءَ کان هڪ گهٽ وارو عدد (79).

• ٽانگو ج ٽانگا: [صفت –مذ] ڏکيو، مشڪل، اهنجو، اوکو.

* [مث: ٽانگي ج ٽانگيون]

– ٽانگا پنڌ ڪرڻ: [اصطلاح] ڏکيا پنڌ ڪرڻ، ڏکيا سفر ڪرڻ، جبل جهاڳڻ.

– ٽانگائي ج ٽانگايون: [ا –مث] ڏکيائي اهنجائي مشڪلات.

• ٽانوي: [ا_صفت] نون ايڪن ۽ اٺن ڏهاڪن وارو انگ، نوي کان هڪ عدد گهٽ، اٺانوي (89).

• ٽاهِٺ: [صفت] هڪ گهٽ سٺ وارو عدد، اٺهٺ (59).

• ٽائِٽ: [ا - مث] اٽاٽ، قلت، کوٽ.

• اُٽائڻ: [مصدر 'اٽڻ' مان متعدي بالواسطہ] ڪيڙو نهرائڻ، اوجائڻ.

* [ٽايو ٽائيندو ٽايل]

– اُٽائي، اُٽاٽي ج اُٽائيون اُٽاٽيون: [ا –مث] اٽت جو نمونو.

* اٽڻ جو اجورو.

• آٽائو ج آٽاوا: [صفت - مذ] ڏکيو، اهنجو.

* اٽانگو (واءُ، ٻيڙين کي هاڪارڻ لاءِ).

* غير موافق، مخالف رخ تي.

* [مث: ٽائي ج ٽايون]

– آٽائو واءُ لڳڻ: [اصطلاح] تڪليف پهچڻ، ڏکيو وقت اچڻ.

• اُٽائو ج اُٽاوا: [صفت - مذ] اهو اٽ جنهن کي ڏاڻ وڌل نہ هجي، اڻ ڏانوٽيون.

* [س/ات: اڻ + ڏايو > ڏاڻ = ڏانوڻ وجهڻ]

• آٽائي ج آٽائيون، آٽايون: [صفت-مث] ڏکي، اهنجي مخالف (هوا).

* [ا _ مث] ڪچائي، خطا، چڪ، غلطي.

* [س/ل]

* [ا _ مث] هڪ قسم جي ول، وڻ ويڙهي.

* [س/ات]

• اُٽائي ج اُٽايون: [ا – مث] خامي، کوٽ، اوڻائي.

• ٽيٻُ ج ٽيٻ: [ا–مذ] اٽپائي، ايوڳائي، رڪائي، بنا سٽپ جي.

* [سن: اسنيہ < ا = نہ + سنيہ = سٽپ]

* [ضد: 'سٽپ']

– ٽپاڻ: [ا –مث] اٽپائي، ايوڳائي، رُکائي.

– ٽپائي: [ا - مث] ايوڳائي، رڪائي.

– ٽپو ج ٽپا: [صفت –مذ] بنا سٽپ جي، بنا گيهہ يا تيل جي، رکو.

* سڪل، خشڪ.

* ڪتل، غريب.

* [ضد: 'سٽپو']

* [مث: ٽپي ج ٽپيون]

• اُٽت، اُٽتِ: [ا – مث] اٽڻ جو نمونو، اڄ، اٽاوت، اوجو.

* اٽاوت جو اجورو، اٽائي.

* [سن: اي]

• اُٽتجڻ: [مصدر 'اُٽتڻ' فعل مجهول] بيهوش ٿيڻ، ڍڪرجي وڃڻ.

* [س/ ات]

* [اُٽتيو اُٽتيا، اُٽتيل]

• اُڻ تُڻ: [ا - مث] ڳڻتي، تشويش، چنتا، بيقراري، هرکر، آنڌ مانڌ، فڪر، انتظار.

* يادگيري، سارَ.

'عمر مون اباڻن جي، اڻ تڻ اهائي' (غريب).

'ساجن تهنجي سڪ جي آهي اندر ۾ اڻ تڻ' (حمل فقير)

• اُٽِيهہ: [اــصفت] نون ايڪن ۽ ٻن ڏهاڪن وارو انگ، ٽيھن
ڪان هڪ عدد گھٽ (29).

* [سن: انترنشت]

• اُٽپ ج اُٽپُون: [ا-مث] اٽڻ جو نمونو، اٿاوتِ.

• اُٽ جھَٽَ: [اــمث] هرکر، چنتا، ڳڻتي، اوسيئڙو، آنڌمانڌ،
ادڪو، انديشو

* ڪروڌ، ڪاپارو

• اَٽڪ: [ا-مث] روڪ، رنڊڪ.

• اِٽڪَ، اُٽڪَ ج اُٽڪُون: [ا-مث] ذرو، اٽو، ذرڙو

* ٻڙڪ.

* [سن: اٽي]

– اِٽڪ نہ ڪڇڻ: [اصطلاح] ذرو بہ نہ ڳالهائڻ، ٻڙڪ نہ ڪڇڻ

• اُٽڪُر ج اُٽڪرَ: [صفت] اُٽندڙ (ڪپڙو وغيره)، ڪوري.

* [س/ل]

• اِٽکَ ج اِٽکُون: [ا-مث] ڪانيءَ جو تمام ننڍو ٽڪر.

* [س/ٿ]

* گھٽ وڌ ڳالهائڻ جي حالت، چڙٻ.

• اُٽکَ ج اُٽکُون: [ا-مث] ٿورڙي خبر، ٽيت، ڪڙڪ.

• اَٽکٽاٽ: [ا-مث] هرکر، ڳڻتي، ادڪو

* [س/ٿ]

• اَٽکو ج اَٽکا: [صفت-مذ] اگھو، بيمار.

* ڪچو، اڻ پڪل، پيلو

* [س/لس]

* [مث: اٽکي ج اٽکيون]

– اَٽکِيلُ ج اَٽکِيلَ: [صفت] اگھو، بيمار، بي مزي.

• اَٽگِيلُ ج اَٽگِيلَ: [صفت] اٿانگي طبيعت جو، بي مزي،
بيمار.

* [س/ل]

• اَٽگھيلُ ج اَٽگھيلَ: [صفت] گولائيءَ ۾ ويڪرو، وسيع، وڏو

* اڻ ميو، اٿاهہ، بيحد.

* گھاٽو

* ڳرو

• اَٽند: [ا-خاص-مذ] وڻ جو هڪ ... (جيڪو ڪانھو جبل ۾
ٿئي: 'کھيري' جيلو ۽ جھڙو ڦر جو پايو مال کونہ کائي).

* [س/لس]

• اَٽنگُ ج اَٽنگَ: [صفت] اٿانگو، اٿائو، ڏکيو، مشڪل.

* [سن: اتا گر]

• اُٽڻُ: [مص-فعل متعدي] ڪپڙو وغيره ٺاهڻ، اُٿاوتِ ڪرڻ،
اوج ڪرڻ.

* [سن: اوي-وي]

* [مص] اُٽڻ

* [امر] اُٽ

* [مضارع] اُٽيان (ج) اُٽيون، اُٽين (ج) اُٽيو، اُٽي (ج) اُٽينِ.

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع
جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اُٽي ٿو (ج) اُٽينِ ٿا

* [حال مث] اُٽي ٿي (ج) اُٽينِ ٿيون

* [ماضي] اُٽيو (ج) اُٽيا

* [ماضي مث] اُٽي (ج) اُٽيون

* [مستقبل] اُٽندو (ج) اُٽندا

* [مستقبل مث] اُٽندي (ج) اُٽنديون

* [اسم مفعول] اُٽيلُ

– آٽي: [ا - مت] اٽِ جو ڪم.

* اٽڻ جو نمونو.

* اٽڻ جو اجورو.

• آٽو ج آٽا: [ا - مذ] تمام ننڍو ذرو، ذرڙو، جزو، ائٽم (Atom).

* خبر، چاڻ.

* نوڪ، چهنب (پالي وغيره جي).

* [سن: اڻ = ذرو]

– آٽن جي ڪشش: [ا - مت] جزن جي ڪشش، جزن جو ميلاپ.

• آٽو ج آٽا: [ا - مذ] ان جي ڏڳڙي، اوٽو، ان جي ڪوڙي.

* ڀاڱو، حصو.

• آٽوٽ ج آٽوٽ: [ا - مذ] ڳهه جو هڪ قسم، پير جي آڱوٺي جو ويڪرو ڇلو (جنهن ۾ بعضي ننڍڙا گهنگهرو به ٿين).

* [هند: انوت]

• آٽوٽي ج آٽوٽيون: [ا - مت] ڳهه جو هڪ قسم، ڪنن ۾ پائڻ جو ڊيندڙو.

* [س/ات]

* [هند: انوت]

• آٽوٽ: [ا - مت] ڪمي، قلت، اٽاٽ، ڪوت.

• آٽولو ج آٽولا: [صفت - مذ] هوڏي، ضدي.

* نٺر، نرلجو، نرجو.

* [سن: انيتوير]

* [مت: اٽولي ج اٽوليون]

• آٽونجاهه: [ا_صفت] نون ايڪن ۽ چئن ڏهاڪن وارو انگ، پنجاهه مان هڪ عدد گهٽ، اوڻونجاهه (49).

* [سن: انپنجاشت]

• آٽونڊ ج آٽونڊ: [صفت] لچ، ڏنگو، هوڏي، ڦڏائي، اهند، ضدي، جهيڙاڪر.

• آٽونڪڙو: [صفت - مذ] ٻئي کي نه سهندڙ، اڻ سهو، ساڙيلو حاسد.

* [س/ٽ]

* [مت: اٽونڪڙي]

• آٽويهه: [ا_صفت] هڪ شماري عدد، ويهن مان هڪ عدد گهٽ، اوڻيهه (19).

* اٽيهه.

* [س/ات]

– آٽويهين پرتي ڪرڻ: [اصطلاح] اوڻيهن درين (ماڻن) مان گهوڙ پرڻ.

* نقصان پهچائڻ.

* [س/ات]

• آٿارُ آٿيارُ ج آٿارَ آٿيارَ: [ا- مذ] شاديءَ ۾ گهوٽ جو ٻانهن ٻيلي، گهوٽ کي سنڀاليندڙ، گهوٽ ساٿي.

* اهنر.

* [س/ٽ/ات]

* نشاني، اهڃاڻ.

• اُوٿهتر: [ا_صفت] هڪ گهٽ ستر وارو عدد، اوڻهتر (69).

* [اوڻ + ستر]

• اُٿهٺ: [ا_صفت] هڪ گهٽ سٺ وارو عدد، اوڻهٺ (59).

* [اوڻ + سٺ]

• آٿهن: [ا_صفت] اجايل (چوپايو مال).

* [س/ڪوهه]

• آٿهول: [صفت] اڳهو، بيمار، بيماريءَ جو ماريل، ايرو.

* [س/ل]

• آٿهي: [ظرف] هميشه، سدائين، بارهوئي.

* [س/ل]

• **آٽي ج آٽيُون:** [ا - مث] ڇهنب، نوڪ.

※ ڀالي يا ڪنهن هٿيار وغيره جي سنهڙي ڇهنب.

※ لڙ، لغار.

※ ذري.

※ پاسو، ڪنڊ

※ [سن: اٺ، اٽي]

'الله جهڙي مَ ان جي اولي جي اٽي' (شاهه/سريراڳ).

※ پر، پاسو.

※ پلاند.

※ آسرو، آڌار.

'ڪتان هلڊ نه چلڊيان، آريءَ جي اٽي' (شاهه).

– **آٽيارُ آٽيارو:** [صفت] پاسن وارو، پهلودار، ڇهنبيارو، نوڪدار.

– **اٽينگ:** [صفت] ڪناريدار.

※ ڇهنبيارو.

• **اُٽيتاليهه:** [ا_صفت] شماري عدد. چاليهن کان هڪ عدد گهٽ، اوڻيتاليهه (39).

• **او:** [ح -ندا] سڏ جو آواز 'اڙي! اي!'.

• **آو:** [ا_صفت] اُبتڙ معنيٰ ۾ استعمال ٿيندڙ اڳياڙي (اوڙڪ، اوجهڙ، اوڳڻ وغيره)

※ [سن: پري]

• **اُو:** [ا - مذ] حرف علت جو علامتي اکر.

• **او:** سنڌيءَ ۾ ڊگهو اُو سُر جو علامتي اکر، سُرَ جي علامتي نشاني.

• **او:** سنڌيءَ جو ڊگهو سر، سنڌي ٻوليءَ جي سُر جي علامتي نشاني

• **اُو ج او:** [ضمير] هو، اهو، اُهي (پري لاءِ).

• **آواٽ ج آواٽُون:** [ا - مث] خراب رستو، اوجهڙ، ڪواٽ، غلط راهه، گمراهي.

※ [سن: او = خراب + واٽ = رستو]

• **آواٽ ج آواٽ:** [صفت] غلط راهه وٺندڙ، گمراهه، ڀٽڪيل

※ [سن: او = خراب + واٽ = رستو]

'اڄا تون اواٽ، واٽان پاسي ويسري' (شاهه/ڪوهياري).

– **آواٽو ج آواٽا:** [صفت - مذ] غلط رستي تي هلندڙ، گمراهه.

※ واٽ کان ڀليل، منجهيل، ڀليل

※ [مث: آواٽي ج آواٽيون]

• **آواجهو:** [ا _ مذ] مونجهاري وارو (هنڌ، ملڪ)، اهو هنڌ يا ماڳ جتان ٻاهر نڪرڻ ڏکيو ٿئي.

• **آواچ:** [صفت] جنهن جو بيان ٿي نه سگهي، بي بيان (جيڪو ڳالهائي نه سگهي)، گونگو

※ [سن: ا + وچ = ڳالهائڻ]

• **آواخِر:** [صفت] پويان، پڇاڙيءَ جا.

※ [ع: آخِر ج اواخر]

• **آوادان:** [صفت] ابادان، برسيل، وسايل، سائو آباد.

※ [ف: اوادان]

– **آواداڻي ج آواداڻيُون:** [ا - مث] آبادي، وسڻ

• **آوار:** [ا - مث] بي انصافي، انياءُ

※ سڃ، ويراني

※ غيرآباد زمين

※ اها جاءِ جتي رستو سڃاڻڻ ۾ نه اچي، اوجهڙ

※ وير، ويرم.

※ [سن: ا + وار]

• **آوارڙ ج آوارڙون:** [ا - مث] جهوت، ڳولا، تلاش، رولڙو (تلاش ۾).

※ [س/ل]

※ [صفت] اجائي، نڪمي، بيفائدي.

'عمر سڀ اوارڙ ويئم، ٿي واڪا ڪريان' (شاهه).

● **آواڙُ ج آواڙَ:** [صفت] رولو، آوارو
* بدچال، بدافعالو، بيهودو.
* بيڪار، نڪمو.
* [ف: آواره]

– **آواڙو ج آواڙا:** [صفت - مذ] ڏکيو، خراب.
* وائڙو، غير سنجيدو
* اوجهڙ جو اٽانگو
* [مث: آواڙي ج آواڙيون]
'آهي اواڙي پري پنڌ پهاڙ جو' (خانہ زئي).

– **آواڙو هلڻ:** [اصطلاح] خراب نموني سان هلڻ، اڏنگي روش هلڻ

● **آواڙو ج آواڙا:** [ا - مذ] چوپائي مال جي پاڻي پيئڻ جو حوض، اواڙو
* [سن: اوٽ = کڏ]

● **آواسُ:** [ا - مث] اٿاٿ، قلت، ڏڪار.
* [سن: اورت]

● **آوالو ج آوالا:** [صفت - مذ] بيعقل، بي سمجهہ، موڳو، چرڙيو، ابالو
* [س/ات – سرا]
* [مث: آوالي ج آواليون]

● **آوامر:** [ا - مذ] امر، حڪم، احڪام.
* [ع: امر ج اوامر]

● **آوانڊو ج آوانڊا:** [ا - مذ] ٻاري ۾ پاڻي وهائڻ لاءِ اڌ ۾ آيل دڪ، آوانڊو

● **آوانڪ:** [ا - مث] ڪني ٻانس، بدبُو، ڌپ.
* [س/ل]
* اوانڪ.
* [س/ات]

– **آوانڪي آوانڪو:** [صفت - مذ] ڪنو، بد بُودار، ڌپ وارو.
* [مث: آوانڪي، آوانڪي ج آوانڪيون، آوانڪيون]

● **آواهُہ ج آواهہ:** [صفت] روئي روئي دعا گهرندڙ.
* نماڻو
* آهہ ڪيندڙ
* [ع: اواه]

● **آوائلُ:** [ا - مذ] هي لفظ واحد طور مستعمل آهي.
* شروعات، منڍ.
* [ع: اول ج اوائل]
* [صفت] پهرين، شروع واري.

– **آوائلي:** [صفت] سڀ کان پهريون، منڍ وارو، شروعاتي، ابتدائي

● **آوائي:** [صفت] بي زبان، گگدام، جنهن کي ڳالهائڻ جو ڍنگ نہ هجي.
* بيوقوف، نادان.
* موڳو، وائڙو
* [ا = نہ + وائي = ڳالهہ]
'ٻاڙي ۾ پرينءَ جي، اچ مَ اوائي' (شاهہ/ بمن ڪلياڻ).
* اجايو، بي فائدو
* بيهودو.

● **آوايو ج آوايا:** [صفت-مذ] اواڙو، ٻتال، ڀٽڪندڙ، گمراهہ، رولاڪ.
* [س/ل ـ سن: 1. ا+وائي = بنا وائي، بي سمجهہ؛ 2. ا = نہ + وايہ = واءُ = بنا واءُ سڻاءَ جي، بيخبر؛ 3. ا + واتو > وايو = گمراهہ]
* موڳو، چريو، نادان.
* بيڪار
* جو ڏسي وائسي نہ هلي
* ٿورو، گهٽ، اوڻو ('سوايو' جو ضد).
* [مث: اوائي ج اوايون]

• **اوبارڻ:** [مص - فعل متعدي] بچائڻ (ڪاڏو)، اوبر ڪرڻ، جوٺو ڪرڻ.

* [سن: اُوشيش = اوبر]

* [مص] اوبارڻ

* [امر] اوبار

* [مضارع] اوباريان (ج) اوباريون، اوبارين (ج) اوباريو، اوباري (ج) اوبارين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اوباري ٿو (ج) اوبارين ٿا

* [حال مث] اوباري ٿي (ج) اوبارين ٿيون

* [ماضي] اوباريو (ج) اوباريا

* [ماضي مث] اوباري (ج) اوباريون

* [مستقبل] اوباريندو (ج) اوباريندا

* [مستقبل مث] اوباريندي (ج) اوباريندون

* [اسم مفعول] اوباريل.

– **اوبارَ:** [ا - مث] بچيل ڪاڏو جوٺ، اوبر.

* [مصدر 'اوبارڻ' مان اسم]

– **اوبارو ج اوبارا:** [صفت - مذ] ڪائي بس ڪرڻ ڪان پوءِ بچيل ڪاڏو، اوباريل، جوٺو

* [مث: اوباري ج اوباريون]

• **اوبارو گرهہ:** [ا- مذ] نہ ڪائڻ جهڙي شيءِ، لٿيل، اوباريل، ڪائي بچايل، جوٺو.

• **اوباش ج اوباش:** [صفت] بدمعاش، لچ، آواره، بدچال، رولو، عياش، بدڪار.

– **اوباشي:** [ا - مث] بدمعاشي، ڪميڻپائي.

• **اوباهڻ:** [مص - فعل لازمي] اباهڻ، ڪڙو ڪرڻ، بيهارڻ، قائم ڪرڻ.

* بچائڻ

* بخشڻ، معاف ڪرڻ.

* [سن: اورڌو = اپو]

'اوباهيوس اٿين لطف ساڻ لطيف چئي' (شاهہ/ڪنہات).

* اوپارڻ، پيدا ڪرڻ.

* [اوباهيو اوباهيا، اوباهي، اوباهيون، اوباهيندو، اوباهيندا، اوباهيندي، اوباهينديون، اوباهيل]

• **اوباهُہ:** [ا - مذ] بيهڪ، ڪڙائي.

* آجائي، رهائي.

* نجات، ڇوٽڪارو، بخشش، معافي.

– **اوباهجڻ:** [مصدر 'اوباهڻ' مان فعل مجهول] ڪرو تڙو ٿيڻ (بيماريءَ مان)، نوٽنو ٿيڻ.

* بخشجڻ، ڇٽڻ.

* [اوباهيو اوباهيندو اوباهيل]

– **اوباهو:** [ا - مذ] نجات، ڇوٽڪارو

• **اوبٽ:** [ا - مذ] ڏکي واٽ، ڪڙبڙ، هيٺ مٿاهين زمين.

* [سن: او = خراب + واٽ = رستو]

• **اوبٽر ج اوبڙون:** [ا - مث] ڪائي بس ڪرڻ ڪان پوءِ بچيل ڪاڏو جوٺ.

– **اوبٽر سوبر:** [ا - مث] ڪاڌي جي بچت سچت.

• **اوبرو ج اوبرا:** [ا - مذ] سٽ يا پٽ اوبڻ جو اوزار، چرخو، اوبٽو آبرو.

• **اوبٽن:** [ا - مث] جوپائيءَ جي ڦرتي آرنہ ڪرڻ جي حالت.

* [س/ڪوهہ]

● **اوبڙُ، اوبڻُ:** [مص – فعل متعدي] ڪجي سٽ يا پٽ ڪي سوڌُ يا ٻيڻي ٽيڻي ڪرڻ لاءِ چرخي تي ويڙهڻ. سٽ يا پٽ ڪي اوبري تي ويڙهڻ. سٽ اڪيلي ڦورو ٺاهڻ.

٭ [سن: اوا بن]

'ڪي اوبين عرب ۾، ڪي ڪابل منجهه ڪتين' (شاه/ڪاپائتي).

٭ [مص] اوبڻ

٭ [امر] اوبِ

٭ [مضارع] اوبيان (ج) اوبيون، اوبين (ج) اوبيو، اوبي (ج) اوبين

٭ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

٭ [حال] اوبي ٿو (ج) اوبين ٿا

٭ [حال مث] اوبي ٿي (ج) اوبين ٿيون

٭ [ماضي] اوبيو (ج) اوبيا

٭ [ماضي مث] اوبي (ج) اوبيون

٭ [مستقبل] اوبيندو (ج) اوبيندا

٭ [مستقبل مث] اوبيندي (ج) اوبينديون

٭ [اسم مفعول] اوبيل

– **اوبَ:** [ا – مث] سٽ يا پٽ اوبڻ جي حالت.

٭ [مصدر 'اوبڻ' مان اسم]

– **اوبائي:** [ا – مث] سُٽ يا پٽ اوبائڻ جي اجرت.

٭ [س/ٿ]

– **اوبائڻ:** [مصدر 'اوبڻ' مان متعدي بالواسطہ] اوبري تي سٽ يا پٽ ويڙهائڻ.

٭ [اوبائيو اوبائيندو اوبائيل]

– **اوبَ توبَ:** [ا – مث] ويڙهه سيڙهه.

٭ لوڙ پوڙ، آنڌ مانڌ.

٭ [س/ڪوهر]

– **اوب توبَ لائڻ:** [اصطلاح] ويڙهه سيڙهه ڪري ونڻ. جهٽ ڪري ونڻ.

٭ چالاڪي ڪرڻ.

– **اوبِٽو ج اوبِٽا:** [ا_مذ] سٽ يا پٽ ويڙهڻ جو اوزار. اُوبرو.

– **اوبِٽي ج اوبِٽيون:** [ا – مث] ڪورين جو هڪ اوزار. ننڍو اوبِٽو. چرخي.

'آهير ڪتي اوبٽي، رن وڃائي رنبو' (پهاڪو).

● **اوبِٽي:** [ا . خاص] حب نديءَ جي اورئين پاسي ڪان هڪ جبل جو نالو

● **اوپائجڻ:** [مصدر 'اوپائڻ' مان فعل مجهول] ڦٽڻ (رنگ).

٭ [اوپائيو اوپائيندو اوپائيل]

● **اوپائڻُ:** [مص – فعل متعدي] ٻڌائڻ. لَٽڻ. پورڻ.

٭ [س/ات _ سن: پاشيڻ = پالڻ ڏيڻ]

٭ [مص] اوپائڻ

٭ [امر] اوپاءِ

٭ [مضارع] اوپائيان (ج) اوپائيون، اوپائين (ج) اوپائيو، اوپائي (ج) اوپائين.

٭ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

٭ [حال] اوپائي ٿو (ج) اوپائين ٿا

٭ [حال مث] اوپائي ٿي (ج) اوپائين ٿيون

٭ [ماضي] اوپائيو (ج) اوپائيا

٭ [ماضي مث] اوپائي (ج) اوپائيون

٭ [مستقبل] اوپائيندو (ج) اوپائيندا

٭ [مستقبل مث] اوپائيندي (ج) اوپائينديون

٭ [اسم مفعول] اوپائيل

• **اوپارڻُ:** [مص – فعل متعدي] باڦڻ. پاڻيءَ ۾ وجھي ڪاڙھڻ، تھڪائڻ، تڇڪائڻ.
* [هند: اباڻنا]
* [مص] اوپارڻُ
* [امر] اوپارِ
* [مضارع] اوپاريان (ج) اوپاريون، اوپارين (ج) اوپاريو، اوپاري (ج) اوپارين.
* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آھن]
* [حال] اوپاري ٿو (ج) اوپارين ٿا
* [حال مث] اوپاري ٿي (ج) اوپارين ٿيون
* [ماضي] اوپاريو (ج) اوپاريا
* [ماضي مث] اوپاري (ج) اوپاريون
* [مستقبل] اوپاريندو (ج) اوپاريندا
* [مستقبل مث] اوپاريندي (ج) اوپاريندیون
* [اسم مفعول] اوپاريل.

• **اوپار:** [ا - مذ] پاڻيءَ جو تھڪو، جوش، ٻڙڪو، اوبر.
* اکين جو اوبر، گرميءَ سبب اک اٿي پوڻ جي حالت.

– **اوپارو ج اوپارا:** [ا - مذ] تھڪو، تڇڪو، ٻڙڪو.
* خوشبوءِ جو جھوٽو، ھبڪار.
'اوپارا عبير جا، جر مان اچن جال' (شاھ/سھڻي).

• **اوپارو ج اوپارا:** [صفت - مذ] تکڙو، ابھرو.
* [س/ڪوھ]
* [مث: اوپاري ج اوپاريون]

• **اوپاسي ج اوپاسيون:** [ا - مث] ٽڪ يا ننڊ سبب وات ڦاڙي وڏو ساھ ڪڍڻ جو عمل، ٿڪ ۽ ننڊ جي نشاني.
'اوپاسيون آيون، ننڊ نيايو موڪليو' (لوڪ ڳوڻي)

• **اوپاڪي ج اوپاڪيون:** [ا-مث] روئڻ ۾ ساھ منجھي پوڻ جي حالت.
* ساھ چڙھڻ وقت اپو ساھ.
* [س/ل]
* ٻاٽ.
* [س/ات]

• **اوپاھي ج اوپاھيون:** [ا - مث] روئڻ يا ڪنگھڻ ۾ اپو ساھ. اوپاڪي، ٻار جي روئڻ وقت ساھ چڙھي وڃڻ جي حالت.
* [سن: اد + شواس]

• **اوپٽ ج اوپٽون:** [ا - مث] ابڙڪو، ابٽو.
* [س/ات]

– **اوپٽون اچڻ:** [اصطلاح] ابڙڪا اچڻ، اوڪارا اچڻ.

• **اوپٽو:** [صفت - مذ] اٿاٿو، ڏکيو.
* مٿانھون
* خراب، گندو
* [س/ات]

• **اوپڙ ج اوپڙ:** [ا - مذ] جوش (پاڻيءَ جو)، ٻڙڪو، اوپارو.
* گرميءَ جي ٻُخارن اٿڻ جي حالت.
* اک اٿڻ جي حالت، آشوبِ چشم.
* گرميءَ واري گھٽ، اٽت، آگم.
* ٻوسات (بند جاءِ جي).
* بدبوءِ جو اوپارو.

• **اوپلو ج اوپلا:** [ظرف] تکڙو، ابھرو.
* [س/ڪ]

• **اوبھارو اوبھرو ج اوبھارا، اوبھرا:** [ا – مذ] گرميءَ جو اوبر، اوپارو.

• **اوپار:** [ا - مث] چاڙھ (پاڻيءَ جو).

* [مصدر 'اوپارڻ' مان اسم]

• **اوپار:** [ا - مذ] اڀرندو، مشرق.

• **اوپارڻُ:** [مص - فعل لازمي] اُپارڻ (سج، چنڊ، وغيره).

* اپو يا سڌو ڪري بيهارڻ، کڙو ڪرڻ.
* پيدا ڪرڻ (وڻ ٽڻ).
* سڄائڻ (ڦٽ، ڦرڙي يا زخم).
* [سن: ادورت = اڀرڻ، سڄڻ، ڦونڊجڻ]
* پڙڪائڻ.
* ڪاوڙائڻ.
* [س/ات]
* ڦنڊائڻ، آپارڻ.
* پڌائڻ، بيجا ساراھ ڪرڻ.
* همٿائڻ.
* بچائڻ.
* [اوپاريو اوپاريا، اوپاري، اوپاريون، اوپاريندو اوپاريندا، اوپاريندي، اوپاريندي‌يون، اوپاريل]

• **اوپارو ج اوپارا:** [ا - مذ] اوير، طلوع (سج يا چنڊ جو)

'اڄ پڻ اوپارو چوڏهينءَ ماهه چنڊ جو' (شاهه/ڪنيات).

* هَرلي يا نارَ جي لٺ پر ڪتل ڪاٺين مان هڪ ڪاٺي (جن پر ڦرهيون وجهبيون آهن)

'آيل اوپارو پاڻ پڌو پوڙ وهي' (شاهه).

* اٺٽ جي وچين ڪاٺي.
* ڦيٿي جو آرو.
* چاڙھ (پاڻيءَ جو).
* نباتات يا سج چنڊ وغيره جي پيدا ٿيڻ جي حالت.
* پاڻيءَ جي وهڪ جو مٿيون طرف (جتان پاڻي وهندو اچي).
* [ظرف] وهڪري جي ابتڙ.
* [ضد: لهوارو]
* ڪُن يا موڙ سبب پاڻيءَ جو ڪناري سان لڳو لڳ مٿانهين پاسي ڏانهن يا ابتو وهڪرو

'آئيو اوپارن پر، پانڌي پوڙي بيت' (شاهه).

– **اوپارو ڪاٽڻ:** [اصطلاح] اڀري مٿي ٿيڻ، ظاهر ٿيڻ، پڙڪو ڪاٽڻ

* جذبو ڏيکارڻ، همت ڏيکارڻ.

– **اوپارو لهوارو:** [ظرف] ابتو سبتو، وهڪري جي مخالف ۽ موافق، لاھ چاڙھ وارو.

– **اوپاري ج اوپاريون:** [صفت - مث] وهڪري جي ابتڙ.

* [ضد: لهواري]
* نديءَ جي چوڙ وٽ اها ساموندي وير، جيڪا نديءَ جي مٿان چڙهي اچي، وير جو ڦيرو.

– **اوپاريون لهواريون:** [ا - مث] ابتيون سبتيون هيڏانهن هوڏانهن جون (ڳالهيون).

– **اوپاريون لهواريون پڌائڻ:** [اصطلاح] زماني جون خبرون چارون پڌائڻ، ڪوڙيون سچيون خبرون پڌائڻ.

* ڏنا ڏيڻ.

• **اوپالو ج اوپالا:** [ا-مذ] مهڻو، طعنو، عتاب، تنڪو، ڏورايو.

* [ع: (الهاب = باھ دکائڻ، ساڙڻ) > الهايو > اِهالو > اوپالو سن: اپالمڀ = چينٻ، گلا، گار]

'اندر اوپالن سين، ساڙي ڪيائونس سوڪ' (شاهه ليلا چنيسر).

– **اوپالا ڏيڻ:** [اصطلاح] مهڻا ڏيڻ، طعنا ڏيڻ، ڏوراپا ڏيڻ.

• **اوپان:** [ا - مذ] چوپائي مال جي پاڻي پيئڻ جو حوض، آوازو، آنهر.

* [س/ک]
* اوپانءُ.
* [س/ڪوھ/ل]

• **اوياهڻ، اويائڻ:** [مص – فعل متعدي] اوياهڻ. اباهڻ.

* [مص] اوياهڻ

* [امر] اوياهه

* [مضارع] اوياهيان (ج) اوياهيون، اوياهين (ج) اوياهيو، اوياهي (ج) اوياهين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اوياهي ٿو (ج) اوياهين ٿا

* [حال مث] اوياهي ٿي (ج) اوياهين ٿيون

* [ماضي] اوياهيو (ج) اوياهيا

* [ماضي مث] اوياهي (ج) اوياهيون

* [مستقبل] اوياهيندو (ج) اوياهيندا

* [مستقبل مث] اوياهيندي (ج) اوياهينديون

* [اسم مفعول] اوياهيل.

• **اوپڙ ج اوپڙ:** [ا-مذ] ٻوٽن وغيره جي واڌ يا اوسر. نباتات.

* اُپاءُ (ڪلرجي)

* [سن: اد ڀد]

* سوجَ (ڦٽ ڦرڙيءَ جي)

* متانهين، چاڙهه (پاڻيءَ جو)

* سج اڀرڻ وارو طرف، اڀرندو، مشرق.

* ٻيڙيءَ ۾ مهڙ وارو هيٺيون تختو.

* [س/ڪ]

• **اوپڙ، اوپڙ:** [ا-مث] زمين مان پيدا ٿيندڙ ٻوٽا، گاهه وغيره. ٻوٽن جي پيدا ٿيڻ يا وڌڻ واري حالت.

* [س/ل]

'وڃن وڻ ٻري، اوپڙ اپري ڪينڪي' (شاهه/آسا).

• **اوپڙ ج اوپڙ:** [ا-مذ] ٻوٽن وغيره جو ڦونهڙو، گاهه، ٻوٽو، وڻ ٽڻ.

'امت جي آخوند، اوپڙ سڀ اپاريا' (ڏتو).

• **اوتَ ج اوتُون:** [ا-مث- مصدر 'اوتڻ' مان اسم] پالوٽ، پلٽ (پاڻيءَ جي)، پاڻيءَ جي ليٽ.

* امنگ يا اڌمي جو زور.

* [سن: اُدورتہ]

'ڪهن ڪين منهان، اوتون ڏين اکين سان' (شاهه).

'اوتر ڏني اوت، نه مون سوڙ نه گبرو' (شاهه/رپ)

* اوٽي، ڏک، چوپائي مال کي متاري ڪرڻ لاءِ تيل جو ورتل ڏک

* اشارو، ميچ.

* مينهن.

* [س/ل]

* محبت جي يادگيري، جوش، جذبو، اڌمو.

* [س/ات]

* گهاٽائي، گهٽائي.

* ليٽ (درياءَ جي).

• **اوت:** [ا-مذ] پيٽو (تاڃيءَ جو).

– **اوت پوت:** [ا-صفت] تاڃي پيٽي اٽيل.

* سڀ طرفين بڪڙندڙ، اندر ٻاهر.

• **اوتِ پوتِ:** [ا-مث] مٺ سٺ.

* هڪجهڙائي.

* پيچ ڌاهه، بيقراري.

• **اوت:** [صفت] بي اولاد ماڻهو، ڪنوارو.

* احمق، مورک.

* بداخلاقي.

* [هند]

• **اوتاد:** [اـ مذ] ميخون. ڏند ڪٿا موجب اهي چار الله لوڪ جن تي ساري عالم جو مدار آهي.

* [ع: وتد ج اوتاد]

• **اوتارُ ج اوتارَ:** [اـمذ] هيٺ لهي ايندڙ. هندو مت جي عقيدي موجب ايشور جو ڪنهن بہ جسم يا روپ ۾ ظهور. ايشور جو ٻيو روپ. ديوتا.

* [سن: اوتري < او = هيٺ + تري = هيٺ لهڻ]

— **اوتار ڌارڻ:** [اصطلاح] هندو مت جي عقيدي موجب ايشور جو انساني جسم وٺي هدايت لاءِ زمين تي اچڻ.

• **اوتارُ ج اوتارَ:** [اـ مذ] ڪنهن دوا جي اثر لاهڻ لاءِ مخالف دوا واپرائڻ. اوتارو. ترياق. زهر مار.

* جن ڀوت جو واسو.

* [سن: ويتهار]

* ڪاري جي رڃ جو هڪ حصو.

* [سن: اوتر پڻ = آرام ڏيندڙ دوا]

* عيوض. بدلو. بدل سدل. مٽ سٽ.

* [س/ات]

• **اوتارو ج اوتارا:** [اـ مذ] سفر ڪري اچي وهڻ تان لهڻ جي جاءِ. منزل جي جاءِ. منزل. منزل گاهہ.

* اوطاق. آستانو.

* مڪان. دائرو.

'ڏي خبر ڪيانئل ڪري، منهنجو يار ڪڏهن ايندو اوتاري' (اميدعلي).

* جانورن جي ڪيري.

* اتارو (تحريرجو). نقل.

— **اوتاري:** [صفت_مذ] اوتاري وارو (فقير).

• **اوتاڙ:** [اـ مث] متانهين زمين (جنهن تي پاڻي سولائيءَ سان چڙهي نہ سگهي).

* گهٽي ڪاڻ سبب ڪاڏي نہ وڃڻ واري حالت.

* [س/ات]

• **اوتاڙي:** [صفت_مذ] اوتڙ. گمراهہ. تواڻي.

* [س/ڪ – سن: او = هيٺ، خراب + تره = تڙ]

• **اوتاڙ جڻُ:** [مصدر 'اوتاڙڻ' مان فعل مجهول] چوپائي مال جو پاڻيءَ ڪان تهڻ. تاڙ ڪاڻڻ. پاڻيءَ يا ڪاڏي ڪٽڻ وجڻ سبب بڪ لهي وڃڻ.

* [اوتاڙيو اوتاڙيو اوتاڙيل]

• **اوتاڙڻُ:** [مص _ فعل متعدي] اڏ ۾ روڪڻ.

* [مص] اوتاڙڻ

* [امر] اوتاڙ

* [مضارع] اوتاڙيان (ج) اوتاڙيون. اوتاڙين (ج) اوتاڙيو. اوتاڙي (ج) اوتاڙين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اوتاڙي ٿو (ج) اوتاڙين ٿا

* [حال مث] اوتاڙي ٿي (ج) اوتاڙين ٿيون

* [ماضي] اوتاڙيو (ج) اوتاڙيا

* [ماضي مث] اوتاڙي (ج) اوتاڙيون

* [مستقبل] اوتاڙيندو (ج) اوتاڙيندا

* [مستقبل مث] اوتاڙيندي (ج) اوتاڙينديون

* [اسم مفعول] اوتاڙيل

• **اوتاڙيلُ ج اوتاڙيلَ:** [اـصفت] اجايل پاڻي پيئندي اڌ مان ناهہ ڪاڏل (جانور).

• **اُوتائو ج اوتائو:** [اـصفت] سڌ رکندڙ. سڪايل. آسائو.

* [سن: اتڪ = خواهان، سڪندڙ غمگين. ڪنهن شيءِ جو خيال ڪندڙ]

'ڪا جا ٿيس ٻيٽ، جيئن اچ اُتائون پرين ڪي' (شاهہ/سسئي).

• **اوتر:** [اــمث] شين جي مناسبا وقت ڏنل واڌو قيمت، اُترُ.

• **اوتر:** [اــمذ] چئن ڏسن طرفن مان هڪ جو نالو، اتر، شمال.

* مٿان، مٿيون.

* [سن: اتر]

— **اوترين ج اوتريان:** [اــصفت] اتر وارو، اتريون، اتر جو.

* [مث: اوترين ج اوتريون]

— **اوترين ڪَنُ:** [اــمث] اتر قطب جي چوڌاري ڦرندڙ تارن جو هڪ ميڙ، هڪ نکٽ، ڏبِ اڪبر.

• **اوترو ج اوترا:** [صفت ــ مذ] انهيءَ جيترو، انهيءَ مقدار ۾، اوڏو، انهيءَ جيڏو.

* [مث: اوتري ج اوتريون]

— **اوتري جو اوترو:** [ظرف] بلڪل اوترو، بنهه انهيءَ جيترو، نه گهٽ نه وڌ، پورو، سالم.

* جيترو اڳ هو اوتروئي، ساڳيو.

• **اَوَتڙُ ج اَوَتڙَ:** [اــ مذ] اهو تڙ، جتي ٻيڙين بيهڻ يا وهنجڻ جو سهنج نه هجي، اهنجو تڙ، اڻانگو تڙ، خراب تڙُ.

'اوتڙ ڪنهن نه اوليا، سُتڙ ويا سالم' (شاهه/ڪلياڻ).

* اوجهڙ، پراهون.

* [ضد: ستڙ]

* ڪُواٽ، گمراهه.

* [ظرف] مٿانهون، اُڪبرو، اُڪبري.

* [س/ ک]

— **اَوَ تڙان تڙِ ٿيڻ:** [اصطلاح] بي راهه مان سنئين راهه تي اچڻ، ڏکن مان سک نصيب ٿيڻ.

'ڪنهن جنهن گهيڙُ گهڙي، جيئن اُوتڙان تڙُ ٿيس' (شاهه/سهڻي).

— **اَوَتڙو ج اَوَتڙا:** [صفت] تڙ کان سواءِ، اوائي، گمراهه.

• **اوتڙ:** [اــ مث] ويا جو مرضُ.

* [س/ ات]

• **اوتڙجڻ:** [مصدر 'اوتڙڻ' مان فعل مجهول] گهڻي ڪاٺڻ سبب ڪاڌو نه وڻڻ، ڪاڌو منهان پوڻ، جوڳرجڻ، جهوڳرجڻ.

* [سن: اتپورڻ]

* [اوتڙيو اوتڙبو اوتڙيا]

— **اوتڙجي پوڻ:** [اصطلاح] پيٽ ڀرجي پوڻ، جهوڳرجي پوڻ، گهڻي ڪاٺڻ ڪري ڪاڌو نه وڻڻ.

• **اوتڙو ج اوتڙا:** [صفت ــ مذ] اڻ ڳنڍيل.

* [س/ ات]

* [مث: اوتڙي ج اوتڙيون]

• **اوتمائڻُ:** [مص – فعل متعدي] ليٽائڻ، پلٽائڻ.

* [مص] اوتمائڻ

* [امر] اوتماءِ

* [مضارع] اوتمايان (ج) اوتمايون، اوتمائين (ج) اوتمايو، اوتمائي (ج) اوتمائين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اوتمائي ٿو (ج) اوتمائين ٿا

* [حال مث] اوتمائي ٿي (ج) اوتمائين ٿيون

* [ماضي] اوتمايو (ج) اوتمايا

* [ماضي مث] اوتمائي (ج) اوتمايون

* [مستقبل] اوتمائيندو (ج) اوتمائيندا

* [مستقبل مث] اوتمائيندي (ج) اوتمائينديون

* [اسم مفعول] اوتمايل.

• **اوتڻُ:** [مص -- فعل متعدي] اونڌو ڪرڻ، ليٽائڻ (ٿانوَ)، هڪ ٿانءَ مان ٻئي ٿانءَ ۾ وجهڻ (پاڻي)، لاهڻُ، نائڻ، پلٽڻ، هارڻ (پاڻي وغيره).

* [مص] اوٽڻ
* [امر] اوٽِ
* [مضارع] اوٽيان (ج) اوٽيون، اوٽيين (ج) اوٽيو، اوٽي (ج) اوٽين
* [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اوٽي ٿو (ج) اوٽين ٿا
* [حال مث] اوٽي ٿي (ج) اوٽين ٿيون
* [ماضي] اوٽيو (ج) اوٽيا
* [ماضي مث] اوٽي (ج) اوٽيون
* [مستقبل] اوٽيندو (ج) اوٽيندا
* [مستقبل مث] اوٽيندي (ج) اوٽينديون
* [اسم مفعول] اوٽيل

– اوٽ ج اوٽون: [ا_مث، مصدر 'اوٽڻ' مان اسم] هار، پلٽ، لاهه.
* گهاٽو ميٺهو.
* [س/ ل]
* محبت جي گهٽائي.

– اوٽ، اوٽِ اوٽان: [ا_مث] لاڳيتو پاڻيءَ اوٽڻ يا هارڻ جي حالت، گهٽي هار وير.

– اوٽائڻُ: [مصدر 'اوٽڻ' مان متعدي بالواسطہ] ليٽائڻ (پاڻيءَ جو ٿانوَ).
* [اوٽيو اوٽيندو اوٽيل]

– اوٽ پوٽ: [ا_مث] هار وير، پلٽ پلٽان. چڱيءَ طرح ڏيڻ (پاڻي)، اٿهه پٽهه.

'اوٽ پوٽ اپيد ٿي، ڏسن نين پري' (سامي).

– اوٽجڻُ: [مصدر 'اوٽڻ' مان فعل مجهول] هارجڻ (پاڻي)، ليٽجڻ (ٿانوَ).
* [اوٽيو اوٽيندو اوٽيل]

– اوٽڻي ج اوٽڻيون: [ا_مث] اوٽڻ جو نمونو.
* تيل يا گيهه وغيره جو ڏڪ (جو ٺڪر يا ڪنهن جانور جي وڇڙي).

– اوٽون ڏيڻ: [اصطلاح] پاڻيءَ جو زور زور سان وهڻ. هوا جو زور سان گهلڻ، پلٽجڻ.

_ اوٽون جوٽون: [ا.مث] پلٽ ۽ روشني (ذات جي پلٽ ۽ جوت)
* [ا.خاص] استاد بخاريءَ جي شاعريءَ جي ڪتاب جو نالو.

– اوٽون ڪرڻ: [اصطلاح] حملا ڪرڻ، مٿان ورڻ.

– اوٽيل پوٽيل: [صفت] آزمايل، پرکيل.
* جاچيل جونچيل، ڏٺل وائٺل.
* [س/ ات]

● اوٽي: [ا_مث] ترن جي ڳنڍ ڏاٽي.
* [س/ ات]

● اوٿ ج اوٿون: [ا_ مث] چپ، گري آفت.
* [س/ ل]

'شل ڪا اوٿ پوئي' (لوڪ چوڻي)

* پاپ، هچا.
* گهٽي ننڊ، ننڊ جو غلبو، گهر.

– اوٿ پوڻ: [اصطلاح] چپ ڪرڻ، هچا پوڻ، مصيبت نازل ٿيڻ.

– اوٿ چڙهڻ، اوٿ ورڻ: [اصطلاح] ننڊ جو خمار چڙهڻ، گهر چڙهڻ.
* [س/ ل]

● اوٿارو: [ا_مذ] هندو مت ۾ موت کان پوءِ ٻارهين جو هڪ ڪريا ڪرم.
* خراب خواب، ننڊ ۾ ڊيڄڙو، ننڊ ۾ اٿي هلڻ جي حالت.

● اوٽاڪُ، اوٽاڳُ: [ا_ مذ] چوپائي مال کي ڀهرائڻ لاءِ ونءِ وڃڻ، چارڻ لاءِ چوپايو مال جهنگ ڏانهن ونءِ وڃڻ.

• **اوٺاڳڻُ:** [مص – فعل متعدي] چوپائي مال کي اٺاري چارڻ لاءِ جهنگ ۾ وٺي وڃڻ، مال سان ٻهري وڃڻ. صبح جو سويل مال ٻهرائڻ. اوٺاٽڻ.

* [مص] اوٺاڳڻ
* [امر] اوٺاڳ
* [مضارع] اوٺاڳيان (ج) اوٺاڳيون، اوٺاڳين (ج) اوٺاڳيو، اوٺاڳي (ج) اوٺاڳين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اوٺاڳي ٿو (ج) اوٺاڳين ٿا
* [حال مث] اوٺاڳي ٿي (ج) اوٺاڳين ٿيون
* [ماضي] اوٺاڳيو (ج) اوٺاڳيا
* [ماضي مث] اوٺاڳي (ج) اوٺاڳيون
* [مستقبل] اوٺاڳيندو (ج) اوٺاڳيندا
* [مستقبل مث] اوٺاڳيندي (ج) اوٺاڳينديون
* [اسم مفعول] اوٺاڳيل

• **اوٺان، اوٺو:** [ا_ مذ] صبح جو اٺڻ جي مهل.

'اوٺان مهل آهون ڪريان، جيئن ڍور لوڏي ڍنوري' (صدرالدين چارڻ).

• **اوٺاڻُ:** [ا_ مذ] ٻن ٻهرن جو چوپائي مال کي وٺاڻ ۾ وٺي اچڻ جي حالت.

* [س/ ل/ ٺ]

• **اوٺاٽڻُ:** [مص – فعل متعدي] مال کي جهنگ ۾ وٺي وڃي چارڻ، مال سان ٻهرجي وڃڻ، اوٺاڳڻ.

* [مص] اوٺاٽڻ
* [امر] اوٺاٽ
* [مضارع] اوٺاٽيان (ج) اوٺاٽيون، اوٺاٽين (ج) اوٺاٽيو، اوٺاٽي (ج) اوٺاٽين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اوٺاٽي ٿو (ج) اوٺاٽين ٿا
* [حال مث] اوٺاٽي ٿي (ج) اوٺاٽين ٿيون
* [ماضي] اوٺاٽيو (ج) اوٺاٽيا
* [ماضي مث] اوٺاٽي (ج) اوٺاٽيون
* [مستقبل] اوٺاٽيندو (ج) اوٺاٽيندا
* [مستقبل مث] اوٺاٽيندي (ج) اوٺاٽينديون
* [اسم مفعول] اوٺاٽيل

• **اوٺپ، اوٺپ:** [ا_ مذ _ مث] جسم جي تڪڙي واڌ، اوسر، اوڀڙ.

• **اوٺر:** [ا_ مذ] تمام سخت واءُ

* گهٽائي، زور.
* [س/ ات]

'عشق اوٺر عشق کي آرام ڇا، ولولي تي ولولو وسرام ڇا!' (استاد بخاري)

• **اوٺڙ، اوٺڙ:** [ا_ مث] اٿلَ، ڪنهن وچڙندڙ بيماريءَ سبب موت گهٽجو ٿيڻ.

• **اوٺڙُ:** [صفت] جنهن کي هڪ هنڌ ٽِڪاءُ نه اچي، اٿٿرو، اڙٻنگ، اهنڊ، حرڪتي.

* [سن: او + سٿر]

• **اوٺڪ:** [ا_ مث] سنبت، تياري، هُشي. جوانيءَ جي ابتدا.

• **اوٺلَ:** [ا_ مث] اج وچ.

* [س/ ٺ]

• **اوٺلاڻَ ۽ اوٺلاٽيون:** [ا_ مث] اها ڏيڳي يا مينهن جيڪا وري وري ڦرجڻ جي باوجود ڏڪي نه ٿئي، ٿلهي، اٿلاٽڻ.

* [س/ ل]

• **اوٺلو:** [صفت_ مذ] اٺليل، هڪ پاسي وريل (ڳنڍ)، وڪوڙيل.

* [مث: اوٺلي]

• **اوٺماٽي:** [ا_ خاص] هڪ قبيلي جو نالو

* [س/ ڪوهر]

● **اوٽو ج اوٽا:** [اِ ـ مذ] ڄيت جو هڪ قسم (جيڪو گرگٽ جهڙي ڪي ٿڪيندو آهي)، چوٽو ٽٽو

* [س/ ل]

● **اوٽ:** [اِ ـ خاص] هڪ ذات جو نالو.

* [س/ ات]

● **اوٽ:** [اِ ـ مث] اٽڪل، اندازو، ڏُڪو، قياس، گـُمان، انومان، خبر، سماءُ، ڪنڙڪ.

* ڍنگ ُ، ڏانءُ (ڪم جو).

* وِيترجو چاڙهہ.

* اڇڻ جي حالت، 'موٽ' جو ضد.

* بخيي جو هڪ نمونو اوٽي.

* [س/ ٽ]

ـ **اوٽ تي هلڻ:** [اصطلاح] اٽڪل سان هلڻ.

* ڏُڪي تي ڪم ڪرڻ.

ـ **اوٽي:** [اِـصفت] جيڪو ڏُڪي يا اٽڪل تي ڪوبہ ڪم ڪري، جنهن کي ڪم جو ڏانءُ نہ هجي.

● **اوٽ ج اوٽُون:** [اِـمث] پناهہ، آڏ، پردو، ڍڪ، اولو، اجهو، بچاءُ، چانو.

'سال ستڪن، جال چنڪن، ڪان ڪن ال آڏ، اوٽ ' (گل).

'ادب اٿئي اوٽ، اوٽ تہ اڳاهون ٿئين! (سچل)

* جهلو، سهارو

* پاسو، پَرِ، ڪنارو، ڪنڌي.

* ڪکن جي ڪنڌي، پٽَرِ، ڪکن ڪانن مان ٺهيل آڏَ.

* ڪنهن ڪم ڪرڻ جو ڏانءُ، ڪنهن ڳالهہ جي معمولي ٽيٽ، ڪنڙڪ.

* ڪپهہ مان ڪکڙن ڌار ڪرڻ جو ڪم.

* هرجي پهرين ڪيڙ.

* مينهن جو وسڪارو.

– **اوٽائتو ج اوٽائتا:** [صفت ـ مذ] اوٽ ۾ آيل، اوٽ وارو، لڪل، پاسيرو، پرڀرو هنڌائتو

* پناهہ وارو، محفوظ.

* [مث: اوٽائتي ج اوٽائتيون]

– **اوٽ تي هلڻ:** [اصطلاح] تڪ تي ڪم ڪرڻ، آڌر تي هلڻ

– **اوٽ ڪرڻ:** [اصطلاح] ڍڪ ڪرڻ.

* پردو ڪرڻ.

* حفاظت وارو پاسو وٺڻ.

– **اوٽ وٺڻ:** [اصطلاح] پناهہ وٺڻ، ٽيڪ وٺڻ، حفاظت وارو پاسو وٺڻ.

* سامر پوڻ.

● **اوٽ ج اوٽ:** [اِـمذ] ڍِڳ، ڍير (جيڪو محض ڏيکاءُ لاءِ هجي).

* [س/ ل]

● **اوٽارُ ج اوٽار:** [اِـمذ] لٽ يا مٽيءَ جو تهہ، ريٽ ُ، درياهہ ۾ پيدا ٿيل واريءَ جو ڀيٽ، ڀيٽارو لَٽ.

* غبار، ڌنڌ، لٽاٽ.

* ڍير، ڍِڳ، پڙ.

* [س/ ل]

* غبار (دل جو)، غم، اونگهہ.

* پنڪي (ننڊ جي)، ننڊ جي ڪري اکين جي ڳراڻ.

* پور، خيال، يادگيري.

* [س/ ات]

– **اوٽار لهي وڃڻ:** [اصطلاح] يادگيري لهي وڃڻ، خيال لهي وڃڻ

● **اوٽارڻ:** [مص – فعل لازمي] لٽڻ، ڍڪڻ (مٽيءَ سان)، پورڻ (ڪڏ کوهہ)، ياد ڪرڻ، ڳڻتي ڪرڻ، غم ڪرڻ، غبار چڙهڻ (دل تي).

* [اوٽاريو، اوٽاريا، اوٽاري، اوٽاريون، اوٽاريندو، اوٽاريندا، اوٽاريندي، اوٽاريندي، اوٽاريل]

– **اوتار:** [اـ مث] دل تي بار، ڳڻتي، چنتا، فڪر.
* غم، خيال (جيڪو ويڙهي وجي).
* يادگيري.

– **اوتارجڻُ:** [مصدر 'اوتارڻ' مان فعل مجهول] لَٿجڻ، مٿيءَ سان ڍڪجي وڃڻ.
* ڳڻتي ۾ ويڙهجڻ.

'اوتارجي اچ ويو، گوندر گڏياڻون' (شاهه).
* [اوتاريو اوتاريو اوتاريل]

– **اوتاري:** [اـ صفت] لَٿيندڙ مٿيءَ سان ڍڪيندڙ.
* فڪرمند، غمگين.

– **اوتاري وڃڻ:** [اصطلاح] لٿي وڃڻ.
* ڇڏي وڃڻ.
* نظرانداز ڪري ڇڏڻ (غم، ڳڻتي).

• **اوتاڪ ج اوتاڪَ:** [اـ مذ] چوپائي جو اهو قرُ جنهن جو ڪير ڏاڻ بند تي ويو هجي.
* [س/ات]

• **اوتُر:** [اـ مذ] ڳڻتي، فڪر، چنتا.
* غم، بار، غبار، اوتار.

'اوترير اپان هينڙو لٽي ويو'.

• **اوتڙو ج اوتڙا:** [اـ مذ] بيل گاڏيءَ جي هڪ ڪاٺي (اوڏجي اڳئين پاسي واري اُهي ڪاٺي جنهن تي گاڏي سنڌي بيهي).
* رونٽڙو.
* [س/ ڪ]

• **اوتلو ج اوتلا:** [اـمذ] گهر جي اڳيان ٿلهو (چيٽي ۾ ڳوهيل مٽيءَ سان ٺهيل).

• **اوتَ موتَ:** [اـمث] وڃڻ ۽ اچڻ، ڪنهن منزل تائين وڃڻ ۽ اچڻ جي حالت، هٿي مٿا (سفر).
* [ظرف] ايندي ۽ ويندي.

• **اوتڻُ:** [مص –فعل متعدي] پناهه ڏيڻ، بچائڻ، مدد ڪرڻ.
* اوٽي ڏيڻ (ڪپڙي کي)، ڪپڙي جون ڪناريون ورائي سبڻ.
* ڪپهه مان ڪڪڙا ڪيڻ، ڪپهه تاڻڻ.
* زمين کي هر ڏيڻ شروع ڪرڻ، کيڙڻ جي ابتدا ڪرڻ.
* ڪپڙي کي ڦَندڻ هڻڻ.
* جهنڻ (بال).
* مدد ڪرڻ.
* [س/ات]
* ڪنگهڪار ڪرڻ.
* [مص] اوتڻ
* [امر] اوتِ
* [مضارع] اوتيان (ج) اوتيون، اوتين (ج) اوتيو، اوتي (ج) اوتين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اوتي ٿو (ج) اوتين ٿا
* [حال مث] اوتي ٿي (ج) اوتين ٿيون
* [ماضي] اوتيو (ج) اوتيا
* [ماضي مث] اوتي (ج) اوتيون
* [مستقبل] اوتيندو (ج) اوتيندا
* [مستقبل مث] اوتيندي (ج) اوتينديون
* [اسم مفعول] اوتيل

• **اوتڻو ج اوتڻا:** [اـمذ] بيل گاڏيءَ جي هڪ ڪاٺي (جيڪا ڪاٺي بيل گاڏيءَ جي پوئين حصي کي مٿي ڪئي بيهي)، رونٽڙو
* [س/ل]

• **اوتو ج اوتا:** [صفت_مذ] گندو، خراب خواب ۾ پليد ٿيل، نڙ پيل.
* بي اولاد.
* [س/ات]
* [مث: اوتي ج اوتيون]

• **اوتو ج اوتا:** [اـ مذ] ليپي (واري، چيٽي ۽ مٽيءَ گڏيل گاري جي ليپي سان ٺهيل سگهو).

❊ گهر جي اڳيان ٿلهو.

❊ [س/ل]

❊ اڱڻ.

❊ [س/ ٺ]

• **اوتي ج اوتيون:** [اـمٽ] ڪپڙي جي اندر ورائي سبيل ڪناري، بخيي جو هڪ نمونو.

❊ [سن: اوتي]

❊ پرت جو هڪ قسم.

❊ [س/ ٺ]

— **اوتيارو:** [اـمذ] اوتيءَ وارو (ڪپڙو)، اوتين ڏنل (ڪپڙو).

— **اوتياري ورائڻ:** [اصطلاح] سبيل ڪپڙي جي ڪناري موڙي ٽوپو ڏيڻ.

• **اُوتي ج اُوتيون:** [اـمٽ] ٻارن جي هڪٻئي کان رسي جدائي ڪرڻ جي حالت (ٻار جڏهن رسندا آهن، تڏهن پنهنجون ڄيڄون ملائي هڪٻئي کي 'اوتي' جو لفظ چوندا آهن)، ڪٽي.

• **اوتيڙو ج اوتيڙا:** [اـمذ] وڻ جي ٽاريءَ جو پيوند يا قلم.

❊ ٻجو (ڪيوڙي جو).

❊ [صفت] هاري، زمين کيڙيندڙ.

• **اوٿ ج اوٿون:** [اـ مٽ] ننڍي ٻڪري، ٻٺ، ائٺ.

❊ [س/ ڪوهـ]

• **اوٿ:** [اـمٽ] اوٽ، بچاءُ، پناهه، پرڇهلو، آڏار.

❊ [س/ٿ/ل]

• **اوٺِ، اوٺ ج اوٺون:** [اـ مٽ] وس، جهجهي برسات، وٺي جي چرِ، مينهن جو گڏ ٿيل پاڻي، پلر.

❊ [س/ل: وسڻ> وٺو> اٺو> اوٺ]

'اٺي اوٺ اتر کان، جانب ياد اچن'.

❊ مينهن جي پاڻيءَ جي ٻوڏ، مينهن جو پاڻي (جيڪو مٿانهين تان ٦ کيندو هيٺاهينءَ ڏانهن اچي).

• **اوٺا:** [اـخاص] هڪ ذات جو نالو (جيڪا سڄي سنڌ ۾ موجود آهي، پر سنڌن اڪثريت ٿر ۾ رهي ٿي)

• **اوٺارَ ج اوٺاريون:** [اـ مٽ] مڇيءَ جو هڪ قسم (سنهن چلرن سان، ڊيگهه چار پنج انچ).

❊ [س/ ڪ]

• **اوٺارُ ج اوٺارَ:** [صفت_ مذ] اٺن وارو اوٺي، جت، اٺ چاريندڙ.

❊ [اـ مذ] اٺن جو گلو.

— **اوٺاري:** [صفت_ مذ] اوٺار، اٺن وارو.

• **اوٺارو:** [اـمذ] خراب خواب، اوٿارو.

❊ [س/ ل]

• **اوٺاڙي:** [صفت] اوڌار، اوڌي.

❊ [س/ ٺ]

• **اوٺائي ج اوٺائيون:** [اـمٽ] بيت جي مٿي ڇِڪ، سماع وقت ڏنل بيت، ٻار، اوسارو، مرثيو.

ـ **اوٺيائيون اويسن جون:** [اـخاص] اويس نالي شڪارپور جي عوامي شاعر جو ڪتاب.

— **اوٺائيون ٻڌائڻ، سڻائڻ:** [اصطلاح] سڏيون ٻڌائڻ، ڳتا جواب ڏيڻ.

• **اوٺلو ج اوٺلا:** [اـ مذ] آهورو.

❊ [س/ ٿ/ ڍٽ]

• **اوٺڻ:** [مص – فعل متعدي] ويجهو ٿيڻ.

❊ [س/ٿ]

❊ [مص] اوٺڻُ

❊ [امر] اوٺ

❊ [مضارع] اوٺيان (ج) اوٺيون، اوٺين (ج) اوٺيو، اوٺي (ج) اوٺين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اوٺي ٿو (ج) اوٺين ٿا
* [حال مث] اوٺي ٿي (ج) اوٺين ٿيون
* [ماضي] اوٺيو (ج) اوٺيا
* [ماضي مث] اوٺي (ج) اوٺيون
* [مستقبل] اوٺيندو (ج) اوٺيندا
* [مستقبل مث] اوٺيندي (ج) اوٺينديون
* [اسم مفعول] اوٺيل

● **اوٺو ج اوٺا:** [اـ مذ] اٺ جو (ڪيس، گوشت، مال وغيره).
* اوٺو (مال).
* [صفت ـ مذ] اٺ وارو، اوٺي.
* [مث: اوٺي ج اوٺيون]

– **اوٺي ڦيڻ هجڻ:** [اصطلاح] ڪمزور هجڻ، بي بقا هجڻ.
* [س/ اٺ]

– **اوٺو ج اوٺا:** [اـ مذ] اُهڃاڻ، نشانُ، پار، پتو.
* [س/ ٺ/ ل]

● **اوٺا سوٺا:** [اـمذ] پار پتا.
* مهڻا، طعنا تنڪا.
* [س/ ٺ]

● **اوٺو ج اوٺا:** [صفت ـ مذ] پليد، ناپاڪ، نِجس، مٺي ميرو.
* [سن: ادشٽ]
* [مث: اوٺي ج اوٺيون]

– **اوٺائي، اوٺائي:** [اـمث] ناپاڪائي، پليدي، نجاست، مٺي ميرائي.

● **اوٺوال:** [اـ خاص] هڪ ذات جو نالو.
* [س/ ڪ]

● **اوٺو ملائڻ، روڪڻ:** [اصطلاح] ڏڙي ڏِڪي ڪيڻ، زمين سڌارڻ.

● **اوٺانگ، اوٺانگڙو:** [اـمذ] ايتري برسات جنهن مان اٺ جي مُٺَ جيتري پوسل ٺئي، ٿورو مينهن، ڪَڻ ڪَڻ، ڪپڙي پوس.
* [س/ ل]

● **اوٺي:** [اـ مذ] اٺ وارو جت، اٺ سوار، قاصد، ريبارو.
* [سن: اشتر=اٺ]
* [اـ خاص] هڪ ذات جو نالو

● **اوٺي ج اوٺيون:** [اـمث] رڍ جو هڪ قسم (جنهن جو رنگ ۽ ڪن اٺ جهڙا ٿين).
* [س/ اٺ]
* مڇيءَ جو هڪ قسم (سنهڙن اڇن چلرن سان، ديگھه اٽڪل ا؛ فوٽ).

● **اوٺير:** [اـمث] مڇيءَ جو هڪ قسم.

● **اوٺيڙو، اوٺيٽڙو ج اوٺيڙا، اوٺيٽڙا:** [صفت ـ مذ] اٺ سوار، شتر سوار.
* اٺ تي چڙهيل قاصد، قاصد، ريبارو.
* مڇيءَ جو هڪ قسم.
* [مث: اوٺيڙي، اوٺيٽڙي ج اوٺيڙيون، اوٺيٽڙيون]

● **اوٺي ڳلهي:** [اـمث] ٻڪريءَ جو هڪ قسم.

● **اوٺينگڻ:** [مص – فعل متعدي] ٽيڪ ڏيڻ.
* [س/ ٺ]
* [مص] اوٺينگڻ
* [امر] اوٺينگ
* [مضارع] اوٺينگيان (ج) اوٺينگيون، اوٺينگين (ج) اوٺينگيو اوٺينگي (ج) اوٺينگين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] اونِينگي ٿو(ج) اونِينگين ٿا
* [حال مث] اونِينگي ٿي (ج) اونِينگين ٿيون
* [ماضي] اونِينگيو(ج) اونِينگيا
* [ماضي مث] اونِينگي (ج) اونِينگيون
* [مستقبل] اونِينگيندو(ج) اونِينگيندا
* [مستقبل مث] اونِينگيندي (ج) اونِينگينديون
* [اسم مفعول] اونِينگيل

• **اوپاڄ:** [اـ مذ] پيدا ٿيڻ جي حالت، پيٽان جاول (ٻار).
* [س/ل]
* [ضد: نيپاڄ]

• **اوپارُ:** [اـ مذ] اپراسو، فائدو، نفعو.
* [س/لس]

• **اوپارڻُ:** [مص ـفعل متعدي] اپاڙڻ، کڙوڪرڻ، اکرڻ، پارکرڻ
* [سن: اتپارڻ]
* [مص] اوپارڻ
* [امر] اوپارِ
* [مضارع] اوپاريان (ج) اوپاريون، اوپارين (ج) اوپاريو، اوپاري (ج) اوپارين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] اوپاري ٿو(ج) اوپارين ٿا
* [حال مث] اوپاري ٿي (ج) اوپارين ٿيون
* [ماضي] اوپاريو(ج) اوپاريا
* [ماضي مث] اوپاري (ج) اوپاريون
* [مستقبل] اوپاريندو(ج) اوپاريندا
* [مستقبل مث] اوپاريندي (ج) اوپاريندیون
* [اسم مفعول] اوپاريل

• **اوپارو ج اوپارا:** [اـ مذ] مٽيءَ مان ٺهيل ٻچلهه (جيڪا هڪ هنڌ کان ٻئي هنڌ تائين جوري پوري سگهجي).
* [س/ت]

• **اوپاڙو ج اوپاڙا:** [اـ مذ] ڍنگهرن جو ڇوڙ.
* [س/ٿ]

• **اوپٽو، اوڦٽو:** [صفت ـ مذ] ڌاريو، بيگانو، اوپرو (ماڻهو)
* [سن: اپرچتر]
* [مث: اوپٽي، اوڦٽي]

• **اوپرنو ج اوپرنا:** [اـمذ] اوڍڻ جو ڪپڙو، مرشد يا گروءَ ڪان تحفي طور مليل ڪپڙو (چادر وغيره)، عورتن جي ڍڪڻ جي سنهي چادر، اوڍڻي، رئو.

• **اوپرو ج اوپرا:** [صفت ـ مذ] ڌاريو، بيگانو، ٻاهريون، پرديسي، نامحرم، اڻ واقف.
* [ا ـ مذ] ڪٽ جي ويڪر (سيرانديءَ پيرانديءَ) واريون ٻن ڪاٺين مان هڪ ڪاٺي.

• **اوپري ج اوپريون:** [صفت ـ مث] ڌاري، اڻ ڏٺل، نئين (عورت).
* ڪٽ جي ويڪر، سيرون (سيرانديءَ پيرانديءَ) واري هڪ ڪاٺي
* [س/ات]

• **اوپڙُ، اوپڙ:** [ـ مث ـ مذ] (گاهه ٻوٽن وغيره جي) واڍ، زخم جي واڍ.
* سڌارو، واڌارو
* [سن: ادڀد = واڌ]

• **اوپسر:** [اـ مث] ڪنوڻ، وڄ.
* [هند: اپچن، اپسرا، اوپسر]

'اڳ اليهر اوپسر مڪ مرمر موچاراس' (صدرالدين).

• **اوپڻُ:** [مص ـ فعل متعدي] پاڻي اپائڻ، پاڻي ٻاهر ڪڍڻ (ٻيڙيءَ مان).

* [مص] اوپڻ
* [امر] اوپ
* [مضارع] اوپيان (ج) اوپيون، اوپين (ج) اوپيو، اوپي (ج) اوپين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] اوپي ٿو (ج) اوپين ٿا
* [حال مث] اوپي ٿي (ج) اوپين ٿيون
* [ماضي] اوپيو (ج) اوپيا
* [ماضي مث] اوپي (ج) اوپيون
* [مستقبل] اوپيندو (ج) اوپيندا
* [مستقبل مث] اوپيندي (ج) اوپينديون
* [اسم مفعول] اوپيل

● **اوپو:** [اـ مذ] پرائو بار، ٻئي جي ذميداري.
* [س/ل]

● **اوچ ج اوَچ:** [اـ مذ] بلندي، مٿانهين، چوٽي (آسمان جي)، ڪاپار.
* سمت الراس، مٿانهون درجو، مرتبو، عزت، اقبال، شان، ڪمال، عروج، واڌارو، ترقي.
* [ع ـ سن: اوجس = تيج، روشني]
* ٻل، سگهه، همٿ، پرجهلو.

— **اوچ سر:** [اـ مذ] موسيقيءَ ۾ هڪ سُر جو نالو.

— **اوچ شرف:** [اـ مذ] عزت يا شان جي بلندي.

— **اوچ فلڪ:** [اـ مذ] آسمان جي چوٽي، سمت الراس.

— **اوچ کي پهچڻ:** [اصطلاح] ترقيءَ کي پهچڻ، بلنديءَ تي پهچڻ، عروج تي پهچڻ.

● **اوجارڻ:** [مص – فعل متعدي] اجارڻ، صاف ڪرڻ، چمڪائڻ، اجرو ڪرڻ.
* روشن ڪرڻ (نالو).
* [سن: اجّولن = چمڪائڻ]
* [مص] اوجارڻ
* [امر] اوجار
* [مضارع] اوجاريان (ج) اوجاريون، اوجارين (ج) اوجاريو، اوجاري (ج) اوجارين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] اوجاري ٿو (ج) اوجارين ٿا
* [حال مث] اوجاري ٿي (ج) اوجارين ٿيون
* [ماضي] اوجاريو (ج) اوجاريا
* [ماضي مث] اوجاري (ج) اوجاريون
* [مستقبل] اوجاريندو (ج) اوجاريندا
* [مستقبل مث] اوجاريندي (ج) اوجارينديون
* [اسم مفعول] اوجاريل

— **اوجار:** [اـ مث] اوجر، اجلائي، صفائي، چمڪو.
* [اـ مث] صفائيءَ جو اوزار، ٿانون وغيره جي صفائي واري مُوئي وغيره، صفائيءَ جو ڪپڙو.

— **اوجارائڻ:** [مصدر ' اوجارڻ ' مان متعدي بالواسطه] صفا ڪرائڻ، چمڪارائڻ (هٿيار گهه وغيره).
* [اوجاريو اوجاريندو اوجاريل]

— **اوجارو ج اوجارا:** [اـ مذ] اوجر، صفائي.
* سوجهرو، روشني.

— **اوجاري:** [صفت ـ مث] اجاريندڙ، نيڪي ڪيائيندڙ (وڏن يا خاندان جي)، روشن ڪندڙ (نالو).

● **اوجاڳڻ:** [مص – فعل لازمي] جاڳڻ، ننڊ نه ڪرڻ.
* [سن: جاگرڻ = جاڳڻ]
* [اوجاڳيو، اوجاڳيا، اوجاڳي، اوجاڳيون، اوجاڳيندو، اوجاڳيندا، اوجاڳيندي، اوجاڳينديون، اوجاڳيل]

• **اوجاڳو ج اوجاڳا:** [اـمذ] ننډ نہ ڪرڻ جي حالت، جاڳ، سجاڳي

– **اوجاڳا ڪيڻ، اوجاڳا ڪرڻ:** [اصطلاح] ننڊ ڦٽائڻ، راتيون جاڳڻ، راتيون جاڳي محنت ڪرڻ.

* سخت تڪليف سهڻ، محنتون ڪرڻ.

• **اِوجاڻ:** [اـمث] زمين جو ٽورو ٽڪر.

* [س/ٿ]

• **اوجرڻُ:** [مص – فعل لازمي] اجرڻ، صاف ٿيڻ (ڳهه، هٿيار وغيره) چمڪڻ، جرڪڻ

* [سن: اجّولن]

* [اوجريو اوجريا، اوجري، اوجريون، اوجريندو اوجريندا، اوجريندي، اوجريندون، اوجريل]

– **اوجرُ ج اوجرَ:** [اـمذ] چمڪو، چلڪو، صفائي، روشني.

– **اوجرِ ج اوجرون:** [اـمث] صفائي، چمڪ دمڪ، چلڪ.

– **اوجر ڪاڻڻ:** [اصطلاح] چمڪڻ، چلڪو ڪرڻ، اجرڻ.

• **اوجڙُ ج اوجڙَ:** [اـمذ] اجاڙ، ويراني، بربادي.

* [صفت] ويران، برباد، اجڙ.

• **اوجلُ ج اوجلَ:** [صفت] صاف، اجريل، چمڪندڙ، روشن، تابان، سهڻو

* [سن: اجّولن]

• **اوجلائي، اوجلتا:** [اـمث] صفائي، اوجرَ، چمڪو، جرڪو، پاڪيزگي.

– **اوجلو:** [اـمذ] سهائو، روشني.

• **اوجمڻُ:** [مص – فعل لازمي] پورو ڪرڻ، ختم ڪرڻ.

* [س/ٿ]

* [اوجميو اوجميا، اوجمي، اوجميون، اوجمندو اوجمندا، اوجمندي، اوجمنديون، اوجميل]

• **اوجو ج اوجا:** [اـمذ] ڏاس مان نهيل ٿيلهو وغيره.

* ڪرڙي، ڪٿي.

* [س/ٿ]

• **اوڄيس، اجاس:** [اـمث] روشني، سوجهرو

* [س/ٿ]

• **اوڄيساڙو:** [اـمذ] ڪچرو، ٻهر.

* [س/ٿ – سن: اڇشتر]

• **اوڄُ:** [اـمث] اٿاوت جو ڪم، اُٿت، اٿاوت.

* ٺاهپ، ٺاهہ، مضبوطي.

* ترقي، واڌ.

* بلندي، واڌارو، سرخروئي.

* [اڄڻ > اوڄ]

* طاقت، استعداد، قوت، همت، مدد، پشتي ٽيڪ، پنيرائي

* [ع: اوج]

– **اوڄ اچڻ:** [اصطلاح] پشتي اچڻ، ٽيڪ اچڻ (ڪم ڪي)، هشي اچڻ، ترقي اچڻ.

– **اوڄ ڏيڻ:** [اصطلاح] پشتي ڏيڻ، هشي ڏيڻ.

* چوٽ چاڙهڻ، بلنديءَ تي رسائڻ.

– **اوڄو:** [اـمذ] اٿاوت، اٿت.

– **اوڄون ڪرڻ:** [اصطلاح] وڏائي يا فخر ڪرڻ، علم تي ساور ڪرڻ، ظاهري ڏيک ڪرڻ.

'اوڄون ڪري عام ڪي، منجهايو ملن.'

– **اوڄو، اوڄي:** [صفت] چست، چالاڪ.

* سگهارو، زورءِ طاقت سان ڪم ڪندڙ.

• **اوچاهَہ:** [اـ مذ] چاهہ، شوق، وٺت.

* [س/ل: اڇهڻ > اوچاهہ]

'ميندا ڏور نہ مارئي، ڪرنهي اُن اوچاهہ' (شاهہ/مارئي)

* خواهش، سڌَ.

• **اوڇرُ ج اوڇرَ:** [اِ_مذ] اوجرُ، صفائي، چمڪ.

❊ [س/ٺ]

• **اوڇمُ ج اوڇمَ:** [اِ_مذ] ادم.

❊ سعيو.

❊ ڪوشش.

❊ تاڪيد.

❊ سرجوشي، اتساهه.

❊ [س/ل – ع: (ادم) سن: (اد = مٿي + يم = جهلڻ ڪم لاءِ هٿ ڪڍڻ)]

• **اوڇڻُ:** [مص – فعل متعدي] اٿڻُ، ناهڻ (ڪپڙو).

❊ [سن: اوڇ]

❊ [مص] اوڇڻُ

❊ [امر] اوڇ

❊ [مضارع] اوڇيان (ج) اوڇيون، اوڇين (ج) اوڇيو، اوڇي (ج) اوڇين

❊ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

❊ [حال] اوڇي ٿو (ج) اوڇين ٿا

❊ [حال مث] اوڇي ٿي (ج) اوڇين ٿيون

❊ [ماضي] اوڇيو (ج) اوڇيا

❊ [ماضي مث] اوڇي (ج) اوڇيون

❊ [مستقبل] اوڇيندو (ج) اوڇيندا

❊ [مستقبل مث] اوڇيندي (ج) اوڇينديون

❊ [اسم مفعول] اوڇيل

• **اوڇو ج اوڇا:** [اِ_مذ] اُٺاوت، اٺت.

❊ [سن: اوڇ]

❊ چست، چالاڪ، سگهارو، زور ۽ طاقت سان ڪم ڪندڙ.

❊ [سن: اوڇسڪا]

• **اوجهُه ج اوجهه:** [اِ_مذ] پورائو، اڪلاءُ، نبيرو.

❊ فيصلو، اوڄ.

• **اوجهُه ج اوجهه:** [اِ_مذ] اوجهري، معدو (جانورجو)، اوجهريءَ ۾ پيل گند، پيٽ.

❊ [سن: ادريه]

– **اوجهه اوتڻ:** [اصطلاح] ڪڙو ڳالهائڻ، گند اوڳاڇڻ، بڪواس ڪرڻ.

– **اوجهه ڏيڻ:** [اصطلاح] ڪيتولوڙڻ، نتيجو پوڳڻ، بدلو ڏيڻ.

– **اوجهه ڪڍي وجهڻ:** [اصطلاح] اڦٽ ماري وجهڻ، پيٽ ڦاڙي ڇڏڻ.

– **اوجهرُ ج اوجهرَ:** [اِ_مذ] اوجهري، پيٽُ، ڍڍ.

– **اوجهرُ پرڻ:** [اصطلاح] پيٽ ڀرڻ، ڍڍ ڀرڻ، ڍؤ ڪرڻ.

• **اوجهراڙَ ج اوجهراڙون:** [اِ_مث] رهڙ، رهنڊ.

❊ [س/ٺ]

• **اوجهراڪي ج اوجهراڪيون:** [اِ_مث] ننڊ جو جهوٽو، پنڪي

– **اوجهراڪيون اچڻ:** [اصطلاح] پنڪيون کائڻ، جهوٽا کائڻ

• **اوجهراٽي ج اوجهراٽيون:** [اِ_مث] جهوٽو (ننڊجو)، پنڪي

– **اوجهراٽيون کائڻ:** [اصطلاح] پنڪيون کائڻ، جهوٽا کائڻ

• **اوجهرڻُ:** [مص – فعل لازمي] ننڊ سبب جهوٽا کائڻ، پنڪيون کائڻ، ننڊ جو غلبو ٿيڻ.

❊ [اوجهريو، اوجهريا، اوجهري، اوجهريون، اوجهرندو، اوجهرندا، اوجهرندي، اوجهرنديون، اوجهريل]

• **اوجهرو ج اوجهرا:** [اِ_مذ] اونداهي، تاريڪي.

❊ [ضد: سوجهرو]

• **اوجهري ج اوجهريون:** [اِ_مث] جانور جو معدو، اوجهه.

– **اوجهري ڏارڻ:** [اصطلاح] تحمل ڪرڻ، برد بار ٿيڻ.

– **اوجهريءَ ڦاٽو ج اوجهريءَ ڦاٽا:** [صفت ـ مذ] گهٽو

ڪائيندڙ، پيٽوڙي.

* گهٽو ڳالهائيندڙ، بڪواسي.

* راز فاش ڪندڙ.

* [مث: اوجهريءَ ڦاٽي ج اوجهريءَ ڦاٽيون]

– **اوجهريءَ وارو ج اوجهريءَ وارا:** [صفت ـ مذ] بردبار،

متحمل.

* حلال جانور جو اوجهري فروش.

* [مث: اوجهريءَ واري ج اوجهريءَ واريون]

● **اوجهڙ:** [ا ـ مث] خراب هنڌ، جهنگ وارو هنڌ (جتي رستو هٿ

نه اچي)، ڪڙ ٻڙ، ڪڏون ڪوبا.

* گمراهي.

'اوجهڙ سي نه ٻڙن، پيئي جنين چڙين' (شاهه/ڪاموڙي).

● **اوجهڙڪيلُ ج اوجهڙڪيلَ:** [صفت] رستي کان هٽيل،

گمراهه، بي واٽو.

* ڏکيو اٽانگو مشڪل.

● **اوجهٽو:** [ا ـ مذ] ڪنوار جي ساهُرن جي گهر اچڻ جي حالت.

● **اوجهو:** [ا ـ مذ] استاد، اسڪول جو ماستر.

* مهاندي، شبيهه ۽ خدوخال ۾ ماستر نظر ايندڙ.

● **اوچ:** [صفت] مٿانهون، اوچو، اعليٰ.

* [ا ـ مذ] بلندي، اچائي، وڏائي، وڏو مرتبو، سبقت، اڳرائي

* [سن: اچ]

● **اوچارو ج اوچارا:** [ا ـ مذ] اٻڙڪو، التيءَ جو خيال، اوچارو،

اوڪارو، اوڪرا.

● **اوچتو ج اوچتا:** [ظرف] اچانڪ، بيخبريءَ ۾، ناگهان،

اتفاق سان.

* امالڪ، يڪدم.

– **اوچتائي:** [ا ـ مث] بيخبري، ناگهاني.

● **اوچنائي ج اوچنايون:** [ا ـ مث] ڪنهن مٿانهين هنڌ کان

ڪيل نگاهه، نظر، نهار.

* [س/ڪوهه ـ سن: اچڪ = مٿي نهارڻ]

● **اوچو ج اوچا:** [صفت ـ مذ] اتاهون، اعليٰ، بلند.

* [سن: اُچ]

* عمدو، قيمتي.

* [سن: اتڪرشت]

* [مث: اوچي ج اوچيون]

– **اوچاڻ، اوچائي:** [ا ـ مث] بلندي، مٿانهين، اتانهين.

* وڏائي، فوقيت، برتري.

– **اوچي نيچي:** [ا ـ مث] هيٺانهين مٿانهين (زمين)

'سائر ڏيئي لت، اوچي نيچي ٻوڙيئي' (قاضي قاضن).

● **اوچيڙو ج اوچيڙا:** [ا ـ مذ] مينهن بعد ٿڪرائي، نوائي، ٽرڪو.

* [س/ل]

● **اوچ ج اوچون:** [ا ـ مث] ڪميڻائي، رذالت.

* خسيسائي، نيچائي.

* مونجهه، حيراني.

* [س/ل]

– **اوچائي ج اوچايون:** [ا ـ مث] ڪميڻپ، خسيسپڻو.

* هلڪائي، ٽرڙائي.

* گهٽتائي.

● **اوچاپو:** [ا ـ مذ] عنايت، نوازش، امداد، ايچپو، ٿورو، احسان

– **اوچاپو ڪرڻ:** [اصطلاح] ايچپو ڪرڻ، نوازڻ، اِمداد ڪرڻ

● **اوچارڻُ:** [مص – فعل لازمي] ٿيي ڪرڻ، التي ڪرڻ، اوڪارڻ

* [س/ل – سن: اتڪشيپڻ]

* [اوچاريو، اوچاريا، اوچاري، اوچاريون، اوچاريندو، اوچاريندا،
اوچاريندي، اوچاريندون، اوچاريل]

– **اوڇارَ ج اوڇارُون:** [اـ مث] ڦٽي، التي، ڪڍ.

※ [س/ ل]

– **اوڇارائڻُ:** [مصدر اوڇارڻ مان متعدي بالواسطہ] التي يا ڦٽي ڪرائڻ

※ [اوڇاريو اوڇارEندو اوڇاريل]

– **اوڇارو ج اوڇارا:** [اـ مذ] التي، ڪڍ، ڦٽي، اوڪارو.

• **اوڇاڙَ ج اوڇاڙُون:** [اـ مث] چادر يا ٻيو ڪو ڪپڙو (جيڪو ميت جي مٿان وجهبو آهي)، چاڙهہ.

※ فوتيءَ جي ويجهن عزيزن جو فوتيءَ جي وارث کي چادر وغيره بدران ڏنل عيوض، چاڙ.

※ [س/ل – سن: اڇڇد = پوش، ڍڪ]

• **اوڇاڙو:** [اـ مذ] چادر يا ٻيو ڪو ڪپڙو (جيڪو ميت جي ڪفن مٿان وجهبو آهي).

※ [سن: اڇڇد = پوش، ڍڪ]

• **اوڇا ڪرڻ:** [اصطلاح] ڏينهن پورا ڪرڻ، ٽورا ڪرڻ.

• **اوڇانگ ج اوڇانگ:** [اـ مذ] اڇانگ، ڇال، ٽپو، ٻل.

• **اوڇاڻي ج اوڇاڻيون:** [اـ مث] اوڇڻ، ڪپڙو، چادر، پوشاڪ، ڍڪ، اوڍڻ.

※ [س/ل – سن: اڇڇد]

• **اوڇائڻُ:** [مص – فعل متعدي] ڍڪائڻ، پهرائڻ، اوڍائڻ.

※ [مص] اوڇائڻ

※ [امر] اوڇاءِ

※ [مضارع] اوڇايان (ج) اوڇايون، اوڇائين (ج) اوڇايو، اوڇائي (ج) اوڇائين.

※ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

※ [حال] اوڇائي ٿو (ج) اوڇائين ٿا

※ [حال مث] اوڇائي ٿي (ج) اوڇائين ٿيون

※ [ماضي] اوڇائيو (ج) اوڇايا

※ [ماضي مث] اوڇائي (ج) اوڇايون

※ [مستقبل] اوڇائيندو (ج) اوڇائيندا

※ [مستقبل مث] اوڇائيندي (ج) اوڇائينديون

※ [اسم مفعول] اوڇائيل.

• **اوڇري:** [اـ مث] تهہ، ڇانڊ (اٽي جو).

• **اوڇڙو ج اوڇڙا:** [اـ مذ] اکين اٿي پوڻ جي حالت، اوبر، گرميءَ سبب اکين جو اوٿار، آشوب چشم.

※ [س/ ٿ]

• **اوڇلو ج اوڇلا:** [صفت_مذ] ڪميڻو، ذليل، سفلو، هلڪڙو، ٽرڙو.

※ بد مزاج.

※ پراڻو، جهونو.

※ خراب، ڪنو، گدلو.

※ [مث: اوڇلي ج اوڇليون]

• **اوڇنگارَ ج اوڇنگارُون:** [اـمث] زور سان روئڻ جي حالت، آڇو آڇ ڪري روئڻ، پار ڪڍي روئڻ جي حالت، اڇنگار.

• **اوڇنگارُون ڏيڻ:** [اصطلاح] زور سان روئڻ، پار ڪڍي روئڻ، روڄ ڪرڻ.

• **اوڇنگارڻُ:** [مص – فعل لازمي] آواز سان روئڻ، ڏاڍيان روئڻ.

※ [اوڇنگاريو، اوڇنگاريا، اوڇنگاري، اوڇنگاريون، اوڇنگاريندو اوڇنگاريندا، اوڇنگاريندي، اوڇنگاريندون، اوڇنگاريل]

• **اوڇڻُ ج اوڇڻَ:** [اـمذ] اوڍڻ جو ڪپڙو، ڪپڙو لٽو، ڍڪ، سمهڻ مهل مٿان وجهڻ جو ڪپڙو.

※ [سن: اوڇد = ڍڪڻ، لڪائڻ]

• **اوڇو ج اوڇا:** [صفت_ مذ] گهٽ ذات وارو، نيچ، خسيس، حقير.

* بيڪار، خراب.
* ڪميڻو، ذليل، بدفضيلتو.
'آودان اوڇي ذات، تون پاڻ سڃاڻج سپرين' (شاھ).
* حيران.
* [مث: اوڇي ج اوڇيون]

– **اوڇو ٿيڻ:** [اصطلاح] حيران ٿيڻ.
'عقل ات اوڇو ٿيو ھر ھليا سامھان' (شاھ).

– **اوڇون ٿيڻ:** [اصطلاح] منجھڻ، حيران ٿيڻ.
'عاقل ٿي اوڇون ٿيا، پورو ڪين پڄي' (شاھ).

• **اوڇئو ج اوڇئا:** [اـ مذ] شادي، وڏو ڏينھن، خوشي ملهائڻ جو موقعو.
* جلسو (جنھن ۾ ساڌو فقير ڪارائجن).

• **اوڇيندو ج اوڇيندا:** [اـمذ] ڦرڦيندو، چلٺو.

• **آوخت:** [اـ مث] خاتمو، پڇاڙي.
* [س/ ڪوھ]

• **اُوڏَ ج اُوڏُون:** [اـ مث] بيل گاڏيءَ جي اڳئين ڏکي ڪاٺي، پول.
* [س/ل]

• **اُوڏَ ج اُوڏَ:** [اـمذ] آبي جانور جو ھڪ قسم، لڌڙو.
* گھٽو ڪاٺيندڙ، ڏٺوت، اود بلا.

• **اودو ج اودا:** [صفت ـ مذ] ميرو (رنگ)، پورو، ڪڪو، خاڪي، جھڪو (رنگ)، ڪارسرو، واڱڻائي.
* [مث: اودي ج اوديون]

• **اودي ج اوديون:** [اـ مث] شڪار لاءِ کڏڻو شڪارين جي ويھڻ جي مخفي جاءِ (جيڪا زمين ۾ کڏ کڻي ناھجي)، مورچو.
* جوڃڪي.
* مرگھي (بيماري).

• **اوديا:** [اـ مث] بي علمي، جھالت.
* [سن: اَ = نہ + وديا = علم]

• **اَوَڌَ:** [اـ مث] عرصو، مدو.
* حد، چيھہ.
* پڇاڙي، آخري عمر.
* بيل گاڏيءَ جي ڏکي لٺ (جنھن ۾ پاڃاري وجھي ڏگا جوٽجن).
* ھرنھن.
* [س/ات]

• **اوڏُ ج اوڏَ:** [صفت] نہ وڌندڙ، پراڻي وڻ جو سلو.
* [ا + وڌڻ > وڌ]

• **اَوڌُ:** [اـصفت] اَبڌ، بي سمجھہ، خراب مت وارو.
* [سن: ا = نہ + بڌ = سمجھہ]

• **اوڏ ج اوڏُون:** [اـ مث] وڻ جو گوشو يا انگور، پيوند، قلم، واڌ، ماچ، (ڪنھن ٻوٽي جي اھا تاري، جيڪا نوائي زمين ۾ پوري ڇڏجي، جتان اھا تاري پاڙ ھڻي نئين ٻوٽي جي صورت وٺندي آھي)
* [س/ل]

– **اوڏ ڏيڻ:** [اصطلاح] وڌڻ، مٿي اچڻ.
* گرمي ڪرڻ.

– **اوڏ لڳائڻ، اوڏ ھڻڻ:** [اصطلاح] ڪنھن ٻوٽي جي تاري وراڻي زمين ۾ پورڻ (جتان ٻيو ٻوٽو ڦٽي نڪري)، قلم ھڻڻ، پيوند ڪرڻ.

• **آوڏاڻُ ج آوڏاڻَ:** [صفت] سُڃيت، خبردار، ڀھري تي سجاڳ.
* ان جي وائُر.
* [سن: اوڌانُ > او + ڌا = رکڻ، جھلڻ]

• **اوڏاڻ:** [اـ مث] رئي، دز، غبار، مٽي.
* [اڏڻ > اوڏاڻ]

• **اوڏاڻُ ج اوڏاڻَ:** [اـ مذ] وڻ جو گوشو يا انگور، اوبڙُ.
* [سن: اددان = مٽي چڙھيل، اھريل]
'اھريا اوڏاڻ، رت رسائي سڄڻين' (شاھ).
* مٽي جا وار.

● **اوڌِر ج اوڌِريون، اوڌرون:** [اِ_ مث] اُڌار، ڪٽث، قرض، قرض طور ڏنل رقم، ٻئي ڏانهن رهيل حساب.

'اوڌرجي ماءُ ناهي مٿي' (لوڪ چوڻي)

* [سن: اڌڌار > اڌ = مٿي + ڌر = رکڻ جهلڻ]

– **اوڌِر تي هَلڻُ:** [اصطلاح] پراون پئسن تي هلڻ، قرض کڻي پورت ڪرڻ.

– **اوڌِر پاڌِر اوڌِر سوڌِر:** [اِ_مث] قرض پکو کٽث.

– **اوڌر جو کاتو:** [اِ_مذ] اوڌر جي داخلاجي وهي.

– **اوڌر کڻائڻ:** [اصلاح] قرض طور ڏيڻ، قرض ڏيارڻ.

● **اوڌِري:** [اِ_ مث] لڄ، حياءُ، شرم.

* [س/ ٿ]

● **اوڌِري وڃڻ:** [اصطلاح] شرم وڃڻ، لڄ ڇڏي وڃڻ.

● **اوڙڻُ:** [مص –فعل متعدي] اَن صاف ڪرڻ، واٽرڻ.

* [سن: اڌڌلو = صاف ڪرڻ]

* [مص] اوڙڻ

* [امر] اوڙ

* [مضارع] اوڙيان (ج) اوڙيون، اوڙين (ج) اوڙيو اوڙي (ج) اوڙين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اوڙي ٿو (ج) اوڙين ٿا

* [حال مث] اوڙي ٿي (ج) اوڙين ٿيون

* [ماضي] اوڙيو (ج) اوڙيا

* [ماضي مث] اوڙي (ج) اوڙيون

* [مستقبل] اوڙيندو (ج) اوڙيندا

* [مستقبل مث] اوڙيندي (ج) اوڙينديون

* [اسم مفعول] اوڙيل

– **اوڙ:** [اِ_ مث] 'اوڙڻ' مان اسم، واٽر.

– **اوڙِپي:** [اِ_مث] اَن صاف ڪرڻ جو اجورو.

– **اوڙائڻُ:** [مصدر 'اوڙڻ' مان متعدي بالواسطہ] اَن صاف ڪرائڻ، واٽرائڻ

* [اوڙيو اوڙائندو اوڙيل]

– **اوڙجڻُ:** [مصدر 'اوڙڻ' مان فعل مجهول] اَن جو صاف ٿيڻ، واٽرجڻ، ڇنڊجڻ.

* [اوڙيو اوڙبو اوڙيل]

● **آوڌوتُ ج آوڌوت:** [اِ_صفت] ويراڳي، نانگو فقير سخت زاهد، تارڪ الدنيا

* [سن: او = ٻري + ڌو = ڇنڊڻ، ترڪ ڪرڻ]

'ڪو آدم اوڌوت، سمجهي هن سخن کي' (سامي).

* جنهن دنيا سان لاڳاپا ٽوڙيا هجن، مست، بيپرواهہ.

– **آوَڌوتي ج آوَڌوتيون:** [صفت] اوڌوت، اڌوتي.

● **اوڌيلُ:** [صفت] ڌڪاريل، لوڌيل.

* بي بها.

* [س/ل]

● **اوڙ:** [اِ_مث] اوڏائي، ويجهائي، نزديڪي.

– **اوڙ چڪ:** [اِ_مث] پسگردائي، ويجهي چڪ، آسپاس.

* قرب و جوار.

– **اوڙيارُ:** [ظرف] اوڙائيءَ ۾، ويجهڙائيءَ ۾ ٿوري وقت ۾، ويجهيءَ چڪ ۾.

● **اوڙ:** [اِ-مذ] ڪاسبي، مٽيءَ جو ڪم ڪندڙ پورهيت.

* [اِ_خاص] هڪ ذات جو نالو

● **آوَڙ:** [اِ_مث] ڏکيائي، اهنجائي.

* [س/ اٿ]

– **آوَڙ ڪرڻ:** [اصطلاح] ڏکيائي ڪرڻ، اهنجائي ڪرڻ.

• اوڏُ ج اوڏَ: [اِ_مذ] ڪاسبي، اوڏ ذات جو فرد (جيڪي مٽيءَمان جاين جي پٽين اڏڻ جو ڪم ڪندا آهن. ان ڪي 'اوڏڪي پٽ' چوندا آهن).

'لاکي لنائي لَڪ، اَڄ پڻ اوڏن کي ڏنا' (غوث محمد شاهه).

٭ [مث: اوڏڻ ج اوڏڻيون]

'اوڏڻ اوڏي آءُ، تو ڪي لاکي ڪونيو' (خواجه محمد زمان).

٭ اَڏڻ وارو (گهر)، اَڏيندڙ (جاين)، مٽيءَ مان گهر ٺاهيندڙ، مٽيءَ جون اوساريون ڪٽندڙ، مٽي جا دور ڏئي جايون جوڙيندڙ.

٭ جاهل، بيوقوف، نادان، مُورک.

— اوڏاٺوُ ج اوڏاٺا: [صفت_مذ] اوڏن وارو.

٭ بيوقوفيءَ جو.

٭ [اوڏاٺي ج اوڏاٺيون]

— اوڏڪو ج اوڏڪا: [صفت_مذ] اوڏ جو، اوڏ وارو.

٭ اوڏت جو ناهيل، اڏيل.

٭ [اوڏڪي ج اوڏڪيون]

— اوڏڪو گڏهه ٻنجڻ: [اصطلاح] سخت تڪليف ۾ پوڻ، سخت پورهئي ۾ ڦهڻ.

٭ [س/ات]

• اوڏارُ ج اوڏارَ: [اِ_مذ] وڻ جي وڏيل پاڙ (جيڪا زمين ۾ هجي)، لاهڻ، مُنڍيو.

٭ [س/ ڪوهه/ک]

• اوڏانهن، اوڏانهون: [ظرف] هُن طرف، هُن پاسي، اتي، هن هنڌ، هوڏانهن.

٭ [او = هو + ڏانهن = طرف]

• اوڏانهون ج اوڏانهان: [ظرف] ويجهو، اوڏو، قريب.

٭ [مث: اوڏانهين ج اوڏانهيون]

• اوڏانئون، اوڏانئين: [ظرف] هن طرف، هوڏانهن.

• اوڏاٺو ج اوڏاٺا: [صفت _ مذ] ٻنا ڏاوڻ جي (ات).

٭ [س/ ٺ]

٭ [مث: اوڏاٺي ج اوڏاٺيون]

• اوڏاهه: [ظرف] اوڏانهن، هوڏانهن، ان پاسي.

• اوڏاهون، اوڏاهين: [ظرف] اوڏهين، ان طرف، هن پار، هن هنڌ.

• اوڏڙو ج اوڏڙا: [ظرف] ٿورو ويجهو، قدري نزديڪ، اوريرو ويجهڙو.

٭ [صفت] اوترو ننڍو، اوترڙو، ايڏڙو.

٭ [مث: اوڏڙي ج اوڏڙيون]

٭ [اوڏو + ڙو]

— اوڏڙائي: [اِ_مث] ويجهڙائي، نزديڪي، ويجهي ڇڪ.

٭ آسپاس، پسگردائي.

٭ ويجهي مائٽي، عزازت.

• اوڏو ج اوڏا: [ظرف] ويجهو، نزديڪ، قريب، اوري.

'اِير ڇنڊيو، ڀس ڀرين، تو اوڏا مون ڏور' (شاهه).

٭ [صفت] اوترو، انهيءَ جيڏو.

٭ [مث: اوڏي ج اوڏيون]

— اوڏائي ج اوڏايون: [اِ_مث] ويجهائي، نزديڪي، ويجهي ڇڪ.

٭ پسگردائي، آسپاس.

٭ ويجهي مائٽي، عزازت.

— اوڏو ٿيڻ: [اصطلاح] ويجهو ٿيڻ، قريب ٿيڻ، نزديڪ اچڻ.

٭ لهه وچ ۾ اچڻ، گهائل مائل ٿيڻ، اڳيرو ٿيڻ.

— اوڏو وڃڻ: [اصطلاح] ويجهو وڃڻ، نزديڪ وڃڻ.

٭ هٿ لائڻ (ڪنهن شيءِ کي).

٭ ڪم آڻڻ، استعمال ڪرڻ.

— اوڏي ڇڪَ: [اِ_مث] ويجهڙائي، رفاقت.

٭ آسپاس، پسگردائي.

٭ قرب وجوار.

● **اوڏي:** [ظرف] هوڏي، اوڏانهن، هوڏانهن، ان هنڌ، هتي.
* اوڏي، ويجهي.
* [س/ات]
* [ج] اوڏيون، ويجهيون.

● **اوڏيٺو ج اوڏيٺا:** [اـمذ] وڏو ڪارو.
* [س/ٺ]

● **اوڍاٽو:** [اـمذ] وڇوڙو، جدائي.
* [س/ات]

● **اوڍِڙ:** [اـمث] ٽاڪن جي اُکلڻ، اڌڙڻ يا ڪٽلي پوڻ جي حالت.
* [سن: ادر = ڦاڙڻ، اڌيڙڻ]

– **اوڍڙو:** [اـ مذ] اڌڙيل ڪپڙو.
* [س/ات]

● **اوڍلاڻُ ج اوڍلاڻَ:** [اـ مذ] اوپالو، ڏوراپو.
* [س/ل]

● **اوڍو ج اوڍا:** [اـمذ] اُڌو، خوف، ڊپ، خطرو.
* انديشو، خدشو.
* انتظار، اوسيئڙو.
* ڳڻتي، خيال، فڪر، اونو.

● **اوڍيڙ:** [اـمذ] پيٽ وارِيءَ زال جا اوڪارا، اڌيڙ، اڌيهڙ.

● **اوڍَ:** [مصدر 'اوڍڻ' مان اسم] اوڍڻ جو ڪپڙو، اوڇڻ.
* ڇَهڻ، پناهه.
* پوشاڪ، سروپاءِ.
* پوتي، اوڍڻي.
* [س/ٺ]
* سمهڻ وقت مٿان وجهڻ لاءِ رلي، سوڙ، وغيره. هنڌن جو ڍڳ (وجولي، لاڙ ۽ ڪوهستان ۾ عموما کٽ يا منجڻ تي رليون، ٻترائيون ۽ سوڙيون وغيره ويڙهي هڪ ٻئي مٿان رکندا آهن)
* [س/ل]

● **اوڍارڻُ:** [مص – فعل متعدي] جنڊ جي ٽانئر (ٽان) مان اٽو ڪيڻ، اٽو اڍائڻ.
* [مص] اوڍارڻ
* [امر] اوڍار
* [مضارع] اوڍاريان (ج) اوڍاريون، اوڍارين (ج) اوڍاريو، اوڍاري (ج) اوڍارين.
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] اوڍاري ٿو (ج) اوڍارين ٿا
* [حال مث] اوڍاري ٿي (ج) اوڍارين ٿيون
* [ماضي] اوڍاريو (ج) اوڍاريا
* [ماضي مث] اوڍاري (ج) اوڍاريون
* [مستقبل] اوڍاريندو (ج) اوڍاريندا
* [مستقبل مث] اوڍاريندي (ج) اوڍاريندون
* [اسم مفعول] اوڍاريل.

● **اوڍاٽا:** [ا ـ مذ] ميگهواڙن جي هڪ ذات.

● **اوڍاڻي ج اوڍاڻيون:** [اـمث] مانيءَ تي ڍڪيل ڪپڙو.
* تحفي طور پهرايل ڪپڙو، خلعت.
* ڪپڙن پهرائڻ جو اجورو، پهراڻي.
* سوغات.
* [س/ٺ]

● **اوڍارو ج اوڍارا:** [اـمذ] پردو، ڍَڪ.
* اوٽ، اولو.
'آئي اوڍارا، اسان آونگ چاڙهيا' (شاهه)

● **اوڍَرُ ج اوڍَرَ:** [اـمذ] پردو، ڍَڪ، پوش.
* اوٽَ، اولو.
* [س/ ات]

* جَهل. پناھ.

* ھَنَهن. ڇپَر.

* ڪنهن جاءِ يا وڻ جي اوٽ. گبرو.

* [س/ ڪوھ]

'تون اوڍن تون اوڍڪو تون اجهو تون آڳ' (شاھ).

* اڳوان. پيشوا.

* راڄا. گهوٽ.

* [سن: وويڙ < وھ = ھلائڻ]

● **اوڍڪو:** [اِ_مذ] ڍڪ. پناھ.

* پاڇو. ڇانءِ.

* پوشاڪ.

* [س/ات]

● **اوڍلو ج اوڍلا:** [اِ_مذ] اولو. پناھ.

* [س/ل]

● **اوڍڻُ:** [مص – فعل متعدي] پائڻ. ڍڪڻ. پهرڻ (ڪپڙو). ڪپڙو وجهڻ (انگ تي ڪپڙو).

* هنڌ ھڪبئي مٿان سٿي رکڻ.

* [س/ل – سن: اوڙ < اوڙڻ = ڍڪڻ 2. اپويشت = ڍڪڻ. ڪپڙا پهرڻ]

* [مص] اوڍڻ

* [امر] اوڍِ

* [مضارع] اوڍيان (ج) اوڍيون. اوڍين (ج) اوڍيو. اوڍي (ج) اوڍين.

* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اوڍي ٿو (ج) اوڍين ٿا

* [حال مث] اوڍي ٿي (ج) اوڍين ٿيون

* [ماضي] اوڍيو (ج) اوڍيا

* [ماضي مث] اوڍي (ج) اوڍيون

* [مستقبل] اوڍيندو (ج) اوڍيندا

* [مستقبل مث] اوڍيندي (ج) اوڍينديون

* [اسم مفعول] اوڍيل

– **اوڍ:** [اِ_مث] ڍڪ. پوشاڪ. ڪپڙو.

* هنڌن. بسترن جو ڍڳ.

* [مصدر 'اوڍڻ' مان اسم]

– **اوڍائِڻُ:** [مصدر 'اوڍڻ' مان متعدي بالواسطہ] ڍڪائڻ. پهرائڻ (ڪپڙا).

* [اوڍيس اوڍيندس اوڍيل]

– **اوڍجڻُ:** [مصدر اوڍڻ مان فعل مجهول] ڍڪجڻ. پهرجڻ (ڪپڙا).

* [اوڍيس اوڍيس اوڍيل]

– **اوڍڻُ ج اوڍڻَ:** [اِ_مذ] مٿي کي ڍڪڻ جو ڪپڙو. اوڍڻي.

* [س/ ٿ]

– **اوڍڻي ج اوڍڻيون:** [اِ_مث] پوتي. رئو. چني. شاديءَ وقت ڪنوارجي ڍڪڻ جي چادر.

* [س/ل/ٿ]

● **اوڍيجا:** [اِ_خاص] ھڪ ذات جو نالو (اوڍيجا).

● **اورَ ج اورَ:** [صفت] جنهن ۾ ور وڪڙ نہ هجي. وڪڙ کان سواءِ. سنئون سڌو.

* [ا+وَر]

* [اِ_مذ] موج. مزو.

* آڌ وڌائي.

– **اورَ ڪرڻ:** [اصطلاح] موجون ماڻڻ.

* وڌائي ڪرڻ. آڪڙجي هلڻ.

● **اورَ:** [اِ_ مث] جوئر يا ٻاجهريءَ جو لاباري بعد بيهو اوبڙ، پوک جي ٻي موڙ.

* [س/ ل]

● **اور:** [اـ مث] اصل، منڍ.

* حد، پڇاڙي.

* طرف، پاسو، ڏس.

* اور، سار، اورون اورڻ [اصطلاح]

* [سن: اَد، ارڪ = اوڙڪ، حد]

— **اورَ نباهڻ:** [اصطلاح] آخر تائين وفادار رهڻ، توڙ تائين رکيا ڪرڻ.

● **اورَ ج اوَرُون:** [اـ مث] اهو پردو وغيره جيڪو وير ڪان پوءِ ماديءِ (عورت يا چوپائي جوءِ) جي پيٽ مان نڪري.

* جَرُ، جِسُّور.

— **اورَ پُوريل هجڻ:** [اصطلاح] هرهر اچڻ، پيو ڦيرا پرڻ.

* گهمرا ڪرڻ.

* ڪنهن جاءِ تي دل قائل هجڻ.

● **اور:** [صفت] وڌيڪ، ٻيو.

* عليحدو، نرالو، نئون.

* [حرف جملو] ۽، پڻ.

* [هند — اردو]

● **اورَ:** [صفت] رواجيءَ کان وڌيڪ.

* جنهن جو مٽ نه هجي.

'اور ڏکنلو او ٿئي، هادي جنهن حبيب' (شاهه).

● **اُورَ:** [اـ مث] هلان، ڪاهه، حملو جنگهه، چڙهائي.

* غلبو، هوڙهيائي، زور، زبردستي.

* [سن: ارس = طاقت، زور، شڪتي، ٻڌي]

'سڀ للايا سومري، عمر ڪري اور' (شاهه).

● **اُورَ:** [اـ مث] پکين جو اڏامندڙ ولر، قطار، پيڙ، پکين جو ٽولو.

* [سن: ار = هلڻ، ڊوڙڻ، اڏامڻ]

'اڏاٽا اور ڪري، ڪارين پکين کان' (شاهه).

— **اُورَ ڪرڻ:** [اصطلاح] قطار ڪري اڏامڻ.

● **اوراتو ج اوراتا:** [اـ مذ] روئڻ، روڄ، راڙو، ماتم.

* [سن: ارودن]

'اوراتو ڏيندو، جڏهين سينگاريا سُهرين' (شاهه).

* غم، ڏک، آفت، مصيبت.

● **اوراٽڻُ:** [مص — فعل متعدي] اڳيان ڦري اچڻ، اڳيان اچي بيهڻ، ڍِڪڻُ، پُورڻ، پرڻ (مٿيءَ سان).

* پردو چاڙهڻ، بند ڪرڻ (اکيون لٽ سان).

* [سن: اُور اورڻ = ڍڪڻ، لڪائڻ، پرڻ، بند ڪرڻ، چوڌاري ويڙهڻ، گهيرو ڪرڻ]

'اکيون لٽ اوراٽيون، ڪه پرڪويان پير' (شاهه).

* گهٽڻ، ارهاٽڻ.

* [مص] اوراٽڻ

* [امر] اوراٽ

* [مضارع] اوراٽيان (ج) اوراٽيون، اوراٽين (ج) اوراٽيو، اوراٽي (ج) اوراٽين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] اوراٽي ٿو (ج) اوراٽين ٿا

* [حال مث] اوراٽي ٿي (ج) اوراٽين ٿيون

* [ماضي] اوراٽيو (ج) اوراٽيا

* [ماضي مث] اوراٽي (ج) اوراٽيون

* [مستقبل] اوراٽيندو (ج) اوراٽيندا

* [مستقبل مث] اوراٽيندي (ج) اوراٽينديون

* [اسم مفعول] اوراٽيل.

— **اوراٽ:** [اـ مث] هياءَ جي دوري سبب غشي، بيهوشي، ڍڪر.

- **اورانجڻ:** [مصدر 'اوراٽڻ' مان فعل مجهول] دم گهٽجي
وڃي، بيهوش ٿيڻ. هنڌين جو ٿيڻ.
※ [اوراٽيو، اوراٽيو، اوراٽيل]

• **اوراپو ج اوراپا:** [اـ مذ] ڏورابو، عتاب، ڇنڊڻو.
※ [س/ت]

• **اوراجو اوراجو اوراجو:** [اـ مذ] روڄ، راڙو، ماتم، اوراٽو.
'پهرين نہ پورکيس، پوءِ اوراجو ان ڪي'.

• **اوران اوراڙ:** [اـ مث] درياهہ جي اورئين پر، اوريون پاسو يا طرف.
※ [سن: اوار]
'اوراڙ نہ پراڙ هينڙو حيرت ۾ پيو' (شاهہ).
※ [ظرف] هن ڪنڌيءَ، هن پر، هن طرف، هن پاسي.

- **اوراران، اوراڙان:** [ظرف] اورينءَ پر کان، هن ڪنڌيءَ کان.
'اوراران آهون ڪريان، پهچان شال پرار' (شاهہ).

- **اورار پرار اوراڙ پراڙ:** [ظرف] درياهہ جا ٻئي ڪپ، هن پر ۽ هن پر.
'اوراڙ نہ پراڙ ويچاري وهہ وچ ۾' (شاهہ).

• **اورازو:** [اـ مذ] اوراٽو، اوراجو.
'هي ٿان هوند مري، هن اگڙ اورازو ٿئي' (شاهہ).

• **اوراق:** [اـ مذ] ورق، پنا (ڪتاب وغيرهہ جا).
※ [ع: ورق ج اوراق]

• **اوراڪ ج اوراڪون:** [اـ مث] ڪاٺيءَ جو ٽڪر (جيڪو ... ۾ وجهيو آهي).
※ [س/ت]

• **اورا ڪورا:** [اـ مث] هورا ڪورا، هرکر، آند ماند، ڳڻتي، چنتا.

• **اورانيو ج اورانيا:** [اـ مذ] آڌار، ٽيڪ، جهلو، پناهہ، اجهو، ڏڙب، ٻيار، پريت، سڪ، ڪورانيو.
※ [سن: المب]

• **اورانگهڻ:** [مص - فعل متعدي] مٿان لنگهي وڃڻ، ٽپي وڃڻ.
※ نہ مڃڻ (حڪم).
※ [النگهن > اد = مٿي + لنگهہ = لنگهڻ]
'ڪنڌين ڪوهہ ڪيئان، جڏ سي ان اورانگهيا' (شاهہ).
※ [مص] اورانگهڻ
※ [امر] اورانگهہ
※ [مضارع] اورانگهيان (ج) اورانگهيون، اورانگهين (ج) اورانگهيو، اورانگهي (ج) اورانگهين.
※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
※ [حال] اورانگهي ٿو (ج) اورانگهين ٿا
※ [حال مث] اورانگهي ٿي (ج) اورانگهين ٿيون
※ [ماضي] اورانگهيو (ج) اورانگهيا
※ [ماضي مث] اورانگهي (ج) اورانگهيون
※ [مستقبل] اورانگهيندو (ج) اورانگهيندا
※ [مستقبل مث] اورانگهيندي (ج) اورانگهينديون
※ [اسم مفعول] اورانگهيل.

- **اورانگهہ ج اورانگهون:** [اـ مث] ورانگهہ، پرهانگ.
※ ['اورانگهڻ' مان اسم]

• **اوراٺو ج اوراٺا:** [اـ مذ] اولاٺو، لولي (ٻار کي ننڊ ڪرائڻ وقت پريائڻ جي بولي).
※ ماتا ۾ ورتل ٻار اڳيان 'ديوي ماتا' جي تعريف ۾ ڳائڻ جو گيت. هڪ قسم جو سنئون.
※ ڳڻتي، پور، اليل.
※ [س/ات]

● **اوراهون، اوراڻون:** [ظرف] اور پرو، اوڏڙو، اورتي.

'آءُ اوراهُون سُبرين، وڃ مَ پراهُون' (شاهه).

● **اورائِڻُ:** [مص – فعل لازمي] مٺي ماٺهوءَ جي يادگيري ڏياري روئڻ، اوسارڻ.

※ [اورايو، اورايا، اورائي، اورايون، اورائيندو، اورائيندا، اورائيندي، اورائينديون، اورايل]

● **اُوريو:** [اِـ مذ] قرب، محبت.

※ [س/ڀاٿ]

● **اورَيٽ ج اورَيٽون:** [اِـ مث] ننڍي رڍ (جيڪا اڃا وياڻي نه هجي)، وڏي گهيٽي.

※ [س/ل]

● **اورَيرو:** [ظرف] ٿورو اورتي، ٿورو ويجهو.

● **اورَيور:** [اِـ مث] اڄ وڄ، رِل ڀِن.

※ [س/ک]

● **اورَتِ:** [ظرف] اورتي، ويجهو، اوريان.

※ [س/ ڪوهه]

● **اورتاهون، اورتئون:** [ظرف] اورَ پرو، ويجهڙو، اوڏڙو.

● **اورٿو ج اورٿا:** [صفت_مذ] اڄايو بيٺائدو(ڪر)، راٿيڪان.

※ [سن: او = پري، هيٺ + ارث = مطلب]

※ [مث: اورٿي ج اورٿيون]

● **اورٺو ج اورٺا:** [اِـ مذ] گهوڙي جي اڳيان گاهه رکڻ جي جاءِ

※ [س/ٿ]

● **اورَج:** [اِـ مث] حياءُ، لڄ، شرم.

※ [س/ٿ]

● **آورجا ج آورِ جائُون:** [اِـ مث] جمار، عمر.

● **آورچُ:** [اِـصفت] اڻ ورچ، جيڪو ورچي يا بيزار نه ٿئي، اڻٿڪ، ڪڪ نه ٿيندڙ (ڪر مان).

※ لاڳيتي ڪوشش ڪندڙ، محنتي.

※ [آ = نه + ورچڻ> ورچ]

- **اورچائي:** [اِـ مث] ورچڻ يا ڪڪ نه ٿيڻ جي حالت، بيـ... ٿيڻ جي حالت.

※ لڳاتار ڪوشش، اڻٿڪ محنت.

● **اُورَڙ:** [اِـ مث] تکي ڊوڙ، رومڙ (جانور جي حملي لاءِ جنهن)

※ يلغار، حملو.

※ [س/ل_ سن: ار = هلڻ]

● **اورڙو ج اورڙا:** [اِـ مذ] ڪڪائين لانڍي، جهڳڙ[illegible]

※ اها جاءِ جنهن جي ڇت ٿرين واري هجي.

※ [س/ٿ]

● **اُورڙيه اُرڙي:** [اِـ مث] ٻارن جي ... [illegible] ... بت تي سنها داڻا نڪرندا اهن. ... [illegible] ... ڪمري خسري

● **اُورِسو:** [اِـ مذ] اٺ جي ... [illegible] ... اچلڻ (انهيءَ طريقي سان اٺ جي ... [illegible] ... مهار ... [illegible] ... پر وجهندا آهن).

※ [س/ٿ]

– **اورِسو اُڇلائڻُ:** [اصطلاح] اٺ کي ناڪيلءَ م مهار رجهڻ لاءِ مهار اُٺ جي ڪنڌ تي اچلڻ، واجهه وجهڻ.

● **اورَڪ ج اورَڪون:** [اِـ مث] وڏو مينهن، گهاٽو مينهن، سخت برسات، اوربڪ.

※ [س/ل]

● **اورڪڻُ، اوڙڪڻ:** [مص –فعل متعدي] سجائڻ، حاجي ڏسڻ.

'اکين سوئي اوڙکيو، جو ڪَٿين سُنوم ڪَرن' (شاهه).

※ اوڙکڻ، اورکڻ، پرکڻ.

※ [س/ٿ]

※ [مص] اورکڻ

※ [امر] اورک

※ [مضارع] اورکيان (ج) اورکيون، اورکين (ج اورکيو، اورکي (ج) اورکين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اورڪي ٿو (ج) اورڪين ٿا
* [حال مث] اورڪي ٿي (ج) اورڪين ٿيون
* [ماضي] اورڪيو (ج) اورڪيا
* [ماضي مث] اورڪي (ج) اورڪيون
* [مستقبل] اورڪيندو (ج) اورڪيندا
* [مستقبل مث] اورڪيندي (ج) اورڪينديون
* [اسم مفعول] اورڪيل

— **اورڪَ:** [اـ مث] سڃاڻپ، واقفيت، پڇاڻ.

— **اورڪاڻ:** [اـ مث] سڃاڻپ، ڄاڻ، واقفيت.
* [س/ٿ]

— **اورڪائڻ:** [مصدر 'اورڪڻ' مان متعدي بالواسطہ] سڃاڻپ ڪرائڻ
* [اورڪيو اورڪيندو اورڪيل]

— **اورڪجڻ:** [مصدر 'اورڪڻ' مان فعل مجهول] سڃاڃجڻ.
* [اورڪيو اورڪبو اورڪيل]

— **اورڪو ج اورڪو:** [صفت] ڪنهن ماڻهوءَ جي پٺتي (ڄاڻ) ڪڍڻ لاءِ ان جي پٺيان لڳي پوندڙ جاسوسيءَ جي ارادي سان گهمندڙ.
* [س/ٿ]

• **اورَڳُ ج اورَڳَ:** [اـ مذ] رهاڻ، وندر لاءِ ڳالهه ٻولهه.
* پيار، دل جو قرب، پيوند، سينڌ.
* مشغولي، گذارو.

'آريائي اورڳ، پنهوران ڀرَ ٿي' (شاهه).

• **اورڳڻ:** [مص ـــ فعل متعدي] اورڪڻ، اوڙڪڻ، سڃاڻڻ، ڄاڃي ڏسڻ، ڳولڻ، اورانگهڻ.
* [س/ل]

'ڪاڪ وٽن سان، اوڻين گهٽو اورڳي' (شاهه ڪريم).

* [مص] اورڳڻ
* [امر] اورڳِ
* [مضارع] اورڳيان (ج) اورڳيون، اورڳين (ج) اورڳيو، اورڳي (ج) اورڳين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اورڳي ٿو (ج) اورڳين ٿا
* [حال مث] اورڳي ٿي (ج) اورڳين ٿيون
* [ماضي] اورڳيو (ج) اورڳيا
* [ماضي مث] اورڳي (ج) اورڳيون
* [مستقبل] اورڳيندو (ج) اورڳيندا
* [مستقبل مث] اورڳيندي (ج) اورڳينديون
* [اسم مفعول] اورڳيل

• **اورَ گهورَ اوري گهوري:** [ظرف] قربان، صدقي، گهوري.

— **اور گهور ٿيڻ:** [اصطلاح] قربان ٿيڻ، صدقي وڃڻ، گهور وڃڻ، اولَ گهولَ ٿيڻ.

• **اورل:** [اـ مث] زباني (امتحان).
* [انگ: Oral]

• **اورل:** [صفت] جنهن جي وچ ۾ وٿي نہ هجي، گهاٽو، ڳتيل
* مسلسل، لاڳيتو.

• **اورمُو ج اورما:** [اـ مذ] بخيي (ٽانڪي/ٽوپي) جو هڪ قسم، مولهه وراڻڻ، اوٽي، بهي، ڪپڙي جي وٽ تي سيببو، اولمو.
* [هند: (اورما) ـ سن: (اورمي)]

• **اُورَنِ:** [اـ مث] اوڻائي، گهٽتائي، ڪمي.
* [صفت] گهٽ، اوڻي، خالي.
* [سن: اون = اوڻو گهٽ]

• **اورَنگ ج اورَنگ:** [اـ مذ] تخت، گادي، بادشاهي.

* [ف: اورنگ]

• **اورنگزيبُ:** [اـ مذ] تخت جي زينت.

* مغل گهراڻي جو ڇهون بادشاهه محي الدين، اورنگزيب عالمگير (وفات 1707ع).

• **اورنگزيبي، اورنگشاهي:** [اـ مذ] ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم.

• **اورنگ آباد:** [اـ خاص] ڳڙهي ياسين ۾ جيڪب آباد تعلقن ۾ ديهن جو نالو

* هندستان جو هڪ شهر.

• **اورنگا بندرُ:** [اـ خاص] ڪڪرالي پرڳڻي (شاهه بندر سب ڊويزن) جو هڪ آڳاٽو مشهور بندر (جتي ڪيترائي اهل الله دفن آهن تحفة الڪرام).

• **اورنگي:** [اـ مث] راڳ (موسيقي) جي تيويهن آوازن مان هڪ آواز.

• **اورنگي:** [اـخاص] ڪراچيءَ جو هڪ علائقو.

• **اورنگهه:** [اـ مث] برهانگ، وک، ورانگهه.

* [سن: او + لنگهه]

• **اورنگهہ ج اورنگهہ:** [اـ مذ] اچ وڃ جي جاءِ، لنگهڻ جو هنڌ، لنگهه، اورانگهه.

* [س/ ات]

• **اورَڻ:** [صفت ـ مث] جنهن سان حال اورجي، حال محرم، همدرد، پياري.

* [س/ ات]

• **اورَڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] احوال ڏيڻ (ڏک سک جو)، بيان ڪرڻ (سور تڪليفون)، دل جو حال ڏيڻ.

* ڳجهي ڳالهه ڪرڻ، حال بيان ڪرڻ، حال ونڊڻ.

'ڪنهن سان اوريان دل جون ڳالهيون' (احمد خان مدهوش)

* ٺهڪندڙ پاڻيءَ ۾ چانور وغيره وجهڻ.

* [س/ ات]

* ڇيڇڙي ۾ ڪمند وجهڻ.

* [س/ ل]

* [سن: آورتن = وري وري چوڻ يا ڪرڻ، ابياس، مشق]

* [اوريو، اوريا، اوري، اوريون، اوريندو، اوريندا، اوريندي، اوريندون، اوريل]

— **اورَ ج اورُون:** [مصدر 'اورڻ' ماز ـ مث] بيان، ڏک سور جو احوال، حال احوال ٻڌائڻ جي حالت.

* وندر، گفتگو.

* ڇيڇڙي ۾ ڪمند وجهڻ جي حالت.

* [س/ ل]

— **اورَ اورَڻُ:** [اصطلاح] ڏک ونڊڻ، دل جا احوال ۾ درد ٻڌائڻ، مخفي راز کان واقف ڪرڻ.

— **اورون اورڻ:** [اصطلاح] ڏک سک جا احوال ڏيڻ، دل جون ڳالهيون ٻڌائڻ.

— **اورو ج اورا:** [صفت ـ مذ] ڇيڇڙي ۾ ڪمند وجهندڙ.

* [س/ل]

* [مث: اوري ج اوريون]

• **اورو:** [اـ مذ] پردو، ڍڪ.

* [سن: اورڻ = ڍڪڻ]

'ڏيئي ويٺو ڀاڪي، او ڍيا جو اورو' (سامي).

• **آورو ج آورا:** [صفت ـ مذ] خراب طبيعت وارو، اڏنگو، اهنڊ.

* [س/ ل]

* [مث: اوري ج اوريون]

— **اوروپاسو:** [اـ مذ] چوپائي مال جو نه ڍهڻ وارو پاسو.

* ڍوب واري پاسي جو ٻئو پاسو.

* [س/ ل]

● **اور وارِ:** [ظرف] اورينءَ پر. هن طرف. اوراڙ.
* [سن: اوار]

● **اورَهُه ج اورَهَه:** [اـ مذ] سينو (عورت جو). آرَهَه.
* [س/ ات]

● **اورهاٽڻُ:** [مص – فعل متعدي] پاڪرن م ڇيپاڻ.
* [س/ات]
* [مص] اورهاٽڻ
* [امر] اورهاٽ
* [مضارع] اورهاٽيان (ج) اورهاٽيون. اورهاٽين (ج) اورهاٽيو. اورهاٽي (ج) اورهاٽين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] اورهاٽي ٿو (ج) اورهاٽين ٿا
* [حال مث] اورهاٽي ٿي (ج) اورهاٽين ٿيون
* [ماضي] اورهاٽيو (ج) اورهاٽيا
* [ماضي مث] اورهاٽي (ج) اورهاٽيون
* [مستقبل] اورهاٽيندو (ج) اورهاٽيندا
* [مستقبل مث] اورهاٽيندي (ج) اورهاٽينديون
* [اسم مفعول] اورهاٽيل.

● **اورهاڙو ج اورهاڙا:** [اـ مذ] ڪچو چاول ڦر.
* [س/ل]

● **اورهَٽ:** [اـ مذ] پيڙ. سوڙهه.
* تڪليف. ايذاءُ.

● **اورهون:** [ظرف] اوراهون.

● **اوري، اوريان:** [ظرف] هن پاسي. اورتي. ويجهو. نزديڪ. قريب.
* [ضد: 'پريان'، 'پري'].
* [سن: اور]

– **اوري پري ٿيڻ:** [اصطلاح] هيڏانهن هوڏانهن ٿيڻ. گهلجڻ.
* ذڪا ڏوما ڪائڻ. اندر باهر ٿيڻ.
* هلاڪ ٿيڻ.
* آتو ٿيڻ.

– **اوريون ج اوريان:** [ظرف] هن طرف وارو. اوڏو. ويجهو.
* [ضد: پريون]
* [مث: اورين ج اوريون]

● **اوري:** [صفت] پاسخاطري ڪندڙ. ريائي. رکيا ڪندڙ.
* [هند]
* [اـ مث] ڇڇهري.

● **اوري ج اوريون:** [اـمث] اولاٽي. ڏکيائي. مشڪلات. تڪليف. مصيبت. شامت.
* بدبختي. نپاڳ.
* ڇيهو. نقصان. ٽوٽو. ڏنڊ.

● **اوري:** [اـمث] ارڙي. ننڍي ماتا.
* [س/ ک/ ٿ/ ڪرهه]

● **اوريڪ ج اوريڪون:** [اـمث] سخت برسات. وڏو مينهن. برسات جو هوا سان گڏ سخت وسڪارو. طوفان سان گڏ مينهن. چوهو (بارش جو). مينهن ۽ پاڻيءَ جي ہوڙ.
* اٿل. طوفان.
* انتها. حد.
* [س/ ات]
* مصيبت. آفت.

– **اوريڪ ڪرڻ:** [اصطلاح] ڏاڍي تڪليف ڏيڻ.
* [س/ ات]

– **اوريڪ ۾ پوڻ:** [اصطلاح] مصيبت ۾ پوڻ. ڪنهن ڏکئي معاملي ۾ ڦاسڻ.
* [س/ اٺ]

● **اوڙ اوڙ ج اوڙون، اوڙيون:** [اـ مث] هر جي جوٽيءَ جو ليڪو، جوٽيءَ سان کيڙيل زمين جو هڪ سنڌو، هَر جو نشان.
'هاڻائج هنئين ۾، الف سنڌي اوڙ' (شاهه).
'اوڙ سنڌي جڻ سينڌ سجڻ جي' (امداد حسيني)
* اکر.
* [س/لس]

– **اوڙ چڏڻ:** [اصطلاح] بيجا ڳالهائڻ.
* نامناسبت روش وٺڻ.
* [س/ اٺ]

● **اوڙ:** [اـ مث] اوٽ. پروسو. آثار.
* [س/ اٺ]

● **اوڙ:** [اـ مث] قطار. ٽولو (پکين جو). اور.
* [سن: آولي]

● **اوڙات:** [اـ مث] پاسي پر ڪرڻ جي حالت.
* [س/ ٿ]

● **اوڙاپو ج اوڙيا:** [اـ مذ] ڏوراپو. مهڻو. طعنو.
* اٽڪل. چالاڪي.
* [س/ اٺ]

– **اوڙاپو ڏوراپو:** [اـ مذ] طعنو تنڪو. مهڻو طعنو.

● **اوڙاڪ:** [اـ مث] پوڻ جي وڃين ڪاٺي.
* [س/ ٿ]

● **اوڙاهه ج اوڙاهه:** [اـ مذ] اونهو پاڻي. پاڻيءَ جي اونهائي.
* [سن: ارڻ، اد ڌ= اونهو سمنڊ]
'هنج تنهين هوءِ اونهي ۾ اوڙاهه جو' (شاهه ڪريم).
* درياهه جو ڪُنن وارو هنڌ. درياهه جو اونهو ترو.
* ڪُن.
* اونهي کڏ.
* نظر نه ايندڙ جاءِ.

● **اوڙڪ، اوڙڪ ج اوڙڪون، اوڙڪون:** [اـ مث] پڇري، نڪ، پاڙو. قبيلو. آکهه. ڪٽنب. مائٽي. عزازت.
* سخت برسات. اوريڪ. گهاٽو مينهن.
* آڙ. جهلو. اجهو.
* [س/ ڪوهه]

● **اوڙڪ:** [ظرف] پڇاڙيءَ تائين. توڙ سوڌو.
'اوڙڪ اهائي، ڳولي لهن ڳالهڙي' (شاهه)

● **اوڙڪ:** [اـ مذ] پڇاڙي. توڙ. نڌان. ڇيهه. دنگ. انت. پڇاڙي. خاتمو. عاقبيت.
* درياهه جو ڪنارو.
* [س/ اٺ]
* [صفت] ڳجهو. اونهون.
* [سن: ادرڪ]

– **اوڙڪ ڏس:** [اـ مث] پرانهين جوءِ. ڏورانهون هنڌ.

– **اوڙڪ زمين:** [اـ مث] ڌرتيءَ جي آخري حد. زمين جو ترو.

– **اوڙڪ ڪرڻ:** [اصطلاح] نڌان ڪرڻ. دنگ ڪرڻ. ڇيهه ڪرڻ.
* سخت تڪليف ڏيڻ. ظلم ڪرڻ.
* [س/ اٺ]

● **اوڙڪڻ:** [مص – فعل لازمي] وَرت (رسيءَ) جو پوڻ تان لهڻ.
* [س/ ٿ]
* [اوڙڪيس اوڙڪيا. اوڙڪي. اوڙڪيون. اوڙڪيندو. اوڙڪيندا. اوڙڪيندي. اوڙڪينديون. اوڙڪيل]

● **اوڙڪاڻ، اوڙڪاڻي:** [اـ مث] سڃاڻپ. واقفيت. ملاقات.
* [س/ ل]

● **اوڙڪڻ:** [مص – فعل متعدي] سڃاڻڻ، پروڙڻ، معلوم ڪرڻ، جاچي ڏسڻ، اورڪڻ.

* [مص] اوڙڪڻُ

* [امر] اوڙڪِ

* [مضارع] اوڙڪيان (ج) اوڙڪيون، اوڙڪِين (ج) اوڙڪيو، اوڙڪي (ج) اوڙڪين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اوڙڪي ٿو (ج) اوڙڪين ٿا

* [حال مث] اوڙڪي ٿي (ج) اوڙڪينِ ٿيون

* [ماضي] اوڙڪيو (ج) اوڙڪيا

* [ماضي مث] اوڙڪي (ج) اوڙڪيون

* [مستقبل] اوڙڪيندو (ج) اوڙڪيندا

* [مستقبل مث] اوڙڪيندي (ج) اوڙڪينديون

* [اسم مفعول] اوڙڪيل

– **اوڙڪيتو:** [صفت – مذ] سُڃاڻو، واقف.

* [س/ ٿ]

* [مث: اوڙڪيتي]

● **اوڙڳ:** [ا–مث] سخت برسات، اوڙڪ، اوريڪ.

● **اوڙو:** [ا–مذ] سنڀال، چيت، خبرداري.

* [سن: اورڻ]

– **اوڙو ڪرڻ:** [اصطلاح] چيتي هلڻ، خبرداريءَ سان هلڻ، سنڀال سان پير کڻڻ.

● **اوڙو ج اوڙا:** [ا–مذ] ڪپڙي مان ٺهيل ڳڏو يا مٽيل پڪي (جيڪو پوک مان پکين کي ڀڄائڻ لاءِ ٽنگيندا آهن)، موٺرو.

* پيهي تي اس کان بچاءَ لاءِ ٽنگيل ڪپڙو.

* [س/ ات]

* اٽڪل، چالاڪي.

* چانئٺ، ٻنيو، سردرو، درجي چوڪٺ.

* [سن: آوڙڻ]

* لوڙهو، سرحد، ڏنگ.

* ڪٽڪ يا سارين جي سٽري، مٽرن، ڪٽڪ، وغيره جي ول جو ڏگ.

* [س/ ات]

– **اوڙو ناهڻ:** [اصطلاح] اٽڪل ڪرڻ، چالاڪي ڪرڻ.

* زماني جي هلت موجب هلڻ.

* ڏوڪو ڏيڻ.

● **اوڙو ج اوڙا:** [ا–خاص] اٺ جي هڪ بيماري (جنهن ۾ ٽنگن ۽ ڪوڙي جي وچ ۾ ڳوڙهو ٿيندو آهي).

* [س/ ل]

● **اوڙو:** [ا–خاص] هڪ لوڪ گيت، محترم نياز همايونيءَ جو لکيل لوڪ گيت 'اوڙو منهنجو نانءُ'

● **اوڙي ج اوڙيون:** [ا–مث] اٺ جي ڪوڙي ۾ نڪتل ڳوڙهو (بيماري).

* [س/ ل]

● **اوڙو پاڙو:** [ا–مذ] آسپاس وارا گهر، پسگردائي، آسپاس، ويجهي چڪ.

– **اوڙو پاڙو اچائي ڏيڻ:** [اصطلاح] پاڙيسرين کي بيزار ڪرڻ، آسپاس ۾ آزار مچائڻ، پاڙيسرين کي تپائي ڏيڻ.

– **اوڙي پاڙي جو ننگ رکڻ:** [اصطلاح] پاڙي پتيءَ وارن جو حياءُ ڪرڻ، پاڙيسرين جي لڄ رکڻ.

● **اوڙهانڊُ:** [ا–مذ] ننڍڙي ڪنبي (رڻ).

* [س/ ل]

● **اوڙي:** [صفت – مث] ڪُوڙي، بي وڙي.

'اوڙي نه ان سين، سنئين نه سيڻان' (شاهه).

• **اوڙيھر:** [اـ مث] سنھي يا ٿوري برسات (جنھن جو پاڻي فقط اوڙن کي پري).
※ [س/ ٿ]

• **اوز:** [اـ مث] زور، تيزي، جلدي.
※ [س/لس]
※ [اوج > اوز]
'جان آيو ڪامل ڪاڪ جي منجھان اوز اچل.'

• **اوزارُ ج اوزارَ:** [اـمذ] ڪنھن بہ ڪاسبيءَ جي ڪم ڪرڻ جو آلو ھنري ھٿيار، آلو ھٿيار، جنگي ھٿيار.
※ [ع: وزر ج اوزار]

– **اوزار پرڻ:** [اصطلاح] ڪورين جي اصطلاح ۾ تاڃيءَ جي تندن ۾ سٽ جا ڪڙا وجھڻ.
※ [س/ ات]

• **اوزان:** [اـ مذ] وزن، وٽ، ماپا.
※ شعر جا بحر.
※ [ع: وزن ج اوزان]

• **اوزبڪ:** [اـ خاص] تاتاري قبيلي جو نالو (ازبڪ).
※ [تر]
※ [صفت] بھادر، پھلوان.

• **اوزبڪيون ڪرڻ:** [اصطلاح] مغروريءَ سان ڳالھائڻ.
※ ڏاڙون ھڻڻ.

• **آوسُ:** [اـ مث] مينھن ۾ نہ ٿمندڙ ڇت.
※ [س/ ٿ]
※ [سن: اورش]

• **اوسَ:** [ظرف] ضرور، پڪ، يقيناً.
※ لاچار، نيٺ.
※ بيوسيءَ جي حالت ۾، ڪنھن بہ صورت ۾، ھر حالت ۾.
※ ھرويرو، خواھ مخواھ.

• **اوس:** [اـصفت] بيوس، لاچار، مجبور، بيواھو، ويچارو.
※ [سن: اوش]

• **اوسَ:** [اـ مث] ماڪ، پاٽ، ڏنڊ، لڙاٽ (آسمان جو).
※ اسات.
※ گرمي، تئو، سيڪ.
※ [س/ ٿ]
※ [سن: اوشيا]

– **اوسَ چڙھڻ:** [اصطلاح] گرمي چڙھڻ (بدن تي).
※ [س/ ٿ]

• **اوسُ ج اوسَ:** [ا-مذ] گرمي، تابش، سيڪ، تونس، اسات.
※ [سن: اوش]
※ ڪاوڙ، غصو.
※ [سن: اوجس]
※ تجلو، چمڪو.
※ [س/لس]
※ چوپائي جي ٿڻن جو مٿيون حصو (اوھ).
※ [س/ ڏات: اوس < سن: اڌس]
※ اوھ.
※ [س/ٿ]

• **اوسا ج اوسائون:** [ا-مث] ڪڏو، ڪامو.
※ [س/ل]
※ فال.
※ [س/ڪ]

• **اوسات:** [ا-مث] اڃ، تاس، اسات.
※ پيٽ جي ضرورت (پوک کي).

– **اوسات ڪرڻ:** [اصطلاح] تپش ڪرڻ.
※ گرميءَ سبب ٻنيءَ ۾ سوڪھڙو اچڻ.
※ ڪير ڏيندڙ چوپائيءَ جو گرميءَ سبب کير گھٽائي وڃڻ.

● **اوسار:** [ا - مث] ڍڪ سان لنگهہ جي جاءِ. وراندو.

* اجهو. آڌار. آسرو.

* [سن: اپار]

'ترهو ڇِن مَ تار ۾، اجهه تون اوسار' (شاهہ).

● **اوساڻ اوسارِ:** [ا - مذ - مث] خشڪ سالي. برسات نہ پوڻ جي حالت. مينهن جي اڻاٺ. اوسر. ڏڪار. قحط.

* [سن: اورشڻ]

● **اوسارڻ:** [مص ـ فعل متعدي] مٿي ڪڍڻ (پِٽ). اوساري ڪڍڻ. پِٽ ٺاهڻ. اڏڻ. جوڙڻ.

* [سن: اد = مٿي + سر = سرڻ = مٿي ٿيڻ]

* مري ويل کي ياد ڪري روئڻ. پار ڪڍڻ. ماتم ڪرڻ. مري ويل جون وصفون بيان ڪري روئڻ (عام طرح ۾ زالون اوسارينديون آهن. جيئن: 'موڙن ويلي ماريس ڙي. وادوڙيل وري آءُ' ۽ ان جي پليان پيون عورتون وراڻي اوچنگاريون ڏينديون تہ ' الله هاءِ هاءِ. جن جي عرش مٿي').

* [سن: ا + سمرڻ]

* [مص] اوسارڻ

* [امر] اوسارِ

* [مضارع] اوساريان (ج) اوساريون. اوسارين (ج) اوساريو. (ج) اوسارين

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اوساري ٿو (ج) اوسارين ٿا

* [حال مث] اوساري ٿي (ج) اوسارين ٿيون

* [ماضي] اوساريو (ج) اوساريا

* [ماضي مث] اوساري (ج) اوساريون

* [مستقبل] اوساريندو (ج) اوساريندا

* [مستقبل مث] اوساريندي (ج) اوساريندي‌ون

* [اسم مفعول] اوساريل

— **اوسار:** [ا - مث] پِٽ جي جڙائي يا اڏاوت. اوساري. پِٽ تي سرن يا مٽيءَ جو دور.

* زالن جو مٿل ماڻهوءَ جي يادگيريءَ ۾ روجُ، پار.

* [مصدر 'اوسارڻ' مان اسم]

— **اوساراڻُ:** [مصدر 'اوسارڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] پار ڪڍائڻ. ماتم ڪرائڻ.

* [اوساراڻيو اوساراڻيندو اوساراڻيل]

— **اوسارو ج اوسارا:** [ا - مذ] پار. فوتيءَ جون روئڻ وقت بيان ڪيل وصفون.

— **اوساري ج اوساريون:** [ا-مث] پِٽ جي اڏاوت يا جڙائي. پِٽ تي سرن يا مٽيءَ جو دور.

● **اوساڪون ڪرڻ:** [اصطلاح] برسات جي موسم ۾ چوپائي مال جو آسمان ڏانهن نهارڻ.

* [س/ ڪ]

● **اوسامر:** [ا - مث] درياهہ جي موج. درياهہ جو چاڙهہ يا وهڪرو.

● **اوساماڻُ:** [مص ـ فعل متعدي] ناننگ جو ڏنگ هڻڻ.

'اٿي اوساماءِ جتي جاءِ نہ جڙيءَ جيءَ جي' (شاهہ).

* [مص] اوساماڻ

* [امر] اوساماءِ

* [مضارع] اوساماڻيان (ج) اوساماڻيون. اوساماڻين (ج) اوساماڻيو اوساماڻي (ج) اوساماڻين.

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اوساماڻي ٿو (ج) اوساماڻين ٿا

* [حال مث] اوساماڻي ٿي (ج) اوساماڻين ٿيون

* [ماضي] اوساماڻندو (ج) اوساماڻندا
* [ماضي مت] اوساماڻيندي (ج) اوساماڻينديون
* [مستقبل] اوساماڻيندو (ج) اوساماڻيندا
* [مستقبل مت] اوساماڻيندي (ج) اوساماڻينديون
* [اسم مفعول]اوساماڻيل

● **اوسامڻُ:** [ا - مذ] بيسڻ مان نهيل هڪ قسم جو کاڌو.

● **اوسانُ ج اوسانَ:** [ا - مذ] بچاڙي، حد، پڇاڙي.
* موت.
* هوشُ، سمجهه، حوصلو حواس.
* [سن: اوسان]

— **اوسان خطا ٿيڻ:** [اصطلاح] حواس باختہ ٿيڻ. وايون بتال ٿيڻ، حوصلا خطا ٿيڻ.

● **اوساڙ:** [ا - مذ] هميشہ جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ.
* عادتون، لڇڻ، نشان، رنگ روپ.

● **اوساڙُ:** [ا - مذ] ٿهڪندڙ جانورن جي گجي يا ڦيڻ.
* [س/ٿ]

● **اوساءِ:** [ا – مث] ڦوٽن ڀيل زمين (آلي زمين سڪڻ بعد جيرجي پوندي آهي).
* [س/ل]

● **اوسِتا، اوسِٿا:** [ا - مث] دوامر، پختگي.
* عمر جو حال يا دور (حياتيءَ جا چار دور آهن ٻالڪپڻو جواني، مڙسي ۽ پيري)، وهي، عمر، ڄمار.
* [سن: اوسٿا < او + سٿا = بيهڻ]

● **اوستا:** [ا .خاص] هڪ ذات جو نالو (راڻا).

● **اوستائين:** [ظرف] انهيءَ هنڌ يا انهيءَ وقت تائين، انهيءَ حد تائين، تيستائين.

● **اوستو ج اوستا:** [ا - مذ] ڪاريگر (جڳهين جو)، استو، رازو، استاد.
* [ف: اوستاد]

● **اوسٿا:** [ا - مث] وهي، عمر اوستا.
* [سن: اوسٿا]

● **اوس پاس:** [ظرف] آسپاس، چوطرف.

● **اوسَرَ:** [ا_ مث] وڏي گابي، وهڙي.
* [اسرڻ = وڌڻ، وڏو ٿيڻ]

● **اوسرِ ج اوسرون:** [ا - مذ] واڌ، اوڀر، ترقي.
* [اسرڻ (سن: اد = مٿي + سر = سرڻ، هلڻ) > اوسر]
* روانگي، تياري (سفرتي).
* ماتم، روڄ، پاڻيٽال.
* سڪ، چڪ.
* [س/لس]
* ['اوسارڻ' > اوسرُ]

'سهڻي گهوڙي ني سير ۾، ڪنهن عشق جي اوسر' (عزت ياڪري).
* اورانهين هيج (جوپاڻيءَ جو ڦرُ ڪان سواءِ ڪنهن ماڻهوءَ يا ٽليءَ تي آرو).
* مرڻي جي رسمن پٺيان خرچ.
* [س/ٿ]
* شڪار جو هڪ نمونو (جنهن ۾ جهنگ جا ني پاسا بند ڪيا آهن يا گهٽ بندي ڪبي آهي ۽ چوٿين پاسي کان جانور کي اندر هڪلي ڦاسائيندا آهن).
* شڪار جي مهاڙي.
* لوڌ، تڙ، شڪار لاءِ گهڻن ماڻهن جو هجوم.
* حملو.
* [س/ات]
* شڪار ڦاسائڻ لاءِ پڪڙن جي اڏپ.
* پنجوڙن يا ڪوڙڪن جي اڏپ.
* وهہ، موقعو، مهل.

– **اوسر جو شڪار:** [ا-مذ] شڪارين جي اصطلاح ۾ ميدان يا جهنگ ۾ جانورن جا گهٽ جهلي شڪار ڪرڻ جو طريقو.

● **اوسر:** [ا - مذ] برسات نہ وسڻ جي حالت، برسات جي ڪمي، سوڪ، خشڪ سالي، برسات نہ پوڻ سبب ڏڪار.

٭ [سن: اورشڻ]

'اوسر آسائي اٿي گرندر گڏيا' (شاهہ).

٭ تنگي، اڻاٺ.

٭ مصيبت، شامت، بدبختي.

● **اوسر:** [ا-مث] ڪلراٺي زمين، غيرآباد زمين.

● **اوسراڻ، اوسراڻُ:** [ا – مث – مذ] اسراڻ، معافي، بخشش.

٭ موڪ، نجات.

٭ واڌ، اوپر.

● **اوسراڻ ڪرڻ:** [اصطلاح] بخش ڪرڻ، معاف ڪرڻ.

٭ اُسرڻ (نباتات).

● **اوسِرَڻُ:** [مص۔ فعل لازمي] اسهڻ، روانو ٿيڻ، وڃڻ.

٭ [سن: اد = مٿي + سر = سرڻ، هلڻ]

٭ جلڻ سڙڻ (گرمي ۾)، اس ۾ سڙڻ.

٭ [سن: اش]

٭ اسرڻ، وڌڻ.

٭ [اوسريو، اوسريا، اوسري، اوسريون، اوسريندو، اوسريندا، اوسريندي، اوسرينديون، اوسريل]

● **اوسِري ج اوسِريون:** [ا - مث] در جي مٿان برسات يا اس کان بچاءَ لاءِ ڇاڄو، ڇڄهري.

٭ لانديءَ يا چونري اڳيان ڪڪائون دالان.

٭ [س/ٿ]

● **اوسڙُ ج اوسڙَ:** [ا - مذ] علاج، دوا درمل، چوپائي مال جو علاج.

٭ اوت.

٭ [س/ل/ات]

● **اُوسڙڪڻُ:** [مص۔ فعل لازمي] اُس ۾ رلڻ، اُسڙڪڻ، پتڪڻ

٭ انتظار ڪرڻ، اوسيئڙو ڪرڻ.

٭ [اوسڙڪيو، اوسڙڪيا، اسڙڪي، اوسڙڪيون، اوسڙڪيندو، اوسڙڪيندا، اوسڙڪيندي، اوسڙڪينديون، اوسڙڪيل]

● **اوسڙڻُ:** [مص۔ فعل لازمي] اس ۾ رلڻ، پتڪڻ

٭ انتظار ڪرڻ، اوسيئڙي ۾ رهڻ.

٭ [سن: اشڻ < اش = سڙڻ]

'منڌ مَ منهن ريهہ، ايءِ اوسڙا اس ۾' (شاهہ ڪريم).

٭ پاهہ ٿيڻ (بک ۾).

٭ [اوسڙيو، اوسڙيا، اوسڙي، اوسڙيون، اوسڙيندو، اوسڙيندا، اوسڙيندي، اوسڙينديون، اوسڙيل]

● **اوسڙو ج اوسڙا:** [ا-مذ] تپ، ٽيڙ، اچل لمر (ڪينهوڙي جي)، نينگ.

٭ اس سببان تپش، اس جو تاءُ، تاوڙي.

– **اوسڙو ڏيارڻ:** [اصطلاح] تپ ڏيارڻ، ٽيڙ ڏيارڻ (ڪينهوڙي کي)

● **اوسط:** [ا۔صفت] وچ وارو، وچ جو، وچولو، درمياني.

٭ معتدل، موزون، مناسب.

٭ [ع: وسط]

● **اوسڪ:** [صفت] بي آرام، اسڪ.

● **اوسِنو ج اوسنا:** [صفت - مذ] پاروٿو، بانسي، ڏپ وارو.

٭ [ع: اسن < آسن = بانسي ٿيڻ، بدبودار]

٭ بيسوادو، سواد ڦريل، بي لذت.

٭ آڪو، تڪو

٭ [مث: اوسني ج اوسنيون]

— **اوسنائي:** [اــمث] بيسوادائي، بارونائي، بدبُو آڪائي، تڪائي
• **اوسو ج اوسا:** [ا - مذ] گهٽي اُسات، گرمي، تپش (اوسي ٿيڻ جي صورت ۾ ٻوٽن ٻسائي مڱان وڌو ويندو آهي).
* [سن: اشڻ، اشم]
'هاڻي جيڏ رهاند جو ترجهزو ڦانٽري اوسو هوندس آنا' (استاد بخاري)
* چوپائي مال جي هڪ بيماري (جنهن ۾ پاڻيءَ جي تانگهه گهڻي ٿيندي آهي).
* اوسيئڙو ڳڻتي، فڪر، اونو الڪو
— **اوسو ڪرڻ:** [اصطلاح] اُلڪو ڪرڻ، ڳڻتي ڪرڻ، فڪر ڪرڻ
* [س/ڪوهه]
• **اوسو پاسو ج اوسا پاسا:** [اــ مذ] پاسو ڪنڊ، ۾ پاسو، آس پاس، پسگردائي، گردو نواح، اوڙو پاڙو
— **اوسي پاسي:** [ظرف] آسپاس، ويجهيءَ جڳ ۾.
• **اوسواڙ:** [ا - خاص] هندن جي هڪ ذات (اڪثر جين ڌرم سان واسطو رکن ٿا).
*[س/ٿ]
• **اوسهه:** [ا - مث] فال، ڦال جو سوڻ'
'ابي اوسهه پائيان، ڪارڻ ڙڄاري' (شاهه).
— **اوسهه مگڻ:** [اصطلاح] چڱي وائي گهرڻ.
* فالون وجهڻ، سوڻ ڳڻڻ.
• **اوسهه:** [ا - مذ] ياں ڊگ، ڊڙو
*[س/ات]
• **اوسٽي:** [ا - مث] فال، اوسهه.
*[س/ل]
• **اوسي:** [ا - مث] ذڪر، ڳنتگو ڳالهه ٻولهه.
* خراب ڳالهه، بدشگون.
* [س/ات]

• **اوسِيڙ ج اوسيڙ:** [ا - مذ] هر ڪاهڻ جو هڪ طريقو ورائو (هرجو).
* [س/ات/ڪوهه]
• **اوسيڙجڻُ:** [مصدر 'اوسيڙڻ' مان فعل مجهول] انتظار ڪرڻ، اوسيئڙي ۾ گذارڻ، فڪر ۾ گهارڻ.
* سيڙجڻ، دير ڪرڻ.
* [اوسيڙيو، اوسيڙيو، اوسيڙيل]
• **اوسيئڙو ج اوسيئڙا:** [ا - مذ] انتظار، اڙڪو، اونو، فڪر، ڳڻتي، چنتا.
* [سن: اسڪ + ڙو]
'اوسيڙي ارمان ۾، وهامي ويئي' (شاهه).
— **اوسيئڙائت، اوسيئڙائتو:** [صفت ـ مذ] انتظار ۾، منتظر.
— **اوسيئڙو ڪڍڻ:** [اصطلاح] تڪليف سهڻ، جاڪوڙو ڪڍڻ، جفا سهڻ
• **اوسي گوسي:** [ا - مث] تاندو ٽوپي، ٿهل ٽڪور.
*[س/ٿ]
• **اوسيلا:** [ا ـ خاص] سنڌ جي هڪ ذات جو نالو.
• **اوسين:** [ظرف] ان وقت تائين، ان جاءِ تائين.
— **اوسين تائين، اوسين سوڌو:** [ظرف] انهيءَ هنڌ تائين، انهيءَ وقت تائين
• **اوشُ:** [اــ مذ] جل، ساڙ، ڪامر.
* چمڪو روشني.
* مڄ، باهه جو جهلڪو
* ماٺهن جو ميڙ.
• **اوشڏ:** [ا ـ خاص ـ مث] دوائي ٻوٽي، جڙي ٻوٽيءَ جو هڪ قسم.

● **اوش گوش:** [صفت - مذ] بي دليو.

* [س/ات]

● **اَوِشواس:** [ا - مذ] بي اعتمادي، بي اعتباري، بي ويساهي، شڪ، گمان.

* [ضد: 'وشواس']

* [سن: ا + وشواش]

— **اَوِشواسي:** [صفت] بي اعتبار، بي ويساهو.

● **اوصاف:** [ا-مذ] وصفون، گڻ، خوبيون، جوهر، خصوصيتون، عادتون، لڇڻ، اخلاق، تعريفون، ڪمالات.

* [ع: وصف ج اوصاف]

— **اوصاف حميده:** [ا - مذ] ساراهيل وصفون، وڻندڙ گڻ.

● **اوصافُ ج اوصافَ:** [ا - مذ] خوبي، ڪارج.

* [ع: وصف ج اوصاف]

* فائدو، اميد (فائدي ڀيڄڻ جي).

* حمايت، جهلو، آڌار.

● **اوطاقَ ج اوطاقون:** [ا - مث] گهر جي جاءِ کان سواءِ ٻاهر ڪچهريءَ جي جاءِ، مهمان خانو، منزل، مڪان.

* [تر: اوطاق - ڪوٺي، تنبو دالان]

'اڄين جي اوطاق، مون سارينديءَ سهرين' (شاهه).

— **اوطاقي ج اوطاقي:** [صفت-مذ] اوطاق ۾ ترسيل، ٽڪيل، رهيل، مهمان.

* دوست، يار.

* آرامي، ٽانيڪو.

* مهمان نواز، آئي جو آدر ڀاءُ ڪندڙ، ميزبان.

* [س/ات]

— **اوطاقي ٿيڻ:** [اصطلاح] مهمان ٿيڻ، قيام ڪرڻ، ٽڪڻ.

● **اوغان:** [ا- مث] هڪ قسم جي راڳڻي (جنهن ۾ سنڌي ڪافيون ڳائبن)، راڳ 'پيلو' سان ملندڙ راڳڻي.

● **اولٽ:** [ا - مذ] ڌاريو، اوڦٽو، اجنبي، بيگانو.

* [سن: اپرچت، ادورت]

* رونگ ۾، تور کان زياده، سوائي.

* گهٽ اگهه ۾، سستو.

● **اوڦٽو ج اوڦٽو:** [صفت -مذ] فالتو، زياده، وڌيڪ.

* اجنبي، ڌاريو، بيگانو، غير ماڻهو.

* [سن: ادورت]

● **اوقات:** [ا - مذ] خيال، پور.

* [ع: وقتُ ج اوقات]

'جن کي اوقات عشق جا، تن سانڍڻ سور ٿيا' (رمضان ڪنڀر).

* ڦرٽي طبيعت، ٻه چتائي.

— **اوقات اچڻ:** [اصطلاح] خيال اچڻ، پور اچڻ، ڀهه ٻوڻ.

— **اوقاتي ج اوقاتي:** [صفت - مذ] خيالن وارو، پورالو.

● **اوقات:** [ا - مذ] سنڌيءَ ۾ واحد طور مستعمل لفظ.

* وقت، ويلو، مهل.

* ڏکيو وقت، مصيبت.

* ضرورت، گهرج.

* پڇندي، حيثيت.

— **اوقات بسري:** [ا - مث] وقت جو گذارو، ڏکيو سکيو وقت ڪاٽڻ جي حالت.

* [ع: اوقات + ف: بسر ڪردن]

— **اوقات ڪٽڻ:** [اصطلاح] مصيبت پوڻ.

* گهرج پوڻ.

● **اوقاف:** [ا - مذ] وقف جي جاءِ، وقف جون جايون (جيڪي خير جي ڪمن يا مذهبي ڪمن لاءِ مخصوص هجن، جهڙوڪ مسجدون، مقام، مقبرا، بزرگن جون درگاهون، مسافرخانا، وغيره).

* [ع: وقف ج اوقاف]

• **اوقيانوس:** [ا. خاص] هڪ سمنڊ جو نالو (جيڪو يورپ ۽ آمريڪا جي وچ ۾ آهي)، ائٽلانٽڪ وڏو سمنڊ.

* [ع]

• **اوڪ:** [ا-مث] الٽي، ڪيءِ، اوڪارو

* وسڪارو

* [مص: 'اوڪڻ' مان اسم]

'مند ڦي منڊل وڃيا ڪٿي اوهين اوڪ' (شاهه).

* پلٽ

* صبح جو ڪوهه مان پهرئين واري ۾ نڪتل پاڻي.

* [س/ٿ]

– **اوڪ اچڻ:** [اصطلاح] ڪنهن شيءِ کان نفرت اچڻ، ڪراهت اچڻ.

– **اوڪ اوڪان:** [ا-مث] لڳاتار پلٽ (پاڻيءَ جي)، اوت اوتان.

– **اوڪ موڪ:** [ا-مث] جالارو پاڻي، گهٽو پاڻي (پوک کي).

• **اوڪ:** [ا-مث] ڀل، چڪ، غلطي

* دانهن، ڪوڪ.

* وڏو سڏ.

* [هند]

• **اوڪار:** [ا-مث] اوڪارو، الٽي.

• **اوڪار:** [ا-مذ] اکرڻ جي جاءِ، لانگهو لنگهه، گهيڙ.

* [س/ل]

• **اوڪارڻُ:** [مص- فعل لازمي] الٽي ڪرڻ، ڪيڻ، قيءِ ڪرڻ، اٻڙڪڻ، اوڪارا ڏيڻ.

* [سن: ادگري]

* ٺهڪائڻ، ڪاڙهڻ (گوشت).

* [س/ٿ]

* آڏارڻ.

* [س/ات]

* معمولي ڪاڙهڻ.

* [س/ڪوهه]

* اڪارڻ، پار ڪرڻ.

* [سن: اتڪرشڻ = مٿي ڇڪڻ، ٻاهر ڪڍڻ]

'ڪين اوڪارين سانوڻ مينهن، جيئن منجهه ڏينهن رات' (گل).

* روڪڻ، جهلڻ.

* [اوڪاريو اوڪاريا، اوڪاري، اوڪاريون، اوڪارندو اوڪارندا، اوڪارندي، اوڪارنديون، اوڪاريل]

• **اوڪارو ج اوڪارا:** [ا-مذ] اٻڙڪو، اُلٽي.

* [سن: ادگري]

– **اوڪارا ڏيڻ:** [اصطلاح] قيءِ ڪيڻ، الٽي ڪرڻ.

• **اوڪاڙي:** [ا-مث] سُتي، ڪاڙهو.

* [س/ٿ]

• **اوڪاش ج اوڪاش:** [ا-مذ] گهٽ، گهيڙ.

* لنگهه.

* دروازو.

* [س/ل]

• **اوڪاسڻُ:** [مص_فعل متعدي] نهارڻ، جانچڻ.

* سڪ يا انتظار مان نهارڻ.

* [سن: اوڪاش = نظر نهار]

* [س/ل]

* [مص] اوڪاسڻ

* [امر] اوڪاس

* [مضارع] اوڪاسيان (ج) اوڪاسيون، اوڪاسين (ج) اوڪاسيو، اوڪاسي (ج) اوڪاسين.

* [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] اوڪاسي ٿو (ج) اوڪاسين ٿا
* [حال مث] اوڪاسي ٿي (ج) اوڪاسين ٿيون
* [ماضي] اوڪاسيو (ج) اوڪاسيا
* [ماضي مث] اوڪاسيو (ج) اوڪاسيا
* [مستقبل] اوڪاسيندو (ج) اوڪاسيندا
* [مستقبل مث] اوڪاسيندي (ج) اوڪاسينديون
* [اسم مفعول] اوڪاسيل

● **اوڪاس:** [ا - مث] انتظار، اوسيئڙو، اُڪَس.

● **اوڪاش:** [ا — مذ] نظر.
* واندڪائي.
* وجهه.
* وڇوٽي، فاصلو.
* وڇون وقت.
* [سن: اوڪاش < او = هيٺ + ڪاش = نهارڻ، چمڪڻ]

● **اوڪامڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] بند ٿيڻ (برسات)، اوڪائڻ.
* [س/ٿ]
* اوڇيڙو
* [س/وچولو]
* نيڪانگري ٿيڻ
* [س/اٽ]
* [اوڪاميو اوڪاميا، اوڪامي، اوڪاميون، اوڪامندو اوڪامندا، اوڪامندي، اوڪامنديون، اوڪاميل]

● **اوڪائڻ:** [مص ـ فعل لازمي] بند ٿيڻ (مينهن وسڻ اکين مان ڳوڙها ڳاڙڻ)

'لالن جنين نه لڌو، تن جون اوڪائين نه اکيون' (شاهه).

* [اوڪائيو اوڪائيا، اوڪائي، اوڪائيون، اوڪائندو اوڪائندا، اوڪائندي، اوڪائنديون، اوڪائيل]

اوڪائڻُ: [مص ـ فعل لازمي] موڳو ٿيڻ، موڳائي ڏيکارڻ.
* [سن: اتڪ. پرا: اڪ]
* مينهن جو وسڻ بند ٿيڻ

'اتين سنڌي سوڙ ابر اوڪائي ويو'.

* [اوڪائيو اوڪائيا، اوڪائي اوڪائيون، اوڪائندو اوڪائندا، اوڪائندي، اوڪائنديون، اوڪائيل]

● **اوڪر:** [ا — مث] اُڪَر، چڱسالي.
* ٿوري پاڻيءَ واري کوهي.
* [سن: اتڪر]

● **اوڪڙ:** [ا — مذ] پاڻيءَ مان لنگهڻ واري وات.
* لانگهو
* ڏکيو گهيڙ.
* اپڪبري چاڙهي.
* نيڪال.
* اوڪاس.
* چاڙهي، مٿانهين، ڏکي چاڙهي.
* [س/اٽ]
* پروسو.
* [س/ل]
* موڪ، نجات.
* [سن: اتڪر]

● **اوڪراڙ:** [ا - مث] الٽي، قيءِ.
* [س/ٿ]

● **اوڪرس:** [ا - مث] گهٽ، اپس، اڪرس.
* [س/اٽ/ل]

• **اوڪڙُ:** [ا - مذ] ڪار ۾ صابڻ جو ڪڙهيل پاڻي (جنهن ۾ ميرا ڪپڙا ٽهڪايا ويا هجن).

* [س/ڪوهه/ل]

• **اوڪڙو:** [ظرف] پيرن تي ويٺل. ڪڙين ڀر ويٺل. اوڪٹو.

* [سن: اد + ڪٽ = اڀو هئڻ]

— **اوڪڙو ويهڻ:** [اصطلاح] پيرن ڀر ويهڻ. ايڪڙو ويهڻ. ڪڙين ڀر ويهڻ.

• **اوڪسي ج اوڪسيون:** [ا - مث] واڍڪي ڪم جو هڪ اوزار. ڪاٺين کي گولائيءَ ۾ گهڙڻ جو رندو.

• **اوڪم:** [ا– مذ] ننڊ مان چرڪ ڀري سجاڳ ٿيڻ جي حالت.

* [س/ات]

• **اوڪڻ:** [مص_فعل لازمي] الٽي ڪرڻ. قيءِ ڪرڻ. اچل ڪرڻ. اوڪارڻ.

* [سن: ادگري]

* [اوڪيو اوڪيا، اوڪي، اوڪيون، اوڪندو اوڪندا، اوڪندي، اوڪنديون، اوڪيل]

• **اوڪو ج اوڪا:** [ا - مذ] کاهي. خندق.

* [سن: اتڪٽڪ]

* کوهيءَ مان پاڻي ڪيڻ جو سنڌ. پاڻيءَ جو پوکو.

— **اوڪ:** [ا - مث] جاچ. تحقيقات.

— **اوڪ پوڪ:** [ا - مث] جاچ جوچ. تپا

• **اوڪ ڊوڪ:** [ا - مث] پڇا ڳاڇا. جاچ جوچ.

• **اوک:** [ا –مث] ڏکيائي، اوکائي. تڪليف. سور. اذيت. ويڏن

* [ضد: 'سوک']

— **اوک ٿيڻ:** [اصطلاح] تڪليف ٿيڻ. ڏکيائي ٿيڻ.

* عورت کي حيض اچڻ.

* [س/ٿ]

• **اوکُ ج اوکَ:** [ا-مذ] اهنج. تڪليف. سور. ڏک. درد.

* سوڙهه. ڏکيائي.

* نازڪ وقت. اوکي ويل.

* [سن: ا + سک]

* [ضد: 'سوک']

— **اوک سوکُ:** [ا - مذ] ڏکيائي سکيائي. ڏک سک.

• **اوکا پوکا، اوکيا پوکيا:** [ا - مذ] چورا کورا. هر کر. اڻ تڻ. آنڌ مانڌ. ڳڻتي. بيقراري.

* انتظار. اوسيئڙو.

* ڪم ڪاريون. ڌنڌا ڌاڙي.

— **اوکا پوکا، اوکيا پوکيا لاهڻ:** [اصطلاح] هر ڪم لاهڻ. سڀ ڪم ڪاريون لاهي مطمئن ٿيڻ. انتظار دفع ڪرڻ. ڪم ڪار لاهي واندو ٿيڻ.

• **اوکان:** [ا – مث] ڄاڻ. سڃاڻپ. واقفيت. اوکڻ (ڀاتڪي).

* [سن: وياکيانم]

* اهڃ.

* مثال.

• **اوکاڻڻُ:** [مص_فعل متعدي] سڃاڻڻ. ڄاڻڻ. واقفيت رکڻ.

* اهڃاڻ ڏيڻ.

* مثال ڏيڻ.

* [سن: وياکياڻ = سمجهائڻ، مثال ڏيڻ]

* [مص] اوکاڻڻ

* [امر] اوکاڻ

* [مضارع] اوکاڻيان (ج) اوکاڻيون. اوکاڻين (ج) اوکاڻيو اوکاڻي (ج) اوکاڻين.

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذکر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اوڪاڻي ٿو (ج) اوڪاڻين ٿا
* [حال مت] اوڪاڻي ٿي (ج) اوڪاڻين ٿيون
* [ماضي] اوڪاڻيو (ج) اوڪاڻيا
* [ماضي مت] اوڪاڻيو (ج) اوڪاڻيا
* [مستقبل] اوڪاڻيندو (ج) اوڪاڻيندا
* [مستقبل مت] اوڪاڻيندي (ج) اوڪاڻينديون
* [اسم مفعول] اوڪاڻيل

– **اوڪاڻ:** [ا - مت] سڄاڻپ، ڄاڻ.
* اهڃاڻ.
* مثال.
* گلا.

– **اوڪاڻو ج اوڪاڻا:** [ا – مذ] ڄاڻ.
* سڃاڻپ، اوڪاڻ.
* ڀاڪي جوڙي.
* [س/ٽ]

• **اوڪائي ج اوڪائيون، اوڪايون:** [ا_مت] ڏکيائي، اهنجائي، اولائي، تڪليف، مشڪلات، مونجهارو، پريشاني.
* [ضد: 'سوکائي']

• **اوکٽ:** [ا - مذ] دوا، دارون، علاج.
* لاهيارن کي لهرائيءَ (مزدوري) کان وڌيڪ ڏنل اجرت وغيره.
* اوڳاڙي، ڦوڙي، چندو.
* ڏکيائي، مشڪلات.
* [س/لس]
* [مت: اوکٽ]

• **اوکپ:** [ا - مت] اوکائي، ڏکيائي، اهنج، تڪليف.
* گهرج، ضرورت.

• **اوکد:** [ا - مت] دوا، علاج.

• **اوکڙ ج اوکڙ:** [ا - مذ] جهجهوگاهه.
* چوپائي مال جو کائي اوباريل گاهه، اولڙ.
* [س/ل – اٽ]
* گند، ڪچرو.
* [س/ڪوه]

• **اوکراڻ:** [ا - مت] ڪَرڙي، اُکراڻ، ڪرچڻ.

• **اوکڙُ ج اوکڙَ:** [ا_مت] خشڪ هوا، گرم هوا، لک، جهولو.
ڏکڻ الهندي جي هوا، واهوندو.
* [س/ک/ل]

• **اوکلائي:** [ا - مت] اهنجائي، اوکائي.
* حرڪت بازي، لچائي.
* [س/ڪوه]

• **اوکو ج اوکا:** [صفت_مذ] ڏکيو اهنجو اٽڪو مشڪل، کٺن، تڪليف وارو.
* [ضد: 'سوکو']
* [سن: ا + سک]
* [مت: اوکي ج اوکيون]

• **اوکي ج اوکيون:** [ا–مت] ڏکيائي، مشڪلات، اهنجائي، تڪليف.
* ڏکيءَ مهل، تڪليف وارو وقت.
'سوکي ڀائني سپڪي اوکيءَ تون آڌار.'

– **اوکي سوکي:** [ا - مت] ڏکي سکي ويل، هر وقت.

– **اوکيءَ ويل:** [ظرف] ڏکئي وقت ۾، مشڪلات ۾.

– **اوکيون سوکيون ڪرڻ:** [اصطلاح] مشڪلاتون آسان ڪرڻ.

• **اوگ:** [ا-مث] وهڪ، ريلو (پاڻيءَ يا پڪهرجو).

* [سن: اوگهہ]

• **اوگاٿ:** [ا-مث] ڪاڏل گاهہ، اولڙ.

* [س/ٿ]

• **اوگارڻ:** [مص_فعل لازمي] اڌ ۾ ڇڏيل ڳالهہ شروع ڪرڻ، وري چورڻ، دهرائڻ (ڳالهہ).

* [س/ٿ]

* [اوگاريس اوگاريا، اوگاري، اوگاريون، اوگارندو، اوگارندا، اوگارندي، اوگارنديون، اوگاريل]

• **اوگانو:** [ا_صفت] اجايو، بيفائدو (هلڻ).

* [س/ڪر]

• **اوگاني:** [ا-مث] بيجا هلت، اڻ وڻندڙ چال.

* [س/ات]

• **اوگاهہ:** بي وقت، 'گاهہ اوگاهہ' اچڻ، بي وقتو اچڻ.

* [ف: گاهہ = وقت]

* محويت، غلطاني، بيخودي.

* تهيءَ ۾ پوڻ جي حالت.

* [صفت] اونهو، عميق، اٿاهہ (پاڻي).

– **اوگاهہ ۾ پوڻ:** [اصطلاح] تسبيءَ ۾ پوڻ، خيال ۾ محو ٿيڻ، غلطان ٿي وڃڻ.

• **اوگاهہ ج اوگاهہ:** [ا-مذ] شاهد، گواهہ.

* [ف: آگاهہ]

– **اوگاهي ج اوگاهيون:** [ا-مث] آگاهي، خبر.

* ثابتي، شاهدي، گواهي.

'جي عيبن اوگاهيون ڪري، جي در د ڏين دانهن.'

• **اوگائي ج اوگايون:** [ا-مث] هڪ جي ٻي، اٿپورو جواب.

* [س/ڪوهہ _ سن: او = خراب، اجايو + گد = ڳالهائڻ]

– **اوگايون ڪرڻ:** [اصطلاح] هڪ جي ٻي ڪرڻ، اٿپورا جواب ڏيڻ.

• **اوگت:** [ا_مث] خراب گت، اسونهندي هلت، اڏنگي هلت، اڏنگي روش.

* [سن: او = خراب + گتِ = حالت]

* هندن جي رسم موجب، ڪريا ڪرم کان سواءِ موت (جنهن ۾ پراڻي (ساهوارو ماڻهو) سرڳ کان محروم رهي).

– **اوگتيو:** [صفت_مذ] هندن جي رسم موجب، اهو پراڻي جو ڪريا ڪرم کان رهت ٿي مري.

• **اوگرائي ج اوگرائيون اوگرايون:** [ا_مث] اوگرائي، ڏڪار.

* [سن: اد گار، ف: آروغ]

– **اوگرايون ڏيڻ:** [اصطلاح] ڏڪارون ڏيڻ، ڊؤ هڻڻ.

• **اوگرو ج اوگرا:** [ا-مذ] کوهہ مان مٽي ڪڍڻ جي جاءِ.

* ڪڏ.

* [سن: اد گار _ ف: آروغ]

* [صفت] گهٽو ڪائيندڙ، پيٽوڙي.

• **اوگنائڻ:** [مص_فعل لازمي] دانهن ٻڌڻ، فرياد ٻڌڻ، اونائڻ

* [س/ٿ]

'سڏ اوگنايو سرتيون، قاسرا لايو ڪن' (خليفو نبي بخش).

* [اوگنائيس اوگنائيا، اوگنائي، اوگنائيون، اوگنائندو اوگنائندا، اوگنائندي، اوگنائينديون، اوگنائيل]

• **اوگنيٺو ج اوگنيٺا:** [ا – مذ] سون يا چانديءَ جو هڪ قسم جو ڳهہ (جيڪو نقط مرد ڪنن ۾ پائيندا آهن).

* [س/ٿ]

• **آوَگڻ ج آوَگڻ:** [ا_مذ] خراب لڇڻ، بڇڙي خصلت، بدعادت، بڇڙو ڪم، عيب، گهٽتائي، نقص، برائي.

* [سن: او = هيٺ، گهٽ + گڻ = خوبي]

* [ضد: 'گڻ']

– **اوگٺو ج اوگٺا:** [صفت_مذ] خراب لڇڻن وارو. بدعادتيو،
بدلڇڻو، عيبدار.

* [مث: اوگٺي ج اوگٺيون]

• **اوگٺڻ:** [مص_ فعل متعدي] اُن چڙڻ (اڪريءَ ۾ وجهي مهريءَ
سان ڪتڻ).

* [س/ٺ]

* [مص] اوگٺڻ

* [امر] اوگٺ

* [مضارع] اوگٺيان (ج) اوگٺيون، اوگٺين (ج) اوگٺيو، اوگٺي
(ج) اوگٺين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع
جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] اوگٺي ٿو(ج) اوگٺين ٿا

* [حال مث] اوگٺي ٿي (ج) اوگٺين ٿيون

* [ماضي] اوگٺيو(ج) اوگٺيا

* [ماضي مث] اوگٺيو(ج) اوگٺيا

* [مستقبل] اوگٺيندو(ج) اوگٺيندا

* [مستقبل مث] اوگٺيندي (ج) اوگٺينديون

* [اسم مفعول] اوگٺيل

• **اوڳار:** [ا_مذ] جانورن جي وات مان اوڳر وراڻڻ مهل نڪرندڙ
پڪ، گج، لعاب، گگ، ٿڪ.

– **اوڳارڻ:** [مص_ فعل متعدي] چابو ڪرڻ، اوڳاڇ، چباڙڻ.

* جانورن ۾ اڌ هضم ٿيل کاڌو وات ۾ آڻي ٻيهر چباڙڻ وارو عمل

* [مص] اوڳارڻ

* [امر] اوڳار

* [مضارع] اوڳاريان (ج) اوڳاريون، اوڳارين (ج) اوڳاريو،
اوڳاري (ج) اوڳارين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع
جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] اوڳاري ٿو(ج) اوڳارين ٿا

* [حال مث] اوڳاري ٿي (ج) اوڳارين ٿيون

* [ماضي] اوڳاريو(ج) اوڳاريا

* [ماضي مث] اوڳاريو(ج) اوڳاريا

* [مستقبل] اوڳاريندو(ج) اوڳاريندا

* [مستقبل مث] اوڳاريندي (ج) اوڳارينديون

* [اسم مفعول] اوڳاريل

• **اوڳاڙ:** [ا_مذ] واجبات جي وصولي، قرض وصول ڪرڻ.

• **اوڳاڻ:** [ا-مث] الٽي، ڪيءِ، قئي

• **اوڳاهه:** [ا_مذ] گواهه، شاهد.

* ثبوت.

• **اوڳاهيو:** [ا-مذ] محصول اڳاڙيندڙ، ڍل وصول ڪندڙ،
ڍل گڏ ڪندڙ، خزانچي.

• **اوڳر:** [ا-مذ] جانورن جي وات ۾ ايندڙ اڌ هضم ٿيل کاڌو
(جيڪو هو ٻيهر چباڙي کائيندا آهن).

• **اوڳو ج اوڳا:** [صفت_مذ] موڳو، ڪند ذهن، منجهيل، مٺين
موڙهو، اڻ ڄاڻ، بي سمجهه، مورک، غائب دماغ، چريو.

* [سن: او = ڪان ٻري + گيا < حيا = ڄاڻڻ]

• **اوڳي ج اوڳيون:** [صفت_مث] موڳي، چري.

* ['اوڳو' جو مونث]

'جو اوڳي چڙيئي ارٽ الٽي' (شاهه).

* ويڙهيل تاجي.

* [س/ات-مث]

* سموري، سڄي.

* [س/ل-صفت]

• اوگهه: [اـمث] اگهڻ جي حالت، صفائي، چند ڦوڪ، مهت.

* [سن: ادگهرشڻ]

* [مصدر 'اگهڻ' مان اسم]

* وهڪ، ريلو

* سٽو، مچو

* [سن: اوگهه]

'جيڏيون منهنجي جان تي ڪڏيا عشق انگور،

چڱي پيا چانئي، تي ڪري اوگهه اور' (سانوڻ).

– اوگهه پوگهه، اوگهه سوگهه: [اـمث] چند ڦوڪ، مهت سهت، اگهه پگهه.

* بچيل ڪاٺو (جيڪو ڦاٽڻ مان اگهي نڪيجي)، بچت سچت (ڪاٺي جي)، اوير سوير.

• اوگهٽ: [ا-مث] گهٽتائي.

* پٺرائي.

* [سن: اد + گهٽ]

'آتڻ ۾ اوگهٽ، شال ڪانڌ ڪنهن جي نہ ڪري' (شاهہ).

• اوگهٽُ ج اوگهٽَ: [صفت] اپڪيرو، اتانهون.

* بيڊولو، اڏنگو

* اٽانگو، ڏکيو

* کهرو، ناهموار

* [سن: او + گهٽ]

• اوگهتو: [ا—مذ] خريدار

• اوگهر: [اـمث] چوپائي مال جي هڪ بيماري (جنهن ۾ اوهه سڄي پوندو آهي، منجهانئس کير بدران پاڻي وهندو آهي).

* چوپائي مال جي اوهه جي سوڄ.

* [س/ڪوهہ]

• اوگهرجڻ: [مصدر 'اوگهرڻ' مان فعل مجهول] کير ڏيندڙ جانور جو اوهه سڄي پوڻ (پوريءَ طرح ڏهائي نہ ڪرڻ سبب يا ڪنهن زهري جيت جي چڪ سبب).

* بدهاضمو ٿيڻ، پاڙ جي پوڻ

* [س/ات]

* [اوگهريو، اوگهريون، اوگهريل]

• اوگهرڻُ (ڪ): [مص_ فعل لازمي] سست ٿيڻ، ٽوٽي ٿيڻ

* گدلو ٿيڻ

* [س/ڪ]

* [اوگهريو، اوگهريا، اوگهري، اوگهريون، اوگهرندو، اوگهرندا، اوگهرندي، اوگهرنديون، اوگهريل]

• اوگهڙ ج اوگهڙون، اوگهڙيون: [اـمث] اگهاڙپ، عرياني، بي پردگي، ننگائي.

* پڌرائي (عيبن جي).

* [سن: اد + گهٽ]

• اوگهم: [ا-مذ] آگم، گهٽ، جس، گرمي.

* برسات کان اڳ هوا بند ٿيڻ جي حالت، آڙنگ.

* [س/ل]

• اوگهمو: [ا-مذ] اوگهم، گرمي، گهٽ.

* [س/ات]

• اوگهو ج اوگها: [صفت-مذ] برک، فائق.

* چيلو، نزاڪت وارو، زيبدار، سهڻو، حسين.

* [مث: اوگهي ج اوگهيون]

• اوگهيتو ج اوگهيتا: [صفت-مذ] سدائين ڇڪيو

* [س/ات]

* [مث: اوگهيتي ج اوگهيتيون]

• **آوَل:** [ظرف_مذ] پهريائين. اڳ ۾. منڍ ۾. شروعات ۾.

'اول الله عليم اعليٰ عالم جو ڌڻي' (شاھ).

* [صفت] پهريون. ابتدائي. منڍوارو.

* آڳاٽو. اڳوڻو. قديم.

— **اول آخر:** [ظرف] اڳي پوءِ. پس پيش. نيث.

'اول آخر آھ، هلڻ منهنجو هوت ڏي' (شاھ).

— **اول درجي جو:** [محاورو] پهرئين نمبر جو. سڀني کان سٺو. اوچي ۾ اوچو.

* سڀني کان وڏيڪ (بدمعاش).

— **اول شب:** [ا_مث] رات جي شروعات.

— **اوليت:** [ا_مث] سبقت. اڳرائي.

— **اولين:** [ا_صفت] پهريون ئي پهريون. سڀ کان اڳ.

— **اول:** [ا_مث] درياءَ جي مٿاڇري تي ترندڙ ڪک ڪانا.

* اهي ڪک ڪانا جي وهڪ جي وکڙ ۾ اچي يا ڪنهن روڪ سبب هڪ هنڌ گڏ ٿين.

* روڪ. بندش.

* جنجل. مصيبت.

— **اول پتڻ ٿيڻ:** [اصطلاح] هيٺ مٿي ٿيڻ. گهمرين ۾ اچڻ (جيئن پاڻيءَ جي گهمري ۾ ڪک ڪانا يا ڪاٺيون هيٺ مٿي ٿين).

* ڏکا ٿاٻا کائڻ. رلڻ.

* بيزار ٿيڻ.

— **اولَ پتولَ:** [ظرف] هيٺ مٿي. اول پتڻ. دربدر.

— **اولَ جي ڪاٺي:** [ا_مث] ڪاٺي (جيڪا پاڻيءَ ۾ هٿي هٿي هلڪي ٿي وڃي). پاندي.

— **اولَ ڪري بيهڻ:** [اصطلاح] پاڻيءَ ۾ ڪن ڪچرو تري بيهڻ.

* رڪاوٽ ڪري بيهڻ.

• **اول ج اولون:** [ا_مث] ضامن طور ڏنل ماڻهو. عيوضي.

* ضمانت.

* يرغمال.

* [سن: اولہ]

* ونجهه. گن. سڪان.

* [سن: ارتر]

* وڏي لهر. موج.

* [سن: الول]

'هڪ لکيي بيو نينهن، آئي اوليس اول ۾' (شاھ).

* اها ڪاٺي جا پاڻيءَ ۾ اولجي ڏپ چڏي وڃي هجي. پاندي.

* بندش. روڪ.

* وأهر.

* [س/ات]

* ڊڪ. بند.

* [س/ات]

* اوٽ.

* پري. پڻ. نسب.

* اوٽ. مصيبت.

* [سن: ايل]

* الاهي نعمت. برڪت.

— **اول پوڻ:** [اصطلاح] مصيبت پوڻ.

* گڙا وسڻ.

* برڪت پوڻ. الاهي نعمت حاصل ٿيڻ.

— **اول ۾ ڏيڻ:** [اصطلاح] ضامن طور ڏيڻ. گهه ۾ ڏيڻ.

– **اول پر وٺڻ:** [اصطلاح] ضامن طور وٺڻ.

– **اول ورائڻ:** [اصطلاح] باسيل رقم ڏيئي، يا ڪيل انجام پاڙي ضامن کي ڇڏائڻ.

* [طنزاً] کيپ ڪٽڻ.

– **اولون ٿيڻ:** [اصطلاح] دربدر ٿيڻ، ڏکا ٿابا کائڻ، اول پٽڻ ٿيڻ.

* بيزار ٿيڻ.

– **اولون ڪرڻ:** [اصطلاح] جفائون يا جاڙون ڪرڻ.

'متان مون کي جڏيين، ڪري آرياڻي اولون' (شاهه).

• **اولُ ج اولَ:** [اـ مذ] ڪنڊ جو ڳوڙهو صاف ٿيل ڪنڊ جو گولو. اولو.

* [سن: اپلا]

* آلو پسيل، گهميل، آڊوڪو.

* [سن: اول]

• **اول:** [اـ مث] پوک جو دوباره اوپڙ. پوک جو ٻيهر ڦوٽاڙو.

* [س/ات]

* تمام گهٽ واءُ ۾ مينهن.

* [س/ڪوهـ]

• **اولادُ:** [اـ مذ – سنڌيءَ ۾ واحد طور مستعمل لفظ] ٻيٽ جائو (ٻچ يا ڌيءَ)، ويار، ٻارٻچا، عيال، ڇڻيا.

* [ع: ولد ج اولاد]

– **اولاد آدم:** [اـ مذ] آدم جو اولاد. انسان ذات.

– **اولادي ج اولادي:** [صفت - مذ] اولاد وارو. ٻارن ٻچن وارو، ٻچڙيوال، عيالي.

• **اولادي:** [صفت] پيدائشي چريو. موروثي طور چريو. جائي جم کان ذهني طور تي مفلوج.

• **اولار:** [اـ مث] جهڪاءُ، اوهر.

• **اولار:** [ا - مث] ڏيکاءُ، ڏسڻ جي حالت.

* [س/ات]

– **اولار ڪائڻ:** [اصطلاح] قد ٻت ۾ تڪڙي واڌ ڪائڻ.

* [س/ات]

– **اولارائڻ:** [مصدر 'اولارڻ' مان متعدي بالواسطہ] الر ڪرائڻ، ڦاسائڻ، پڪڙائڻ.

* [اولاريو اولاريندو اولاريل]

* [مصدر 'اولڻ' مان متعدي بالواسطہ] لوڙهائي ڇڏڻ.

• **اولارڻ:** [مص_ فعل لازمي] الارڻ. ڏک هڻڻ جو اشارو ڪرڻ. (ڏک هڻڻ لاءِ هٿ يا لڪڻ وغيره سنئون ڪرڻ).

* [سن: آ + لاڊ]

* [اولاريو اولاريا، اولاري، اولاريون، اولاريندو اولاريندا، اولاريندي، اولاريندين، اولاريل]

• **اولاري ج اولاريون:** [اـ مث] حملو ڪاهه، جلهه.

* ترڻ ۾ ڪليل ٻانهن جو لامارو.

*[سن: ا + لاڊ]

* ڏيکاءُ

* هڪ تڪ نهارڻ جي حالت.

*[س/ات]

– **اولاري پائڻ:** [اصطلاح] هلان يا حملو ڪرڻ، لامارو ڏيڻ.

* ترڻ مهل ٻانهون کولي اچل ڏيڻ.

– **اولاري ڏيڻ:** [اصطلاح] يڪدم قدم ۾ وڏي وڃڻ، قد ڪرڻ، وڌڻ (قد ۾).

* [س/ات]

• **اولاڙجڻ:** [مصدر 'اولاڙڻ' مان فعل مجهول] الڙڻ. ڪنهن شيءِ ڍري ٿيڻ، گهرگهلو ٿيڻ، ڪرڪٺو ٿيڻ، اکڙجڻ.

* [سن: اد + لاڊ]

* [اولاڙيو اولاڙيو اولاڙيل]

● **اولاڙڻ:** [مص ـ فعل متعدي] الوڙڻ، اکوڙڻ.
* [س/ل]
* [مص] اولاڙڻ
* [امر] اولاڙ
* [مضارع] اولاڙيان (ج) اولاڙيون، اولاڙين (ج) اولاڙيو اولاڙي (ج) اولاڙين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] اولاڙي ٿو (ج) اولاڙين ٿا
* [حال مث] اولاڙي ٿي (ج) اولاڙين ٿيون
* [ماضي] اولاڙيو (ج) اولاڙيا
* [ماضي مث] اولاڙي (ج) اولاڙيون
* [مستقبل] اولاڙيندو (ج) اولاڙيندا
* [مستقبل مث] اولاڙيندي (ج) اولاڙينديون
* [اسم مفعول] اولاڙيل

● **اولاسار:** [اـ مذ] گندرف، انولاسار.

● **اولاڪُ ج اولاڪ:** [اـمذ] آڳاٽي وقت ۾ سنڌ ۾ ٽپال پهچائيندڙ گهوڙو.
* [تر: اولاغ]
* ٽپالي اٺ.
* باربردار جانور، وهٽ، چڙهيءَ جو جانور، سواريءَ جو جانور.

● **اولاڪو ج اولاڪا:** [اـمذ] ساڻ، پيچ، ڪام، ساڙو.
* [سن: الڪا = شعلو، باهه، لماڙي]
* الڪو، فڪر، ڳڻتي.

'اولاڪن اچي، معذورتي مارو ڪيو' (شاهه).

* يادگيري، ساڻ.
* پريشاني، رولڙو، ڏوجهرو، مصيبت، تڪليف انتظار، ڏک.

'تو پهچائان سپرين، آيم اولاڪو' (شاهه).

● **اولا نبو اولا نبو ج اولا نبا، اولا نبا:** [اـمذ] باهه، ٻريل ٻنڊي، باهه جو ٻڙڪو، چڻگ، الو.
* عشق جي آگ، جذبو، اڌمو.
* اوپالو، طعنو، مهڻو.
* [سن: اپالمڀ]

● **اولانگهڻ:** [مص ـ فعل متعدي] اورانگهڻ، ريٽڻ (حڪم)، انحرافي ڪرڻ.
* [سن: النگهن]
* [مص] اولانگهڻ
* [امر] اولانگ
* [مضارع] اولانگيان (ج) اولانگيون، اولانگين (ج) اولانگيو اولانگي (ج) اولانگين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] اولانگي ٿو (ج) اولانگين ٿا
* [حال مث] اولانگي ٿي (ج) اولانگين ٿيون
* [ماضي] اولانگيو (ج) اولانگيا
* [ماضي مث] اولانگي (ج) اولانگيون
* [مستقبل] اولانگيندو (ج) اولانگيندا
* [مستقبل مث] اولانگيندي (ج) اولانگينديون
* [اسم مفعول] اولانگيل

● **اولانگهه:** [اـمث] رستو، عام رستو.
* [سن: النگهن]

● **اولاٽڻ، اولائڻ:** [مص ـ فعل متعدي] اڪيلڻ، اکوڙڻ (جرهو)
* [سن: اد + لاٽن]

'سڄڻ ڏٺوجن، تن ارت اولاٽي ڇڏيا' (شاهه).

* سنج وغيره لاھڻ، پاڪڙو لاھڻ.

* [ضد: 'پلاڻ']

'پلاٺيان پيو اولاٺيو نہ اُٿيو' (شاھہ).

* ڪمر بند ڪرڻ، ڪمر وسارڻ.

* [مص] اولاٺڻ

* [امر] اولاڙ

* [مضارع] اولاٺيان (ج) اولاٺيون. اولاٺين (ج) اولاٺيو. اولاٺي (ج) اولاٺين.

* [زمان حال ٺاھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آھن]

* [حال] اولاٺي ٿو (ج) اولاٺين ٿا

* [حال مث] اولاٺي ٿي (ج) اولاٺين ٿيون

* [ماضي] اولاٺيو (ج) اولاٺيا

* [ماضي مث] اولاٺي (ج) اولاٺيون

* [مستقبل] اولاٺيندو (ج) اولاٺيندا

* [مستقبل مث] اولاٺيندي (ج) اولاٺينديون

* [اسم مفعول] اولاٺيل

— **اولاٺو ج اولاٺا:** [صفت_مذ] بنا پلاڻ جي (وھٺ)، پلاڻ لٿل (اٺ).

* جاٺولو، چڙواڳ (مال).

* [س/ل]

• **اولاٺو ج اولاٺا:** [ا_مذ] ٻار ڪي ڪڍائڻ يا ڪيڏائڻ وقت عورتون جيڪو گيت چون.

* لولي، اوراٺو

* ٻار، اوسارو

* [سن: اد = مٿي + لل = لڏڻ]

'سسئي ڪي سڌ ٿيو اسان اولاٺو' (شاھہ).

— **اولاٺا اورڻ:** [اصطلاح] اوسارا چوڻ، ٻار ڪيڏي روئڻ.

• **اولاٺي ج اولاٺيون:** [ا_مث] سبب، منھن، بھانو.

* ڪائين جي لڏ.

* [س/ات]

* مٿي ڇڪ (لوڪ گيتن جي)، اوناٺي.

— **اولاٺي ڪرڻ:** [اصطلاح] سبب ٺاھڻ، نمونو يا منھن ڪرڻ.

• **اولٽ:** [ا_مث] نڪاح ٻڌي زال، جوءِ

* [س/ل]

* بي ايماني، خيانت.

* [س/ات]

• **اولجڻ:** [مصدر 'اولڻ' مان فعل مجھول] هيڏانھن هوڏانھن ڦٽڪڻ

* پاڻيءَ جي لھرين ۾ هيٺ مٿي ٿيڻ.

* ٿلڪجڻ.

'جي ٻڏان نہ ٻن، مرا اولجان ان ٻار ڏي' (شاھہ).

* [اولجيو اولجندو اولجيل]

• **اولڙ:** [ا_مذ] گاھہ (جيڪو جھڙيائي مال ڪاٺي ٻچايو ھجي)، اوٻارو گاھہ

* ڪن ڪچرو.

— **اولڙ سولڙ:** [ا_مذ] ڪن ڪچرو، گند گوڙ.

* [صفت] گاڏڙ ساڏڙ، گوچڙ.

• **اولڙو ج اولڙا:** [ا_مذ] آرسيءَ، شيشي يا پاڻيءَ جي سطح تي سج جو عڪس، پرتو

* ترورن جي موٽ، تڙڪو، دٿو، ٻاچو.

* ٻارن جي هڪ بيماري (جيڪا سج جي تابش ڪري ٿئي).

• **اولڪو ج اولڪا:** [ا_مذ] طھارت ڪرڻ لاءِ پاڻيءَ جو ٿانءُ

• **اول گھول:** [ظرف] قربان، صدقي، اوري گھوري.

– **اول گهول ٿيڻ، اول گهول وڃڻ:** [اصطلاح] پاڻ کي خوشيءَ وچان اڇلڻ (اولڻ) ۽ گهورڻ (گهولڻ).

* محبت وچان ڪنهن لاءِ پاڻ پتوڙڻ. بلهار ٿيڻ، قربان ٿيڻ، صدقو وڃڻ.

● **اولمو:** [اــمذ] بخيي جو هڪ قسم، ٽاڪي جو نمونو. ڪپڙي جي ڪنارتي سيبو اوٽي، ٻهي، ارمو.

* [سن: اورمي]

● **اولڻُ:** [مص ــ فعل متعدي] رولڻ، ٿولڻ، ٽنڪائڻ، دربدر ڪرڻ

* ٽلڪائڻ

* ڏکڻ (بيڙيءَ کي اولي سان)، ٺيلهڻ.

* [سن: اد = مٿي + لل = هيڏانهن هوڏانهن هلائڻ]

'الله اول مر ان جا، بيڙا مٿي بيٺ' (شاهه).

* بيڙيءَ کي لهوارو ڪرڻ.

* خفا ڪرڻ، پريشان ڪرڻ.

* ڦاسائڻ، اڙائڻ.

* بند ڪرڻ (ڪم).

* لاهڻ (پلاڻ).

* مال پهرائڻ وقت ڏراڙ جو سر سان هونگارڻ.

* [س/ل]

* لڪائڻ، گم ڪرڻ.

* [س/ات]

* خيانت ڪرڻ.

* [س/ات]

* [مص] اولڻ

* [امر] اولِ

* [مضارع] اوليان (ج) اوليون، اولين (ج) اوليو، اولي (ج) اولين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل ٿو ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اولي ٿو (ج) اولين ٿا

* [حال مث] اولي ٿي (ج) اولين ٿيون

* [ماضي] اوليو (ج) اوليا

* [ماضي مث] اولي (ج) اوليون

* [مستقبل] اوليندو (ج) اوليندا

* [مستقبل مث] اوليندي (ج) اوليندون

* [اسم مفعول] اوليل

● **اولڻُ:** [اــمذ] ڪک ڪانا وغيره (جيڪي پاڻيءَ جي وهڪري ۾ ڏڪجي ڪناري سان لڳي بيهن).

* [س/کوهه]

* مانيءَ سان کائڻ جو ڳنڍڻ.

* [س/ٺ]

● **اولو ج اولا:** [اــمذ] پردو، ڍڪ.

* پناهه، اجهو، اوٽ.

* [سن: اورڻ]

'وارث وريءَ تن، اجهي شال اولو ڪري'.

* ڪڪائين ڪنڌي، پتر، مال جي لاءِ ڪکائون چنو.

* پاڇو، ڇانو

* وسيلو.

* [س/ات]

* ٻڪو، پونگو.

'ٻولا اولا نہ سهان، آڏا اڏيثي جي'.

* بيڙيءَ جو ڳن، ونجهه.

* [سن: اوتر]

'سڙهه سنوان، لاچو نوان، اولا جنين عاج' (شاهه).

* پوک مان پکين کي ديڄاري ڀڄائڻ لاءِ ٽنگيل پکي، اوڙو، ڏيکاڻو گـڏو
* ڏک، غم، تڪليف.
* [س/م/ات]
* اونو، الڪو، خيال، ڳڻتي.
* [س/ات]
* خوف، ڊپ.
* [س/ل]
* برف جو ڳنڍيل ڳڙو.
* [سن: اپل]
* ڪنڊ جو گولو.
* ريجائين زمين ۾ هيٺاهين ڪنڊ.
* [س/ات]

— **اولا اڏڻ:** [اصطلاح] پٺيون پڌڻ، ويريون وجهڻ.
* پکا اڏڻ، پونگا ناهڻ.

— **اولا لاهڻ:** [اصطلاح] غم لاهڻ، ڏک ٽارڻ، سڪون حاصل ڪرڻ، ڳڻتيون لاهڻ.

— **اولاٽو ج اولاٽا:** [صفت - مذ] پاسيرو، ڳجهو، لڪ ۾.
* اجهي هيٺ، ڍڪ وارو.
* [س/ات]
* [مث: اولاٽي، ج اولاٽيون]

— **اولو رکڻ:** [اصطلاح] اوٽ ڪرڻ، اٽڪل ڪرڻ، بچاءُ رکڻ.
* [س/ات]

— **اولو ڪرڻ:** [اصطلاح] اوٽ ڏيڻ، اجهو ڪرڻ.
* سبب بڻائڻ.
* [س/ات]

— **اولي پوڻ:** [اصطلاح] ويجهو پوڻ، پرسان اچڻ.
* [س/ات]

● **اولو ج اولا:** [صفت_مذ] اوکو، ڏکيو، اهنجو، اٿاٺو، مشڪل، ڪٺن.
* ابتو (ڪم).
* خراب (رستو).
* [سن: 1. او = خراب + ول = ورڻ، ڀرڻ _ 2. ارال = ڏنگو]
* [ضد: 'سولو']
* [مث: اولي ج اوليون]

— **اولائي:** [اـمث] ڏکيائي، اهنجائي، اوکائي، ڏنگائي.

— **اولا پوڙ وجهڻ:** [اصطلاح] ڏکيا شرط وجهي ڦاسائڻ جي ڪوشش ڪرڻ.
* [س/ات]

— **اولا پيير ڪڻڻ:** [اصطلاح] اڏنگا پير ڪڻڻ، خراب روش هلڻ، خراب هلت هلڻ.

— **اولو سولو:** [صفت - مذ] ڏکيو سکيو
* ابتو سبتو
* [مث: اولي سولي]

— **اولو سولو ڏک لڳڻ:** [اصطلاح] بيخبريءَ ۾ يا اوچتو نازڪ هنڌ تي ڏک لڳڻ.

● **اولو الابصار:** [صفت] اکين وارا، بصيرت وارا، عقل ۽ سمجهه جا صاحب.
* [ع]

● **اولوالالباب:** [صفت] دلين جا صاحب، اهلِ دل.
* [ع]

● **اولوالامر:** [صفت] حڪم جا صاحب، حاڪم، بااختيار ماڻهو.
* [ع]

– **اولوالعزم:** [صفت] پڪي ارادي وارا، استقلال جا صاحب.

* [ع]

● **اولوالعزمي:** [اـ مذ] ثابت قدمي، ارادي جي پختگي، همت، جرئت.

* [ع]

● **اولڻ:** [اـ مث] ڀاڄي پتي، روزاني خريد ڪيل سبزي.

* [س/ٿ]

● **اولهه:** [اـ مذ] الهندو، مغرب.

* [الهڻ (=لهڻ) > اولهه]

* [ضد: 'اوڀر']

● **اولي:** [صفت] بهتر، وڌيڪ چڱو، اعلىٰ.

* شروع وارو، پهريون.

* [ع]

● **اولي:** [اـ مث] اٽ ڪي هڪلڻ يا ڇيڙائڻ جو لفظ. (هلي هلي ڳاڳرو = اٽ جي ڇيڙ)

'رئيس جي اٽ ڪي اولي ڪير چوي' (لوڪ چوڻي).

● **اولي ج اوليون:** [اـ مث] بيڙيءَ جو ڳڻ، ونجهه

* [سن: ارتر]

'اونها ڪن، اٿانگهه تڙ اولي هڻ آثار' (شاهه).

● **اوليارو ج اوليارا:** [اـ مذ] رانڊ جو وارو

● **اولياء:** [اـمذ] الله جو دوست، الله وارو، پهتل شخص، درويش، ولي (سنڌيءَ ۾ واحد طور ڪم ايندو).

* [ع: ولي ج اولياء]

● **اولين:** [صفت] پهريون، ابتدائي.

* [ع]

– **اولين ۽ آخرين:** [ظرف] اڳيان ۽ پويان، قديم ۽ جديد، پهريون ۽ پويون.

● **اوليهي:** [اـمث] اٺ جي مستيءَ ۾ گوڙ.

* [س/ٿ]

● **اوم:** [اـ مذ] ايشور جو نهايت پوتر نالو (جيڪو ٽرمي ٽمورتيءَ يعني برهما، وشنو ۽ شو لاءِ گڏي ڪم آڻيندا آهن ۽ ڪنهن به پڙهڻ، منتر يا دعا وغيره جي آخر ۾ اچاريندا آهن).

* [سن]

● **اوماڻ:** [اـمث] بدبو، بانس.

* [س/ل]

– **اوماٺو:** [صفت - مذ] بدبودار، اوسنو.

* [مث: اوماٺي]

● **اوماهي:** [اـمث] اهمائي، مونجهه (ساهه جي)، دمڪشي، سهڪي

* [پرا: امهه – سن: اشر]

● **اومهرو:** [ا - مذ] ٻن اوڙن جي وچ وارو هنو.

* [س/ٿ]

● **اوڻ:** [اـمث] اونو، فڪر، اڌڪو، انتظار، اوسيئڙو، الڪو، ڳڻتي، چنتا، اڻ تڻ.

*[سن: انمنس]

– **اوناٺو:** [صفت - مذ] اون وارو، منتظر، فڪرمند.

* [مث: اوناٺي]

● **اون:** [اـمث] ڪنجهڪار جو لفظ، انڪار يا اقرار جو لفظ.

– **اون اون ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪنجهڻ، ڪرڪڻ.

* ننڍڙي ٻار جو روئڻ.

● **اون:** [اـمث] اوناٺي، اوناڙ، ڪورڪ (گڏوجي).

● **اون:** [اـمذ] ٻوٽي جو هڪ قسم.

● **اوناڙ ج اوناڙون:** [ا - مث] نڪ جو سوراخ، ناس.

* [س/ل/ڪرهه]

– **اونار ويڄڻ:** [اصطلاح] نَنڪَ ۾ ڪاڌي جا ذرا ڦاسي پوڻ، نڙيءَ ۾ گرهه ڦاسي پوڻ.

● **اونارجڻ:** [مصدر 'اونارڻ' مان فعل مجهول] پاڻي وغيره پيئڻ مهل اٿواڄڻ، اٿهڙجڻ، اٿوڙجڻ.

* [س/ل]

* [اوناريو اوناريو اوناريل]

● **اونارڻ، اوناڙڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] بگهڙ، گدڙ يا ڪتي جون دانهون ڪرڻ، اونايون ڪرڻ.

* [سن: التثير]

* [اوناريو اوناريا، اوناري، اوناريون، اونارندو اونارندا، اونارندي، اونارنديون، اوناريل]

– **اونار، اوناڙ ج اونارون، اوناڙون:** [ا–مث] گدڙ، ڪتي يا بگهڙ جي ڪوڪ، اونائي.

– **اوناڙي ج اوناڙيون:** [ا ـ مث] اونائي، اون، اناڙ.

– **اوناڙيون ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪتي، گدڙ يا بگهڙ جو رات جو اونائيون ڪرڻ.

● **اوناسي:** [صفت - مذ] جو ناس نه ٿئي، ابناسي، امر.

* [سن: ا + وناش]

● **اوناڪڻ:** [مص ـ فعل لازمي] اونائڻ، اوناڙون ڪرڻ.

* [س/ات]

* [اوناڪيو اوناڪيا، اوناڪي، اوناڪيون، اوناڪندو اوناڪندا، اوناڪندي، اوناڪنديون، اوناڪيل]

– **اوناڪ:** [ا ـ مث] ڪتي يا گدڙ جي اونائي.

● **اونائڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] ڪنڌ نمائڻ (ٻنڌلائڻ)، ڌيان ڏيئي ٻڌڻ.

* عرض اگهائڻ، عرض قبول ڪرڻ.

* سڌ ورنائڻ.

* جواب ڏيڻ (هڪل جو).

* [سن: او + نمن]

* گدڙن ۽ ڪتن جو ڪوڪڻ، اوناڙون ڪرڻ.

* [سن: التثير]

* [اونائيو اونائيا، اونائي، اونائيون، اونائيندو اونائيندا، اونائيندي، اونائينديون، اونائيل]

– **اونائي ج اونائيون:** [ا ـ مث] دانهن، عرض، فرياد.

* ڪتي يا گدڙ جي ڪوڪ، اوناڙ رڙ.

● **اونٽِ:** [ا ـ مث] ڪِرڪِر، ڪيٽو گهيي، ڪروڙ.

* [س/ڪوهه]

● **اونٽُ ج اونٽَ:** [ا – مذ] انت، پڇاڙي.

* راز، منجهه.

'اونت پنهنجي عشق جو سڌ ڏس نه ٻئي ڪنهن کي ڏجي

(رمضان ڪنڀر).

● **اونٽرو ج اونٽرا:** [صفت ـ مذ] حرڪتي، ڏنگو، لچو.

* [مث: اونٽري ج اونٽريون]

● **اونٽريو ج اونٽريا:** [صفت - مذ] ٻي مڙسيو، نامرد.

* هيڻو.

* [س/ٿ]

● **اونٽرو:** [صفت] جيت جو هڪ قسم، چوٺو، ڏٺو.

* [س/ٿ]

● **اونٽ:** [ا ـ مث] مڇيءَ جو هڪ قسم.

● **اونٽارڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] ڦاسائڻ، وچڙائڻ، اٽڪائڻ.

* قابو ڪرڻ.

* [س/ڪوهه]

* [اونٽاريو اونٽاريا، اونٽاري، اونٽاريون، اونٽارندو اونٽارندا، اونٽارندي، اونٽارنديون، اونٽاريل]

• **اونٽڙو ج اونٽڙا:** [ا - مذ] بيل گاڏيءَ جي اوڏ ۾ لڳل ڪاٺي (جيڪا گاڏيءَ کي سڌائيءَ ۾ بيهاري)، رونٽڙو

* [س/اٽ]

• **اونجهر:** [ا_ مث] اهنج، ايذاءُ، تڪليف.

* [س/ڪر]

• **اونجهرڻ:** [مص_ فعل متعدي] اوجهراٽيون ڪاٽڻ، اونگهڻ، پنڪيون ڪاٽڻ، اوجهرڻ.

* [س/ڪوهر]

* [مص] اونجهرڻ

* [امر] اونجهر

* [مضارع] اونجهريان (ج) اونجهريون، اونجهرين (ج) اونجهريو، اونجهري (ج) اونجهرين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل ’ٿو‘ ۽ ’پيو‘ جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اونجهري ٿو (ج) اونجهرين ٿا

* [حال مث] اونجهري ٿي (ج) اونجهرين ٿيون

* [ماضي] اونجهريو (ج) اونجهريا

* [ماضي مث] اونجهري (ج) اونجهريون

* [مستقبل] اونجهريندو (ج) اونجهريندا

* [مستقبل مث] اونجهريندي (ج) اونجهرينديون

* [اسم مفعول] اونجهريل

اونجهڻ (ٽ): [مص_ فعل لازمي] اجهامڻ.

* وجهڻ.

* [س/ڪوهر]

* [اونجهيو، اونجهيا، اونجهي، اونجهيون، اونجهندو، اونجهندا، اونجهندي، اونجهنديون، اونجهيل]

• **اونداهه:** [ا - مث] اونداهي، ڪاراڻ (رات جي).

* انڌ ڌنڌ، بي بندوبستي.

* ظلم.

* [سن: انڌڪار]

– **اونداهو ج اونداها:** [ا – مذ] اونده، اونداهي.

* [صفت - مذ] اونده وارو، تاريڪ، ڪارو.

– **اونداهي ج اونداهيون:** [ا – مث] اونده، تاريڪي.

* ڪاري رات.

• **اوندرُ ج اوندرَ:** [ا - مذ] جوڙو (ڪپهن جو)، وڳو.

* [س/ل/ڪر]

• **اوندرُ ج اوندرَ:** [ا - مذ] ڪٺو، گهر ڏٺي.

* [سن: اندره]

• **اوندرڻ:** [مص_ فعل متعدي] وائرڻ، صفا ڪرڻ (ان)

* وڇائڻ (بسترو)، سينگارڻ (سيج).

* [س/ل]

* سنجڻ (گهوڙو)، سنجن سان سينگارڻ.

* [س/ڪوهر]

’سرخين سمندين سنج پيا، ٿو عمر ابلقون اوندري‘ (سونهارو جوکيو).

* [مص] اوندرڻ

* [امر] اوندر

* [مضارع] اوندريان (ج) اوندريون، اوندرين (ج) اوندريو، اوندري (ج) اوندرين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل ’ٿو‘ ۽ ’پيو‘ جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اوندري ٿو (ج) اوندرين ٿا

* [حال مث] اوندري ٿي (ج) اوندرين ٿيون

* [ماضي] اوندريو (ج) اوندريا
* [ماضي مث] اوندري (ج) اوندريون
* [مستقبل] اوندريندو (ج) اوندريندا
* [مستقبل مث] اوندريندي (ج) اوندريندیون
* [اسم مفعول] اوندريل

● **اوندهہ ج اوندهيون:** [اـمث] اونداهي، تاريڪي، رات جي ڪارائي، ٻاڌ.
* انڌ ڌنڌ، ظلم، انڌير.
* [سن: انڌ]

– **اوندهہ انڌوڪار:** [اـمث] تمام گهٽي اوندهہ، گهگهہ اونداهي، ڪاري ٻاڌ.
* طوفان يا جهڙ سبب اوندهہ ٿي وڃڻ جي حالت.

– **اوندهہ ڪري ويهڻ:** [اصطلاح] سڀ ڪرڻ، وڏي نقصان جهڙو ڪم ڪري وجهڻ.
* ڏيٺو گل ڪري ويهڻ.

– **اوندهہ هجڻ:** [اصطلاح] بدانتظامي هجڻ، انڌ ڌنڌ هجڻ، ظلم هجڻ.

● **اونڌ ج اونڌ:** [صفت] اڻ ونڌيل (موتي)، اڻ پوتل (موتي).

● **اونڌ ج اونڌون:** [اـمث] بيل گاڏيءَ جي ڏگهي لٺ، اوڌ.
* [س/ات]

● **اونڌ:** [اـمث] ابتائي، اونڌائي، اونڌي هئڻ جي حالت، ابت، مخالف پاسو.
* [سن: اڌومک]
* ڪارائي.
* [سن: انڌ]
* بي بندوبستي.
* انڌير، ظلم.
* بدامني.

– **اونڌ انڌ:** [اـمث] انڌي اونڌي ٿيڻ جي حالت.
* اونڌا ابتا ڪم.

– **اونڌ ڪنڌ:** [ظرف] اونڌي ڪنڌ سان، ڪنڌ اونڌو ڪري.

– **اونڌ ونڻ:** [اصطلاح] ابتو ٿيڻ، مٿي ڀر بيهڻ، اٿلڻ.
* [س/ات]

– **اونڌ ونڻ ڀر پوڻ:** [اصطلاح] تمام غمگين ٿيڻ، مايوس ٿيڻ.
* [س/ات]

● **اونڌڻ:** [مص ـ فعل متعدي] اونڌو ڪرڻ، ليٽائڻ.
* نائڻ (ٿانءُ).
* [سن: اڌومک]
* [مص] اونڌڻ
* [امر] اونڌِ
* [مضارع] اونڌيان (ج) اونڌيون، اونڌين (ج) اونڌيو، اونڌي (ج) اونڌين.
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] اونڌي ٿو (ج) اونڌين ٿا
* [حال مث] اونڌي ٿي (ج) اونڌين ٿيون
* [ماضي] اونڌيو (ج) اونڌيا
* [ماضي مث] اونڌي (ج) اونڌيون
* [مستقبل] اونڌيندو (ج) اونڌيندا
* [مستقبل مث] اونڌيندي (ج) اونڌيندیون
* [اسم مفعول] اونڌيل

● **اونڌو ج اونڌا:** [صفت - مذ] ابت، الٽو هيٺيون پاسو مٿي ۽ مٿيون پاسو هيٺ.
* [سن: اڌ مک]
* منهن ڀر، منهن يا ڪنڌ هيٺ ٿيل، سرنگون.
* بيوقوف.
* [مث: اونڌي ج اونڌيون]

– **اونڏائِي:** [ا-مث] ابتائي. التائي.

– **اونڏو بَخْتُ:** [ا-مذ] بدقسمتي، کوٽي قسمت.

– **اونڏو جمڻ:** [اص' لاح] اپ پيرو جمڻ. امهاڙو جمڻ.

– **اونڏي ڪنڌ هڻڻ:** [اصطلاح] لجي يا شرمسار هڻڻ.

* ڪنڌ هيٺ ڪري پيو هجڻ.

'آدوتي الله سان اونڏي ڪنڌ اورين.'

– **اونڏي پيشاني:** [ا-صفت] ڪوتاهه نظر.

* بدبخت.

– **اونڏي ڪوپري:** [ا-صفت] بيوقوف. احمق. نادان.

– **اونڏي منجِي ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪنهن سخت صدمي يا غم سبب اونڌوڪتولو ڪري ان تي پئجي رهڻ. بيحد غمگين ٿيڻ. سخت صدمو رسڻ.

● **اونڏيو لڪ:** [ا-خاص] ٿر جو هڪ لڪ. جيڪو لاهيءَ وارو يا ابتو آهي.

* [س/ٿ]

● **اونڌَرُ ج اونڌَرَ:** [ا-مذ] ڪٺو. جوهر.

* [س/ٿ]

● **اونڏو ج اونڌَا:** [صفت-مذ] اونهون. عميق.

* [مث: اونڏي ج اونڏيون]

– **اونڏاڻ:** [ا-مث] اونهائي. عمق. گهرائي.

* [س/ٿ]

● **اؤنرو ج اؤنرا:** [صفت-مذ] ڏنگو. لچو. نِبر.

* [س/ڪر]

* ڏکيو. اٽانگو. ڏاڍو.

* [س/لس]

● **اؤنري:** [ا-مث] ڏنگائي. ارڏائي.

* مصيبت. ڪَٽي.

* [س/ل]

● **اونڪار:** [ا-مث] ڪنهن ڏرمي پستڪ شروع ڪرڻ مهل 'اوم' شبد اچارڻ جي حالت.

* [سن: اوم + ڪار]

● **اؤنڪار اؤنڪر:** [ا-مث] هائوڪار. قبوليت.

* [سن: ام = هائو + ڪار]

* اُوناڙ. اونائي.

* روڄ راڙو.

● **اؤنڪارڻُ:** [مص-فعل لازمي] هائوڪار ڪرڻ. قبولڻ. مڃڻ.

* [سن: ام = هائو + ڪر]

* [اؤنڪاريس اؤنڪاريا. اؤنڪاري. اؤنڪاريون. اؤنڪاريندو اؤنڪاريندا. اؤنڪاريندي. اؤنڪاريندِيون. اؤنڪاريل]

● **اونڪارڻُ:** [مص-فعل لازمي] ميڪڻ. روئڻ. جهڄڻ. روئي ڳالهائڻ. ٻنڀهڪڻ. اونائڻ. دانهون ڪرڻ.

* [اونڪاريس اونڪاريا. اونڪاري. اونڪاريون. اونڪاريندو اونڪاريندا. اونڪاريندي. اونڪاريندِيون. اونڪاريل]

● **اونگ ج اونگُون:** [ا-مث] اونگهه. ننڊ.

* [پرا: اَگکهه = ننڊ]

* چشم پوشي. مات.

* رڙ. دانهن.

* [س/اَت]

● **اونگائي ج اونگايون:** [ا-مث] هونگڙي. ننڍڙي ٻار جو ڳالهائڻ.

* [س/ڪوهر]

– **اونگايون ڏيڻ:** [اصطلاح] هونگڙيون ڏيڻ. ننڍڙي ٻار جي ڳالهائڻ لاءِ ڪوشش ڪرڻ.

● **اونگَٽ:** [ا-مث] ڪِنجهه. ڪٽڪ.

* بيل گاڏيءَ جي ڦيٽي ڪي سِرَ.

* ڪاٺ وغيره جي ڏنل آڙ.

* [س/اَت]

• **اونگِرڻُ:** [مص_فعل لازمي] چوپائي جانور جو شهوت ۾ اچڻ
* وڙهڻ، ڏاڙهڻ.
* [س/ات]
* وهنجڻ، تڙ ڪرڻ.
* [س/ڪوهہ]
* [اونگريس اونگريا، اونگري، اونگريون، اونگرندو، اونگرندا، اونگرندي، اونگرنديون، اونگريل]

• **اُونگهہ:** [اـمث] انگهہ، ننڊ جو خمار، گهر گهيل اوجهراٽي، پنڪي
* [پرا: آگهہ]
* غشي، بيهوشي.
* مستي، آڪڙ.
* [س/ات]

– **اونگهاس، اونگهاٽِي:** [اـمث] ننڊ، ونگهہ، اوجهراٽي، پنڪي، گهر

– **اونگهاٽو:** [ظرف] گهريءَ ننڊ ۾، ننڊاڪڙو.
* [س/ٽ]

– **اونگهہ ۾ پوڻ:** [اصطلاح] تار ۾ پوڻ.
* محويت ۾ اچڻ.
* پاڻيءَ کان نڪري وڃڻ.
* آڪڙ ڪرڻ.
* [س/ات]

• **اونگهہ:** [صفت] گونگو

• **اونگهاڙ:** [ا-مث] ڪراهت، سوگ.
* ڪنهن جانور جي ٿاڻءَ وِتارڻ جهڙي حالت.
* [س/ڪوهہ]

• **اونگهرڻُ:** [مص—فعل لازمي] وهنجڻ، تڙ ڪرڻ، غسل ڪرڻ
* [س/ڪوهہ]
* [اونگهريس اونگهريا، اونگهري، اونگهريون، اونگهرندو اونگهرندا، اونگهرندي، اونگهرنديون، اونگهريل]

• **اونگهڻُ:** [مص_ فعل لازمي] پنڪيون ڪاٽڻ، اوجهراٽيون ڪاٽڻ.
* [پرا: اگگهہ = ننڊ]
* ڪم ۾ سستي ڪرڻ.
* گاڏيءَ جي ڦيٿن کي تيل ڏيڻ.
* [اونگهيس اونگهيا، اونگهي، اونگهيون، اونگهندو، اونگهندا، اونگهندي، اونگهنديون، اونگهيل]

• **اونگهو ج اونگها:** [صفت -مذ] سٽيءَ کان سواءِ اٽيو
* داغ کان سواءِ رڌل طعام، انگهو
* [س/ل]
* [مث: اونگهي ج اونگهيون]

• **اونڻ:** [اـمث] گول ڪڏ جنهن ۾ ڏڌ جي ماٽي ولوڙڻ لاءِ رکبي آهي، نوڻ.
* [س/ل]

• **اونڻ:** [اـمذ] گدڙ جو هيين هر جنسن کي سڏ. گدڙ جو آواز. رونٽڙ، اوناڙ

• **اونو:** [اـمذ] انتظار، الڪو فڪر، ڳڻتي.
* ڊپ، خوف.
* انديشو، پوئتي جو خيال.
* [سن: انمنس = دل ۾ منجهيل]
* عذر، بهانو
* [س/ڪر]
* طعنو مهٽو

– **اونو رکڻ، اونو ڪرڻ:** [اصطلاح] خيال رکڻ، انتظار ڪرڻ، الڪو ڪرڻ.

• **اونو اوني:** [صفت] ان مان نهيل، اوني، پشمي.
* [سن: اورڻا = ان جو]

• **اونهہ:** [ا-مث] اونهائي، عمق.
* [سن: اگاڌ]

• **اونهارو ج اونهارا:** [صفت–مذ] بدصورت، بچڙو.
* [ضد: سونهارو]
* [مث: اونهاري ج اونهاريون]

• **اونهارو ج اونهارا:** [ا_مذ] گرميءَ جي موسم، آرهڙ.
* [سن: اشڻ = گرم وقت]

’ماٺ ٿي ويٺين نہ پارو پيو جمي،
جي اتي ڪوٺين نہ اونهارو ڪري‘ (استاد بخاري)

• **اونهاڙ:** [ا-مذ] اونهائي، عمق.
* [س/ل – سن: اگاڌتا]

• **اونهڻ ج انهڻ:** [ا_صفت] بي سمجهہ، اپرو.
* [س/ت/ڌات]

• **اونهو ج اونها:** [صفت-مذ] وڏو (پاڻي)، عميق، اٿاهہ.
* [سن: اگاڌ]
* گوڙهو (خيال، ويچار)
* [مث: اونهي ج اونهيون]

• **اونهاڻ، اونهائي:** [ا-مث] گهرائي (پاڻيءَ جي)، عمق.

• **اونهون:** [ظرف] ناڪار جو لفظ، نہ.

• **اونهين:** [ظرف] ائين ئي، مفت ۾، بنا اجوري.
* خواهہ مخواهہ، اجايو.

• **اوني ج اونيون:** [صفت] اُن مان ٺهيل، اُن جو، اُن وارو (ڪپڙو)، پشمي
* [سن: اورڻ، اورڻامير]

• **اوڻ:** [ا-مذ] تيهہ يا ڪلن نہ لڳل اُن، آڻ.
* [س/ات]

• **اوڻ:** [ا_مث] ڪمي، گهٽتائي، اٽاٽ، قلت.
* [سن: اون – گهٽ]
* عيب، سقم، وڏ، چڪ
* [ظرف] هن پاسي، هيڏانهن.
* [س/ٿ]

• **اوڻاسي:** [ا_صفت] هڪ گهٽ اسيءَ جو عدد، اوڻاسي (79).
* [سن: اناشيتِ < اون = گهٽ + اشيتِ = اسي]

• **اوڻانوي:** [صفت] هڪ گهٽ نوي جو عدد (89).
* [سن: اوڻ + نوت]

• **اوڻائي ج اوڻايون:** [ا_مث] گهٽتائي، ڪمي، سقم، وڏ، عيب، اٽپورائي، ڪوتاهي.
* [سن: اون = گهٽ]

– **اوڻائي پوڻائي:** [ا_مث] گهٽتائي، ڪمي، نقص، عيب، اٽپورائي، ڪوتاهي.

– **اوڻايون ڪڍڻ:** [اصطلاح] عيب ڪڍڻ، گهٽتايون ڳولڻ.

• **اوڻٽِ:** [ا_مث] اڻ وڻتِ، ناپسندي، ڪلفت، ڏڪار، نفرت.
* [سن: ا = نہ + ون – وڻڻ]
* اٽبڻت، ناسازي، ڪٽ ڦٽ.

’اوڻٽ جو آچار، شل ڪانڌ ڪنهن سان نہ ڪري‘ (شاهہ).

• **اوڻٽيهہ:** [ا_صفت] هڪ گهٽ ٽيهن جو عدد، (29).
* [سن: اون + ترنشتِ]

– **اوڻٽيهين:** [ا_مث] قمري مهيني جي اٺٽيهين تاريخ.
* اونداهي رات، ڪاري رات.

’ڪاري رات ڪڇو گهڙي، اوڻٽيهين اونداهي‘ (شاهہ).

• **اوڻڊ:** [ا_مث] اُوڻتِ.
* [س/لس]

• **اوڻو ج اوڻا:** [ا–مذ] اوڙو، مثل پکي (ڪاڻو)، يا ڪانيءَ ۾ ٻڌل ڪپڙي جو گڏو وغيره، (جيڪو پکين کي ديهاري ڀڄائڻ لاءِ ٻنيءَ ۾ ٽنگيندا آهن)، اولو، اوڙو، ڏيڪاڻون گڏو.
* [سن: اپنود = ڀڄڻ]

* لاهياري کي مليل لاٽيءَ جو حصو. لاٽيءَ ۾ مليل ان جو حصو. ڏڳڙي (ان جي).
* حصو، پاڱو، پتي
* [س/ڪر]

– **اوڻا وجهڻ:** [اصطلاح] ڏڳڙيون ناهڻ. ان تقسيم ڪرڻ لاءِ ڏڳڙين ۾ ورهائڻ.

• **اوڻو ج اوڻا:** [صفت_مذ] ٻڙڻو گهٽ، اڻپورو، منو.
* ناقص، نامڪمل، خالي
* [سن: اون + گهٽ]

'اُتي اباڻن جا، اُوڻا ڏاڍ آهن' (شاهه)

* عيبدار، لاتجهو
* ڪنل
* ننڊو
* [مث: اوڻي ج اوڻيون]

– **اوڻو اڏڪ:** [صفت] گهٽ وڌ. ڪم وبيش.

• **اوڻو پوڻو:** [صفت - مذ] گهٽ وڌ.
* خوشيءَ يا رنج سان.
* طوعاً ڪرهاً.
* [س/ات]
* [مث: اوڻي پوڻي]

– **اوڻي پوڻي:** [اـ مث] اڌي ڪني، اوکي سوکي.
* گهرج جي مهل، ضرورت جو وقت.

• **اوڻو جهوڻو:** [صفت-مذ] مايوس، غمگين، ملول، ويڳاڻو
* [س/ل]
* [مث: اوڻي جهوڻي]

• **اوڻو هلڻ:** [اصطلاح] اڻنگو هلڻ، خراب هلت هلڻ.
* [س/ات]

• **اوڻونجاهه:** [اـصفت] هڪ گهٽ پنجاهه جو عدد، (49).
* [سن: اون + پنچاشت]

• **اوڻهتر:** [اـصفت] هڪ گهٽ ستر جو عدد، (69).

• **اوڻهٺ:** [اـصفت] هڪ گهٽ سٺ جو عدد، (59).
* [اون + ششٽ]

• **اوڻيتاليهه:** [اـصفت] هڪ گهٽ چاليهن جو عدد، (39).

• **اوڻيهه:** [اـصفت] هڪ گهٽ ويهن جو عدد، (19)، اوڻيهه.
* [سن: اون + ونشتِ]

• **اوڻيهون:** [صفت_مذ] سلسلي ۾ ويهن مان مان هڪ گهٽ، هڪ گهٽ ويهون، اوڻويهون.
* [مث: اوڻيهين]

• **اووٽ:** [اـ مث] اڻ وس، آوَس (مينهن نه وسڻ واري حالت).

• **اوورسيئر:** [اـمذ] تعميرات تي نظرداري ڪندڙ آفيسر، سروير
* [انگ: Overseer]

• **اوهه:** [ح. ندا] افسوس جو لفظ، آهه.
* ٻچان جو لفظ، ٿو ٿو.

– **اوهه ڪري ويهڻ:** [اصطلاح] ارمان ڪرڻ.
* نا اميد ٿيڻ
* بس ڪرڻ.

• **اوهڙ ج اوهڙ:** [اـمذ] کير ڏيندڙ جانور جي ٿڻن جو مٿيون حصو، شيردان، کيري.
* [سن: اوڌس]

'وڏي اوهه آئيون، ٻنيءَ لاٽي ڦر' (شاهه)

– **اوهه سڪائڻ:** [اصطلاح] کير گهٽائڻ.

– **اوهه ڪيڙڻ، اوهه ڪرڻ:** [اصطلاح] ڏڪي جوپائيءَ (رڍ، ٻڪري، ڳئون، مينهن، ڏاچي) جي اوهه ۾ کير اچڻ.

– **اوهـ لاهڻ:** [اصطلاح] ڏکي چوياڻيءَ جي (ويم کي ويجهي ٿيڻ سبب) کيري وڃي ٿيڻ.

– **اوهي:** [ا – مث] اوهـ واري (چوياڻي).

● **اوهار:** [ا_ مث] پردو. ڏوليءَ جو ڍڪ. چادر.

☼ [سن: اپ هار]

– **اوهارڻ:** [مص_ فعل متعدي] بار جو هڪ طرف ليٽڻ. الار ٿيڻ. اوهر ٿيڻ.

☼ [سن: 1. او+هر = هيٺ اڇلائڻ _2. آورج = بار سببان هيٺ جهڪڻ]

☼ ويم کي ويجهو ٿيڻ ڪري چوياڻيءَ جا ٿڻ وڏڻ.

☼ [سن: اوڌس = اوهـ، ٿڻ]

☼ [مص] اوهارڻ

☼ [امر] اوهار

☼ [مضارع] اوهاريان (ج) اوهاريون. اوهارين (ج) اوهاريو. اوهاري (ج) اوهارين.

☼ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

☼ [حال] اوهاري ٿو (ج) اوهارين ٿا

☼ [حال مث] اوهاري ٿي (ج) اوهارين ٿيون

☼ [ماضي] اوهاريو (ج) اوهاريا

☼ [ماضي مث] اوهاري (ج) اوهاريون

☼ [مستقبل] اوهاريندو (ج) اوهاريندا

☼ [مستقبل مث] اوهاريندي (ج) اوهارينديون

☼ [اسم مفعول] اوهاريل.

– **اوهارَ ج اوهارُون:** [ا_مث] هڪ پاسي نميل بار. بار جي هڪ طرف ليٽ. اوهر.

☼ [س/ل]

– **اوهارجڻ:** [مصدر 'اوهارڻ' مان فعل مجهول] بار جو هڪ پاسي نمڻ يا ليٽڻ.

☼ هٿن پيرن ٺرڻ سان بيهوش ٿيڻ.

☼ [اوهاريو اوهاريو اوهاريل]

– **اوهارو ج اوهارا:** [صفت - مذ] هڪ پاسي تي ليٽيل. نميل، لڙيل. الار.

☼ [مث: اوهاري ج اوهاريون]

– **اوهارو سوهارو ڪرڻ:** [اصطلاح] جهڙو تهڙو ڪم ڪرڻ. معمولي ڪم ڪرڻ. ڪم ٽپائڻ.

☼ [س/ل]

● **اوهاڙ اهاڙ ج اوهاڙون. اهاڙون:** [ا_مث] (تانگ بلاجي ليکي يا وهٽ، چور وغيره جي پيري جي) آڏ واڳ واري جانچ. آهوڙ. آڏو ور ڏيئي وڃايل پيري جي ڪيل جانچ.

☼ [سن: اوڌار = پوري ڪٽ، حد بندي]

– **اوهاڙ ڏيڻ:** [اصطلاح] وڃائجي ويل پيري کي ڳولڻ واسطي آڏو ور ڏيئي جانچ ڪرڻ. پير ڳولڻ لاءِ چوڌاري وراڪا ڏيڻ. اوهاڙڻ.

● **اوهام:** [ا – مذ] وهم. اجايا خيال. وسوسا. فڪرات. خيالات. گمان.

☼ [وهم جو جمع]

☼ [ع: وهم ج اوهام]

_ **اوهام پرست:** [صفت] وهمي. وسواسي. شڪي.

● **اوهان:** [ضمير] توهان.

☼ [سن: يو يم]

● **اوهاندو ج اوهاندا:** [ا_مذ] اذ مان باري ۾ پاڻيءَ اچڻ جي جاءِ. آواندو. آهاندو

☼ [س/ات/ل]

ـ **اوهاندو ڪولڻ:** [اصطلاح] اڏ جي آڏ يا ٻُنڊي کي ڪولڻ.

ـ **اوهاندو وراڻڻ:** [اصطلاح] آڏ جي آڏ کي ٽڪو ڏيڻي ٻاري
ٻر پاڻي وهائڻ. آواندو وراڻڻ.

● **اوهجڻُ:** [مصد 'اوهڻ' مان فعل مجهول] چوپائيءَ کي اوهه
پيدا ٿيڻ. اوهه واري ٿيڻ.

* [اوهيو، اوهبو، اوهيل]

● **اوهرڻُ:** [مص ـ فعل لازمي] اسرڻ. هلڻ. پري وڃڻ.

* [س/ل]

* [سن: 1. اپسرر < اپ = پري + سر = وڃڻ، چرڻ ـ 2. اوسر = هيٺ هلڻ].
'اونهي ٻر اوهري، جلهن ويا جي' (شاهه).

* بار جي هڪ پاسي ليٽ ٿيڻ. ليٽڻ. نمڻ.

* [سن: 1. اوهر ـ 2. اورج = بار سببان هيٺ ٿيڻ]

* [اوهريو، اوهريا، اوهري، اوهريون، اوهرندو، اوهرندا، اوهرندي،
اوهرنديون، اوهريل]

ـ **اوهڙ ج اوهڙون:** [اـ مث] بار جي هڪ پاسي ليٽ. اولار.

ـ **اوهرائڻُ:** [مصدر 'اوهڻ' مان متعدي بالواسطہ] اٿلائڻ. ليٽائڻ.

* [اوهريو، اوهرندو، اوهريل]

ـ **اوهرجڻُ:** [مصدر ' اوهڻ' مان فعل مجهول] بار جو هڪ
پاسي ڏي لڙڻ.

* الار ٿيڻ.

* [اوهريو، اوهريو، اوهريل]

● **اوهڙ:** [اـ مث] اوهاڙ. وڃايل پيري جي جاچ. آهوڙ.

* [سن: اوڌار]

● **اوهمو ج اوهما:** [صفت ـ مذ] اهمو. ماندو. بيچين. بي آرام.

* تڪڙو

* [سن: اشڻ]

* [مث: اوهمي ج اوهميون]

* [اـ مث] گهٽ. مونجهه. گرمي.

ـ **اوهمائي:** [اـ مث] ساهه جي مونجهه. دمڪشي. گهٽ.

* تڪڙ.

* ٿڪاوٽ.

* ماندگي. بيقراري.

ـ **اوهمو ٿيڻ:** [اصطلاح] ماندو ٿيڻ. بيقرار ٿيڻ.

* ٿڪجڻ.

* بيهوش ٿيڻ.

● **اوهنو ج اوهنا:** [صفت ـ مذ] اجائي تڪڙ ڪندڙ. جلد باز.
اتامرو. اٻهرو.

* [سن: اشڻ]

* [مث: اوهني ج اوهنيون]

ـ **اوهنائي:** [اـ مث] اٻهرائي. اجائي تڪڙ. جلدي. آتڻويلا.

● **اوهوا:** [ح ـ ندا] عجب ۽ خوشيءَ جي وقت وات مان نڪتل
آواز (مارا، بلها).

● **اوهي ج اوهي:** [اـ مذ] واهي. راکو. نگهبان. ڌڻي.

* [سن: اوڌا = سنڀالڻ، نگهباني ڪرڻ]

ـ **اوهي واهي:** [اـ مذ] خبرچار رکندڙ. سنڀال ڪندڙ. ماڻهوچيٽو

* ڌڻي سائين. وارث.

● **اوهيائي:** [اـ مث] اٻهرائپ. تڪڙ. جلدبازي.

● **اوهير:** [ظرف] انهيءَ وقت. اوڏيءَ مهل. تنهن وقت.
'جيهر لوڪ جهپ ڪري، اوهير اڏامن' (شاهه).

● **اوهيرُ ج اوهيرَ:** [اـ مذ] ڏهائيءَ جي مهل.

* وٿاڻ.

* [س/ل]

ـ **اوهير تي اچڻ:** [اصطلاح] مال جو وٿاڻ تي اچڻ.

• **اوهيرو اهيڙو ج اوهيرا، اوهيڙا:** [ا- مذ] واءَ جي زور تي مينهن جي اڇل، مينهن جي زور سان ڇنڊڪار، ٿوري وقت لاءِ تيز وسڪارو.

* [سن: اوسر]

'منڊ ٿي منڊل وڄيا، ڪٽي اوهيرن اوڪ' (شاهه).

— **اوهيرا ڪري وسڻ:** [اصطلاح] واءَ جي زور تي مينهن جو اڇل ڪري وسڻ.

— **اوهيرو ڪرڻ:** [اصطلاح] حملو ڪرڻ، ٽولو ٺاهي وڙهڻ.

* [س/ات]

• **اُوهين:** [ضمير] توهين، توهان.

• **اوهئين:** [ظرف] هرويرو، خواه مخواه، خالي پيلي.

* بنا سبب جي.

* مفت ۾.

• **اوءِ:** [ضمير غائب واحد] اِهو.

'اوءِ فاٿي ۾ فرمان، اوڙ' ڪنهن نه اوليا' (شاهه).

• **اُوئاڇَ ج اُوئاڇون:** [ا- مث] نهائين، مٺانو.

* [س/ ڪوهه]

• **اُوئان:** [ا- مذ] تاري چانور ٻار جي روئڻ جو آواز.

• **اُوئِس:** [ا- مذ] اُهاءُ، تجلو.

• **آوَتُّو:** [ا- مث] ڪوهه ۾ پاڻيءَ جي گهٽائي.

* [س/ ات]

• **اوئِنُ:** [ا- مذ] ٻوٽي جو هڪ قسم (جيڪو ڪلراٺي زمين ۾ پيدا ٿئي ۽ دوا ٺاهڻ جي ڪم اچي ٿو).

* گاهه جو هڪ قسم.

* [سن: اودني]

• **اوئِنو ج اوئِنا:** [صفت_مذ] پاروٿو، باسي، بدبودار، آڪو.

* [س/ ات]

* [مث: اوئِني ج اوئِنيون]

• **اوئي ج اوئيون، اويون:** [ا_مث] پاڻيءَ جي ڪلي، سانداري.

* [سن: اڄن = ٻڪريءَ جي کل]

اوئيون آريءَ جام جون، پريان سڃيائي رات' (شاهه).

• **اُوئي:** [ا_مث] ڪلراٺي زمين جي اپاميل اڇي مٽي (جيڪا سوڍا ڪاروانگر ڪپڙن ڌوئڻ جي ڪم اچي).

• **اوئيس:** [ا_ مذ] ڏيک ويک، رونق.

• **آوير:** [ا_ مث] دير، اويل، بيگاهه، بيوقتائي، ڪمهلائي.

* [ظرف] دير سان، ڪُمهلو.

— **آويرائي:** [ا_ مث] اُويلائي، دير، ڪمهلائي، بيگاهه.

— **آوير سوير:** [ا_ مث] اُويل سَويل، آڏيءَ مانجهيءَ، ڏکيءَ مهل، ڪنهن به وقت.

* [ظرف] اڳي پوءِ، دير سان يا وقت کان اڳي.

— **آويرو:** [ظرف] دير سان، ڪُمهلو، بي وقتو، بيگاهه.

• **آويڙ ج آويڙ:** [ا_ مذ] ڦيرو، وڪڙ، درياهه جو ڦيرو.

* سختي، تڪليف، سوڙهه.

— **آويڙ ڏيڻ:** [اصطلاح] وڪڙ چاڙهڻ، ڦاسائڻ جي ڪوشش ڪرڻ.

• **آويڙو ج اويڙا:** [صفت_مذ] ڏنگو، اڏنگو، ڏکيو، اٽنڀرو، زورآور.

* [مث: اويڙي ج اويڙيون]

• **آويس:** [صفت_ مذ] بنا ويس، اڻ ٻهريل، اڻ ڍڪيل، ننگو.

* [ا _ مذ] ٻيڙيءَ ۾ ڪاٺ يا لوهه جو هڪ مُهرو (جنهن تي لنگر لاهي زنجير ويڙهي ويندي آهي)، داٻڙُ.

* [ا = نه + ويس = لباس]

— **آويسي:** [صفت] بناويس، اڻ ٻهريل، اڻ ڍڪيل، ننگو، اگهاڙو.

● **آويس:** [اِـ خاص] هڪ وليءَ جو نالو ' اويس قرني' (جيڪو يمن جي قرن قبيلي مان هو ۽ اڻ ڏٺي حضرت رسول ڪريم صلي الله عليه و آله وسلم جن تي ايمان آندو هئائين).

* سنڌ ۾ بہ مانجهند کان اولهہ جبل ۾ ساڳئي نالي واري بزرگ جي مزار آهي.

* [ع: اويسُ = بگهڙ]

● **آويسِي:** [صفت] ' اويس قرني' جي طريقي تي هلندڙ صوفي (جنهن ظاهري مرشد وٺڻ کان سواءِ ٺي هدايت جي راهہ ورتي هجي يا غائبانہ هدايت حاصل ڪئي هجي).

'آجهي منجهان آءٌ, اويسي ٿي آءٌ تون'(شاهہ).

(مخدوم معين ٺٽويءَ کي پٽ ڏٺيءَ خط لکي اويسي فرقي بابت پڇا ڪئي هئي, جنهن جي جواب ۾ مخدوم صاحب 'رسالہ اويسيہ' لکيو هو).

● **آويسارُ:** [صفت] نہ وسرندڙ, هميشہ ياد رهندڙ.

* [آ = نہ + وسرڻ > ويسار]

' بازي بازندن کي, آهي اوسار'(شاهہ)

* هوشيار, خبردار.

● **آويساهُہ:** [اِـ مذ] بي اعتباري, غير يقيني.

* [آ + ويساهہ]

● **آويسَر:** [اِـ مث] سامونڊي مڇيءَ جو هڪ قسم.

● **آويسلو ج آويسلا:** [صفت ـ مذ] نہ وساريندڙ, هوشيار, خبردار, ياد رکندڙ.

* [آ = نہ + ويسلو < ويسرو = ويسرو وارو]

* [مث: آويسلي ج آويسليون]

– **آويسلائِي:** [اِـ مث] نہ وسارڻ جي حالت, بيخبري.

● **آوي سوي:** [صفت] ايندڙ ويندڙ, مسافر مڙو, پنهنجو پرايو.

* [س/ل]

● **آويل:** [اِـمث] اويل, دير.

* [سن: ا + ويلا]

– **آويلائِي:** [اِـ مث] ڪُمهلائي, تاخير, دير.

– **آويل سويل:** [ظرف] اڳي پوءِ, ديرسان يا وقت کان اڳي.

– **آويلو ج آويلا:** [ظرف] ديرسان, ڪمهلو, بي وقتو.

'ڪين اويلو مسافر وڃ رهي پئہ راتڙي' (مقصود گل)

● **آويلُ ج آويل:** [اِـ مذ] آڙاهہ, ڀاهہ, چِيِي.

● **اويو ج اويا:** [اِـمذ] عيش عشرت جي جاءِ, آرام گاهہ, گهر, پناهہ.

* [پرا: (اوب) — سن: (اوڪس)]

* عضوو, انگ.

* پاڱو, حصو.

* نشان.

* [سن: اويوہ]

● **اِها:** [ضمير] هيءَ, ساڳي.

– **اِهائي:** [ضمير غائب واحد] بنهہ اها ساڳي.

● **اُها:** [ضمير غائب راحد] هوءَ

– **اُهائي:** [ضمير غائب واحد] هوءَ ساڳي.

● **اُها:** [اِـمث] ڍورن جي پاڻي پيئڻ لاءِ کوهہ وٽ مٽيءَ مان ٺهيل ڪچو حوض, آواڙو.

* [س/ٿ]

● **اُهار:** [اِـ مذ] کاڌو, خوراڪ, کاڄُ, قوت, گِسَنڌڻ.

* [سن: اهار = کاڌو]

● **اُهار:** [اِـ مث] بارجي هڪ پاسي ليٽ, اوهر.

● **اهارڻُ:** [مص — فعل متعدي] مال ٻهرائڻ.

* [س/ل]

* پاڻي هارڻ, پاڻي وهائڻ.

* [س/لس]

* [مص] اھارڻ
* [امر] اھار
* [مضارع] اھاريان (ج) اھاريون. اھارين (ج) اھاريو. اوھاري (ج) ا اھارين.
* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آھن]
* [حال] اھاري ٿو (ج) اھارين ٿا
* [حال مث] اھاري ٿي (ج) اھارين ٿيون
* [ماضي] اھاريو (ج) اھاريا
* [ماضي مث] اھاري (ج) اھاريون
* [مستقبل] اھاريندو (ج) اھاريندا
* [مستقبل مث] اھاريندي (ج) اھارينديون
* [اسم مفعول] اھاريل

• **اُھارو ج اُھارا:** [اِ_مذ] بارجو ھڪ پاسي لاڙو. اوھر.
* [س/ل]
* [صفت] لھنوارو
* [س/ ڪوھ]

• **اِھانت:** [اِ_مث] بي عزتي. توھين. ھتڪ. ذلت. خواري.
* ڌڪار. نفرت. حقارت.
* [ع]

• **اُھاءَ ج اُھاءَ:** [اِ_مث] شعاع. سھائو. پرتوو. جھلڪو. تجلو. چمڪو.
'آڳھ تنھن اھاءَ وڃي ڪن ڪپيندي' (شاھ/سھڻي).

• **اُھائُو:** [صفت] کير پياڪ ننڍڙو ٻچڙو (جيڪو ڏنار جي ھٿ سان کير ڏٺي)، ھٿايو.
* [س/ ڪوھ].

• **اُھائي:** [صفت_مث] ساڳي (ڳالھ).

• **اُھَڏو:** [اِ_مذ] آھمو. سھڪي. ساھ جي مُونجھ.

• **آھتِ:** [اِ_مث] دشمني. عداوت.
'اکين جي اھتِ، ڪٺي ڪلايس جهرين' (شاھ).

• **آھتُ ج آھتَ:** [اِ_مذ] ڪاسبيءَ. ھنرمند جو ڪڙميءَ تي سالياتو لاڳُ. آھت.

– **آھتِي ج آھتِي:** [صفت] ڪاسبي يا ھنرمند (جيڪو ھاريءَ کان پنھنجي ڪم جو اجورو فصل مان وٺي)، آھتي.

• **اِھتِمام:** [اِ_مذ] انتظام. بندوبست.
* [ع: ھم = ھن ارادو ڪيو]

• **آھتِرو ج آھتِرا:** [صفت_مذ] اٺترو. حرڪتي.
* [سن: اھتِ = دشمني + رو]
* [مث: آھتِري ج آھتِريون]

• **اِھپارو ج اِھپارا:** [ظرف] انھين پارين. انھن نشانين سان.
' آن ڪي ويندا ڪڏيا، آريائي اِھپارا' (شاھ).

• **آھج:** [صفت] ڪسو. گھٽ. ڏکيو. اٿانگو.
* [ضد: سھج]

– **اھجو:** [صفت_مذ] اڌ ڪان گھٽ. ڪسو
* [مث: اَھجي]

• **آھجو ج آھجا:** [صفت_مذ] ڪُبِتيو. ڏنگو
* [س/ل]
* [مث: آھجي ج آھجيون]

– **آھجائي:** [اِ_مث] ڪبتِ. ڏنگائي.
* [س/ل]

• **اُھڄُ ج اُھڄَ:** [اِ_مذ] سڃاڻپ جي نشاني. نشان. پارپتو ڏس. اشارو. اھڃاڻ.
* ساڄيءَ اک جو اشارو (جيڪو ڪنھن ڪم يا نشانيءَ لاءِ ڪبو آھي).
* [س/ل]

• أُهجاڻُ ج أُهجاڻَ: [اـمذ] نشان، پتو، پار، ڏس، علامت.

* [سن: اِبجان]

– أُهجاڻ ڏيڻ: [اصطلاح] پار پتا ڏيڻ، نشانيون ٻڌائڻ، اشارن ۾ ڪا ڳالهه ياد ڏيارڻ.

– أُهجاڻو: [اـمذ] اهجاڻ، اندر جو ٻوجهه.

• أُهجائو: [صفت_مذ] ڏکيو، اهنجو، مشڪل.

* [مث: اُهجائي]

' آهي اهجائي پير پريان جو جيڏيون ' (شاهه ڪريم).

• آهدي: [اـ مذ] اٺ.

* [ع: اهدي]

• آهڏُ ج آهڏَ: [اـ مذ] اونهي کڏ، اوڙاهه، اوهڏ.

* [سن: اوٽ]

• آهڏڻُ: [مص – فعل متعدي] کڏ ۾ ڪرڻ، اوهڏڻ.

* [س/ ل]

* [مص] أهڏَڻ

* [امر] أهڏِ

* [مضارع] اَهڏيان (ج) اَهڏيون، اَهڏين (ج) اَهڏيو، اَهڏي (ج) اَهڏين

* [زمان حال ٺـهـڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] اَهڏي ٿو (ج) اَهڏين ٿا

* [حال مث] اَهڏي ٿي (ج) اَهڏين ٿيون

* [ماضي] اَهڏيو (ج) اَهڏيا

* [ماضي مث] اَهڏي (ج) اَهڏيون

* [مستقبل] اَهڏيندو (ج) اَهڏيندا

* [مستقبل مث] اَهڏيندي (ج) اَهڏينديون

* [اسم مفعول] اَهڏيل

• آهَرَ ج آهرُون: [اـمث] چوپائي مال لاءِ گهر جو چارو، آهر.

* ڪُوڙَ، آهرو، آهَرَ، پالتو جانورن جي ڪاڌي ڪاڻ لاءِ ناهيل جاءِ

• آهر: [اـ مث] هڪ قسم جو تيلي ٻج، آهر، رائي.

* [سن: آسري]

– آهَرِيانڻُون، آهَرِياڻو: [صفت_مذ] اهر وارو، جنهن ان ۾ اهر وغيره گڏيل هجي.

* [مث: آهَرِياڻي ج آهَرِياڻِيون]

• أهَرُ ج أهَرَ: [اـمذ] اوهر، وهٽ تي بار جو جهڪيل پاسو، هڪ پاسي لڙيل بار، اوهر.

• أهرامَ: [اـ مذ] مصر ملڪ جا قديم مخروطي منارا، (پرامڊ).

* [ع: هرم ج اهرام]

• اهِرجڻُ: [مصدر 'اهرڻ' مان فعل مجهول] بيهوش ٿيڻ، ڊڪرجڻ، ڏندڻجڻ، وسامڻ (بدن).

* [اهريو، اهريو، اهريل]

• آهرمن: [اـ مذ] بديءَ يا شرَ جو اصول، بديءَ جو ديوتا، شيطان، لالچائيندڙ (زردشتي ڌرم موجب شر يا بديءَ جو خدا، جڏهن ته اهورمزد، خير جو خدا هوندو آهي).

* [ف]

• آهرڻَ ج آهَرڻُون: [ا ـ مث] لوهارن ۽ سونارن جو هڪ اوزار (جنهن تي لوهه ۽ سون ٺپيندا آهن)، سنداڻ.

* [س/ ات]

• آهـرڻُ ج آهـرڻَ: [صفت_مذ] شاديءَ وقت گهوٽ جو ساٿي، اهنرُ، ارهڻ.

• آهرڻُ: [مص – فعل لازمي] آئڙڻ، پسند اچڻ، وڻڻ، قبول ڪرڻ، خوش ٿيڻ، ريجهڻ.

* [سن: اهلاد = خوش ڪرڻ]

* [اهريو، اهريا، اهري، اهريون، اهرندو، اهرندا، اهرندي، اهرنديون، اهريل]

• **أهرڻ:** [مص – فعل متعدي] جهاز يا ٻيڙيءَ جو لنگر کڻڻ. هلڻ (ٻيڙي)، هاڪارجڻ.

* [سن: اپ = پري + سر = وڃڻ، چرڻ]

'جي اهريم اڄ، سي ڪرم ملندم ڪاڻيءِ' (شاهه).

* روانو ٿيڻ. اسهڻ. نڪري وڃڻ. کسڪي وڃڻ.

* ظاهر ٿيڻ. نڪرڻ. حاضر ٿيڻ.

* [س/ ات]

* [مص] أهرڻ

* [امر] أهر

* [مضارع] أهريان (ج) أهريون. أهرين (ج) أهريو. أهري (ج) أهرين.

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] أهري ٿو (ج) أهرين ٿا

* [حال مث] أهري ٿي (ج) أهرين ٿيون

* [ماضي] أهريو (ج) أهريا

* [ماضي مث] أهري (ج) أهريون

* [مستقبل] أهرندو (ج) أهرندا

* [مستقبل مث] أهرندي (ج) أهرنديون

* [اسم مفعول] أهريل.

– **أهرائڻ:** [مصدر 'أهرڻ' مان متعدي بالواسطه] هاڪارڻ (ٻيڙي، جهاز وغيره). لنگر کڻڻ.

'آخر اهرائين، نه جوکو مَ ٿئي جهاز کي' (شاهه).

* جهنگ ڏي هڪلڻ. ڀهرائڻ (مال).

* [س/ ات]

* [أهريو أهرندو أهريل]

– **أهرجڻ:** [مصدر 'أهرڻ' مان فعل مجهول] روانو ٿيڻ.

* [أهريو أهرندو أهريل]

• **آهُرو ج آهُرا:** [صفت_مذ] کهرو ڏکيو مشڪل.

* النگهه. نه لنگهڻ جهڙو

* [سن: اسڪر]

* [مث: آهري ج آهريون]

• **اهُرو:** [ا_مذ] زهري جيت (نانگ بلائون).

• **آهري ج آهريُون:** [ا_ مث] آرسي. ٽِڪ.

• **آهُري ج آهُريون:** [ا_مث] پٽائي ڳجرن جو آچار. آهري، لاٽ (ڏيئي يا بتيءَ جي).

* [س/ ل]

* روشني.

* [س/ ات]

• **آهُريو:** [ا_مذ] هڪ قسم جو تيلي ٻج، دوائن ۾ ڪم ايندڙ هڪ قسم جو ٻوٽو ۽ ان جو ٻج.

• **آهڙُ ج آهڙَ:** [ا_ مذ] ولرَ (چوپائي مال جو).

* [س/ ل]

• **آهڙَڻُ:** [مص – فعل متعدي] سيرن ۽ ڇيرن کي اگهڙيون وجهي بند ڪرڻ.

* [سن: استر]

* [مص] آهڙَڻُ

* [امر] آهڙِ

* [مضارع] آهڙيان (ج) آهڙيون. آهڙين (ج) آهڙيو. آهڙي (ج) آهڙين.

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] آهڙي ٿو (ج) آهڙين ٿا

* [حال مث] آهڙي ٿي (ج) آهڙين ٿيون

* [ماضي] آهڙيو (ج) آهڙيا

* [ماضي مت] آهڙي (ج) آهڙيون

* [مستقبل] آهڙيندو (ج) آهڙيندا

* [مستقبل مت] آهڙيندي (ج) آهڙينديون

* [اسم مفعول] آهڙيل.

● **آهڙو ج آهڙا:** [صفت_ مذ] کهري سياءَ وارو. اهنو. ڏنگو. ضدي. هوڏي.

* [مث: آهڙي ج آهڙيون]

● **اِهڙو اهڙو ج اهڙا:** [صفت_مذ] هِهڙو. هِن جِهڙو. اِنهيءَ جهڙو.

* [سن: ايدرش]

* [مث: اهڙي ج اهڙيون]

— **آهڙو جهڙو:** [صفت] جهڙو تهڙو. معمولي. رواجي.

— **آهڙو تهڙو:** [_صفت] ههڙو تهڙو. خسيس (ماڻهو).

● **آهڙو ج آهڙا:** [صفت_ مذ] هن جهڙو. انهيءَ جهڙو.

* [مث: اهڙي ج اهڙيون]

● **اُهس:** [ا_ مذ] تجلو. روشني. سهائو. چمڪو.

* [سن: اوجس]

' اهس اکرين پر، پريان جو پيوس ' (شاهه).

* سڪ. عشق. محبت. پيار.

● **اِهڪار:** [ا_ مث] اٺن کي بيهارڻ جو آواز.

● **آهڪُ ج آهڪ:** [ا_مذ] اوک. ڏکيائي. اهنج. ايذاءُ. ڏک.

* [سن: اسک]

' ڏک نه ڏسن ڏيهه پر، نڪو اهڪ اڳيان ' (گروهڙي).

— **آهُڪائي ج آهُڪائيون:** [صفت_مث] اوکائي. اهنج. ڏکيائي. ايذاءُ. تڪليف.

' اهڪايون عاقل جئي، پرڪا ڪارڻ پون ' (عاقل)

— **آهُڪو ج آهُڪا:** [صفت_مذ] ڏکيو. اهنجو. مشڪل.

* [مث: اهڪي ج اهڪيون]

● **آهُگ ج آهُگ:** [ا_ مذ] ڍڳ. انبار.

* [س/لس]

● **آهگ ج آهگ:** [ا_ مذ] خوشبوءِ. سرهو تيل.

' چوٽا، چندن، اهگ، ڪٽوري، لالن لڳن لايو ' (بيدل).

● **آهگوڙ:** [صفت] سگهڙ. ويجها (ماڻهو). رت وارا. رتيڙا.

* [س/ل]

● **آهلَ:** [ا_ مث] عادت.

' اهل اکرين جي، نيڻين نباهج دوڙ ' (شاهه).

* نمونو. ڍنگ. چال.

' اصل هئي ان کي، اهل جاماڻي ' (شاهه).

* نئول طور کنهن جي عيب جو نقل. نئول. کل.

— **آهلُون ڪيڻ، آهلُون ڪرڻ:** [اصطلاح] ويچارا ڪيڻ. نقل ڪرڻ. نئول ڪرڻ. چيرا ڏيڻ.

— **آهلي، آهليڙ:** [صفت] اهل ڪندڙ. ويچارا ڏيندڙ. مسخرو.

● **آهلُ ج آهلَ:** [ا_ مذ] ماڻهو. شخص. جڻو. گهر جو ڀاتي. ڀهر. مالڪ. صاحب عيال. ڪٽنب.

* [ع]

' اهل اباڻن کي، مري شال ملهايان ' (شاهه).

*[صفت] لائق. موزون.

— **اهل اَدراڪ:** [ا_ مذ] اَدراڪ جا صاحب. سمجهو. سياڻا.

— **اهل اَختيار:** [ا_ مذ] اَختيار وارا.

— **اهل اَرض:** [ا_ مذ] زمين جا رهواسي. ڌرتي ڌڻي.

— **اهلُ اِسلام:** [ا_ مذ] اِسلام وارا. مسلمان.

— **اهلُ الله:** [ا_مذ] خدا وارو. الله وارو. عابد. دينداز. زاهد. بزرگ.

' شڪر آڻ بجاءِ، آهيين اهل الله سين ' (شاهه).

— **اهل اِيمان:** [ا_ مذ] ايمان وارا. مومن.

— **اهل باطِن:** [اـمذ] باطن جا صاحب، اندر جا اسرار ڄاڻندڙ.

* قرآن شريف جي آيتن جي اندروني معنيٰ ڪيندڙ.

— **اهل بهشت:** [اـ مذ] بهشت جا ماڻهو، بهشتي.

* [ع:(اهل) ـ ف:(بهشت)]

— **اهل بيت:** [اـ مذ] گهر جا ڀاتي.

* حضور پاڪ جن جي خاندان جا ماڻهو، سادات، سيد.

— **اهل تصوفُ:** [اـمذ] صوفي طريقي جا پيروڪار، صوفي.

— **اهل جماعت:** [اـمذ] هڪ مسجد ۾ جماعت سان نماز پڙهندڙ.

* ساڳئي فڪر يا مسلڪ وارا.

* هڪ جماعت يا قوم جا ماڻهو.

— **اهل جنت:** [اـ مذ] جنتي ماڻهو، بهشتي ماڻهو.

— **اهل جهنم:** [اـ مذ] دوزخي ماڻهو.

— **اهل حديث:** [اـ مذ] حديث تي هلندڙ، مسلمانن جو فرقو (جيڪو حديث کي قرآن شريف سان لازم سمجهي ٿو).

— **اهل حرم:** [اـمذ] حرم سراءِ جا ماڻهو، مستورات.

* ساڳئي گهر ۾ رهندڙ گهرڀاتي.

— **اهل حِڪمت:** [اـ مذ] حڪيم، فيلسوف، ڏاها.

— **اهل خانہ:** [اـ مذ] گهر وارا، گهر ڌياڻي.

* [ع:(اهل) + ف: (خانہ)]

— **اهل خِردُ:** [اـ مذ] خردمند، دانشمند، ڏاها.

* [ع:(اهل) + ف:(خرد)]

— **اهل دِل:** [اـ مذ] دل وارا، صاف دل وارا، خدا وارا، سخي.

* [ع:(اهل) + ف:(دل)]

— **اهل دنيا:** [اـ مذ] دنيا وارا، دولتمند.

— **اهل دولت:** [اـمذ] حڪومت جا ماڻهو يا ڪارپرداز، دولت وارا، شاهوڪار.

— **اهل دِين:** [اـ مذ] دين وارا، ديندار، نيڪ.

— **اهل ذوق:** [اـ مذ] ذوق جا صاحب، ذوق جا صاحب.

— **اهل روزگار:** [اـ مذ] زماني جا ماڻهو، تجربيڪار.

* [ع: (اهل) + ف:(روزگار)]

— **اهل زبان:** [اـ مذ] ٻوليءَ جا ماهر، زبان دان.

* [ع:(اهل) + ف:(زبان)]

— **اهل زَمان:** [اـ مذ] زماني وارا، زماني ساز، جِهان ديده.

— **اهل زَمين:** [اـ مذ] زمين جا رهاڪو، مخلوقات.

* [ع: (اهل) + ف: (زمين)]

— **اهل سُخن:** [اـ مذ] سخن جا ڄاڻو، شاعر.

* [ع: (اهل) + ف:(سخن)]

— **اهل سنڌ:** [اـ مذ] سنڌ وارا، سنڌ جا رهاڪو، سنڌي.

— **اهل شَرع:** [اـ مذ] شرع جا صاحب، قانوندان.

— **اهل شَريعت:** [اـمذ] شريعت جا پيروڪار، شريعت وارا، شريعت جا صاحب.

— **اهل صَنعت:** [اـمذ] هنر وارا، ڪاريگر، فن جا صاحب.

— **اهل طَريقت:** [اـمذ] طريقت جا صاحب، صوفي طريقي وارا.

— **اهل ظاهِر:** [اـمذ] ظاهر تي هلندڙ، اکري معنيٰ کي ڇهندڙ، مادہ پرست.

— **اهل عِلم:** [اـ مذ] علم وارا، عالم، ودياوان.

— **اهل غَرض:** [اـ مذ] خود غرض ماڻهو، مطلبي.

— **اهل فَن:** [اـ مذ] فن وارا، فن جا صاحب، فنڪار.

— **اهل قبُور:** [اـ مذ] قبرن وارا، مئل، مماتيءَ وارا.

– **اهل قَلم:** [اـمذ] قلم وارا، لکندڙ، اِنشاءِ پرداز، قلم ڌڻي، اديب، مصنف.

٭ منشي، محرر.

– **اهلڪار:** [اـ مذ] ڪم وارا، ڪاروبار هلائيندڙ، ڌنڌي وارا، ڪم ڪارجا لائق.

٭ [ع:(اهل) + ف:(ڪار)]

– **اهل ڪِتابُ:** [اـمذ] الاهي ڪتابن کي مڃيندڙ، غيرمسلمان (عيسائي، يهودي وغيره).

– **اهل ڪَرم:** [اـمذ] ڪرم جا صاحب، رحم وارا، سخي.

– **اهل ڪَلام:** [اـمذ] ڪلام جا صاحب، فصيح ۽ بليغ ماڻهو.

– **اهل ڪمال:** [اـمذ] ڪماليت جا صاحب، ڪامل، پهتل.

– **اهل مجلس:** [اـمذ] مجلس وارا، مجلس ۾ شريڪ ماڻهو.

– **اهل معرفت:** [اـمذ] علم معرفت جا صاحب، خدا شناس، آتم گياني.

– **اهل منصب:** [اـ مذ] وزير مشير، عهديدار.

– **آهلِ نَظَر:** [اـ مذ] ڏسندڙ، نقاد، متڪلمين، فيلسوف، دورانديش.

٭ عاشق مزاج.

– **اهل و عَيالُ:** [اـ مذ] زال ۽ ٻار، ٻار ٻچا.

– **اهلِ هُنر:** [اـ مذ] هنرمند، هنرجا صاحب.

٭ [ع ـ اهل + ف ـ هنر]

– **اهليت:** [اـ مث] قابليت، لياقت، لائقي.

٭ [ع]

– **اهليہ:** [اـ مث] گهرواري، زال.

٭ [ع]

– **آهلڻُ:** [مص – فعل لازمي] هڪ پاسي لاڙو ڪرڻ، الار ٿيڻ (گاڏي).

٭ اهنور ڪرڻ (ٻار).

٭ ليٽڻ، آرام لاءِ ٽيڪ ڏيڻ، سمهڻ، لڙڻ، جهڪڻ، ليٽي پوڻ (آرام جي خيال کان).

٭ مائل ٿيڻ.

٭ [سن: اورج = لاڙو ڪرڻ، نمڻ]

٭ [اهليو اهليا، اهلي، اهليون، اهلندو اهلندا، اهلندي، اهلنديون، اهليل]

– **آهلَ ڄ آهلُون:** [اـمث] ليٽ، لاڙو اهنور، توري واڌ، اٿل.

٭ نيڪ.

٭ خوشامد.

٭ [س/ ات]

– **آهلجڻُ:** [مصدر 'اهلڻ' مان فعل مجهول] ليٽجڻ، پاسيرو ٿيڻ، پاسي پر ٿيڻ.

٭ [اهليو اهلبو اهليل]

– **آهل ڏيڻ، آهل رَکڻ:** [اصطلاح] چور يا پاٽاريدار جو چوري ٿيل مال بابت ڪنهن طرف اشارو ڪرڻ.

– **اُهر:** [اـمث] گرميءَ جي گهٽ، مونجهه، اوگهر، اُڪرس.

● **آهر:** [اـمذ] هرج، نقصان، ڇيهو.

٭ عيب، گهٽتائي، ستم.

٭ [سن: اهتر = نقصان]

● **اهم:** [اـصفت] وڌيڪ اهميت وارو بلڪل ضروري، خاص ڳرو ڀاري، مشڪل (ڪم).

٭ [ع: 'هام' جو تفضيل]

– **اهميت:** [اـ مث] ضرورت، خصوصيت، قدر.

● **اِهمالُ:** [اِ۔مذ] غفلت، سستي، تاخير، دير، بيپرواهي، ڏَتو، گِسُو دير.

❊ [ع]

● **اُهمائڻ:** [مصدر ' اهمڻ ' مان متعدي بالواسطہ] ٺڪر جي ڪوري ٿانءَ کي پهريون دفعو پاڻيءَ سان ڌوئي صاف ڪرائڻ، اُماهڻ.

❊ [اُهمائيو اُهمائيندو اُهمايل]

– **اُهمايلُ:** [صفت] اماهيل، واپرايل، ڪتب آندل (ٺڪر جو ڪورو ٿانءُ).

● **اُهمڻ:** [مص۔ فعل لازمي] گهٽ ڪرڻ، گرمي ڪرڻ، اُڪرس ٿيڻ، گرم ٿيڻ.

❊ ڪِبڻ، ماندو ٿيڻ، سهڪڻ.

❊ اهرجڻ، بيهوش ٿيڻ، ڏڪرجڻ.

❊ تڪڙ ڪرڻ، جلدائي ڪرڻ.

❊ اڪ کي مهتي پاڻي ڪڍڻ.

❊ [سن: اشم = گرمي]

❊ [اهميو اهميا، اهمي، اهميون، اهميندو اهميندا، اهميندي، اهمينديون، اهميل]

– **اُهمائي:** [اِ۔مث] گهٽ، مونجهه، دمڪشي، سوڙهه، اُڪرس، گرمي، تڪڙ، سهڪو، ماندڪائي.

– **اُهمي:** [اِ۔مث] گرمي، گهٽ، مونجهه، موڙهه، اُڪرس، سهڪو، ماندڪائي.

❊ [سن: اشم = گرمي]

● **اُهمو ج اُهما:** [اِ۔مذ] ڪاڙهو، رگهه، سهڪو.

❊ [صفت] گهٽ وارو، تڪڙو، جلدباز، اُبهرو.

❊ ساٿو، ٿڪل، ماندو.

❊ [مث: اُهمي ج اُهميون]

– **اُهمو ٿيڻ:** [اصطلاح] ماندو ٿيڻ، ساٿو ٿيڻ، غش ٿيڻ.

● **اَهڻ ج اَهڻَ:** [اِ۔مذ] ساهميءَ جي پڙن کي برابر ڪرڻ لاءِ وڌل وزن (پٿر يا ڪا ٻي شيءِ)، پاسنگ، ڪاٽ.

❊ ڪنهن خالي ٿانءَ جي ٺور.

● **اَهنجُ ج اَهنجَ:** [اِ۔مذ] ايذاءُ، درد، پيڙا، تڪليف، سور، ڏک.

' اندراءِ اهنج، ساڻيج سڪاڻون ڪري ' (شاهه).

❊ ڏکيائي، اولائي.

– **اهنج اِيذاءُ:** [اِ۔مذ] ڏک، سور، اِيڙا پيڙا.

– **اهنجائِتو:** [صفت ۔ مذ] اهنج وارو، ڏکيو، تڪليف وارو، مشڪل.

❊ [مث: اهنجائِتي]

– **اهنجائِي ج اَهنجايُون:** [اِ۔مث] ڏکيائي، تڪليف، مشڪلات، سوڙهه، تنگي، لاچاري جي حالت.

– **اَهنجو ج اَهنجا:** [صفت۔مذ] ڏکيو، اولو، مشڪل، اٽانگو.

❊ [مث: اهنجي ج اهنجيون]

● **اِهِنجو ج اِهَنجا:** [ضمير حاضر جمع] اوهان جو، توهان جو.

● **اهنجو:** [اِ۔مذ] اُس، تڙڪو، ڪاڙهو.

● **اَهَندَڙُ اَهَندَرُ:** [اِ۔مذ] ڪپڙن جو جوڙو، وڳو.

' ڪوءِ سو اهندڙ پت جي جنهن مان وڏڙو واهار ' (شاهه).

– **اهنڊُ ج اهنڊَ:** [صفت] ڏنگو، ڏنگي سڀاءَ وارو، اڙٻنگ، حرڪتي، ضدي، شدتي، هوڏي، ويڙهاڪ، مٽي ڦريل.

❊ اڻ ونڌيل (زيور ڪپڙو وغيره).

● **اهنڊُ ج اهنڊَ:** [صفت] ٿڪل، ساٿو، هيٺو، بي طاقت.

– **اهنڊُ ٿيڻ:** [اصطلاح] ٿڪجي پوڻ، تمام هيٺو ٿيڻ، ڏهرو ٿيڻ.

• **اهنِبُ ج اِهنبيون:** [اِ_مث] اوکائي، ڏکيائي، تڪليف، عذاب، سختي.

* [س/لس]

اهنبينُ سندوان ٿان، حڪم لاهہ حمير ’(ٻار پيو برادين).

• **اهنبو:** [اِ_مذ] ننڊ جو خمار، سستي.

* [س/ل/ڪوهہ]

• **آهَنُرُ ج آهنَرَ:** [اِ_مذ] شاديءَ جي وقت گهوٽ ۽ ڪنوار جي سيج يا پکي جو پهريدار.

* [سن: 1. ان = ساڻ + وره = گهوٽ؛ 2. اهه = ڏينهن + نر = ساڻ + وره = گهوٽ؛ 3. اهه = ڏينهن + نر = مڙس = ڏينهن جو جوڙو]

• **اَهِہ نِسِ:** [ظرف] رات ڏينهن، ليل و نهار، روز و شب، سانده، لڳاتار.

* [سن]

• **آهنِسا:** [اِ_مث] بي آزاري، ڪنهن بہ ساهواري کي نہ ڏکوئڻ جي حالت، عدم تشدد.

* [سن: ا = نہ + هنسا = ايذاء]

— **آهنسڪ:** [صفت_مذ] اهنسا جي فلسفي تي هلندڙ، بي ضرر، ڪنهن کي بہ ايذاءُ نہ رسائيندڙ.

• **آهنڪارُ:** [اِ_مذ] آپو، خودي، انانيت، هٺ، تڪبّر، غرور، ايمان

*[سن: اهم = آءٌ + ڪار = ڪرڻ = آءٌ ڪرڻ، خودي ڏيکارڻ]

• **آهنو آهنوڙي:** [اِ_مث] پهريون دفعو ويايل (ڍڳي، مينهن، ٻڪري، وغيره)، پهرياتِ.

*[س/ ڪوهہ]

• **آهِنُو ج آهِنا:** [اِ_مذ] طعنو، مهڻو.

* [س/ ل]

• **آهنوارجڻُ:** [مصدر آهنوارڻُ مان فعل مجهول] خراب ٿيڻ، وائڙو ٿيڻ، بيهوش ٿيڻ.

* [آهنواريو آهنواربو آهنواريل].

• **آهنوتِري:** [اِ_مث] آهنر جو لاڳ، اهي شيون جيڪي تحفي طور آهنر کي ملن.

— **آهنوتري ڪمائڻ:** [اصطلاح] شاديءَ جي وقت آهنر ٿي اجورو حاصل ڪرڻ.

• **اُهٽا نہ ڳُهٽا:** [محاورو] خواب نہ خيال، نہ وهم نہ گمان.

• **اِهٽو ج اِهٽا:** [اِ_مذ] پهاڪو، چوڻي.

• **آهو ج آها:** [اِ_مذ] تير، ڪانُ.

’ اهو بہ ويو نہ سهو بہ ويو ‘ (لوڪ چوڻي).

• **اِهو ج اِهي:** [ضمير غائب واحد] هيءُ، ساڳيو.

* [سن: اِدم]

— **اِهو اِهو ڪرڻ:** [اصطلاح] هيڏهو هيڏهو ڪرڻ، ٽٽول ڪرڻ.

— **اِهوئي:** [ضمير غائب واحد] اِهو ساڳيو.

• **اُهو ج اُهي:** [ضمير غائب واحد] هو.

* [سن: ادس]

— **اُهوئي:** [ضمير غائب واحد] اهو ساڳيو.

• **آهواڳُ:** [ظرف] تمام اونهو، عميق.

* [سن: اگاڌ]

— **آهواڳين هُجڻ:** [اصطلاح] تمام اونهو هجڻ، عميق هجڻ.

• **آهوڙ ج آهوڙون:** [اِ_مث] ٻيري جي ڳولا، آهوڙ.

• **آهوسهو:** [صفت] مٽ مائٽ، عزيز قريب، وارث وسيلو، ڏٽي ڏوٽي

• **اهون:** [اِ_مث] خودي، پاٽيٺو وڏائي، تڪبر.

* [سن: اهم = آءٌ، خود]

’ آديسين اندرجي، ساڙي آهون آڳي ‘ (صوفي دلپت).

• **آهئين:** [ظرف] هروڀرو خالي پيلي، مفت ۾، بنا ترتيب/ سبب جي.

● آهي پهي: [صفت] اوهي واهي، ڏٺي ڏوٺي، وارث وسيلو.
※ مددگار، واقف.
※ [سن: اهي = مسافر + پهي < پٿڪ = رهبر]
※ [اِ_مث] ڄاڻ سڃاڻ، واقفيت.
● آهيرُ ج آهيرَ: [اِ_مذ] گُنوار، ڳئون پاليندڙ.
※ [سن: ابهير]
※ [اِ_خاص] هڪ ذات جو نالو.
● آهيرڻ ج آهيرڻيون: [اِ_مث] سنداڻ، اهرڻ.
※ [س/ث]
● آهيڙي ج آهيڙي: [صفت] آهيڙي، شڪاري.
※ [سن: آکيٽڪ]
جهنگل آهيڙين کي، ڦڻ ڪيو روڻ' (شاهه)
● آهيلَ: [اِ_مث] ويامڻ کي ويجهي ٻڪري (جنهن جي اوهه ۾ کير آيل هجي)، اوهيل، اوهه لاٿل.
● آهين: [ضميرحاضرجمع] اُوهين، تَوهين.
※ [سن: يويم]
● آهيٺي ج آهيٺيون: [صفت _ مث] ڏکي، حامله، ڳريٺي.
● اُٿالو ج اُٿالا: [صفت_مذ] گهٽ، انٿالو.
※ [ضد: سنٿالو]
※ [مث: اُٿالي ج اُٿاليون]
● اِٿان: [ظرف] اِتان، انهيءَ جاءِ وٽان.
– اِٿائين: [ظرف] اِتائين، انهيءَ طرح، ائين.
● اُٿان اُٿان: [اِ_مذ] ننڍڙي ٻار جي روئڻ جو آواز، ڇمڻ وقت ٻار جو آواز.
– اُٿان اُٿان ڪرڻ: [اصطلاح] ننڍڙي ٻار جو روئڻ.
● آٽُ ج آٽَ: [اِ_ مذ] چرخو (سٽ ڪتڻ جو).
※ نار، هرلو.
※ [سن: ارگهٽ]

– اٽنالو: [صفت_ مذ] آيٽ جو، چرخي وارو.
– ائٽ چاڙهڻ: [اصطلاح] هرلو چاڙهڻ
※ گهڻي محنت ڪرڻ.
※ ڏاڍو روئڻ.
– ائٽ هلائڻ: [اصطلاح] چرخو چورڻ، هرلو وهائڻ.
※ انتظام رکڻ، ڪاروبار هلائڻ.
● آئِٽ ج آئٽون: [اِ_ مث] ڇهن يا اٺن مهينن جي ٻڪري (جيڪا لڳي نه هجي)، ڀَٽ.
● ائڊريس، ايڊريس: [اِ_مث] پتو، سرنامو.
※ سپاسنامو، خطاب.
※ [انگ: Address]
● ائڪٽُ ج ائڪٽَ: [اِ_مذ] قانون، قاعدو، هدايت، نقل، ڪم، عمل.
※ [انگ: Act]
● ائڪٽر ج ائڪٽر: [اِ_مذ] فلم يا ناٽڪ ۾ ڪم ڪندڙ، پارٽ ڪٽندڙ، اداڪار.
※ [انگ: Actor]
● ائڪٽِنگ: [صفت] ٻئي جي جاءِ تي ڪم ڪندڙ (آفيسر)، قائم مقام، عارضي طور ڪم ڪندڙ، ڪچو ملازم.
※ [اِ_مث] فنڪاري، اداڪاري.
※ [انگ: Acting]
● ائمه: [اِ_مذ] اِمام، سردار.
※ [ع: امام ج آئمه]
● آئنڙو آئونڙو ج آئنڙا، آئونڙا: [صفت _ مذ] حرڪتي، ڪينچلو.
'اي اياز ائنڙا، تو نه پايل ٻڌي، ٻير هوري نه رک، ڏرڻيءَ تي ڏري' (اياز)
※ ڏنگو، جهيڙاڪ.
※ [مث: آئنڙي، آئونڙي ج آئنڙيون، آئونڙيون]

• **اٺنچرُ ج اٺنچرَ:** [اِ_مذ] آنچل، دامن، پلئُ.

* [سن: آنچل]

'پهه گيري پيش پئو، وٺ اٺنچرکر کا آهه' (جلال).

• **آٺنچلو ج آٺنچلا:** [اِ_مذ] ڪپڙي جو ٽڪر (جيڪو پنگ وغيره چاڙهڻ ۾ ڪم اچي)، صافو.

• **آٺي:** [اِ_مث] گاهه جو هڪ قسم.

• **آٺون:** [ح_جملو] ۽ بيووري، تنهن کان سواءِ.

• **آٺونڊو ج آٺونڊا:** [اِ_مذ] ننڊ جو جهٽڪو، پنڪي.

'آٺونڊي ننڊ ارڄاڳي آرس، خنڪي گهر خماري هئي' (سئوجولنگهو).

• **آٺي ج آٺيون:** [اِ_مث] ٻڪري، ٻن سالن جي ٻڪري.

* زالن جو هڪٻئي کي سڏڻ جو لفظ. اٺي، اڙي!

– **آٺياري ج آٺياريون:** [صفت_مث] ٻڪرين واري، ٻڪريون چاريندڙ عورت.

• **آٺين:** [ضمير حاضر جمع] اوهين، توهين.

* [سن: يوير]

• **اِٺين:** [ظرف] اهڙيءَ طرح، اِن ريت.

* [سن: اِم]

– **اِٺين جو اِٺين:** [ظرف] بلڪل انهيءَ طرح، اٺين ئي.

• **اِٺين:** [ظرف] اهڙيءَ طرح، خواهه مخواهه، اجايو، بنا سبب جي، مفت ۾.

* [سن: ايوم]

• **اِي، اِي:** [ح_ندا] سڏڻ جو لفظ، اڙي!، اوا.

* [ع: اي]

• **اي:** [اِ_مث] ايذاءَ کان وات مان نڪتل آواز.

• **آي:** ڏگهي سر/ڊفٿانگ جو اکر، ڏگهي سر/ڊفٿانگ جو علامتي نشان.

• **اِي:** ڏگهي سراي جو اکر، ڏگهي سر جي علامتي نشاني.

• **اِي:** سنڌي ٻوليءَ جو حرف علت، حرف علت جي نشاني.

• **اِيءَ:** [ضمير غائب واحد] هيءَ

* [سن: اِوم]

• **آيارُ، آيرُ ج آير، آير:** [صفت_مذ] ايون (ٻڪريون) چاريندڙ، ٻڪرار

* [س/ ڪوهه]

• **آياري ج آياريون:** [اِ_مث] ٻيڙيءَ ۾ ڪوهي جي جهل وارو رسو

* [س/ ڪ]

• **اَيازُ:** [اِ_خاص] سنڌ جي جديد شاعر شيخ مبارڪ علي 'اياز' جو تخلص.

* سلطان محمود غزنويءَ جي پياري غلام جو نالو (جنهن لاهور ۾ وفات ڪئي، هاڻي 'پير سبز' جي نالي سان مشهور آهي).

• **آياغُ ج اياغَ:** [اِ_مذ] شراب پيئڻ جو پيالو، قدح.

* [ع]

• **آيال:** [اِ_مذ] گهوڙي جي ڪنڌ جا وار، ٻُر، ٻشڪون.

* [ف: يال > ايال]

• **آيام:** [اِ_مذ] ڏينهن، گهڻو عرصو يا مدت، زمانو، واقعات.

* عورت جي حيض جا ڏينهن، ماهواريءَ جا ڏينهن.

* [ع: يوم ج ايام]

• **آيامڪاري:** [اِ_مث] حڪومت جو زمانو، صاحبي، عملداريءَ جو عرصو، ٻيلاڻيءَ جو وقت.

* [ع: ايام + ف: ڪاري]

• **ايام ماهواري:** [اِ_مذ] ماهواريءَ جا ڏينهن.

• **آياڻُ، اياڻ:** [صفت] اجاڻ، نادان، بيوقوف، جاهل، مورک.

* [سن: اجان]

• **آياڻپ:** [اِ_مث] ناداني، بيوقوفي، بي عقلي، جهالت، ڪم عقلي، موڙڪائي، اڄاڻائي

* [ضد: سياڻپ]

● **ايائو ج ايائا:** [صفت_مذ] بي سمجھ، اڻجاڻ، بي وقوف، نادان، مورک، سادو سودو، ڀالو ڀولو، نمائو
* [سن: اڄجان]
* [ضد: سيائو]
* [مث: ايائي ج ايائيون]

– **اياڻائي:** [ا_مث] ناداني، بيوقوفي، جهالت.

● **آيائي ج ايائيون:** [صفت_مث] اڻ وياڻل (ٻڪري، رڍ يا ڍڳي).
* [س/ ڪو]

● **آيـر ج آيـريون:** [ا_مث] ڪيري رڍ.
* [س/ ڪوھ]

● **ايبڪ:** [ا_خاص] غلام گهراڻي جي پهرئين بادشاھ 'قطب الدين' جو لقب (جنهن هندوستان تي 1206ع کان 1210 تائين حڪومت ڪئي).
* [ترڪ: (ايبڪ = ڪڪڙ جو مور) ف: (ايبڪ = بت)]

● **آيڀي ج آيڀيون:** [ا_مث] اٺ جي نڙيءَ ۾ ٿيل ڳنڍو (بيماري).

● **ايتر:** [ظرف] ايترو (عرصو)، ايستائين، ايتري ۾، انهيءَ وچ ۾.

● **آيترو ج آيترا:** [صفت_مذ] اِنهيءَ جيترو، انهيءَ قدر، هيترو (انداز، وقت).
*[مث: ايتري ج ايتريون]

– **ايترو سارو:** [ظرف] گهڻو، مقرر انداز کان زياده.

– **ايتري ۾:** [ظرف] اِنهيءَ عرصي ۾، تنهن وچ ۾.

● **آيٽُ، آيٽُ:** [ا_ مذ] هڪ تارو جيڪو بڊي مهيني جي پهرين ڏهن تاريخن (آگسٽ 17_27) ڌاري اڀري ٿو.
'بڊي پهرين ماھ ۾ ايٽ اڀريو. موٽڻ سندو من ۾ قاضيءَ قصد ڪيو
(فاضل شاھ)
* (عام مشهور آهي تہ ايٽ تارو بڊي جي پورين تاريخن يا اڃا بہ اسوءَ جي پهرين تاريخن ڌاري اڀري ٿو_ پهريائين اسر وقت اڀري ۽ جيئن پوءِ تيئن اڳ ۾ اڀري، تان جو آڌيءَ ڌاري اڀرندو آهي. ڏکڻ اوڀر ڪنڊ کان اڀرندو ۽ ڏاکڻي افق تي ٿي رهندو. عام خيال موجب ايٽ اڀري درياھ جي پاڻيءَ ۾ لاھو آڻيندو آهي).
'ايٽ تارو اڀريو لڏا پورمڻا، سهسين گرسموند جا ٿو سوسيو ڪيڏي ساھ' 'جـرولـنـدين جـاءِ، جـلـهن ڏسـنـدين ايـٽ اڪـين سـان'
(رسالو).
'ايٽ اُڀريو اُپ ۾، ماھ اسو آيو' (سچل)
* مال جيڪو ڪير سُڪائيندو.
* ٻرن کان ٻاهر جيڪي جيت هوندا، تن کي ماريندو، ان وقت چمڙو سلو رڱبو ۽ خوشبوءِ ڪندو.
'ايٽ نہ رڱي ڪلڙي، جا اڳي سڙي آھ' (ڳرهوڙي)
* پيسرو، اڳٽ.
* [هند]
* سهيل يمني.
* [ع: ف]

● **ايتاڄ:** [ا_مذ] گهرج، ضرورت.
* [ع: احتياج]

– **ايتاڄو:** [ا_صفت] محتاج، گهرجائو.
* [س/ ات]

● **ايٽرو:** [صفت_ مذ] ٽرڙو، وائڙو، زبانڪار.
* [مث: ايٽري ج ايٽريون]

● **ايٺ:** [ا_مث] اوٺ ٽيڪ.
* [س/ ات]
* ايٺاجي، محتاجي ڪارڻ

● **اِيٽ:** [ا_مث] تاس راند جو هڪ پتو، چوڪنڙيءَ جو رنگ.
* [سن: اِشٽڪا = سر]

● **آيتاڄُ ج آيتاڄَ:** [ا_مذ] انومان، گمان، خيال، صلاح.

• آيَتڙي ج اِيتڙيون: [اِ- مث] ارٽي. ڪپهه ڪاتڻ جي مشين. ننڍو ايٽ.

❊ مانگرمڇ جو هڪ قسم.

• ايٺ ج ايٺون: [اِ- مث] ننڍي جوان ٻڪري جيڪا اڃا وياڻي نه هجي. ڀٽ. ايٺ.

❊ [سن: اوه]

• ايٺ: [اِ- مث] اوٺ. جوٽ.

❊ [س/ٿ]

– ايٺو ايٺواڙو: [اِ- مذ] اوٺاريل ڪاڌو.

• ايٺڙا: [اِ-خاص] سنڌ ۾ هڪ ذات جو نالو.

• ايٺڻ ج ايٺڻون: [اِ- مث] رسي پٽڻ جي ڪاٺي.

❊ [س/ل]

• ايٺو: [اِ- مذ] آباديءَ هيٺ نه آيل ميدان. آٿبو.

• ايٺي: [اِ- مث] ٻوٽيءَ جو هڪ قسم.

• اِيثار: [اِ- مذ] پنهنجي فائدي کي ٻين جي خاطر قربان ڪرڻ جي حالت. قرباني. بنا لالچ خدمت.

❊ [ع]

• ايڄُ ج ايڄَ: [اِ- مذ] اهنج. ڏکيائي. تڪليف.

❊ [ضد: هيج]

• اِيجابُ: [اِ-مذ] لازمي ٺهرائڻ جي حالت. ثابت ڪرڻ جي حالت.

❊ منطق جي اصطلاح موجب 'سلب' يعني 'انڪار' جو ضد.

❊ نڪاح يا ڏيتيءَ ليتيءَ ۾ ڪنهن ٻه طرف جي آڇ (مثال طور مڙس جو زال کي چوڻ ته "مون توکي زال ڪري قبول ڪيو" ايجاب آهي، انهيءَ جي ٻوڀان زال جو چوڻ "مون کي اهو قبول آهي" کي 'قبول' چئبو).

❊ [ع: وجبَ (= واجب ٺهرائڻ > اِيجاب)]

– اِيجابُ و قبول: [اِ-مذ] نڪاح جو قول (گهوٽ جي پاران) ۽ اقرار (ڪنوار جي پاران).

• اِيجاد، اِيجاد ج اِيجاد، اِيجادون: [اِ-مث-مذ] نئين سر وجود ۾ آڻڻ. نئين شيءِ ڳولي ڪڍڻ جي حالت. انڪشاف. اختراع.

'سيوو مخلوقن جو علت ايجاد' (گرهوڙي).

– اِيجاد ڪرڻ: [اصطلاح] ڪا نئين شيءِ (دوا، مشين، ڪم جو طريقو وغيره) وجود ۾ آڻڻ.

• اِيجاز: [اِ-مذ] انتخاب. اختصار. تت. خلاصو.

❊ [ع]

• ايجنٽ ج ايجنٽ: [اِ-مذ] مالڪ جي پاران ڪم ڪندڙ. عيوضي. گماشتو. ٻلاوٿو. دلال.

❊ [انگ: Agent]

• ايجنسي ج ايجنسيون: [اِ-مث] ڪم ڪار هلائڻ لاءِ تنظيم. ڪنهن ڪمپنيءَ جي پاران ڪم هلائيندڙ آفيس.

❊ [انگ: Agency]

• ايجيءَ جو لڪ: [اِ-خاص] ڪيرٿر جبل ۾ هڪ لڪ جو نالو.

❊ [س/ ڪوهه]

• ايجهو ج ايجها: [ضمير اشارو ويجهو] اهڙو.

❊ [سرا: ينچ]

• اِيچون پيچون: [اِ-مث] مٺا جيٺرا مائٽ. اڳيون پويون پيڙهيون. ڪنهن جي اولاد جون بدافعاليون. اترپتر.

– اِيچون پيچون ڪڍڻ: [اصطلاح] مٺن جيٺرن جا عيب ڪڍڻ. اترپتر ظاهر ڪرڻ.

• اِيچپو ج اِيچپا: [اِ-مذ] پناهه. احسان. ٿورو.

❊ [سن: آشريه = پناهه، مدد، بچاءُ]

– ايچپو ڪرڻ: [اصطلاح] احسان ڪرڻ. ٿورو ڪرڻ.

• **آيڏ ج آيڏَ:** ٿلهو، متارو، سگهارو، زور وارو (مرد، گهوڙو).

* مضبوط ٿيڻ، پڪڙڻ، چڙهڻ (پاڻي).

* [س/ڪوهه/ل]

'پُٺند، بچاڙيون، پاوڙا، آيڏ ڪري ٿواڏ' (شيخ ابراهيم).

* پهلوان، بيپرواهه.

• **ايڏانهن، ايڏانهون، ايڏانهين:** [ظرف مڪان] انهيءَ طرف، انهيءَ پاسي.

• **آيڏئون، آيڏائين:** [ظرف مڪان] انهيءَ پاسي، ايڏانهن.

• **آيڏيرو آيڏتي:** [ظرف مڪان] ڪجهه انهي پاسي، ذرا انهيءَ طرف.

• **ايڏتانهون، ايڏتانهين:** [ظرف] ايڏيرو.

• **آيڏُر ج آيڏَر:** [اـ مذ] اٽ جي ڪوڙي تي گاٽ وارو سخت حصو.

• **اِيڏر:** [اـ مث] آڪڙ، سيٽ، تنبيهه.

• **ايڏڙو ج ايڏڙا:** [صفت ـ مذ] ايترو ننڍو، ننڍڙو.

* [ايڏو' جو تصغير]

* [مث: ايڏڙي ج ايڏڙيون]

• **ايڏو ج ايڏا:** [صفت مقدار] ايترو وڏو، اِنهيءَ جيترو، انهيءَ جيڏو.

* [مث: ايڏي ج ايڏيون]

• **آيڏهان، آيڏهون، آيڏهين، آيڏي:** [ظرف مقدار] اِنهيءَ طرف، اِنهيءَ پاسي، ايڏانهن.

• **ايڊوانس:** [اـ مذ] اڳواٽ ڏنل رقم، پيشگي، سُوٿي.

* [انگ: Advance]

• **ايڊووڪيٽ:** [اـ مذ] وڪيل.

* [انگ: Advocate]

• **ايڊيٽرُ ج ايڊيٽرَ:** [اـ مذ] اخبار لکندڙ، منشي، مدير.

* [انگ: Editor]

– **ايڊيٽوريل:** [اـ مذ] ايڊيٽر جو لکيل مضمون، اخبار ۾ روزانو تازي مسئلي بابت ايڊيٽر جو لکيل خاص ليک.

* [انگ: Editorial]

• **ايڊيوڪيشن/ايجوڪيشن:** [اـ مث] تعليم.

* [انگ: Education]

– **ايڊيوڪيشنل/ايجوڪيشنل اِنسپيڪٽر:** [اـ مذ] تعليم کاتي جو آفيسر.

* [انگ: Educational Inspector]

• **اِيذاءُ ج اِيذاءَ:** [اـ مذ] درد، سور، آزار، اهنج.

* [ع]

• **اِيذائڻ:** [مص – فعل متعدي] ڏکوئڻ، تڪليف ڏيڻ، ستائڻ، آزارڻ، رنجائڻ.

* [ع: اِيذاء = ڏکوئڻ]

* [مص] اِيذائڻ

* [امر] اِيذاءِ

* [مضارع] اِيذائيان (ج) اِيذائيون، اِيذائين (ج) اِيذائيو، اِيذائي (ج) اِيذائين.

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] اِيذائي ٿو (ج) اِيذائين ٿا

* [حال مث] اِيذائي ٿي (ج) اِيذائين ٿيون

* [ماضي] اِيذائيو (ج) اِيذائيا

* [ماضي مث] اِيذائي (ج) اِيذائيون

* [مستقبل] اِيذائيندو (ج) اِيذائيندا

* [مستقبل مث] اِيذائيندي (ج) اِيذائينديون

* [اسم مفعول] اِيذائيل

● آير: [اَ_مذ] نشان، اهڃاڻ، ڄاڻ ڏيندڙ.
* [سن: ايل، ايل]
* ڏس، پتو.
* [سن: اِيرشا]
* ڳجهي خبر آڻيندڙ، جاسوس، چاري.
* [سن: هيرڪ]
'نڪو ايرنہ پيس نڪي اوٺي آئيو' (شاهہ).

● اِيراد: [اَ_مذ] ثابتي، دليل (پيش ڪرڻ).
* گواهہ (آڻڻ).
* [ع]
* ڪنهن بہ لفظ جي معنيٰ سمجهائڻ لاءِ شعر جو بيت ثابتيءَ طور آڻڻ، شاهدي، سند، حوالو.

● آيرادو ج آيرادا: [اَ_مذ] ارادو، خواهش، مرضي، رب جي رضا، قسمت، نصيب.
* [ع: ارادہ]

● اِيراڏو ج اِيراڏا: [اَ_مذ] ارادو، قسمت، نصيب.
* [ع: ارادہ > ايرادو > ايراڏو]
'ايراڏي، آندي، گورتهاري گوٺ ۾'.

● ايراضي ج ايراضيون: [اَ_مث] زمين، زمينون، زمين جي ماپ، پکيڙ، رقبو.
* [ع: ارض ج اراضي > ايراضي]

● اِيراقُ ج اِيراقَ: [اَ_مذ] گهوڙو، سواري.
* [ترڪ: يراقُ = هٿيار پنوهار، ساز سامان، هيرا جواهر]

● اِيران: [اَ_خاص] ڏکڻ اولهہ ايشيا جو هڪ قديم تهذيب ۽ تمدن وارو ملڪ (جنهن تي جون نالو ايرج پٽ فريدون جي نالي پيو).
* پاڪستان جي اولهہ ۾ واقع هڪ ملڪ جو نالو.

— اِيراني: [صفت] اِيران جو رهاڪو تِتر جو هڪ قسم (رواجي تِترن کان ٿلهو ۽ ٻٽ ۾ وڏو لنب ذرا ڳاڙهاڻ تي مائل، تنگرن ٿلهيون، ٿينس).
* [اَ_خاص] هڪ ذات جو نالو.

● اِيرانٿون، اِيرائون: [اَ_مذ] ڪڏو.

● ايرائون: [اَ_مث] شڪار جي اصطلاح ۾ تنگرن جي وچ ۾ ڏنل گزيا ڪانيون.

— آير پير: [اَ_مذ] اچ وڃ، آمدرفت، منهن مهاڙ، واسطو، تعلق، ڄاڻ سڃاڻ.

● آير پير نہ هجڻ: [اصطلاح] تعلق نہ هجڻ، واسطيداري نہ هجڻ، شڪ شبهو نہ هجڻ.

● آيرڙي ج آيرڙيون: [اَ_مث] ڳند جو ڍير، اڙوڙي، مالهہ ۾ ٻڌڻ جي ڪاني، اِرڙي.

● ايرُ غيرُ: [اَ_مذ] ڳند ڪچرو ڪن ڇن، مرميل.
* [ع: اير + غير]
* [صفت] ڌاريو بيگانو اجنبي.

● آير ڦير: [اَ_مذ] مٽ سٽ، ڦيرگهير، متاستا، ڏي وٺ، ڦند فريب.
* [اير + ڦير > ڦرڻ]

● اِيرڪا: [اَ_مث] حسد، هوس، ساڙ، ڪام.
* [سن: اِيرشا = ريس]

● آيرنڊي: [اَ_مث] هيرڻ، هرڻ، جو وڻ.
* [سن: ايرگنڊ]

— ايرنڊيءَ جو تيل: [اَ_مذ] هيرڻ جو تيل (جيڪو جلاب طور ڪم اچي).

● آيرڻُ: [مص_ فعل لازمي] چٽائڻُ (زخم)، مڙڻ (لت)، پرچڻ، انگورڻ (زخم، لت).

* ڍِگ ڪرڻ. هڪٻئي مٿان رکڻ (ٿانو). سٿڻ (ڪاٺيون، وغيرها)، ٿاهي رکڻ.
* [سن: وروه = چٿائڻ]
* [آيريو آيريا، آيري، آيريون، آيريندو آيرينda، آيريندي، آيرينديون، آيريل]

— **آيرائِڻُ:** [مصدر 'آيرڻ' سان متعدي بالواسطہ] چٿائڻ (زخمي).
* [آيريو آيريندو آيريل]

— **آيرجَڻُ:** [مصدر 'آيرڻ' مان فعل مجهول] پرچڻ (ڦٽ). ميٽجڻ (زخم). پرچڻ. انگورجڻ (ڦروِي).
* [آيريو آيريبو آيريل]

— **آيرندڙُ آيريندڙُ:** [اِ_مذ] ورندڙ. چڻندڙ (ڦٽ).

● **آيرِٽي ج آيرِٽيون:** [اِ_مث] مالهہ جي ٽڪيل ڪاٺي. اِرڙي.

● **آيرو ج آيرا:** [اِ_مذ] اها مقرر جاءِ جتي ڪاٺيون چونڊي گڏ ڪجن. چونڊيل ڪاٺين جو هڪ جاءِ تي سٿو.
* [س/ ڪوهہ]

● **آيرو گهَيرو:** [اِ_مذ] چوڌاري. آسپاس.

● **ايري:** [اِ_خاص] هڪ ذات جو نالو.

● **ايريالُ:** [اِ_مذ] هڪ قسم جو ٻوٽو (جيڪو دوائن ۾ ڪم اچي). ڦرهو.

● **ايرينگُ ج ايرينگ:** [اِ_مذ] ڪنن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهہ. گوشوارو.
* [انگ: Ear-ring]

● **ايريو:** [اِ_مذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم (هڪ وڻ جي سڪل رس جيڪا دوا ۾ ڪم اچي).
* پٽ جو بنياد. پيڙهہ.
* روڪڙ پيسن تي ڪنيل مقاطعو (جيڪو زمين جي پيدائش جي حصي ڏيڻ بدران ادا ڪجي).
* زميندار جو هاريءَ تي ٻڌل طور نقد رقم جو بدل پانڌ.
* [اِ_خاص] هڪ ذات جو نالو.

● **ايريو:** [اِ_مذ] هڪ قسم جي دوا. پسارڪي وکر طور ڪتب ايندڙ ٻوٽي. (ايريال) پڻ سڏبو آهي.
* نشان. پنو. سنڌو.

● **آيڙَ ج آيڙُون:** [اِ_مث] ڪڙي. آڙي.
* [هند: ايڙ ايڙي]

● **اِيڙُ ج اِيڙَ:** [اِ_مذ] ايڙ. ٻڌو.

● **اِيڙُ ج اِيڙَ:** [صفت] ٻڌو. جهنگلي. چپ. ڏٻ.

● **اِيڙپيڙ. اِيڙاپيڙا:** [اِ_مث] لڱن جو سور. بدن جي ڀاڃ. بيماري. تڪليف.

● **ايڙڪُ ج ايڙڪَ:** [اِ_مذ] جهنگلي ٻڪر. وڏودنبو. ويڙهو گهيٽو.

● **ايزابِليش:** [جملو] هن کي هتي ڇڏ.
* [بلوچي: ايزا = هتي + بِل = ڇڏ + ايشي = هن کي]
'تنين ٻهيو ٻاڻ ۾ 'ايزا بليشي' (شاهہ).

● **اِيزادُ:** [اِ_مذ] واڌ. واڌارو. اضافو.
* [ع]

● **اِيزد:** [اِ_مذ] ذاتي تعاليٰ.
* [ف]

— **اِيزدي:** [صفت] خدائي.

● **اِيزڪَ ج اِيزڪون:** [اِ_مث] ڪير وجهڻ لاءِ ننڍڙي سانداري (جيڪا ٻيرولي ۽ ڏاڙهونءَ جي چوڏي سان ماريل ڪل مان ٺاهيندا آهن).
* [س/لس]

● **اِيس ج اِيسون:** [اِ_مث] کٽ جي پاسي واري ڏگهي ڪاٺي. کٽ جي پانهين.
* [سن: اِيسا]

● **اِيسامُ:** [اِ_خاص] مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو

● اِيساڻُ: [اــ مذ] اتر، اپرندو طرف.

※ [سن: ايشان = اتراپرندو]

– ايساني، ايساڻي: [اــمث] اتراپرندي جي وچ (مينهن جي اچڻ جي نشاني)، ڪڪرار ڪنوڻ، مينهن جا آثار، مينهوڳي واري هوا.

● ايس ايم ايس: [اــمذ] موبائيل فون ذريعي موڪليل پيغام.

※ انگريزي ٻوليءَ جي فقري 'short message service' يعني 'ننڍڙي پيغام جي سهولت' جو مخفف.

※ [انگ: SMS]

● اِيستادگي: [اــمث] ويهڪ، قيام، بيٺلائي، شاهوڪاري.

※ [ف: ايستادن = بيهڻ > ايستادگي]

● اِيستاده: [اــصفت] بيٺل، قائم، ڪَنل.

※ [ف: ايستادن = بيهڻ > ايستاده]

● ايسيتائين: [ظرف زمان] ايتري وقت تائين، انهيءَ حد تائين.

● اِيسر: [اــخاص] مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

※ [س/ ات]

● اِيسر: [اــمذ] ايسر مهاديو (جنهن جي نالي سان بلاءِ وڃڻ ءِ جون جهاڙون رکندا آهن 'ايسر مهاديو ڪي وانجا چلي').

※ هندو مرد جو نالو.

※ [سن: اِيشور> ايسر]

● ايسو: [صفت] بنا ملاوت، صفا، اڻ گڏيل، جهڙي جو تهڙو.

※ [اــ مذ] آسرو.

※ [س/ ات]

– ايسو ڏيڻ: [اصطلاح] آسرو ڏيڻ.

※ [س/ ات]

● اِيسوتو ج اِيسوتا: [اــ مذ] بيل گاڏيءَ ۾ ڪم ايندڙ ڪاٺي (ڌانئي جي تري ۾ چاڪ وٽ لڳل ڪاٺي)، چورسو.

※ [س/ ل]

● اِيسي: [اــمث] چيڪلي راند (جنهن ۾ ڇوڪريون هٿ هٿن ۾ ڏيئي گولائيءَ ۾ ڦرنديون آهن).

● ايسين: [ظرف زمان] ايتري وقت تائين، ايتريءَ دير ۾ انهيءَ حد تائين (مرڪب ۾ ڪم ايندڙ لفظ 'ايسين سوڌي ايسين تائين).

● اِيشور: [اــمذ] اپائڻهار، ڀڳوان.

※ [سن: ايشور]

● ايشيا: [اــ خاص ــ مذ] هڪ مشهور کنڊ جو نالو.

※ [انگ: Asia]

● ايشوري: [صفت] خدائي، الاهي، رباني.

※ خدا، ايشور سان نسبت رکندڙ.

● اِيصال: [اــمذ] وصل، ميلاپ.

※ [ع: وصل = گڏجڻ > اِيصال]

– اِيصال ثوابُ: [اــ مذ] ثواب پهچائڻ جو فعل.

● ايضاً: [ظرف] پڻ، اڳئين وانگر، ساڳيءَ طرح.

※ [ع]

● اِيفا: [اــ مث] واعدي جي وفائي، انجام جي پورائي.

※ [ع: ايفاءُ]

● آيقان: [اــمذ] يقين، پڪ، اعتبار.

※ [ع]

● ايڪ: [صفت] هڪ، واحد هڪڙو.

※ [سن: ايڪ]

● ايڪا دسي، ايڪا دشي: [اــمث] سنڌي مهيني جي ٻارهين تِٿ (جنهن تي هندو مت وارا ورت رکندا آهن)، گيارس.

※ [سن: ايڪا دشي]

● ايڪاسي: [اــصفت] هڪ ۽ اسي جي جوڙ وارو عدد (81).

※ [سن: ايڪاشيت]

● اِيڪاڻُ ج اِيڪاڻ: [اِ_مذ] عادت، لڇڻ، افعال.

* [ع: ارڪان]

● ايڪانت: [اِ_مث] اڪيلائي، خلوت، تنهائي، نويڪلائي، اڪيلائي، گوشہ نشيني.

* [سن: ايڪانت]

– اَيڪانتِي: [صفت] اڪيلائيءَ ۾ گذاريندڙ، گوشہ نشين.

● ايڪانوي: [اِ_صفت] نوي ۽ هڪ جو عدد (91).

● ايڪائي: [اِ_مث] هيڪڙائي، وحدت، يگانگي

* [اِ_خاص] سادن فقيرن جو گروهہ.

● ايڪتا: [اِ_مث] ايڪو اتحاد، اتفاق، ٻڌي.

* [سن: ايڪتا]

● ايڪٽِيهہ: [اِ_صفت] ٽيهہ ۽ هڪ جي جوڙ جو عدد (31).

● ايڪڙُ ج ايڪڙَ: [اِ_مذ] زمين جو ٽڪر (جنهن جي ايراضي جريب = 4840 چورس وال هجي)، آباديءَ لاءِ ٻه جريب زمين جو ٽڪر.

* [انگ: Acre]

● ايڪڙ ٻيڪڙ: [صفت] هڪ ٻہ، ٿورڙا، 'گهڻا' جو ضد.

* [ظرف] هڪ ٻہ پيرا، ڇڊو ڇاڊو، ورلي، ڪنهن قضائي.

● ايڪسپريس: [صفت] تکو، تيز، ڦڙت.

* [انگ: Express]

● ايڪلائي ج ايڪلائيون: [اِ_مث] موچين جو هڪ اوزار (جنهن تي جتي رکي ڪوڪا ٺوڪجن).

● ايڪلڏارو ج ايڪلڏارا: [اِ_مذ] واڍڪي ڪم جو هڪ اوزار.

● ايڪلو ج ايڪلا: [صفت_مذ] اڪيلو هيڪلو تنها، ڇڙو.

* [سن: ڪيول]

* [مث: ايڪلي ج ايڪليون]

● ايڪو ج ايڪا: [اِ_مذ] هڪ، هڪڙو (عدد)، هڪڙي درجي وارو انگ (1 کان 9 تائين).

* ايڪتا، اتحاد، ٻڌي.

* هڪ قسم جي بگي، هڪڙي ڏڳي واري گاڏي، ڇڪڙو.

– ايڪي جي واٽ: [اِ_مث] رياضيءَ جو هڪ اصطلاح (ٻہ رقمي ۽ پنج رقمي حسابن کي 'هڪ' جي مدد سان حل ڪرڻ).

– ايڪي ۾ هجڻ: [اصطلاح] ٻڌيءَ ۾ هجڻ، اتحاد ۾ هجڻ.

● ايڪواٽي ج ايڪواٽيون: [اِ_مث] هڪ قسم جو ڳهہ هڪ سِرَ واري دري.

* [س/لس/ل]

● ايڪوائي ج ايڪوايون، ايڪوائيون: [اِ_مث] سونارن جو هڪ اوزار (ننڍڙي سنداڻ جنهن تي منڊيون يا ڇلا ويڙهي گول ڪندا آهن).

* [س/ل]

● ايڪوٽي ايڪوٽرو: [صفت] هڪ سيڪڙو سوٽي هڪ (وياج).

* [سن: ايڪ + اتر]

● ايڪونجاهہ: [اِ_صفت] 'پنجاهہ + هڪ' وارو عدد (51).

* [سن: ايڪپنچاشت]

● ايڪويهہ: [اِ_صفت] ايڪيهہ (21).

● ايڪهتر: [اِ_صفت] ستر ۽ هڪ جي جوڙ وارو عدد (71).

* [سن: ايڪسپتت]

● ايڪهٺِ: [اِ_صفت] 'سٺ + هڪ' وارو عدد (61).

* [سن: ايڪششت]

● ايڪهٺو ج ايڪهٺا: [اِ_مذ] ڏينهن ۾ هڪ ڀيرو کاڌل هڪ ڏينهن جو ورت (هندو مت ۾ اسو مهيني جا ڀهريان نو ڏينهن روزا رکجن، جيڪي 'ايڪهٺا' سڏبا آهن).

* [سن: ايڪ + آهار]

– ايڪهٺا رکڻ: [اصطلاح] اسو جي مهيني ۾ ڀهرين نون ڏينهن جا ورت رکڻ.

● ايڪاسي: [صفت] ايڪاسي (81).

• **ايڪيتالُ:** [اـمذ] واپارين جي اصطلاح ۾ هڪ مڻ ۾ چاليهن سيرن بدران ايڪيتاليهن سيرن جي تور.

• **ايڪيتاليهہ:** [صفت] هڪ ايڪي ۽ چئن ڏهاڪن وارو عدد (41).

❊ **[سن: ايڪچتوارنشت]**

• **ايڪيهہ:** [اـصفت] هڪ ايڪي ۽ ٻن ڏهاڪن وارو عدد (21).

❊ **[سن: ايڪونشت]**

• **ايگزيڪيوٽو:** [صفت] قانون جي تعميل ڪرائيندڙ. ڪم ڪندڙ ڪم وٺندڙ.

❊ **[انگ: Executive]**

– **ايگزيڪيوٽو آفيسر:** [اـمذ] انتظامي آفيسر.

❊ **[انگ: Executive offcier]**

– **ايگزيڪيوٽوانجنيئر:** [اـمذ] انجنيري کاتي جو اعلىٰ عملدار.

❊ **[انگ: Executive Engeer]**

• **ايگو ايگو:** [اـمذ] خوشيءَ جو آواز. ڪکي، خوشي ٿي خوشي، مزا ٿي مزا.

• **ايگو هٽڻ:** [اصطلاح] ڪکي هٽڻ. ڪچون ٿوڪڻ.

• **ايل، ايل:** [اـمث] بند ڪرڻ جي حالت. بيگر ۾ لڳائڻ جي حالت. قيد. بند. نظربندي. اطاعت. تعبيداري.

❊ **[تر: ايلي]**

• **آيلُ ڄ آيلُ:** [صفت_مذ] باندي. قيدي.

❊ **[ع: عولٌ]**

'هر سمو جام سين جو ٻر عشق ڪٺي ڪيو ايل' (راڄن شاهہ).

❊ جهنگلي. ڏراڙ. رواجي ماڻهو

❊ **[سن: ايلڪ = گهٽو]**

• **ايلُ، ايلهہ:** [اـمث] فوج. لشڪر. سپاهہ. ڪٽڪ.

– **ايل چڙهڻ، ايلهہ چاڙهڻ:** [اصطلاح] ڪٽڪ چاڙهڻ، فوج چاڙهڻ.

• **اِيل:** [اـمث] هڪ قسم جي رڍ. رڍ يا ٻڪري.

❊ **[سن: ايڊڪ، ايلڪ = گهٽو]**

• **اِيل:** [اـمث] ڪنهن بہ شيءِ جي پهرين سٽ. آڇ يا نابري.

❊ انڪار. عدول. توبهہ. زاري.

❊ آڻ. بان.

❊ **[س/ ات]**

❊ سوڳ. افسوس.

❊ **[س/ ڪوهہ]**

❊ سوڳ ۾ رهڻ ڪري ڪن ڪمن (جهڙوڪ سٺا طعام کائڻ يا هار سينگار ڪرڻ) کان پرهيز.

❊ پرهيز. رک.

❊ **[س/ ڪوهہ]**

'جن جي اڳ نہ ٻڌي ايل، تن جا مڇڻ راڄ رلائين' (شاهہ).

❊ **سرڻ جو هڪ قسم. لاڳاپو**

– **اِيل رکڻ:** [اصطلاح] لاڳاپو رکڻ.

❊ **[س/ ل]**

– **اِيل ڪرڻ:** [اصطلاح] توبهہ ڪرڻ. آڻ مڃڻ. بانءِ ڪرڻ. ڪنهن جو عذر ڏيڻ. ڪنهن جي پاران رسي ويهڻ (راڄ ۾).

❊ **[س/ ات]**

– **اِيل ۾ رهڻ:** [اصطلاح] فوتيءَ جي سوڳ ۾ رهڻ.

❊ **[س/ ڪوهہ]**

• **اِيل، اِيڙ:** [اـمث] سڱ ڏيڻ وٺڻ وقت شروعات ۾ گهوٽ سهريجن جي ايل ڪندو. اتي شريڪ ٿيندو جتي ساهرا شريڪ ٿيندا.

● **ايلاڄ ج ايلاڄ:** [اِـ مذ] علاج، دوا.
※ [ع: علاج]

– **ايلاڄي:** [صفت] علاجي، بيمار.
'عاشق آهي ايلاجي، ٻاٽي ٻُجهيءَ ڳل ڳاري' (سچل).

● **آيلاچو ج آيلاچا:** [اِـمذ] هڪ قسم جو ريشمي پٽا پٽي ڪپڙو (جنهن ۾ ايلائچين جهڙا ڳل ٻوٽا هجن).

● **آيلاچي ج آيلاچيون:** [اِـمث] گرم مصالحي جو هڪ قسم، ننڍو ڦوٽو، اِلاچي.
※ ٻانگر مڇ جو هڪ قسم (منهن سنهون، وچ ٿلهو ۽ پڇ سنهون، ڊيگهه اڌ فوٽ کان هڪ فوٽ تائين).
※ [سن: ايليڪا]

● **ايلاري:** [اِـ مذ] ايلاري ڳوٺ (آکها) جو ماڻهو.

● **ايلاري پيلاري:** [صفت] لُلو پنجو، خسيس (ماڻهو).

● **ايلاري نہ پيلاري:** [محاورو] ڪنهن بہ ڳاڻيٽي ۾ نہ، ليکي ۾ نہ.

● **ايلاز:** [اِـ مذ] منٿون، حيلا.
※ [علاج> ايلاج> ايلاز]
'هٿ پير پرين ءَ جا چميس آهو اپا ايلاز ڪن' (رمضان ڪنڀر).

● **ايلاهہ ج ايلاهون:** [اِـمث] دانهن، رڙ، ڪوڪ، آزي، منٿ.
※ [اي+الله]

● **ايلاهون ڪرڻ:** [اصطلاح] درد مان دانهون ڪرڻ، جند ڇڏائڻ لاءِ عرض ڪرڻ.

● **ايلپاڪو:** [اِـ مذ] هڪ قسم جو ريشمي ڪپڙو (جيڪو الپاڪو جانور جي ڪل يا اُن مان ناهيندا آهن).

● **ايل پنهوار اِيل پنهوارُ:** [اِـمذ] ٻڪرار، ريڍار، جهنگلي، وحشي، اڻ سڌريل.
※ [سن: ايڊ = رڍ + پشو = ٻڪري + وال = وارو]

● **ايلچي ج ايلچي:** [صفت] سفير، وڪيل، قاصد.

● **ايلسي:** [اِـ مث] تيلي ٻج جو هڪ قسم، اِلسي.

● **اِيلغارَ ج اِيلغارون:** [اِـمث] حملو، هلان، چڙهائي، ڪاهہ، يلغار.
※ [تر]

● **ايلياس:** [اِـخاص] الياس (نالو)، هڪ مشهور پيغمبر جو نالو (حضرت الياس عليہ السلام).
※ [ع: اِلياس]

● **ايم اي:** [اِـ مذ] يونيورسٽيءَ جي ڊگري، ماسٽر آف آرٽس (Post Graduate) [M.A.]

● **اِيما:** [اِـ مذ] اکين جو اشارو، غمزو، حڪم.
※ [ع: اِيماء]

● **اِيمانُ ج اِيمانَ:** [اِـمذ] دل جو يقين، اعتقاد، عقيدو، اعتبار، ڀروسو، ويساهہ، پت.
※ [ع]

– **اِيمان آڻڻ:** [اصطلاح] اعتبار ڪرڻ، اعتقاد رکڻ، قبول ڪرڻ، مڃڻ.

– **اِيمان ٻوڙڻ:** [اصطلاح] پت وڃائڻ، بي ايمان ٿيڻ، ضمير وڪڻڻ، ڪوڙ هڻڻ.

– **اِيماندارُ ج اِيماندارَ:** [صفت] ويساهہ رکندڙ، ايمان وارو.
※ سچار، امانتدار، امين، سپتيو، ديندار، منصف.
※ [ع: ايمان + ف. دار< داشتن = رکڻ]

– **اِيمانداري:** [اِـمث] سچائي، سپت، امانتداري، دينداري.

– **اِيمان فروشُ:** [صفت] ايمان وڪڻندڙ، بي ايمان، خيانتي، ڪپتيو.
※ [ع: اِيمان + فروش> فروختن = وڪڻڻ]

– **اِيمان لوڙهڻ:** [اصطلاح] ايمان ٻوڙڻ، بي ايمان ٿيڻ، بي همت ٿيڻ.

– **اِيمان وڃڻ:** [اصطلاح] بي ايمان ٿيڻ، ويساهہ نہ ڪرڻ.

– **اِيمان وڪڻڻ:** [اصطلاح] لالچ خاطر ڪو ناجائز ڪم ڪرڻ، حق کي ڇڏي ڪوڙ جي حمايت ڪرڻ، ڪپت ڪرڻ.

– **اِيماني ج اِيماني:** [صفت] ايمان وارو، ايماندار، سورهيہ، دلير.

● **آيمتُ ج آيمتَ:** [صفت] ٿلهو متارو.
※ [س/ل]

● **آيمنُ:** [صفت] امن وارو، محفوظ، سوگهو، خوش.
※ ڪليان ٺاٺ جي هڪ راڳڻي جو نالو.
※ [ع]

– آيمني: [اِ_مث] سلامتي، امن امان.
– آيمنا: [اِ_مث] عورت جو نالو.
※ [ع: امنہ]
● ايمو ج ايما: [اِ_مذ] شرطي جاگير، وقف زمين.
※ [ع: (ايم) ترڪ: (يمہ = روزي)]
– ايميدار: [صفت_مذ] شرطي جاگيردار، وقف جي زمين سنڀاليندڙ
※ [ع: ايم + ف: دار]
● آيمي ج آيميون: [اِ_مث] قرآن پاڪ جي سيپاري جو چوٿون حِصو، اِمي، ربع.
※ [ع]
– آيميءَ چڙهڻ: [اصطلاح] ايمي پوري ڪري مڪتب جي ٻارن سان گڏ جلوس ۾ نڪرڻ، وڏو ماٺو ٿيڻ.
– ايمي ڪرڻ: [اصطلاح] ٿيهين سيپاري جو پويون چوٿون حصو پڙهي پورو ڪرڻ.
● اينُ ج اينَ: [اِ_مذ] اهو نقطو جتي طريق الشمس خط استوا کي ڪٽي (انهيءَ هنڌان سج اتر يا ڏکڻ ڏي ويندو آهي).
※ [سن: اينم = وڃڻ، رستو، گردش]
● اين: [استفهام] ڪٿي، ڪٿان.
※ [اِ_مذ] ذهن مقولات (عشرت مقولات) مان هڪ مقولو.
※ [ع]
● اينتر ج اينترَ: [اِ_مذ] ڏهس نامي جو لفظ، اينتر.
※ شينهن، پينتڙ، واگهه
اسد جيتو شير آهه، اينتر نان نروان
● اينچي ج اينچيون: [اِ_مث] نڙ يا گوءِ جي پوري ڪاني، آنچي
● اينچڙُ ج اينچڙ: [صفت] خوش آواز، حسين، سهڻو.
● اِيندر: [اِ_مذ] ڪنو.
※ [سن: اِندر]
● اِيندڙ: [صفت] اچڻ وارو، ڏسندو (مهينو).
※ [اچڻ > ايندڙ]
– اِيندڙ ويندڙ: [صفت] اچڻ وڃڻ وارو، مسافر، واٽهڙو.

● اِيندو ج اِيندا: [اِ_مذ] آمدني، اپت، پيدائش.
'ايندو سڀڪو ڏسي، ويندو ڪوئي نہ ڏسي' (لوڪ)
● اينڊڻُ: [اِ_مذ] ٻارڻ لاءِ ڪاٺيون، ڇيٽا وغيره، ٻارڻ، ٻلُ، اينڌن
※ [سن: اِنڌن < اِنڌ = ٻارڻ]
● اِينڊو: [صفت_مذ] پاڳيو، سڪيو ستابو، هوند وارو.
※ [مث: اِينڊي ج اِينڊيون]
● اِينڊڪي ج اِينڊڪيون: [اِ_مث] هڪ قسم جي اڇي رنگ جي ٻڪري.
● اينڊُ ج اينڊَ: [اِ_مذ] ڪڪن مان ٺهيل اٽ جو پلاڻ.
※ انڊو
※ [س/ل]
– اِينڊوٽي ج اِينڊوٽيون: [اِ_مث] سينهوڙي، سينهي.
※ [س/ڪر]
● اِينڊي ج اِينڊيون: [اِ_مث] گڏهه جي پٺيءَ تي رکڻ جي گدي (جيڪا ڪکن ڪانن سان ڀريل هجي)، ٻني، ٻنڊي.
● اُينگُ: [صفت_مذ] يگانو، لاثاني، بهادر، بيباڪ، اڙٻنگ.
※ [سن: ايگگ]
※ لاغرض، بيپرواهه، ڀهري سجاڳ.
※ [سن: اويگر]
※ لڳين سچو، سالم عضون وارو، مستان، گينوار.
※ [سن: اوينگ]
※ [ظرف] اچانڪ، اوچتو.
● اينگو ائنگو: [اِ_مذ] مور پکي
※ طائوس
● اِينگهڻُ: [مص_ فعل لازمي] ڇڪجي ڊگهو ٿيڻ (رٻڙ وغيره)، وڌڻ، ويجهڻ، ڪشادو ٿيڻ (عمر)، ڊگهو ٿيڻ (معاملو)، دير پوڻ، اِنگهڻُ.
※ [اينگهيو، اينگهيا، اينگهي، اينگهيون، اينگهيندو، اينگهيندا، اينگهيندي، اينگهينديون، اينگهيل]
– اِينگهه، اينگهه: [اِ_مث] ديگهه، واڌ، ور، اِنگهه.
– اينگهائڻ: [مصدر 'اينگهڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ڊگهو ڪرائڻ، طول ڏيڻ، اِنگهائڻ.
※ [اينگهايو، اينگهائيندو، اينگهايل]

• اينگهہ ڪرڻ: [اصطلاح] ڊيگهہ ڪرڻ. ڳالهہ کي اجايو وڌائڻ، دير وجهڻ، اينگهہ ڪرڻ.

• اِينُهن: [اِ_مث] ڀرڻين ويمر واري چوپائي.
* [س/ل]

• اِينو ج اِينا: [صفت_مذ] ڪِنو، خراب، بدبودار، اوسنو اُوبارو (ڪاٺو).
* [س/ڪ]
* [مث: اِيني ج اِينيون]

• اِينوهہ ج اِينوهون: [اِ_مث] وهڙي، اها ڍَڳين جوان ڍڳي، ڀهريات ڍڳي.
* [س/ڪوهہ]

• اِينهار اِيهار: [اِ_مذ] مهاندا، روش، آريکڻ.
* [سن: آڪار]

• ايٺوئي: [اِ_مث] ٻي ٻاڙي، وڻ ويڙهي.

• ايٺي: [اِ_مث] گاهہ جو هڪ قسم.
* [س/اٿ]

• ايوارو ايواڙو: [اِ_مذ] ٻڪرين جو واڙو
* [سن: اوي = رڍ + اوار = لوڙهو]

• ايوانُ ج ايوان: [اِ_مذ] اڱڻ، دالان، ڪليل پٽ، محل، مڪان، قانون ساز مجلس.
* [ف]

• اَيوبُ: [اِ_خاص] هڪ نبي سڳوري جو نالو (جيڪو نهايت صابر هو).
* مرد جو نالو
* [ع]

ايوريسٽ: [اِ_خاص] هماليہ جبل جي وڏي ۾ وڏي چوٽي (جيڪا دنيا ۾ اتاهين چوٽي آهي. جيڪا سمنڊ کان تقريباً ٽي سو پنج ميٽر، ٢٩ هزار فوٽ بلند آهي).
* [انگ: Everest]

• ايوگُ: [صفت_مذ] اڻ ونگ، ٻي واجبي، نامناسب.
* [سن: ايوگيہ]

• ايوٺو ج ايوٺا: [صفت_مذ] ڏنگو اهنڊ، تيس، چيڙاڪ.
* [مث: ايوٺي ج ايوٺيون]

• آيوٺي ج ايوٺيون: [اِ_مث] وِچِڙي، پکو
* وڻ ويڙهي (ول).
* [س/اٿ]

• اِيها: [ضمير اشارو] اِها، ساڳي
* [سن: ايشا]
* اِڇا، خواهش، مرضي.
* [سن: اِڇا]

• اِيهام: [اِ_مذ] شعر جي هڪ صنف جنهن ۾ ٻن معنائن وارو لفظ ڪم آندل هجي، شڪ.
* [ع: وهم = وهم ۾ وجهڻ > ايهام]

• اِيهان: [ظرف مڪان] هتان

• ايهڙ: [اِ_مذ] عينڪ مثل خاص شيشن جا ڪوپا جن جي پاڻ سان نندين سنهين شين کي وڏيڪ چٽو ڏسي سگهجي.
* [آهن شيشو = عينڪ]

• اِيهرو ج اِيهرا: [اِ_مذ] هڪ قسم جو زهريلو جيت.
* [س/ٿ]

• ايهنتس: [ظرف زمان] سدائين، هميشہ.
* [س/ٿ]

• ايهو: [اِ_مث] ڀهريات ڍڳي يا چوپائي.

• اِيهو ج اِيهي: [ضمير اشارو] اِهو
* [سن: ايشہ]

Mufasil Sindhi Lughat

Volume 1 (الف)

Patron- in - Chief

Sarfraz Rajar

Chief Editor

Dr. Fahmida Hussain

Sindhi Language Authority, Sindh
Hyderabad- 2015

ISBN: 978-969-625-014-2

Rs. 800/-